

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Estructura socio-econòmica al camp de Tarragona durant els primers anys del segle XIV. Alcover, la Selva del Camp i Valls (1300-1320)

M. del Rosario Moya Guerrero

ADVERTIMENT. La consulta d'aquesta tesi queda condicionada a l'acceptació de les següents condicions d'ús: La difusió d'aquesta tesi per mitjà del servei TDX (www.tdx.cat) i a través del Dipòsit Digital de la UB (diposit.ub.edu) ha estat autoritzada pels titulars dels drets de propietat intel·lectual únicament per a usos privats emmarcats en activitats d'investigació i docència. No s'autoritza la seva reproducció amb finalitats de lucre ni la seva difusió i posada a disposició des d'un lloc aliè al servei TDX ni al Dipòsit Digital de la UB. No s'autoritza la presentació del seu contingut en una finestra o marc aliè a TDX o al Dipòsit Digital de la UB (framing). Aquesta reserva de drets afecta tant al resum de presentació de la tesi com als seus continguts. En la utilització o cita de parts de la tesi és obligat indicar el nom de la persona autora.

ADVERTENCIA. La consulta de esta tesis queda condicionada a la aceptación de las siguientes condiciones de uso: La difusión de esta tesis por medio del servicio TDR (www.tdx.cat) y a través del Repositorio Digital de la UB (diposit.ub.edu) ha sido autorizada por los titulares de los derechos de propiedad intelectual únicamente para usos privados enmarcados en actividades de investigación y docencia. No se autoriza su reproducción con finalidades de lucro ni su difusión y puesta a disposición desde un sitio ajeno al servicio TDR o al Repositorio Digital de la UB. No se autoriza la presentación de su contenido en una ventana o marco ajeno a TDR o al Repositorio Digital de la UB (framing). Esta reserva de derechos afecta tanto al resumen de presentación de la tesis como a sus contenidos. En la utilización o cita de partes de la tesis es obligado indicar el nombre de la persona autora.

WARNING. On having consulted this thesis you're accepting the following use conditions: Spreading this thesis by the TDX (www.tdx.cat) service and by the UB Digital Repository (diposit.ub.edu) has been authorized by the titular of the intellectual property rights only for private uses placed in investigation and teaching activities. Reproduction with lucrative aims is not authorized nor its spreading and availability from a site foreign to the TDX service or to the UB Digital Repository. Introducing its content in a window or frame foreign to the TDX service or to the UB Digital Repository is not authorized (framing). Those rights affect to the presentation summary of the thesis as well as to its contents. In the using or citation of parts of the thesis it's obliged to indicate the name of the author.

UNIVERSITAT DE BARCELONA
PROGRAMA DOCTORAT: SOCIETAT I CULTURA

ESTRUCTURA SOCIO-ECONÒMICA
AL CAMP DE TARRAGONA
DURANT ELS PRIMERS ANYS DEL SEGLE XIV

ALCOVER, LA SELVA DEL CAMP I VALLS
(1300-1320)

DIRIGIDA PEL DR. ANTONI RIERA MELIS
ALUMNA: M. DEL ROSARIO MOYA GUERRERO

ÍNDEX GENERAL

INTRODUCCIÓ	1
1 Les fonts i la metodologia	2
I. EL MARC ESPAIAL	
A. LA SENYORIA DE LA MITRA DE TARRAGONA. DELIMITACIÓ GEOGRÀFICA I ELEMENTS CONSTITUTIUS	11
1. Antecedents	11
2. La restauració de la Seu metropolitana i la repoblació del seu territori	19
3. Organització de la Seu metropolitana de Tarragona	27
3.1 El territori	27
3.2 L'organització eclesiàstica	29
3.2.1 La creació del Capítol catedralici	29
3.2.2 Les col·lacions de les parròquies	34
B. SITUACIÓ JURISDICCIONAL DE LES VILES D'ALCOVER, LA SELVA DEL CAMP I VALLS	37
1. Alcover	38
2. La Selva del Camp	43
3. Valls	47
C. DESCRIPCIÓ DEL TERME DE LES VILES QUE INTEGREN L'ESTUDI	53
1. Alcover	53
2. La Selva del Camp	59
3. Valls	63
D. LES VIES DE COMUNICACIÓ	67
1. Alcover	69
2. La Selva del Camp	70
3. Valls	72
II. CARACTERÍSTIQUES DE LA PETITA EXPLOTACIÓ CAMPEROLA	
A. TIPUS DE CONREUS	77
1. El cereal	81
2. La vinya	87
3. L'olivera i altres cultius arborícoles	95
4. Horta i farraginars. Els regadius	98
4.1. L'horta	98
4.2. El farraginar	100
B. TÈCNIQUES AGRÀRIES	103
1. Cultiu de cereal	104
2. Cultiu de vinyer	107
3. Els regadius	108
4. Altres cultius i tècniques	110
C. LES DIMENSIONS DEL PARCEL·LARI. DISPERSIÓ O CONCENTRACIÓ	113
1. La dimensió de la petita explotació	113

2.	Concentració o dispersió parcel·lària	117
2.1.	La concentració parcel·lària en mans d'un únic propietari/tinent	117
2.2.	La concentració parcel·lària en una zona del territori	118
D.	EL PAPER DE LA RAMADERIA	133
1.	Els animals domèstics	134
2.	Les comandes ramaderes	135
2.1.	Les parts que intervenen	139
2.2.	Període de constitució de les societats	145
2.3.	Els ramats	146
2.3.1.	Cabana de bestiar gros	147
2.3.2.	Cabana de bestiar menut	150
3.	Reconeixements de deute	151
3.1.	Les parts que intervenen	151
3.2.	Període de constitució dels reconeixements de deute	158
3.3.	Les bèsties	159
E.	CONCLUSIONS	163

III. ASPECTES JURÍDICS DE LES RELACIONS ECONÒMIQUES QUE S'ESTABLEIXEN AL MERCAT DE LA TERRA

A.	ESTABLIMENTS I SOTSESTABLIMENTS	171
1.	Drets i deures del titular del domini	173
1.1.	Domini util	173
1.1.1.	Drets de l'emfiteuta	173
a)	La possessió	173
b)	Lliure disposició de l'objecte	173
c)	Dret de dimissió	176
1.1.2.	Obligacions de l'emfiteuta	176
a)	Entrada	176
b)	Obligació de millorar	180
c)	Satisfacció de la pensió o cens	181
d)	Satisfacció d'impostos	185
1.2.	Domini directe	187
1.2.1.	Drets del titular del domini directe	187
a)	Dret a la pensió	187
b)	Transmissió del dret de cens	188
c)	Capbreuació	188
d)	La firma	189
e)	El lluïisme o foriscapi	190
f)	La fadiga	192
g)	L'empara o comís	193
1.2.2.	Obligacions del titular del domini directe	193
B.	ELS CONTRACTES DE COMPRA-VENDA	195
1.	Compra-venda de propietats en domini ple	197
2.	Compra-venda de tinences franques i lliures de cens	198
3.	Compra-venda de tinences gravades amb cens	200
4.	Alienació dels drets dels censalistes sobre les tinences	208
5.	Recuperació de la propietat en domini ple o franc i lliure de cens	211

5.1.	Alienacions del censalista al censatari	211
5.2.	Alienacions del censatari al censalista	214
6.	Compra-venda de revessejats	216
7.	Compra-venda de censals amb garanties especials	218

IV. ASPECTES ECONÒMICS I SOCIALS SOBRE LES TRANSACCIONS AL MERCAT DE LA TERRA

A.	LES PARTS	225
1.	Establiments i sotsestabliments	225
2.	Contractes de compra-venda	239
B.	L'OBJECTE DE TRANSACCIÓ: L'AGRER	251
1.	Establiments i sotsestabliments	251
1.1	Establiments i sotsestabliments de terra	254
1.1.1	Extensió de les tinences	257
1.1.2	Període de transmissió del domini útil	262
1.1.3.	El cens	263
1.2	Establiments i sotsestabliments de vinyer	266
1.2.1.	Extensió de les tinences	266
1.2.2.	Període de transmissió del domini útil	267
1.2.3.	El cens	269
1.3.	Establiments i sotsestabliments de terra i vinya	274
1.3.1	Extensió de les tinences	275
1.3.2.	Període de transmissió del domini útil	276
1.3.3.	El cens	277
1.4.	Establiments i sotsestabliments d'horta	278
1.4.1.	Extensió de les tinences	280
1.4.2.	Període de transmissió del domini útil	281
1.4.3.	El cens	282
1.4.4.	Els farraginars	284
1.5.	L'olivera	288
2.	Els contractes de compra-venda	290
2.1.	Compra-venda de terra	295
2.1.1.	Extensió dels conreus	295
2.1.2.	Període d'alienació de la terra	297
2.1.3.	Finques de domini ple	299
2.1.4	Tinences franques i lliures de cens	300
2.1.5.	Tinences gravades amb cens	302
2.2	Compra-venda de vinyer	307
2.2.1	Extensió dels conreus	307
2.2.2.	Períodes d'alienació del vinyer	310
2.2.3.	Finques en domini ple	312
2.2.4.	Tinences franques i lliure de cens	313
2.2.5.	Tinences gravades amb cens	316
2.3.	Compra-venda de terra i vinya	321
2.3.1.	Extensió dels conreus	321
2.3.2.	Períodes d'alienació de la terra i vinya	321
2.3.3.	Finques en domini ple	322

2.3.4	Tinences franques i lliures de cens	323
2.3.5.	Tinences gravades amb cens	324
2.4.	Compra-venda de conreus d'horta	327
2.4.1.	Alcover	327
2.4.2.	La Selva del Camp	332
2.4.3.	Valls	338
2.5	Compra-venda de farraginars	341
2.6	Compra-venda d'olivera i masos	343
2.6.1.	Alcover	343
2.6.2.	La Selva del Camp	346
C.	CONCLUSIONS	350
1.	Alcover	350
1.1.	Establiments i sotsestabliments	350
1.2	Contractes de compra-venda	353
2.	La Selva del Camp	358
2.1.	Establiments i sotsestabliments	358
2.2.	Contractes de compra-venda	360
3.	Valls	366
3.1.	Establiments i sotsestabliments	366
3.2.	Contractes de compra-venda	367
4.	Consideracions finals	372

V. LA VILA

A.	DESCRIPCIÓ DE LES VILES	379
1.	Alcover	379
2.	La Selva del Camp	384
3.	Valls	389
B.	LA PRODUCCIÓ DEL SÓL URBÀ A CÀRREC DEL SÓL RURAL	393
1.	Els nous ravals	393
1.1.	Alcover	394
1.2.	La Selva del Camp	396
1.3.	Valls	398
2.	Els horts	398
2.1.	Alcover	399
2.2.	La Selva del Camp	403
C.	EL MERCAT IMMOBILIARI	409
1.	Les parts que intervenen	410
1.1.	Establiments i sotsestabliments	411
1.2.	Contractes de compra-venda	417
2.	L'objecte de transacció	423
2.1.	Establiments i sotsestabliments d'habitatges	423
2.1.1.	Període de transmissió del domini útil	424
2.1.2	El cens	425
2.1.3.	L'entrada i altres càrregues emfitèutiques	428
2.2.	Compra-venda d'habitatges	430
2.2.1.	Habitatges en domini ple	430
a)	Període d'alienació	430

b)	Els preus	431
2.2.2.	Habitatges francs i lliures de cens	433
a)	Període d'alienació	433
b)	Els preus	434
2.2.3.	Habitatges gravats amb pensió censal	436
a)	Període d'alienació	436
b)	Els preus	437
c)	El cens i altres càrregues emfitèutiques	439
2.2.4.	Alienació de drets sobre tinences	440
a)	Període d'alienació dels drets	441
b)	Els preus i períodes d'amortització	442
2.2.5.	Retorn del domini	443
2.2.6.	Revessejats	443
a)	Període d'alienació	444
b)	Els preus i períodes d'amortització	445
2.2.7	Censals amb garantia de domini especial	446
a)	Període d'alienació	446
b)	Preus, censos, càrregues emfitèutiques i períodes amortització de la inversió	446
2.3.	Solars, patis i corrals	447
2.3.1.	Alcover	448
2.3.2.	La Selva del Camp	448
2.3.3.	Valls	451
2.4.	Els obradors i les taules	453
2.4.1.	Els obradors	153
a)	La Selva del Camp	455
2.4.2.	Les taules	456
a)	Alcover	456
b)	La Selva del Camp	458
D.	CONCLUSIONS	461

VI. LES RENDES SENYORIALS I EL DESENVOLUPAMENT MUNICIPAL

A.	LES RENDES SENYORIALS	467
1.	Els monopolis senyorials	472
1.1.	Els molins	473
1.1.1.	Alcover	474
1.1.2.	La Selva del Camp	476
1.2.	Els forns	483
1.2.1.	Alcover	483
1.2.2.	La Selva del Camp	485
2.	Les imposicions senyorials	490
2.1.	El delme i altres rendes	490
2.1.1.	Alcover	491
2.1.2.	La Selva del Camp	493
2.1.3.	Valls	495
2.2.	La primícia	496
2.2.1	Alcover	497

2.2.2.	La Selva del Camp	498
2.3.	El bovatge	500
B.	EL DESENVOLUPAMENT MUNICIPAL	505
1.	La universitat i els càrrecs municipals	505
2.	Sistemes de finançament de les universitats	508
C.	CONCLUSIONS	513

VII. LA SOCIETAT

A.	L'ELIT PAGESA	519
1.	Alcover	520
1.1.	Borràs Puig	520
2.	La Selva del Camp	522
2.1.	La nissaga dels Ermengol	522
2.2.	Ramon Manganell	525
2.3.	Miquel Sobirà	528
2.4.	Pere Ventura	531
2.5.	Guillem Negre	533
B.	ELS PAGESOS MITJANS, MENESTRALS I MERCADERS	537
1.	Alcover	537
1.1.	Els pagesos mitjans	537
1.1.1.	Joan Peiró	537
1.1.2.	Miquel Narbonés	539
1.1.3.	Bernat Nolla	540
1.2.	Els menestrals i mercaders	541
1.2.1.	Jaume i Miquel Cerdà	541
1.2.2.	Arnau Mascaró	544
1.3.	Famílies en vies d'empobriment	546
1.3.1.	Pere Voltor	546
2.	La Selva del Camp	547
2.1.	Els pagesos mitjans	547
2.1.1.	Ramon Ripoll	548
2.1.2.	Guillem Pasqual	549
2.1.3.	Bertomeu Negre	551
2.1.4.	Guillem Mulner	551
2.1.5.	Guillem Damer	552
2.2.	Els menestrals	553
2.2.1.	Pere Garriga	553
2.2.2.	Bernat Ribesaltes	554
2.2.3.	Ramon Gavela	556
2.2.4.	Els ollers i els picapedrers	556
2.3.	Famílies en vies d'empobriment	559
2.3.1.	Pere Forner	559
2.3.2.	Joan Miquel	560
2.3.3.	Bernarda, filla de Ramon Sartor	560
3.	Valls	561
3.1.	Els mercaders drapers	561

C. LA PETITA PAGESIA	565
1. Alcover	566
1.1. Joan Mascarell	566
1.2. Guillem Barral	567
1.3. Pere Vinyet	568
1.4. Altres grups familiars	569
2. La Selva del Camp	570
2.1. Pere Fàbrega	570
2.2. Guillem Liya	571
2.3. Altres grups familiars	572
D. EL COL·LECTIU SEGREGAT. LES COMUNITATS JUEVES	575
1. La Selva del Camp	575
2. Alcover	576
3. Valls	580
E. CONCLUSIONS	585
CONSIDERACIONS FINALS	589
1. Les finques i els béns	591
2. Els actors	592
3. L'urbanisme, el desenvolupament municipal i la fiscalitat	593
FONTS INÈDITES I BIBLIOGRAFIA	597
I. FONTS	599
II. BIBLIOGRAFIA	603
APÈNDIX DOCUMENTAL	621
ANNEX TAULES	639

INTRODUCCIÓ

Daniel Piñol va publicar en un article aparegut en una petita revista d'història local de la comarca de la Terra Alta aquestes paraules:

“Quan parlem d’Història un dels primers pensaments que tenim generalment fan referència a una cosa feixuga i pesada, a un seguit de fets i dades que molts han hagut d’aprendre de memòria i sense entendre res. Altres hi poden afegir noms de grans personatges, grans monuments i grans gestes, que precisament per la seva magnificència han passat a ser considerats històrics. Però també cal tenir en compte allò del qual ningú n’ha dit mai res. I tota aquella gent que no surt en els grans documents i que ha construït el nostre passat. La Història és també tot això. És, en definitiva, la vida dels homes i les dones en els temps passats i que els historiadors encara no gosem estudiar amb profunditat. De fet, no és gens fàcil entrar en la intimitat de les cases, de les llars, en els sentiments, en la forma de pensar, de celebrar les festes, de viure la mort, de practicar la religiositat, d’estimar... Però poc a poc intentem estudiar aquests altres aspectes que també formen part de la història.”¹

I és aquesta definició la que, al nostre entendre, millor reflecteix el treball que ara presentem, que no és res més que l'intent de reconstruir una part de la petita història dels homes i dones que visqueren al Camp de Tarragona, en un entorn agrari, durant els primers anys del segle XIV. Són famílies bàsicament camperoles i en menor mesura menestrals que lluiten per sobreviure, per intentar proporcionar l'aliment necessari per a que el seu nucli familiar pugui superar el llinard de l'autoabastiment i, un cop aconseguida aquesta fita, intentar construir gradualment un patrimoni immobiliari que els permeti anar escalant els diferents graus socials i econòmics que, arran del desenvolupament econòmic de les seves viles, comencen a definir una certa estratificació fruit dels diferents estadis d'enriquiment d'uns veïns que són jurídicament iguals.

Partint doncs, d'aquesta idea, hem intentat reconstruir les bases socials i econòmiques, de tres viles del Camp de Tarragona veïnes entre sí, i que juntament amb altres poblacions de la zona conformaran la xarxa de pobles satèl·lits al voltant de la Seu Metropolitana de Tarragona, amb la intenció d'elaborar un estudi d'història social i econòmica en un marc comarcal que supera l'àmbit local sense arribar a ser un estudi generalista sobre la regió i que, com a tal, no ha estat pràcticament estudiat a l'entorn de la Catalunya Nova. Estem convençuts que aquesta línia d'investigació també contribueix a aportar valor i riquesa al conjunt de la història de Catalunya, ja que obre un camí que ens pot permetre completar el coneixement global que ja es té del paisatge social i econòmic d'aquests petits pobles rurals que també formen part de la Corona Catalanoaragonesa i que, tot i no estar inclosos en l'estudi de les grans gestes històriques, com a part integrant del territori també formen part de la història en la qual s'involucren amb l'aportació de subsidis, homes, o fins i tot amb la

¹ DANIEL PIÑOL ALABART “Viure a la Fatarella a l’Edat Mitjana”, p. 26

reclamació davant de la Corona dels seus drets sobre situacions que consideren abusives. Així, de la mà del Dr. Antoni Riera i Melis, hem iniciat un camí de recerca històrica de la vida quotidiana dels habitants del Camp de Tarragona que, com a d'altres indrets, es reflectí des de la segona meitat del segle XIII als llibres i manuals notariais gràcies a la difusió del paper, cosa que permeté la consolidació de les notaries² Aquests documents són en l'actualitat tal i com ho expressa M. Teresa Ferrer i Mallol, "*una finestra oberta per on desfila la vida medieval*"³.

Aquesta recerca s'ha centrat bàsicament el buidat sistemàtic de la informació econòmica, social i fiscal que es pot localitzar en aquest llibres de notes, un tipus de documentació que constitueix una font d'informació excepcional tot i que en ocasions ha estat poc valorada. Així, en línies generals, aquestes fonts han estat utilitzades per a investigacions sobre algun aspecte en concret però en el seu conjunt no han arribat a ser analitzades d'una manera global. O almenys el volum més important de documents inserits en aquest tipus de llibres, el relatiu a la informació econòmica i social, no ha estat analitzat en el seu conjunt justament per la seva pròpia complexitat ja que aquests volums contenen majoritàriament petits assentaments amb les anotacions bàsiques necessàries per a la redacció definitiva del posterior instrument notarial.

Gran part d'aquesta informació, que és de tipus econòmic, està reflectida en la constitució d'establiments o sotsestabliments, o bé contractes de compra-venda, encara que també tenim informació sobre constitucions de comandes ramaderes, reconeixements de deute sobre activitats molt diverses entre les quals podem incloure, l'arrendament de les diferents rendes senyoriales, o l'accés dels vilatans al crèdit, sense oblidar tampoc la inclusió de testaments, inventaris post-mortem o bé reunions dels caps de família de la població per tal de nomenar síndics que a defensar la vila en determinats afers. És un tipus de documentació que pot arribar a ser molt nombrosa si, com en el cas de la Selva del Camp i en menor mesura Alcover les sèries notariales es conserven gairebé complertes, fet que, en el nostre cas ha portat una conseqüència significativa: l'acotació dels anys d'estudi a una veintena, els primers anys del segle XIV. Aquesta és una decisió que s'ha pres perquè a diferència d'altres treballs d'investigació, l'abundància i complexitat del material obtingut per a un període tan curt de temps ho aconsellava per tal de poder dur a terme una tasca adequada de tractament de les dades obtingudes.

1. Les fonts i la metodologia

Els llibres notariales que integraven aquestes notaries eclesiàstiques, pel que fa als diferents pobles del Camp de Tarragona, en línies generals es van conservar fins ben entrat el segle XX a les diferents dependències parroquials, fins que van ser agrupats en un arxiu unificat, l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona (AHAT) que havia estat creat l'any 1921 pel

² M. TERESA FERRER I MALLOL, «L'instrument notarial (segles XI-XV)», p. 40

³ FERRER «L'instrument notarial (segles XI-XV)», pàg. 40

cardenal Francesc Vidal i Barraquer amb la finalitat d'evitar pèrdues documentals, assegurar-ne la conservació i facilitar la consulta als estudiosos⁴. Gràcies a aquest procés de recollida i integració dins d'un mateix espai físic, es va poder constituir un important fons documental, la magnitud de les sèries d'algunes de les poblacions que l'integren es pot considerar excepcional.

Actualment aquest fons documental i el seu inventari es troba en una fase de revisió i actualització en la qual s'ha de fer especial menció als petits micro-mecenatges que estan permetent dur a terme una gradual tasca de digitalització de les fonts documentals, encara que de moment sembla bàsicament orientada cap als llibres sacramentals. Amb tot, per a la realització del nostre estudi, hem seguit l'inventari realitzat pels mosséns Salvador Ramon i Manuel M. Fuentes, els quals van prendre com a punt de partida aquell altre iniciat per mossèn Sanç Capdevila, el primer arxiver, i acabat per Xavier Ricomà. D'acord amb aquesta classificació les notaries parroquials de la demarcació acostumaven a dividir la documentació dipositada en quatre seccions: manuals notaries, llibres de notes, llibres de testaments i capítols matrimonials, encara que també podia haver llibres dedicats a col·lectius concrets com els drapers o els jueus.

Les sèries de llibres de notes de les quals hem obtingut la informació que ha constituït la base del nostre estudi són volums lligats, en tamany foli i sense pàginar i amb una coberta de pergamí que normalment havia estat utilitzat amb anterioritat. Aquest és un tipus de documentació, per la tipologia, molt diferent a la documentació emprada per als estudis altmedievals de la Catalunya Vella. Això és degut al moment cronològic en què es va dur a terme la repoblació d'aquestes terres, amb una normativa notarial més evolucionada on, com ja s'ha dit, la figura del notari que es configura entre els segles XI i XII ja està plenament desenvolupada⁵, i on no hi ha restes de documentació altmedieval pròpiament dita. Aquestes sèries estan constituïdes pels llibres notaries d'Alcover, un total de 10 volums datats entre 1298 i 1321, La Selva del Camp, 12 volums datats entre 1299 i 1320; i finalment Valls, 10 volums datats entre 1300 i 1320.

De tots els assentaments inserits en aquests llibres notaries, el contingut bàsic del nostre estudi el constitueixen tant els establiments i sotstabliments constituïts sobre el mercat de la terra i el mercat immobiliari urbà, com els contractes relatius a la compra-venda d'aquest tipus d'immobles. Són un tipus d'informació que contenen dades bàsiques sobre les parts que intervenen, l'objecte de la transacció i el contingut de les càrregues emfitèutiques que poden tenir les tinences derivades del fet. En poder revisar un nombre elevat de contractes, més de 4.000, la informació continguda i tractada informàticament pot contribuir a elaborar un mapa de coneixements de l'activitat professional predominant en aquestes viles, l'afectació de les tasques derivades del calendari de pagès, i en concret les pròpies del conreu del cereal; sobre la vida quotidiana d'aquest territori, el grau d'enriquiment d'algunes

⁴ SALVADOR RAMON VINYES I MANUEL MARIA FUENTES GASSÓ *Inventari dels protocols notaries de l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona*, p. 7.

⁵ FERRER "L'instrument notarial (segles XI-XV)" p. 30-32

d'aquestes famílies, o com altres es troben en una fase d'empobriment; l'accés al mercat del crèdit; el desenvolupament de l'activitat mercantil; la importància de l'activitat ramadera; o el desenvolupament de les estructures municipals. Així mateix, tot i que no constitueix el nucli del nostre estudi, alguns inventaris post-mortem i fins i tot algun testament, ens han permès acabar de reconstruir algun d'aquests aspectes.

L'alt nombre d'assentaments buidats ha fet necessària la recopilació i tractament de la informació a partir de la creació d'una base de dades que ha permès creuar les dades obtingudes dels diferents contractes. De fet el tractament informàtic ha estat l'eina bàsica que ens ha permès desenvolupar aquest tipus d'estudi ja que som de l'opinió que intentar realitzar la seva anàlisi a partir d'aquesta magnitud de petits assentaments que aporten dades molt diverses hauria estat una tasca pràcticament inviable. Ha estat d'aquesta manera com hem pogut, per exemple, establir les diferents variants dels contractes de compra-venda identificats; agrupar les informacions relatives a cada tipus de bé que s'aliena o s'estableix, i fins i tot comprovar el grau de desenvolupament del mercat de cada població i si aquest manté un enfoc clarament local o ha començat establir relacions amb les poblacions veïnes.

Així, per poder agrupar i comparar aquestes dades, primerament les hem hagut de desglossar en diferents formularis seguint un guió idèntic per a cada assentament les bases del qual podem veure a continuació:

- **Id** És el número que identifica el contracte. En principi no té més transcendència que això, però aquest mateix número, lliga aquest formulari amb dos més creats expressament per a contenir, desglossades, les dades de la part venedora/sotsestabilidora/deutora i les dades de la part compradora/sotsestablerta/creditora.
- **Contracte** És el tipus de contracte que identifiquem a la documentació tenint el compte el verb dispositiu de la part central del document. Bàsicament correspon a venda, establiment o deute.
- **Contracte actual** Ens referim a la terminologia actual que utilitzem per a referir-nos als diferents tipus de contractes. Així, en el cas concret de la venda tenim vendes de propietats franques i lliures de cens, censals amb garanties especials, vendes de drets sobre el domini, vendes de tinences gravades amb cens, arrendaments, etc.; els sotsestabliments i els deutes tenen, en canvi, un únic camp possible. Cadascuna d'aquestes opcions està clarament identificada al formulari amb el seu codi corresponent.
- **Atorgant/beneficiari.** Aquests dos camps són similars. Atorgant correspon al nom i cognom (si hi ha) de la part venedora, sotsestabilidora o deutora. Beneficiari, per la seva banda, implica la mateixa informació, aquest cop referida a la part compradora, sotsestablerta o creditora.
- **Filiació atorgant/filiació beneficiari.** Es tracta de la informació complementària de què disposem sobre l'atorgant o el beneficiari, és a dir, si està casat i amb qui, si hi ha constància de fills, l'edat possible, l'ofici, el carrer en el què viu, si actua com a tutor,

marmessor, capellà d'alguna Capellania, etc. Tota aquesta informació és la que també està desglossada en dos formularis concrets, un per a cada part actuant.

- **Població atorgant/població beneficiari.** És la identificació de la població on resideix cadascuna de les parts interessades.
- **Objecte.** Es tracta del concepte concret del bé objecte de transmissió. Els camps que tenim inserits són: terra; terra i vinya; vinya; olivera; terra i olivera; vinya i olivera; terra, vinya i olivera; hort; aigua; hort i aigua; *domus*; hospici; esclau; obrador; taula; i d'altres de menor incidència. No es tracta, però, d'un camp tancat ja que l'aparició de nous elements el va enriquint.
- **Descripció objecte** És la descripció que de l'objecte de transacció trobem al document buidat.
- **Lloc objecte** En el cas dels béns immobles és el terme on aquests estan localitzats.
- **Preu** És el preu amb què es fixa la transacció o els diners del deute reconegut. Només en el cas dels sotsestabliments no s'emplena.
- **Bé immoble (Sí/No)** El podem considerar un camp comodí. La seva funció és identificar mitjançant el sí o el no si és tracta d'un bé moble o immoble. El fet d'emplenar aquest camp ens permet, després, dividir la base de dades entre béns mobles o immobles.
- **Afrontacions** En el cas dels béns immobles identifiquem, els elements limítrofs de l'objecte.
- **Df (Sí/No)** És un altre dels camps comodí que hi ha inserits al formulari. Es tracta de respondre a la pregunta sobre si a les afrontacions hi ha presència d'algun element de tipus geogràfic que permeti una millor localització de l'objecte.
- **Condicions** En aquest camp inserim les possibles dades que localitzem sobre condicions de venda o sotsestabliment dels objectes. Seria el cas, per exemple, d'un tros de terra que s'ha de plantar de vinya en un temps determinat o d'un tros de terra o d'hort en el que s'han d'edificar cases.
- **Cd (Sí/No)** És l'últim camp comodí. Aquest en concret fa referència a si el document té algun tipus de condició o no.
- **Drets** És la constància de la persona o entitat que detenta algun tipus de dret emfiteuta sobre el bé objecte de la transacció.
- **Entrada** Aquest cas només s'emplena en el cas dels sotsestabliments i identifica els drets d'entrada amb què es grava el bé.
- **Cens** S'identifica si el bé objecte de transacció està gravat amb algun cens i quan es satisfà. També s'emplena en el cas dels sotsestabliments per tenir constància del cens que ha de satisfer la persona sotsestablerta.
- **Altres** Aquest camp identifica la resta de drets emfitèutics amb què pot estar gravat el bé en qüestió: fadiga, lluïisme, empara, etc.
- **Data** Fem constar la datació identificada als documents buidats.
- **Data actual** Inserim la data que tindria el document amb el calendari actual.
- **Llibre notarial** En aquesta entrada identifiquem la referència documental on hem localitzat el contracte.

Evidentment, hi ha camps que s'emplenen segons el tipus de contracte en qüestió, de si afecta a un bé moble o a un bé immoble, si està gravat amb elements emfitèutics o no. Excepte els camps de Sí/No que s'han d'emplenar obligatòriament, la resta és emplenada d'acord amb les dades que facilitin els documents, sempre que sigui possible. També cal afegir que no es tracta, ni de bon tros, d'un formulari tancat, és a dir, sense possibilitat de modificació. Al contrari, el formulari original ha sofert diverses variacions a mesura que ha anat avançant la investigació, amb la inclusió de diferents camps o el desglossament d'algun altre per tal de poder donar resposta als interrogants que s'han anat plantejant.

Un altre aspecte de la informació que ha rebut un tractament diferenciat és els de les parts que intervenen en els diferents contractes, cosa que hem aconseguit amb la creació de formularis específics, lligats amb el formulari principal, on tinguin cabuda dades concretes sobre el parentiu, si tenen o no ofici conegut o l'edat aproximada d'algun dels components. D'aquesta manera hem pogut establir hipòtesis de treball amb l'objectiu de tenir un millor coneixement dels vilatans el seu nivell econòmic i les seves relacions socials. Es tracta, també d'un formulari obert on es desglossa de manera sistemàtica tota la informació obtinguda en el contracte de compra-venda tant de la part venedora (atorgants) com de la part compradora (beneficiaris), aquesta última en un altre formulari idèntic. Juntament amb el formulari principal, tal i com ja hem dit, aquests formularis es troben relacionats amb el número d'identificació.

Combinant la informació social de què disposem gràcies als contractes de compra-venda, així com d'altre tipus d'informació que hem anat localitzant als llibres notariais, amb la informació econòmica hem intentat comprovar l'existència o no d'una certa estratificació social amb la identificació d'un possible grup d'habitants que conformarien l'elit de la població i que en alguns casos podien establir aliances matrimonials entre els seus fills amb la finalitat de fer créixer el patrimoni familiar. Així mateix, altres aspectes socials que hem pogut identificar són l'existència de diferents oficis menestrals, indicadors, d'una certa diversificació del treball; o l'afebliment econòmic dels nuclis familiars que perdien el cap de família. Finalment, a banda d'aquests formularis principals, també hem creat formularis secundaris relatius per exemple al mercat del crèdit jueu, a la compra-venda de rendes senyoriais, o simplement per mantenir llistes obertes sobre l'aparició de càrrecs i oficis municipals i els veïns que els ocupen.

Un cop introduïda aquesta informació als corresponents formularis de la base informàtica, hem creat un sistema de consultes que és el que ens ha permès formar les diferents graelles de treball que han pogut ser exportades i inserides tant al llarg del text del treball com en els diferents annexos. Així mateix, aquest tractament de les dades ens ha permès la creació dels diferents gràfics que reflecteixen estadísticament la informació continguda en els assentaments notariais.

Finalment, volem deixar constància que tot aquest treball de camp ha estat completat amb la informació bibliogràfica publicada, força abundant pel que fa a articles de contingut econòmic, social o fiscal, encara que ha resultat difícil trobar obres inclusives de tots aquests

aspectes tractats a partir de l'estudi de fonts similars a les que han estat objecte d'aquest estudi. Amb tot, amb aquest treball volem deixar oberta una via de treball per a l'estudi de la història local (la història petita) des d'una vessant que ens pot permetre, accedir a un tipus de coneixement inclusiu de tots aquells aspectes que constitueixen la vida quotidiana dels pobles i els permeten créixer i desenvolupar-se o, en cicles de crisis, saber com aquests veïns responen davant les dificultats les conseqüències que pot comportar, tenint en compte, però, que no tots els territoris responen de manera similar davant del mateix tipus de situacions i aquest és un aspecte que un estudi d'aquest tipus també pot ajudar a reconstruir des del vessant dels propis actors.

No vull però acabar aquesta introducció sense tenir un record d'agraïment per a totes aquelles persones que m'han acompanyat al llarg d'una trajectòria que s'inicià en el moment en què amb dotze anys vaig descobrir que estava enamorada de la història gràcies a la senyora Magda Sancho, mestra d'història que em va iniciar en aquest camí durant 3 anys. Una senda que vaig continuar amb la meua arribada a la Universitat a Tarragona, llavors una divisió de la Universitat de Barcelona, on vaig tenir l'oportunitat de conèixer el doctor Francesc Cortiella Òdena, un enamorat de la història local que em va portar per primera vegada a un arxiu històric, em va permetre descobrir aquest meravellós món i em va iniciar en el camp de la investigació històrica. Allà també vaig gaudir de les classes de la doctora Montserrat Sanmartí Rosell, que em va iniciar en el complex món de la Paleografia i la Diplomàtica i em va donar grans consells que m'han anat acompanyant fins avui dia. Ella va ser així mateix la persona que em va orientar quan, ja treballant en l'Administració pública vaig decidir que volia continuar els meus estudis començant el doctorat. També vull expressar el meu reconeixement al doctor Ezequiel Gort Juanpere, arxiver jubilat de l'Arxiu Municipal de Reus, la persona que em va donar les primeres orientacions i idees sobre possibles temes d'investigació històrica al món local que estaven encara sense explorar. I finalment vull mencionar al doctor Daniel Piñol Alabart, antic company d'estudis i avui dia professor titular d'aquesta universitat amb qui he compartit no solament estones a la biblioteca i classes de postgrau, sinó també estades al mateix arxiu i interessants converses sobre les nostres pròpies investigacions sempre des del respecte mutu. A tots ells, així com a Mossèn Manuel Maria Fuentes Gassó, director de l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona, i la senyora Teresa, auxiliar del mateix arxiu, ja jublada, els vull expressar el meu reconeixement i agraïment mitjançant aquestes línies.

I. EL MARC ESPAIAL

A. LA SENYORIA DE LA MITRA DE TARRAGONA. DELIMITACIÓ GEOGRÀFICA I ELEMENTS CONSTITUTIUS

El 23 de gener de 1118 el comte Ramon Berenguer III feu donació de la ciutat de Tarragona i el seu territori a Oleguer⁶, bisbe de Barcelona. Amb aquesta actuació, que inicià el procés de restauració efectiva de la Seu Metropolitana de Tarragona després de gairebé 150 anys d'intents més nominatius que reals, el monarca atorgà el principal protagonisme de la reconquesta i repoblació d'aquest territori, en el qual està integrat el Camp de Tarragona, a l'Església. La conseqüència immediata d'aquest acte va ser la campanya, aquest cop definitiva de restauració de la Seu arquebisbal de Tarragona en un territori on tot sembla indicar que hi havia una ocupació intermitent, tant per part dels musulmans com per part dels cristians, de manera que el que quedava de la ciutat de Tarragona era utilitzat com a lloc de pas i control per a les seves incursions a banda i banda de la frontera, encara que sense cap intenció d'ocupar el territori de manera permanent ja que per portar a terme una campanya definitiva en aquest sentit era necessària la disposició d'una important força demogràfica que cap de les dues parts va tenir fins al segle XII⁷.

1. Antecedents

Prèviament a aquests moments, al llarg dels anys havien tingut lloc diverses accions orientades a assolir l'objectiu de la recuperació del territori de la ciutat i el Camp de Tarragona, tot i que en cap moment van reeixir. Així, les primeres informacions ens porten, d'acord amb Eduard Juncosa Bonet⁸, als temps de Lluís el Pietós, el qual, a principis del segle IX tenia com a objectiu militar la conquesta de Tortosa, tot i que tradicionalment s'ha considerat que la primera temptativa per a conquerir Tarragona s'ha de situar cap a l'any 971, en temps del comte Borrell II⁹, el qual va considerar que, gràcies a l'èxit assolit en

⁶ Vegeu el document 1

⁷ LAWRENCE J. MCCRANK, «Tarragona medieval. Reconquista y restauración», p. 213. En aquesta línia ANTONI VIRGILI CLOTET, «La colonització feudal de la Catalunya Nova. Un projecte d'investigació», p. 267-268, planteja la hipòtesi que la lenta i intermitent expansió del comtat de Barcelona cap al sud i també cap a ponent pot ser deguda, sobretot a la seva incapacitat colonitzadora, la causa de la qual, entre d'altres, és la manca d'efectius demogràfics, més que no pas una forta oposició militar per part dels sarraïns. Així mateix, ANTONI VIRGILI CLOTET, «La qüestió de Tarragüna abans de la conquesta catalana», p. 7-36 fa un estat de la qüestió sobre la conquesta i repoblació de la Tarragona musulmana i analitza el fet d'una possible colonització estable de la ciutat durant part de l'època musulmana. Aquesta colonització estable i posterior abandonó per part dels musulmans també es pot deduir de l'exposició a MARIA BONET DONATO I AMANCIO ISLA PÉREZ, *Historia de Tarragona*, p.59, on s'assenyala que a partir de mitjan del segle X es van produir una sèrie d'incursions militars per part del comtat de Barcelona dirigides a terres tarragonines que van coincidir amb l'inici de l'abandonament de la presència musulmana a la ciutat i possiblement també hi degueren contribuir. Refermen aquesta afirmació citant la font d'Al-Maqqari la qual diu que en el temps d'Abd-al-Rahman III la ciutat de Tarragona sortí del poder dels musulmans l'any 330 (circa 941-942) juntament amb altres ciutats i fortaleses.

⁸ EDUARD JUNCOSA BONET *Estructura y dinámicas de poder en el señorío de Tarragona* (en premsa)

⁹ Es té coneixement, també, del nomenament del fundador i abat del Monestir de Santa Cecília de Montserrat, Cesari, com a arquebisbe de Tarragona, durant un concili que va tenir lloc a Santiago de Compostel·la durant l'any 966 i al qual només van assistir bisbes castellans i gallecs. Aquest va ser el motiu pel qual va ser refusat pels bisbes catalans, que no el reconegueren mai. Així mateix, tampoc va poder aconseguir la confirmació del papa Joan XIII, sol·licitada l'any 971, per al seu nomenament. Tot i això Cesari es va intitular

diverses campanyes militars, aquesta població semblava trobar-se a l'abast de les tropes cristianes. En conseqüència, Borrell va decidir restituir, almenys nominativament, la *provincia Tarraconensis*, al front de la qual va situar el bisbe Ató de Vic, tal i com es reflecteix als documents pontificals conservats a l'Arxiu Diocesà de Vic¹⁰. Tanmateix, aquestes accions no poden ser considerades com un intent real de recuperació del territori sinó, d'acord amb el que es desprèn de la documentació conservada, com la intenció per part del comte de Barcelona de treure benefici a una situació favorable per deslligar-se de l'últim vincle que perdurava de l'antiga Marca Hispànica: la tutela de les autoritats eclesiàstiques de Narbona sobre l'església catalana¹¹.

Les incursions del cabdill musulmà Al-Mansur i els seus fills, que arribaren fins a la ciutat de Barcelona i destruïren les posicions defensives frontereres del Comtat de Barcelona a finals del segle X¹², van portar com a conseqüència un gir radical a la conjuntura favorable prèviament establerta i va impossibilitar la maduració de qualsevol nou projecte de reconquesta de la ciutat de Tarragona i del seu Camp¹³. Durant els anys que seguiren a aquestes ràtzies els esforços comtals es dedicaren a la reconstrucció i reforçament de les zones frontereres que havien quedat malmeses per les campanyes musulmanes, tot i que no es limitaren només a aspectes defensius sinó que, ja en temps del comte Ramon Borrell, les posicions van avançar significativament pel que fa a la conquesta de nous territoris de manera que, a finals del seu regnat, nombroses torres de defensa i castells ja vorejaven la

arquebisbe de Tarragona fins la seva mort l'any 981. ANTONI PLADEVALL FONT, *Història de l'església a Catalunya*, p. 38.

Segons MARIA BONET DONATO, *Història de Tarragona*, p. 60, aquest projecte es produí en el marc d'un cert replegament musulmà, amb canvis del seus centres estratègics de poder, per una banda, i de l'avanç cristià, per l'altra.

¹⁰ JAVIER FACI LACASTA, «Algunas observaciones sobre la restauración de Tarragona», p. 471; LAWRENCE J. MCCRANK, «La restauración eclesiástica y reconquista en la Cataluña del siglo XI: Ramon Berenguer I y la sede de Tarragona», p. 9-10. JOSEP BLANCH, *Arxiepiscopologi de la Santa Església metropolitana i primada de Tarragona*, p. 68-69, esmenta una d'aquestes butlles i en fa la transcripció indicant, però, que l'ha extreta de l'Arxiu del Capítol de Tarragona.

¹¹ BLANCH, *Arxiepiscopologi*, p. 67-70. PLADEVALL, *Història de l'Església a Catalunya*, p. 37 diu: «Com que la reconquesta inicial del territori català o sector de la Marca Hispànica es va fer des de l'Imperi carolingi i Tarragona, l'antiga seu metropolitana no es va conquerir fins entrat el segle XII, totes les diòcesis que s'anaven restaurant en el territori de la futura Catalunya, es varen sotmetre a l'arquebisbe i l'arxidiòcesi de Narbona». Així mateix a ANTONI VIRIGILI CLOTET, «La feudalització al Camp de Tarragona: el cas de Tarragona segles XI-XIII», p. 31, «...la restauració de Tarragona no es limitaria a la creació d'un bisbat, sinó al reconeixement de l'antiga dignitat metropolitana que havia detingut durant el baix imperi i el domini visigòtic. Era, doncs una empresa complexa que depassava l'àmbit estrictament religiós, perquè significava la ruptura del darrer vincle que unia els comtats catalans amb la monarquia franca.»

¹² Vegeu, pel que fa a la incursió d'Al-Mansur i els seus efectes a Barcelona, MANUEL ROVIRA I SOLÀ, «Notes documentals sobre alguns efectes de la presa de Barcelona per Al-Mansur (985)», p. 31-54, i també GASPÀ FELIU MONFORT, «Al-Mansur, Barcelona i Sant Cugat», p. 41-54. Més recentment GASPÀ FELIU MONFORT, «La presa de Barcelona per Almansor: història i mitificació», ofereix una visió més actualitzada en el seu discurs de recepció com a membre numerari de la Secció Històrico-Arqueològica de l'Institut d'Estudis Catalans (desembre, 12, 2007)

¹³ MCCRANK, «La restauración eclesiástica», p. 9-10.

frontera natural del riu Gaià¹⁴ i l'ocupació cristiana efectiva se situava a l'entorn dels 20 quilòmetres de distància respecte de la ciutat de Tarragona. Paral·lelament, aquesta campanya es va veure recolzada per una altra empresa, aquest cop portada a terme pel comte Armengol II d'Urgell, el qual va aconseguir situar-se en la zona limítrof entre les actuals comarques de la Conca de Barberà i l'Alt Camp, integrada aquesta última el que es coneix com a Camp de Tarragona juntament amb part del Baix Camp i el Tarragonès.

No es pot considerar però que, tot i aquests importants avenços militars, durant aquest període de temps es dugués a terme cap intent real o nominal de reconquerir definitivament la ciutat de Tarragona i el seu territori, encara que el poema necrològic relatiu a Ramon Borrell conservat a Ripoll manifesta al desig del comte de "tornar Tarragona al seu primitiu estat i donar un prelat al seu poble"¹⁵. De fet, també els musulmans havien començat a reorganitzar i reforçar la defensa dels límits del seu territori, en el qual s'integraven les Muntanyes de Prades i el Camp de Tarragona. En aquest marc destacà la creació d'una zona fortificada, la valia de Siurana, de la qual depenien els castells, torres de guaita i talaies que s'estenien per la serralada prelitoral i dels contraforts de la part alta del Camp i que va funcionar fins a la seva conquesta entre els anys 1153-1154¹⁶. Molt possiblement, tal i com plantejen Maria Bonet i Amancio Isla, la consolidació d'aquestes dues zones fortament militaritzades va contribuir a deixar la ciutat de Tarragona despoblada o, almenys, com un espai neutral o impossible d'ocupar de manera efectiva per cap dels dos bàndols durant un llarg període de temps¹⁷.

A la mort de Ramon Borrell, la seva vídua, la comtessa Ermessenda va assumir la regència de la Casa de Barcelona a causa de la minoria d'edat del seu fill Berenguer Ramon I i, després de la mort d'aquest, fins a la majoria d'edat del seu nét, Ramon Berenguer I. Durant aquest període de temps, tot i la proximitat geogràfica de la línia fronterera del sud amb Tarragona, la comtessa va orientar la seva política cap al nord dels Pirineus amb l'objectiu de reforçar els vincles de la casa comtal de Barcelona amb els comtats del nord. La raó d'aquest nou gir, que va suposar un seriós fre a l'expansió per la zona sud del Comtat de Barcelona durant més de 20 anys, la trobem en els llaços familiars d'Ermessenda amb el comtat de Narbona ja que es tractava de la filla del vescomte Roger I de Carcassona i continuava molt vinculada a la seva família. Per aquest motiu, els seus moviments polítics sempre intentaven afavorir els interessos de Narbona en detriment dels propis de la família comtal barcelonina. Així, durant aquests anys no només no es va afavorir la reconquesta de Tarragona sinó que pràcticament s'hi va renunciar. En canvi, l'actitud de la comtessa

¹⁴ Entorn de l'any 1000 són catorze els castells documentats al llarg del Gaià: Queralt, Aguiló, Santa Coloma, Pontils, Montclar, Santa Perpètua, Montagut, Querol, Pinyana, Selmella, Selma, l'Albà, el Montmell i la Serra. MARINA MIQUEL, JOSEP SANTESMASES I DOLORS SAUMELL, *Els castells del Gaià*, p. 9

¹⁵ SANTIAGO SOBREQUÉS VIDAL, *Els grans comtes de Barcelona*, p. 12. També McCRANK, «La restauració eclesiàstica», p. 13

¹⁶ BONET, *Història de Tarragona*, p.61

¹⁷ *IBIDEM*, p. 62-65 En aquest sentit, els autors prèviament mencionen la descripció realitzada per Al-Himyari on es mostra una Tarragona desocupada en la qual es feien expedicions per part de les forces musulmanes de Siurana per parar emboscades als cristians, els quals feien el mateix contra els musulmans.

afavoria la tutela que exercia l'església de Narbona sobre l'església catalana i la intervenció de la casa comtal de Barcelona en els afers polítics del sud de França¹⁸. Amb tot, encara que Ermessenda es va veure obligada a deixar la regència l'any 1044 coincidint amb la majoria d'edat del seu nét, no va cessar d'establir aliances per defensar els seus interessos familiars oposant-se, fins i tot al seu propi nét, el comte Ramon Berenguer I¹⁹.

Malgrat aquests fets, el segle XI serà, en paraules de Javier Faci, el testimoni de la concreció i maduració del projecte reconqueridor i restaurador de la Seu de Tarragona. Projecte que serà paral·lel a un altre més ampli de l'expansió catalana cap al sud, encara que els compromisos sempre presents i canviants a la part nord dels comtats catalans influiran de manera negativa en aquests plans d'expansió²⁰. En aquest marc polític va tenir una actuació destacada Ramon Berenguer I, el qual, un cop assolida la majoria d'edat l'any 1044, es va fer amb el control del Comtat de Barcelona i va abandonar l'orientació política seguida per la seva àvia fixant-se de nou en la frontera sud²¹. Conseqüència d'aquest nou canvi de rumb seran les diferents campanyes militars que aconseguirann fixar els nous límits fronterers, l'any 1049, a la desembocadura del riu Gaià, a només 12 quilòmetres de Tarragona²².

En aquestes circumstàncies, d'acord amb Lawrence J. McCrank, el comte Ramon Berenguer I decidí, cap al 1050, la creació d'un nou comtat a Tarragona, separat del de Barcelona i governat per la figura d'un vescomte, amb la finalitat d'afavorir la reconquesta definitiva de la ciutat i el territori tarragoní. Per a la consecució d'aquests plans, el comte de Barcelona va concloure uns acords amb el seu cunyat, Beranger de Narbona²³ mitjançant els quals li va atorgar la ciutat de Tarragona i el seu Camp, territoris que hauria de reconquerir. Els límits fronterers d'aquest comtat s'establirien al llarg del riu Gaià, cap als castells de Cabra i Prenafeta i cap al Coll de l'Illa, límit geogràfic natural entre el Camp de Tarragona i la comarca de la Conca de Barberà. La frontera meridional, la posaria el mar,

¹⁸ Conseqüència d'aquest interès serà la concertació l'any 1038 del matrimoni entre el seu nét, hereu de la casa comtal barcelonina, el futur Ramon Berenguer I i Elisabeth, filla del vescomte Raymond I de Narbona i néta de l'arquebisbe de Narbona, Ermengaud, fet que, a més d'afavorir l'orientació dels interessos comtals catalans cap al sud de França fomentava encara més, la tutela de l'església de Narbona sobre la *provincia Tarraconensis*. MCCRANK, «La restauración eclesiástica», p. 14-15

¹⁹ *IBIDEM*, p. 14-17

²⁰ FACI, «Algunas consideraciones», p. 471

²¹ MCCRANK, «La restauración eclesiástica», p. 8-17 analitza el paper de Ramon Berenguer I en l'intent de reconquesta i restauració de la Seu de Tarragona com un pas més d'extensió del seu domini territorial cap al riu Ebre aprofitant el moment de debilitat del territori musulmà a causa de la desintegració del Califat Omeia i també com a resposta a l'actitud imperialista de Fernando I de Castella i Lleó.

²² A aquest període corresponen la fundació de Tamarit, Altafulla i Montoliu, castells que es funden associats a nuclis de població. MIQUEL, SANTESMASES I SAUMELL, *Els castells del Gaià*, p. 9

²³ Aquest document es conserva a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, Ramon Berenguer I, núm. 287. Al respecte de la datació MCCRANK, «La restauración eclesiástica», p. 18, accepta la donada per Pròsper de Bofarull de l'any 1050, tot i que hi ha diversitat d'opinions al respecte entre diversos historiadors. Per la seva banda, BLANCH, *Arxipiscopologi*, p. 71-72, també fa referència al document en qüestió i el data l'any 1050 aproximadament.

mentre que cap a l'oest no hi hauria cap marca geogràfica que fes de llinda, de manera que el vescomte podria continuar la reconquesta del territori i estendre els seus dominis més enllà del llindar natural del riu Francolí²⁴.

Així mateix, en aquests acords també quedaven fixats els termes en què se signava el pacte que eren els següents: el comte de Barcelona havia de construir un castell en el qual havien de viure, almenys durant 10 anys, el vescomte Beranger, la seva muller i el seu fill, el vescomte Richard de Millau, als quals, segons diu Blanch²⁵, cedia la meitat dels delmes. Per la seva banda el vescomte i el seu fill havien de lluitar amb els musulmans fins a sotmetre'ls i establir-los el pagament de les pàries en nom de la casa comtal de Barcelona. Al seu torn, Ramon Berenguer havia de recolzar la reconquesta amb el bloqueig del port de Tarragona. També s'establí que, en el cas de mort de Beranger, el seu fill Richard en seria l'hereu i hauria de retre homenatge al comte de Barcelona en el termini de 10 dies i que els comtes de Barcelona, que havien de tenir una residència permanent a la ciutat de Tarragona, es reservaven el control dels tribunals, el cobrament d'impostos, i els drets de pesca, encunyament de moneda, pastura i mercaderies. A la fi, el pacte entre els dos cunyats establí que el comtat es convertia en un feu perpetu del Comtat de Barcelona, encara que els seus drets no podien ser transferits sense el consentiment del vescomte²⁶. En aquest sentit, Ramon Berenguer I es reservava per a ell mateix el títol de comte de Tarragona amb la intenció d'afegir-lo als de Barcelona, Girona i Osona i reforçar, d'aquesta manera, la seva supremacia sobre els comtats d'Urgell i de Cerdanya Besalú.

Finalment, en aquests acords s'establien les condicions en què s'havia de restaurar la seu tarragonina²⁷, un cop la ciutat hagués estat ocupada, amb la novetat que el privilegi d'escollir el prelat correspondria als comtes de Barcelona i al vescomte de Tarragona. El prelat en aquest cas no era un arquebisbe sinó que tenia la dignitat de bisbe ordinari i havia de ser proposat pels integrants del clergat tarragoní. Els límits que s'establien al pacte per a la diòcesi coincidien bàsicament amb els del comtat de Tarragona de manera que el bisbe havia d'administrar les esglésies situades al nord del mar, l'oest del riu Gaià i al sud de la Conca de Barberà. Així mateix, la residència del bisbe, que era feudatari del comte, quedava fixada a l'antiga acrópolis romana, a un castell. Per últim havia de compartir amb els seus clergues la meitat dels delmes percebuts pel vescomte²⁸.

Amb aquestes condicions sembla evident que Ramon Berenguer pretenia exercir un control directe sobre la figura del prelat tarragoní i evitar, d'aquesta manera, els interessos polítics

²⁴ MCCRANK, «La restauración eclesiástica», p. 18

²⁵ BLANCH, *Arxiepiscopologi*, p. 71

²⁶ MCCRANK, «La restauración eclesiástica», p. 18-19. BLANCH, *Arxiepiscopologi*, p. 71

²⁷ MCCRANK, «La restauración eclesiástica», p. 20-21

²⁸ BLANCH, *Arxiepiscopologi*, p. 72, difereix en alguns dels termes ja que ell sempre parla de la figura de l'arquebisbe, no del bisbe, i, a més, afegeix la dada de que se li havia de cedir la tercera part dels delmes. Tot i això deixa clar que aquesta concòrdia tampoc va tenir efectes.

de l'església de Narbona, motiu pel qual tampoc va annexionar la nova església al bisbat d'Osona. El comte, però, era conscient de l'oposició que podria trobar el seu projecte entre els prelats catalans i, sobretot, en l'església de Narbona, de la qual encara eren dependents, de manera que no va restablir la supremacia jeràrquica de la Seu de Tarragona, sinó que va continuar acceptant la tutela de la narbonesa. Aquesta actuació prudent però, no li serviria per evitar ni els atacs de la seva àvia, la comtessa Ermessenda²⁹ ni els de l'arquebisbe de Narbona, Wifred³⁰. Per la seva part, tampoc els bisbes catalans acceptaren les propostes del comte de manera que, enmig d'aquest clima de conflicte intern, l'ocupació i restauració efectiva de la ciutat de Tarragona, una vegada més, no va poder reeixir tot i que aquest cop estava sustentada per un projecte més elaborat.

Malgrat aquest fracàs, els fets demostren que el comte no deixà de banda les seves aspiracions de reconquerir Tarragona. Així, el 13 de gener de 1059 va donar a Bernat Amat Claramunt el Puig d'Ullastret, a Altafulla, i el 30 de març de l'any següent li donà un castell sobre el port i la ciutat de Tarragona, tot nomenant-lo vescomte de Tarragona³¹, encara que tampoc aquesta decisió serví per canviar la situació de la ciutat i el territori de Tarragona. Al contrari, van continuar sent terra de ningú entre les fronteres cristiana i musulmana, tot i que d'acord amb Maria Bonet i Amancio Isla *"...l'avenç cap a les terres mericionals de la marca va experimentar una important consolidació a mitjan segle en reforçar-se i establir-se la regió fronterera entorn del riu Gaià, desplegada a una riba i altra."*³²

Amb la mort de Ramon Berenguer I, l'any 1076, s'obrí una nova etapa que comportà canvis en el camí seguit fins aleshores per intentar ocupar el territori de l'antiga *urbs*. D'acord amb Faci³³ tres són els factors que van influir-hi: la decadència de l'església de Narbona, de la qual depenia l'església catalana; la minoria d'edat dels fills bessons de Ramon Berenguer I, fruit del seu matrimoni amb Almodis de la Marca, Berenguer Ramon II i Ramon Berenguer II i el posterior episodi del fratricidi de l'any 1082³⁴ que afeblirà el poder comtal; i finalment, el

²⁹ Els enfrontaments entre el comte de Barcelona i la seva àvia van arribar al seu punt àlgid amb el matrimoni de Ramon Berenguer I, ja vidu, amb Almodis de March, ja que Ermessenda, en aquests moments defensava els possibles interessos del fill que Ramon Berenguer I havia tingut amb la seva primera dona, Elisabeta, amb la família de la qual, Ermessenda tenia interessos.

³⁰ El comte Ramon Berenguer I va veure fracassar els seus plans a causa de la rivalitat manifesta de les famílies comtals catalanes que utilitzaven el seu poder a les jerarquies eclesiàstiques per entorpir els seus actes. Així, Ramon Berenguer I, que havia estat excomunicat, va veure ratificada la seva excomunió del papa, però no en va fer cas ja que el seu principal rival a l'Església, l'arquebisbe Wifred ho havia estat també en ser acusat de simonia. Altrament, el comte va revifar la vella enemistat entre Beranger i Wifred a causa del control de la seu de Narbona. Tot ixò va conduir a una sèrie d'acusacions que van posar en total descrèdit a l'arquebisbe Wifred i, en conseqüència a la seu de Narbona, davant el papat.

³¹ BLANCH, *Arxipiscopologi*, p.72 cita a Diago en aquestes afirmacions. McCRANK, «La restauració eclesiàstica», p. 27-29, dóna veracitat a les afirmacions de Diago en aquest sentit ja que, tot i que no es conserva la documentació a la que aquest fa referència, altres documents relacionats semblen confirmar aquests fets.

³² BONET, *Història de Tarragona*, p. 64-65

³³ FACI, «Algunas observaciones», p. 471-472

³⁴ Ramon Berenguer II Cap d'Estopes va ser assassinat l'any 1082 i es va estendre la creença que el seu germà Berenguer Ramon II en va ser l'instigador, de manera que se'l conegué amb el sobrenom del "Fratricida". Aquest fet obrí una crisi interna sense precedents que no es va superar fins l'any 1086 i,

moviment de la reforma gregoriana³⁵ que impregnà la jerarquia eclesiàstica d'un cert ambient de canvi.

Per altra banda, a la conjuntura política peninsular els esdeveniments es van començar a succeir amb més rapidesa que en èpoques anteriors. Així, a Castella aparegué la figura dominant del rei Alfons VI, el qual veié les seves aspiracions imperials afavorides per l'actuació del papat. Fins a aquests moments les polítiques dels patriarques de Roma no havien demostrat gaire interès pels esdeveniments que s'anaven produint a la Península Ibèrica, però amb els pontificats, primer de Gregori VII i, posteriorment d'Urbà II, aquesta posició va canviar i la nova política papal va orientar els seus esforços cap a la reconquesta hispana i la restauració de les seus arquebisbats. Aquest nou clima afavorí Castella, com ja s'ha dit, però perjudicà, en canvi, la política restauradora de Tarragona duta a terme pel comtat de Barcelona. Així, Toledo va resultar clarament beneficiada per aquest nou canvi de rumb en la política de Roma en detriment de la seu episcopal de Tarragona ja que aquella ciutat, un cop reconquerida i restaurada la seva seu episcopal, va rebre del papa la primacia de totes les esglésies hispanes en una reorganització del mapa episcopal peninsular. Així ho declarà el papa Urbà II a quatre butlles redactades a Agnani entre el 10 i el 15 d'octubre de 1088 i adreçades a Alfons VI de Castella, a Berenguer de Vic-Tarragona i els bisbes hispans, a Hug de Cluny i a Bernat de Toledo³⁶.

El pontífex, però, va reconèixer en una d'aquestes butlles a Berenguer Sunifred de Lluçà³⁷, bisbe de Vic, com arquebisbe de Tarragona i intentà també afavorir la reconquesta i la restauració de la Seu de Tarragona, conscient que la decisió anterior hauria deixat aquesta empresa en una situació delicada. Així, adreçà una carta a Berenguer Ramon II i altres magnats on els instà a la restauració de la ciutat de Tarragona per tal de poder instal·lar-hi una seu metropolitana digna i va atorgar la direcció d'aquesta empresa al bisbe de Vic³⁸.

definitivament, fins a l'adveniment al tron de Ramon Berenguer III, fill de l'assassinat, l'any 1097. JOSEP MARIA SALRACH MARÉS, *Història dels Països Catalans. Dels orígens a 1714* Vol I, p. 244

³⁵ La reforma romana o gregoriana va tenir el seu principal impulsor en el papa Gregori VII, que havia estat format en l'esperit monacal de Cluny on cal cercar les arrels d'aquest moviment, juntament amb els bisbes de Lorena i Lotaríngia, els quals defensaven una església lliure que qualsevol subjecció al poder civil que s'havia d'alliberar de la simonia o l'atribució de càrrecs eclesiàstics mitjançant el pagament d'una quantitat als comtes o senyors, de la incultura que afectava a molts eclesiàstics i fins i tot bisbes pràcticament analfabets; i del nicolaisme o falta de celibat en el clergat. Aquestes idees, ja conegudes a l'església catalana des del 1068, triomfaran plenament partir de l'any 1078, malgrat la resistència de l'arquebisbe de Narbona i dels seus seguidors. Lentament aquesta reforma s'anirà introduint tant en els vells capítols canònics, alguns dels quals adoptaran la regla de Sant Agustí, com amb la creació a partir del 1080 de noves canòniques agustinianes o cases on el clergat vivia en comú. PLADEVALL, *Història de l'Església a Catalunya*, p. 63-69

³⁶ FACI, «Algunas consideraciones», p. 474. PLADEVALL, *Història de l'Església a Catalunya*, p. 79-80

³⁷ Aquest bisbe havia donat ja passes en direcció a la recuperació eclesial de Tarragona i, a més, era una figura cabdal ja que es trobava al capdavant del consell de regència del futur comte Ramon Berenguer III. BONET, *Història de Tarragona*, p.73.

³⁸ FACI, «Algunas consideraciones», p. 473-474. També BLANCH, *Arxipiscopologi*, p. 72-77, es fa ressó de les butlles papals dirigides a fomentar i consolidar la restauració de la seu tarragonina

En aquest sentit, adreçà una butlla datada a Càpua el dia 1 de juliol de 1091³⁹ a Berenguer Sunifred de Lluçà, bisbe de Vic i Tarragona i als seus successors, mitjançant la qual li concedia l'autoritat metropolitana de la Seu tarragonina quan aquesta fos restaurada, restant Vic com a vicaria de Tarragona. El papa manifestava, així mateix que actuava lliurement en virtut de la donació que prèviament li havia fet Berenguer Ramon II⁴⁰. En conseqüència, per primera vegada des que s'intentava restaurar l'església de Tarragona, aquesta apareixia com un ens independent tant de Narbona com de Vic i, a més a més, es feia palesa la situació de primacia als comtats catalans de l'arquebisbe de Tarragona sobre la resta d'esglésies⁴¹. Malgrat tot, tampoc aquest intent va tenir èxit. De fet, no va passar de ser un altre intent nominal, encara que aquest cop el projecte havia madurat i ja existia un recolzament explícit per part d'un pontífex⁴².

En definitiva, durant tot el segle XI la idea de l'ocupació de Tarragona i la restauració de la Mitra va estar present d'una o altra manera en la ment dels diferents monarques catalans, encara que no va reeixir en cap moment, més pels diferents interessos polítics i religiosos interns, que no pas per l'existència de perill real extern que aconsellés l'ocupació d'un lloc estratègic per a la defensa de la frontera catalana. Amb el tombant de segle aquesta situació canviarà radicalment a causa d'una nova amenaça provinent del nord d'Àfrica: els almoràvits, que podien atacar en qualsevol direcció⁴³. Serà en aquest marc quan, a partir de 1118, es farà efectiva la restauració de la Seu metropolitana de Tarragona.

³⁹ Document 2

⁴⁰ Aquesta donació va quedar emmarcada dins dels aconteixements del fratricidi entre germans bessons fills de Ramon Berenguer I i la conseqüència que aquest episodi comportà per a l'exercici del poder polític per part del comte de Barcelona.

⁴¹ El reconeixement de Tarragona com a seu metropolitana reflecteix el triomf de la reforma gregoriana, pel fet d'haver esdevingut un dels eixos centrals de l'enfrontament entre les tesis renovadores impulsades per Roma i els plantejaments més immobilitistes de Narbona, i encara d'alguns bisbes catalans." VIRIGILI, «La feudalització al Camp de Tarragona», p. 31.

⁴² MCCRANK, «Tarragona medieval», p. 213, diu "...El intento del obispo Berenguer Lluçanès de Vic tuvo más consistencia pero también fue un asunto visionario y se trató más de una disidencia en la política eclesiástica del área metropolitana de Narbona que de una restauración real de la iglesia de Tarragona ..." En canvi, per FACI, «Algunes observacions», p. 478 aquest projecte, del qual desconexem les causes reals del fracàs, havia d'haver madurat i estar ja en una fase avançada. Al seu torn EZEQUIEL GORT JUANPERE, «L'organització eclesiàstica», p. 47, creu que "... és gairebé segur que es va fer una ocupació temporal de la ciutat i l'erecció ... d'un monestir dedicat a Sant Fructuós mencionat el 1091. Fos com fos, Berenguer Sunifred va continuar residint a Vic, d'on era bisbe efectiu, i el pas dels almoràvits devia anorrear l'obra feta, tret de l'efectivitat de la restauració, malgrat que la mitra restés vacant des del 1099" a. Finalment, PLADEVALL, *Història de l'Església a Catalunya*, p. 75 i 80-82, considera que l'obra més important d'aquest bisbe, serà "l'energia que va desplegar en la restauració de la província eclesiàstica de Tarragona, conquerint i organitzant la ciutat i mantenint una lluita diplomàtica aferrissada amb els arquebisbes de Narbona i de Toledo, que tots dos pretenien tenir Tarragona sota el seu control". Malgrat tot reconeix que aquesta conquesta i en particular la restauració jurídica de la seu tarraconense no van perdurar, encara que fins a la seva mort (l'any 1099) va conservar el títol d'arquebisbe de Tarragona i va actuar com a tal.

⁴³ MCCRANK, «Tarragona medieval», p. 214.

De fet, els anys 1107-1108, els almoràvits ja havien penetrat per la Via Augusta envaint la comarca del Penedès destruint Olèrdola i el Castell de Gelida. I en un atac posterior, l'any 1115 van arribar fins a les portes de Barcelona. JOSEP IGLESIES, *La reconquesta de les valls de l'Anoia i el Gaià*, p. 30-31.

2. La restauració de la Seu metropolitana de Tarragona i la repoblació del seu territori

L'any 1118 Ramon Berenguer III donà la ciutat de Tarragona i el seu territori al bisbe Oleguer⁴⁴ amb la finalitat que dugués a terme la restauració efectiva de la Seu tarragonina. Amb aquesta donació el comte de Barcelona establí un nou territori que definia, segons Maria Bonet, una regió depenent dins d'un centre urbà, superant, d'aquesta manera, el domini de la senyoria feudal i diferenciant-la. Tanmateix, accions posteriors dels successius sobirans reduiran aquest espai amb la creació de noves unitats territorials segregades del territori original. Aquest serà el cas, per exemple, del marquesat de Siurana, creat el 1154 a partir de les terres incloses a la donació de Tarragona⁴⁵. Per altra banda, el fet que aquest territori hagués esdevingut terra de ningú enmig de les fronteres cristiana i musulmana durant un llarg període de temps, va permetre la implantació d'un nou sistema feudal que ja havia estat desenvolupat i consolidat a la Catalunya Vella⁴⁶.

Un element que diferencià aquest intent restaurador dels anteriors i que es va començar a reflectir a partir de la butlla adreçada a l'arquebisbe Berenguer Sunifred de Lluçà, és l'atorgament de la dignitat arquebisbal a un bisbe completament desvinculat tant de la diòcesi de Vic com de la, cada cop més llunyana, Narbona. Aquest nou prelat, a més, gaudia de la plena confiança del comte de Barcelona. Així mateix, també a diferència dels termes establerts a la butlla atorgada pel papa Urbà II l'any 1091, el comte Ramon Berenguer III, instal·lat en una posició políticament més estable i enfortida respecte als seus predecessors, recuperà la iniciativa restauradora, de manera que obvià la donació feta amb anterioritat per Berenguer Ramon II, i atorgà la carta de donació⁴⁷ del mateix territori al bisbe Oleguer amb la conformitat de Roma, a on prèviament havia enviat una ambaixada dirigida al papa Pasqual II, del qual va aconseguir l'autorització no només per a la restauració de Tarragona, sinó també per organitzar una croada contra Tortosa, a més de l'expedició d'una butlla exhortant al bisbe Oleguer a acceptar el càrrec d'arquebisbe i encomanant-li la restauració de Tarragona⁴⁸. Amb posterioritat, el papa Gelasi II, successor de Pasqual II, acceptà aquesta

⁴⁴ Són diversos els autors que s'acosten a la figura històrica d'aquest personatge. Destaquem: LAWRENCE J. MCCRANK, «Santo y héroe: Oleguer de Barcelona», p. 231-243; GENER GONZALVO I BOU, *Sant Oleguer (1060-1137). Església i poder a la Catalunya naixent*. Fins i tot a BLANCH, *Arxipiscopologi*, p. 79-80 trobem unes breus referències de caràcter biogràfic.

⁴⁵ MARIA BONET DONATO, «La ciutat feudal a la Catalunya meridional», p. 480.

⁴⁶ Aquesta serà una situació completament diferent a la que els feudals de la Corona d'Aragó es trobaran en els territoris que van recuperar amb posterioritat: el Sharq-al-Andalus (País Valencià) on hi havia unes estructures socials i econòmiques plenament desenvolupades sobre les quals els feudals implantaren un sistema social i econòmic evolucionat del model generat als segles X i XI de manera que la societat andalusí va veure destruït el seu model social. ENRIC GUINOT RODRÍGUEZ, «La implantació de la societat feudal al País Valencià del segle XIII: la gènesi de les senyories i l'establiment de les terres», p. 422-423

⁴⁷ Document 3

⁴⁸ SALRACH, *Història dels Països Catalans*, p. 251-252. BLANCH, *Arxipiscopologi*, p. 81

situació de manera immediata, possiblement per la confiança que li mereixia el bisbe Oleguer i també davant la perspectiva de conversió de Tarragona en un senyoriu eclesiàstic⁴⁹. En conseqüència, aquest pontífex confirmà documentalment la donació creant Oleguer arquebisbe de Tarragona el 21 de març de 1119 i atorgant-li el dret d'utilitzar pal·li i altres honors corresponents a la dignitat d'arquebisbe⁵⁰.

D'acord amb el contingut de la carta de donació del comte a Oleguer, els límits del territori atorgat s'estenien pel terreny que històricament corresponia a la configuració de l'antiga *urbs* romana⁵¹. Aquestes línies frontereres coincidien també de manera general amb les establertes al document de donació de Ramon Berenguer I a Beranger de Narbona (juny de 1050). Tanmateix, eren sensiblement inferiors a les de la Seu metropolitana existent en els temps previs a l'ocupació musulmana i també a les que s'havien marcat al concili de Sant Geli de Provença amb posterioritat⁵². Així, la donació a Oleguer, d'acord amb Manuel Maria Fuentes Gassó “*expressava el que, de fet, seria el moll de l'arquebisbat de Tarragona*”⁵³ unes llindees que correspondrien al que s'expressa a la donació de 1118 i que comprenen per la part oriental els termes de Tamarit i Montoliu, des d'on descendien al mar i ascendien per la riba del riu Gaià cap al la muntanya per on transitaven per la part septentrional fins a l'estrem de Cabra i la Serra Carbonària (actuals muntanyes de Prades); des d'allà transitava per la part occidental fins a Mont-roig i el Coll de Balaguer cap al mar de nou, com a part meridional.

Així mateix, seguint el contingut de la carta de donació, el comte barceloní atorgà plena llibertat a Oleguer per prendre les mesures necessàries amb la finalitat d'afavorir la repoblació de la ciutat de Tarragona i el seu territori i li concedí poders judicials sobre aquests nous pobladors. D'aquesta manera, el comte de Barcelona restava com a senyor eminent del nou senyoriu, amb una reserva al territori i un palau a la ciutat de Tarragona, els

⁴⁹ FACI, «Algunas observaciones», p. 480-481

⁵⁰ No podem aportar la transcripció d'aquest document encara que podem confirmar la seva existència gràcies al regest de *l'Índex Vell dels documents de l'Arxiu de l'Arquebisbe de Tarragona* publicat per MOSSÉN SALVADOR RAMON VINYES I FRANCESC XAVIER RICOMÀ VENDRELL. Tal i com es reflecteix al pròleg de la publicació, es tracta de la compil·lació en un llibre de 705 fulls que inventariava tots els documents que es guardaven a l'Arxiu Episcop·l i que va ser manat fer per l'arquebisbe Joan d'Hoces el 1675. Malauradament la major part d'aquest arxiu fou destruït la nit del 18 d'agost de 1813 amb la voladura del palau episcopal durant la retirada de l'exèrcit francès. Dins de l'Armari de les Butlles Apostòliques es guardava un document el regest del qual es va reflectir en aquest *Índex* (pàg. 114) de la manera següent: “Bulla del papa Gelasi II, dirigida a Olleguer, bisbe de Barcelona, ab què li acomana a yglésia de Tarragona i li dóna lo pallio y confirma la donació de la ciutat de Tarragona, ab sos terments, que li havia feta lo comte de Barcelona, don Ramon Berenguer III; dada en Gayeta a XX de les calendes de abril mcxviii; ha-n-i un transumpto” n° 3 foli 564v. Tot i que no es menciona expressament, la datació correspon a l'any de l'Encarnació, de manera que amb el sistema de datació actual ens situem en l'any 1119.

⁵¹ MARIA BONET DONATO, «La feudalització de Tarragona (segle XII)», p. 214.

⁵² “els termes de Tarragona van de la mar fins a la Creu; d'allà passen per la muntanya de la Portella i van fins al castell de Gelida, que fou de Geribert Hug; després en línia recta van fins a un forat de la muntanya de Montserrat, lloc on s'acaben.” MANUEL MARIA FUENTES GASSÓ, «Els límits de l'arxidiòcesi», p. 49.

⁵³ FUENTES, «Els límits de l'arxidiòcesi», p. 49.

habitants de la qual esdevindrien els seus vassalls i estarien subjectes a obligacions militars en temps de guerra i també de pau.

Anys després, el 14 de març de 1129, davant de les dificultats per dur a terme l'empresa que li havia encomanat el comte, el bisbe Oleguer, en ús del privilegi atorgat a la carta de donació, infeudà la ciutat de Tarragona al cavaller normand Robert de Culley, també conegut com Robert d'Aguiló o Robert Bordet, que s'havia distingit en lluites al costat d'Alfons el Bataller⁵⁴. Amb aquesta actuació que per McCrank⁵⁵ seria una estratagema basada en el precedent feudal dels estats Croats a Terra Santa, el prelat va donar l'empenta definitiva a l'ocupació de la ciutat de Tarragona. En conseqüència, en virtut d'aquest pacte i, amb consentiment del comte Ramon Berenguer III, es creà el principat de Tarragona, al capdavant del qual se situà Robert, investit com a *princeps*⁵⁶ de Tarragona i el seu territori, els límits territorials del qual eren coincidents amb els establerts a la carta de donació de 1118⁵⁷.

Mitjançant aquesta carta de donació Robert, com a vassall de la mitra, rebia també l'encàrrec repoblador i tots els drets senyorials que havien pertocat a l'arquebisbe, el qual només es reservava el domini eminent, els drets sobre les esglésies i el clergat i els delmes dels fruites de la terra i del mar. Immediatament Robert, al comandament de les tropes normandes s'establí a la ciutat de Tarragona encara que únicament va aconseguir l'ocupació efectiva de la part alta de la població, indret des del qual es podia organitzar millor la seva defensa. Així mateix, i amb consentiment del comte Ramon Berenguer III, com a nou feudatari del territori va expedir una carta de franquícies cap a l'any 1129 amb la finalitat

⁵⁴ Document 4

Tenim coneixement d'un document posterior datat el 31 d'octubre de 1129, dipositat a l'Armari General de la ciutat i el Camp i inventariat al *Llibre Vell* [RAMON, *Índex Vell*, p. 159 (nº 1, fol. 635bis)] que diu el següent: "Una oferta i promesa del príncep Robert, feta al B. Sant Olleguer, archebisbe, que tots los homes que tindrien per ell y sos successors castells o forces en la ciutat de Tarragona y son territori e o camp haguessen de jurar en mans del dit archebisbe y sos successors; que si a cars dit príncep o los seus trencassen les conveniències fetes entre ell y lo archebisbe y no ho esmenava dins trenta dies, de alli al devant estiuessen de la part de l'archebisbe contra dit príncep y los seus, fins a tant se'n sien concertats; y que no puga donar ningun castell o força que no fassa dit juranemt al archebisbe; fet lo últim de octubre de l'any 21 del rey Luys que és 1131[1129]".

Aquesta notícia es confirma també gràcies a l'extracte publicat per BLANCH, *Arxipiscopologi*, p. 83 la transcripció del qual és "*Iuro ego Robertus Tarradonensis Princeps tibi domino meo Oldegario eiusdem ciuitatis Archiepiscopo, quod hac die et deinceps fidelis homo et solidus ero tibi i et ecclesiae tuae, et faciam et attendam tibi omnes conuentiones, quas tibi conueni, sicut scriptae sunt inter me et te per fidem sine enganno, quod si forte, quod absit, in his per incuriam deliquero, infra triginta dies, ex quo admonitus fuero, uobis satisfaciam per Deum et haec Sancta quattuor Euangelia*".

⁵⁵ MCCRANK, «Tarragona medieval», p. 214-215

⁵⁶ ANTONI JORDÀ FERNÁNDEZ fa una anàlisi sobre el paper i la significació d'aquest cavaller en quant a la seva intitulació com a *princeps* de Tarragona a «Terminologia jurídica i dret comú: a propòsit de Robert Bordet, *princeps* de Tarragona (s.XII)», p. 355-362. Tot i això, BLANCH, *Arxipiscopologi*, p. 82 esmenta que ha llegit actes on la intitulació era la de comte.

⁵⁷ En aquesta fórmula emprada entre el prelat i Robert de senyoriu mixte i compartit veu Javier Faci la vella *advocatio* per la qual s'atorgava a la persona laïca que rebia el territori uns drets d'actuació sota el domini eminent d'una institució eclesiàstica FACI, «Algunas observaciones», p. 481

d'atreure nous pobladors a la zona mitjançant la qual els futurs pobladors tarragonins es podien establir a la ciutat lliurement, sense càrregues de censos i sota l'autoritat de l'església i de Robert. Així mateix, va concedir castells i fortaleses al llarg del territori tarragoní per tal d'afavorir l'aparició de nous nuclis de població⁵⁸ i establir noves relacions de caire feudovasallàtic que afectarien els drets sobre les propietats agràries⁵⁹.

Tanmateix, maltrat totes aquestes intervencions sobre el territori, aquesta primera tasca repobladora no va tenir èxit de la mateixa manera que tampoc Oleguer va aconseguir una mínima estabilitat per a la seva seu arquebisbal. De fet, el prelat només va estar a la ciutat circumstancialment, sense residir d'una manera continuada, encara que va desplegar una intensa activitat com a arquebisbe tarragoní amb l'assistència a diversos concilis, la reunió de diferents sínodes dins del territori català i l'actuació en la consagració d'església i altres actes jurisdiccionals⁶⁰.

Aquesta situació d'incertesa es va perllongar arran de la mort d'Oleguer el 1137, moment a partir del qual la seu va restar vacant durant un període de 6 anys, temps que Robert va aprofitar per afermar el seu poder a la ciutat de Tarragona, potser conscient que amb la mort de l'arquebisbe el recolzament actiu de què havia gaudit es podia debilitar progressivament. Amb tot, el cavaller normand no va poder aconseguir avenços significatius al front de la senyoria tarragonina, encara que la situació de provisionalitat es va perllongar en el temps ja que Gregori, abat de Cuixà, escollit nou arquebisbe de Tarragona el 1143, i confirmat pel papa Luci II, mitjançant una butlla datada a Laterà el 25 de març de 1143⁶¹, va morir poc després del seu nomenament sense ni haver posat els peus a Tarragona, fet que va provocar un nou període de seu vacant de dos anys més.

Finalment, amb l'elecció de Bernat Tort com a nou arquebisbe de Tarragona, confirmat pel papa Eugeni III en una butlla datada a Viterbo el 27 de maig de 1146⁶², s'inicià, per una banda, el període definitiu de la consolidació de la restauració de la Seu de Tarragona⁶³ i

⁵⁸ JOSEP MARIA FONT RIUS, «Entorn de la restauració cristiana de Tarragona. Esquema de la seva ordenació jurídica inicial», p. 85-86. En aquest sentit BLANCH, *Arxipiscopologi*, p. 83, diu haver vist a l'Arxiu del Capítol catedralici "en la circumferència de estos anys" moltes donacions fetes a diferents persones de terres i possessions amb la finalitat de poblar-les i conrear-les.

⁵⁹ BONET, «La ciutat feudal a la Catalunya meridional», p. 482

⁶⁰ PLADEVALL, *Història de l'Església a Catalunya*, p. 83

⁶¹ RAMON, *Índex Vell*, p. 114 "Transumpto de la bulla del papa Lúcio II, ab que acomana la yglésia de tarragona a don Gregori ab la forma de la precedent dada en Sant Joan de Letran a viii de les calendes de abril [de l'any de l'Encarnació] mcxliii; ha-n-i una còpia autèntica en paper" n° 4 foli 564v. En parlar de la forma precedent es refereix a la butlla del papa Gelasi II a sant Oleguer que està inventariada just abans de l'assentament que ens ocupa. Aquest document es trobava a l'armari de les Butlles Apostòliques. En aquest sentit també es manifesta BLANCH, *Arxipiscopologi*, p. 85, on diu "La gràcia li fa en la bulla és com la de Sant Olaguery axí no-m detindrè més..."

⁶² RAMON, *Índex Vell*, p. 114 "Bulla del papa Eugeni III ab que fa archebisbe de Tarragona a don Bernat Tort en la forma de dalt dita; dada en Viterbo a vi de les calendes de juny de l'any mcxlvii" n° 5, fol 564 V. Document que estava a l'armari de les Butlles Apostòliques.

⁶³ BLANCH, *Arxipiscopologi*, p. 86, "Luego que d. Bernat Tort se véu archebisbe posà e son animo d'establir y assegurar sa habitació y estada en Tarragona, de manera que los moros no poguessen fer-li algun agravi, y

de la primera gran fase repobladora del Camp de Tarragona, després de les incerteses inicials i, per l'altra, el començament del declivi de la família Bordet, el poder de la qual s'aniria afeblint en no comptar amb el recolzament del nou prelat. De fet, aquesta elecció es trobava dins del marc d'un acord establert entre Bernat i el nou comte Ramon Berenguer IV, el qual tenia la finalitat que l'església recuperés el domini directe i el control sobre la ciutat de Tarragona i el seu territori. Com a conseqüència d'aquest nou acord entre el prelat i el comte barceloní, la posició d'aquest s'enfortiria encara més en un moment en què ja havia aconseguit la concentració màxima de poder i territori i el retorn del senyoriu de Tarragona a l'església evitava que el territori de Tarragona restés fora de la seva influència i domini⁶⁴.

És sabut que fins a aquells moments el cavaller Robert havia actuat amb plena llibertat en el govern de Tarragona i l'administració de la justícia gràcies als termes establerts a la carta de donació de l'any 1129, però l'arquebisbe Bernat, que havia fixat la seva residència permanent a Tarragona va començar a intervenir amb la finalitat de limitar aquests poders recolzant-se, per aconseguir-ho, en una situació social que l'afavoria tal i com ho reflecteix Maria Bonet que menciona l'existència de referències documentals de les quals es pot deduir una situació d'enuig dels tarragonins cap al príncep Robert i els seus homes que ben bé podia haver-los portat a protestar davant l'autoritat senyorial, en aquest cas l'arquebisbe Bernat⁶⁵. Així, el prelat va atorgar un document de confirmació dels drets concedits pel seu antecessor Oleguer a Robert Bordet, encara que el prelat recuperava algunes de les atribucions de què gaudia el cavaller normand amb anterioritat. En conseqüència, mitjançant aquesta confirmació, datada el 4 de gener de 1148⁶⁶ i que van firmar conjuntament l'arquebisbe Bernat, d'una banda, i Robert i la seva família, de l'altra, l'església recuperava les atribucions d'impartir justícia⁶⁷ i establia que el govern de la ciutat havia de ser d'acord amb les lleis i els costums barcelonins. D'aquesta manera, s'iniciava una fase de recuperació dels drets senyorials per part de l'arquebisbe amb la finalitat de canviar la correlació de forces establertes al govern de Tarragona en el qual, encara que posteriorment Robert va aduir que havia signat aquesta confirmació enganyat, sembla que en un primer moment els dos senyors van dur a terme accions conjuntes, tal i com ho corroboren el document de 3 de setembre de 1149 de concessió de llibertats als habitants de Tarragona i un altre idèntic signat només per Robert però amb l'aprovació de l'arquebisbe⁶⁸.

per a açò la primera cosa que féu fonc lo edifici del castell de l'archebisbe, fent-lo fer molt fort a modo de fortalesa ab ses torres e lo acabà y posà en defensa fins a la garitas que-s veuen en ell. Proseguí la obra de la Iglésia amb la mateixa sumptuositat que la comensà St. Oleguer, y vent-la en bona disposició comensà a obrar lo dormidor y refetor y demás officines de la Iglesia que eren necessàries per a la habitació dels canonges reglars que intentae posar en la Iglesia”

⁶⁴ EMILI MORERA LLAURADÓ, *Tarragona cristiana* vol. I, p. 437. BONET, «La feudalització de Tarragona (segle XII)», p. 222.

⁶⁵ BONET, «La feudalització de Tarragona (segle XII)», p. 218-219.

⁶⁶ Document 5

⁶⁷ En virtut d'aquesta confirmació Robert havia d'escollir dues persones entre els habitants de Tarragona com a consellers i els havia d'encarregar les funcions judicials. Si no ho feia així, la potestat de fer-ho passava a l'arquebisbe. BONET, «La feudalització de Tarragona (segle XII)», p. 218.

⁶⁸ Documents 6 i 7

Per altra banda, ambdós senyors van impulsar la repoblació del Camp de Tarragona amb l'atorgament de tota una sèrie de cartes de franqueses⁶⁹, bé individualment, bé conjuntament, per tal d'atreure definitivament nous pobladors al territori⁷⁰. En aquests moments, aquestes accions eren de cabdal importància ja que la reconquesta de Tortosa i la imminència de la de Lleida podien desviar el flux de possibles nous habitants del Camp cap a les noves terres⁷¹ i, conseqüentment, dificultar la repoblació del territori camptarragoní. Malgrat tot, la documentació conservada demostra que les relacions entre l'arquebisbe i Robert anaren empitjorant progressivament fins al punt que a la ciutat de Tarragona i el seu Camp es produí una situació de fractura social, d'enfrontament entre els partidaris d'un i altre senyor⁷².

L'any 1151, enmig d'aquesta situació, l'arquebisbe Bernat va prendre la decisió d'actuar com a únic senyor de la ciutat de Tarragona i del seu territori. Així, amb consentiment del papa Eugeni i el consell dels bisbes sufraganis de la seva diòcesi, el prelat va signar un nou document de donació similar al del seu antecessor Oleguer però amb una diferència substancial: el nou beneficiari de la donació no era altre que el comte de Barcelona, que la rebia amb idèntics termes de restauració i defensa que els reflectits al document de 1129⁷³. Així mateix, una altra novetat la constituïa el fet que l'arquebisbe es reservava la meitat dels drets, rendes i jurisdicció i no la cinquena part com en el primer document. El comte Ramon Berenguer IV, que com a feudatari de l'arquebisbe li havia promès fidelitat, participava de

⁶⁹ "L'ordenació feudal del marge dret del Francolí es produí en duess línies diferenciades cronològica i geogràficament: la primera, a principis de la dècada dels 50, paral·lela a la costa i més propera a Tarragona; i la segona, fins als seixanta-setanta, en la serralada litoral i paral·lela a ella —a continuació de l'anterior o primera—. A partir de la dècada dels setanta s'amplià el moviment de concessió de cartes de població arreu del Camp de Tarragona". BONET, «La feudalització de Tarragona (segle XII)», p. 229

⁷⁰ Entre aquestes cartes de poblament podem destacar: Alforja, el 27 de juny de 1158; Cambrils, el 14 de setembre de 1154; Espinavessa, el 23 d'agost de 1155; Barenys, 24 de juliol de 1155; Riudoms, 24 de gener de 1150; Salou, 14 de juliol de 1157; Boella, 7 de març de 1150; l'Albiol, 26 de juny de 1150; el Brugar, 18 d'abril de 1157; Constantí, 30 d'abril de 1159; Vilaverd, 11 de desembre de 1155. BLANCH, *Arxipiscopologi*, p. 92-94. Aquesta tasca repobladora va ser continuada pel successor de Bernat, Hug de Cervelló que va concedir la carta de poblament de la Selva del Camp el 13 de maig de 1165; el mas Calvó, l'11 d'abril de 1169; el castell d'Escornalbou el maig de 1165; Alcover el 9 d'abril de 1166; va confirmar la donació del castell i el terme d'Albiol el 6 d'octubre de 1164 BLANCH, *Arxipiscopologi*, p. 95-97

⁷¹ BONET, «La feudalització de Tarragona (segle XII)», p. 221.

⁷² *IBIDEM*, p. 223, citant la tesi inèdita de Lawrence McCrank diu "...el Camp de Tarragona es convertí en un camp armat dividit en dos faccions, una dels partidaris dels fills de Robert i l'altra arquebisbal...". FACI, «Algunas observaciones», p. 484, observa, així mateix, que aquests episodis vindran a demostrar que la solució adoptada per l'arquebisbe Oleguer de la donació a la família Bordet no tenia cap futur. En aquest sentit, els intents de la família normanda per independitzar-se de la prelatura tarragonina van topar amb els comtes barcelonins, els quals no acceptarien cap mena de competència ideològica i menys després de la unió amb Aragó. Així mateix, MC. CRANK, «Tarragona medieval», p. 216, afirma que tot i que no és clar que el bisbe Oleguer es plantegés la possibilitat que Robert Bordet transferís el senyoriu sobre Tarragona com a herència d'una dinastia principesca, el cert és que els fills de Robert sí que ho van entendre així.

⁷³ BLANCH, *Arxipiscopologi*, p. 87, esmenta aquesta carta de donació i en resumeix el seu contingut. Entenem que atès que la seva obra data del segle XVII, va tenir accés a documents o trasllats/còpies d'altres que actualment estan perduts ja que encara que no el transcriu en la seva totalitat, sí que ho fa pel que respecta a l'encapçalament que diu: "*Ad notitiam omnium uolumus peruenire, qualiter ego Bernardus Tarraconensis Archiepiscopus laudo, dono et trado etc*"

l'altra meitat⁷⁴. Altres acords inclosos en la nova redacció foren la creació de dues batllies, una per l'arquebisbe i l'altra a càrrec del comte, encara que les decisions d'aquesta última havien de comptar amb consentiment de l'arquebisbe. Finalment, el prelat va exceptuar de la carta de donació la vila de Constantí, juntament amb altres possessions, així com els delmes de la terra i el peix.

La conseqüència immediata fou que a partir d'aquests moments a Tarragona i el seu Camp es va conèixer l'actuació de tres senyors: la família Bordet, que en cap moment hauria renunciat als seus drets⁷⁵, l'arquebisbe i el comte, aquests últims actuant de comú acord per tal de recuperar la iniciativa i el control de les actuacions al Camp⁷⁶. Aquesta situació, emmarcada dins del procés de feudalització d'aquesta regió es perllongà fins a l'any 1171, moment en el qual, amb l'assassinat de Guillem fill de Robert Bordet l'any 1168, per una banda, i de l'arquebisbe Bernat d'Olivella com a revenja l'any 1171, per l'altra, els fets es varen precipitar i la família Bordet es va veure obligada a fugir a Mallorca, perdent, d'aquesta manera, qualsevol dret sobre Tarragona i el seu territori⁷⁷.

El rei Alfons aprofità els esdeveniments per fer-se amb els béns que la família Bordet deixava al Camp així com també alguns drets de la prelatura emparant-se en el fet que la seu arquebisbal estava vacant i la seva situació era delicada. Aquestes decisions foren

⁷⁴ "... la renda feudal era diversificada i possiblement elevada en el seu muntant, i això és un clar indicador d'una feudalització consolidada ja a mitjans del XII. A més a més, hi havia una part d'imposicions estrictament urbanes, ja que la ciutat amb concentració de persones i mercaderies era un lloc òptim per a l'obtenció eficaç de renda. No és d'estranyar que els seus co-senyors en partissin els tributs, precisant cadascun d'ells". BONET, «La feudalització de Tarragona (segle XII)», p. 223.

⁷⁵ Robert va mantenir un plet amb l'arquebisbe Hug de Cervelló adduint l'anterior engany i amb la finalitat de recuperar el seu domini sobre Tarragona i la vila de Constantí que Blanch explica de la manera següent: "...volgué tornar al senyorio que tenia en la ciutat y son terme y en la vila de Constantí, com antes de fer-la, obligant als naturals de la ciutat y demés a obehir-lo com a son senyor, intentant cobrar de ells los drets y rendas que-s devian y tocaven a l'archebisbe, lo que no podent sofrir D. Hugo procurà ab totas veras defensar-se y per medis de justícia compeller-lo a no fer les violències que cometia". En aquest temps se situa la mort de Robert però les reclamacions sobre els seus drets havien continuat exercides aquest cop per la seva vídua Agnès i els seus fills. De fet fins i tot va intervenir el monarca el qual va determinar que les pretensions de la família Bordet no eren vàlides i els va condemnar a refer i esmenar els danys que havien causat per aquesta qüestió. BLANCH, *Arxipiscopologi*, p. 97-98. La intervenció del rei, favorable als interessos del prelat, també és mencionada a BONET, «De la Tarragona islàmica», p.98, on especifica que els conflictes entre l'arquebisbe i Robert Bordet van comportar episodis violents entre les propietats d'un i altre, obligant a la intervenció reial en un judici que va tenir lloc l'agost de 1151. Els actes violents que es mencionen per part de Guillem Bordet, fill de Robert són: la destrucció demolins i una sèquia de l'arquebisbe, l'apropiació de terres a la reserva dominical de l'arquebisbe a la Selva o fins i tot la usurpació de la casa del seu escuder per a fer un forn. Per part de l'arquebisbe Robert denuncia l'expulsió dels monjos de l'església de Sant Fructuós.

⁷⁶ Ens remetem a BONET, *Història de Tarragona*, p. 100-106, per tenir un coneixement més acurat de les diferents fases per les que van anar passant les lluites feudals que van tenir lloc entre la família Bordet, el prelat tarragoní i el rei.

⁷⁷ "...l'expulsió dels Bordet era l'única manera d'acabar definitivament amb les querelles, conflictes i, sobretot, per a què el comte ocupés el seu lloc". BONET, «La feudalització de Tarragona (segle XII)», p. 234.

En aquest sentit el papa Alexandre III va adreçar una butlla datada el 19 de juny de 1171 en la qual mencionava aquests fets, el desterrament de la família Bordet i urgia al Capítol tarragoní a escollir sense dilació un successor. D'aquest document es conservava un trasllat a l'Armari de les Butlles Apostòliques de l'Arxiu Episcopal tarragoní. RAMON, *Índex Vell*, p. 114. BLANCH, *Arxipiscopologi*, p. 99, va publicar la seva transcripció juntament amb altres butlles del mateix papa que tractaven aquest tema.

admeses, així mateix, pel papa Alexandre en diferents confirmacions del patrimoni tarragoní durant la seu vacant. El nou prelat però, intentà recuperar els drets perduts durant aquest temps i s'obrí, en conseqüència, un període de conflicte entre l'arquebisbe i el rei que, a diferència de l'època anterior, no seria tant important com per posar en perill l'ordre intern de la senyoria ja que consta que ambdós senyors, malgrat les seves disputes, actuaven de manera conjunta en l'ordenació de l'espai, de manera que el procés de feudalització del territori no quedà afectat⁷⁸. Aquesta situació es perllongà fins a la signatura, el dia 7 de juliol de 1173, de la concòrdia *Ad perennem* entre el rei Alfons i l'arquebisbe Guillem de Torroja, un acord mitjançant el qual s'establien definitivament les bases per al govern conjunt i la participació de les rendes senyoriales que es generessin al territori⁷⁹. Conseqüència d'aquest nou període d'estabilitat fou la nova represa, aquest cop definitivament, de la repoblació del territori que donà lloc a la configuració final de les relacions senyoriales a la ciutat i el Camp de Tarragona⁸⁰.

3. Organització de la Seu metropolitana de Tarragona

⁷⁸ BONET, «La feudalització de Tarragona (segle XII)», p. 235.

En aquest sentit es podria interpretar el contingut de la butlla adreçada pel papa Alexandre II al rei Alfons i de la qual es publica el següent regest a RAMON, *Index Vell*, p. 115, "Tansumpto de altra bulla del mateix papa, dirigida al rei Ildefonso de Aragó, en què li alaba i agraeix que hagués desterrat de son regne a Robert i Berenguer, fills del príncep Robert Bordet, y a llur mare y parents en venjança de la mort que havien perpetrada en la persona de dit don Hugo de Cervelló y l'exhorta y mana que en neguna manera los torne admetre en son regne y que restituesca a la yglésia de Tarragona la meytat de les possessions llurs que són en la ciutat y territori de Tarragona, segons lo tenor de la concòrdia que fonc feta entre la yglésia y lo comte Ramon Berenguer, pare de dit rey, de manera que la dita yglésia se alegre de assò per la tristesa que ha tinguda per la mort de son prelat; més li mana que castigue als qui reculliran a negú de dits enculpats y lo amenaça que si no fa assò que li diu posarà entredit en son regne y no tindrà respecte a sa persona; dada en Tusculi a viii de lescalesdes de febrer. No hi ha any però és cerca de mclxxi; ha-n'i dos còpies autèntiques en paper" n° 8, foli 565.

Seguidament a l'*Index Vell* s'inventaria una altra butlla datada el 26 de gener de 1172 dirigida al nou arquebisbe el regest de la qual diu "Una còpia autèntica en paper de unabulla de dita papa Alexandre III dirigida a l'archebisbe, don Guillem de Torroja y als canonges de la seu de Tarragona en què confirma la dita donació feta al comte don Ramon Berenguer y los homenatges y jurament defidelitat que los homens de Tarragona y de son territori han acostumat de prestar a l'archebisbe y a la yglésia y los delmes y primícies y la dominicatura del stany de Çavit y la de Francolí, lo lloc de Constantí, la vila constantina que és la Selva y Llentisclell, lo castell de Reus, ab les demás coses que tenia la dita yglésia, prohibint sos pena d'excomunicació que negú contravinga a estes donacions; dada en Tusculi a vii de les calendes de febrer" n° 9 fol. 565v.

En un altre armari de l'Arxiu de l'Arquebisbe, l'anomenat Armari General del Camp, estava dipositat un altre document, previ a la butlla anterior ja que tenia data de 14 d'octubre de 1171 en el qual Guillem de Torroja bisbe de Barcelona i elet de Tarragona concertava amb el rei els termes de les tasques que aquest últim volia exigir al territori tarragoní per tal de fer respectar els drets que la pròpia Mitra hi tenia. RAMON *Index Vell* p. 159-160 (n° 2, fol. 635 bis)

⁷⁹ BONET, «La feudalització de Tarragona (segle XII)», p. 235-236; MORERA, *Tarragona cirstiana*, . p. 480; BLANCH, *Arxiepiscopologi*, p. 106-109.

⁸⁰ JOSEP MARIA FONT RIUS, *Cartas de población y franquicia de Cataluña*, p. 91.

Amb la restauració efectiva de la Seu metropolitana de Tarragona i l'establiment definitiu dels arquebisbes a la ciutat es va iniciar l'etapa d'organització de l'arxidiòcesi⁸¹ que es va dur a terme a partir de l'articulació de dos eixos fonamentals: el territori i l'organització eclesiàstica.

3.1. El territori

Com ja s'ha anat exposant, els límits originals de la Seu de Tarragona en aquesta fase de recuperació, quedaren fixats inicialment d'acord amb les dades que establia el document de donació de Ramon Berenguer III al bisbe Sant Oleguer de l'any 1118. Aquestes línies, a més, coincidien bàsicament a les determinades al document de l'any 1050 mitjançant el qual el comte de Barcelona, Ramon Berenguer I, atorgava al seu cunyat, Beranger de Narbona, la ciutat i el territori de Tarragona. Tanmateix, aquest no va ser el territori definitiu de l'arquebisbat de Tarragona ja que, a mesura que la restauració de la Seu s'anava consolidant, els límits geogràfics es van anar ampliant gràcies, per una banda, a les diferents donacions d'esglésies que es van anar annexionant⁸² i, per l'altra, a la intervenció de l'arquebisbe Bernat Tort, el qual va assentar definitivament les bases del territori de l'arquebisbat mitjançant dues línies d'actuació fonamentals: 1) la recuperació de la influència territorial de la Seu i 2) l'articulació de l'arxidiòcesi en el territori, amb la reclamació dels antics territoris que en aquells moments estaven en mans dels bisbats de Vic i Barcelona.

Així, en la línia de recuperació de la influència territorial, Bernat va intentar recobrar l'antiga província metropolitana de Tarragona amb la consegüent submissió dels bisbats de Catalunya, Aragó, Navarra i una part de Castella. Aquesta pretensió fou reconeguda del papa Anastasi IV a la butlla de 25 de març de 1154⁸³ amb l'única excepció del bisbat d'Oca, a Burgos, que va ser declarat exempt. En conseqüència, partir d'aquests moments a

⁸¹ "La diòcesi és una circumscripció eclesiàstica que constitueix una església amb plena personalitat pròpia i està presidida per un bisbe. A l'església catòlica, l'erecció, modificació i supressió d'aquesta divisió territorial és competència exclusiva de la Santa Seu, per tal com es tracta de més que d'un simple districte administratiu, ja que en cada diòcesi, en el seu territori, representa l'Església Universal. Les divisions territorials i administratives interepiscopals les decideix cada bisbe, mentre que les diòcesis i les províncies eclesiàstiques –conjunt de diòcesis agrupades en determinades circumscripcions administratives al capdavant de les quals hi ha un metropolità o arquebisbe- les determina la Santa Seu" a JORDI VILAMALA SALVANS, «L'organització del territori diocesà. La divisió administrativa del bisbat de Vic i la seva evolució històrica», p. 137

⁸² Aquest serà el cas, per exemple, de la donació atorgada el dia 29 d'octubre de 1151, per Ramon Cervera i la seva dona a Pere, capellà de Pinos, mitjançant la qual varen trametre les esglésies de l'Espluga de Francolí, el Tallat, Passanant i Albarca. FUENTES, «Els límits de l'arxidiòcesi», p. 49.

⁸³ Aquesta butlla està inventariada a l'*Índex Vell*, p. 114, encara que el seu regest, tal i com podem veure es molt genèric: "Bulla del papa Anastasio IV dirigit a dit archebisbe don Bernat y a sos successors en què confirma la bulla precedent y qualsevol possessions o béns que la yglésia de Tarragona tingués per qualsevol títols, en special la ciutat de Tarragona que li era estat donada per lo comte Ramon Berenguer y totes les yglésies parrochials de son archebisbat en la bulla nomenades; y diu que les yglésies cathedrals de les isles que estan en poder de moros, quan Déu vulla sien cobrades, també les hi subjecte; dada en Sant Joan de lettran a viii de les calendes de abril mcliii; ha-n-i uns còpia en paper" n° 6 fol. 565. Se'n coneix el seu contingut gràcies a la transcripció íntegra que el canonge BLANCH va publicar a la seva obra *Arxiepiscopologi*, p.90-91 i que en època més recent també ha estat publicada a l'obra *Catalunya Romànica*, p. 50

Tarragona li devien submissió els bisbats de Girona, Barcelona, Urgell, Vic, Lleida, Tortosa, Saragossa, Osca, Pamplona, Tarassona i Calahorra.

Respecte a l'articulació de l'arquebisbat en un territori concret⁸⁴, amb la intenció de recuperar els límits del territori previs a l'ocupació musulmana, actuació iniciada per Bernat Tort i continuada pels seus successors, val a dir que aquesta fou una acció que va trobar importants obstacles en els bisbats de Vic i Barcelona que havien anat ampliant el seu territori mentre la restauració de Tarragona no era una realitat. Tot i això, el bisbe de Vic lliurà entre els anys 1146 i 1154 l'administració d'algunes esglésies a Tarragona, encara que no va cedir, evidentment, tot el territori que històricament havia pertangut a Tarragona i que era el que l'arquebisbe Bernat Tort, amb el recolzament del papa Anastasi IV reclamava. De fet, aquest pontífex va comminar als prelats de les diòcesis de Vic i Barcelona per tal que retornessin diferents esglésies a Tarragona, però cap dels dos bisbats van donar una resposta positiva a les seves demandes. Amb posterioritat, el papa Alexandre III va confirmar, en una butlla adreçada a Guillem de Torroja, quan aquest era bisbe de Barcelona, que el límit entre les diòcesis de Barcelona i Tarragona se situava en el riu Gaià.

El papa Anastasi IV, a la butlla ja mencionada de 1154 també va confirmar les possessions de l'església de Tarragona, a instàncies del seu arquebisbe, i va fer la primera relació de parròquies que li pertanyien⁸⁵. A partir d'aquests moments, diferents documents de la cúria romana ens confirmen l'expansió de l'església tarragonina amb la incorporació de diferents esglésies fins a arribar a la butlla del papa Celestí III, data el 29 de novembre de 1194 i on s'arriben a esmentar un total de 61 esglésies.

L'estabilització de la configuració del territori de l'arquebisbat de Tarragona arribà el 1203, en temps de l'arquebisbe Ramon de Rocabertí el qual després de solucionar els últims litigis, aquest cop amb el bisbat de Tortosa, va signar, el 5 de febrer d'aquest any, la *Carta limitum Tarraconensis et Dertunensis episcopatum*. Així, després d'aquest llarg període de demandes, el territori resultant on s'assentava l'arquebisbat de Tarragona era molt més petit que el de l'antiga província metropolitana. Per una banda, els bisbats de Barcelona i Vic, pel nord i nord-oest, havien anat creixent a mesura que avançava la reconquesta i repoblació i la mentre la Seu metropolitana no era restaurada i per l'altra, al sud es va crear un nou bisbat, amb la reconquesta de Tortosa que també va ocupar part del territori que

⁸⁴ FUENTES, «Els límits de l'arxidiòcesi», p. 49-51 fa una enumeració dels fets aquí exposats i inclou les diferents relacions de les parròquies que pertanyen a l'arxidiòcesi tarragonina d'acord amb la documentació conservada.

⁸⁵ En aquest sentit, BLANCH, *Arxiepiscopologi*, p. 92, diu: "... se veu que encara en lo Camp hi avie pocas iglésias, perquè los llochs devian comensar a poblar-se y tindrian tan pocas casas que no serien capaces y sufficients a tenir parròchia. ..."

Altrament, l'existència d'una parròquia en llocs d'escàs o nul poblament, pot ser més aviat nominal, o simplement expressar el desig o la decisió del bastiment de l'edifici religiós per donar impuls a la consolidació de la recuperació del territori. El fet és que, des del nostre punt de vista, malgrat l'escassetat de les fonts documentals, l'existència d'aquesta i altres relacions de parròquies enumerades a les diferents butlles papals, pot obrir un debat sobre si es tracta d'una relació nominal o totes elles ja existeixen i actuen en el territori no només com a entitats religioses, sinó també desenvolupant la seva tasca administrativa.

històricament havia estat de Tarragona. En conseqüència, es feia evident que, malgrat les reclamacions efectuades pels diferents prelats de la diòcesi tarragonina, aconseguir fixar de nou els límits territorials de l'arquebisbat en el que en el seu dia havia estat la *provincia Tarraconensis*, era una tasca força difícil ja que amb la creació i expansió de noves diòcesis, tot i que sufragànees de Tarragona, els possibles interessos i aliances no ja religiosos, sinó més aviat polítics, feien d'això una empresa gairebé impossible d'aconseguir. De fet, i ja per acabar aquest apartat, el territori de l'arquebisbat va anar patint posteriors modificacions entre es quals volem destacar, ja que està dins del període de temps que ocupa el nostre estudi, l'ocurrència l'any 1318 quan es va perdre gairebé tot el territori de l'Aragó amb la creació de l'arxidiòcesi i la província eclesiàstica de Saragossa⁸⁶.

3.2. L'organització eclesiàstica

3.2.1. *La creació del capítol catedralici*⁸⁷

Bernat Tort fou també l'arquebisbe que va donar la forma definitiva a l'organització jurídica de la diòcesi amb la creació del capítol catedralici⁸⁸ el 5 de novembre de 1154, amb consentiment del comte Ramon Berenguer IV⁸⁹. Amb aquest acte el prelat instituï un capítol de canonges regulars⁹⁰ que havien de portar una vida canònica i apostòlica segons la regla

⁸⁶ ANTONI PLADEVALL I FONT, «Les institucions i l'organització de l'església catalana», p. 3-4

⁸⁷ Les línies generals d'aquest apartat prenen com a eix l'exposició d'EZEQUIEL GORT JUANPERE, *La Cambreria de la Seu de Tarragona. Segles XII i XIII*, p.35-42.

⁸⁸ Tal i com diu GORT, citant fonts d'altres autors, és molt probable que el que considerem creació del Capítol catedralici fos realment un reestructuració ja que tot sembla indicar que de canonges ja hi havia amb anterioritat a aquesta regulació.

⁸⁹ RAMON, *Índex Vell*, p. 141. Un dels documents arxivats a l'Armari de les Institucions de l'Arxiu Episcopal tarragoní i inventariats a l'índex Vell era un trasllat del document original sobre l'ordenació jurídica del capítol catedralici. El seu regest diu així: "Pº un transumpto de la institució, feta per don Bernat Tort, archebisbe, ab consentiment del comte don Ramón Berenguer IV de Barcelona y príncep d'aragó, de que en la yglésia catedral de Sta. Tecla hi hagués canonges regulars de Sant Agustí, segons la consuetud de la yglésia de Sant Rufo, y dóna als dits canonges la capella que està junt a la fortaleza y la mitat de les dècimes del territori de Tarragona y dels seu domenge; a les nones de noembre 1154; clos per Francesc Comes, notari del archebisbe. Ha-n'í una còpia simple en paper. Lo original se'n portaren lo hospitaler Campana y lo degà en janer de 1616" nº 1 fol. 590. Aquest document és el mencionat també per BLANCH, *Arxipiscopologi*, p 88, el qual transcriu el començament de la manera següent: "*Quoniam in primitia ecclesia multiudinis credentium erat cor unum etc.*" i a continuació fa el resum del seu contingut

⁹⁰ "El capítol de canonges, compost per individus amb títol de dignitat com és ara ardiaca i degà, i amb títol simple de canonge, i un de sol per bisbat –tret de Lleida que comptà amb el de Roda-, exercia una gran influència degut a la procedència social dels seus membres i al poder econòmic basat en l'acumulació de varies prebendes i beneficis en na sola mà, una excepció freqüent a la llei que ho prohibia taxativament. El nombre de capitulars de cada catedral fou fixat pel cardenal de Santa Sabina l'any 1229 al curs de la visita particular efectuada a cada lloc en qualitat de delegat papal, entre divuit i quaranta membres." JOSEP BAUCCELLS I REIG, «L'església de Catalunya a la Baixa Edat Mitjana», p. 435

En relació amb aquesta regulació del nombre de canonges fixada pel cardenal de Santa Sabina s'inventarien dos documents a l'*Índex Vell*. El primer d'ells datat a Perusa el 20 de novembre de 1229 és la "còpia d'un rescripte del papa Gregori IX, dirigit al archebisbe Spàrago de Tarragona y bisbes sufragàneos, en que'ls mana que publiquen y observen les ordinacions fetes per son llegat en reformació de l'estat eclesiàtic", RAMON, *Índex Vell*, p. 8 (nº 7, fol.1v). El segon document, conseqüència del primer, en realitat diverses cartes datades durant l'any 1230, són les "Lletres executorials del archebisbe Spàrago dirigides als bibles de la província, ço és a cada hu per si, del mandato y comissió que li havia fetes lo cardnal sabinense, legat

de Sant Agustí i havien d'observar en els oficis divins, en la vida quotidiana i en l'hàbit, el costum de l'abadia provençal de sant Ruf d'Avinyó⁹¹. En conseqüència, d'acord amb el canonge Blanch, els canonges havien de viure en comú, menjar en refector i dormir en dormitori. Per al seu sosteniment l'arquebisbe els va proveir de diferents donacions com ara: la meitat dels delmes que li pertocava a la senyoria sobre la ciutat de Tarragona i el seu territori; la meitat de totes les dominicatures, tant en terres com en vinya i altres plantes, horts, molins i forns; la meitat de les adquisicions que a partir d'aquells moments fes l'església de Tarragona; una fortalesa a la ciutat de Tarragona per a que l'habitessin i es protegissin davant el perill sarraí i la capella que hi havia al costat per al seu culte. Així mateix, s'instituí la celebració de missa major tots els diumenges a hora tèrcia a l'església de Santa Tecla (que complia les funcions de catedral), que era a on a més s'havien de celebrar les consagracions dels bisbes. Finalment, també es va regular la manera en què havia de ser servit l'arquebisbe quan desitjés menjar al refector amb els canonges.

Segons afirma Blanch, molt possiblement en uns primers moments havien de ser els canonges els que escollien quins d'entre ells mateixos havien de desenvolupar els diferents oficis que posteriorment van esdevenir en dignitats capitulars⁹² i que es van trobant identificades al llarg dels segles XII i XIII ja que, de fet, amb la creació del capítol l'arquebisbe Bernat Tort només va instituir la figura del prior claustral que hauria d'haver sigut la primera dignitat capitular. La creació de cadascun d'aquests càrrecs catedralicis havia de ser per manament de l'arquebisbe amb la voluntat i assentiment del Capítol, i en el seu document de creació s'havien de fer constar les obligacions que li pertocaven dins del Capítol i les rendes que se li assignaven per tal de poder-les dur a terme⁹³ encara que en el cas que ens ocupa, es desconeix la data real en que la majoria de les dignitats capitulars foren creades. Amb tot sí que tenim algunes dades sobre aquests membres capitulars que passem a exposar tot seguit:

apostòlic, de què fes observar les ordinacions per ell fetes en la província de Tarragona". RAMON, *Índex Vell*, p. 115-116 (nº 8, fol. 2)

El nombre de canonges assignats pel cardenal de Santa Sabina al Capítol de la Catedral de Tarragona ens és desconegut, però gràcies als documents inventariats a l'*Índex Vell* sabem que posteriorment, el 17 de novembre de 1248 l'arquebisbe Pere d'Albalat, amb consentiment del Capítol i autoritat del papa Inocenci IV va establir el nombre de vint-i-cinc canonges a la Catedral de Tarragona. RAMON, *Índex Vell*, p. 142 (nº 6 foli 590v)

⁹¹ "Un dels objectius de la reforma romana o gregoriana era el de millorar l'estat dels clergues, i, a això, hi contribuï molt la creació de comunitats de clergues regulars o de sacerdots que vivien en comú sota una regla. ... Entorn de l'any 1040, a l'església de sant Ruf d'Avinyó de Provença es va crear una canònica o comunitat que volia viure una vida més austera d'acord amb les normes i doctrina de sant Agustí.... L'acceptació de la reforma canonical dita agustiniana, com a sistema de vida regular del clergat es va fer en el pontificat del papa Urbà II (1088-1099)". PLADEVALL, *Història de l'església a Catalunya*, p. 70-73

⁹² BLANCH, *Arxipiscopologi*, p. 89

⁹³ EZEQUIEL GORT JUANPERE, *Reus, 800 anys de les cartes de població*, p. 37

- **Paborde o prepòsit.** Documentat per primera vegada el 1169 a la Selva del Camp, d'on era senyor⁹⁴, aquesta dignitat tenia l'obligació de tenir cura de les rendes del capítol i procurar l'alimentació dels canonges va subsistir fins l'any 1410, data en què va ser suprimida i dividida en dotze pabordies.⁹⁵ Amb el temps serà la primera dignitat capitular en detriment del prior claustral, al qual segurament substituï, o simplement va canviar de títol. A aquest càrrec li corresponia l'administració de la Mitra en cas de seu vacant tal i com es reflecteix en dos documents inventariats a l'*Índex Vell*. El primer d'ells, datat el 30 de juliol de 1286 diu:

*"Item altra ordinació, feta per dit archebisbe Bernat (d'Olivella), en que confirma la consuetut de la iglèsia de que, mort lo archebisbe, reste lo paborde administrador de l'archebisbat, volent que prenga a ses mans tots los béns de la mensa ab inventari; fou feta a 3 de les calendes de agost 1286; carta en 1284 que és exemple de dita consuetut. Tresllat de altra ordinació de assò mateix, feta per lo archebisbe Rodrigo (Roderic Tello) a 3 dels idus de maig de 1290, en poder de Berenguer de Plegamans, notari."*⁹⁶

En un document posterior, datat el 13 de maig de 1290, mateixa data del trasllat del document anterior, l'arquebisbe Roderic Tello confirma l'ordinació anterior i expressa que per manca d'això els béns del seu antecessor havien estat "lletjament dissipats".⁹⁷

- **Cambrer.** Era la segona dignitat capitular. Documentat el 17 de juny de 1173 quan signa com a testimoni la confirmació que l'arquebisbe Guillem de Torroja fa sobre una donació al monestir de Santes Creus⁹⁸. Tenia l'obligació de subministrar el vestuari als canonges. Tot i aquesta documentació tardana, si seguim Blanch, el seu origen hauria de situar-se pels volts de l'any 1159 ja que segons aquest religiós el 29 de juny de 1159 l'arquebisbe feu donació al Capítol de la vila de Reus i terme, església i parròquia amb tots els drets i rendes, jurisdicció alta i baixa, mer i mixte imperi per garantir el subministrament de vestits als canonges.⁹⁹

⁹⁴ EZEQUIEL GORT JUANPERE, «Entorn les estructures senyorials al Camp de Tarragona: el cas d'Alcover (s. XII-XIII)», p. 374

⁹⁵ Així consta al regest d'un dels documents inventariats idatat el 5 de novembre de 1410, la transcripció de qual és: "Item una còpia simple de la execució feta per lo Capítol de la bulla de la divisió de la Pabordia de Tarragona en dotze pabordies y la forma que lo papa Benet XIII donà al Capítol; dada en Tarragona a les nones de noembre de l'any 17 de son pontificat;..." RAMON, *Índex Vell*, p. 154-155 (nº 18, fol. 597v)

⁹⁶ RAMON, *Índex Vell*, p. 152 (nº 7, fol. 596v)

⁹⁷ *IBIDEM*, p. 152 8nº 8 fol. 596v)

⁹⁸ GORT, *Reus, 800 anys de les cartes de població*, p. 37-38

⁹⁹ BLANCH, *Arxipiscopologi*, p. 89. També transcriu l'inici d'aquest document que diu: "*Duo fore necessaria sustentationi humanae apud omnes certum esse constat, uidelicet uictum et tegumentum, quibus unusquisque perfectus contentius se esse credit, etc.*". Tot i això, seguidament Blanch reconeix que anteriorment l'arquebisbe havia fet donació de dues terceres parts de la mateixa vila, Reus, al cavaller Bertran de Castellet, tot reservant-se els drets sobre l'església que s'havia de bastir. JOSEP MARIA GUIX SUGRANYES, *El "llibre de la Cadena" de Reus*, p.195-197, transcriu i tradueix el document de donació del qual diu que és un pergami dipositat a l'Arxiu Episcopal de Tarragona.

- **Ardiaca major o primer ardiaca.** Era la tercera dignitat del capítol tarragoní i tenia la missió d'assistir a la celebració dels oficis pontificials. Va ser instituït l'any 1193. Sobre aquesta dignitat es va inventariar un document a l'*Índex Vell*, datat el 2 de desembre de 1292, de la lectura del regest del qual es pot interpretar que existien problemes amb la percepció de les rendes a què tenia dret l'ardiac major per al territori de Valls i que l'arquebisbe va intervenir per tal de posar-hi fi. La transcripció de l'assentament diu:

“Item altra ordinació feta per lo mateix archebisbe (Roderic Tello), que lo ardiaca major de Tarragona reba en la iglésia de Valls la mitat de les minúcies y dels llits amb altres drets, que en ella ha acostumat rebre, sens perjudici del rector ni dels drets archiepiscopals: volent que lo rector pugua concordar-se ab los homens de dita vila sens demanar-nee parer al dit archebisbe; a 4 de les nones de desembre 1292, clos per Miquel Boter, notari.”¹⁰⁰

- **Sagristà.** Tot i que hi ha notícies d'un sagristà l'any 1159, no és fins l'any 1173 que està documentat amb seguretat. També se'l coneix com a sagristà major perquè el 6 d'agost de 1192 es va crear el sagristà menor. Respecte a la figura d'ambdós sagristans, major i menor, és interessant el regest existent al *Llibre Vell* de l'Arxiu de l'Arquebisbe de Tarragona sobre el document de creació de la dignitat del sagristà menor en el qual separa aquesta dignitat de la corresponent al sagristà major i concreta les obligacions i la dotació per a cada dignitat. Aquest regest diu:

“Item una còpia en paper de una institució, feta per don Berenguer de Vilademuls, archebisbe, de l'ofici de sagristà menor de la Seu de Tarragona, lo qual tinga cuidado de la lluminària, encens, rentar draps, fer osties, tocar campanes, tenir net lo paviment y guardar les robes de la yglésia y llibres y sagristia y pagar les guardes de la yglésia; assignant a dit sagristà menor la yglésia de N^a Sra. Del Miracle, y los quarts de les vinyes y les dècimes dels molins del port y de la orta, y alguns censos; y les primícies de tots los orts, de carns de bestiar y de llana y de formatges ab les ofertes de vius y de morts; item li assigna lo honor de Dalmau a la Buella y lo mas de Riudoms. Al sagristà major li assigna la casa que vuy és de la obra de la yglésia y les primícies de pa y vi de Tarragona y de la Pineda, lo qual tinga càrrec de proveir la sagristia de tots los ornaments necessaris al culto; el sagristà menor de de proveir los draps per a vestir als ministres y de maniples y estoles; y lo major té de fer los draps dels altars, tant de lli com de seda, y capes de sada y vestidures de sacerdots, y que lo archebisbe ab lo Capítol posassen hu y altre sagristà; fet a 8 dels idus de agost 1192; és còpia simple.”¹⁰¹

Entre ambdues dignitats ben aviat degueren sorgir disputes atès que pocs anys després, el 28 d'agost de 1199, es va haver de celebrar un acte de concòrdia entre ambdós tal i com es reflecteix al regest de l'*Índex Vell*:

¹⁰⁰ RAMON, *Índex Vell*, p. 144 (nº 11 fol. 591v)

¹⁰¹ *IBIDEM*, p. 141-142 (nº 2 foli 590). D'aquesta notícia es fa ressó també BLANCH, *Arxiepiscopologi*, p. 114

“Item una còpia simple de una concòrdia, feta entre los dos sagristans, major y menor, feta per lo dit archebisbe don Ramon (es refereix a Ramon de Castelltersol) sobre les diferències que se mogueren entre ells, ahont los parteix lo pa, çò és les rendes; a 5 de les calendes de setembre 1199; en paper.”¹⁰²

Posteriorment, en un ordinació de data 2 de desembre de 1292, feta per l'arquebisbe Roderic Tello la dotalia de la sagristania va augmentar, en donar aquest arquebisbe la meitat del pa, vi i oli de l'església de Santa Maria del Pla amb la finalitat d'utilitzar-ho en ornaments per a l'església¹⁰³.

- **Cabiscol o precentor.** Creat abans del 1177, data de la mort del primer cabiscol conegut, estava encarregat de tenir cura de les escoles de la ciutat fins a la creació de la succentoria el 1197. Sabem que les rendes d'aquesta dignitat van ser incrementades el 2 de desembre de 1292 amb la incorporació de la meitat del pa, vi i oli de l'església de Riudoms.
- **Prior.** Creat, com hem vist, amb el capítol, el 1154, encara que no tenim cap altra referència documental fins el 1169. D'aquesta dignitat sabem, gràcies al document ja esmentat de 2 de desembre de 1292, que la dotació que rebia es va incrementar amb l'atorgament per part de l'arquebisbe Roderic Tello de la meitat del pa, vi i oli de l'església de Tamarit i el mateix en censos i primícies.
- **Degà.** Dignitat instituïda el 17 de febrer de 1274 juntament amb dues més, **l'ardiaca de Sant Fructuos i l'ardiaca de Vila-seca**, arran del desmembrament de les rendes de què gaudia la Cambreria de la Seu, de les qual es van dotar les noves dignitats. El document que les instituïa i reestructurava les rendes de la Cambreria estava dipositat a l'Armari de les Institucions de l'Arxiu de l'Arquebisbe i va ser inventariat a l'*Índex Vell*, essent el regest el següent:

“Item una institució feta per lo archebisbe Bernat de Olivella y Capítol dels officis de deganat y dos ardiaconats: hu de Sant Fructuós y l'altre de Vilaseca, assignant-los rendes competents per a llur sustentació y també al prior; y es senyala al camarer la vila de Reus y les ves que han de tenir en Capítol; a 13 de les calendes de març 1274, closa per Bernat Domingo, notari.”¹⁰⁴

- **Tresorer.** Creat el 1192. Correspon al càrrec de sagristà menor i s'encarregava de les despeses del culte.

¹⁰² RAMON, *Índex Vell*, p. 142 (nº 4 foli 590v)

¹⁰³ Mitjançant aquest document, com veurem, també es van incrementar les dotalies del cabiscol i del prior del Capítol catedralici. *IBIDEM*, p. 144, (nº10, fol. 591)

¹⁰⁴ *IBIDEM*, p. 143 (nº 7 fol. 590v)

- **Hospitaler.** Havia d'existir abans de 1171, en temps de l'arquebisbe Hug de Cervelló, ja que està mencionada al seu testament, i tenia cura de l'administració de l'hospital de la Seu.
- **Infermer.** Dignitat que tenia cura de la infermeria dels canonges i de la qual no coneixem cap font que ens pugui orientar sobre el moment de la seva creació, encara que, segons autors com Sanç Capdevila l'infermeria havia d'existir des dels primers temps del Capítol¹⁰⁵
- **Succentor.** Creat el 8 de juliol de 1197 amb la missió d'ensenyar cant als canonges i tenir cura del cor. Sobre aquesta dignitat, que era la tretzena del Capítol tenim un regest a l'Índex Vell del document de la seva creació o institució que diu el següent:

“Item un trasumpto de la institució del offici de succentor de la yglesia de Tarragona feta per lo archebisbe don Ramon de Castelltersol y lo Capítol, reservant-se la collació ab consell del Capítol, ahont és lo que ha de fer i li senyala la renda que ha de tenir, y que tinga comte ab los canonges estudiants; a 8 dels idus de juliol 1197; clos per Pere Vedell, notari. Es-hi lo mateix original en pergami ab lo mateix número.”¹⁰⁶

És possible que hi hagués interferències per part d'altres capellans en la tasca assignada al succentor de tenir cura dels canonges estudiants i de les escoles de la ciutat ja que segons l'inventari de l'Índex Vell el dia 11 de juliol de 1248 l'arquebisbe Pere d'Albalat i el Capítol ordenaren que cap capellà pogués ensenya a llegir i escriure a cap noi en perjudici del succentor que era a qui tocava l'ofici¹⁰⁷.

- **Obrer.** Tenia cura de l'administració de la fàbrica de la catedral. A principis del segle XIV, però devia haver disconformat per part de l'arquebisbe i el Capítol de la catedral sobre la manera d'administrar les rendes que percebia aquesta dignitat ja que en una ordinació datada el 5 de desembre de 1303 i inventariada a l'Índex Vell es manava que

“l'obrer de la iglésia de Tarragona gaste les rendes en la obra de la Seu y no en altra cosa, reservant-se per a son treball y sustento 500 sous y 50 quarteras de ordi per a obs de alguna cavalcadura...”¹⁰⁸

3.2.2. Les col·lacions de les parròquies

El capítol de Tarragona va anar creixent amb la incorporació de noves dignitats capitulars fins que l'any 1181 l'arquebisbe Berenguer Vilademuls, a causa de les dificultats

¹⁰⁵ SANÇ CAPDEVILA, *La Seu de Tarragona*, p. 159. Cita a la qual també fa referència GORT, *La Cambreria de la Seu de Tarragona. Segles XII i XIII*, p. 42

¹⁰⁶ RAMON, *Índex Vell*, p. 142 (nº 3, fol. 590v)

¹⁰⁷ *IBIDEM*, p. 151 (nº 1 fol. 596)

¹⁰⁸ *IBIDEM*, p. 145 (nº 12, fol. 591v)

econòmiques que havien de suportar va decidir limitar el seu nombre a 18 càrrecs, els quals havien d'estar degudament dotats econòmicament. Aquesta dotació es materialitzava generalment per la percepció de les rendes d'una o més esglésies parroquials o fins i tot la seva col·lació o patronatge¹⁰⁹ que volia dir que el patró era qui nomenava l'obtentor d'aquella propietat. Aquesta figura ja estava força arrelada al Capítol catedralici tal i com es reflecteix a la butlla del papa Luci III de 19 de desembre de 1185, de confirmació de les possessions del capítol de Tarragona, on es reconeixen diferents col·lacions a càrrec del cambrer, l'ardiaca major, el degà, el precentor i l'obrer.

L'arquebisbe Berenguer Vilademuls, segurament en un intent d'evitar la proliferació de col·lacions en mans alienes i, en conseqüència el risc de deixar la mitra sense control real sobre les seves parròquies, va publicar, el 1193, la constitució *Providum et escripturae committere* en la qual manava que les col·lacions de les parròquies de l'arxidiòcesi fossin de l'arquebisbe, excepte aquelles que ja estaven en mans de les dignitats capitulars i les que en un futur els pogués assignar.

L'estructura bàsica organitzativa de l'arxidiòcesi es va construir, doncs, a partir de les parròquies¹¹⁰, encara que l'arquebisbat durant el segle XIII ja sembla dividit també en dues àrees: *De Campo Terrachone* i *De Concha*. Algunes d'aquestes parròquies, al segle XIV ja tenien vicaries perpètuas, és a dir esglésies de noves poblacions¹¹¹, nascudes en un període d'expansió demogràfica, que estaven lligades a parròquies matrius, les quals en ocasions actuaven a nivell de posseïen el dret de patronatge o col·lació.

A mesura que el capítol catedralici creixia i es consolidava, la complexitat de l'estructura de la senyoria feudal de l'arquebisbat de Tarragona també s'incrementava ja que, com hem vist, el prelat podia distribuir lliurement la col·lació de les parròquies i les altres rendes que considerés entre els seus membres. D'aquesta manera a les diferents poblacions que estaven integrades dins del seu territori s'anava teixint, així mateix, un complex entramat de recaptació i distribucions de rendes en uns llocs on sovint interactuaven dos o més senyors directes, no només pel que fa a la qüestió fiscal de recaptació de les rendes sinó també, i com a conseqüència de la consolidació d'un senyoriu feudal, en altres qüestions que afectaven la vida municipal com eren els temes jurisdiccionals amb la presència efectiva de fins i tot batlles de tres o quatre senyors en algunes de les poblacions. Només tres universitats integrades dins de la senyoria de l'arquebisbat de Tarragona quedaren al marge d'aquestes situacions: Reus, que pertanyia al cambrer; Constantí, que pertanyia a l'arquebisbe; i la Selva del Camp, que pertanyia al paborde.

¹⁰⁹ Seguirem en aquest apartat a MANUEL MARIA FUENTES GASSÓ, «Les col·lacions de les parròquies», p. 53-70

¹¹⁰ "... la xarxa parroquial esdevé la forma eclesiàstica de controlar millor el territori, és a dir, una manera més efectiva d'arribar a les rendes i les consciències dels seus habitants." FLOCEL SABATÉ CURULL, *El territori de la Catalunya Medieval*, p. 78.

¹¹¹ Aquestes esglésies sufragànees, amb el temps podien arribar a convertir-se en parròquies i a la inversa, les parròquies poden rebaixar-se a esglésies sufragànees en cas de variacions demogràfiques. *IBIDEM*, p. 80.

B. SITUACIÓ JURISDICCIONAL DE LES VILES D'ALCOVER, LA SELVA DEL CAMP I VALLS

Dins del territori pertanyent a l'arquebisbat de Tarragona com a senyoria feudal s'integra l'espai conegut com a Camp de Tarragona, una regió supracomarcal formada per part dels territoris de les actuals comarques del Tarragonès (on se situa la ciutat de Tarragona), el Baix Camp i l'Alt Camp. En aquesta regió conflueix una xarxa de poblacions secundàries com Reus, Riudoms, Cambrils o Salou que se situen al voltant de la ciutat de Tarragona, autèntic centre del poder econòmic d'aquesta senyoria i amb la qual els territoris mantenen relacions econòmiques i mercantils¹¹². Tres d'aquestes poblacions, veïnes entre sí, són el centre de l'estudi que presentem. Es tracta de: la Selva del Camp, situada a l'extrem oest de la comarca del Baix Camp i que limita amb Alcover per la part nord-est selvatana; la vila d'Alcover, ja dins de la comarca de l'Alt Camp, que limita també així mateix, amb el propi terme de Valls, per la part nord-est; i finalment, aquesta mateixa vila de Valls, integrada també dins de la comarca de l'Alt Camp.

Imatge 1
Situació de les comarques del Camp de Tarragona

D'acord amb el que hem anat exposant, les universitats d'Alcover, la Selva del Camp i Valls estaven sota la senyoria eminent de l'arquebisbe de Tarragona i/o del rei de la Corona catalano-aragonesa, encara que, en virtut dels termes establerts a les respectives cartes de poblament es podien trobar sota el domini directe d'altres senyors, bé eclesiàstics, bé laics. Aquests documents fundacionals, d'acord amb Josep Maria Font Rius constituïen "*uns privilegis o concessions de l'autoritat sobirana -comtes, reis- i també de titulars de senyories jurisdiccionals i àdhuc dominicals, destinats a estimular el poblament d'un lloc, d'un terme propi*".¹¹³ En aquest sentit, i en paraules de Jordi Morelló són documents que "*regulen*

¹¹² BONET, «La ciutat feudal a la Catalunya meridional», p. 483.

¹¹³ JOSEP MARIA FONT RIUS «Les cartes de poblament medievals. Una visió de síntesi», p. 11-18. En aquest sentit també s'expressa CORAL CUADRADA MAJÓ «Senyors i ciutadans: les senyories catalanes a la Baixa Edat

*diversos aspectes d'índole jurídica, política i econòmica (o fiscal) relatives a les relacions entre els pobladors nous i els senyors*¹¹⁴. És a dir, que mitjançant la seva concessió es pretenia aconseguir un clima més favorable o propici per a, dins del procés de feudalització dels nous territoris, l'establiment de nous pobladors, amb una finalitat no només repobladora, sinó també d'increment de les rendes feudals a percebre per part dels senyors feudals de les noves terres¹¹⁵.

1. Alcover

El nom d'Alcover apareix documentat per primera vegada l'any 1060 (Santa Maria d'Alcover) com a confrontació per la part nord amb el terme d'Ullastret, corresponent al castell de Montoliu, que en l'actualitat es troba dins del terme municipal de la Riera de Gaià¹¹⁶. És lícit, doncs, suposar que si existia una església podia ben bé haver un petit nucli de població al seu voltant, tal i com plantejen autors com Josep Iglésies o Josep Maria Font Rius, que parteixen de la base que Alcover podria ser un redós habitat per cristians dins el territori encara dominat pels musulmans, hipòtesi, però, que no ha pogut ser, encara, demostrada documentalment¹¹⁷. En aquest sentit, Ezequiel Gort es decanta més aviat per la possible existència d'un nucli que encara estava poblat durant el segle XI i que posteriorment devia ser abandonat¹¹⁸. La realitat però, és que no és fins un segle més tard que el nom d'Alcover torna a aparèixer documentat a la butlla de 1154, en la qual el papa Anastasi IV relaciona les diferents parròquies ja constituïdes entre les quals està l'església d'Alcover, de manera que, en aquests moments sí que es pot plantejar amb més fiabilitat l'existència d'un cert poblament en aquest territori, encara que, com sabem una relació nomanial de parròquies no demostra la repoblació d'un territori, ni la consolidació del senyoriu existent ni, en última instància, el desenvolupament de la divisió administrativa que suposa una parròquia. Amb tot, el fet que es publiquin les parròquies d'un territori en un document pontifici, segons el nostre parer, sí que és un indicador de que s'estan duent a terme accions en aquest sentit.

La següent notícia documentada i directament relacionada amb aquest terme és la donació feta per l'ardiaca de Tarragona, l'any 1157, en benefici del matrimoni format per Pere Voltor i la seva dona Marència de les terres que van ser l'origen del Mas Voltor¹¹⁹, situat al terme de Siurana, al pendent de Mont-ral, al nord-est d'Alcover. Ben aviat, aquesta família construí

Mitjana», p. 64, on diu "L'atorgament d'aquest tipus de privilegis solia expressar l'interès senyorial d'impulsar i d'estabilitzar el poblament dels territoris de la Catalunya Nova mitjançant la concessió d'estatuts de franquícies, les condicions favorables dels quals constituïen un al·licient per al trasllat de futurs pobladors..."

¹¹⁴ JORDI MORELLÓ BAGET, «La invenció de la carta de població d'Alcover», p. 84

¹¹⁵ *IBIDEM*, p. 85

¹¹⁶ EZEQUIEL GORT JOANPERE, «Alcover medieval», p. 53.

¹¹⁷ *IBIDEM*, p. 53-54. FRANCESC CORTIELLA I ÒDNA, «Alcover medieval», p. 58 es fa ressò, també d'aquesta possibilitat.

¹¹⁸ GORT, «Alcover medieval», p. 54.

¹¹⁹ *IBIDEM*, p. 56.

un mas amb una torre de defensa, prova de la inestabilitat existent al territori a causa del perill sarraí que es trobava encara molt proper. El rei concedí, així mateix, l'any 1163, a Pere Voltor i família, un molí proper a aquest mas així com les terres compreses entre els límits especificats, també en franc alou¹²⁰.

Tanmateix, no és fins el dia 9 d'abril de 1166 que el rei Alfons I atorga als habitants de la vila una carta de poblament coneguda tradicionalment com a "carta d'acapte". D'aquest document, fins recentment no es tenia coneixement de la conservació de cap còpia i, en conseqüència sempre es prenia com a referència el regest que el canonge Blanch publicà a la seva obra¹²¹. Afortunadament, aquesta situació ha canviat amb la localització a l'Arxiu de la Corona d'Aragó¹²² de la còpia d'un document de 1166 que forma part d'un procés judicial relatiu a la jurisdicció alcoverenca datat a principis del segle XIV i que ha estat transcrit i analitzat per Jordi Morelló¹²³.

Gràcies a aquesta troballa, s'han confirmat les dades aportades per Blanch i també s'ha pogut completar la informació que es tenia, per una banda sobre les condicions en que s'havia de dur a terme el repoblament del terme alcoverenc i, per l'altra, sobre l'estructura senyorial a què la població es trobà sotmesa¹²⁴. Concretament, es tracta d'una carta de poblament que, seguint les modalitats establertes per Josep Maria Font Rius respon a les característiques d'una carta de franqueses per a poblar. Aquest tipus de cartes "*no descansaven essencialment en una donació de terres i conreu, sinó més aviat en el reconeixement d'un cercle d'exempcions i seguretats a favor dels habitants –actuals o nous- d'una localitat. El propòsit era mantenir o incrementar el contingut demogràfic local mitjançant el millorament de la condició civil de la població, reducció de serveis i impostos, garanties personals, etc*"¹²⁵.

En l'estudi i interpretació de les dades contingudes en aquest document, seguint el fil de l'anàlisi realitzada per Jordi Morelló, veiem en primer lloc la inclusió juntament amb el rei, de la figura d'Albert de Castellvell, un dels seus consellers i senyor de Siurana. Tot i la confusió a què pot portar, Jordi Morelló afirma que la donació està feta únicament pel rei, de manera que la menció d'aquest cavaller a la carta s'ha d'entendre com a conseqüència de la seva

¹²⁰ ANA ISABEL SERRA, «El mas de Monravà», p. 45. Aquest mas, que actualment és conegut amb el nom de mas de Mont-ravà, es troba en ruïnes, tot i que encara hi ha un cert rastre de la torre de defensa.

¹²¹ "També en temps de aquest archbe. Als 9 de abril 1166, lo rey d. Alonso senyalà la rodalia del terme als habitants y habitadors de la vila de Alcover, a la qual lo rey en lo acte nomena Alcoder, y las affrontacions foren estas: a orient ab lo riu de Frnacolí, a mig die ab lo Torrent de les Voltes, a ponent ab la serra de l'Albiol, y de allí fins a la roca foradada a tremontana, fins al mas d'en Pere Volar, camí de Monreal y Serra Gran, y que gossassen dels costums y consuetuts de Ciurana. A aquest privilegi los antichs de Alcover li deia la Carta de l'Acapte." BLANCH, *Arxiepiscopologi*, p. 97

¹²² Arxiu de la Corona d'Aragó, Cartes Reials, Extra-series, caixa 1, núm. 8

¹²³ MORELLÓ, «La invenció de la carta de població d'Alcover», p. 83-122

¹²⁴ Document 9

¹²⁵ JOSEP MARIA FONT RIUS, «Cartes de població», p. 94-95.

posició com a conseller del monarca i pel fet de la vinculació del territori alcoverenc al senyoriu de Siurana ja que aquest territori es troba en els límits de la part muntanyenca amb la plana. Per altra banda, també destaca el fet que sigui el rei qui assumeixi en solitari l'atorgament de la carta de franqueses, sense la intervenció arquebisbal, cosa que pot venir a confirmar l'interès reial a tenir sota el seu control la zona muntanyenca de la demarcació de Siurana. Malgrat tot, és evident que el prelat tarragoní va reclamar els seus drets ben aviat tal i com es reflecteix en el fet que Alcover, com la resta de pobles situats als peus de les muntanyes, quedaran integrats dins del territori i el senyoriu de la Seu tarragonina d'acord amb el document de la concòrdia *Ad Perennem* de 1173¹²⁶.

Pel que fa la delimitació geogràfica, el document transcrit confirma la informació publicada per Blanch i la completa amb noves dades. Així, d'acord amb el seu contingut, originalment el terme alcoverenc ocupava un territori una mica més gran, encara que molt poc després bona part del terreny muntanyenc passarà a formar part del terme del Samuntà¹²⁷ que va restar dins de la jurisdicció comtal. Així, els límits originals d'Alcover eren: per orient amb el riu Francolí i seguint el curs del riu fins a la resclosa de Guillem de Tarragona i la seva mare Agnès; pel migdia anava des d'aquesta resclosa, pel terme de Tarragona fins al torrent de les Voltes; i per occident anava pel dit torrent pujant per la serra de l'Albiol fins a desembocar a la Roca Foradada; finalment, pel nord s'inclouïa el mas de Pere Voltor amb el seu territori i passava pel bosc, per un senderol per sobre del mas de Deodat de Naviners, anant pel camí de provenia de Mont-ral fins a la Riba i discorria el sender recte per Fornells, seguint per la mateixa via fins a la resclosa dels molins de Guillem de Tarragona.

Després d'especificar límits geogràfics de la donació, el monarca expressava que els pobladors d'Alcover, presents i futurs ho tenien i posseïen perpètuament d'acord amb els costums i llibertats del castell de Siurana¹²⁸, cosa que vol dir que eren jurídicament lliures, ja que, segons aquest costum, els habitants de la vila només havien de pagar al seu senyor el delme, la primícia, els drets dels molins i els forns, així com dependre d'ell per a la justícia. En conseqüència, el senyoriu exercit a Alcover era únicament jurisdiccional com així es veurà confirmat si ens fixem en els termes en què el comte de Barcelona, Ramon Berenguer IV va atorgar la carta de poblament de Siurana el dia 29 d'abril de 1153: concessió als seus habitants la propietat de cases i terres sense cap cens ni usatge, així com el lliure gaudiment de pastures i boscos i els furs i exaccions de què gaudien els habitants de Lleida, sense fer esment de la reserva de cap mena de dret sobre la vila i la terra com per exemple el dret de fadiga o el de lluïisme o foriscapi. El monarca, en canvi, es reservava els delmes, les primícies, els molins, els forns i les justícies, aspectes tots ells indicadors de l'exercici del senyoriu jurisdiccional.

¹²⁶ MORELLÓ, «La invenció de la carta de població d'Alcover», p. 92

¹²⁷ *IBIDEMP.* 106

¹²⁸ BLANCH, *Arxiepiscopologi*, p. 97

La confirmació d'aquest tipus de senyoriu es veu avalada també per la informació recollida a les nostres fonts documentals. Així, tal i com tractarem d'una manera més complerta en els capítols corresponents, els instruments notariais relatius a conreus, i més concretament els establiments de tinences agrícoles al terme d'Alcover, ens informen de com en diverses ocasions els veïns que actuen com a establiments es reserven per a ells el dret del lluïisme¹²⁹, a més dels censos, empara o comís, domini i fadiga. I de l'exercici del dret de lluïisme, en principi, només en pot fer ús el titular del domini directe de la tinença.

El senyoriu sobre Alcover, com a la majoria de pobles del Camp, i com a resultat del condomini¹³⁰ que hi exercien, va correspondre en un primer moment a l'arquebisbe de Tarragona i el rei. Aquest últim com a atorgant de la carta de poblament i el prelat perquè restà com a senyor eminent de tot el territori de la Seu metropolitana. Ben aviat, però, els drets que ambdós senyors exercien sobre la vila anirien canviant de mans com a conseqüència dels diferents pactes que tant el monarca com l'arquebisbe anaven formalitzant per raó dels seus propis interessos polítics o particulars. Així, gràcies a dos documents de finals del segle XII, relatius a la concessió d'un forner a la vila, l'any 1189¹³¹, per una banda, i la menció que en fa el papa Celestí III a la seva butlla de 1194, per l'altra, sabem que el paborde ja tenia alguns drets sobre la vila, encara que no tenim una certesa clara de quins eren.

Per altra banda, d'acord amb Gort, el 1276 l'arquebisbe era beneficiari de la meitat del delme del blat de tots els honors d'Alcover i el seu terme; la cinquena part dels drets sobre les justícies, el mercat, el forn vell, la fàbrica i alguns molins. Així mateix, també obtenia diversos censos sobre els molins, la carnisseria, la peixateria, l'escrivania o el forn nou entre d'altres¹³². Tot i això, al llarg del segle XIII, la prelatura s'havia anat desprenent progressivament de diferents drets que tenia sobre la vila en favor d'altres membres del

¹²⁹ Aquest i altres drets com la fadiga, l'empara o la firma seran tractats abastament en el capítol corresponent. En aquest apartat se'n fa menció com a part necessària per a comprendre el tipus de jurisdicció que s'exerceix a cada territori estudiat i les seves possibles conseqüències no només des del punt de vista jurídic, sinó també de desenvolupament de les relacions econòmiques entre els diferents actors que hi intervenen.

¹³⁰ JUNCOSA, *Estructura i dinàmiques de poder en el Señorío de Tarragona* (en premsa) ha dedicat la seva tesi doctoral a l'estudi de la formació i desenvolupament d'aquest condomini així com de les conseqüències que se'n derivaren. Tot i que el seu estudi està centrat bàsicament a la ciutat de Tarragona, creiem interessant destacar-lo atès que es tracta d'una investigació recent que pot arribar a ser una obra de referència en la matèria.

¹³¹ BLANCH, *Arxiepiscopologi*, p. 114 "Aquest archebisbe (Berenguer de Vilademuls) y lo paborde Ramon y Esteve Ragafer, balle de la Reyna d. Sancha en lo lloc d'Alcover als 10 de octubre 1189 stabliren a Juan de Roscós y a Pere Massó lo forn de dita vila a cens de 8 morabatins, y que per dret de formatge pugen cobrar cada vint i cinc pans y en lo demás, com panades, etc. Cobrassen los drets que en los forns de Tarragona se acostumaven pagar"

¹³² GORT, «Entorn les estructures senyorials al Camp de Tarragona», p. 376. Aquest autor també es refereix a la percepció del bovatge, un impost reial que, en principi, només podia percebre el monarca. Amb tot, no descartem la possibilitat que, sota la figura del mateix nom, el co-senyor d'Alcover tingués dret a percebre una taxa similar. Les fonts seran les que, a mida que avanci el nostre estudi aportin informació que corrobori o no aquest punt.

Capítol¹³³ com l'ardiaca, del qual se sap així mateix que tenia un mas al terme alcoverenc, anomenat Mas de l'Ardiaca¹³⁴. Un altre cas serà la cessió el 20 de juny de 1220 a l'obrer de la Seu dels delmes del vi, oli i mercaderies de la vila i terme d'Alcover, així com dels redelmes sobre els grans i llegums de les viles del Camp a on l'arquebisbe rebia el delme per tal de donar una nova empenta a les obres de la catedral que sembla que no avançaven per manca de medis¹³⁵.

Finalment, l'any 1293, l'arquebisbe permutà els seus drets sobre Alcover, Mont-roig, l'Albiol i el Cogoll Roig pels que tenien el paborde i el Capítol a la població de Riudoms tot reservant-se la jurisdicció, la justícia i el nomenament de batlle¹³⁶. D'aquesta manera, gran part de la senyoria eclesiàstica passava definitivament a mans del paborde, tot i exceptuant els drets que encara es reservava l'arquebisbe i aquells altres drets menors que la prelatura havia anat cedint prèviament a altres canonges del Capítol.

La part de la senyoria reial també va passar per diferents estadis com a conseqüència de la manera en què els monarques successius van fer ús dels seus drets al llarg del temps. Sovint, a causa de la seva situació geogràfica, el destí d'Alcover anava lligat amb el de les Muntanyes de Prades, que també eren de domini reial. Així, el 1174, Alfons el Cast va fer donació d'Alcover i les Muntanyes de Prades a la seva dona, la reina Sança, la qual va posseir aquests dominis fins l'any 1208, moment en què retornaren al rei Pere el Catòlic. Poc després, aquest monarca va atorgar part d'aquests dominis a la comtessa Elvira d'Urgell, vídua d'Ermengol VIII, sense incloure la vila d'Alcover, la qual l'any 1274 passà a formar part de la senyoria de l'infant Pere, futur rei Pere el Gran i posteriorment passà a mans de Guillema de Moncada, vídua de Pere, fill de Pere el Gran, que també era senyora

¹³³ GORT, «Entorn les estructures senyoriales al Camp de Tarragona», p. 378. L'autor també parla de possibles drets de l'hospitaler tot i que expressa alguns dubtes sobre si es pot tractar del terme alcoverenc o bé del poble veí del Milà. Les nostres fonts en aquest sentit, tot i que escadusseres, només fan referència a l'hospitaler com a titular del domini directe d'algunes tinences al terme del Milà (Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115, entre desembre de 1303 i març de 1304) de manera que a manca d'altres informacions que aportin més llum, contineuem deixant en interrogant els possibles drets d'aquest canonge dins del territori d'Alcover.

¹³⁴ El 12 de març de 1304, Pere Morera, tutor dels béns del difunt Guillem Morera, habitant d'Alcover, ven a Arnau Pons i la seva dona Ponceta, també alcoverencs, unes "domos" que el difunt i els seus fills tenen al mas de l'Ardiaca, per un import de 1100 sous i sempre salvant els drets d'aquest canonge (Alcover 1302-1305, Caixa 7, lligall 115)

¹³⁵ BLANCH, *Arxiepiscopologi*, p. 134. Segons GORT, «Entorn les estructures senyoriales al Camp de Tarragona», p. 376, l'any 1246 l'obrer va percebre per aquests conceptes la quantia de 700 sous.

¹³⁶ El paborde i el cambrer, en nom del Capítol, varen comprar el 2 de desembre de 1292 la meitat del senyoriu de la població de Riudoms, i es reservaven la percepció dels drets durant 13 anys ja que van ser ells qui van abonar els 42.000 sous pel preu de venda (32.000 sous el paborde i 10.000 sous el cambrer). Aquesta situació no satisfia a l'arquebisbe ni tampoc al Capítol de manera que, fruit de diferents pactes, el paborde i el Capítol van cedir a l'arquebisbe la castlania, el feu i el castell de Riudoms i Blancafort i el prelat es comprometia a respectar les rendes que el Capítol, el paborde, l'obrer, l'infermer i el cabiscor percebien de Riudoms abans de 1290. El paborde individualment cedia també les dècimes que percebia a Vilafortuny i al mas de Bertomeu Barenys del terme de Constantí rebent a canvi, juntament amb el Capítol, tots els drets sobre Mont-roig, Alcover, l'Albiol i el Cogoll Roig, excepte la jurisdicció, la justícia i el batlle. EZEQUIEL GORT JUANPERE, *Riudoms als segles XII i XIII*, p. 37-43

de les Muntanyes de Prades, Cambrils i Mont-roig. Arran de la seva mort, l'any 1309, els seus drets tornaren a revertir a la Corona¹³⁷.

Poc durà, però, aquest retorn a la jurisdicció reial ja que, l'any 1314 moria el comte Ermengol X d'Urgell sense successió i el rei Jaume II va tenir l'oportunitat de comprar els seus dominis gràcies a les disposicions testamentàries del comte que establien aquesta possibilitat sempre que l'infant Alfons, fill de Jaume, maridés amb Teresa, neboda d'Ermengol i hereva de la casa d'Entença. Així es feu, però davant la impossibilitat de desemborsar l'import de 100.000 lliures jaqueses per la compra del comtat, el monarca va fer donació de diferents castells i viles als marmessors del comte difunt com a garantia del pagament. Dins d'aquests territoris tornaven a estar Alcover i les muntanyes de Prades. Aquesta actuació reial va provocar la protesta de l'arquebisbe perquè, segons un document de 1213 el rei no podia vendre la vila d'Alcover sense el consentiment de l'arquebisbe. D'aquesta manera, els anys següents les actuacions dels marmessors del comte Ermengol X van ser causa de diversos conflictes amb l'arquebisbe¹³⁸.

En conseqüència, ja des de la segona meitat del segle XIII Alcover coneixerà l'actuació jurisdiccional de tres batlles: el de l'arquebisbe, el del paborde i el reial (jurisdicció que serà exercida successivament per Guillema de Moncada, el rei i els marmessors del comte d'Urgell). Així mateix, d'acord amb la informació continguda a les nostres fonts, els tres senyors gaudirien d'una reserva dominical per a cadascun en la qual restaven en una posició jurídica de titulars del domini directe.

2. La Selva del Camp

Tradicionalment s'ha considerat que aquest indret, lligat originàriament a la vila de Constantí, rebia el nom de Selva Constantina¹³⁹. Aquesta població de Constantí, juntament amb altres possessions, havia estat exceptuada de la carta de donació atorgada per l'arquebisbe Bernat Tort al comte de Barcelona, Ramon Berenguer IV, l'any 1151, motiu pel qual els monarques catalans, a diferència d'altres poblacions del Camp com Alcover o Valls, no tenien cap tipus de dret senyorial, territorial o jurisdiccional, sobre la Selva del Camp. En conseqüència, en aquest terme no es va produir cap mena de contenció entre ambdós senyors sobre la manera de regir el condomini.

També en aquest territori, com a la resta del Camp i prèviament a la donació de la carta de donació hi ha indicis sobre la possibilitat d'un poblament previ que hores d'ara no ha pogut

¹³⁷ EZEQUIEL GORT JUANPERE, «El comtat de Prades i la vila d'Alcover (s. XIV)», p. 25-26

¹³⁸ *IBIDEM*, p. 26-27

¹³⁹ PIÉ, *Annals inèdits*, p.4, menciona tres possibles noms per a la població: Villa Constantina, Selva Constantina i la Selva. Al seu torn JORDI MORELLÓ BAGET, *De villa nostra que dicitur Constantina*, p. 11-14, elabora una hipòtesi sobre el nom original de l'indret basant-se en diferents fons documentals en la qual es planteja la derivació del nom de Villa Constantina a Selva Constantina.

ser demostrat per la via de les fonts escrites o arqueològiques¹⁴⁰. Amb tot, d'acord amb les dades de què disposem, la referència més antiga documentada sobre la Selva del Camp està documentada l'abril de l'any 1149 a les afrontacions de la donació del lloc dels Mangons, tot i que actualment hi ha una certa confusió sobre si ho fa amb el nom de Villa Constantina o de Selva Constantina¹⁴¹.

L'impuls definitiu per a la consolidació d'un nucli de població en aquest territori el donà l'arquebisbe Hug de Cervelló en atorgar una carta de població el dia 13 de maig de 1165¹⁴², un document fundacional que respon a la modalitat de carta de franquícia i llibertat, com en el cas d'Alcover, ja que novament es parla no només de la tinença dels immobles urbans i agraris, sinó també dels drets i deures i de la condició jurídica dels habitants¹⁴³. Recentment Jordi Morelló ha assenyalat que el contingut d'aquesta carta fundacional és idèntic al de la carta atorgada el 1159 a la pròpia vila de Constantí, de la qual es va separar el terme de la Selva. Malauradament, tal i com el mateix Morelló menciona, d'aquest document només queda un registre posterior traduït al català i en el qual es basa per a la seva afirmació tot i refermant-se en el fet que una carta podia haver estat presa com a model de l'altra tenint en compte que l'atorgant és la prelatura tarragonina (tot i que diferents arquebisbes, Bernat Tort per a Constantí i Hug de Cervelló per a la Selva del Camp) i que el terme selvatà pertanyia originàriament a Constantí, de manera que és lícit suposar que en separar-los ens mantinguessin les condicions del senyoriu¹⁴⁴. Al nostre parer, aquest pot no ser un fet aïllat ja que, com hem vist en parlar del senyoriu alcoverenc, la seva carta de poblament té característiques similars a l'atorgada als habitants de Siurana, tal i com tradicionalment s'havia mantingut i més recentment s'ha confirmat amb l'aparició d'un trasllat del document alcoverenc.

¹⁴⁰ En aquest sentit també es manifesta MORELLÓ, *De villa nostra*, p.15-16 on es planteja si la vila va ser creada de nou o bé ho va fer sobre les restes d'una antiga vil·la romana, o una possible alqueria musulmana. Aquest possible origen sarraí de la vila tampoc no ha pogut ser demostrat, encara que PIÉ, *Annals inèdits*, p.11-12, ho afirma basant-se en l'existència d'un edifici, l'Almudaina, destruït al segle XVI i localitzat al carrer de Sens Mudaïna que creiem que pot ser el carrer que identifiquem com a *Vico Vallcurva*. Aquest edifici, com veurem en parlar dels immobles urbans, és objecte d'una transacció durant el període de temps que estudiem: Selva del Camp 1316-1317, caixa 4, lligall 16 (1317, març, 29)

¹⁴¹ MORELLÓ, *De villa nostra*, p.15. L'autor afirma que aquesta referència documental, apareguda a la donació del lloc dels Mangons (Montgons) dona el nom de Villa Constantina, encara que, com ell mateix fa constar, tant a l'entrada de l'Enciclopèdia Catalana, com a JOAN TORT I DONADA «Toponímia y territori» el nom mencionat és de Selva Constantina.

¹⁴² Document núm. 10

En aquest sentit MORELLÓ, *De villa nostra*, p.9-10, ha deixat obert un interrogant sobre l'any de datació del document, del qual no es conserva cap original sinó trasllats posteriors basant-se en el fet que diversos autors la daten en l'any 1164 i d'altres, en canvi, ho fan l'any 1165. Morelló, amb el qual coincideixo, es decanta per donar més credibilitat a la data de 1165 i addueix problemes de transcripció sobre la còpia més antiga conservada de la qual estudiosos com Font Rius van deduir que la data era 1164.

¹⁴³ En el cas concret de la Selva del Camp, JOSEP MARIA FONT RIUS en fa una menció expressa de la modalitat de document de què es tracta al discurs que va pronunciar el dia 13 de maig de 1990 al Casal d'Avis de la Seva del camp amb motiu de la celebració del 825è aniversari de la Carta de Població i que està publicat a <http://www.laselvadelcamp.cat/pagina/carta-re poblacio>

¹⁴⁴ MORELLÓ, *De villa nostra*, p. 17

D'acord amb les fórmules emprades en la redacció d'aquest tipus de documents, en el primer punt de la Carta es menciona el fet que la donació és per als habitants presents i futurs. La utilització generalitzada d'aquest formulisme, és un element que porta a confusió ja que justament aquesta generalització impedeix saber amb certesa fins a quin punt és real aquesta afirmació sobre un poblament previ del territori. Així mateix, en aquest text també s'estableixen els límits terminals de la població: a orient, amb el torrent que baixa de les voltes de la serra d'Argenteria (que a la documentació trobem identificat com a torrent de les Voltes) a la partida de Parets Gràcils; a ponent, amb el torrent d'Almoster, pujant per les restes dels puigs més alts i passant per la capçalera del riu d'Oms, segons les aigües decanten cap al torrent; al sud, fins a mig camí entre la Selva i Constantí; i al nord, fins a les penyes de l'Albiol, retornant al torrent de l'Argenteria. Aquestes llindes, a diferència d'Alcover, no pateixen alteracions durant el temps medieval, almenys que coneguem, de manera que es facilita l'anàlisi i estudi de les tinençes situades al llarg del seu terme perquè aquest sempre apareix clarament mencionat a les fonts. Val a dir, però, que, com en el cas alcoverenc, l'estructura administrativa de la parròquia selvatana és més àmplia que el propi terme selvatà i inclou part dels termes veïnals, tot i que les fonts selvatanes són molt curoses en aquest sentit i, també a diferència de les fonts alcoverenques, sempre es menciona el terme poblacional.

Pel que fa a la referència a les llibertats i franqueses de què gaudiran els habitants de la Selva del Camp, la Carta diu explícitament que tindran possessió de cases, terres, prats i boscos, francs i lliures, sense cap cens, així com de les terres de conreu i els horts, sense cap usatge ni censals, ni coacció ni quèstia si no és que es fa per via de justícia¹⁴⁵. D'acord amb aquestes condicions, els vilatans podran vendre, empenyorar o alienar les aquestes possessions, tot i que en aquest cas l'arquebisbe estableix un dret de reserva de compra de la tinença de vint dies, el dret de fadiga, fet que confirma que el senyoriu exercit és territorial. Per altra banda, l'atorgant de la donació es reserva també el forn, la fàbrica, els delmes, les primícies i la justícia, confirmant d'aquesta manera el caire també jurisdiccional del senyoriu. Com a conseqüència, la relació de dependència dels selvatans amb el seu senyor serà, per una banda, de tipus jurisdiccional ja que el senyor es reserva l'exercici de la justícia, els impostos i els monopolis¹⁴⁶ i, per l'altra, territorial o dominical, és a dir la pròpia, en paraules de Josep Maria Salrach, dels propietaris de terres, la que exercien sobre els conreadors dels seus dominis¹⁴⁷.

Com ja ha estat exposat, el domini territorial es desprèn del fet que a la carta de poblament el senyor es reserva el dret de compra de les propietats durant vint dies, el que es coneix com a dret de fadiga, tot i que, en canvi, no fa referència explícita al dret de lluíisme o

¹⁴⁵ D'acord amb Font Rius, aquest tipus de donació respon a llocs de poblament difícil i perillós, com es podia considerar en aquest cas la zona del Camp de Tarragona i més concretament la Selva del Camp. FONT RIUS, <http://www.laselvadelcamp.cat/pagina/carta-repoblació>

¹⁴⁶ JOSEP MARIA SALRACH MARÉS, «Orígens i transformacions de la senyoria a Catalunya segles IX-XIII», p. 26, diu que aquest tipus de senyoriu es podia considerar com un petit Estat dins de l'Estat o una mena de districte autònom dins dels quadres de l'administració.

¹⁴⁷ *IBIDEM*, p. 26.

foriscapi. D'acord amb Brocà, aquest últim és el dret que permet identificar quin és el tipus de cens emfitèutic en cada cas concret. Així, la seva absència als pactes establerts entre censalista i censatari revela que, en principi, ens podem trobar davant de censos de nova percepció, més propis dels sotsestabliments que dels establiments¹⁴⁸. Pel que fa a aquest aspecte concret, és interessant, però, la reflexió que fan Lluís Puig i Encarna Roca quan diuen que “segons el dret tradicional de Catalunya, una de les característiques fonamentals del lluïisme era que el censalista tenia dret a exigir-lo per a cada transmissió de la finca gravada amb el cens, i això encara que res s'hagués pactat sobre el lluïisme quan es va constituir l'emfiteusi, ja que s'entenia que el dret a exigir-lo era una de les facultats que integraven el contingut del dret real del censalista, a menys que s'hagués exclòs per pacte, cosa molt poc freqüent atesa la modicitat de la pensió en les emfiteusis catalanes tradicionals, que portava inevitablement a considerar el lluïisme com a dret fonamental de caràcter econòmic del censalista”¹⁴⁹. En conseqüència, no hem d'excloure la possibilitat que, tot i que no es mencioni explícitament el dret de lluïisme a la carta de població, en el moment de la venda de la tinença, el dret pogués ser reclamat per part del senyor.

Encara que en un primer moment el senyoriu directe de la població restà en mans de l'arquebisbe, atorgant de la carta de poblament, posteriorment el prelat el va traspasar al paborde, tot i que desconeixem la data exacta en què es produí aquest fet i en quines condicions es dugué a terme la donació. Sabem, això sí, que havia de ser abans de l'any 1194, ja que a la butlla atorgada pel papa Celestí II, el 29 de novembre de 1194 aquesta dignitat ja apareix exercint el senyoriu de la vila. També hi ha fonts que assenyalen que l'any 1169 el paborde Ramon de Bages ja era el senyor de la vila¹⁵⁰, tot i que aquesta informació no ha pogut ser demostrada documentalment. Aquest canvi de titular de la jurisdicció directa, segons Jordi Morelló, va provocar el fet que la Selva del Camp restés en un segon pla, al marge dels dominis dels dos grans senyors del Camp, el rei i l'arquebisbe¹⁵¹. Tanmateix, creiem que la pabordia, segona dignitat capitular, va tenir prou rellevància com per mantenir la vila de la qual era senyor i a la qual tenia un castell, en un lloc destacat respecte a d'altres pobles del Camp, no només afavorint el creixement demogràfic i econòmic de la vila, sinó també, permetent l'establiment i institucionalització de la Comuna dels Pobles del Camp de Tarragona dins del terme selvatà, una institució que nasqué com a resposta comuna dels pobles del Camp de Tarragona respecte a una situació d'abús per part de la ciutat de Tarragona i els seus senyors¹⁵².

¹⁴⁸ GUILLEM MARIA DE BROCÀ, *Historia del derecho de Cataluña*, p. 138

¹⁴⁹ LLUÍS PUIG FERRIOL I ENCARNA ROCA TRIAS, *Institucions del dret civil a Catalunya*, p. 353.

¹⁵⁰ MORELLÓ, *De villa nostra*, p.27, així ho manifesta refermant la seva opinió en el fet que va ser en aquest temps quan es va ordenar fer un trasllat de la carta de població per part d'aquest canonge, un fet que serviria per, citant Gort, certificar que la Selva del Camp havia entrat a formar part del patrimoni de la pabordia des del mateix moment en què aquesta dignitat es va crear (GORT, *La cambreria*, p. 48)

¹⁵¹ MORELLÓ, *De villa nostra*, p.27

¹⁵² El tema de la Comuna del Camp està abastament tractat a EUFEMIA FORT I COGUL, *Notícia històrica d'una singular institució medieval. La Comuna dels Pobles del Camp de Tarragona*. Aquesta és una obra de referència en la matèria encara que considerem que amb les eines que la tecnologia de la informació ha

Altrament, a diferència del què passava a altres pobles veïns, els selvatans a nivell de senyoriu, van gaudir d'una estabilitat desconeguda tant per als alcoverencs com per als vallencs, ja que la població selvatana va restar sota el senyoriu directe de la pabordia fins l'any 1411, data en la qual l'arquebisbe suprimí aquesta dignitat capitular i distribuí els seus béns i drets entre la resta del Capítol Catedralici, tot reservant-se per a ell mateix de nou el senyoriu directe sobre la vila de la Selva del Camp.

3. Valls¹⁵³

El naixement de la població de Valls, durant la segona meitat del segle XII, a diferència de les viles d'Alcover i la Selva del Camp, no sembla estar en l'atorgament d'una carta de població, sinó que més aviat en la repoblació de diferents territoris propers que posteriorment confluirien en el nucli de Valls¹⁵⁴.

Si atenem a les esglésies de la diòcesi tarragonina que s'esmenten a la butlla papal de l'any 1154 i a la butlla papal de l'any 1194, en parlar de la restauració de la Seu tarragonina, entenem que la població de Valls tingué el seu origen en el període de temps comprès entre ambdós documents ja que, tot i que l'any 1154 no s'esmenta l'església parroquial de Sant Joan Baptista de Valls, aquesta sí que apareix juntament amb la resta d'esglésies del Camp en el document de 1194, de manera que és lícit pensar que el nucli vallenc no es va formar abans de la caiguda de Siurana. Així mateix, els documents que es conserven de mitjans del segle XII no esmenten ni el terme ni la vila de Valls, sinó que inclouen aquest indret dins del territori pròpiament dit de la ciutat de Tarragona, integrada en el que seria l'antiga demarcació de la jurisdicció municipal de la ciutat romana¹⁵⁵. Ateses aquestes dades

posat en mans de l'historiador, la visió d'aquesta obra pot ser completada amb la informació que es pot trobar rastrejant els llibres notariais conservats de les poblacions que en formaren part.

¹⁵³ Per desenvolupar aquest apartat, hem pres com a referència principal: JORDI MORELLÓ BAGET, «Edat Mitjana: del buit a la plenitud»

¹⁵⁴ «Puigjaner, autor de la *Historia de Valls, desde su fundación hasta nuestros días* atribueix la fundació i l'origen de Valls en l'existència d'un mas o a caseriu de finals del segle X, propietat de Guillem de Valls un home de paratge que havia acudit en desensa del comte de Barcelona, Borrell, quan aquest va ésser assetjat dins la ciutat comtal per les tropes cordoveses d'al-Mansur, l'any 986. Segons Puigjaner aquest mas era situat a la partida de terme anomenada el Vilar Gros de Valls. Aquest caseriu romadria en mans des seus successors fins el 1130, any en què un altre Guillem de Valls, descendent d'aquell primer Guillem de Valls el va vendre a l'arquebisbe Oleguer i al príncep Robert Bordet, perquè hi aixequessin i hi construïssin el castell. Aquest asseveració la fonament en l'existència d'una inscripció en una làpida penjada als murs del castell de Valls, avui desaparegut, amb la següent dedicatòria *Bernardus Oldegarius, archiepiscopus, et Robertus Aquilonis, princeps Tarraconae, eiusdem ecclesiae feudatarius, cstrum et villan condiderunt de Vallicus in paratica militia antiquissimae familiae de Vallibus, anno domini MCXXX*. Encara Puigjaner afirmava que ho sabia de ben cert perque havia extret la notícia d'un procés autèntic que l'historiador Pau Baldrich havia trobat a l'arxiu de l'arquebisbe de Tarragona, en el qual es podia llegir *Es bo se tinga en compte que lo dit Guillem de Valls que en lo any de la Encarnació del Senyor de mil cent y trenta venguée a Sant Oleguer las terras hon fonch construit l'actual castell dels arquebisbes de Tarragona en Valls prop lo Vilar. Era pertanyent a una familia de hòmens de paratge la qual existia ja en lo any nou.-cents vuitanta y sis en lo Mas Grand d'en Valls*. Hem de dir que aquest procés mai s'ha trobat, fet que fa dubtar de la seva existència i de la seva autenticitat. Avui aquesta teoria ha estat rebatuda amb seriosos fonaments històrics basats en fons documentals fidedignes». MORELLÓ, «Edat Mitjana: del buit a la plenitud», p. 48, on cita a JOAN PAPELL TARDIU «Els orígens fundacionals de Valls», en parlar de la teoria rebatuda de Puigjaner.

¹⁵⁵ JOAN PAPELL TARDIU «La vila de Valls», p. 355

creiem, doncs, que l'origen de la població de Valls com a entitat municipal ha d'estar situat a partir de la segona meitat del segle XII.

Això mateix és el que es deriva del coneixement de les fonts documentals que han arribat fins els nostres dies les quals no deixen constància de l'existència de cap carta de poblament referida a la població de Valls en concret, encara que sí que ho fan de les cartes de població dels llocs d'Espinavessa i Rocabrúna (actualment Picamuixons) que de bon principi apareixen lligats a la universitat de Valls, tal i com ho reflecteixen els diversos documents conservats com ara la concessió de la farga de Valls, Espinavessa i Rocabrúna el 1183, una donació feta pel rei Pere I el 1206 i ja més tard en els diferents censos i fogatjaments¹⁵⁶. Per altra banda, tenim constància que altres nuclis de població disseminats pel terme com les Fontscaldes i els Masmolets, ambdós al nord de Valls, i la Granja de Doldellops, que estava situada a la banda de ponent del terme vallenc i pertanyia al Monestir de Poblet, ja formaven part de la universitat de Valls des del segle XIII, tal i com es reflecteix a les seves ordinacions municipals datades l'any 1299¹⁵⁷ i on es parla d'una universitat de Valls formada pels llocs de Picamuixons (Rocabrúna), Fontscaldes, Masmolets, Espinavessa i la Granja de Doldellops.

En l'actualitat, Jordi Morelló ha formulat una hipòtesi sobre l'origen de Valls basada en la divisió en *castrí*, sota la dependència d'un castlà, dins de la sistemàtica repobladora de l'antic territori de la Tarragona romana. Segons diu, el *castrum* de Valls es crearia a partir de 1150, després de la conquesta de Tortosa i Lleida i posteriorment a la carta de repoblació de Tarragona de l'any 1149. També planteja la possibilitat que l'espai entre la creació del castell i la fundació de la parròquia no fos massa llarg, encara que, com sabem, l'any 1154 encara no figurava a la butlla papal. Morelló, a més referma la seva hipòtesi en el fet que l'església es va posar sota l'advocació de Sant Miquel, sant advocat pels cavallers, fet que el fa plantejar-se si la seva erecció no va ser deguda a la necessitat de les animes dels cavallers que havien vingut amb el castlà per a ocupar el territori i defensar-lo. Finalment, pel que fa al territori d'aquest *castrum*, Morelló, creu que ocupava la pràctica totalitat del terme actual vallenc, encara que es planteja dubtes sobre el lloc de Rocabrúna i la Granja de Doldellops.

¹⁵⁶ *Gran Geografia Comarcal de Catalunya*, p. 268

¹⁵⁷ El contingut d'aquestes ordinacions municipals, l'original de les quals avui dia està desaparegut és conegut gràcies al zel de l'estudiós local FIDEL DE MORAGAS i RODÉS el qual les va localitzar a l'arxiu municipal de la població, copiades al "Llibre del Comú", avui dia també desaparegut i en va fer referència al seu llibre *Catàleg dels llibres i pergamins i documents antics de l'Arxiu Municipal de la ciutat de Valls*. A més va realitzar una sèrie de fotografies dels documents, els originals de les quals es conserven en mans dels seus hereus i una còpia està dipositada a la Secció dels Pergamins de l'Arxiu Històric Comarcal de Valls. La primera notícia sobre aquestes ordinacions, però, la va donar un altre estudiós local FRANCESC PUIGJANER i GUAL a la seva obra *Historia de la villa de Valls desde su fundación hasta nuestros días*. Posteriorment FRANCESC CARRERAS CANDI les va transcriure al *Butlletí de la Reial Acadèmia de les Bones Lletres* en els nùms 87, p. 198-208, de 1925, 88, p.285-295 i 89, p. 368-372, de 1926. Amb posterioritat, JOAN PAPELL I TARDIU torna a fer una nova revisió de la seva transcripció i un estudi més complert sobre les dades paelogràfiques i el seu contingut a «Les ordinacions municipals de Valls. Segles XIII i XIV», p. 9-66.

Aquesta última era una granja cistercenca¹⁵⁸ lligada al proper monestir de Poblet almenys des de l'any 1183 o 1184, segons un document atorgat pel rei Alfons el Cast lliurat a Barbastre¹⁵⁹ que, d'acord amb la legislació i costums de l'Orde del Císter constituïa una unitat territorial separada geogràficament del monestir (de fet en els orígens de l'Orde les granjes no podien estar situades a més d'una jornada de camí del monestir al qual pertanyien), però sense cap mena d'autonomia. Així mateix, per evitar que les granges es convertissin en una mena d'abadies independents es prohibia que els monjos governessin les granges o hi residissin habitualment. El seu govern estava reservat només als conversos, els únics que podien residir de manera fixa a l'edifici de la granja. A partir del segle XIII, però, arran de la minva de vocacions entre els conversos, el Capítol General Cistercenc es veurà en la necessitat d'autoritzar l'arrendament d'algunes terres (en principi les menys útils) als laïcs.

El lloc d'Espinavessa, tal i com ja hem indicat amb anterioritat, té el seu origen a la carta de poblament atorgada el dia 23 d'agost de 1155 per Ramon Berenguer IV, comte de Barcelona i l'arquebisbe de Tarragona Bernat Tort, que el concedeixen als seus habitants presents i futurs en franc alou, sense cap obligació de satisfer cap cens ni usatge, excepte el delme i la primícia i el reconeixement del senyoriu del monarca i el prelat. Està situat a la part sud-oest de la vila i té una extensió considerable: a orient limita amb els camps que estaven sobre la mateixa Espinavessa, les aigües pluvials des quals es vessaven al riu Francolí; al sud limita amb l'estret de Valmoll i el rierol que hi transcorre i que va a parar al riu Francolí fins el camí que va a Siurana; a ponent limita amb el pont del torrent Brugent que ve d'Alcover i continua per la Serra fins al Pont de Goi; i al nord limita amb la Plana que va des del Pont de Goi, continua pel mas Freixa i arriba al Vilar de Valls. Dins d'aquests límits es trobaven, així mateix, les quadres d'en Freixa, del paborde i de l'Infermer del Capítol catedralici.

El lloc de Rocabrúna (Picamuixons), al seu torn fou atorgat el dia 16 de novembre de 1171 per l'arquebisbe Guillem de Torroja i el rei Alfons I a Pere de Vilagrassa amb la finalitat que el fortifiqués i el repoblés. En el document de donació consta, així mateix, la concessió de les terres i aigües del terme amb totes les seves pertinences i la tercera part d'un illa que allí és, sota el riu Francolí, amb un casal de molins; l'obligació de donar al rei la cinquena part de tots els fruits i les rendes del terme; la satisfacció del delme i la primícia a l'església, el dret a percebre, per part de Pere i els seus successors, una quarta part de les justícies i altres drets dels pobladors del terme; i el dret de lliure alienació de les terres amb reserva per part dels senyors de 30 dies de fadiga. Aquestes condicions són les que fan pensar a Jordi Morelló que, tot i els dubtes plantejats, aquestes terres formarien part del terme castral de Valls des dels seus orígens.

¹⁵⁸ Pels estudis sobre les granges cistercenques i més concretament les que integraven el Monestir de Poblet vegeu AGUSTÍ ALTISENT ALTISENT, *Les granges de Poblet al segle XV. Assaig d'història agrària d'unes granges cistercenques catalanes*. Pel tema concret de la Granja de Doldellops, hem seguit l'exposat entre les pàgines 11 i 14 de l'obra esmentada.

¹⁵⁹ Aquest document estava datat el mes de març de l'any de l'Encarnació de 1183. El fet de desconèixer el dia exacte de datació del document és el que impedeix concretar l'any ja que, recordem que l'any de l'Encarnació començava el dia 25 de març de cada any, data de la festivitat de l'Encarnació de Maria

Així mateix, de la interpretació del document es desprén que el que es donaven eren dues extensions de terra. La primera, situada sobre el Pont de Goi, en una zona propera al Francolí era erma. Calia repoblar-la i bastir-hi un castell. La segona extensió, situada a l'altra banda del riu, era terra del rei, ja amb pobladors i un molí que el rei cedia a Pere de Vilagrassa. Així doncs, el terme de Rocabruna, en la seva totalitat limitava a l'est amb la Granja de Doldellops; al sud amb les terres de Bernat de Veciana i altres pobladors d'aquella zona del Pont de Goi; a l'oest amb els honors de Guillem Berenguer, el qual els tenia pel rei, continuant per les carenes muntanyenques de la riba dreta del Francolí fins al coll de Cots o de la Riba; i pel nord, seguint la serralada de sobre Picamuixons fins a arribar a l'estrada romana del Coll de Lilla i retrobant-se, baixant, de nou amb terres de Poblet.

Fontscaldes està integrat en la partida del terme més septentrional. Són les terres més allunyades de la vila i limiten amb els termes de Miramar i Figuerola, que pertanyen al monestir de Poblet. Segons Morelló formaven part de les terres de Palau de Rei i per tant del Vilar de Valls que foren cedides a cavallers feudataris del castlà de Valls.

Masmolets, situat també al nord de la població pertanyia a la família dels Llobets que ho tenia en possessió per part de la castlania de Valls, regentada per la família Puigvert, com la resta de les terres del Vilar vallenc. El segle XIV aquestes terres van ser venudes a la universitat de Valls que les va cedir emfitèuticament a conreadors de la vila els quals havien de fer efectius els censos establerts al Bací dels Pobres Vergonyants de Valls per al sosteniment de l'hospital dels pobres de la vila.

A banda dels llocs que formalment estaven integrats a la universitat vallenca, altres partides del terme a destacar són: El Vilar Gros, situat al nord i est de la vila i que arribava pel sud fins a Espinavessa. L'integraven entre d'altres la partida de Palau de Rei les terres de les Cavalleries situades entre la vila i el Coll d'en Martí. També el Fornàs, una quadra que l'arquebisbe donaria a l'església parroquial de sant Joan de Valls. El rector va repartir les terres, de les quals tenia el domini directe sobre els habitants de la vila mitjançant arrendament emfitèutics, retenint la percepció dels censos i el delme. En tercer lloc estaria la partida de Ruanes o Vilagrassa situada a l'est de Valls i pertanyent també a l'església parroquial de Sant Joan. Finalment cal parlar de la partida del Bosc, al nord-oest de la vila.

En conseqüència, a la universitat de Valls, formada per llocs diversos, amb orígens diferents, no presenta un tipus de senyoriu uniforme sinó que, com a fruit de les diferents disposicions de les cartes de poblament, la jurisdicció a exercir variava d'un lloc a altre. Així, per exemple, en el lloc d'Espinavessa, el senyoriu exercit tant pel rei com per l'arquebisbe era únicament jurisdiccional ja que els seus habitants tenien les seves possessions en franc alou, amb l'única reserva del delme i la primícia per part dels senyors. La Granja de Doldellops, en canvi, es trobava lligada tant jurisdiccional com territorialment a un senyor; l'abat del Monestir de Poblet. I, finalment, el lloc de Rocabruna tenia com a senyors del domini eminent, però també directe del terme tant al rei com a l'arquebisbe i com a feudatari amb certs drets sobre el lloc a un castlà.

En el cas concret de la vila de Valls, sembla clar, d'acord amb les pactes establerts entre l'arquebisbe i el monarca, que la senyoria era compartida entre ambdós senyors, tot i que tant el monarca com l'arquebisbe van cedir en diferents moments els seus drets sobre altres senyors feudataris seus els quals, sobre algunes zones del terme, van exercir una jurisdicció menor. L'arquebisbe, com a senyor eminent del terme exercia sobre els vallencs l'alta i baixa jurisdicció civil i criminal (mer i mixt imperi), percebia els delmes dels fruites que es collien dins del territori i la lleuda dels productes objecte de compra-venda dins de la vila. Els vallencs, així mateix tenien l'obligació de lluir, fabricar i arreglar les seves eines de treballs a la ferreria del senyor, el qual percebia el dret de lloçol per aquest concepte (la universitat vellenca el va adquirir emfitèuticament a finals del segle XII). El seu batlle actuava en el seu nom. Per la seva banda, el monarca esdevingué cosenyor de Valls i el seu terme amb els pactes de 1151 i 1153 i la total confiscació dels drets de la família Bordet per sentència reial d'Alfons el Cast. Tenia dret a la meitat de les rendes de tots els drets senyorials que l'arquebisbe obtenia dels seus vassalls. Això podia posar en perill els drets de la prelatua tarragonina com a senyoria eminent en cas que el rei decidís cedir o alienar-ne els seus, de manera que l'arquebisbe Ramon de Rocabertí obligà a jurar a Pere el Catòlic, el dia 22 d'agost de 1213, que no alienaria els seus drets de la corona sense llicència de l'Església de Tarragona. L'autoritat reial al terme vellenca estava exercida pel batlle nomenat pel monarca el qual juntament amb el batlle de l'arquebisbe, administrava la justícia, vetllava pel manteniment de la pau i era l'encarregat de cobrar el delme, la primícia, la lleuda, el bovatge i la resta de drets senyorials.

Ben aviat l'arquebisbe cedí a la pabordia del Capítol de la Catedral de Tarragona les rendes obtingudes sobre l'espai territorial que l'arquebisbe s'havia reservat al terme vellenca. Segons Morelló és possible que aquest cessió es fes pels voltants de l'any 1165, data en què hi ha el primer paborde documentat, Ramon de Bages. Sobre aquest territori el paborde podia exercir la seva jurisdicció, amb el nomenament d'un batlle, encara que sempre havia de restar subordinada a la jurisdicció de l'arquebisbe. D'altra banda, l'arquebisbe va cedir també una part dels seus drets, a l'ardiaca major de Tarragona, sense afectar, però, a la jurisdicció de la vila. La presència d'aquesta dignitat capitular al territori vellenca quedarà reflectida en el rastre toponímic que va deixar com ara el rec del cabiscol¹⁶⁰ o l'horta de l'ardiaca.

Al monarca, dins del repartiment de la jurisdicció i les reserves territorials li correspongué el dret de nomenar castlà. En conseqüència el rei va fer donació del seu feu al cavaller Berenguer de Puigverd que hauria d'encarregar-se de la seva custòdia i defensa i li cedí, a la vegada, part de la seva jurisdicció, que hauria d'exercir amb el nomenament d'un batlle. Els castllans, en l'exercici d'aquesta jurisdicció tenien el dret de percebre la lleuda dels blats

¹⁶⁰ A les nostres fonts hem identificat el rec del cabiscol en el contracte datat el 3 de juliol de 1316 mitjançant el qual Joan Segarra, fill de Francesc Segarra, de Valls, arrenda a un veí de Valls, que no hem identificat amb precisió, un tros de terra de regadiu per un període de tres anys a comptar des de Sant Miquel i un import de 100 sous. Entre els límits d'aquesta tinença s'identifica clarament el rec del cabiscol (Valls 1316, caixa 2, lligall 12b)

que es venien al mercat de la vila i de les mercaderies diàries; el dret de lloçol, dels forns, dels molins, de la carn i d'altres productes.

En conseqüència a Valls, la jurisdicció va ser exercida per l'arquebisbe, senyor eminent, pel comte, cosenyor juntament amb l'arquebisbe, encara que vassall seu, pel paborde, vassall de l'arquebisbe i pel castlà, vassall al seu torn del monarca, encara que s'ha de tenir en compte que la potestat jurisdiccional exercida per la pabordia i la castlania estava supeditada a l'exercida pels seus senyors corresponents. Aquesta situació canvià amb el privilegi, confirmat per l'arquebisbe, que Jaume II va atorgar el 1307 mitjançant el qual els batlles del rei i de l'arquebisbe van reunir tota la jurisdicció sobre la vila i el terme *pro indiviso* en detriment dels altres dos batlles que restaren exclosos. Mitjançant aquest privilegi també es declarava que els veguers de Tarragona i Montblanc no tenien cap jurisdicció sobre Valls i el seu terme, donant resposta, així, a una demanda dels habitants de la població.

Finalment la senyoria passà a estar únicament a mans de l'arquebisbe l'any 1391 amb la compra efectuada per l'arquebisbe Vallterra de tots els drets reials del Camp de Tarragona per un import de 17.000 florins d'or.

C. DESCRIPCIÓ DEL TERME DE LES VILES QUE INTEGREN L'ESTUDI¹⁶¹

D'acord amb Xavier Eritja, *"...D'alguna manera els termes actuals són el resultat d'un procés històric constant de redefinició d'uns límits jurisdiccionals que, de fet, no fan més que reflectir diferents processos històrics més amplis de reestructuració del territori. En alguns casos, alguns dels límits actuals d'aquests termes no han variat al llarg de la història; en la majoria de casos però, els termes municipals actuals han sorgit d'un procés d'integració d'altres termes veïns o de segregació de partides que acaben esdevenint nous termes."*¹⁶²

Aquesta definició s'adapta a la descripció dels termes municipals de les viles que integren el nostre estudi ja que, com veurem a continuació, el terme actual alcoverenc és el resultat del procés, primerament de l'escisió de part del territori original de la carta de poblament medieval per incorporar-lo al terme de Samuntà, i posteriorment de l'agregació d'una sèrie de termes veïns com ara el Bombarguet, el Cogoll Roig o la Plana i el Samuntà, així com de partides com la de l'Olivet. En canvi, el terme original de la Selva del Camp sembla haver arribat fins als nostres dies gairebé inalterat. I finalment, la universitat valenciana és el resultat de la integració ja en època medieval de diversos territoris, dels quals, com ja ha estat exposat, es coneix en ocasions el corresponent document fundacional que demostra el tipus de jurisdicció que els afecta i que no sempre és coincident a tots els indrets incorporats a aquesta universitat.

1. Alcover

El terme municipal d'Alcover està situat a la zona que limita el Camp de Tarragona amb les Muntanyes de Prades, a la zona de ponent de l'Alt Camp, de manera que queda dividit en dues meitats: la zona de la serra o muntanyenca i la zona de la plana. La part muntanyenca del territori, amb una altitud entre 300 i 890 metres d'altitud, té una gran riquesa i aigua i és apta per a desenvolupar l'activitat ramadera. En canvi, a la zona de la plana, una mica més petita en extensió, situada entre els 130 i els 300 metres d'altitud, és on se concentra el nucli de població, a 245 metres, i on tradicionalment s'ha desenvolupat l'activitat agrícola

¹⁶¹ La descripció que a continuació veurem sobre els termes d'aquestes viles i els seus habitants està basada en les dades bibliogràfiques recollides i en els dades que hem pogut extreure dels llibres notariais examinats. Tot i això, la bibliografia sobre aquests aspectes és escassa. De fet, en els estudis genèrics o locals que s'ha realitzat sobre el Camp de Tarragona, l'atenció s'ha fixat preferentment en els anys de la Restauració eclesiàstica, o bé ja en l'època corresponent al regnat de Pere el Cerimoniós. D'això es fa ressò MARIA BONET DONATO a la seva obra *Aproximació a la societat i economia de Tarragona a la plena Edat Mitjana*, on presenta un estudi sobre la societat i economia de Tarragona entre els anys 1260 i 1348, prenent com a base de la seva monografia els llibres notariais conservats d'aquests anys a l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona (AHAT) i on a la pàgina 9 diu: "El període escollit és el menys estudiat i amb menys resultats exitosos de la història medieval tarragonina, malgrat ser fonamental per entendre la gènesi i desenvolupament de les seves estructures a la plena i baixa edat mitjana i imprescindible per comprendre la crisi de mitjan del segle XIV." Això pot ser degut al fet que majoritàriament les dades que sobre aquesta època aporten els llibres notariais conservats fins ara bàsicament han estat utilitzats per a la realització de treballs d'investigació temàtica concreta com, per exemple, la fiscalitat, treballada per JORDI MORELLÓ BAGET, o el notariat públic, a càrrec de DANIEL PIÑOL ALABART, per posar dos exemples de recent publicació. Pel que fa als autors antics, tan sols podem parlar de l'obra de JOAN PIÉ I FAIDELLA *Annals inèdits de la vila de la Selva del Camp de Tarragona*, com a estudi sistemàtic la base del qual foren els llibres i manuals notariais que en aquells moments es trobaven a la parròquia de la Selva i que posteriorment van ser traslladats a l'AHAT.

¹⁶² XAVIER ERITJA, «Termes municipals i partides de terra», p. 176

dels alcoverencs¹⁶³. Actualment el terme, que es troba a la confluència de les comarques del Camp de Tarragona, s'extén per un total de 46,29 km² i està integrat pels nuclis d'Alcover, Bombarguet, la Plana, el Remei i el Samuntà¹⁶⁴.

Dins dels límits del terme actual, a més de la vila d'Alcover, es desenvoluparen, en els moments de consolidació de la repoblació del territori, altres nuclis de població concentrada tant a la zona del Samuntà, a la tramuntana, a la part més muntanyenca, com al Burguet o Bombarguet i el Cogoll Roig, ambdós a l'extrem sud del terme, a la banda de la plana. Són espais que s'originaren de manera independent respecte del nucli de població alcoverenc i el seu territori, encara que s'anaren agregant amb posterioritat al terme d'Alcover fins a donar lloc a la configuració territorial actual. Tammateix, les fonts documentals confirmen que, en el moment de la seva aparició, eren completament independents d'Alcover, tant a nivell de territori com de jurisdicció encara que molta part del seu terme va quedar inclòs dins de la unitat administrativa de la pròpia parròquia alcoverenca, el territori d'influència de la qual diferia del propi alcoverenc. Una clara evidència d'aquesta independència respecte a la universitat alcoverenca rau en el fet que aquestes poblacions, com en general totes les del territori camptarragoní, ja havien desenvolupat durant aquests anys una certa complexitat que va portar com a conseqüència la germinació d'infraestructures municipals bàsiques, com és el cas de càrrecs municipals, els jurats¹⁶⁵ que convivia amb les estructures pròpies del senyoriu com, per exemple, els batlles¹⁶⁶.

El territori del Samuntà, en concret, s'integrava dins de la jurisdicció reial de les Muntanyes de Prades. El senyoriu exercit era, com en el cas alcoverenc, jurisdiccional, encara que creiem que el rei mantenia una reserva dominical al territori¹⁶⁷. Com ja s'ha dit, dins d'aquest terme, es va integrar la part més muntanyenca de l'espai original d'Alcover i, tot i que va tenir un cert desenvolupament municipal¹⁶⁸ i que amb el temps va anar agregant altres

¹⁶³ *Gran Enciclopèdia Comarcal de Catalunya*, p. 280.

¹⁶⁴ JOAN CAVALLÉ I BUSQUETS, «Els condicionaments físics d'Alcover en la nostra història», p. 272

¹⁶⁵ Aquesta presència es documenta a les fonts estudiades. Així, concretament al Samuntà identifiquem el dia 7 de març de 1316 als jurats Bernat Gordó, Nicolau Barberà i Joan Ripoll (Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119)

¹⁶⁶ Al Samuntà tenim constància de la presència de Jaume Cerdà el 5 de gener 1305 com a batlle del lloc per Guillema de Moncada, qui en aquests moments tenia els drets reials d'Alcover, però també de les muntanyes de Prades (Alcover 1302-1305, caixa 7 lligall 115); Nicolau Barberà el 2 de setembre de 1313, com a batlle del rei (Alcover 1313-1314, caixa 8, lligall 117); i a Ferrer Veciana el 4 d'agost de 1316 exercint també com a batlle reial (Valls 1316, caixa 2, lligall 12b)). Pel que fa al Cogoll Roig, sabem de la presència de Vidal Serè com a batlle del paborde el 10 de maig de 1316 (Alcover 1315-1316, caixa 9 lligall 119).

¹⁶⁷ Els drets del rei es reflecteixen en un cert nombre de contractes localitzats a les nostres fonts encara que no formen part del nostre estudi. D'entre ells destaquem a tall d'exemple el que té lloc el dia 15 de desembre de 1313 i en el qual Ramon Corbera i la seva dona Ramona, habitants d'Alcover, sotsestableixen a als esposos Joan Guerau i Juliana, també alcoverencs, en un tros de terra que tenen al Samuntà, a un lloc nomenat Mas de Narbonés i que els sotsestabilients tenen pel rei a un cert cens. L'entrada pactada és de 2 sous i la pensió a satisfer serà de 2 sous per Nadal més el cens que li pertoca al rei. Aquest, a més té la reserva del domini, l'empara, la fadiga de 10 dies i el lluïsmo (Alcover 1313-1314, caixa 8, lligall 117).

¹⁶⁸ L'any 1355 es van comptabilitzar 14 caps de casa en un document signat pels habitants del Rourell, el Carxol, Samuntà, la Masó, el Mila i el Burguet mitjançant el qual nomenaven síndics per litigar contra els

territoris, la realitat és que, administrativament, el nucli urbà sempre va pertànyer a la parròquia d'Alcover, mentre que els masos disseminats pel seu terme podien pertànyer o bé a l'Albiol o bé a Mont-ral, d'acord amb la seva proximitat geogràfica a un o altre territori¹⁶⁹. El Samuntà, va ser agregat a Alcover l'any 1846 i en aquells moments, segons l'acta que es va aixecar, els seus límits eren: “...de Oriente con el término de Alcover i parte con el de Valls; de Mediodía con el término de Albiol; de Poniente con el de Monreal y parte con el de la Riba; y de Cierzo con el término de Valls i parte con el de la Riba”.¹⁷⁰

Respecte al lloc del Cogoll, sempre tenint en compte la senyoria eminent exercida per l'arquebisbe de Tarragona, les dades ens indiquen que era el paborde qui tenia un tipus de jurisdicció similar a la vila veïna de la Selva del Camp, és a dir jurisdiccional (com sabem està documentada la figura del batlle del paborde) i territorial, ja que als contractes d'alienació de diferents tipus de tinences localitzats a les nostres fonts, hem observat la presència constant de la reserva de drets a favor d'aquesta dignitat (domini, emparament, fadiga i lluíisme) a més del pagament d'algun tipus de cens anual¹⁷¹.

Finalment, sobre el lloc de Bomburguet, situat a tocar de la Selva del Camp, no tenim la certesa de quin tipus de senyoriu es podia exercir, encara que sabem, gràcies a la informació continguda als llibres notariais estudiats, que el paborde tenia certs drets sobre aquest nucli de població com ara la reserva dominical d'una part del territori¹⁷² o drets també sobre l'espai de l'horta, de la qual podem dir que a totes les transaccions que tenim documentades el paborde consta com a titular del domini directe¹⁷³. Així mateix, sabem dels drets de la pabordia sobre la ferreria del lloc gràcies al l document de data 9 de novembre de 1307 mitjançant el qual Berenguera, vídua de Bernat Berenguer, habitant de la Selva del Camp ven a Guillem Ferrer, també habitant d'aquesta població tota aquella fàbrica (ferreria) seva del Burguet, amb tots els seus drets i condicions, per un import de 13 sous. Sobre ella

veïns d'Alcover sobre un assumpte relacionat amb els ornaments de la parròquia d'Alcover de la qual eren feligresos. ANDREU BARBERÀ I DIDAC BERTRAN, «El desaparecido término del Samontà», p. 20

¹⁶⁹ *IBIDEM*, p. 20

¹⁷⁰ JOAN CAVALLÉ I BUSQUETS, «Notes sobre el terme de la Plana y Samuntà devers 1716», p. 9-20

¹⁷¹ A tall d'exemple, podem veure, en el cas del Cogoll Roig, el contracte dut a terme entre mrau Alamany i la seva dona Maria, com a part venedora, d'Alcover, i Galceràn Giner i Benvinguda del Cogoll com a part compradora i que té per objecte el domini útil sobre un tros de vinya situat al Cogoll Roig i que tenen pel paborde a quart. Aquest, a més del cens té la reserva del domini, el lluíisme i la fadiga. La venda es realitza el dia 28 de novembre de 1316 per un import de 18 sous (Selva del Camp 1316-1317, caixa 4, lligall 16).

¹⁷² Un exemple es reflecteix en el contracte de data 15 de maig de 1308 mitjançant el qual els esposos Bernat Albanell i Guillerma, del Bomburguet, venen a Guillem Rixer i la seva dona Barcelona, habitants de la Selva del Camp, el domini útil sobre un tros de terra al terme del Burguet, a la dominicatura del paborde, al qual li fa quart. L'import de la transacció és 26 sous i el paborde, a més del cens té la reserva del domini, l'empara, el lluíisme i la fadiga (Selva del Camp 1307-1308, caixa 3, lligall 9).

¹⁷³ Dels diferents contractes que afecten a l'horta del Bomburguet destaquem el document datat el dia 28 de novembre de 1316. En ell els esposos Arnau Alamany i Maria, d'Alcover, venen a Guillerma, vídua de Ramon Fullada, de la Selva del Camp, el domini útil sobre la quarta part d'un hort al terme de Bomburguet que juntament amb les altres tres parts fa cens al paborde de 6 sous i 3 diners. El preu de la venda és de 28 sous i la part compradora assumirà la part proporcional del cens al paborde, el qual, a més té reserva del domini, l'empara, la fadiga i el lluíisme (Selva del Camp 1316-1317, caixa 4, lligall 16)

el paborde percebia dues quarteres d'ordi anuals pels Sants Pere i Feliu, a més de tenir reserva del domini, l'empara, la fadiga i el lluïsm¹⁷⁴. Així doncs, a partir d'aquestes dades i en espera d'altres informacions que aportin més llum al respecte, hem de suposar que el Bombarguet podia ser un altre senyoriu territorial i jurisdiccional del paborde, almenys si no en la totalitat del territori, sí parcialment, més si tenim en compte que la immensa majoria dels documents es troben dins dels llibres notariais de la vila de La Selva del Camp la qual pertany a la prepositura. Hem de tenir present però, que també hem identificat un bon nombre de documents en els quals no ens consta cap mena de reserva de drets en les transaccions per part del paborde.

A banda d'aquests nuclis de poblament i el seu territori, hi ha altres partides del terme que tampoc van ser incloses dins dels límits originals de la carta de poblament. Aquest és el cas de la Plana, que va ser annexionada juntament amb el Samuntà, o el lloc de l'Olivet, a tocar del terme de Pont de Goi i pertanyent a l'ardiaca major de Tarragona i que va ser la primera ampliació coneguda del terme alcoverenc. Encara que no es coneix amb precisió quin era el territori que l'integrava, se suposa que era un terme més aviat petit que girava entorn del molí d'Olivet, avui dia conegut com a molí d'Alcover, situat a la vora del Francolí, més amunt de la resclosa de Pont de Goi i més avall del mas de Moretes, encaixonat entre les Roques Roges i el riu¹⁷⁵ que la vila d'Alcover va comprar a l'ardiaca major el dia 2 de setembre de 1463. Aquest molí, segons Joan Cavallé va ser donat per Ramon Berenguer IV a un tal Oller l'any 1150¹⁷⁶. Posteriorment, l'arquebisbe Berenguer de Vilademuls va fer donació dels drets sobre aquest territori, juntament amb els Molins de Pont de Goi a l'ardiaca major de Tarragona¹⁷⁷. L'import de la venda a la universitat alcoverenca es va fixar en 12 lliures i un cens de quatre quarteres anuals d'ordi. Aquesta operació, però no es va materialitzar de manera que la vila va promoure un plet contra el capítol de la Seu tarragonina en què els seus representants reclamaven no només la titularitat del molí, sinó també part del seu terme. El resultat del plet es va perllongar fins a la sentència arbitral de 4 de maig de 1572 per la qual la universitat d'Alcover va guanyar els drets sobre el molí a canvi d'un cens de cinc quarteres d'ordi i del seu terme amb un altre cens de dues quarteres més. Això comportà una altra conseqüència: la conversió de la partida de la Serra en regadiu en poder aprofitar les aigües del riu Francolí, les quals podien ser utilitzades per a regar els dilluns i els divendres d'acord amb els termes de la donació de 1150¹⁷⁸.

¹⁷⁴ Selva del Camp 1307-1308, caixa 3 lligall 9

¹⁷⁵ JOAN CAVALLÉ BUSQUETS, «Entre la guerra civil del segle XV i la Guerra dels Segadors», p. 115

¹⁷⁶ JOAN CAVALLÉ BUSQUETS, «Els noms: Olivet», p.7-9. En aquest article l'autor remet a un document dipositat a l'Arxiu Històric Provincial de Tarragona datat el 1150. Segons aquest document els límits d'aquest territori serien el barranc conegut en l'actualitat com a comellar Fondo, que desemboca al riu Francolí més avall del conegut com a molí Groc, el propi riu Francolí fins el Pont de Goi i el camí del Pont de Goi. Per la part de ponent possiblement les llindes serien les Roques Roges. Vegeu també CAVALLÉ, «Entre la guerra civil del segle XV», p. 115

¹⁷⁷ BLANCH, *Arxiepiscopologi*, p. 112

¹⁷⁸ CAVALLÉ, «Entre la guerra civil del segle XV», p. 115-116

Tenint en compte aquestes dades, doncs, la nostra línia d'investigació s'ha de limitar a les terres integrades dins del terme medieval, que a les nostres fonts hem identificat com a situades al terme d'Alcover. En conseqüència, els instruments notariais relatius a les actuals partides de Bombarguet, el Cogoll Roig, el Samuntà o tots aquells que fan referència a què l'objecte de transacció es troba dins de la parròquia d'Alcover, però no s'especifica el terme (no podem confirmar, doncs, que es troben integrats dins del propi territori alcoverenc medieval) o esmenta un terme diferent a la vila d'Alcover, no han pogut ser considerats part del nostre estudi. No obstant això, la informació que aquests documents contenen sí que pot ser d'utilitat en moments determinats per aconseguir una millor comprensió i coneixement de la vila i el seu terme.

El territori actual d'Alcover, com a unitat física està vorejat o travessat per un cert nombre d'aquífers els quals, en línies generals també poden ser identificats a partir de la informació continguda en els llibres notariais. El principal és el riu Glorieta o riu d'Alcover¹⁷⁹, que travessa el terme des de la zona muntanyenca, al nord-oest, entrant per la part de la plana i deixant la vila d'Alcover a la part esquerra, fins a sortir del terme per la franja sud-est i el riu Francolí¹⁸⁰, vorejant d'aquesta manera l'extrem nord-est de la població i arribant a endinsar-se dins dels límits del terme. Així mateix, aquest terme està regat per diversos corrents fluvials de major o menor importància, com per exemple la riera o torrent del Burguet¹⁸¹ i el torrent del Cogoll¹⁸², situats a les partides que reben el mateix nom, a la part meridional del terme; o el torrent del Ferreró¹⁸³, entre les actuals partides del Mas Llorenç i el Mas Blanc¹⁸⁴, que el travessa per la vessant oest en direcció sud. Altres torrents que hem trobat al llarg de la nostra investigació però que no podem situar amb exactitud dins dels límits termenals alcoverencs són el de sant Miquel¹⁸⁵ o aquells coneguts amb els noms dels titulars de les tinences per on passen, com per exemple torrent de Segalés¹⁸⁶, torrent de na Blanca¹⁸⁷, o torrent de Formiguera¹⁸⁸. A prop d'aquestes zones se situaran també els diferents molins que s'aniran construint en el terme municipal, i dels quals hem pogut identificar un total de

¹⁷⁹ Alcover 1313-1314, caixa 8, lligall 117 (1313, juliol, 27)

¹⁸⁰ Alcover 1319-1321, caixa 10, lligall 123 (1319, octubre, 29)

¹⁸¹ Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8 (1305, octubre, 5)

¹⁸² Alcover 1316-1317, caixa 8, lligall 120 (1317, gener, 16)

¹⁸³ Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1315, maig, 6)

¹⁸⁴ MOISÉS SELFA I SASTRE, *Onomàstica d'Alcover*, p. 89

¹⁸⁵ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1304, març, 8)

¹⁸⁶ Alcover 1316-1317, caixa 8, lligall 120 (1316, octubre, 3)

¹⁸⁷ Alcover 1306-1311, caixa 7, lligall 116

¹⁸⁸ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1304, desembre, 27)

vuit¹⁸⁹. Altres aspectes a destacar sobre els aqüífers són els relacionades amb el rec de la vila d'Alcover¹⁹⁰ o el rec de Bombarguet¹⁹¹ que també són mencionats a les fonts estudiades.

Fora del nucli d'hàbitat concentrat, se situen els conreus de l'horta, bàsicament a la zona coneguda com a horta d'Alcover que, segons les confrontacions identificades als instruments notariais estudiats, es troba a l'anella de conreus que envolta el perímetre emmurallat. Fora d'aquest sector el paisatge agrari es perfila un parcel·lari diversificat de camps de conreu dedicats a la trilogia mediterrània de la vinya, el cereal o, en menor mesura, l'olivera que s'estén per aquella meitat del territori més plana fins a endinsar-se en la zona més muntanyenca. Els cultius es distribueixen al llarg de tot aquest terme formant un mosaic agrícola força fragmentat en el qual es fa difícil poder localitzar cap àrea de concentració d'una mateixa espècie de cultiu. Així, trobem contractes relatius a terres de conreu al camí de l'Olivet¹⁹² que porta al terme de l'Olivet; al Benijau, amb conreus de terra i vinya¹⁹³; a les Roques Roges, on tenim cultius de cereal i arbres¹⁹⁴; i també a la Serra¹⁹⁵, partida del terme d'Alcover¹⁹⁶ situada entre aquest territori i el vallenc, al llarg de l'antic camí Ral (avui en dia la carretera de Picamuixons), en un indret força pla, regat pel riu Francolí i molt apte per al desenvolupament de l'agricultura¹⁹⁷. A la part meridional del terme alcoverenc documentem, així mateix, terres de conreu de terra¹⁹⁸, vinya¹⁹⁹ i olivera²⁰⁰ a la partida del Vila-sec, que se situa vora l'actual carretera de Vilallonga²⁰¹. Finalment, sabem de conreus al llarg del camí²⁰² i la riera del Burguet²⁰³.

¹⁸⁹ El tema dels molins serà analitzat amb deteniment en el capítol dedicat als monopolis senyorials.

¹⁹⁰ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1304, desembre, 27)

¹⁹¹ Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1314, abril, 19)

¹⁹² Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1303, setembre, 14)

¹⁹³ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1305, març, 3)

¹⁹⁴ Alcover 1302-1305, caixa 5, lligall 115 (1302, juny, 24)

¹⁹⁵ Alcover 1313-1314, caixa 8, lligall 117 (1314, març, 4)

¹⁹⁶ Són nombrosos els contractes que hem pogut identificar de finques agrícoles situades al lloc de la Serra, terme d'Alcover, de manera que, a diferència de l'Olivet, en el període de temps objecte del nostre estudi, sembla clar que aquest territori no era un terme independent de l'alcoverenc i annexionat amb posterioritat. Serveixi a tall d'exemple: Alcover 1319-1321, caixa 10, lligall 123 (1319, novembre, 12)

¹⁹⁷ JOAN CAVALLÉ BUSQUETS, «Els noms: la Serra», p.10-12.

¹⁹⁸ Alcover 1306-1311, caixa 7, lligall 116 (1311, octubre, 17)

¹⁹⁹ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1305, març, 6)

²⁰⁰ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1305, abril, 13)

²⁰¹ JOAN CAVALLÉ BUSQUETS «Els noms: el Vila-sec», p. 6-7.

²⁰² Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1315, novembre, 10)

²⁰³ Alcover 1313-1314, caixa 8, lligall 117 (1314, febrer, 25)

D'acord amb l'orografia del territori, la zona més muntanyenca i abrupta estaria dedicada principalment a l'activitat ramadera i més concretament de pastoreig, que és molt important a Alcover on documentem tant propietaris de ramats com pastors. En aquesta zona, molt dificultosa per a la pràctica agrícola a mesura que augmenta el desnivell de muntanya, els ramats poden pasturar sense dificultat.

Per últim, no podem deixar de banda el fet de l'existència, també, d'un cert hàbitat dispers al llarg del terme que podem identificar gràcies a les mencions a masos, que trobem als instruments notariaus estudiats. Unes estructures agràries complexes el terreny de les quals es troba parcerat en diferents peces per al conreu, horts i fins i tot molins. En tenim coneixement dels masos de Romagosa²⁰⁴, de Berenguer Puig²⁰⁵ o de Joan Berenguer²⁰⁶, per exemple.

2. La Selva del Camp

La vila de la Selva del Camp, que limita per l'est amb Alcover, es troba situada al nord-est del Camp de Tarragona, travessada per la riera de la Selva, que desemboca al riu Francolí i s'estén per tota la plana fins arribar just als primers contraforts de la Serra de la Mussara, de manera que una part del territori entra en la zona muntanyenca, encara que amb poca altitud i dificultat orogràfica²⁰⁷.

Fora del nucli de població, el terme de la Selva del Camp s'estén bàsicament per tota la plana o la vall de la Selva, excepte la part que limita amb la Serra de la Mussara i que es considera muntanyenca, encara que es un tipus de terreny que es pot dedicar plenament a la pràctica de l'agricultura.

Aquest territori està travessat principalment per la riera de la Selva²⁰⁸ que se situa a la part dreta del nucli habitat, i a la part oposada per la riera d'Almóster²⁰⁹, encara que aquests no són els únics corrents que travessen els límits de la població. De fet, hi ha altres cursos fluvials menors –torrents i barrancs- com el torrent de les Voltes²¹⁰ (que estableix el límit amb la població d'Alcover), el torrent d'en Bartra²¹¹, el torrent del Burguet²¹² o el torrent de

²⁰⁴ Alcover 1315-1316, caixa 9 lligall 119 (1315, novembre, 5)

²⁰⁵ Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1315, gener, 26)

²⁰⁶ Alcover 1306-1311, caixa 7, lligall 116 (1309, setembre, 25)

²⁰⁷ *Gran Geografia Comarcal de Catalunya*, p.164.

²⁰⁸ Selva del Camp 1303-1305, caixa 2, lligall 7 (1304, febrer, 26)

²⁰⁹ Selva del Camp 1303-1305 caixa 2, lligall 7 (1304, febrer, 21)

²¹⁰ Selva del Camp 1311-1313, caixa 4, lligall 14 (1311, setembre, 25)

²¹¹ Selva del Camp 1313-1314, caixa 4, lligall 15 (1314, febrer, 8)

²¹² Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1301, febrer, 10)

l'Hospital²¹³ plenament identificats a les fonts documentals. Com en el cas alcoverenc, també sabem de l'existència de nombrosos torrents que prenen el nom, potser per la seva significança de cara a la resta de selvatans, d'alguns dels veïns que tenen la seva tinença per allà on passa el seu curs. Aquest és el cas per exemple del torrent de na Gavela²¹⁴, el torrent de na Pasquala²¹⁵, el torrent d'en Simó²¹⁶, el torrent que ve del mas dels Massó²¹⁷, el torrent del mas d'en Garramell²¹⁸, el torrent del mas d'en Valls²¹⁹, el torrent d'Armengol²²⁰, el torrent de l'Olivera²²¹, o el torrent del mas d'en Carbó²²² per citar alguns. La menció sobre algun element geogràfic que ajudi a la seva localització és una altra de les acepcions que hem localitzat per identificar aquests cursos fluvials. Així coneixem el torrent pel qual passa la via del Brugar²²³ o el torrent que passa per la Plana²²⁴. I fins i tot identifiquem una acepció que ens ha permès pensar, per exemple, en la possible existència d'un forn teuler, ja que les fonts ens mencionen un torrent del Forn Teuler²²⁵. Finalment, seguint el curs de les aigües i en dues zones clarament delimitades del terme selvatà, el camí dels Molins i a la riera, del Mas de Moixó en avall, se situen els molins fariners dels quals parlarem en tractar el capítol dels monopolis senyorials, juntament amb els dos molins establerts dins de la vila.

És evident que la presència d'aquests nombrosos aquífers, encara que d'escassa importància pel que fa al seu cabal i amb grans períodes d'estiatge, havien de potenciar l'activitat agrària en un lloc que ja en origen rebia el nom de *Silva*, cosa que ben bé sembla indicar-nos que es tractava d'un territori d'abundant i frondosa vegetació. Aquest era el terreny que havia de ser romput i preparat per a ser conreat pels nous habitants de la Selva del Camp els quals s'establirien a la població gràcies a les franqueses establertes al document fundacional i al fet que el perill sarraí s'anava esvaint. La conseqüència de l'actuació dels nous pobladors és el paisatge que intuïm els primers anys del segle XIV a partir de les dades obtingudes de les nostres fonts: un territori amb un nucli d'hàbitat concentrat rodejat d'una muralla que ha estat sobrepassada clarament per un nou raval o

²¹³ Selva del Camp 1311-1313, caixa 4, lligall 14 (1313, gener, 8)

²¹⁴ Selva del Camp 1313-1314, caixa 4, lligall 15 (1313, desembre, 16)

²¹⁵ Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8 (1305, juny, 30)

²¹⁶ Selva del Camp 1308-1309, caixa 3, lligall 10 (1309, març, 2)

²¹⁷ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1300, maig, 11)

²¹⁸ Selva del Camp 1319-1320, caixa 5, lligall 17 (1319, novembre, 21)

²¹⁹ Selva del Camp 1308-1309, caixa 3, lligall 10 (1309, febrer, 3)

²²⁰ Selva del Camp 1319-1320, caixa 5, lligall 17 (1319, juliol, 28)

²²¹ Selva del Camp 1302, caixa 2, lligall 6 (1303, febrer, 13)

²²² Selva del Camp 1313-1314, caixa 4, lligall 15 (1314, gener, 8)

²²³ Selva del Camp 1303-1305, caixa 2, lligall 7 (1304, juny, 12)

²²⁴ Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8 (1305, agost, 1)

²²⁵ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1300, juliol, 14)

barri i possiblement per una segona zona d'expansió. Aquesta muralla està així mateix, envoltada per la zona de conreu d'horta i més enllà es perfilen els camps de conreu en un gran mosaic on no es pot distingir cap altra partida de concentració de conreus i on es pot intuir que no queda gairebé cap espai per a ser romput i conreat ja que la mateixa orografia planera del terme ha permès l'expansió agrícola.

L'horta és l'únic espai agrícola on podem trobar, com hem dit, una concentració de tinences agrícoles dedicades a un mateix tipus de conreu. La seva situació és, tal i com ho demostren les afrontacions dels contractes que tenen per objecte peces d'hort i de farraginar, en una zona propera al cementiri²²⁶ i al torrent de l'hospital²²⁷ i, bàsicament entre els camins de Tarragona²²⁸, Pedrafita²²⁹ i Alcover²³⁰. En un altre espai, a la vall de la Selva, i a tocar també d'aquesta mateixa zona s'estén l'horta nova de la Selva, creada arran de l'expansió urbanística de la població que es va iniciar durant el segle XIII i que va originar una nova zona de poblament. Així mateix, no podem deixar de mencionar que, tot i que la major concentració d'horts se situa en aquests dos espais, també arreu del terme selvatà es localitzen, encara que en poca importància, parcel·les d'horts aïllades.

Fora de la zona pròpia de l'horta, per tot el terme s'estenen bàsicament camps dedicats al conreu de la tríada mediterrània. No tenim dades bibliogràfiques ni documentals que ens permetin, en principi, establir si en alguna partida concreta del terme es pot donar una certa concentració parcel·laria dedicada a un o altre cultiu, o bé si els conreus formen anelles concèntriques de manera que a l'anella interior estan els horts i els farraginars, en la zona mitjana el cereal i en el perímetre exterior, a la part d'orografia més muntanyenca el vinyer, per exemple. Al contrari, el que trobem és que, tal i com hem vist en el cas alcoverenc, a les referències relatives a les confrontacions de les tinences agrícoles que es transfereixen, no s'acostuma a identificar quin tipus de finca de conreu les afronta, sinó només qui és el titular (en aquest cas del domini útil) d'aquestes explotacions limítrofes. Amb tot, les dades de què disposem ens fan pensar de nou en la imatge d'un parcel·lari força fragmentat. Així, sabem gràcies a la informació obtinguda de les afrontacions de l'existència bàsicament de conreu de blat i vinya al llarg de tot el terme: pels camins d'Alcover²³¹ i el Morell²³², a l'est; el camí²³³ i la riera d'Almoster²³⁴, a l'oest; el camí de la Serra²³⁵, al nord-est; la riera de la

²²⁶ Selva del Camp 1303-1305, caixa 2, lligall 7 (1303, desembre, 16)

²²⁷ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1301, gener, 24)

²²⁸ Selva del Camp 1302, caixa 2, lligall 6 (1302, setembre, 11)

²²⁹ Selva del Camp 1313-1314, caixa 4, lligall 15 (1313, setembre, 15)

²³⁰ Selva del Camp 1308-1309, caixa 3, lligall 10 (1308, setembre, 2)

²³¹ Selva del Camp 1316-1317, caixa 4, lligall 16 (1317, març, 1)

²³² Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1300, febrer, 25)

²³³ Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8 (1306, febrer, 14)

²³⁴ Selva del Camp 1303-1305, caixa 2, lligall 7 (1303, maig, 19)

Selva²³⁶, que travessa el terme; el torrent de les Voltes²³⁷, al nord; el camí de Tarragona²³⁸, al sud; el torrent de l'hospital²³⁹; al llarg del rec²⁴⁰ que porta aigua a la vila; a la via de Sant Pere del Puig²⁴¹; o la via de Bonretorn²⁴², per exemple. El conreu de l'olivera, tot i que està molt menys estès que el vinyer o el cereal, també es localitza arreu del terme selvatà. Així el trobem, per exemple, a la via de Voltes²⁴³, al nord; al camí d'Almoester²⁴⁴, a l'oest; la via de Tarragona²⁴⁵, al sud, al llarg del torrent de l'Hospital²⁴⁶; el rec que porta aigua a la vila²⁴⁷; o la via del Burguet²⁴⁸, entre d'altres.

El paisatge del terme, tot i la importància de l'hàbitat concentrat, també es completa en aquest territori amb un cert hàbitat disseminat que es tradueix en la presència de masos com el mas d'en Valls, el mas de Garramel, el mas d'en Carbó o el mas de Massó, dels quals ja teníem coneixement gràcies als cursos fluvials que els travessen, i d'altres com són el mas de Gibot²⁴⁹ o el mas de Vallcurva²⁵⁰. Així mateix, una altra dada indicadora de la presència de pobladors disseminats pel terme és la referència que trobem a les nostres fonts sobre els habitants de la vall de la Selva²⁵¹, fet que fa pensar en un cert nombre de pobladors del territori que no viu dins del recinte emmurallat, sinó a cases disseminades a la vall selvatana.

²³⁵ Selva del Camp 1311-1313, caixa 4, lligall 14 (1312, febrer, 20)

²³⁶ Selva del Camp 1303-1305, caixa 2, lligall 7 (1305, març, 12)

²³⁷ Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8 (1305, agost, 28)

²³⁸ Selva del Camp 1311-1313, caixa 4, lligall 14 (1312, octubre, 8); Selva del Camp 1309, caixa 3, lligall 11 (1309, novembre, 23)

²³⁹ Selva del Camp 1307-1308, caixa 3, lligall 9 (1307, desembre, 18)

²⁴⁰ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1300, desembre, 30); Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1301, març, 20)

²⁴¹ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1300, juny, 7)

²⁴² Selva del Camp 1311-1313, caixa 4, lligall 14 (1312, gener, 28)

²⁴³ Selva del Camp 1301-1302, caixa 2, lligall 5 (1302, març, 14)

²⁴⁴ Selva del Camp 1316-1317, caixa 4, lligall 16 (1317, maig, 20)

²⁴⁵ Selva del Camp 1319-1320, caixa 5, lligall 17 (1319, agost, 16)

²⁴⁶ Selva del camp 1307-1308, caixa 3, lligall 9 (1307, setembre, 26)

²⁴⁷ Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8 (1305, desembre, 28)

²⁴⁸ Selva del Camp 1302-1302, caixa 2, lligall 5 (1302, març, 14)

²⁴⁹ Selva del Camp 1316-1317, caixa 4, lligall 16 (1316, novembre, 16)

²⁵⁰ Selva del Camp 1302, caixa 2, lligall 6 (1303, febrer, 8)

²⁵¹ La vall de la Selva és coneguda popularment com a Mas Ripoll a EUFEMIA FORT I COGUL, *L'Albiol, notícies històriques*, p. 15

Finalment, gràcies a la informació obtinguda dels llibres de notes, sabem que a la Selva del Camp es desenvolupa també una certa activitat ramadera que es reflecteix en els diferents contractes de comandes que identifiquem al llarg dels anys. I relacionat amb aquesta activitat tenim també documentada l'existència de la devesa del paborde²⁵² a la banda de la partida de la Serra, al nord-est del terme selvatà, a la part de terreny més muntanyenca.

3. Valls

La major part del terme de Valls es localitza a la plana de la riba esquerra del riu Francolí, al sud oest de la supracomarca del Camp de Tarragona i entre els límits d'aquesta i la Conca de Barberà. El riu Francolí, que en algun tram forma part també dels límits del terme, el voreja per ponent i el travessa de nord a sud. Els torrents de la Xamora i el Catllar (també dits de la Farigola i Sant Francesc) que encerclen la població abans d'unir-se i abocar les seves aigües al riu Francolí són els altres aqüífers importants que trobem a la zona. Una petita part del terme s'endinsa, així mateix en zona muntanyenca, als vessants meridionals de la Serra de Miramar, a l'extrem nord-occidental del territori, just on s'estableixen els límits entre el Camp i la Conca²⁵³.

En parlar del terme de Valls pròpiament dit, hem de tenir en compte l'inconvenient que suposa no tenir cap referència concreta a les seves llindes originals ja que, com ja hem indicat, fins ara no s'ha trobat cap document que faci al·lusió a una carta de poblament o a uns límits termenals. Sabem, això sí que el territori de Valls va integrar jurisdiccionalment una sèrie de llocs i partides, cosa que ens permet obtenir un mapa que coincideix bàsicament amb els límits del terme actual de la població.

En alguns d'aquest llocs, a més es va donar un cert tipus d'hàbitat concentrat, tot i que no va arribar a tenir les dimensions de la vila de Valls. Així, en el cas concret d'Espinavessa sempre s'ha donat per certa l'existència d'un poblat, o d'un cert nombre de finques, encara que no s'ha pogut situar amb precisió la seva ubicació dins del terme vallenc²⁵⁴. Jordi Morelló, actualment fa una aproximació basant-se en les dades extretes dels Llibres d'Estimes de la població de la segona meitat del segle XV i arriba a la conclusió que el poblat havia d'estar situat en el camí del Riu, que era així mateix el camí d'Alcover i el de la propia Espinavessa²⁵⁵.

²⁵² Selva del Camp 1301-1302, caixa 2, lligall 5 (1301, novembre, 3)

²⁵³ *Gran Geografia Comarcal de Catalunya*, p. 259

²⁵⁴ Francesc Puigjaner el situava per damunt de la Font Nova (ja desapareguda, que estava situada al final del carrer del Portal Nou, en el punt on s'unien els camins d'Alcover i Picamuixons), cap al camí del Riu, l'antic camí d'Alcover, al costat de la bassa de Rosselló, on hi havia les restes de la torre Castellona. Respecte del Valls actual, aquesta descripció situaria Espinavessa aproximadament al començament del barri de Mas Clariana, al peu del barri de Santa Magdalena. En canvi Josep Piñas Mercadé i altres autors situen el poblat prop del riu Francolí als peus del Freixa. MORELLÓ, «Edat Mitjana: del buit a la plenitud», p. 265

²⁵⁵ *IBIDEM*, p. 265

El lloc de Rocabruna es troba situat al l'extrem oest del terme de Valls, a la riba esquerra del riu Francolí, quan aquest surt de l'estret de la Riba. En aquest lloc també es va ubicar un nucli d'hàbitat concentrat a prop de l'entrada de l'estret de la Riba i del Francolí, limitant amb el torrent de Picamuixons i el camí de Tarragona a Montblanc. Aquest nucli de població va tenir una certa importància fins arribar al punt de ser considerat com una vila closa, és a dir, que estava envoltat per una senzilla muralla a principis del segle XV. Als seus peus, en una plana molt fèrtil, s'estenia la zona d'horta del terme vallenc²⁵⁶.

Pel que respecta a la Granja de Doldelops, les seves terres limitaven amb el riu Francolí, amb la partida de Freixa i amb el Pont de Goi. Respecte els límits actuals comprenia la partida de la Granja i gran part de les partides del Burgar i de la Martinquera²⁵⁷. Al seu terme es trobaven terres de regadiu productives, un molí fariner, llocs de pastura per al ramat i també una sèrie d'edificacions necessàries per al desenvolupament de les finalitats d'explotació pròpies de les granges cistercenques.

El poblat dels Masmolets està situat al nord del terme vallenc, a uns quatre quilòmetres de Valls en un petit tossal a la dreta de la carretera N-240. Era un agrupament d'habitatges envoltat per terres de conreu i alguna era que estava presidit per l'edifici del castell (o més aviat una casa fortificada) el qual està documentat des del segle XIV, tot i que la seva existència podia ser més antiga²⁵⁸.

L'altre lloc ubicat a la zona nord de Valls, a uns sis quilòmetres és el de Fontscaldes, al peu de la serra de Miramar. Com el lloc de Masmolets, el seu origen possiblement el trobaríem en un mas que evolucionaria cap a un nucli d'hàbitat concentrat²⁵⁹.

A banda d'aquests nuclis de població distribuïts al llarg del territori de Valls, també hi ha constància d'un cert hàbitat dispers, els masos, l'origen dels quals es podria situar, tal i com diu Jordi Morelló en l'establiment dels cavallers en els honors o terres donades pel rei en qualitat de feu en els primers moments de la repoblació del terme vallenc. Aquests masos estarien situats a les partides de Palau de Reig, Masmolets, Fontscaldes i les Cavalleries. Finalment, sabem d'altres partides del terme on hi ha constància del desenvolupament de l'activitat agrícola, però no així de cap nucli concentrat de població. Són el Palau de Reig²⁶⁰, el senyor del qual va ser castlà de Valls per manament del rei, IOlivet²⁶¹, o la Verneda²⁶², per exemple.

²⁵⁶ MORELLÓ, «Edat Mitjana: del buit a la plenitud», p. 266

²⁵⁷ *IBIDEM*, p. 267 citant JOAN PAPELL TARDIU, «Els orígens de Valls: un enigma històric?»

²⁵⁸ *IBIDEM*, p. 270

²⁵⁹ *IBIDEM*, p. 270

²⁶⁰ Valls 1313, caixa 2, lligall 11 (1313, desembre, 1)

²⁶¹ Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1316, febrer, 24)

²⁶² Valls, 1316, caixa 2, lligall 12 b) (1316, agost, 23)

La informació que podem obtenir de la documentació notarial conservada per Valls en aquestes dates i que constitueix la base del nostre estudi no ens permet identificar amb precisió quins són els límits del terme de la universitat de Valls, tot i que, com ja hem dit, creiem que serien molt aproximats als seus límits actuals. Entenem, això sí, que el paisatge que es dibuixa al terme vallenc és de tipus agrari, dedicat sobretot al conreu del cereal i de la vinya, però també a altres conreus propis del regadiu que són conseqüència del gran nombre d'aqüífers que travessen el terreny. Així doncs, d'acord amb les dades de què disposem, els cultius se situen al llarg de tot el terme vallenc de manera que els tenim localitzats, per exemple al Palau del Reig²⁶³, al Canal²⁶⁴, al Burgar²⁶⁵, a Picamuixons²⁶⁶, Espinavessa²⁶⁷ o la Granja de Doldellops²⁶⁸; també a vies de comunicació amb altres llocs poblats del terme com Masmolets²⁶⁹, o amb altres poblacions com Montblanc²⁷⁰ o Vallmoll²⁷¹. Tornem a trobar, doncs, una forta fragmentació parcel·lària amb l'existència majoritària de conreus de cereal i vinyer.

Com a conseqüència de l'abundància d'aqüífers respecte de la Selva del Camp i Alcover, en aquest territori hi ha un element diferenciador. Aquestes reserves permetran des de ben aviat establir un sistema de rescloses i recs que transformaran algunes terres de conreu extensiu de secà en terres de regadiu de les quals les fonts també donen informació. Aquests conreus, dels quals sovint s'especifica que són regadius (solrecs), s'estenen el terme de Valls, vorejant el riu Francolí²⁷², els diferents torrents, com per exemple, el torrent del Catllar²⁷³ o el torrent de la Mola²⁷⁴, o els diferents recs²⁷⁵ (alguns dels quals també alimenten els molins²⁷⁶ del terme) que el travessen.

²⁶³ Valls 1316, caixa 2, lligall 12b) (1316, agost, 27)

²⁶⁴ Valls 1316, caixa 2, lligall 12b) (1316, juliol, 13)

²⁶⁵ Valls 1311, caixa 1, lligall 9 (1311, juny, 8)

²⁶⁶ Valls 1304, caixa 1, lligall 7 (1304, octubre, 3); Valls 1316, caixa 2, lligall 12b) (1316, agost, 4)

²⁶⁷ Valls 1304, caixa 1, lligall 7 (1304, octubre, 9)

²⁶⁸ Valls 1311, caixa 1, lligall 9 (1311, juny, 7)

²⁶⁹ Valls 1319-1320, caixa 2, lligall 13b) (1320, març, 18)

²⁷⁰ Valls, 1311, caixa 1, lligall 9 (1311, maig, 14)

²⁷¹ Valls 1304, caixa 1, lligall 7 (1304, novembre, 4)

²⁷² Valls 1316, caixa 2, lligall 12b) (1316, agost, 25)

²⁷³ Valls 1319-1320, caixa 2, lligall 13b) (1320, març, 20)

²⁷⁴ Valls 1304, caixa 1, lligall 7 (1304, novembre, 8)

²⁷⁵ Valls 1304, caixa 1, lligall 7 (1304, octubre, 25); Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1314, abril, 23)

²⁷⁶ Valls 1316, caixa 2, lligall 12b) (1316, juliol, 30); Valls 1316, caixa 2, lligall 12a) (1316, maig, 31)

Així mateix també documentem l'existència dels horts²⁷⁷, situats dins de l'espai identificat com a horta de Valls, a la zona més propera, al nucli habitat de Valls i també confrontant amb recs i torrents (recordem que el nucli vallenc es troba encerclat per dos torrents).

En canvi, pel que fa a l'activitat ramadera, de l'estudi de les nostres fonts, no en treiem informació concreta, encara que sabem d'alguna zona del terme amb espais de pastura, com és el cas de la Granja de Doldellops. El cas és que no tenim dades sobre conreus de farraginars o societats comandatàries relatives a aquest tema. Sí que hi ha, en canvi, referències a l'activitat ramadera en aquesta zona i a la població veïna de Montblanc (ja a la Conca de Barberà) gràcies als instruments de debitori existents a la documentació notarial vallenga.

²⁷⁷ Valls 1316, caixa 2, lligall 12 b) (1316, juny, 26)

D. LES VIES DE COMUNICACIÓ

D'acord amb Maria Soler: *“A l'Edat Mitjana la xarxa de camins va esdevenir un espai d'elevat interès econòmic, atès que constituïa la infraestructura necessària per a la circulació tant de persones i animals com de mercaderies. Pels camins arribaven les manufactures rurals de ferrers i terrissers, el blat molturat dels molins, la pedra de les pedreres o els productes elaborats per la població de caràcter dispers. Pels camins hi transitaven els mercaders professionals i els camperols interessats en vendre part de la seva producció agrària al mercat, els agents feudals i les rendes destinades a engrossir les acabalades economes senyoriales. La xarxa de comunicacions, constituïda per camins, ponts, guals o fins i tot barques de creuament pels principals cursos fluvials, serà un important pol d'articulació econòmica i territorial.*

Com a agents estructuradors del territori, els camins garantiran també la interconnexió dels nuclis de població que es desenvoluparen a partir del segle XI... L'existència o absència de camins garantia l'èxit o el fracàs d'un ceterminat nucli d'hàbitat concentrat atès que assegurava la comunicació d'aquest darrer amb el territori circumdant.”²⁷⁸

En aquesta línia, Jordi Bolòs manifesta que *“El camí és una cosa viva, que viu, creix o es transforma, en funció d'uns interessos, d'uns elements exteriors. De fet, també pot morir, en produir-se unes circumstàncies determinades que el fan innecessari... Aquesta relació permanent i mudable entre el camí, el seu entorn i l'activitat humana és el que en fa un dels components més interessants del paisatge històric.”²⁷⁹* És a dir, que les vies de comunicació tenien un important paper en la vida quotidiana, econòmica, política i social i en el paisatge del nostre país i prova d'això són les transformacions que s'hi produïren arran de l'enriquiment i la feudalització de la societat amb la creació de ponts o la millor o construcció de les noves vies segons anava creixent i expandint-se el substrat rural²⁸⁰.

El coneixement d'aquestes vies de comunicació, seguint les tesis de Bolòs, ens arriba de moltes diverses fonts: la documentació escrita (no només contractes de compra-venda, sinó també altres fonts com ara els rotlles mortuoris, les actes de consagració d'esglésies, les viatges de personatges, la creació de confraries o la distribució dels dominis d'una senyoria); a partir del treball de camp, de mapes (tant vells o moderns que poden reflectir una xarxa viària antiga), o la toponímia, per exemple²⁸¹. I l'existència d'una enorme varietat de tipus de vies possibilita, així mateix, l'establiment de diferents tipus de classificacions com per exemple, d'acord amb el que diuen els documents de l'època, segons les característiques físiques dels camins o, finalment, d'acord amb la seva funció (amb quatre grans categories:

²⁷⁸ MARIA SOLER I SALA, «Feudalisme i nucleació poblacional. Processos de concentració de l'hàbitat al comtat de Barcelona entre els segles X i XIII», p. 84.

²⁷⁹ JORDI BOLÒS I MASCLANS, «Els camins de la Catalunya medieval», p. 131.

²⁸⁰ JORDI BOLÒS I MASCLANS «Aportacions al coneixement de les vies de comunicació», p. 410

²⁸¹ *IBIDEM*, p. 410-413

camins que pertanyen una comunicació a nivell europeu, vies intercomarcals, vies comarcals i vies locals, a nivell de parròquia²⁸². Seguint aquestes tesis, l'aproximació al coneixement de les vies de comunicació de les viles d'Alcover, la Selva del Camp i Valls se centra en els dos últims nivells, aquelles vies considerades comarcals i locals de les quals tenim coneixement a partir de la informació obtinguda de les fonts documentals, bàsicament els documents notariais objecte del nostre estudi i les fonts publicades.

Com sabem, la reconquesta i posterior repoblació del Camp de Tarragona comportà la creació d'una sèrie de nuclis de població que no havien existit, almenys com a entitats municipals, de manera que el territori que fins al moment de la conquesta musulmana de Tarragona havia format part de l'antiga *urbs* romana, ara es presentava disgregat en diferents territoris, conseqüència de les diverses donacions que havien atorgat els senyors feudals, en els quals s'havien creat diversos pobles i viles. Amb aquesta nova ordenació territorial es feia necessària també la creació d'una xarxa de camins que facilités la comunicació entre els diferents pobles de la zona, convertint-se d'aquesta manera en una eina bàsica per a garantir tant les relacions entre els veïns com el seu propi desenvolupament econòmic. Generalment, aquest nou tipus de xarxa viària era radial, ja que de cada poble sortien camins en totes direccions que menaven cap als assentaments poblacionals dels voltants²⁸³.

El bastiment d'aquests camins locals, tal i com també passava a la zona de la costa amb la via Augusta que enllaçava Roma amb Cadis, va aprofitar el pas d'una via romana, la via Aurèlia, que, sortia de Tarragona, passava per Lleida i arribava fins a Saragossa (la Cèsar Augusta romana), com a via principal a partir de la qual es van anar formant la resta de camins o vies aprofitant sempre els accessos naturals del terreny. La majoria d'aquests camins han arribat fins els nostres dies i alguns continuen encara donant servei als pobles del Camp de Tarragona. D'altres, en canvi, han caigut en desús com a conseqüència dels nous traçats de carreteres, tot i que en ocasions han quedat com a itineraris alternatius veïnals. Amb tot, la majoria de les vies medievals es limitaven a enllaçar cada poble amb les poblacions veïnes i així successivament. En línies generals, es tractava d'uns camins estrets amb un ferm de terra o de roca que en casos de pluges podien arribar a quedar molt afectats i fins i tot impracticables quan es tractava de pluges torrencials, la construcció i manteniment dels quals anava a càrrec dels pobles per on passava²⁸⁴.

²⁸² BOLÒS, «Aportacions al coneixement de les vies de comunicació», p. 413-418

²⁸³ JORDI BOLÒS MASCLANS, «Les vies, el parcel·lari i els llocs de poblament a la vall del Sió al llarg dels darrers dos mil anys», p. 47.

²⁸⁴ MORELLÓ, «Edat Mitjana: del buit a la plenitud» p. 273.

1. Alcover

En el cas concret d'Alcover, la xarxa viària integrada dins del seu terme, respon a aquest esquema: formació d'uns camins principals dels quals sorgien o derivaven altres de secundaris.

- Un dels més importants era el **camí de la Selva**²⁸⁵, conegut també com a camí de Reus²⁸⁶ perquè, procedent d'aquesta població es dirigia cap a la Selva del Camp a través dels nuclis de Castellvell del Camp i Almofter i, d'aquí, fins Alcover. Aquest camí, un cop arribat a aquesta població sortia del carrer Major de la vila en direcció al sud.
- El **camí de Tarragona**²⁸⁷ també sortia des del carrer Major en direcció sud cap al Pont dels Moros, on es dividia en dues branques, una cap a Tarragona i l'altra cap al Rourell²⁸⁸.
- El **camí de Valls**²⁸⁹ tenia el seu origen al nord de la població a l'altre extrem del carrer Major que situat a la meitat est de l'estructura urbana travessava el nucli de la vila de nord a sud. Aquest camí anava en direcció oest en direcció a Valls i Pont de Goi²⁹⁰ i d'ell sortia un camí secundari en direcció a la partida de l'Olivet²⁹¹.
- El **camí de Montblanc**²⁹², també sortia del nord d'Alcover en direcció nord, amb un ramal secundari que menava fins a la Serra²⁹³.
- El **camí del Milà**²⁹⁴, en direcció a aquesta població, naixia una mica més al sud, paral·lel al camí de Valls.
- El **camí del Rascaç**²⁹⁵ tenia el seu origen a l'oest del nucli alcoverenc sortint pel que posteriorment, amb el bastiment de les noves muralles, seria el portal de la torre.

²⁸⁵ Alcover 1306-1311, caixa 7, lligall 116 (1306, agost, 20)

²⁸⁶ Alcover 1316-1317, caixa 8, lligall 120 (1316, octubre, 4)

²⁸⁷ Alcover 1313-1314, caixa 8, lligall 117 (1314, març, 4)

²⁸⁸ Alcover 1299-1300, caixa 7, lligall 114 (1300, febrer, 16)

²⁸⁹ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1304, gener, 27)

²⁹⁰ Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1314, abril, 15)

²⁹¹ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1303, setembre, 14)

²⁹² Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1305, abril, 20)

²⁹³ Alcover 1306-1311, caixa 7, lligall 116 (1306, desembre, 1)

²⁹⁴ Alcover 1313-1314, caixa 8, lligall 117 (1313, octubre, 28)

²⁹⁵ Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1315, gener, 7)

Aquesta via coincideix amb el camí que avui dia se segueix per arribar a l'ermita del Remei.

- El **camí de l'Albiol**²⁹⁶ sortia del poble passant pel que avui dia es coneix com la Font Fresca, dirigint-se cap a la Serra de Veçar fins arribar a aquest poble²⁹⁷.
- El **Camí del Cogoll Roig**²⁹⁸, també partint del sud de la població i travessant el terme alcoverenc en direcció a aquesta entitat municipal independent que en èpoques posteriors fou annexionada al territori d'Alcover.

Finalment, a banda de les vies que fins ara hem mencionat, de la població partien també altres camins que menaven cap a les partides del terme i les poblacions amb les quals confrontava. Així podem parlar dels camins de Fornells²⁹⁹, Espinavessa³⁰⁰, el Bombarguet³⁰¹, el Rourell³⁰² o la Serra³⁰³, entre d'altres.

2. La Selva del Camp

En aquesta població, la més oriental de les tres estudiades, la xarxa viària també tenia una disposició radial, amb camins en direcció als nuclis de població propers més importants, com ara Tarragona, Reus, Alcover o Valls, i també amb camins secundaris, més difícils d'identificar que, com en el cas d'Alcover anaven en direcció a partides del terme o bé a altres entitats de població menors.

- El **camí de Tarragona**³⁰⁴ naixia a l'extrem sud del carrer Major, a la sortida de la vila. També en aquesta zona s'iniciava el **camí del Morell**, paral·lel al camí de Tarragona però orientat més cap a l'est.

A la cruïlla d'aquest camí i el camí de Reus a Salou, actual accés principal de la Selva del Camp, se situava la creu de terme coneguda com a **Creu d'entrada** (l'original

²⁹⁶ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1304, desembre, 27)

²⁹⁷ SELFA, *Onomàstica d'Alcover*, p. 41.

²⁹⁸ Alcover 1306-1311, caixa 7, lligall 116 (1306, novembre, 14)

²⁹⁹ Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1314, agost, 8)

³⁰⁰ Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1314, setembre, 8)

³⁰¹ Selva del Camp 1301-1302, caixa 2, lligall 5 (1301, agost, 2)

³⁰² Alcover 1299-1300, caixa 7, lligall 114 (1300, febrer, 16)

³⁰³ Alcover 1306-1311, caixa 7, lligall 116 (1306, desembre, 1)

³⁰⁴ Selva del Camp 1303-1305, caixa 2, lligall 7 (1304, agost, 4)

conegut de la qual era de l'últim quart del segle XIV), una de les tres conservades fins a aquests dies.

- El **camí d'Alcover**³⁰⁵ arribava per l'est i travessava la població fins a sortir en direcció sud-oest cap a Reus³⁰⁶, travessant en el seu recorregut les poblacions d'Almoher³⁰⁷ i Castellvell del Camp³⁰⁸.

A la cruïlla entre aquest camí i el posterior de l'ermita de Santa Maria de Paretdelgada se situava la creu de terme coneguda com a **Creu Coberta**, coneguda ja des del segle XIII. En aquest lloc s'iniciaven les processons de trasllat de la imatge de la Mare de Déu pels diferents carrers de la població i també es rebia a l'arquebisbe quan aquest passava per la Selva del Camp procedent de les poblacions d'Alcover o de Valls.

- El **camí de l'ermita de Santa Maria de Paretdelgada**³⁰⁹, s'iniciava també a la zona oriental de la Selva del Camp i unia aquesta població amb la veïna **Vilallonga**, seguint un traçat per on en l'actualitat passa la carretera que uneix ambdues localitats. D'ell sortia una ramal que es convertia en el **camí de Bombarguet**³¹⁰ ja que es dirigia a aquest nucli situat dins del terme actual d'Alcover. També d'aquesta via sortia un altra bifurcació, el **camí de Valls**³¹¹ que menava cap a aquesta vila.

En aquest camí, al Santuari de Santa Maria de Paretdelgada se situa la creu de terme anomenada **Creu Blanca**, datada del segle XVII. Tot i que aquest període no està dins de la cronologia del nostre estudi creiem interessant la seva menció ja que juntament amb les altres dues, clarament medievals, són elements identificadors d'un límits termenals que en el cas de l'Alcover medieval són difícils de determinar. A més, tot i no disposar de dades que ho confirmim, també podem suposar que aquesta creu pot haver substituït una altra de més antiga.

- La **via de la Mussara**³¹², població situada ja en els primers contraforts de les Muntanyes de Prades³¹³, s'obria a l'altre extrem del carrer Major, que recordem que travessava la població en direcció nord-oest, en direcció al Coll de la Batalla.

³⁰⁵ Selva del Camp 1316-1317, caixa 4, lligall 16 (1317, març, 1)

³⁰⁶ Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8 (1305, agost, 28)

³⁰⁷ Selva del Camp 1307-1308, caixa 3, lligall 9 (1308, març, 22)

³⁰⁸ Selva del Camp 1303-1305, caixa 2, lligall 7 (1305, març 18).

³⁰⁹ Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8 (1306, gener, 25)

³¹⁰ Selva del Camp 1301-1302, caixa 2, lligall 5 (1302, març, 14)

³¹¹ Selva del Camp 1302, caixa 2, lligall 6 (1302, agost, 3)

³¹² Selva del Camp 1309-1311, caixa 3, lligall 12 (1311, gener, 12)

³¹³ Selva del Camp 1311-1313, caixa 4, lligall 14 (1312, juliol, 7)

Finalment, les nostres fonts també esmenten les vies secundàries que s'obrien des dels camins principals per arribar a les diferents partides del terme, els masos o fins i tot altres nuclis habitants com el Cogoll Roig³¹⁴, Bonretorn³¹⁵, l'Albiol³¹⁶ o Salou³¹⁷, lloc d'importància per ser una zona portuària.

3. Valls

Tot i la dificultat per conèixer els orígens de la població de Valls, ben aviat aquesta vila es convertí en la més important del Camp de Tarragona, per darrera de la Seu metropolitana. En conseqüència, la xarxa viària que havia de comunicar els vallencs tant amb la resta de pobles de la contrada com amb els llocs que estaven annexionats a la seva universitat hauria d'haver sigut regulada ben aviat. Amb tot, no en tenim constància documental, pel que fa als anys objecte del nostre estudi i tampoc podem elaborar, arran de la informació de que disposem, cap reconstrucció dels camins medievals que travessen el terme vallenc. Tanmateix, creiem força interessant l'aportació de Jordi Morelló en la identificació i descripció d'aquests camins a partir de les dades recollides en els llibres d'Estimes vallencs³¹⁸, que tot i ser posteriors al temps del nostre estudi (últim terç del segle XIV i segle XV), aporten una informació que pensem que pot ser vàlida per als primers anys del segle XIV. Així, els principals camins vallencs serien:

- El **camí de Tarragona**³¹⁹ o **Vallmoll**, situat al vessant meridional de la població. Era la principal sortida per anar al mar, passant per Vallmoll. Aquesta via tenia com a punt de partida el Portal Nou, passava per l'actual carrer de Montserrat fins arriba a la zona dels Molins. Una vegada passat el pont dels Molins, pujava cap a l'actual camí de Vallmoll on se situa la creu de terme del camí de Tarragona (documentada des de 1389)³²⁰.
- El **camí d'Alcover i Reus**, també conegut com a camí del Riu. També tenia el seu inici al Portal Nou, continuava per la costa del Portal Nou, creuava el torrent de la Xamora pel pont d'en Cabré, continuava per l'actual carrer del portal Nou, a continuació agafava el primer tram del camí de Freixa i a l'alçada del barri de Clariana se separava d'aquest camí i continuava cap al riu Francolí convertit ja en el **camí del Riu**. Era l'accés directe entre Valls i Espinavessa.

³¹⁴ Selva del Camp 1301-1302, caixa 2, lligall 5 (1301, maig, 2)

³¹⁵ Selva del Camp 1311-1313, caixa 4, lligall 14 (1312, gener, 28)

³¹⁶ Selva del Camp 1313-1314, caixa 4, lligall 15 (1313, juliol, 27)

³¹⁷ Selva del Camp 1319-1320, caixa 5, lligall 17 (1319, desembre, 18)

³¹⁸ MORELLÓ, «Edat Mitjana: del buit a la plenitud» p. 277-280.

³¹⁹ Valls 1311, caixa 1, lligall 9 (1311, maig, 3)

³²⁰ GABRIEL SECALL I GÜELL, «Els camins rals medievals i les creus de terme de Valls», p. 123.

- La **via de Montblanc**³²¹, població amb què els habitants de Valls mantenien fortes relacions comercials, sobretot pel que fa al mercat ramader. Sortia del nucli habitat pel Portal de Sant Antoni i seguia per l'actual raval de Farigola, creuant el pont d'aquest nom. A continuació passava per la **creu d'en Carbonell o del pont de Farigola** (documentada des del 1357) i començava a ascendir per on hi ha l'actual carrer de la **Creu de Cames** (on es troba aquesta creu documentada des de 1357) aproximadament. Aquest camí continuava pel tram inicial del camí de la Verneda per convertir-se després en el **camí de Masmolets**³²², travessar aquest nucli de població i continuar, ara com a **camí de Fontscaldes**. Una vegada travessat aquest poblat es dirigia cap al Coll vell de Lilla i entrar en el territori de la Conca de Barberà.
- El **camí del Pla de Santa Maria**³²³, en sentit nord-est, sortia del Portal del Castell, al carrer de Jaume Huguet, continuava per l'actual carretera del Pla fins arribar a l'alçada de l'actual carrer del Garbí, continuant paral·lel a l'actual carretera, però per l'interior del barri de la Xamora, fins unir-se a la carretera del Pla una vegada passat el cementiri de Valls. A partir d'aquest punt seguia el traçat de l'actual carretera. D'aquest camí sorgia un ramal, el **camí de Prenafeta** que travessava la partida de Palau de Reig per accedir al coll de Prenafeta. També sorgia el camí de Figuerola, a mig camí entre els dos anteriors, que també travessava el Palau de Reig, en aquest cas per arribar fins a Figuerola.
- El **camí d'Alió** se separava del camí del Pla quan arribava a la plaça de la Creu, on estava situada la **creu d'en Piloter** (documentada des del 1357). A partir d'aquí, el camí es dirigia cap al torrent del Catllar seguint l'actual carrer de l'Estació i el camí de la Font de Catllar. En aquest punt s'iniciava el camí del Fornàs, que travessava aquesta partida del terme. El camí de l'Alió creuava el torrent del Catllar i en ascens arribava al terme d'Alió. Paral·lel a aquest, una vegada creuat el torrent s'iniciava una altra via que portava al Pont d'Armentera.
- La **via de Vilafranca** sorgia del portal d'en Berenguer de Llobets, creuava el pont sobre el torrent del Catllar i pujava pel coll d'en Martí, passant pel costat de la creu del terme (documentada des del 1375) i deixant a un costat l'actual Tomb del Balcó (enllaç amb el camí de Tarragona), una vegada superat el coll accedia al camí de Nul·les, que portava a Bràfim, Rodonyà i des d'allí al Vendrell, Vilafranca del Penedès i Barcelona
- El **camí de Montblanc a Vilafranca** (també nomenat simplement camí de Vilafranca o de Barcelona) entrava a l'Alt Camp per l'antic coll de l'Illa, arribava a Fontscaldes i des d'allí travessava la partida de Palau de Reig fins arribar a Alió.

³²¹ Valls 1311, caixa 1, lligall 9 (1311, maig, 14)

³²² Valls, 1319-1320, caixa 2, lligall 13b) (1320, març, 18)

³²³ Valls 1316, caixa 2, lligall 12b) (1316, agost, 17)

- El **camí dels Fontanals o camí Nou** s'originava al camí de Tarragona, una vegada passat el pont dels Molins, anava paral·lel al torrent del Puig, superava el puig de Gallissà i arribava fins a la desembocadura del torrent al riu Francolí continuava paral·lel al riu fins a sortir del territori vallenc. Aquest camí permetia l'accés a la zona d'hortes de Valls.
- La **via de Freixa** naixia a partir del camí del Riu al començament de l'actual barri de MasClariana i travessava la partida de Freix fins arribar al riu Francolí. Permetia l'accés des de Valls a les quadres del rector i de l'Ardiaca que existien en aquesta partida.
- El **camí de la Granja de Doldellops** sorgia del camí de Picamuixons i travessava la partida de la Granja ins arribar al conjunt d'edificis de la pròpia Granja. Des d'allí continuava paral·lel al riu Francolí fins enllaçar amb el camí de Tarragona a Montblanc, sobre el Pont de Goi.
- El **camí de Picamuixons** se separava del camí del Riu al final de l'actual carrer del Portal Nou i arribava al lloc seguint aproximadament l'actual carretera i superant en algun punt determinat el coll dels Sants.
- El **camí del Burgar**³²⁴ també conegut com camí de les Ermites sorgia del camí d'Alcover i se separava d'aquest camí poc després de creuar el pont d'en Cabré, continuant per l'actual carrer de la Segarra fins arribar al camí de la Plana d'en Berga. Recorregut un tram se separava d'aquest camí i continuava pel camí que porta a l'ermita de Sant Llorenç. Al seu torn el camí de la Plana d'en Berga, travessava la partida del seu nom i continuava fins al peu de la Serra de Guixeres convertit en el camí del Bosc.

Finalment, juntament amb totes aquestes vies, també cal tenir en compte una munió de camins secundaris que apareixen a la documentació notarial vallenca sense cap altra identificació.

³²⁴ Valls 1316, caixa 2, lligall 12 b) (1316, agost, 4)

II. CARACTERÍSTIQUES DE LA PETITA EXPLOTACIÓ CAMPEROLA

A. TIPUS DE CONREUS

Les decisions sobre el tipus de cultiu predominant al parcel·lari agrari camptarragoní es trobaran condicionades, com en qualsevol altre espai agrari, per les exigències alimentàries que presenten, no solament els camperols amb la seva necessitat d'autoabastiment, sinó també els habitants de les ciutats i els senyors que treuen el propi profit de les terres que tenen en alguna forma de domini³²⁵. Així, tenint en compte les necessitats alimentàries³²⁶ de l'època estudiada, en aquest territori es conrearà l'anomenada tríada mediterrània heretada dels pobles de l'Antiguitat³²⁷, tal i com també confirmen les dades obtingudes en l'anàlisi de les fonts. D'aquesta manera, els conreus de vinyers i cereals (productes considerats necessaris per a l'alimentació de la població i que a més a més, són fàcils d'emmagatzemar i, si s'escau de transportar) són els que ocupen la major part del terreny conreat, bé com a monocultiu o bé en espais de policultiu. En canvi, la presència de l'olivera en el mercat de la terra és força més inferior que les altres dues espècies, fet que ens porta a plantejar la possibilitat d'un canvi o d'una certa evolució alimentària en la qual el greix vegetal comença a ser substituït pel greix animal.

Aquests conreus, tal i com ja s'ha anat mencionant en capítols precedents, s'estenen al llarg de tot el paisatge formant un autèntic mosaic de parcel·les en el qual les espècies cultivades es barrejen sense mantenir, en principi, un espais propis de concentració parcel·lària a excepció feta de les zones d'horta, on se situen la majoria de peces de cultiu d'horts que d'aquesta manera optimitzen els recursos i les infraestructures d'aigua necessaris per al seu desenvolupament. Així mateix, la informació continguda a les fonts, tampoc posa de manifest la possible existència d'un sistema d'anelles de conreus al voltant de cada nucli de població on l'horta quedaria com l'anella més propera als pobles, seguida de l'anella de conreu de cereal i una tercera anella, ja en el perímetre exterior dedicada al conreu de la vinya. Com ja s'ha dit, les afrontacions dels contractes estudiats no permeten establir cap mena de conclusió al respecte.

Per altra banda, tampoc considerem realista la realització d'estudis estadístics globals de les espècies conreades ja que el volum de documentació conservada per a cadascun dels territoris estudiats és molt diferent (molt abundant i de bona qualitat en el cas de la Selva del Camp i realment escassa i en mal estat de conservació en el cas vallenc) i el fet analitzar-les d'una manera conjunta podria tenir com a conseqüència una desviació en la interpretació

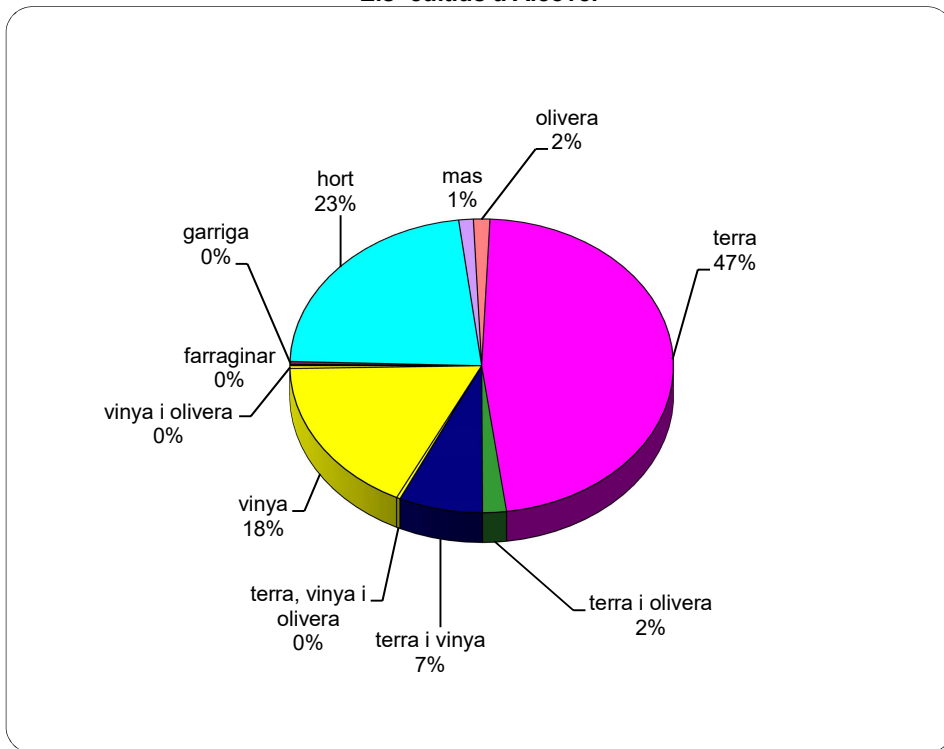
³²⁵ FERRAN GARCIA-OLIVER, «Els cultius», p. 102.

³²⁶ ASSUMPTA SERRA I CLOTA, «El vi, la seva importància i la seva elaboració entre els s.XIII-XVI a la Catalunya central», p. 282, diu: "No predominava l'agricultura del monoconreu buscant el sòl més idoni, sinó que es tendia al policonreu d'unitat familiar, que ermetés d'obtenir els productes elementals per a satisfer mínimament les necessitats alimentàries de la població".

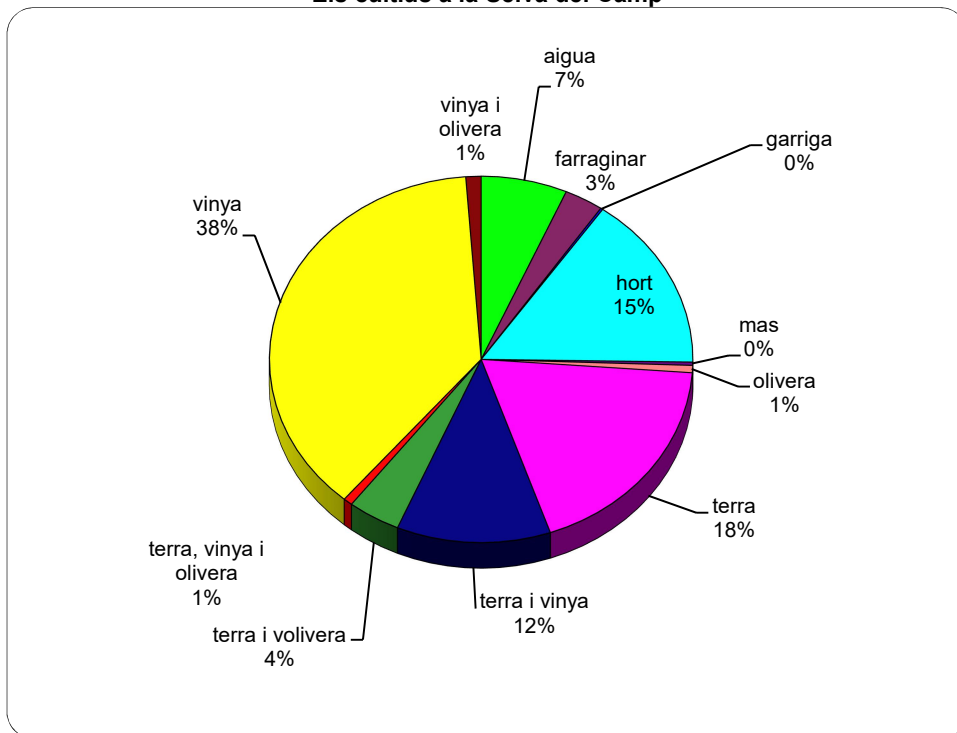
³²⁷ "Els pobles cristians de la Mediterrània medieval van heretar de la tradició hebrea, grega, romana i cristiana una civilització agrària basada en la trilogia del blat, la vinya i l'olivera. Cadascun d'aquests conreus té la seva història particular, però en conjunt van ser la base de l'alimentació durant l'antiguitat i l'edat mitjana" JOSEP MARIA SALRACH MARÉS, "«La vinya i el vi en la tradició antiga medieval», p. 57.

de les dades. Per aquest motiu, i amb la intenció de realitzar una anàlisi i un estudi comparatiu amb garanties de fiabilitat, hem elaborat gràfics separats per a cada població.

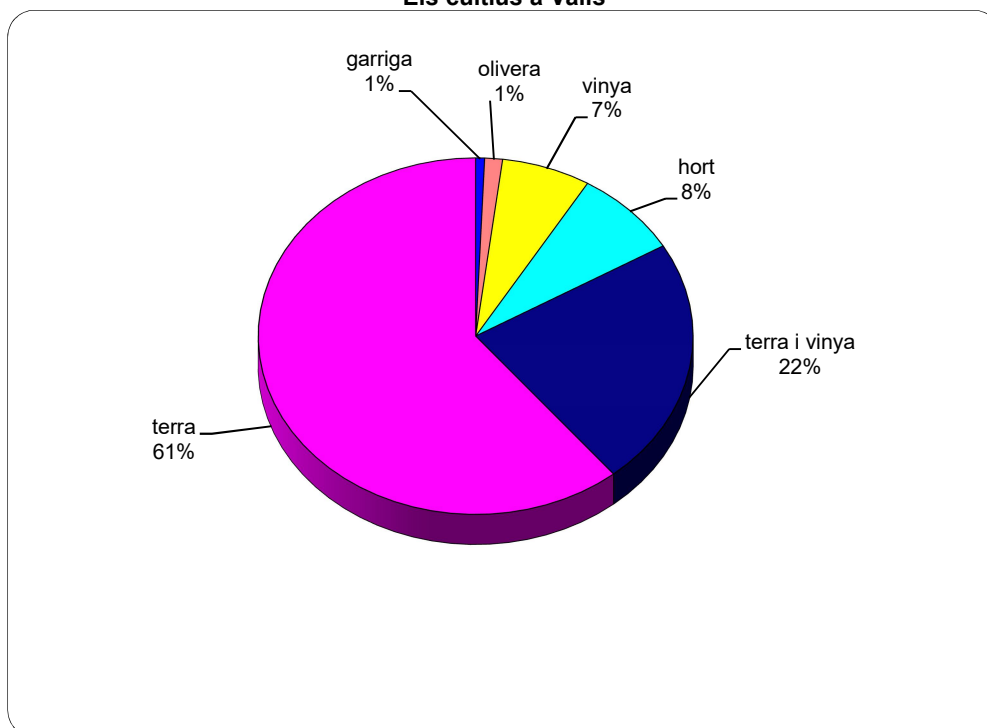
Gràfic 1
Els cultius a Alcover

Gràfic 2
Els cultius a la Selva del Camp

Gràfic 3
Els cultius a Valls

Les dades que han permès l'elaboració d'aquests gràfics estan extretes d'aquells instruments notarials que tenen com a objecte transaccions d'agrers mitjançant contractes de compra-venda, per una banda, i l'atorgament d'establiments o sotsestabliments, per l'altra. Hem de puntualitzar però, abans de començar a parlar dels resultats del tractament de dades, que aquest estudi només és una aproximació al coneixement del paisatge agrari d'aquest territori ja que està basat en la informació obtinguda a partir del tractament d'un tipus concret de documentació. Tot i això, som de l'opinió que aquesta pot ser una primera presa de contacte de la realitat agrària d'aquests moments força fiable de manera que podrem establir, almenys des d'un punt de vista general, les línies que constituïran la base de l'economia local en els pobles estudiats.

Així, si observem en primer lloc el **gràfic 1** (Alcover), les dades que trobem perfilen una població on la base de l'economia agrícola és la cerealicultura ja que els camps de conreu de terra (que tradicionalment s'assimilen al cultiu d'espècies cerealícoles) destaquen per sobre de la resta amb un 48% del total dels contractes sobre finques agrícoles. Seguidament se situa el conreu d'horta, a molta distància ja que representa el 24%, mentre que el vinyer queda desplaçat fins al tercer lloc amb el 17% del total de contractes estudiats. Finalment, el conreu combinat de terra i vinya està recollit en el 7% dels instruments i l'olivera i la resta de conreus ocupen espais residuals ja que els seus percentatges en ocasions ni tan sols arriben a l'1%. Observem, així mateix, com la inmensa majoria de les parcel·les estudiades semblen dedicar-se al monocultiu ja que en mencionar l'objecte de la transacció pràcticament sempre es fa referència a un tros de terra o de vinya, encara que aquesta pot no ser una dada conclouent ja que en la descripció que es fa a les fonts dels objectes de

transacció en ocasions es fa menció a altres elements que proven la presència en major o menor mesura d'altres espècies en la mateixa finca o altres elements complementaris.

En oposició a aquestes xifres se situen les relatives a la població de la Selva del Camp (**gràfic 2**) on les dades ens deixen entreveure a un paisatge agrari que a priori sembla més diversificat o fragmentat que l'alcoverenc. El primer element diferenciador el trobem en el fet que el primer lloc en importància percentual l'ocupa el vinyer amb un 37% del total, mentre que, pel contrari, el conreu cerealístic es veu reduït fins al 18%. L'horta manté la seva importància encara que les xifres també son inferiors a les alcoverenques. Lligat però a aquest últim tipus de parcel·la, trobem el segon element diferenciador: el conreu del farraginar, que en aquesta població adquireix una certa importància i que comparteix espai de conreu amb les parcel·les dedicades a l'hort. Destaca també dins d'aquesta zona de conreus (farraginars i horts) l'alienació de manera separada del dret d'aigua corresponent al regadiu, fet aquest que només trobem de manera aïllada a Alcover, però que a la Selva del Camp es confirma com una pràctica habitual. Per acabar, tot i que els percentatges són molt baixos (excepte pel que pertoca als conreus combinats de terra i vinya), també hem de tenir present les explotacions dedicades a la pràctica del policultiu i de l'olivera que semblen tenir quelcom més d'importància que a Alcover.

Finalment, les dades aportades per les fonts vallenques (**gràfic 3**) perfilen un paisatge agrari on el tipus de conreu clarament predominant és el relatiu a les explotacions de terra (60%). En canvi l'horta (8%) i la vinya (7%) aboquen unes xifres molt similars, essent el segon lloc ocupat, almenys pel que fa al nombre d'instruments notariais identificats, les parcel·les on es combina el conreu de cereal i la vinya (23%). Aquestes dades, com veiem, difereixen força de les obtingudes per a Alcover i la Selva del Camp i les hem d'analitzar, a més, tenint en compte que la riquesa documental vallenga, pel que fa als tipus de documents estudiats i els anys que ens ocupen és força més pobre que la relativa a les altres dues viles. En conseqüència, caldrà tenir en compte els estudis d'altres investigadors i altres fonts per completar les dades agràries vallenques³²⁸.

Malgrat aquests matisos sobre la presència més o menys important d'una o altra espècie conreada en aquest territori, és evident que l'agrari propi del Camp de Tarragona és el derivat del cultiu de la tríada mediterrània, complementat amb una presència important de terres de regadiu on se situen generalment les zones d'hortes i farraginars. De l'anàlisi específic de les espècies conreades en el territori estudiat, podrem treure, així mateix, dades i interpretacions més concloents i també elements diferenciadors.

³²⁸ En aquest sentit també es manifesta Jordi Morelló que parla de la necessitat de disposar d'estudis més aprofundits sobre la realitat agrària del terme valleng, cosa inexistent pel que fa a la vila de Valls. Així mateix, apunta als llibres d'Estimes de finals del segle XIV i del segle XV (el precedent dels actuals cadastres) com a font per poder establir quins són els cultius vallengs i la seva distribució al llarg del territori. MORELLÓ, «Edat Mitjana: del buit a la plenitud» p. 283. Tot i això, hem de tenir present que el nostre estudi està centrat en els primers decennis del segle XIV i que, en conseqüència, el parcel·lari agrari valleng pot haver evolucionat i canviat al llarg dels anys respecte a la distribució i importància de cada espècie conreada fins arribar a allò que pot reflectir el primer llibre d'Estimes conservat, que data de l'any 1378. Una possibilitat similar, la contempla Jordi Morelló, pel que fa al segle XV en mencionar la riquesa documental conservada en els Llibres d'Estimes d'aquest període.

1. El cereal

El conreu de blat és conegut en aquestes contrades des de temps antics, anteriors, fins i tot a l'ocupació romana. En època medieval, el pa era l'aliment bàsic dels camperols, tant dels benestants, elaborat amb blat, com dels més pobres, elaborat amb mestall³²⁹, encara que, malgrat la importància dels cereals en l'alimentació de la societat medieval en general³³⁰, aquests presentaven altres utilitats. Així, per exemple, el segó (residu de la mólta) podia ser utilitzat com a pinso; els talls verds dels cereals resultants del procés de batuda i podien ser utilitzats com a fenc o adob verd; els talls secs, també obtinguts del mateix procés, es convertien en palla; o bé els conreus de cereals destinats pròpiament a farratge pels animals³³¹.

Durant aquest temps el Camp de Tarragona es va destacar com un dels indrets productors de blat a Catalunya juntament amb les zones del Penedès, l'Alt Empordà i el Pla de l'Urgell³³², encara que la producció conjunta no era suficient per aprovisionar les necessitats dels comtats catalans i, sovint, s'havia de recórrer a les importacions de blat d'altres contrades com ara Sicília. De fet, es podria considerar que existia un equilibri precari pel que fa als cicles d'aquest conreu ja que aquestes eren unes terres assolellades amb pluviositat escassa que es concentrava bàsicament en les èpoques de primavera i tardor. Així, el nivell hídric caigut en anys normals era el necessari per a cobrir les necessitats mínimes d'aquest tipus de cultiu, de manera que la suma de factors adversos com per exemple un any de sequera, un pobre adobament i una tecnologia agrària enfeblida podien provocar les males collites que tant afectaven l'equilibri de la societat en el seu conjunt³³³.

Respecte al conreu pròpiament dit, en el calendari de pagès es distingeixen dos períodes de sembra del cereal: el d'hivern, que correspon a la varietat de cereal gros (forment, ordi, espelta, civada...), la collita del qual es produeix a l'estiu; i el de primavera, conegut com a cereal menut (mill, morenc, dacsa), que es cull a la tardor³³⁴. Durant aquesta època es continuarà conreant blat (forment) als camps de cereals, encara que altres espècies menys costoses de conrear com ara el sègol, que destacarà com cereal panificable, l'ordi o la

³²⁹ TERESA MARIA VINYOLES VIDAL I ANTONI RIERA MELIS, «Les pautes dels comportaments», p. 134.

³³⁰ S'ha calculat que els cereals aportaven aproximadament la meitat de les calories que consumia normalment la població rural, l'altra meitat venia aportada a parts iguals pel vi i el *companaticum*, el conjunt d'aliments (carn, verdura, formatge...) que acompanyaven els cereals basats en els guisats" VÍCTOR FARIAS ZURITA, *El mas i la vila a la Catalunya medieval. Els fonaments d'una societat senyorialitzada (segles XI-XIV)*, p. 46.

³³¹ *IBIDEM*, p. 47

³³² SALRACH, *Història dels Països Catalans*, p. 611.

³³³ ANTONI RIERA MELIS «Els pròdroms de les crisis agràries de la Baixa Edat Mitjana a la Corona d'Aragó 1: 1250-1300» p. 36.

³³⁴ GARCIA-OLIVER, «Els cultius», p. 303.

civada (ambdós de consum tant per homes com per animals), també adquiriran la seva importància ja que són espècies més resistents a les sequeres i de creixement més ràpid³³⁵.

Quan identifiquem a les nostres fonts documents de compra-venda, establiments o sotsestabliments que tenen com a objecte explotacions de terra entenem, en principi, que ens trobem davant de parcel·les destinades al conreu del cereal. Si més no, aquesta és la interpretació que tradicionalment ha estat acceptada, segurament, perquè la generalització del conreu del blat ha generat aquesta associació de conceptes³³⁶. Tot i això, hi ha historiadors que creuen que el mot terra pot referir-se no solament als conreus de blat. Aquest és el cas, per exemple de J. Vilaginés que diu “... *L’expressió <terra> iniciava l’espai cultivat, primordialment dedicat al conreu de cereals de secà, però el terme tenia un sentit molt genèric i, així, podia incloure terres dedicades a l’arboricultura, a l’horticultura, a la vinya, al regadiu o als cultius mixtos...*”³³⁷. En aquest sentit també es manifesta Víctor Farías en dir: “*Per designar la parcel·la dedicada a la cerealicultura, s’emprava el terme terra, que, tanmateix, no deixa de ser ambigu. Freqüentment tenia el significat de terra a seques, portadora de conreus diversos (vinya, prat,...) Tanmateix, sembla raonable suposar que en la majoria dels casos terra tingui el sentit precís de <terra de cereal>*”³³⁸.

Creiem que aquestes definicions poden ser perfectament vàlides per a les dades extretes dels documents estudiats on, tot i haver a les finques una extensió, en principi majoritària dedicada al conreu del cereal, també trobem en algunes d’elles la presència d’altres espècies vegetals com per exemple el vinyer i l’olivera³³⁹; arbres sense més especificació (cosa que ens fa pensar en tot tipus d’arbres fruiters)³⁴⁰; o altres elements com ara basses³⁴¹, fet que novament expressa la presència del regadiu, o colomars³⁴², encara que la presència d’aquests últims és més abundant a la zona d’horta. Entre aquests instruments destaca un que creiem que pot ser un bon exemple. Es tracta del contracte mitjançant el qual els esposos Guillem Foltrer i Maria, de Valls, arrenden a Pere Oller i la seva dona Saurina, habitants d’Alcover, un tros de terra de regadiu, franc i lliure de cens al terme de Valls amb collita de blat, oliveres, llegums, ceps, lli i cànem. El preu de la transacció ens és

³³⁵ VÍCTOR FARIÁS ZURITA, «El desenvolupament econòmic entre àrees rurals», p. 126.

³³⁶ GARCIA-OLIVER, «Els cultius», p. 302.

³³⁷ JAUME VILAGINÉS, *El paisatge, la societat i l’alimentació al Vallès Oriental (segles X-XII)*, p. 283-284. En aquest sentit també s’expressa JORDI BOLÓS I MASCLANS, *Aportació al coneixement a les terres de conreu a Catalunya a l’Edat Mitjana*, p. 144. Segons aquest autor cal tenir en compte que en primer lloc el terme terra pot fer referència a qualsevol superfície, conreada o no i segon que les terres de conreu de cereal, estaven sovint incloses dins d’aquest terme

³³⁸ FARIÁS, *El mas i la vila a la Catalunya medieval*, p. 46

³³⁹ Selva del Camp 1302, caixa 2, lligall 6 (1302, agost, 3)

³⁴⁰ Alcover 1306-1311, caixa 7, lligall 116 (1311, agost, 29)

³⁴¹ Selva del Camp 1316-1317, caixa 4, lligall 13 (1316, novembre, 16)

³⁴² Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1314, desembre, 1)

desconegut, però sí que sabem que és un contracte per 10 anys i que els arrendataris hauran de satisfer als arrendadors el quart de totes les collites³⁴³.

Les nostres fonts, però, no són generoses en dades sobre quines són les espècies de cereal que es conreen a les poblacions estudiades i la seva proporció als camps de conreu. Tammateix, és lògic suposar que ambdós tipus de cereals, d'hivern i de primavera han de ser presents als seus camps de conreu, encara que creiem molt possible la collita principal correspongui al cereal gros. De fet, encara que en el territori estudiat no disposem d'informació concreta en aquest sentit, sí que la tenim gràcies a instruments relatius a terres de conreus de poblacions veïnes que es formalitzen en els llibres notariais estudiats. Així en el document datat el dia 1 de febrer de 1314 Ramon Vilanova, del Carxol, estableix als germans Ferrer i Bertran Damer, fills de Pere Damer i habitants de la Selva del Camp, en un tros de terra al lloc del Carxol (molt proper a Alcover) des de la propera collita i per un espai de 10 collites amb el pacte que els germans Damer satisfaran un cens anual del quint del blat tant gros com menut³⁴⁴. Un altre document que també ho confirma és el datat el dia 2 d'octubre de 1313 mitjançant el qual Jaume Carbó i la seva dona Jaumeta, veïns de l'Albiol venen a Pericó Calvó, germà de Jaume i habitant de la Selva del Camp, cinc collites de blat gros i menut des de la propera collita, que es troben en un farraginar dels venedors al lloc nomenat Coll de les Solanes, de l'Albiol (localitat veïna del terme selvatà). L'import de la transacció es fixa en 60 sous³⁴⁵. Amb tot, les fonts no aporten informació sobre quina proporció d'espai de cultiu hi ha per a cada tipus de cereal.

També sabem de l'existència de blat o forment i d'ordi a la zona, fet que ens fa pensar que aquests són els cultius de cereal majoritaris ja que els diferents censos a satisfer en cereal acostumen a ser en aquestes varietats. Un exemple, el trobem a la població d'Alcover, a les terres que pertanyen a la dominicatura del rei en les quals, independentment del tipus de cultiu a què es dediquin, es menciona explícitament l'obligació de satisfer el bovatge³⁴⁶ per part del titular del domini útil i aquest està taxat tant en ordi³⁴⁷, en forment³⁴⁸ o bé amb les dues classes de cereals combinades³⁴⁹. Un altre exemple és el que distingim en el cens a satisfer per la tinença dels molins, els quals, juntament amb altres drets, eren reserva dels diferents senyors de les viles. Així, a la Selva del Camp, aquest cens s'havia de satisfer en

³⁴³ Valls 1304, caixa 1, lligall 7 (1304, octubre, 18)

³⁴⁴ Selva del Camp 1313-1314, caixa 4, lligall 15

³⁴⁵ Selva del Camp 1313-1314, caixa 4, lligall 15

³⁴⁶ Aquest tema serà tractat abastament en el capítol destinat a les rendes senyoriales. Amb tot, volem avançar que, en especificar la manera de taxar el bovatge, no donem per fet que els camperols aportessin aquest import en espècie a les arques del monarca, sinó que creiem que més aviat seria una manera de deixar assenyalada la valoració d'aquella tinença en l'última tasació feta per part dels oficials del monarca en el moment de satisfer l'import del bovatge. Una tasació vigent fins que no es fes una revisió. Pensem, així mateix, que es podia satisfer el valor en moneda de la tasació en espècie.

³⁴⁷ Alcover 1306-1311, caixa 7, lligall 116 (1309, març, 10)

³⁴⁸ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1305, febrer, 22)

³⁴⁹ Selva del Camp 1311-1313, caixa 4, lligall 14 (1312, febrer, 15)

mesures bé d'ordi³⁵⁰, o bé d'ordi i de forment³⁵¹; i no només al paborde que com a senyor de la vila tenia els drets sobre els molins, sinó també als diferents titulars intermitjos que anaven arrendant el domini útil però amb reserva del dret de cens bé monetari, bé en espècie (en mesures de forment i/o ordi³⁵²). A Alcover també trobem censos en varietats de cereal (ordi³⁵³ o forment³⁵⁴) pel que fa a les transaccions que tenen com a objecte els molins del terme els drets dels quals podien pertànyer al rei, al paborde, a l'ardiaca³⁵⁵ o bé eren de donació comuna, per exemple. Finalment, pel que fa Valls sabem del pagament del cens en ordi en la venda realitzada per Sibil·la, vídua de Joan Osona, juntament amb el seu fill Pere i la seva dona Guillerma, tots ells habitants de Santa Maria del Pla, en favor de Guillem Valls, militar, i el seu fill Bernardó i que té com a objecte els drets d'un molí a Valls que tenen per donació comuna. L'import de l'alienació és de 3800 sous i s'ha de satisfer un cens anual de vuit quarteres d'ordi a mesura de Valls³⁵⁶.

La invasió d'animals domèstics o de ramats en els camps de conreu, era un fet que podia portar conseqüències clarament negatives per als esplets de manera que els senyors o les universitats van començar a dictar normes restrictives de pas dels ramats i bans multant pels danys infligits a les terres de conreu per part dels pastors o els pagesos poc curosos amb els animals³⁵⁷. Aquestes normes³⁵⁸, que eren molt freqüents arreu de la Corona d'Aragó, i al

³⁵⁰ Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8 (1305, octubre, 2)

³⁵¹ Selva del Camp 1302, caixa 2, lligall 6 (1302, febrer, 27)

³⁵² Selva del Camp 1301-1302, caixa 2, lligall 5 (1301, agost, 26)

³⁵³ Alcover 1316-1317, caixa 8, lligall 120 (1316, octubre, 6)

³⁵⁴ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1304, agost, 19)

³⁵⁵ En aquest cas concret, hem de recordar, que en principi aquest molí de l'ardiaca no pertanyia jurídicament a Alcover, en estar situat a l'Olivet, tot i que, d'acord amb les nostres fonts, els alcoverencs el tracten com a tal. Així ho corrobora el contracte datat el dia 20 de febrer de 1300, segons el qual Arnau Espundila i la seva dona Ramona, veïns d'Alcover, venen al matrimoni Bonaferró Morera i Benvinguda, també veïns d'Alcover, la meitat del molí al terme d'Alcover, a l'Olivet, que tenen per l'ardiaca sota cens d'una quartera d'ordi per Nadal, per un import de 81 sous (Alcover 1299-1300, caixa 7, lligall 114)

³⁵⁶ Valls 1316, caixa 2, 12 a) (1316, maig, 31)

³⁵⁷ GARCIA-OLIVER, «Els cultius», p. 310.

³⁵⁸ De fet les ordinacions municipals abastaven un ampli ventall de temes que podien afectar el bon govern de la població en concret així com de la bona convivència entre veïns. Per aquest motiu es podien arribar a regular temes com per exemple: "...les obligacions dels jurats i consellers, les obligacions dels funcionaris municipals, l'economia de la vila, la protecció de la propietat agropecuària, les preocupacions mínimes d'higiene i sanitat públiques, comportaments religiós-morals i l'execució dels serveis públics més diversos. Normalment, les ordinacions anaven acompanyades de la consegüent pena per als infractors, que habitualment era de tipus pecuniari" a FUENTES, *El castell, vila i terme del Catllar*, p. 575. Una definició, al nostre entendre molt clara i precisa la dona JOSEP M. FONT RIUS en el pròleg del *Llibre de la Cadena de Reus* (p. 16) on diu: "...les ordenances o reglamentacions que les universitats de ciutats i viles promulgaven per a la regulació i bon ordre dels mil aspectes menuts que integraven la vida quotidiana enclosa en l'àmbit de les seves muralles o del seu terme, en una paraula tots els afers d'estricta competència municipal o urbanística." Aquestes definicions es poden ampliar amb els matisos introduïts per MERCÈ AVENTIN PUIG, «Ordinacions medievals de viles-mercat catalanes sobre el comerç i consum del vi», o. 115, on diu: "Les ordinacions permeten observar una sèrie d'aspectes de l'organització interna dels diferents municipis del territori català, incidint fonamentalment en qüestions administratives i econòmiques pròpies de la vida quotidiana de cada vila o comunitat veïnal. Així, la vila, organitzada com universitat, posava de manifesta la seva personalitat pròpia, sovint confrontada amb el poder, és a dir la senyoria jurisdiccional. Amb tot, cal

Camp de Tarragona³⁵⁹ en concret, només les trobem recollides documentalment a la universitat de Valls per al període de temps i espai que abarca el nostre estudi. Sabem, així mateix, gràcies a les Ordinacions Municipals de Valls, que el conreu de cereal i la resta d'explotacions agrícoles gaudien d'una certa protecció, encara que l'articulat de les Ordinacions relatives a aquest tipus de cultiu no és tan exhaustiva com en el cas del vinyer, tal i com veurem a l'apartat corresponent. Així, per exemple, els porcs només podien pasturar en les parcel·les que eren dels seus amos:

“...Emperhò, aquel ho aquels de qui seran les bèsties puxen metre aqueles en ço del lur, sens don d'altri; ho si algú o alguna voldrà dar o vendre herma de ço del seu que ho puxa fer sens don d'altri; en altra manera fos caygut en lo dit ban, lo qual fos departit segons que desús és dit.

...³⁶⁰
...

Encara que la resta del bestiar de llaurada tenia més llibertat, tret dels vinyers, per a poder pasturar, sempre que no malmetés els conreus:

“ ...

Encara ordenaren e establiren que tota bèstia grossa de llaurada, anant o vinent, que puxen pasturar en tota carrera e torrent e altre loch on no facen mal e si fan mal pach per bèstia .VIII. diners de bans, sens tota merçè, lo qual ban sia departit segons que desús és dit.

...³⁶¹
...

assenyalar que entre la senyoria i la universitat existia una certa coordinació, les fonts mostren, almenys en teoria, una concòrdia existent entre la vila i el senyor que es podia traduir de la manera següent: ni el senyor ni el seu representant, podien violar arbitràriament les normes establertes per la comunitat, després d'haver donat el seu consentiment a elles, ni la universitat podia actuar independentment al marge del seu senyor, fos una persona reial, laica o eclesiàstica, ja que sempre necessitava del consentiment d'aquest per aprovar ordinacions o manaments”.

³⁵⁹ Encara que pel que fa al període de temps del nostre estudi només coneguem les ordenances municipals valenques no implica que en altres poblacions o fins i tot a la mateixa ciutat de Tarragona aquestes no existissin. Simplement es podria donar el fet que no s'haguessin conservat o que es materialitzessin per escrit en època més tardana, encara que existissin de forma material a cada població a través del costum. Així, pel que fa a Tarragona, la compilació d'ordenances que coneixem està datada a partir de l'any 1359 (paraires, teixidors i tintorers), encara que les relatives als conreus i els ramats corresponen ja a l'any 1477. Totes elles ha estat transcrites i publicades per JOAQUIM ICART, *Ordinacions i crides de la ciutat de Tarragona (segles XIV-XVII)*. Així mateix, a la compilació de les ordenances valenques, en el capítol introductori, FRANCESC CARRERAS CANDI, “Ordinacions urbanes de Bon Govern de Catalunya”, p. 196, diu “...Tractaven de justificar aquelles autoritats municipals, que vinguessin a formar aquesta compilació, y al presentar alguns antecedents, manifestaven haverla constituïda y ordenada, a exemple de lo fet en les viles de Montblanch, de la Selva y de Reus, y de la que per ban, alguns llocs de Catalunya, Aragó y València, veneren, llavors realisar. Noa importantíssima per nosaltres, puix demostra com s'havi generalisat la costum de promulgar ordinacions al sobrevenir lo segle XIV”. Respecte a la vila de Reus, mencionada en el text precedent, d'acord amb GUIX, *El “Llibre de la Cadena” de Reus*, p. 166, l'ordinació més antiga conservada i recopilada al llibre data del 25 d'abril de 1394 i tracta sobre qui “fa herbes en horts...” Cal tenir present, però que tal com diu l'autor, aquesta és una recopilació més tardana en la qual possiblement no es van incloure aquelles ordinacions que ja havien caigut en desús (p. 173). Finalment, a l'Arxiu Històric Municipal de la Selva del Camp també hi ha dipositat un llibre recopilatori de les ordenances de la vila relatives als mostassafs, la més antiga de les quals és de l'any 1345.

³⁶⁰ PAPELL, «Les ordinacions municipals de Valls», p. 46

³⁶¹ *IBIDEM*, p. 46

Per altra banda les Ordinacions també s'ocupaven d'aspectes com per exemple del fet que aquelles persones que anaven als camps de cereal a fer herba mentre el blat estava creixent eren castigades, volent evitar d'aquesta manera que es prengués el fruit en comptes de l'herba³⁶²:

“...
...

E encare ordenaren e establiren que, no sia nuyl hom ne nuyla fembra qui gos fer erba els blats dins l'horta de Vals ne en los favars altruy. E aquel o aquela qui u farà .II. sòlidos li costarà que ja amor no-n trobarà.

...³⁶³
...

Aquesta regulació sobre els camps de conreu l'hem de situar en el context d'un territori molt apte per a la pràctica de l'agricultura, en el qual tot aquell espai que ho permetia segurament havia estat romput i preparat com a camp de conreu, restant com a zones de pastoreig aquelles parts dels termes més muntanyenques o escarpades, tot i que també en aquests espais se situaven camps de conreu. Així doncs, aquesta podria ser una de les causes per les quals s'autoritzava que els bous, els animals de llaurada, pasturessin per tot el terme vallenc, amb la finalitat de garantir la seva alimentació. Amb tot, no hem d'oblidar que aquesta decisió també podia obeir a un altre motiu de caire logísitic: mentre pasturaven, els animals, de llaurada o no, netejaven els camps d'herbes i rostolls i els adobaven amb els seus fems, de manera que col·laboren en la seva regeneració i fertilització.

Pel que fa al percentatge d'ocupació de l'agrer amb aquest tipus de conreu, les transaccions estudiades suposen en xifres generals el 34% del total de documents estudiats, constituïnt-se doncs en el cultiu majoritari en aquest territori. Tammateix, si observem les dades concretes de cada població trobem diferències significatives. Així, a Valls el percentatge s'incrementa fins a gairebé doblar-se, amb un 60% d'assentaments que mencionen les tinences de terra, mentre que aquesta xifra decreix significativament pel que fa a les fonts selvatanes, amb un 18% del total, essent Alcover el territori que es troba en un terme mig amb el 48% de contractes que tenen com a objecte una finca de terra.

El cas de la universitat valenciana és molt significatiu, sobretot si tenim en compte que ens trobem en una àrea geogràfica en què com veurem en l'apartat corresponent al vinyer, hi ha indicadors sobre un canvi en la roturació de les parcel·les agrícoles dels termes alcoverenc i sobretot selvatà, amb una clara tendència a incrementar la superfície conreada de vinya. Creiem, però, que a Valls aquests conreus de terra poden tenir una importància econòmica més significativa que als altres territoris ja que en aquestes finques abunden, segons ens indiquen les nostres fonts, terres de regadiu que permeten a la pagesia la recollida de collites més abundoses en un espai temporal més curt. De fet, en un 34% dels documents estudiats es menciona que l'objecte de la transacció és un solrec, una terra de regadiu, en un 6,6% fa esment a que es tracta de terra de secà i de regadiu i en un altre 6,6% la menció

³⁶² PAPELL, «Les ordinacions municipals de Valls», p. 30

³⁶³ *IBIDEM*, p. 46

és a terra de secà. És a dir, que a gairebé la meitat de les transaccions s'especifica si s'està davant de parcel·les de conreu de regadiu o no. Finalment, aquesta importància del regadiu es veu també confirmada en la identificació d'algunes d'aquestes explotacions a la zona dedicada al cultiu dels horts³⁶⁴ que, com sabem, està dedicada tradicionalment a conreus propis de regadiu.

Als termes selvatà i alcoverenc la concreció sobre si es tracta de terres de conreu de regadiu o de secà no apareix documentada, encara que sabem de la situació de parcel·les de conreu de terra, a la vila d'Alcover, a prop de zones d'aqüífers, on entenem que la qualitat de la terra havia de ser millor, com ara el riu d'Alcover³⁶⁵, diferents recs, com per exemple, el rec de la vila³⁶⁶, o torrents com per exemple el de Bombarguet³⁶⁷, i on també identifiquem una transacció que té per objecte un tros de terra situat a l'horta d'Alcover amb la seva aigua³⁶⁸. Així mateix, també a la Selva del Camp identifiquem tinences situades a prop de zones d'aigua com poden ser la riera de la Selva³⁶⁹, la riera d'Almóster³⁷⁰ o el rec de la vila³⁷¹ i hem de tenir present, també, la situació de peces de terra a prop de la zona de l'horta i delimitades amb el torrent de l'Hospital³⁷².

Finalment, no volem acabar aquest apartat sense reiterar la tendència que observem en aquests camps de conreu, i que tractarem amb més detalls en els apartats següents, cap a un procés de canvi de roturació d'algunes d'aquestes parcel·les, o bé un canvi d'ús de la finca, que passaria de ser un camp de conreu a ser un terreny on es bastissin habitatges.

2. La vinya

El conreu de la vinya està documentat a la zona del Paísos Catalans des de l'època romana³⁷³ i es manté sense interrupcions, ni tan sols durant l'ocupació musulmana³⁷⁴. Amb

³⁶⁴ Valls 1316, caixa 2, lligall 12b) (1316, agost, 18)

³⁶⁵ Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1315, octubre, 28)

³⁶⁶ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1303, agost, 12)

³⁶⁷ Alcover 1313-1314, caixa 8, lligall 117 (1314, febrer, 25)

³⁶⁸ Alcover 1313-1314, caixa 8, lligall 117 (1313, juliol, 27)

³⁶⁹ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1300, abril, 15)

³⁷⁰ Selva del Camp 1303-1305, caixa 2, lligall 7 (1304, novembre, 9)

³⁷¹ Selva del Camp 1302, caixa 2, lligall 6 (1302, agost, 23)

³⁷² Selva del Camp 1311-1313, caixa 4, lligall 14 (1312, desembre, 10)

³⁷³ Sobre el tema de les fonts antigues sobre la vinya al Camp de Tarragona, vegeu l'article de JOSEP CLOSA FARRÉS, «Fuentes antiguas, medievales, humanísticas y modernas sobre la viticultura del Campo de Tarragona», p. 299-307.

³⁷⁴ De fet, a la zona de Tarragona, la seva existència en època musulmana està reflectida en l'obra anònima *Dikr bilad al-andalus wa fadli-ha wa sifati-ha*, inspirada en autors del segle XI i XII. JOSEP MARIA SALRACH MARÉS, «La vinya i el vi en la tradició antiga medieval», p. 58.

la repoblació cristiana del Camp de Tarragona, iniciada amb efectivitat a partir de la segona meitat del segle XII, aquest conreu, com a altres zones catalanes va reforçar-se i expandir-se³⁷⁵ ja que, d'acord amb la cultura alimentària del moment, el vi era necessari per al consum de la població encara que, en principi, no es tractava d'un aliment imprescindible per a la supervivència³⁷⁶. D'aquesta manera, al llarg de l'Edat Mitjana, el vi que s'elaborava amb la collita dels vinyers passaria d'estar destinat inicialment a l'autoconsum a ser objecte de transaccions comercials gràcies a la conjuntura econòmica i a l'increment de la producció que generà uns excedents que podien ser destinats al comerç dins de l'espai mercat³⁷⁷.

Les tasques pròpies del conreu de la vinya ocupaven la major part dels treballs agrícoles i complementaven els treballs propis del conreu de cereal³⁷⁸, que eren els que tradicionalment marcaven el cicle agrícola, malgrat la importància econòmica que poguessin anar adquirint altres espècies als camps de conreu³⁷⁹. De fet, els vinyers es corresponien amb un tipus de cultiu que exigia molta més dedicació i més treballs per part del pagès. Així, després de la plantada dels ceps s'havien de realitzar una sèrie de feines concretes de la vinya durant l'any i fins a la verema després de l'estiu, havent de realitzar, tot seguit, les tasques específiques per a l'elaboració del vi als cellers. Aquests treballs s'acostumaven a dur a terme en dates en què, en canvi, no s'havien de realitzar les tasques corresponents als camps de conreu de cereal o de l'olivera. Val a dir però, que tot i que el treball agrícola propi de la viticultura generava una despesa addicional, aquesta era acceptada pels pagesos que conreaven aquests camps tot esperant treure un benefici del possible excedent mitjançant la venda en el mercat local més proper³⁸⁰.

Les Ordinacions Municipals vallenques són prolífiques pel que fa a la protecció dels conreus i molt específicament dels vinyers. Així, respecte al punt relatiu a la invasió dels animals dels

³⁷⁵ En aquest sentit, tot i que se situa cronològicament a la segona meitat del segle XIV, són interessants els manaments del Consell general de la ciutat de Tarragona, el qual, reunit el dia 5 de novembre de 1359, va acordar un sèrie de mesures per a potenciar el creixement del conreu del vinyer amb la plantada de mínim una quarterada de vinyer per part de tots aquells propietaris els béns dels quals assolissin la xifra de 1000 sous. FRANCESC CORTIELLA I ÔDENA, «La producció vinícola a la ciutat de Tarragona al segle XV», p. 577-578.

³⁷⁶ Cal tenir en compte que el vi havia penetrat en tots els aspectes de la societat. S'emprava en el menjar diari, en les celebracions eclesiàstiques, en els menjars festius, etc. En el costum del moment no es concebia el menjar sense acompanyar-ho de vi. Era preferible a veure aigua, la salubritat de la qual no era bona. Així mateix era un complement nutritiu per a la dieta pagesa. FERRAN GARCIA-OLIVER, «Els cultius», p. 307.

³⁷⁷ SERRA, «El vi, la seva importància i la seva elaboració», p. 282-283.

³⁷⁸ PAULINO IRADIEL, «El treball agrícola i la vida a pagès», p.108-109.

³⁷⁹ ANTONI FURIÓ, «L'utilitatge i les tècniques», p. 335-336.

³⁸⁰ GARCIA-OLIVER, «Els cultius», p. 309. En relació amb els mercats locals del vi ENRIC GUINOT RODRÍGUEZ, «El mercat local del vi a la València medieval», p. 432, diu: "El mercat local del vi sembla tenir als segles medievals una àmplia extensió, tant en funció de la importància del conreu de la vinya a cada poble com pel que comentàvem que significa la seua aportació a l'alimentació diària. És per açò que els Consells Municipals, òrgans de representació de la comunitat i aparells polítics que actuen en defensa, si més no parcial, dels seus interessos, abasten un ventall d'actuacions que van dirigides a la regulació d'aquest comerç dins dels murs de cada vila i que tenen la seua concreció en l'elaboració d'una legislació i usdefruit de franquesses que garantix que tant la favorable comercialització de la producció local com els possibles drets dels consumidors de la vila enfront del frau de mercaders i taverners."

campes de conreu, l'ordinació núm. 4, datada l'any 1312, prohibia expressament l'entrada a la vinya o l'horta a tot el ramat, tant els animals locals, com els foranis procedents dels tractants que mercadejaven amb el seus ramats de població en població i que ho expressava com segueix:

“...
...

encara ordenaren i establiren que no si muyl hom ne nuyla fembra strany ne privat qui gos metre bestiar menut dins lo vinyet ne la orta de Vals. E aquels o aqueles qui contra faran pagaràn per cascuna bèstia .VI. diners de ban sens tota merçè, del qual ban fan les dues parts d'aquel ho d'aquels de qui són lo lochs hon pssades fan e l terça de la senyoria.

...
...

Encara ordenaren que no sia nuyl hom ne nuyla fembra qui gos metre porch o porchs dins lo vinyet ne la orta de Vals. E aquel o aquela que contra ferà pagarà per cascun porch .XII. diners de ban sens tota merçè. ...

...
...

Encara ordenaren e establiren que no sia nuyl mercader de bèsties grosos qui gos metre aqueles bèsties dins lo vinyet e horta de Vals. E aquel qui contra farà .XII. diners per cascuna bèstia pagarà, que ja amor no·n trobarà...”³⁸¹

Una altra manera de protegir les vinyes era el nomenament de guardians³⁸², també per part de les universitats, encarregats de vigilar tant les entrades del bestiar als cultius com els robatoris. En aquest sentit, tot i que no tenim constància de l'existència de la constitució de cap càrrec municipal amb aquestes atribucions, sí que ho tenim de la venda d'unes rendes a la Selva del Camp, l'any 1312, que poden estar relacionades amb el tema. Es tracta de la imposició de l'aiguaderia i la vinyagolia (el guardià de les vinyes era anomenat vinyògol o vinyòvol) que els jurats de la vila, Miquel Sobirà i Bernat Punyera van vendre a Pere Valirana el dia 18 de maig de 1312 per un període d'un any i un import de 560 sous³⁸³. Així mateix, aquest concepte de vinyagolia també l'identifiquem en el contracte de venda de collita realitzat per Joan Tomàs en favor de Joan Fabregat, ambdós d'Alcover i que té per objecte la venda de quatre collites de vinya, oli i altres fruits sobre un tros de terra i vinya al terme d'Alcover i on manifesta que li donarà tot excepte la vinyagolia³⁸⁴.

Aquestes i altres informacions confirmen la importància econòmica que podien arribar a assolir els vinyers, fet que els feia gaudir d'una especial protecció per part de les autoritats corresponents, i més en els territoris on el seu conreu ocupés un percentatge important de l'extensió del parcel·lari, com és el cas de la vila de la Selva del Camp. Aquest sentit el corroboren també les ordinacions municipals de Valls, en les quals es publiquen altres normes de prohibidores per a la població com per exemple entrar a la vila amb portadores de verema podrida barrejada amb la bona i vendre-la:

³⁸¹ JOAN PAPELL TARDIU, «Les ordinacions municipals de Valls», p. 46.

³⁸² GARCIA-OLIVER, «Els cultius», p. 310

³⁸³ Selva del Camp 1311-1313, caixa 4, lligall 14.

³⁸⁴ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1304, gener, 5)

“ ...

Encara an ordenat e establít que no sia algun hom o alguna fembra de qualque lig ho e qualque condició qui gos metre bagots de venema podrida en les portadores ho en les somades de venemas que volrà vendre ne en aqueles atra mesqla fer, sinó aytl com la nostra serà. E aquel o aquela qui u farà sia encorregut en ban de .V. solidos sensse merçè, e encara perduda la venema.

„385

...

A la mateixa ordinació, a l'apartat següent, es multava també la possibilitat que els veremadors poguessin robar la verema, els mallols o les redoltes:

“ ...

Encara que els venemadors no se'n gosen aportar raïms ne treer leyga ne plexeys de les vignes ne buscalyar en aquelles. E aquel o aquella venemador ho venemadora qui u frà .XII. diners li costarà.

„386

...

Així mateix, als llenyataires i als forners, els és d'aplicació la mateixa normativa, tal i com ho reflecteix la mateixa ordinació de 1299 en els següents paràgrafs:

“ ...

Encara ordenaren e establiren que no sia nuyl alenyader ni nuyl altre hom qui gos taylor ne esquexar redortes en les vinyes del terme de als sens volentat d'aquel o d'aquela de qui serà la vinya. E aquel o aquela qui u farà .II. sòlidos li costarà que ja amor no·n trobarà.

Encara ordenaren e establiren que no se nul hom ne nulla fembra qui aja part en forn o en forns de la vila qui·s gos pendre somades de sarments ni de nuyls altra lenya que sien de nuyl altre hom sens volentat d'aquel ho d'aquela de qui seran. En aquel o aquella que contra farà .V. sòlidos li costarà, que ja amor no·n trobarà, e que sia tengut de tornar la lenya o el convalent e aquel de qui serà.

„387

..

La universitat val·lenca, com a tot arreu, també va aprovar mesures proteccionistes sobre l'entrada del vi i la verema d'altres llocs amb la finalitat d'afavorir la compra de la verema del terme encara que, un cop esgotada la producció local, si s'esqueia, amb permís dels jurats els vallencs podien comprar vi forani i introduir-lo a la vila:

“ ...

Quod nulla persona christiana, judea vel etiam sarracena, extranea vel privata ciuscumque conditionis, status seu valoris existeret seu existat, auderet vel audeat ammodo ullo unquam in tempore apportare seu apportari facere ad locum predictum de Vallibus vinum vel vindemiam aliquatenus ad vendendum nec dictum vinum seu vindemiam vendere seu emere in dicta villa

³⁸⁵ PAPELL, «Les ordinacions municipals de Valls», p. 40

³⁸⁶ *IBIDEM*, p. 40

³⁸⁷ *IBIDEM*, p. 41

de Vallibus vel eius terminis seu parrotchia eiusdem, nisi dictavindemia sive vinum fuerit de honoribus et possessionibus terminorum seu parrotchie vile predictae de Vallibus vel honoribus et possessionibus quos et quas habitatores dicti loci seu terminorum eiusdem ubicumque excolerent sive etiam excolant et quicumque contra huiusmodi inhibitionem statutu et ordinationem contrafaceat seu contrafecerit vel facere atemptverit seu a usu temerario contraierit vinum et vendimiam amiterit et amitat et nichilominus penam sexaginta solidorum Barchinonensis de terno pro qualibet vice qua contraffecerit sine aliquo remedio incurreret et incurrat dominationi de Vallibus applicandam. Verum si tanta deffecta vini forsitan fuerit necessarium in loco de Vallibus et terminis seu parrotchia de Vallibus es ipsis juratis et sindicis videretur qui tunch temporis fuerint ordinati in loci de Vallibus vinum fore approtandum causa vendendi ad locum de Vallibus, quod ipsi jurati et sindici quitnc fut vel fuerint in dicto loco possent et possint et valeat apportari et venderi licite et absque metu pene in loco de Vallibus ante dicto, prout eis visum fuerit faciendum. Set transacto tempore a dictis juratis et sindicis preffinito, de voluntate et assensu consiliariorum suorum presens estatuor inhibito ac ordinatio rate menaneant atque firme perpetuo ac etiam ilibitate et ab omnibus inviolabiliter observetur; per hac autem inhibitionem statutum seu ordinationem non intendebant dicti jurati et sindici ne intendut jurisdictioni domini archiepiscopi et Terrachone ecclesie prejuditium aliquod generari nec eiden in aliquo derogare³⁸⁸

Totes aquestes disposicions van ser novament recordades i completades a l'ordinació de l'any 1314 on es feia constar el següent:

“...

Primerament ordenaren e establiren que no sia negun traginer ne venemarodar qi gos portar rayms ni neguna lenya de nuyla vinya. E aquel o aquela qui lenya se·n portarà seguirà lo sag per la villa ab l'anafil sonan. E aquel qui rayms se·n portarà .II. sòlidos li costarà, sens que amor no·n trobarà.

Encara ordenaren e establiren que no sia nuylla persona que qualche condició sia que gos bagotar per les vinyes. E qui contra farà .II. sòlidos li costarà o puyarà al costeyl.

„³⁸⁹
...

Segons Papell totes aquestes ordinacions eren conseqüència del fet que la vinya ocupava gran part de la superfície conreada del terme vallenc, cultivada en zones pedregoses i d'orografia trencada³⁹⁰, encara que segurament no constituïa el major percentatge de superfície conreada, ja que aquesta semblava correspondre al conreu de cereal³⁹¹. El terreny pedregós i d'orografia trencada on se situaven els conreus de vinyers era el resultat del foment de la seva expansió reflectida en la següent ordinació municipal de 1305:

³⁸⁸ PAPELL, «Les ordinacions municipals de Valls», p 42-43

³⁸⁹ *IBIDEM*, p. 47

³⁹⁰ *IBIDEM*, p. 29

³⁹¹ Aquest és el fet que es deriva de les nostres fonts i en aquest sentit també es manifesta MORELLÓ, «Edat Mitjana: del buit a la plenitud», p. 284

“... considerantes ac intuentes terrashonores et possessiones, Illi predios siccanorum ville et tellinorum ac parochie loci predictae de Vallibus esse infructiferas que ad blada et non esse abiles nisi tantum ad plantandum vineas et etiam propagandas cum propter asperitatem pelrosam et macritudinem ipsarum terrarum et possessionem incultarum cum etiam propter loguinqtatem earum que sunt multum et erant a remotis et distantes a loco de Vallibus; considerantes etiam et videntes quod omnes homines predictae universitatis opportune et inopportune cum propriis eorum laboribus et expensis non modicis et etiam cum mutuis manuleutis que et quasa judeis suscipiunt ratione huiusmodi ad usuras indifferenter totis juribus propeccaverint et conati fuerint usque ad hec tempora et nunc properent et nitantur et non cessent cotidie suis temporibus labores laboribiles cumulare et sumptus sumptibus accrescere et augere plantare et propagare vineas et eas excolere prout decet ut ex fructa sue fructibus ab ipsis vineis provenientes valeat et possit unusquisque utilitatem et per obtatum commodum suscipere et habere et sihi et familiis sue necessaria ministrare ac suis necessitatibus subvenire et labores suos multipliciter subligere, ex cogitantes potissime quod huiusmodi vinee et earum culture non poterant tibi neque possunt sine magna et continua difficultate laborum ac etiam expensarum ut est dictum prospicientes que ac summo opere atque studio intendentes que ad utilitatem et commodum non temen sui ipsorum in universitatis loci predicti de Vallibus et omnium et singulorum in villa et terminis seu parochia de Vallibus nunc habitantium seu habitatorum in posterum. ... »³⁹²

La universitat de Valls manifestava, doncs, la necessitat d'expandir aquest conreu pel perímetre exterior del terme vallenc tenint en compte que els terrenys eren poc aptes per al conreu de cereal a causa de la poca qualitat de les terres. Així mateix, aquesta ordinació fa menció expressa a la dificultat dels pagesos de posar-les en conreu, fins al punt d'haver de demanar préstecs a la comunitat jueva per poder fer front a les despeses que això suposava. Ara bé, d'aquesta decisió de canviar la roturació d'aquestes terres no només havien de beneficiar-se els pagesos que en tenien el domini útil, sinó també la senyoria que esperava obtenir unes rendes més elevades dels beneficis del vi³⁹³, tant si aquestes eren una part proporcional de la collita, com si es tractava d'un pagament en metàl·lic de caràcter anual.

Respecte d'Alcover i la Selva del Camp encara que no tenim coneixement documental d'ordinacions protectores per al conreu de la vinya, en podem suposar la seva existència, almenys com a costum, no només per la presència de la vinyagòlia, sinó també pel fet que, d'acord amb les nostres fonts, a totes dues viles el monocultiu de vinya és més important i significatiu (almenys percentualment) que a la veïna Valls.

Així, a Alcover, el vinyer està present en un 17% del total de contractes agrícoles, xifra clarament superior a la vallenga, encara que si a tots dos territoris sumem les dades relatives a policultiu de terra i vinya i monocultiu de vinyer, podem comprovar com la situació canvia i en aquestes condicions, el percentatge d'ocupació vallenc és superior a l'alcoverenc. Ara bé, malgrat aquesta inferioritat global, sabem de la tendència a l'increment

³⁹² PAPELL, «Les ordinacions municipals de Valls», p. 41-42

³⁹³ MORELLÓ, «Edat Mitjana: del buit a la plenitud», p. 284-285

d'aquest cultiu a Alcover gràcies a la informació aportada pels establiments de trossos de terra que tenen entre d'altres, la condició de plantar-los de vinya en un termini concret de temps per una banda, i també a les alienacions de trossos de terra i vinya, plantats i per plantar, per l'altra. Aquestes condicions ens donen a entendre que pot haver un procés de canvi de roturació de terres de conreu que afecta almenys a part del parcel·lari. Amb tot, l'abast d'aquesta transformació només podrà ser confirmada a partir de les dades que s'obtinguin sobre conreus en èpoques posteriors a la que estem estudiant. Així mateix, com en el cas vallenc, també hem de tenir en compte que en algunes d'aquestes finques transferides hi ha presència de policultiu, molt sovint conreu combinat de terra i vinya o d'altres espècies com per exemple arbres fruiters tot i que aquest últim aspecte no es menciona de manera habitual.

L'agrer selvatà, en ser les fonts força més abundants en xifres absolutes, aporta una gamma més rica en matissos. Així, el primer que observem és una presència més important pel que fa al monocultiu de vinyers amb un 37% del total, al qual s'ha de sumar el 14% global de peces de conreu de policultiu de terra i vinya, vinya i olivera o terra, vinya i olivera. Així mateix, tot sembla indicar que aquestes xifres augmentaran al llarg del temps ja que tenim constància documental d'un important nombre de sotsestabliments de tinences de conreu que s'atorguen amb la finalitat de plantar-les de vinya en un període de temps concret, de manera que, previsiblement, el perfil del paisatge agrari selvatà pot arribar a canviar notablement en el decurs dels anys.

En aquest sentit, és interessant destacar els vint sotsestabliments a quart en els quals Ramon Vallcurva, militar i habitant de la Selva del Camp entre els anys 1300 i 1312 atorga tinences de terra situades al seu mas de Riera, a vegades mencionant simplement l'expressió "tros" i a vegades mesurades en quarterades, amb la finalitat de plantar-les de vinya normalment abans dels tres anys, tot i que en una ocasió amplia el període a quatre anys ja que la parcel·la atorgada és força superior a la resta (parla de sis quarterades de terra³⁹⁴). Val a dir, però, que només en quatre dels documents s'identifica pròpiament la condició de "plantar-ho de vinya". A la resta d'instruments no s'especifica l'espècie o espècies amb què s'han de plantar les parcel·les, encara que entenem que es tracta de vinya ja que així ens ho confirma la comparació d'un d'aquests sotsestabliments amb una compra-venda posterior que afecta a la mateixa tinença. Es tracta del sotsestabliment a quart atorgat a Joan Andreu, picapedrer, i la seva dona Ramona, i que té com a objecte dues quarterades de terra mesurades al terme de la Selva, al seu mas de Riera amb la condició que les plantin abans de tres anys³⁹⁵. Amb posterioritat, aquest matrimoni aliena a Maria, esposa de Joan Finet, de la Selva del Camp, el domini útil sobre un tros de vinya que té a quart per Ramon Vallcurva³⁹⁶ les afrontacions del qual coincideixen amb el contracte de sotsestabliment.

³⁹⁴ Selva del Camp 1301-1302, caixa 2, lligall 5 (1301, setembre, 26)

³⁹⁵ Selva del Camp 1301-1302, caixa 2, lligall 5 (1301, agost, 26)

³⁹⁶ Selva del Camp 1302, caixa 2, lligall 6 (1303, febrer, 27)

Per altra banda, els documents que trobem als manuals notariaus selvatants i que afecten a parcel·les de conreu de mallol (vinya jove d'un any aproximadament) són un altre símptoma de l'expansió del vinyer pels camps de conreu selvatans, bé com a monocultiu o bé en associació amb agrers de terra. Així mateix, als vinyers selvatans (tant en monocultiu com en policultiu), també arribem a identificar d'altres elements com ara avellaners³⁹⁷, arbres (menció genèrica), o, fins i tot, un corral³⁹⁸.

La transformació del paisatge agrari selvatà a partir de l'important increment de parcel·les de vinyer en detriment de les terres de cereal, no implica, però, la desaparició d'aquest cultiu. Més aviat es tracta d'una realitat que s'ha d'enmarcar clarament en un context econòmic que està evolucionant des d'uns orígens on es practica una agricultura de subsistència fins a un moment en què la mentalitat camperola va canviant i orienta el treball a donar sortida dels seus excedents en els mercats propers³⁹⁹. Així, en el moment en que els veïns pertanyents als grups més benestants de la població tenen superat el llindar de l'autoabastiment dels seus grups familiars, decideixen destinar les seves inversions i els seus esforços en el conreu de productes amb més sortida en el mercat, com és el cas del vi, la venda de l'excedent del qual els permetrà tenir accés a diners en metàl·lic que els són necessaris per fer front al pagament de les rendes senyoriaus, les talles municipals i fins i tot per adquirir en el mateix mercat altres productes que no produeixin.

Finalment, pel que fa a conreu de regadiu en els vinyers d'Alcover i la Selva del Camp, no hi ha una referència documental explícita, tal i com passa al terme de Valls, on els contractes agraris mencionen clarament els solreus. Amb tot, hem de suposar que si algunes d'aquestes finques de conreu selvatanes o alcoverenques se situaven a la vora de les rieres, torrents, recs, o qualsevol altre recurs fluvial, la terra de conreu, encara que no puguin aprofitar directament les aigües per manca d'autorització o per qüestions fiscals, ha de ser de millor qualitat ja que el subsòl s'ha de beneficiar de l'existència d'aquests cursos d'aigua. Aquest podria ser el cas de les vinyes situades, en el terme selvatà i a prop de la riera de la Selva⁴⁰⁰, el rec⁴⁰¹ o els torrents d'Almoster⁴⁰² i de l'Hospital⁴⁰³, per exemple. I en el

³⁹⁷ Selva del Camp 1313-1314, caixa 4, lligall 15 (1314, gener, 9)

³⁹⁸ Selva del Camp 1313-1314, caixa 4, lligall 15 (1313, desembre, 16)

³⁹⁹ En aquest sentit és manifesta, per exemple CARLOS LALIENA CORBERA, «El viñedo suburbano de Huesca en el siglo XII», p. 27, on citant altres autors com J.A. Sesma o Georges Duby diu: "... el viñedo para alcanzar localmente un óptimo productivo, tiene dos exigencias básicas: una mano de obra abundante —puesto que la viña requiere mucho Trabajo humano y poco equipamiento— y unas condiciones aceptables de mercado, es decir, un precio. La reconversión de campos de cereal en viña se produce cuando es rentable pecuniariamente, en virtud de una mayor demanda, que modifica el comportamiento de los precios a favor del vino, y por las peculiares condiciones sociales de la producción vitícola". I més endavant afegeix "El viñedo evoca un alivio en la situación de zonas con tendencia a la superpoblación, puesto que ocupa mayor cantidad de Hombres, con un equipo mínimo. Exige fuertes Inversiones iniciales -en mano de obra asalariada o bajo contratos de diversa índole- que se ven compensadas en cuanto que no se retiene parte de la cosecha para simiente y el producto obtenido es fuertemente comercializable".

⁴⁰⁰ Selva del Camp 1316-1317, caixa 4, lligall 16 (1317, maig, 23)

⁴⁰¹ Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8 (1305, novembre, 26)

⁴⁰² Selva del Camp 1309, caixa 3, lligall 11 (1309, agost, 23)

cas d'Alcover podria tractar-se dels cultius de vinya situats a prop del rec d'Alcover⁴⁰⁴ o el torrent del Bomburquet⁴⁰⁵, entre d'altres.

3. L'olivera i altres cultius arborícoles

L'olivera és el tercer element que integra la trilogia de l'agricultura mediterrània, juntament amb la vinya i el blat i és l'arbre de secà més estès arreu de les comarques catalanes. Del seu fruit s'obté l'oli, un producte que es pot utilitzar en aquests anys per a la il·luminació; per a fer sabó; per a la fabricació de teixits; per a la medicina o productes de tipus farmacèutic; per a actes i cerimònies religiosos, com la consagració dels reis; però, sobretot, per a l'ús alimentari⁴⁰⁶. Que l'oli era un bé preuat, ho demostra el fet que les Ordinacions Municipals de Valls també dicten normes per a la seva protecció:

“...

Encara ordenaren e establiren que no sia nuyl senyor ni nuyla dona de molí qui gos fer a degú feedor d'oli de .VIII. quil·mades a usus entre nit i dia. E aquel o aquela qui contra farà .V. sòlidos li costarà que ja amor no·n trobarà.

Encara ordenaren e establiren que no sia nuyl senyor ne nuyla dona de molí que gos mesurar los punyerons de les olives sinó corrents menys de calqua. E aquel o aquella qui u farà .XII. diners li costarà, que ja amor no3n trobarà.

Encara ordenaren e establiren que no sianuyl hom ne nuyla fembra estrany ne privat que gos espigolar olives en nuyl loch on haja olivar ne oliveres. E aquel o aquella qui u farà .II. sòlidos li costarà, que ja amor no·n trobarà. I si no pot pagar los .II. sòlidos serà pujat el costeyl sens tota merçè.

...⁴⁰⁷

El cultiu de l'olivera i d'altres arbres fruiters, tant en zones de regadiu com de secà està clarament documentat a les nostres fonts, encara que la seva extensió i importància, en comparació amb els conreus de vinya o de cereal es pot considerar més aviat de segon ordre. De fet, la majoria de transaccions on trobem aquests arbres corresponen a vinyers o camps de terra on aquest tipus d'arbre apareix associat amb el cultiu que entenem que ha de ser el principal, encara que les fonts no són prou clares en indicar si es tracta de plantacions als marges de les finques, o arbres isolats en mig de les parcel·les. Fins i tot tenim notícies sobre tinences de conreu de les tres espècies mediterrànies (terra, vinya i oliveres) al territori estudiat, encara que només a la Selva del Camp aquests contractes

⁴⁰³ Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8 (1305, juny 30)

⁴⁰⁴ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1304, desembre, 27)

⁴⁰⁵ Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8 (1305, octubre, 5)

⁴⁰⁶ GARCIA-OLIVER, «Els cultius», p. 312.

⁴⁰⁷ PAPELL, «Les ordinacions municipals de Valls», p. 45

assoleixen un percentatge de l'1% del total de documents analitzats. Són comptades, en canvi, les ocasions en què l'olivera s'aliena com un monocultiu, un olivet, tal i com les trobem, tant a Alcover⁴⁰⁸ com a la Selva del Camp⁴⁰⁹. Per altra banda, al territori vallenc sabem d'alguna alienació d'olivera, però no la podem considerar com un monocultiu perquè les fonts explícitament parlen de vuit oliveres en un tros de terra⁴¹⁰. Aquestes dades es confirmen també quantitativament ja que a partir dels documents estudiats, el cultiu de l'olivera està present només en un 1% dels contractes tant a la Selva del Camp com a Valls i en un 2% dels mateixos a la població d'Alcover, encara que aquestes xifres es poden incrementar lleugerament en els contractes on trobem conreus de terra i olivera (Alcover amb un 2% i la Selva del Camp amb un 4%) o conreus de vinya i olivera (Alcover no arriba a l'1% i la Selva del Camp amb un 1%).

Finalment, a diferents constitucions d'establiment o sotsestabliments en les quals no es fa menció explícita a l'existència d'oliveres en l'objecte de la transacció, però que tenen com a condició una part dels esplets, la collita d'olives també pot estar present en la reserva que l'atorgant del contracte fa, ja sigui en quart⁴¹¹, o en altra quantitat com ara la meitat⁴¹² o el terç⁴¹³ de l'oli (entenem que elaborat amb els fruits dels arbres de la parcel·la en qüestió). Aquest fet corrobora la hipòtesi que aquest cultiu està present en aquestes contrades, encara que no podem confirmar el seu grau d'importància respecte a d'altres espècies. En tot cas, l'oli és prou important per a l'economia domèstica, ja que es tracta d'un producte de fàcil col·locació al mercat, tal i com revelen les dades obtingudes als diferents inventaris documentats als llibres notariais estudiats. Gràcies a aquest tipus de font⁴¹⁴ sabem de l'existència a les llars d'aquestes poblacions tant d'estris relacionats amb l'emmagatzematge d'oli com per exemple les gerres olieres⁴¹⁵, com del propi fruit de l'olivera ja transformat en oli⁴¹⁶. De fet, l'oli s'identifica també com a pensió censal en espècie fixa a satisfer independentment del tipus de tinença que es transfereixi. Són censos de mesures d'oli, com

⁴⁰⁸ Alcover 1316-1317, caixa 8, lligall 120 (1316, octubre, 26)

⁴⁰⁹ Selva del Camp 1309-1311, caixa 3, lligall 11 (1311, gener, 2)

⁴¹⁰ Valls 1316, caixa 2, lligall 12b) (1316, agost, 25)

⁴¹¹ Selva del Camp 1307-1308, caixa 3 lligall 9 (1309, novembre, 24)

⁴¹² Selva del Camp 1302, caixa 2, lligall 6 (1302, novembre, 29)

⁴¹³ Alcover 1306-1311, caixa 7, lligall 116 (1311, setembre, 5)

⁴¹⁴ Els inventaris *post mortem* són una important font de cultura material que ajuda a documentar o a completar la informació sobre aspectes de la vida quotidiana de les persones com per exemple, aliments, animals domèstics, parament de la llar o estris propis de l'ofici que desenvolupa en cap de família. En aquest sentit es manifesta l'article, centrat en aspectes sobre l'alimentació, de XAVIER LENCINA PÉREZ, «Els inventaris *post mortem* com a font per a l'estudi de l'alimentació. Inventaris barcelonins del període 1597-1604», p. 207-221

⁴¹⁵ És el cas, per exemple de l'inventari dels béns del difunt Joan Cusit (Selva del Camp 1309, caixa 3, lligall 11, full solt sense datar)

⁴¹⁶ A l'inventari dels béns del difunt Gaufred de Voltterra, militar de Font de l'Aztor, datat el 13 de gener de 1311, consta una gerra amb 3 quarts d'oli a la despesa de la casa (Selva del Camp 1310-1311. Testaments lligall 395)

per exemple quatre quartans i mig a satisfer per la tinença d'un tros d'hort a l'horta de la Selva amb tres quartans d'aigua⁴¹⁷.

És evident que, tot i l'escassa informació continguda a les fonts estudiades, l'economia de la família camperola es veu completada amb els esplets obtinguts del conreu d'altres arbres que es troben situats tant a les parcel·les de secà com a les de regadiu. En aquest últim cas, normalment es troben a la zona de l'horta, com bé hem identificat a les viles d'Alcover⁴¹⁸ i de la Selva del Camp⁴¹⁹, o bé en solrecs al terme de la universitat de Valls, al lloc d'Espinavessa⁴²⁰. En canvi, pel que fa als conreus de secà, localitzem els arbres en els cultius principals on també, en alguna ocasió, es menciona l'existència, així mateix, de les oliveres, les quals, a diferència de la resta d'arbres fruiters, s'identifiquem a les nostres fonts amb independència de la resta d'espècies arbòries⁴²¹, la qual cosa contribueix a confirmar la impressió de l'especial importància que se li atorga a l'olivera respecte de la resta d'arbres fruiters. Per altra banda, l'avellaner, arbre fruiter per excel·lència en aquestes contrades en l'actualitat, també apareix mencionat en algunes d'aquestes parcel·les com ja hem pogut veure en apartats anteriors, i el seu fruit, l'avellana⁴²², està present també en algun dels inventaris estudiats juntament amb altres productes d'arbres fruiters la llarga conservació dels quals era possible com ara les nous⁴²³, les garrofes⁴²⁴ i les figues⁴²⁵.

Per finalitzar no podem passar per alt la importància que el cultiu d'arbres bé als marges de les finques o bé de manera isolada en el seu interior, havia de tenir per a l'economia pagesa ja que els establiments o sotsestabliment d'algunes d'aquestes tinences pactaven amb condicions com ara: no poder posar o arrencar arbres⁴²⁶; el permís per talar i arrencar arbres⁴²⁷; el permís per talar arbres excepte l'olivera⁴²⁸; o bé la necessitat de demanar permís per poder erradicar els arbres de la finca⁴²⁹.

⁴¹⁷ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1 lligall 4 (1300, agost, 10)

⁴¹⁸ Alcover 1306-1311, caixa 7, lligall 116 (1311, novembre, 25)

⁴¹⁹ Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8 (1305, juliol, 26)

⁴²⁰ Valls 1319, caixa 2, lligall 13a) (1319, setembre, 15)

⁴²¹ Selva del Camp 1302, caixa 2, lligall 6 (1302, octubre, 24)

⁴²² Inventari dels béns de l'esposa d'Andreu Miquel, realitzat a instàncies d'ella mateixa. Selva del Camp 1309, caixa 10, lligall 11 (1310, gener, 10)

⁴²³ Inventari dels béns de l'esposa d'Andreu Miquel, realitzat a instàncies d'ella mateixa. Selva del Camp 1309, caixa 10, lligall 11 (1310, gener, 10)

⁴²⁴ Inventari dels béns del difunt Andreu Miquel. Selva del Camp 1309, caixa 3, lligall 11 (1309, desembre, 28)

⁴²⁵ Inventari dels béns de la difunta Barce, esposa de Jaume Albiol. Selva del Camp 1318-1319, lligall 396 Testaments (1318, novembre, 24)

⁴²⁶ Selva del Camp 1301-1302, cixa 2, lligall 5 (1302, febrer, 26)

⁴²⁷ Valls 1304, caixa 1, lligall 7 (1304, novembre, 4)

4. Horta i farraginars: els regadius

Com ja s'ha anat veient els conreus de regadiu es concentren bàsicament, pel que fa a Alcover i la Selva del Camp a les zones de l'horta. Sabem, així mateix, que hi ha nombroses parcel·les de conreu, tant de vinyer com de cereal, situades al llarg de les zones per les quals recorren cursos d'aigua, tot i que aquests, d'acord amb la climatologia de la zona, han de patir llargs períodes d'estiatge. Entenem que aquestes finques han de tenir una qualitat millor ja que es poden beneficiar de la seva situació a prop d'una zona més humida, però no podem confirmar que siguin terres de regadiu perquè les fonts no ho manifesten explícitament. En canvi, en el cas de Valls sí que sabem de l'existència de terres de regadiu no només d'horta, sinó també pel que fa a les terres de cereal o de vinya ja que les fonts les distingeixen clarament tal i com hem vist en parlar d'aquests conreus. No insistirem, doncs, en aquest apartat, en tractar notícies que ja hem documentat. Ens centrarem en el tema de les espècies conreades en els espais d'horta i farraginar.

4.1. L'horta

L'hort és, en paraules de Jaume Vilaginés "*l'espai de la llibertat pagesa*" ja que, en principi, no era un tipus de cultiu que pogués interessar, al menys vivament, als senyors feudals i sí que, en canvi, influïa en l'economia camperola en dos sentits: primerament la producció dels horts (hortalisses, llegums seques, cebes, alls, entre d'altres) completava la dieta dels pagesos i, en segon lloc, el possible excedent que podien extreure podia ser venut en els mercats locals, completant, d'aquesta manera, els ingressos familiars⁴³⁰. Aquests espais normalment se situaven a prop de les ciutats o dels pobles i sovint en terres que podien ser fàcilment irrigades pel curs d'aigua més proper a la població⁴³¹.

El conreu de l'horta té una certa importància en aquest territori, tal i com ho demostren les xifres dels contractes documentats a cadascun de les poblacions estudiades. Així, mentre que a Alcover, el 24% del total de documents estudiats tenen com a objecte horts, aquest percentatge devala fins al 8% en el cas vallenc, essent la població selvatana, la que manté un terme mig amb un 16%, percentatge que s'aproxima al global del 15% de mitjana. Així mateix, la importància que aquest tipus de cultiu havia de tenir entre els camperols, la trobem reflectida documentalment a les ordinacions municipals vallenques, en concret, a la núm. 4, a què ja hem fet referència en parlar dels vinyers, i en la qual es prohibeix expressament l'entrada a la vinya o l'horta a tot el ramat, tant els animals locals, com els foranis procedents dels tractants que mercadejaven amb el seus ramats de població en població⁴³².

⁴²⁸ Selva del Camp 1303-1305, caixa 2, lligall 7 (1304, setembre, 11)

⁴²⁹ Selva del Camp 1301-1302, caixa 2, lligall 5 (1301, maig, 9)

⁴³⁰ VILAGINÉS, *El paisatge, la societat i l'alimentació*, p. 88.

⁴³¹ JORDI BOLÓS MASCLANS, *Aportació al coneixement a les terres de conreu a Catalunya a l'Edat Mitjana*, p. 153

⁴³² PAPELL, «Les ordinacions municipals de Valls», p. 46

La posició d'aquestes parcel·les presenta una sèrie de similituds generals com són el fet que tendeixen a concentrar-se al voltant dels nuclis habitats de les poblacions estudiades. Així, a la Selva del Camp, la localitzem bàsicament al voltant del perímetre exterior del nucli habitat, encara que també sabem d'explotacions d'horta disseminades pel terme, tot i que amb una presència sensiblement inferior. A Alcover trobem, així mateix, l'espai dedicat al seu conreu a una zona de concentració parcel·lària que rep el nom d'horta d'Alcover, al voltant del nucli habitat o bé disseminat pel territori. I, finalment, Valls també presenta aquest tipus de concentració parcel·lària, no només pel que fa al principal nucli habitat, sinó també en altres partides del terme com per exemple el Burgar⁴³³.

Pel que fa a les espècies que s'hi conreen, la informació obtinguda a les nostres fonts és pràcticament nul·la. Hem de recórrer a la descripció de béns que es troba als inventaris inserits als llibres notariaus estudiats per saber de la presència a les llars de diferents productes el conreu dels quals és propi dels espais d'horta. Gràcies al seu contingut localitzem a les llars de les viles estudiades, per exemple, cebes⁴³⁴ i alls⁴³⁵ o espècies lleguminoses, que es poden emmagatzemar bé assecades o bé transformades en farina, com ara faves⁴³⁶, llenties⁴³⁷, fessols⁴³⁸, cigrons⁴³⁹, pèsols⁴⁴⁰ o guixes⁴⁴¹.

Així mateix, una altra font que contribueix al seu coneixement la constitueix l'ordinació municipal de Valls de 1320 que se'n fa ressó en reforçar la seva protecció cara als possibles robatoris:

“ ...

Encara establiren e ordenaren los damunt dits jurats en la forma damunt dita que no sie nuyl hom ni nulla fembra de qualque condició sie que emble cols ni nuyla altra ortaliça e ni faves ni

⁴³³ Vegeu, per tenir més dades de la localització d'aquests conreus allò que ja ha estat exposat en la descripció del terme de les tres poblacions estudiades.

⁴³⁴ Inventari dels béns de la filla de Pere Guissona, de Mas de Pere Berenguer . Alcover 1313-1314, caixa 8, lligall 117 (1313, novembre, 25)

⁴³⁵ Inventari dels béns de Mansilia, esposa de Ramon Bonet, difunta. Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1303, novembre, 15)

⁴³⁶ Inventari dels béns d'Elisenda, esposa de Pere Montsó. Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1314, juny, 22)

⁴³⁷ Inventari dels béns de Maria, vídua de Bonanat Massó. Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1314, juny, 28)

⁴³⁸ Inventari dels béns de Bernat Castelló. Alcover, 1313-1314, caixa 8, lligall 117 (1314, gener, 24)

⁴³⁹ Inventari dels béns del difunt Ramon Carbó. Selva del Camp 1318-1319, lligall 33396. Testaments (1318, juliol, 24)

⁴⁴⁰ Inventari dels béns del difunt Ramon Carbó. Selva del Camp 1318-1319, lligall 33396. Testaments (1318, juliol, 24)

⁴⁴¹ Inventari dels béns de Guillem i Elisenda, filles de Pere Aemar, a causa dels creditors . Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1315, setembre, 24)

nuyl altre legum d'ort o de terra e sie dins lo terme ni parròquia de Vayls. E aquela aquela que u farà que pach de ban .V. sous de dia e .X. sous de nit. E si per a ventura no·ls pot ho no·ls volia pagar que estia a .V. dies per ban de dia e .X. dies per ban de nit en la ciya a penitencia de pa e d'aygua a son cost e a sa messiò, sens tota missericòrdia.

...⁴⁴²

Per altra banda, tenim novament informació sobre la presència d'arbres⁴⁴³ en aquestes finques, suposadament fruiters, i d'altres elements no vegetals com ara basses⁴⁴⁴ o colomars⁴⁴⁵. Finalment, també hem documentant l'existència d'horts dins del perímetre emmurallat⁴⁴⁶, horts tancats⁴⁴⁷ i de transaccions que tenen com a objecte horts en els quals es construïran cases⁴⁴⁸, d'acord amb les condicions pactades per les parts actuant, que sembla ser la conseqüència de la consolidació de l'expansió urbanística del segle XIII, tema aquest que serà tractat abastament en el capítol corresponent.

4.2. El farraginar

Els conreus de farraginars, espais sembrats de cereals o lleguminoses que no arriben a granar, és a dir segats en verd i destinats principalment a l'alimentació del bestiar⁴⁴⁹ (bàsicament equí o bèsties grosses destinades al treball del camp) se situen, així mateix, en terres de regadiu on són especialment rendibles, generalment dins del mateix espai dedicat al conreu de l'horta, tot i que en el cas que ens ocupa no s'extén de manera uniforme a tot el territori estudiat. Al contrari, d'acord amb dades de què disposem és bàsicament al terme de la Selva del Camp on localitzem la pràctica totalitat dels contractes que tenen com a objecte tinences on es cultiva aquest tipus de planta (equival al 3% de la totalitat de contractes d'aquesta població). En canvi, a Alcover el seu cultiu és, d'acord amb la nostra informació, pràcticament testimonial. Només el podem identificar al document de data 3 de març de 1319 mitjancant el qua els esposos Mateu Mallafrè i Guillerma, habitants d'Alcover, venen a Pere Roselló, també alcoverenc, el domini útil sobre un farraginar que tenen per Sibil·la de Plegamans al terme d'Alcover, per un import de 65 sous⁴⁵⁰. Finalment, dins del terme vallenc, no hem localitzat cap parcel·la agrícola destinada a aquesta a aquest tipus de conreu.

⁴⁴² PAPELL, «Les ordinacions municipals de Valls», p. 58

⁴⁴³ Alcover 1306-1311, caixa 7, lligall 116 (1311 novembre, 25)

⁴⁴⁴ Selva del Camp 1308-1309, caixa 3, lligall 10 (1309, gener, 24)

⁴⁴⁵ Valls 1319, caixa 2, lligall 13a) (1319, setembre, 24)

⁴⁴⁶ Selva del Camp 1313-1314, caixa 4, lligall 15 (1313, novembre, 24)

⁴⁴⁷ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1305, març, 23)

⁴⁴⁸ Selva del Camp 1316-1317, caixa 4, lligall 16 (1316, agost, 9)

⁴⁴⁹ AVENTÍN, *La societat rural a Catalunya*, p. 49

⁴⁵⁰ Alcover 1306-1311, caixa 7, lligall 116

Aquesta disparitat pot donar lloc a diferents interpretacions la més probable de les quals pot ser la relativa a l'alimentació d'un tipus de ramaderia concreta, la ramaderia major, i més concretament els cavalls els quals acostumen a estar estabulats i no pasturen pels diferents espais agraris com la resta de cabanyes ramaderes. Amb tot, aquesta no deixa de ser una hipòtesi que només podem plantejar ja que no tenim instruments que ens permetin el seu desenvolupament o el plantejament d'alguna altra alternativa.

B. TÈCNIQUES AGRÀRIES⁴⁵¹

Les famílies pageses desenvolupaven les seves tasques en funció de la divisió del treball existent segons el sexe i l'edat. Per dur a terme les feines agrícoles empraven tota una sèrie d'instruments que, en paraules de Víctor Fariás "...es feien servir per a obtenir, tractar i conservar els recursos que es guanyaven al conjunt d'elements productius..."⁴⁵² Malauradament, les nostres fonts contenen escasses dades sobre les tècniques i les eines emprades per al camperolat camptarragoní en el desenvolupament de les seves tasques, tot i que aquesta sembla ser una mancança general a les fonts documentals que es conserven, les quals, d'acord amb les dades que reflecteixen, semblen estar més interessades a donar constància dels pagaments i les obligacions a què estava sotmesa la població camperola que no pas a les tècniques de conreu dels camps, l'utilitatge emprat o les condicions físiques dels terrenys⁴⁵³. Amb tot, en algun dels contractes amb què hem treballat es mencionen les tasques a realitzar a les finques transferides. És el cas, per exemple d'un instrument de compra-venda datat el dia 9 de desembre de 1308, que en realitat és una venda de quatre collites entre els esposos Llorenç Ordi i Bernarda com a part venedora i Guillem Simó, com a part compradora, i que té per objecte un tros de terra i olivera, on també es conrea vinya tal i com consta a les condicions establertes en el contracte. En ell es menciona l'obligació de realitzar tota una sèrie de tasques: podar, cavar i eixorbir anualment el tros de vinya per part dels venedors (no és ven la terra, sinó la collita, per tant sembla evident que els compradors volen assegurar-se que aquesta és de la millor qualitat possible amb l'obligació del venedor a realitzar totes les tasques necessàries per a que així sigui). Altra condició establerta és la satisfacció del cens que ja percep dit Guillem Simó i el qual no s'especifica. També s'indica que la collita de blat és dels venedors, mentre que tota la collita venidora de vinya i olivera és del comprador⁴⁵⁴. Creiem que aquest tipus d'obligacions normalment es poden trobar reflectides, no només als contractes de compra-venda de collites, sinó també als arrendaments o als establiments i sotsestabliments a termini, és a dir, en aquells tipus de contractes que tenen com a objecte la transacció d'una parcel·la en la qual es conrea (bé com a monocultiu, bé associat amb altres espècies) el vinyer, i que té com a finalitat la confirmació que durant el període en què el domini útil de la tinença estigui en mans d'aquesta persona, es duran a terme les tasques necessàries per a mantenir en òptimes condicions la terra de cultiu.

Malgrat que els instruments objecte del nostre estudi gairebé no aporten més informació que la ja mencionada, hem trobat una altra font d'interès per completar la informació sobre les

⁴⁵¹ Hem fet servir el *Diccionari català-valencià-balear Alcover-Moll* publicat per l'Institut d'Estudis Catalans com a complement de les diferents definicions i descripcions de les eines agrícoles mencionades en aquest capítol.

⁴⁵² FARIAS, *El mas i la vila a la Catalunya medieval*, p. 32. L'autor fa aquesta definició tot parlant de les famílies de mas, però entenem que és completament vàlida per a les famílies camperoles medievals en general, i més concretament, per als camperols que viuen en nuclis d'hàbitat concentrats i tenen les seves tinences disseminades pel territori del poble.

⁴⁵³ FURIÓ, «L'utilitatge i les tècniques», p. 335.

⁴⁵⁴ Selva del Camp 1308-1309, caixa 3, lligall 10

tècniques agràries i l'utilitatge propi d'aquestes i que ja hem utilitzat en parlar dels cultius. Es tracta dels inventaris realitzats sobre els béns de les persones difuntes en els quals s'enumeren totes les possessions tant de béns mobles com immobles que tenen aquestes en el moment del seu decès. Així, en aquestes poblacions eminentment agrícoles la presència de diferents peces d'utilitatge agrícola a l'eixovar domèstic ens permet reconstruir el tipus de tècniques emprades pels camperols o, si més no, aproximar-nos-hi⁴⁵⁵. Finalment, però no menys important, hem utilitzat una altra font per estudiar les tècniques agrícoles: el calendari del pagès que estableix els terminis de les feines del camp.

1. *Cultius de cereal*

Tradicionalment s'ha considerat que el cultiu del cereal és hegemònic a les terres catalanes en aquestes dates, tot i la importància creixent que tenen altres conreus com ara la vinya. De fet, tal i com diu Antoni Furió, "...agricultura volia dir bàsicament cerealicultura..."⁴⁵⁶. D'aquesta manera, s'entén la raó per la qual el cicle agrícola vindria marcat per les feines pròpies del conreu del cereal, mentre que les tasques corresponents als conreus de vinya, olivera o altres espècies, s'haurien d'adaptar al calendari establert inicialment per al cicle cerealícola. Així, el calendari de pagès començava cada any amb la preparació entre els mesos d'octubre i novembre del terreny per al cultiu dels cereals d'hivern, feina aquesta que determinaria el resultat final de la quantitat i la qualitat de la collita⁴⁵⁷. I per a la realització d'aquestes tasques la pagesia havia de fer servir l'utilitatge més apropiat de què disposava: l'arada, la fanga, l'aixada i l'aixadella o el càvec⁴⁵⁸.

L'arada estava considerada com un dels instruments més importants, o potser el més important per a la realització de les tasques del camp. A les nostres contrades es feia servir la tradicional arada romana o mediterrània introduïda pels romans i que es va mantenir bàsicament fins al segle XVIII amb poques variacions. La seva estructura constava de tres parts: el timó o barra de fusta que unia l'arada amb els animals i que podia ser forcat en el cas d'utilitzar només un animal; el dental o fusta on es fixava la rella, que és aquella peça de ferro que és tallant en un extrem i en forma de mànec en l'altre extrem de manera que així se subjecta al dental de l'arada; i l'estava, el mànec que empunyava el pagès per a dirigir l'arada. Aquesta eina s'utilitzava per polvoritzar el sòl, enterrar les llavors i trencar la xarxa de capilars per evitar l'evaporació i conservar la humitat. No podia, però girar la terra en profunditat per afavorir la seva fertilitat com sí que ho podia fer l'anomenada *carruca*, arada de rodes emprada al nord d'Europa⁴⁵⁹. L'arada es troba identificada a alguns dels inventaris que hem localitzat als llibres notariais que són objecte del nostre estudi. Aquest és

⁴⁵⁵ FURIÓ, «L'utilitatge i les tècniques», p. 335.

⁴⁵⁶ *IBIDEM*, p. 335.

⁴⁵⁷ *IBIDEM*, p. 336.

⁴⁵⁸ JOSEP M. SANS I TRAVÉ *La colonització de la Conca de Barberà després de la conquesta feudal. El cas de Vimbodí(1149?/1151-1200)* p. 160-161.

⁴⁵⁹ AVENTIN, *La societat rural a Catalunya en temps feudals*, p.52-54

el cas, per exemple, de l'inventari dels béns de Ferrer Totosaus, del Milà⁴⁶⁰ on es fa constar la presència de dues arades amb els seus aparells. Parts integrants de l'estructura de l'arada també les trobem en alguns d'aquests documents. Així, tenim constància de peces com la rella⁴⁶¹, el dental⁴⁶² o la tràsega o traiga⁴⁶³, una anella de fusta o de ferro per la qual passa i se subjecta l'espigó de l'arada o també d'un carro.

La fanga era l'instrument manual més útil per a gitar la terra. Es componia d'una pala o una forca de tres o quatre puntes de ferro posada al cap d'un mànec i en el mateix sentit que aquest, i a la part superior hi havia un mantí o creuera per ajudar a fer força. Aquesta eina permetia girar la terra en superfícies petites⁴⁶⁴. L'aixada, una eina que bàsicament consisteix en un ferro acerat acabat en tall o en punta, amb un ull per on passa un mànec de 70 a 90 cm. de llarg, i l'aixadó, que és una varietat de l'aixada, era d'utilitat per descrotar i remoure la terra a l'hort o a zones de terrenys petits o difícils on no podia passar l'arada però sí que passaria o ja havia passat la fanga. Finalment, el càvec també era una variant de l'aixada amb la fulla ampla per la part posterior i estreta per l'anterior amb una forma trapezoidal o triangular que s'utilitzava per a cavar⁴⁶⁵. Totes aquestes eines estan presents a les nostres fonts excepte la fanga. Així l'aixada⁴⁶⁶, l'aixadó⁴⁶⁷ i el càvec⁴⁶⁸ són eines força comuns en l'eixovar de les llars inventariades a les nostres fonts juntament amb altres instruments com, per exemple, el cavegó⁴⁶⁹, que és una mena d'aixada semblant a la d'eixobrir però amb la pala més punxaguda i amb un escarpell al darrere⁴⁷⁰; o l'aixartell⁴⁷¹, eina semblant a l'aixadella consistent en una fulla de ferro llarguera que a un cap té tall i a l'altre un altre tall curt o forcat⁴⁷².

Entre els mesos de juliol i agost (al territori estudiat sembla concentrar-se entre finals de juny i juliol) se segaven els camps de blat amb la falç, una eina antiga, consistent en una fulla de ferro, corba i tallant o dentada que tenia aquesta finalitat, que ha mantingut les seves

⁴⁶⁰ Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1316, juny, 8)

⁴⁶¹ Inventari dels béns de Guillem Robert, de Bombarguet. Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1315, setembre, 17)

⁴⁶² Inventari dels béns de Guillem Robert, de Bombarguet. Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1315, setembre, 17)

⁴⁶³ Inventari dels béns de Ferrer Totosaus, del Milà. Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1316, juny, 8)

⁴⁶⁴ AVENTIN, *La societat rural a Catalunya en temps feudals*, p. 52.

⁴⁶⁵ *IBIDEM*, p. 51

⁴⁶⁶ Inventari dels béns de Bernat Castelló. Alcover 1313-1314, caixa 8, lligall 117 (1314, gener, 24)

⁴⁶⁷ Inventari dels béns de Bernat Aemar. Alcover 1315-1316, caixa 8, lligall 119 (sense datar)

⁴⁶⁸ Inventari dels béns de Vidal Pedroso. Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (10 kal de juny)

⁴⁶⁹ Inventari dels béns de Ferrer Totosaus, del Milà. Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1316, juny, 8)

⁴⁷¹ Inventari dels béns de Berenguer Pi. Alcover 1316-1317, caixa 8, lligall 120 (1318, gener, 26)

característiques fins a l'actualitat⁴⁷³ i que és un instrument plenament identificat a les nostres fonts⁴⁷⁴. Es tractava d'una operació força delicada que necessitava una important força de treball i en la qual el segador tallava les espigues a cop de falç mentre que un altre camperol, fent les funcions de lligador, les lligava en garbes i les apilava als marges del terreny per tal que s'anessin assecant⁴⁷⁵. Tot i que al camp català sembla ser que era prou coneguda la dalla, un instrument de segar força més còmode que la falç, aquesta última era l'eina emprada per tallar el cereal ja que, per una banda evitava més que la dalla la pèrdua de blat en l'acció de segar i, per l'altra, deixava un rostoll més elevat que servia d'aliment als ramats que llavors podien entrar als terrenys segats a pasturar i en la mateixa operació començar a adobar aquestes parcel·les. Així, la dalla, quedava relegada a la sega dels conreus de farratge pels animals⁴⁷⁶.

Després de la sega el blat lligat en garbes era transportat a l'era, que generalment tenia una forma circular i amb un diàmetre que oscil·lava entre els 10 i els 30 metres, per procedir a separar el gra de la palla en les batudes a l'aire lliure. Aquesta feina podia fer-se de diferents maneres: amb animals, que trepitjaven les garbes posades en cercle a l'era; el trill, un instrument que consistia en una post de fusta que amb pedres de sílex a la part inferior que capolava la palla i la deixava apta per servir d'aliment al bestiar; o bé, amb l'ajut de forques i pales per colpejar el blat, desgranar-lo i separar-lo completament de la palla. Finalment, el gra era garbellat en garbells, sedassos o erers, i transportat allà on correspongués mentre que la palla era guardada a la pallissa o apilada en pallers on es recobria de fang amb la finalitat de protegir-la⁴⁷⁷. Aquestes feines del camp es reflecteixen a les nostres fonts gràcies a l'existència a l'eixovar de les llars dels recipients que servien per a garbellar el cereal: els garbells⁴⁷⁸, uns recipients normalment en forma cilíndrica amb el fons foradat per deixar passar uns elements i retenir-ne uns altres de més grandària⁴⁷⁹; els sedassos⁴⁸⁰, consistents en teixits de fil de seda o de ferro muntats sobre cèrcols de fusta⁴⁸¹; o els erers⁴⁸², una mena de garbells més grans de quatre o cinc pams de diàmetre que es col·locaven sobre forques o eradores i que servien per porgar els cereals a l'era després de

⁴⁷³ AVENTIN, *La societat rural a Catalunya en temps feudals*, p. 54-55; FURIÓ, «L'utilatge i les tècniques», p. 338

⁴⁷⁴ Inventari dels béns d'Antoni Pedrol. Alcover 1316-1317, caixa 8, lligall 120 (1316, setembre, 20)

⁴⁷⁵ AVENTIN, *La societat rural a Catalunya en temps feudals*, p. 54-55; FURIÓ, «L'utilatge i les tècniques», p. 338.

⁴⁷⁶ AVENTIN, *La societat rural a Catalunya en temps feudals*, p. 55.

⁴⁷⁷ SANS, *La colonització de la Conca de Barberà després de la conquesta feudal*, p. 162; FURIÓ, «L'utilatge i les tècniques», p. 338; AVENTIN, *La societat rural a Catalunya en temps feudals*, p. 56-57.

⁴⁷⁸ Inventari dels béns de la donació intervius realitzada entre Elisenda, vídua de Pere Simó i Simó, fill de Jaume Cerdà. Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1316, abril 10).

⁴⁸⁰ Els sedassos són prolífics als eixovars dels inventaris, però no s'esmenta en cap moment si es tracta d'eines per a garbellar el blat o bé d'eines per a passar la farina. Creiem que aquests últims són els que s'identifiquen seguidament de les pasteres o bé antecedint-les. En tots cas també identifiquem els sedassos sense la presència de pasteres. Aquest és el cas, per exemple de l'inventari dels béns de Pericó Gavarres. Alcover 1316-1317, caixa 8, lligall 120 (1317, gener, 26)

⁴⁸² Inventari dels béns d'Arnau Gavarres. Alcover 1316-1317, caixa 8, lligall 120 (1316, setembre, 30)

la batuda⁴⁸³. Així mateix, sabem de la presència de rastells⁴⁸⁴, un rampins amb doble fila de pues que servien per arreplegar les espigues⁴⁸⁵ i forques⁴⁸⁶, eines de fusta acabades en un extrem en dues o més puntes que servien per a regirar la palla en operacions com les de ventar a l'era.

2. *Cultius de vinyer*

El cicle del cultiu de la vinya començava, com el del blat, amb la preparació de la terra, feina fonamental, tal i com hem vist en parlar del conreu de cereal, per tal de poder treure un bon rendiment al cep. Per norma general, la cavada dels vinyers era una tasca realitzada amb aixades, càvecs, pales o fangues, tot i que en les parcel·les de policultiu es podia utilitzar l'arada⁴⁸⁷. Aquestes eines, com hem anat veient al llarg de la nostra exposició, es troben plenament identificades a les nostres fonts, tot i que no distingeixen, la majoria de vegades, si estan indicades per als cultius de cereal o per als de vinya. Únicament tenim l'excepció dels càvecs, dels quals sí que es menciona la seva finalitat en algun d'aquests documents on es distingeix entre càvec de cavar i càvec d'eixorbir⁴⁸⁸. Altres eines que es podien utilitzar a la cavada dels vinyers i que són presents als eixovars dels inventaris estudiats són l'aixartell d'entrecavar⁴⁸⁹ i el cavegó d'entrecavar⁴⁹⁰.

Les cavades a fer, pel que fa al vinyer, eren generalment tres: la primera acostumava a efectuar-se cap al mes de març i consistia en exorbir els ceps i mallols, descalçar-los i obrir un clot que servís per deturar l'aigua; la segona cavada es realitzava aproximadament entre els mesos de maig i juny, amb la finalitat de magencar els ceps, és a dir, entrecavar superficialment les plantes, mentre que la tercera es feia per birbar o treure les herbes que creixien dins del cultiu i el podien perjudicar. Tot i això, les cavades podien variar en nombre segons les necessitats del vinyer (acostumaven a agumentar si la vinya era novella, i a l'inrevés un cop la planta ja era un element madur) Així mateix, després de la verema que s'acostumava a dur a terme a partir del mes de setembre, i que tradicionalment tancava el cicle de la vinya, durant el mes de novembre es podaven els sarments que es recollien posteriorment en feixos o garbons⁴⁹¹.

⁴⁸⁴ Inventari dels béns de Guillema, filla de Pere Gerard, que actua com a tutor. Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1315, gener, 13)

⁴⁸⁶ Inventari dels béns de Guillem Robert de Bomburguet. Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1316, setembre, 22)

⁴⁸⁷ FURIÓ "L'utilatge i les tècniques", p. 339.

⁴⁸⁸ Inventari dels béns d'Antoni Pedrol. Alcover 1316-1317, caixa 8, lligall 120 (1316, setembre, 20)

⁴⁸⁹ Inventari dels béns de Bernat Aenar. Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (sense datar)

⁴⁹⁰ Inventari dels béns de Ferrer Totosaus del Milà. Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1315, juny, 8)

⁴⁹¹ SANS *La colonització de la Conca de Barberà després de la conquesta feudal* ...p. 156; FURIÓ "L'utilatge i les tècniques", p. 339-340; AVENTIN *La societat rural a Catalunya en temps feudals*, p. 54; SERRA, «El vi, la seva importància i la seva elaboració», p. 291-292.

La verema requeria una força de treball força elevada, cosa que feia que s'hagués de recórrer al treball dels jornalers o bé a d'altres famílies veïnes que s'agruparien per veremar les tienences respectives. Així hi havia qui recollia el raïm, qui el portava de la cistella dels veremadors al punt de càrrega, o el qui el transportava fins al celler en portadores, senalles o carretells. D'aquests utensilis, el més comú és la portadora: un recipient de forma cilíndrica amb unes nanses per facilitar el transport, que es col·locava a banda i banda de la cavalcadura⁴⁹² (aquest element manté una presència constant als eixovars dels inventaris estudiats⁴⁹³). També destacaven els falçons, uns ganivets molt corbats i petits que servien per a veremar o tallar el raïm, les podadores, coltells corbats amb què els camperols tallaven els sarments, o els cups en els quals deixaven fermentar el most extret del premsat del raïm⁴⁹⁴. Aquests estris, els falçons, les podadores⁴⁹⁵ i els cups⁴⁹⁶, juntament amb altres com ara les bótes⁴⁹⁷; les tones⁴⁹⁸, unes bótes de més grandària que contenen vi o els folladors⁴⁹⁹, recipients en els quals es trepitjava el raïm per a fer vi, també es troben abundantment representats als eixovars de les llars inventariades.

3. Els regadius

Els regadius es relacionen, sobretot, amb els molins⁵⁰⁰, la construcció de recs, rescloses i basses, o la irrigació dels horts o els farraginars⁵⁰¹. D'aquest últim aspecte, gràcies a la informació obtinguda de les nostres fonts, sabem que l'horta de la Selva del Camp tenia un sistema de rec establert per dates i temps. Així ho demostra la documentació conservada en la qual els horts objecte de transacció s'identifiquem dins d'una quadra (en alguna ocasió el terme emprat és horta), la qual fa referència a la data o del dia concret en què pertoca regar. Que el sistema de rec era setmanal ho confirma el fet que hi hagués una quadra o

⁴⁹² FURIÓ, «L'utilitatge i les tècniques», p. 340.

⁴⁹³ Inventari dels béns de Maria, vídua de Bonanat Massó. Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1315, juny, 28)

⁴⁹⁴ AVENTIN, *La societat rural a Catalunya en temps feudals*, p.57-58

⁴⁹⁵ Inventari dels béns de Berenguer Pi..Alcover 1316-1317, caixa 8 lligall 120 (1317, gener, 26)

⁴⁹⁶ Inventari dels béns de Guillem Agràs. Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1315, març, 22)

⁴⁹⁷ Inventari dels béns de Berenguer Foltrer. Alcover 1319-1321, caixa 10, lligall 123 (dissabte, 15 kal de desembre)

⁴⁹⁸ Inventari dels béns de Bernat Espundila . Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1315, juliol, 4)

⁴⁹⁹ Inventari dels béns de Berenguer Foltrer. Alcover 1319-1321, caixa 10, lligall 123 (dissabte 15 kal de desembre)

⁵⁰⁰ No ens estendrem en aquest apartat pel que fa al tema dels molins ja que hi dedicarem un apartat específic en un capítol dedicat als monopolis senyorials.

⁵⁰¹ AVENTIN, *La societat rural a Catalunya en temps feudals*, p. 59.

sector per a cada dia de la setmana (quadra dilluns, quadra dimarts, etc.)⁵⁰². Així mateix, pel que fa al temps de rec, la referència la trobem en l'expressió "ferrada", que equival a una hora, i és la mesura característica emprada al Camp de Tarragona per al regadiu⁵⁰³. En canvi, sobre la comunitat de regants selvatana i la seva possible composició no hem trobat cap dada a les nostres fonts.

A Alcover aquest sistema també era vigent, encara que no ho podem afirmar a partir de la documentació localitzada als llibres notariaus estudiats. De fet, de tots els documents relatius al conreu de l'horta només en un trobem la referència a una quadra que entenem que és de rec. És el document datat el 15 d'octubre de 1313, mitjançant el qual Vidal Veciana aliena al seu fill Bernat, tots dos habitants d'Alcover, un hort franc a la quadra dissabte d'Alcover per un import de 200 sous⁵⁰⁴.

La informació que tenim al respecte és més tardana, encara que creiem que és factible aplicar-la al moment estudiat. Correspon al als llibres de Repartiment d'Aigua de la vila, el més antic dels quals es remunta al 1386 i només inventaria les hortes i dret de rec de la comunitat d'Amunt. D'acord amb aquests llibres les comunitats de regants a Alcover eren dues: la comunitat de Dalt o Aigües d'Amunt i la comunitat d'Aigües d'Avall. Aquesta última

⁵⁰² Identifiquem un exemple de cadascuna de les quadres per tal d'il·lustrar-les amb més precisió:

- ♦ El dia 18 de febrer de 1300, Pericó Tibau fill del difunt Arnau Tibau i de més de 20 anys ven a Martí Bertran i la seva dona, Ramona, per un import de 110 sous, un tros d'hort franc i lliure de cens a la quadra dilluns (Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4)
- ♦ El dia 3 de febrer de 1306 els esposos Bernat Mascaró i Gerarda venen a Pere Nin Jonqueres i la seva dona, Maria, un tros d'hort franc i lliure de cens a la quadra dimarts per un import de 100 sous (Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8)
- ♦ El dia 21 d'abril de 1308 Bertomeu Masdéu i la seva dona Maria venen a Mateu Negre i la seva dona Guillerma, un tros d'hort, franc i lliure de cens a la quadra dimecres per un import de 40 sous (Selva del Camp 1307-1308, caixa 3, lligall 9)
- ♦ El dia 1 de març de 1305, els esposos Ramon Bonavila i Berenguera venen a Romeu Ordi un tros d'hort franc i lliure de cens a la quadra dijous per un import de 70 sous (Selva del Camp 1303-1305, caixa 2, lligall 7)
- ♦ El dia 9 d'agost de 1308, Esteve Terre, tutor de Gerarda, filla del difunt Pere Oriol, ven als esposos Joan Grimau i Gerarda un tros d'hort franc i lliure de cens a la quadra divendres per un import de 36 sous (Selva del Camp 1308-1309, caixa 3, lligall 10)
- ♦ El dia 11 de setembre de 1310, els marmessors testamentaris de Bertomeu Montoliu del Cogoll Roig venen a Mansilia, vídua de Ferrer Farriol de la Selva del Camp un hort franc i lliure de cens a la quadra dissabte per un import de 35 sous (Selva del Camp 1310, caixa 4, lligall 13)
- ♦ El dia 22 de novembre de 1311, els esposos Bernat Porcilgues i Ramona venen a Joan Bondia i la seva dona Berenguera per un import de 93,5 sous, un tros d'hort, situat a la quadra diumenge i que tenen a cens de 2 sous per Sant Miquel pel paborde (Selva del Camp 1311-1313, caixa 4, lligall 14)

⁵⁰³ CAVALLÉ, «Entre la guerra civil del segle XV i la Guerra dels Segadors», p. 108. COSME VIDAL ROSICH, *Alcover monografia històrica* Alcover 1897, p. 54-55 descriu de la següent manera la ferrada "Al efecte s'omplia una ferrada ò siga galleda de arena, la qual tenia un petit forat en la part inferior, per hont l'arena anava escorrentse, com se fa avuy encara ab els antichs rellotges de arena. Qui tenia comprada una ferrada d'aygua la posseïa mentres rajava l'arena de la galleda; qui dugas, mentres trigavan a agotar-se'n dugas; qui trè, mentres rajavan trè i aysís consecutivament."

⁵⁰⁴ Alcover 1313-1314, caixa 8, lligall 117

comunitat de regants estava integrada per les quadres de dilluns, dimecres, dijous, dissabte i diumenge, mentre que la comunitat d'Avall estava integrada per les quadres de diumenge i dilluns, dimarts, dimecres, dijous i divendres i dissabte⁵⁰⁵. La comunitat de regants d'Amunt tenia les seves parcel·les situades entre el camí de Montblanc⁵⁰⁶, el camí de Rascaç, camí de Fornells⁵⁰⁷, el cementiri⁵⁰⁸, el torrent de Sant Miquel⁵⁰⁹ o el mur de la vila. I la comunitat d'Avall se situava més al sud, entre els camins de la Selva⁵¹⁰, el Milà⁵¹¹, Tarragona⁵¹² i a banda dels murs de la part meridional de la vila.

Finalment, respecte a Valls, no podem donar cap informació sobre el seu sistema de regadiu ja que no hem pogut obtenir dades al respecte a les nostres fonts.

4. Altres cultius i tècniques

Els conreus de la vinya i el cereal eren els que marcaven bàsicament el ritme dels cicles agrícoles, però no podem obviar l'existència d'altres cultius que també empraven les seves tècniques i els seus utensilis. Ens referim als arbres fruiters, sobretot l'olivera. Les nostres fonts no són gaire explícites pel que fa a les tècniques emprades a l'horta o als cultius arborícoles. Tenim constància, això sí, de la presència d'elements als eixovars esmentats que es relacionen amb el conreu de l'olivera o d'altres arbres. D'aquesta manera, podem parlar de figues, oli, garrofes o nous; i també de recipients com les gerres olieres⁵¹³, les carabasses⁵¹⁴, una cetrina amb oli⁵¹⁵ o, finalment, eines com ara les serres⁵¹⁶ i més concretament la serra arborera⁵¹⁷.

⁵⁰⁵ CAVALLÉ, «Entre la guerra civil del segle XV», p. 108

⁵⁰⁶ Alcover 1313-1314, caixa 8, lligall 117 (1314, febrer, 25)

⁵⁰⁷ Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1314, agost, 8) les confrontacions són la via de Fornells, el cementiri i el torrent de Sant Miquel

⁵⁰⁸ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1305, març, 6)

⁵⁰⁹ Aquestes tres afrontacions es poden trobar en el mateix contracte. Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1314, agost, 8)

⁵¹⁰ Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1315, maig, 18)

⁵¹¹ Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1314, setembre, 2)

⁵¹² Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1316, abril, 15)

⁵¹³ Inventari dels béns de Ramon, Pere i Guillem, fills de Guillem Robert de Bombarguet. Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1315, setembre, 16)

⁵¹⁴ Inventari dels béns de Guillema, filla de Pere Gerard. Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1315, gener, 13)

⁵¹⁵ Inventari dels béns de Ramon, Pere i Guillem, fills de Guillem Robert de Bombarguet. Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1315, setembre, 16)

⁵¹⁶ Inventari dels béns de Berenguer Pi. Alcover 1316-1317, caixa 8, lligall 120 (1317, gener, 26)

⁵¹⁷ Inventari dels béns del difunt Bernat Espundela. Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1315, juliol, 4)

Una altra tècnica agrícola emprada de manera general als camps de conreu i de la qual tenim una informació testimonial és la relacionada amb la reconstitució del terreny utilitzat en la pràctica agrícola, és a dir, el guaret, l'adobament o la rotació dels conreus. D'acord amb Antoni Riera, aquesta rotació, a les terres més fèrtils, acostumava a ser biennal: els camperols deixaven sense sembrar la meitat dels camps, de manera que el repòs de la terra donava lloc a la formació d'un herbei i el pagès segava alt, a més els cereals. En canvi, a les terres menys fèrtils, el restabliment de l'equilibri del sòl era més lent i obligava als camperols a allargar-hi el repòs de les terres, restant sense conrear en aquest casos dos o tres anys⁵¹⁸. Del guaret tenim coneixement als documents estudiats gràcies al contracte atorgat per Galceran de Vallcurva a Andreu Bremon, ambdós habitants de la Selva del Camp, el dia 3 de setembre de 1301, mitjançant el qual el sotsestableix en un tros de terra per dues collites de blat, segons el cens que ha de satisfer Andreu, i entre les quals ha d'haber un període de guaret o de restabliment⁵¹⁹. Malauradament, no indica la durada del període de repòs de la terra.

Per altra banda, als eixovars dels inventaris hem identificat també estris relacionats amb els fems dels animals com ara l'arpa⁵²⁰, que era una mena d'aixada destinada a arreplegar els fems; la civera, una mena de bossa de redorta, aloc o vímens que servia per al transport de fems o altres coses poc compactes; la sàrria⁵²¹, un recipient d'espart o de palma que servia per al transport de les diferents coses, entre elles els fems; i fins i tot fems localitzats als corrals de les cases⁵²². La presència d'aquests elements a les nostres fonts ens fan entendre que la recollida dels fems era prou important per, a posteriori, adobar els camps de conreu, o fins i tot el fet de permetre que, sempre seguint les normes establertes a les ordinacions municipals de cada població els animals poguessin pasturar als camps segats tenia la doble finalitat de donar aliment al bestiar i ajudar a la regeneració de les terres.

Finalment, relacionat amb el sistema d'adob de la terra, hem de parlar de la presència dels colomars a les zones de conreu, sobretot l'horta. Es tractava d'edificacions en les quals els coloms silvestres es podien reproduir sense donar gaire feina als pagesos ja que aquest tipus d'ocell acostuma a cercar per ell mateix l'aliment⁵²³. La seva utilitat era doble ja que, per una banda els coloms servien d'aliment a la taula medieval de tots els estaments i per l'altra, a pagès, es podien recollir els fems deixats pels coloms als colomers i utilitzar-los com a adob per a les terres, juntament amb els de la resta d'animals que es criaven més controlats.

⁵¹⁸ ANTONI RIERA MELIS, «La ramaderia pagesa als comtats catalans (segles IX-XI)», p. 755.

⁵¹⁹ Selva del Camp 1301-1302, caixa 2 lligall 5.

⁵²⁰ Inventari dels béns de Bernat Castelló. Alcover 1313-1314, caixa 8, lligall 117 (1314, gener, 24)

⁵²¹ Inventari dels béns de Vidal Pedrols. Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1314, maig, 23)

⁵²² Inventari dels béns de la filla de Pere Guissona de Mas de Pere Berenguer. Alcover 1313-1314, caixa 8, lligall 117 (1313, novembre, 25)

⁵²³ JOAN BADIA HOMS I ALTRES, «El casal i els colomers medievals del Bertran (Albanyà)», p. 342

C. LES DIMENSIONS DEL PARCEL·LARI. DISPERSIÓ O CONCENTRACIÓ

En el territori objecte del nostre estudi les explotacions agrícoles es troben, per norma general, situades fora del perímetre emmurallat, on es comença per establir a la zona extramurs, però immediata a la muralla l'espai de l'horta. Aquest és un parcel·lari de cultius concentrat que acostuma a vorejar tota la muralla, encara que a l'interior de les poblacions també podem localitzar horts, possiblement com a restes d'un passat en què o bé la vila no estava closa per la muralla, o bé no hi havia prou pressió demogràfica com per necessitar tot l'espai intramurs per al bastiment d'habitatges per als vilatans.

Entenem que en el parcel·lari hortolà, on es practicava un tipus de conreu intensiu, aprofitant el sistema de rec, les explotacions havien de ser de dimensions reduïdes tot i que no es pot descartar, com veurem a continuació, la concentració de tinences en mans d'un únic veí o bé la fragmentació en parcel·les més petites d'una tinença clarament de gran dimensió. Tot i això, la informació habitual que trobem és sobre explotacions de dimensions reduïdes de les quals no coneixem l'extensió, per una banda i, per l'altra, concentració parcel·lària en una única zona, però dins d'aquesta concentració dispersió pel que fa als propietaris, és a dir, que aquests solen tenir els horts repartits per diferents espais de la zona hortícola i no pas agrupats en un únic punt, fet aquest que, com sabem, dificulta l'optimització de l'esforç de treball de la respectiva unitat familiar.

1. La dimensió de la petita explotació

La documentació medieval, en general, no es pot considerar una bona font d'informació pel que fa a les xifres i més concretament a les mides de cada parcel·la de conreu en relació amb la superfície o la longitud dels costats que afrontaven amb altres peces de terres o habitatges⁵²⁴. Concretament, pel que fa als documents amb què hem treballat, la manera més usual per a fer referència a les explotacions agrícoles són: trossos, *trociumculum*, sorts⁵²⁵ o peces de terra, vinya, oliveres o horts. Poden ser en monocultiu o policultiu però, per norma general, no es menciona quina és la seva extensió o, almenys, la longitud de les seves afrontacions la qual cosa ens hauria permès deduir la seva grandària. Aquest és un fet que no ajuda a confirmar les més que probables diferències socials entre la pagesia local, establertes a partir de la seva possible situació econòmica, ja que, en no tenir coneixement de l'extensió de les tinences, no es pot deduir clarament quin és el valor patrimonial de les finques que es poden arribar a concentrar en una mateixa unitat familiar⁵²⁶. Amb tot, d'acord amb Bolòs, les mides normals d'una peça de terra podien ser

⁵²⁴ BOLÒS, *Aportació al coneixement a les terres de conreu a Catalunya a l'Edat Mitjana*, p. 153

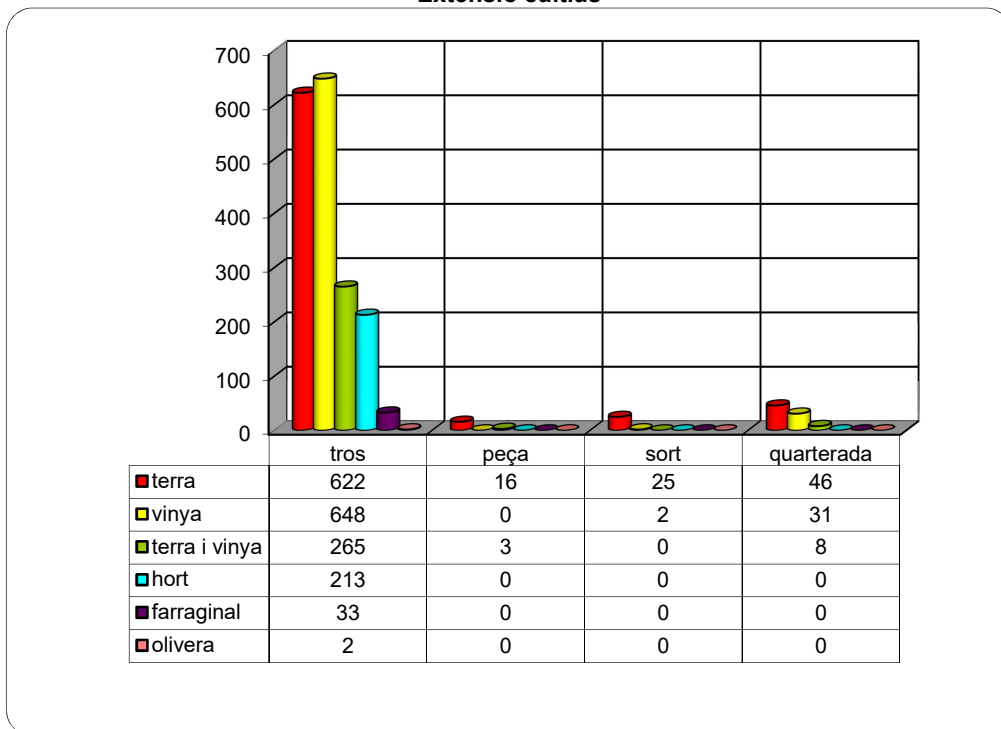
⁵²⁵ *IBIDEM*, p. 148. Bolòs esmenta la possibilitat que el terme sort derivi del fet que l'ocupació del sòl després de la conquesta comportés en algun moment determinat un sorteig (durant els segles XI i XII) i que més tard, es difongués àmpliament el mot "sort de terra" a la Catalunya Nova arran de la conquesta cristina.

⁵²⁶ Sabem, en canvi que, encara que no es conservin els documents concrets, aquesta valoració patrimonial de les finques existia i els seus propietaris n'eren conscients ja que el seu coneixement es va fer necessari en el moment de repartir les diferents impostos a què s'havia de fer front, com per exemple el bovatge. La

d'un quart o de mitja hectària, d'una, dos, tres hectàries o en casos més estranys, de quatre o cinc hectàries... les mides dels vinyers, molt més productius eren encara més petites d'un quart o mitja hectària o potser inferiors, de la mateixa manera que els horts⁵²⁷.

En el gràfic 4 i següents, podem observar com la majoria de les parcel·les de conreu que se situen en el territori estudiat són identificades en el moment d'accedir al mercat de la terra com a "tros" mentre que altres denominacions com "peces" o "sorts" són realment escasses. Ara bé, tot i les diferents denominacions de les explotacions, no tenim dades que ens permetin suposar que hi ha diferències semàntiques entre els diferents noms. Més aviat som de l'opinió de totes aquestes paraules identifiquem sempre parcel·les de conreu similars⁵²⁸.

Gràfic 4
Extensió cultius

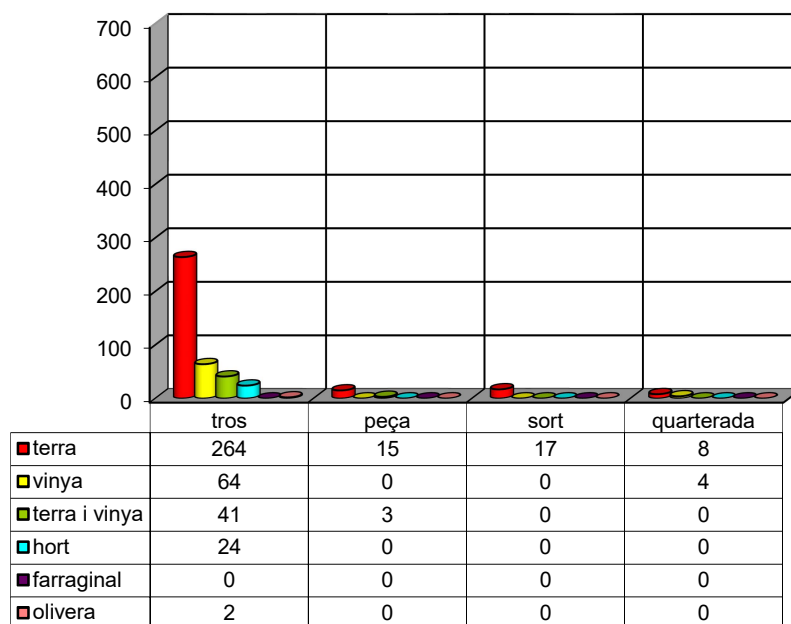

informació per a èpoques posteriors sí que es conserva i, com ja és sabut, un bon exemple el constitueixen els llibres d'Estimes de la universitat de Valls.

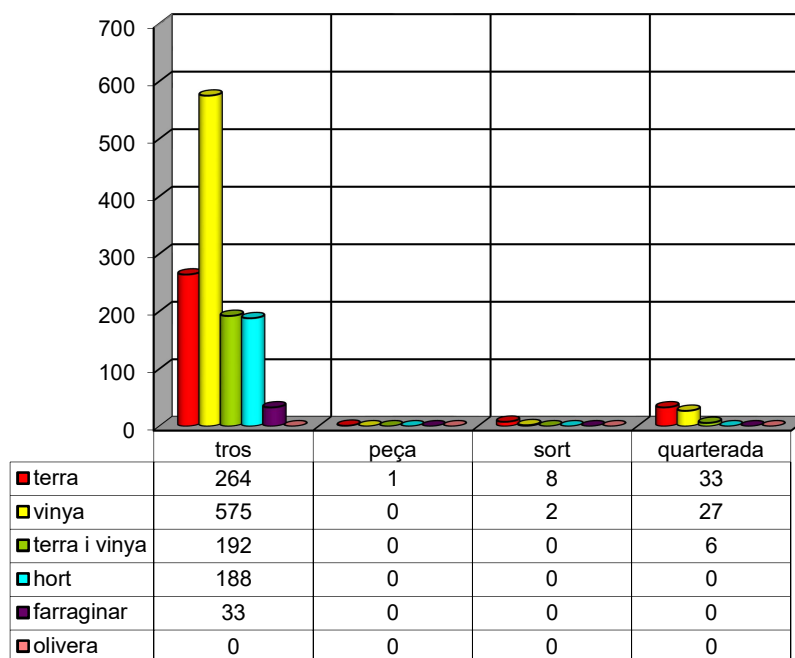
⁵²⁷ BOLÓS, *Aportació al coneixement a les terres de conreu a Catalunya a l'Edat Mitjana*, p 154. Aquest autor també es fa ressò de l'existència de dominis més amplis, les dominicatures senyorials, també existents al territori objecte del nostre estudi, encara que normalment també han estat parcel·lades en finques més petites i distribuïdes al camperolat.

⁵²⁸ ELISENDA GRÀCIA I MONT, *Estructura agrària de la plana de Vic al segle XIV*, p. 39-65, ja fa un intent en aquest sentit concretant les denominacions que rep el diferent parcelari de la Plana de Vic i intentant establir si la menció d'una o altra denominació obeeix a diferents conceptes i, en conseqüència, a diferents realitats del paisatge agrari. No arriba, però, a conclusions determinants.

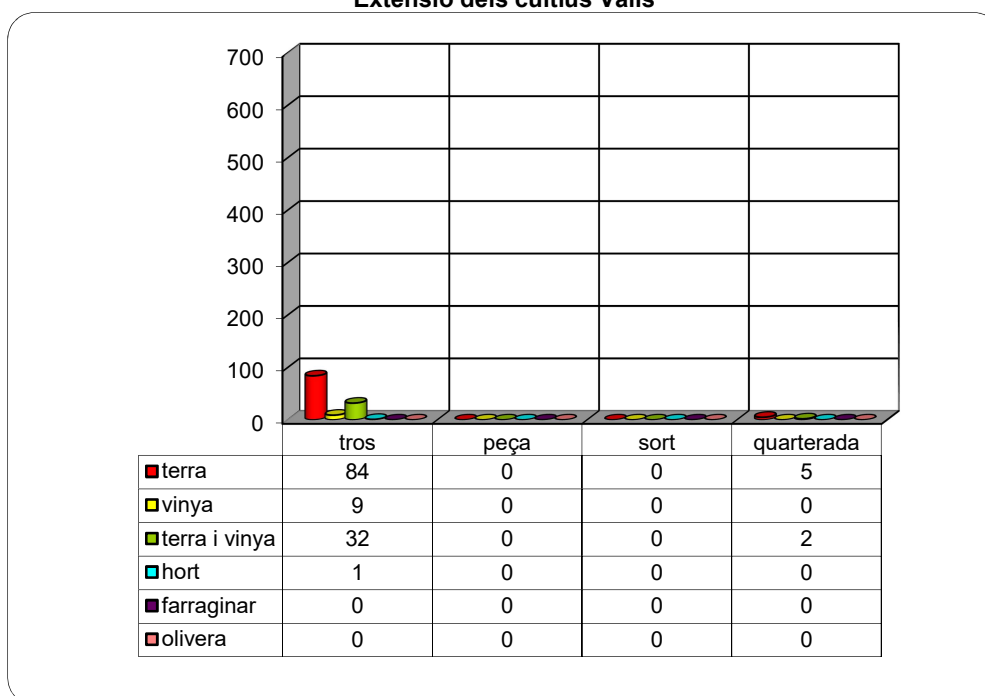
Gràfic 5
Extensió cultius Alcover

Gràfic 6
Extensió cultius Selva del Camp

Gràfic 7
Extensió dels cultius Valls

Tanmateix, arran de la plasmació d'aquestes dades en els gràfics, podem observar un petit nombre de contractes que constitueixen una excepció ja que en ells s'inclou informació que ens permet calcular, amb més o menys precisió la dimensió de la parcel·la de cultiu. Són les tinences mesurades en quarterades que recordem que és una mesura agrària equivalent a 71,031 àrees aproximadament⁵²⁹. La majoria d'aquestes finques estan mesurades entre una i dues quarterades i cap d'elles excedeix de les quatre quarterades excepte en el cas ja conegut del sotsestabliment atorgat per Ramon de Vallcurva a Pere Ventura i la seva dona Mansilia i que té com a objete sis quarterades de terra mesurada al mas seu de Riera amb la condició que els beneficiaris la plantin de vinya abans de 4 anys⁵³⁰. Així doncs, en el millor dels casos, parlariem d'una parcel·la de gairebé tres hectàries, quan parlem de quatre quarterades, o bé de més de quatre hectàries pel que respecta a les sis quarterades.

Quan es tracta de finques de cereal, la majoria d'aquestes parcel·les s'atorguen en establiments o sotsestabliments i amb la condició de canviar el tipus de conreu a vinyer, fet aquest que dificulta la comparació dels possibles preus de venda. Fins i tot quan estan mesurades, com és el cas de la parcel·lació del mas de Ramon de Vallcurva al qual ja hem fet referència, la comparació entre l'import d'entrada a la finca i l'extensió de cada tinença, tot i presentar una certa estabilitat amb una majoria de parcel·les mesurades en dues quarterades amb imports entre 25⁵³¹ i 28⁵³² sous, essent el més comú 26 sous, també hi ha

⁵²⁹ ALCOVER-MOLL *Diccionari català-valencià-balear*.

⁵³⁰ Selva del Camp 1301-1302, caixa 2, lligall 5 (1301, setembre, 26)

⁵³¹ Selva del Camp 1301-1302, caixa 2, lligall 5 (1301, abril, 19)

⁵³² Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1300, maig, 16)

una certa disparitat que ens fa entendre que són molts els factors que intervenen en el moment de tancar un acord de transmissió de drets. Així tenim una tinença mesurada en tres quarterades el preu d'entrada de la qual és de 40 sous⁵³³, mentre que també identifiquem una altra finca d'extensió similar l'import d'entrada de la qual és de 60 sous⁵³⁴; o bé tinences mesurades en quatre quarterades que es transmeten per imports d'entrada de 40⁵³⁵, 52⁵³⁶ o 80⁵³⁷ sous respectivament.

Finalment, pel que fa a les finques que s'alienen mitjançant un contracte de compra-venda i, per tant de les quals tenim un preu de venda, tampoc podem establir quadres comparatius concloents ja que cada parcel·la té unes condicions de venda diferents i a més, són poques les ocasions en què l'objecte del contracte és franc i lliure de cens i, en conseqüència, hem de suposar que l'import fixat entre les dues parts, en ser un tinença lliure de la càrrega de l'abonament d'una pensió censal, és el més proper a l'estimació real del valor de l'explotació.

2. Concentració o dispersió parcel·lària

2.1. La concentració parcel·lària en mans d'un únic propietari/tinent

Les finques agrícoles selvatanes, alcoverenques o vallenques es troben situades fora de les respectives viles, repartides per diferents punts dels termes, configurant un espai agrari força fragmentat, en contraposició als masos, l'hàbitat disseminat, on les terres de conreu se situen al voltant de la casa, la qual cosa permet una economia d'esforços⁵³⁸. En conseqüència, els vilatans, que es dediquen bàsicament a l'exercici de l'agricultura, es troben amb l'inconvenient que no tenen les seves explotacions concentrades amb els beneficis que això els podria comportar sinó que, en línies generals, les tenen repartides al llarg del territori del terme que habiten o inclús en poblacions veïnes, una dispersió que pot provocar situacions de fragilitat, en contraposició a la concentració de terres que enfortiria la posició del pagès. Ara bé, encara que les afrontacions de les parcel·les estudiades confirmen aquesta fragmentació, també hem localitzat en diverses ocasions contractes de compra-venda d'alguna tinença que confronta, entre d'altres amb alguna parcel·la del comprador o del venedor, fet aquest que, a partir d'una perllongació en l'estudi de les fonts

⁵³³ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1300, maig, 16)

⁵³⁴ Selva del Camp 1301-1302, caixa 2, lligall 5 (1301, octubre, 30)

⁵³⁵ Selva del Camp 1301-1302, caixa 2, lligall 5 (1301, maig, 2)

⁵³⁶ Selva del Camp 1301-1302, caixa 2, lligall 5 (1301, maig, 9)

⁵³⁷ Selva del Camp 1302, caixa 2, lligall 6 (1303, febrer, 27)

⁵³⁸ De fet MARINA MIQUEL VIVES, «Pagesos de vila i pagesos de mas. L'estructura de la propietat agrària a Vilatorrada a l'inici del segle XV», p. 100, considera que "la importància d'aquesta configuració del paisatge agrari és fonamental, ja que d'aquí neix part de la fragilitat d'aquest tipus d'unitat d'explotació respecte al mas"

que abarqui períodes més amplis de temps, podria confirma la intencionalitat de tenir les tinences concentrades, dins de les seves possibilitats, per tal d'optimitzar els recursos de mà d'obra i gaudir així d'una millor estabilitat econòmica en poder alliberar esforços que es podrien dedicar a altres activitats. I aquesta concentració tant pot ser a les mans del titular del domini directe o mitjà, com a les del titular del domini útil, encara que aquest últim ho tindria més complicat per a poder desenvolupar accions en aquest sentit. A les fonts, a causa de la seva diversitat, així com de la manera en què les afrontacions de cada finca són fixades, ja que únicament s'expressa el nom dels titulars de les finques colindants, així com els possibles elements geogràfics del terreny com ara les vies públiques o camins, és fa molt difícil trobar instruments notariais que demostrin aquestes teories. Això es pot veure corroborat, per exemple, en les compres de tres tinences, dos vinyers i un tros de terra i arbres, per part del selvatà Pere Ventura, en un període relativament curt de temps. En els tres casos les finques confrontaven, almenys per una part, amb una altra parcel·la que estava en mans del mateix comprador, però la resta d'elements de les afrontacions no són coincidents⁵³⁹, de manera que, tenint en compte que aquest selvatà intervé molt activament com a comprador en el mercat de la terra i el mercat urbà, és difícil, sense altres elements comparatius, suposar que aquestes tinences siguin colindants.

En els instruments notariais relatius als establiments i sotsestabliments de tinences agràries, en canvi, sí que trobem exemples sobre la tendència a la concentració de finques de cultius situades a la mateixa zona i en mans d'un mateix propietari que, en aquest cas se'n desfà. Així, hem identificat una sèrie de 17 documents en els quals Guillem Gordó sotsestableix a diferents habitants de la Selva del Camp en horts situats a l'horta selvatana, a la quadra dimarts, amb el seu dret de rec. Que aquestes finques són col·lidants ho demostra el fet que els nous titulars del domini útil van figurant a les confrontacions dels altres contractes i tot sembla indicar que les parcel·les han de presentar unes dimensions (que desconeixem) i unes característiques molt similars ja que l'import de l'entrada es materialitza en 7 sous i la pensió censal s'estipula en 7 sous i 2 diners a abonar per la festa de sant Marc⁵⁴⁰. Malgrat tot, el desconeixement previ de l'origen d'aquestes tinences ens porta a plantejar-nos si es tracta de la divisió en parcel·les més petites d'una única finca de gran extensió, com ja hem vist prèviament amb el casa de la parcel·lació dels agrers de Ramon de Vallcurva i Gaufred Voltor, o si bé hi va existir una acumulació prèvia de tinences en mans d'una única família.

2.2. La concentració parcel·lària en una zona del territori

Un altre aspecte a tenir en compte en la descripció del paisatge agrari d'aquest territori del Camp és un altre tipus de concentració o dispersió parcel·lària. En aquest cas no en mans dels titulars de part o tot el domini, sinó del conreu d'un tipus d'espècie concreta en una zona determinada del territori. Així, d'acord amb el que hem anat exposant al llarg dels apartats precedents, els conreus d'horta, i en el cas de la Selva del Camp, també

⁵³⁹ Selva del Camp 1307-1308, caixa 3, lligall 9 (1307, novembre, 6; 1308, abril, 27) (1308, setembre, 8)

⁵⁴⁰ Selva del Camp 1319-1320, caixa 5 lligall 17 (1319, setembre, 20) (1319, novembre 14)

elsfarraginars, es troben fortament concentrats al voltant dels nuclis habitats de les poblacions estudiades, tal i com acostuma a passar normalment en aquesta època, tot i que també es localitzen conreus d'horta disseminats pel terme, als massos⁵⁴¹ o a prop dels recs dels molins⁵⁴².

Pèro no és l'horta, cultiu clarament identificat en concentració parcel·lària, l'objecte del nostre estudi en aquest apartat, sinó la resta de finques agràries⁵⁴³. En aquest sentit hem de recordar que, com ja hem anat exposant, ens trobem davant d'un territori fortament roturat, amb pocs espais de bosc o erms que bàsicament queden circumscrits a aquelles zones on l'orografia pot dificultar l'explotació agrícola i amb uns nuclis d'hàbitat concentrat que han consolidat o estan consolidant la fase expansiva iniciada durant el segle XIII que va portar com a conseqüència la creació de raval, nous espais d'hàbitat concentrat fora del perímetre emmurallat, per una banda, i la transformació de sòl rural en sòl urbà, dins i fora de les muralles de les viles. En conseqüència, som de l'opinió que en aquests moments la rompuda i roturació de nous espais agrícoles ha de ser certament escassa, marginal, de manera que no serà aquesta la forma d'avançar en la possibilitat de concentrar un únic tipus de conreu en una partida determinada del terme. En canvi, a partir de les dades de què disposem, sí que és possible intentar una interpretació sobre la possible dispersió o concentració de conreus en els parcel·laris existents i per a establir-ho haurem d'estudiar les afrontacions indicades a les finques identificades a les fonts analitzades.

La informació obtinguda a partir de la menció de les afrontacions de les finques agrícoles, com hem anat indicant al llarg de l'estudi no estableixen els conreus de les finques limítrofs,

⁵⁴¹ Són nombrosos els exemples que localitzem a les nostres fonts sobre horts situats a l'horta de diferents masos. Serveixi, doncs, a tall d'exemple, el contracte datat el 22 de març de 1305 mitjançant el qual els esposos Arnau Gavella i Arsendis, de la Selva del Camp, venen a Perpinyà Tarragó, veí d'Alcover, el domini útil sobre un tros d'hort a horta del mas que fou de Gerard Cesalera d'Alcover, que va ser comprat per Bernat Llorenç de Tarragona i que tenen sota cens de la Capellania del dit Bernat. L'import de la venda va ser de 2 sous i 8 diners.(Selva del Camp 1303-1305, caixa 2, lligall 7)

⁵⁴² Tot i que tenim constància documental d'afrontacions de diversos horts amb recs dels molins, aquests normalment corresponen a tinences situades a poblacions veïnes. Amb tot, a Valls, hem localitzat un exemple gràcies al sotsestabliment atorgat el dia 30 d'octubre de 1304 pels vallencs Bartolí Sala i la seva dona Saurina en favor dels esposos Ferrer Fonolleres i Guillemona i que té com a objecte un hort que tenen al terme de Valls, per cens de Bernat Lleida i a les afrontacions del qual figura el rec d'un molí. El cens serà de 3,5 sous a pagar per Tots Sants a Bartolí Sala, el qual al seu torn continua fent-se càrrec del cens a satisfer a Bernat Lleida (Valls 1304, caixa 1, lligall 7)

⁵⁴³ Hem de tenir en compte que pel que fa al terme vallenc, Jordi Morelló fa esment a la situació dels conreus de manera generalitzada. Així, "...en el radi situat als voltants de la vila, hi havia un predomini indiscutible dels horts o solrecs, que constituïen parcel·les molt reduïdes; el segon cercle seria molt més ampli i estaria ocupat principalment pels cultius de secà: sobretot de cereal i, en menor mesura, d'oliveres i vinya. Les localitzacions que figuren a les estimes ens podrien dir molt de la seva distribució en les diferents partides del terme. Probablement, hi havia una certa promiscuïtat de cultius, de manera que moltes parcel·les devien estar formades, no sols per un, sinó per dos o més cultius diferents: la vinya, com ja hem vist, tendia a ocupar les terres més excèntriques del terme, allò on ja es donava pas a zones de pastura, als erms i al bosc, que conformaven el tercer cercle, el més allunyat de la vila". MORELLÓ, «Edat Mitjana: del buit a la plenitud», p. 287-288. No hem d'oblidar però, que la seva reflexió està basada en documentació més tardana a l'estudiada, tot i que és evident que pot servir de guia per al nostre estudi. Així mateix, en aquest sentit de la concentració parcel·lària dels cultius també hem de recordar les paraules de PAPELL, «Les ordinacions municipals de Valls», p. 29, quan parla de l'establiment del vinyer en aquelles àrees més externes del terme de la universitat valenciana que no són aptes per al seu cultiu cerealícol en estar situades en zones dificultoses i ser a més, molt pedregoses, un fet, però que les nostres fonts no poden confirmar.

sinó que només indiquen els noms dels diferents tinents o propietaris o bé dels elements geogràfics amb què limiten. I és seguint el rastre d'aquests elements que hem intentat establir una primera aproximació a aquest perfil de dispersió o concentració dels conreus a Alcover, la Selva del Camp i Valls. Així, hem distribuït les dades extretes dels documents estudiats en diferents graelles de treball, per població i pel tipus de conreu (terra, vinya o pòlicultiu de terra i vinya)⁵⁴⁴ tal i com podem veure a les graelles següents:

⁵⁴⁴ Hem triat només els cultius majoritaris per desenvolupar les graelles ja que són els que poden aportar dades significatives.

Taula 1

Alcover. Elements geogràfics identificats a les afrontacions de les transaccions de terres

	1300	1301	1302	1303	1304	1305	1306	1307	1308	1309	1310	1311	1312	1313	1314	1315	1316	1317	1318	1319
Partida de Benijau					1										1					
Partida de Fexes					1										2					
Partida de Serra					1										1					
Partida del Vilasec						1														
Partida Riba-roja			2		2	1		2	1					1						
Partida Samuntà				2	1			1						6	6	4	7			3
Rec vila				2	1	1	1										1			
Riera				2					1	1					1					2
Riu Alcover					2		1									1	3			
Riu Francolí														1						1
Terme Bomburquet																	1			
Terme La Masó												1								
Terme Milà												1				1	3			
Terme Rourell												1								
Torrent				1			6					1			1	1				
Torrent de na Blanca							1													
Torrent de Sant Miquel						1	1													
Torrent del Burguet															1		1	1		
Torrent del Cogoll																	1	1		
Torrent dels Segalers					1	1											1			
Vall Rascaz									1											
Via de Bomburquet																				
Via de la Selva						1	3							1						
Via del Cogoll							1													
Via del Milà					1	1									1	1				
Via Espinavessa															1					
Via Montblanc				2	3	2									1	1				
Via Olivet				3																
Via Pont de Goi															1					
Via Prades				2	1															
Via pública	2			5	2	2	3			1		5			3	2	4	1		
Via Reus									1						3	1	3			
Via Rourell				1								2					2			1
Via Serra																2				
Via Tarragona							1		1							2				
Via Vallis				6										1	4					

Taula 2
Alcover. Elements geogràfics identificats a les afrontacions de les transaccions de vinyes

	1300	1301	1302	1303	1304	1305	1306	1307	1308	1309	1310	1311	1312	1313	1314	1315	1316	1317	1318	1319
Partida de Benijau																				
Partida de Fexes					1															
Partida de Serra										2							1			
Partida del Vilasec																				
Partida Riba-roja																				
Partida Samuntà					1															
Rec vila					1															
Riera																				
Riu Alcover																				
Riu Francolí																				
Terme Bomburquet																				
Terme La Masó																				
Terme Milà																				
Terme Rourell																				
Torrent												2					1			
Torrent de na Blanca																				
Torrent de Sant Miquel																				
Torrent del Burguet						2									2		2			2
Torrent del Cogoll																				
Torrent dels Segalers																				
Vall Rascaz																				
Via Bomburquet	1	2	2	3		1			2		1	2		2		1				1
Via de la Selva																	1			
Via del Cogoll				1													3			
Via del Milà																				
Via Espinavessa																				
Via Montblanc						1														
Via Olivet																				
Via Pont de Goi																				
Via Prades																				
Via pública	1					1		1	1			2		1			1			1
Via Reus																				
Via Rourell														2			1			
Via Serra															1	1				
Via Tarragona																3	3			1
Via Vallis																				

Taula 3

Alcover. Elements geogràfics identificats a les afrontacions de les transaccions de conreus de terra i vinya

	1300	1301	1302	1303	1304	1305	1306	1307	1308	1309	1310	1311	1312	1313	1314	1315	1316	1317	1318	1319
Partida de Benijau										1										
Partida de Fexes																				
Partida de Serra															1					
Partida del Vilasec																1				
Partida Riba-roja																				
Partida Samuntà															2					
Rec vila				1																
Riera					1															
Riu Alcover										1						1				
Riu Francolí																				
Terme Bomburquet																				
Terme La Masó																				
Terme Milà																				
Terme Rourell																				
Torrent																				
Torrent de na Blanca																				
Torrent de Sant Miquel																				
Torrent del Burguet																				
Torrent del Cogoll																				
Torrent dels Segalers																				
Vall Rascaz																				
Via Bomburquet																				
Via de la Selva														1						
Via del Cogoll																1				
Via del Milà					1	1														
Via Espinavessa																				
Via Montblanc																				
Via Olivet																				
Via Pont de Goi															1					
Via Prades																				
Via pública					2		1			1				1	1					
Via Reus																				
Via Rourell															1					
Via Serra							1								1					
Via Tarragona				1											1	3	1			
Via Valls						2														

Taula 4

La Selva del Camp. Elements geogràfics identificats a les afrontacions de les transaccions de conreus de terra

	1300	1301	1302	1303	1304	1305	1306	1307	1308	1309	1310	1311	1312	1313	1314	1315	1316	1317	1318	1319
Devesa	1				1															
Rec de la Selva			3	1					1			1								1
Riera	1	1	1	1	1	1		1	1	1				2	1					
Riera d'Almofter		1			1			1												
Riera de la Selva	2			1	4	2				1					2					
Terme del Brugar															1					
Terme de l'Albiol			1								1						1			
Torrent		2		1	2		1	1		3	2	1	1	1	2					4
Torrent Bartra		1		1		2				1								1		
Torrent Bonburguet		1																		
Torrent Gavella	1																1			
Torrent Hospital			2						1				2	1			1	1		1
Torrent na Pasquala	1				1				1					1	1					
Torrent Sisena								1	1											
Torrent Tremoleda						1	1													
Torrent Voltes		1	2																	
Via Albiol														1						
Via Alcover	3							1	1											1
Via Almofter		1	2									1								
Via Bonburguet		1																		
Via Brugar	1		4	1	1					1										
Via Cogoll		1																		
Via d'horta					1								1							1
Via Morell	2					1														
Via Pedrafita						1														
Via Prades						1											1			
Via pública	5	1		2		2						2	1						1	
Via Reus			1			1							1	1			1			
Via Saledi		1													1					
Via Serra	1					1		1	1								1			1
Via Sta.M. Paret Delgada							1			1		1		1						
Via Tarragona	1					1			1	1										
Via Valls			1		1				1											

Taula 5

La Selva del Camp. Elements geogràfics identificats a les afrontacions de les transaccions de conreus de vinya

	1300	1301	1302	1303	1304	1305	1306	1307	1308	1309	1310	1311	1312	1313	1314	1315	1316	1317	1318	1319
Devesa	1																			
Rec de la Selva	1	1	2			2		1		1										
Riera	1				1			1				1	1	1				2		
Riera d'Almoster						1				2			1	2				1		
Riera de la Selva		1			1										1			1		1
Terme d'Alcover	1																			
Terme del Brugar					1															
Terme de l'Albiol																				
Terme de les Voltes			1	1										1	1					
Torrent	2	7	3	1	2	7	4	2	4		1	4		1						
Torrent Bartra										3			1		1					
Torrent Bonburguet																				
Torrent Gavella		1				1			3								1	1		
Torrent Hospital	2	1			2	1			1		1			1	2			1		1
Torrent na Pasquala						1	1						1				1			
Torrent Sisena																				
Torrent Tremoleda																				
Torrent Voltes		1				1			1	2		1								
Via Albiol			1																	
Via Alcover	1				2		1			1					1			1		1
Via Almoster	1	4		1				1	2			1			1					
Via Bomburguet			2	1	1	1				1			1	1						1
Via Bonretorn		1								1		1					1			
Via Brugar									2						1					
Via Cogoll			1								1									
Via d'horta	2	1	1		2	1					1									1
Via Morell	1	3	2	2		2	2		1	1		1								
Via Pedrafita	2	3	1						1		1						1			
Via Prades	1		1					1				1	1		1			1		
Via pública	4	4	1	1	3	4	1	3	4	1	5	13	8	2	1		2	1		
Via Reus						3	1											1		1
Via Saledi	4			1					4								2			
Via Sant Pere de Puig	1	2		1			1	1												
Via Serra	2	3			1				1	3		3	1		1		1	1		1
Via Sta.M. Paret Delgada		1	1		1	1					2							1		
Via Tarragona			2		3	3	1		5	1		1	2		2		1	3		1

Taula 6

La Selva del Camp. Elements geogràfics identificats a les afrontacions de les transaccions de conreus de terra i vinya

	1300	1301	1302	1303	1304	1305	1306	1307	1308	1309	1310	1311	1312	1313	1314	1315	1316	1317	1318	1319
Devesa		1				1														
Rec de la Selva			2	1									1							
Riera	4					2	1				1	1			1					
Riera d'Almoster		1		1	1	1	1										3			
Riera de la Selva					2	2				1										1
Terme d'Alcover																				
Terme del Brugar																				
Terme de l'Albiol																				
Terme de les Voltes													2							
Torrent	3	2	1		1	2	1		1		1	1					1			
Torrent Bartra																				
Torrent Bonburguet					1															
Torrent Gavala									1				1	1						
Torrent Hospital							1	1							1					
Torrent na Pasquala			1																	
Torrent Sisena																				
Torrent Tremoleda													1							
Torrent Voltes						1														
Via Albiol																				
Via Alcover			1			1				1										
Via Almoster	1						1													
Via Bomburguet																	1			
Via Bonretorn													1							1
Via Brugar					1									1						
Via Cogoll																				
Via d'horta																				
Via Morell	2											1								
Via Pedrafitia													1							1
Via Prades																			1	
Via pública	1	1			2	1	3	3				1								
Via Reus		1		1	2							1	1				1			
Via Saledi						1			2		1		1					1		1
Via Sant Pere de Puig	2										1									
Via Serra		1				2			2			1	1				1			
Via Sta M. Paret Delgada	1					2			1					1						
Via Tarragona																	1			

Taula 7

Valls. Elements geogràfics identificats a les afrontacions de les transaccions de conreus de terra

	1300	1301	1302	1303	1304	1305	1306	1307	1308	1309	1310	1311	1312	1313	1314	1315	1316	1317	1318	1319	1320
Horta de Valls																	2				
Lloc de lo Gatell														1							
Lloc de Palau de Rei					1												1			2	
Lloc del Burgar																				1	
Mas de l'Ardiaca					1																
Rec					4												2				
Rec Cabiscol															1		1				
Riu Francolí			1		1												2				
Terme de Vallmoll																	2				
Torrent							2					2					1			1	
Torrent Oli Ferrera																				1	
Via la Pobla																	2				
Via Burgar																	1				
Via Espinavessa					1												1				
Via Mas Mulet																					1
Via Montblanc					1																
Via Pont de Goi																	1				
Via pública			1		1		1							1			3			5	2
Via que surt de Vilafranca												1									
Via Santes Creus																	1				
Via Selva del Camp																					
Via Tarragona												1									

Taula 8

Valls. Elements geogràfics identificats a les afrontacions de les transaccions de conreus de vinya

	1300	1301	1302	1303	1304	1305	1306	1307	1308	1309	1310	1311	1312	1313	1314	1315	1316	1317	1318	1319	1320	
Horta de Valls																						
Lloc de lo Gatell																						
Lloc de Palau de Rei																						1
Lloc del Burgar																						
Mas de l'Ardiaca																						
Rec																						
Rec Cabiscol																						
Riu Francolí																						
Terme de Vallmoll																						
Torrent			1														1					
Torrent Oli Ferrera																						
Via la Pobla																						
Via Burgar																						
Via Espinavessa																						
Via Mas Mulet																						
Via Montblanc					1							1										
Via Pont de Goi																						
Via pública					1							1					1					
Via que surt de Vilafranca																						
Via Santes Creus																						
Via Selva del Camp																						
Via Tarragona																						

Taula 9

Valls. Elements geogràfics identificats a les afrontacions de les transaccions de conreus de terra i vinya

	1300	1301	1302	1303	1304	1305	1306	1307	1308	1309	1310	1311	1312	1313	1314	1315	1316	1317	1318	1319	1320	
Horta de Valls																						
Lloc de lo Gatell																						
Lloc de Palau de Rei																						1
Lloc del Burgar																						
Mas de l'Ardiaca																						
Rec																						
Rec Cabiscol																						
Riu Francolí							1															
Terme de Vallmoll					1																	
Torrent					1							1					1					
Torrent Oli Ferrera												1										
Via la Pobla																						
Via Burgar					1							1									1	
Via Espinavessa																						
Via Mas Mulet																						
Via Montblanc																						
Via Pont de Goi																						
Via pública			1		2							2					2					1
Via que surt de Vilafranca																						
Via Santes Creus																						
Via Selva del Camp																						
Via Tarragona					1																	

L'anàlisi i estudi de les dades contingudes en aquestes taules no indiquen, en general, una tendència clara a la concentració parcel·lària de cultius de cereal o vinya sinó, més aviat el contrari ja que reflecteixen la dispersió de les diferents espècies conreades arreu de les partides dels tres termes estudiats coincidint amb el que Morelló afirma per a Valls partir de l'estudi dels llibres d'Estimes d'aquesta població i també amb el que es pot intuir a partir d'una primera lectura del Llibre de Vàlues més antic conservat a la Selva del Camp, datat el 1404.

Per una altra banda, el període d'estudi, els primers anys del segle XIV, és massa curt per poder copsar si es tendeix cap a una major concentració parcel·lària, tot i que hi ha indicis d'una racionalització de l'explotació agrícola i el que això comporta. De fet, creiem que és possible que es tendeixi cap a una concentració parcel·lària pròpia de la consolidació demogràfica que sembla existir en aquest territori (la dispersió és així mateix més pròpia de la pressió demogràfica i de la necessitat d'aliment). Basant-nos en la documentació estudiada, però, només en el cas del terme alcoverenc, dins d'aquesta dispersió hem pogut intuir una certa tendència a la concentració de cultius que s'hauria de concretar en un estudi que englobés un termini de temps més ampli. Així hem pogut identificar conreus de vinyers al llarg de la via del lloc del Bombarguet i al llarg dels anys estudiats i, en canvi, no tenim constància, a les nostres fonts de transaccions de parcel·lars d'altre tipus de conreu (cosa que, recordem, no implica la seva inexistència, sinó que no apareixen als documents estudiats). Malgrat tot, ens reiterem en el fet que no creiem que aquesta informació sigui concloent. Més aviat s'han d'interpretar com a indicis, possibles vies d'estudi que s'han de concretar dins d'una línia d'investigació més àmplia en el temps que permeti, amb noves dades, arribar a una interpretació més concloent.

De l'estudi dels diferents tipus de conreu se'ns presenta, així mateix, una altra possibilitat pel que fa, a la possible concentració de les finques dedicades al conreu de la vinya a partides o llocs dels terme determinades. Tenim constància documental de la transacció de diferents parcel·les de conreu de terra, és a dir, majoritàriament dedicades al cereal, amb la finalitat de convertir-les en vinyers en un període de temps determinat. Mitjançant les afrontacions indicades en aquestes finques, podem intentar establir si el futur nou conreu de vinya, juntament amb el que ja existeix, es localitza en un espai del terme determinat al llarg dels anys del nostre estudi. Aquestes dades només les hem pogut establir amb precisió al terme de la Selva del Camp tal i com podem veure a la graella següent que és la relativa als vinyers selvatans i a la qual hem afegit en negreta les tinences de cultius que s'ha de transformar en vinyers segons les condicions pactades als contractes d'alienació. Amb tot, com podem veure amb l'observació de les dades contingudes en aquesta taula, tampoc aquesta línia d'investigació mostrarà cap dada concloent, almenys pel que fa al període estudiat.

Taula 10
La Selva del Camp

Elements geogràfics identificats a les afrontacions de les transaccions de vinyes i cultius que es transformaran en vinyers

	1300	1301	1302	1303	1304	1305	1306	1307	1308	1309	1310	1311	1312	1313	1314	1315	1316	1317	1318	1319
Devesa	1																			
Rec de la Selva	1	1	2			2		1		1										
Riera	1	1			1			1		1		1	1	1				2		
Riera d'Almoster						1				2			1	2				1		
Riera de la Selva		1			1										1+2		1		1	
Terme d'Alcover	1																			
Terme del Brugar					1															
Terme de l'Albiol																				
Terme de les Voltes			1	1										1	1					
Torrent	2	7	3	1	2	7	4	2	4	1	1	4		1						
Torrent Bartra										3			1		1					
Torrent Bonburguet																				
Torrent Gavella		1				1			3								1	1		
Torrent Hospital	2	1			2	1			1		1			1	2			1		1
Torrent na Pasquala						1	1						1				1			
Torrent Sisena																				
Torrent Tremoleda																				
Torrent Voltes		1+1				1+1			1	2		1								
Via Albiol			1																	
Via Alcover	1				2		1			1					1			1		1
Via Almoster	1	4		1				1	2			1			1					
Via Bomburguet			2	1	1	1				1			1	1						1
Via Bonretorn		1								1+1		1					1			
Via Brugar					1					2					1					
Via Cogoll			1								1									
Via d'horta	2	1	1		2	1					1									1
Via Morell	1	3	2	2		2	2		1	1		1								
Via Pedrafita	2	3	1						1		1						1			
Via Prades	1		1					1				1	1		1		1	1		
Via pública	4+15	4+1	1	1	3	4	1	3	4	1	5	13	8	2	1		2	1		
Via Reus						3	1												1	1
Via Saledi	4	1		1					4								2			
Via Sant Pere de Puig	1	2		1			1	1												
Via Serra	2	3			1				1	3		3	1		1		1	1		1+1
Via Sta. M. Paret Delgada		1	1		1	1						2						1		

A manera de conclusió, ens tornem a remetre al que ja hem anat indicant al llarg d'aquest apartat: tot i la tendència a la transformació de conreus de terra en vinyers, les nostres dades no ens permeten extreure conclusions pel que a al tema de la tendència a la concentració parcel·lària. Només hem pogut establir una sèrie de línies d'investigació com ara: la concentració de vinyers al llarg de la via del Bombarguet, pel que fa al terme d'Alcover, i la possible futura concentració parcel·lària de vinyers a zones de la Selva del Camp com a conseqüència de la transformació dels conreus de terra en conreus de vinya. Aquestes hipòtesis, però, les hem de deixar obertes de cara a la possibilitat de concretar-les en estudis posteriors que abarquin períodes de temps més amplis que permetin completar les dades aquí indicades.

D. EL PAPER DE LA RAMADERIA

D'acord amb Antoni Riera, *“la ramaderia, la caça, la pesca fluvial i la recol·lecció, activitats pobres i marginals a l'època romana, van esdevenir, durant l'alta edat mitjana, pràctiques corrents, de notable valor i de creixent prestigi social”*⁵⁴⁵. Tot i això, tal i com indica Jaume Vilaginés en parlar del bosc⁵⁴⁶, els béns que s'hi poden extreure, tant pel que fa a la fauna com pel que fa a la flora en ser difícil el seu control, ja que no existeix una exclusivitat patrimonial, tampoc es reflecteixen a les descripcions que apareixen als documents medievals, de manera que no és possible establir amb certesa el grau d'importància que la silvicultura pot representar per a l'economia pagesa. Amb tot, l'opinió generalitzada és que el seu paper en l'economia a pagès era molt important. Així, podem donar com a suposat que els espais erms, poden ser aprofitats per a la pastura dels ramats; per a la recol·lecció de fruits silvestres com ara glans, nous o castanyes que completen l'alimentació de les famílies camperoles i es poden arribar a convertir en un complement important sobretot en els anys de collites dolentes; i, finalment, tot i que en menor mesura per a la caça d'altres espècies animals. Ara bé, d'acord amb Vilaginés, aquest difícil control, juntament amb el fet que a les cartes de poblament relatives a la Selva del Camp i Alcover, com sabem, atorguen als camperols la lliure disposició d'aquests espais per a les pastures i la recol·lecció i que les fonts documentals objecte del nostre estudi les dades són gairebé inexistentes no ens permeten aprofundir en aquest tema de la mateixa manera que ho podem fer en altres aspectes del món agrari.

Pel que fa als animals, són ben coneguts els seus beneficis per a l'economia camperola. Per una banda contribuïen a la regeneració dels camps de conreu amb els seus adobs ja que, malgrat les ordinacions municipals que poguessin protegir els conreus, podia donar-se la possibilitat que s'autoritzés la seva presència en finques ja segades o amb espais amb guaret amb la finalitat d'adobar-los mentre s'alimentaven dels rostolls. I per una altra banda, alguns d'ells també contribuïen al complement de la dieta camperola amb l'aportació de carn, llet o formatges, o bé representaven una força de tracció per a l'arada i el transport o, finalment, aportaven matèries primeres com la llana i els cuirs⁵⁴⁷. La seva presència està abastament documentada a les nostres fonts, sobretot pel que fa als ramats d'òvids i cabrums i d'animals de tir i descàrrega com ara els bous i els equins i fins i tot animals domèstics o de corral, gràcies als contractes de comandes ramaderes, als reconeixements de deute i també a la informació que subministren els inventaris de les llars de les persones difuntes.

⁵⁴⁵ RIERA, «La ramaderia pagesa als comtats catalans», p. 751

⁵⁴⁶ VILAGINÉS, *El paisatge, la societat i l'alimentació al Vallès Oriental*, p. 285-286.

⁵⁴⁷ RIERA, «La ramaderia pagesa als comtats catalans», p. 756

1. Els animals domèstics

Aquest tipus de bestiar estava destinat a proporcionar a les famílies la majoria d'aliments d'origen animal com la llet i els seus derivats, per una banda, i la carn i el greix, per l'altra. En principi, la llet no era destinada al consum humà, ja que es considerava un luxe, sinó que bàsicament es derivava per a la fabricació de formatges, fet que permetia la conservació dels làctics a més llarg termini. Pel que fa als porcs, aquests eren els animals que es destinaven bàsicament al consum de carn i l'obtenció del greix, encara que també es podia consumir la carn del bestiar oví o bé de l'aviram. Com en el cas de la llet, no s'acostumava a consumir fresca, sinó que es salava per permetre la seva conservació. Altres aliments que proporcionaven els animals podien ser els ous o bé la mel que actuava com a edulcorant⁵⁴⁸.

Els animals domèstics així com els procedents dels ramats de pastura també podien proporcionar als camperols matèries primeres amb que treballar o comerciar com ara la llana, la pell o el cuir; i en el cas de les abelles, la cera per a la producció d'espelmes. Així mateix, també abastien les famílies d'un bé molt preuat i necessari per regenerar els camps com són els seus fems, obtinguts, com ja hem vist de diverses maneres.

Sobre animals domèstics, però, les nostres fonts són escadusseres en informació. De fet es redueixen bàsicament a la menció a l'aviram que obtenim dels inventaris. Aquest és el cas, per exemple de sis gallines i un gall a l'inventari dels béns del difunt Arnau Gavarres, d'Alcover⁵⁴⁹. Per altra banda, sabem de la cria de trujes i porcells perquè els identifiquem tant als contractes de comandes ramaderes com als inventaris⁵⁵⁰.

El fet que l'aviram no estigui documentat als contractes de reconeixement de deute per la compra d'animals o bé a les societats ramaderes, o que el bestiar porcí sí que ho estigui tot i que d'una manera certament testimonial és un aspecte que indica, en principi, com ja hem manifestat el fet que la seva cria està destinada bàsicament a l'autoconsum del nucli familiar, tot i que no es pot descartar l'existència d'un cert mercat local on la pagesia comerciï amb aquests animals si en té excedents, o amb els seus productes.

Finalment no volem deixar de fer menció en aquest apartat als coloms, ocells que deduïm que han de ser clarament presents a la taula dels camperols d'aquestes contrades ja que, com hem anat veient en diverses ocasions, hi ha tinences agrícoles en les quals hi ha construïts colomars, evidentment amb la finalitat, no només d'obtenir adobs per a ajudar a la regeneració dels camps de conreu, sinó també com a font d'alimentació. Les fonts però, no donen dades addicionals sobre la manera en què els camperols es dediquen a l'activitat de cria de coloms ni tampoc sobre quina és l'estructura d'aquests colomars, de manera

⁵⁴⁸ FARIAS, *El mas i la vila a la Catalunya medieval*, p. 39

⁵⁴⁹ Inventari dels béns d'Arnau Gavarres. Alcover 1316-1317, caixa 8, lligall 120 (1316, setembre, 30)

⁵⁵⁰ Una truja i dos porcells són presents a l'inventari dels béns de Bernat Castelló. Alcover 1313-1314, caixa 8, lligall 117 (1314, gener, 24)

que, d'acord amb els estudis sobre colomars existents a d'altres territoris, realitzats sobretot des d'una perspectiva arqueològica, i als quals ja hem fet referència prèviament, ens inclinem a pensar que tot i que podem considerar aquests animals com a domèstics, la seva cria no seria en captivitat sinó més aviat silvestre, fet aquest que a més facilitaria la tasca dels pagesos que no s'haurien de preocupar de la seva alimentació ja que els coloms acostumen a alimentar-se per ells mateixos, tal i com encara podem veure avui dia als carrers de les nostres ciutats.

2. Les comandes ramaderes

Christian Guilleré diu al respecte de les comandes ramaderes: *“Aquest tipus de contracte associa un capitalista que posseeix un o diversos caps de bestiar i un arrendatari, pagès que es compromet a alimentar-los, a multiplicar-los i a compartir l'augment del ramat amb el capitalista. Es pot considerar, també, que és una operació de crèdit disfressada quan es menciona l'estimació o el pagès ven prèviament bestiar al capitalista.”*⁵⁵¹ Deixant de banda la possibilitat de trobar-nos davant d'operacions de crèdit encobertes que no podem demostrar amb les dades de què disposem, creiem que amb aquestes paraules es defineixen clarament els contractes de comandes ramaderes que hem trobat als llibres notariais de la Selva del Camp i d'Alcover, no així als relatius a Valls⁵⁵² (vegeu taules 1 a 8 de l'annex de taules). Aquest sistema de comanda permetia al camperolat més humil l'accés als beneficis de posseir un ramat que de cap manera podrien adquirir amb els seus propis recursos⁵⁵³, a més de posar de manifest la presència de l'activitat de pastoreig i cura de bestiar en el territori camptarragoní centrada bàsicament en ovins, cabrums, bovins i equins.

La utilització d'aquests mecanismes per a l'obtenció de beneficis dels animals tant per part dels curadors com dels comendataris, confirma el desenvolupament d'una activitat ramadera estable i professionalitzada al territori estudiat, tot i que això no suposa l'absència, dins dels propis nuclis familiars, d'aquest tipus d'activitat dins del propi nucli familiar i amb animals propis. En concret, a la Selva del Camp, les fonts parlen, encara que de manera residual de camps de garriga als quals ja hem fet menció, o deveses que tenen el seu origen en *“la necessitat d'assegurar llenya, fusta, carbó, pasturatges i caça per als veïns de cada municipi”*⁵⁵⁴ Tot i que tal i com manifesta M. Teresa Ferrer Mallol, la creació i aprovació de deveses en favor dels municipis havia de provenir de les diferents autoritats feudals (rei, nobles, església, altres senyors laïcs...) i es feia impensable el fet que un particular pogués

⁵⁵¹ CHRISTIAN GUILLERÉ, *Girona al segle XIV*, p. 373.

⁵⁵² Creiem que tot i això, és molt possible que aquest tipus de contractes existissin i es trobessin reflectits en algun llibre concret dedicat únicament aquest tipus de transaccions ja que hem de tenir en compte que a Valls es dona un grau d'especialització notarial més elevada que a les altres dues poblacions estudiades, fet aquest que es denota gràcies a la conservació de llibres on únicament es reflecteixen operacions relatives a una activitat concreta

⁵⁵³ JOSÉ HINOJOSA MONTALVO, «Aproximación a la ganadería alicantina en la Edad Media» p. 169.

⁵⁵⁴ MARIA TERESA FERRER I MALLOL, «Boscos i deveses a la Corona Catalano-aragonesa (S. XIV-XV)», p. 526.

decidir sobre una cosa que afectés a l'ordenació del territori⁵⁵⁵, el cert és que la menció a la devesa al terme de la Selva del Camp concretament l'hem localitzat en un document on tot dona a entendre que es transfereix un espai de terra que està situat dins d'una devesa particular. Es tracta del contracte d'arrendament realitzat entre els esposos Arnau Carbó i Elisenda com a arrendadors i Bernat Gerard i Domènec Aiguader com a arrendataris, tots ells habitants de la Selva del Camp i que té per objecte tots els honors que tenen a la devesa de na Basora per un període de 2 anys i un import de 23 sous⁵⁵⁶. Així mateix, a les afrontacions d'algunes de les finques alienades també es menciona com a element limítrof una devesa⁵⁵⁷, la via de la devesa⁵⁵⁸ o finalment la devesa del paborde, a què s'ha fet referència en apartats anteriors. Aquesta última és una reserva dominical que també existeix a la població veïna de l'Albiol, i de la qual tenim coneixement, gràcies a la informació continguda a les nostres fonts⁵⁵⁹. Creiem que la menció de la devesa sense especificar res més, en aquests casos, es deu al fet que es tracta d'un espai comunal de la població, derivat dels drets que contenen les diferents cartes fundacionals, i per tant està assumit com a tal a les fonts escrites sense necessitat de cap més especificació. En canvi, quan es tracta d'un espai particular, una reserva de domini del senyor de la població, o d'un particular, és quan cal deixar-ho ben assenyalat per a evitar possibles dubtes d'interpretació.

La situació orogràfica d'Alcover, com sabem és diferent a la selvatana, amb un terreny més abrupte en el qual la meitat del terme actual està situat en una zona muntanyenca que arriba a l'altitud de gairebé 900 metres i que en principi és més apta per al desenvolupament de l'activitat ramadera que no pas d'agrícola, de manera que en aquest territori es confirma documentalment l'existència d'espais de garriga que són compatibles amb el pastoreig. Per altra banda, hem de recordar que el percentatge de pastors que són veïns d'Alcover, tot i que reduït en relació amb el de comandataris és encara del 57% del total de document estudiats, fet que ens portar a pensar en l'existència d'una activitat ramadera dins del terme certament consolidada, si més no, pel que fa al percentatge de curadors, que és força més important que no pas al terme selvatà. Tot i això, hem de tenir present que la roturació de les terres alcoverenques arribarà fins i tot a la seva part més muntanyenca, tal i com hem anat veient, de manera que es guanyarà terreny que en un principi hauria pogut ser destinat a la ramaderia extensiva. I no hem de descartar, en absolut, tot i no tenir constància documental a les nostres fonts, de la presència d'un espai reservat com a devesa comunal tal i com hem identificat a viles veïnes.

Finalment, pel que fa a Valls, tot i no tenir cap dada documental relativa a les comandes ramaderes, creiem que s'ha de donar per fet el desenvolupament d'aquesta activitat malgrat no poder-ho comprovar documentalment, ja que el paper de la ramaderia està clarament

⁵⁵⁵ FERRER, «Boscós i deveses a la Corona Catalano-aragonesa (S. XIV-XV)», p. 526.

⁵⁵⁶ Selva del Camp 1319-1320, caixa 5, lligall 17 (1319, setembre, 10)

⁵⁵⁷ Selva del Camp 1303-1305, caixa 2, lligall 7 (1304, agost, 7)

⁵⁵⁸ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1300, noviembre, 24)

⁵⁵⁹ Selva del Camp 1303-1305, caixa 2, lligall 7 (1304, gener, 13)

reconegut a les Ordinacions Municipals Vallenques a les quals ja hem fet menció en parlar dels cultius i més concretament a la datada l'any 1312. En ella, com sabem, es regulaven els llocs de pastura amb la finalitat d'evitar les possibles destrosses que el bestiar podia fer als cultius en herbejar⁵⁶⁰:

“..

*.Encara ordenaren e establiren que si lo bestial serà fora·lvinyet he la orta de Vals e entrara en l'altiva ho safrà ** ho en 1loch senyalat pagarà per cascuna bèstia .I. diner de bans, sens tota merçè lo qual ban sia departit segons que damunt és dit.*

...⁵⁶¹

***interlineat “ho safrà”*

Els moviments dels porcs, animals omnívors que podien fer importants destrosses en els terrenys de cultiu amb la seva manera de pasturar i furgar la terra, estaven clarament delimitats⁵⁶²:

“...

Encara ordenaren que no sia nuyl hom ne nuyla fembra qui gos metre porch o parells dins lo vinyet ne la orta de Vals. E aquel ho aquela que contra farà pagarà per cascun porch .XII. diners de ban sens tota merçè. Emperhò, aquels ho aqueles de qui seran los porchs, aquels puxen metro en ço del lur e menar pels torrents ho per carrers en guisa que no pusquen donar dan a negú, e si ho fayen, fossen cayguts en lo dit ban, lo qual fos partit segons que desús és dit.

...⁵⁶³

La resta de bestiar gros, herbívor i amb una manera de pasturar menys destructiva que la de la cabana de porcs, gaudia de més tolerància pel que fa a l'herbejar al territori de la universitat valença⁵⁶⁴:

“...

*Encara ordenaren e establiren que tota bèstia grossa de laurada, anant o vinent, que puxen pasturar en tota carrera e torrent e altre loch** on no facen mal e si fan mal pach per bèstia .VIII. dinersde ban, sens tota merçè, lo qual ban sia departit segons que desús és dit.*

...⁵⁶⁵

***Interlíniat “e altre loch”*

⁵⁶⁰ PAPELL, «Les ordinacions municipals de Valls», p. 31

⁵⁶¹ *IBIDEM*, p. 46

⁵⁶² *IBIDEM*, p. 31-32

⁵⁶³ *IBIDEM*, p. 46

⁵⁶⁴ *IBIDEM*, p. 31-32

⁵⁶⁵ *IBIDEM*, p. 46

Tot i això, com ja hem vist, tant l'hort com la vinya estaven clarament prohibits als ramats en general i també específicament als pertanyents als firaires i mercaders que anaven de població en població oferint els seus animals⁵⁶⁶:

“ ...

Encara ordenaren e establiren que no sia nuyl mercader de bèsties grosses qui gos metre aqueles bèsties dins lo vinyet e horta de Vals. E aquel qui contra farà .XII. diners per cascuna bèstia pagarà, que ja amor no'n trobarà. Emperhò, aquel ho aquels de qui seran les bèsties puxen metre aqueles en ço del lur, sens dond'altri; ho si algú ho alguna volrà dar o vendre el'ba de ço del seu que ho puxa fer sens don d'altri; en altra manera fos caygut en lo dit ban, lo qual fos departit, segons que desús és dit.

...⁵⁶⁷

...

En aquesta ordinació també es fa referència a la regulació del temps de pastura segons la qual cap animal podia sortir al camp abans de clarejar el dia, durant les hores de claror havien de restar fora de les muralles i solament podien entrar dins de la vila quan començava a enfosquir⁵⁶⁸:

“ ...

Encara an ordenat e establít que no sia nuyl hom ne nuyla fembra que tinga bestiar gros ne menut que gos aquel gitar de la vila de Vals per rahò de pexer en tro a hora d'alba clara e que ! deia aver recollit dins la vila a hora del seny del ladre, si recoylir-lo deu. E qui contra açò farà pagarà .V. sòlidos de ban per cada vegada sens tota merçè.

...⁵⁶⁹

...

Finalment, l'ordinació finalitza fent esment a la corresponsabilitat de tots els pastors en el cas que s'hagués produït alguna destrossa per part d'alguna bèstia sense que es pogués concretar de qui era la responsabilitat en concret. D'aquesta manera, tots els pastors que aquell dia haguessin estar pastorejant haurien de respondre solidàriament:

“ ...

Encara ordenaren e establiren que si per aventura alguna maleyfeta serà feyta en algun loch del terme de Vals per bestiar menut ho gros no s porà provar per qui serà estada feyta, que tots los pastors e guardians de bestiar qui auran estat ab lur bestiar aquel dia ho aquela nit, que la maleyfeta serà feyta en aquela partida, sien tenguts de pagar per eguals partides lo ban que desús assignat hy és.

...⁵⁷⁰

...

⁵⁶⁶ PAPELL, «Les ordinacions municipals de Valls», p. 32

⁵⁶⁷ *IBIDEM*, p. 46

⁵⁶⁸ *IBIDEM*, p. 32

⁵⁶⁹ *IBIDEM*, p. 46

⁵⁷⁰ *IBIDEM*, p. 46

2.1. Les parts que intervenen

De la sèrie de dades que podem extreure de l'estudi d'aquests contractes, tractarem en primer lloc de la procedència tant dels comandataris com de la dels pastors.

Taula 11
Procedència dels comandataris a les fonts notarials d'Alcover

Població	Nombre
Albiol	3
Alcover	42
Bomburquet	1
Desconegut	4
Montblanc	1
Rourell	1
Selva del Camp	2
Vilaverd	2
Total	56

Taula 12
Procedència dels curadors a les fonts notarials d'Alcover

Població	Nombre
Albiol	3
Alcover	32
Bomburquet	1
Castellvell	1
Cesquinyols	2
Constantí	1
Desconegut	3
Espinaussa	1
Fornells	2
Milà	4
Mont-ral	2
Rascàs	2
Rourell	1
Vilaverd	1
Total	56

Així, en el cas concret dels contractes de comandes ramaderes identificats als llibres notarials alcoverencs es pot comprovar que la immensa majoria dels comandataris (75%) són veïns d'aquesta població, mentre que la resta procedeixen de poblacions veïnes com ara l'Albiol, la Selva del Camp, o el lloc del Bomburquet, que en l'actualitat està integrat al terme alcoverenc. En canvi, pel que fa als pastors aquesta proporció descendeix fins al 57% per als veïns de la població alcoverenca mentre que els procedents d'altres llocs s'incrementa fins al 43%. Així doncs, comprovem l'existència d'un cert predomini dels propietaris de ramats sobre les pastors, situació que, juntament amb altres factors, pot ser indicadora d'un cert nivell de riquesa almenys de part de la població ja que es pot permetre treure un benefici de l'activitat ramadera sense la necessitat d'haver de dedicar-hi part de la força de treball de què disposa la pròpia unitat familiar.

Per altra banda, el fet que quasi la meitat dels curadors de ramats estiguin assentats a poblacions veïnes a la pròpia vila alcoverenca, fa plantejar interrogants sobre la utilització de l'espai apte per al pastoreig per part dels curadors ja que si aquests són del mateix territori, òbviament es dóna per suposat que utilitzaran aquella part del terme destinada a aquest tipus d'activitat, camps, erms, garrigues, deveses, però i quan el curador és veí d'una altra població? Llavors, sembla evident que el ramat se situa en un territori forani amb ordinacions i costums propis que s'han de complir i el curador ha de portar el bestiar a pasturar a zones on ho tingui permès. Aquí caldria tenir en compte si el costum o les ordinacions del terme permeten aquesta activitat amb ramats que no pertanyen als veïns de la població. En aquest sentit, tornem a recordar les paraules de Christian Guilleré quan parla d'operacions de crèdit encobertes sota aquesta fórmula econòmica i que a totes llums té a un ramat com a garantia. Si pensem en l'acord a què han arribat les parts, què ens fa suposar que el ramat és del comandatari i no pas del curador? Les fonts, realment no ens faciliten aquesta informació. Només ens indiquen l'estimació del ramat i que aquest tornarà al comandatari transcorregut el termini previst restant en mans del curador la part del benefici pactada. És a dir, podem suposar que el comandatari realment està comprant un ramat sobre el qual pagaria un preu (l'operació de crèdit encobert) que continuaria en mans del venedor per un temps i que després d'un període li seria retornat amb el benefici (l'interès). Si fos així, el pastor ben bé podria mantenir el dret a pasturar els animals dins del territori del qual és veí d'acord amb els costums i les ordinacions del lloc. Amb tot, aquesta no deixa de ser una hipòtesi que deixem oberta de cara a futures investigacions centrades en aquest camp concret.

Respecte a la Selva del Camp, la tendència observada a les fonts alcoverenques, pel que fa a la procedència dels curadors i comandataris no tan sols es confirma, sinó que s'incrementa en l'anàlisi dels contractes de comandes ramaderes identificats a les seves pròpies fonts.

Taula 13
Procedència dels comandataris a les fonts notariales de la Selva del Camp

Població	Nombre
Albiol	6
Alcover	1
Aleixar	1
Batada	1
Brugar	1
Codony	1
Selva del Camp	125
Tarragona	2
Total	138

Taula 14
Procedència dels curadors a les fonts notarials de la Selva del Camp

Població	Nombre
Albiol	9
Alcover	3
Aleixar	3
Almoster	18
Bombarguet	3
Bonretorn	6
Brugar	1
Çagrassa	1
Carxol	2
Castellvell	2
Codony	8
Constantí	10
La Mussara	1
Masricart	1
Milà	1
Montoliu	1
Morell	13
Puigdelfí	1
Selva del Camp	34
Valls	1
Vilallonga	18
Vilaplana	1
Total	138

A partir d'aquestes dades, en els quals comprovem que el 90,60% dels comandataris són selvatans mentre que, pel que fa als pastors que procedeixen de la vila, aquesta proporció decreix fins el 24,63%, deduïm que tant a la Selva del Camp com a Alcover existeix una activitat ramadera que gaudeix d'una certa importància, encara que també es detecta una certa tendència al seu desenvolupament fora dels límits d'aquestes poblacions, sobretot pel que fa a la Selva del Camp, o, si més no, això és el que indiquen les dades sobre la procedència de la majoria dels pastors, que són habitants de les poblacions veïnes. ¿Quin és el motiu pel qual es tendeix a cercar curadors dels ramats fora dels límits de les poblacions d'origen dels propietaris? Com ja hem anat indicant, les nostres fonts no aporten cap informació clara i contrastable i són diverses les hipòtesis que se'ns plantejen. En el cas selvatà, a més podem afegir la relativa a un certa dificultat per trobar espais aptes per al pastoreig en un territori on l'orografia ha permès la roturació de gairebé tots els espais rurals, mentre que en els territoris veïns, la dificultat del terreny fa que hi hagi més espais que poden ser més profitosos per a l'exercici del pastoreig a causa de la dificultat per a posar-los en conreu i extreure'n una collita acceptable.

Tornant, però a la hipòtesi sobre les operacions de crèdit encobert, sí que l'anàlisi detingut de les parts que hi intervenen pot aportar alguna informació més ja que, tant a la Selva del Camp com a Alcover, trobem una sèrie de veïns, que fan d'aquesta activitat clarament un

negoci com veurem a continuació en analitzar el tipus de nucli familiar o social que intervé tant a la part arrendatària, els pastors, com a la part comandatària.

Taula 15
Nucli familiar dels pastors a les comandes ramaderes (%)

Arrendataris (pastors)	Llibres notariais Alcover	Llibres notariais Selva
Matrimonis	88,14	83,33
Homes sols	6,78	12,32
Dones soles	0,00	0,00
Vídues	5,08	4,35
Altres	0,00	0,00
Total	100,00	100,00

Taula 16
Nucli familiar dels comandataris a les comandes ramaderes (%)

Comendataris	Llibres notariais Alcover	Llibres notariais Selva
Matrimonis	1,72	3,62
Homes sols	72,42	78,27
Dones soles	1,72	3,62
Vídues	5,17	9,42
Altres	18,97	5,07
Total	100,00	100,00

Tenint en compte el tipus de documentació amb què treballem, una gran quantitat d'esborranys o notes sobre contractes dels quals només una petita part correspon a acords relatius a bestiar, durant l'elaboració d'aquest treball hem cregut convenient, per a un millor tractament de les dades distribuir les parts que intervenen en aquests instruments notariais en diferents grups tenint en compte el tipus de nucli familiar que poden constituir. Aquesta distribució serà analitzada amb més profunditat a partir del capítol dedicat al mercat de la terra ja que tant el gruix de la documentació, com la seva complexitat permeten fer-ho.

Am tot, en el camp de l'activitat ramadera, i més concretament en el relatiu a les societats comandatàries, l'agrupació de les parts en alguns d'aquests grups familiars ens ha permès observar com, en primer lloc, els matrimonis, és a dir, la representació tradicional de la unitat familiar en el seu conjunt, són qui majoritàriament assumeixen formalment la cura dels ramats, tant a Alcover (88,14%) com a la Selva del Camp (83,33%) ja que els percentatges relatius als altres grups són sensiblement inferiors. D'aquesta manera tenim el grup integrat per les vídues que presenta dades similars en ambdues poblacions, o bé el grup dels homes sols, que són un 6,78% a les fonts alcoverenques i un 12,32% a les selvatanes. Contràriament al cas de les vídues, a les dades de les quals sí que apareix el seu estat civil i que sovint formalitzen els contractes acompanyades dels seus fills, de manera que també intervenen com a unitat familiar, en el grup dels homes sols no poden aclarir quin és el seu estat civil, ja que aquesta informació no es fa constar als documents. Només podem deduir la presència d'algun vidu, encara que no ho podem confirmar amb certesa, en els casos en què l'arrendatari s'identifica amb el seu fill com a part contractant, com és el cas de la comanda ramadera en la qual Guillem Gili i el seu fill Pere Gili, d'Almoster, arrenden a Bernat Barceló, habitant de la Selva del Camp una vaca i un vedell de pèl ros que tenen un valor estimat de 80 sous⁵⁷¹.

⁵⁷¹ Selva 1311-1313, caixa 4, lligall 14 (1312, novembre, 1)

La tendència observada a la part arrendadora s'inverteix clarament en el quadre relatiu a les dades de la part comandatària. Aquí són els homes que actuen sols els que presenten els percentatges majoritaris, amb el 72,42% pel que fa a Alcover i el 78,28% relatiu als llibres selvatans. En canvi, els matrimonis representen en aquest cas un percentatge residual pel que fa al total dels documents, mentre que les vídues, es mantenen en xifres lleugerament superiors a les relatives a la part arrendatària, i apareixen dos grups nous que no s'havien identificat a l'altra part actuant: les dones soles, que tot i tenir una presència gairebé testimonial estan clarament documentades i els grups de persones, socis que poden estar lligats, o no, per llaços de parentiu i on podríem interpretar si hi ha grups de germans o pares vidus amb els seus fills.

Aquestes dades per sí soles permeten començar a donar unes pinzellades sobre el nucli familiar predominant a les poblacions estudiades, la família nuclear tradicional formada pel matrimoni i els fills, i les seves pautes de comportament gràcies a la manera en què s'identifiquen i actuen en els diferents contractes que integren els llibres notariais estudiats. Així, en el cas concret de les societats ramaderes, observem una sèrie de característiques particulars. En un principi, si ens fixem en la part comandatària, no sembla versemblant que hi hagi un nombre tant important de persones solteres intervenint en aquest tipus de transaccions de manera que es fa necessari recórrer a altres documents presents en aquests llibres notariais per tal d'intentar comprovar l'estat civil d'aquests individus de manera que trobem dades força aclaridores com per exemple, habitants de la Selva del Camp que en altre tipus de contractes com ara compra-ventes o sotsestabliments s'integren dins d'un nucli familiar ja que les dades que es publiquen són les relatives a la societat matrimonial. És el cas, per exemple, del sastre Bernat Ribesaltes, que està casat amb Maria; Miquel Sobirà, marit d'Eironis; Joan Negre i la seva dona Ramona; o Guillem Negre que fa constar que està casat amb Guillema. I això mateix també ho identifiquem en el cas alcoverenc amb persones com Miquel Cerdà, casat amb Bernarda, o el seu germà Jaume, casat amb Guillerma. És a dir, que s'estableixen clarament diferències a nivell de les parts actuant tenint en compte el tipus d'acord que s'està constituïnt. D'aquesta manera, quan parlem d'aquestes societats ramaderes, la mentalitat de la part de la societat comandatària en aquests moments actua celebrant un negoci del qual espera obtenir un benefici econòmic fent una inversió de capital en un bé moble i fungible, de manera que tot i que, si tot va bé, obtindrà un guany que beneficiarà la unitat familiar, aquest no serà un increment patrimonial immobiliari i, per tant, no es fa necessària la menció de l'altra part de la societat matrimonial en el moment de redactar les condicions de l'acord.

En canvi, la unitat familiar que actua com a arrendadora adquireix un compromís de prestació de serveis durant un període de temps concret que es traduirà en un benefici econòmic i, per tant, en ser en aquest cas una activitat que suposa la utilització de la força de treball de la unitat familiar, són ambdues parts de la societat matrimonial les que són representades davant del notari ja que d'aquesta manera, el comandatari s'assegura que en absència del cap de família, la resta de membres del nucli familiar responguin a l'obligació contreta per aquell.

Així mateix, també comprovem com, entre els pastors, els quals com veurem més endavant quan analitzem la documentació relativa al mercat de la terra en cap cas deixen de banda la seva condició de pagesos, almenys pel que fa a la cercar de l'autoabastiment del seu nucli familiar, sembla existir una certa especialització que es reflecteix a les nostres fonts amb l'aparició repetitiva d'algunes d'aquestes famílies arrendant diferents tipus de bestiar. És el cas, per exemple d'habitants de poblacions veïnes Pere Romaní i la seva dona, de Vilallonga o Tomàs Bompar i la seva dona, de Bonretorn, que intervenen cadascun en cinc de les societats que s'inscriuen als llibres selvatans, Però també de veïns de la pròpia Selva del Camp com Arnau Carbó i la seva dona Elisenda, identificats en cinc instruments, o bé Huguet Moster i Guillerma, en tres més. Finalment com a veïns d'Alcover destaquem a Vidal Ripoll i la seva dona o Vidal Roselló i la seva dona, que són part arrendatària de les societats que constitueixen en tres ocasions cadascun respectivament.

Tornant, però a la part del soci capitalista, com ja ha estat exposat, comprovem l'existència d'una sèrie de vilatans que es dediquen a comprar bestiar i cedir-los a canvi d'un lucre, com una activitat continuada mitjançant la qual enforteixen l'economia familiar. Són persones que anirem trobant al llarg de tot el treball intervenint com a establients o compradors de terres al mercat de la terra, d'immobles urbans, i fins i tot com a veïns que gaudeixen d'un cert estatus entre la resta de la comunitat, que exerceixen càrrecs municipals o són cridats com a testimonis dels diferents acords, o testaments de la resta de vilatans. Així, dins dels veïns de la Selva del Camp localitzem a Joan Gavela, soci comandatari en vint documents; Pere Bremon, que intervé en setze contractes; Joan Negre que intervé fins al 1306 en dotze contractes, mentre que a partir de 1308 és la seva vídua, actuant com a cap de família la que intervé en vuit d'aquests documents; o Guillem Negre, al qual localitzem en deu d'aquestes societats, en una d'elles juntament amb la seva dona. En canvi, altres figures de famílies preeminents de la Selva del Camp com ara Ramon Manganell, amb tres contractes, Miquel Sobirà i Guillem Ermengol, fill de Ferrer Ermengol, cadascun amb un contracte, no utilitzen aquest tipus d'operació per a obtenir rendibilitat econòmica. Pel que fa al cas alcoverenc, tot i que les dades documentals no són tan abundants, sí que ens permeten distingir alguns exemples com són els germans Miquel i Jaume Cerdà que intervenen junts o per separat en un total quinze contractes, o bé Pere Pellicer, el qual està identificat a set d'aquests instruments (en dos d'ells juntament amb el seu fill Pericó).

Aquestes són unes dades que reflecteixen una certa diferenciació o estratificació social dins de cada societat veïnal com a conseqüència d'un major o menor poder adquisitiu que situaria en un principi a la part curadora dins d'un estadi social inferior al corresponent a la part comandatària la qual es trobaria en un estadi mitjà, com seria pagesia mitjana i la menestralia, o fins i tot l'elit pagesa (partint del fet que ens trobem en poblacions on l'activitat predominant per part de la generalitat de la població és l'agrícola)⁵⁷².

⁵⁷² Aquestes hipòtesis, però, només les podem deixar plantejades per desenvolupar-les posteriorment en el capítol dedicat a la societat, on analitzarem aquestes dades conjuntament amb les obtingudes de la resta de documents que integren aquest treball d'investigació.

2.2. Període de constitució de les societats

En un Camp de Tarragona, l'economia dels pobles del qual està clarament dominiada pel desenvolupament de l'agricultura i on totes les tasques a pagès tenen com a referent el calendari agrícola que regeix la cerealicultura, és important analitzar quin és el període de formalització de la constitució de les comandes ramaderes únicament amb la finalitat de conèixer el grau d'influència que el calendari de pagès pot arribar a tenir en el desenvolupament d'altres activitats com la ramadera.

Taula 17
Període en què es constitueixen les comandes ramaderes(%)

Mes	Alcover	Selva del Camp
Gener	10,91	6,82
Febrer	0,00	5,30
Març	1,82	8,33
Abril	9,09	5,30
Maig	5,45	8,33
Juny	0,00	0,00
Juliol	5,45	4,56
Agost	0,00	13,64
Setembre	16,37	13,64
Octubre	29,09	15,90
Novembre	16,37	9,09
Desembre	5,45	9,09

El tractament de les dades des del punt de vista percentual perfila un territori en el qual es constitueixen aquest tipus de societats al llarg de tot l'any, tot i que podem veure que hi ha mesos en els quals aquestes actuacions disminueixen fins arribar a ser fins i tot nul·les. Aquest fet és destacable, sobretot, pel que fa al mes de juny, període en el qual creiem que els esforços camperols es destinen prioritàriament a les feines de collita del cereal d'hivern, que sembla ser el més comú al Camp, tot i que també ha d'haver camps sembrats de cereal de primavera. En aquest mes, no tenim cap dada de constitució de contractes de comandes a cap de les dues poblacions estudiades. Aquestes feines, entenem que s'arriben a estendre durant part del mes de juliol, on sí que tenim constància de la constitució de societats, encara que no amb el volum que trobem reflectit en altres mesos. Veiem com, de nou, el calendari de pagès afecta tota l'activitat agrària, no només a aquella que té a veure amb els conreus, sinó també la ramadera a la qual, en ocasions se la retrata com una activitat marginal i complementària però que, com estem veient, al menys en aquesta part del territori camparragoní té uns nivells de volum econòmic d'una certa importància que també es manifesta en el fet que, per altra banda, podem entreveure una certa tendència a la concentració de formalització de contractes a partir de finals de l'estiu, durant tota la tardor i fins ben entrat l'hivern. Així es reflecteix a partir de les xifres alcoverenques, amb la concentració de més del 78% dels instruments notariais datats entre els mesos de setembre i gener. En el cas selvatà, en canvi, tot i que important, aquesta tendència no és tan acusada ja que el percentatge de contractes no arriba al 55% del total. És important destacar aquest fet ja que reflecteix una altra de les constants del món agrari, i de fet, de l'economia en general: el mercat es dinamitza clarament quan hi ha una injecció econòmica en forma de

capital, en aquest cas procedent dels beneficis de les collites de cereal i de vinyer que es concentren en aquest territori durant els mesos de l'estiu, entre juny i setembre. D'aquesta manera, els veïns d'aquestes poblacions aprofiten els guanys que han obtingut per tancar nous contractes que afectaran en aquest cas a les comandes ramaderes, però també, com veurem més endavant a la compra-venda d'immobles, tan de caire agrícola com urbà.

En contraposició, entre els mesos de febrer i maig, s'ha de produir una disminució en la formalització de contractes en general i d'aquesta activitat en concret ja que, a partir de gener, es considera tradicionalment que comencen els mesos més durs per al sosteniment de les famílies, sobretot les més pobres, aquelles que es poden trobar en el llinar de la pobresa o per sota, ja que les reserves de menjar es van esgotant i de moment no hi ha un volum important d'entrada de diners, o fins i tot simplement no n'hi ha, procedent de les activitats agràries. Amb tot, l'activitat no es detura, simplement decreix, com ja passa en el sector de l'agricultura, perquè no hi ha prou diners i els que hi ha en aquest temps són necessaris per a l'alimentació i sosteniment de la família, no per a operacions mercantils. Aquestes operacions únicament les podran dur a terme famílies benestants, que són les que mantenen el mercat durant aquests mesos.

A tall de conclusió, però, hem de dir que tot i la informació de què disposem i les hipòtesis que plantejem, no creiem que tinguem prou elements per poder manifestar dades concloents. Sí que tenen importància per exposar-les, treballar-les i publicar-les de cara a deixar obertes vies de treball per a futures investigacions que corroboraran o corregiran aquesta investigació.

2.3. Els ramats

Els béns objecte d'aquestes societats comendatàries constitueixen una altra font d'informació important. En primer lloc hem de distingir dintre d'aquests ramats els de bestiar gros i els de bestiar menut. Dins del primer grup s'inclouen els animals de peu rodó, com ara els equins, i els de peu forcat que són els bòvids i els porcs. El segon grup, el del bestiar menut, està integrat pel bestiar cabrum, de pèl, i el bestiar oví, de llana⁵⁷³. Seguint aquesta divisió, veiem com a Alcover predominen les societats comandatàries sobre cabanes bovines amb un 58,19% del total, seguida a distància dels ramats de cabres, amb un 14,54% i d'ovelles amb un 7,27%. Finalment, queda un 20% de ramats en els quals es barregen diversos tipus de bestiar cosa que dificulta l'elaboració d'una classificació més concreta. Pel que fa a la Selva del Camp, en canvi, les dades obtingudes són sensiblement diferents ja que la majoria dels contractes tenen com a objecte ramats són d'ovelles, un 40,28% del total, seguits dels bòvids amb un 33,10%, el cabrum amb un 7,19% i els equins amb un 2,16%.

Així mateix, la terminologia emprada per descriure els animals que integren el ramat, el seu sexe, l'edat o el color del pèl són factors importants a tenir en compte en l'estimació

⁵⁷³ FERRAN MIRALLES, *Mil anys pels camins de l'herba. El llegat d'un món que s'acaba*, p. 29

econòmica del bestiar que és objecte de la comanda. En concret, per identificar als bòvids, s'empren substantius com bous, vedells i vedelles (bèsties de menys d'un any), jònecs i jònegues (bous o vaques joves de menys de 2 anys) que poden ser de pèl ros, vermell, negre, llor (fosc) o mascarell (mascarat). El bestiar oví, així mateix, s'identifica amb noms com ovella, anyell (animal que encara no ha fet l'any), moltó o ariet (borrecs capats destinats a la producció de carn o, degudament ensinistrats com a guies del ramat), i terçat (des que muden la segona dentadura fins que els cau la quarta i última dentadura de llet). Només una vegada acompanyen la descripció amb els adjectius grans i petites. Per al bestiar cabrum s'utilitzen termes com ara cabra, hirco (boc), segal o segalla (cria de femella de cabra destinada a la reproducció) i edulo. En una ocasió es fa constar, així mateix, que les cabres són primals. Per altra banda, el bestiar equí és present únicament a les fonts selvatanes i s'identifica amb substantius com pollí (cavall, ruc o mul jove), somera o ruca (femella de l'ase), i rossí (cavall de mitjana qualitat), els quals poden ser de pèl alb o bru. Finalment també coneixem l'existència de comandes relatives a truges o porques i porcells (porc mascle o femella des de que neix fins el desmamen o fins que fa quatre o cinc mesos). Creiem que aquesta manera de descriure el ramat pot ser degut a l'interès que pot existir per part d'alguns dels socis, possiblement els comandataris, de descriure de manera ben clara la presència de bèsties de diferents anyades o amb funcions diferenciades dins del ramat com ara els vedells, els moltos, les terces, els bocs o les segalles.

2.3.1. Cabana de bestiar gros

La manera com s'identifica el bestiar als contractes, juntament amb la tendència a individualitzar-los identificant el seu to de pell, en el cas del bestiar boví, pot ser també una manera de concretar la seva estimació econòmica que pot ser més o menys elevada en funció dels tipus de bèstiques que intengrin les cabanes, les funcions a realitzar o el fruit que s'en puguin extreure. Tenint en compte tots aquests aspectes, hem intentat establir unes pautes de treball a partir de les dades de què disposem agrupades en la graella següent:

Taula 18
Mitjana de preus estimats de les comandes ramaderes relatives als bòvids

Tipus Ramat	Color Pell	Mitjana Estimació Alcover	Mitjana estimació Selva del Camp
Vaca		46,94	39,00
	Vermell	88,50	58,50
	Ros	-----	54,50
	Llor	-----	60,00*
	Mascarell	49,00*	53,00*
Vaca i vedell		65,33	46,00
	Vermell	61,00	68,00
Vaca i vedella	Ros		80,00*
	Vermell	64,50	72,50
	Ros	70,00*	65,00
Vaca i jòneg	Negre	----	51,50
		----	43,00*
	Ros	106,67	----
Vaca i jònega	Ros	38,00*	----
	Llor	110,00	----
Vaca i jòneg		----	50,00*
	Vermell	----	90,00*

* Dada corresponent a un únic contracte

Per a confeccionar aquesta graella hem triat grups de bòvids idèntics que estiguin presents tant a les fonts selvatanes com a les alcoverenques. Així, s'han obviat tots aquells grups d'animals que no presenten les mateixes característiques i que, en conseqüència, poden dificultar l'establiment d'un preu estimat mitjà. D'aquesta manera, hem escollit els grups que es componen d'una vaca, una vaca i un vedell, una vaca i un jòneg, una vaca i una vedella i una vaca i una jònega, amb les diferents varietats de tons de pell, hem sumat els seus imports estimats i els hem dividit pel nombre de vegades que identifiquem cada grup documental. Així, tot i que només podem parlar de dades aproximatives, ceiem que no es pot concloure que el tipus de pell de l'animal objecte de la comanda sigui un factor determinant en el moment d'establir el seu preu estimat. De fet, les dades més aviat porten a una certa confusió ja que, si bé és cert que en el cas d'Alcover, quan es constitueix una societat que afecta únicament a una vaca, l'import mitjà se situa en gairebé els 47 sous, i si aquesta té la pell vermella, llavors la seva estimació mitjana s'incrementa fins a superar els 88 sous, també ho és que quan aquestes comandes afecten a una vaca i un vedell, l'import resultant és superior quan desconeixem el to de la pell que quan sabem que és vermella. I encara més clar és l'exemple relatiu a les comandes sobre una vaca i un jonec, on comprovem com l'import mitjà sense tenir en compte el seu to de pell és de més de 106 sous, estimació que en el cas de tenir el seu llor s'incrementa lleugerament fins arribar als 110 sous, però on l'únic contracte que identifiquem per a aquest grup d'animals amb el to de la pell ros tan sols es valora en 38 sous.

En canvi, quan analitzem les dades relatives a les fonts selvatanes comprovem que, en els casos de constitució de societats ramaderes relatives a una vaca, una vaca i un vedell o una vaca i una jònega, les estimacions corresponents a animals amb el tipus de pell especificada són superiors a aquelles que afecten a bèsties no ho tenen. Aquesta dinàmica, però, es trenca amb el grup de les comandes relatives a una vaca i una vedella, on els imports corresponents als animals amb un to de pell específic són inferiors als que no ho fan constar, de manera que tampoc aquí es pot parlar obertament d'un increment de la valoració dels ramats en relació amb el seu to de pell.

Així mateix, hem de fer constar que tot i haver establert una sèrie de valoracions econòmiques mitjanes per a determinats grups d'animals, les dades en què ens hem basat són en ocasions força diferents. Per exemple, pel que a les societats ramaderes relatives a una vaca i un jonec a les fonts alcoverenques hem identificat valoracions estimades tan diferents com 38, 100 i 120 sous; per una vaca i un jòneg de pell llor valoracions entre 90 i 130 sous; per una vaca i un vedell, entre els 40 i els 116 sous; si el seu to de pell és vermell, entre els 87 i els 120 sous; per una vaca i una vedella, entre els 60 i els 70 sous; si el seu to de pell és vermell són 70 sous; una vaca entre 33 i 70 sous; i, finalment amb el to vermell entre 57 i 120 sous. Aquesta variació de dades també es troba a les fonts selvatanes, on els imports estimats que afecten a societats ramaderes constituïdes per una vaca se situen entre els 28 i els 60 sous; per una vaca de pell ros, entre 49 i 60 sous; per una vaca de pell mascarell 53 sous; per una vaca de pell vermell entre 37,5 i 88 sous; o per una vaca de pell llor, 60 sous. Així mateix, en el grup d'animals integrats per una vaca i un vedell els imports

de les valoracions oscil·len entre els 30 i els 60 sous; si el seu to de pell es vermell, entre 60 i 89 sous; o amb pell rossa, 80 sous. En el cas de les societats relatives a una vaca i una vedella, les valoracions se situen entre els 60 i els 85 sous; si són de pèl ros, entre els 45 i els 58 sous; amb pèl negre, 43 sous i amb pèl vermell 80 sous. Finalment, pel que fa al grup integrat per una vaca i una jonega, l'import assenyalat és de 50 sous; en canvi, quan el color de la pell és vermell se situa en els 90 sous.

Aquesta profusió de xifres no fan sinó corroborar la conclusió extreta de les dades exposades en el quadre d'estimació d'aquests ramats, ja que encara s'aprecia més la gran diferència de valoracions que estableix en grups d'animals idèntics, així com l'existència d'estimacions que analitzades aïlladament poden semblar realment estranyes. Aquest seria el cas a Alcover, per exemple de l'import estimat de 120 sous per a una vaca de pèl vermell i, en canvi, 60 sous per una vaca i un vedell de pèl vermell; o a la Selva del Camp, on s'estima el valor d'una vaca de pèl vermell en 88 sous mentre que una vaca i un vedell d'aquesta mateixa pell estan en 60 sous.

Una altra característica constant a les societats ramaderes referides als bòvids és l'escassa existència de bous com a objectes de les comandes. De fet, només tenim constància de dos contractes que incloguin bous a Alcover i de dos més a la Selva del Camp. No creiem, però que aquestes dades indiquin l'existència d'una cabana bovina amb un clar predomini de vaques, sinó que més aviat seria signe d'una activitat diferenciada entre vaques i bous. Així les vaques es cedirien en comanda, en principi com a vaques lleteres, no pas com a animals de càrrega o de tracció, que seria el cas dels bous, animals destinats preferentment a les feines del camp i al transport de mercaderies. Això almenys és el que es desprèn de les clàusules d'algun d'aquests contractes on es fa constar, per exemple, que el pastor donarà la meitat del que doni la vaca i per allò que pugui llaurar amb ella una quartera de mestall a mesura de la Selva⁵⁷⁴.

Respecte a la Selva del Camp, també trobem animals de càrrega i tir com són, someres, una ruca, un pollí o un rossí, encara que en uns percentatges escassos en comparació amb el total de documents. En canvi, la presència d'aquest tipus de bestiar sí que es confirma amb més claredat en els contractes de reconeixement de deute per compra d'animals que veurem a continuació.

Finalment, pel que fa als altres animals integrats dins del bestiar gros de peu forcat, els porcs, hem de destacar que són relament escassos els contractes en els quals són objecte de comanda, fet aquest que demostra que la inclinació en aquest territori és a no deixar aquest tipus de bestiar en comanda, sinó que més aviat el seu destí és el de formar part del grup d'animals domèstica que resten dins dels nuclis familiars dels seus propietaris, els quals s'encarregaran de la seva cura i d'extreure'n un profit posterior.

⁵⁷⁴ Selva del Camp 1305-1306, caixa 222, lligall 8 (1305, octubre, 7)

2.3.2. Cabana de bestiar menut

En relació amb el bestiar menut, és a dir el bestiar oví i cabrum les dades de les societats constituïdes ens demostren que en aquest sector existeix una certa estabilitat, almenys, pel que fa a l'import per unitat dels ramats. En concret, pel que fa al bestiar oví, que tradicionalment ha estat considerat més valuós perquè a l'aportació de carn, llet i fems s'ha d'afegir la llana, hem de dir que les fonts alcoverenques no aporten gaire informació ja que únicament tenim constància de tres contractes que afectin a aquest tipus de ramats. Els preus unitaris per cap de bestiar són: 3,63 sous, 5,26 sous i 6,30 sous, és a dir sobre els 5 sous de mitjana de valoració per unitat d'aquests animals. En canvi, novament, les dades identificades a les fonts selvatanes són força més aclaridores i estableixen els imports estimats de cada unitat d'aquests ramats oscil·len entre els 3,6 i els 7,64 sous, encara que en la majoria de contractes els imports per unitat de bestiar estan entre els 4 i els 6 sous i el preu mitjà se situa al voltant dels 5,4 sous, és a dir, un valor similar a l'obtingut a les comandes ramaderes dels llibres d'Alcover.

Per altra banda, les dades obtingudes pel que fa al bestiar cabrum a aquestes fonts alcoverenques són més abundants que les relatives a les ovelles, de manera que podem establir que el preu mitjà per unitat d'aquestes bèsties està sobre els 4,5 sous, tot i que tenim constància d'imports màxims de 6 sous i mínims d'1,72 sous. I aquest preu mitjà és similar a l'obtingut a les fonts selvatanes, que se situa al voltant dels 4,2 sous, amb import mínims de 2,51 sous i màxims de 5,78 sous. Tot i això, tant als ramats d'òvids com als de cabrums s'ha de tenir en compte que hi ha tota una sèrie de variables que afecten a la valoració final d'aquestes bèsties com per exemple, l'existència d'animals amb diferents finalitats com ara els moltons o les segalles, la seva edat, o el seu estat en el moment de constituir el contracte.

Així mateix, tant a Alcover com a la Selva del Camp s'observa l'existència de societats ramaderes que afecten a ramats mixtes d'ovicàprids, les valoracions mitjanes dels quals són de 5,47 sous per unitat a la Selva del Camp i de 4,79 sous per unitat a Alcover, és a dir, unes xifres que a la primera població s'aproximen a la mitjana de la ramaderia ovina, mentre que a la segona són més similars a les relatives als ramats de cabres. Ara bé, tot i aquesta estimació mitjana cal destacar que en el cas alcoverenc es dona una certa estabilitat pel que fa als imports mitjans dels diferents ramats, els quals se situen entre els 3,88 i els 5,96 sous, però en canvi a la Selva del Camp, aquests imports són força irregulars i estan entre els 3,32 i els 10,63 sous, és a dir més de 7 sous de diferència entre l'import més baix i el més elevat. ¿Quina és la raó d'aquestes diferències? Les fonts no aporten cap mena de dada al respecte, tot i que ens inclinem a pensar tant en possibles fluctuacions dels preus al mercat que afectin més a una població que a una altra, malgrat la seva proximitat geogràfica, i també en el tipus de bèsties que integren cada ramat, les seves funcions i el seu estat.

3. Els reconeixements de deute

D'acord amb Pau Viciano⁵⁷⁵, per a la immensa majoria dels pagesos, l'única manera d'aconseguir un animal del tipus de la mula, l'ase, el bou o el rossí era acudir al mercat. I aquestes compres, sobretot les pagades amb crèdit, quedaven reflectides en els llibres notariais, tal i com comprovem a les nostres fonts on localitzem nombrosos contractes de reconeixement de deute per la compra tant a Alcover com a la Selva del Camp i especialment a la universitat de Valls on localitzem el nombre més important, quantitativament parlant, d'aquests documents. Així, d'un total de 392 de documents identificats, el 26,02% correspon a Alcover, el 22,45% a la Selva del Camp i el 51,53% a Valls. El tipus de bèsties identificades a aquests documents, contràriament a allò que s'ha documentat a les comandes ramaderes, són majoritàriament les integrades dins del que es coneix com bestiar gros, i més concretament els animals de peu rodó, encara que també hi ha constància documental de la presència d'animals de peu forcat i fins i tot d'alguns ramats de bèsties menudes com ara les ovelles i les cabres (vegeu taules 9 a 11 de l'annex de taules).

3.1. Les parts que intervenen

La informació relativa a la procedència dels creditors i deutors, les parts actuant en aquests contractes, la trobem resumida a les graelles següents:

Taula 19
Procedència dels deutors als llibres notariais d'Alcover

Població	Nombre
Albiol	3
Alcover	86
Carxol	1
Cornudella	1
Fornells	1
Mas de l'Ardiaca	1
Mas Moreta	1
Milà	1
Mont-ral	2
Rourell	1
Secuita	2
Total	100

Taula 20
Procedència dels deutors als llibres notariais de la Selva del Camp

Població	Nombre
Albiol	4
Aleixar	2
Alforja	1
Bomburquet	2
Bonretorn	1
Cabaces	1
Carxol	1
Castellvell	1

⁵⁷⁵ PAU VICIANO NAVARRO, «El mercat d'animals de treball en una vila valenciana del segle XV», p. 142

Població	Nombre
Codony	2
Constantí	2
La Mussara	1
Lleida	1
Morell	1
Selva del Camp	68
Vila-seca	1
Total	89

Taula 21
Procedència dels deutors als llibres notarials de Valls

Població	Nombre
Alcover	8
Alió	5
Argilaga	4
Barberà	2
Bombarguet	2
Brafim	4
Cabra	2
Cambrils	1
Castellvell	2
Catllar	3
Codony	2
Constantí	3
Desconegut	1
Friguerola	2
Garidells	2
La Masó	1
Mas Moreta	1
Masmulet	3
Masllorenc	1
Milà	2
Miramar	1
Mont-ral	1
Nul·les	1
Perafort	1
Peralta	4
Picamoixons	5
Pobla de Montornés	2
Pont d'Armentera	1
Pontils	1
Prenafeta	1
Puigpelat	3
Puigcinyós	2
Puigdelfí	1
Renau	1
Reus	2
Riba	1
Roda	1
Rourell	1
Salomó	4
Salou	2
Santa Maria del Pla	8
Santa Perpètua	1
Secuïta	2
Selva del Camp	3
Tamarit	1
Tarragona	1
Torredembarra	1
Vallmoll	7

Població	Nombre
Valls	46
Vespella	2
Vilabella	3
Vilallonga	3
Vilarodona	10
Vinyols	1
Total	176

Taula 22

Procedència dels creditors als llibres notariais d'Alcover

Població	Nombre
Alcover	49
Constantí	1
Lleida	1
Montblanc	29
Mont-ral	2
Picamuixons	1
Prades	3
Rourell	1
Valls	9
Vilallonga	1
Vilaverd	3
Total	100

Taula 23

Procedència dels creditors als llibres notariais de la Selva del Camp

Població	Nombre
Albiol	3
Alcover	7
Montblanc	17
Prades	1
Selva del Camp	46
Tarragona	3
Valls	11
Vilallonga	1
Total	89

Taula 24

Procedència dels creditors als llibres notariais de Valls

Població	Nombre
Alcover	3
Argilaga	2
Barberà	1
Desconegut	2
Montblanc	45
Montoliu	1
Pedrafita	1
Peralta	1
Picamuixons	3
Prades	1
Renau	1
Salomó	1
Santa Maria del Pla	1
Secuita	1
Tamarit	1
Tarragona	3
Vallmoll	1
Valls	106
Vilafranca	3
Vila-seca	1
Total	179

Tant als llibres notariais d'Alcover com als llibres selvatans, els deutors, és a dir els compradors dels animals que reconeixen quedar a deure diners per la seva adquisició són, majoritàriament, veïns d'aquestes poblacions. De fet en el cas d'Alcover representen el 86% del total mentre que a la Selva del Camp se situen al voltant del 76,40%. En canvi, a Valls aquest percentatge decreix considerablement fins a situar-se per sobre del 26%. És a dir, que es pot considerar que els mercats alcoverenc i selvatà, al menys pel que fa a la compra d'animals és clarament local, uns mercats que tenen la finalitat d'abastir als pagesos de la zona de les bèsties necessàries per al desenvolupament de les seves tasques i que no exerceixen de focus d'influència econòmica amb les poblacions veïnes. Per la seva banda, el mercat vallenc és tot el contrari, el volum de negoci amb els habitants d'altres poblacions veïnes i no tan veïnes és força més elevat que el generat amb els propis veïns de la universitat valenca. En aquest cas, doncs, ens trobaríem amb un tipus de mercat de caire comarcal que tindria lloc amb una periodicitat setmanal i que, per la seva importància atrauria a compradors de zones força llunyanes com ara Montblanc, situat a 17 quilòmetres de distància; Reus, que està a 21; la ciutat de Tarragona, a 20; i fins i tot Salou, situat a més de 33 quilòmetres.

Pel que fa a la procedència dels creditors, observem com a Alcover les dades relatives a venedors veïns de la mateixa població disminueixen fins a situar-se en un 49% del total, és a dir, gairebé la meitat, mentre que augmenta el percentatge relatiu a venedors d'altres indrets que realitzen les seves transaccions en el mercat alcoverenc. Tot i això, en la majoria d'ocasions no es percep cap indicatiu d'una certa professionalització per part dels vilatans sinó que més aviat ens trobaríem davant de tractes realitzats entre habitants de la mateixa població o de llocs veïns, amb els quals possiblement es mantenen altres tipus de negocis al llarg de l'any. Seria tal i com indica pau Viciano, la recerca de la força de treball animal fora del nucli familiar però anant a cercar-la entre els escassos veïns benestants capaços de criar bestiar per a la venda o d'invertir el seu capital per esdevenir intermediaris en aquest tipus de comerç⁵⁷⁶. Únicament podríem parlar d'una certa professionalització en el cas dels creditors procedents de Montblanc que són el 29% del total i els procedents de Valls, amb el 9%. De fet en tres d'aquests contractes aquests creditors fan constar el seu ofici: mercaders. Les fonts selvatanes reflecteixen, així mateix, aquesta tendència ja que els creditors veïns de la mateixa població són en aquest cas el 51,65% del total mentre que els procedents d'altres poblacions s'incrementen, destacant, de la mateixa manera que a Alcover, els procedents de Montblanc amb el 19,10% i els vallencs amb el 12,35% del total. De la mateixa manera, a aquests documents també s'identifica l'ofici d'alguns d'aquests creditors procedents d'aquestes poblacions: mercaders. Finalment, en els contractes relatius a les fonts valenques, a diferència dels deutors, que són minoria, els creditors procedents d'aquesta universitat constitueixen el 59,21% del total i dels creditors de les altres poblacions únicament destaquen els procedents de Montblanc amb el 25,13% del total. És a

⁵⁷⁶ VICIANO, «El mercat d'animals de treball en una vila valenciana del segle XV», p. 147

dir, que el nombre de venedors veïns d'aquestes dues poblacions superen el 84% i també es fa constar sovint que el seu ofici és el de mercader.

Així mateix, si es comparen les dades de filiació dels creditors d'una manera global, sense tenir en compte la seva procedència documental, es pot comprovar l'existència d'un cert nombre de persones procedents bàsicament de Montblanc i Valls que es dediquen a la venda (i suposem que també cria) de diferents tipus de bèsties en els mercats locals de les poblacions veïnes, com poden ser Alcover i la Selva del Camp, així com en el de Valls, que té una influència més aviat comarcal⁵⁷⁷. Així, a partir d'aquesta informació, es pot corroborar l'existència d'una certa especialització del treball en el mercat de la compra-venda d'animals amb la presència de persones que es dediquen bàsicament a aquest tipus de negocis, els mercaders.

Taula 25
Creditors procedents de Montblanc i Valls que s'identifiquen a les fonts documentals d'Alcover, la Selva del Camp i Valls

Creditor	Pobl. Cred.	Alcover	Selva	Valls	Observacions
Bartolí Rainer	Montblanc	2	1		
Bernat Hospital	Valls		1	2	
Bernat Monmiron	Montblanc			7	
Bernat Montornès	Valls	1	2	4	
Bertomeu Osset	Montblanc	2	1	1	
Bertomeu Rainer	Montblanc	1	3	1	
Felip Santjoan	Montblanc	2	0	2	Amb Ramon Cavaller
Guillem Català	Montblanc	6	1	3	En ocasions amb Arnau Tèrmenes
Guillem Gassol	Valls	0	2	1	
Guillem Montornès	Valls	2	0	29	
Guillem Torroja	Montblanc	1	0	3	
Pere Montornès	Valls	0	1	12	
Pere Porcel	Valls	1	0	21	
Pere Rainer	Montblanc	1	7	4	
Ramon Cavaller	Montblanc	1	1	7	En ocasions amb Guillem Torroja o amb Felip Santjoan

En aquest quadre destaca la presència de tres d'aquests creditors: Guillem Montornès, Pere Montornès i Pere Porcel, tots ells de Valls, que són els que acumulen el nombre més gran de contractes i que, en canvi, estan identificats gairebé de manera única al mercat vallenc, el més important, mentre que la seva presència als altres dos mercats és de caire testimonial, possiblement perquè la professionalització del mercat vallenc, que té lloc amb una periodicitat setmanal tal i com les fonts també demostren, per una banda, i el volum del seu negoci, per l'altra, són prou importants i no se'ls fa necessari fer un mercadeig itinerant per altres poblacions del Camp. Així mateix, a més d'aquests creditors vallencs i montblanquins, volem destacar, la presència de Miquel Narbonès d'Alcover a deu dels contractes estudiats

⁵⁷⁷ Hem de tenir present, però, que tot i ser una població propera a les tres viles estudiades, Montblanc ja no forma part del territori del Camp de Tarragona, sinó que està integrat a la zona de la Conca. Recordem aquí, que l'arxidiòcesi de Tarragona tenia dues grans divisions *De Campo* i *De Conqua* i és en aquesta última on se situa Montblanc. Amb tot, a causa de la distància real entre les poblacions, considerem que l'àmbit d'intercanvi comercial és en aquest sentit de caire comarcal, encara que geogràficament pertanyen a zones diferents. Així mateix, tot i que no tenim dades al respecte que ho confirmin creiem que els montblanquins havien estès aquesta activitat cap a la zona camptarragonina atès que el dinamisme econòmic d'aquest territori havia de ser força més important que el propi de la zona de la Conca, un territori més muntanyenc i amb més dificultats de desenvolupament econòmic.

(vuit pertanyents a les fonts alcoverenques i els altres dos a les vallenques) com a creditor, és a dir com a venedor de diferents animals. Es tracta de l'únic habitant d'una població diferent a Valls o Montblanc que sembla dedicar-se professionalment a aquesta activitat. Les dades que tenim sobre la resta d'altres creditors són indicadores, en canvi d'una activitat exercida puntualment amb la finalitat de desfer-se d'una bèstia de la seva propietat o bé perquè ja no els és necessària o bé per necessitat econòmica del nucli familiar a què pertany.

Per altra banda, també creiem interessant distribuir aquests actors en diferents grups familiars tal i com hem fet anteriorment ja que aquesta nova agrupació ens pot permetre veure aspectes o característiques que a partir d'un tractament aïllat pot fer passar desapercibuts.

Taula 26
Nucli familiar dels deutors (%)

Deutors	Llibres notariais Alcover	Llibres notariais Selva	Llibres notariais Valls
Matrimonis	76,47	61,80	30,20
Homes sols	17,65	34,83	66,34
Vidus	1,96	1,12	0,99
Vídues	2,94	2,25	2,47
Dona casada	0,98	---	---
Total	100	100	100

Taula 27
Nucli familiar dels creditors (%)

Creditors	Llibres notariais Alcover	Llibres notariais Selva	Llibres notariais Valls
Matrimonis	0,98	---	---
Homes sols	94,12	98,88	99,01
Vidus	---	---	---
Vídues	1,96	1,12	0,99
Altres	2,94	---	---
Total	100	100	100

Així, com podem observar, i tal com havíem anat indicant les dades corresponents als deutors són completament diferents a les dades relatives als creditors. Clarament veiem com aquests últims formalitzen els contractes de reconeixement de deute individualment, sense tenir en compte la seva unitat familiar. Ara bé, no creiem que haguem de considerar la professionalització de l'activitat mercantil com a únic motiu d'aquesta diferent manera d'actuar, ja que només podem considerar com a mercaders amb un alt grau d'especialització aquelles persones que mantenen una presència constant al llarg de les setmanes a les fonts documentals, com seria el cas dels mercaders presents a les fonts vallenques i als quals ja hem fet referència. En el cas dels instruments que es formalitzen a la Selva del Camp o a Alcover aquesta lectura ha de tenir matisos. A banda dels mercaders d'altres poblacions com Montblanc, Valls i fins i tot Vilaverd, que són presents a les fonts, no podem negar l'existència d'un petit sector de la població que es pugui dedicar a mercadejar amb bèsties, encara que, amb les dades que tenim no podem saber ni la seva importància ni el grau d'especialització que tenen en aquesta activitat que pot ser fins i tot complementària de la pròpiament agrícola. De fet, entre els creditors tornem a trobar a Alcover a la família Cerdà, amb Ferrer⁵⁷⁸ i també el seu fill Jaume⁵⁷⁹; o Pere Bremon⁵⁸⁰ a la Selva del Camp, on també

⁵⁷⁸ Alcover 1315-1316, Caixa 9, lligall 119 (1315, setembre, 26 i 29)

trobem en aquest sentit d'una activitat complementària o excepcional, un exemple interessant en el reconeixement de deute en el qual el creditor és un picapedrer selvatà, Borràs Urgell⁵⁸¹. Així doncs, deixant de banda el sector professional, pensem que en la formalització d'aquest compromís els creditors actuen majoritàriament en solitari perquè no és necessària la presència formal de la unitat familiar, és una persona qui acorda la transacció i és amb aquesta persona que s'adquireix el compromís de pagament d'un bé que, novament torna a ser moble, no immoble, i per tant, el seu benefici no és considerat com un increment del patrimoni familiar. Sembla clarament una constant quan l'objecte de transacció és un bé moble. El guany econòmic que s'obté, encara que beneficiós per a tota la unitat familiar, es reflecteix a les fonts com un fet individual. I aquest és un element, com veurem més endavant, clarament diferenciador respecte a la manera d'actuar d'aquestes mateixes persones quan l'objecte de transferència és un bé immoble que sí que afecta clarament al patrimoni de la família.

En canvi, pel que fa als deutors, novament, com en els cas dels pastors, comprovem com el fet d'adquirir una obligació, que en aquest cas és la satisfacció d'un deute, es converteix en una obligació que implica a tota la unitat familiar. D'aquesta manera, tant a Alcover com a la Selva del Camp, la majoria dels deutors són matrimonis, ja que, en cas de decés del cap de família, d'aquesta manera s'obliga a la vídua i en últim cas als hereus a fer-se càrrec del deute adquirit.

A Valls, aquest percentatge és clarament inferior, però en aquest cas hem de tenir en compte les característiques clarament professionals d'aquest mercat, on el volum de negoci, força elevat, no implica només a les famílies vallenques o de les zones properes, sinó també, com hem vist al principi del capítol, a veïns de moltes altres poblacions que es desplacen a aquest mercat per tal d'abastir les seves necessitats i els quals, en formalitzar el deute, en una escrivania diferent a la pròpia de la seva població d'origen, en ocasions fan constar que és el matrimoni qui contreu el deute i en ocasions només s'especifica el nom de l'individu. El motiu pel qual s'actua formalment d'aquesta manera ens és desconegut en aquest cas. Tornem a pensar que les nostres fonts són llibres de notes on es prenen apunts per a la redacció posterior de l'instrument notarial definitiu i que aquests apunts es prenen durant el dia de celebració del mercat en el qual el volum d'acords és tan important que els propis escrivans redueixen al màxim les dades de l'anotació a causa de l'acumulació de treball en un període de temps molt curt. De fet, molts d'aquests contractes no passen de les dues línies en els llibres de notes vallenques.

⁵⁷⁹ Alcover 1319-1321, Caixa 10, lligall 123 (1319, novembre, 11)

⁵⁸⁰ Selva del Camp 1301-1302, Caixa 2, lligall 5 (1301, maig, 2); Selva del Camp 1305-1306, Caixa 2, lligall 8 (1306, abril 18)

⁵⁸¹ Selva del Camp 1299-1300 Caixa 1, lligall 4 (1300, juliol, 20)

3.2. Període de constitució dels reconeixements de deute

El període de formalització d'aquests contractes que entenem que coincideix amb el moment en que es materialitza la venda, presenta, com veurem a continuació, elements diferenciadors, sobretot entre Alcover i la Selva del Camp, poblacions amb un mercat de tipus local, i Valls, on el mercat està clarament especialitzat i té un àmbit d'actuació que traspasa clarament els límits de la universitat.

Taula 28
Període en què es constitueixen els reconeixements de deute(%)

Mes	Alcover	Selva del Camp	Valls
Gener	10,79	5,75	0,57
Febrer	1,97	5,75	1,14
Març	8,82	4,60	1,69
Abril	10,79	4,60	3,39
Maig	8,82	13,79	5,65
Juny	7,84	5,75	24,29
Juliol	3,92	8,05	11,30
Agost	8,82	11,48	16,38
Setembre	13,73	13,79	13,56
Octubre	11,76	13,79	8,47
Novembre	6,86	8,05	11,30
Desembre	5,88	4,60	2,26

D'acord amb els percentatges mensuals, el primer que destaquem és el fet que en el cas d'aquesta activitat, el calendari de pagès no sembla tenir el mateix grau d'influència. De fet a Valls, una població on l'activitat agrícola i en concret de conreu de cereal és força important, el percentatge més important de transaccions de l'any (amb més d'un 24% dels contractes que tenim) té lloc durant el mes de juny, un mes en el qual creiem que es comença la recollida del cereal als camps i que manté els camperols ocupats fins a l'extrem de no desenvolupar cap altra activitat que no sigui estrictament necessària. Aquesta és una dada, doncs, que demostra que el nivell de desenvolupament econòmic i el grau d'especialització i professionalització de la universitat valenciana està clarament per davant de les poblacions del seu entorn, ja que, almenys pel que fa a la celebració del mercat setmanal valenc, lloc on s'aprofita per tancar tot tipus d'acords, el calendari de pagès no afecta a la compra-venda de béns mobles i en aquest cas concret de bèsties.

Alcover i la Selva del Camp també mostren una certa activitat durant aquest mes, fet aquest que també com veurem en tractar les dades del mercat immobiliari, és certament inusual, ja que en aquestes poblacions les feines derivades del calendari de pagès influeixen clarament en el comportament dels veïns, els quals en els moments de màxima dedicació d'esforços a la collita de les terres, redueixen clarament el desenvolupament de qualsevol altra activitat, tal i com hem pogut comprovar en el cas de lla formalització de comandes ramaderes. Amb tot, la diposició de diners en metàl·lic gràcies als guanys derivats de l'activitat agrícola, fomenta que les activitats de compra-venda o formalització d'altres contractes que tinguin un component econòmic, tendeixen igualment a concentrar-se durant la segona meitat de l'estiu i durant la tardor. Un cop les reserves econòmiques de les famílies van esgotant-se, la seva activitat al mercat també es redueix, i aquest és un tema que sí que reflecteixen les fonts, sobretot a la Selva del Camp i Valls, no a Alcover on les dades són disperses. Així a la Selva

del Camp, entre els mesos de desembre i abril només es formalitzen poc més del 25% dels contractes, mentre que a Valls aquesta xifra encara disminueix més fins a situar-se per al mateix període de temps en poc més del 9% del total.

3.3. Les bèsties

Els animals objecte de transacció són descrits a les fonts amb la següent terminologia: ases i someres; muls i mules: híbris entre cavalls i someres o ases i eugues; pollins(cavalls, rucs o muls joves, des de que neixen fins que els desmamen, rucs (ase o somera jove, des de que neix fins que assoleix el creixement complet), rossins i cavalls o eugues. Així mateix, aquest tipus de bestiar apareix gairebé sempre identificat amb el seu color de pell: ros, vermell o roig, canyella, llor, cendra, negre, fosc o bru.

En aquests reconeixements de deute, però, només es fa constar el preu final de la venda en un cas relatiu a un cavall que s'aliena per un import de 1270 sous i del qual resta per pagar 770 sous⁵⁸² A la resta de documents aquesta dada s'omet, de manera que no és possible conèixer amb certesa el valor al mercat atorgat a aquest tipus d'animals i la possible incidència d'altres aspectes como ara el color de la seva pell, anys o estat físic en la valoració final del preu de venda. Així mateix, també és important destacar que no existeixen, en els llibres notariais estudiats, contractes de compra-venda que afectin a animals, fet aquest que ens porta a pensar que es tracta d'un tipus de transacció que en principi no necessita d'una manifestació per escrit, ja que la paraula de les persones que intervenen és important i respectada. En conseqüència, només en el cas que resti una part del valor de la bèstia per pagar es procedeix a materialitzar aquesta transacció per la via notarial, amb el reconeixement de l'import que queda per liquidar per part del comprador. I tenint en compte el pes que li donem a la paraula de les persones en aquest tipus d'operació mercantil, creiem factible la possibilitat que no tots aquests deutes es consignessin d'aquesta manera. En aquest sentit, encara que no parla concretament de la compra-venda de bestiar, és interessant el que l'Ordinació Municipal Vallenca de 28 de març de 1319 manifesta en relació al respecte a la paraula donada:

“...

Encara ordenaren e establiren los damunt dits jurats en la manera desús dita que tot contrat de venda de qualque mercaderia moble o setí, pus que corredor jurat crestià o jueu aja donatsenyal de consentiment del comprador al venedor e el reebut e açò sia dat per consessió del venedor e del comprador o per testimonis covinents, qui puxen ésser rehebuls ans de pleyt començat, si la una part ho requer que el contrat aja plena fermetat, en axí que ne el venedor ni·1 comprador se·n purà penedir en nuyla manera, encara si volia pagar l'interès.

...⁵⁸³

⁵⁸² Alcover 1306-1311, caixa 7, lligall 116 (1306, novembre,20)

⁵⁸³ PAPELL, «Les ordinacions municipals de Valls», p. 54

Hi ha però, altres dades que ens permeten concretar una mica més quin és el tipus de mercat de deute animal a cada territori. Així, per exemple, ens hem fixat en el tipus de bèstia que predomina a les transaccions i que es reflecteixen a cada sèrie notarial.

Taula 29
Tipologia dels animals existents als reconeixements de deute (%)

Tipus d'animal	Fonts alcoverenques	Fonts selvatanes	Fonts vallenques
Ase	61,47	34,74	40,88
Bou/vaca	13,76	11,58	14,37
Mul/mula	11,92	28,42	13,27
Somera	2,75	6,32	13,81
Rossí	6,42	14,74	11,05
Ruc	1,84	0	1,10
Cavall/euga	1,84	0	5,52
Cabres	0	3,16	0
Ovelles	0	1,04	0

Majoritàriament l'animal objecte de transacció en aquestes operacions és l'ase, sobretot a les fonts alcoverenques, on representa el 61,47% del total i on les transaccions relatives a la seva femella, la somera, tan sols sumen un 2,75%. En canvi a les fonts notariales selvatanes i vallenques, tot i ser aquesta l'opció majoritària, no ho és en un nombre tan important d'operacions, i els instruments que afecten a someres, per altra banda, s'incrementen de manera que en el global dels documents que inclouen ases o someres, pel que fa a les fonts selvatanes se situen en un 38% i a les fonts vallenques s'incrementen fins arribar al 54,69%. ¿Quin és el motiu pel qual aquests animals tenen una presència tan important en els reconeixements de deute? No tenim dades objectives que ens permetin saber-ho. Tot i això, tenint en compte que no estem davant de documents de compra-venda, ens plantejem dues hipòtesis: la primera d'elles és que són el tipus de bestiar de càrrega predominant en aquestes contrades (un tipus d'animal que també es podia enganxar a l'arada) i, en conseqüència la seva existència en el mercat es netament superior a la de la resta d'animals; i la segona, la seva importància econòmica pot fer que els preus de venda siguin dels més elevats del mercat i, per tant, els veïns que tanquen els tractes de compra no disposen de prou liquidesa en efectiu, de manera que han de recórrer a formalitzar el reconeixement de deute per deixar constància del seu endeutament.

Els reconeixements de deute que hem identificat a les fonts selvatanes tenen com a característica particular el fet d'una major presència de muls i mules, sobretot si ho comparem amb la informació que tenim sobre Alcover i Valls que és força similar. Aquest fet ens porta a pensar en la possibilitat que aquest tipus d'animals pot estar més introduït a la Selva del Camp que als altres territoris, cosa que repercutiria en una menor presència de bèsties que realitzen una tasca similar com són els ases i les someres. Així mateix, els llibres selvatans també registren endeutament per compra-venda de ramats de bèsties menudes com ara cabres i ovelles, fet inexistent a les altres dues poblacions i que pot estar clarament relacionat amb la fortalesa del mercat de comandes ramaderes que afecten a aquest tipus d'animals i al qual ja s'ha fet referència a l'apartat anterior.

Una altra característica pròpia selvatana, que difereix clarament d'Alcover i de Valls, és l'enregistrament d'un nombre més gran de rossins com a objecte d'aquest endeutament. Aquests són cavalls de mitjana qualitat que també poden ser emprats en feines camperoles, fet que també pot estar relacionat amb la presència a les fonts d'un menor nombre d'altres bèsties com els ases.

Per altra banda, pel que fa a les dades relatives a cavalls i eugues podem comprovar com a les fonts vallenques se situa en el 5,52%, a la Selva del Camp no en tenim constància i a Alcover representen tan sols l'1,84% del total. A més, si pel que fa a Valls, sumem les dades relatives als cavalls i eugues a les corresponents als rossins, comprovem com aquest percentatge s'incrementa fins al 16,57%, superant el 14,74% corresponent als rossins a la Selva del Camp. ¿Que representen aquestes xifres? Analitzades aïlladament creiem que no poden aportar informació conclouent, però dins d'un estudi global, si tenim en compte la procedència dels seus compradors ens pot portar a confirmar una possible situació d'evolució social i econòmica diferenciada per alguna d'aquestes poblacions, així com també l'estratificació social dels seus habitants, ja que la compra d'un cavall o una euga suposaria una despesa del tot impossible per a l'economia de la gran majoria dels camperols. Més aviat aquesta compra la realitzaria una persona amb una certa posició social la qual s'enfortiria cara als seus veïns amb adquisicions com aquesta.

Taula 30
Procedència dels deutors de cavalls i eugues

Animal	Procedència creditor	Contractes
Cavall	Valls	1
	Alcover	1
	Cornudella	1
	Nul·les	1
	Vilallonga	1
Euga	Puigcinyós	2
	Valls	1
	Albiol	1
	Garidells	1
	Salomó	1

Aquesta hipotesi, però, no pot ser corroborada mitjançant les dades procedents dels instruments estudiats, tal i com podem comprovar en la graella precedent en la qual els resultats reflecteixen, més aviat, una certa dispersió pel que fa a la procedència dels compradors de manera que fa pensar més aviat en famílies camperoles de cert nivell adquisitiu que viuen a poblacions veïnes més que en la presència d'un grup social fort econòmicament que contribueixi en el seu conjunt al desenvolupament econòmic d'alguna població del Camp per sobre de la resta. Tot i això considerem important ressenyar aquesta informació i deixar oberta una hipòtesi de treball que haurà de ser comprovada a partir d'un període de temps més ampli i amb l'anàlisi de la situació socioeconòmica de les unitats familiars que integren els compradors d'aquest tipus de bestiar.

Finalment hem de fer menció a la important presència de bòvids en aquest tipus de font. Aquest és un fet que demostra, juntament amb els contractes de societats ramaderes, que la

introducció d'aquest tipus d'animals com a element necessari per al desenvolupament de les tasques agrícoles, el transport i l'obtenció dels fruits com la llet, els formatges o la carn, està plenament consolidada al territori estudiat. A diferència, però de les comandes ramaderes, la presència dels bous augmenta considerablement en els reconeixements de deute, sobretot a Valls, on representen més del 69% del total de contractes; a Alcover arriben al 40%, mentre que a la Selva del Camp aquest percentatge decreix fins a poc més del 27%.

La manera d'identificar a la majoria dels animals que apareixen en els reconeixements de deute és fent menció al seu color de pell. Tot i que, com sabem, a partir d'aquest tipus de documentació es fa molt difícil l'obtenció de dades fiables sobre el preu de venda d'aquestes bèsties, sí que és interessant comprovar l'existència d'una certa predilecció pels animals d'un o altre color. Així, a la població alcoverenca, hi ha una clara tendència a comerciar amb ases de pell blanca (30%) o bruna (37%), que representen poc més del 67% del total. A la Selva del Camp, en canvi, als ases de pell blanca que són poc més del 21% del total i de pell bruna que presenten un percentatge idèntic cal afegir-los els ases de pell negra, que superen el 24% del total, mentre que a Alcover aquests últims no arriben al 6%. Així mateix, les dades relatives a Valls també presenten una predilecció pels ases d'aquest tipus de pell, ja que els de pell blanca representen poc més del 31%, els de color bru, no arriben al 22% del total i els de pell negra estan en poc més del 28%. És a dir, que les transaccions relatives a animals d'aquests tres tipus de pell se situen a Alcover al voltant del 73%, a la Selva del Camp sobre el 66% i a Valls el percentatge s'incrementa fins a arribar al 81%. La presència d'altres tipologies com ara la pell rossa, castanya, beig, vermella, canyella, o mascarada, són, en ocasions, pràcticament testimoniales. Així mateix, a la resta del bestiar no observem aquesta tendència tan marcada. Al contrari, hi ha una clara diversificació d'animals segons el color de la seva pell, tot i que pot haver algun cas en què destaquí algun tipus de pell sobre la resta, encara que no amb uns percentatges tan elevats.

E. CONCLUSIONS

L'activitat agrària constitueix la base econòmica de la supracomarca del Camp de Tarragona, i més concretament dels pobles de la Selva del Camp, Alcover i Valls en els primers anys del segle XIV. Es tracta d'una economia basada principalment en el conreu de la terra, que es troba condicionat per les exigències alimentàries dels seus pobladors, i complementada per una activitat ramadera d'una certa importància.

Aquestes exigències alimentàries es concreten en el conreu bàsic de diferents tipus de cereals i del vinyer i en menor mesura de l'olivera. Tot i que a nivell general el conreu de cereal és majoritari, en aquest territori s'observen elements diferenciadors a cadascuna de les tres poblacions ja que tant Valls com Alcover presenten un clar predomini de conreu de cereal a les seves explotacions, però, en canvi, al terme selvatà, on sembla clar que estem en un període de transició amb el canvi de roturació de tinences que passen de ser cultius de cereal a vinyers, és majoritari el conreu de la viticultura que necessita molta més dedicació per part de la pagesia, la qual accepta aquesta despesa addicional amb la finalitat d'obtenir un millor rendiment i guany econòmic.

Així mateix, tot i que s'observen explotacions dedicades al policultiu o al conreu combinat d'ambdues espècies, la terra i la vinya, tot sembla indicar que hi ha una tendència clara cap al monocultiu, fet aquest que de confirmar-se en un estadi que abarqui un període de temps més ampli, demostraria que el territori està clarament articulat amb la ciutat i que existeix una evolució agrària de tipus mercantilista. D'aquesta manera, s'entén que un camp de conreu dedicat bàsicament al monocultiu o, si més no, amb un tipus de conreu predominant clarament sobre la resta pot proporcionar, en principi, una productivitat més elevada i, en conseqüència els excedents resultants, un cop retirada la part que es dedica a l'abastimet del grup familiar i a la nova campanya, poden ser destinats a fins comercials amb els habitants de les ciutats properes o, fins i tot, a abastir nuclis de poblacions més llunyanes.

El paisatge agrari que es perfila està, doncs, marcat bàsicament per les explotacions agrícoles dedicades al conreu extensiu i de secà, sobretot als territoris alcoverenc i selvatà. Tot i això, a cadascuna d'aquestes poblacions existeix en major o menor mesura una zona de regadiu on es concentren bàsicament les parcel·les destinades al conreu de productes d'horta (i també en menor mesura de farraginars) que es destinen principalment al consum familiar i els excedents a l'intercanvi en el mercat local. Aquesta és, així mateix, l'única manifestació clara de concentració parcel·lària ja que el paisatge agrari d'aquest territori es dibuixa amb una clara dispersió tant pel que fa al conreu de cereal com de vinyer. Un cas a banda el constitueix la universitat vallenca ja que en el seu terme predominen els solrecs fora de la zona específica de l'horta com a conseqüència de la quantitat d'aqüífers que es localitzen al terreny. En aquest tipus de finques que poden ser regadius per la mà de l'home, es pot practicar un tipus d'agricultura intensiva en la qual millori tant la quantitat com la qualitat del producte final, i fins i tot es pugui arribar a produir més d'una collita per any.

Respecte a les dimensions del parcel·lari, en línies generals, creiem que han de tenir una superfície mitjana entre una i dues quarterades, encara que hi ha finques molt més petites que podem identificar amb l'expressió *trociunculum* i també altres que poden arribar a extensions de sis quarterades. Les fonts no són generoses amb aquest tipus d'informació i les referències que hem trobat són escasses.

Així mateix, els llibres notariais que són la base del nostre estudi tampoc menciones quines són les tècniques agrícoles emprades en aquest territori, encara que gràcies a les dades aportades pels inventaris de béns de difunts que hem documentat en els llibres notariais estudiats, sí que sabem de l'existència de diverses eines agrícoles a les llars camperoles, les quals ens acosten al coneixement de les tècniques agrícoles que s'empren i que creiem que son coincidents amb les desenvolupades de manera general als camps catalans en època medieval. No obstant això, hem documentat, tot i que de manera isolada l'existència del guaret, així com la importància que es dóna als adobs als camps de conreu ja que es permet l'entrada als camps de cereals dels ramats amb la doble finalitat d'alimentar-se amb els rostolls, per una banda, i de contribuir a la regeneració de la terra amb l'aportació dels nutrients dels fems, per l'altra.

Aquesta activitat agrícola es complementa amb una activitat ramadera d'una certa importància de la qual tenim coneixement a través dels contractes de societats ramaderes i de reconeixement de deute que ens permeten extreure una sèrie de conclusions. Així, veuríem com, en primer lloc, sembla clar que tot el terreny que es pot destinar als conreus s'ha romput i roturat de manera que els espais de pastura pròpiament dits es redueixen a les garrigues, les deveses i aquelles zones dels termes que no es poden considerar aptes per a l'agricultura per la dificultat de l'orografia. Això últim, però, no sembla aplicable a la Selva del Camp, un territori molt pla amb pocs espais dificultosos, encara que sí es veuria amb claredat tant a Alcover, amb poc més d'un terç del terreny situat en zona de muntanya, i Valls, on el perímetre exterior del terme està considerat com a poc apte per al desenvolupament agrícola.

En conseqüència, causa de la possible manca d'espai dedicat a les pastures, els veïns d'aquestes cercarien pastures i pastors que es fessin càrrec dels animals excedents a les poblacions veïnes. Aquesta és una dada que vé confirmada gràcies als contractes de societats ramaderes, sobretot pel que fa als ramats dels selvatans i en menor mesura als dels alcoverencs. Entre aquests ramats existeixen, així mateix, elements diferenciadors, ja que a Alcover predomina una ramaderia bovina mentre que a la Selva del Camp són els ramats d'òvids els predominants. La seva valoració és estable pel que fa als ovicàprids, que presenten petites oscil·lacions en el preu per cap de bestiar. En canvi, les diferències de valoracions estimades pel que fa als bòvids impedeixen establir un preu mitjà per cap.

Així mateix, els contractes de societats ramaders aporten dades que permeten començar a conèixer als habitants d'aquest territori i a través d'ells establir les primers diferències socials, que no jurídiques, ja que els propietaris es presenten com a membres d'una elit pagesa o, si més no, d'una pagesia benestant, mentre que els curadors o pastors es

trobarien en l'estadi dels petits pagesos entre els quals hi ha una certa especialització del treball que es manifesta en la cura del bestiar a canvia d'una part dels beneficis.

L'altra font important per al coneixement de l'activitat ramadera la constitueixen els reconeixements de deute per la compra d'animals i que es documenten a les tres poblacions estudiades destacant especialment la universitat valenciana. Aquests documents tenen com a objecte bàsicament el bestiar gros, sobretot els ases i les someres, fet aquest que sembla indicador que aquest és el tipus d'animal de càrrega emprat quotidianament en aquestes contrades. Tot i això, aquesta font documental també permet documentar l'existència del bestiar menut, bàsicament ramats d'ovicàprids. Per altra banda, la presència constant del bestiar boví en aquests contractes confirmaria, així mateix, la introducció d'aquest tipus d'animals com un element important no només per a la realització de tasques agrícoles, sino també per al transport o l'aprofitament dels seus fruites. Ara bé, no és possible establir en aquests documents cap preu mitjà per cap de cap dels animals presents, ja que en no ser contractes de compra-venda, no es fa menció de l'import final pactat entre les dues parts actants, sinó tan sols de la quantia que el comprador queda a deure i que pot ser molt diferent en cada cas.

Per acabar, sabem de l'existència d'altre tipus de bestiar com ara l'aviram, que no s'identifiquen ni als contractes de comandes ramaderes ni als reconeixements de deutes per altre tipus de documentació com ara els inventaris dels béns dels difunts o bé els censos amb què estan carregades algunes tinences. Això és així perquè aquests animals, juntament amb el bestiar porcí, que sí que és present tot i que de manera residual en els contractes estudiats, estan destinats al consum final del grup familiar que els cria.

En definitiva, la primera lectura i interpretació de les dades contingudes als protocols i llibres notariais que hem estudiat confirma, com tradicionalment s'ha afirmat, que l'estructura social i econòmica dels pobles del Camp de Tarragona és eminentment agrària, amb predomini dels conreus clàssics de la tríada mediterrània, que constitueixen la base de l'alimentació de la societat en general, i amb una certa importància de l'activitat ramadera que es reflecteix a les fonts amb la formalització de contractes tan diferents com els reconeixements de deute o les societats ramaderes.

Aquesta activitat agrària, però, es desenvoluparà de manera diferent d'acord amb diferents aspectes de tipus jurídic (cartes de poblament), geogràfics (orografia del territori) o econòmics (donar resposta a la demanda del mercat o a les necessitats alimentàries de la pròpia unitat familiar). I la interpretació d'aquest desenvolupament gràcies a les dades aportades per les fonts és el que ens permetrà tenir un millor coneixement del desenvolupament social i econòmic d'aquesta part del territori camptarragoní com veurem en els següents capítols.

**III. ASPECTES JURÍDICS DE LES RELACIONS
ECONÒMIQUES QUE S'ESTABLEIXEN
AL MERCAT DE LA TERRA**

En aquest capítol tractarem dels aspectes jurídics de les relacions que s'estableixen entre els habitants d'aquest territori i entre ells mateixos i els seus respectius senyors mitjançant l'estudi de les transaccions que tenen com a objecte terres de conreu i que es duen a terme tant per la via dels establiments/sotsestabliments com per la via de la compra-venda. Veurem com aquests veïns, en el cas d'Alcover i Valls, materialitzen els drets que els atorguen els respectius documents de fundació de les poblacions i constitueixen establiments a perpetuïtat o a termini reservant-se el domini directe de la tinença i, en conseqüència, els drets emfitèutics que se'n deriven. D'aquesta manera, es formalitzaran mecanismes d'exacció (entrada, cens i lluïisme) a satisfer pels tinents i també mecanismes de control dels seus béns que arran de la formalització d'aquestes contractes es transformen en tinences emfitèutiques⁵⁸⁴. Aquest tipus de relacions també les trobarem en el cas selvatà, tot i que a partir de a figura dels sotsestabliments ja que els habitants d'aquesta població no poden tenir propietats a la vila o al terme en domini ple. Així, en aquest cas el punt de partida ja serà una tinença emfitèutica de la qual té el domini directe el senyor de la població (el paborde en aquests moments) i sobre la que els selvatans també establiran els seus propis mecanismes d'exacció i control dels seus béns, mitjançant la constitució de sotsestabliments.

Veurem, així mateix, com aquestes relacions jurídiques també s'inscriuen en el marc dels contractes de compra-venda d'agrer, fet que dinamitza encara més el mercat de la terra. A partir de l'estudi d'aquests instruments notariais comprovarem com els grups familiars que tenen interessos en aquests territoris compren i venen tinences agrícoles moltes de les quals prèviament ja estan lligades amb drets i deures de caire emfitèutic com a conseqüència de la formalització prèvia d'un contracte d'establiment o sotsestabliment. D'aquesta manera es transferiran tot tipus de drets sobre les tinences emfitèutiques amb les alienacions del seus dominis útils o bé dels drets que tenen sobre elles. Finalment, aquests instruments també faciliten informació, encara que en menor mesura sobre els motius que poden portar als vilatans a desprendre's de les parcel·les de conreu que tenen en domini ple o franques i lliures de cens, i també com poden recuperar aquesta propietat plena o en una situació jurídica avantatjosa en tornar a reunir les dues parts del domini, útil i directe o mitjà, en unes mateixes mans.

Així doncs, davant d'aquesta complexitat, es fa necessari establir prèviament quins són els aspectes jurídics que afecten els camps de cultiu d'Alcover, la Selva del Camp i Valls a partir de la recerca de la figura de l'emfiteusi a les nostres fonts (tant establiments i sotsestabliments com contractes de compra-venda) i sempre prenent com a punt de partida les clàusules que contenen les cartes de poblament que han arribat fins als nostres dies. Aquestes relacions jurídiques, com veurem en el capítol corresponent, també

⁵⁸⁴ En aquest sentit, hem d'entendre que parlem de tinences emfitèutiques lliures, no pas servils (vegeu per aquests conceptes PAUL FREEDMAN, *Assaig d'història de la pagesia catalana (segles XI-XV)*, ja que en cap cas hi ha càrregues per als titulars del domini útil de caire servil, o més concretament el que entenem mals usos. En els contractes que hem estudiat per aquest període de temps i aquest espai, parlarem sempre del pagament d'un cens, i, en ocasions, uns drets de fadiga, empara i lluïisme.

serand'aplicació en el mercat urbà de manera que, excepte en casos puntuals, no es farà necessari un nou desenvolupament del tema.

A. ESTABLIMENTS I SOTSESTABLIMENTS

L'origen de la figura jurídica de l'emfiteusi, l'hem de cercar en el Baix Imperi Romà on sorgeix de la necessitat de posar en conreu terres despoblades o marginals. En aquesta situació l'emfiteuta romà passava a gaudir de l'usdefruït de la terra, dret que podia transmetre per via hereditària. Així mateix, també podia obtenir el dret per a subarrendar o alienar d'alguna altra manera la propietat, encara que no podia dividir-la. El senyor, per part seva, retenia la propietat última sobre la finca, fet que li donava dret a la percepció d'un cens anual i altres avantatges. El tinent o emfiteuta gaudia d'una utilització de la propietat gairebé permanent, la qual cosa l'acostava molt a la possessió efectiva⁵⁸⁵ encara que el senyor no es despenia de la propietat, sinó que el que feia era “*separar de les seves facultats dominicals unes facultats determinades, amb les quals atribueix a l'emfiteuta un dret real més o menys ampli de gaudiment sobre la finca que continua essent propietat del cedent*”⁵⁸⁶.

Aquest tractament de la separació dominical constitueix una diferència bàsica amb el concepte medieval d'emfiteusi, on aquesta figura jurídica evoluciona fins a arribar a la divisió del domini de manera que l'emfiteuta o tinent, sí que es pot considerar propietari de la part del domini anomenada útil, fet que li atorga tota una sèrie de drets. L'emfiteusi medieval serà així “una institució jurídica que comporta una distribució de les facultats que integren el domini ple. El senyor directe i el senyor útil tenen ambdós facultats dominicals sobre la cosa emfiteütica, però el domini directe apareix com un contingut dominical eminent o predominant: el domini directe és considerat superior i implica la vertadera propietat”⁵⁸⁷. Així mateix, la emfiteusi medieval dona pas a la introducció d'un altre element diferenciador respecte l'emfiteusi romana: el pagament del concepte d'entrada⁵⁸⁸.

La regulació de l'emfiteusi es troba originalment en la Compilació de Justinià i en els *Libri Consuetudine Feodorum*⁵⁸⁹. Als textos legals medievals catalans apareix documentada per primera vegada l'expressió *emphiteosim* a la Constitució *Car dignament* atorgada per Pere I a les Corts de Barcelona l'any 1210⁵⁹⁰. Tot i això, les relacions contractuals de caire

⁵⁸⁵ PAUL FREEDMAN, *Els orígens de la servitud pagesa a la Catalunya medieval*, p. 163. Vegeu també PUIG I ROCA, *Institucions de dret civil a Catalunya*, p. 352, on diu “Els romanistes defineixen l'emfiteusi dient que consisteix en la cessió d'unes terres a particulars per un termini llarg a canvi del pagament d'un cànon, gairebé sempre anual; i parteixen de la premissa que la propietat de la terra és del cedent i que la concessió es fa sobre terrenys incultes o mal cultivats, que el concessionari es compromet a millora. Era també nota característica de l'emfiteusi romana que s'establís a perpetuïtat o per un termini molt llarg, característica que s'ha donat també en les emfiteusis catalanes tradicionals”

⁵⁸⁶ PUIG I ROCA, *Institucions de dret civil a Catalunya*, p. 328

⁵⁸⁷ MIRAMBELL, *Els censos en el dret civil a Catalunya: la qüestió de l'emfiteusi*, p. 66

⁵⁸⁸ PIÑOL, *El notariat públic al Camp de Tarragona*, p. 250

⁵⁸⁹ MIRAMBELL, *Els censos en el dret civil a Catalunya: la qüestió de l'emfiteusi*, p. 32

⁵⁹⁰ *IBIDEM*, p. 15

emfitètic, encara que no expressades amb la paraula concreta ja es poden identificar en alguns contractes de finals del segle XI, en els quals, d'acord amb Daniel Piñol que cita a Carreras Candi, *“es van afegint elements que configuren l'emfiteusi, els principals dels quals són el cens i el domini senyorial així com l'entrada i la fadiga que es generalitzà al segle XII i s'acostumava a fixar en un termini de 30 dies, com també el lluisme cap a finals d'aquest mateix segle”*⁵⁹¹. Finalment, és amb el privilegi concedit pel rei Pere III a la ciutat de Barcelona, conegut com *Recognaverunt proceres* que es reglamenta la figura jurídica de l'emfiteusi i s'introdueixen diferents accepcions com per exemple els sotsestabliments, la gradació dels emfiteutes i la possibilitat d'empara o comís per part del titular del domini directe que demostren la influència del món feudal en aquests moments⁵⁹².

Així, al llarg del territori català es generalitzen les cessions de terres amb la finalitat de millorar-les amb l'aparició d'un nou contracte anomenat establiment del qual Josep M. Pons Guri dona la definició següent: *“...contracte en virtut del qual el senyor lliurava un funde a un pagès per al seu millorament i conreu, satisfent una quantitat a l'entrada i a més una quota – part de les collites i altres prestacions anyals en diner o en espècie. Aquest establiment era a perpetuïtat, de manera que l'agricultor tenia la seguretat de la seva permanència i així l'establert rebia la senyoria útil i l'aprofitament immediat de la terra, mentre que el senyor establient tenia el domini superior o directe”*⁵⁹³.

La principal part d'aquest contracte la constitueix la part dispositiva que Daniel Piñol defineix com: *“...la part essencial del contracte i la que defineix l'acció que es descriu en el document centrat tot en el verb dispositiu *damus et stabilimus vobis* al qual s'afegeix ben aviat la partícula *ex certa scientia*, que uneix el verb amb l'exposició, és a dir, aquell apartat on l'atorgant exposa els motius que l'han mogut a dur a terme l'establiment. ...”*⁵⁹⁴. És aquí on s'inclouen tot un seguit de clàusules i fórmules jurídiques que en els documents treballats sempre van seguides de les conegudes etceteracions que abrevien en els llibres de notes el seu contingut i dificulten la seva interpretació en el moment de l'anàlisi. En aquest sentit diu també Daniel Piñol: *“... De la mateixa manera que ens els manuals notariais cada vegada més augmenten les fórmules i les clàusules que regulen les condicions jurídiques dels contractes emfitètics també és fan més evidents els etcèteres al costat d'aquestes clàusules. Es passa d'unes notes redactades en els manuals, que només tenien les dades del negoci escripturat, a uns contractes més complexos i farcits de clàusules, la majoria provinents del renovat dret romà. Però la complexitat passa també per l'augment de les fórmules etceterades, amb una lectura feixuga i carregosa, de difícil comprensió en tot allò que fa referència als aspectes jurídics del contracte. L'etceteració també afecta a la part*

⁵⁹¹ PIÑOL, *El notariat públic al Camp de Tarragona*, p. 253-254, on fa referència a FRANCESC CARRERAS CANDI, «Notes sobre los orígens de l'emfiteusi en lo territori de Barcelona», p. 202-212 i 504-508

⁵⁹² MONTSERRAT RICHOU I LLIMONA, *El Baix Maresme a l'època medieval*, p. 33

⁵⁹³ JOSEP MARIA PONS GURI, «Entre l'emfiteusi i el feudalisme», p. 185. PIÑOL, *El notariat públic al Camp de Tarragona*, p. 254, cita així mateix aquesta definició.

⁵⁹⁴ PIÑOL, *El notariat públic al Camp de Tarragona*, p. 261

*dispositiva en el moment en què només es diuen els dos verbs principals seguits de la locució et cetera*⁵⁹⁵.

En definitiva, és en aquesta part dispositiva on es materialitza la divisió entre el domini útil i directe que recau sobre una mateixa cosa, l'objecte de l'establiment. D'aquesta manera, ambdós titulars ho són també d'una sèrie de drets i deures derivats d'aquesta figura jurídica que seran els que permetran, en el cas dels titulars del domini directe o censalistes, anar obtenint guanys econòmics (exacció de capital) sobre la finca sense la necessitat d'invertir esforços en la seva cura i manteniment i a la vegada mantenir en tot moment el control sobre les decisions de transmissió del domini útil o el manteniment de la tinença en condicions correctes. Per altra banda, en el cas dels emfiteutes o censataris aquests drets i deures els permetran beneficiar-se de la possessió física de la tinença i, una vegada satisfet l'abonament del cens i dels diferents drets emfitèutics, gaudir dels seus esplets i guanys. Així doncs, tot i que aquests drets i deures ja han estat abastament estudiats per experts juristes, creiem que és interessant presentar-los amb la intenció de concretar de quina manera els trobem reflectits a les nostres fonts.

1. Drets i deures dels titulars del domini⁵⁹⁶

1.1 Domini útil

1.1.1. Drets de l'emfiteuta

a) La possessió

Com ja hem avançat és una de les diferències jurídiques respecte als contractes del Baix Imperi Romà. L'emfiteuta o titular del domini útil té la possessió natural de l'objecte d'establiment ja que s'entén que és el seu propietari físic. Així si es veu afectat per actuacions del titular del domini directe o d'un tercer contra el domini directe, pot fer reivindicació dels seus drets. Ara bé, cal tenir en compte que, com veurem més endavant, aquest dret es troba lligat a una sèrie d'obligacions com ara el pagament del cens o l'obligació de millorar la tinença, que si no es compleixen poden donar lloc a la pèrdua de la possessió.

b) Lliure disposició de l'objecte

El titular del domini útil pot gaudir lliurement de la tinença i dels seus esplets, així com canviar les finalitats a què està destinada sempre que no contravingui els pactes establerts

⁵⁹⁵ PIÑOL, *El notariat públic al Camp de Tarragona*, p. 308

⁵⁹⁶ Per a l'elaboració dels drets i deures dels titulars del domini útil i del domini directe en els contractes d'establiments i sotsestabliments hem seguit bàsicament les directrius marcades per MIRAMBELL, *Els censos en el dret civil a Catalunya: la qüestió de l'emfiteusi*, p. 67-115; PUIG I ROCA, *Instituciones de dret civil a Catalunya*, p. 327-366; BROCA, *Instituciones del derecho civil de Cataluña*, p. 135-235.

al contracte d'establiment i que no la deteriori. Pot construir o edificar en aquesta possessió i la pot transmetre als seus hereus. Els pactes establerts als contractes que hem estudiat d'alguna manera poden limitar aquesta lliure disposició ja que n'hi ha que disposen la retenció de vies d'entrada i sortida per als establiments o altres veïns⁵⁹⁷, l'entrada i sortida del bestiar dels establiments o la prohibició d'arrencar o posar arbres⁵⁹⁸. També n'hi ha, però que entenem que confirmen aquesta llibertat d'acció respecte a la possessió física de les seves tinençes. Destaquem en aquesta línia, un document en el qual les disposicions sobre totes les accions que l'emfiteuta pot realitzar són força nombroses, encara que també s'establiex algun límit. En ell els esposos Guillem Foltrer i Maria, de Valls, estableixen a Guillem Cabot i la seva dona Ermessenda, d'Alcover en un tros de terra amb arbres a la parròquia de Valls. L'entrada fixada és de 12 diners, la pensió anual a satisfer és de 6 sous per Sant Pere i Feliu i els establiments retenen una fadiga de 10 dies. Altres condicions pactades són que el tinent pot entrar i sortir per la via que allí és; que pot portar aigua pel rec que allí és dins del mas dels establiments; que no pot destruir ni la via ni el rec per fer regar l'honor dels establiments; i finalment que pot regar de l'aigua que pertoca als establiments dos dies a la setmana⁵⁹⁹.

L'emfiteuta també pot disposar de la tinença per alienar-la, transmetre el dret a un altre, sempre que compleixi amb l'obligació de comunicar-ho al titular del domini directe i aquest doni el seu consentiment. La transmissió d'aquest domini útil es pot materialitzar mitjançant un contracte de compra-venda o bé la constitució d'un sotsestabliment. Tant en una opció com en l'altra, podem arribar a observar una estructura piramidal en el cim de la qual trobem el titular del domini directe i en els estadis inferiors es van col·locant els diferents titulars intermitjos. Aquests últims són persones que en un moment determinat han estat els titulars del domini útil i que mitjançant diferents instruments de sotsestabliments l'han transmés retenint per a ells alguns drets emfitèutics. Finalment, a la base de la piràmide se situarà el nou titular del domini útil.

La principal diferència entre ambdós tipus de documents notariais, els contractes de compra-venda i els d'establiment/sotsestabliment es troba, a banda de les qüestions formals, en el fet que mentre en el primer el titular del domini útil l'aliena mitjançant un preu de venda i no reté cap tipus de dret sobre la tinença, en el sotsestabliment passa de ser titular d'aquest domini, a convertir-se en un titular mitjà que reté alguns drets emfitèutics, entre els quals normalment hi ha una nova pensió censal que s'afegeix als censos originaris. D'aquesta manera l'antic tinent se situa en una posició econòmica que a llarg termini pot ser fins i tot social, superior ja que no es desprén completament de la tinença i a més passa a tenir-hi drets d'exacció de numerari. Per contra, el nou tinent se situa en un estadi més afeblit des del punt de vista econòmic ja que tot i que té la titularitat del domini útil, sovint es troba amb l'obligació d'haver de satisfer les diferents pensions censals que s'hi acumulen, o bé un únic

⁵⁹⁷ Selva del Camp 1303-1305, caixa 2, lligall 7 (1319, setembre 19)

⁵⁹⁸ Selva del Camp 1301-1302, caixa 2, lligall 5 (1302, febrer, 26)

⁵⁹⁹ Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1314, abril, 23)

cens d'import superior a l'original del qual el seu sotsestabilient extreurà l'import necessari per abonar el cens que a ell li pertoca. Amb tot, aquesta última situació no és la predominant a les nostres fonts ja que els documents amb què hem treballat mostren com normalment a les clàusules s'esmenta que el nou tinent s'haurà de fer càrrec d'abonar les diferents pensions censals. Tot i això, també sabem de contractes en els quals és el sotsestabilient qui es compromet a continuar el cens a que té obligació. En aquest sentit volem destacar tres exemples, un per a cada població:

- El 17 de novembre de 1319, els esposos Berenguer Pi i Maria, d'Alcover, sotsestableixen a Pere Simó i la seva dona Elisenda, també alcoverencs, en un tros d'hort al terme d'Alcover, el domini directe del qual pertany a Borraçó, fill i hereu de Pericó Puig. L'entrada es fixa en 12 diners i el cens a abonar és de 13 sous per sant Miquel dels quals els atorgants abonaran els 6 sous de pensió que corresponen a Borraçó⁶⁰⁰.
- El dia 29 de gener de 1300, Vidal Costa i la seva dona Guillerma de la Selva del Camp, sotsestableixen als esposos Ramon Romagosa i Maria, també selvatans, en un tros d'hort dins dels murs de la Selva que juntament amb un altre hort fa cens de 5 sous anuals a Ramona, vídua de Joan Miquel. L'entrada és de 12 diners i el cens a satisfer és de 5 sous anuals. Seran els sotsestabilients els que es fan càrrec d'abonar el cens a Ramona⁶⁰¹.
- El 30 d'octubre de 1304, els esposos Bartolí Sala i la seva dona Saurina, de Valls, sotsestableixen a Ferrer Fonolleres i Guillemona, també vallencs, en un hort que tenen al terme de Valls i que fa cens a Bernat Lleida. El cens a satisfer és de 3,5 sous per Tots Sants i els atorgants fan constar que ells es faran càrrec d'abonar la pensió a Bernat Lleida⁶⁰².

Finalment, la gradació de titulars del domini també es veu clarament il·lustrada en instruments com el següent datat el 20 d'octubre de 1305. En ell els selvatans Arnau Gavela i la seva dona Arsendis van sotsestabilir a Gerard Managuerra i la seva dona Elisenda, també veïns de la Selva del Camp, en la meitat d'un tros d'hort amb dret de mig quartà d'aigua a la quadra divendres de l'horta selvatana. Els sotsestabilients fan constar que aquest hort el va comprar als esposos Pere Blanquet i Gerarda i que té tota una sèrie de càrregues emfitèutiques a favor de Miquel Sobirà, entre elles l'abonament d'una pensió censal de 8 sous anuals, dels quals el nou emfiteuta abonarà la meitat⁶⁰³. Tot i que no hem localitzat el document original mitjançant el qual Miquel Sobirà va sotsestabilir en aquest hort presumiblement a Pere Blanquet, ni tampoc el de compra-venda, entre aquest i Arnau Gavela, entenem que en un moment determinat Pere Blanquet havia de tenir la possessió, el domini útil, d'un hort del qual el domini mitjà era de Miquel Sobirà (recordem que la Selva del Camp és un senyoriu territorial i que el paborde detenta el senyoriu directe sobre el

⁶⁰⁰ Alcover 1319-1321, caixa 10, lligall 123

⁶⁰¹ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4

⁶⁰² Valls 1304, caixa 1, lligall 7

⁶⁰³ Selva del Camp 135-1306, caixa 2, lligall 8

terme) i que va fer ús del seu dret de lliure disposició de la tinença mitjançant un contracte de compra-venda en favor d'Arnau Gavela, perdent d'aquesta manera qualsevol possible dret emfitèutic que pogués reservar-se. Posteriorment, aquest últim, també exercirà el mateix dret sobre la meitat de la tinença però mitjançant la constitució d'un sotsestabliment de manera que continuarà essent el titular del domini útil d'una part de la tinença i titular de certs drets emfitèutics de l'altra part. Així en l'estructura piramidal d'aquesta tinença situarem en un graó superior a Miquel Sobirà i a la part més elevada, tot i que no es fa menció expressa, estarà el paborde com a senyor directe de la Selva del Camp. Sembla que aquesta transacció té com a objecte el deslliurar-se de part de la càrrega censal, ja que el nou emfiteuta només ha de satisfer la part de cens ja mencionada i cap altra als seus sotsestabliments.

c) Dret de dimissió

Tot i que la voluntat de les parts en el moment de constituir un contracte d'establiment acostuma a ser que la relació sigui a perpetuïtat, el cert és que en un moment determinat l'emfiteuta, sempre que compleixi totes les condicions necessàries, pot renunciar o dimitir de la tinença. Entre les condicions per poder-ho dur a terme estan la de estar al corrent del pagament dels censos, ja que si no és així, el titular del domini directe les hi pot reclamar, i la de fer-se càrrec de les reclamacions que es puguin produir pel deteriorament de la finca.

A les nostres fonts no hem identificat situacions en què el censatari faci ús d'aquest dret, però sí que sabem de limitacions a la dimissió en la constitució d'alguns establiments atorgats a termini. Aquest és el cas, per exemple, de l'instrument mitjançant el qual Saura, vídua de Berenguer Puig i tutora del seu fill Ramon, conjuntament amb Berenguer Pellicer i la seva dona Antònia, tots ells habitants d'Alcover estableixen als esposos Guillem Barral i Elisenda, també alcoverencs, a tres quartans de terra al seu honor del Mas d'en Puig, al terme d'Alcover. L'entrada està fixada en 7 sous i la pensió anual a satisfer és de 6 sous per Sant Miquel. Així mateix els censalistes es reserven el dret de fadiga per 10 dies i posen com a condició que l'emfiteuta no pot dimitir de la finca en un període de 4 anys⁶⁰⁴.

3.1.2 Obligacions de l'emfiteuta

a) Entrada

Es tracta de l'acte d'alienació física de la tinença. És un pagament únic que el tinent assumeix una vegada i que segons Brocà, és un element accidental del contracte ja que només pot existir si les parts ho acorden expressament. Així mateix, seguint Brocà, tradicionalment s'ha considerat que a una entrada reduïda correspon una pensió elevada i al contrari, a una entrada elevada es correspon una pensió més reduïda⁶⁰⁵. Entenem però,

⁶⁰⁴ Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1315, desembre, 1)

⁶⁰⁵ BROCA, *Instituciones del derecho civil de Cataluña*, p. 166

que aquesta última afirmació s'ha de precisar perquè són molts els elements que poden influir en el moment d'establir els pactes per formalitzar un establiment. Així, com diu Mercè Aventín en parlar dels sotsestabliments “...*subestablir podia ser un negoci (cobrar una bona entrada i percebre més cens del degut) o una necessitat (una família pagesa que s'emprobria i havia de desprendre's de terres)...*”; i en parlar dels sotsestablerts afegeix “...*en aquest grup hi pot haver des del jornalier, que vol un tros de terra per no dependre únicament del jornal, fins al pagès de mas que acumula terres i s'obre poc a poc al mercat.*”⁶⁰⁶. Així mateix altres aspectes que cal tenir en compte en el moment de la transmissió de la tinença són la pròpia situació de la finca (tipus de sòl, espècie conreada, collites, extensió, etc.) o el moment en què es pacta la transferència (una època de bonança econòmica, moments de clara expansió demogràfica o un període de crisi, per exemple).

En els manuals notariais estudiats hem treballat amb documents que semblen confirmar les paraules de Brocà. Són contractes en els quals s'estipulen drets d'entrada que es poden considerar elevats i que en proporció estableixen unes pensions relativament baixes com per exemple, una entrada de 25 sous i un cens a satisfer de 3,5 sous per Carnaval⁶⁰⁷; o bé que tenen drets d'entrada que es poden considerar petits amb pensions proporcionalment elevades: una entrada de 12 diners i un cens anual de 13 sous a satisfer per Sant Miquel⁶⁰⁸, per exemple. Tanmateix, la realitat és que també detectem altres documents que les contradueixen. Són tinences de característiques similars sobre les quals es constitueix un contracte d'establiment/sotsestabliment en dates similars o molt properes. Això és el que trobem reflectit, per exemple, en dos contractes situats en el terme alcoverenc i que tenen per objecte un tros de terra. En el primer d'ells, datat el dia 11 de febrer de 1315, Ferrer d'Agràs i la seva dona Maria d'Alcover, sotsestableixen a Guillem Ripoll i Joana, també alcoverencs, en un tros de terra a aquest terme que tenen per la capellania de Mateu Cervera. L'entrada es fixa en 12 diners i el cens a satisfer en aquesta ocasió és de 10 sous anuals a la Capellania i 6 sous anuals a pagar per Sant Vicenç als sotsestabilients⁶⁰⁹; mentre que en el segon, datat el 3 d'octubre de 1316, Maria, vídua de de Guillem Roig, d'Alcover, estableix a Jaume Veciana, també veí de la vila, en un tros de terra situat al terme d'Alcover. L'entrada a satisfer és de 12 diners i el cens es concerta en la quantia de 12 diners a pagar per la festa de l'Ascensió⁶¹⁰. Aquesta és la conseqüència, creiem, de la diversitat d'elements que s'han de tenir en compte en el moment d'establir les condicions contractuals entre les parts els quals, per norma general, no es reflecteixen en el redactat final de l'instrument notarial.

Encara que no podem descartar una certa especulació, sobretot quan es tracta d'intentar realitzar un negoci lucratiu, així com altres aspectes que poden influir en l'establiment del

⁶⁰⁶ AVENTÍN, *La societat rural a Catalunya en temps feudals*, p. 120

⁶⁰⁷ Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1316, febrer, 28)

⁶⁰⁸ Selva del Camp 1309-1311, caixa 3, lligall 12 (1311, juny, 6)

⁶⁰⁹ Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118

⁶¹⁰ Alcover 1316-1317, caixa 8, lligall 120

preu de l'entrada i del cens, el cert és que també es donen moments al mercat on es pot entreveure un període de certa estabilitat. En aquest sentit podem parlar del grup de sotsestabliments atorgats per Ramon Vallcurva i Gaufred Voltor, relatius a finques de terra mesurades en quarterades que han de passar a conreu de vinyer i als quals ja hem fet referència en el capítol relatiu als cultius. En aquestes transaccions, l'import de l'entada fixat per a cada quarterada de terra se situa per norma general en uns 20 sous i la pensió pactada és el quart dels fruits, fet que prova que no hi ha dubte que els sotsestabliments pensen que es pot treure un rendiment més elevat del canvi de roturació de les terres o de la posada en conreu de vinyer de terres ermes.

Amb tot, aquestes xifres es contradiuen amb altres instruments relatius a parcel·les mesurades en quarterades on aquests imports són força diferents. Aquest és el cas per exemple del sotsestabliment atorgat per Berenguera, vídua de Pere Ayolf, de la Selva del Camp en favor del seu fill Ramon Ayolf i la seva dona Elisenda i que té per objecte una quarterada de terra situada al terme selvatà. L'entrada és de 12 diners i el cens a satisfer és el quart de la collita⁶¹¹. Compliria d'aquesta manera amb les directrius exposades per Brocà, encara que pensem que en aquesta relació emfitèutica que es constitueix el que pesa més és el fet d'una mare vídua que es desprèn d'un domini útil en favor d'un fill que en el futur seria possiblement l'hereu. També tenim l'exemple d'un altre document en el qual Arsendis, vídua de Pere Esteve i el seu fill Pelegrí, de més de 15 anys sotsestableixen a Guillem Managuerra, fill del difunt Joan Managuerra, tots ells selvatans, en una quarterada de terra situada al terme de la Selva del Camp, al camí de Tarragona que ha d'estar plantat en un any a partir de Nadal. L'import de l'entrada és en aquesta ocasió s'incrementa fins els 8 sous, mentre que el cens continua sent el quart de la collita⁶¹², tot i que es tracta en principi d'una finca similar establerta només amb un any de diferència. Creiem que aquestes transmissions són dos bons exemples ja que es tracta de relacions contractuals establertes en un període de temps molt proper als sotsestabliments d'Arnau de Vallcurva els imports d'entrada dels quals són per norma general molt superiors.

Davant la diversitat de xifres que hem localitzat, hem procedit a fer una classificació agrupada, tal i com es pot veure en les següents graelles. D'aquesta manera, intentem comprovar si des d'un punt de vista percentual es pot establir algun tipus de pauta que aïlladament pugui passar desapercebuda.

Taula 31
Percentatge imports d'entrada a satisfer d'establiments i sotsestabliments atorgats a perpetuïtat

	Alcover	Selva del Camp	Valls
Fins 12 d.	37,60	37,98	9,81
13 d-5 sous	34,80	17,32	13,72
+ 5 sous	24,00	32,55	58,82
No consta	3,60	6,98	9,81
Espècie	0,00	5,17	7,84
Total	100	100	100

⁶¹¹ Selva del Camp 1301-1302, caixa 2, lligall 5 (1301, setembre, 1)

⁶¹² Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1300, octubre, 31)

Taula 32
Percentatge imports d'entrada a satisfer d'establiments i sotsestabliments atorgats a termini

	Alcover	Selva del Camp	Valls
No consta	100	90,00	100
Espècie	0,00	2,50	0,00
Metà·lic	0,00	7,50	0,00
Total	100	100	100

Com es pot observar, l'estudi d'aquestes dades relatives als imports d'entrada que s'han de satisfer en la constitució d'aquesta relació emfitèutica ens col·loquen novament davant d'un escenari de forta fragmentació parcel·lària, amb tinences d'extensions i característiques diverses. Almenys aquesta és la conclusió a què es pot arribar arran de l'observació de les graelles precedents. Hi ha molta diversitat en els preus d'entrada i la immensa majoria és en metà·lic, encara que també hi ha un petit percentatge de transaccions que estableix la percepció d'aquest dret en espècie i que pot sobreviure d'èpoques anteriors.

En els imports monetaris concretament, els quadres assenyalen que a Alcover les franges van decreixent a mesura que el preu és més elevat, fet que és inversament proporcional respecte a les dades obtingudes a Valls, on els percentatges més elevats corresponen als drets d'entrada superiors a 5 sous (recordem, però, els problemes que tenim en relació amb la quantitat i qualitat de la documentació val·lenca respecte a les altres dues poblacions). En canvi, a la Selva del Camp, les xifres expressen alguna variació ja que s'han d'afegir altres variants com el pagament en espècie. Tot i això, dins dels tres territoris, sabem de preus d'entrada realment elevats que són més propers a un contracte de compra-venda que a un establiment/sotsestabliment Així a Alcover hi ha entrades de 100 sous per a l'establiment d'un mas⁶¹³ i 150 sous per un sotsestabliment d'un hort que té en emfiteusi a Alcover, a la jurisdicció de l'arquebisbe⁶¹⁴. A la Selva del Camp confirmem una entrada de 100 sous per a un hort amb la seva aigua⁶¹⁵, de 120 sous per a sis quarterades de terra al mas de Riera⁶¹⁶ i de 250 sous per un tros de terra situat al mas dels sotsestabliments⁶¹⁷. Finalment a Valls, sabem d'una entrada de 160 sous per l'establiment d'un mas⁶¹⁸. Exemples de raons que poden influir en aquests preus són: parcel·les molt productives o d'una gran extensió o també situacions en que el nou censalista intenta obtenir més guanys amb una nova extracció de capital de la tinença mitjançant el dret d'entrada. Podríem pensar, així mateix, que els valors més elevats poden correspondre per norma general a tinences conreades d'una espècie determinada. Per exemple, que les relacions establertes per a tinences de vinyer tinguin un preu més elevat pel que fa a l'entrada i al cens que les tinences relatives al conreu de cereal, encara que aquesta és una hipòtesi difícil de demostrar. Tamateix, les

⁶¹³ Alcover 1306-1311, caixa 7, lligall 116 (1311, juliol, 23)

⁶¹⁴ Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1315, juliol, 17)

⁶¹⁵ Selva del Camp 1319-1320, caixa 5, lligall 17 (1319, desembre, 18)

⁶¹⁶ Selva del Camp 1301-1302, caixa 2, lligall 5 (1301, setembre, 26)

⁶¹⁷ Selva del camp 1319-1320, caiza 5, lligall 17 (1319, novembre, 16)

⁶¹⁸ Valls 1319-1320, caixa 2, lligall 13b) (1320, abril, 4)

nostres fonts no mostren una uniformitat clara al respecte, al contrari hi ha molta diversitat entre l'entrada i el cens i entre l'entrada de diverses tinences de característiques físiques similars, tal i com ja hem anat presentant.

Pel que fa als establiments i sotsestabliments atorgats a termini, en canvi, no es fixa un import en concepte d'entrada per norma general. Aquesta és una variant del contracte d'establiment o sotsestabliment en què la tinença només es transfereix per un període de temps determinat. Només en comptades ocasions documentem un import d'entrada per aquest tipus d'instruments i sempre tenen com a objecte parcel·les situades al terme selvatà. Creiem que la raó d'aquest tractament diferenciat entre els establiments i sotsestabliments a perpetuïtat o a termini es troba en el fet que aquests últims es poden considerar contractes d'arrendament formalitzats sota la figura jurídica de l'establiment mitjançant la qual els establiments poden mantenir i reclamar els seus drets emfitèutics derivats de la titularitat sobre el domini directe, o en el cas de senyors intermitjos, la titularitat dels drets que han conservat. Si fos un contracte d'arrendament o lloguer únicament es perseguiria un guany econòmic, i no pas el manteniment d'uns drets.

b) Obligació de millorar

Una de les finalitats de l'emfiteusi, l'essència en paraules de Daniel Piñol⁶¹⁹ és la millora de les terres de conreu (recordem que la finalitat econòmica originària de l'emfiteusi romana era la de posar en conreu terres ermes). Així a la part dispositiva dels contractes d'establiment i sotsestabliment constatem com s'introdueixen clàusules on es fa constar que la tinença s'estableix per a millorar-la i no pas per a deteriorar-la. Dins d'aquestes clàusules entenem que es poden incloure les tasques concretes o les obligacions dels emfiteutes respecte a les millores que han de realitzar a les finques. Aquestes millores, en convertir-se en obligacions per al tinent, també es poden entendre com una limitació a la lliure disposició de la cosa. Així tenim, per exemple, el dret de construcció que en diferents ocasions es manifesta com un deure o una obligació de l'emfiteuta, no només pel tema dels habitatges documentat abastament a les nostres fonts, sinó també per dur a terme altres obres de millora com per exemple la construcció de murs o tàpies o la canalització de les aigües pluvials⁶²⁰. Altres mencions a l'obligació de millorar que tenen els emfiteutes es concreten en alguns instruments sobre les tasques agrícoles que els tinents han de dur a terme com a part de les seves obligacions. És el cas, per exemple del document en el qual Ramona, vídua de Pere Garramel, de la Selva del Camp, sotsestableix a Guillem Pasqual i Bernat Vives, veïns de la mateixa població, en un tros de vinya situat al terme de la Selva del Camp pel termini de dues collites a canvi del lliurament de la meitat de la collita en concepte de cens anual. Així mateix, la dita vídua fa constar expressament l'obligació que tenen els nous tinents de podar i exorbrir la tinença⁶²¹.

⁶¹⁹ PIÑOL, *El notariat públic al Camp de Tarragona*, p. 250

⁶²⁰ Selva del Camp 1319-1320, caixa 5, lligall 17 (1319, novembre, 9)

⁶²¹ Selva del Camp 1309, caixa 3, lligall 11 (1309, desembre, 23)

c) Satisfacció de la pensió o cens

Segons Mirambell, aquest és un punt essencial per a la constitució de la relació emfitèutica des d'un punt de vista formal. Aquest jurista diferencia clarament entre la percepció d'un cens anual o un lloguer. Segons diu, en el cas del cens no hi ha com a finalitat l'obtenció d'un guany, sinó el reconeixement del domini directe, mentre que en el cas del lloguer, la percepció econòmica sí que busca aquest guany⁶²². Aquesta diferent percepció de conceptes l'hem trobada en dos dels documents d'establiment a termini amb què hem treballat. Són contractes que es duen a terme sota l'expressió formal d'un establiment però on es fa constar que els diners que s'abonen anualment corresponen a un lloguer i no a un cens. En el primer d'aquests instruments Arnau Grimau, fill del difunt Ramon Grimau, de la Selva del Camp, sotsestableix a Guillem Guasch, fuster, també selvatà, en tres quarterades de vinya situades al terme selvatà per un període de 5 anys. No es fa menció a la percepció de cap quantia com a entrada i en canvi sí que s'especifica que el cens és en concepte de lloguer anual de 10 sous per la Festa de l'Aparició⁶²³. En el segon document, Elisenda, vídua de Bernat Pug i veïna de l Selva del Camp sostestableix a Ramon Costa i la seva dona Ramona, també selvatans, en un tros de terra amb oliveres que el seu fill té a la Selva del Camp (entenem que el noi és menor) per un període de 6 anys. Com en el cas anterior s'indica percebrà un cens anual per lloguer de 3 sous per Sant Mateu⁶²⁴. El fet que ambdós contractes estiguin elaborats pel mateix notari, pot ser la causa d'aquesta diferenciació entre cens i lloguer. Cap la possibilitat que la persona que transcriu les condicions pactades per les parts actuant interpreti que se'n deriva aquest concepte, o simplement que les parts ho vulguin fer constar expressament per evitar que es pugui fer reclamació de la resta de drets emfitèutics, de fet tampoc en aquestes ocasions es fa menció d'aquests drets als documents, fet, però, que recordem que no pot ser concloent a causa del tipus de documentació amb què treballem.

Tot i això, com hem vist amb anterioritat per norma general els establiments a termini no satisfan dret d'entrada, de manera que malgrat que jurídicament no es pugui parlar de lloguer en el cas de la pensió censal, sembla clar que en aquestes ocasions concretes els establiments cerquen un benefici en establir l'obligació d'abonament d'un cens. El que passa és que a més, els atorgants salvaguarden la resta de drets emfitèutics que tenen, que és el que formalment constitueix la diferència fonamental amb el lloguer. Així mateix, com a contrapartida, en establir la relació emfitèutica també s'han de respectar els drets que els tinents tenen com a titulars del domini útil de la tinença, encara que sigui per un temps determinat. Si realment l'única càrrega emfitèutica de la tinença fos la pensió censal, la diferència amb un contracte de lloguer o arrendament podria ser ben bé únicament la concreció formal del contracte.

⁶²² MIRAMBELL, *Els censos en el dret civil a Catalunya: la qüestió de l'emfiteusi*, p. 69-70

⁶²³ Selva del Camp 1316-1317, caixa 4, lligall 16 (1317, febrer 6)

⁶²⁴ Selva del Camp 1316-1317, caixa 4, lligall 16 (1317, febrer, 26)

En relació amb el concepte de lloguer, finalment, o potser amb el concepte de contracte de compra-venda que es barrejaria amb el de sotsestabliment, hem identificat un document atorgat per Bernat Aluder, fill de Bernat, i la seva dona Ramona, de la Selva del Camp mitjançant el qual sotsestableixen als esposos Andreu Romagosa i Maria, també selvatans, en un tros de vinya de roldor a la Selva del Camp, cap al camí de Prades. Les condicions pactades són una entrada de 12 diners, un cens anual de 3 sous per Carnaval i la retenció del dret de fadiga durant 10 dies per part dels sotsestabliments, els quals fan constar, així mateix, que els tinents els han de satisfer 44 sous en el termini d'un any⁶²⁵. A diferència dels dos anteriors, aquest és un contracte a perpetuïtat i no especifica en concepte de què els atorgants han de rebre aquests diners, de manera que qualsevol hipòtesis pot semblar arriscada, tot i això, no podem deixar d'esmentar-ho atesa la seva singularitat. En definitiva, la satisfacció del cens anual constitueix la principal obligació que el tinent contreu amb l'establiment per a poder gaudir de la possessió física de la tinença⁶²⁶ ja que és el principal profit que, en principi, l'atorgant en pot treure de la relació econòmica que s'estableix.

Aquest cens podia establir-se tant en metàl·lic com en espècie, o fins i tot mixte (una part en metàl·lic i una altra en espècie). Així, d'acord amb la informació de què disposem, tant a la població d'Alcover com a la de Valls, les parts que intervenen en els establiments i sotsestabliments de tinences agràries pacten gairebé sempre l'abonament de la pensió censal en metàl·lic⁶²⁷, mentre que les pensions en espècie queden reduïdes a un percentatge que voreja el 10% dels documents treballats. Així mateix, respecte a la quantia en concret que s'ha d'abonar, en el cas de les pensions en metàl·lic els indicadors són similars en ambdues poblacions on més de la meitat dels censos pactats són 5 sous o un import inferior, aproximadament un terç dels censos se situa entre els 6 i els 10 sous i les franjes superiors als 16 sous són ja percentualment molt inferiors. És a dir, que els veïns d'aquestes poblacions opten clarament per l'abonament d'una pensió en metàl·lic, però sense que aquesta sigui especialment elevada. Arran d'aquestes dades podem interpretar que, en línies generals, estem davant d'una economia que es troba en una certa fase de desenvolupament o que, si més no, està evolucionant des d'un estadi d'economia de subsistència fins a uns esglaons superiors on ja hi ha certes actuacions que estan orientades a aconseguir guanys mercantils.

Taula 33
Establiments i sotsestabliments. Tipus de cens (%)

	Alcover	La Selva del Camp	Valls
Metàl·lic	89,42	58,58	87,27
Espècie	8,99	35,62	10,91
Mixte	0,00	2,80	0,00
No consta	1,59	3,00	1,82

⁶²⁵ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1300, febrer, 5)

⁶²⁶ PIÑOL, *El notariat públic al Camp de Tarragona*, p. 252

⁶²⁷ La tendència a la monetrització de la renda ja s'havia iniciat a mitjan del segle XIII, fent-se notar sobretot a les zones properes a Barcelona. Aquesta tendència afavorí en aquestes contrades la condició de la pagesia ja que va convertir els agrers i els serveis personals en rendes fixes. JOSEP FERNÁNDEZ TRABAL, «Aprofitaments comunals, prats i pastures al Delta del Llobregat (segles XIV –XV). Conflictes per a la utilització de l'espai a la Baixa Edat Mitjana», p. 199

Taula 34
Establiments i sotsestabliments. Censos en metàl·lic (%)

	Alcover	La Selva del Camp	Valls
Fins a 5 sous	61,54	34,06	54,17
6-10 sous	27,81	47,62	37,50
11-15 sous	5,92	10,26	8,33
16-20 sous	3,55	3,67	0,00
< 20 sous	1,18	4,39	0,00

Seguint aquesta línia de treball, hauríem de considerar la possibilitat que la pagesia de la Selva del Camp es trobés en un estadi econòmic inferior, ja que més d'un terç dels censos emfitèutics se satisfan en espècie (majoritàriament oscil·lant, el quart de la collita). Ara bé, abans de donar per cert aquest plantejament s'han de tenir en compte molts altres condicionants. Així, observant els percentatges relatius als censos monetaris, podem comprovar com també hi ha clares diferències: gairebé dos terços dels censos pactats per a les tinences selvatanes són iguals o superiors als 6 sous, mentre que poc més del 34% són xifres que es mouen en imports iguals o inferiors a 5 sous. És a dir, que els preus de les pensions en metàl·lic són superiors, fet aquest que pot entrar en contradicció amb la possibilitat de considerar un desenvolupament econòmic inferior per al territori selvatà.

Així mateix, tornant a l'important percentatge de censos que es fixen en espècie al terme selvatà, també hem de valorar i tenir en compte un altre aspecte: la majoria d'aquestes pensions estan lligades al sotsestabliment de tinences on una de les condicions imposades és el canvi de cultiu de la finca que ha de passar a ser un vinyer. Els esplets de la vinya són molt valorats econòmicament i possiblement els sotsestabilidors, en fixar com a cens una part de la collita el que cerquen és obtenir un guany progressiu al mercat del vi (com més adult es fa el cep, més rendiment dona), fet que no aconseguirien si establissin una pensió monetària que any rera any, seria la mateixa. Certament, la pensió monetària és una opció menys arriscada ja que en cicles agraris dolents s'ha de percebre igualment. Però a la vista de la possibilitat d'obtenir millors beneficis, sobretot en els casos de famílies que poden desprendre's del domini útil d'aquesta tinença perquè tenen garantit l'abastiment familiar gràcies a altres ingressos, molt possiblement els caps de família decideixin assumir aquest risc. A tenor d'aquest agrupaments, doncs, en línies generals entenem que es fixa aquest cens en espècie amb la voluntat d'aconseguir un major guany econòmic i per tant, s'ha de veure aquesta decisió des d'un punt de vista més mercantilista que conservador.

Aquest cens havia de ser satisfet en unes dates determinades del calendari litúrgic que coincidien també amb el cicle agrícola, (cicle que fou adoptat per l'Església per elaborar el seu propi calendari i per exercir el control sobre el temps). Eren els dies en què les feines del camp s'aturaven ja que es consideraven festius per l'Església i en els quals s'aprofitava aquesta aturada per pagar les pensions censals. Algunes d'aquestes festes a més a més coincidien en el cicle agrari amb el període final de les collites⁶²⁸. En aquest sentit, les Ordinacions Municipals Vallenques també insisteixen en el fet que cal respectar les festes

⁶²⁸ PIÑOL, *El notariat públic al Camp de Tarragona*, p. 302

de guardar establertes per l'església i, per tant, prohibeixen l'activitat camperola en aquestes dates:

“...

Quod omnessacratissimi die Dominici et sacratissime festivitates nativitatis et assensionis Dominici et quatuor festivitatum sanctissime ac gloriosissime virginis Marie, matr'is domini nostri Ihesu Christi, ac festivitas Sanctorum Omnium, curiarum superiorum in villa et terminis de Vallibus ab omnibus hominibus et mulieribus cuiuscumque conditionis seudignitatis existant, perpetuo devotissime ac sollempniter observentur, colantur ac etiam celebrentur, ita quod, nullus homo vel mulier audeat vèl presumat predictis diebus vel festivitibus ullo unquam in tempore insellare seu albardanos suis bestiis imponere nec cum ipsi aliquid facere, videlicet, garbas, vindemiam, linum, fimum, canabum, lapides, fesles seu bigas aut ligna trahere seu apportare. Et qui contrafecere, ipso facto, penam medie libre cere senoverit sine misericordia incursum quotiens contrafecerit que cedat operariis ecclesie Sancti Johannis de Vallibus, in servitium ecclesie supra dicte.

Constituerunt et ordinaverunt quod omnes homines et mulieres ville el terminorum de Vallibus, omnes sacratissimos dies Dominicos et festivitates sacratissimas Nalivitatis et Assensionis Dominice ac beate gloriosissime Virginis matris Dei et Sanctorum Omnium, superius expressatas, honorifice perpetuo ac solemnitercolant et celebrent et ab onnibus operiibus rusticis se abstineant, ita quod, non audeant nec presumant cavare sicanie vel segetes metere nec ligare bladumvel linum aut canabum nec guate nec palas linum seu canabum in bassam mittere, aportare nec vindemiare nec laborare nec linum seu canabum in bassammittere vel destibare nec semen lini ventare neque ligna seu trabes vel bigas portare nec lanam vellinum venditas ponderare nec capellarii capellos suextendere vel ficcare pelliparii petinas seu pellico suas extendere. Et qui contra eiusdem fecerit penas predictam medie libre cere predictis aperariis ecclesie supradicta tradende sine misericordia se noverit incursum quotiens contrafecerint.

...⁶²⁹

Respecte a les dates del calendari litúrgic en què aquests censos han de ser abonats, cal mencionar que, com veuren en propers capítols com hi ha tres festivitats que destaquen per sobre de la resta: Nadal, Sant Miquel i Santa Maria d'agost, encara que són moltes les festes assenyalsades a les clàusules dels establiments isotsestabliments per a fer efectiva aquesta obligació. Aquestes festivitats no són escollides, però a l'atzar, sinó que cal interpretar-les en clau de les condicions econòmiques que s'acorden en el moment de formalitzar aquest contracte que normalment intenten garantir la satisfacció d'aquesta càrrega emfitèutica o bé en un moment en què el titular del domini útil es trobarà en millor disposició per a fer efectiu el seu abonament o bé en un moment en que el censatari assenyala que normalment coincideix amb períodes de temps en què es necessita disposar de diners per poder continuar mantenint el nivell econòmic de la seva unitat familiar.

⁶²⁹ PAPELL, «Les ordinacions municipals de Valls», p. 38-39

d) Satisfacció d'impostos

Els diferents impostos que es puguin fixar sobre la tinença, per norma general, han de ser abonats per la persona que detenta la possessió física i el gaudiment d'un immoble. D'aquesta manera, l'emfiteuta s'ha de fer càrrec d'aquelles imposicions que gravin la tinença que ocupa. Dins d'aquest grup podem identificar les diferents rendes senyorials derivades de les diferents cartes de població atorgades com poden ser el delme (impost o cens que grava el deu per cent de les collites i que té com a finalitat assegurar el manteniment del clergat i dels edificis de culte) i la primícia (cens també eclesiàstic, més petit que el delme, però molt relacionat amb ell i que es destina principalment al manteniment de les parròquies i el seu clergat) que es podrien arribar a considerar com a censos encoberts, sobretot si tenim en compte el sentit en què s'atorguen aquestes cartes de poblament i el fet que l'arquebisbe de Tarragona, o la dignitat capitular a qui hagi transferit els drets, es manté com a senyor eminent de la majoria de territoris del Camp de Tarragona⁶³⁰.

Aquests impostos estan tan sumament assumits pels habitants d'aquestes universitats que normalment no els trobem expressament identificats a les fonts si no és, com en el cas que ens ocupa, per establir com a una de les condicions de la constitució de la relació emfitèutica el fet que els censalistes assumiran, en contra del que és costum, l'obligació de satisfer aquests imports. Aquest és el cas tres documents relatius al terme d'Alcover, que tenen com a protagonistes als mateixos censalistes:

- En el primer d'ells, de data 11 d'octubre de 1316, Saura, vídua de Berenguer Puig i tutora del seu fill Ramon, juntament amb Berenguer Pellicer i la seva dona Antònia, tots ells habitants d'Alcover, estableixen a Elisenda, vídua de Constantí Siurana, del Carxol, en un tros de terra al terme d'Alcover en un lloc nomenat Mas d'en Puig. L'entrada a satisfer és de 7,5 sous i el cens consisteix en el quart de tota la collita. Els tinents tenen l'obligació de plantar mitja quarterada de vinya abans d'un any i els establients retenen els drets, domini, lluïsmes, empara, fadiga i satisfaran el delme i la primícia⁶³¹
- Posteriorment, el dia 17 d'octubre del mateix any, els mateixos establients, estableixen a Mateu Mallafrè i la seva dona Guillerma, veïns d'Alcover, en un tros de terra situat a aquest terme a canvi d'una entrada de 7 sous i 6 diners i una pensió censal del quart de tota la collita. Els establients retendran, com en el contracte anterior, els drets, domini, lluïsmes, empara i fadiga i satisfaran el delme i la primícia⁶³².
- Finalment, el dia 23 d'octubre de 1319, de nou els mateixos establients, però amb Antònia ja vídua de Berenguer Pellicer, constitueixen a Maria, filla del difunt Guillem Cabrer i veïna d'Alcover, en un tros de terra indivís que tenen a l'honor del mas d'en

⁶³⁰ Tot i que en aquests moments és interessant fer referència a aquestes rendes: delme i primícia, per una banda i bovatge, per l'altra, ja que són obligacions que l'emfiteuta adquireix en entrar a la tinença com a titular del domini útil, atesa la importància econòmica que arriben a adquirir, els tractarem en profunditat en un capítol posterior dedicat als monopolis i rendes senyorials.

⁶³¹ Alcover 1316-1317, caixa 8, lligall 120

⁶³² Alcover 1316-1317, caixa 8, lligall 120

Puig. L'entrada és de 2,5 sous i el cens és a quart. Les altres condicions són idèntiques als instruments anteriors⁶³³.

Gràcies a la constitució d'aquestes relacions emfitèutiques sabem també de l'existència d'altres impostos que graven aquestes tinences. Aquest és el cas, per exemple, del bovatge, un impost pagat al rei per mantenir l'estabilitat de la moneda i que era similar al monedatge. Trobem aquest impost reflectit d'una manera particular als establiments i sotsestabliments emfitèutics que hem estudiat ja que solament l'hem identificat en els contractes atorgats al territori alcoverenc⁶³⁴ i no a tot el terme, sinó únicament a les terres incloses dins del domini reial. Així queda reflectit en l'agrer de la dominicatura reial alcoverenca on, com ja hem anat assenyalant, el valor d'aquest impost es concreta en mesures fixes de cereals com són el blat o l'ordi (per exemple mig quarta de forment i mig d'ordi⁶³⁵, o bé dues parts i un punyeró d'ordi⁶³⁶), tot i que entenem que això no vol dir que la satisfacció de l'impost es faci en espècie sinó que més aviat reiterem la nostra hipòtesi que es pot tractar de la última valoració feta sobre la tinença pels oficials del rei, que es fa constar en el moment de transmissió del domini útil per tal que no hi hagi cap dubte sobre la totalitat de càrregues que li afecten.

Relatiu a l'impost del bovatge, a les fonts també trobem particularitats que seran analitzades amb detall al capítol corresponent com ara la referència explícita a satisfer el bovatge en una tinences que no semblen estar integrades a la dominicatura reial ja que assenyalen que el domini directe pertany a altres senyors (en un cas el titular del domini és el paborde⁶³⁷ i en l'altre és per donació Comuna⁶³⁸) o bé simplement no es fa referència a cap altra dominicatura⁶³⁹.

Pel que fa a les qüestions, "*...tribut directe imposat comunitàriament a una vila o lloc, distribuït de forma proporcional entre tots els veïns i posseïdors de terres del terme en funció de la seua riquesa...*"⁶⁴⁰ no es mencionen directament com a tributs que s'han de satisfer en els camps de cultiu d'Alcover, la Selva del Camp o la universitat valença, ja que en el cas concret tant d'Alcover com de la Selva del Camp, la carta de poblament fa constar que els vilatans estan lliures de la satisfacció de satisfer aquest tribut.

⁶³³ Alcover 1319-1321, caixa 10, lligall 123

⁶³⁴ Les fonts també mencionen l'obligació de satisfer el pagament del bovatge sobre l'agrer d'altres territoris camptarragonins que no són objecte del nostre estudi com per exemple el Codony, Vilallonga o la Mussara (aquesta última població a les Muntanyes de Prades).

⁶³⁵ Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8 (1305, octubre, 5)

⁶³⁶ Selva del Camp 1316-1317, caixa 4, lligall 16 (1317, febrer, 6)

⁶³⁷ Alcover 1306-1311, caixa 7, lligall 116 (1308, març, 2)

⁶³⁸ Alcover 1313-1314, caixa 8, lligall 117 (1313, novembre, 10)

⁶³⁹ Alcover 1313-1314, caixa 8, lligall 117 (1314, febrer, 25)

⁶⁴⁰ VICENT BAYDAL SALA I MANUEL SÁNCHEZ MARTÍNEZ, *Glosario Crítico de Fiscalidad Medieval*, <http://www.1minut.info/glosariofiscalidad.org>

Finalment, i com a cas particular, no volem deixar de fer menció a uns tributs que es troben en procés de passar de ser impostos exigits de manera extraordinària a ser-ho amb una periodicitat anual en acabar constituint-se com la base de la fiscalitat municipal. Són les talles veïnals i generals que a la Selva del Camp es troben reflectides en el contracte datat el 20 de desembre de 1319 mitjançant el qual els esposos Ramon Tutusaus i Benvinguda, de Vilallonga, sotsestableixen a Berenguer Castelar i la seva dona Gerarda, de la Selva del Camp, en un tros de terra situat al terme selvatà que tenen juntament amb tota la masia i els seus honors sota cens de 10 sous anuals a pagar a Joan Guanechs, de Tarragona per la festa de Nadal. L'entrada fixada és de 12 diners i el cens a abonar als atorgants consisteix en el quart de la collita a més de fer-se càrrec de la part de cens que correspon a Joan Guanechs. Així mateix es fa constar que els tinents abonaran les talles veïnals i generals que corresponguin⁶⁴¹.

1.2 Domini directe

1.2.1. Drets del titular del domini directe

a) Dret a la pensió

Dret directament relacionat amb les obligacions del tinent o emfiteuta. Tal i com diu Daniel Piñol “... És evident que com més emfiteutes té cada senyor més censos rebrà, i més si aquests es reparteixen d'una forma equitativa al llarg de l'any. Els senyors que atorguen establiments, en definitiva, persegueixen aquesta finalitat, obtenir unes rendes i assegurar-se així un mitjà de subsistència”⁶⁴². Normalment és el nou titular del domini útil qui es fa càrrec de la satisfacció de les càrregues amb què està gravada la tinença, i, en conseqüència, si hi ha una gradació de titulars del domini a qui correspongui percebre una pensió, serà el tinent qui tindrà l'obligació de satisfer-les en la seva totalitat, fet que es reflecteix constantment a les nostres fonts. Així, per exemple, sabem que Ferrer Agràs i la seva dona Maria, d'Alcover, sotsestableixen als esposos Guillem Ripoll i Joana, d'Alcover, en un tros de terra al terme d'Alcover que fa cens a la Capellania de Mateu Cervera. L'entrada és de 12 diners i els nous tinents hauran de satisfer 10 sous a la Capellania més 6 sous per Sant Vicenç als sotsestabilidors⁶⁴³.

Recordem, però, que també hem treballat amb instruments en què el senyor mitjà continuarà assumint l'obligació que havia adquirit prèviament amb el titular del domini directe, mentre que el tinent, pel que fa a la pensió censal únicament assumirà el pagament a realitzar a l'atorgant del nou contracte tal i com ja ha quedat amplament exposat en parlar del dret a la lliure disposició de l'objecte per part de l'emfiteuta.

⁶⁴¹ Selva del Camp 1319-1320, caixa 5, lligall 17

⁶⁴² PIÑOL, *El notariat públic al Camp de Tarragona*, p. 272

⁶⁴³ Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1315, febrer, 10)

b) Transmissió del dret de cens

És la facultat que té el titular del domini directe d'alienar el seu dret a percebre una pensió censal. En aquest sentit hem de tenir en compte que, tot i que en la legislació actual aquest dret estaria limitat pel del censatari o tinent a la fadiga, ja que tant el censalista o establiment com l'emfiteuta en gaudeixen, entenem que en època medieval aquest dret estava únicament en mans del titular del domini directe, el qual no tenia cap mena de limitació respecte de la facultat d'alienació dels seus drets. A les nostres fonts, observem, així mateix, que també els titulars de drets que no tenen el domini directe (en els casos de gradació de dominis), fan ús d'aquest dret de transmissió i alienen la percepció del cens a què tenen dret juntament amb altres censos respectant, però, els drets de transmissió del titular del domini directe.

La manera d'alienar aquest dret es materialitza en aquests territoris a través d'un contracte de compra-venda, encara que cal tenir en compte que aquest dret de transmissió, mitjançant el qual es transfereixen no només el dret a percebre la pensió, sinó també la resta de càrregues emfiteútiques a que tindrà dret aquest titular no afectarà a la propietat física de la parcel·la, que continuarà en mans del mateix censatari. Malgrat que aquest tipus d'alienació, en no tractar-se d'una propietat física, podria ser inclòs en el mercat dels censals perquè realment el que es ven és això, un censal, entenem que per comprendre millor la situació jurídica i econòmica d'aquests vilatans s'ha d'incloure en el mercat de la terra ja que la garantia d'aquest cens és la pròpia tinença física que l'emfiteuta perdrà si no pot fer front a la satisfacció de les seves obligacions, la principal de les quals és l'abonament del cens.

Hem de tenir present, així mateix, que quan s'exerceix aquest dret, la transmissió del cens, el titular del domini directe o la persona que té dret a percebre una pensió censal finalitza la relació jurídica amb el seu censatari o emfiteuta, ja que juntament amb el dret de transmissió del cens també transfereix la resta de drets dominicals que tenia reservats (domini directe, empara o comís, fadiga, lluïsmes, firma). D'aquesta manera, el censalista perdrà definitivament altres possibles fonts de percepció de capitals com per exemple el lluïsmes en el cas del senyoriu directe. Aquestes conseqüències són les que ens fan pensar que aquesta alienació només es durà a terme per motius molt concrets com serien els casos d'afebliment de l'estructura econòmica familiar, una necessitat més o menys puntual de disposar efectiu que podria perllongar-se en el temps o bé simplement en un estadi d'economia familiar consolidada, per introduir petits retocs al patrimoni familiar.

c) Capbreuació

A requeriment del titular del domini directe, el titular del domini útil té l'obligació d'atorgar notarialment, normalment en una acta o escriptura pública, confessió dels drets del primer. Aquest reconeixement és la prova que la tinença és emfiteútica i és el mecanisme que assegura els drets del senyor en un temps en què no existeixen els registres públics⁶⁴⁴.

⁶⁴⁴ PIÑOL, *El notariat públic al Camp de Tarragona*, p. 256. Vegeu també per a una aproximació formal a aquest tipus de documentació PERE BENITO I MONCLÚS, «Els orígens de la pràctica de la capbreuació», p. 3-28.

Les fonts amb què hem treballat no aporten dades sobre cap document de capbreu realitzat a les poblacions estudiades. De fet no tenim coneixement que en el període de temps estudiat es materialitzés per escrit aquest dret al territori objecte del nostre estudi de manera que el deixem assenyalat com un dels drets dels titulars del domini directe del qual no podem aportar cap testimoni documental concret.

d) La firma

El senyor del domini directe té el dret d'intervenir a l'alienació de la tinença que realitza el titular del domini útil a favor d'un tercer donant o no el seu consentiment. És el que es coneix com el dret de firma. És un dret que va lligat al lluïisme, ja que en donar el seu consentiment tindrà el senyor podrà percebre l'import corresponent en concepte de lluïisme o foriscapi, tal i com veurem a continuació. Segons Mirambell aquest dret és conseqüència del principi que s'estableix a la constiuició *Car dignament* de 1210, en la qual es reconeix aquesta facultat de manera implícita en afirmar que els béns emfitèutics no es poden alienar sense el consentiment del titular del domini directe⁶⁴⁵, encara que Brocà situa el seu origen legal en les Compilacions de Justinià⁶⁴⁶.

Tradicionalment es considera com a senyor o titular del domini directe un senyor feudal, el qual al seu torn, dins del seu feu, s'ha anat desprenent de petites parcel·les de terres mitjançant contractes d'establiment en favor de camperols que les treballaran i n'extreuran profit a canvi de la satisfacció de diversos drets, entre els quals destacarà el cens que s'haurà de lliurar de manera anual, constituïnt així, el principal mecanisme d'exacció dels beneficis de la tinença a que pot accedir aquest senyor. A les terres camptarragonines, de senyoriu eminent compartit entre el rei i l'arquebisbe i amb senyoriu directe de diferents dignitats tant capitular com reials, aquestes clàusules són, en ocasions força diferents com a conseqüència de les condicions favorables en què aquestes terres s'atorguen en un intent d'atreure el màxim nombre de pobladors a un nou espai geogràfic.

En aquest sentit, respecte a la població de la Selva del Camp, en aquest temps senyoriu directe territorial i jurisdiccional del paborde, és evident que el dret de firma pertany a aquesta dignitat capitular. Tot i això, la realitat és que als llibres de notes selvatans que integren el nostre estudi aquesta facultat no es materialitza per escrit, ni als sotsestabliments ni als contractes de compra-venda. No obstant això, hem de tenir en compte que en aquests llibres notariais no s'insereix l'escriptura del contracte en la forma que posteriorment es lliurarà a les parts interessades, sinó que es tracta d'un apunt o nota on, en paraules de J.M. Pons i Guri "... es posen en extractes més o menys concisos, reduïts a voltes a simples esments que no arriben a aclarir la part essencial d'alguns actes i contractes, on s'ometen les parts formulàries o d'estil i clàusules assuetes, de les quals, quan se'n mante quelcom,

⁶⁴⁵ MIRAMBELL, *Els censos en el dret civil a Catalunya: la qüestió de l'emfiteusi*, p. 82

⁶⁴⁶ BROCÀ, *Instituciones del derecho civil de Cataluña*, p. 202

*seran les primeres paraules –de vegades fins i tot una sola- seguides de l'expressió et cetera.*⁶⁴⁷ En conseqüència, partint d'aquesta apreciació, entenem que aquest és el fet que es dona a les fonts selvatanes i també a les fonts vallenques.

Menció apart mereix Alcover, on es percep una situació jurisdiccional força complexa. En principi, els pobladors del terme tenien dret a posseir les seves finques completament lliures de tota càrrega censal com a conseqüència de les condicions de la carta de poblament on es reconeixia un senyoriu jurisdiccional, no territorial. Una excepció a aquestes condicions, però, la constituïren les dominatures que els senyors d'Alcover es reservaren dins del seu territori i on sí que s'exerciran els drets de fadiga, lluïsmes o firma, entre d'altres. Aquesta situació s'anirà complicant al llarg del temps com a conseqüència del fet que, com sabem, el territori alcoverenc es convertirà en moneda de canvi en les negociacions protagonitzades per alguns dels diferents senyors feudals, els quals aniran adquirint o traspassant drets jurisdiccional i territorials sobre part de la vila i el seu territori. Així, en els inicis del segle XIV, a Alcover hi ha diferents posicions senyoriales que poden estar lluny de considerar-se prou consolidades com per obviar el dret de firma en el llibre notarial per part d'algun dels tres batlles senyoriales (arquebisbe, paborde i rei, el qual al seu torn havia cedit els seus drets a Guillerma de Moncada i quan els va recuperar els va tornar a cedir, aquest cop als marmessors del comte d'Urgell). Ara bé, no només els senyors d'Alcover podien exercir el dret de firma en atorgar un sotsestabliment o bé alienar una tinença en el mercat de la terra, també tenien dret a fer-ho aquells vilatans que tenien les seves finques en domini ple com a conseqüència de les condicions establertes per la carta d'acapte. Així, els alcoverencs, mitjançant el dret de firma refermaran la seva posició de preeminència pel que fa als drets que tenen sobre les seves finques com a fruit de les condicions ja mencionades a la carta de poblament que en el seu moment els van atorgar. I com a conseqüència d'aquesta necessitat de reconeixement entenem que als llibres de notes alcoverencs es fa constar de manera general quin càrrec en representació del seu senyor o quina persona física és qui exerceix el dret de firma quan s'aliena la tinença per part del censatari o emfiteuta bé per via d'un sotsestabliment com per via d'un contracte de compra-venda.

e) El lluísmes o foriscapi⁶⁴⁸

Es tracta del dret a percebre una part del preu o estimació de l'objecte que s'aliena i del qual la persona beneficiària té el domini directe, un nou mecanisme d'exacció per part d'aquest titular, que d'aquesta manera s'assegura un benefici econòmic (accés a un capital) cada cop que la tinença sigui transferida mitjançant un sotsestabliment o bé a través del mercat de la terra. Aquesta part proporcional que pot ser diferent segons la llei i els costums dels diferents territoris es percep en virtut de l'aprovació o firma de la transacció. En aquest

⁶⁴⁷ JOSEP MARIA PONS I GURI, «Característiques paleogràfiques dels llibres notariales catalans fins el 1351», p. 193-194

⁶⁴⁸ Són interessants les referències al lluísmes que trobem a BROCA *Instituciones del derecho civil de Cataluña* p. 138, així com els apartats dedicats a aquest concepte i la seva regulació a MIRAMBELL, *Els censos en el dret civil de Catalunya*, p. 84-96

sentit, el codi Justinià va definir el lluïisme i va establir que la cinquantena part, el 2% del preu de l'objecte era l'import màxim que es podia exigir⁶⁴⁹. I aquesta és la quantia que es fa constar en l'instrument mitjançant el qual Pericó Cerdà i la seva dona Maria, juntament amb Guillemó Cerdà, fill del difunt Bernat Cerdà de Valls, sotsestableixen a Jaume Grassia, també veí de Valls en un tros de terra al terme de la Granja de Doldellops. Les condicions pactades són una entrada de 6 sous i l'abonament d'un cens anual de 3 sous per Sant Miquel. Així mateix es fa constar la reserva del cinquantè del lluïisme i la fadiga en favor de l'abat del Monestir de Poblet⁶⁵⁰.

De manera general, la persona que es fa càrrec de la satisfacció d'aquest dret és el comprador, el nou titular del domini útil i la persona que té dret a percebre'l és el titular del domini directe. Un emfiteuta que sotsestableixi una tinença pot reservar-se algun dret emfiteutic, com ara el de fadiga o del d'empara, però no el lluïisme, tal i com ho comprovem en línies generals als sotsestabliments que es constiueixen.

Com en el cas del dret de firma, es fa difícil donar dades exactes sobre la percepció del lluïisme o bé la reserva d'aquest dret per part dels seus titulars a partir de les dades extretes de les fonts estudiades. Com sabem els establiments els atorguen els titulars del domini directe i, per tant, seran aquestes les persones que es beneficiaran de la part proporcional de preu de venda de la tinença, en casos d'alienació, o bé del dret d'entrada en els casos de sotsestabliment, donant seu consentiment a la materialització de l'acte. Tal i com hem vist, jurídicament no és necessari que hi hagi una constància documental expressa de la seva reserva per poder reclamar aquest dret. En el cas selvatà, ni tan sols es menciona a la carta de poblament, i de fet els notaris no citen la seva existència als contractes que es constitueixen sinó és en comptades ocasions. Es fa difícil, però, creure que l'arquebisbe en els seus inicis, i el paborde posteriorment renunciessin a un dret tan substancial, econòmicament parlant, més si tenim en compte que, cadascun en un moment determinat, són els senyors del domini directe de tot el terme selvatà. Tot i això, en aquest territori sí que constatem una particularitat relativa al lluïisme: quan se sotsestableixen conreus situats a la zona de l'horta nova es fa constar expressament el gaudiment d'aquest dret per part del paborde. La raó? La desconeixem. Ben bé podria anar lligada a la possibilitat que aquesta facultat no es reclamés a l'agrer parcel·lat en els orígens de la carta fundacional i que en canvi, considerés quea les noves zones d'expansió sí que ho podrien reclamar. O simplement que en ser això, una nova zona agrària, es fes més necessari recordar quins són els drets del titular del domini directe.

També en els establiments relatius a finques situades al terme d'Alcover es fa constar la reserva d'aquest dret per part dels titulars del domini directe que recordem que poden ser els senyors jurisdiccionals de la vila dins de les dominatures que tenen reservades o fins i

⁶⁴⁹ BROCA, *Instituciones del derecho civil de Cataluña*, p. 208-209. Tot i això FUENTES, *El castell, vila i terme del Catllar*, p. 465 esmenta que aquest dret dels titulars del domini directe equivalia generalment a un terç del preu, de manera que també es denominava comunment "terç".

⁶⁵⁰ Valls 1316, caixa 2, lligall 12 a) (1316, juny, 1)

tot els mateixos camperols que tenen finques agrícoles en domini ple. Generalment, en transferir el domini útil i reservar-se el domini directe, fan la reserva de les seves facultats dominicals, entre elles el lluïisme, la percepció del benefici del qual es materialitzarà en el cas d'alienació del domini útil o sotsestabliment.

Finalment respecte del terme vallenc hem de tenir en compte per a la reclamació d'aquest dret la singularitat de la creació de la universitat valenciana amb la unió de diferents territoris que estan sota jurisdiccions diferenciades. Espinavessa i Valls apareixen com a senyorius jurisdiccionalis i no territorials en els quals els senyors només podran reclamar el seu dret de lluïisme respecte les terres que es trobin dins de la seva dominatura, mentre que a Doldellops, la seva estructura jurídica és la de senyoriu territorial en mans de l'abat del Monestir de Poblet, de manera que únicament aquest podrà reclamar la percepció d'aquest dret. Rocabrera, en canvi tot i que les dades de què disposem ens presenten un senyoriu territorial trobem vilatans exercint aquest dret. Malgrat tot els contractes a què hem tingut accés són molt escassos i caldria completar la informació amb l'estudi d'altres fonts.

f) La fadiga⁶⁵¹

El titular del domini directe té dret a retenir la finca que ha de ser alienada en el mercat de la terra pagant el preu pactat entre el comprador i el venedor, de manera que el titular del domini útil té l'obligació de lliurar-la-hi abans que al comprador amb qui havia pactat les condicions. Aquest és un dret que es pot exercir durant un temps limitat des del moment en què el titular dels drets té coneixement del fet. Aquest termini per exercir-lo pot variar segons les poblacions o les condicions particulars fixades al contracte d'establiment o sotsestabliment. Transcorregut aquest temps, l'emfiteuta és lliure de transferir la tinença a un nou titular en les condicions pactades prèviament. L'exercici de la fadiga, però es pot veure alterat quan la tinença té a més del titular del domini directe, un senyor mitjà. En aquest cas es considera que la persona que ha d'exercir la fadiga és el titular mitjà ja que si ho fes el titular del domini directe, es convertiria en emfiteuta del titular mitjà i caurien en una situació de contradicció. Així, el titular del domini directe només exerciria el dret de fadiga sense retenir la tinença que cediria a un tercer per evitar convertir-se ell mateix en emfiteuta.

D'acord amb les nostres fonts, entenem que aquest exercici és el que es reflecteix en aquells contractes de compra-venda mitjançant els quals el titular del domini directe o el senyor mitjà recuperen el domini útil amb la compra de la propietat física al seu tinent tal i com tractarem en el capítol següent.

⁶⁵¹ El dret de fadiga, juntament amb altres, es tracta abastament pels diferents experts en dret civil català en parlar dels censos emfitèutics. Volem destacar, entre aquests GUILLEM MARIA BROCA MONTAGUT, *Instituciones del derecho civil de Cataluña*, p. 234-251; LUIS PUIG I ENCARNÀ ROCA, *Instituciones del dret civil de Catalunya*; ANTONI MIRAMBELL I ABANCO, *Els censos en el dret civil de Catalunya: la qüestió de l'emfiteusi (a propòsit de la llei especial 6/1990)*, p.96-100, i que dedica un capítol molt interessant del seu llibre a la regulació històrica dels censos al dret civil català

g) L'empara o comís

És el dret que té el titular del domini directe d'expulsar l'emfiteuta de la finca si incorre alguna de les causes fixades per la legislació, es a dir, que l'emfiteuta deixi d'abonar la pensió durant un període de temps concret, que vengui la finca sense el seu consentiment o bé que la deteriori. Tot i que tradicionalment s'ha considerat que la legislació catalana no és gens favorable a aquesta facultat, el cert és que ja estava reconegut pel dret romà. I en el cas que ens ocupa, es demostra que és un dret estès i generalitzat ja que a la majoria dels documents estudiats identifiquem la reserva d'aquest dret tant per part dels titulars del domini directe com dels titulars mitjans. Malgrat tot no sembla que el titular del domini directe o el titular mitjà exercís el dret sovint. De fet, a les nostres fonts no tenim cap constància documental de revocació d'algun contracte per alguna d'aquestes causes.

1.2.2. Obligacions del titular del domini directe

No existeix una constància documental de cap obligació concreta que el titular del domini directe tingués amb el seu emfiteuta encara que hem d'entendre que es desprenen implícitament del respecte als drets que aquest gaudeix.

En conclusió, aquests instruments són l'expressió formal del reconeixement de l'existència física de la figura jurídica de l'emfiteusi. En línies generals quan es fa referència a l'emfiteusi medieval i a la constitució d'establiments emfitèutics es tendeix a pensar en un senyoriu territorial on el seu titular atorga terres dins dels seus dominis als camperols en un règim de més o menys llibertat i s'assegura d'aquesta manera uns mecanismes d'exacció de numerari d'aquestes parcel·les gràcies a l'entrada, la pensió censal i els drets de transmissió en cas d'alienació o sotsestabliment del domini útil, a la vegada que manté un cert control sobre la tinença i la llibertat d'actuació del seu emfiteuta gràcies als drets de què gaudeix com a titular del domini directe que retè. El cert, però és que en el cas d'Alcover, la Selva del Camp i Valls, l'existència de documentació que reflecteixi aquesta situació és més aviat escassa. El que trobem per norma general als llibres notariais (tant pel que fa als establiments com per als sotsestabliments) és una relació emfitèutica que s'estableix entre els mateixos habitants d'aquestes poblacions o bé d'altres llocs veïns derivada del règim de llibertat i franqueses conseqüència de les condicions en què s'atorguen les diferents cartes de poblament. Aquesta manera d'actuar que és, així mateix, un reflex de l'estadi d'evolució social i econòmica d'aquests territoris. Una evolució que té el seu origen, com ja s'ha anat dient, en els documents fundacionals de cada població i gràcies a la qual, encara que jurídicament no es pugui parlar d'un plànol d'igualtat, els camperols intervenen en aquest mercat de l'agrari amb plena llibertat.

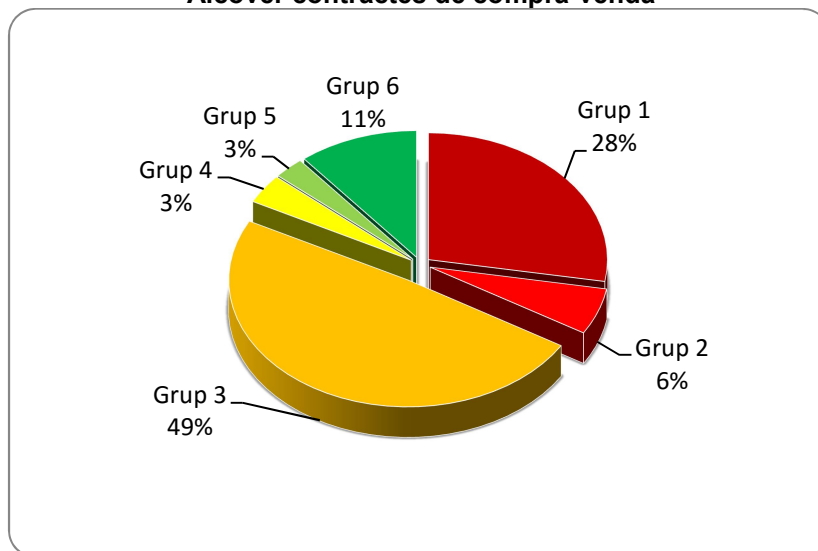
B. ELS CONTRACTES DE COMPRA-VENDA

Els contractes de compra-venda reflecteixen més acuradament la complexitat de les relacions jurídiques que es deriven de les condicions en què es va dur a terme el repoblament d'aquests territoris i, de fet, confirmen i complementen la informació jurídica que les condicions en què es constitueixen els establiments i sotsestabliments reflecteixen per sí mateixes.

Són uns apunts sovint generals, sense detalls i plens d'etceteracions, però no per això deixen d'estar provistos d'una certa complexitat ja que en moltes ocasions reflecteixen la materialització d'alguns dels drets que els titulars del domini útil i els titulars del domini directe (o titulars mitjans) tenen. En conseqüència, tenint en compte aquest fet, es fa necessari realitzar una classificació prèvia d'aquests instruments jurídics prenent com a base les relacions de caire emfitèutic que podem trobar o no en el seu contingut⁶⁵². Així podem parlar de:

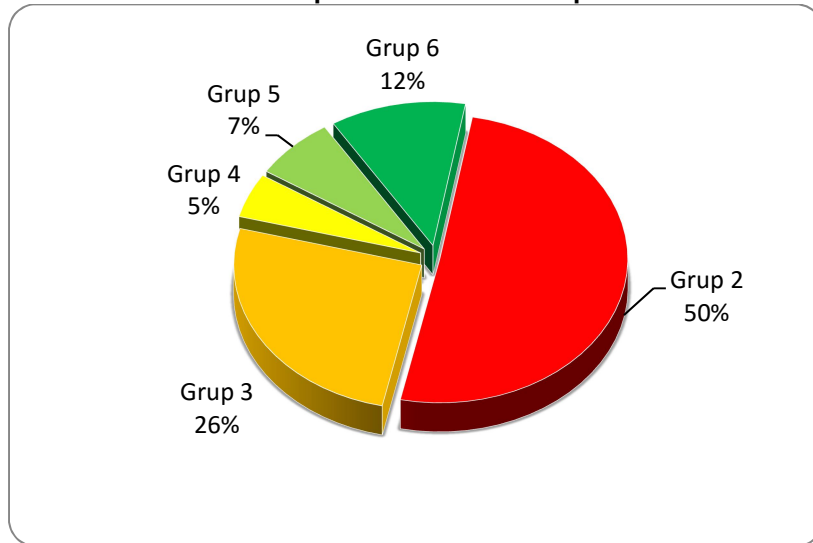
- *Transmissions que afecten al domini ple (grup 1)*
- *Alienacions de tinences franques i lliures de cens (grup 2)*
- *Venda de tinences gravades amb cens (grup 3)*
- *Transmissions de drets sobre tinences (grup 4)*
- *Compra-vendes que tenen com a objecte la recuperació de propietats en domini ple o tinences franques i lliures de cens (grup 5)*
- *Contractes de revessejats o bé censals amb garantia de domini (grup 6)*

Gràfic 8
Alcover contractes de compra-venda

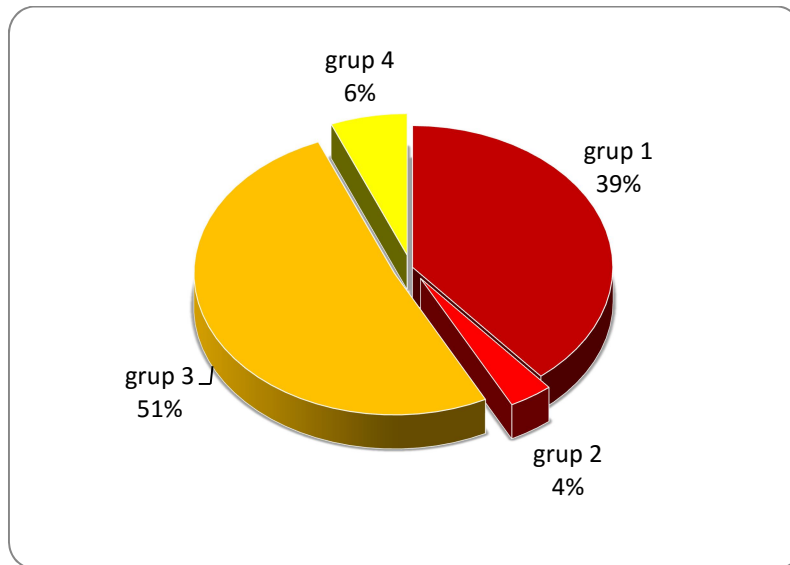

⁶⁵² Aquesta classificació va ser introduïda per primera vegada en el treball d'investigació que vaig elaborar i defensar dins del programa de doctorat "Món Medieval i Modern, últimes línies de recerca" (bienni 2003-2005) sota el títol de *El mercat de la terra a la Selva del Camp (1300-1319)*.

Gràfic 9
Selva del Camp contractes de compra-venda

Gràfic 10
Valls contractes de compra-venda

Aquesta tipologia documental es pot agrupar, així mateix en tres tendències bàsiques:

- En primer lloc estan els contractes que afecten a les propietats de domini ple i a les tinences franques i lliures de cens
- Seguidament integrem la sèrie de contractes que afecten a tinences gravades amb cens, drets sobre tinences i a la recuperació del domini ple o la tinença franca i lliure de cens
- La tercera tendència serà la integrada pel grup dels revessejats o bé la venda de censals amb garantia de domini

Finalment hem d'esmentar que sota aquesta fórmula jurídica, la compra-venda, trobem també un petit nombre de contractes que a efectes reals hem d'entendre que són arrendaments i no una venda pròpiament dita ja que, una vegada finalitzat el període que s'ha fixat en el document, la finca reverteix en el venedor, que torna a tenir la seva possessió física. Es tracta, però, d'un percentatge molt reduït de documents en comparació amb les xifres globals d'instruments.

1. Compra-venda de propietats domini ple

És un grup força nombrós que documentem tant a la universitat valenciana (un 39% del total de contractes de compra-venda) com al terme alcoverenc (sobre el 30%). Es tracta de transaccions en les quals la posició jurídica del venedor és la de propietari de la finca, no només físicament, sinó també dels drets jurídics sobre ella. És a dir, que el venedor és el titular del domini ple. L'estructura formal d'aquests contractes és la típica d'un contracte de compra-venda regida pel dret romà. El nucli del document s'inicia amb el verb *vendo/vendimus* seguit de la identificació dels compradors, de l'objecte de la venda (terra, vinya, hort, etc), la seva localització i les afrontacions. També es documenta en alguns d'aquests instruments l'expressió "franc/franca" que és present, així mateix, als contractes relatius a tinences franques i lliures de cens de manera que poden portar a confusions. La diferència bàsica entre ambdós grups documentals i, de fet, entre aquest grup i la resta de grups que integren els contractes de compra-venda està en l'absència de menció de cap mena de càrrega que afecti aquestes finques, així com de l'expressió *salva fidelitate...* o bé *salvo iure...* a la part final dels assentaments. Aquestes expressions, que són un reflex de l'existència d'una relació emfitèutica sí que es troben documentades a la resta de contractes de compra-venda.

D'acord amb les clàusules ja conegudes de les cartes de poblament dels diferents territoris estudiats, només podem localitzar aquest grup de contractes a la població d'Alcover i a part del terme de la universitat de Valls, llocs on els seus habitants podien gaudir d'aquest tipus de propietat atès que en tot el terme alcoverenc el senyoriu és jurisdiccional i només a una part de Valls (Picamoixons i la Granja de Doldellops) es coneix l'existència d'un senyoriu de caire territorial, fet aquest que impedeix l'existència del domini ple, ja que el domini directe sempre estarà en mans del senyor corresponent.

Així mateix, tant a Alcover com a Valls coexisteixen les finques aloeres amb tinences afectades amb alguna càrrega de tipus emfitèutic fruit de l'evolució de les relacions jurídiques i econòmiques que s'han anat establint mitjançant la constitució d'establiments en aquests territoris. En aquest últim cas, no només els diferents senyors jurisdiccionals tindran plena capacitat per a constituir relacions emfitèutiques a la pròpia reserva dominical, sinó que també seran els pagesos que tinguin finques en domini ple en aquests termes els que ho podran fer. Aquestes dades les confirmen, com veurem a continuació les alienacions de tinences gravades amb cens on s'identifica l'abreviatura de l'expressió *salvo iure...* referida unes vegades als senyors que exerceixen el domini jurisdiccional a la vila, i d'altres als vilatans. Així mateix, a Alcover els titulars que tenen dret sobre aquestes explotacions

signen la conformitat de l'operació a l'escatocol, al costat de la presència dels testimonis, és a dir, que fan ús del dret de firma. I això mateix és el que fan els batlles dels tres senyors que en aquells moments tenen drets jurisdiccionals sobre la vila quan les tinences que es venen tenen càrregues emfitèutiques de les quals en són beneficiaris. Finalment, les dades contingudes en dos dels altres grups contractuals també confirmen de retruc l'existència de les propietats en domini ple. Un d'aquests grups és el constituït pels contractes de revessejats. En ells els venedors es converteixen en emfiteutes dels compradors de manera que podem trobar clàusule en les quals s'especifica que l'alienació és amb tots els drets, domini, empara, fadiga i lluïisme. L'altre grup és el relatiu a les alienacions de drets sobre dominis, on els venedors fan constar els drets que s'alienen juntament amb el cens: domini, fadiga i lluïisme.

2. Compra-venda de tinences franques i lliures de cens

Aquest és un grup de documents de presència desigual a les tres poblacions estudiades. A Alcover (no arriba al 6%) i a Valls (4%) representa un petit percentatge respecte del total de contractes de compra-venda, amb tota seguretat perquè es tracta d'un tipus de contracte molt poc utilitzat en territoris on és possible gaudir de propietats en domini ple. En canvi a la Selva del Camp, on els pagesos no tenen accés a finques en domini ple, és el grup més nombros de contractes de compra-venda i supera el 50% del total.

Es tracta d'un tipus de transmissió de tinença en la qual la posició jurídica del venedor, titular del domini útil, és la de propietari de l'agrer, encara que el seu dret de propietat no és absolut en trobar-se limitat pels drets reals que té el titular del domini directe sobre la finca. L'existència d'aquests documents confirma, així mateix, tant a Alcover com a Valls la presència de reserves dominicals per part dels respectius senyors jurisdiccionals les quals, possiblement en un intent d'afavorir la repoblació havien de ser parcel·lades i atorgades als camperols sota aquestes condicions: franques i lliures de cens. Mitjançant aquesta transacció els titulars del domini directe, encara que renunciaven a la percepció d'una pensió anual, s'asseguraven la roturació del terreny i els beneficis econòmics de la resta de drets emfitèutics que es reservaven. I justament aquesta renúncia seria la que faria que difícilment, tant a Valls com a Alcover, un pagès transferís una finca amb aquestes condicions a un altre veí ja que la percepció d'un cens anual, en aquests casos, es presentaria com a bàsica per a l'estabilitat econòmica de les unitats familiars camperoles. En canvi, a la Selva del Camp, aquest tipus de transacció substituiria a la pròpia de les finques en domini ple en no existir aquesta última possibilitat.

L'estructura formal d'aquests contractes és similar a la d'un document típic de compra-venda, motiu pel qual es poden confondre fàcilment, encara que a cadascuna de les poblacions estudiades es poden percebre petites variacions. Així, el nucli del document s'inicia normalment amb el verb *vendo* o *vendimus* seguit de la identificació dels compradors de la tinença, el preu de venda, l'objecte de la venda, la seva localització i les seves afrontacions. Així mateix, encara que la venda d'agrer només afecta a un aspecte del domini, l'útil, aquest tipus de transaccions hauran de comptar amb l'aprovació del titular del

domini directe, que es manifestarà per escrit mitjançant el dret de firma, juntament amb la reserva d'altres drets com ara la fadiga i el lluïisme. Aquests haurien de ser els trets diferencials bàsics entre l'estructura formal d'aquests contractes i els que afecten a propietats de domini ple. Ara bé, documentalment, la manifestació d'aquests drets emfitètics no es fa de manera uniforme. Així, respecte a les transmissions de tinences selvatanes, no arribem a identificar de manera clara cap mena de càrrega o condició i ni tan sols hi ha cap referència explícita al dret de fadiga per part del paborde. En diverses ocasions, encara que no sempre, l'absència del dret a percebre una pensió censal sobre aquestes tinences s'identifica gràcies a l'expressió *franc* o *franca*, la qual cosa pot dur a plantejaments erronis per part de l'investigador, ja que sense l'estudi acurat del document fundacional selvatà es pot arribar a la conclusió que estem davant de tinences de domini ple en comptes de tinences emfitètiques. De fet, com ja s'ha dit prèviament, en alguns dels contractes de compra-venda de finques en domini ple del terme alcoverenc també apareix el mateix tipus d'expressió. En canvi a Valls, aquesta fórmula no s'utilitza en aquestes alienacions. Únicament fan menció a tinences lliures però no franques, encara que hem de tenir en compte que, en el terme vallenc, aquest grup documental és certament escàs ja que es veu reduït a quatre únics contractes.

A Alcover la majoria d'aquestes alienacions es materialitzen sobre tinences que estarien situades a la dominicatura reial. Així, aproximadament el 71% d'aquests instruments fan referència al fet que els objectes de la transacció són tinences franques excepte per l'obligació de satisfer el bovatge al rei, que a cada tinença es concreta en mesures de cereal (un quartà de forment⁶⁵³ o d'ordi⁶⁵⁴, octava part d'un quartà⁶⁵⁵, meitat de mig quartà⁶⁵⁶), confirmant el que ja hem exposat en tractar els aspectes jurídics dels establiments i sotsestabliments. En aquests contractes, però, no hi ha cap referència explícita a la reserva del lluïisme o la fadiga. Per altra banda, en poc més del 19% d'aquestes transaccions no s'esmenta l'obligació de satisfer el bovatge i sí que es menciona la reserva dels drets de fadiga i lluïisme, encara que no d'una manera uniforme, ja que hi ha moments en què únicament apareix l'expressió *salvo iure* referida al rei⁶⁵⁷; o bé només la reserva del lluïisme i la fadiga a Guillerma⁶⁵⁸, o fins i tot l'especificació de reserva dels drets més completa: dret, domini, empara, fadiga i lluïisme al rei⁶⁵⁹.

Altrament, als contractes que afecten a les tinences incloses dins de la dominicatura arquebisbal, les dades sobre la reserva dels drets per part del titular del domini directe són

⁶⁵³ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1304, desembre, 14)

⁶⁵⁴ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1305, març, 28)

⁶⁵⁵ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1305, gener, 22)

⁶⁵⁶ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1305, abril, 23)

⁶⁵⁷ Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1314, agost, 26)

⁶⁵⁸ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1305, gener, 18)

⁶⁵⁹ Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1314, abril, 14)

encara més minses i es limiten únicament a l'expressió "salva fidelitat a l'arquebisbe de Tarragona". És el cas, en primer lloc, de l'alienació atorgada pels esposos Bernat Puig i Saura, d'Alcover, en favor del seu germà Pericó Puig, també habitant d'Alcover i que té com a objecte un hort franc al terme d'Alcover per un import de 900 sous⁶⁶⁰. Així mateix, el segon document on identifiquem aquesta expressió és la venda realitzada pels esposos Joan Peironet i Ermessenda, de la Selva del Camp, en favor de Llorenç Forner i la seva dona Gerarda, també selvatans, i que té per objecte un tros de vinya franc al terme d'Alcover que s'aliena per un import de 104 sous⁶⁶¹.

La manifestació del dret de firma, a Alcover, que estava clarament identificat als establiments i sotsestabliments és, en canvi, en aquests documents certament escàs ja que únicament el trobem en el document pel qual els esposos Pere Salvador i Elisenda, d'Alcover, alienen a Vidal Veciana i la seva dona Benvinguda, també alcoverencs, un tros de terra al terme alcoverenc del qual Guillema de Moncada rep els drets de fadiga i lluíisme, per un import de 71 sous. A la part final d'aquest contracte Jaume Cerdà, batlle de Guillema exercix el dret de firma com a representant seu⁶⁶².

Finalment, sobre els documents vallencs poques conclusions més podem extreure excepte que pensem que afecten a tinences que es troben dins d'una reserva dominical reial, ja que als quatre contractes es fa constar l'obligació de satisfer el dret del bovatge, un impost clarament identificat amb el poder reial.

3. Compra-venda de tinences gravades amb cens

Aquest tipus documental, juntament amb l'anterior, és l'expressió escrita d'un dels drets que detenta el titular del domini útil: l'alienació de la propietat física. La diferència entre ambdós grups es troba en el fet que mentre en el grup anterior no existia l'obligació de satisfer una pensió censal, en aquest grup aquesta càrrega emfitèutica es documenta amb claredat. Les característiques concretes d'aquestes tinences es materialitzen a partir de la constitució d'un establiment o sotsestabliment mitjançant el qual un propietari d'una parcel·la en domini ple o el titular del domini útil d'una tinença franca o lliure de cens es desprèn de la titularitat de la propietat física de la tinença a través de la creació d'un establiment o sotsestabliment pel qual percebran tota una sèrie de drets emfitèutics com ara l'entrada o el cens anual, així com la reserva de drets com la fadiga, l'empara o el lluíisme (aquest últim només en el cas de reserva de drets per al titular del domini directe). D'aquesta manera, el propietari de la parcel·la o el titular de la tinença franca i lliure de cens passa a ser censalista en transferir la tinença a un altre titular, el censatari, a qui correspondrà la propietat física de la tinença i que normalment assumirà les càrregues que l'afectin. En un moment posterior serà aquest censatari o tinent, qui intervindrà en el mercat de la terra alienant aquesta propietat física i

⁶⁶⁰ Alcover 1299-1300, caixa 7, lligall 114 (1300, gener, 25)

⁶⁶¹ Selva del Camp 1307-1308, caixa 3, lligall 9 (1308, febrer, 18)

⁶⁶² Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1305, gener, 18)

finalitzant d'aquesta manera la relació emfitètica prèviament establerta. Un exemple el trobem, dins del terme alcoverenc, en el document pel qual els esposos Ramon Codines i Escalarmunda, d'Alcover, venen a Arnau Pellicer i la seva dona Peirona, també d'Alcover, un tros de terra situat al terme d'Alcover i que tenen sota cens de 3 sous i 4 diners per la Capellania de Ramon Riquelme. L'import de la transacció és de 10 sous i té la reserva dels drets, el cens, el domini, l'empara, fadiga i lluïme per a l'esmentada Capellania⁶⁶³. El venedor, prèviament havia obtingut el domini útil d'aquesta tinença a partir de la constitució d'un establiment datat el dia 25 de setembre de 1314, en el qual Guillem Mulner, capellà de la Capellania de Santa Magdalena va establir a Ramon Codines en l'esmentat tros de terra (les afrontacions són coincidents) a canvi de l'entrada de 2 sous i el cens ja mencionat. No identifiquem cap altra dada sobre la reserva de drets que sí que es confirmen amb el document de compra-venda⁶⁶⁴.

En el cas de la Selva del Camp aquesta relació s'hauria fet, en principi, mitjançant l'atorgament d'un sotsestabliment ja que, en ser el paborde el titular del domini directe de totes les tinences del terme selvatà, no pot haver-hi propietats en domini ple, si no és que ho són del paborde, i en conseqüència jurídicament només es pot formalitzar un sotsestabliment. Així, el censatari (excepte si ho és el paborde) només es podrà considerar el titular d'un domini mitjà. En aquest sentit, hem identificat diversos contractes de sotsestabliments que inicien aquesta relació jurídica de domini compartit que derivarà a posteriori en una alienació de domini útil. És el cas, per exemple, de la venda que té lloc el dia 19 de febrer de 1301 i en la qual Pere Fàbrega i la seva dona Margarida venen a Bernat Claver i la seva dona Maria, per un import de 33 sous, un tros de vinya plantat al terme de la Selva del Camp i que fa quart al fill de Ramon Mallola difunt⁶⁶⁵. Aquest tipus de tinença sembla tenir el seu origen en un sotsestabliment atorgat per Pere Mallola (que ben bé pot ser el fill del difunt Ramon) i la seva dona als esposos Pere Fàbrega i Margarida el 28 d'octubre de 1300 sobre un tros de terra erma al terme selvatà amb la condició de plantar-ho de vinya abans de 3 anys i pel qual els sotsestabilidors percebran el quart anualment⁶⁶⁶.

Tant a Alcover amb gairebé el 48% del total d'instruments, com a Valls, amb el 51% del total, aquest grup és el més nombros de tots els que integren el ventall de les compra-vendes. A Alcover els titulars del domini directe d'aquestes tinences són gairebé sempre els propis vilatans, que, com hem vist, en origen tenen dret a tenir propietats en domini ple, encara que també sabem de transmissions en les quals figura com a titular del domini directe la senyoria reial⁶⁶⁷ de la població que, com sabem, mantien una reserva dominical dins del territori sobre la qual tenien el domini ple. No tenim, però presència de cap dada relativa a la senyoria eclesial en mans de l'arquebisbe, fet que vindria a confirmar que també

⁶⁶³ Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1316, gener, 16)

⁶⁶⁴ Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118

⁶⁶⁵ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4

⁶⁶⁶ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4

⁶⁶⁷ Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1315, febrer, 10)

hauria cedit els seus drets, possiblement a l'Obrer de la Seu tarragonina⁶⁶⁸ i al paborde⁶⁶⁹, dels quals sí que tenim constància com a titulars de domini directe en alguna de les tinences transferides.

Altrament, a Valls la situació presenta una certa complexitat ja que dins del terme de la universitat hi ha territoris amb senyoriu jurisdiccional, per una banda, i territoris amb senyoriu territorial, per l'altra. Amb tot, el gruix de la documentació d'aquest grup es concentra en el nucli pròpiament vallenc de manera que aquest important predomini és el que provoca que les xifres sobre les tinences que s'alienen al mercat de la terra siguin més properes a les del terme alcoverenc que no pas al selvatà. De fet, a Valls, en més del 67% d'aquests instruments es menciona la reserva de drets, cens, domini, fadiga i lluïsmes per part de la persona que detenta la titularitat del domini directe, que normalment és un altre veí del lloc, tot i que també trobem alguna referència a l'ardiaca major de la Seu⁶⁷⁰ o al paborde⁶⁷¹. En més del 15% d'aquests contractes identifiquem drets, cens i fadiga, però no lluïsmes i, finalment, en poc més del 21% no tenim referència a la reserva de drets emfitèutics. Malgrat tot, davant de la pobresa de dades que tenim sobre la documentació vallenca, aquestes xifres són només indicadores d'una tendència, però es poden veure confirmades o rectificades en estudis posteriors.

Respecte a les tinences relatives a la Granja de Doldellops, els documents confirmen la titularitat del domini directe per a l'Abat del Monestir de Poblet ja que aquesta era una granja cistercenca. Així, a la reserva de drets ja coneguda i que identifiquem en gairebé tots els documents analitzats, se sumen les referències al delme i la primícia⁶⁷² que trobem en alguns d'ells i que també drets del monestir. Pel que fa al lloc d'Espinavessa, els tres contractes que documentem confirmen la informació que tenim sobre la carta de poblament ja que els titulars del domini directe són veïns del lloc i en dos documents en concret es confirmen la reserva de cens, drets, domini, lluïsmes i fadiga per part seva⁶⁷³. Finalment, al territori de Rocabrúna únicament identifiquem un contracte de compra-venda d'aquest tipus que té, però, una peculiaritat: no respon a les condicions indicades a la carta de poblament, tal i com ja havíem detectat als establiments. En ell, concretament Ramon Cerdà, la seva dona Maria i la seva germana, també anomenada Maria, esposa de Guillem Vich, tots ells habitants de Valls, venen als esposos Ponç Guillem i Elisenda, de Picamoixons (Rocabrúna) un tros de vinya al terme d'aquest lloc per un import de 60 sous i que tenen per la Capellania

⁶⁶⁸ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1302, mrç, 29)

⁶⁶⁹ Alcover 1306-1311, caixa 7, lligall 116 (1309, febrer, 13)

⁶⁷⁰ Valls 1311, caixa 1, lligall 9 (1311, juny, 8)

⁶⁷¹ Valls 1316, caixa 2, lligall 12b) (1316, octubre, 19)

⁶⁷² Per exemple, Valls, 1311, caixa 1, lligall 9 (1311, abril, 30)

⁶⁷³ Valls 1304, caixa 1, lligall 7 (1304, novembre, 23); Valls 1306, caixa 1, lligall 8 (1306, agost, 3)

d'Arnau d'en Vila sota cens de 4,5 sous. Així mateix, aquesta Capellania reté els drets, el cens, el domini, el lluïisme i la fadiga⁶⁷⁴.

A la Selva del Camp, que recordem que és un senyoriu territorial, aquest grup documental, tot i que molt nombrós, només representa el 27% del total i se situa clarament per darrera de les alienacions de tinences franques i lliures de cens. Aquestes xifres, juntament a les del grup documental anterior ens confirmen de nou un tipus de comportament diferenciat entre les poblacions on es documenten finques en domini ple la Selva del Camp on aquesta realitat no existeix. Així, en aquest territori, el fet de no poder disposar de la totalitat del domini sembla constituir un fre per a l'establiment de relacions emfitèutiques amb altres veïns per la via de la constitució del sotsestabliment. Ja hi ha prèviament un titular del domini directe, el senyor de la població, que té reservats tota una sèrie de drets que se sumaran als que s'establiran amb la nova transmissió fent que el nou tinent assumeixi una càrrega emfitèutica més important i que, en conseqüència, l'elevació posterior d'aquesta finca en el mercat de la terra, mitjançant un acord de compra-venda sigui més dificultoses i només es realitzi si el preu final resulta interessant per al comprador ja que, en adquirir el domini útil de la tenença, assumeix també la seva càrrega emfitèutica, que en aquest cas beneficia a dos titulars de drets o més.

L'expressió formal utilitzada per vendre el domini útil és similar a la de qualsevol venda que afecti una propietat de domini ple o una tenença franca i lliure de cens, ja que el titular del domini útil, en tenir la possessió natural i l'usdefruit de la propietat el que fa és vendre-la físicament a canvi d'un preu fixat. Al nucli del contracte es fan constar, així mateix, les afrontacions de la finca i les obligacions a què es troba sotmesa que el comprador ha d'assumir com a nou titular del domini útil: el pagament de la pensió, la satisfacció dels dret de fadiga, del qual poden gaudir tant els titulars mitjans com els titulars del domini directe, o el lluïisme al qual únicament tenen dret els titulars del domini directe que serien a la Selva del Camp el paborde i a la Granja de Doldelops l'abat del Monestir de Poblet, per exemple.

La pensió censal a assumir pels nous titulars del domini útil, derivada de les relacions emfitèutiques contretes anteriorment per l'alienador pot ser de tipus monetari, o en espècie (que pot ser fixa o oscil·lant) i també, tot i que de manera certament residual podem identificar censos mixtes (una part en espècie i una part en metàl·lic).

Taula 35
Censos a les compra-ventes de tinences gravades amb cens (%)

	Cens metàl·lic	Cens espècie fixa	Cens esp. oscil·lant	Cens mixte	No ho diu
Alcover	73,60	4,06	13,20	0,51	8,63
La Selva del Camp	64,88	2,01	30,77	1,00	1,34
Valls	87,50	1,79	7,14	---	3,57

Com es pot observar a les dades contingudes a la graella precedent, el pagament de la pensió és de tipus monetari en la gran majoria dels contractes documentats encara que si

⁶⁷⁴ Valls 1316, caixa 2, lligall 12 b) (1316, agost, 4)

observem detingudament els percentatges notem de nou com els instruments relatius a la Selva del Camp apunten elements diferenciadors ja que encara que la majoria dels contractes de compra-venda alienen tinences gravades amb censos en metàl·lic, el percentatge es força més baix si el comparem amb les altres dues poblacions i, en contraposició, l'increment del percentatge de censos en espècie oscil·lant supera en mes de 17 punts percentuals a Alcover i sobre els 23 punts percentuals a Valls. No creiem que aquest fet sigui conseqüència del tipus de senyoriu exercit a la Selva del Camp, diferent del d'Alcover i de la majoria del territori vallenc, sinó que més aviat respon a una estratègia econòmica que ha de tenir a veure a la forta implantació del cultiu de la vinya a la Selva del Camp, tal i com veurem en analitzar els aspectes socioeconòmics de la intervenció dels vilatans al mercat de la terra.

Els censos a satisfer en metàl·lic corresponen a l'abonament d'una quantia fixa amb peridocitat anual i els imports que tenim documentats a Alcover se situen entre els 6 diners⁶⁷⁵ i els 15 sous⁶⁷⁶; a la Selva del Camp entre 12 diners⁶⁷⁷ i 18 sous⁶⁷⁸; i a Valls entre 7 diners i òbol⁶⁷⁹ i 15 sous⁶⁸⁰. Respecte als censos a satisfer en espècie, observem com el predomini clar correspon a l'abonament anual de les pensions en espècie oscil·lant, la part proporcional dels esplets, normalment el quart a les tres poblacions estudiades, tot i que també identifiquem a Alcover el cinquè⁶⁸¹ de la collita; a la Selva del Camp el cinquè⁶⁸² o el vuitè⁶⁸³; o a Valls, el cinquè⁶⁸⁴ o el novè⁶⁸⁵. Els censos en espècie fixa es materialitzen amb l'obligació de lliurar anualment unitats concretes d'animals com gallines a Alcover⁶⁸⁶ i la Selva del Camp⁶⁸⁷; o també una mesura concreta de gra, normalment ordi⁶⁸⁸, o d'oli⁶⁸⁹. A

⁶⁷⁵ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1305, maig, 2)

⁶⁷⁶ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1304, agost, 2)

⁶⁷⁷ Selva del Camp 1303-1305, caixa 2, lligall 7 (1303, agost, 20)

⁶⁷⁸ Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8 (1305,desembre, 3)

⁶⁷⁹ Valls 1316, caixa 2, lligall 12b) (1316, juny, 26)

⁶⁸⁰ Valls 1302, caixa 1, lligall 6 (1302, gener, 1)

⁶⁸¹ Alcover 1306-1311, caixa 7, lligall 116 (136, novembre, 13)

⁶⁸² Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8 (1305,agost, 1)

⁶⁸³ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1300, abril 7)

⁶⁸⁴ Valls 1313, caixa 2, lligall 11 (1313, novembre, 23)

⁶⁸⁵ Valls 1304, caixa 1, lligall 7 (1304, octubre, 25)

⁶⁸⁶ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 117 (1303, agost, 11)

⁶⁸⁷ Selva del Camp 1308-1309, caixa 3, lligall 10 (1308, desembre,12)

⁶⁸⁸ Alcover 1306-1311, caixa 7, lligall 116 (1309,maig, 14)

⁶⁸⁹ Selva del Camp 1303-1305, caixa 2, lligall 7 (1303, desembre, 23)

Valls concretament, l'únic contracte documentat amb aquest tipus de cens consta que s'han de lliurar anualment 10 punyeres d'ordi⁶⁹⁰.

Aquestes pensions censals que estan prèviament fixades en constituir-se l'establiment o sotsestabliment, no varien en alienar-se el domini útil sinó que formen part de les obligacions que assumeix el nou emfiteuta. Quan es tracta de censos en espècie oscil·lant, entenem que se satisfan arran de la finalització dels treballs de la collita corresponent, encara que a les fonts no s'indica expressament. En canvi, quan es tracta de pensions en metàl·lic o en espècie de tipus fixe, com sabem, hi ha el costum de determinar la data concreta en què aquest cens s'ha de satisfer, una festivitat litúrgica que normalment coincideix en el calendari amb la finalització de períodes de collita, com per exemple Santa Maria d'agost o Sant Miquel, o períodes de temps en que es produeixen despeses o ingressos importants, com ara Nadal o Pasqua.

Taula 36
Dates de satisfacció dels censos (%)

	Alcover	La Selva del Camp	Valls
Sant Miquel	20,87	27,45	65,91
Nadal	27,83	7,19	13,64
Santa Maria agost	19,13	36,60	9,09
Santa Maria setembre	0,87	0,65	2,26
Pasqua	10,43	0,65	---
Tots Sants	4,35	5,23	---
Candelera	0,87	1,96	---
Sant Marc	---	0,65	---
Sant Andreu	1,74	3,27	---
Carnaval	6,08	3,27	---
Santa Tecla	---	6,53	---
Pentecosta	---	0,65	4,55
Sants Pere i Feliu	2,61	1,32	---
Santa Maria març	---	0,65	---
Sant Lluç	0,87	1,32	---
Sant Joan Bta.	---	2,61	4,55
Ascensió	0,87	---	---
Anunciació	0,87	---	---
Purificació Sta. Maria	0,87	---	---
Aparició	0,87	---	---
Sant Bertomeu	0,87	---	---

També hem identificat, gràcies a la menció del pagament dels censos una gradació de titulars dels drets sobre la tinença. Així sabem de contractes on s'han de satisfer pensions censals tant al titular del domini directe com al senyor mitjà. A més, en aquestes ocasions ambdós senyors reserven per a ells mateixos altres drets com el de fadiga. Aquest és el cas, per exemple, a Alcover, de la venda realitzada pels esposos Galvany Giner i Benvinguda, d'Alcover, en favor de Pere Roig i la seva dona Maria, també habitants d'Alcover, i que té per objecte un mas situat a la parròquia d'Alcover valorat en 155 sous. Aquesta tinença satisfà el cinquè de tota la collita a la vídua de Ramon de Vilanova, salvant la fidelitat a l'església de Tarragona⁶⁹¹. La menció d'aquesta expressió ens dona a entendre que,

⁶⁹⁰ Valls 1306, caixa 1, lligall 8 (1306, agost, 3)

⁶⁹¹ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1302, maig, 6)

originàriament aquesta tinença, que estava situada a la dominicatura de l'arquebisbe, va ser atorgada pel prelat al seu propietari originari, franca i lliure de cens, però amb algun tipus de reserva, i que en un pas posterior aquest titular la va transferir tot reservant-se alguns drets, entre ells l'abonament d'un cens. Aquesta mateixa situació la trobem també al terme alcoverenc en alguns documents situats ara a la dominicatura del rei. D'entre ells podem destacar el contracte de compra-venda atorgat pels esposos Vidal Seré i Guillema, d'Alcover, en favor del matrimoni format per Joan Tixer i Bertomea, també alcoverencs, per un import de 70 sous, i que té per objecte un hort que fa cens de 4 sous i 2 diners a la Capella de Bernat Llorenç i que satisfà, així mateix, el bovatge al rei⁶⁹². Finalment, també al territori d'Alcover situem contractes on la gradació de titulars del domini es produeix entre els propis vilatans. És el cas, per exemple del document de compra-venda atorgat per Ramon Cavaller i la seva dona, habitants de Montblanc, en favor de Pericó Siurana i Sibil·la, habitants d'Alcover, i que té com a objecte una vinya al terme i parròquia d'Alcover, per un import de 130 sous. Aquesta tinença fa cens a la Capellania de Santa Clara juntament amb altres possessions (fins a un total de 120 sous de pensió), la qual a més a més té la reserva del domini, l'empara, la fadiga i el lluïsm; i també satisfà un cens de 6 sous a Maria Sabater, la qual té dret, així mateix a 10 dies de fadiga⁶⁹³.

Dins de l'agrer selvatà i en relació amb aquest tipus d'instruments notariais, també trobem instruments on es veu clarament la gradació de titulars encara que no hem de perdre de vista que en aquesta població que es troba regida per un senyoriu territorial aquesta gradació, quan es tracta de transaccions entre vilatans, sempre existeix ja que en totes les ocasions el paborde del Capítol de Tarragona roman com a senyor del domini directe. En aquests casos, doncs, estaríem parlant de l'existència d'una gradació de titulars intermitjos situats entre el titular del domini directe i el titular del domini útil. Així tenim, per exemple l'alienació realitzada per Ramon Managuerra i la seva dona Novela en favor dels esposos Joan Vallcurva i Maria, tots ells habitants de la Selva del Camp i que té per objecte un tros de vinya que els venedors tenen per en Romagosa sota cens ell qual a la vegada el tenia prèviament per Guillem Gibot. El preu de venda és de 5 sous i els censos a satisfer són 10 sous a Romagosa i 12 sous a Guillem Gibot, tots dos per Santa Maria d'agost⁶⁹⁴.

Poques vegades en aquests contractes trobem expressions que indiquin el motiu pel qual s'aliena la tinença. En aquest sentit, cal tenir en compte que els camperols titulars del domini útil de la finca són, en principi, individus que treballen directament la terra i que depenen de les bones collites, per a la subsistència del seu grup familiar. En línies generals, no es poden considerar pagesos grassos o mitjans, sinó més aviat integrants de la petita pagesia, fet aquest que ens porta a suposar que normalment el motiu principal pel qual es desfan de les seves tinences ha de ser la generació d'una situació de necessitat provocada pel fet de trobar-se per sota del llindar de l'autoabastiment; o perquè no poden assumir el pagament

⁶⁹² Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1305, març, 3)

⁶⁹³ Alcover 1319-1321, caixa 10, lligall 123 (1319, novembre, 8)

⁶⁹⁴ Selva del Camp 1311-1313, caixa 4, lligall 14 (1312, octubre, 1)

de les pensions als titulars dels drets emfitèutics: o bé, perquè simplement no poden continuar assumint la càrrega de treball que comporta la finca. Així ho documentem a Alcover on s'aliena una tinença perquè el grup familiar es troba en una situació de gran necessitat⁶⁹⁵ i també a la Selva del Camp, en aquesta ocasió més clarament ja que tenim, per exemple tres vendes per subhasta que afecten a béns de Ramon Taberner i la seva dona Saurina. Aquestes subhastes tenen lloc el dia 3 de desembre de 1305 (un tros de vinya), 28 de gener de 1306 (un tros de terra i oliveres) i el 2 de març de 1306 (un altre tros de vinya)⁶⁹⁶. Finalment a Valls localitem també alienacions com a conseqüència de possibles situacions de necessitat⁶⁹⁷, així com altres que es materialitzen per tal de fer front a alguna despesa imprevista com pot ser donar compliment a una deixa testamentària⁶⁹⁸

Per acabar aquest capítol hem d'aclarir que dins d'aquest grup documental també es poden situar aquelles tinences que en un primer moment ja van ser alienades mitjançant una venda de revessejat o una compra-venda de censal amb garantia especial (en el cas selvatà). D'aquesta manera ens trobaríem amb un venedor que era propietari en domini ple d'una parcel·la agrària que en un primer moment se'n desfaria del domini directe (venda de revessejat) i en un segon moment ho faria de la part del domini útil, la part que encara retenia (alienació de tinença gravada amb cens). Aquest fet seria un clar indicador que aquest grup familiar, lluny de recuperar-se econòmicament, es va trobant progressivament en una situació cada cop més afeblida. D'exemples d'aquestes transmissions que tenen el seu origen en una venda de revessejat no hem trobat a les nostres fonts, encara que sí que en tenim, a la Selva del Camp, d'alienacions que tenen el seu origen en un contracte de compra-venda de censal amb garantia de domini especial, que en aquest cas no pot ser el domini directe perquè, com sabem, està en mans del paborde. No són contractes dels quals tinguem coneixement directe del seu origen en aquest tipus de compra-venda, encara que la seva redacció ho deixa entreveure ja que en ells no mencionen la venda de la propietat física, sinó de la pensió que satisfan sobre aquest bé:

- En primer lloc tenim l'alienació realitzada per Ramon Sartor i la seva dona Ramona en favor de Martí Bertran i la seva dona en el qual venen 16 sous censals dels quals fan 10 a Guillem Calvó per Santa Maria d'agost sobre un tros de terra i vinya i 6 sous més per la mateixa data a Pere Casquer⁶⁹⁹.
- El segon document en què tenim constància d'aquest fet és el relatiu a l'alienació atorgada per Bertomeu Damer i la seva dona Maria en favor de Ramon Gordó i Elisenda, la seva dona, mitjançant la qual els venedors transfereixen als compradors els 3 sous censals que fan a Jaume Albiol sobre un tros de vinya al terme de la Selva⁷⁰⁰.

⁶⁹⁵ Alcover 111302-1305, caixa 7, lligall 115 (1304, febrer, 1)

⁶⁹⁶ Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8

⁶⁹⁷ Valls 1319, caixa 2, lligall 13a) (1319, setembre, 20)

⁶⁹⁸ Valls 1304, caixa 1, lligall 7 (1304, novembre, 9)

⁶⁹⁹ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1300, agost, 12)

⁷⁰⁰ Selva del Camp 1302, caixa 2, lligall 6 (1302, juny, 14)

- Finalment el tercer contracte presenta una diferència respecte als dos anteriors ja que es tracta d'una pensió en espècie, concretament el quart dels esplets. Es tracta de la venda atorgada pels germans Ramon i Pericó Roselló, fills del difunt Pere en favor de Bernat Mascró, el seu cunyat i la seva dona Gerarda i que té per objecte la part d'aquell quart que satisfan a pere Freixa sobre un tros de vinya a la Selva del Camp⁷⁰¹.

És evident que s'està transferint una propietat física, malgrat la diferent redacció del contracte ja que no sembla lògic que una persona pugui comprar l'obligació de satisfacció d'un pensió censal sense obtenir cap tipus de benefici com ara el dret de conreu de la tinença sobre la que se situa la càrrega. Creiem que aquesta manera de redactar el contracte és una formalitat que pot indicar que l'origen del cens se situa en una venda de censal amb garantia especial i no pas en l'atorgament d'un subestabliment. En aquests casos, si els poguéssim confirmar, ens trobaríem amb el propietari d'una tinença franca i lliure de cens que es desfà definitivament de la part del domini de la seva finca que encara retenia, fet aquest que també pot constituir una dada indicadora de l'afebliment econòmic del seu grup familiar.

4. Alienació dels drets dels censalistes sobre les tinences

Són les operacions de venda o alienació dels drets que la part venedora té sobre una explotació agrícola. No es tracta de l'alienació de la propietat física sinó dels drets emfitèutics dels quals gaudeix el titular del domini directe. Aquests documents, que no tenen una gran importància quantitativa (representen el 4% del total de contractes de compra-venda a Alcover, el 5% a la Selva del Camp i de Valls no en tenim xifres) reflecteixen l'altre aspecte de les relacions emfitèutiques. Ara són els censalistes o titulars del domini directe o mitjà, que han adquirit aquesta condició mitjançant la compra d'un revessejat, un censal amb garantia especial de domini o bé l'atorgament d'un establiment o sotsestabliment, els qui alienen els drets que es van reservar en el seu moment a canvi de l'obtenció d'un preu. Així, tenim, pel que fa al cas dels censals amb garantia especial, per exemple, a Pere Ventura i la seva dona Mansilia, de la Selva del Camp, que el dia 19 d'octubre de 1301 venen a Berengueró Oller, també veí de la vila, els 4 sous que els fa Guillem Oller sobre la meitat d'una sort al terme de la Selva del Camp per un import de 55 sous. Mesos abans, el 30 de gener de 1301 Guillem Oller va vendre a Pere Ventura i la seva dona 4 sous censals sobre la meitat d'un tros de vinya amb unes afrontacions idèntiques a les del contracte precedent pel preu de 40 sous, restant d'aquesta manera com a propietari del domini útil de la terra⁷⁰².

Respecte als sotsestabliments selvatans també tenim algun exemple il·lustrador com el que correspon al document de data 23 de febrer de 1301 mitjançant el qual Guillem Miquel ven a Ferrer Ermengol els 4 sous de cens i altres drets que li fa Bernat Punyet sobre un tros de vinya per un import de 36 sous. Aquests drets que ara es transmeten tenen el seu origen en

⁷⁰¹ Selva del Camp 1302, caixa 2, lligall 6 (1302, novembre, 2)

⁷⁰² Selva del Camp 1301-1302, caixa 2, lligall 5

el sotsestabliment d'un tros de vinya al terme selvatà que el mateix Guillem Miquel atorgà a Bernardó Punyet el 12 de març de 1300, a canvi d'una entrada de 12 diners, el pagament del cens abans mencionat per Santa Maria d'agost i la reserva del dret de fadiga⁷⁰³.

A les fonts alcoverenques no hem trobat exemples que demostrin aquestes circumstàncies, però sí que hem identificat dos contractes de compra-venda que afecten a titulars mitjans, no del domini directe. Són, doncs, tinences on hi ha una gradació de titularitats de drets:

- Parlem en primer lloc de l'alienació mitjançant la qual els esposos Joan Ebig i Guillerma, d'Alcover, venen a Guillem de Cumba, Obrer de Tarragona, per un preu de 9 sous, els 12 sous censals que els fa Pericó Ferrer sobre aquell lloc (terra) que ja té per l'Obrer⁷⁰⁴. En aquest cas el titular del domini útil haurà de satisfer el cens a un únic senyor ja que el comprador dels drets del titular mitjà és el titular del domini directe que es fa d'aquesta manera amb tots els drets enfitèutics sobre aquest domini.
- El segon document a què ens referim és la venda realitzada pels esposos Miquel Mallafré i Guillerma en favor de Pere Tixer i la seva dona Berenguera, per un import de 160 sous, i que té per objecte tot el quart franc i amb tots els drets que aquells esposos tenen en aquella peça de terra que està al domini del rei, de la qual el titular del domini útil és Vidal Cleri que satisfà aquest quart a més dels quatre quartans d'ordi de cens que fa al rei⁷⁰⁵. En aquest cas es constitueix un nou titular mitjà, ja que els drets són traspassats a un comprador diferent, no al titular del domini directe.

Mitjançant aquests instruments notariais, doncs, el censalista finalitza la seva relació amb l'emfiteuta, alienant els seus drets a una altra persona. Les càrregues emfitèutiques que es venen no sempre es mencionen amb claredat, cosa que no és d'estranyar atenent al tipus de font amb què treballem. Sí que queda clar quina és la pensió censal, que d'acord amb l'expressió que s'utilitza en aquests instruments és el que realment es ven.

Taula 37
Censos a les compra-ventes de tinences gravades amb cens (%)

	Cens metàl·lic	Cens esp. Oscil·lant
Alcover	83,30%	16,70%
La Selva del Camp	77,96%	22,04%

Aquests censos són, com es pot observar en el quadre precedent, en la immensa majoria dels casos en metàl·lic encara que, novament, podem entreveure un increment dels censos en espècie oscil·lant pel que fa a la població de la Selva del Camp: quarts de la collita que afecten a tinences selvatanes plantades de vinya. Comprovem així de nou com el tipus de cultiu de la tinença també és una raó important que, almenys pel que fa als selvatans, es converteix en un factor decisiu en el moment de fixar quin és el tipus de cens que volen

⁷⁰³ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4

⁷⁰⁴ Alcover 1306-1311, caixa 7 lligall 116 (1309, abril, 28)

⁷⁰⁵ Alcover 1298-1300, caixa 7, lligall 114 (1300, gener, 24)

percebre en atorgar el sotsestabliment o comprar un censal amb garantia de domini especial.

Les raons per les quals els censalistes se'n desfan del domini, i, com a conseqüència perden aquest dret d'exacció de rendes, de nou no es reflecteixen clarament a la redacció de l'instrument notarial ja que s'obvien de manera general. En principi no hauríem de pensar en situacions d'extrema penúria, però sí potser en una necessitat de disposició de diners en metàl·lic per donar sortida a alguna necessitat econòmica o bé per invertir en altres propietats que poden representar un increment patrimonial del nucli familiar. Per norma general les famílies que es desfan de les seves propietats no estarien integrades dins de la petita pagesia, sinó més aviat formarien part del grup social format pels pagesos mitjans o fins i tot els pagesos grassos, l'elit econòmica de la població, de manera que les seves accions no respondrien, en principi, a una situació de gran dificultat en l'economia familiar. De fet, si ens fixem, el percentatge d'aquest tipus de contractes sobre el total de documents estudiats és molt petit, cosa que també indicadora de l'estabilitat en el mercat d'aquest tipus de propietats (dominis directes i mitjans). Només quan aquestes alienacions s'incrementin en el temps i afectin a altres tipus de propietats o tinençes que estiguin en mans d'un mateix grup familiar concret podríem començar a valorar la possibilitat que aquesta unitat familiar es trobés passant per una situació de crisi econòmica que podria ser més o menys puntual en el temps o perllongar-se fins arribar a perdre el seu estatus i crèdit social. A més, aquesta possible situació de necessitat només la podem valorar amb més certesa ampliant el camp de la nostra recerca a altres mercats com, per exemple, el mercat de la renda. En resum, hem de considerar la possibilitat que en una situació d'estabilitat econòmica la necessitat de vendre és menor és per aquest motiu que no es coneix un nombre elevat de contractes. Així mateix, també hem de tenir en compte, pel que fa a la part compradora, que situaríem en el mateix estrat socials, que aquest tipus d'adquisició es realitzaria amb una finalitat clara: una inversió cercant guanys.

En conseqüència, si aquestes operacions han de ser vistes, de manera general, com una inversió en el patrimoni familiar, hem de tenir en compte quins seran els terminis d'amortització de la compra. I aquí, en els instruments alcoverencs i selvatans hi ha coincidència, ja que aquesta amortització se situa entre els 10 i els 15 anys en la majoria d'ocasions (al voltant del 67%). És doncs, un període de temps força estable que ens permet suposar que, amb petites variacions, hi ha una tendència a establir uns preus similars per a operacions similars. No hem d'oblidar tampoc, que en aquest cas l'alienen uns drets sobre unes explotacions dels quals el més visible és la pensió censal sobre la qual es fixa el preu de venda i no pas la tinença física i l'estat en què s'hi pot trobar ja que la satisfacció de l'import monetari no està afectat per un possible problema amb la collita. En canvi, si la pensió fos en espècie, aquests factors haurien d'haver estat tinguts en compte en el preu final de la venda.

Finalment, pel que fa als períodes d'abonament d'aquestes pensions censals, hem de dir que en aquest grup de contractes no sempre es menciona, de fet, a Alcover, el nombre de documents del qual en tenim aquesta dada és molt reduït i gens representatiu. En canvi, a la

Selva del Camp, tot i les mancances, les dades extretes d'aquelles documents on tenim coneixement, confirmen de nou l'establiment majoritari de tres dies clau per fer efectiva aquesta obligació per part del censatari.

Taula 38
Compra-venda de drets sobre tinences
Dates d'abonament dels censos en metàl·lic (%)

Data	Alcover	La Selva del Camp
Santa Maria d'agost	---	24,13
Nadal	25,00	20,69
Sant Miquel	25,00	17,23
Tots Sants	25,00	6,90
Carnaval	---	3,45
Sants Pere i Pau	---	3,45
Pasqua	---	3,45
Santa Maria de març	---	3,45
Sant Joan	---	3,45
Pentecosta	---	3,45
Ascensió	---	3,45
Sant Lluç	---	3,45
Sant Andreu	---	3,45
Sant Pasqual	12,50	---
Santa Maria de setembre	12,50	---

5. Recuperació de la propietat en domini ple (o franc i lliure de cens)

Aquest tipus de contracte de compra-venda respon a una finalitat: la reversió d'una tinença emfitèutica, amb obligacions concretes de pagament de pensió anual i/o altres càrregues, en un domini ple o potser també en un domini útil però franc i lliure de cens. En uns casos el comprador és el censalista i en d'altres el censatari, però tan uns com altres actuen amb la finalitat de recuperar una propietat en domini ple i finalitzar una relació emfitèutica. En aquesta tipologia documental, de la qual no tenim dades pel que fa a la universitat valenciana i que només representa el 3 % dels contractes estudiats pel que fa al territori alcoverenc i el 7% pel que fa a la Selva del Camp, podem integrar, doncs, els dos tipus d'alienacions diferenciades que exposem tot seguit.

5.1. Alienacions del censalista al censatari

És el subgrup documental predominant constituït per poc més del 64% del total de grup a Alcover i gairebé el 70% a la Selva del Camp i les dades que aporta, malgrat l'escassetat documental respecte a altres grups contractuals, són força interessants pel que fa al coneixement de la transmissió de les explotacions agrícoles i a l'enriquiment de la visió que tenim sobre el mercat de la terra.

En principi, en aquest grup de documents trobem que el titular del domini útil o censatari ha adquirit aquesta condició mitjançant l'atorgament previ d'un establiment, i gràcies a aquest contracte de compra-venda posterior passa a tenir el domini ple sobre la seva propietat. Aquest és el cas a les fonts alcoverenques de l'alienació realitzada el dia 25 de setembre de 1316 per Bernat Reverter i la seva dona Guillerma, en favor de Guillem Tortosa, mitjançant la qual, per un import de 35 sous, li transfereixen aquells 2 sous, amb tots els drets, domini,

empara, fadiga i lluíisme que el comprador els fa sobre un tros de terra plantat a Alcover⁷⁰⁶. Aquesta relació té el seu origen en un establiment atorgat el dia 23 de setembre de 1314 i en el qual els esposos Bernat Reverter i Guillerma estableixen a Guillem Tortosa en un tros de terra amb arbres, al terme alcoverenc, les afrontacions del qual coincideixen amb les de l'alienació anterior. En les condicions de l'establiment es fa menció a una entrada de 12 diners i un cens de 2 sous a pagar per sant Miquel⁷⁰⁷.

Respecte a la Selva del Camp, distingim, per una banda, un grup d'alienacions en les quals la part compradora, el censatari, prèviament havia adquirit aquesta condició mitjançant un contracte anterior de compra-venda en què adquiria la propietat de la parcel·la de conreu al seu propietari anterior, qui també tenia la condició de censatari. D'entre els documents amb què comptem, podem destacar a tall d'exemple la venda realitzada el 18 de març de 1310 per Andreu Punyera en favor d'Andreu Bremon i que té per objecte els cens de 8 sous que aquest li fa sobre un tros de terra amb oliveres a canvi de 100 sous de preu⁷⁰⁸. Originàriament, però, el cens el rebia de Guillem Pasqual, el qual va vendre el domini útil d'aquesta explotació per 7 sous a Andreu Bremon el 19 d'agost de 1309⁷⁰⁹. La poca diferència de temps entre les dues vendes pot ser indicador de les intencions del nou propietari: adquirir una tinença franca i lliure de cens a partir de la compra dels dos dominis que es troben separats (l'útil i el mitjà). Un altre exemple és el de la venda que realitza el 28 d'agost de 1307 Vidal Forner amb la seva dona Mansilia i que permet a Ramon Damer i la seva dona Maria convertir-se en els titulars d'un tros de terra i vinya franc i lliure de cens pel qual havien estat pagant un cens de 4,5 sous. L'import de la compra és de 53 sous⁷¹⁰. Uns anys abans, el 12 de gener de 1302, el domini útil li havia estat alienat a Ramon Damer per Perica, la vídua de Pere Mari i els seus fills Joan, Bernat i Ramon, de més de 20 anys a canvi del pagament de 10 sous⁷¹¹. En aquesta ocasió hi ha una diferència d'anys entre una compra i l'altra, de manera que tot sembla indicar que aquesta nova compra es va poder dur a terme gràcies a una millora de la situació econòmica del grup familiar de Ramon Damer.

D'altra banda, tenim constància, també de contractes en els quals aquest pas intermedi no es produeix, i és directament el titular del domini útil o censatari, que havia adquirit aquesta condició mitjançant l'atorgament d'un sotsestabliment, que passa a tenir la propietat franca i lliure de cens d'aquest domini en comprar els drets que s'havia reservat el sotsestabilidor. És el cas, per exemple, d'Alamanda, vídua de Berenguer Forner, que ven, el 31 de desembre de 1309, a Andreu Guaita i la seva dona Mansilia els 8,5 sous que li fan sobre un

⁷⁰⁶ Alcover 1316-1317, caixa 8, lligall 120

⁷⁰⁷ Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118

⁷⁰⁸ Selva del Camp 1309, caixa 3, lligall 11

⁷⁰⁹ Selva del Camp 1309, caixa 3, lligall 11

⁷¹⁰ Selva del Camp 1307-1308, caixa 3, lligall 9

⁷¹¹ Selva del Camp 1301-1302, caixa 2, lligall 5

tros de terra i oliveres⁷¹². Prèviament, Andreu els havia sotsestablert en aquesta tinença el 23 de gener de 1308 a canvi d'una entrada de 2 sous i reservant-se el dret de fadiga de 10 dies⁷¹³.

Com en el grup documental anterior, respecte a Alcover hem inclòs un contracte que no es correspon estrictament amb el contingut de la resta de documents inclosos ja que no es recupera el domini ple. El que s'aliena són els drets d'un titular mitjà, però tot i així la situació per al comprador és avantatjosa ja que recupera una tinença franca i lliure de cens. Es tracta del document mitjançant el qual els esposos Joan Foltrer i Guillema, d'Alcover, alienen a Jaume Aztor, també habitants d'Alcover, els 21 diners de cens que els fa el comprador sobre un tros de vinya al terme d'Alcover per un import de 35 sous. Aquesta tinença, però no retorna en domini ple ja que, d'acord amb els terminis de la transacció, el paborde té la reserva del lluíisme⁷¹⁴.

És interessant deixar constància, així mateix, de la posició econòmica i social en què es poden trobar els compradors de les tinences, que amb aquestes actuacions en recuperen el domini ple. Pel que fa a la qüestió econòmica, creiem que la seva situació econòmica pot estar enfortint-se, tot i que socialment encara poden trobar-se englobats dins del grup de la petita pagesia. Només un augment continuat d'aquestes intervencions al mercat de la terra o d'altres similars que serveixin per consolidar la posició econòmica del grup familiar concret ens faria pensar en el fet que aquestes intervencions al mercat agrari estan orientades a incrementar i consolidar el seu patrimoni, gràcies a un temps de bonança econòmica i preparar, així, el seu pas al graó social immediatament superior.

Les raons per les quals els censalistes es desfan dels seus drets, per norma general no es fan constar a la redacció dels documents. Només en dos dels contractes estudiats, corresponents a la Selva del Camp es menciona per part dels venedors una situació de necessitat:

- El primer cas es el document de venda dels drets sobre una vinya realitzada en favor de Pere Mallafré i la seva dona Ramona, atorgat per Bernat Totosaus, tutor de Ramon Pastor, fill del difunt Bernat Pastor⁷¹⁵.
- El segon cas que tenim identificat és la venda del quart que té sobre un tros de vinya efectuada per Guillem Tolrà, germà de Francesc Tolrà a Guillem Jover, l'actual censatari, a partir de l'any següent. Aquesta alienació la fa el 16 de gener de 1306, però hem de tenir en compte que parlem d'anys de l'Encarnació i, per tant, l'any nou comença a partir del 25 de març. En aquest contracte es fa constar també que la causa de la

⁷¹² Selva del Camp 1309, caixa 3, lligall 11)

⁷¹³ Selva del Camp 1307-1308, caixa 3, lligall 9

⁷¹⁴ Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1315, abril, 24)

⁷¹⁵ Selva del Camp 1307-1308, caixa 3, lligall 9 (1308, maig, 26)

venda són els deutes que té Francesc Tolrà i especialment els que té amb el jueu Mosse Mari⁷¹⁶.

Ara bé, malgrat aquests dos exemples, hem de pensar que per norma general, es venedors estan inclosos en un sector de la població amb una situació econòmica certament consolidada. Només si aquestes accions de desprendiment de part del patrimoni familiar es generalitzen, podríem començar a parlar, com ja hem indicat en apartats anteriors, d'una situació de crisi econòmica en el si del grup familiar.

Finalment, hem de fer constar que és indubtable que el fet de detentar el dret a percebre un cens sobre un bé pot portar inclosos també tota una sèrie de drets entre els quals destaquen el lluïisme i la fatiga, i que en el moment de produir-se la venda, també han de ser respectats però, en la revisió de la documentació dels llibres de notes en els que basem el nostre estudi el que veiem és que els drets de què parlem s'obvien, no consten, almenys, per escrit. Com ja hem anat indicant, creiem que els factors principals que donen peu a aquestes omissions són, per una banda, que estem treballant amb els llibres on els notaris redactaven esborranys dels diferents documents als quals donarien forma definitiva en les escriptures que lliurarien a les parts interessades i, per l'altra, que els notaris i els vilatans ja tenien assumides de manera natural les càrregues que gravaven les tinences objecte de transacció en conseqüència, en la majoria dels casos obviaven les dades als esborranys de les escriptures de compra-venda. Aquesta hipòtesi la pot confirmar la identificació d'un document selvatà del qual hem localitzat el contracte previ de sotsestabliment, i en el qual sí que es reflecteixen més explícitament els drets i obligacions tant del sotsestabilidor com del sotsestablert. Es tracta de la venda realitzada per Bernat Totosaus, tutor de Ramon Pastor, fill del difunt Bernat Pastor en favor de Pere Mallafré i la seva dona Ramona a què ja hem fet referència i que té com a origen un sotsestabliment atorgat per Bernat Pastor i la seva dona Saura, de Vilallonga, al mateix Pere Mallafré i on es fan constar els drets que es reserva el sotsestabilidor: el quart, domini, empara i fatiga⁷¹⁷

5.2. Alienacions del censatari al censalista

Els documents identificats sota aquesta tipologia són molt escassos. En concret pel que fa a Alcover estem parlant únicament de cinc instruments que representen poc més de l'1 % del global dels contractes de compra-venda i gairebé el 36% respecte al seu grup documental i en relació amb la Selva del Camp parlem de 24 contractes que suposen un 2% aproximadament del total d'instruments de compra-venda i poc més del 30% sobre el seu grup documental. La seva importància es troba en el fet que el censalista recupera la propietat física de l'explotació de la qual percep el cens, entre d'altres drets, en adquirir-la al censatari, és a dir, el titular del domini útil, la persona que li satisfà el cens sobre la tinença, de manera que amb aquesta operació passa a ser de nou el titular del domini ple.

⁷¹⁶ Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8

⁷¹⁷ Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8 (1306, gener, 2)

En principi, aquest grup ens indica que ens podem trobar davant l'exercici formal del dret de fadiga mitjançant el qual el titular d'aquest dret disposa d'un temps determinat, normalment una setmana o 10 dies, per tal d'igualar l'oferta que hagin pogut fer sobre el domini útil altres possibles compradors. Tanmateix, no podem confirmar aquest extrem amb seguretat ja que no tenim una constància escrita al respecte, de la mateixa manera que, normalment tampoc es fan constar els motius que porten al titular del domini útil o censatari a desfer-se'n.

Així mateix, tot sembla indicar que la relació establerta entre la part venedora (censatari) i la part compradora (censalista) prové originàriament dels contractes d'establiments o sotsestabliments. No hem localitzat, però, en aquesta ocasió cap atorgament instrument alcoverenc o selvatà que ho confirmi. Sí que podem parlar, en canvi, d'un altre fet interessant i és que hem de tenir en compte que si l'origen de la relació emfitèutica prové d'un establiment o sotsestabliment, llavors, el nou propietari, en principi tornaria a tenir un bé que ja havia tingut prèviament en les condicions de domini ple o franca i lliure de cens en el cas del territori selvatà. Però, què passa quan l'origen està en un contracte de venda d'un revessejat o un censal amb garantia especial? Doncs que l'antic titular del domini ple perd tots els seus drets en favor del comprador, primer dels drets i posteriorment de l'usdefruit. D'aquesta manera, podem deduir que la situació de necessitat que, a priori, va originar el primer tipus de contracte encara pot continuar i, fins i tot haver-se agreujat, ja que, finalment, el censatari se'n desfarà definitivament dels drets que s'havia reservat. En definitiva, estem parlant novament de la necessitat de dependre's de l'última cosa que es poden desfer les famílies pageses, la titularitat del domini útil de les tinençes i, en conseqüència, del dret a conrear la terra i treure'n el fruit per garantir l'autoabastiment del grup familiar. Aquest cas seria el relatiu a la venda del domini útil que té lloc el dia 28 de desembre de 1305 i en la qual els esposos Arnau Verra i Arsendis alienen a Martí Bertran i la seva dona Ramona, per 30 sous, un tros de terra amb oliveres que es trobava sota cens de 10 sous a satisfer al comprador⁷¹⁸. Prèviament, el 28 de desembre de 1301, el mateix Arnau Verra havia venut el censal amb garantia especial sobre aquesta tinença per 95 sous reservant-se la seva possessió⁷¹⁹.

Finalment, pel que fa a la menció dels drets i càrregues amb què està gravada la tinença en aquest grup documental, no sabem de cap menció explícita sobre lluíisme, fadiga o altres reserves de drets, excepte la constància del cens. Sembla, però, que en aquest cas podem donar una altra explicació: no es fa necessari donar dades sobre quines són les càrregues que afecten a la tinença perquè el que es retorna és el propietat en domini ple al titular del domini directe que és la persona que en principi s'havia de reservar els drets i assenyalar la pensió i/o altres càrregues sobre l'explotació.

⁷¹⁸ Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8

⁷¹⁹ Selva del camp 1301-1302, caixa 2, lligall 5

6. Compra-venda de revessejats

A mig camí entre la compra-venda de les propietats en domini ple i les tinences franques i lliures de cens, per una banda, i de les tinences gravades amb algun tipus de cens, es troba un grup de contractes que a Alcover constitueix gairebé l'11% del total de documents de compra-venda estudiats i a Valls es redueix al 6% (en xifres absolutes únicament són 6 documents dels quals un està situat a Espinavessa) i que responen a un tipus d'alienació de censos. La seva estructura és similar a la dels contractes de compra-venda, pel que fa al protocol i l'escatocol, però no així a la part dispositiva que, com a la resta de documents estudiats s'inicia amb alguna forma del verb dispositiu *vendo* i la identificació dels compradors però que ofereix una sèrie de característiques pròpies: l'objecte de la venda és un censal (reflectit amb l'expressió *censuales*) que té com a garantia una propietat en domini ple, que està en aquests moments en mans del venedor, amb la condició que aquest restarà com a usufructuari (titular del domini útil) mentre que el comprador del censal rebrà anualment una pensió econòmica que tindrà com a garantia aquesta finca.

Les característiques particulars d'aquests contractes en què el venedor aliena el domini directe de la seva finca per un import fixat i reté el domini útil per a ell mateix amb el compromís d'abonar un cens anual al comprador respon a allò que Brocà qualifica d'establiments atorgats a l'inrevès o revessejats i dels quals fa la definició següent: “*Revessejats equivale a <otorgados al revés>. El dueño absoluto de una finca la convertía en enfiteútica y pasaba él a ser el mero dueño útil, mediante la concesión del dominio directo a otra persona y la obligación de satisfacerle un cánon o pensión. Su existencia se determinaba por los apuros de un propietario necesitado de metálico e interesado en no desprenderse de la tenencia de la finca a fin de seguir explotándola por cuenta propia, en lugar de acudir a la venta o al préstamo directo, creaba el censo mediante recibir una cantidad de un tercero al cual cedía el dominio directo sobre la finca, con la pensión correspondiente, que no solía ser muy gravosa, y así no mermaba considerablemente su renta. ...*”⁷²⁰.

Es tracta, doncs, d'un tipus de transaccions que fa servir un segment de la població per tal d'alleugerir una situació de necessitat econòmica que es planteja en el si del seu grup familiar amb l'obtenció d'un ingrès, encara que sense haver de perdre totalment la seva propietat, ja que continuaran a la tinença com a usufructuaris. Això ho poden fer perquè encara gaudeixen d'una certa consideració social i poden trobar compradors per als revessejats atès que, en principi, la seva situació de penúria no és tan greu com per no poder fer front al pagament de la pensió. En el cas que no fos així probablement no haurien pogut trobar compradors i haurien d'haver recorregut a l'alienació total de la finca.

Entenem que en aquests contractes el bé objecte de la transacció ha d'estar en mans del venedor com a una propietat en domini ple, ja que de cap altra manera aquest podria transferir el seu domini directe. Això ho veiem d'una manera o altra, pel que fa al terme

⁷²⁰ BROCÀ, *Historia del derecho de Cataluña*, p. 278

alcoverenc en pràcticament la meitat dels documents estudiats ja que en més del 38% d'aquests contractes hi consta l'expressió *constituimus emfiteotas vestros*⁷²¹, o una altra de similar, acompanyada en gairebé el 43% dels casos de la cessió al comprador de drets com ara l'empara, el lluïisme o la fadiga⁷²². Així mateix, en poc més del 9% dels contractes, tot i no aparèixer l'expressió que fa referència a l'emfiteusi sí que tenim constància d'aquesta mateixa reserva de drets. Respecte a Valls, malgrat l'escassetat documental, aquestes característiques també es confirmen en un document on es fa constar expressament la reserva dels drets, fadiga i lluïisme per a una tinença situada a Valls⁷²³ i en un altra situada a Espinavessa⁷²⁴.

La pensió a satisfer sobre les tinençes alcoverenques és, en la immensa majoria dels casos, monetària. Així ho tenim documentat en el 92,86 % dels documents. Únicament en dos d'ells el cens pactat és en espècie tot i que de tipus fixe. Concretament són una quartera i mitja de forment a mesura d'Alcover⁷²⁵, en un d'ells i 3 quarteres de forment⁷²⁶ en l'altre. Finalment, dos són els contractes en què no podem afirmar de quin tipus de cens es tracta per manca de dades. En el cens monetari el temps d'amortització de la inversió per part del comprador és molt divers. Només en el 23,40% dels contractes aquesta amortització gira al voltant dels 10 anys. En canvi, en el 55,32% dels documents aquest temps d'amortització augmenta ja que els censos se situen entre el 5 i el 8% del preu de venda. I, al contrari, en poc més del 21% dels contractes aquest temps d'amortització es redueix ja que el percentatge se situa per sobre del 10%, però sense superar el 16%. Només en un dels casos, aquest percentatge s'incrementa fins al 40% del preu de venda. Respecte als instruments localitzats a la universitat valenca, la pensió a satisfer és en totes les ocasions nometària, amb un temps d'amortització molt diversificat que se situa entre els 10 i els 22 anys, encara que gairebé el 67,5% del total té un temps d'amortització situat entre els 10 i els 14,5 anys.

El pagament d'aquestes pensions de periodicitat anual té lloc novament amb les festivitats del calendari litúrgic, destacant com és habitual les festivitats de Sant Miquel, Santa Maria d'agost i, en menor mesura Nadal.

⁷²¹ Alcover 1302-1305, caixa 7 lligall 115 (1303, agost, 30)

⁷²² Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1305, març, 10)

⁷²³ Valls 1304, caixa 1, lligall 7 (1304, novembre, 8)

⁷²⁴ Valls 1316, caixa 2, lligall 12b) (1316, juliol, 20)

⁷²⁵ Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1314, setembre, 9)

⁷²⁶ Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1314, setembre, 4)

Taula 39
Compra-venda de revessejats. Dates d'abonament dels censos (%)

Data	Alcover	Valls*
Carnaval	12,50	---
Sant Miquel	22,50	20,00
Tots Sants	7,50	---
Pasqua	7,50	---
Santa Maria d'agost	12,50	20,00
Ascensió	5,00	---
Sant Martí	2,50	---
Santa Maria de setembre	7,50	---
Sant Lluç	2,50	---
Santa Maria de març	5,00	---
Diumenge de Rams	5,00	---
Sants Pere i Feliu	2,50	20,00
Sant Llorenç	2,50	---
Nadal	5,00	20,00
Sant Bertomeu	---	20,00

*En un dels documents no coneixem la data

7. Compra-venda de censals amb garanties especials

Dins d'aquest grup documental, a la població de la Selva del Camp identifiquem un total de 138 documents (12% del total dels contractes estudiats) que responen a un tipus de compra-venda de censals amb garanties especials. Les seves característiques essencials són les que es dedueixen de la part dispositiva d'aquests documents: l'objecte de la venda és un censal que com en el cas dels revessejats alcoverencs i vallencs es reflecteix als contractes amb l'expressió *censuales*, i que en el cas selvatà no té com a garantia una propietat en domini ple, sinó una tinença franca i lliure de cens que en el moment de la venda està en mans del venedor, el qual reté l'usdefruït, és a dir, el domini útil o la possessió, mentre que el comprador del censal rebrà anualment una pensió econòmica que tindrà com a garantia aquesta tinença.

Les característiques particulars d'aquests contractes van fer que en els moments inicials de la nostra recerca ens plantejàssim si ens trobàvem davant de la venda de censals⁷²⁷ amb garanties especials⁷²⁸. En un segon moment aquesta idea inicial va anar canviant fins arribar a plantejar-nos la possibilitat de si ens trobàvem davant de contractes de revessejats, és a dir, el que Brocá⁷²⁹ anomena establiments atorgats a l'inrevés. El contracte de revessejat, com hem vist, implica l'establiment d'una relació de caire emfitèutic realitzada mitjançant un contracte de compra-venda en el qual el propietari de la finca es converteix en el titular del domini útil i traspasa el domini directe al comprador. Així, el venedor, que no vol perdre el

⁷²⁷ Recordem que tant els censals com els violaris, que es crearen amb la finalitat de proporcionar crèdit, evitant així la prohibició de l'Església del pagament d'interessos, es configuraven com un contracte de compra-venda, tot i que enrealitat eren un préstec que implicava un lliurament de capital a canvi del cobrament d'una pensió que equivalia als interessos d'aquest préstec. PUIG I ROCA, *Institucions del dret civil de Catalunya*, p. 216.

⁷²⁸ Els censals es podien pactar amb o sense garantia. Aquesta garantia podia ser real (hipoteca o penyora) o personal (fiança). PUIG I ROCA, *Institucions del dret civil de Catalunya*, p. 219-220.

⁷²⁹ La definició d'aquests contractes la trobem a BROCÀ, *Historia del derecho de Cataluña*, p. 278-279

control econòmic de la seva propietat, es desprèn d'un aspecte del domini i passa a la condició d'emfiteuta voluntàriament. Com a conseqüència, però, quedarà lligat al nou senyor del domini directe mitjançant una sèrie de pactes entre els quals està el pagament d'un cens anual. Aquesta opció, però, la vam desestimar després de fer una lectura acurada de la carta de població selvatana en la qual es disposava que el senyor de la vila mantenia un dret de fadiga de 20 dies sobre les alienacions que realitzessin els selvatans. Així doncs, no era possible l'existència de revessejats ja que en cap moment es podia transferir el domini directe de la tinença perquè l'únic titular del domini directe dels béns immobles (urbans i rústics) a la Selva del Camp era el senyor de la vila, que en aquest període de temps és el paborde.

Descartat, doncs, el contracte de revessejat, ens hem inclinat, finalment, per qualificar aquests contractes com una venda de censals en els quals es realitza una transferència jurídica, no física, de la garantia del censal, que en aquests casos és la tinença agrària. El fet que aquesta garantia no sigui personal, sinó real perquè està avalada amb la propietat d'una finca agrícola que el venedor perdrà si no pot complir amb l'obligació de pagar el cens, ha confirmat la nostra decisió d'incloure aquests contractes dins del propi mercat de la terra i no del mercat dels censals que possiblement estan més centrats en les garanties personals. D'aquesta manera, i així ho indiquen les clàusules d'alguns dels contractes en qüestió, els venedors es converteixen en emfiteutes dels compradors. Estaríem, doncs, davant, no d'un establiment, sinó d'un sotsestabliment atorgat a l'inrevés en el qual el tinent es compromet a abonar un pensió a canvi del lliurament d'uns diners i posant com a garantia del pagament la finca en la qual restarà com a usufructuari. El venedor intenta, així, no haver-se de desprendre permanentment d'aquesta tinença, ja que de moment, la seva situació social i econòmica encara li permet trobar comprador per al censal perquè, en principi, poden garantir l'abonament de la pensió anual. Si aquesta situació es perllongués en el temps, la condició social d'aquest grup familiar empitjoraria i arribaria un moment en què aquesta possibilitat de crèdit desapareixeria.

La pensió a satisfer és monetària, i així es manifesta en el 96,83% dels contractes. Només tenim cinc casos en els quals no ho podem afirmar per manca de dades, cosa que ens permet creure que podia ser perfectament un cens monetari. El temps d'amortització de la inversió per part del comprador del censal acostuma a girar al voltant dels 10 anys, tal i com ho demostren el 53,28% dels documents, mentre el que el 24,59 supera els 11 anys d'amortització de la inversió i, en canvi, el 22,13% restant no arriba als 10 anys. Ara bé, tant en aquest grup com en el que està per sobre dels 10 anys, hem de tenir clar que en la majoria de contractes aquests períodes d'amortització se situen entre els 8-9 anys i els 11-12 anys, encara que hi ha documents que superen o són clarament inferiors a aquest període de temps.

Les dates escollides per al pagament del cens, que en tots els casos és anual, són preferentment els festes de Santa Maria d'agost i de Sant Miquel (superen el 73% del total), coincidint amb la finalització de les tasques de collida del cereal d'hivern i de la vinya, fet aquest que confirma la tendència del censalista a fixar una data en què el censatari

estigui en una posició econòmica més favorable, fet que li asseguraria la percepció d'aquesta pensió.

Taula 40
Compra-venda de censals amb garanties especials a la Selva del Camp
Dates d'abonament dels censos

Data	Percentatge(%)
Santa Maria d'agost	58,06
Sant Miquel	15,05
Santa Maria de setembre	5,37
Tots Sants	3,21
Nadal	3,21
Sant Andreu	2,14
Pentecosta	1,08
Sant Marc	1,08
Ascensio	1,08
Kalendas de març	1,08
Pasqua	1,08
Santa Creu	1,08
Sants Pere i Feliu	1,08
Santa Maria de març	1,08
Sant Bertomeu	1,08
Sant Llorenç	1,08
Carnaval	1,08
Santa Tecla	1,08

En aquests instruments hi ha constància, així mateix, d'altres dades interessants com ara el dret de fadiga, identificat en gairebé el 52% d'aquestes vendes. Per norma general aquest dret de tempteig és de 10 dies⁷³⁰ tot i que en algunes ocasions es fixa en 20 dies⁷³¹. El dret de llüisme o foriscapi, en canvi, no es menciona en cap dels documents.

En dues ocasions, però, a la Selva del Camp aquesta venda de censals no es fa prenent com a garantia una tinença franca i lliure de cens, sinó els drets que perceben sobre una tinença gravada amb cens o la pròpia tinença. En aquesta últim cas està la venda realitzada per Arsendis, vídua de Ramon Forner i per Blanca, filla seva de més de 15 anys, habitants de la Selva del Camp, en favor de Pere Ventura, també veí de la Selva del Camp i que té per a objecte 3 sous i 8 diners pagar per Sant Miquel, sobre un tros d'hort a la quadra diumenge que fa cens de 15 diners per Santa Tecla al paborde. L'import d'aquesta transacció és de 25 sous⁷³². Les venedores, doncs són les titulars del domini útil i és sobre aquest que fan la garantia del censal. En canvi, en el segon dels documents, Francesc Toldrà, habitant de la Selva del Camp, ven als esposos Ramon Manganell i Maria, també veïns d'aquesta població, 10 sous censals a pagar per Santa Maria d'agost sobre el quart, fadiga i altres drets que li fan Pere Cortat, Guillem Jover i Pere Magraner, habitants d'Almoster, sobre una peça de terra que tenen a quart al teme de la Selva del Camp⁷³³. En

⁷³⁰ Selva del Camp 1311-1313, caixa 4, lligall 14 (1312, maig, 8)

⁷³¹ Selva del Camp 1301-1302, caixa 2, lligall 5 (1301, agost, 29)

⁷³² Selva del Camp 1308-1309, caixa 3, lligall 10 (1308, novembre, 16)

⁷³³ Selva del Camp 1303-1305, caixa 2, lligall 7 (1305, febrer, 16)

conseqüència, la garantia no es fa sobre la tinença física pròpiament dita, sinó sobre els drets que el venedor té sobre una tinença, el domini útil de la qual tenen altres persones.

Com ja hem mencionat en parlar del contractes de revessejats, la part venedora la integren grups familiars que es troben en un moment de necessitat puntual, que potser s'allargarà en el temps, però que encara gaudeixen de prou crèdit entre els seus veïns com per poder dur a terme aquest tipus d'operació i no perdre definitivament la possessió del seus béns. En l'estudi d'aquest grup documental, aquesta hipòtesi es veu confirmada per l'existència de dos contractes ens els quals es fa menció a la situació de necessitat en què es troben els venedors. En el primer d'ells, Guillem Oller, habitant de la Selva del Camp, ven a Pere Ventura i la seva dona Mansilia, també selvatans, 4 sous censals a pagar per santa Maria d'agost sobre la meitat d'un tros de vinya franc a la Selva del Camp. L'import d'aquesta alienació és de 40 sous i es fa a causa del moment de fam en què es troba el venedor⁷³⁴. En el segon document, Maria, vídua de Bertomeu Maimó, de la Selva del Camp, ven als esposos Guillem Negre i Guillema, també selvatans, 2 sous censals sobre un tros de vinya al torrent de Bover, a causa de la fam i de la manca de vestit. El preu fixat en aquest cas és de 20 sous⁷³⁵

Per acabar aquest tipus de contractes al territori selvatà volem fer esment d'una sèrie d'instruments datats entre el 15 de novembre de 1316 i el 24 de mig de 1317 en els quals es fa constar que la venda es realitza amb el domini directe i la fadiga. Hi ha doncs, propietaris aloers a la Selva del Camp? Tot i que no ho descartem definitivament, creiem que, en tractar-se d'un cas aïllat que afecta a aquest tipus de contractes de compra-venda, i en un període de temps tant reduït (de fet tots aquests documents estan extrets del mateix llibre notarial) es pot tractar únicament de la utilització d'una expressió representativa del que eren a la pràctica les tinençes franques i lliures de cens o d'una confusió per part dels responsables de l'escrivania en aquells moments ja que d'aquest mateix període de temps són també les dades, en principi errònies sobre el dret de lluïisme que identifiquem en el terme selvatà amb la constitució dels sotsestabliments.

Finalment, no podem donar per finalitzat l'anàlisi d'aquest grup documental, sense mencionar que a Alcover hem inclòs tres contractes a l'anterior grup documental que no es poden considerar ben bé revessejats ja que la garantia del contracte no la constitueix una propietat en domini ple, sinó una tinença franca i lliure de cens, de manera que el comprador no podrà constituir-se com a titular del domini directe, sinó titular d'un domini mitjà de manera que, jurídicament, s'integrarien en aquest grup documental:

- En el primer d'aquests documents els esposos Oliver Jofré i Ermessenda, d'Alcover, alienen a Ramona, esposa de Berenguer Requesens, de Tarragona, 4 sous censals

⁷³⁴ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1301, gener, 30)

⁷³⁵ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1301, gener, 18)

sobre un hort a l'horta d'Alcover, per un import de 70 sous salvant els drets i la fidelitat a l'església de Tarragona⁷³⁶.

- En el segon dels casos Guillem Rascaç i la seva dona Elisenda, habitants de Rascaç, venen a Ferreró Cerdà, d'Alcover, 20 sous censals sobre un tros de terra franc al Samuntà, per un import de 200 sous sobre el qual el rei té la reserva del domini i el lluïisme, i el comprador també es reservarà, a més del cobrament del cens, drets com l'empara i la fadiga⁷³⁷.
- I, en el tercer i últim d'aquests documents, els esposos Ramon Martí i Elisenda, d'Alcover, venen a Perica, vídua de Ferrer Damer, habitant de la Selva del Camp, 10 sous censals sobre un tros de vinya franc, excepte pel bovatge del rei, al terme d'Alcover, per un import de 110 sous⁷³⁸

⁷³⁶ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1302, abril, 24)

⁷³⁷ Alcover 1313-1314, caixa 8, lligall 117 (1313, novembre, 13)

⁷³⁸ Selva del Camp 1301-1302, caixa 2, lligall 5 (1302, maig, 1)

**IV. ASPECTES ECONÒMICS I SOCIALS DE LES
TRANSACCIONS SOBRE EL
MERCAT DE LA TERRA**

A. LES PARTS

1. Establiments i sotsestabliments

Tal i com hem anat indicant en diferents moments, la documentació amb què hem treballat per a elaborar aquest i altres apartats no té en línies generals les mateixes característiques quant a volum o qualitat a cadascuna de les poblacions estudiades. Així, novament en aquest capítol concret el volum més important correspon a la vila de la Selva del Camp (gairebé el 60% de total), seguit d'Alcover (amb poc més del 34%) i Valls que finalment aporta poc més del 6% del total d'instruments notariaus. Respecte a aquesta última població, hem de tenir present, així mateix, que hi ha ocasions en què les dades obtingudes són certament escasses, de manera que les conclusions a què es pugui arribar estaran condicionades a futures investigacions que puguin aportar més llum. Els assentaments corresponents als establiments i sotsestabliment inserits als llibres de notes estudiats responen al mateix esquema pel que fa a la seva estructura formal, la qual es manté invariable⁷³⁹: protocol o part inicial, part dispositiva o central i escatocol o protocol final.

La primera informació que trobem en aquests documents és la relativa a les parts que intervenen. Les dades de l'establient o censalista es troben a la intitulació i les dades del tinent, emfiteuta o censatari estan situades dins de la part dispositiva del text. La informació que podem extreure, tant pel que fa a la part establient com a la part establerta, pot ser prou significativa i rica des del punt de vista social i econòmic atès el gran nombre de contractes de què disposem, sobretot pel que fa a Alcover i la Selva del Camp. Ara bé, aquesta gran quantitat de documents també fa que la identificació de les parts sigui força complexa de manera que per tal de poder desenvolupar un estudi el més acurat possible hem distribuït tant els establiments com els emfiteutes en vuit grups familiars o socials formats a partir de les dades que identifiquem en la formalització del contracte⁷⁴⁰:

- El **primer grup**, el més nombrós de tots, és el relatiu als **matrimonis**. En ell hem situat les parts actives en les quals intervé un home, identificat amb nom i cognoms i del qual podem deduir el seu estat civil ja que tot seguit fa constar les dades relatives a la seva esposa que intervé juntament amb ell a la transacció.
- En el **segon grup** hem integrat a **homes o grups d'homes** que intervenen junts però dels quals desconexim la seva filiació o bé si estan integrats en algun nucli familiar. En ell hem inclòs homes solters; possibles vidus sense fills o aquells que tenint fills formalitzen la relació contractual sense incloure'ls, almenys des d'un punt de vista

⁷³⁹ Daniel Piñol en parlar de l'estructura diplomàtica dels sotsestabliments emfiteutics al Camp de Tarragona fa esment del compliment d'aquesta configuració formal dels documents treballats i que es troba en els *Ars Notariae*. PIÑOL, *El notariat públic al Camp de Tarragona*, p. 259

⁷⁴⁰ Aquesta classificació, tot i que sense desenvolupar els diferents apartats, ja ha estat utilitzada en el capítol relatiu a la ramaderia. És a partir d'aquest apartat, però, que desenvolupem i ampliarem el contingut dels diferents grups ja que la quantitat i qualitat de la documentació conservada així ho permet.

formal; o fins i tot possibles homes casats però que en aquesta ocasió s'associen amb altres individus i no fan constar quin és el seu estat civil.

- El **tercer grup** està integrat per **dones solteres**, normalment identificades amb el seu nom seguit de la seva filiació en la qual poden donar informació sobre el seu pare que pot ser difunt. En aquest grup s'integra algun cas en el qual aquestes dones intervenen completament en solitari, identificant-se amb nom i cognoms, fet que fa que considerem la possibilitat que puguin ser pubilles.
- Dins del **quart grup** s'integren les **dones casades**, identificades només amb el seu nom propi, juntament amb les dades relatives al seu marit, fet que ens dóna a entendre que l'espòs atorga el consentiment per a establir/sostestablir la finca, encara que no es faci constar expressament en formalitzar el contracte. Aquests casos, que com els relatius al tercer grup, no són gens freqüents a les nostres fonts, es poden produir quan l'objecte de l'establiment o sotsestabliment sigui una tinença que forma part de la seva dot en contraure matrimoni.
- El **cinquè grup** està integrat per **homes que considerem que han enviudat**, malgrat que a la documentació estudiada no es fa constar el seu estat civil. Ho deduïm perquè intervenen amb els seus fills, dels quals sabem, en ocasions, l'edat aproximada, la qual es menciona per tal que es tingui en compte que aquests nois estan plenament capacitats per actuar encara que possiblement no arriben a l'edat considerada com a majoria d'edat. Tal i com hem dit en parlar del segon grup, en el possible cas d'ésser vidus sense fills o d'actuacions individuals, la identificació es torna molt difícil ja que, a diferència de les vídues, quan les parts actuant són homes no es menciona, per norma general, el seu estat civil.
- El **sisè grup**, corresponent a les **vídues** sí que està clarament documentat ja que pràcticament sempre fan constar el seu estat civil, el nom del seu difunt espòs i acostumen a actuar juntament amb els fills del matrimoni, si és el cas.
- El **setè grup** que hem documentat és el conformat pels **grups de germans**, possiblement orfes de pare i mare i hereus dels seus béns, o dels béns d'algun germà difunt, tot i que les dades contingudes als instruments notariais no ens permeten confirmar-ho amb claredat. Sí que podem tenir constància en aquestes ocasions del grup d'edat en què aquests germans estan inclosos, dada que entenem que s'introdueix per demostrar la plena capacitat d'actuació encara que en ocasions no hagin assolit la majoria d'edat.
- En l'últim grup, el **vuitè**, sota l'epígraf "**Altres**" hem inclòs els tutors de menors orfes, els procuradors, els capellans de capellanies, senyors de la vila, o representants de les institucions de les poblacions estudiades, entre d'altres. Intervenien en la materialització del contracte en virtut del càrrec per al qual han estat nomenats, en interès de les

disposicions testamentàries dels difunts, dels menors tutelats o d'aquells que els han nomenat representants seus, i no pas com a persones físiques.

Les dades relatives a les parts actuant, distribuïdes en els grups familiars o socials que hem documentat es troben reflectides a les graelles següents d'acord amb el llibre notarial en què s'han troben inserides, és a dir, Alcover, la Selva del Camp i Valls. Dins de les dades corresponents a cada llibre notarial es mostren, en primer lloc, els seus resultats sense tenir en compte el terme en què es troba situat l'objecte de la transferència i, en segon lloc, els resultats només tenint en compte el terme relatiu a la població a què corresponen els llibres estudiats. D'aquesta manera també podem comprovar la possible incidència d'una massiva entrada de contractes corresponents a tinences situades en termes de poblacions veïnes. Així mateix, dintre de cada grup poblacional, hem triat els diferents contractes d'acord amb els grups de les parts actuant que havíem creat prèviament, essent el resultat com segueix:

Taula 41

Tipologia de la part esstabilient als establiments i sots-establiments de béns immobles de caire agrícola

	Llibres notariais Alcover				Llibres notariais Selva del Camp				Llibres notariais Valls			
	Total		Terme Alcover		Total		Terme Selva		Total		Terme Valls	
	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%
Matrimonis	190	55,56	136	53,97	301	47,33	217	46,37	39	65,00	36	67,92
Homes	65	19,01	39	15,48	183	28,77	144	30,77	14	23,33	12	22,64
Dona soltera	0	0,00	0	0,00	2	0,31	2	0,43	1	1,67	0	0,00
Dona casada	2	0,58	1	0,40	1	0,16	1	0,21	0	0,00	0	0,00
Vidu	5	1,46	5	1,98	5	0,79	1	0,21	0	0,00	0	0,00
Vidua	54	15,78	46	18,25	91	14,31	70	14,96	2	3,33	1	1,89
Grup de germans	1	0,29	1	0,40	2	0,31	2	0,43	1	1,67	1	1,89
Altres	25	7,32	24	9,52	51	8,02	31	6,62	3	5,00	3	5,66
TOTAL	342	100,00	252	100,00	636	100,00	468	100,00	60	100,00	53	100,00

Taula 42

Tipologia de la part establerta als establiments i sots-establiments de béns immobles de caire agrícola

	Llibres notariais Alcover				Llibres notariais Selva del Camp				Llibres notariais Valls			
	Total		Terme Alcover		Total		Terme Selva		Total		Terme Valls	
	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%
Matrimonis	213	62,65	163	64,94	411	64,62	319	68,16	32	53,33	27	50,94
Homes	116	34,12	78	31,07	197	30,97	136	29,06	28	46,67	26	49,06
Dona soltera	2	0,59	2	0,80	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Dona casada	1	0,29	1	0,40	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Vidu	0	0,00	0	0,00	1	0,16	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Vidua	7	2,06	6	2,39	22	3,46	11	2,35	0	0,00	0	0,00
Grup de germans	1	0,29	1	0,40	5	0,79	2	0,43	0	0,00	0	0,00
Altres	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
TOTAL	340*	100,00	251*	100,00	636	100,00	468	100,00	60	100,00	53	100,00

*Hi ha finences de les quals desconexem qui són els emfiteutes

A la immensa majoria dels contractes, la part establiment la conformen, o bé un matrimoni o bé un home que actua en solitari. Les xifres percentuals són del gairebé 70% que correspon als documents del terme alcoverenc, al més del 90% que s'identifica a la universitat de Valls. Aquests percentatges encara són més contundents si ens fixem en la part emfitèutica, on les tres poblacions superen el percentatge del 80% i fins i tot Valls arriba al 100%. I hem d'entendre, així mateix, que s'han d'establir diferències entre la posició social i la situació econòmica d'ambdues parts, els establiments o censalistes i els emfiteutes o censataris.

Considerem que els atorgants d'establiments o sotsestabliments, estan integrats generalment en els grups familiars o de persones tot i ser jurídicament iguals se situen en un grau econòmic mitjà o alt, amb un cert grau de riquesa i una posició preeminent o d'una certa consideració dins de la seva població. Aquests serien els grups familiars que conformarien l'elit pagesa o pagesos grassos: veïns d'aquestes poblacions, molt valorats socialment i amb un patrimoni certament ample i prou estable. Majoritàriament són rendistes als quals, en principi, no els és necessari intervenir al mercat de la terra sinó és per a donar petits retocs al seu patrimoni. En conseqüència són difícils d'identificar només a partir de la informació de què disposem. Hi ha ocasions, però que aquests rendistes també es troben encara molt actius des d'un punt de vista econòmic, de manera que, els localitzem al mercat de la terra com a compradors, o com a establiments o sotsestabliments. Exemples d'aquest tipus d'individus els trobem entre d'altres a tres famílies selvatanes que s'integren dins del grup dels matrimonis:

- Guillem Negre i la seva dona Maria, identificats només fins a l'any 1312 però que intervenen com a part compradora en el mercat de la terra en 23 ocasions i com a sotsestabilidors en 10
- Miquel Sobirà i la seva dona Eironis que són identificats com a compradors en 18 contractes de compra-venda i com a sotsestabilidors a tres establiments. Aquest és un matrimoni reconegut socialment, fet que es pot comprovar gràcies a la presència de l'espós com a procurador testamentari de molts dels seus veïns, com a testimoni de les seves transaccions i fins i tot ocupant el càrrec de jurat de la vila l'any 1312
- Finalment, el matrimoni format per Ramon Manganell i Maria, els quals són presents en 28 documents del mercat de la terra i en 3 ocasions com a sotsestabiliments. Com en el cas anterior, Ramon Manganell és una persona molt considerada socialment. Està lligat a la nissaga dels Ermengol en virtut del seu matrimoni amb Maria, una de les filles del patriaca, Ferrer Ermengol. Així mateix, serà molt reclamat per donar testimoniatge als diferents actes i transaccions que duïen a terme els seus veïns i intervindrà com a jurat en el govern de la vila l'any 1311.

Amb tot, creiem que la major part dels atorgants d'establiments i sotsestabliment s'integra en el grup dels pagesos mitjans i de gent d'oficis o menestrals, un grup social força heterogeni que supera el llindar de l'autoabstinent i que pot generar un excedent que li permet obtenir uns guanys addicionals amb les seves actuacions al mercat de la terra i al mercat dels establiments/sotsestabliments. En ell es troben veïns com Berenguer Ferrer, de la fàbrica

de la Selva del Camp⁷⁴¹ o Pere Bernat, sastre⁷⁴². La seva presència, però, es fa més difícil de detectar prenent com a base únicament la seva possible actuació com a establiments o sotsestabliments. És més factible identificar-los a través de l'estudi de les seves participacions com a venedors o compradors d'agrers, l'anàlisi de les quals, juntament amb les dades relatives als establiments i sotsestabliments de tinences agrícoles i a la seva intervenció en el mercat urbà, ens permetrà arribar a tenir un coneixement més exacte de la situació social i econòmica del nucli familiar: si es pot considerar que està en un període d'estabilitat, d'empobriment o bé d'increment del seu patrimoni amb la finalitat d'accedir a un graó social més elevat.

En definitiva, doncs, podem integrar els establiments o sotsestabliments dins d'un grup social en el qual, tot i que es poden donar tot tipus de situacions, es gaudeix d'una certa estabilitat econòmica. Així es poden plantejar diferents hipòtesis per donar resposta a les possibles motivacions que els porta a constituir un establiment o sotsestabliment amb un altre veí. Una d'aquestes possibilitats podria ser la dificultat per conrear totes les terres del grup familiar perquè en conjunt la seva extensió superaria la mà d'obra (la pròpia familiar, assalariada o fins i tot esclava) de què disposaria. D'aquesta manera, es desprendrien del domini útil d'alguna de les finques tot assegurant-se per una banda que l'agrer no cau en l'abandó, sinó que continua donant fruits i, per l'altra, la percepció d'un benefici en forma de pensió anual. Una altra possibilitat seria el fet que fos un nucli familiar que no tingués l'agricultura com activitat principal, sinó que dediqués el seu temps a altres ocupacions que també generessin un benefici econòmic. Amb tot, tindrien una part important del seu patrimoni invertit en terres, és a dir, serien rendistes.

Una tercera possibilitat, clarament documentada a les nostres fonts seria l'existència d'una situació de necessitat que podria tenir el seu origen en causes molt diverses com per exemple la impossibilitat del conreu de la tinença a causa de l'edat, l'empobriment del nucli familiar o la llunyania de les finques, fet que impossibilitaria el seu conreu amb una certa garantia i que obligaria a l'atorgant a desprendre's de la possessió física de la tinença. Les situacions de necessitat, però, no serien tan amenaçadores com per obligar a la família a prendre la decisió més dura, el desprendiment total de l'agrer, sinó que encara es guadiria d'una certa estabilitat econòmica que li permetria assegurar-se uns rendiments econòmics en no haver de desprendre's de la totalitat del domini i poder establir una relació emfitèutica. La causa concreta de l'edat la percebem en dos sotsestabliments atorgats per Bertomeu Anglada sénior a causa de la seva vellesa i impossibilitat⁷⁴³.

Així mateix, la situació de la llunyania de les tinences la documentem entre els anys 1300 i 1319 en la figura Arnau Gibot, veí de Tarragona, però amb arrels familiars originàriament a la Selva del Camp que atorga a perpetuïtat i a termini diferents tinences situades a aquesta

⁷⁴¹ Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8 (1305, novembre, 2)

⁷⁴² Selva del Camp 1313-1314, caixa 4, lligall 15 (1313, desembre, 1)

⁷⁴³ Selva del Camp 1302, caixa 2, lligall 6 (1302, novembre, 29)

població⁷⁴⁴. Aquesta mateixa persona, però, l'any 1316 es devia trobar amb la necessitat de disposar d'una gran quantitat de capital ja que entre el 15 de novembre i el 22 de desembre es va desprendre de tinences franques i lliures de cens per un import de 2690 sous i va vendre un censal amb garantia de domini directe per un import de 620 sous, tot sobre finques selvatanes⁷⁴⁵.

En ocasions els grups familiars constitueixen diferents contractes d'establiment o sotsestabliment en un període de temps molt curt. És el cas ja conegut de la fragmentació de les terres del mas de Ramon Vallcurva en diferents parcel·les i la seva distribució entre diferents famílies mitjançant contractes de sotsestabliment amb la condició de conrear-les de vinya. O també el del matrimoni format per Amicgo Romagosa i la seva dona Elisenda d'Alcover que estableixen a diferents famílies en parcel·les de terra limítrofs entre els dies 20 i 28 d'octubre de 1303⁷⁴⁶. La motivació per actuar d'aquesta manera no queda reflectida en la redacció dels contractes. Amb tot, en el primer cas sembla clar que obeeix a un desig de posar en conreu unes terres o en tot cas transformar uns camps de conreu en vinyers. En el segon cas, en canvi, no hi ha cap informació directa o indirecta que ens permeti establir una hipòtesi de manera que haurem de pensar en el motiu més general: la necessitat de disposició d'efectiu bé per poder realitzar altres negoci, bé per retocar el patrimoni familiar enfortint-lo o estabilitzant-lo, o bé per fer front a alguna obligació pecuniària puntual.

Malgrat tot, entenem que en línies generals la situació econòmica dels establiments i sotsestabliment és força estable tal i com correspon a aquells sectors de la població que es troben integrats dins dels grups conformats pels pagesos mitjans o grassos. Normalment, es tracta d'una família nuclear integrada per pares i fills, encara que aquests no són identificats com a part actuant excepte en comptades ocasions com per exemple, Jaume Nicolau amb la seva dona Arsendis i el seu fill Pere de més de 25 anys⁷⁴⁷.

En una posició social i econòmica similar situem, així mateix el segon grup en importància percentual, el format pels homes que s'identifiquen en solitari com a part establiment o sotsestabliment però dels quals desconeixem la seva integració en el si d'algun grup familiar, encara que en ocasions fan constar la seva filiació, sobretot quan es tracta de persones joves amb el pare, antic cap de la família difunt com és el cas per exemple de Guillem Barca, major de 25 anys, fill del mestre Ramon Barca, de la Selva del Camp⁷⁴⁸. Aquest grup de persones bàsicament és molt heterogeni. Estaria integrat, per exemple, per homes solters que podrien estar construïnt el seu patrimoni familiar, fet que es veuria de manera més clara a partir dels contractes de compra-venda, on intervindrien com a compradors de tinences franques i lliures de cens que posteriorment establirien o sotsestablirien a altres

⁷⁴⁵ Selva del Camp 1316-17, caixa 1, lligall 4

⁷⁴⁶ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115

⁷⁴⁷ Selva del Camp 1319-1230, cixa 5, lligall 7 (1319, novembre, 21)

⁷⁴⁸ Selva del Camp 1302, caixa 2, lligall 6 (1302, setembre, 23)

veïns amb la intenció d'obtenir uns beneficis que amb el temps amortitzessin la inversió i els continués donant guanys. També estarien inclosos els veïns amb un patrimoni estable que intervenen, bé per una necessitat puntual de diners, bé simplement per retocar aquest patrimoni amb la finalitat d'aconseguir més beneficis. Creiem que aquesta última possibilitat seria en la que es trobaria Ramon Gordó, de la Selva del Camp, del qual coneixem dinou sotsestabliments, setze dels quals estan constituïts entre el 20 de setembre i el 14 de novembre de 1319 i tenen per objecte trossos d'hort, la majoria d'ells concentrats (si atenem a les afrontacions) a la quadra dimarts de l'horta selvatana⁷⁴⁹.

Altres persones incloses en aquest grup serien possibles vidus sense fills, o que constitueixen la relació contractual sense comptar amb ells i dels quals no podem aportar cap exemple perquè no trobem dades que els puguin identificar perquè com sabem la coincidència de nom i cognoms entre habitants de la mateixa població pot donar peu a confusions. També podem trobar en aquest grup homes que possiblement estan casats però dels quals no es menciona aquest fet. Aquest seria el cas, per exemple, de Ferrer Ermengol senior de la Selva del Camp, del qual sabem que està casat i amb fills gràcies a altres documents que hem localitzat, entre ells el seu testament. Aquest selvatà, té així mateix un fill amb el seu mateix nom i que també està casat. Aquest grup familiar està integrat dins dels estrats més elevats de la societat selvatana i poden ser considerats pagesos grassos, que tot i tenir un patrimoni econòmic important continuen intervenint en operacions de constitució de sotsestabliment o compra-vendes. En concret pel que fa als sotsestabliments els identifiquem en sis ocasions de les quals sabem que és el pare en quatre d'elles, ja que afegeix la paraula senior després de la identificació⁷⁵⁰, mentre que en les altres dues, no hi ha cap dada que permeti identificar si es tracta del pare o del fill⁷⁵¹. En tots ells s'identifiquen en solitari, sense esmentar les seves dones. Finalment també integrem dins d'aquest epígraf als presbíters o gent d'església (excepte els capellans de les capellanies o els càrrecs com el paborde o el rector). És el cas per exemple de Guillem Ermengol, presbíter de la Selva del Camp que és fill de Ferrer Ermengol sénior, al qual identifiquem en un sotsestabliment d'un tros de vinya situat al terme selvatà i constituït el 4 d'octubre de 1319⁷⁵²

Dins d'aquests grups socials de pagesos benestants o en tot cas amb una certa estabilitat econòmica també es poden integrar els grups de germans que constitueixen establiments i sotsestabliments del patrimoni que normalment han rebut com a herència per indivís. La seva presència a les fonts és reduïda, però s'identifica clarament en exemples com el relatiu

⁷⁴⁹ Selva del Camp 1319-1320, caixa 5, lligall 17

⁷⁵⁰ Selva del Camp 1308-1309, caixa 3, lligall 10 (1308, octubre, 18) dos sotsestabliments; Selva del Camp 1308-1309, caixa 3, lligall 10 (1308, octubre, 25); Selva del Camp 1310, caixa 4, lligall 13, (1310, octubre, 28)

⁷⁵¹ Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8 (1305,agost,29); Selva del Camp 1302, caixa 2, lligall 6 (1303, març, 9)

⁷⁵² Selva del Camp 1319-1320, caixa 5, lligall 17

a l'establiment constituït per Berenguer Ferrer i la seva germana Elisenda, fills d'Arnau Ferrer, de Valls en un tros de terra situat en aquest terme⁷⁵³.

La situació social i econòmica d'aquests mateixos grups socials quan es documenten com a tinents o emfiteutes és, en línies generals, diferent. Per norma general, es poden considerar inclosos dins de la petita pagesia, sens dubte el grup social més nombrós i heterogeni. En ell se situen famílies que poden arribar a estar molt per sota del llindar de la pobresa i de l'autoabastiment, possiblement sense cap tinença que s'han de llogar com a jornalers d'altres pagesos per poder sobreviure i també famílies que gaudeixen d'un mínim patrimoni que a priori els permet garantir les necessitats d'abastiment del seu nucli familiar. Aquesta petita pagesia que no pot construir o incrementar el seu patrimoni per la via del mercat de la terra, és la que s'estableix en aquestes finques com a emfiteuta d'un contracte d'establiment o sotsestabliment, obtenint d'aquesta manera un cert increment patrimonial ja que rep un domini útil, la possessió d'una finca, que posteriorment podrà transmetre per via testamentària o fins i tot alienar, si fos necessari, en el mercat de la terra. Tanmateix, també hem treballat amb establiments i sotsestabliments en els quals els tinents poden ser persones que s'incloguin en el grup de pagesos mitjans de la població o fins i tot gent d'oficis que s'estableix en alguna tinença amb la finalitat de conrear-la, ells mateixos o per mitjà de jornalers, llogats i completar d'aquesta manera els beneficis obtinguts del desenvolupament del seu ofici amb els resultants del conreu de la tinença. En aquest últim cas tenim, per exemple a Berenguer Damer, teixidor⁷⁵⁴; Joan Andreu, piquer⁷⁵⁵; Ramon Gavela, fuster⁷⁵⁶; o Pere Martí, també fuster⁷⁵⁷, tots ells veïns de la Selva del Camp. S'ha de tenir en compte, en aquest sentit que com més importants són les quanties sol·licitades com a entrada i cens per a un establiment o sotsestabliment, menys possibilitats tenen d'accedir-hi les persones integrades dins de la petita pagesia, de manera que els possibles emfiteutes s'han de cercar en grups que tinguin una certa estabilitat econòmica.

Així mateix, la situació econòmica de les vídues que apareixen documentades com a part atorgant (el 18,25% d'Alcover, el 14,96% de la Selva del Camp i tan soles l'1,89% a Valls) malgrat que poden trobar-se en una situació econòmica menys afavorida que en vida de l'espòs, no deixa de ser una posició estable i possiblement avantatjosa, ja que no es veuen obligades a desprendre's de la totalitat de la tinença. D'aquesta manera els retocs que han de donar al patrimoni no seran a la llarga tan perjudicials ja que que conserven tota una sèrie de beneficis i drets sobre la finca establerta. Respecte als motius que provoquen la transmissió de la part física de la tinença, la causa principal s'ha de cercar sens dubte en la desaparició del principal sustentador de la família, el pare, fet que va estretament lligat a una conseqüència, la mà d'obra de què disposen per treballar les terres ha minvat i ja no és

⁷⁵³ Valls 1304, caixa 1, lligall 7 (1304, novembre, 15)

⁷⁵⁴ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1300, febrer, 25)

⁷⁵⁵ Selva del Camp 1301-1302, caixa 2, lligall 5 (1301, agost, 26)

⁷⁵⁶ Selva del Camp 1301-1302, caixa 2, lligall 5 (1302, maig, 4)

⁷⁵⁷ Selva del Camp 1313-1314, caixa 4, lligall 15 (1313, octubre, 26)

suficient, ja que els fills són encara petits, o simplement perquè no en tenen, de fills, i no poden fer ús de més mà d'obra aliena, jornalers o esclaus, per a conrear-les. Per altra banda, no dubtem que també hi ha grups familiars en què tot i la pèrdua del cap de família, aquesta situació econòmica és prou forta, i on senzillament ens podem trobar amb una inversió que cerca una consolidació patrimonial del grup familiar corresponent.

Les dades que tenim sobre les vídues en el seu paper de beneficiàries d'aquests contractes són percentualment molt inferiors (un 2,39% de veïnes d'Alcover, un 2,35% a la Selva del Camp, i cap d'elles a Valls) respecte a la seva posició com atorgants. Creiem que en aquest cas la raó pot venir donada pel fet que, una vídua que pertany a un estatus social mitjà o alt pot col·locar-se al capdavant del nucli familiar i realitzar actuacions orientades a la consolidació i fins i tot l'increment del seu patrimoni dins del mercat de la terra, però quan la seva situació social i econòmica es troba en l'estrat dels petits pagesos, al llindar de la pobresa o fins i tot per sota dels nivells mínims d'autoabastiment, aquestes persones han d'orientar les seves actuacions per fer front a les necessitats bàsiques del seu grup familiar, encara que això impliqui la pèrdua del poc patrimoni que conservi. Restar sense cap patrimoni implica, però, que aquestes persones es veuen irremissiblement abocades a una situació de pobresa extrema i han d'intentar guanyar el mínim substent treballant com a mà d'obra assalariada per als seus veïns. Per aquest motiu en aquests límits de la pobresa han d'intentar beneficiar-se de l'establiment o sotsestabliment en una tinença amb la qual garantir el seu abastiment i el del seu grup familiar i a més els permetrà, com ja s'ha dit, en un període de necessitat vendre-la en el mercat de la terra. Tot i això, creiem que com en els grups anteriorment analitzats també hi ha casos en què la situació econòmica del grup familiar de la vídua es més estable o be més favorable, de manera que l'establiment en una nova tinença pot ser també el camí d'una certa estabilitat econòmica i un petit augment patrimonial en disposar de prou força laboral per conrear-la.

Continuant amb les dones, les dades que reflecteixen les fonts sobre els grups integrats en aquest cas per una dona casada o una dona soltera, que intervenen com a atorgants són realment escassos ja que en cap cas, sumant les dades que tenim sobre tots dos grups aquestes arriben a l'1% del total a cap de les tres poblacions estudiades. En tot cas, quan una dona intervé establint o sotsestablint part de la seva parcel·la a una tercera persona, hem d'entendre que ho fa com a propietària de la finca, tot i que desconeixem quin és el motiu que l'impulsa a fer-ho. Una situació de necessitat puntual o el fet de no disposar prou mà d'obra per mantenir la seva explotació en bones condicions podrien ser causes probables, però no tenim informació concreta que ho confirmi. De fet, només tenim dos instruments relatius al grup de les dones solteres. En el primer Ramona, filla del difunt Guillem Rupit, de la Selva del Camp sotestableix a Pere Moreres i la seva dona Experta, també selvatans en un tros de terra i vinya⁷⁵⁸. En el segon Mansilia, filla de Ponç Andreu, de la Selva del Camp sotestableix a Ramon Fonollet, també veí de la població en un tros de vinya que té per Ferrer Ermengol sota cens⁷⁵⁹. Respecte a les dones casades hem

⁷⁵⁸ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1300, setembre, 26)

⁷⁵⁹ Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8 (1305, novembre 13)

documentat també dos contractes. En el primer d'ells Saurina, esposa de Guillem de Bertomeu Luna, per voluntat del seu procurador Guillem Ebri i del seu marit, estableix als esposos Pere Tamanz i Ponça, tots ells habitants d'Alcover, en una vinya situada al terme alcoverenc⁷⁶⁰. En el segon Elisenda, esposa d'Arnau Bremon, de la Selva del Camp sotsestabeix a Guillem Montserrat, també veí d'aquesta població en dos trossos de terra, per un període de tres collites⁷⁶¹. La raó per materialitzar aquestes transmissions pot ser la mateixa que pel grup anterior, o encara més complexa si pensem en actuacions dutes a terme per pubilles. Les fonts, però, no ens ho deixen entreveure.

Per altra banda, les dades relatives a les actuacions de les dones que s'integren en aquests grups, quan ho fan com la part que es constitueix en emfitèutica, són també escasses i es redueixen concretament al terme d'Alcover, on sabem de dos contractes relatius a dones solteres als quals podem aplicar tot allò a què hem fet referència en parlar dels altres grups i un sol relatiu a una dona casada. Es tracta, en el primer cas de l'establiment atorgat per Ermessenda, vídua de Joan Gavaldà en favor de Maria, filla de Pere Torroja i neboda seva, totes dues habitants d'Alcover, i que té com a objecte un tros de terra i vinya situat al terme alcoverenc.⁷⁶² En el segon contracte Saura, vídua de Berenguer Puig i tutora dels seus fills per un lloc i Antònia, vídua de Berenguer Pellicer, per l'altre, habitants d'Alcover, estableixen a Maria, filla del difunt Guillem Cabrer, també veïna d'aquesta població, en un tros de terra que tenen les establidores sense dividir, al mas d'en Puig, al terme alcoverenc,⁷⁶³ i en el tercer, Guillem Mulner, capellà de la capellania instituïda per Ramon Riquelme a l'església de Sant Miquel d'Alcover, estableix a Barcelona, esposa de Ramon Puig, en un hort de la capellania situat a l'horta alcoverenca⁷⁶⁴.

Tenim, així mateix, un grup heterogeni de persones (entre el 5,66% que pertoca a la universitat valenciana i el 9,52% relatiu al terme alcoverenc), identificat únicament com a part establiment, que en cada cas particular poden intervenir fent ús de les seves facultats amb finalitats que poden ser ben diferents. Així en el cas dels capellans de les capellanies, l'origen de l'establiment o el sotsestabliment es troba en la darrera voluntat del difunt que la institueix amb la finalitat d'aconseguir la seva salvació i la dota amb la propietat de béns immobles que en establir-se o sotsestablir-se asseguraven l'entrada de diners per aquestes capellanies⁷⁶⁵. Són diversos els documents que tenim amb aquesta finalitat. A tall d'exemple, podem parlar de Pere Torre, capellà de la Capellania constituïda a l'església de Sant Andreu de la Selva del Camp per Guillem Çacosta, que estableix i sotsestabeix a diverses

⁷⁶⁰ Alcover 1315-1316, caixa 9 lligall 119 (1315, setembre, 29)

⁷⁶¹ Selva del Camp 1309, caixa 3, lligall 11 (1310, gener, 12)

⁷⁶² Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1305, abril, 14)

⁷⁶³ Alcover 1319-1321, caixa 10, lligall 123 (1319, octubre, 23)

⁷⁶⁴ Alcover 1313-1314, caixa 8, lligall 117 (1313, octubre, 19)

⁷⁶⁵ PIÑOL, *El notariat públic al Camp de Tarragona*, p. 265. Entén així mateix que d'aquesta manera els beneficis o capellanies podien arribar a convertir-se en veritables institucions feudals.

persones entre el 4 de març i el 25 de setembre de 1311 en diverses tinences amb què el difunt va dotar la capellania per tal d'abastir-la econòmicament⁷⁶⁶

També els càrrecs municipals de la vila apareixen en aquestes transaccions en l'exercici de les seves funcions. És el cas per exemple dels jurats d'Alcover que ho fan en representació de l'hospital de la vila en el document de data 29 de juliol de 1303 mitjançant el qual Pere Bonaviu, Pere Campins i Guillem Rabascall, jurats de la vila d'Alcover, sotsestableixen el 29 de juliol de 1303 a Pere Cabrera i la seva dona Maria, d'Alcover, en un tros de terra que la Casa dels Malalts té al terme d'Alcover⁷⁶⁷. Així mateix, els mateixos jurats, el dia 19 d'agost de 1303 estableixen a Ramon Català i la seva dona Guillerma en un tros de terra amb arbres que dit Hospital té al terme alcoverenc⁷⁶⁸. De la mateixa manera també poden ser els procuradors del mateix hospital els que actuïn amb consentiment dels jurats establint peces de terra de conreu que aquesta entitat possiblement ha percebut com a conseqüència d'alguna disposició testamentària d'algun difunt amb la finalitat de salvar la seva ànima i amb el benefici de les quals es dota econòmicament la tasca que s'està duent a terme. Així ho documentem concretament en dos instruments de data 20 d'agost de 1306 mitjançant els quals Pere Valls i Andreu Miquel, procuradors de l'hospital d'Alcover estableixen a Ramon Tamanz i Guillema, vídua d'Arnau Tamanz, per una banda, i a Guillem Tamanz i la seva dona Guillema, per una altra, de dos trossos de terra a Alcover pels quals han s'han pactat les mateixes condicions⁷⁶⁹. En altres ocasions també identifiquem el senyor de la vila, o el seu procurador o batlle. Així ho veiem en el cas del paborde de Tarragona, senyor de la Selva del Camp, però també del Cogoll Roig (que finalment s'integraria en el terme d'Alcover) que intervé en diferents moments personalment o bé mitjançant la figura del seu batlle com és el cas per exemple de Joan Tamarit⁷⁷⁰.

Finalment, són els tutors i procuradors de menors orfes el subgrup més nombrós integrat en aquest vuitè grup. Entenem que per norma general, aquestes persones estan donant sortida a una situació en què els menors no es poden fer càrrec personalment de les seves terres i existeix un clar perill de degradació d'aquestes finques que es pot solucionar, no desprenent-se de tot el domini, ja que la situació econòmica no els obliga, sinó de la part física del domini que obligarà a la persona establerta a continuar el conreu i millora de la finca i a aportar la satisfacció d'una pensió censal anual.

A la intitulació i també pel que respecta a la identificació dels emfiteutes apareixen altres dades bàsiques com són la població a què pertanyen les parts actants i alguna altra

⁷⁶⁶ Selva del Camp 1309-1311, caixa 3, lligall 12 i Selva del Camp 1311-1313, caixa 4, lligall 14

⁷⁶⁷ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115

⁷⁶⁸ Alcover 1303-1305, caixa 7, lligall 115

⁷⁶⁹ Alcover 1306-1311, caixa 7, lligall 116

⁷⁷⁰ Selva del Camp 1308-1309, caixa 3, lligall 10 (1308, desembre, 23)

informació que permet completar una mica més el coneixement que puguem tenir sobre aquestes persones. Així, podem saber en alguns casos el carrer o la zona de la població on viuen. Aquest és el cas del carrer Vallcurva⁷⁷¹, el carrer de Gibot⁷⁷², o el carrer dels Ollers⁷⁷³ tots ells a la Selva del camp. Una altra dada que trobem en alguna ocasió és l'edat d'alguna d'aquestes persones, fet aquest que es fa constar normalment per donar a entendre que la persona, encara que jove, està plenament capacitada per actuar. Aquesta informació només la sabem en el cas d'alguns atorgants i la podem concretar per exemple en el document mitjançant el qual Guillemó Punyera, fill del difunt Ponç Punyera, de més de 17 anys sotsestableix a Pere Guasch, fill del difunt Joan Guasch, tots dos habitants de la Selva del Camp, en un tros de terra situat al terme d'aquesta població amb l'obligació de plantar-ho abans de 3 anys⁷⁷⁴. Les dades relatives a oficis són molt escasses en aquest tipus de contractes, tot i que hem pogut identificar alguna dada relativa a l'ofici dels sastres, fusters, dels teixidors i dels picapedrers als quals ja hem fet referència. A la fi, també identifiquem a alguns militars que estan establerts en aquest territori o almenys hi tenen finques. Així sabem de Ramon Vallcurva, habitant de la Selva del Camp, Guillem Voltes, militar que viu a Valls, o també Pere Salanova, habitant d'Alcover.

Pel que fa a les dades relatives a la població a què pertanyen les parts actuant, podem dir que en línies generals tant els establients com els emfiteutes solen ser veïns de la mateixa vila en l'escripció de la qual s'atorga el document. Així, el percentatge supera àmpliament el 90% pel que fa a la part dels emfiteutes i gira al voltant de xifres entre el 80 i gairebé el 100% pel que respecta a la part establient. Són unes dades que tractades globalment ens permeten confirmar que ens trobem davant d'un mercat emfiteuta de nivell local que, en tot cas, pot arribar a estendre la seva àrea d'influència a les poblacions veïnes, però en un radi d'actuació força limitat.

⁷⁷¹ Selva del Camp 1319-1320, caixa 5, lligall 17 (1319, octubre, 15)

⁷⁷² Selva del Camp 1302, caixa 2, lligall 6 (1303, febrer, 27)

⁷⁷³ Selva del Camp 1309, caixa 3, lligall 11 (1309, agost, 25)

⁷⁷⁴ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1 lligall 4 (1300, octubre, 22)

Taula 43

Establiments i sotsestabliments: localitat de procedència de les parts actuants als llibres notariais d'Alcover

Situació de la tinença	Establiments				Emfiteutes			
	Terme Alcover	Percentatge	Altres termes	Percentatge	Terme Alcover	Percentatge	Altres termes	Percentatge
Alcover	230	67,25	25	7,31	242	70,76	13	3,80
Altres termes	66	19,30	21	6,14	82	23,98	5	1,46
Total	296	86,55	46	13,45	324	94,74	18	5,26

Taula 44

Establiments i sotsestabliments: localitat de procedència de les parts actuants als llibres notariais de la Selva del Camp

Situació de la tinença	Establiments				Emfiteutes			
	Terme Selva	Percentatge	Altres termes	Percentatge	Terme Selva	Percentatge	Altres termes	Percentatge
Selva	426	66,98	42	6,60	455	71,54	13	2,04
Altres termes	78	12,26	90	14,16	135	21,23	33	5,19
Total parcial	504	79,24	132	20,76	590	92,77	46	7,23

Taula 45

Establiments i sotsestabliments: localitat de procedència de les parts actuants als llibres notariais de Valls

Situació de la tinença	Establiments				Emfiteutes			
	Terme Valls	Percentatge	Altres termes	Percentatge	Terme Valls	Percentatge	Altres termes	Percentatge
Valls	54	90,00	0	0,00	52	86,67	2	3,33
Altres termes	5	8,33	1	1,67	4	6,67	2	3,33
Total parcial	59	98,33	1	1,67	56	93,34	4	6,66

2. Contractes de compra-venda

Els contractes de compra-venda mantenen una estructura formal similar als establiments i sotsestabliments. Així a la intitulació, tal i com hem vist a l'apartat anterior, se situen les dades que identifiquen a la part alienadora del domini. Les normes utilitzades en aquest apartat són aplicables també, generalment, a la identificació de la part compradora que, també com en el cas anterior, acostuma a aparèixer a l'inici de la part dispositiva dels documents. També aquí les dades relatives a la part venedora són força més riques en detalls que les corresponents a la part compradora. Així, seguint la línia d'anàlisi iniciada per als establiments i sotsestabliments hem distribuït aquestes persones en els mateixos grups homogenis per poder tractar la informació que obtenim amb més rigor.

Taula 46

Tipologia de la part venedora als contractes de compra-venda de béns immobles de caire agrícola

	Llibres notariais Alcover				Llibres notariais Selva del Camp				Llibres notariais Valls			
	Total		Terme Alcover		Total		Terme Selva		Total		Terme Valls	
	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%
Matrimonis	373	69,20	310	69,99	938	63,08	781	61,74	79	57,66	74	59,20
Homes	49	9,09	47	10,61	203	13,65	178	14,07	29	21,17	26	20,80
Dona soltera	1	0,19	0	0,00	4	0,27	4	0,32	2	1,46	2	1,60
Dona casada	5	0,93	1	0,22	11	0,74	10	0,79	2	1,46	1	0,80
Vidu	16	2,97	11	2,48	45	3,03	42	3,32	0	0,00	0	0,00
Vidua	58	10,76	43	9,70	168	11,30	146	11,54	18	13,14	16	12,80
Grup de germans	6	1,11	7	1,58	7	0,47	7	0,55	5	3,65	4	3,20
Altres	31	5,75	24	5,42	111	7,46	97	7,67	2	1,46	2	1,60
TOTAL	539	100,00	443	100,00	1487	100,00	1265	100,00	137	100,00	125	100,00

Taula 47

Tipologia de la part compradora als contractes de compra venda de béns immobles de caire agrícola

	Llibres notariais Alcover				Llibres notariais Selva del Camp				Llibres notariais Valls			
	Total		Terme Alcover		Total		Terme Selva		Total		Terme Valls	
	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%
Matrimonis	309	57,33	266	60,05	955	64,23	824	65,24	47	34,30	43	34,40
Homes	183	33,95	143	32,28	414	27,84	338	26,76	76	55,48	68	54,40
Dona soltera	0	0,00	0	0,00	6	0,40	6	0,48	0	0,00	0	0,00
Dona casada	7	1,30	6	1,35	14	0,94	10	0,79	2	1,46	2	1,60
Vidu	0	0,00	0	0,00	1	0,07	1	0,08	1	0,73	1	0,80
Vidua	35	6,49	23	5,20	81	5,45	71	5,62	10	7,30	10	8,00
Grup de germans	0	0,00	1	0,22	10	0,67	8	0,63	1	0,73	1	0,80
Altres	5	0,93	4	0,90	6	0,40	5	0,40	0	0,00	0	0,00
TOTAL	539	100,00	443	100,00	1487	100,00	1263*	100,00	137	100,00	125	100,00

*Hi ha dues tinences de les quals desconeixem qui són els venedors.

De l'estudi de les dades integrades en aquestes graelles de nou es pot comprovar que, a la majoria dels contractes, les parts actuant, tant pel que fa a la part venedora com a la compradora, són els matrimonis en primeres o segones núpcies⁷⁷⁵. L'única excepció a aquest fet la constitueix la part compradora corresponent a Valls on aquest grup es veu superat pel dels homes sols. Aquesta presència majoritària en els contractes de compra-venda es correspon amb la tònica normal d'actuació en aquestes i altres contrades. Entenem que quan s'identifiquen els matrimonis com a part actuant és pel fet que aquestes transaccions afecten a l'increment o disminució d'un patrimoni familiar immobiliari que serà el que es transmetrà a través de la figura del cap de família (normalment l'home) per via testamentària. I és interessant, en aquest sentit, comprovar com aquestes unitats familiars tendeixen a actuar de manera diferenciada quan es tracta de l'alienació de béns fungibles com ara els animals. Recordem que en els contractes de societats ramaderes i de reconeixement de deute els socis comandataris, per una banda i els creditors, per l'altra, en general intervenen sols a les operacions mercantils, sense identificar les dades de filiació corresponents a les seves dones, si n'hi ha o els fills. Fins i tot en aquest últim cas, quan aquests fills intervenen als contractes, es pot considerar més aviat que ho fan com a socis partíceps d'una manera més o menys professional en el negoci que es duu a terme que per la seva relació paterno-filial. En canvi, el matrimoni sí que s'identifica clarament com a adquirent tant de béns mobiliaris (animals o ramats) com de béns immobiliaris (en aquest cas dominis agrícoles), en el mercat de la terra o per la via dels establiments i sotsestabliments, encara que sobre els motius que poden provocar aquesta diferent manera que formalitzar els contractes, la informació que tenim no és concloent. Tanmateix, tot sembla indicar que en les intervencions com a creditors o com a socis comandataris estan derivades del desenvolupament d'una activitat mercantil o de l'exercici d'un ofici. En canvi, els actuant en la compra de béns immobles de caire agrícola no ho fan com a exercici d'una activitat més o menys professionalitzada sinó amb la intenció d'obtenir un guany que els permeti continuar construïnt el seu patrimoni, bé consolidar-lo, o potser obtenir els diners suficients per tal de poder autoabastir el seu grup familiar. Així mateix, les parts que intervenen com a adquirent de béns mobles com són els animals, ho poden fer, bé per desenvolupar una activitat que completi l'economia del nucli familiar (cas dels pastors) o bé per fer-se amb la propietat d'alguna bèstia que s'incorporarà amb la finalitat de millorar en el desenvolupament de les feines, normalment agrícoles, de duen a terme. Per altra banda, aquesta és una posició afeblida respecte al comandatari o creditor ja que el pastor o deutor reconeix una sèrie d'obligacions que ha de satisfer, fet que motiva la inclusió del grup familiar dins de la materialització per escrit de l'acord econòmic ja que, d'aquesta manera, s'obliga a la unitat familiar a complir amb els acords establerts pel cap de família en el cas hipotètic del seu decés.

⁷⁷⁵ Tenim constància de matrimonis en segones núpcies gràcies a l'existència dels fills d'un primer matrimoni que actuen conjuntament amb el pare o la mare i el seu conjuge en el moment d'alienar o comprar algun tipus d'explotació agrícola. És el cas, per exemple, de Joan Castellví, casat amb Ramona, que ven, el dia 28 de febrer de 1306, juntament amb la seva dona i la seva filla Saurina de més de 16 anys i provinent del seu primer matrimoni, a Bernat Gallart i la seva dona Guillerma, el domini útil sobre un tros de vinya al terme de la Selva per un import de 150 sous (Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8)

D'acord amb aquesta exposició, en el cas del mercat de la terra o dels establiments i sotsestabliments, únicament es podria considerar la seva participació com a propietària de part o de tot el domini, en situacions molt concretes. Així pot passar amb una dona soltera com és el cas de Maria, filla de Joan Casquer, difunt, que ven un tros de vinya franc i lliure de cens sense mencionar cap tutor o procurador, fet que dóna a entendre la seva plena capacitat d'actuació⁷⁷⁶; o també Maria, filla del difunt Guillem Miquel, de 18 anys, que aliena el domini útil d'una tinença de vinyer⁷⁷⁷. I fins i tot una dona casada Guillerma, esposa de Ramon Urgell, que aliena mitja quarterada de vinya franca i lliure de cens juntament amb Guillem Calvó i els seus fills i ho fa amb consentiment del seu marit⁷⁷⁸. Tot i això, la seva presència als documents treballats és gairebé testimonial.

El grup de les vídues, en canvi, és l'únic que té una presència d'una certa relevància a aquest tipus de documents, encara que en la majoria d'ocasions actuen com a tutores dels seus fills o, si més no, acompanyades d'ells fet que representa una clara diferència respecte del grup de les dones casades, perquè en el cas concret d'aquestes últimes sí que podem considerar que, per norma general, ens trobaríem davant d'unes actuacions destinades a incrementar o disminuir el seu patrimoni particular, obtingut a partir del dot i l'escreix del qual podran disposar lliurement en testar, tot i estar integrat formalment dins del patrimoni de la unitat familiar. En canvi, les vídues, en la majoria d'ocasions formen part del mercat de la terra amb la finalitat de millorar la qualitat de vida de la unitat familiar, bé incrementant el patrimoni amb noves adquisicions o bé donant sortida a una situació que pot ser de necessitat o de manca de mà d'obra per treballar la terra, amb l'alienació d'alguna de les explotacions heretades pels seus fills. Ara bé, malgrat la seva presència contrastada als documents, hem de fer notar que els percentatges de participació d'aquest grup familiar són força diferents pel que fa a la part venedora i a la part compradora. De fet, les xifres corresponents a la part venedora pràcticament dupliquen les relatives a la part compradora. Aquest fet es constitueix així en un clar indicador de la situació social i econòmica en què poden restar les dones en quedar-se vídues i en ocasions amb fills menors. La situació econòmica del seu grup familiar s'afebleix amb l'absència del cap de família⁷⁷⁹ i en conseqüència es veuen obligades a desprendre's paulatinament de part o fins i tot del total del seu patrimoni, del qual segurament tampoc es poden fer càrrec, per tal de poder continuar subsistint.

Dins d'aquesta tendència general, de la mateixa manera que ha passat en l'apartat dedicat als establiments i sotsestabliments, també aquí hi ha una sèrie d'excepcions que són indicadores de l'existència de possibles pubilles que el que fan és actuar en el mercat de la terra disposant lliurement dels béns patrimoni de la seva unitat familiar, els quals els han

⁷⁷⁶ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1300, setembre, 30)

⁷⁷⁷ Selva del Camp 1313-1314, caixa 4, lligall 15 (1313, juliol, 9)

⁷⁷⁸ Selva del Camp 1307-1308, caixa 3, lligall 9 (1307, novembre, 27)

⁷⁷⁹ MARINA MIQUEL, «Pagesos de vila i pagesos de mas. L'estructura de la propietat agrària a Vila-rodona a l'inici del segle XV», p. 108-109

rebut en herència. Les distingim, bàsicament perquè en identificar-se com a part actuant en aquests contractes fan constar el seu nom i el seu cognom, cosa que no és l'habitual en identificar a la dona que, com sabem, normalment només fa constar el seu nom i després les dades del seu pare o el seu marit. Són exemples comptats però clarament documentats:

- Caterina Solzina, habitant de Valls, ven a Guillem Borràs, també de Valls, el domini útil d'un tros de terra de regadiu, al terme de Valls, per un import de 52 sous. El titular del domini directe és Pere Salanova, militar, que percep un pensió anual de 3 sous per Sant Miquel i té la reserva dels drets, el domini, la fadiga de 10 dies i el lluïsmo⁷⁸⁰.
- A la Selva del Camp Vallcurva, filla del difunt Ramon de Vallcurva, ven a Bernat Terre i Pere Bonavila, habitants de la Selva del Camp tots els quartals de vendímia que tenia Ramon de Vallcurva al mas de Riera, per un import de 810 sous. La finalitat d'aquesta transacció és poder fer front al pagament de la legítima de la seva mare que ascendeix a 700 sous, fet aquest que confirma la seva posició de pubilla⁷⁸¹.
- Com a part compradora identifiquem, per exemple a Bertomea Rovelat, filla del difunt Bonanat Rovelat, habitant de la Selva del Camp, que compra al matrimoni format per Pere Tost i Elisenda el domini útil sobre un tros de vinya al terme de la Selva per un import de 520 sous⁷⁸²; o també Dolça Taberera, habitant de la Selva del Camp i que compra un tros de vinya al terme selvatà que li ven, Ramona, vídua de Guillem Urgell, per 24 sous⁷⁸³..
- Així mateix, tenim un contracte de compra-venda en el qual hem identificat a la part venedora com a vídua amb fills, tot i que en cap moment fa constar el seu estat civil ni les dades del seu marit. És tracta de Guillema Bordela i els seus fills Bernat i Arsendis, de més de 20 anys que venen a Berenguer Castelar i Gerarda, tots ells habitants de la Selva el domini útil sobre un tros de terra i vinya al terme de la Selva per un import de 100 sous⁷⁸⁴. Veiem com la dona s'identifica amb el seu cognom i obvia les dades del seu marit del qual deduïm que pot ser mort tot i que no en tenim constància i ben bé podria ser que en no ser el cap del patrimoni familiar con constés a les fonts.

Tots aquests exemples ens donen a entendre que aquesta diferència de tracte formal cap a un sector molt determinat de la població femenina és conseqüència de la seva posició de preeminència dins del seu propi nucli familiar, més propera a la que correspon a l'home, fet que pot ser conseqüència de la seva situació com a pubilla.

Els grups dels vidus, de germans i altres personatges també presenten diferències percentuals si comparem les seves xifres com a part venedora i com a part compradora. Encara que les diferències no són tan elevades com en el cas de les vídues, sí que es pot

⁷⁸⁰ Valls 1304, cixa 1, lligall 7 (1304, octubre, 18)

⁷⁸¹ Selva del Camp 1313-1314, caixa 4, lligall 15 (1313, octubre, 1)

⁷⁸² Selva del Camp 1319-1320, caixa 5, lligall 17 (1319, setembre, 21)

⁷⁸³ Selva del Camp 1311-1313, caixa 4, lligall 14 (1312, octubre, 18)

⁷⁸⁴ Selva del Camp 1313-1314, caixa 4, lligall 15 (1314, gener, 7)

comprovar clarament que la part venedora és netament superior a la part compradora. Només podem constatar una excepció, l'apartat relatiu als vidus de Valls, tot i que el seu increment és més aviat testimonial. En principi, però, no es poden analitzar les dades relatives a aquests grups globalment ja que cada un d'ells presenta unes diferències socials importants. En el primer d'ells, el relatiu als vidus, s'ha de partir del fet que no es coneix explícitament la condició de viduïtat d'aquestes persones, sinó que es dedueix del context de les dades amb què s'identifiquen com a part venedora, amb la presència dels fills però no de la dona, fet que permet donar per suposat que aquesta ja és morta. En aquests casos, creiem que les parts poden intervenir alienant o comprant amb la finalitat de consolidar el patrimoni familiar, el qual es transferirà als hereus a través de la figura del cap de família en el moment de testar. En conseqüència, en aquest cas concret, no s'hauria de considerar que el major percentatge de la part venedora hagués de coincidir necessàriament amb una situació de penúria econòmica o amb una posició social més afeblida, sinó que també es podria tractar de donar certs retocs a un patrimoni familiar consolidat o en fase d'expansió.

Pel que fa als grups de germans, comprovem com representen certament uns percentatges més aviat testimonials si els comparem amb el total del volum de la documentació estudiada. Considerem que les seves intervencions com a conjunt són en general una conseqüència de la recepció de la seva part corresponent del patrimoni familiar, bé per via d'heretament o bé per via de donació en vida, encara que només podem deduir-ho, ja que les nostres fonts no aporten informació en aquest sentit. Quan es tracta d'herències, generalment la via de transmissió és la paterna. Així ho deduïm en el cas germans Ramon i Pericó Roselló, fills del difunt Pere Roselló, de més de 20 anys, els quals es desfan del patrimoni immobiliari heretat, tant agrícola com urbà en una sèrie d'actuacions que tenen lloc el dia 9 de desembre de 1300⁷⁸⁵. En una data posterior, el dia 2 de novembre de 1302, alienen el quart que fan a Pere Freixa sobre un tros de vinya al terme selvatà al seu cunyat Bernat Mascaró, casat amb la seva germana Gerarda, fet aquest que dóna a entendre que tot i l'existència d'altres fills, Ramon i Pericó devien ser els hereus universals⁷⁸⁶.

Aquest heretament pot ser també a través d'un germà difunt, com veu en diferents contractes datats entre el 21 i denovembre i el 13 de desembre de 1316 en els quals Pere, Bernat i Guillem Gavarres, hereus dels seu germà Arnau (deduïm que mort sense descendència). Així venen successivament el domini útil sobre un tros de terra a Bertomea, vídua d'Arnau, per un import de 40 sous⁷⁸⁷; el domini útil sobre una vinya la dominicatura del rei, també a la vídua, per un import de 200 sous⁷⁸⁸; i, finalment, el domini ple d'un tros de terra per 380 sous al matrimoni format per Guillem Ebri i Joana d'Alcover⁷⁸⁹.

⁷⁸⁵ Selva del Cap 1299-1300, caixa 1, lligall 4

⁷⁸⁶ Selva del Camp 1302, caixa 2, lligall 6

⁷⁸⁷ Alcover 1316-1317, caixa 8, lligall 120 (1316, novembre, 21)

⁷⁸⁸ Alcover 1316-1317, caixa 8, lligall 120 (1316, novembre, 21)

⁷⁸⁹ Alcover 1316-1317, caixa 8, lligall 120 (1316, desembre, 13)

Relacionats amb temes de disposicions testamentàries situem també els marmessors i procuradors que constitueixen el percentatge majoritari dins del grup 8. La seva intervenció al mercat de la terra selvatà està directament relacionada amb el compliment de les disposicions testamentàries dels difunts. En principi, però, els marmessors han d'intentar garantir al màxim l'estabilitat del patrimoni familiar dels hereus, tot i que es poden veure obligats a alienar o comprar alguns béns per tal de fer front a diferents despeses o bé per aconseguir prou estabilitat econòmica de cara als menors hereus que aquest difunt hagués deixat.

Dins d'aquest grup tenim identificats també els procuradors⁷⁹⁰, els capellans de capellanies⁷⁹¹, presbíters⁷⁹², senyors de la vila⁷⁹³, o representants de les institucions de les poblacions estudiades⁷⁹⁴. Són representants d'una altra persona que realitzen els tràmits contractuals en virtut del càrrec per al qual han estat nomenats, en interès de les disposicions testamentàries dels difunts, dels menors tutelats o de la persona que els ha nomenat representants seus. Finalment també incloem els veïns que s'associen per dur a terme el negoci. I entre aquests tornem a documentar el cas d'una dona que intervé a la transacció al mateix nivell que els homes, fent constar explícitament la seva associació. Es tracta de Maria de Canet, de la Selva del Camp, que, associada amb Vidal Tibau ven a Bernat Ripoll i la seva dona Maria, habitants de la Selva del Camp, el domini útil sobre un tros de terra amb oliveres per un import de 60 sous⁷⁹⁵.

Pel que fa als homes que estan identificats de manera individual, es pot comprovar una clara tendència compradora, no venedora, fet que ens porta a plantejar-nos la possibilitat que en línies generals en aquest grup trobaríem a persones solteres que estan construint el seu patrimoni. Casos concrets que identifiquem a les nostres fonts els constitueixen per exemple:

- Els documents en els quals identifiquem com a part compradora a Ramon Peiró, de la Selva del Camp. Són un total de vuit contractes de compra-venda datats entre agost de 1300 i gener de 1309, però amb la peculiaritat que set d'ells se situen entre el 1300 i novembre de 1302⁷⁹⁶, és a dir, un curt període de temps en el qual hi h una intensa activitat compradora, possiblement amb la finalitat de començar a construir el seu propi patrimoni.

⁷⁹⁰ Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8 (1306, maig, 29)

⁷⁹¹ Alcover 1306-1311, caixa 7, lligall 116 (1309, març, 10)

⁷⁹² Selva del Camp 1310, caixa 4, lligall 13 (1310, juliol, 8)

⁷⁹³ Selva del Camp 1303-1305, caixa 2, lligall 7 (1304, maig, 9)

⁷⁹⁴ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1304, febrer, 24)

⁷⁹⁵ Selva del Camp 1303-1305, caixa 2, lligall 7 (1303, desembre, 23)

⁷⁹⁶ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1 lligall 4 (1300, agost, 17); idem (1301, gener,9); idem (1301, gener 30); idem (1301, febrer, 12); idem (1301, febrer, 23); idem (1301, abril, 17); Selva del Camp 1302, caixa 2, lligall 6 (1302, novembre,23)

- Els esposos Andreu Miquel i Maria. En un principi únicament identifiquem a Andreu com a part compradora a cinc contractes datats entre gener i maig de 1301⁷⁹⁷ (seria, doncs, un cas similar a l'anterior); posteriorment intervé juntament amb la seva dona en cinc contractes més datats entre octubre de 1301 i gener de 1306⁷⁹⁸, tot i que en aquest període de temps també actua en solitari en una compra-venda de data 1 de març de 1303⁷⁹⁹.
- Pere Bremon, també selvatà, que tenim documentat com a comprador en set contractes datats entre gener de 1304 i març de 1317⁸⁰⁰.
- Guillem Got, habitant de la Selva del Camp que intervé com a comprador en vuit contractes datats entre març de 1300 i desembre de 1316⁸⁰¹.

La possibilitat que en aquest grup s'integrin també homes casats que signen contractes en solitari la confirmem també en diferents ocasions.

- Una d'elles és la relativa a Andreu Bonavila, de la Selva del Camp, casat amb Guillerma que està identificat com a part compradora en dos contractes datats el 27 d'octubre de 1308⁸⁰² i el 17 de novembre de 1311⁸⁰³ respectivament i en solitari en dos documents més de data 10 de novembre de 1309⁸⁰⁴ i 22 d'agost de 1310⁸⁰⁵ respectivament, és a dir en un període de temps que està inclòs entre les dates dels dos primers contractes.
- Aquest és el cas també de Martí Bertran, casat amb Ramona, amb la qual intervé com a comprador de vint-i-nou finques agrícoles en el període comprés entre febrer de 1300 i setembre de 1319⁸⁰⁶. Però dins d'aquest període de temps, l'identifiquem també sol en quatre contractes de compra-venda més datats entre febrer de 1306 i abril de 1310⁸⁰⁷.

⁷⁹⁷ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1301, gener, 19); idem (1301,març 4); idem (1301,març, 20); Selva del Camp 1301-1302, caixa 2, lligall 5 (1301, maig, 8) dos contractes

⁷⁹⁸ Selva del Camp, 1301-1302, caixa 2, lligall 5 (1301, octubre, 15); idem (1301,octubre, 22); Selva del Camp 1303-1305, caixa 2, lligall 7 (1304, novembre, 23); Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8 (1305, agost, 1); idem (1306, gener, 25)

⁷⁹⁹ Selva del Camp 1302, caixa 2, lligall 6

⁸⁰⁰ Selva del Camp 1303-1305, caixa 2, lligall 7 (1304, gener, 9); idem (1304, maig, 9); idem (1305,febrer, 4); Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8 (1306, gener, 7); Selva del Camp 1307-1308, caixa, 3, lligall 9 (1308, juliol, 15); Selva del Camp 1309, caixa 3, lligall 11 (1309, setembre, 2); Selva del Camp 1311-1313, caixa 4, lligall 14 (1312, gener, 19); Selva del Camp 1316-1317, caixa 4, lligall 16 (1317, març, 1)

⁸⁰¹ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1300, març, 29); Selva del Camp 1307-1308, caixa 3, lligall 9 (1308, març, 18); Selva del Camp 1310, caixa 4, lligall 13 (1310,setembre, 11) dos contractes; idem (1310,setembre, 12) dos contractes; Selva del Camp 1311-1313, caixa 4, lligall 14 (1311, setembre, 27); Selva del Camp 1316-1317,caixa 4, lligall 16 (1316, desembre, 20)

⁸⁰² Selva del Camp 1308-1308, caixa 3, lligall 10

⁸⁰³ Selva del Camp 1313-1314, caixa 4, lligall 15

⁸⁰⁴ Selva del Camp 1309, caixa 3, lligall 11

⁸⁰⁵ Selva del Camp 1310, caixa 4, lligall 13

⁸⁰⁶ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1300, febrer, 18) dos contractes; idem (1300, agost, 12); Selva del Camp 1301-1302, caixa 2, lligall 5 (1301, desembre, 28); Selva del Camp 1302, caixa 2, lligall 6 (1303, gener, 3); Selva del Camp 1303-1305, caixa 2, lligall 7 (1304, abril, 4); idem (1304, maig, 1); idem (1304,

- I per últim està el cas de Pere Gombau, que intervè juntament amb la seva dona Guillemma a dotze contractes datats entre març de 1303 i novembre de 1316⁸⁰⁸, tot i que dins d'aquest període apareix, també com a comprador en solitari en dos contractes de compra-venda més datats el 10 de febrer de 1306⁸⁰⁹ i el 26 de setembre de 1307⁸¹⁰ respectivament.

Així mateix, dins d'aquest grup també existeix la possibilitat que estiguin inclosos vidus que actuen sols sense tenir en compte els seus descendents, possiblement perquè no en tenen.

- Un exemple podria ser el constituït per Andreu Bremon, que intervé juntament amb la seva dona Ferrera, en tres contractes datats entre abril de 1300 i febrer de 1302⁸¹¹, mentre que posteriorment, entre març de 1309 i març de 1310⁸¹² l'identifiquem en solitari en quatre documents més.
- Aquest també seria el cas també de Pere Ventura, que s'identifica en tretze contractes de compra-venda datats entre juliol de 1300 i gener de 1303⁸¹³ actuant juntament amb la seva dona Mansilia, i en solitari en vint-i-vuit documents més datats entre març de 1304 i desembre de 1319⁸¹⁴.

juny,12); Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8 (1305, desembre, 28); idem (1306,maig, 27) dos contractes; Selva del Camp 1307-1308, caixa 3, lligall 9 (1307,setembre, 13); idem (1307, novembre, 23); idem (1308, gener, 23); idem (1308, maig, 12); idem (1308, maig, 17); Selva del Camp 1308-1309, caixa 3, lligall 9 (1308, novembre, 14) dos contractes; idem (1308, desembre, 23) dos contractes; idem (1309, gener, 24) dos contractes; idem (1309, abril, 24); Selva del Camp 1310, caixa 4, lligall 13 (1310, maig,16); Selva del Camp 1313-1314, caixa 4, lligall 15 (1314, gener, 21); idem (1314, març 21); Selva del Camp 1316-1317, caixa 4, lligall 16 (1317,maig, 2), idem (1317, maig, 6); Selva del Camp 1319-1320, caixa 5, lligall 17 (1319, setembre, 1)

⁸⁰⁷ Selva del Camp 1299-300, caixa 1, lligall 4 (1300, març, 31); Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8 (1306, febrer, 25); Selva del Camp 1307-1308, caixa 3, lligall 9; Selva del Camp 1310, caixa 4, lligall 13 (1310, abril, 24)

⁸⁰⁸ Selva del Camp 1302, caixa 2, lligall 6 (1303, març 3) dos contractes; idem (1303, març, 9) dos contractes; Selva del Camp 1303-1305, caixa 2, lligall 7 (1304,maig, 11); idem (1304, desembre, 1); Selva del Camp 1308-1309, caixa 3, lligall 10 (1308, novembre, 29); Selva del Camp, 1311-1313, caixa 4, lligall 14 (1311, desembre, 13) dos contractes; Selva del Camp 1313-1315, caixa 4, lligall 15 (1313, setembre, 3) dos contractes; Selva del Camp 1316-1317, caixa 4, lligall 16 (1316, novembre, 21)

⁸⁰⁹ Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8

⁸¹⁰ Selva del Camp 1307-1308, caixa 3, lligall 9

⁸¹¹ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1300, abril, 7); Selva del Camp 1301-1302, caixa 2, lligall 5 (1302, gener, 28); idem (1302, febrer, 1)

⁸¹² Selva del Camp 1308-1309, caixa 3, lligall 10 (1309, març, 15); Selva del Camp 1311, caixa 3, lligall 11 (1310, març, 18); idem (1309, agost,19) dos contractes.

⁸¹³ Selva del Camp 1299-1300, Caixa 1, lligall 4 (1300, juliol,2); ídem (1300, octubre, 16); ídem (1301, gener, 13); ídem (1301, gener, 23); ídem (1301, gener, 30); ídem (1301, febrer, 12); ídem (1301, març, 2); Selva del Camp 1301-1302, Caixa 2, lligall 5 (1301, setembre, 4); Selva del Camp 1302, caixa 2, lligall 6 (1302, juliol, 14); ídem (1302, setembre, 17), ídem (1302, novembre, 26); ídem (1303, gener, 8); ídem (1303, gener, 10)

⁸¹⁴ Selva del Camp 1303-1305, caixa 2, lligall 7 (1304,març, 19); idem (1304, abril, 1); idem 1304, agost, 7); idem (1304, desembre, 1) dos contractes; idem (1305, març, 31); idem (1305, maig, 17); Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8 (1305,agost, 4); idem (1305, agost, 28); idem (1306, maig, 27); Selva del Camp 1307-1308, caixa 3, lligall 9 (1307, agost, 31); idem (1307, novembre, 11); idem (1308, març,19); idem (1308, març, 22); idem (1308, abril, 27); idem (1308, maig, 22); idem (1308, maig, 31); Selva del Camp 1308-1309, caixa 3, lligall 10 (1308,setembre, 8); idem (1308, novembre, 15); Selva del Camp 1309, caixa 3, lligall 11

- I el tercer exemple estaria constituït pels contractes en els qual intervé Ponç Gordó. En un primer període de temps, l'identifiquem en cinc documents datats entre gener de 1301 i setembre de 1305⁸¹⁵ actuant conjuntament amb la seva dona Ferrera, mentre que en un segon període de temps, entre febrer de 1308 i agost de 1309⁸¹⁶ actua en solitari en tres contractes de compra-venda.

Davant de tota aquesta exposició, hem de tenir en compte, finalment, una sèrie de consideracions relatives a l'estudi de les parts que intervenen en els contractes de compra-venda. Per una banda, les dades de què disposem no acostumen a ser concloents de manera que sovint es fa difícil comprovar per exemple quina és la persona concreta que intervé en una transacció i més quan tenim la constància que en una mateixa població coincideixen persones amb el mateix nom i cognom. Aquest seria el cas de Ferrer Ermengol, pare i fill⁸¹⁷, de la Selva del Camp. La coexistència de persones amb les mateixes dades poden crear certa confusió en el moment de procedir a la seva identificació i inclusió en un o altre grup familiar. És per aquest motiu que, tot i creure que dins del grup dels homes sols s'han inclòs possibles persones casades, la seva identificació restarà sempre subjecta a una possible rectificació amb l'aparició de noves dades més aclaridores.

Així mateix, un altre aspecte a tenir en compte, és la manera com les fonts notarials identifiquen les parts actuantes en un o altre contracte. Com ja havíem indicat, aquestes persones intervenen a les transaccions de béns mobles de manera diferenciada tenint en compte la seva posició dins la transacció (recordem les comandes ramaderes i els reconeixement de deute d'animals), mentre que quan es tracta de transaccions de béns mobles la identificació del matrimoni com a unitat bàsica del nucli familiar és l'opció predominant. Amb tot, com ja hem vist hi ha elements diferenciadors, com el cas de les dones casades que intervenen en solitari, possiblement fent ús del seu patrimoni particular establert mitjançant el do i l'escreix, però també homes casats, dels quals desconexem clarament el motiu de la intervenció en solitari ja que les fonts no transmeten cap indicatiu. Creiem, però, que una hipòtesi de treball pot ser el fet de tractar-se de diferències de tipus formal establertes pels diferents notaris en prendre nota dels registres.

(1310, març, 6), idem (1310, març, 10); Selva del Camp 1311-1314, caixa 4, lligall 14 (1311, octubre, 11); Selva del Camp 1313-1314, caixa 4, lligall 15 (1314, febrer, 7); Selva del Camp 1316-1317, caixa 4, lligall 16 (1316, novembre, 15); idem (1316, desembre, 29); idem (1317, maig, 5); Selva del Camp 1319-1320, caixa 5, lligall 17 (1319, setembre, 25); idem (1319, desembre, 18)

⁸¹⁵ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1301, gener, 31); Selva del Camp 1303-1305, caixa 2, lligall 7 (1304, novembre, 23) dos contractes; Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8 (1305, setembre, 6) dos contractes

⁸¹⁶ Selva del Camp 1307-1308, caixa 3, lligall 9 (1308, febrer, 6) dos contractes; Selva del Camp 1309, caixa 3, lligall 11 (1309, agost, 23)

⁸¹⁷ En aquest cas el fill pot ser identificat a les fonts amb l'afegit de *iunior*. Selva del Camp 1311-1313, caixa 4, lligall 14 (1313, gener, 26)

Altres dades que apareixen a la intitulació són la població a què pertanyen els venedors, i alguna altra dada de localització més concreta, com ara el carrer en què viuen: carrer de Vidal Forner⁸¹⁸ o carrer dels Ollers⁸¹⁹, tots dos a la Selva del Camp; l'edat d'alguns dels actants, com ara Jaume Munt, de més de 25 anys, de la Selva del Camp⁸²⁰ i fins i tot, també podem identificar, tot i que no és gens freqüent, el seu ofici: militar⁸²¹, fuster⁸²², picapedrer⁸²³ o teixidor⁸²⁴, per exemple. Aquestes dades es traslladen també a la descripció de la part compradora, encara que com en el cas dels establiments i sotsestabliments la seva descripció que els acompanya acostuma a ser força més pobre que la corresponent a la part venedora. Pel que respecta a la població a què pertanyen les parts actants, podem dir que els veïns de cadascuna de les tres poblacions estudiades, tant si intervenen en contractes que tenen com a objecte parcel·les dels seus termes com a finques situades a termes d'altres poblacions veïnes, constitueixen la immensa majoria de les parts actants, superant en quasi tots els casos el 90% del total. De fet, tal i com es reflecteix a les graelles que podem veure a continuació, només en el cas selvatà, i pel que fa a la part venedora aquesta xifra és inferior, i tot i això supera el 85%. Del global d'aquestes dades es pot deduir, doncs, una clara tendència a comprar i alienar tinences dins del propi territori i als veïns, de la mateixa població. Es tracta d'un mercat bàsicament local.

⁸¹⁸ Selva del Camp 1313-1314, caixa 4, lligall 15 (1314, març, 21)

⁸¹⁹ Selva del Camp 1313.1314, caixa 4, lligall 15 (1314, març, 25)

⁸²⁰ Selva del Camp, 1301-1302, caixa 2, lligall 5 (1301, setembre, 4)

⁸²¹ Selva del camp 1311-1313, caixa 4, lligall 14 (1312, juliol, 31)

⁸²² Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1300, juliol, 30)

⁸²³ Selva del Camp 1303-1305, caixa 2, lligall 7 (1304, maig, 1)

⁸²⁴ Selva del camp 1301-1302, caixa 2, lligall 5 (1301, novembre, 16)

Taula 48
Localitat de procedència de les parts actuants als llibres notariais d'Alcover

	Venedors				Compradors			
	Terme Alcover	Percentatge	Altres termes	Percentatge	Terme Alcover	Percentatge	Altres termes	Percentatge
Alcover	428	79,40	23	4,27	436	80,89	16	2,97
Altres termes	70	12,99	18	3,34	78	14,47	9	1,67
Total	498	92,39	41	7,61	514	95,36	25	4,64

Taula 49
Localitat de procedència de les parts actuants als llibres notariais de la Selva del Camp

	Venedors				Compradors			
	Terme Selva	Percentatge	Altres termes	Percentatge	Terme Selva	Percentatge	Altres termes	Percentatge
Selva	1153	77,54	113	7,60	1234	82,98	31	2,08
Altres termes	120	8,07	101	6,79	151	10,16	71	4,78
Total parcial	1273	85,61	214	14,39	1385	93,14	102	6,86

Taula 50
Localitat de procedència de les parts actuants als llibres notariais de Valls

	Venedors				Compradors			
	Terme Valls	Percentatge	Altres termes	Percentatge	Terme Valls	Percentatge	Altres termes	Percentatge
Valls	115	83,94	10	7,30	122	89,05	3	2,19
Altres termes	9	6,57	3	2,19	6	4,38	6	4,38
Total parcial	124	90,51	13	9,49	128	93,43	9	6,57

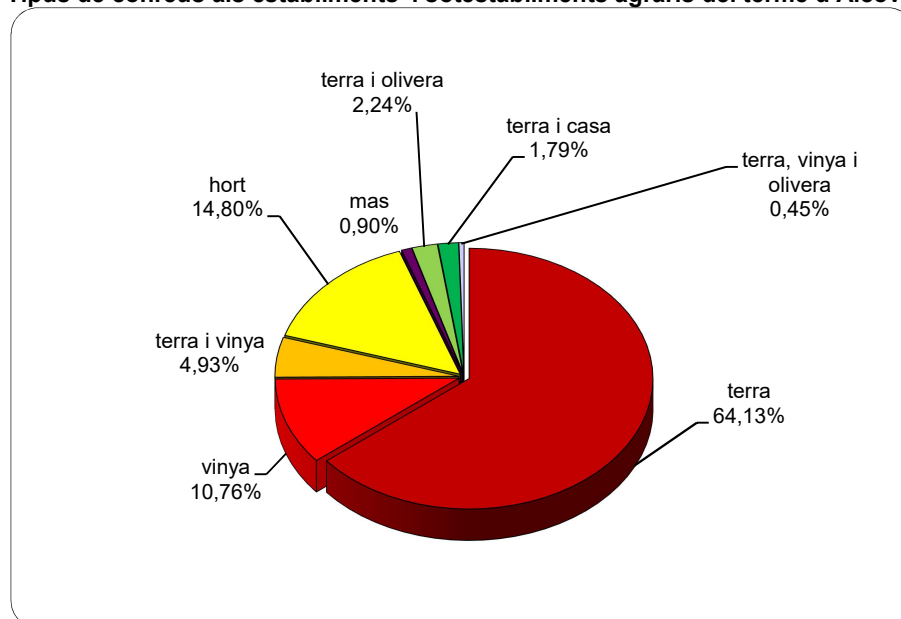
B. L'OBJECTE DE TRANSACCIÓ: L'AGRER

Tant els establiments i sotsestabliments com els contractes de compra-venda donen una sèrie d'informació sobre les parcel·les de conreu d'aquest territori que, en ser tractades globalment, permeten tenir un millor coneixement de les característiques d'aquestes finques. Tot i això, tenint en compte els nombrosos instruments amb què tractem, creiem que la millor opció per tal d'extreure'n el màxim d'informació possible és tractar separatament els establiments i sotsestabliments dels contractes de compra-venda i dins de cadascun, estudiar les característiques de l'ager, segons el tipus d'espècie conreada per tal de poder comprovar l'existència tant d'elements coincidents com d'elements diferenciadors o característics per a cada tipus de transacció.

1. Establiments i sotsestabliments

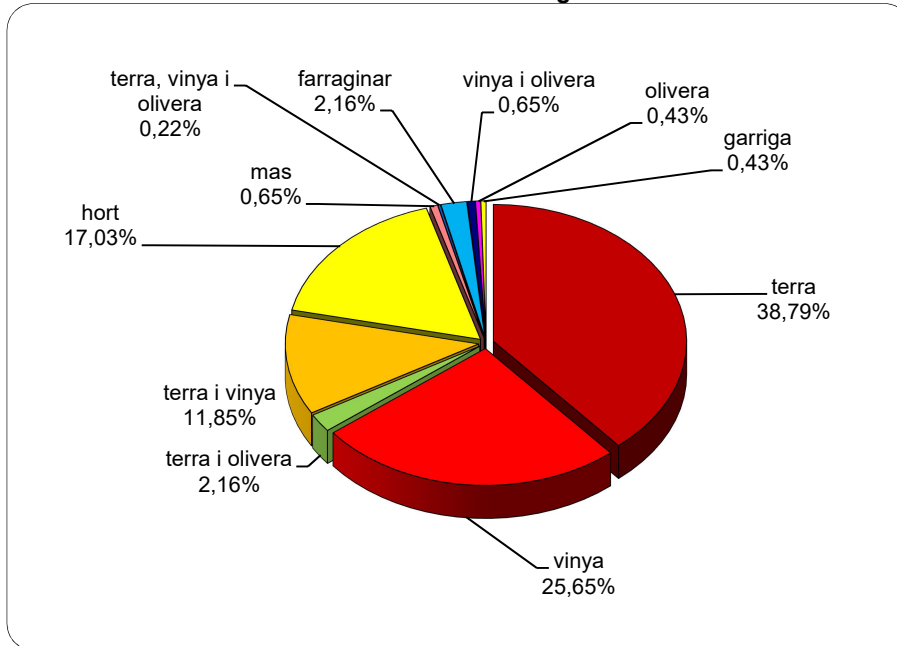
El punt de partida per començar a construir les característiques de l'economia agrària de les poblacions estudiades durant els primers anys del segle XIV són els establiments i sotsestabliments que es constitueixen i que tenen com a objecte explotacions agrícoles. Com sabem, mitjançant aquests contractes es transfereix principalment el domini útil sobre monocultius de cereal o vinya, encara que a la descripció que segueix a continuació, dins del text podem trobar mencionada la presència d'altres espècies conreades dins de la mateixa tinença o d'altres elements com els colomars o les basses sobre els quals es poden arribar a establir clàusules particulars. Tammateix, com s'ha anat indicant, la quantitat i qualitat de la informació pot variar sensiblement entre les tres poblacions estudiades, sobretot pel que fa a la universitat valenciana, amb força menys pes documental que la Selva del Camp o Alcover.

Gràfic 11
Tipus de conreus als establiments i sotsestabliments agraris del terme d'Alcover

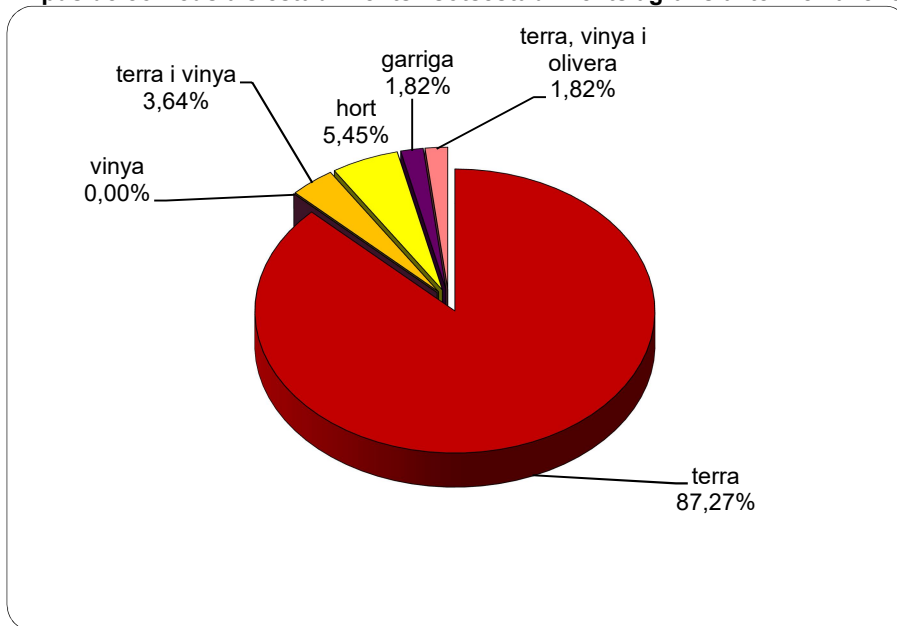
Gràfic 12

Tipus de conreus als establiments i sotsestabliments agraris del terme de la Selva del Camp

Gràfic 13

Tipus de conreus als establiments i sotsestabliments agraris al terme vallenc

La majoria de tinences que es transfereixen mitjançant aquests contractes són, en línies generals, cultius cerealístics, tot i que els percentatges obtinguts de cada població no són similars. Així, mentre que al territori selvatà no arriben al 40% del total, a Alcover s'incrementen fins arribar al 64% i a Valls gairebé arriben al 86% del total en tinences d'establiments o sotsestabliments. Malgrat aquesta disparitat de xifres, és evident que el cereal és el tipus de cultiu més extès en aquestes contrades, encara que això pot no representar que sigui el tipus de cultiu amb més pes econòmic. De fet, com ja hem indicat, podem confirmar que en aquests anys s'ha iniciat un canvi de tendència en el conreu que

afecta sobretot al terme selvatà on se sotsestableixen un bon nombre de finques amb la finalitat de procedir a un canvi de roturació: de cereal a vinyer. Així mateix, la importància econòmica d'aquest cultiu es confirma a la Selva del Camp gràcies al percentatge de monocultius dedicats al vinyers que són objecte de sotsestabliment, més del 25% del total, una xifra força diferenciada de la relativa a Valls o Alcover. De fet, en aquesta última població també ho constatem encara que la proporció de cultius dedicats al vinyer és aquí més reduïda (no arriba a l'11%) i és superada pel nombre de tinences que es dediquen al conreu de l'horta. En canvi, respecte al territori vallenc, si atenem estrictament a les dades obtingudes de les nostres fonts, la importància del vinyer és certament escassa, dada aquesta que no es correspon amb la importància que les ordinacions municipals de la universitat de Valls atorguen a la protecció d'aquestes finques.

Arran d'aquests canvis de roturació hem d'entendre que en aquest territori s'està produint un canvi de mentalitat a pagès. Tot sembla indicar que s'està passant d'una posició més conservadora, on es conrea bàsicament aquell producte que és imprescindible per a la supervivència, a una mentalitat de caràcter més mercantil amb l'extensió del conreu de productes que poden donar més beneficis gràcies a la venda dels esplets en els mercats locals o regionals. Aquesta no seria, però, una tendència general sinó que estaria protagonitzada principalment per aquests grups familiars que superen el llindar de l'autoabastiment i que poden dedicar més terres i esforços al conreu del vinyer, els esplets dels quals són força més valorats econòmicament que els dels cereals. Així mateix, el rendiment econòmic de la tinença serà més important en el cas dels vinyers ja que es un tipus de cultiu que va millorant a mesura que els ceps van madurant fins a mantenir-se estable després d'uns anys de creixement. Per altra banda, cal tenir en compte que les cultius de vinyer no necessiten ser posats en guaret després de collir-se els esplets per a garantir la recuperació de la terra, de manera que són finques de donaran collites de manera regular cada temporada.

Malgrat tot, no hem de caure en l'error de pensar que s'abandona el conreu cerealístic. L'aliment bàsic per excel·lència a l'època medieval, i encara més en el món agrari, és el cereal en totes les seves varietats de manera que és vital per a la subsistència de les famílies mantenir uns espais de cultiu necessaris per garantir aquest abastiment i per emmagatzemar l'excedent necessari per a la propera sembra. Fins i tot, després d'una bona collita es poden derivar excedents per a vendre'ls al mercat local on les famílies amb més recursos també poden adquirir-los en cas necessari.

El conreu combinat de terra i vinya en una mateixa parcel·la també es documenta clarament en la constitució dels establiments i sotsestabliments encara que, com en el cas del vinyer, amb unes proporcions desiguals on torna a destacar la població de la Selva del Camp amb un 11,5% del total mentre que a Alcover amb gairebé un 5% i Valls, amb poc més del 3'5% se situen a força distància. Evidentment hem de tenir en compte per a aquest tipus de tinences les consideracions ja fetes per als monocultius de cereals i de vinyer encara que només l'estudi acurat de les dades que es desprenen del seu redactat ens permetran determinar la importància econòmica que la presència dels ceps pot tenir en aquestes

parcel·les: si les acosten més a les característiques dels vinyers, o bé si és merament testimonial i s'acosta més a les característiques dels monocultius cerealístics.

L'espai de l'horta és on es conreen diversos tipus de vegetals i fruites que complementen l'alimentació de la població. Son parcel·les de conreu d'extensió relativament petita que tendeixen a concentrar-se en aquell espai del terme on millor es pot garantir l'articulació d'un sistema de rec i que tenen la seva importància econòmica tant pel que fa al fet que completa l'alimentació de la unitat familiar, com també pel que fa a la sortida de l'excedent a la venda en el mercat local, cosa que permetrà l'obtenció d'altres recursos econòmics amb la finalitat de garantir l'autoabastiment familiar. El fet, però, de ser espais que estan circumscrits a una porció determinada de territori pot fer-los augmentar el seu valor de manera que també aquest ha de ser un factor a tenir en compte en la constitució d'aquests establiments i sotsestabliments.

Finalment, en menor mesura documentem altres zones de conreus com per exemple, vinya i olivera, terra i olivera, o vinya, terra i olivera, fet aquest que confirma el predomini de la tríada mediterrània en l'alimentació de la població, per una banda, i la comercialització de l'excedent, per l'altra. Així mateix, tot i que de manera residual, identifiquem hàbitat dispers, representat pel mas, i espais de garriga que han de ser roturats.

1.1. Establiments i sotsestabliments de terra

Els establiments i sotsestabliments relatius a parcel·les dedicades principalment al conreu de cereal al terme alcoverenc representen gairebé dos terços del total de documents, amb un percentatge de més del 68% si sumem les dades relatives a tinences de terra i casa, les de terra i olivera i les de terra, vinya i olivera (vegeu taules 12 a 15 de l'annex). Aquests valors s'incrementen en el territori de la universitat de Valls fins a superar el 89% si afegim un contracte relatiu a una parcel·la de terra, vinya i olivera (vegeu taules 16 i 17 de l'annex). En canvi, a la Selva del camp aquestes dades són sensiblement diferents: malgrat que els sotsestabliments relatius a parcel·les de terra constitueixen el grup majoritari de contractes, escassament superen el 41% sobre el total sumats els percentatges relatius a les tinences de terra i olivera i de terra, vinya i olivera (vegeu taules 18a 20). És doncs, una xifra més de 20 punts inferiors a la relativa a Alcover i inferior a la meitat del percentatge de Valls. I hem de tenir en compte que tot sembla indicar que en dates posteriors aquestes diferències encara seran més importants ja que a la Selva del Camp més del 34% d'aquests contractes es formalitzen amb la condició que els nous emfiteutes procedeixin a canviar tot o part de les espècies conreades a a la finca i les substitueixin amb la plantació de vinyer tot fixant sempre una data límit per al compliment d'aquesta condició. Malgrat tot cal tenir en compte que hi ha diverses ocasions en què no es menciona explícitament que s'ha de canviar a vinya, simplement es diu que s'ha de plantar, però tenint en compte altres informacions com són la compra-venda posterior d'aquestes tinences originàriament de terra que s'ha convertit en vinyer i fins i tot les dades sobre el cens que s'ha de satisfer, creiem que aquesta omissió es déu simplement a una informació que el notari corresponent té clarament assumida i per tant no li cal aclarir-ho en el llibre notarial. Al terme alcoverenc, també identifiquem

instruments on es fixa aquesta condició de canvi de roturació, encara que en uns percentatges força inferiors. Així, únicament al voltant del 9% d'establiments i sotsestabliments alcoverenc tenen com a clàusula la condició de que s'han de conrear de vinya en un període de temps concret que varia d'un a sis anys. Finalment, a Valls, aquest canvi de roturació només es confirma en un dels contractes documentats. Es tracta de l'establiment atorgat per Pere de Montpou i la seva dona Agnès, de Valls en favor de Bernat Ferrer i la seva dona Maria, també residents a Valls i que té com a objecte un tros de terra al terme de Valls, cap a Palau de Rei, del qual pot plantar la meitat de vinya i talar i arrencar arbres⁸²⁵.

En conseqüència, podem dir que, de manera general, en aquests primers anys del segle XIV, en aquests territoris la producció agrària es troba en una fase de transició amb la introducció del conreu del vinyer en finques on fins a aquells moments es produeix majoritàriament cereal. És un moment en el que no tenim coneixement de cap crisi agrària de conseqüències greus de manera que els pagesos poden prendre decisions que perseguixin com a resultat final la obtenció d'uns guanys econòmics més importants i no només assegurar l'abastiment alimentari del seu grup familiar. I una manera de fer-ho sense haver de destinar els esforços de la seva unitat familiar i els seus assalariats és la fórmula de l'establiment de les terres excedents de les quals aquests pagesos retendrien tota una sèrie de drets entre els quals la percepció d'un cens anual. Fins i tot documentem quatre contractes en els quals se sotsestableix a termini amb la finalitat que el nou tinent porti a terme aquests canvis i finalitzat el període establert reverteixi novament en el titular dels drets emfitèutics:

- En el primer d'ells Jaume Forner i la seva dona Ramona, de la Selva del Camp sotsestableixen a Guillem Cànoves, també selvatà, en un tros de terra en aquest territori des de Sant Miquel i per un període de quatre anys per plantar-ho de vinyer. L'entrada és un parell de gallines i el cens, quart de tots els fruits. L'establiment reté així mateix una fadiga de 10 dies⁸²⁶.
- Un parell de dies després, els mateixos censalistes sotsestableixen a Huguet Moster i la seva dona Guillerma, també selvatans, en un tros de terra des de la festivitat de Sant Miquel i per un període de 5 anys amb la condició que el plantin de vinya. L'entrada consisteix en un parell de gallines i el cens és el quart de la collita de pa i vi. Així mateix els sotsestabliments retenen els drets, domini i fadiga de 10 dies⁸²⁷.
- El tercer contracte, constituït pels mateixos sotsestabliments en favor de Joan Forner i la seva dona Cervera, també selvatans, té com a objecte un tros de terra des de Sant Andreu i per tres anys que s'ha de plantar de vinya. L'entrada, cens i resta de drets reservats pels censalistes són així mateix coincidents amb els documents anteriors⁸²⁸.

⁸²⁵ Valls 1304, caixa 1, lligall 7 (1304, novembre 4)

⁸²⁶ Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8 (1305, setembre 10)

⁸²⁷ Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8 (1305, setembre, 12)

⁸²⁸ Selva del Camp 1305-1305, caixa 2, lligall 8 (1305, setembre 19)

- Finalment, Berenguer Ferrer, de la fàbrica major de la Selva sotsestableix a Pere Fabregat i la seva dona Margarida, també habitants d'aquesta població en un tros de terra situat al terme selvatà per un període de 7 anys a partir de la festivitat de Sant Miquel per plantar-ho de vinya. L'entrada és de 12 diners i el cens el quart de la collita, a més de la retenció per part del sotsestableient dels drets, domini i fadiga de 10 dies⁸²⁹.

Una altra de les finalitats de l'establiment de tinences de terra, tot i que les proporcions són clarament inferiors, és el canvi d'ús de la tinença que passaria de terra de conreu a sòl urbà, amb l'obligació per part del nou titular del domini útil de bastir-hi habitatges. Són pocs contractes però és una figura que s'identifica clarament a les fonts alcoverenques i selvatanes i que serà tractada amb més profunditat en l'apartat relatiu a l'urbanisme de la vila.

En altres establiments i sotsestableiments s'insereixen, així mateix, condicions particulars (a diferència dels documents relatius al vinyer) sobre detalls concrets que afecten les tinences, com per exemple en el terme alcoverenc que el tinent està obligat a fer tres llaurades complertes en quatre anys⁸³⁰; que no se'n pot desprendre abans de quatre anys⁸³¹; que ha de permetre el pas d'un nombre concret de veïns a les seves explotacions⁸³² o del propi estableient que reté la via⁸³³; o, també, en el cas del sotsestableient, que aquest com a senyor mitjà es fa càrrec del cens que continua percebent el senyor directe⁸³⁴. Així mateix, en els documents selvatans sabem de clàusules com per exemple que el sotsestableient reté les oliveres i les alzines de la finca⁸³⁵; que el sotsestableient reté l'entrada i sortida de les bèsties i el tinent no pot plantar ni erradicar arbres⁸³⁶; o el tinent ha de tancar les llindes amb una tàpia⁸³⁷. Finalment, respecte als documents vallencs sabem per exemple de la clàusula per la qual es permet al tinent posar i talar arbres⁸³⁸; la llibertat de posar, arrencar i veremar⁸³⁹; o la reserva de via d'entrada i sortida per dos llocs per part de l'estableient⁸⁴⁰.

⁸²⁹ Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8 (1305, setembre, 23)

⁸³⁰ Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1315, octubre, 5)

⁸³¹ Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1315, desembre, 1)

⁸³² Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1316, agost, 9)

⁸³³ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1304, gener, 27)

⁸³⁴ Alcover 1319-1321, caixa 10, lligall 123 (1319, octubre, 14)

⁸³⁵ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1300, abril 21)

⁸³⁶ Selva del Camp 1301-1302, caixa 2, lligall 5 (1302, febrer, 26)

⁸³⁷ Selva del Camp 1301-1302, caixa 2, lligall 5 (1302, maig., 21)

⁸³⁸ Valls 1316, caixa 2, lligall 12 b) (1316, agost, 21)

⁸³⁹ Valls 1316, caixa 2, lligall 12b) (1316, agost, 16)

⁸⁴⁰ Valls 1319, caixa 2, lligall 13a) (1319, setembre, 19)

Per acabar amb les condicions i finalitats també hem de fer esment de l'existència de contractes en què, tot i que no se'n fa una menció expressa de la finalitat per la qual es constitueixen, creiem que aquesta pot ser clarament la de posar en conreu la totalitat o part de la finca que es troba erma. En aquest cas es trobaria el sotsestabliment atorgat el dia 25 de novembre de 1311 per Maria, vídua de Pere Sisteller, habitant d'Alcover, en favor de Pere Julià, també alcoverenc i que té per objecte un tros de terra erma a aquell lloc que té per Ramon Vives sota cens constituït.⁸⁴¹ O també el sotsestabliment atorgat per Arnau Cunit i la seva dona Teresa, habitants de Constantí, en favor de Berengueró Montoliu i la seva dona Ramona i que té per objecte un tros de terra situat al terme de la Selva, a lloc nomenat Pedragrossa, cap al camí de Tarragona. El censatari entre d'altres condicions haurà de llaurar el terreny abans de 2 anys⁸⁴². Justament aquesta expressió, llaurar, és el que ens fa pensar en la possibilitat que aquesta sigui una terra erma i que es disposa que es planti de cereal (de fet els camps de cereal es llauraven i en canvi quan es menciona la vinya sempre s'empra el verb plantar).

1.1.1. L'extensió de les tinences

L'extensió d'aquest tipus de tinences establertes, pel que fa als termes alcoverenc i vallenc, és pràcticament desconeguda. Només sabem a Alcover de dos contractes d'establiment en els quals es menciona concretament l'extensió de l'objecte del contracte:

- En el primer d'ells, datat el 10 d'agost de 1303, Joan Peiró, d'Alcover, estableix a Ramon Erimbau, també alcoverenc, en una quarterada de terra situat en aquesta població. L'entrada pactada és de 12 diners i el tinent haurà de satisfer, a més una pensió anual de 2 sous per Santa Maria d'agost⁸⁴³.
- El segon instrument és l'establiment atorgat per Saura, vídua de Berenguer Puig i tutora de Ramon fill seu, juntament amb Berenguer Pellicer i la seva dona Ramona, tots ells veïns d'Alcover i que té com a objecte 3 quartans de terra en l'honor del seu mas, de nom Mas d'en Puig, a Alcover, que estableixen als esposos Guillem Barral i Elisenda, també alcoverencs. L'entrada fixada és de 7 sous i el cens a abonar per part dels establerts és de 6 sous per Sant Miquel de setembre.⁸⁴⁴

El contracte identificat al terme vallenc és un establiment atorgat per Pere Vila i la seva dona en favor de Berenguer Ermengol i la seva dona, tots ells vallencs, i que té per objecte una quarterada de terra de secà⁸⁴⁵.

⁸⁴¹ Alcover 1306-1311, caixa 7, lligall 116

⁸⁴² Selva del Camp 1301-1302, caixa 2, lligall 5, (1302, maig, 21)

⁸⁴³ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115

⁸⁴⁴ Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119. Aquest contracte ja ha estat mencionat a la nota en parlar de l'apartat del dret de dimissió.

⁸⁴⁵ Valls 1319, caixa 2, lligall 13a) (1319, setembre, 15)

En canvi, els sotsestabliments atorgats al terme selvatà són més rics en notícies pel que fa a l'extensió de les tinences sotsestablertes tal i com es reflecteix a la graella exposada a continuació:

Taula 51
Selva del Camp. Sotsestabliments de tinences mesurades en quarterades

Establient	Població establiment	Tinent	Població tinent	Descripció objecte estalimant	Entrada i cens	Data	Llibre notarial
Ramon Vallcurva	Selva	Guillem Massó, fill de Berenguer, i esposa Maria	Selva	3 quarterades de terra erma al terme de la Selva, mas meu de Riera	A plantar abans de 3 anys Entrada : 40 sous Cens : quart	1300/05/16	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Ramon Vallcurva	Selva	Guillem Ripoll i esposa Maria	Selva	2 quarterades de terra erma al terme de la Selva, mas meu de Riera	A plantar abans de 3 anys Entrada : 28 sous Cens : quart	1300/05/16	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Ramon Vallcurva	Selva	Pere Massó, fill de Ramon Massó i esposa Ramona	Selva	dues quarterades de terra mesurades a mas meu de Riera	Entrada : 26 sous Cens : quart de tot	1300/07/05	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Arsendis, vídua de Père Esteve, i Pelegrí Esteve, fill seu de més de 15 anys	Selva	Guillem Managuerra, fill de Joan Managuerra difunt	Selva	una quarterada de terra al terme de la Selva, al camí de Tarragona	plantat en un any des de Nadal Entrada : 8 sous Cens : quart	1300/10/31	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Ramon Vallcurva	Selva	Bernat Roures, fill d'Arnau	Selva	dues quarterades de terra al terme de la Selva, al mas meu de riera	per plantar de vinya abans de 3 anys Entrada: 26 sous Cens: quart (vinya al celler, blat a era)	1301/04/05	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Ramon Vallcurva	Selva	Pere Roures, fill d'Arnau i germà de Bernat	Selva	dues quarterades de terra al terme de la Selva, al mas meu de riera	per plantar de vinya abans de 3 anys Entrada: 26 sous Cens: quart (vinya al celler, blat a l'area)	1301/04/05	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Ramon Vallcurva	Selva	Ramon Peiró	Selva	dues quarterades de terra al mas meu de Riera,	plantat abans de 3 anys Entrada : 25 sous Cens : quart de tot	1301/04/19	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Ramon Vallcurva	Selva	Esteve Terre i esposa Ermessenda	Selva	dues quarterades de terra al mas meu de Riera,	plantat abans de 3 anys Entrada: 26 sous Cens : quart de tot	1301/04/19	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5

Establient	Població establient	Tinent	Població tinent	Descripció objecte estalimant	Entrada i cens	Data	Llibre notarial
Ramon Vallcurva	Selva	Esteve Terre i esposa Ermessenda	Selva	dues quarterades de terra al mas meu de Riera,	plantat abans de 3 anys Entrada: 26 sous Cens : quart de tot	1301/04/19	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Ramon Vallcurva	Selva	Ramon Bonavila i esposa Elisenda	Selva	quatre quarterades de terra a terme de la Selva a mas meu de Riera	Entrada : 40 sous Cens : quart de tot	1301/05/02	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Ramon Vallcurva	Selva	Pericó Peironet, fill de Pere i esposa Ramona	Selva	dues quarterades de terra al mas de Riera, terme de Selva	plantat abans de 3 anys Entrada : 26 sous Cens : quart de tot	1301/05/06	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Ramon Vallcurva	Selva	Pericó Ferrer, fill de Guillem Ferrer, i esposa Ramona	Selva	quatre quarterades de terra a mas meu de Riera	plantat abans de 3 anys Entrada : 52 sous Cens : quart de tot	1301/05/09	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Ramon Vallcurva	Selva	Ramon Grima i esposa Elisenda	Selva	dues quarterades de terra al mas de Riera	per plantar de vinya abans de 3 anys Entrada : 26 sous Cens : quart de tot	1301/05/19	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Ramon Vallcurva	Selva	Joan Andreu, piquer i esposa Ramona	Selva	dues quarterades de terra mesurades a terme de la Selva, mas meu de Riera	plantat abans de 3 anys Entrada : 20 sous Cens : quart de tot	1301/08/26	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Ramon Ripoll, fill de Pere Ripoll i esposa Ramona	Selva	Guillemó Pasqual i esposa Ramona	Selva	quatre quarterades i un quartà de terra a terme de la Selva	Plantar una quarterada de vinya abans de 2 anys Entrada : 12 diners Cens : 3 sous per Tots Sants excepte el proper	1301/08/30	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Berenguera, vídua de Pere Ayolf	Selva	Ramon Ayolf, fill meu i esposa Elisenda	Selva	una quarterada de terra a terme de la Selva	Entrada : 12 diners Cens : quart de tot	1301/09/01	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Ramon Vallcurva	Selva	Pere Ventura i esposa Mansilia	Selva	sis quarterades de terra al mas meu de Riera	plantat abans de 4 anys Entrada : 120 sous Cens : quart de tot	1301/09/26	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5

Establient	Població establient	Tinent	Població tinent	Descripció objecte estalimant	Entrada i cens	Data	Llibre notarial
Ramon Vallcurva	Selva	Pere Ventura i esposa Mansilia	Selva	tres quarterades de terra al mas de Riera	plantat abans de 3 anys Entrada : 60 sous Cens : quart	1301/10/30	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Ramon Vallcurva	Selva	Pere Bonet	Selva	tres quarterades de terra al mas de Riera	plantat abans de 3 anys Entrada : 60 sous Cens : quart	1301/10/30	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Ramon Vallcurva	Selva	Guillem Massó i esposa Bernarda	Selva	tres quarterades mesurades de terra que ja establirem a Pere Ventura	260lanta rabans de 3 anys Entrada : 60 sous Cens : quart de tot	1301/12/02	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Ramon Vallcurva	Selva	Ramon Bonavila	Selva	dues quarterades i mitja de terra a mas meu de Reiera	Entrada : 57 sous Cens : quart	1302/05/08	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Joan Massó, fill de Guillem Massó, difunt, i esposa Maria	Selva	Bernat Punyet i esposa Alamanda	Selva	dues quarterades de terra al terme de la Selva	per tres anys Entrada: 4 sous Cens: quart de vinya i de blat	1302/09/15	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Joan Massó, fill de Guillem Massó, difunt, i esposa Maria	Selva	Pere Tapiador i esposa Ramona	Selva	dues quarterades de terra al terme de la Selva	per tres anys Entrada: 10 sous Cens: quart de vinya i de blat	1302/09/15	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Ramon Vallcurva	Selva	Arnau Guasch, de vico d'en Gibot	Selva	quatre quarterades de terra al terme de la Selva al seu mas. Plantat abans de 3 anys	Plantat abans de 3 anys Entrada : 80 sous Cens : quart de tot	1303/02/27	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Eimeric Prats	Selva	Bernat Oliver i esposa Tomasa	Selva	dues quarterades de tera al terme de la Selva, mesurades	plantat abans de 4 anys Entrada : 12 diners Cens : quart de tot	1303/08/23	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Ramon Vallcurva	Selva	Ramon Ripio i esposa Ramona	Selva	dues quarterades de terra mesurada al terme de la Selva al mas de riera	plantat abans de 3 anys Entrada : 21 sous Cens : quart de tot	1304/08/17	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7

Establient	Població establient	Tinent	Població tinent	Descripció objecte estaliment	Entrada i cens	Data	Llibre notarial
Eimeric de Prats, militar	Selva	Père Alball	Selva	4 quarterades de terra que té al seu mas	Entrada : 12 diners Cens : quart de tot	1305/12/03	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Ramon Vallcurva	Selva	Bernat Arnau i esposa Ramona	Selva	1'5 quarterades de terra al terme de la Selva, a mas meu de Riera	26 lanta rabans de 3 anys Entrada : 26 sous Cens : quart de tots els fruites	1308/08/01	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Bertomeu Albinyana, tutor de Vidal fill seu	Vilallonga	Guillem Pere	Selva	dues quarterades i mitja de terra que són en aquella mitja masia que té per Pere Basses de Tarragona de la qual tenia una i mitja per plantar vinya i una quarterada "ad pent"	Entrada : 12 diners Cens : 8 sous per Sant Miquel	1308/09/03	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Berenguer Gonabert i esposa Saura	Aleixar	Jaume Nicolau i esposa	Selva	una quarterada de terra al terme de l Selva	Entrada: 12 diners Cens: 2 sous per Nadal	1311/01/22	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Ponç Bonavila i esposa Maria	Selva	Pericó Marsella i esposa Gerarda	Selva	dues quarterades de terra plantada que tenim per R. Pochebo a cert cens	Entrada: 12 diners Cens : 7 sous per Sant Miquel	1316/10/03	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Ponç Bonavila i esposa Maria	Selva	Ramon Barberà i esposa Elisenda	Selva	dues quarterades i mitja de terra que té per R. Pochebo a cert cens	Entrada : 12 diners Cens : 7 sous per Sant Miquel	1316/10/03	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16

Malgrat que, com ja s'ha dit en els capítols anteriors, els sotsestabliments atorgats per Ramon Vallcurva s'observa una certa estabilitat pel que fa a l'entrada que els tinentes han de satisfer per accedir al domini útil de la tinença, el cert és que tornem a confirmar que l'extensió de les tinences solament és un dels diferents factors que es tenen en compte en aquestes transaccions, fet que queda clarament demostrat en la comparació de dos d'aquests sotsestabliments datats el 15 de setembre de 1302 i en els quals Joan Massó, fill del difunt Guillem Massó atorguen i la seva dona atorguen a cada instrument dues quarterades de terra per un període de 3 anys i es reserven la percepció del quart de tota la collita de blat i vinya com a cens. Tot i que aquestes condicions són similars a tots dos contractes, els drets d'entrada varien: en un és de 4 sous i en l'altre de 10 sous.

1.1.2. Període de transmissió del domini útil

Respecte al temps en què es formalitza davant notari la transmissió del domini útil, comprovem com les dates es concentren bàsicament en el període de temps comprès entre els mesos d'agost i gener, coincidint en línies bàsiques amb els mesos posteriors a la collita de cereal, el període de temps en què es comença a preparar la terra per a la propera llaurada.

Taula 52
Període en què es constitueixen els establiments de tinences dedicades al monocultiu de cereal

Mes	Alcover	Selva del Camp	Valls
Gener	8,39	5,62	0,00
Febrer	4,20	11,24	0,00
Març	3,50	2,25	2,00
Abril	4,89	10,11	4,00
Maig	4,20	7,87	10,00
Juny	1,40	1,68	4,00
Juliol	2,10	5,06	2,00
Agost	20,28	14,60	14,00
Setembre	20,28	10,67	40,00
Octubre	18,88	15,17	12,00
Novembre	8,39	9,55	10,00
Desembre	3,50	6,18	2,00

A les tres poblacions estudiades, tot i que amb certes variacions, es percep clarament com durant els mesos de juny i juliol, els que entenem que són els relatius a la collita dels esplets als camps de cereal, apenes es formalitzen contractes. Aquestes dades ens permeten completar el coneixement que tenim sobre aquest tipus de cultiu ja que podem determinar que en aquest territori hi ha un predomini molt clar del conreu de cereal d'hivern, aquell que es recull durant els mesos de l'estiu. Concretament les tasques de la collita s'han de centrar, depenent dels anys i l'evolució de la climatologia entre la segona meitat del mes de juny i el mes de juliol, fet que comporta la interrupció de la resta d'activitats que es poden dur a terme. L'important increment del nombre de documents que es materialitzen a les escriptories durant el mes d'agost semblen confirmar-ho: la collita ja es pot donar per conclosa i el domini útil de la tinença pot ser transferit al nou tinent. De fet, la majoria dels contractes sobre tinences de terra es concentren, sobretot entre els mesos d'agost i desembre. A totes les poblacions se supera clarament en aquests cinc mesos el 50% de les transaccions, amb una punta de més del 71% relatiu a Alcover. Aquesta seria la situació ideal, el censalista transferirà el domini útil al censatari que s'haurà de fer càrrec de les tasques relatives a la preparació del terreny i a la sembra, de manera que l'establient o sotsestablient estalvia força de treball que pot destinar a altres feines. Ara bé, també és durant aquests mesos que es transfereix la tinença quan la collita no ha estat bona i la situació dins del grup familiar pot tornar-se inestable a causa d'un moment de carestia que pot ser més o menys important. Davant d'aquesta situació, una manera de solventar-ho és l'alienació de la propietat física de la tinença, bé mitjançant aquest tipus de contracte, bé mitjançant un contracte de compra-venda, que pensem que seria l'opció més emprada ja que el guany econòmic immediat seria normalment superior.

Les transmissions que es realitzen al llarg de la resta de mesos de l'any, i sobretot les que es concentren en els mesos finals de l'hivern i durant la primavera semblen respondre, com veurem també en el cas dels vinyers, a una única finalitat: la necessitat de disposar d'una font d'ingressos per fer front a les necessitats que s'originen en el si del grup familiar en un moment en què a les llars les despenses s'han anat buidant, encara no ha arribat el temps de la nova collita i es necessita garantir l'alimentació de la família. En la formalització d'aquests contractes també s'ha de tenir en compte la posició social del notu tinent que majoritàriament optarà a accedir al mercat de la terra, com sabem, quan la seva posició econòmica sigui més estable, és a dir, després de recollir els beneficis de les collites.

1.1.3. El cens

Les pensions censals que els censataris hauran de satisfer són, així mateix, tant en metàl·lic com en espècie i també aquí observem diferents maneres d'actuar de les parts tenint en compte si són veïns d'una o altra població. Com és habitual, hem de tenir present l'existència de diferents variables com ara la transmissió de la tinença, a perpetuïtat o al termini o les clàusules a complir, com per exemple la transformació en vinyers, encara que sovint no es reflecteixen formalment.

Taula 53
Establiments i sotsestabliments de terra. Tipus de cens (%)

Tipus de cens	Alcover	Selva del Camp	Valls
Cens monetari	85,42	40,65	93,62
Cens espècie oscil·lant	11,11	56,04	4,25
Cens espècie mixta	1,39	3,31	0,00
Cens espècie fixa	0,69	0,00	0,00
No consta	1,39	1,09	2,13

De la comparació d'aquestes xifres, observem novament com hi ha clares diferències entre Valls i Alcover, per una banda i la Selva del Camp, per l'altra. Així de les dades obtingudes dels contractes relatius a les dues primeres poblacions extreiem una pauta de comportament similar: generalment les parts pacten que els censos que graven les tinences han de ser en metàl·lic. Únicament en comptades ocasions s'opta per una part proporcional de la collita. En canvi, en els instruments que tenen com a objecte tinences selvatanes aquest comportament no es compleix. En aquest territori, els censos en espècie oscil·lant predominen clarament per sobre dels censos monetaris, encara que no creiem que la raó sigui, com semblaria a priori, que estem davant d'un tipus de societat més conservadora, al contrari, hi ha una raó concreta a la qual ja hem fet referència en parlar dels conreus de vinyer i que es desprèn aquí de les clàusules de més de la meitat d'aquests contractes: la conversió d'una finca erma o de cereal en un vinyer en un període de temps determinat. De fet, únicament dos d'aquests contractes en què existeix la condició de plantar la finca de vinyer estableixen un cens en metàl·lic. En el primer d'ells Ramon Ripoll, fill de Pere Ripoll, i la seva dona Ramona, de la Selva del Camp, sotstableixen als esposos Guillemó Pasqual i Ramona, també selvatanes, en quatre quarterades i un quartà de terra al terme de la Selva que han de plantar de vinya abans de 2 anys, i sobre les quals estableixen una entrada de

12 diners i un cens de 3 sous per Tots Sants excepte la propera festa⁸⁴⁶. En el segon d'ells Sança, vídua de Bernat Guasch de la Selva del Camp, sotestableix a Pere Cànoves i la seva dona Saurina, també veïns d'aquesta població en un tros de terra al terme de la Selva del qual han de plantar la meitat de vinya en un termini de 5 anys. L'entrada fixada és de 12 diners i el cens de 7 sous per Santa Maria d'agost. A més la sotestablient reté els drets, domini i fadiga d'una setmana⁸⁴⁷.

Així mateix, si ens fixem en el terme alcoverenc, la decisió d'establir un cens en espècie quan es tracta de terres de conreu que s'han de transformar en vinyer també es reflecteix en els 70% dels documents. Evidentment no són xifres en termes absoluts comparables a les selvatanes, però sí que confirmen l'interés per rebre com a pensió censal una part proporcional de la collita de vinyer per tal de poder especular amb els esplets en els mercats locals o en el mercat de la propera Tarragona, fet aquest que confirmaria doncs, la nostra teoria sobre la posició econòmica en què es troben els establients i sotsestablients quan constitueixen contractes que tenen com a finalitat aquest canvi de roturació. Un estadi on clarament han superat el llindar de l'autoabastiment i han consolidat uns guanys econòmics prou estables com per garantir l'alimentació del grup familiar. Així, es podrien permetre la transformació dels conreus de cereal en vinyer en aquelles peces de terra sobreres que en un primer moment havien estat destinades al cultiu cerealístic, l'aliment necessari per a la seva supervivència.

No pensem, però, que la cerealicultura estigui perdent importància econòmica respecte als cultius vinyer. Al contrari, el conreu de terres de cereal és bàsic i imprescindible per garantir l'alimentació de les famílies camperoles. Creiem que cal situar aquests canvis de roturacions més aviat en un període de l'estabilitat respecte als guanys obtinguts per les collites, amb absència de grans crisis i dins d'una etapa de consolidació demogràfica després d'un període de creixement que permet als sectors més benestants de la població, un cop tenen assegurat el seu substent, la cerca d'altres fonts d'ingressos que consolidin i augmentin el seu patrimoni. I en aquest estadi de desenvolupament és on també hem de situar la clara predisposició a establir els censos sobre els agrers cerealístics en moneda ja que tenen garantit el subministrament del cereal necessari per garantir la cobertura de les necessitats del seu grup familiar per una altra via amb el conreu de terres que encara conserven a les seves mans, bé per la pròpia força de treball o bé per mitjà de mà d'obra assalariada. Finalment, tampoc hem d'oblidar que els rendiments econòmics dels excedents de cereal en els mercats locals són inferiors als dels fruits del vinyer, de manera que en aquest cas la decisió d'establir un ens en metàl·lic assegura un benefici econòmic estable i possiblement superior al d'una part dels fruits de la collita en terme de rendiment pobre i amb necessitat de posar part de la inca en guaret per a garantir la regeneració de la terra, fet que afecta a l'extensió de conreu, cosa que, per altra banda, no es produeix a les finques de vinyer.

⁸⁴⁶ Selva del Camp 1301-1302, caixa 2, lligall 5 (1301, agost, 30)

⁸⁴⁷ Selva del Camp 1308-1309, caixa 3, lligall 10 (1309, abril, 17)

Les dates fixades per a l'abonament d'aquestes pensions, són coincidents en línies generals amb el que ja hem indicat en apartats anteriors. Així, en els establiments i sotsestabliments de cereals es concreten en:

Taula 54
Dates de satisfacció dels censos als establiments i sotsestabliments de terra (%)

Data	Alcover	Selva del Camp	Valls
Carnaval	5,78	2,70	---
Sant Miquel setembre	18,18	1,35	42,86
Nadal	33,88	5,41	9,52
Santa Maria agost	19,01	14,86	11,90
Santa Maria setembre	3,30	1,35	---
Pasqua	0,83	1,35	---
Tots Sants	7,44	17,57	23,82
Sant Marc	0,83	1,35	2,38
Sant Lluc	0,83	1,35	---
Santa Maria Magdalena	---	1,35	---
Sant Andreu	1,65	5,41	4,76
Sants Pere i Feliu	2,48	2,70	2,38
Pentecosta	1,65	---	---
Candela	0,83	---	---
Sant Vicenç	0,83	2,70	---
Sant Joan Baptista	0,83	1,35	2,38
Ascensió	1,65	---	---
Santa Creu	---	1,35	---
Sant Martí	---	1,35	---

Com podem veure a Alcover la data en què se satisfaran gairebé el 34% del total de les pensions d'establiments i sotsestabliments constituïts és la festa de Nadal, unaxifra que s'incrementa fins a superar el 70% del total si sumem el percentatge relatiu a la festa de Santa Maria d'agost i Sant Miquel de setembre, mentre que la resta de festivitats es distribueixen el percentatge restant, destacant Tots Sants i Carnaval. En canvi, a la Selva del Camp el pagament de les pensions censals s'estén al llarg de tot el calendari litúrgic, tot i que hi ha una certa preferència per Santa Maria d'agost i Tots Sants. Finalment, respecte a Valls, de moment només podem valorar les dades relatives a l'agrícola cerealístic, on clarament la festa de Sant Miquel de setembre és l'opció majoritàriament escollida amb gairebé el 43% del total. A molta distància se situen Tots Sants amb gairebé el 24% del total i Santa Maria d'agost amb quasi el 12%.

No sembla que la motivació per escollir una o altra data sigui deguda al tipus d'espècie conreada. Almenys això és el que podem deduir a partir de les xifres vallenques, on clarament destaca la festivitat de Sant Miquel, una data que coincideix amb la collita dels esplets del vinyer i no pas amb el cereal, encara que no podem obviar que les dades són força diferents pel que fa a les dues poblacions de les quals sí que tenim informació per comparar i que en el cas vallenc Sant Miquel té un valor afegit en ser el patró de la universitat. Amb tot, està clar que són dates que no estan escollides a l'atzar ja que tant Sant Miquel com Santa Maria d'agost són festivitats que coincideixen amb el final de l'etapa de les collites de les dues espècies de conreu principals, el cereal i el vinyer, de manera que els camperols tenen més possibilitats de fer front amb garanties la satisfacció de les seves obligacions emfitèutiques, sobretot pel que fa a l'abonament de la pensió censal. En

conseqüència podem considerar que en el moment d'establir les condicions de l'emfiteusi, almenys pel que fa a aquest aspecte en concret, es va beneficiar la posició del censatari, fet que, per altra banda també beneficia al censalista en haver més possibilitats de poder garantir el pagament si aquest es fixa en aquestes dates. En canvi, la festivitat de Nadal, que destaca a la vila d'Alcover, és més complexa ja que és una època en què es recull el guany que pot produir la sortida al mercat del vi novell, però les famílies també han de fer front a les despeses ocasionades per la matança del porc, de manera que, en aquest cas, probablement l'establiment de la satisfacció dels censos en aquestes beneficia la posició dels censalites sobre els censataris.

1.2. Establiments i sotsestabliments de vinyer

Com ja hem fet menció en parlar de la petita propietat camperola, els conreus de vinyer s'estenen de manera general al llarg dels termes d'Alcover i la Selva del Camp (vegeu taules 21 a 24 de l'annex). Només en el cas alcoverenc, a partir de les dades obtingudes de les nostres fonts, observem una lleu tendència a la concentració parcel·lària, a la zona de la via de Bombarguet. Respecte a la universitat vallenga, la informació que tenim a partir d'aquests documents és testimonial ja que només sabem de l'establiment d'una finca de mallol, vinya jove, atorgada per Berenguer Segarra i la seva dona Arsendis, de Valls en favor de Guillem Serra, també valleng, el 3 d'abril de 1320 .L'entrada a satisfer és de 160 sous i s'estableix una pensió censal de 5 sous a pagar per Sant Miquel⁸⁴⁸.

1.2.1. Extensió de les tinences

Respecte a aquest tema les nostres fonts solen ser força silencioses. Així, pel que fa al terme alcoverenc, només tenim dades sobre la constitució d'un establiment atorgat pels esposos Ferrer Cerdà i Maria, d'Alcover, a favor de Guillem Sabater i la seva dona Ramona, també veïns d'aquesta població i que té per objecte una quarterada de vinya situada al terme d'Alcover⁸⁴⁹. Les fonts selvatanes donen més informació sobre aquest tema, encara que de nou són clarament insuficients. En concret, només hem documentat cinc sotsestabliments on es fa menció expressa d'aquesta dada parlant de la transmissió de tinences d'entre una i quatre quarterades. Són:

- Ramon Ripoll, fill de Pere Ripoll, difunt, juntament amb la seva dona Ramona, sotstableixen als esposos Guillem Mallola i Guillerma, tots ells veïns de la Selva del Camp, a quatre quarterades mesurades de vinya al terme de la Selva, tot indicant que han d'estar plantades abans de 2 anys, fet que ens fa pensar que almenys part del terreny està erm o dedicat a un altre conreu que no s'esmenta. Es fixa un dret d'entrada

⁸⁴⁸ Valls 1319-1320, caixa 2, lligall 13 b)

⁸⁴⁹ Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1316, febrer, 28)

de 12 diners i una pensió censal a abonar per Tots Sants, excepte el primer any, de 3 sous. Així mateix, reté una fadiga de 10 dies⁸⁵⁰.

- Berenguer Ferrer, de la fàbrica, i Guillerma, vídua de Guillem Ferrer, veïns de la Selva del Camp, sotstableixen a Pere Ollol, també selvatà, en tres quarterades de vinya situades al terme de la Selva del Camp per un període de tres collites a partir de la propera vendímia. El cens a satisfer és la meitat dels esplets⁸⁵¹.
- Guillem Gibot, de la Selva del Camp, sotsestableix a Mateu Solzina, veí d'Almoster, en dues quarterades de vinya situades al terme selvatà. Es fixa un cens de la meitat de la collita i desconeixem les dades sobre el dret d'entrada⁸⁵².
- Bertran Ferrer i la seva dona Ramona sotsestableixen a Arnau Ripoll i la seva dona Maria, tots ells selvatans, en una quarterada de vinya al terme de la Selva del Camp. L'entrada es fixa en 12 diners i el cens en 6 sous a pagar per Sant Miquel. També hi ha una reserva de fadiga de 10 dies⁸⁵³.
- Finalment, Arnau Grimau, fill del difunt Ramon Grimau, veí de la Selva del Camp, sotsestableix a Guillem Guasch, fuster, també selvatà, en tres quarterades de vinya al terme de la Selva del Camp per un període de 5 anys i amb un cens a satisfer en concepte de lloguer de 10 sous per la Festa de l'Aparició⁸⁵⁴

No és prou informació com per poder aportar-ne dades concloents ja que, a més, difereixen entre el tipus de cens o d'entrada que s'han de satisfer. En concret, respecte a l'entrada veiem con la quantia a abonar en els casos en què tenim constància, és la mateixa encara que no són tinences d'extensions similars. I aquest fet també s'observa en el cas de les pensions censals ja que en una explotació de quatre quarterades s'estableix la satisfacció de 3 sous de cens i en canvi en una altra tinença de només una quarterada, aquesta pensió s'assenyala en 6 sous. No són, doncs, dades que es puguin tractar d'una manera aïllada, al contrari, s'han de tenir en compte molts altres factors tant de caire físic com humà per tal d'analitzar l'establiment d'aquests clàusules.

1.2.2. Període de transmissió del domini útil

La data en què es formalitza la constitució d'un establiment o un sotsestableiment també té una certa importància des del punt de vista econòmic perquè del seu coneixement i estudi es poden extreure conclusions sobre la situació econòmica dels grups familiars que intervenen en aquest mercat i sobre la necessitat de transferir la tinença en un o altre període de temps.

⁸⁵⁰ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1301, febrer, 27)

⁸⁵¹ Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8 (1305, novembre, 2)

⁸⁵² Selva del Camp 1308-1309, caixa 3, lligall 10 (1309, abril, 6)

⁸⁵³ Selva del Camp 1309-1311, caixa 3, lligall 12 (1311, gener, 13)

⁸⁵⁴ Selva del Camp 1316-1317, caixa 4, lligall 16 (1317, febrer, 13)

Taula 55
Dates de constitució dels establiments/sotsestabliments de tinences de vinyer(%)

Mes	Alcover	Selva del Camp
Gener	4,17	13,45
Febrer	29,17	8,40
Març	4,17	15,97
Abril	0,00	6,72
Maig	0,00	6,72
Juny	0,00	0,85
Juliol	4,17	0,00
Agost	0,00	5,88
Setembre	8,33	5,88
Octubre	25,00	10,92
Novembre	16,66	11,76
Desembre	8,33	13,45

Veiem com a la població d'Alcover els instruments documentats són certament escassos entre els mesos de març i agost mentre que el període corresponent als mesos inclosos entre setembre i febrer concentra la majoria de formalització de les contractacions. Pel que fa al terme selvatà aquestes dades són coincidents en línies generals, encara que hem d'establir algun matís ja que durant el mes de març l'activitat notarial és més important i es perllonga, tot i que de manera decreixent, durant els mesos d'abril i maig, essent pràcticament inexistent entre juny i juliol.

Són diversos els factors que poden influir en aquest fet i s'ha de tenir sempre present que, en línies generals, els atorgants se situen en estrats socials en els quals se supera amb escreix el llindar de l'autobastiment. Així, un factor clarament subjectiu i que no es pot demostrar documentalment ha de ser l'ànim de l'establient o sotsestablient en el qual, en el moment de transferir el domini útil de la tinença, ha de pesar el fet que les parcel·les de vinyer necessiten d'uns períodes de preparació força complexos que s'estenen al llarg de tot el calendari agrícola. En conseqüència, la transmissió física tendirà a realitzar-se de manera que sigui el nou tinent qui es faci càrrec de la cavada, la poda, etc. Es fa difícil pensar en un grup familiar que, si no és per motius de necessitat, es desprengui de la possessió d'una tinença a la qual ha dedicat molta força de treball, encara que sigui per la via de mà assalariada, i deixi que els beneficis de la collita siguin per al nou tinent.

Un altre dels aspectes que poden influir-hi és una possible situació de necessitat creada en el si d'una unitat familiar a causa d'uns resultats econòmics adversos com a conseqüència, per exemple, d'un període de collites dolentes o, si més no, inferiors a l'esperat. Aquest fet, en el cas del sector més feble de la societat, obliga a prendre mesures dràstiques com ara l'alienació de les explotacions⁸⁵⁵. Tanmateix, tot i que no la descartem, creiem que aquesta seria una opció més vàlida en el cas de la compra-venda, on realment el camperol podria obtenir un guany més elevat en desprendre's de la totalitat dels seus drets sobre la tinença,

⁸⁵⁵ JOSEP MARIA SALRACH MARES, «La vinya i els viticultors a la Catalunya de l'Alta Edat Mitjana», p. 134. Fa menció a aquesta qüestió en analitzar les dates relatives als contractes de compra-venda de vinyers i diu: "...Que les vendes ho són per necessitat sembla provar-ho també el calendari d'aquestes vendes... els pagesos venen poques vinyes els mesos bons, entorn de les collites de cereals i vi... A partir d'aquí les coses es disparen. Imaginem que la collita ha estat dolenta. El pagès tindrà dificultats per a alimentar a la família, sembrar, pagar els creditors o satisfer els censos. El recurs serà vendre."

no solament del domini útil, encara que aquest és un fet que, a priori, s'intentarà evitar en el cas de la petita pagesia. Així, en el cas dels documents d'establiments i sotsestabliments, la situació de necessitat no ha de ser extrema ja que els grups familiars poden permetre's el despreniment només de la part física de la tinença i assegurar-se, d'aquesta manera la percepció anual d'unes rendes. Només en el cas que la possible situació de necessitat es perllongués s'hauria d'arribar a desprendre's la totalitat dels drets emfitèutics que s'hauria reserva mitjançant un contracte de compra-venda que li asseguraria l'obtenció d'un nou benefici respecte la mateixa tinença.

La transferència per motius de necessitat es pot veure reflectida de manera més clara en un altre període de temps que es dona ja avançat l'hivern, entre els mesos de febrer, març, abril i fins i tot maig. En aquests moments ja s'han consumit els excedents reservats per a l'alimentació familiar, no hi ha entrada de nous esplets i fins i tot es pot suposar que la nova collita sigui dolenta. I a tot això s'ha d'afegir la necessitat de disposició d'efectiu per a satisfer possibles deutes⁸⁵⁶. Aquesta creiem que seria la raó principal per la qual gairebé la meitat dels instruments documentats a la Selva del Camp i gairebé el 38% a Alcover es transfereixen durant aquests mesos.

Un altre factor que s'ha de tenir en compte és el relatiu als esforços que les famílies camperoles han de dedicar durant el temps que dura la recollida dels esplets del cereal d'hivern (entre finals de juny i agost segons l'estat de maduració del fruit). Són unes tasques força complexes i que necessiten de la dedicació complerta de tota la unitat familiar, fet que pot arribar a provocar la intervenció de les famílies camperoles en altres tipus d'activitats. Aquests mesos també coincideixen amb l'època en que les llars camperoles es troben en una posició més enfortida des del punt de vista econòmic ja que els guanys de la collita del cereal i posteriorment del vinyer els permeten satisfer censos, pagar creditors i, si la campanya ha resultat bona, acumular excedents suficients per autoabastir-se fins a la propera collita, fet que també ha de ser un motiu per tal de no traspasar la tinença ni en aquestes dates en els mesos immediats però en canvi, aquests guanys, sí que poden suposar la intervenció d'aquestes famílies camperoles de noves tinences, les despeses i càrregues emfitèutiques de les quals es veuen en posició d'assumir, cercant d'aquesta manera garantir l'autoabastiment de la unitat familiar, superant el llindar de la pobresa, en alguns casos, i la construcció o consolidació d'un cert patrimoni, en altres.

1.2.3. El cens

En línies generals, la pensió censal es materialitza en l'abonament d'una part de la collita (cens en espècie oscil·lant) o bé una quantitat en metàl·lic (cens monetari), tot i que també perviuen en menor mesura censos mixtes (una part en espècie i una altra en metàl·lic o dos tipus de pensions en espècie diferenciades). Cal recordar, però, que en el moment d'establir els pactes relatius al cens que el nou emfiteuta haurà d'abonar, hi haurà tota una sèrie de

⁸⁵⁶ SALRACH, «La vinya i els viticultors a la Catalunya de l'Alta Edat Mitjana», p. 134 on diu "...el pagès devia veure que no podia soldar les collites, les reserves de l'any anterior amb les del nou."

condicionants que s'hauran de tenir en compte i que no es reflecteixen en el contingut dels instruments.

Taula 56
Establiments i sotsestabliments de vinyers. Tipus de cens (%)

Tipus de cens	Alcover	Selva del Camp
Cens monetari	83,30	51,24
Cens espècie oscil·lant	12,50	43,80
Cens espècie mixta	4,20	3,31
No consta	0,00	1,65

Les dades que hem obtingut sobre el tipus de cens predominant a aquests contractes ens porten a dues realitats diferenciades. En línies generals, sembla fora de dubte que els establiments i sotsestabliments es desprenen del domini útil de les parcel·les amb la finalitat última d'obtenir un guany econòmic a l'hora que continuen mantenint tota una sèrie de drets sobre les tinences. Ara bé, el predomini d'un o altre tipus de cens són, a priori, indicadors de realitats socials i econòmiques diferents. Així, a Alcover, tot sembla indicar que s'ha superat l'estadi en què majoritàriament es fixaven els censos en espècie. Un estadi econòmic considerat conservador en el qual quan es dona una temporada de males collites, els censalistes també veuen minvada la seva capacitat econòmica en disminuir els guanys obtinguts mitjançant censos fixats sobre una part proporcional de la collita. Quan aquest sistema comença a evolucionar cap a altres estadis, els titulars dels drets emfitèutics opten cada vegada més per constituir pensions monetàries que els asseguruen el manteniment del benefici sobre la tinença, independentment del resultat de la collita. No obstant això, els censalistes assumiran un nou risc ja que estaran sotmesos a les decisions dels monarques sobre la devaluació de la moneda, encara que es pot considerar que aquest és un risc menor.

La informació d'aquestes pensions monetàries, que a Alcover superen el 83% del total ens permet ratificar com el fet de satisfer una entrada més o menys elevada no és inversament proporcional al cens que es pacta, cosa que de nou confirma la hipòtesi de l'existència de que tota una sèrie de factors que no es reflecteixen en el redactat dels contractes i que condicionen les clàusules finals que es pacten per a la transferència d'aquest domini útil i en concret l'establiment del cens. D'aquesta manera tenim constància a Alcover de dos establiments en les quals se satisfà una entrada de 5 sous, però en un d'ells es fixa una pensió anual de 6 sous⁸⁵⁷ i en l'altre aquesta pensió s'incrementa fins als 20 sous anuals⁸⁵⁸. I un altre cas el tenim en dos tinences per les quals es pacta una entrada de 2 sous, però d'una el cens a abonar és de 4,5 sous⁸⁵⁹ i en l'altra és de 28 sous⁸⁶⁰. Aquestes dades també es confirmen pel que fa a les tinences selvatantes tal i com hem exposat anteriorment en parlar de la seva extensió. Així dins del seu terme se sotsestableixen tinences de vinyer amb

⁸⁵⁷ Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1315, setembre, 29)

⁸⁵⁸ Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1315, novembre 12)

⁸⁵⁹ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 117 (1304, febrer, 10)

⁸⁶⁰ Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8 (1304, febrer, 10)

el mateix import d'entrada, 12 diners, però amb censos molt diversos com per exemple 2 sous⁸⁶¹ i 30 sous⁸⁶²; i un altre exemple pot ser el relatiu a les tinences que se sotsestableixen amb una entrada de 2 sous i censos de 3 sous⁸⁶³ o 14 sous⁸⁶⁴.

Respecte als censos en espècie oscil·lant, tot i que presents de manera minoritària al terme alcoverenc, hem de destacar la seva importància econòmica ja que normalment es fixen en la percepció per part dels censalistes de la quarta part de la collita. Aquesta pensió pot ser considerada força elevada, sobretot si tenim en compte que la pràctica agrícola de petites explotacions camperoles s'orienta bàsicament a garantir l'autoabastiment familiar, essent els excedents generats, en principi, escassos. Atenent aquestes dades i centrant-nos ara en les xifres de la Selva del Camp, veiem com el percentatge de censos en espècie oscil·lant s'incrementa fins arribar a gairebé el 44% del total de sotsestabliments constituïts en aquest període de temps. Partint d'aquesta informació i sense una anàlisi més detinguda, podríem entendre que aquesta vila, que a més també presenta una diferència clara amb Alcover respecte al tipus de senyoria que s'exerceix a cada vila, hi hauria una actitud força conservadora per part de la pagesia que es reflectiria clarament en el tipus de cens escollit en la constitució d'aquestes relacions. Entenem, però, que no és així perquè en aquest cas concret, aquest és un fet que afecta clarament als camps de conreu de vinyer en contraposició a les tinences cerealístiques, tal i com veurem en l'apartat següent. Per tant, a la Selva del Camp el factor que ha d'influir en l'establiment d'aquest tipus de cens és l'espècie conreada a la finca, el vinyer i més concretament al preu que pot assolir la collita del raïm al mercat ja que el vi és un bé molt preuat i amb un preu a l'alça al mercat. Així, el fet d'obtenir una part de la collita com satisfacció de la pensió censal pot suposar un guany superior per al titular del dret que no pas l'obtenció any rera any del mateix import en metàl·lic, malgrat el risc de males collites que sembla clar que es considera perfectament assumible per a un sector de la població que ha superat el llindar de l'autoabastiment.

Aquests censos en espècie aporten, així mateix, tot i que d'una manera marginal, informació addicional sobre les espècies conreades a la tinença. Així, encara que aquestes finques són transferides com a monocultiu, en fer la menció dels censos, en ocasions s'especifica que hi ha altres fruits inclosos. D'aquesta manera, trobem el quart de la vendímia, altres collites i fruits⁸⁶⁵; la meitat de la vinya i olivera i el quart d'altres béns⁸⁶⁶; quart de vinya i olivera⁸⁶⁷; o simplement el quart o la meitat de tota la collita⁸⁶⁸ en general. És dir, que en aquestes

⁸⁶¹ Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8 (1305, desembre, 11)

⁸⁶² Selva del Camp 1310, caixa 4, lligall 13 (1310, setembre, 17)

⁸⁶³ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1301, gener, 9)

⁸⁶⁴ Selva del Camp 1308-1309, caixa 3, lligall 10 (1308, novembre, 16)

⁸⁶⁵ Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8 (1305, setembre, 3)

⁸⁶⁶ Selva del Camp 1307-1308, caixa 3, lligall 9 (1307, desembre, 2)

⁸⁶⁷ Selva del Camp 1309, caixa 3, lligall 11 (1309, novembre, 24)

⁸⁶⁸ Selva del Camp 1308-1309, caixa 3, lligall 10 (1308, novembre, 6)

finques conviuen amb el vinyer altres espècies com l'olivera o altres arbres fruiters. El que no esmenten les fonts és la disposició d'aquests cultius dins de la finca, si està als seus marges o llinxes o si s'intercal·len entre les fileres de vinyer, per exemple. Tot i això, sembla clar per a les parts que es transfereix una tinença de vinyer ja que aquest és el concepte que s'insereix clarament a la part dispositiva del document.

Finalment, hem de mencionar els censos mixtes, de presència més aviat marginal. En el cas alcoverenc, tot i representar el 4,20% dels documents només es concreta en un sotsestabliment mitjançant el qual Pere Valls, veí de la Selva del Camp, sotsestableix a Miquel Bonavila, també selvatà, dos trossos de vinya al terme d'Alcover dels quals el rei té reserva dels drets, domini, empara i fadiga de 30 dies, així com el dret a percebre un cens anual d'una quartera i dos quartans d'ordi a mesura d'Alcover. Així mateix, el nou tinent satisfarà una entrada de 50 sous a Pere Valls, el qual es reserva també un cens de 12 sous per Sant Miquel⁸⁶⁹. En ell es pot observar que perviu un cens antic en espècie oscil·lant amb el nou que fixen els sotsestabliments que és en metàl·lic. A la Selva del Camp, on la documentació és en termes quantitius superior, els censos mixtes representen més del 3% i es concreten en quatre documents en total. En ells podem observar nous censos establerts en metàl·lic, mentre perviu un cens més antic en espècie (10 sous per als sotsestabliments i quint per a l'altre titular dels drets, Arnau Gibot de Tarragona⁸⁷⁰); un cens en espècie, molt més oneros, quint de tot, que s'afegeix al primer cens, força més lleu, un capó, que en aquest cas percebia el paborde, titular del domini directe⁸⁷¹; o bé un sotsestabliment on directament es pacta un cens mixte: 6 diners i quart de tot⁸⁷².

Respecte a les dates d'abonament de les pensions censals, en aquells establiments i sotsestabliments que tenim coneixement, podem comprovar com, novament, tot i la dispersió de dates que es pot veure clarament els percentatges més importants es concentren en unes poques festivitats.

Taula 57
Dates de satisfacció dels censos als establiments i sotsestabliments de vinyer (%)

Data	Alcover	Selva del Camp
Carnaval	35,29	3,23
Sant Miquel setembre	17,65	40,32
Nadal	17,65	6,45
Santa Maria agost	11,76	24,19
Santa Maria setembre	5,88	1,61
Pasqua	5,88	3,23
Tots Sants	5,88	4,84
Santa Maria març	0,00	1,61
Sant Marc	0,00	1,61
Sant Lluç	0,00	1,61
Santa Maria Magdalena	0,00	1,61

⁸⁶⁹ Selva del Camp 1311-1313, caixa 4, lligall 14 (1311, desembre, 24)

⁸⁷⁰ Selva del Camp 1316-1317, caixa 4, lligall 16 (1316, octubre, 28)

⁸⁷¹ Selva del Camp 1316-1317, caixa 4, lligall 16 (1317, maig, 28)

⁸⁷² Selva del Camp 1307-1308, caixa 3, lligall 9 (1308, gener, 3)

Data	Alcover	Selva del Camp
Primer dia de setembre	0,00	1,61
Sant Andreu	0,00	1,61
Aparició	0,00	1,61
Sant Pere i Feliu	0,00	1,61

Tanmateix, aquesta concentració de la majoria de contractes en unes dates determinades no implica, però que els percentatges siguin coincidents. A Alcover el predomini clar el presenta la festa de Carnaval, començament d'un període d'abstinència que és molt proper en el temps al període entre collites en el qual els guanys dels esplets i les reserves poden començar a escassejar i es fa necessari tenir disposició d'efectiu per tal de fer front a les necessitats familiars. Sembla clar que el censalista, l'establient ha de ser qui imposa el seu criteri en el moment de fixar la data de pagament del cens perquè aquest moment de l'any es troba ja enmig del període de temps en el qual les famílies més humils poden començar a tenir problemes per a satisfer aquestes i altres obligacions ja que els excedents i els guanys proporcionats per les collites s'acaben i encara no és temps de noves collites.

A la Selva del Camp, en canvi, més del 40% dels contractes fixen la data de Sant Miquel de setembre, coincidint amb els dies finals de la collita, per tal de satisfer l'abonament de la pensió censal. I a aquesta dada li hem de sumar l'important nombre de tinences que satisfan el cens en espècie oscil·lant de manera que els tinents han de satisfer la seva obligació majoritàriament després d'haver realitzat les tasques de recollida dels fruits. Així mateix, si tenim en compte que més del 24% dels contractes també tenen com a data de satisfacció la festivitat de Santa Maria d'agost, coincidint amb el període final de la collita de cereal i, per tant, amb uns tinents en principi amb prou disposició de numerari per fer efectius els seus deures, sembla clar que a la Selva del Camp predomina clarament l'interès del censatari en el moment de fixar quin és el termini d'abonament del preu del cens.

Aquestes dates, sant Miquel, santa Maria d'agost, juntament amb santa Maria de setembre, també són fixades a un bon nombre de contractes relatius al terme alcoverenc, tot i que no en la proporció establerta al territori selvatà. Així mateix, respecte de la festa de Nadal, també amb una certa importància percentual en ambdues poblacions hem de tenir en compte que en ser una data on s'han de fer front a les despeses ocasionades per la matança del porc, però on també els veïns tenen l'entrada numerària dels guanys obtinguts amb la venda del vi novell, com sabem molt preuat, és una festivitat que afavoreix tant al censalista com al censatari.

Finalment, tal i com es pot apreciar a la graella de les dates, hi ha tot una sèrie de dates que realment són mencionades una o dues vegades on la motivació per establir-les pot variar. Sembla clar que es tracta de dates importants per alguna de les parts i que majoritàriament tindran una motivació econòmica. Aquest seria el cas de les festes de Sant Pere i Feliu, que coincideix també amb el final de la collita de cereal; Sant Marc, en ple període pasqual; o Santa Maria de Març, normalment coincidint amb la part final de la Quaresma.

1.3. Establiments i sotsestabliment de terra i vinya

Sabem que hi ha parcel·les de terra en les quals es conreen les dues espècies conjuntament, tot i que els instruments notariais no contenen informació sobre la manera com es distribuïa cada tipus de cultiu a l'agrer. Creiem però, seguint l'exposició de Salrach, que podrien donar-se vàries possibilitats entre les que destacarien les terres delimitades per alguns o tots els seus costats per fileres més o menys espeses de vinyes, de manera que el pagès *“cavant la vinya o llaurant el camp, feia un mateix viatge, estalviava energies i temps de desplaçament i controlava més fàcilment l'explotació o bé terra sembrada de ceps que deixen prou espai com per permetre el conreu de cereals o fins i tot altres espècies com arbres fruiters entre ells.”*⁸⁷³ En relació a aquesta disposició, només trobem alguna referència en el document en el qual Saurina, vídua de Guillem Vairet, estableix a Guillem Ballester i la seva dona Maria, tots ells alcoverencs, en una vinya amb terra contígua de part inferior plantada i de part superior⁸⁷⁴. Entenem que es pot tractar d'una terra plantada de vinya que pels dos extrems té franges de terra amb altres cultius. També menciona que la part inferior està plantada, possiblement de ceps nous que encara no estan donant rendiment però que en un futur milloraran el rendiment de la tinença i els guanys de totes dues parts ja que s'estableix a quart, de manera que també podem suposar que ens podem trobar davant d'una parcel·la que es troba en fase de transformació.

Aquest tipus de conreu combinat és clarament present a les nostres fonts, encara que la seva importància a nivell quantitatiu és força més reduïda, sobretot si comparem el percentatge d'establiments i sotsestabliments constituïts d'aquest tipus de tinences amb els relatius a les parcel·les considerades com a predominant de monocultiu ja que recordem que no podem excloure la possibilitat del conreu d'altres vegetals, tot i que no de manera prou important com per considerar-la clarament un policultiu, almenys des del punt de vista dels actors que intervenen a la seva transmissió. A Alcover no arriben al 5% del total (vegeu taula 25 de l'annex); a la Selva del Camp representen gairebé el 12% del total d'establiments i sotsestabliments de tinences agràries selvatanes (vegeu taules 26 a 28 de l'annex); i respecte a Valls, el seu percentatge és semblant a l'alcoverenc, amb un 3,64% del total, però es materialitza únicament en dos documents:

- En el primer d'ells Bernat Segarra i Guillemona, de Valls estableixen a Andreu Paleroles i la seva dona Elisenda, també vallencs, en una quarterada de vinya i terra en la qual també hi ha plantades oliveres, franca i lliure al terme de Valls per la qual els nous tinents es converteixen en els seus emfiteutes. Es fixa una entrada de 6 sous i un cens anual de 6 sous més. Així mateix els establiments retenen els drets, el domini, la fadiga de 10 dies i el lluíisme⁸⁷⁵.

⁸⁷³ SALRACH, «La vinya i els viticultors a la Catalunya de l'Alta Edat Mitjana», p. 125-126

⁸⁷⁴ Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1315, setembre, 23)

⁸⁷⁵ Valls 1304, caixa 1, lligall 7 (1304, octubre, 12)

- En el segon, Jaume Vilana, rector de Tamarit i executor del testament de Berenguer Pont, presbíter, de Valls, estableix a Berenguer Novell i la seva dona Dolça, també vallencs, en un tros de terra i vinya a Valls per fer front a les despeses de l'aniversari instituït pel dit Berenguer. L'entrada fixada és d'11 sous i el cens a satisfer és de 2,5 sous per Sant Miquel. L'establient reté així mateix, els drets, domini, fadiga de 10 dies, lluïisme i empara⁸⁷⁶.

Aquests dos únics documents no permeten extreure conclusions de tipus econòmic sobre l'agricultura vallenca. Amb tot, sí que comprovem la confirmació d'aspectes jurídics als quals havien fet referència com la lliure disposició del domini complet de les tinences per part dels vilatans, o també la inclusió d'altres cultius com l'olivera a les finques. Així mateix, pel que fa a l'extensió, d'acord amb les dades del primer contracte podem entendre que han de ser finques de dimensions similars a les del vinyer o el cereal.

El pes de l'estudi d'aquest apartat, d'acord amb les xifres que presenten les poblacions, el tindrà doncs, la documentació selvatana completada per la documentació alcoverenca tot i que aquesta última, sobretot pel que fa a dades estadístiques com per exemple el període de temps predominant en què es constitueixen aquestes relacions emfitèutiques pot presentar algun aspecte diferenciador.

1.3.1. Extensió de les tinences

L'extensió d'aquestes parcel·les només en menciona per a quatre documents: el ja exposat relatiu al terme vallenc, d'una quarterada i tres més relatius al terme selvatà. Respecte a Alcover, el silenci de les fonts estudiades és total. I al terme selvatà sabem de tres finques que sí que esmenten les seves dimensions: una finca de tres quarterades que se sotsestableix amb una entrada de 2 sous i la satisfacció d'un cens anual de 12 sous per Sant Miquel⁸⁷⁷; i dues més de dues quarterades d'extensió que se sotsestableixen per una entrada de 12 diners i la sisena part de la collita de cens⁸⁷⁸ i per una entrada de 25 sous i la satisfacció d'un cens anual de 8 sous per Santa Maria d'agost als quals s'afegeixen els 10 sous de cens que ja percebia un altre veí, Pere Ventura⁸⁷⁹ respectivament. Són pocs documents però la informació que ens donen confirma que l'extensió de les tinences ha de ser similar a allò que ja hem vist en parlar dels monocultius, per una banda, i que les diferents raons a tenir en compte en la constitució dels sotsestabliments fan variar clarament tant l'import de l'entrada com del cens, tal i com ho demostren les dues finques que tenen la mateixa extensió i que en canvi es transmeten amb entrades i censos tan diferents. Observem com la tercera finca, a més, té una gradació de titulars fet que, atenent els 18 sous censals en total a què ha de fer front el nou tinent, hauria de determinar l'establiment

⁸⁷⁶ Valls 1304, caixa 1, lligall 7 (1304, novembre, 4)

⁸⁷⁷ Selva del Camp 1303-1305, caixa 2, lligall 7 (1304, febrer, 9)

⁸⁷⁸ Selva del Camp 1311-1313, caixa 4, lligall 14 (1312, febrer, 9)

⁸⁷⁹ Selva del Camp 1319-1320, caixa 5, lligall 17 (1319, novembre, 21)

d'un dret d'entrada reduït. La realitat és, però que aquesta entrada és de 25 sous, molt lluny dels 12 diners de l'anterior, tot i que hi hagi 7 anys de diferència entre ambdós instruments.

1.3.2. Període de transmissió del domini útil

Respecte als períodes de formalització d'aquests contractes, hem de recordar que les dades relatives a Alcover únicament estan recollides en un nombre reduït d'instruments.

Taula 58
Període en què es constitueixen els establiments de tinences de terra i vinya

Mes	Alcover	Selva del Camp
Gener	45,46	5,56
Febrer	9,09	12,96
Març	9,09	3,70
Abril	18,18	0,00
Maig	0,00	5,56
Juny	0,00	1,85
Juliol	0,00	3,70
Agost	0,00	9,26
Setembre	18,18	25,93
Octubre	0,00	5,56
Novembre	0,00	20,36
Desembre	0,00	5,56

D'acord amb les dades contingudes a la taula precedent, i tenint en compte el reduït nombre de contractes alcoverencs en termes absoluts (un total de 14), no considerem que les dades relatives a les tinences alcoverenques siguin completament representatives ja que són molts els mesos en què no hi ha dades sobre la constitució d'establiment o sotsestabliment. En aquest sentit creiem interessant destacar l'absència de dades per a l'últim trimestre de l'any, mentre que a gener s'acumulen més del 45% del total. De fet, si a aquesta xifra sumem la relativa al primer trimestre de l'any, tenim més del 80% dels contractes concentrats en aquest període de temps. Evidentment, és possible que durant aquests mesos hi hagi un augment del volum de contractació, tenint en compte el fet que ens trobaríem en aquell període de temps en que els graners s'han anat buidant i s'han de cercar altres recursos per fer front a les necessitats d'alimentació del grup familiar i a altres càrregues com per exemple la compra de xais per Pasqua o la matança del porc entre desembre i gener. Tot i això, aquesta dada que s'ha d'interpretar amb una certa reserva a causa de l'escàs valor quantitatiu de la documentació alcoverenca.

Possiblement la informació obtinguda de les tinences selvatanes, en ser més abundants en termes quantitatius (un total de 54), pot ser interpretada més objectivament. Així, el primer que observem és una forta concentració de constitució de sotsestabliments entre els mesos de setembre i desembre. Recordem que aquests són els mesos en què es pot donar per conclòs el procés de la collita del vinyer i que el relatiu a la recollida dels esplets cerealístics ja s'havia fet entre juny i juliol. En conseqüència, les tasques de recol·lecció dels esplets de les dues collites principals de la tinença han finalitzat i, en principi, s'ha de començar o s'ha començat a preparar la terra per a la propera sembra i s'han de començar els treballs sobre els ceps. Com ja hem mencionat amb anterioritat, entenem que en el cas d'aquest

tipus de contracte, els atorgants, per norma general, són persones o famílies que ha superat abastament el llindar de l'autoabastiment i generen excedents suficients com per poder desprendre's de tinences mitjançant l'establiment d'una relació emfitèutica que els permeti assegurar-se l'obtenció d'un benefici econòmic anual sobre la finca i la retenció de part d'aquest domini. D'aquesta manera, sembla més coherent que aquests vilatans intervinguin per norma general en el mercat de la terra com a atorgants de contractes d'establiment o sotsestabliments en aquests mesos en què s'hagin d'iniciar els treballs de preparació dels camps o bé en aquell en què aquesta preparació no estigui gaire avançada per tal d'estalviar-se els esforços i la mà d'obra corresponent.

1.3.3. El cens

Les pensions censals que es fixen en la constitució d'aquestes relacions emfitèutiques és en el cas de les tinences alcoverenques pràcticament sempre monetari. De fet només en un dels instruments es fixa com a cens la part proporcional de la collita el quart⁸⁸⁰. En aquest cas concret, destaca el fet que tant l'establient, Ramon Vallcurva, com el tinent Andreu Bremon, són veïns de la Selva del Camp, on sempre hi ha percentatges més elevats respecte als censos en espècie, sobretot quan es tracta de tinences on es conrea vinyer.

A la Selva del Camp, en canvi, el percentatge relatiu als censos fixats en espècie oscil·lant s'incrementen, tot i que no arriba a les proporcions relatives als monocultius de vinyer i en menor mesura de cereal.

Taula 59
Establiments i sotsestabliments de terra i vinya . Tipus de cens (%)

Tipus de cens	Alcover	Selva del Camp
Cens monetari	90,90	74,07
Cens espècie oscil·lant	9,10	18,53
Cens espècie mixta	0,00	3,70
No consta	0,00	3,70

Si continuem amb el fil de l'argumentació que havíem establert prèviament en parlar dels tipus de cens per a tinences de cereal o de vinyer, hem d'interpretar que el fet que en tractar-se de finques on es conreen combinadament dues o més espècies és un factor clarament determinant en el moment d'establir quina serà la pensió censal anual que es pactarà entre les parts. Així creiem que la superfície dedicada al conreu de cada espècie és la que determinarà aquest import i en aquest sentit, centrant-nos en les dades selvatanes, sembla clar que el cereal ocupa una porció de terreny important, almenys suficient com per fer menys interessants els guanys dels esplets dels vinyers, de manera que es tendeix clarament a establir una pensió monetària que asseguri la percepció estable d'un benefici.

Les festivitats en què aquestes pensions censals se satisfaran mostren, també, algun element diferenciador respecte als monocultius.

⁸⁸⁰ Selva del Camp 1308-1309, caixa 3, lligall 10 (1309, març, 9)

Taula 60
Dates de satisfacció dels censos als establiments i sotsestabliments de terra i vinya (%)

Data	Alcover	Selva del Camp
Carnaval	11,11	---
Sant Miquel setembre	22,22	48,58
Nadal	11,11	8,57
Santa Maria agost	11,11	17,14
Santa Maria setembre	---	5,71
Pasqua	11,11	---
Tots Sants	---	2,86
Sant Andreu	---	2,86
Candela	44,45	---
Sant Lluç	---	8,57
Santa Maria de març	---	5,71

El primer que observem, tot i que ho comentem amb una certa cautela a causa de l'escassetat documental, és que a Alcover el percentatge majoritari correspon a la festa de la Candelària, a principis de febrer. Es tracta d'una data en la qual es pot començar a donar algun problema de subministraments, encara que la matança del porc encara està recent i manquen dos mesos per haver d'encarar la possible despesa familiar que pot haver per la compra dels xais. Aquesta data ja està present als conreus de vinyer i terra, tot i que el seu percentatge no es tan aclaparador. Hem d'entendre, però, que aquest pot ser un fet aïllat conseqüència més aviat dels procs documents que tenim per estudiar d'aquest agrer concret al terme alcoverenc.

Les dades que corresponen a tinences selvatanes, en canvi, són més properes a les relatives als monocultius. Veiem, així mateix, com les xifres corresponents a la festivitat de Sant Miquel (més del 48%) són molt properes a les obtingudes per als monocultius de vinyer (més del 40%). Creiem que aquest fet s'ha d'interpretar en clau de la importància que a la Selva del Camp se li està donant en aquests anys al conreu del vinyer. En aquests dies, les feines relatives a la recollida del raïm estan gairebé enllestides i aquest és un fruit molt preuat des del punt de vista econòmic que pot arribar a tenir un preu força important al mercat. Així, encara que en aquest tipus de tinences la collita pot arribar a no ser gaire important, si és suficient per produir un cert excedent que pugui ser venut en el mercat local pot fer que els tinents es trobin en una situació més favorable per afrontar el compliment de les seves obligacions. Així mateix, també podem observar com, encara que a molta distància, la segona data escollida per a satisfer la pensió censal és la festivitat de Santa Maria d'agost, on es dona una situació similar, aquesta vegada amb els esplets dels cereals (encara que no arriben als preus del mercat que el raïm), fet aquest que afavoreix clarament la situació del censatari. Finalment, també hem de destacar que, encara que amb un cert decreixement, a la Selva del Camp, per a aquest tipus de tinences, també se situen dates per a satisfer els censos al llarg de tot el calendari litúrgic que segons quin sigui el dia afavoriran la posició del censalista respecte el censatari o al contrari.

1.4. Establiments i sotsestabliments d'horta

L'espai dedicat al conreu de l'horta, com ja s'ha dit, es concentra bàsicament al voltant del perímetre extern del nucli urbà de les poblacions, tot i que també sabem d'hortos intramurs i

horts disseminats pel terme, segurament formant part d'alguna unitat d'explotació agrària més complexa. Aquest conreu és prou important per a la població camperola, com així ho demostra el fet que gairebé el 15% dels establiments i sotsestabliments constituïts per aquestes dates a Alcover (taula 29 de l'annex) i poc més del 17% dels que es constitueixen a la Selva del Camp tenen com a objecte horts (taula 30 de l'annex). Aquestes dades no es confirmen, però, a Valls, on només tenim tres instruments que detallem a continuació que en facin referència (5,45% del total d'establiments i sotsestabliments de la universitat):

- Bartolí Sala i la seva dona Saurina, de Valls, sotsestableixen a Pere Fonolleres i Guillerma, també vallencs, en un hort que tenen al terme de Valls per cens de Bernat Lleida. Els nous tinents satisfaran un cens anual de 3,5 sous i els nous censalistes continuaran abonant la part que correspon a Bernat Lleida⁸⁸¹
- Arnau Ferrer i la seva dona Berenguera, de Valls, sotsestableixen als esposos Pere Riufred i Maria, també de Valls, en un hort amb la finalitat de bastir habitatges. L'entrada és de 20 sous i els nous emfiteutes hauran de satisfer 3 sous a Pere Montserrat, titular del domini directe i 10 sous als sotsestabliments durant la festivitat de Sant Miquel⁸⁸²
- Finalment, en el tercer document, els esposos Pere Donador i Elisenda, de Valls, estableixen al presbíter Ramon Bertran, també veí de Valls, en un tros d'hort amb colomar situat dins dels murs de la població. L'entrada que pacten és de 20 sous i la pensió censal a satisfer de 15 sous a abonar per la festivitat de Sant Miquel⁸⁸³

Tanmateix som de l'opinió que aquesta presència minvada de transferència d'hortes en el cas vallenc es déu més aviat al problema ja comentat que hem trobat en les fonts i no pas a la realitat. De fet, en aquest punt la informació aportada per les referències bibliogràfiques complementen la informació ja que fan menció d'un anell que envolta el nucli vallenc just a tocar de les muralles que és on se situen les hortes. I en aquest sentit hem recodar la importància que s'atorga a la protecció d'aquests conreus a les ordinacions vallenques, fet que confirma clarament la seva implantació.

El fet que aquestes parcel·les siguin tan properes al nucli urbà propicia que en un moment donat, arran d'una pressió demogràfica creixent, es produeixi una expansió urbanística que tingui com a conseqüència la transformació paulatina de part d'aquest espai en sol urbà en el qual s'edificaran habitatges. Així ho confirmen les condicions que trobem en un cert nombre d'establiments i sotsestabliments sobre horts (Alcover, 24,24% i la Selva del Camp 16,45%)⁸⁸⁴. No són aquestes, però, les úniques clàusules condicionants que trobem en aquest tipus de documentació, tot i que no són abundants. Les més destacades són les que fan referència a l'ús de l'aigua a la Selva del Camp, com és el cas d'un sotsestabliment en

⁸⁸¹ Valls 1304, caixa 1, lligall 7 (1304, octubre,30)

⁸⁸² Valls 1319, caixa 2, lligall 13a) (1319, setembre, 17)

⁸⁸³ Valls 1319, caixa 2, lligall 13a) (1319, setembre, 24)

⁸⁸⁴ Aquestes dades, juntament amb les relatives a altres tinences agrícoles seran tractades més abastament al capítol corresponent a l'urbanisme de la vila.

què l'atorgant reté l'aigua per al seu hort⁸⁸⁵ i un altre en que el nou tinent ha de compartir el dret d'aigua que té assignat amb el sotsestabliment⁸⁸⁶. Es fa doncs, un ús privatiu de l'aigua, aspecte del qual ampliarem en parlar de les hortes en els contractes de compra-venda. Així mateix, seguint la tendència generalitzada per als establiments i sotsestabliments agraris, la immensa majoria dels documents que es constitueixen ho fan a perpetuïtat i només un petit percentatge ho fa a termini.

1.4.1. Extensió de les tinences

La informació sobre l'extensió d'aquestes finques és gairebé inexistente a les nostres fonts. Només tenim coneixement indirecte en un dels documents sobre l'horta selvatana. Es tracta de l'instrument en el qual Ramona, vídua de Guillem Punyera, i el seu fill Ramon, de la Selva del Camp, sotsestableixen a Berenguer Castell, Pere Fallola, Pere Desprats i Pere Guasch, habitants de la Selva del Camp en un tros d'hort a situat a la quadra dimecres de la Selva del Camp. La superfície de la finca es distribueix de la següent manera: tres quartans⁸⁸⁷ a Berenguer Castell, tres quartans a Pere Fallola i els tres quartans restants a Pere Desprats i Pere Guasch conjuntament. Els dos primers satisfaran una pensió anual de 7 sous cadascú i els dos restants abonaran 3,5 sous cadascú per la festivitat de Sant Joan, essent contracte té una durada de 6 anys des de la propera festa de Santa Maria⁸⁸⁸.

També entenem que la superfície d'aquestes tinences ha de variar d'una finca a una altra de manera que coexistirien explotacions certament reduïdes amb altres que superaran clarament la mitjana d'extensió del conjunt. De fet, això és el que podem deduir del nombre de sotsestabliments constituïts el mateix dia per Ramon Gordó de la Selva del Camp a diferents veïns de la població de trossos d'hort amb mitja ferrada d'aigua situats a la quadra dimarts. Són un total de 15 contractes que corresponen a parcel·les que llinden entre elles, si atenem a les dades obtingudes de les afrontacions⁸⁸⁹. Sumant les dades relatives a l'aigua (7,5 ferrades⁸⁹⁰) i tenint en compte l'espai de les parcel·les en conjunt, podem arribar a dues conclusions possibles, a les quals ja hem fet menció en tractar el tema al capítol relatiu a les dimensions del parcel·lari. La primera d'elles és que Ramon Gordó és gairebé un gran propietari, amb una gran parcel·la d'hort situat a la zona de l'horta selvatana que decideix fragmentar i distribuir entre diferents veïns per a obtenir el millor rendiment econòmic

⁸⁸⁵ Selva del Camp 1301-1302, caixa 2, lligall 5 (111302, maig, 4)

⁸⁸⁶ Selva del Camp 1311-1313, caixa 4, lligall 14 (1312, març, 7)

⁸⁸⁷ Com sabem aquesta és una mesura de capacitat que equival a 1/12 part de la quartera, de manera que en aquests casos hem de considerar que la distribució de les tinences s'ha fet tenint en compte el total de la collita, no pas la seva superfície. Tenint en compte que la part transmesa equival en la seva totalitat a 9 quartans, és lícit suposar que la resta de la finca podria restar en mans dels establiments, els quals no la transferirien en la seva totalitat.

⁸⁸⁸ Selva del Camp 1303-1305, caixa 2, lligall 7 (1304, setembre, 9)

⁸⁸⁹ Selva del Camp 1319-1320, caixa 5, lligall 7

⁸⁹⁰ Recordem que una ferrada equival a una hora de dret de rec.

possible. I la segona conclusió, potser la més real, és que la família Gordó ha anat concentrant parcel·les d'horta que llinden entre sí al llarg del temps i que en un moment determinat, bé per que es troben en una situació econòmica folgada amb gran nombre de propietats que no necessiten conrear directament ni mitjançant mà d'obra assalariada, bé perquè han de disposar de numerari per fer front a alguna necessitat puntual però sense trobar-se en l'obligació de desprendre's de les tinences, les atorguen en règim de sotsestabliment a d'altres camperols a canvi d'un benefici econòmic. Malauradament, però, en no disposar de més informació, aquestes són dades que publiquem, l'estudi i anàlisi de les quals podrà fer-se amb més precisió a partir de l'obtenció d'informació complementària, o l'estudi de les fonts relatives als períodes de temps immediatament anterior i posterior al que afecta al nostre treball.

1.4.2. Període de transmissió del domini útil

Els horts presenten la particularitat que, a diferència dels vinyers i els camps de cereal, dins del seu espai poden conviure a la vegada diferents espècies vegetals que conreades intensivament gràcies a la possibilitat del regadiu poden donar lloc a diferents collites al llarg de l'any. En conseqüència, la formalització dels acords d'establiments i sotsestabliments no estaran condicionats per possibles períodes de collita de les pròpies tinences. Més aviat hem de considerar la possibilitat que si es produeix una concentració o una devallada de les transmissions del domini útil en un espai de temps determinat, aquesta s'haurà de relacionar amb les conseqüències derivades dels resultats de la collita del cereal o del vinyer. Així mateix també hem de recordar el fet que, per norma general, els establiments i sotsestabliments són veïns que s'integren dins dels sectors dels pagesos mitjans i grassos, amb un patrimoni certament consolidat o en creixement i evidentment, superant els l·lindars de l'autoabastiment, de manera que, excepte en ocasions puntuals, establiran aquestes relacions sense la premura d'una necessitat econòmica indispensable per a satisfer aquesta necessitat d'aliment.

Taula 61
Període en què es constitueixen els establiments d'horts

Mes	Alcover	Selva del Camp
Gener	12,12	5,06
Febrer	3,03	0,00
Març	6,06	7,59
Abril	3,03	1,27
Maig	6,06	1,27
Juny	0,00	3,80
Juliol	9,09	2,53
Agost	9,09	35,44
Setembre	15,15	26,58
Octubre	18,19	6,33
Novembre	15,15	6,33
Desembre	3,03	3,80

Tal i com podem observar a partir de les xifres exposades a la graella precedent, hi ha elements diferenciadors entre les poblacions d'Alcover i la Selva del Camp. Concretament respecte a Alcover, comprovem com durant el mes de juny no tenim constància de cap formalització notarial (és un període que, com sabem, coincideix amb les tasques de la

collita del cereal), mentre que en els mesos posteriors i durant tota la tardor, les constitucions d'establiments i sotsestabliments són força més nombroses. De fet entre els mesos de juliol i novembre es concentren més del 56% del total d'instruments i dins d'aquest període hem de fer èmfasi en les xifres relatives a setembre, octubre i novembre. És a dir, que la majoria d'aquestes relacions tendeixen a constituir-se durant el període de temps comprès entre la collita del cereal i la del vinyer, els dies en què la posició del camperolat que accedirà al domini útil de les tinences no seria tan precària com ho podria ser durant la resta de l'any. Són dies en què s'han recollit els beneficis dels esplets i, si aquests són suficients, els petits pagesos poden intentar dur a terme operacions que consolidin el llindar de l'autoabastiment familiar. Aquest també podria ser el cas del mes de gener, un període de temps en què es poden recollir els guanys del vi novell.

Pel que fa a la Selva del Camp, podem observar com al llarg dels mesos de l'any es van constituïnt sotsestabliments sobre peces d'hort amb més o menys intensitat, però que en tan sols els mesos d'agost i setembre es concentra la majoria dels instruments que es formalitzen, més del 62% de total. En línies generals, respecte a les dades del mes d'agost, pensem que clarament es tracta de formalitzar els nous contractes, com ja s'ha dit en parlar d'Alcover, en aquelles dates en que la situació del petit camperolat és més sòlida gràcies als guanys de la collita del cereal. Respecte a setembre, però, el percentatge representat es veu clarament distorsionat pel fet que més del 71% dels instruments documentats corresponen a la relació d'hortos que sotestableix Ramon Gordó a diferents veïns el mateix dia, de manera que caldria situar l'estudi d'aquests en un període de temps més llarg o comparar les dades que tenim a les obtingudes per als contractes de compra-venda per tal de poder comprovar si aquesta dinàmica és una constant que reflecteix la importància dels guanys obtinguts per la collita de vinyer que també enforteix l'economia del camperol que entra com a titular del domini útil de la tinença, o es tracta d'una distorsió per una acumulació de contractes que deriven de les relacions que estableix un mateix censalista.

1.4.3. El cens

La mateixa particularitat d'aquest tipus de peces de conreus ja comporta com a conseqüència que en la gran majoria dels documents identifiquem que els cens a percebre ha de ser en metàl·lic. En alguna ocasió s'estableix una pensió censal en espècie, però fixa, i només es pacta la part proporcional de la collita de l'horta com a cens. Així ho trobem en l'establiment constituït entre Saura, vídua de Guillem Vairet, d'Alcover, i Bonanat Massó, també alcoverenc i que té com a objecte un tros d'hort al lloc nomenat carrer Estret. És un establiment a termini, per un període de 4 anys a partir de la festa de Sant Miquel i que té com a cens la meitat de la collita⁸⁹¹. Amb tot, considerem que aquest és un cas excepcional ja que els vegetals conreats en aquest espai, tret dels casos en què es poden conservar assecant-los, com els llegums o alguns fruites, tenen una data de caducitat molt limitada i prospera en el temps de la collita. Per norma general, aquests esplets són de consum

⁸⁹¹ Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (111315, setembre, 4)

immediat, són de difícil emmagatzemament i només poden ser venuts en els mercats locals, i sempre en el temps en què són recollits, és evident que el censalista cercarà un benefici monetari que li garanteixi el rendiment de la seva inversió.

Taula 62
Establiments i sotsestabliments d'horta. Tipus de cens (%)

Tipus de cens	Alcover	Selva del Camp
Cens monetari	93,94	93,67
Cens espècie oscil·lant	3,03	---
Cens espècie fixa	---	2,53
No consta	3,03	3,80

Així mateix, com sabem, la satisfacció d'aquests censos es fa durant la celebració de determinades festes litúrgiques del calendari cristià que coincideixen generalment amb dates en les quals s'estan recollint els guanys derivats dels esplets a les collites dels conreus principals (vinya i cereal) o bé d'altres activitats complementàries com la matança del porc o la venda del vi novell.

Taula 63
Dates de satisfacció dels censos als establiments i sotsestabliments d'hort (%)

Data	Alcover	Selva del Camp
Sant Miquel setembre	43,34	24,28
Santa Maria agost	20,00	12,86
Nadal	13,34	---
Sant Andreu	3,33	4,28
Tots Sants	10,00	---
Santa Magdalena	3,33	---
Sant Vicenç	3,33	4,28
Carnaval	3,33	---
Santa Maria de març	---	2,86
Sant Marc	---	27,14
Sant Joan Baptista	---	2,86
Santa Tecla	---	2,86
Sant Bertomeu	---	8,57
Candellera	---	1,43
Santa Maria setembre	---	4,28
Sant Jaume	---	1,43
Pasqua	---	1,43

Novament comprovem com hi ha un percentatge molt important de censos que se satisfan durant les festivitats de Santa Maria d'agost i Sant Miquel, coincident amb els períodes de les dues collites principals, cereal i raïm, fet que porta com a conseqüència una injecció econòmica en el mercat que afavoreix que els petits camperols puguin fer front al pagament de les seves obligacions. En el cas alcoverenc, així mateix, si a aquests percentatges sumem el relatiu a la festivitat de Nadal, les xifres se situen gairebé en el 77% del total.

Tanmateix, a la Selva del Camp podem observar un element diferenciador ja que en un bon nombre de contractes s'acorda la satisfacció d'aquesta pensió censal durant la festivitat de Sant Marc, situada en el mes d'abril. Aquest és un període de temps en què, per una banda, les famílies més afeblides tenen més dificultats per a satisfer les seves obligacions ja que les reserves econòmiques es van esgotant i encara no ha arribat el moment de la nova collita i, per l'altra, aquelles unitats familiars que no poden fer, han de realitzar una despesa per a

comprar els xais que en aquests moments arriben al mercat. Així, entenem que l'obligació de satisfer el cens durant aquesta festivitat afavoreix clarament al censalista, en aquest cas bàsicament Ramon Gordó, que com sabem sotsestableix un bon nombre d'horts, amb condicions similars i durant un període de temps molt curt.

1.4.4. Els farraginars

La presència del conreu de farraginars, pel que fa als establiments i sotsestabliments, està clarament documentada a la Selva del Camp, on s'associa generalment a les tinences situades a l'espai de l'horta. A Alcover i Valls, en canvi, les fonts no aporten dades sobre l'existència d'aquests conreus. Tanmateix, el nombre de transmissions del domini útil formalitzats al terme selvatà és força reduït, 10 contractes en xifres absolutes, de manera que podem pensar que la realitat pot ser que aquest cultiu, amb tota seguretat també present a Alcover i Valls, com a altres llocs veïns⁸⁹², pot tenir poca sortida al mercat agrari ja que és un tipus de vegetal que en ser destinat a un mercat limitat, com és el relatiu a l'alimentació dels animals estabulats. Amb tot, en ser poques les tinences destinades a aquesta activitat, quan aquestes surten al mercat, els pactes establerts sobre els preus a satisfer, en aquest cas bàsicament la pensió censal, pot fer incrementar el seu valor, tal i com podem observar a la següent taula:

⁸⁹² De fet a les nostres fonts trobem dos establiments de farraginars situats al terme d'Almofter, població veïna de la Selva del Camp, en què també hi intervenen veïns d'aquesta vila: Selva del Camp 1303-1305 (1303, novembre, 30) i Selva del Camp 1308-1309, caixa 3, lligall 10 (1308, octubre, 20)

Taula 64
Sotsestabliments de farraginar a la Selva del Camp

Establient	Població establient	Tinent	Població tinent	Descripció del objecte	Lloc	Condicions	Data	LLibre notarial
Guillem Gibot	Selva	Guillem Calvo	Selva	un tros de farraginal amb dues ferrades d'aigua a quadra dilluns	Selva	Des de Santa maria d'agost i per 8 anys Cens: 14 sous per Nadal cens, domini, fadiga	1305/08/27	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Ponç Gras i esposa Ferrera	Selva	Pere Mallafré i esposa Ramona	Selva	un tros de farraginal amb arbres amb mitja ferrada d'aigua a quadra divendres	Selva	Entrada: 1 parell gallines Cens: 8 sous censals per Sta. Maria agost Cens, drets, domini I fadiga: 10 dies	1305/09/23	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Andreu Miquel i esposa Maria	Selva	Ramon Bonavila i esposa Berenguera	Selva	un tros de farraginal, quadra del divendres	Selva	12 diners 7 sous per Sant Miquel Cens, drets, domini i fadiga 10 dies	1305/11/23	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Arnau Gibot	Tarragona	Pere Bover, del carrer dels Ollers	Selva	un tros de farraginal amb la seva aigua amb arbres al terme de la Selva, quadra divendres	Selva	per 10 anys Cens: 24 sous per Sant Miquel	1309/08/25	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
Pere Gavaldà	Selva	Guillem Roig	Selva	un tros de farraginal a quadra divendres amb quartà d'aigua	Selva	Entrada: 12 sous Cens: 3'5 sous per Santa Maria d'agost Fadiga: 10 dies	1311/05/19	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12

Establient	Població establiment	Tinent	Població tinent	Descripció del objecte	Lloc	Condicions	Data	LLibre notarial
Joan Bover i esposa Maria	Selva	Arnau Mallafré, vídua d'Arnau Muntanya, Joan de Munt, Pere Mallafré i Pere Mulner	Selva	un farraginal al terme de la Selva, quadra divendres	Selva	Drets: paborde Cens: 36 sous per Sant Miquel a l'establient i 32 sous al paborde lluïsmo al paborde	1312/07/23	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Arnau Armengol	Tarragona	Andreu Bover i Bernat Puyera, fill de Ponç Puyera	Selva	un farraginal al terme de la Selva, a la quadra dimarts	Selva	per quatre anys Drets: paborde Cens: 40 sous per Sant Miquel i un parell de capons al paborde; meitat de 30 somades de ... a l'establient.	1312/09/24	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Pere Bernat sartor, i Francesca	Selva	Bernat Cusit	Tarragona	un farraginal	Selva	per 3 anys des del passat Sant Miquel Drets: Guillem Gibot Cens: 10 sous per Sant Miquel a l'establient; 1 morabatí amb un altre farraginal a Guillem Gibot	1313/12/01	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Miquel Sobirà	Selva	Ramon Forn i esposa Maria	Selva	un tros de farraginal amb mitja ferrada d'aigua a horta de la Selva, quadre dimecres	Selva	Entrada: 30 sous Cens: 10 sous per St Joan Bta Fadiga 10 dies	1319/09/13	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Guillem Gibot i esposa Benvinguda	Selva	Guillem Calvo i esposa Maria	Selva	un tros de farraginal en un camp al terme de la Selva ad construendum domos	Selva	Per fer habitatges. Fer mur a tapia amb carrer; aigües pluvials del vostre hospici han de discórrer per carrer vostre. Entrada: 12 diners Cens: 9 sous per Sant Martí Fadiga: 10 dies	1319/11/09	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17

Aquest tipus de cultiu, destinat bàscament l'alimentació d'animals estabulats, fet que ens fa pensar que estem davant d'una certa especialització en el marc de treball agrícola, encara que les fonts no faciliten dades a aquest respecte. Tanmateix, tot i l'escàs volum de documents els hem analitzat a la recerca d'elements en comú o diferenciadors de la resta de cultius. Així, pel que fa al període de temps en què es formalitzen els sotsestabliments, podem veure com el 90% del total ho fa entre els mesos de juliol a desembre, és a dir entre el període de finalització de la collita de cereal i durant el temps de treball i finalització de la recollida del raïm i el seu tractament als cellers de la vila. Tornaríem a dir, doncs que de nou el calendari de pagès exerceix una clara influència sobre tots els aspectes propis del treball al camp, sinó també sobre la vida quotidiana del camperol en general. Tot i això, som de l'opinió que en aquest cas les dades han de ser tractades amb una certa precaució a causa de l'escassetat documental amb què ens trobem.

També comprovem com aquest tipus de tinença ha de tenir un important valor econòmic per als actors ja que tres dels sotsestabliments són a termini, és a dir, que al cap d'un temps l'establient recupera el domini útil de la tinença, mentre que tres més són una gradació de dominis, de manera que el nou tinent passarà a satisfer dues pensions censals, una al primer titular del domini, que en dos dels casos és el senyor de la vila i titular del domini directe i en el tercer és un veí de la població, en aquest cas titular del domini mitjà en ser la Selva del Camp un senyoriu territorial; i la segona pensió a l'establient, la persona amb qui materialitza l'acord que es reflecteix notarialment.

Aquestes pensions censals, gairebé sempre en metàl·lic, excepte en un document on el cens és mixte, són un altre reflex de la importància d'aquestes tinences ja que parlem de censos que van dels 3,5 sous als 68 sous (en aquest cas hem de sumar els 32 sous a satisfer al paborde que s'uneixen als 36 a satisfer a l'atorgant). Altres imports a destacar són 40 sous, també al paborde (aquí forma part d'un cens mixte en què l'establient percep el cens en espècie) o bé 24 sous, en aquest cas a l'establient. En canvi, per norma general l'entrada es fa constar que se situa dins de la dinàmica general de la resta de cultius, 12 diners, un parell de gallines..., encara que també hi ha entrades més dures, com ara 12 sous. Finalment, pel que fa a les dates en què aquestes pensions s'han de satisfer continuen sent majoritàriament les festes de Sant Miquel, en el 50% de les ocasions o Santa Maria d'agost, en el 20% dels documents.

Aquestes són dades que, a manera de conclusió, ens presenten uns actors, establient i nou emfiteuta o tinent, els quals, d'acord amb el valor atribuït a les tinences a partir de les pensions censals que tenen fixades, s'han de situar en un estrat econòmic d'una certa estabilitat o fins i tot riquesa, ja que entenem que un petit pagès, integrat en sectors socials més propers al llinar de la pobresa i que pot arribar a tenir fins i tot problemes per autosatisfer les necessitats alimentàries del seu grup familiar, no adquirirà el domini útil d'una tinença que, tot i ser molt preuada, no serveixi per garantir la finalitat primera per la qual els petits camperols treballen la terra, que és la de satisfer les necessitats d'aliment de les seves famílies. Els pagesos més benestants, com sabem, una vegada garantides les necessitats bàsiques, sí que poden dedicar la resta d'esforços tant monetaris com de mà

d'obra a la inversió en noves tinences per a obtenir beneficis amb la venda dels explets al mercat local. I si es tracta d'un tipus de cultiu del qual no hi ha gaire oferta ja que no és un vegetal molt conreat, com seria aquest cas, però en canvi sí que hi ha mercat per a col·locar-lo, aquesta inversió pot donar uns beneficis superiors als del vinyer.

1.5. L'olivera

Tradicionalment s'ha considerat que el fruit de l'olivera, tercer element de la tríada mediterrània, és necessari tant per a l'alimentació com per al desenvolupament d'altres aspectes de la vida quotidiana de tots els estaments socials. Tanmateix, tot i que és lluny de la nostra intenció negar aquesta importància, sí que constatem que aquest fet no queda tan clarament reflectit a les nostres fonts ja que, són poques les tinences que s'estableixen o sotsestableixen que tenen com a objecte clarament mencionat en el concepte de transmissió oliveres ja sigui tan individualment o com a part d'un agrer on hi ha altres conreus. Aquests, i no altres són l'objecte d'aquest apartat ja que per a les parts aquest arbre té la suficient importància com per a ser mencionat dins de l'espai de la part dispositiva on es diu de quina tinença es tracta. Ara bé, creiem que les fonts no són precises en aquest aspecte perquè també entenem, tal i com ha estat exposat en parlar de les transmissions sobre terres de cereal, que el fet que les oliveres no es mencionin formalment als inicis de la part dispositiva, no és impediment per a que pugui ser al·ludides a la descripció de la tinença que es transmet, tot i que com sabem aquesta descripció acostuma a ser força escadussera.

La conseqüència d'aquesta escassetat documental es tradueix en el fet que pel que fa a Valls, no podem aportar dades sobre establiments o sotsestabliments d'olivars, mentre que al terme alcoverenc només hem localitzat cinc establiments on s'inclouen oliveres que són els següents:

- Establiment d'un tros de terra amb oliveres atorgat per Pere Alemany i la seva dona Elisenda en favor dels esposos Salomo Montagut i Elisenda, tots ells alcoverenc. S'acorda la satisfacció d'una entrada de 10 sous i un cens de 5 sous per Carnaval⁸⁹³.
- Ramon Mascarell, d'Alcover estableix a Bernat Rojals, també veí de la vila en un tros de terra amb oliveres a canvi de'una entrada de 18 diners i la satisfacció d'un cens anual de 4,5 sous per Carnaval⁸⁹⁴.
- El tercer document correspon a l'establiment atorgat pels germans Bernat i Pere Mascarell, fills del difunt Ramon Mascarell, juntament amb el seu procurador, en favor de Guillem Foltrer, veí d'Alcover i que té com a objecte un tros de terra i oliveres. L'entrada fixada és de 4 sous i el cens de 5 sous per Santa Maria d'agost⁸⁹⁵
- Els dos últims contractes corresponen a la família de Pericó Puig. En el primer d'ells els esposos Pericó Puig i Francisca, d'Alcover, estableixen a Arnau Astorer, també

⁸⁹³ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1304, febrer, 12)

⁸⁹⁴ Alcover 1306-1311, caixa 7, lligall 116 (1311, setembre, 16)

⁸⁹⁵ Alcover, 1313-1314, caixa 8, lligall 117 (1313, agost, 27)

alcoverenc, en un tros de vinya, terra i olivera al lloc del Vila-sec, terme d'Alcover. L'entrada queda fixada en 12 diners i el cens, 5 sous per Nadal⁸⁹⁶.

- Finalment, un mes després és la vídua de Pericó Puig qui, actuant com a tutora dels seus fills i juntament amb el procurador del paborde estableixen a Ramon Tomàs, d'Alcover en un tros de terra i olivera al lloc d'Alcover, a la milícia de les Parellades, en aquell censal que la família Puig té en comú amb el paborde. Com a condició el nou tinent no podrà establir a ningú sense llicència dels dos titulars del domini útil, els quals a més percebran una entrada de 2 sous i un cens de 4 sous per Tots Sants⁸⁹⁷.

Són documents les dades dels quals no ens permeten oferir cap conclusió sobre la importància econòmica que pot tenir l'olivarer, encara que contenen informació interessant com ara l'existència d'un censal comú entre el paborde i una família alcoverenca que com sabem està intervenint activament en el mercat de la terra i que per la seva posició sembla estar dins del que coneixem com a elit pagesa.

Centrant-nos doncs en la Selva del Camp i en la informació continguda als instruments de sotsestabliments de tinences en les quals es fa constar com a concepte la transmissió d'un olivarer, normalment juntament amb altres tipus de conreu, podem treure tota una sèrie de conclusions, encara que en xifres absolutes només parlem de 16 documents (vegeu taula 31 de l'annex), dels quals només dos ho són per un temps determinat⁸⁹⁸. Així, en primer lloc, pel que fa al període de transmissió d'aquestes tinences, observem com les dades no són concluent fruit molt probablement d'aquesta escassetat documental. Amb tot, sí que podem comprovar com, novament, durant el mes de juny no tenim documentat cap instrument a l'escrivania selvatana.

Taula 65
Període en què es constitueixen els establiments d'oliveres (%)

Mes	Selva del Camp
Gener	12,50
Febrer	6,25
Març	6,25
Abril	12,50
Maig	12,50
Juny	0,00
Juliol	6,25
Agost	6,25
Setembre	12,50
Octubre	12,50
Novembre	6,25
Desembre	6,25

Pel que fa als censos a abonar, el 37,50% dels instruments ho fixen en espècie oscil·lant, bé la meitat o bé el quart de la collita, encara que en un dels casos, aquest cens, a la mort de

⁸⁹⁶ Alcover 1313-1314, caixa 8, lligall 117 (1313, setembre, 17)

⁸⁹⁷ Alcover 1313-1314, caixa 8, lligall 117 (1313, octubre, 30)

⁸⁹⁸ Selva del Camp 1307-1308, caixa 3, lligall 9 (1308, gener, 16); Selva del Camp 1308-1309, caixa 3, lligall 10 (1308, octubre, 18)

l'atorgant, es transformarà en un cens en metàl·lic⁸⁹⁹. Així mateix, respecte a la relació entre l'import a satisfer com a entrada i el corresponent al cens, novament en aquest cas podem comprovar com hi ha molts altres factors a tenir en compte en el moment de pactar els preus, que en la majoria d'aquestes tinences també haurà de tenir a veure amb la resta de cultius que hi ha sembrats. D'aquesta manera comprovem l'existència d'una entrada de 20 sous amb un cens de 8 sous⁹⁰⁰, però també una entrada de 12 diners per a un cens pel mateix import⁹⁰¹.

Finalment, poc més podem afegir sobre les festivitats en que els censos, en aquest cas en metàl·lic han de ser satisfets, només que, malgrat la dispersitat de dades tot i l'escassetat documental, dels instruments sobre els quals tenim aquesta informació, el 60% pacten el seu abonament durant les tres festivitats més comunes: Santa Maria d'agost, Sant Miquel i Nadal, dates clarament avantatjoses per als tinents.

2. Els contractes de compra-venda

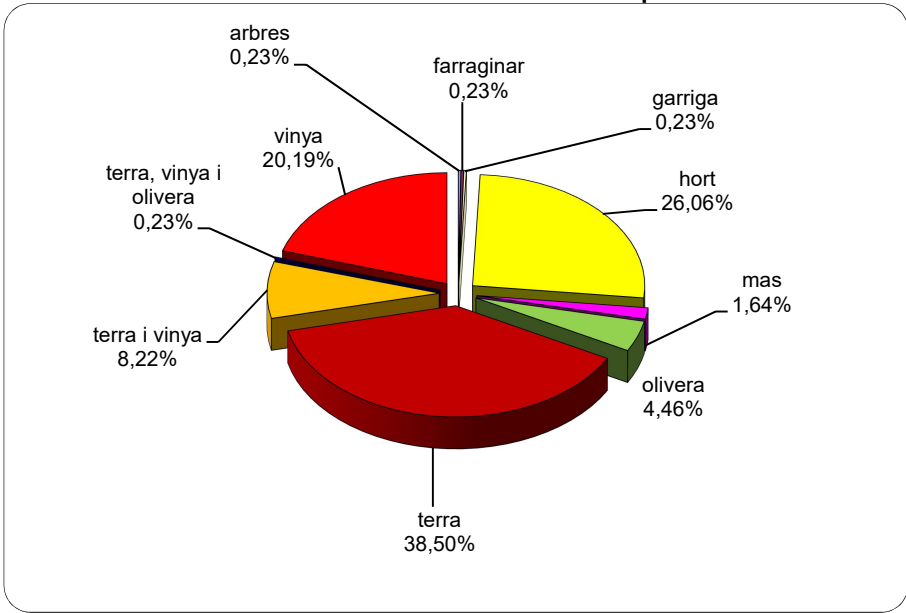
Els contractes de compra-venda de finques agrícoles en aquest territori i durant el període de temps estudiat són també una important font d'informació que completa allò que es reflecteix en els establiments i sotsestabliments, no tan sols pel que fa a aspectes econòmics objectius como ara la relació preu/extensió de les tinences o bé el tipus de cultiu que s'hi desenvolupa, sinó també pel que fa a l'evolució de les relacions emfitèutiques entre els propis veïns, tal i com hem pogut comprovar en capítols precedents, i com aquests afecten al patrimoni, l'estabilitat econòmica de les diferents unitats familiars i la consolidació de l'estratificació de la societat captarragonina, d'acord amb el nivell de riquesa de les famílies. Respecte als conreus desenvolupats en aquestes parcel·les, com a introducció representem una visió global de les dades contingudes a les nostres fonts en els següents gràfics:

⁸⁹⁹ Selva del Camp 1308-1309, caixa 3, lligall 10 (1308, desembre, 7)

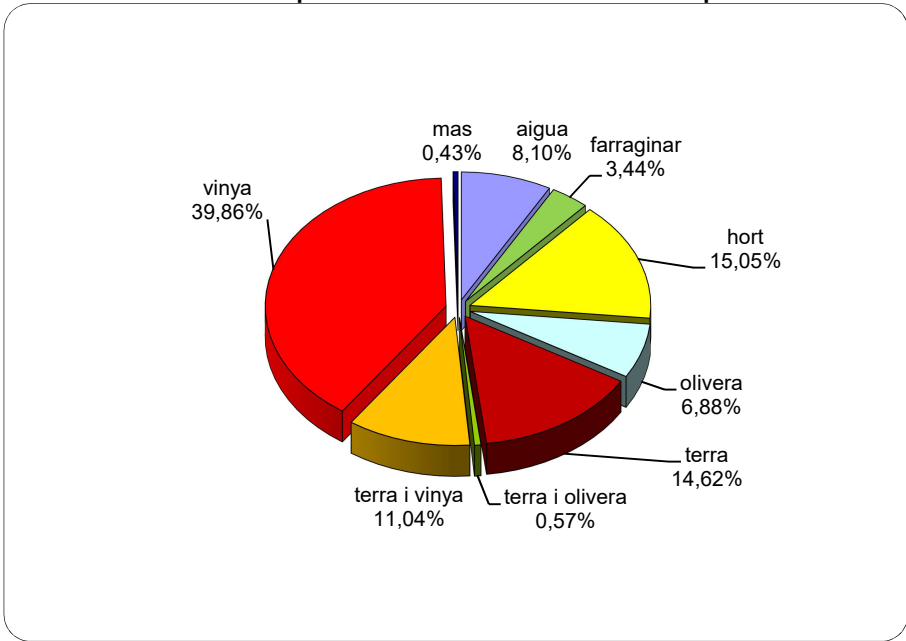
⁹⁰⁰ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1300, abril, 21)

⁹⁰¹ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1301, març, 17)

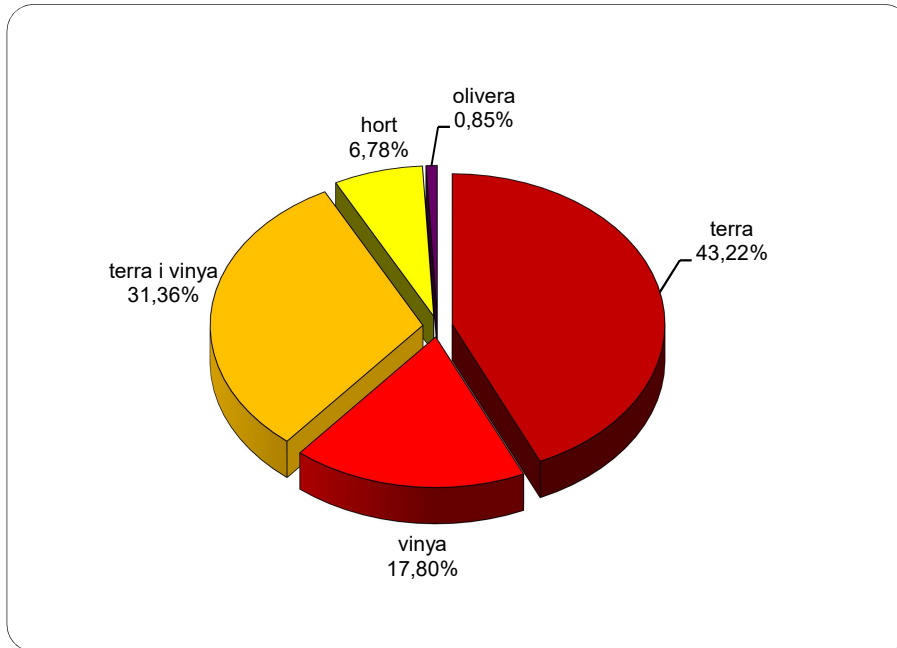
Gràfic 14
Alcover. Els cultius als contractes de compra-venda

Gràfic15
La Selva del Camp. Els cultius als contractes de compra-venda

Gràfic 16
Valls. Els cultius als contractes de compra venda

A nivell general, podem confirmar els trets observats en la constitució dels establiments i sotsestabliments ja que tornem a comprovar com el cereal i la vinya són els cultius més extesos en aquest territori, ja que el percentatge d'ocupació de sòl agrari de cada espècie, d'acord amb les dades obtingudes a partir dels contractes de compra-venda són generalment superiors al de la resta de cultius, encara que aquestes mateixes xifres ens permeten percebre algunes diferències. Així, a Alcover el percentatge de documents de compra-venda relatiu al cereal se situa en el 38,50%, una xifra important, tot i que lluny del 64% que hem registrat pel que fa als establiments i sotsestabliments, i els contractes registrats així mateix al terme de Valls superen el 43%, una xifra també força lluny del més del 87% de les constitucions d'establiments i sotsestabliments, fet aquest que també comprovem al terme selvatà, on veiem com el percentatge disminueix fins a situar-se en un gairebé el 15% del total en contraposició al gairebé 39% dels sotsestabliments.

En conseqüència, de la comparació d'aquestes xifres podem extreure una primera conclusió: l'establiment o sotsestabliment és l'opció majoritària escollida per a transmetre el domini útil de les finques dedicades al conreu de cereal, possiblement a causa d'una sèrie de factors que s'han de tenir en compte. Amb tota probabilitat, un d'ells pot ser el preu de la parcel·la conreada de cereal, la qual sembla que no està tan valorada en el mercat de la terra com possiblement el vinyer, de manera que els respectius titulars alienaran la finca només en última instància. Així, si es tracta de famílies que gaudeixen d'una posició econòmica benestant, o com a mínim amb garanties d'estabilitat, atenent que el benefici d'una venda pot no ser tan elevat, poden optar per retenir part del domini de la tinença, constituïnt un establiment o sotsestabliment del qual poden rebre anualment un benefici i amb immediatesa un ingrés addicional mitjançant el dret d'entrada.

Un altre factor d'importància seria el tipus de cultiu d'aquestes parcel·les: el cereal, els fruites dels quals no són tan preuats com els del vinyer però que formen part de la dieta bàsica de la població. Així, les famílies camperoles, sobretot de la petita pagesia, aquelles en les quals els conreus de les seves finques té com a destinació final l'alimentació del grup i l'emmagatzemament de prou gra per la nova sembra, difícilment posaran a la venda aquestes parcel·les en el mercat de la terra si no es per situacions d'extrema necessitat. Tanmateix, hem de tenir en compte que no és només la petita pagesia qui accedeix a aquest tipus de mercat com a part alienadora., sinó que també ho fan altres sectors de la població més benestants. En aquests casos, però, no hem d'entendre la seva actuació dins d'un parc de penúria econòmica sinó com la decisió de desfer-se d'excedents de terres i disposar així de numerari per a altres finalitats o simplement per donar retocs al seu patrimoni per fer-lo més estable. Encara que també s'ha de tenir en compte la possibilitat que el mercat dels estbilients pot estar saturat i la posició dels compradors és prou forta com per obligar a un pacte mercantil on es transfereixin tots els drets que té l'alienador, sense retenció de part del domini.

Respecte a les alienacions al mercat de la terra que tenen com a objecte vinyers, tornem a comprovar el predomini d'aquestes finques al terme selvatà on els contractes de compravenda que els afecten superen gairebé el 40% del total, superant clarament el conreu de cereal. En canvi, a Alcover i Valls, els percentatges són superiors al 20% i gairebé el 18% respectivament, fet que és indicatiu que el conreu majoritari en aquests territoris és el cereal. Continuant amb la Selva del Camp, observem així mateix com aquesta xifra és molt superior a la relativa als establiments/sotsestabliments constituïts per a tinences de vinyer (inferior al 26% del total), fet que també es confirma amb les dades sobre Alcover (inferior a l'11%) i Valls (pràcticament inexistent). És a dir, que la tendència observada per al cultiu del cereal respecte dels contractes de compra-venda s'inverteix en el cas del vinyer. Els pagesos cerquen obtenir un millor guany per als vinyers en aquest mercat que no pas amb el dels establiments. La raó en aquesta ocasió també està relacionada amb la valoració de la finca des del punt de vista de l'espècie conredada. Com sabem, els espelts de la vinya són molt preuats i el seu rendiment va millorant paulatinament, durant els primers cinc anys, a mesura que els ceps van madurant. Tanmateix, tot i que el vi està introduït en tots els estrats socials i forma part de la dieta bàsica medieval, no es pot considerar un aliment essencial en la mateixa mesura que el cereal. Aquest és indispensable i, en canvi el vi, tot i que molt important, no. En conseqüència, és més fàcil desprendre's d'una finca de vinyer que no pas d'una de cereal, sobretot en situacions de clara necessitat.

Directament relacionat amb el monocultiu de cereal i de vinyer estan les finques que es dediquen al conreu combinat de cereal i vinya. Respecte als termes alcoverenc i selvatà, la seva presència en aquest tipus d'instruments és clarament inferior (poc més del 8% i de l'11% respectivament). Així mateix, en aquesta ocasió, respecte a les xifres relatives a la constitució d'establiments i sotsestabliments, les diferències es redueixen notablement. A Alcover es constitueixen gairebé un 5% del total de documents i a la Selva del Camp estan lleugerament per sobre amb poc més del 12% del total. On observem un canvi de

comportament significatiu és en aquest cas en els conreus vallencs. Així, mentre que els percentatges relatius a les tinences establertes o sotsestablertes són baixos i estan en consonància als relatius a les altres poblacions, en el mercat de la terra la seva presència es dispara fins arribar a superar el 31% del total. Obviament hem de mantenir una carta reserva per aquesta dada si atenem als problemes que hem vingut observant amb les fonts vallenques, encara que creiem que el fet de trobar-nos en aquesta ocasió en un territori amb importants reserves aquíferes i amb existència contrastada de regadius que permeten millorar el rendiment dels conreus i fins i tot obtenir més collites, segons els cultius, pot fomentar la dedicació de terres al policultiu en detriment del monocultiu i obviament la seva valoració en el mercat de la terra hauria de ser superior.

Respecte a l'espai de l'horta, que recordem que presenta unes característiques similars dins dels termes de les poblacions estudiades, bàsicament concentrat en la zona més propera al perímetre dels nuclis de població, els percentatges són molt diferents per a cadascuna de les viles. Així Alcover supera el 26% del total de contractes, la Selva del Camp està 11 punts per sota amb un 15,05% i Valls encara presenta una xifra més baixa, inferior al 7%. Comparant aquestes dades amb les que hem obtingut de les tinences establertes i sotsestablertes (gairebé el 15% a Alcover, més del 17% a la Selva del Camp i el 5,50% de Valls), veiem com al territori alcoverenc hi ha un increment d'alienacions important respecte a les altres dues poblacions que presenten per a tots dos mercats xifres molt semblants. En principi, desconeixem el motiu pel qual hi ha aquesta diferència encara que una possibilitat podria ser el fet que en aquest terme hi hagués una important pressió compradora d'aquest tipus de finques degut a una possible manca d'espai per dedicar a aquest tipus de cultiu. Aquesta situació no es donaria a la Selva del Camp, un territori molt més pla i apte per l conreu, on tenim coneixement de la creació d'un nou espai d'ampliació de l'horta o a Valls, on hi ha un percentatge important de terres de conreu de regadiu que frenaria aquesta possible pressió.

Així mateix, lligat als terrenys dedicats a l'horta trobem els farraginars, un cultiu pràcticament inexistent a Valls i Alcover, almenys pel que fa a les dades obtingudes de les alienacions i les constitucions d'establiments, però que presenta una certa importància econòmica a la Selva del Camp on comparteix espai amb els horts, encara que amb percentatges més reduïts, almenys pel que fa a l'activitat de la compra-venda d'aquestes parcel·les.

En relació amb l'olivera, espècie que completa la trilogia mediterrània, comprovem de nou com la seva presència a les fonts és inferior, almenys pel que fa a les finques de monocultiu i presenta també xifres similars en tots els mercats. És molt difícil precisar la importància que aquest cultiu pot tenir en la dieta dels pagesos d'aquest territori perquè tot i que el coneixement de finques de conreu d'olivarers és escassa, sabem que també està present d'una manera més o menys important en altres finques compartint espai de conreu. I a més, cal tenir en compte que, de la mateixa manera que amb el vinyer, la maduresa de l'arbre fa augmentar la quantitat i qualitat de la collita d'olives. Finalment, sobretot a la Selva del Camp i a Alcover, tenim constància de l'alienació de finques en policultiu de diverses espècies,

masos i fins i tot alguna garriga, tot que en unes xifres que només ens permeten donar testimoni.

La part dispositiva de les alienacions aporta com en els cas dels establiments i sotsestabliments altres notícies que ens poden permetre completar el nostre coneixement sobre l'extensió d'aquestes parcel·les o la seva importància econòmica gràcies a l'estudi i anàlisi dels respectius preus de venda. En conseqüència, considerem interessant la comparació de les característiques de la venda de cada tipus de cultiu a cadascuna de les poblacions estudiades a partir de les dades que coneixem de la seva extensió i el preu fixat en el cas d'alienacions de domini ple, tinences franques i lliures de cens i tinences gravades amb cens. Les dades que obtindrem, comparades amb les que tenim relatives a la constitució d'establiments i sotsestabliment de tinences agràries i a les que obtindrem posteriorment sobre l'espai urbà ens permetran d'aquesta manera perfilar l'entramat de relacions jurídiques, socials i econòmiques a cadascuna d'aquestes poblacions. No tractarem en aquest apartat aquells instruments relatius a la transmissió de drets sobre les tinences ja sigui per la via de les alienacions de drets sobre tinences com per la via dels revessejats o censals amb garantia de domini especial o fins i tot els retorns de domini ja que entenem que aquests contractes tenen com a objecte una inversió econòmica i les seves dades ja han estat abastament tractades en el capítol anterior.

2.1. Compra-venda de terra

En parlar de la terra hem de recordar que tot i fer esment a finques on es conrea majoritàriament cereal, en aquestes parcel·les també poden aparèixer associats altres cultius com ara les oliveres, els arbres fruiters, o fins i tot algun tipus d'edificació. Son elements que, com sabem, apareixen en la descripció de les finques aïlladament però que no s'esmenten quan s'anomena l'objecte de la venda que sempre és un tros o una peça de terra. És per aquest motiu que, tot i entendre que en moltes d'aquestes parcel·les es podrien conrear altres fruites diferents dels cereals, el fet de no manifestar-ho expressament a l'inici de la part dispositiva de l'instrument notarial fa que ens decidim a tractar aquestes parcel·les com a monocultiu de cereal.

Cal tenir en compte, així mateix que als documents de compra-venda de conreus de terra relatius al terme de la universitat valenciana es dona una característica particular que no és present als territoris selvatà i alcoverenc. S'alienen solrecs, parcel·les de regadiu, en el 53,19% dels contractes i un altre 4,25% del total de contractes corresponen a finques on coexisteixen una part de conreu de secà i una part de regadiu. Aquesta característica afegix una nova variable a tenir en compte en el moment d'analitzar els contractes de conreu de compra-venda de terra que afecten al territori valenc.

2.1.1. Extensió dels conreus

L'extensió d'aquestes finques que representen, en principi, el conreu majoritari a la vila i el terme d'Alcover ens és, com en el cas dels cultius de vinyer, desconegut, ja que la

documentació estudiada no aporta cap mena de dada al respecte. A aquest fet hem d'afegir també el desconeixment dels possibles factors que poden afectar al preu de venda de la parcel·la. Els factors climatològics són descrits abastament per Mercè Aventín que diu: *“Els blats meridionals, sempre assedegats, estimen la frescor i la humitat, però a vegades – poques vegades- l'aigua els és donada en excès. Les calamarsades són sempre fatals, però també plugues excessives de primavera, la boira i la rosada, que poden devorar, podrir, els blats o dificultar-ne l'espigat...”*⁹⁰². A ells s'han d'afegir altres com l'extensió, l'estat del sòl o la possible incidència del factor humà, (per exemple una situació de necessitat de la part venedora o la necessitat, en principi, de disposició en metàl·lic en un moment determinat).

Respecte als documents selvatans aquesta incògnita també es manté. De fet a diferència dels vinyers en aquesta ocasió només sabem d'un contracte de compra-venda de terra mesurada en quarterades. Es tracta de l'alienació del domini útil de dues quarterades de terra plantada que Berenguer Calaf i la seva dona Saurina venen a Guillema, vídua de Bernat Bertomeu, tots ells habitants de la Selva del Camp, per un import de 20 sous. Els drets sobre aquesta tinença els té Bernat Bertran, el qual percep una pensió de 6 sous per Sant Miquel⁹⁰³. És interessant en aquest contracte, però, la concreció de que es tracta de terra plantada ja que ben bé ens podem trobar davant d'un conreu que s'està transformant en vinya, de manera que la seva importància econòmica pot augmentar significativament en el transcurs del temps.

Finalment a les fonts vallenques la manca d'informació, es també la nota predominant, encara que tenim alguna dada més provinent de quatre documents:

- El primer instrument no es correspon realment a una compra-venda, sinó a un arrendament, tot i que, com sabem, aquests documents prenen la forma, també, d'un contracte de compra-venda. Està constituït pels esposos Guillem Foltrer i Maria, de Valls, en favor de Pericó Tortosa i Pericó, fill d'Arnau Pedrola, residents a Alcover, i té com a objecte mitja quarterada de terra de regadiu al terme de Valls, al mas del seu honor, afrontada i termenada, des de Sant Miquel i per 8 anys, per un import de 14 sous⁹⁰⁴.
- El segon document ens parla d'una quarterada i mitja de terra de regadiu franca i lliure, al terme de Valls, que els esposos Bernat Guasch i Maria, habitants de Valls, venen per un import de 95 sous a Maria, vídua de Pere Moya i el seu fill Pere, rector de l'església de la Mussara⁹⁰⁵.
- En el tercer cas que tenim documentat els esposos Berenguer Guaser i Maria, de Valls, venen a Guillem Montserrat, també veí de la mateixa població, una quarterada de

⁹⁰² AVENTIN, *La societat rural a Catalunya en temps feudals*, p. 50

⁹⁰³ Selva del Camp, 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1300, setembre, 5)

⁹⁰⁴ Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1314, agost, 26)

⁹⁰⁵ Valls 1304, caixa 1, lligall 7 (1304, novembre, 28)

regadiu en aquell regadiu que tenen cap a la vilanova, sota el rec del molí de Guillem Valls, per un import de 200 sous⁹⁰⁶.

- Finalment, el quart document correspon al domini útil sobre una quarterada de terra de regadiu situada al terme de Valls que Bernat Comes, habitant de Valls, juntament amb la seva dona, ven a Jaume Santa... i la seva dona Maria, també veïns d'aquesta població, per un import de 120 sous. El domini directe d'aquesta tinença correspon a la Capellania de Sant Bertomeu, que percep anualment una pensió de 3 sous per Sant Miquel⁹⁰⁷.

Els imports relatius a aquestes transaccions no impliquen una relació extensió-preu, ja que no són coincidents. De fet és significatiu que el preu fixat per a la transacció d'una finca en domini ple amb una extensió d'una quarterada i mitja sigui inferior al relatiu a l'alienació d'un domini útil d'una extensió menor, una quarterada.

2.1.2. Períodes d'alienació de la terra

Com en els casos anteriors, comencem l'estudi de les dades econòmiques d'aquest tipus de conreu a partir de l'establiment dels períodes de venda d'aquestes explotacions.

Taula 66
Període de venda del cultiu del cereal (%)

Mes	Alcover	Selva del Camp	Valls
Gener	12,18	11,45	3,63
Febrer	8,63	8,40	1,82
Març	9,64	9,16	1,82
Abril	5,08	6,87	3,63
Maig	5,08	11,45	9,10
Juny	2,54	2,29	9,10
Juliol	1,01	3,05	7,27
Agost	8,63	13,74	23,63
Setembre	11,17	9,16	12,72
Octubre	12,69	11,45	9,10
Novembre	11,67	6,11	14,54
Desembre	11,67	6,87	3,63

De la interpretació d'aquestes dades podem entendre que, per norma general, en aquest territori es tendeix a conrear cereal d'hivern, la collita del qual, si atenem a l'escassetat documental del període, sobretot a la Selva del Camp i a Alcover, té lloc durant els mesos de juny i juliol. En aquests mesos l'activitat a les escripturacions notariales, almenys pel que fa a les explotacions agrícoles, decreix notablement, tal i com hem anat veient en els capítols anteriors. Així mateix, aquestes xifres corroboren de nou la impressió general de que tot el cicle agrari a pagès gira al voltant de les tasques relatives als camps de conreu de cereal on es necessita tota la força de treball que cada família pugui dedicar.

Els mesos més durs de cara a l'abastiment de les famílies camperoles, sobretot aquelles que es troben en el llindar de la pobresa són els que corresponen al final de l'hivern i la

⁹⁰⁶ Valls 1316, caixa 2, lligall 12b) (1316, juliol, 30)

⁹⁰⁷ Valls 1319, caixa 2, lligall 13a) (1319, setembre, 25)

primavera fins els inicis de l'estació estiuenca. En aquest període de temps les alienacions que es produeixen, sobretot avançada la primavera, amb uns camps on el cereal està madurant, per norma general han de ser el resultat d'una situació de carestia o necessitat de proveïment d'aliment als nuclis familiar ja que els graners s'han anat buidant i el cereal encara no ha madurat. En aquest context els pagesos han de cercar recursos per a superar la situació: establiments de tinençes o endeutaments a càrrec de la collita, per exemple. En els casos més durs, aquells en que les famílies no tenen una posició prou sòlida cara als seus veïns que els permeti garantir el pagament dels censos o els retorns dels préstecs entemem que és quan aquests camperols situats ja en els estrats més afeblits de la petita pagesia es veuen obligats a assumir la venda del seu bé més preuat, aquell que li garanteix una certa estabilitat, la seva parcel·la.

Tanmateix, no és aquest el període de temps en que situem la majoria d'alienacions. El percentatge més important de finques de cereal venudes correspon al període de temps comprés entre agost i gener. Són els mesos immediatament posteriors a la collita, aquells en que el camp es deixa descansar i es comença a preparar per a la nova sembra que es produirà a principis de l'hivern. En aquests moments, si la collita ha estat bona, els pagesos han omplert els graners, han separat la llavor que necessiten per sembrar de nou i han venut l'excedent que han generat en els mercats locals o possiblement en el de la ciutat de Tarragona. En conseqüència, la seva situació econòmica s'ha estabilitzat i enfortit. Llavors, quin és el motiu de l'alienació? Poden ser molts i diferents d'acord amb la situació de cada casa, com ja s'ha anat indicant reiteradament al llarg de l'estudi. Les famílies més benestants simplement poden decidir vendre per donar sortida a una situació puntual de necessitat de numerari de manera que es desprendrien d'aquelles finques en principi menys importants. També podem pensar en famílies camperoles que han establert relacions emfituèutiques amb altres veïns i que estan en un moment d'enfortiment econòmic, de manera que en períodes de bonança intenten incrementar o, si més no, estabilitzar la seva situació patrimonial amb la compra dels drets del domini directe o del domini mitjà o bé alienant una tinença per adquirir una altra en millors condicions econòmiques i jurídiques. Per altra banda, s'han de tenir en compte els anys de males collites en els quals els beneficis són inferiors als esperats i es fa necessari vendre les parcel·les per cobrir les necessitats que es plantegen en el si de les famílies. En definitiva, són moltes les variables que es poden plantejar. La diferència amb les alienacions que es corresponen als mesos de primavera és que, en línies generals, els camperols venen les explotacions sense haver-les preparat per a la propera campanya o amb amb la preparació en un estadi inicial, de manera que s'estalvien força de treball que poden dedicar a altres activitats.

Menció apart mereix la universitat valenciana on tenim l'existència dels solrecs. En aquest territori entre els mesos de maig i juliol s'incrementa el nivell d'alienacions respecte als altres mesos i les dades corresponent a agost són certament elevades. Tot i que cal prendre aquestes dades amb la deguda reserva a causa de la situació de les fonts documentals valenques, hem de considerar, també altres variables que tenen a veure amb l'important nombre de finques de regadiu que hi ha al terme valenc. Són parcel·les que permeten conreus més intensius i collites, no només de cereal, sinó d'altres productes al llarg de l'any.

Tot i això, el nombre més important de transaccions es produeix durant el període de temps comprés entre els mesos d'agost i març, fet que ens fa suposar que el conreu predominant en aquestes parcel·les és el cereal d'hivern.

2.1.3. Finques en domini ple

A partir de l'estudi dels preus de venda de les finques en les quals el domini correspon a un únic propietari, es a dir les explotacions en situació de domini ple, podem obtenir una sèrie de dades orientadores sobre la seva possible extensió i el valor atorgat al cultiu cerealícola en comparació sobretot amb el relatiu al vinyer alcoverenc (vegeu taula 32 de l'annex) ja que les dades relatives al vinyer vallenc (vegeu taula 33 de l'annex) són realment escasses.

Taula 67
Preu de venda de propietats de domini ple conreades de cereal (%)

Preu (sous)	Alcover	Valls
-50	17,65	18,19
50-99	33,34	27,28
100-149	21,57	9,09
150-199	5,88	4,55
200-249	1,96	9,09
250-299	0,00	0,00
300-349	5,88	9,09
350-399	1,96	0,00
400-449	1,96	0,00
+450	9,80	22,73

Arran de les xifres obtingudes a partir d'aquests imports, observem com a Alcover, més del 72% de les finques s'alienen en un import inferior als 150 sous con els preus més baixos que hem identificat corresponen als 18 i 25 sous, amb un percentatge certament important pel que fa a la franja dels preus de venda inferiors a 50 sous. en canvi, a la banda alta dels percentatge, les alienacions que superen els 450 sous es limiten en els cereals al 9,80%, tenint com a preus més elevats 650⁹⁰⁸ i 1090⁹⁰⁹ sous tot i que aquests imports no han de ser considerat quelcom generalitzat ja que, a partir dels imports de venda relatius als 200 sous superiors, el nombre d'alienacions realitzades no supera el 28% del total.

A partir d'aquestes dades i, sempre tenint en compte tots els factors que poden afectar el preu de venda d'una parcel·la agrícola, les xifres ens porten a confirmar la nostra hipòtesi sobre un tipus de cultiu bàsic per al sosteniment alimentari de les famílies però que des del punt de vista de la cerca d'un benefici econòmic, almenys en aquest període de temps, no està tan valorat com el conreu de vinya, probablement perquè és justament això, un tipus d'espècie que es conrea amb la finalitat de garantir l'alimentació bàsica de la pagesia, és a dir, per a l'autoconsum. En canvi la vinya, i més concretament el vi que s'obté, no es dedicarà únicament al consum familiar, sinó que es podrà comercialitzar es seu excedent.

⁹⁰⁸ Alcover 1299-1300, caixa 7, lligall 114 (1300, febrer, 16)

⁹⁰⁹ Alcover 1306-1311, caixa 7, lligall 116 (1308, maig,1)

Respecte a Valls, el percentatge relatiu a les finques que s'alienen per imports inferiors a 150 sous és també important, el 54,56%, encara que uns 18 punts percentuals per sota del que correspon a Alcover. I en canvi, les xifres relatives als preus de venda superiors a 450 sous s'incrementen de manera molt important respecte a Alcover. Són diferències notables que tenen el seu punt d'inflexió, pel que fa a la universitat valenciana, en el fet que en aquesta graella estan incloses totes les alienacions propietats en domini ple de conreu de cereal, independentment de si es tracta de finques de regadiu o no. Si separem aquestes finques d'aquelles en què no tenim constància escrita del regadiu, les xifres que s'obtenen són molt diferents:

Taula 68
Preu de venda de propietats de domini ple de regadiu conreades de cereal a la universitat de Valls

Preu (sous)	Percentatge (%)
-50	12,50
50-99	25,00
100-149	6,25
150-199	6,25
200-249	12,50
250-299	0,00
300-349	12,50
350-399	0,00
400-449	0,00
+450	25,00

Així podem comprovar com el percentatge d'alienacions inferiors als 150 sous de preu passen del gairebé 55% al 43,75%, és a dir, que eliminades de la graella les finques teòricament de secà, les percentatges a les franges de preu inferiors disminueixen. En conseqüència, hem de suposar que una finca de regadiu d'una extensió similar a una de secà, en principi, sempre tindrà un preu de venda superior, perquè el fet de gaudir del regadiu assegura una collita quantitativa i qualitativament més important. I en aquest sentit podem comprovar com a la franja alta dels preus, la de les finques que superen un import de venda de 450 sous, aquests percentatges s'han incrementat fins arribar al 25% del total. Tanmateix, no podem establir cap comparació amb els preus relatius als imports de venda de vinyers al terme valenc ja que, com hem pogut veure les dades que tenim sobre contractes de compra-venda que afectin a aquest tipus de conreu són certament escasses.

2.1.4. Tinences franques i lliures de cens

El coneixement de la valoració de les finques de cereal es completa amb l'estudi dels imports de venda d'aquelles finques en què s'han establert relacions de caire emfitèutic. D'aquestes, cal destacar en primer lloc les tinences franques i lliures de cens, situades en el cas valenc i alcoverenc a les dominatures dels senyors de les viles i en el cas selvatà al llarg de tot el terme ja que és un senyoriu territorial.

Respecte a Valls, però, la informació aportada per les fonts sobre aquestes parcel·les és escassa i es redueix a tres transaccions, de les quals no deixa de ser significatiu el fet que

dos dels tres imports de venda de les tinences alienades estiguin al voltant dels 300 sous mentre que el tercer import és molt diferent, 14 sous:

- En la primera d'elles els esposos Guillem Terre i Guillemona, habitants de Valls, venen a Ferrer Artús, de l'Alió, un tros de terra lliure, excepte pel bovatge, al lloc nomenal Claperol, de la parròquia de Valls, per un import de 300 sous⁹¹⁰.
- En el segon document Galceran Ferré i la seva dona, Guillemona, veïns de Barberà, venen a Berenguer Mateu i la seva dona Elisenda, de Valls, un tros de terra lliure, excepte pel pagament d'un punyeró d'ordi o altre forment de bovatge, per un import de 14 sous⁹¹¹.
- Finalment, en el tercer contracte, els germans Pere i Guillem Segarra, de Valls, venen a Esteve Grimau, de Masmulet, un tros de terra al terme de Valls, que està afectat pel bovatge, per un import de 310 sous⁹¹².

A la Selva del Camp (vegeu taula 34), les tinences franques i lliures de cens omplen el buit que hi ha respecte a les finques en domini ple. Així, en principi, entenem que aquestes parcel·les s'alienen per imports més propers als relatius a les finques de domini ple alcoverenques que no pas al mateix tipus de tinences. A Alcover (vegeu taula 35 de l'annex), en canvi, l'existència del domini ple, fa disminuir la importància que per a la pagesia pugui tenir l'adquisició d'una finca franca i lliure de cens, ja que en cap moment es tracta d'una propietat plena, molt més valuosa i, en conseqüència, abarateix el seu preu de venda.

Taula 69
Preu de venda de tinences franques i lliures de cens
conreades de cereal a Alcover

Preu (sous)	Percentatge (%)
-50	13,33
50-99	20,00
100-149	33,33
150-199	13,33
200-249	6,67
+250	13,34

La franja d'imports de venda menors de 150 sous supera al terme alcoverenc el 66% del total (l'import més baix de que tenim coneixement és de 30 sous⁹¹³). Tot i que en principi, és un percentatge molt proper a l'obtingut per a les finques en domini ple, si ens situem a la banda corresponent als imports més elevats, comprovem com aquests percentatges decreixen clarament, essent en aquest cas el preu de venda superior documentat el corresponent a 350 sous⁹¹⁴. Són xifres que, comparades amb les que corresponen a les

⁹¹⁰ Valls 1311, caixa 1, lligall 9 (1311, maig, 27)

⁹¹¹ Valls 1311, caixa 1, lligall 9, (1311, juny, 8)

⁹¹² Valls 1319, caixa 2, lligall 13a) (1319, setembre, 18)

⁹¹³ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1305, gener, 28)

⁹¹⁴ Alcover 1306-1311, caixa 7, lligall 116 (1311, agost, 15)

vendes de finques de domini ple, confirmen que la transferència d'una finca que no està en domini ple abarateix el seu preu.

Respecte a la Selva del Camp, l'evolució dels preus de venda d'aquest tipus de tinença es reflecteixen en el quadre següent:

Taula 70
Preu de venda de tinences franques i lliures de cens
conreades de cereal. Selva del Camp

Preu (sous)	Percentatge (%)
-50	47,00
50-99	24,10
100-149	15,67
150-199	0,00
200-249	1,20
250-299	3,61
300-349	1,20
350-399	0,00
400-449	3,61
+450	3,61

En aquest cas el 47% dels dominis francs i lliures de cens dedicats al conreu del cereal es venen per imports inferiors als 50 sous, amb un import mínim de 5 sous⁹¹⁵, enfront del 15,60% que ho feien a les alienacions de vinya; i si pugem la graella fins als 100 sous, aquest percentatge s'eleva per sobre del 70% del total, és a dir, gairebé tres quartes parts de les propietats. Aquestes xifres segueixen la tendència ja establerta a Alcover, tant per les alienacions que afecten a propietats en domini ple com per les que corresponen a tinences franques i lliures de cens, tot i que en el cas concret de la Selva del Camp, s'incrementen percentualment. Així, mentre a Alcover el percentatge d'alienacions per imports inferiors a 150 sous se situava al voltant del 72%, en el cas selvatà, aquest percentatge augmentarà fins a situar-se en gairebé el 87% dels documents. Si a aquestes dades sumem el fet que a la Selva del Camp el conreu del vinyer està molt més estès que a Alcover i que es troba en clara expansió amb el canvi de conreu d'altres tinences, tot plegat sembla confirmar la hipòtesi ja plantejada que la valoració econòmica de les parcel·les de cereal és inferior a la relativa als vinyers. Malgrat tot també documentem alguna excepció que es materialitza en la venda de tinences per imports força més elevats tot i que no superen els 500 sous⁹¹⁶.

2.1.5. Tinences gravades amb cens

Evidentment, com més càrregues emfitèutiques afecten a una tinença, més s'ha d'abaratir el preu de venda ja que el nou tinent en entrar en possessió de la terra té l'obligació d'assumir-les i, en conseqüència, el benefici que podrà treure del conreu sempre es veurà minvat per aquestes obligacions. I, en principi, com més important és el grau d'exacció per part del titular dels drets, més s'abarateix el preu de l'alienació. La més important d'aquestes

⁹¹⁵ Selva del Camp 1308-1309, caixa 3, lligall 10 (1309, maig, 13)

⁹¹⁶ Selva del Camp 1311-1313, caixa 4, lligall 14 (1312, desembre, 26)

obligacions és la satisfacció d'una pensió anual, de manera que els imports de venda relatius a de tinences de monocultiu de cereal que es troben en aquesta situació, així ho han de reflectir.

En el cas concret d'Alcover (vegeu taules 35 a 37 de l'annex), el percentatge de tinences transferides per un import inferior als 50 sous s'incrementa fins arribar al 52,17% del total i les incloses entre els 50 i els 99 sous se situen en un 21,73%. És a dir, que gairebé el 74% de les tinences s'alienen per un import inferior al 100 sous. Els preus inclosos entre els 100 i 199 sous se situen en un percentatge del 17,40% i finalment gairebé el 9% ja són imports superiors als 200 sous. En conseqüència, més del 91% de les alienacions d'aquest tipus de parcel·les es venen per quantitats que no superen el 200 sous, una xifra que constitueix un increment de més de 10 punts respecte a les vendes que afecten a dominis plens o a tinences franques i lliures de cens i que confirma la hipòtesi de l'abaratiment de la propietat.

Per altra banda, l'import de les alienacions d'aquestes tinences gravades amb cens, en principi, haurien d'estar directament relacionats amb les pensions a satisfer, encara que hi ha dades que ho contradueixen. Aquest seria el cas, per exemple, d'una venda realitzada per un import de 10 sous i una pensió d'11 sous⁹¹⁷, o una altra alienació de 10 sous amb un cens de 2sous i 2 diners⁹¹⁸. Aquesta situació també es reflecteix a les tinences que han de satisfer com a censos parts proporcionals de la collita. En aquest grup identifiquem una alienació per la qual es paga un import de 110 sous i que ha de satisfer el quart de la collita⁹¹⁹ i també una altra tinença que es transfereix per un import de 70 sous que ha de fer front al mateix tipus de cens⁹²⁰. Tanmateix, també tenim informació sobre tinences que s'alienen amb preus de venda molt elevats, i amb una pensió relativament petita que confirmarien, per altra banda, que una pensió relativament petita pot augmentar el preu de venda de la tinença. Aquest seria el cas d'una alienació de 440 sous amb un cens de 3 sous a satisfer per Nadal⁹²¹. Aquesta disparitat de preus de venda, confirma el fet que les parts implicades tenen en compte moltes variables que no es manifesten per escrit en el moment de materialitzar la compra-venda d'una finca agrícola.

A la Selva del Camp (vegeu taules 38 a 40 de l'annex), l'abaratiment del preu de venda d'aquest tipus de tinences és encara més clar. Així, les tinences que es transfereixen per imports inferiors als 50 sous augmenten de manera significativa fins a situar-se en el 81,25%, essent el preu de venda inferior el corresponent a 3 sous⁹²², mentre que les establertes entre 50 i 99 sous són el 12,50% dels contractes i el 6,25% restant són

⁹¹⁷ Alcover 1299-1300, caixa 7, lligall 114 (1300, febrer, 15)

⁹¹⁸ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1304, agost, 2)

⁹¹⁹ Alcover 1316-1317, caixa 8, lligall 120 (1317, gener, 16)

⁹²⁰ Selva del Camp 1313-1314, caixa 4, lligall 15 (1313, desembre, 3)

⁹²¹ Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1315, desembre, 19)

⁹²² Selva del Camp 1309, caixa 3, lligall 11 (1309, agost, 19)

alienacions superiors als 100 sous però que en cap cas superen els 200 sous⁹²³. Són doncs unes xifres sensiblement inferiors als relatius a les tinences que, tot i ser emfitèutiques, no tenen l'obligació de satisfer cap mena de pensió anual.

També respecte al terme selvatà, les dades que obtenim en aquests instruments demostren que la pensió elevada pot ser un factor a tenir en compte en el moment d'abaratir el preu de venda, però que aquest no és un fet determinant. Així es confirma un import de venda de 5 sous sobre una parcel·la que satisfà una pensió censal d'11 sous anuals⁹²⁴. Ara bé, també hi ha altres que ho contradueixen, sobretot quan es tracta de la satisfacció del quart dels esplets. En aquest cas tenim una alienació que fixa un preu de venda de 4 sous amb aquest tipus de cens⁹²⁵, però també una altra amb idèntic cens per un import de 140 sous⁹²⁶.

Finalment, a Valls, comprovem com les tinences que es transfereixen per un import inferior als 50 sous augmenten de manera significativa ja que se situen en el 40,90% del total, mentre que en parlar de propietats en domini ple ens situàvem en xifres genèriques del 18,19%. Si sumem a aquest percentatge el corresponent a les alinacions entre 50 i 99 sous, el 36,37% la xifra s'incrementa fins al 77,27%, i si afegim el relatiu a les alienacions entre 100 i 149 sous, el 18,18%, tenim que les alienacions transferides per imports inferiors als 150 sous constitueixen el 95,45% del total, mentre que el mateix percentatge a les propietats en domini ple estava situat en el 55%. Els imports d'aquestes transaccions en associació amb la càrrega censal que afecta a cada tinença, confirmen de nou que tot i que el cens és un factor decisiu pel que fa a l'abaratiment del cost de la tinença, no és l'únic que es té en compte en el moment de fixar el preu final de la venda. D'aquesta manera tenim coneixement de pensions a abonar de 5 sous que corresponen a tinences que s'alienen per imports molt diferents: 50 sous⁹²⁷, 98 sous⁹²⁸ i 150 sous⁹²⁹. Un altre exemple el trobem en la venda d'una tinença gravada amb una pensió de 6 sous anual per un import de 10 sous⁹³⁰ que es contraposa a una altra que ha de satisfer el mateix import de pensió però que s'aliena per un import de 88 sous⁹³¹.

Els censos d'aquestes tinences que poden ser abonats en espècie, o en metàl·lic completen finalment la informació que podem tenir sobre la valoració econòmica d'aquestes parcel·les.

⁹²³ Selva del Camp 1308-1309, caixa 3, lligall 10 (1308, desembre, 12)

⁹²⁴ Selva del Camp 1308-1309, cixa 3, lligall 10 (1308, agost, 11)

⁹²⁵ Selva del Camp 1302, caixa 2, lligall 6 (1303, gener, 3)

⁹²⁶ Selva del Camp 1299-1300, cixa1, lligall 4 (1300, gener, 7)

⁹²⁷ Valls 1302, caixa 1, lligall 6 (1302, gener, 1)

⁹²⁸ Valls 1316, caixa 2, lligall 12b) (1316, agost, 25)

⁹²⁹ Valls 1306, caixa 1, lligall 8 (1306, setembre, 14)

⁹³⁰ Valls 1319-1320, caixa 2, lligall 13b) (1320, abril, 17)

⁹³¹ Valls 1304, caixa 1, lligall 7 (1304, octubre, 27)

Taula 71
Alienació de tinences de vinyer gravades amb cens. Tipus de cens (%)

Tipus de cens	Alcover	Selva del Camp	Valls
Cens monetari	73,61	59,38	90,48
Cens espècie oscil·lant	13,89	37,50	4,76
Cens espècie fixa	6,94	3,12	4,76
No consta	5,56	0,00	0,00

La satisfacció d'aquesta càrrega emfitèutica és per norma general en metàl·lic, tot i que s'aprecien clares diferències entre la Selva del Camp per una banda, i Alcover i Valls, per l'altra. Així en aquestes dues últimes universitats els percentatges dels censos en metàl·lic són clarament l'opció majoritària (recordem que aquestes pensions s'han fixat prèviament a les clàusules de constitució d'un establiment o sotsestabliment). A Valls, en concret, superen el 90% del total i només són dos els contractes en què hi ha constància d'un cens en espècie. A Alcover també se supera el 73% del total d'instruments, essent la segona opció el cens en espècie oscil·lant. En canvi en el terme selvatà aquest percentatge, tot i que pràcticament representa el 60% del total és clarament inferior a les altres dues viles. Aquestes xifres, així mateix, si les comparem amb les dades que ja tenim respecte les alienacions d'aquest tipus de tinences en el cas del vinyer, poden incorporar noves dades sobre la diferent importància que els pagesos atorguen a un o altre tipus de tinences. Així, fins ara hem anat observant com els preus de venda de les finques presenten variacions segons el tipus d'espècie que s'hi conrea. Altrament, també comprovem com l'opció a un o altre tipus de cens que es fixa en iniciar la relació emfitèutica varia, essent en el cas del vinyer el percentatge dels censos en espècie oscil·lant força més elevada que en el cas del cereal, almenys pel que fa a les tinences ubicades en el terme alcoverenc. Respecte a la Selva del Camp, aquestes xifres també són més importants, però la diferència percentual no és tan elevada perquè les tinences gravades amb una pensió que es concreta en la percepció d'una part proporcional de la collita arriben a superar el 37% del total, una xifra molt superior a les contrastades per a les altres dues poblacions. Aquestes dades confirmen de nou la importància que els titulars dels drets atorguen al tipus de conreu que hi ha a la finca. D'aquesta manera comprovem de nou que la collita de raïm és més preuada que la de cereal, la finalitat primera de la qual és l'autoabastiment del nucli familiar. Per altra banda, el rendiment dels ceps augmenta a mesura que aquests van madurant, de manera que la collita en condicions climatològiques similars s'incrementa progressivament cada any fins arribar a l'etapa de maduresa de la planta en què l'increment de la collita s'estabilitza, per tant el rendiment de la finca és major i el benefici aportat per una part proporcional de la collita s'ha d'incrementar durant els primers anys. En canvi, una tinença de cereal, en principi ha de donar una collita similar anualment a no ser que s'incrementi la superfície conreada. Tot i això, a la Selva del Camp, ja hem vist que el percentatge relatiu a aquest tipus de cens per a les tinences de cereal és força elevat. No podem saber la causa amb certesa encara que no podem obviar el fet que en aquest territori el terreny dedicat al conreu del cereal es troba en retrocès respecte del vinyer, de manera que la superfície de conreu d'aquest aliment bàsic és més reduïda i, en conseqüència, sembla lògic plantejar-se que en els acords relatius si una menor oferta d'aquestes tinences en el mercat de la terra és el que fa que els acords relatius.

Aquestes dades es completen amb la informació que podem extreure dels contractes de compra-venda de drets sobre tinences, en els quals no s'està transferint la propietat física de la finca, sinó els drets emfitèutics que hi ha sobre ella. En el cas de la Selva del Camp totes les transaccions estan gravades amb censos monetaris, mentre que a Alcover ho és en el 70% del total. De nou observem la tendència a establir un cens monetari en detriment d'un cens en espècie quan es tracta d'agrer cerealístic.

Finalment, respecte a les dates en què aquestes pensions se satisfan, observem de nou com les tres festes litúrgiques que s'imposen són Santa Maria d'agost, Sant Miquel i Nadal, tot i que els percentatges varien entre poblacions.

Taula 72
Dates de satisfacció de les pensions censals (%)

Data	Alcover	Selva del Camp	Valls
Santa Maria d'agost	31,91	47,06	0,00
Sant Miquel	15,91	23,53	66,66
Nadal	29,79	5,88	25,00
Carnaval	4,25	5,88	0,00
Pasqua	8,51	0,00	0,00
Sant Andreu	2,13	0,00	0,00
Santa Maria de setembre	2,13	0,00	13,34
Pentecosta	2,13	0,00	13,34
Tots Sants	2,13	17,65	0,00

Crida l'atenció com a Valls, novament, la majoria de les pensions s'abonen per la festa de Sant Miquel, patró de la població, època en que finalitzen les tasques de la collita dels fruites de la vinya, i en canvi no tenim cap document en què el cens s'aboni per la festa de Santa Maria d'agost, que és quan pròpiament ja han acabat els treballs de la collita dels cereals. En canvi, tant a Alcover com a la Selva del Camp les dues dates són clarament presents, tot i que amb percentatges diferents. Així mateix, la festa del Nadal també té una certa importància tant a Alcover com a Valls, tot i que la Selva del Camp es redueix significativament. En línies generals, aquestes xifres indiquen novament la importància de fixar una data de bonança econòmica del censatari per tal d'assegurar-se que pugui fer front al pagament de les seves obligacions, sobretot quan es tracta de pensions en metàl·lic. La resta de dates presenten uns percentatges testimonials, tot i que hem de tenir en compte que festes com el Carnaval, la Pasqua o la Pentecosta estan situats en el temps en aquells dies en què la posició del censatari és més feble i pot tenir més dificultats per fer front al pagament, i més tenint en compte que a la situació d'esgotament de les reserves d'aliment es pot sumar la necessitat de fer front al pagament de la compra d'algun xai, en cas que la família no en disposi.

No podem donar per acabat aquest apartat sense esmentar una sèrie d'explotacions situades al terme selvatà on, tot i no mencionar el conreu concret de què es tracta, sí que especifica que el bé que es transfereix és "terra plantada". Si tenim en compte les dades aportades pels documents relatius a la vinya sobre possibles canvis de roturacions a les terres de conreu i, a més a més, ho lliguem amb els sotsestabliments de terra que hem anat localitzant al llarg de la nostra recerca, en els quals s'atorguen terres amb l'objectiu de

plantar-ho tot de vinya en un moment determinat, és lícit plantejar-se si aquestes parcel·les de terra plantada no són realment nous conreus de vinya i que la planta és encara massa jove per a donar els seus fruites. Pensem que aquestes podrien ser plantacions de futur les quals, un cop la planta hagués madurat prou i donés bones collites, augmentarien sens dubte el seu valor econòmic.

2.2. Compra-venda de vinyer

2.2.1. Extensió dels conreus

En ben poques ocasions aquests instruments aporten dades concretes sobre l'extensió de la finca objecte d'alienació. A les transaccions relatives a parcel·les situades al territori d'Alcover només en tenim coneixement en tres ocasions:

- La primera correspon al document datat el dia 3 de novembre de 1307, en el qual Guillem Far, fill del difunt Ramon Far, de la Selva del Camp ven a Guillem Negre, fill de Ferrer Negre, també selvatà, el domini útil de tres quarterades de vinya, a mesura de la Selva del Camp, situades al terme d'Alcover per un import de 140 sous. El domini directe d'aquesta tinença està en mans de Vidal Forner, el qual percep una pensió anual consistent en el quart de la collita⁹³².
- En el segon dels documents, datat el dia 12 d'abril de 1308, els esposos Joan Forner i Ferrera, de la Selva del Camp, venen a Ramon Managuerra i la seva dona Novella, també selvatans, el domini útils sobre dues quarterades de vinya al terme d'Alcover, per un import de 18 sous. El domini directe el gaudeix Guillema de Moncada, la qual percep tres quartans d'ordi de bovatge, i el domini mitjà està en mans de Guillema, vídua del Mestre Azbert, la qual percep el quart de la collita anual⁹³³.
- Posteriorment, el 8 de desembre de 1309 Ramon Managuerra i Guillerma alienen aquesta mateixa tinença a Joan Forner i la seva dona Maria, de la Selva del Camp per un import de 20 sous, obtenint d'aquesta manera un benefici de 2 sous a més dels derivats de les dues possibles collites que van recollir⁹³⁴.

Com veiem els imports obtinguts per la venda de dues finques de la mateixa extensió són molt dispers, encara que es tracti de finques gravades amb càrregues emfitèutiques molt diverses, ja que una s'aliena per un import de 140 sous mentre que la segona és venuda per un import de 18 sous en primera instància i de 20 en una segona ocasió. És interessant, no obstant, veure com quan es tracta de l'alienació de la mateixa finca, el seu preu s'incrementa d'una manera sostinguda. Aquesta és una dada que si es repetís sovint permetria afirmar que el mercat del vinyer presenta una certa estabilitat pel que fa als preus.

⁹³² Selva del Camp 1307-1308, caixa 3, lligall 9

⁹³³ Selva del Camp 1307-1308, caixa 3, lligall 9

⁹³⁴ Selva del Camp 1309, caixa 3, lligall 11

Les fonts vallenques són completament silencioses mentre que respecte als contractes relatius a finques situades al terme selvatà, les dades són força més abundants.

Taula 73
Selva del Camp. Contractes de compra-venda de vinyers
Tinences mesurades en quarterades

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte venda	Import venda	Data	LLibre notarial
Bernat Forn, fill de Miquel i esposa Ramona	Selva	Pere Forn i esposa Elisenda	Selva	5 sous censals sobre una quarterda de vinya al terme de la Selva	40 sous	1301/01/27	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Guillem Urgell, fill d'Andreu Urgell i esposa Ramona i Ponç Grimau i Maria	Selva	Ferrer Massó i esposa Saurina	Selva	dues parts d'una quarterada i quart de vinya	96 sous i 8 diners	1301/02/20	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Bernat Pasqual i esposa Mansilla	Selva	Guillemó Martí i esposa Gerardo	Selva	una quarterada i mitja de vinya a terme de la Selva que fa quart a Dolça, mare vostra	130 sous	1301/09/22	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Joan Rabassa, fill de Joan Rabassa, difunt i esposa Simona	Selva	Andreu Bremon i esposa Ferrera	Selva	3 quarterades de vinya a terme de la Selva, al mas que fou de Pericó Vallcurva difunt que tenim a quart per na Gentila	200 sous	1302/02/01	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Pere Casquer, senior i Saurina i Guillemó fills seus de més de 14 anys	Selva	Ramona, vídua de Bernat Azbert	Selva	una quarterada de vinya mesurada a terme de la Selva, que fa quart a Esteve Cortat	60 sous	1302/02/18	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Bernat Punyet i esposa Alemanda	Selva	Ramon Manganell i esposa Maria	Selva	5 sous censals sobre una quarterada de vinya que tenim franca al terme de la Selva	54 sous	1302/11/09	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Joan Castellví, fill de Ponç Castellví, difunt, i esposa Ramona	Selva	Bertomeu Tibau i esposa Saurina	Selva	dues quarteres de vinya al terme de la Selva, al mas de Vallcurva, a Voltes	250 sous	1303/02/08	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Pere Ferrer i esposa Arnalda	Riudecols	Pere Cusit	Selva	dues quarterades de vinya a terme de la selva amb un tros de terra amb vinya plantada	250 sous	1303/03/09	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Joan Taberner i esposa Ramona	Selva	Ramon Cavaller	Selva	2'5 quarterades de vinya franques a un tros de vinya a terme de Selva que ara assignem	355 sous	1303/05/19	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte venda	Import venda	Data	LLibre notarial
Ramon Maimó, fill de Bertomeu Maimó i esposa Arnaldona	Selva	Domina Geralda, vídua de Bertran Montoliu	Peralta	5 sous censals sobre una quarterada de vinya a la Selva	50 sous	1305/04/27	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Doménech de la Mora i esposa Maria	Vilallonga	Andreu Miquel i esposa Maria	Selva	dues quarteres de vinya a la Selva que té per Eimeric de Prats a quint	100 sous	1305/08/01	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Arnau Esperandeu i esposa Guillerma	Cogoll Roig	Dalmau Codi i esposa Haricort	Selva	una quarterada de vinya franca al terme de la selva	35 sous	1306/02/01	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Ramon Totosaus de més de 20 anys	Selva	Bernat Totosaus, germà seu	Selva	mitja quarterada de vinya que té al terme de la Selva	25 sou	1307/09/28	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Guillem Calvo, Maria, esposa de Guillem Paoner, amb consentiment espos i Gerarda i Guillem, fills dsel primer de més de 18 anys	Selva	Ramon Urgell i esposa Guillermo	Selva	mitja quarterada de vinya franca a la Selva	40 sous	1307/11/27	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Guillem Calvo, Guillerma, esposa de Ramon Urgell, amb consentiment de l'espós i Gerard i Guillem fills del primer	Selva	Guillem Paoner i esposa Maria	Selva	mitja quarterada de vinya a la Selva	30 sous	1307/11/27	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Pelegrí Esteve	Selva	Sendreu Sorxa	Selva	tot el quart de vendímia d'aquelles dues quarterades de vinya que per mi té per Mulner al terme de la Selva per tres collites	25 sous	1308/01/23	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Ferran Valls i esposa Maria	Selva	Pere Bover, saig, i esposa Ramona	Selva	una quarterada i mitja de vinya a la Selva	152 sous	1309/01/24	Selva 1308-9 Caixa 3 lligall 10
Ramon Grimau i esposa Saura	Selva	Vidal Doménech i esposa Elisenda	Selva	una quarterada de vinya al terme de la Selva d'aquelles dues quarterades que van ser de la difunta Bernarda, àvia seva	90 sous	1309/09/02	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte venda	Import venda	Data	LLibre notarial
Pere Bover, Bertran Forner, procurador de Jaumeta, esposa de P. Altes	València	Ramon Cànovas i esposa Panceta	Selva	tercera part de mitja quartera de vinya al terme de la Selva	20 sous	1313/02/08	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Benvinguda, vídua de Joan Gavalrà	Selva	Francesca, esposa de Guillem Bover	Selva	una quarterada i mitja de vinya que té per Guillem Negre sota cens	220 sous	1316/10/05	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Jaume Gebellí i esposa Gerardo	Brugar	Pere Tibau i esposa Francesca	Selva	tres quarterades i mitja de vinya al terme de la Selva	570 sous	1319/10/01	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17

Es tracta de parcel·les amb extensions que van des de la mitja quarterada fins a les tres quarterades i mitja. La disparitat de preus, però novament posa de manifest que són molts els aspectes a tenir en compte en el moment de valorar l'explotació, i en el cas del vinyer un d'ells, possiblement el més important, és l'edat dels ceps. Així tenim documentada, per exemple la venda d'una tinença franca lliure de cens, mesurada en una quarterada, pel preu de 35 sous l'any 1306, però també en tenim una altra venuda per 90 sous l'any 1309; o una venda de dues quarterades de vinya per 250 sous, l'any 1303 (125 sous per quarterada) i una altra del mateix any on també ens consta el preu fixat de 355 sous per la venda dues quarterades i mitja (142 sous per quarterada).

2.2.2. *Període d'alienació dels vinyers*

El fet que les alienacions de vinyers tinguin lloc durant un temps i no altre reflecteix també indirectament pautes de comportament associades a les necessitats de les famílies camperoles.

Taula 74
Període de venda del cultiu de la vinya

Mes	Alcover	Selva del Camp	Valls
Gener	4,39	10,36	6,67
Febrer	12,09	13,05	0,00
Març	12,09	11,13	0,00
Abril	11,00	4,41	6,67
Maig	9,89	9,21	33,33
Juny	1,10	2,11	0,00
Juliol	4,39	3,45	6,67
Agost	9,89	8,45	26,67
Setembre	9,89	9,99	0,00
Octubre	8,79	9,99	13,33
Novembre	7,69	12,09	6,67
Desembre	8,79	5,76	0,00

El primer que observem en aquest quadre és que a les escripturacions notariales es formalitzen contractes de compra-venda al llarg de la majoria dels mesos de l'any (sempre tenint en compte el fet que el volum quantitatiu i qualitatiu corresponent a la universitat valenciana és força diferent del que tenim sobre la Selva del Camp i Alcover). Si agrupem aquests mesos en dos períodes veurem com, per norma general tant a Alcover com a la Selva del Camp s'alienen moltes més parcel·les o drets sobre tinences entre els mesos de novembre i maig, mentre que poc més del terç de les transaccions es realitzen entre juny i octubre. Dins d'aquests blocs de temps trobem pautes de comportament similars a les relatives al mercat dels establiments i sotsestabliments encara que també hi ha elements diferenciadors. Si observem el període entre juny i octubre tornem a comprovar com durant els mesos de juny i juliol el nombre de contractes de compra-venda disminueix notablement, fet aquest coincident amb els períodes de transmissions d'establiments i sotsestabliments. En canvi, durant el mes d'agost les xifres s'incrementen notablement, i durant els mesos de setembre i octubre es mantenen o fins i tot s'incrementen. Entenem que en els mesos propis de la collita de cereal la situació econòmica a pagès, sobretot pel que fa a les famílies més necessitades, es troba més estabilitzada gràcies a l'entrada de cereal amb què satisfer les seves necessitats d'alimentació i possiblement també de numerari gràcies a la venda dels excedents, de manera que poden fer front a les obligacions més urgents i poden, així mateix, aplaçar la venda de la finca. En canvi, les xifres obtingudes per al mes d'agost són indicadores d'una situació d'afebliment de les famílies que es veuen obligades a desprendre's de les parcel·les de vinyer mitjançant un contracte de compra-venda, una opció realment dura i d'obligada necessitat perquè en aquests moments els esplets estan madurs i a punt de ser collits (comprovar preus i condicions en aquestes dates). Aquesta situació creiem que ha de ser força diferent a aquella en què es poden trobar les famílies que estableixen o sotsestableixen ja que en aquest cas els percentatges són realment baixos durant el mes d'agost i en cap cas es desprenen de la totalitat del domini.

La transacció d'agrer en els mesos propis de l'hivern, que és quan els camps de conreu es preparen per a la nova collita poden ser indicadors d'una climatologia adversa que faci preveure una collita inferior a l'estimada, fet aquest que pot influir en el moment de decidir la venda d'una parcel·la en concret, o també del fet que el cereal collit a la campanya d'estiu s'estigui esgotant i sigui necessària la recerca de nous recursos per garantir els subministres familiar. Ara bé, tot i aquestes causes probables d'alienació, també hem de tenir en compte que no són les úniques variables existents, sinó que es poden donar altres possibilitats com per exemple les ja mencionades en el cas de les famílies pageses més benestants de donar sortida a necessitats puntuals de diners o bé de reestructuració d'un patrimoni familiar consolidat.

2.2.3. Finques en domini ple

Malgrat la manca de dades relatives a l'extensió dels vinyers i el valor dels fruits que s'hi conreen, podem establir uns criteris d'orientació basant-nos en l'anàlisi dels imports fixats a les alienacions que afecten a les propietats en domini ple, ja que són les úniques finques que no es troben afectades per càrregues emfitèutiques. Amb tot, s'ha de tenir en compte

que, a banda d'aspectes com les oscil·lacions del mercat, la fertilitat de la finca, la configuració del terreny, la situació de les parts, etc., en el cas concret dels vinyers els preus de la parcel·la han de tenir present també l'estat dels ceps i la seva edat, ja que fins que el cep arriba a la seva maduresa, el rendiment de la finca es va incrementant progressivament per després mantenir-se estable, sempre tenint en compte les condicions climatològiques i del sòl. En canvi una finca plantada de vinya jove, necessitarà uns anys per incrementar els beneficis.

Les dades sobre compra-venda de finques en domini ple, les podem extreure dels mercats alcoverenc (vegeu taula 41 de l'annex) i vallenc, no així del selvatà on, com sabem, el senyoriu exercit és territorial i, en conseqüència, el domini directe de tot el terme de la Selva del Camp està en mans del senyor de la vila que en aquests moments és el paborde del Capítol de la Catedral de Tarragona. Amb tot, en el cas vallenc, tampoc podem realitzar un estudi acurat ja que únicament hem documentat tres contractes:

- En el primer d'ells els esposos Llorenç Vilella i Elisenda, de Valls, venen a Ramon Espasa, també veí de la població, un tros de vinya per un import de 20 sous⁹³⁵.
- En el segon document Arsendis, vídua de Pere Font, veïna de Valls, ven als germans Bernardó i Berenguer Espader, fills de Bernat Espader i habitants de la mateixa població, un tros de vinya franc i lliure de bovatge per un import de 160 sous⁹³⁶.
- Finalment, en el tercer document Ponç Tarragona i la seva dona Berenguera, de Valls, venen als esposos Arnau Gerard i Elisenda, un tros de terra al terme de Valls per un import de 370 sous⁹³⁷.

En conseqüència, el nucli de l'estudi d'aquest apartat el constituïran els contractes de compra-venda formalitzats sobre finques situades en el territori alcoverenc. En primer lloc hem distribuït els preus relatius a aquest tipus d'alienacions en grups de 50 sous per tal de comprovar l'existència o no d'alguna franja que destaquï clarament per sobre de la resta, fet que podria ser orientador per a establir un preu mitjà de venda.

Taula 75
Preu de venda de propietats de domini ple conreades de vinya a Alcover

Preu (sous)	Percentatge (%)
-50	4,16
50-99	25,00
100-149	20,84
150-199	8,34
200-249	20,84
250-299	4,16
300-349	0,00
350-399	4,16
400-449	4,16
+450	8,34

⁹³⁵ Valls 1302, caixa 1, lligall 6 (1302, gener, 17)

⁹³⁶ Valls 1304, caixa 1, lligall 7 (1304, octubre, 30)

⁹³⁷ Valls 1311, caixa 1, lligall 9 (1311, maig, 14)

Observant el resultat del tractament d'aquestes xifres, la primera conclusió a què arribem és l'existència, per una banda, d'una forta fragmentació parcel·lària (com ja ha estat exposat en diferents ocasions), i, per l'altra, de la diferent extensió de les finques objecte d'alienació. El 50% de les explotacions s'alienen per un preu inferior a 150 sous, tot i que les transaccions que no superen els 50 sous només es corresponen amb el 4,16%, essent el preu de venda més baix que tenim documentat el corresponent a una alienació per import de 20 sous⁹³⁸. A la banda alta del quadre comprovem com hi ha un nombre percentual de finques que s'alienen per imports certament importants, entre els quals destaquen les transferides per 600⁹³⁹ i 590⁹⁴⁰ sous respectivament, cosa que confirmaria no només la coexistència de parcel·les d'extensió molt diferent, sinó també la influència d'altres condicionants en el preu de venda final, entre els quals destacaríem que el tipus de cultiu, el vinyer, sobretot en el cas que es tractés d'una finca amb uns ceps madurs i en ple rendiment, seria molt preuat pel valor econòmic atorgat al vi en els mercats.

2.2.4. Tinences franques i lliures de cens

Al mercat de la terra, s'alienen, així mateix tinences franques i lliures de cens, que tot i estar gravades amb càrregues de tipus emfitèutic com ara la fadiga, el lluïsmo o el bovatge no ho estan, en cap cas, amb l'obligació de satisfer un cens anual. Per aquest motiu creiem que la informació que poden donar pot ser interessant per completar el coneixement sobre els preus de venda d'aquestes parcel·les i comprovar les possibles similituds o diferències establertes amb les dades obtingudes de les transaccions que afecten a propietats en domini ple.

La documentació conservada sobre aquest tipus d'alienació és important en quant al nombre de documents a la Selva del Camp (vegeu taula 42 de l'annex), on podem pensar que arriben a substituir materialment la figura jurídica del domini ple, que en aquest territori només està en mans del senyor de la vila, i en menor mesura a Alcover (vegeu taula 43). En canvi, a Valls, únicament hem identificat un instrument d'aquest tipus relatiu al monocultiu del vinyer. Es tracta de l'alienació duta a terme per Bernat Fuster i la seva dona Maria, de Valls, a favor de Pericó Montserrat, de la mateixa població i que té per objecte un tros de vinya lliure a Valls, al lloc de Pelades. La venda es fa per un import de 81 sous i el venedor es compromet a pagar el bovatge per set collites contínues⁹⁴¹

Tot i que no són gaires els contractes relatius a la compra venda de tinences franques i lliures de cens que afectin a vinyers dins del terme alcoverenc, de l'anàlisi dels imports de venda podem deduir que el fet d'estar afectats amb algun tipus de càrrega (bàsicament el

⁹³⁸ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1300, febrer, 21)

⁹³⁹ Selva del Camp 1316-1317, caixa 4, lligall 16 (1316, setembre, 26)

⁹⁴⁰ Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1315, novembre, 10)

⁹⁴¹ Valls 1311, caixa 1, lligall 9 (1311, maig, 22)

bovatge quan es tracta d'agrer que està situat a la dominicatura reial) influeix clarament en el seu valor. D'aquesta manera, observem com en el 36,36% de les ocasions aquestes transaccions s'acorden per imports finals inferiors als 50 sous (l'import de venda més baix que tenim documentat correspon a 30 sous⁹⁴²) mentre que en el cas de les propietats en domini ple aquest percentatge cau fins al 4,16%. Per altra banda, encara que no tenim dades relatives als imports entre els 50 i els 99 sous, els vinyers francs i lliures de cens que s'alienen per imports entre 100 i 149 sous arriben al 27,27% del total, de manera que més del 63% dels vinyers francs i lliures de cens que es venen ho fan per un import que no arriba als 150 sous, mentre que a les propietats en domini ple el percentatge és inferior, situant-se al voltant del 50%.

Aquestes dades demostren doncs, que a Alcover aquestes tinences són menys valorades ja que en condicions idèntiques sempre serà més barata la venda d'una finca on s'hagi establert una relació emfitèutica, encara que no estigui gravada amb una càrrega censal, que una alienació que afecti a una propietat en domini ple. Ara bé, en aquestes circumstàncies també documentem dues excepcions. Són dues alienacions que superen la mitjana del valor de la transacció ja que es transfereixen per imports de 222⁹⁴³ i 420 sous⁹⁴⁴ respectivament (ambdues afectades per l'obligació de satisfer el bovatge). De fet, aquests dos vinyers, juntament amb dos més que alienen el 10 de setembre de 1302 Ramon Manganell i la seva dona Maria, de la Selva del Camp i que són colindants per un import de 160 sous⁹⁴⁵ cadascun, constitueixen el poc més de 36% restant de les alienacions de tinences franques i lliures de cens que es venen per imports superiors als 150 sous.

Així mateix, tant a Alcover com a la Selva del Camp l'estudi de les dades tornen a confirmar que estem en un territori amb predomini de petites explotacions, encara que també s'intueixen la presència de tinences que possiblement han de tenir una extensió important. Almenys, això és el que sembla demostrar en el cas selvatà la venda de dues tinences franques i lliures de cens per 1105⁹⁴⁶ i 1200⁹⁴⁷ sous respectivament, xifres molt diferents a les obtingudes al territori alcoverenc

En línies generals el quadre de preus de venda d'aquest tipus de parcel·les al territori selvatà, presenten, així mateix, dades molt més similars a les obtingudes a Alcover per les finques en domini ple, que no pas per les tinences franques i lliures de cens on el domini directe està en mans d'una tercera persona.

⁹⁴² Alcover 1306-1311, caixa 7, lligall 116 (1306, setembre, 22)

⁹⁴³ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1304, agost, 23)

⁹⁴⁴ Alcover 1306-1311, caixa 7, lligall 116 (1309, febrer, 21)

⁹⁴⁵ Selva del Camp 1302, caixa 2, lligall 6 (1302, setembre, 10)

⁹⁴⁶ Selva del Camp 1316-1317, caixa 4, lligall 16 (1317, gener, 31)

⁹⁴⁷ Selva del Camp 1311-1313, caixa 4, lligall 14 (1312, novembre, 25)

Taula 76
Preu de venda de tinences franques i lliures de censconreades de vinya a la Selva del Camp

Preu (sous)	Percentatge (%)
-50	15,60
50-99	19,72
100-149	23,40
150-199	7,80
200-249	9,18
250-299	5,97
300-349	5,04
350-399	3,22
400-449	4,13
+450	5,97

Més del 50% de les propietats venudes corresponen a preus per sota dels 150 sous, tot i que només el 15,60% ho són per un preu inferior a 50 sous, tenint els extrems en dues vendes per preu una de 7 sous⁹⁴⁸ i l'altra de 9 sous⁹⁴⁹. Si comparem aquestes dades amb les obtingudes de l'estudi dels imports d'alienació de les propietats de domini ple del terme alcoverenc, observem que, tot i tractar-se a nivell jurídic de dos tipus de parcel·les diferents les xifres obtingudes presenten una certa similitud ja que totes dues tenen un percentatge al voltant del 50% pel que fa a les transaccions per un import inferior a 150 sous. Ara bé, la xifra relativa a les alienacions de menys de 50 sous és força superior en el cas selvatà (el 15,60% respecte el 4,16% d'Alcover), encara que es manté molt allunyada de la relativa a les tinences franques i lliures de cens alcoverenques (més del 36%). Així mateix es pot observar una certa estabilitat a les alienacions per imports superiors a 150 sous ja que encara que els preus màxims de venda selvatans són força superiors als alcoverencs el percentatge de vendes per un import de més de 450 sous és lleugerament superior a Alcover amb un 8,34 en comparació a la Selva del Camp on està al voltant del 6%. Tanmateix la comparació d'ambdós quadres de preus sembla indicar una tendència a la variabilitat de preus més clara a les tinences selvatanes respecte a les propietats en domini ple alcoverenques, ja que mentre en aquest últim terme un percentatge molt important d'alienacions, el 20,84%, se situa entre els 200 i els 249 sous, a la Selva del Camp, el percentatge en aquesta franja decreix fins al 9,18%, mentre que les franges superiors mantenen, en línies generals, percentatges més elevats en comparació amb els reflectits als contractes de compra-venda de propietats de domini ple al terme d'Alcover.

2.2.5. Tinences gravades amb cens

A partir de l'estudi de la transacció de tinences gravades amb cens també podem intentar millorar el coneixement que tenim sobre la relació extensió-preu dels monocultius de vinyer, encara que les pròpies característiques d'aquest tipus de contractes dificulten la comprovació d'existència de finques de major o menor extensió. Novament, en el cas vallenc (vegeu taula 44), però, ens trobem davant d'una clara escassetat documental ja que només tenim constància de sis contractes d'aquest grup dels quals podem deixar anotades

⁹⁴⁸ Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8 (1305, octubre, 21)

⁹⁴⁹ Selva del Camp 1303-1305, caixa 2, lligall 7 (1304, abril, 16)

una sèrie de dades. En primer lloc comprovem com la franja de preus se situa entre els 10⁹⁵⁰ i els 150 sous⁹⁵¹, imports no gaire elevats. Si els analitzem integrats en franges de preus veiem com totes tenen el mateix percentatge. És a dir, que els preus inferiors a 50 sous són el 33,33%, els que són superiors a 50 sous però arriben als 100 sous també tenen la mateixa proporció i, finalment, els que superen els 100 sous, constitueixen el 33,33% restant (recordem aquí les característiques ja esmentades de la documentació val·lenca). Els censos a satisfer són en metàl·lic excepte en un dels casos, el corresponent a l'import de venda de 150 sous, que és a quint. Aquestes pensions en metàl·lic estan entre els 4,5⁹⁵² i els 6⁹⁵³ sous. Aquesta última correspon a l'import de venda més baix, 10 sous, fet que a priori corroboraria la hipòtesi que una major càrrega censal abarateix el preu final de venda. Però no és aquest l'únic factor hi incideix. Com ja hem fet notar en anteriors ocasions, l'extensió de la finca i l'estat tant de la terra com dels fruits conreats són elements importants a tenir en compte juntament amb el factor humà (la possible necessitat de desprendre's de la tinença per part del propietari del domini útil). Aquestes dades són les que es reflectarien en casos com el d'una tinença que s'aliena per un import de 105 sous amb una càrrega censal de 5 sous⁹⁵⁴ i una altra finca que es ven per un import de 45 sous i un cens idèntic⁹⁵⁵.

Respecte a les finques situades al terme d'Alcover (vegeu taules 45 a 47), si comparem les dades obtingudes per les alienacions que afecten a les propietats en domini ple, el percentatge de tinences gravades amb cens alienades per un import inferior a 50 sous s'incrementa fins al 33% del total i el 17,94% d'ells es venen per imports d'entre 50 i 99 sous. És a dir, gairebé el 51% de les alienacions tenen preus de venda inferiors als 100 sous, unes xifres que s'apropen més a les obtingudes a les compra-ventes de tinences franques i lliures de cens (el 36,36%) que no pas a les propietats en domini ple (50%). Així mateix, poc més del 30% dels contractes es transfereixen per imports entre 100 i 200 sous i gairebé el 18% restant ho fa per imports superiors, tot i que només dos dels documents, amb imports d'alienació de 260⁹⁵⁶ i 265⁹⁵⁷ sous superen els 250 sous de preus de venda. Novament són quantitats sensiblement inferiors a les corresponents a les propietats en domini ple on els imports superiors als 100 sous se situen en el 70,84%, encara que sí que són propers a les alienacions de tinences franques i lliures de cens on aquests percentatges se situen en el 58,33%. És a dir, que podem entendre que el fet d'haver establert una relació emfitèutica abarateix el preu de venda d'una tinença en comparació a una altra de condicions similars però en domini ple.

⁹⁵⁰ Valls 1304, caixa 1, lligall 7 (1304, octubre, 2)

⁹⁵¹ Valls 1311, caixa 1, lligall 9 (1311, maig, 25)

⁹⁵² Valls 1316, caixa 2, lligall 12b) (1316, agost, 4)

⁹⁵³ Valls 1304, caixa 1, lligall 7 (1304, octubre, 2)

⁹⁵⁴ Valls 1316, caixa 2, lligall 12b) (1316, agost, 25)

⁹⁵⁵ Valls, 1316, caixa 2, lligall 12a) (1316, maig, 23)

⁹⁵⁶ Selva del Camp 1302, caixa 2, lligall 6 (1303, febrer, 24)

⁹⁵⁷ Alcover 1319-1321, caixa 10, lligall 123 (1319, desembre, 14)

Aquests imports assenyalen, en principi, que un preu de venda baix ha d'anar acompanyat d'un cens important des del punt de vista econòmic i, al contrari, un preu de venda elevat, entre d'altres aspectes, ens indica una pensió censal poc carregosa. Això és el que semblen corroborar dades com ara la venda d'una tinença per un import de 10 sous i que ha de satisfer una pensió de 10 sous⁹⁵⁸; una alienació per un preu de 200 sous que ha de satisfer un cens de 6 diners⁹⁵⁹; o una tercera l'import de la qual són 172 sous i que està gravada amb una pensió de 3 sous i 5 diners⁹⁶⁰. Desconeixem, però, molta informació sobre aquestes tinences com ara quina és la seva extensió, quin és l'estat del sòl, o quina es la situació econòmica del grup familiar alienador, circumstàncies que també s'han de tenir en compte en el moment de negociar l'import final de la venda ja que hi influeixen clarament tal i com ho demostren contractes de compra-venda amb preus de venda molt diferents i un mateix cens. Possiblement el cas més clar el podem trobar en l'alienació de tinences gravades amb l'obligació de satisfer el quart dels esplets que són venudes per imports força diferenciats (el més baix que tenim documentat, 7 sous⁹⁶¹ i el més alt 260 sous).

Respecte el terme selvatà (vegeu taules 48 i 49 de l'annex), constatem com en el 73,72% de de les compra-vendes es transfereixen per imports inferiors a 150 sous, registrant-se un increment important en les franges de menys de 50 sous que arriba a gairebé el 30% (tenim documentats 3 sous⁹⁶² com a import de venda més baix) i la relativa a les transaccions per imports entre 50 i 99 sous, el percentatge de les quals arriba a gairebé el 28%. És a dir, que al voltant del 57% de les alienacions de tinences gravades amb cens ho fan per un import inferior als 100 sous, fet que representa més del 21% d'increment respecte a les tinences franques i lliures de cens. Així mateix, poc més del 25% de les tinences es transfereixen per imports entre els 100 i els 199 sous, en comparació amb 31% relatiu a les tinences franques i lliures de cens, i només el 17,09% restant supera els 200 sous. Són dades que ens permeten confirmar la informació obtinguda a partir de les dades extretes de les alienacions de propietats domini ple a i de les vendes de tinences franques i lliures de cens. Així doncs, podem concloure que a la població de la Selva del Camp, en no gaudir de propietats en domini ple, les tinences franques i lliures de cens que s'alienen arriben a fer-ho per imports més elevats que no pas a Alcover, on sí que existeix la propietat en domini ple i, en conseqüència aquest tipus de finques són les més valuoses des del punt de vista econòmic, en canvi, pel que fa a la transmissió de tinences gravades amb cens, les diferències existents, com acabem de veure, són menors.

Pel que fa al tipus de pensió censal que s'ha de satisfer, en el 46,28% dels contractes es fa constar un cens en espècie oscil·lant (a quart la pràctica totalitat, tot i que també hem

⁹⁵⁸ Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8 (1305, agost, 13)

⁹⁵⁹ Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1316, novembre, 21)

⁹⁶⁰ Selva del Camp 1319-1320, caixa 5, lligall 17 (1319, novembre, 27)

⁹⁶¹ Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1316, gener, 7)

⁹⁶² Selva del Camp 1309-1311, caixa 3, lligall 12 (1311, febrer, 16)

documentat dos censos a cinquè⁹⁶³ i un a vuitè⁹⁶⁴) mentre que el 52,89% ho són en moneda (pràcticament tots entre 1 i 10 sous) i finalment el 0,83% restant està constituït per un contracte del qual desconeixem el cens amb què està carregada la tinença. En els traspassos dels drets sobre les tinences, els percentatges dels censos són també molt similars: el 44,45% dels censos són espècie, concretament a quart i el 55,45% restant són censos monetaris entre 1 i 10 sous (només dos contractes superen els 10 sous de cens).

A la relació entre el preu de venda i la pensió censal a satisfer, a les alienacions de tinences gravades amb cens, tornem a trobar de nou imports de venda elevats de tinences que estan afectades per censos baixos, com és el cas, per exemple d'una venda pactada en un preu de 460 sous sobre una finca que ha de satisfer una pensió de 5 sous anuals⁹⁶⁵, però també imports de venda més baixos, com és el cas d'una alienació pactada en 32 sous, per aquest mateix import censal⁹⁶⁶. I aquest no és un cas aïllat, ja que tenim més exemples: un preu de venda de 350 sous per una tinença carregada amb una pensió anual de 10 sous⁹⁶⁷, que contrasta amb l'import de venda d'una altra tinença amb el mateix tipus de pensió per un import de 5 sous⁹⁶⁸; o bé el preu de 355 sous per a una explotació que ha de satisfer una pensió anual de 2 sous i 3 diners⁹⁶⁹ que contrasta amb l'import pactat per a una altra tinença, de 4 sous, amb un cens similar, 2 sous i 4 diners⁹⁷⁰. Pel que fa a les pensions que s'han de satisfer en espècie, també podem observar les mateixes pautes de comportament ja que tenim documentada una alienació d'una tinença que ha de satisfer anualment el quart de la collita com a pensió censal per un import de 520 sous⁹⁷¹, però també una altra que té la mateixa càrrega que té pactat un import de venda final de 6 sous.⁹⁷² Es confirma doncs, que tot i que la càrrega censal és un factor a tenir en compte en el moment de pactar el preu final de la transacció de l'explotació agrícola en qüestió, les parts actants negocien el l'import final tenint en compte altres aspectes que poden ser força subjctius. .

Finalment, és important comprovar quin percentatge de censos que s'abona en espècie (fixe i oscil·lant) i quin és el que ho fa en metàl·lic, així com establir de la manera més aproximada possible quins són els períodes d'abonament d'aquestes pensions

⁹⁶³ Selva del Camp 1302, caixa 2, lligall 6 (1303, febrer, 13); Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8 (1305, agost, 1)

⁹⁶⁴ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1300, abril, 7)

⁹⁶⁵ Selva del Camp 1316-1317, caixa 4, lligall 16 (1317, juny, 12)

⁹⁶⁶ Selva del Camp 1310, caixa 4, lligall 13 (1310, novembre, 21)

⁹⁶⁷ Selva del Camp 1308-1309, caixa 3, lligall 10 (1309, març, 18)

⁹⁶⁸ Selva del Camp 1311-1313, cixa 4, lligall 14 (1312, octubre, 1)

⁹⁶⁹ Selva del Camp 1313-1314, caixa 4, lligall 15 (1313, setembre, 11)

⁹⁷⁰ Selva del Camp 1307-1308, cixa 3, lligall 9 (1307, setembre, 8)

⁹⁷¹ Selva del Camp 1319-1320, caixa 5, lligall 17 (1319, setembre, 21)

⁹⁷² Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1300, novembre, 21)

Taula 77**Alienació de tinences de vinyer gravades amb cens. Tipus de cens (%)**

Tipus de cens	Alcover	Selva del Camp
Cens monetari	42,50	48,78
Cens espècie oscil·lant	35,00	50,41
Cens espècie fixa	12,50	0,00
No consta	10,00	0,81

A Alcover hem documentat que el 42,50% de les pensions d'aquest tipus de tinences s'han de satisfer en metàl·lic, pràcticament totes entre 2 i 10 sous, tot i que també tenim documentat un cens de 13 sous⁹⁷³ i un altre de 6 diners⁹⁷⁴. Es censos en espècie oscil·lant se situen en el 35% del total, mentre que els relatius a espècie fixa són el 12, 50% del total . El 10% restant són documents dels quals desconeixem la pensió a satisfer. Són dades que s'acosten força a les obtingudes per al terme selvatà, amb la diferència que en aquest cas les tinences amb censos consistents en part de la collita (normalment el quart) se situen per sobre del 50%. Es confirma de nou la tendència ja manifestada en els establiments i sotsestabliments de vinyer pel que fa a la població de la Selva del Camp i respecte a Alcover, aquestes xifres també són aclaridores ja que, tot i en menor mesura, hi ha un bon nombre de tinences que han de satisfer el cens en espècie. És a dir que la importància econòmica dels esplets del vinyer porten als camperols a escollir un tipus de cens en espècies per així poder negociar en els mercats locals amb el seu preu i obtenir així un millor benefici que no pas amb una pensió censals en metàl·lic que consisteixi en el mateix import anual.

Les dades confirmen així mateix, sobretot pel que fa a l'economia de les famílies selvatanes, la importància del vinyer ja que les fonts esmenten la presència de tinences que han passat de conrear cereal a plantar-ho tot de vinya. Així, és especialment interessant el contracte de venda a què ja hem fet referència en apartats anteriors, mitjançant el qual l'hereva de Ramon de Vallcurva aliena tots els quartals de vendímia que hereta al mas de Riera, propietat del seu pare, pel preu de 810 sous amb la finalitat de fer front al pagament de la legítima de la seva mare, Saurina, que ascedeix a 700 sous⁹⁷⁵. Aquests quartals tenen el seu origen en sotsestabliments de terra mesurada en quarterades que Ramon de Vallcurva va anar atorgant fins a la seva mort amb la finalitat de què els sotsestablerts els plantessin de vinya.

L'existència de mallols, finques on els ceps encara són joves s'explica, així mateix a partir d'aquestes consideracions. Dels documents sobre tinences de mallol volem destacar un en concret. És el relatiu a la venda d'una tinença realitzada pels tutors dels fills del difunt Ramon Grimau a Bernat Ferrer i la seva muller, tots de la Selva del Camp, i que té com a objecte un tros de mallol al terme de la Selva, al mas de Riera, i pel qual fan quart a Ramon

⁹⁷³ Alcover 1313-1314, caixa 8 lligall 117 (1313, octubre, 31)

⁹⁷⁴ Alcover 1316-1317, caixa 8, lligall 120 (1316, novembre, 21)

⁹⁷⁵ Selva del Camp 1313-1314, caixa 4, lligall 15 (1313, octubre, 1)

de Vallcurva⁹⁷⁶. No hem localitzat el possible sotsestabliment que dona origen a la possessió d'aquest conreu però, tenint en compte tot l'exposat anteriorment sobre els quartals de Ramon de Vallcurva, dels quals es desprèn la seva filla i hereva, és lícit pensar en un sotsestabliment d'un conreu de terra amb la finalitat de plantar-ho de vinya.

Finalment aquesta importància creixent de conreus de vinya es manifesta també en altres instruments inserits en els llibres notariais estudiats, i que tenen com a objecte finques situades en termes limítrofs al propi selvatà. així sabem d'alienacions de trossos de terra plantats de vinya⁹⁷⁷ o bé explotacions de vinya nova⁹⁷⁸. Pensem que aquestes finques, en créixer els ceps i augmentar la producció també veuran incrementat el seu valor en possibles futures transaccions.

Les festivitats del calendari litúrgic assenyalades per a fer efectiu l'abonament de l'import del cens, tant a la Selva del Camp com a Alcover, quan coneixem aquesta dada, són majoritàriament per Nadal, Santa Maria d'agost i Sant Miquel, encara que com en el cas dels establiments i sotsestabliments, també hi ha contractes en que es mencionen altres dates.

Taula 78
Conreu de vinya a les tinences gravades amb cens. Data de pagament dels censos

Data	Alcover	Selva del Camp
Santa Maria d'agost	17,65	50,00
Sant Miquel	17,65	23,91
Nadal	41,18	8,70
Sant Lluc	0,00	4,35
Sant Marc	0,00	2,17
Carnaval	5,88	2,17
Pasqua	0,00	2,17
Sant Andreu	0,00	2,17
Santa Maria de setembre	0,00	2,17
Sant Joan	0,00	2,17
Santa Margarida	5,88	0,00
Aparició	5,88	0,00
Sant Pere i Feliu	5,88	0,00

2.3. Compra-venda de terra i vinya

Com ja hem anat exposant en diverses ocasions, la tendència cap al monocultiu en la pràctica agrícola és un indicador de desenvolupament econòmic i d'evolució d'una agricultura de subsistència cap a una agricultura de mercat. Amb tot, al Camp de Tarragona sabem de l'existència de finques de conreu mixte o conreu combinat, sobretot pel que fa al conreu de terra i vinya. Aquest tipus d'explotació és especialment significatiu a Valls, població de la que sabem que hi ha un estadi de diversificació del treball més avançat.

⁹⁷⁶ Selva del Camp 1307-1308, caixa 3, lligall 10 (1308, març, 11)

⁹⁷⁷ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1300, novembre, 24)

⁹⁷⁸ Selva del Camp 1313-1314, caixa 4, lligall 15 (1314, gener, 8)

Entenem que això és així a causa de la singularitat de les terres de conreu vallenques, on hi ha moltes finques de regadiu, fet que els permetria practicar una agricultura més intensiva i poder obtenir més bons resultats en un espai de terreny més petit i, en conseqüència, diversificar el tipus de conreu en una mateixa parcel·la.

2.3.1. Extensió dels conreus

Les dades sobre l'extensió d'aquestes finques on es conrea combinadament la vinya i el cereal són, en el cas alcoverenc, inexistents. En el terme selvatà identifiquem tres documents que sí que ho especifiquen: una alienació d'una tinença franca i lliure de cens, amb una extensió de quatre quarterades de terra i vinya, però amb la particularitat que la terra és erma, per un import de 130 sous⁹⁷⁹; una venda dels drets sobre quatre quarterades (de la qual no ens consta el preu)⁹⁸⁰; i una venda d'una quarterada, corresponent amb una tinença gravada amb cens, per un import de 52 sous⁹⁸¹. Finalment, pel que fa al terme de la universitat vallenca, aquesta informació es concreta en un únic document en el qual s'aliena el domini útil de tres quarterades menys un quartà de terra i vinya⁹⁸². En conseqüència, per aquesta via es fa molt difícil establir cap mena de relació entre l'extensió de la parcel·la de conreu i l'import pel qual s'aliena.

2.3.2. Períodes d'alienació

A partir de la datació dels documents de compra-venda estem intentant establir quins són les causes que poden influir en el fet que les transaccions es concentrin en un o altre període de temps. En el cas d'aquest tipus d'explotacions, a banda de les causes ja indicades en apartats anteriors, hi ha la dificultat afegida que com a mínim es recullen esplets en dues èpoques diferents ja que es tracta de conreus de cereal i raïm a la mateixa parcel·la.

Taula 79
Període de venda del cultiu de terra i vinya (%)

Mes	Alcover	Selva del Camp	Valls
Gener	10,26	13,29	5,41
Febrer	10,26	13,29	0,00
Març	10,26	7,69	5,41
Abril	10,26	8,39	8,11
Maig	15,38	6,99	8,11
Juny	2,56	2,80	8,11
Juliol	2,56	3,50	5,41
Agost	10,26	6,99	16,21
Setembre	2,56	10,49	13,50
Octubre	10,26	8,39	2,70
Novembre	2,56	9,79	27,03
Desembre	12,82	8,39	0,00

⁹⁷⁹ Selva del Camp 1316-1317, caixa 4, lligall 16 (1316, octubre, 17)

⁹⁸⁰ Selva del Camp 1316-1317, caixa 4, lligall 16 (1316, desembre, 29)

⁹⁸¹ Selva del Camp 1308-1309, caixa 3, lligall 10 (1308, setembre, 14)

⁹⁸² Valls 1319, cixa 2, lligall 13a) (1319, setembre, 28)

La primera conclusió que podem extreure d'aquestes xifres és que no es pot establir per aquest tipus de parcel·les agràries un període de clara concentració de contractes de compra-venda i creiem que un dels factors que ho determina és el fet que no hi ha una espècie predominant de conreu com en el cas dels monocultius, sinó que coexisteixen dues espècies en unes condicions similars. D'aquesta manera a la mateixa finca hi ha com a mínim dos períodes de collita d'esplets principals (cereal i vinyer) i, en conseqüència, el condicionant d'una possible mala collita no es pot identificar amb la mateixa claredat a partir de les dates de formalització dels contractes ja que, a més, pot donar-se el cas que es pot perdre una collita de cereal, però, encara poder salvar la del vinyer, i al contrari. Tot i això, analitzant les dades contingudes al quadre que es pot veure a continuació, podem observar com, en línies generals les transaccions minven durant els períodes de temps que es corresponen amb els propis de la collita de cereal, no tant així respecte a la collita de vinyer, de manera que confirmem de nou com els esforços que les famílies camperoles han de dedicar a les feines relatives a la recollida dels cereals són superiors als que han de dedicar a la recollida dels altres esplets, i més en concret el vinyer, ja que en aquest últim cas, en general observem una certa activitat a les escripturacions notariales.

2.3.3. Alienacions de domini ple

Les propietats de domini ple on identifiquem aquest sistema de policultiu són certament més escasses que les dedicades al monocultiu, tot i que també respecte als termes alcoverenc i vallenc poden aportar informacions que permetin establir algunes pautes de comportament. La informació obtinguda a partir dels imports de venda d'aquestes finques confirmen de nou la clara fragmentació del paisatge agrari camptarragoní, i en concret d'aquestes poblacions, encara que s'han d'establir matissos amb relació a de les parcel·les de monocultiu.

Taula 80
Preu de venda de propietats de domini ple conreades de terra i vinya(%)

Preu (sous)	Alcover	Valls
-50	8,33	18,18
50-99	0,00	27,26
100-149	33,34	18,18
150-199	8,33	9,10
200-249	25,00	18,18
250-299	8,33	0,00
300-349	0,00	0,00
350-399	0,00	9,10
400-449	0,00	0,00
+450	16,67	0,00

Respecte a Alcover (vegeu taula 50 de l'annex), les finques conreades de terra i vinya semblen respondre a un esquema de fragmentació parcel·laria similar al dels monocultius de vinyer o de cereal. Els preus de venda oscil·len entre els 32 sous⁹⁸³ com a import mínim i els 500 sous⁹⁸⁴ com a import màxim, però el nucli majoritari el conformen les parcel·les que

⁹⁸³ Alcover 1306-1311, caixa 7, lligall 116 (1311, octubre, 17)

⁹⁸⁴ Alcover 1313-1314, caixa 8, lligall 117 (1314, març, 4); Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1315, gener, 29)

s'alienen entre els 100 i els 249 sous, amb el 66,67% dels contractes. Arran d'aquestes dades podem entendre que en línies generals, les finques dedicades a aquest tipus de conreus han de tenir una extensió similar a la dels monocultius, amb espais diferenciats per ambdós conreus i que, gràcies a la presència concreta del conreu del vinyer, poden estar més valorades econòmicament. Recordem, en aquest cas, que l'import final de venda acordat per a les explotacions que tenen com a objecte monocultius de vinyer manté una clara tendència a ser superior que el relatiu als monocultius de cereal.

En canvi, pel que fa a les alienacions documentades al terme de la universitat val·lenca (vegeu taula 51 de l'annex), no podem establir una clara relació entre l'increment del valor de la finca i el tipus de conreu que s'hi desenvolupa. Com sabem, les dades relatives a alienacions de vinyer són molt escasses, i la comparació amb els imports de venda de les terres de cereal mostren unes dades força similars. Tanmateix, no hem d'oblidar que moltes d'aquestes finques tenen sistemes de regadiu, fet que com sabem augmenta el seu valor.

2.3.4. Alienacions de tinences franques i lliures de cens

No podem establir cap comparació sobre els imports de venda relatius a les tinences franques i lliures de cens en el cas d'Alcover i Valls ja que no tenim informació al respecte a partir de les dades obtingudes de les fonts estudiades. Així doncs, no podem confirmar en aquesta ocasió com el fet que l'augment de càrregues emfitèutiques en una finca agrària té com a conseqüència una depreciació del seu valor quan això té lloc en un territori on es documenten finques en domini ple. Respecte a la Selva del Camp (vegeu taula 52 de l'annex) la situació varia, ja que en aquesta població on el domini directe sobre el territori està en mans del paborde, tal i com ja hem vist en estudiar els monocultius de vinya i cereal, aquest tipus de tinences substitueixen, no ja en termes jurídics, sinó en termes de valor econòmic a les finques de domini ple. Així, com no podia ser d'una altra manera, no documentem contractes de compra-venda que afectin a finques en domini ple, però sí que tenim coneixement d'un bon nombre d'alienacions de tinences franques i lliures de cens.

Taula 81
Preu de venda de tinences franques i lliures de cens de conreus de terra i vinya a la Selva del Camp

Preu (sous)	Percentatge (%)
-50	8,51
50-99	25,53
100-149	21,28
150-199	6,38
200-249	10,64
250-299	4,26
300-349	8,51
350-399	0,00
400-449	6,38
+450	8,51

Els imports de venda d'aquestes parcel·les semblen reproduir, de nou, un esquema de propietat molt fragmentada i de dimensions diverses, encara que sempre hem de pensar en una explotació camperola de tipus mitjà i no pas en una finca de gran extensió. Així mateix, de nou la presència del vinyer sembla confirmar la revalorització d'aquest tipus de tinença respecte els monocultius de cereal ja que només un 8,51% d'alienacions es realitza per un import inferior a 50 sous. Tot i això, també en aquests contractes tenim notícia de preus de venda molt diferents entre sí, ja que van des dels 25 sous⁹⁸⁵ pel que fa a l'alienació més barata als 1148 sous⁹⁸⁶ per a la transacció més cara.

2.3.5. Alienacions de tinences gravades amb cens

Continuant amb l'esquema plantejat respecte als monocultius de cereal i vinya, en estudiar les dades relatives als imports de venda de les tinences de conreu combinat de terra i vinya tornem a comprovar com els preus de venda disminueixen notablement a causa de les càrregues emfitèutiques que aquestes tinences han de suportar. Així, a les alienacions que tenen lloc al terme alcoverenc (vegeu taules 53 i 54 de l'annex) observem com el 68,75% dels imports de venda no superen els 100 sous, essent els imports inferiors als 50 sous el 18,75% del total de contractes. Entre els 100 i els 200 sous se situen el 12,50% dels contractes i el 18,75% restant correspon a alienacions superiors a 200 sous. Així mateix, tot i la diversitat d'imports de venda i censos, veiem que bàsicament es tendeix a vendre per preus inferiors aquelles tinences que han de fer front a unes pensions censals més importants, com és el cas de l'alienació d'una tinença que ha d'abonar el quart de la collita per un import de 5 sous⁹⁸⁷, o bé una altra per un import de 25 sous i una pensió a satisfer de 2,5 sous⁹⁸⁸. En canvi, quan ens trobem davant d'un preu de venda elevat, normalment, la pensió que s'ha de satisfer, és relativament petita tal i com es reflecteix en l'alienació en la qual el preu de la venda s'ha fixat en 360 sous, mentre que satisfà un cens anual de 6 sous⁹⁸⁹. Aquesta seria la tendència general, encara que, com en els monocultius de cereal i de vinya, també hi ha disparitat entre les pensions a abonar i els preus finals de venda. Aquest és el cas, per exemple, d'un alienació pactada en un import de 29 sous que ha de satisfer un cens anual de 2 sous per Pasqua⁹⁹⁰, o una altra que té un preu de venda fixat en 160 sous i que també abona la mateixa quantia de cens, en aquest cas per Santa Maria d'agost⁹⁹¹. Novament, doncs, hi ha clars indicis que demostren hi ha altres aspectes a tenir en compte en el moment de fixar l'import de la transacció i que no es reflecteixen en el redactat del document. Aquests indicadors no es poden comprovar en el cas de les pensions

⁹⁸⁵ Selva del Camp 1303-1305, caixa 2, lligall 7 (1304, octubre, 25)

⁹⁸⁶ Selva del Camp 1316-1317, caixa 4, lligall 16 (1316, novembre, 15)

⁹⁸⁷ Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1315, maig, 26)

⁹⁸⁸ Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1315, maig, 6)

⁹⁸⁹ Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1315, maig, 30)

⁹⁹⁰ Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1315, octubre, 5)

⁹⁹¹ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1304, desembre, 4)

en espècie ja que només documentem una venda per un import fixat de 5 sous⁹⁹² que ha de satisfer el quart dels esplets al titular del domini directe.

Respecte a les tinences selvatanes (vegeu taules 55 i 56 de l'annex), el percentatge de parcel·les que s'alienen per un import inferior a 50 sous se situa en el 43,40%, situant l'import més baix en 6 diners⁹⁹³; i si l'ampliem amb les finques venudes per un import entre 50 i 99 sous, ens situem en el 77,35% del total, és a dir més de les tres quartes parts dels contractes que tenim documentats. El 22,65% restant són tinences alienades per un import superior als 100 sous, essent la transacció més cara la documentada la corresponent a un import de 250 sous⁹⁹⁴. Així mateix, pel que fa a la relació entre el preu de venda i l'import del cens a satisfer, tot i la tendència general ja mencionada, també sabem en aquesta ocasió d'instruments que la contradueixen. Així tenim la venda d'una tinença per un preu de 10 sous i un cens de 5 sous⁹⁹⁵, però també un altra per un import fixat de 150 sous i també un cens a satisfer idèntic⁹⁹⁶; o un altre exemple: una venda pactada per un import de 14 sous que té fixat un cens de 16 sous⁹⁹⁷, però també una altra alienació, aquesta vegada per un import de 175 sous també ha de satisfer la mateixa pensió censal de 16 sous⁹⁹⁸. I aquestes diferències les trobem també quan es tracta de satisfer pensions en espècie, ja que identifiquem preus de venda que van des dels 11 sous⁹⁹⁹ als 210 sous¹⁰⁰⁰.

Finalment, aquestes dades també es confirmen a partir dels preus de les alienacions d'aquest tipus de tinences situades aquest cop al terme de la universitat valenciana on aquestes xifres són sensiblement inferiors a les relatives a les propietats en domini ple. Més del 86% del total es correspon a tinences que es transfereixen per imports inferiors als 150 sous, essent poc més del 33% inferiors a 50 sous i un altre 33% inferior a 99 sous. Així mateix, com en les anteriors ocasions també en aquest tipus de transaccions identifiquem imports de venda molt diferents per a un tipus de pensió censal similar. Aquest serà el cas, per exemple de tres alienacions fixades en 15¹⁰⁰¹, 80¹⁰⁰² i 200 sous¹⁰⁰³, que han de satisfer l'abonament anual del mateix import: 6 sous.

⁹⁹² Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1315, maig, 26)

⁹⁹³ Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8 (1306, abril, 18)

⁹⁹⁴ Selva del Camp 1303-1305, caixa 2, lligall 7 (1304, setembre, 24)

⁹⁹⁵ Selva del Camp 1309, caixa 3, lligall 11 (1310, gener, 25)

⁹⁹⁶ Selva del Camp 1319-1320, caixa 5, lligall 17 (1319, juliol, 13)

⁹⁹⁷ Selva del Camp 1310, caixa 4, lligall 13 (1310, agost, 7)

⁹⁹⁸ Selva del Camp 1303-1305, caixa 2, lligall 7 (1305, març, 12)

⁹⁹⁹ Selva del Camp 1302, caixa 2, lligall 6 (1303, febrer, 8)

¹⁰⁰⁰ Selva del Camp 1311-1313, caixa 4, lligall 14 (1311, setembre, 13)

¹⁰⁰¹ Valls 1319, caixa 2, lligall 13a) (1319, setembre, 20)

¹⁰⁰² Valls 1319, caixa 2, lligall 13a) (1319, setembre, 20)

¹⁰⁰³ Valls 1316, caixa 2, lligall 12b) (1316, agost, 23)

Respecte als censos que aquestes tinences han de satisfer, també podem observar variacions en comparació amb les finques de monocultiu:

Taula 82
Alienació de tinences de terra i vinya gravades amb cens. Tipus de cens (%)

Tipus de cens	Alcover	Selva del Camp	Valls
Cens monetari	68,42	62,07	90,00
Cens espècie oscil·lant	21,05	37,93	5,00
No consta	10,53	0,00	5,00

Bàsicament el primer que podem observar és que a diferència dels vinyers, on els censos en espècie tenen la seva importància, sobretot pel que fa al terme selvatà, la tendència majoritària en aquest tipus de finques, en el moment de constituir-se la relació emfitèutica és a fixar l'abonament d'una pensió en metàl·lic, possiblement per la diversitat d'espècies conreades que fa difícil quantificar quin seria el benefici obtingut a partir dels guanys obtinguts en un cens en espècie oscil·lant. També hauríem de tenir en compte quin és el cultiu predominant en aquests camps quan la pensió és una part proporcional de la collita, però les fonts ni tan sols ho insinuen. Finalment, Valls presenta alguns trets diferenciadors respecte a les poblacions veïnes. Aquí els censos a abonar en l'alienació del domini útil de tinences gravades amb cens, són pràcticament en la seva totalitat en moneda. Només tenim documentada una pensió en espècie: el cinquè de la collita que correspon a la transacció mitjançant la qual Romia, vídua de Guillem Benet i el seu fill Pericó, juntament amb els seus curadors, ven a Bernat Pellicer el domini útil sobre un tros de terra i vinya situat al terme de Valls, per un import de 108 sous¹⁰⁰⁴.

Aquests censos s'abonen bàsicament per Nadal, Santa Maria d'agost i Sant Miquel, amb clares diferències entre les tres viles, tal i com ja hem comprovat reiteradament en les transaccions de monocultiu de vinyer o cereal.

Taula 83
Conreu de terra i vinya a les tinences gravades amb cens. Data de pagament dels censos

Data	Alcover	Selva del Camp	Valls
Nadal	50,00	---	14,00
Santa Maria d'agost	25,00	47,62	7,00
Sant Miquel	---	33,34	64,00
Pasqua	16,67	---	---
Tots Sants	8,33	9,52	---
Candelera	---	4,76	---
Sant Joan	---	4,76	14,00

És significatiu en aquesta ocasió observar com a Alcover no hem documentat cap cens a abonar per la festa de Sant Miquel i a la Selva del Camp tampoc identifiquem cap cens a pagar pels volts del Nadal. En canvi, a Valls, segueix la tònica general d'establir el pagament de la majoria dels censos durant la festa de Sant Miquel. Tot i això, fent una observació a

¹⁰⁰⁴ Valls 1313, caixa 2, lligall 11 (1313, novembre, 23)

nivell global, tornem a comprovar com les festes posteriors a l'època de les dues principals collites i el Nadal, festivitat que coincideix amb la matança del porc i la sortida al mercat del vi novell, són en línies generals els dies que els actors consideren més propicis per a la satisfacció de la pensió censal.

Finalment, pel que a les compra-vendes que afecten els drets sobre la tinença podem destacar que, a Alcover, aquestes dades són sensiblement diferents ja que pràcticament estan en igualtat els censos que s'abonen en metàl·lic i els que ho fan en espècie. Tot i això no podem extreure dades concloents ja que aquest grup està integrat únicament per cinc contractes. En dos d'ells la pensió es satisfà en espècie i en altres dos són quantitats monetàries que s'abonen per Nadal i per Sant Pasqual (pels volts de la Pentecosta) respectivament, mentre que en l'últim desconeixem el tipus de cens que es satisfà. Malgrat tot, considerem que és interessant deixar exposades aquestes dades ja que en un tractament global posterior poden completar el coneixement del paisatge agrari alcoverenc. També pel que fa a la Selva del Camp, la informació que tenim sobre les alienacions de drets sobre tinençes és escassa. Tot i això, són 10 contractes dels quals 8 fan constar que el cens que perceben és en metàl·lic, mentre que un només és en espècie i del que resta desconeixem la dada en concret. Finalment, de Valls no tenim dades.

2.4. Compra-venda de conreus d'horta

Els instruments de compra-venda de les parcel·les d'horta ofereixen elements molt diferents segons quina sigui la població on aquestes finques estiguin situades. Per aquest motiu i atesa sobretot la singularitat de l'horta selvatana, amb la intenció d'oferir la informació més completa possible, hem considerat més adient tractar individualment les dades, vila a vila, que no fer una comparació de tipus global.

2.4.1. Alcover

Les parcel·les que integren l'horta alcoverenca, tant si estan concentrades en l'espai propi destinat a aquests conreus, com si es localitzen disseminades pel territori, tampoc ofereixen cap notícia relativa a la seva extensió. Les fonts no reflecteixen cap dada que ens permeti establir cap pauta d'orientació en aquest sentit, tot i que, si tenim en compte la finalitat amb què es conreen aquestes finques, no podem deixar de pensar que l'espai dedicat a l'horta està fragmentat en una munió de petites parcel·les en les quals es practica un conreu intensiu destinat a completar la dieta pagesa i a contribuir, amb la venda del seu excedent al mercat local, a l'estabilitat econòmica de cada grup familiar.

Les dades sobre males collites que podrien afectar als conreus extensius de vinya i cereal, en principi no ho farien en els conreus d'horta. És per això que, com es pot comprovar al quadre següent, les transaccions es realitzen d'una manera més o menys continuada al llarg de la majoria dels mesos de l'any. Tot i això, veiem de nou com durant els mesos de juny i juliol són escassos els contractes de compra-venda d'horts que hem documentat, fet

aquest que coincideix amb les dades extreïtes de les alienacions de vinyers i de conreus de cereals. En canvi, durant els mesos de setembre i octubre, coincidint amb el període de collita del raïm, no existeix una minva important en el nombre de transaccions, de manera que es confirma clarament la hipòtesi sobre la necessitat de concentració d'esforços de la mà d'obra camperola destinada a les tasques pròpies de la collita de cereal, mentre que durant el temps de la collita dels vinyers aquesta concentració d'esforços no sembla tan intensa ni tan necessària, per una banda i, per l'altra, que durant aquests mesos, els guanys sobre les collites de cereal també permeten als vilatans aprofitar materialitzar altres operacions mercantils.

Taula 84
Període de venda del cultiu de l'horta a Alcover

Mes	Percentatge(%)
Gener	12,76
Febrer	9,93
Març	13,47
Abril	8,51
Maig	7,09
Juny	1,42
Juliol	3,55
Agost	10,64
Setembre	9,93
Octubre	7,09
Novembre	8,51
Desembre	7,09

Entenem que els horts s'alienen amb la seva aigua, tot i que aquest fet només es fa constar documentalment en comptades ocasions. Així doncs, per tal d'orientar-nos sobre la seva possible grandària i fragmentació, quan analitzem en aquest apartat també els preus de venda de les propietats en domini ple (vegeu taula 57 de l'annex), ho farem sempre considerant que molt possiblement es tracta de la venda de la finca i dels drets de rec que aquesta tingui establerts.

Taula 85
Preu de venda de propietats de domini ple. Horts a Alcover

Preu (sous)	Percentatge (%)
-50	2,78
50-99	8,33
100-149	16,67
150-199	5,55
200-249	16,67
250-299	8,33
300-349	5,55
350-399	0
400-449	8,33
+450	27,78

D'acord amb el que s'observa a les dades de la graella precedent hi ha un important nombre d'alienacions que superen els 450 sous de venda. De fet els preus màxims dels quals tenim coneixement són els relatius a una venda per un import de 800 sous¹⁰⁰⁵ i una

¹⁰⁰⁵ Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1316, juliol, 19)

altra per 680 sous¹⁰⁰⁶. De la resta, comprovem que les alienacions es reparteixen per totes les franges de preus, destacant els preus entre 100 i 149 sous, i els integrats en la franja de 200 a 249 sous, ambdós amb el mateix percentatge. Pel que fa a la banda baixa, les transaccions realitzades per un import inferior a 50 sous, només tenim un document identificat en el qual l'import de la venda es fixa en 14 sous¹⁰⁰⁷. Aquestes són xifres que ens permeten verificar l'importància econòmica que es dona a l'espai dedicat al conreu de l'horta. Tanmateix, creiem que això és així, no tant per la seva extensió, com pel fet que es tracta, en principi, de conreus de regadiu que portarien inclosos en el preu de venda el fet de gaudir o no d'aigua. Així mateix, un altre aspecte que amb probabilitat podria encarir el preu d'aquestes parcel·les seria el fet que l'espai dedicat a l'horta ocuparia bàsicament una superfície agrària concreta i tancada fet que comportaria dificultats per a la seva expansió, sobretot pel que fa a les possibilitats de regar, ja que com sabem, a Alcover, les comunitats de regants d'Amunt i Avall documentades a finals del segle XIV dividien aquesta zona d'horta en dues parts i cadascuna d'elles en quadres de rec de torns setmanals. D'aquesta manera l'establiment fora d'aquest perímetre d'un hort implicava també, la necessitat d'establir un sistema de rec mitjançant la recollida d'aigües pluvials amb una bassa, o bé l'existència d'un pou, per exemple.

No tenim prou dades per comprovar si la tendència a la compra-venda de tinences franques i lliures de cens que afecten a hortes és similar a la ja exposada per a la transacció de finques en domini ple, o bé si els seus preus s'aproximen a la tendència a la baixa que acostumen a reflectir les compra-ventes que afecten a tinences gravades amb cens ja que, únicament hem documentat tres registres relatius a aquest tipus de tinences:

- En el primer d'ells els esposos Bernat Puig i Saura, d'alcover, venen al germà del primer, Pericó Puig, també alcoverenc, un hort al terme d'Alcover per un import de 900 sous, tot fent constar que s'exceptua la fidelitat a l'arquebisbe, és a dir, als drets territorials del prelat¹⁰⁰⁸.
- En el segon, Ferrer Guerau i la seva dona Maria, dels Fornells, transfereixen a Joan Guerau i la seva dona Juliana, d'Alcover, un hort al mas del Dauder, al censal del Poch, que és al domini del rei, per un import que desconeixem. En aquest contracte es reserven els drets, el domini, la fadiga, l'empara i el lluïsmo a favor del rei¹⁰⁰⁹.
- Finalment, en el tercer contracte, els esposos Pere Ferrer i Francesca, d'Alcover, venen a Ferrer Veciana i la seva dona Arsendis, també d'Alcover, un tros d'hort al domini del rei, al mas Veciana, per un import de 130 sous¹⁰¹⁰

¹⁰⁰⁶ Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1314, setembre, 2)

¹⁰⁰⁷ Alcover 1306-1311, caixa 7, lligall 116 (1306, desembre, 17)

¹⁰⁰⁸ Alcover 1299-1300, caixa 7, lligall 114 (1300, gener, 25)

¹⁰⁰⁹ Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1314, abril 14)

¹⁰¹⁰ Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1314, agost, 26)

Pel que fa a les alienacions del domini útil de les tinences gravades amb cens (vegeu taula 58 de l'annex), la pensió a satisfer és, en la immensa majoria d'ocasions, en metàl·lic (90,47%), amb imports que se situen entre els 12 sous¹⁰¹¹ i el 8 diners¹⁰¹², encara que la majoria de censos no superen els 5 sous. El 7,94% corresponen amb pensions de les quals desconexem si s'abonen en metàl·lic o en espècie, encara que, tenint en compte que només hem identificat un contracte d'aquest tipus (1,59%), creiem que pràcticament totes correspondrien a imports monetaris ja que aquesta seria la conseqüència lògica del tipus de vegetals que es conreen en aquestes tinences. Dins de l'horta, a banda de llegums que es poden assecar, alls, o alguns fruits secs, també es cultiven verdures que, en general, no es poden conservar durant un temps molt prolongat i que s'han de consumir amb immediatesa o vendre ràpidament al mercat. Aquests fruits, així mateix es conreen per complementar la dieta camperola i el possible excedent es vendrà dins dels límits d'un mercat local. En conseqüència, es fa difícil pensar que en el moment d'establir la relació emfitèutica s'opti per una pensió en espècie i, si és així, serà preferentment en espècie fixa tal i com ho podem confirmar en l'únic instrument on ho hem identificat. Es tracta de la venda realitzada per Bernat Llauredó, procurador del difunt Arnau Guissona a favor de Bertomeu Morera, tots ells veïns d'Alcover i que té com a objecte el domini útil sobre un hort que té per Guillema de Moncada sota cens d'un quartà i mig d'ordi i que s'aliena per un import de 66 sous¹⁰¹³.

El preu de venda del domini útil de tinences gravades amb una pensió censal, entre d'altres càrregues emfitèutiques, es redueix clarament. El 47,69% de les transaccions es realitzen per un import inferior a 50 sous; el 32,31%, per un import entre 50 i 99 sous; el 15,38% per un import superior a 100 sous i del 4,62% restant desconexem el preu de venda. D'aquesta manera confirmem de nou la relació directa entre la disminució del preu de venda i l'existència de l'obligació de satisfer un cens anual. La relació entre els preus de venda i els censos queda també en aquests casos determinada, entre d'altres factors, per l'import censal que els titulars del domini útil han de satisfer, de manera que una pensió relativament petita pot fer augmentar el preu final de l'alienació i al contrari, aquest pot ser inferior si la càrrega censal és més elevada. Així ho confirma, per exemple, la venda d'un hort gravat amb un cens de 12 sous per un preu de 7 sous¹⁰¹⁴, encara que també identifiquem una venda realitzada per un import de 12 sous sobre una tinença gravada amb un cens de 3 sous¹⁰¹⁵; i, a la banda alta dels preus de venda, trobem un import de venda de 170 sous sobre una tinença que ha de satisfer únicament 18 diners de pensió¹⁰¹⁶. Tot i això, com en altres ocasions també tenim coneixement de dades que contradiuen aquesta teoria ja que confirmem preus molt diferents amb l'obligació d'abonar el mateix import de pensió, com és

¹⁰¹¹ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1304, març, 8)

¹⁰¹² Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1314, agost, 8)

¹⁰¹³ Alcover 1306-1311, caixa 7, lligall 116 (1309, maig, 14)

¹⁰¹⁴ Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1316, gener, 7)

¹⁰¹⁵ Alcover 1302-1305, caixa 7 lligall 115 (1305, gener, 18)

¹⁰¹⁶ Alcover 1313-1314, caixa 8, lligall 117 (1313, desembre, 28)

el cas de dues vendes, una per un import de 10 sous ¹⁰¹⁷ i una altra per un import de 130 sous que han de satisfer una pensió de 5 sous ¹⁰¹⁸. Són dades confirmen el fet que la càrrega censal pot ser un factor determinant en el moment de pactar el preu final de l'alienació, però que és l'únic.

No sempre tenim coneixement a les fonts de les dates fixades per a l'abonament de les pensions censals que carreguen aquestes tinences. Tanmateix, hem reflectit les dades que disposem en el quadre que segueix de manera que podem comprovar de nou que, encara que les festivitats escollides per a fer efectiu aquest pagament són molt diverses, la festivitat de Sant Miquel destaca clarament sobre la resta amb més del 43% del total mentre que les corresponents a Nadal i Santa Maria d'agost no tenen la importància que presentaven en altre tipus de tinences.

Taula 86
Conreu d'horta a les tinences gravades amb cens a Alcover.
Data de pagament dels censos

Data	Percentatge(%)
Nadal	13,51
Santa Maria d'agost	5,41
Pasqua	10,81
Ascensió	2,70
Sant Miquel	43,24
Sants Pere i Feliu	5,41
Anunciació	2,70
Tots Sants	2,70
Purificació	2,70
Carnaval	5,41
Sant Lluç	2,70
Sant Bertomeu	2,70

Finalment, en relació a l'alienació de drets sobre tinences, només en tenim dos documents en els quals s'especifica que el cens a satisfer és en metàl·lic , tot i que no tenim coneixement de les dates fixades per a la seva satisfacció:

- En el primer els esposos Andreu Romagosa i Maria, habitants de la Selva del Camp venen a Borràs Puig, veí d'Alcover, els 4,5 sous censals que els fa Joan Ripoll per Sant Miquel sobre un tros d'hort al mas de Romagosa per un import de 50 sous, amb tots els drets, domini, empara, fadiga i firma ¹⁰¹⁹.
- En el segon, els esposos Miquel Sobirà i Eironis, de la Selva del Camp, venen a Pere Bonaniu i la seva dona Sibil·la, d'Alcover, els 2 sous censals que els fa Tomàs Fago sobre un hort a horta d'Alcover, per un import de 50 sous ¹⁰²⁰.

¹⁰¹⁷ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1302, abril, 8)

¹⁰¹⁸ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1302, juny, 23)

¹⁰¹⁹ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1303, agost, 10)

¹⁰²⁰ Selva del Camp 1308, 1309, caixa 3, lligall 10 (1309, març 4)

2.4.2. La Selva del Camp

L'horta de la Selva del Camp, tal i com passava a Alcover, també tenia un sistema de rec establert per dies de la setmana i temps, encara que no hem trobat informació sobre si havia constituïda una comunitat de regants. Així, els horts objecte de transacció s'identifiquen dins d'una quadra (en alguna ocasió el terme emprat és horta), la qual fa referència a la data o el dia concret de la setmana en què li pertoca regar, i hi ha una quadra per a cada dia de la setmana (quadra dilluns, quadra dimarts, etc.), és a dir, que la periodicitat establerta als torns de rec és setmanal. Així mateix pel que fa al temps de rec, la referència la trobem en l'expressió "ferrada", que equival aproximadament a una hora, i és la mesura característica emprada al Camp de Tarragona per al regadiu¹⁰²¹.

En el territori selvatà, les fonts ens mostren, però, un fet diferenciador respecte a l'associació del dret a regar amb la parcel·la de cultiu corresponent, ja sigui horta o farraginar. Així, en principi, d'acord amb el dret romà, el dret de l'aigua tenia un caràcter públic i, en conseqüència, a l'horta medieval aquest dret corresponia a la terra i no al seu propietari¹⁰²², essent els torns d'ús quelcom bàsic per a la distribució de les aigües. Cada regant podia gaudir del dret a l'aigua proporcionalment a l'extensió de la seva propietat i aquest dret havia de ser expressat en unitats de temps, específiques i mesurables¹⁰²³. D'aquesta manera, en el moment d'alienar la finca de l'horta, que en el cas selvatà no seria en domini ple, sinó que es vendria la titularitat del domini útil de l'hort (ja fos una tinença franca i lliure de cens o bé una tinença gravada amb cens) aquesta operació hauria de comportar la inclusió implícita del dret a l'aigua, tal i com ho podem confirmar en el cas de 72 contractes, un 37,90% del total (sumant les alienacions d'horts i les alienacions d'horts i aigua)

Tanmateix, no sempre es produeix la transacció d'aquesta manera. En un nombre important dels contractes de compra-venda d'horts (tinences franques i lliures de cens o tinences gravades amb cens) hem comprovat que l'alienació de l'espai físic i del torn de rec es realitza separatament, és a dir, les parts actuant, en aquests casos, fan un ús del dret de l'aigua que s'allunya del caràcter públic que li confereix el dret romà. Aquestes actuacions ens acosten a la influència i l'herència islàmica a la Península Ibèrica, la qual presentà, segons Thomas F. Glick, dos sistemes diferents pel que fa a la distribució de l'aigua: el tipus sirià, que distribueix proporcionalment l'aigua, propi dels indrets amb abundància d'aquest líquid, i el tipus iemení, basat en mesures de temps fixe i associat a la venda de l'aigua, més indicat per als llocs on hi ha escassetat, ja que aquesta pot ser una manera d'optimitzar els recursos de què disposen. El tipus sirià es correspondria, així mateix, amb una possessió en la qual terra i drets d'aigua són inseparables; al seu torn, el tipus iemení permetria que el dret de l'aigua es pogués vendre separatament¹⁰²⁴.

¹⁰²¹ JOAN CAVALLÉ, «Entre la guerra civil del segle XV i la Guerra dels Segadors», p. 108.

¹⁰²² THOMAS F GLICK, *Regadío y sociedad en la Valencia medieval*, p. 5

¹⁰²³ *IBIDEM*, pàg. 271

¹⁰²⁴ *IBIDEM*, p. 271. Altres contribucions a l'estudi de la influència musulmana sobre la distribució de l'aigua els trobem a FRANCISCO VIDAL CASTRO, «El derecho de aguas en Al-Andalus: Teoría y fundamentos»,

No tenim prou informació com per afirmar que la pràctica de la compra-venda de torns d'aigua a la Selva del Camp pot ser conseqüència de la influència de la presència musulmana a la zona, entre d'altres factors, perquè la importància d'aquesta presència en aquest territori és encara un tema força desconegut. Amb tot, la informació continguda als llibres notariais selvatans, deixen constància de la materialització d'aquest fet que també es dona a altres àrees del llevant peninsular com Alacant, Eix o Novelda i que considerem prou interessant, més si tenim en compte que, dins del període estudiat, en els llibres notariais de les poblacions veïnes com Alcover o Valls no hem trobat aquest tipus de contractes¹⁰²⁵.

Ara bé, malgrat el que hem exposat fins ara, hem d'aclarir que la majoria d'alienacions separades del dret de l'aigua a la Selva del Camp van aparellades amb contractes de compra-venda dels horts que reguen (són en total 72 documents que representen el 61% de les alienacions d'horts i en els quals no estan incloses, obviament, les alienacions d'hort i aigua en el mateix contracte) Així, en els llibres notariais selvatans és freqüent localitzar la transacció d'un tros d'hort seguit d'un segon contracte on es transfereix el dret de rec entre les mateixes parts que intervenen en la primera venda, de manera que tot i transferir separatament l'hort i el dret de l'aigua, ambdós queden en mans del mateix comprador, cosa que en la pràctica correspon a una compra-venda conjunta d'hort i aigua, encara que jurídicament els selvatans semblen tenir interès a separar les transaccions.

Finalment, tenim un petit nombre de contractes on realment no hi ha cap dubte de la utilització del torn d'aigua com a propietat privada del venedor. Es tractaria de l'alienació del dret de rec, en els quals es pot fer constar l'espai físic amb el que aniria lligat en origen però que en aquesta ocasió no forma part de la transacció, ni tan sols en un contracte individual a posteriori. D'entre ells podem destacar, per exemple:

- El contracte de data 29 de març de 1300 mitjançant el qual Joan Massó i la seva dona Saurina venen a Guillem Got un quartà d'aigua franc d'aquella mitja ferrada d'aigua que tenen en un hort a la quadra diumenge. El preu de la transacció és de 18 sous¹⁰²⁶.

www.alyamiah.com/cema on menciona que, segons la doctrina malakí, el dret de rec és alienable i pot ser venut, llogat, cedit parcialment, etc, juntament amb la terra o independentment d'aquesta; ANTONIOMALPICA i CARMEN TRILLO, «La hidráulica rural nazarí. Análisis de una agricultura irrigada de origen andalusí», www.alyamiah.com/cema i CARMEN TRILLO SANJOSÉ, «El tiempo del agua. El regadío y su organización en la Granada islámica», p. 237-286, en els quals prenen com a punt de referència la divisió establerta per THOMAS GLICK, identifiquen un sistema de regadiu amb compra-venda de torns de rec a l'àrea periurbana de la Granada nazarí, en concret a la sèquia d'Aynadamar.

¹⁰²⁵ En aquest sentit, però hem de tenir present que al *Llibre de Repartiment de les Aigües* de 1386, un petit volum de 18 folis que es conserva a l'Arxiu Municipal d'Alcover, en inventariar els horts de cada quadra i els temps de rec que els corresponen, trobem dues entrades relatives a la quadra dimecres en les quals es fa constar que aquest dret de rec ha estat comprat prèviament i en un d'ells es concreta fins i tot el veí venedor (Guillem d'Agràs té nou cops d'aigua que compra a Tomàs Cavaller). En l'altre només consta Pere Misperler amb aquells dos cops que compra. Així doncs, cal avançar cronològicament en l'estudi de les hortes alcoverenca i vallenca, i fins i tot hortes d'altres pobles camptarragonins per tal de concloure si l'ús privatiu de les aigües de rec és una particularitat selvatana o quelcom més extés al Camp de Tarragona.

¹⁰²⁶ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4

- bé l'alienació realitzada el 23 d'agost de 1313 per Elisenda, vídua de Vidal Riudoms a favor de Pere Bover i Bernarda, la seva dona, mitjançant la qual transfereix als compradors tot l'aigua que va cap seu molí passant per l'hort que la venedora té a la quadra dissabte. Desconeixem, però el preu de venda¹⁰²⁷.

Pel que fa a l'espai d'horta pròpiament dit, i respecte a l'extensió de les tinences en concret, a les nostres fonts no hem trobat cap dada que ens pugui orientar. Així mateix, tant pel tipus d'espècies conreades, com per la finalitat amb què es conreen, en principi, no identifiquem cap període de concentració de vendes d'aquestes parcel·les, en tot cas únicament podem percebre un petit descens del percentatge de transaccions en el període corresponent a juny i juliol, coincidint amb l'època de collita del cereal.

Taula 87
Període de venda del conreu d'horta* a la Selva del Camp

Mes	Percentatge(%)
Gener	10,75
Febrer	12,36
Març	10,22
Abril	4,30
Maig	8,61
Juny	5,38
Juliol	3,76
Agost	9,68
Setembre	10,75
Octubre	8,61
Novembre	9,13
Desembre	6,45

*Tant per a les tinences alienades per indivís o separatament dels torns de rec

Un altre dels interrogants que se'ns planteja és la diferència de preu que pot haver segons es tracti d'alienacions d'hort i aigua per indivís o per separat. Per intentar resoldre'l hem d'analitzar el preu de venda de les tinences franques i lliures de cens que només afecten a l'horta i l'hem de comparar amb les alienacions en conjunt d'hort i aigua. D'aquesta manera, pel que fa a la venda d'hortes independentment dels torns d'aigua (vegeu la taula 59 de l'annex), els preus queden de la manera següent:

Taula 88
Preu de venda de tinences franques i lliures de cens d'hortes

Preu (sous)	Percentatge (%)
-50	20,34
50-99	42,38
100-149	15,25
150-199	6,78
200-249	6,78
250-299	3,39
+ 300	5,08

D'acord amb aquestes dades, gairebé el 63% de les alienacions corresponen a preus que no arriben als 100 sous per tros d'hort, mentre que poc més del 15% estan entre els 100 i els 149 sous i la resta corresponen a imports més elevats, encara que només un dels

¹⁰²⁷ Selva del Camp 1311-1313, caixa 4, lligall 14

contractes supera els 350 sous, és concretament una venda de 520 sous¹⁰²⁸. Aquestes dades són prou significatives perquè del total de 59 contractes de compra-venda de trossos d'hort francs i lliures de cens, 54 d'ells (més del 91%) es relacionen amb la venda separada del dret de rec en un contracte contigu i, en conseqüència, el comprador ha de satisfer la suma total de les dues transaccions. És a dir, que sumat l'import de les dues alienacions, la graella de preus quedaria de la manera següent:

Taula 89
Preu de venda de tinences franques i lliures de cens
d'hort i de torns de rec per separat

Preu (sous)	Percentatge (%)
-50	6,67
50-99	23,34
100-149	48,33
150-199	5,00
200-249	1,67
250-299	5,00
+ 300	10,00

Observem, doncs, com els percentatges varien sensiblement, sobretot pel que fa a la banda baixa dels preus ja que els imports inferiors als 100 sous disminueixen fins a situar-se en poc més del 30%, mentre que els inclosos a la franja entre 100 i 149 sous, s'incrementen sensiblement fins arribar a més del 48%. Tot i això, en general el percentatge d'alienacions per un import inferior a 150 sous se situa en el 78,34% del total, una dada molt similar a la que ja hem establert en el tractament individualitzat de les alienacions d'hort. Pel que fa a la banda superior l'increment dels preus de les alienacions fa que els percentatges també presentin diferències tendint sempre a canviar de grup d'imports.

Partint d'aquestes dades, podríem entendre que els contractes de compra-venda per indivís de l'hort i del seu torn d'aigua a les tinences franques i lliures de cens (vegeu taula 60 de l'annex) haurien fixat uns preus de venda similars i que la majoria d'aquestes transaccions s'efectuarien per imports entre els 100 i els 150 sous. La realitat però, és que més del 76% d'aquests documents tenen estipulat un preu de venda inferior als 100 sous, i la resta no superen els 150 sous excepte en la cas d'una alienació per valor de 530 sous¹⁰²⁹.

Taula 90
Preu de venda de tinences franques i lliures de cens
d'hort i aigua per indivís

Preu (sous)	Percentatge (%)
-50	11,77
50-99	64,70
100-149	17,65
+ 150	5,88

Aquestes dades, comparades amb les ja exposades per a aquest tipus de conreu al terme d'Alcover ens duen a la conclusió que les parcel·les de conreu d'hort situades al terme

¹⁰²⁸ Selva del Camp 1316-1317, caixa 4, lligall 16 (1316, desembre, 3)

¹⁰²⁹ Selva del Camp 1311-1313, caixa 4, lligall 14 (1311, desembre, 1)

alcoverenc, si atenem als imports pels quals es venen, estan força més valorades econòmicament que les situades a la Selva del Camp, encara que hem de tenir clar que els factors que poden incidir en el preu final de venda d'aquestes parcel·les poden no afectar de manera similar a ambdues poblacions. A més, creiem que aquesta tendència s'hauria confirmar amb un estudi més precís i complert de l'horta en aquestes espais termenals que s'extengués en un període de temps més ampli i en el qual poguéssim incloure dades relatives als diferents factors que poden afectar el preu de venda final de la finca.

Pel que fa a les alienacions de tinences gravades amb cens (vegeu taula 61 de l'annex), hem de fer notar que la transacció diferenciada de la parcel·la d'hort i el dret del rec és una realitat, encara que també hi ha contractes on aquesta venda es fa per indivís. En el cas de l'existència de dos contractes diferenciats, en descriure el bé objecte de la transacció, els venedors deixen constància a les alienacions d'aigua que és el dret de rec sobre un hort que està obligat a satisfer un cens. Els imports fixats per a les alienacions del domini útil del bé, de la propietat física quan aquesta porta inclosa una càrrega censal acostumen a ser inferiors als relatius a les alienacions corresponents a les tinences franques i lliures de cens i el cas dels horts no constitueix una excepció. Així, les transaccions corresponents a aquest tipus de tinences se situen majoritàriament en imports per sota dels 50 sous (68%), essent 10 sous¹⁰³⁰ l'import de venda més baix que hem documentat. I si agumentem la franja fins als 99 sous, el percentatge se situa ja en el 88% del total de contractes, mentre que el 12% restant corresponen a documents en què els preus fixats superen els 100 sous, essent l'import més elevat que hem documentat el corresponent a una venda de 380 sous¹⁰³¹. Així mateix, quan documentem també la transacció del torn de rec en un contracte per separat, aquestes dades tampoc varien significativament ja que en cap cas la suma dels dos imports supera els 100 sous. Igualment, analitzant els preus de venda de les tinences on s'aliena l'hort i el torn de rec per indivís, notem que aquestes dades són força similars. Així, el 67,86% dels contractes estipulen preus inferiors als 50 sous (la quantia més baixa que hem documentat és la relativa a una alienació per 2 sous¹⁰³²); i si augmentem la ràtio fins als 99 sous, el percentatge es col·loca en el 89,29% del total. El 10,71% restant superen els 100 sous de preu de venda, essent la quantia de 138 sous¹⁰³³ la més elevada per a aquest grup.

Les pensions que han de satisfer els tinents d'aquests conreus són pràcticament en tots els casos censos monetaris, coincidint amb les dades alcoverenques, i normalment inferiors a 10 sous. Només sabem d'una transacció on consti l'obligació de satisfer el cens de 10 sous¹⁰³⁴. Pel que fa als censos en espècie, únicament tenim constància de dos casos: el primer d'ells correspon a un hort amb la seva aigua que havia de satisfer, juntament amb un

¹⁰³⁰ Selva del Camp 1301-1302, caixa 2, lligall 5 (1301, desembre, 1)

¹⁰³¹ Selva del Camp 1319-1320, caixa 5, lligall 17 (1319, setembre, 3)

¹⁰³² Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1300, setembre, 9)

¹⁰³³ Selva del Camp 1319-1320, caixa 5, lligall 17 (1319, agost, 10)

¹⁰³⁴ Selva del Camp 1311-1313, caixa 4, lligall 14 (1312, gener, 18)

altre hort, 12 quartans d'oli¹⁰³⁵ i el segon d'ells l'alienació d'un hort gravat amb un cens de 2 quartans¹⁰³⁶, desconeixem de què, tot i que suposem que és oli ja que el detentador dels drets és la mateixa persona en les dues ocasions. És a dir, es confirma que el tipus d'espècies conreades influeix clarament en el tipus de cens que s'ha de satisfer i que quan aquest és en espècie, es tracta d'una quantia fixa, no oscil·lant.

Les dates de satisfacció d'aquests censos es concentren bàsicament entre Santa Maria d'agost, Santa Tecla (24 de setembre) i Sant Miquel, essent aquesta última festa la que identifiquem en el percentatge més alt de contractes tal i com ja hem vist en parlar d'Alcover. Novament veiem com són dates que afavoreixen la posició dels censataris, els quals es troben en una situació econòmica més estable durant aquest període de temps. Respecte a la data de Santa Tecla, hem de tenir en compte que en tots aquests contractes el cens s'ha de satisfer al paborde, dignitat del Capítol de la Catedral de Tarragona on les relíquies d'aquesta màrtir eren i encara són en l'actualitat venerades.

Taula 91
Conreu d'horta a les tinences gravades amb cens. La Selva del Camp
Data de pagament dels censos

Data	Percentatge(%)
Sant Miquel	50,00
Santa Maria d'agost	18,19
Sant Andreu	2,27
Pentecosta	2,27
Santa Tecla	20,45
Nadal	2,27
Carnaval	2,27
Sant Joan	2,27

Finalment, en relació amb les alienacions de drets sobre tinences, hem de dir que les dades de què disposem són molt escasses. Únicament podem assenyalar que tots els censos se satisfan en metàl·lic i que els imports de les vendes no superen els 100 sous.

2.4.3. Valls

L'espai de l'horta de la universitat val·lenca, i més concretament del nucli urbà de Valls, que és d'on tenim dades, sembla estar compost íntegrament per parcel·les en les quals tot sembla indicar que el domini directe està en mans d'uns pocs els quals l'han distribuït en parcel·les atorgades en domini util a canvi de la satisfacció d'un cens. Això almenys és el que es dedueix dels nou únics contractes que hem pogut identificar. En aquests instruments no consta tampoc cap dada relativa a la seva possible extensió, al regadiu o a les espècies que s'hi conreen. Per altra banda, el nombre de contractes identificats és tan escàs que es fa arriscat intentar establir cap mena de pauta en la manera d'actuar dels venedors, o dels compradors, la causa per la qual s'alienen les tinences o bé una relació preu/extensió que en aquest cas no permet comparar propietats en domini ple o tinences franques i lliures de

¹⁰³⁵ Selva del Camp 1301-1302, caixa 2, lligall 5 (1301, octubre, 9)

¹⁰³⁶ Selva del Camp 1308-1309, caixa 3, lligall 10 (1309, abril, 18)

cens amb tinences gravades amb cens. Tot i això, considerem interessant deixar constància de les dades que identifiquem sobre aquests contractes ja que tot i que la seva anàlisi aïllada no permet arribar a formular cap hipòtesi o a establir cap dada concloent, el seu estudi conjunt amb dades similars que puguem identificar a altres documents com per exemple els establiments emfitèutics, sí que ens pot permetre arribar a algun tipus de conclusió.

Taula 92
Compra-venda de tinences de conreu d'horta a la universitat valleanca

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte venda	Lloc	Preu	Drets. condicions i càrregues emfitèutiques	Data	Llibre notarial
Elisenda, filla d'Arnau Bosch	Valls	Bernat Pasci	Valls	un hort i collita que tinc a horta de Valls pel paborde, per 5 anys	Valls	9 sous	Drets : paborde per 5 anys Cens : 4 sous per Sant Miquel	1304/11/23	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Alí, sarraí	Milà	Bernat Vallbona Maria	Valls	hort a horta de Valls sota cens de Jaume Mascó	Valls	19 sous	Drets : Jaume Mascó Cens : 8 sous per Sant Miquel Amb drets,cens, domini i fadiga	1306/08/17	Valls 1306 Caixa 1 lligall 8
Guillem Batalla i esposa Maria	Valls	Mateu Ferran	Valls	un hort a horta de Valls sota cens del paborde	Valls	28 sous	Drets : paborde Cens : 5 sous per Sant Miquel Amb cens, drets, domini, lluïisme i fadiga	1311/05/27	Valls 1311 caixa 1 lligall 9
Bernat Sabater i esposa Ramona	Valls	Mateu Ferran	Valls	un hort a horta de Valls que té sota cens	Valls	20 sous	Drets : Berenguer Guans Cens : 3 sous per Sant Miquel Amb cens, drets, domini, lluïisme i fadiga	1311/05/27	Valls 1311 caixa 1 lligall 9
Berenguera, vídua de Francesc Cavaller difunt, bossar	Valls	Mateu Ferran	Valls	un hort a horta de Valls sota cens	Valls	18 sous	Drets. Berenguer Guans Cens : 3 sous per Sant Miquel	1311/06/02	Valls 1311 caixa 1 lligall 9
Pere Rarigola	Valls	Guillem Ferrer cunyat seu i guillerma esposa	Valls	un tros d'hort a horta de Valls sota cens	Valls	20 sous	Drets. Arnau Doménech Cens: 7 diners i óbol Amb cens, drets. Domini i fadiga	1316/06/26	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Joan Gaçol i esposa Gerarda	Valls	Arnau Borràs	Valls	un hort a horta de Valls sota cens	Valls	22 sous	Drets : Guillem Valls Cens : 2 sous per Sant Miquel Amb cens, lluïisme i fadiga	1316/07/20	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte venda	Lloc	Preu	Drets. condicions i càrregues emfitèutiques	Data	Llibre notarial
Guillem Alegre i esposa Maria	Valls	Ramon Agut	Valls	mig hort a horta de Valls pel paborde	Valls	20 sous	Drets : paborde Cens : 15 diners per Sant Miquel Amb cens, drets, domini, lluïisme i fadiga	1316/08/09	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Guillem Llor	Valls	Jaume Company	Valls	un hort que va comprar a Gombau Andreu per 4 anys i que el té per F. Valls	Valls	10 sous	Drets : Guillem Valls Cens : 4 sous 5 diners per Sant Miquel	1319/09/26	Valls 1319 Caixa 2 lligall 13a)

2.5. Compra-venda de conreus de farraginars

El farraginar, com ja hem vist, és un conreu de regadiu en el qual es planta ordi per a l'alimentació de la ramaderia i especialment dels cavalls que s'associa, a la Selva del Camp (l'única de les tres poblacions estudiades on aquest tipus de conreu es documenta abastament), a l'espai de l'horta i que, en conseqüència, presenta també alienacions separades del dret de regar i el cultiu pròpiament dit. De la grandària de les tinences dedicades a aquest conreu, tampoc tenim coneixement, tot i que hem de presuposar en tractar-se de conreus associats a l'horta, les parcel·les no han de ser significativament grans.

D'acord amb les dades de què disposem, l'alienació d'aquestes parcel·les es dona en qualsevol època de l'any encara que durant els mesos de juny i juliol tornem a percebre un descens significatiu de la materialització formal de les transaccions a l'escrivania selvatana, confirmant de nou la gran importància que per als camperols tenen les tasques de recollida del cereal. Així mateix també percebem un important augment d'aquestes transaccions durant el mes de novembre, gener, o fins i tot maig.

Taula 93
Període de venda del conreu de farraginar* a la Selva del Camp

Mes	Percentatge(%)
Gener	17,07
Febrer	2,44
Març	9,76
Abril	0,00
Maig	12,19
Juny	2,44
Juliol	0,00
Agost	9,76
Setembre	4,88
Octubre	4,88
Novembre	29,27
Desembre	7,32

*Tant per a les tinences alienades per indivís o separatament dels torns de rec

Pel que fa a les transaccions de tinences franques i lliures de cens (vegeu taula 62 de l'annex), la immensa majoria dels contractes de venda de farraginars (87%) es poden relacionar amb l'alienació separada, al mateix comprador, del dret de regar, de manera que també en aquesta ocasió la part compradora ha de satisfer la suma total de les dues alienacions amb el conseqüent encariment de la transacció.

Així, a la nostra documentació els preus de venda establerts per a les tinences de farraginars que s'alienen independentment del torn de rec queden de la següent manera:

Taula 94
Preu de venda de tinences franques i lliures de cens
de farraginars sene el rec

Preu (sous)	Percentatge (%)
-50	0,00
50-99	13,00
100-149	8,69
150-199	17,39
200-249	4,34
250-299	13,00
300-349	0,00
350-399	13,00
400-449	13,00
450-499	8,69
+500	8,69

A partir d'aquestes dades, comprovem com les alienacions de farraginars presenten una graella de preus de venda molt diferents en comparació amb les corresponents als horts. Així, veiem com només el 13% de les vendes són inferiors a 100 sous i totes elles són iguals o superiors als 50 sous. Per altra banda poc més del 60% superen els 200 sous de preu fixat. I l'import establert a l'alienació més cara se situa en 1000 sous. Atenent aquests resultats, és lícit pensar que el farraginar, a diferència de les plantes hortícoles, està força més valorat econòmicament parlant, sobretot si tenim en compte que són cultius que estan compartint el mateix espai i que les diferències en extensió entre unes tinences i altres, en principi, no ha de ser excessiva. A més, si sumem els imports relatius a l'alienació dels torns de rec que s'associen amb les parcel·les de farraginar, el seu preu final s'encareix encara més, de manera que més de 56% de les alienacions documentades superen els 400 sous i cap d'elles és inferior als 100 sous. Creiem que ens trobem, doncs, davant d'un tipus de conreu molt valorat econòmicament, amb un producte que estaria la venda en el mercat. Finalment, a diferència de les parcel·les d'horta, són escasses les tinences franques i lliures de cens que afecten a farraginars i aigua per indivís. De fet, només hem documentat quatre documents que estableixen els preus de venda entre els 100 i els 1000 sous.

Altrament, les dades que tenim sobre les transaccions de tinences gravades amb cens o de drets sobre tinences que afecten els conreus de farraginars són molt escasses, sobretot si ho comparem amb el global de tota la documentació. Són informacions que tenim i de les quals podem extreure alguna orientació sobre possibles línies de treball. Així, en el cas de les alienacions que afecten el bé físic amb una càrrega censals, són tres els contractes que hem identificat.

- En el primer d'ells els selvatans Miquel Sobirà i Guillem Arbonell, marmessors testamentaris de Guillem Gerard venen al matrimoni format per Bernat Rabassa i la seva dona Mansilia, també habitants de la Selva del Camp, un tros de farraginar amb mitja ferrada d'aigua a la quadra divendres que satisfà un cens anual d'un parell de capons per Nadal i 2 sous per Carnaval al paborde de Tarragona, per un preu de 185 sous¹⁰³⁷.
- En el segon cas, els esposos Pere Gentil i Maria, habitants de la Selva del Camp venen a Joan Gavela i la seva dona Ramona també selvatans, un farraginar a l'horta de la

¹⁰³⁷ Selva del Camp 1313-1314, caixa 4, lligall 15

Selva, quadra dilluns, que abona anualment una pensió de 2 sous per Nadal a Ramon Peiró, per un import de 200 sous¹⁰³⁸.

- Finalment el tercer contracte correspon a la venda realitzada per Cerdà Calvó i la seva dona Berenguera, de la Selva del Camp, a la vídua de Guillem Zelort, Sibil·la, també veïna d'aquesta població i té com a objecte un tros de farraginar a la vall de la Selva, al costat del molí que han venut. Aquesta tinença satisfà anualment una pensió de 2,5 sous per Nadal a Pere Gombau i saliena per un import de 6 sous¹⁰³⁹.

Per últim, pel que fa a les alienacions de drets dels censalistes, hem de fer esment de dos documents més. En el primer d'ells Ramon Peiró, habitant de la Selva del Camp, ven a Vidal Ripoll, fill de Pere Ripoll, i la seva dona Elisenda, també selvatans, els 2 sous censals que perceben d'un farraginar que Joan Gavela i la seva dona tenen pels venedors a l'horta de la Selva del Camp, quadra dilluns, per un import de 25 sous¹⁰⁴⁰. El segon fa referència a l'alienació dels 5 sous censals que Maria, vídua de Ramon Rabassa fa a Vidal Ripoll i la seva dona Elisenda per Tots Sants sobre un farraginar. Els compradors són els esposos Joan Gavela i Ramona, selvatans i l'import de la transacció es fixa en 50 sous¹⁰⁴¹.

2.6. Contractes de compra-venda d'olivera i masos

Els contractes relatius a aquests tipus de conreus són els més escassos a les nostres fonts, tant és així que de nou a la universitat valenciana només trobem identificat un document relatiu en aquest cas al conreu de l'olivera. Es tracta de l'instrument mitjançant el qual Pere Castellnou i Guillerma, de Valls, venen a Martí Fullea, de Mamulets, vuit oliveres que tenen al tros de terra que Bernat Plana té al terme de Valls, al lloc nomenat Brugar, per Bertomeu Ripoll. L'import d'aquesta alienació és de 65 sous¹⁰⁴².

Alcover i La Selva del Camp, sí que ens ofereixen una informació força més abundant, sobretot pel que fa al tema dels oliverers en general i a Alcover relatiu als masos en particular, de manera que hem considerat que les dades havien de ser tractades indistintament per a cada vila.

2.6.1. Alcover

Altres béns objecte d'alienació al mercat de la terra alcoverenc i que hem identificat a la documentació estudiada, els constitueixen l'olivera, bé com a monocultiu o bé associada

¹⁰³⁸ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1301, gener, 24)

¹⁰³⁹ Selva del Camp 1301-1302, caixa 2, lligall 5 (1301, agost, 26)

¹⁰⁴⁰ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1301, gener, 24)

¹⁰⁴¹ Selva del Camp 1309-1311, caixa 3, lligall 12 (1311, gener, 5)

¹⁰⁴² Valls 1316, caixa 2, lligall 12b) (1316, agost, 25)

amb la terra o la vinya, els masos, les garrigues i diferents maneres de policultiu o conreus combinats com per exemple les dues alienacions corresponents a terra, vinya i olivera:

- En el primer d'ells, els esposos Jaume Massó i Benvinguda, de la Selva del Camp, venen a Martí Bertran i Ramon, també veïns de la Selva, els drets que tenen sobre un tros de terra, vinya i oliveres al terme d'Alcover, és a dir, el domini directe, per un import de 100 sous. Aquests drets queden estipulats en una pensió de 10 sous anuals que els venedors satisfaran als compradors, així com els drets, domini, empara i fadiga de 10 dies¹⁰⁴³.
- En el segon, Bernat Pasqual i la seva dona Guillema, habitants d'Alcover, venen a Guillem Porreres, també veí d'Alcover, un tros de terra, vinya i oliveres al terme d'Alcover, franc, excepte pel mig quartà d'ordi de bovatge que ha de satisfer al rei, per un import de 150 sous¹⁰⁴⁴

Els contractes relatius al cultiu de l'olivera són en concret nou de monocultiu i set de cultiu combinat amb la terra, mentre que els relatius als masos són també vuit. Són un número insuficient per a realitzar l'anàlisi que hem anat mostrant, sobretot per la pobresa de matissos que ofereixen els nostres contractes, però tot i això, creiem que és important deixar exposades les seves dades bàsiques ja que ens poden servir d'orientació en tractar-les juntament amb les corresponents a altres tipus de transaccions com ara els establiments.

Taula 95
Contractes de compra-venda al terme d'Alcover
Alienacions de masos

Tipus alienació	Preu venda	Cens	Data	Llibre notarial
Domini útil	155 sous	Quint	1302/05/06	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Franc	480 sous	-----	1303/11/23	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Revessejat	150 sous	9 sous	1304/03/08	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Domini ple	400 sous	-----	1304/08/17	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Domini ple	250 sous	-----	1306/11/03	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Domini ple	120 sous	-----	1306/12/19	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Domini útil	350 sous	Quint	1311/09/12	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Domini ple	6000 sous	-----	1316/06/11	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119

¹⁰⁴³ Selva del Camp 1307-1308, caixa 3, lligall 9 (1308, maig, 12)

¹⁰⁴⁴ Alcover 1306-1311, caixa 7, lligall 116 (1309, març, 10)

Les alienacions de masos es realitzen incloent tot el que correspon a la finca com a tal, la casa, els paraments i les parcel·les que li pertanyen. Aquestes peces de conreu integrades dins de la unitat del mas poden estar en mans d'altres famílies pageses que normalment són els titulars del domini útil, de manera que aquest seria un factor que podria encarir o abaratir el preu de venda. Així mateix, un altre aspecte que incideix en el preu de venda final d'aquestes finques, com ja sabem és la seva extensió, la qual desconeixem, tot i que, si ens fixem en aquests imports, hem de suposar que es tracta d'unitats camperoles no massa grans, fet aquest que vindria confirmada per l'alienació corresponent a 6000 sous sobre un mas situat a la vall de Rascaç (creiem que aquest preu de venda ha de correspondre a una finca amb una important extensió de terreny). Finalment hem de recordar sempre que, tot i que no els tenim documentats, altres factors que afecten l'import final de l'alienació són l'estat físic de les terres de conreu i en aquest cas també de la construcció; si ha estat una època de bones o males collites; o el factor humà: la situació econòmica en què es troba la unitat familiar alienadora en el moment de dur a terme la transacció

Taula 96
Alienacions d'oliveres al terme d'Alcover

Tipus alienació	Preu venda	Cens	Data	Llibre notarial
Revessejat	30 sous	2 sous	1303/09/05	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Revessejat	170 sous	10 sous	1305/04/13	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Domini útil	35 sous	10 sous	1311/08/30	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Domini útil	33 sous	3,5 sous	1311/10/17	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Domini ple	315 sous	-----	1314/06/16	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Domini útil	122 sous	10 sous	1316/03/15	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Domini útil	19 sous	4 sous	1316/05/20	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Domini ple	60 sous	-----	1316/08/04	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Domini útil	121 sous	3 sous 9 diners	1316/10/26	Alcover 1316-1317 Caixa 8 lligall 120

En principi, les alienacions relatives a cultius d'oliveres, corresponen a parcel·les on s'ha plantat aquesta espècie arbòria, un monocultiu, no pas a la venda d'arbres, integrats dins d'altres peces de conreu que, en canvi no es transferirien. En tot cas, el nostre desconeixement sobre l'extensió, el nombre d'arbres i la seva edat, no ens permeten establir cap mena de conclusió sobre davant de quin tipus de finques ens trobem, tot i que creiem que l'encariment del seu preu final de venda, en aquest cas, s'ha de trobar molt relacionat.

Taula 97
Alienacions de terra i oliveres al terme d'Alcover

Tipus alienació	Preu venda	Cens	Data	Llibre notarial
Domini útil	11 sous	6 sous	1314/03/04	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Domini ple	145 sous	-----	1314/08/08	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Domini útil	90 sous	12 sous	1314/10/15	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Domini ple	100 sous	-----	1315/01/26	Alcover 1314-1315

Tipus alienació	Preu venda	Cens	Data	Llibre notarial
				Caixa 8 lligall 118
Domini útil	60 sous	12 sous	1315/03/01	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Domini ple	-----	-----	1315/05/06	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Domini útil	40 sous	12 diners	1315/10/10	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119

A diferència de les anteriors, aquestes alienacions es corresponen a peces de terra en les quals se situen una o més oliveres que també es transfereixen amb la parcel·la (pot haver ocasions en què el venedor es reservi el dret d'explotació dels arbres integrats a la finca o que els protegeixi posant clàusules al contracte per tal d'impedir la seva tala). Tanmateix, no podem obtenir gaires més dades que les ja mostrades i que tornen a confirmar que els preus finals de les transaccions es veuen afectats per una sèrie de factors que no es reflecteixen en els documents de compra-venda.

Finalment, no volem deixar de fer esment de la presència d'algunes finques de garriga en aquestes alienacions. Es tracta de dos únics contractes. En el primer d'ells els esposos Pere Erimbau i Elisenda, d'Alcover, alienen a Pere Girona i la seva dona Mansilia, també alcoverencs, el domini ple d'un tros de garriga situat al mas que fou del difunt Guillem Brusca al terme d'Alcover, per un import de 60 sous¹⁰⁴⁵. I en el segon Ponç Alball, d'Alcover, ven a Berenguer Nolla, també habitant d'Alcover, un tros de garriga i un tros de llaurat al terme d'Alcover, per un import de 135 sous¹⁰⁴⁶. Aquestes alienacions són un factor indicador que, malgrat la important roturació del territori alcoverenc encara és possible localitzar algunes parcel·les sense conrear.

2.6.2. La Selva del Camp

A diferència d'Alcover, a la Selva del Camp només tenim informació d'un contracte de compra-venda relatiu a un mas, i en aquest cas no correspon a l'alienació del domini útil sinó a un retorn de domini mitjà. Els venedors són els esposos Pere Tortosa i Benvinguda que venen a Bernat Garramel, de l'Albiol, els 5 sous censals que el comprador els feia sobre un mas al terme de la Selva per un import de 58 sous¹⁰⁴⁷.

Respecte al conreu de l'olivera en aquest territori, encara que les dades són més abundants que les relatives al territori alcoverenc, tampoc en aquesta ocasió podem establir quina és l'extensió de les explotacions ni el percentatge d'ocupació d'aquest arbre dins del seu espai. És lògic pensar, però, atenent a les fonts bibliogràfiques, que l'olivera tendria a estar situada als marges de les parcel·les que es dedicarien bàsicament al conreu de la vinya o també al conreu combinant de vinya i cereal. Sí que podem establir, en canvi, una relació entre els mesos en què tenen lloc les transaccions d'aquestes tinences i el període de collita dels

¹⁰⁴⁵ Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1314, juliol, 29)

¹⁰⁴⁶ Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1314, agost, 25)

¹⁰⁴⁷ Selva del Camp 1309, caixa 3, lligall 11 (1309, agost, 18)

esplets de cereal, de manera que podem comprovar com durant el temps propi d'aquestes tasques agrícoles, els mesos de juny i juliol, la formalització de contractes disminueix notablement, mentre que en els mesos immediatament anterior i posterior, les operacions mercantils augmenten significativament. A priori podríem pensar que és així perquè les oliveres estarien situades en parcel·les dedicades al conreu cerealístic, però més aviat és al contrari, moltes d'aquestes transaccions afecten a conreus de vinyer, la collita dels quals té lloc sobre els mesos de stembre i octubre, període en què no s'observa una disminució clara de les transaccions. Així doncs, tot indica de nou que la previsió d'una bona collita o la constatació d'una collita inferior a les expectatives, o bé la manca de recursos per alimentar a la família ja que s'han esgotat les reserves de cereal guardades amb aquesta finalitat, són factors que influeixen clarament en la decisió de vendre una tinença. I, en canvi, el temps i l'esforç que les famílies pageses han de dedicar a la collita de cereals, provoca que altres activitats paral·lel·les, com ara la compra-venda de tinences, s'alenteixin o fins i tot siguin inexistent.

Taula 98
Període de venda del cultiu d'oliveres a la Selva del Camp

Mes	Percentatge(%)
Gener	7,15
Febrer	11,22
Març	14,29
Abril	6,12
Maig	10,20
Juny	1,03
Juliol	3,06
Agost	12,24
Setembre	7,15
Octubre	9,18
Novembre	8,16
Desembre	10,20

Per altra banda, pel fa al preu de venda de les explotacions franques i lliures de cens (vegeu taula 63 de l'annex), hem de tenir present alguns aspectes que poden influir-hi, a més dels ja sabuts. Com ja hem dit, la immensa majoria de les explotacions són policultius i, per tant, aquest preu també ha de variar en funció si és un camp amb vinya o amb cereal¹⁰⁴⁸.

En aquest sentit, un cop analitzats els preus dels contractes de compra-venda de parcel·les de terra i olivera, i comparant-los amb els de vinya i olivera, veiem com els preus dels cultius de terra i olivera són inferiors a 100 sous en el 71% dels casos, entre 101 i 150 sous en el 18 % i l'11% restant superen els 151 sous, amb un preu de venda molt superior a la resta de finques: 1420 sous. En canvi, els preus de venda de les explotacions de vinya i olivera superen els 100 sous en el 71% dels casos, mentre que les vendes iguals o inferiors a 100 sous són el 29% restant. S'inverteixen, doncs, els percentatges de manera que tornem a veure com la valoració econòmica dels cultius on hi ha presència de vinyer és superior als de presència cerealícola. Així mateix, en el cas concret de venda de camps d'oliverers, només tenim constància de dos explotacions franques i lliures de cens, les quals es venen

¹⁰⁴⁸ Recordem que, en principi, les dades apunten a que una explotació vinícola era més valorada econòmicament que una cerealícola ja que, mentre aquesta última estava pràcticament dedicada a l'autoabastiment, el vinyer podia tenir excedents que podien ser comercialitzats.

per 360 i 130 sous respectivament. Finalment, tenim documentades dues alienacions d'arbres dins d'una finca, cosa que ens fa pensar que aquest conreu es pot arribar a trobar més estès del que les dades documentals ens demostren.

Pel que fa a les tinences gravades amb cens (vegeu taula 64 de l'annex), comprovem, una vegada més com els imports relatius a aquestes transaccions acostumen a ser inferiors als propis de les tinences franques i lliures de cens, ja que la càrrega censal és un factor que incideix clarament en el preu de venda final. Així ho trobem, als contractes de compra-venda de tinences gravades amb cens relatives a finques de conreu de terra i olivera, on els imports d'alienacions inferiors a 50 sous passen a ser el 33,33%, mentre que els situats entre 50 i 99 sous passen a ser el 53,33%, és a dir, que més del 86% del total de documents enregistrats es venen per un import inferior als 100 sous, essent el preu inferior de venda que tenim documentat el corresponent a 15 sous¹⁰⁴⁹. Així mateix, el 13,34% restant són imports d'alienacions realitzades per 100 sous. En els conreus de vinya i olivera també detectem aquest decreixement en el preu final de venda, tot i que només tenim constància de tres contractes de compra-venda per imports de 20 sous amb una pensió de 6 sous¹⁰⁵⁰, 50 sous amb una pensió de 7 sous¹⁰⁵¹ i 105 sous amb una pensió de 10 sous¹⁰⁵². També en aquest apartat, hem documentat un petit grup de quatre tinences dedicades al policultiu de la terra, vinya i olivera indistintament, que s'alienen per imports inclosos entre els 63¹⁰⁵³ i els 200 sous¹⁰⁵⁴.

El 84,21% dels censos que se satisfan a a les explotacions gravades amb cens on es transfereixen oliveres ho són en metàl·lic, mentre que únicament en dos d'aquests documents (el 10,53% del total) es fa constar un cens en espècie, en un cas fixe, 3 quartans d'oli¹⁰⁵⁵ i en l'altre oscil·lant, el quart dels esplets¹⁰⁵⁶ i, finalment d'un dels contractes no tenim coneixement de la pensió que s'ha de satisfer. Per altra banda, hem de tenir en compte que el fet que, de manera general, les transaccions d'explotacions on es troben les oliveres són policultius de terra, de vinya o d'ambdues espècies, cosa que dificulta l'establiment de correspondències entre les pensions i els imports de venda, ja que, com hem vist, en principi les finques de cereal seran sempre més econòmiques que les relatives al vinyer. Tot i això, hem pogut identificar en aquest cas també preus diferents per a pensions idèntiques. És el cas concret de les finques de policultiu de terra i olivera tres de

¹⁰⁴⁹ Selva del Camp 1309, caixa 3, lligall 11 (1309, novembre, 29)

¹⁰⁵⁰ Selva del Camp 1313-1314, caixa 4, lligall 15 (1313, desembre, 9)

¹⁰⁵¹ Selva del Camp, 1311-1313, caixa 4, lligall 14 (1312, febrer, 11)

¹⁰⁵² Selva del Camp 1307-1308, caixa 3, lligall 9 (1307, novembre, 27)

¹⁰⁵³ Selva del Camp 1302, caixa 2, lligall 6 (1302, agost, 3)

¹⁰⁵⁴ Selva del Camp 1316-1317, caixa 4, lligall 16 (1317, maig, 24)

¹⁰⁵⁵ Selva del Camp 1303-1305, caixa 2, lligall 7 (1303, desembre, 23)

¹⁰⁵⁶ Selva del Camp 1302, caixa 2, lligall 6 (1303, febrer, 27)

les quals s'alienen per imports de 15, 50¹⁰⁵⁷ i 100 sous¹⁰⁵⁸, havent constància a les tres de la mateixa càrrega censal:5 soous. Tot sembla indicar novament que el paisatge agrari selvatà està ple d'explotacions de diferent extensió i que aquest és un factor a tenir en compte. Així mateix, també identifiquem un import de venda idèntic per a dues tinences amb conreus diferents: una de terra i olivera i l'altra de vinya i olivera. Ambdues explotacions s'alienen per un import de 50 sous i ambdues han de satisfer una pensió anual de 7 sous¹⁰⁵⁹. En conseqüència, si tenim en compte que els esplets de la vinya són més preuats comercialment que els del cereal, en aquest cas concret, ens podríem considerar la probabilitat que l'explotació de terra i olivera alienada fos d'una extensió superior a la relativa a la vinya i olivera ja que l'import de la transacció és idèntic.

¹⁰⁵⁷ Selva del Camp 1301-1302, caixa 2, lligall 5 (1302, març, 5)

¹⁰⁵⁸ Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8 (1306, gener, 28)

¹⁰⁵⁹ Selva del Camp 1311-1313, caixa 4, lligall 14 (1312, febrer, 11); Selva del Camp 1313-1314, caixa 4, lligall 15 (1314, març, 13)

C. CONCLUSIONS

1. Alcover

1.1. Establiments i sotsestabliments

Els establiments i sotestabliment de peces de conreu amb què hem treballat dibuixen un parcel·lari agrari fragmentat però certament amb un gran predomini del conreu de terres de cereal per damunt de la resta d'espècies que se se concentren en poc menys d'una tercera part del territori en qüestió, tot i que només en el cas de l'horta veiem una clara concentració parcel·lària al voltant del perímetre de la vila. És un mercat que reflecteix, així mateix les condicions de la carta de poblament ja que un gran nombre de de les tinences que es transmeten són originalment dominis plens de manera que el nou tinent es converteix en emfiteuta d'un veí de la vila, no pas d'un dels senyors, els quals no intervenen en aquest tipus d'acords com ho demostra el fet que, a l'escatocol no hi ha constància de la firma de cap dels batlles de la vila. I els que no ho són mostren una clara gradació de titulars, el que anomenem titulars mitjans però que en trasmetre la tinença s'asseguren també un benefici amb l'establiment d'una segona pensió censal al seu benefici.

Malauradament, pel que fa a l'extensió de les tinences les dades a què hem tingut accés en aquest territori són certament escasses, en comparació amb el volum de documentació analitzat, de manera que es fa agosserat intentar establir cap altra conclusió que no sigui la relativa al fet que creiem que, a causa del propi dinamisme del mercat, els camperols han de tenir propietats força fragmentades i esteses arreu del terme ja que, així mateix, només hem pogut observar una certa concentració parcel·lària respecte a l'horta, situada al voltant del perímetre del nucli de població concentrat.

Sí que observem, en canvi, la importància del calendari de pagès respecte a l'activitat dels veïns en general ja que, d'acord amb l'escàs nombre d'assentaments que s'insereixen en els llibres notariais durant els corresponents mesos de juny, i també durant part de juliol, aquesta és la principal època de collita de cereal, i en un territori com l'alcoverenc, amb una més que probable gran superfície en xifres globals destinada al conreu cerealístic, en aquests moments els esforços de les famílies es concentren en les tasques pròpies de la seva collita de manera que la resta d'activitats que poden dur a terme queden en suspens fins a la finalització de la recol·lecció i les tasques que se'n deriven.

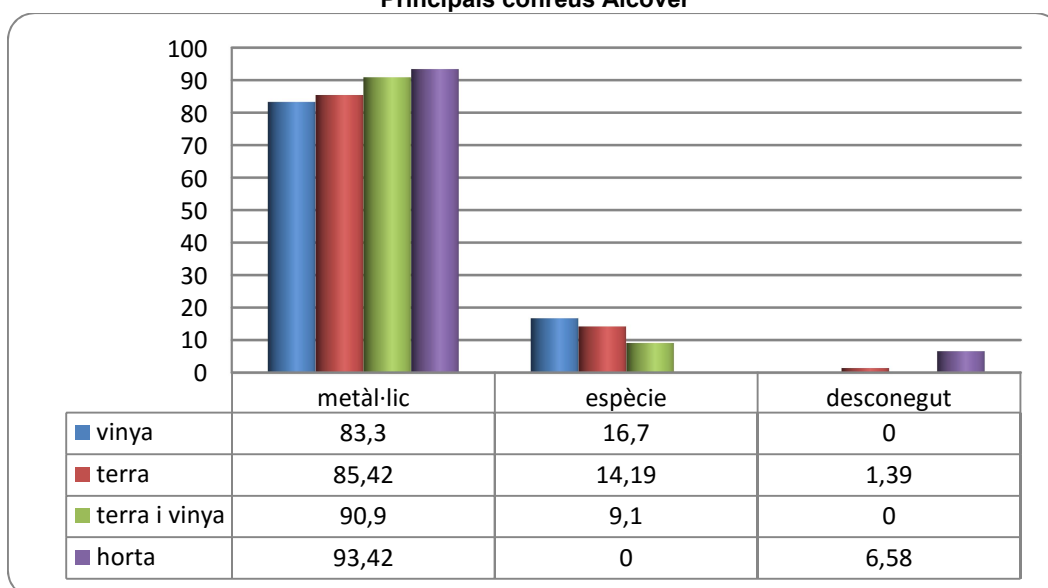
Així mateix també comprovem com, en línies generals, hi ha un període de temps determinat, que va des dels mesos de setembre/octubre fins als mesos de febrer/març (és a dir, els mesos propis de la collita i els mesos immediatament posteriors a aquesta), en què es concentren la majoria d'aquest tipus de documents. Això és degut, des del nostre punt de vista a dos fets. Per una banda, durant la tardor i els primers de l'hivern vilatans en general i els pagesos integrants dins dels sectors més pobres de la societat en particular, tenen una millor disposició econòmica per realitzar operacions mercantils com a conseqüència que han recollit els beneficis generats per les collites i, per l'altra en l'ànim dels establiments en el

moment de formalitzar la transacció del domini útil de la tinença ha de tenir força importància el fet que els camps de conreu necessiten d'unes tasques de preparació que en principi, si les tinençes s'estableixen al llarg de la tardor, tant pel que fa al cereal com pel que fa al vinyer, seran els tinents qui hauran d'assumir-ho. Així mateix, en el cas que la fase de treball ja estigüés molt avançada, entre les condicions pactades, l'establient es podria reservar per a ell la collita immediata ja que la força de treball durant aquest període de temps ha anat a càrrec del seu grup familiar. I en canvi, si el que es preveu és una collita dolenta, no hi ha raó per a continuar derivant esforços de la unitat familiar cap a aquesta explotació quan es pot treure un benefici immediat a partir de l'establiment de la tinença a un altre veí.

No podem establir comparatives entre els imports fixats com a entrada a la nova tinença i els censos a satisfer perquè com hem anat veient al llarg de l'exposició aquests el que demostren és que hi ha molts factors que han de ser tinguts en compte en el moment en què les dues parts fixen les condicions de la transmissió de la tinença i que aquestes no es reflecteixen a les fonts. Ens referim a aspectes com extensió, qualitat de la terra, possible accés al regadiu, situació dins del territori, valoració de la possible collita; o factors humans com ara les relacions establertes entre les parts, la necessitat de disposició de diners per part dels establients, la recerca de la construcció d'un patrimoni o la necessitat d'establir-se en una tinença que li permeti garantir l'abastiment del nucli familiar a partir dels guanys de la terra...

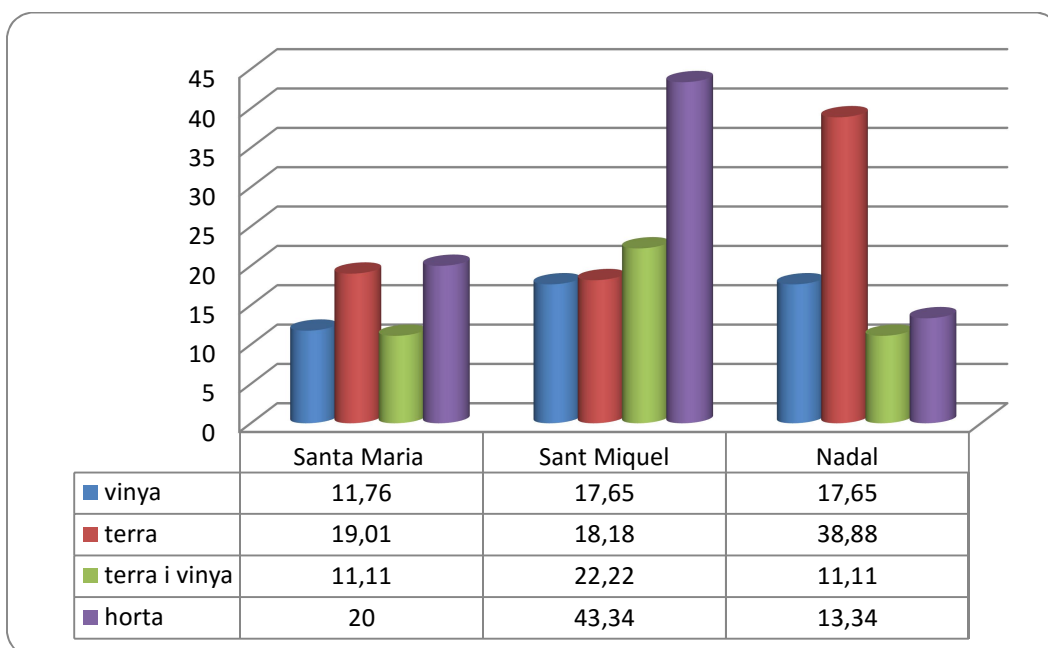
En canvi, pel que fa al tipus de cens a satisfer sí que sabem que aquest pot ser bàsicament de dues maneres. La primera d'elles i d'acord amb la informació continguda en el gràfic que segueix la clarament escollida per les parts que intervenen en la constitució dels establients, és el cens en metàl·lic, un indicador de l'evolució del mercat cap a un sistema més mercantilista i fet que asseguraria a l'establient un benefici econòmic estable independentment dels períodes de males collites. En segon lloc, però a molta distància, el cens escollit és majoritàriament cens en espècia oscil·lant, normalment el quart de la collita, un sistema que podria garantir uns guanys superiors als dels censos metàl·lics si fos un any de bona collita, però també pèrdues significatives en casos de males collites. Englobat en aquest apartat hem integrat també alguns contractes on el cens a satisfer serà en espècie fixa o mixte ja que la seva presència és pràcticament testimonial.

Gràfic 28
Tipus de cens a satisfer (%)
Principals conreus Alcover

Les dates per a la satisfacció de les pensions censals que com sabem coincideixen amb festivitats eclesiàstiques, estan exteses al llarg de tot el calendari litúrgic i segons la seva posició beneficien clarament o bé al censalista o bé al censatari. Ara bé, cal tenir present que sempre hi ha un predomini clarament definit d'un grup de tres festivitats.

Gràfic 29
Preferència de dates per a satisfacció dels censos (%)
Principals conreus Alcover

D'aquestes tres festivitats, dues, Santa Maria d'agost i Sant Miquel, es corresponen clarament als dos períodes de temps en què les tasques de les principals collites del territori,

el cereal i la vinya ja han finalitzat i, per tant si la collita ha estat bona, un cicle que sembla que durant aquests anys va ser estable, la injecció econòmica a les famílies els permeten fer front a les obligacions adquirides amb els titulars dels dominis directes de les tinences que ocupen. Així mateix, com ja s'ha dit abastament, la festa de Nadal coincideix amb la matança del porc, fet que suposa una despesa per a aquelles famílies que no han pogut criar un, però també amb la sortida al mercat del vi novell que s'ha produït, de manera que també hi ha nous guanys. És doncs una festivitat que pot tan afavorir com perjudicar al tinent segons quina sigui la seva fortalesa econòmica.

1.2. Contractes de compra-venda

De tot l'exposat sobre els tipus de contractes de compra-venda identificats a les fonts alcoverenques i l'anàlisi de les seves dades, les quals reflecteixen bàsicament el moviment d'aquestes explotacions al mercat i no pas l'extensió relativa a cada conreu en el seu conjunt (vinya, horta, cereal...), ja que no sabem com afectaria a les dimensions de les finques en desconèixer aquesta dada, podem extreure una sèrie de conclusions, la primera de les quals és el fet que aquest mercat està integrat indistintament per propietats en domini ple (28%) i finques que d'una manera o altra han establert relacions emfitèutiques bé mitjançant contractes d'establiment previs, bé mitjançant contractes de revessejats (72%). I aquesta particularitat és conseqüència de les disposicions establertes tant a la carta fundacional alcoverenca com a les pròpies dels llocs habitats que s'integren en el seu terme. Així mateix, el tipus de conreu predominant a les alienacions que tenen com a objecte aquestes finques és majoritàriament el cereal, amb el 39% dels contractes identificats i el segon en importància, percentualment parlant, és el relatiu a l'horta amb el 27% del total, tot i que considerem que la vinya, que se situa en tercer lloc amb un percentatge del 20%, és força important des del punt de vista econòmic. De fet, supera amb escreix el percentatge de venda de terres de cereal quan es tracta de contractes de compra-venda que tornen a reunir a les mateixes mans tant el domini directe com el domini útil, és a dir, les recuperacions de domini ple.

Únicament es pot parlar de concentració parcel·lària en el cas dels conreus d'horta. Aquestes explotacions estan situades bàsicament al voltant del perímetre dels nuclis habitats que s'integren dins del terme alcoverenc i sobretot al voltant de la vila pròpiament dita. En canvi, de la resta de cultius no es pot parlar d'una clara concentració parcel·lària excepte en el cas del vinyer, on s'observa una certa tendència a situar finques d'aquest conreu a prop de la via del Bomburquet. Així, mateix, no hi ha dades suficients pel que fa a l'extensió de les explotacions que permetin treballar amb cap hipòtesi ni, en conseqüència, arribar a cap conclusió. La disparitat de preus de venda, sumat a altres factors que no són presents a les fonts, però que s'han de tenir en compte (estat del sòl, estats dels esplets, possibles situacions de necessitat per part dels venedors, factors climàtics, etc) indiquen que el paisatge agrari alcoverenc està format per una propietat molt fragmentada distribuïda al llarg del territori amb un predomini clar dels conreus de cereal i vinya.

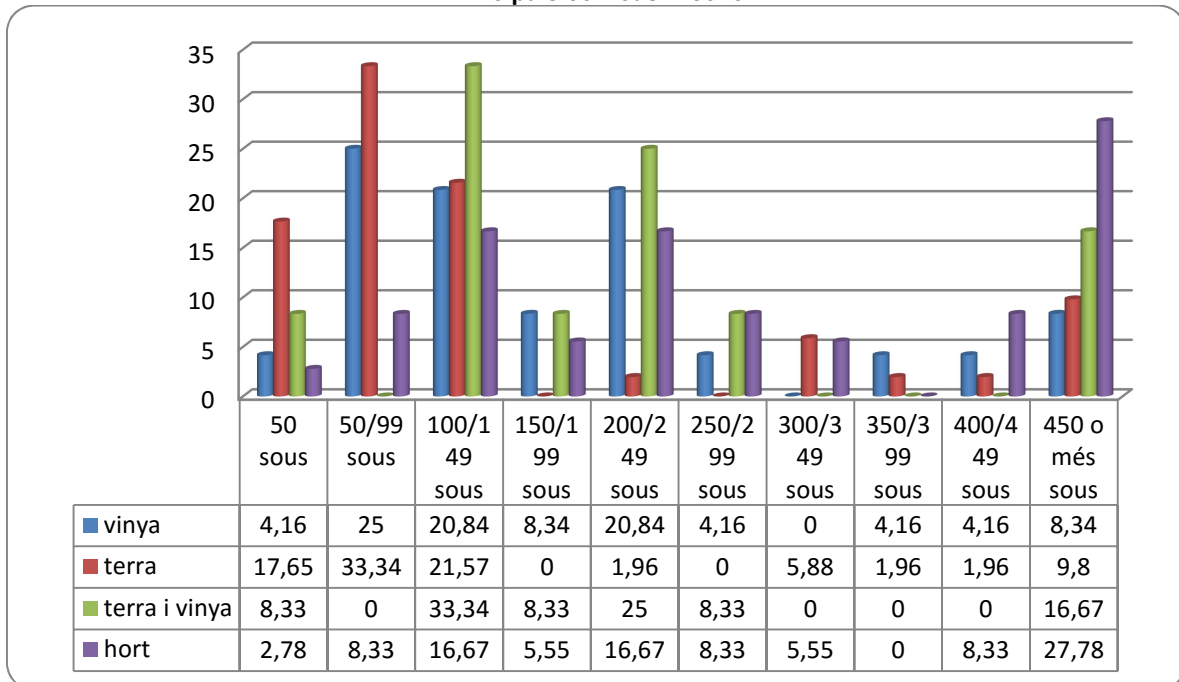
Aquestes explotacions s'alienen majoritàriament en períodes de temps determinats segons el tipus de cultiu. Així, en el cas del vinyer, aquest període està comprès entre els mesos d'octubre i maig, tot i que la disminució més clara del període de venda es produeix durant els mesos de juny i juliol, època que s'identifica com la pròpia de la collida dels esplets de cereal. I en el cas de l'agrer destinat a cereal la concentració de venda de la majoria de parcel·les se situa entre els mesos d'agost i març, essent pràcticament inexistents durant els mesos de juliol i agost. Són espais temporals que se situen entre les dates immediatament posteriors a les respectives collites i el temps de preparació del terreny per a una nova collita. Aquestes dades, però, es difuminen en el cas dels conreus combinats de terra i vinya ja que es tracta de parcel·les on es distingeixen períodes de collita diferenciats per a cadascun dels esplets, de manera que en la seva alienació els factors que poden influir augmenten. Tot i això, als contractes que afecten aquestes finques de conreu combinat, així com als que pertanyen als horts, tornem a detectar una clara disminució d'operacions de venda durant els períodes de juny i juliol, fet aquest que confirma que durant aquests mesos tenen lloc al camp una sèrie de tasques agrícoles prou feixugues i que concentren els esforços dels camperols gairebé en exclusivitat, interrompent altres activitats que puguin dur a terme.

Els imports que es fixen per a les transaccions de finques agrícoles situades en aquest territori són molt variats, fet aquest que és indicador de l'existència d'una certa fragmentació parcel·lària on coexisteixen finques de dimensions variades. Pel que fa al vinyer concretament, la transacció de parcel·les en domini ple és inferior als 150 sous en el 50% del total de documents estudiats, essent els inferiors als 50 sous tan sols poc més del 4% del total. Aquests percentatges varien sensiblement quan parlem de terres de cereal ja que més del 72% del total són inferiors als 150 sous i les inferiors a 50 sous s'incrementen fins arribar al 17,65%. D'aquestes dades deduïm que el vinyer està més valorat a nivell econòmic que les terres de cereal i ho podem confirmar mitjançant els percentatges relatius als conreus combinats de terra i vinya ja que tot i ser dades molt disperses tenim que en més del 66% dels casos l'import se situa entre els 100 i els 249 sous, mentre que només en el 8,33% del total és inferior a 50 sous, i en el 41,67% no superar els 150 sous. És a dir, que tot i que la presència en una part de la parcel·la del conreu de cereal, que pot abaratir el seu cost, el pes del vinyer és prou important per a acostar els percentatges sobre preus als relatius per al monocultiu del vinyer.

Un cas a banda el constitueixen els preus que identifiquem a les alienacions que afecten l'horta alcoverenca. Són finques molt valorades ja que tot i la gran diversitat de preus de venda que documentem, gairebé el 28% del total de transaccions superen els 450 sous i únicament el 2,78% són inferiors als 50 sous. La raó la podem trobar en el fet que es tracta d'un tipus de conreu concentrat clarament en una zona concreta del terme, molt delimitada. I aquesta concentració obeeix a diverses causes entre les que destaquen en primer lloc la servitud de l'aigua, ja que l'horta depen per al seu correcte desenvolupament d'uns torns de rec que no poden ser presents a altres zones del territori, fet aquest que dificultaria la seva expansió; en segon lloc la necessitat de protegir aquest tipus de conreus dels atacs dels

animals, ja que l'entrada d'un o varis animals en un espai d'horta pot ser catastròfic per als conreus i la seva regeneració; i en tercer lloc, per evitar els robatoris.

Gràfic 30
Comparativa de preus de venda de finques en domini ple (%)
Principals conreus Alcover

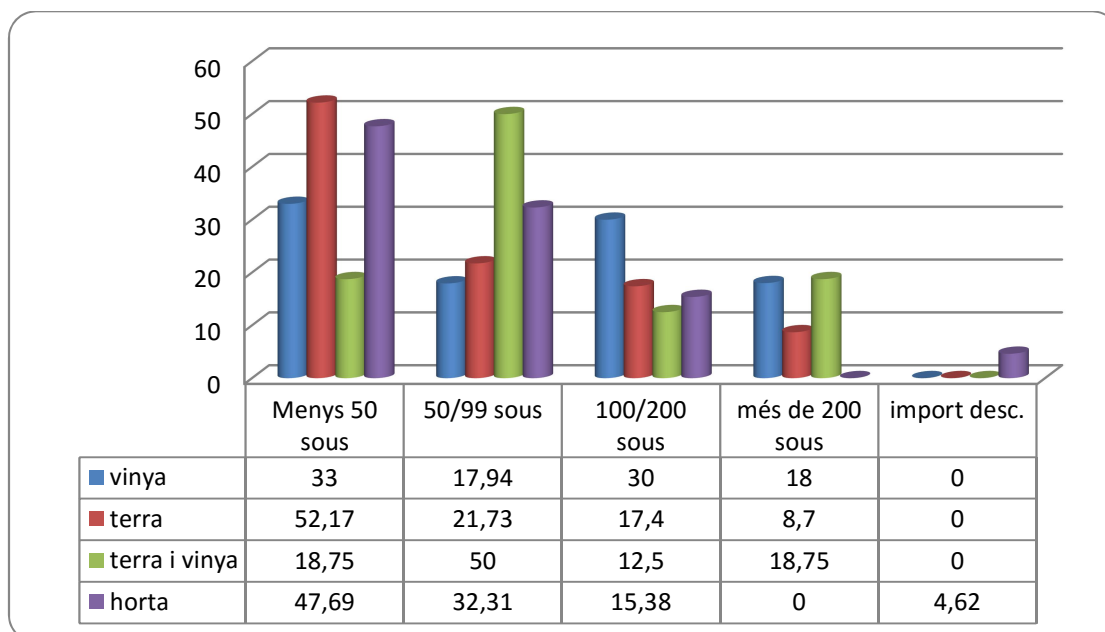

En principi, quan aquests preus corresponen a tinences que estan afectades per algun tipus de relació emfitèutica, encara que sigui mínim, els percentatges relatius al preu de venda han de variar sensiblement. Així en el cas de les tinences franques i lliures de cens que afecten a vinyers, més del 40% del total de transaccions es realitzen per imports inferiors als 50 sous (recordem que el percentatge corresponent a finques en domini ple superava lleument el 4%). En canvi, en el cas dels monocultiu de cereals, aquests preus no només són inferiors, sinó que percentualment són més les explotacions en domini ple que es transfereixen per un import inferior als 150 sous que les tinences franques i lliures de cens, que constitueixen poc més del 66% del total. Tot i això no podem deixar de considerar aquesta dada com un fet aïllat ja que en cap cas hi ha alienacions per imports superiors als relatius a les finques en domini ple. Ni en el cas de les alienacions de conreu combinat i en les relatives a conreus d'horta podem aportar dades concloents sobre les imports relatius a transaccions de tinences franques i lliures de cens.

En canvi, les dades relatives a les alienacions de tinences agrícoles que estan obligades a satisfer un cens anual, entre d'altres càrregues emfitèutiques, sí que confirmen aquesta tendència. Així, pel que fa al monocultiu del vinyer, els imports inferiors als 50 sous s'incrementen fins al 33% del total i gairebé el 51% del total de contractes correspon a un import inferior als 100 sous. Respecte de les tinences on es conrea el cereal hem de dir que gairebé el 74% del total d'alienacions no superen els 100 sous. I pel que fa a les finques on identifiquem conreu de terra i vinya, aquest percentatge se situa en el 68,75% dels casos. Finalment, també la transacció d'aquest tipus de finques, quan es tracta de conreus d'horta,

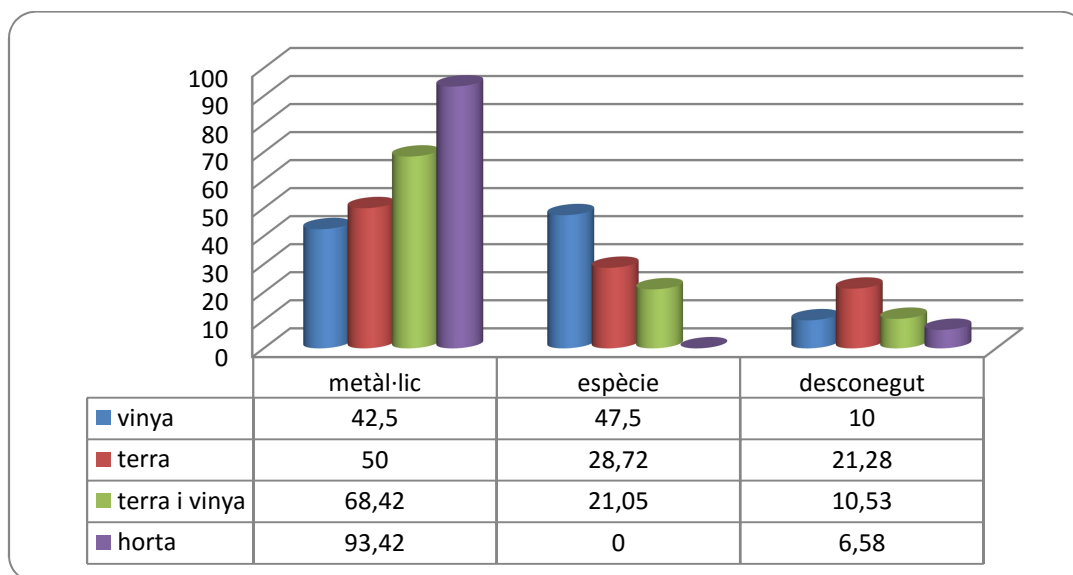
confirma la hipòtesi ja que el nombre d'alienacions per imports inferiors als 50 sous a'incrementa notablement fins arribar al 47,69% i només el 15,38% del total ho fan per un import superior als 100 sous.

Gràfic 31
Evolució percentatges venda domini útil de tinences gravades amb cens (%)
Principals conreus Alcover

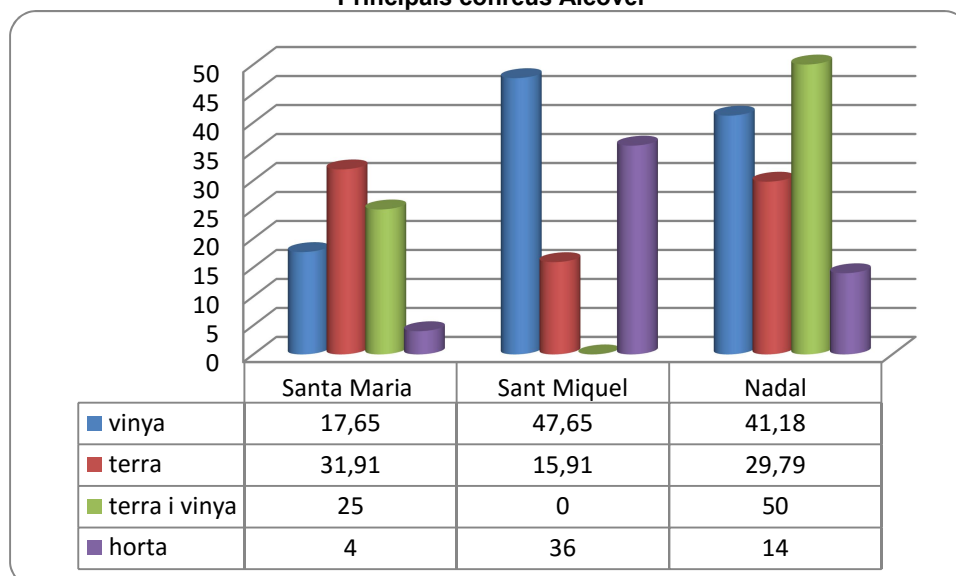
Pel que fa al tipus de cens a satisfer detectem un cert predomini dels censos en espècie respecte als censos en metàl·lic (47,50% respecte el 42,50%) a les tinences de vinyer, tot i que hi ha un petit nombre de parcel·les de les quals desconeixem quin tipus de cens han d'abonar. La realitat és, però, que només és en aquest tipus de finques on es pot constatar aquesta tendència, ja que en el cas del monocultiu de cereal el predomini correspon clarament a les pensions en diners, que se situen al voltant del 50%, mentre que les relatives a un cens en espècie es troben al voltant del 29% (amb un cert nombre de tinences de les quals novament desconeixem el tipus de cens a satisfer). Així mateix, a les tinences relatives a conreus combinats de terra i vinya aquesta tendència no només es confirma sinó que les diferències percentuals s'incrementen fins a situar-se en el 68% del total per als censos en metàl·lic. I els conreus d'horta incrementen aquest percentatge fins a situar-lo al voltant del 93% del total de contractes estudiats. En aquest últim cas, així mateix, els censos en espècie, que són clarament residuals, no fan referència a l'abonament d'una part proporcional de la collita, sinó més aviat a un cens fixe, ja que el tipus d'esplets que es conreen en els espais d'horta així com la varietat d'espècies que es poden conrear, algunes de les quals no poden garantir un bon estat de conservació durant un llarg període de temps, ho desaconsellen.

Gràfic 32
Tipus de cens a satisfer (%)
Principals conreus Alcover

Les dates fixades per a la satisfacció d'aquestes pensions, quan les coneixem, són, en el cas dels vinyers, majoritàriament per Sant Miquel i per Nadal en uns percentatges similars; en el cas dels monocultius de cereal per Nadal en gairebé el 30% de les ocasions i per Santa Maria d'agost en un altre 32%; en els conreus de terra i vinya, per Nadal en el 50% de les ocasions i per Santa Maria d'agost en en 25%; mentre que a l'horta no hi ha una clar predomini d'una o altre festivitats. És a dir, que d'acord amb aquestes dades, els censos s'abonarien en les dates en les quals la situació dels censataris estaria afavorida econòmicament pel fet d'haver recollit els beneficis de les collites i de l'elaboració del vi novell, tot i que sembla clar que la persona que decidiria establir una o altra data de satisfacció de les pensions seria el censalista

Gràfic 33
Preferència de dates per a satisfacció dels censos (%)
Principals conreus Alcover

Finalment, també s'han identificat al llarg del terme alcoverenc, tot i que en un percentatge molt inferior, alienacions de masos, de conreus d'oliveres en monocultiu o combinat amb el conreu del cereal, o fins i tot espais de garrigues de les quals només podem deixar constància ja que no tenim prou dades per analitzar-les en profunditat.

2. La Selva del Camp

2.1. Establiments i sotsestabliments

La Selva del Camp és un senyoriu territorial i jurisdiccional del qual el cap visible és el paborde de la Seu de Tarragona. En conseqüència, en virtut de les condicions fixades a la carta de població d'aquesta vila, els seus habitants, tot i que tenen un règim de llibertats molt ample, no poden en cap cas establir el domini ple de les seves tinences al mercat de la terra ja que només en gaudeixen del domini útil. En aquest cas, doncs, no podem parlar d'establiments sinó de sotsestabliments tot i que en la pràctica els selvants intervenen en el mercat de la terra com si fossin els propietaris plens del domini quan les tinences són franques i lliures de cens.

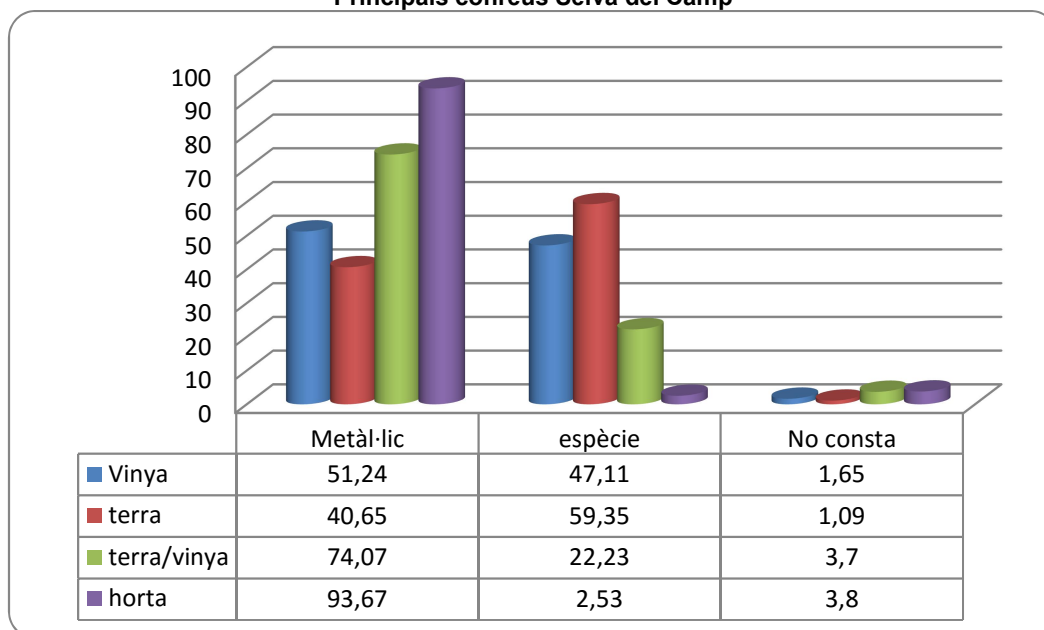
Aquest fons documental és el més extens pel que fa tant a quantitat d'instruments com a la seva qualitat, sempre sense perdre de vista que són apunts notariais. Amb tot, en ells, tot i que continuem considerant que són dades molt escasses, trobem un bon nombre de tinences que se sotstableixen i de les quals coneixem la seva extensió. És un grup documental bàsicament integrat per parcel·les de terra que es transmeten amb la finalitat de canviar el cultiu d'un camp de cereal i transformar-lo en un camp de vinyers i probablement aquest interès és el que porta a les parts a declarar l'extensió de les tinences que se situen bàsicament entre una i quatre quarterades, encara que com sabem hem documentat una tinença de sis quarterades. Si tenim en compte que un bon nombre d'aquestes tinences formen part del territori del mas de Vallcurba, també podem entendre que els masos de la zona poden tenir àmplies extensions de conreu, tot i que també hi ha masos d'extensions reduïdes. Amb tot, les notícies al respecte en el terme selvatà són pràcticament nul·les. Finalment, pel que fa a la resta de parcel·les dedicades a altres conreus, com en el cas alcoverenc, les notícies sobre les seves dimensions són pràcticament nul·les.

El període en què el domini útil d'aquestes tinences es transmet, novament coincideix amb el calendari de pagès i les tasques pròpies del conreu de la collita de cereal, fet en aquest cas interessant perquè, d'acord amb la informació continguda a les nostres fonts les terres de cereal no semblen tenir l'extensió que hem vist en parlar d'Alcover. A la Selva del Camp, més aviat, tot indica que s'està produint un canvi en la mentalitat pagesa, possiblement fruit d'una situació econòmica d'estabilitat i certa riquesa per la qual els camperols que poden desprendre's de conreus cerealístics perquè no els són necessaris per al sosteniment de la

seva unitat familiar, ho fan cercant un millor benefici amb la transformació d'aquestes terres en vinyers, i la fórmula utilitzada per a assegurar-se aquest guany sense haver d'utilitzar la força de treball de la unitat familiar, ja sigui per les pròpies mans o per mitjà d'assalariats, és sotsestant a aquestes terres amb aquesta finalitat. Tanmateix, tot i aquesta particularitat, també a la Selva del Camp l'activitat a l'escripcia de la vila disminueix clarament durant el mes de juny, sobretot i juliol, ja que els vilatans estan ocupats amb la collita del cereal, la base de la seva alimentació i de la qual encara depenen clarament, tot i estar evolucionant cap a una economia més mercantil. Finalment, pel que fa a aquest calendari de transmissions de les tinences, com en el cas alcoverenc també confirmem com en els moments en què els mercats estan més enfortits gràcies als guanys de les collites quan aquestes transmissions s'incrementen.

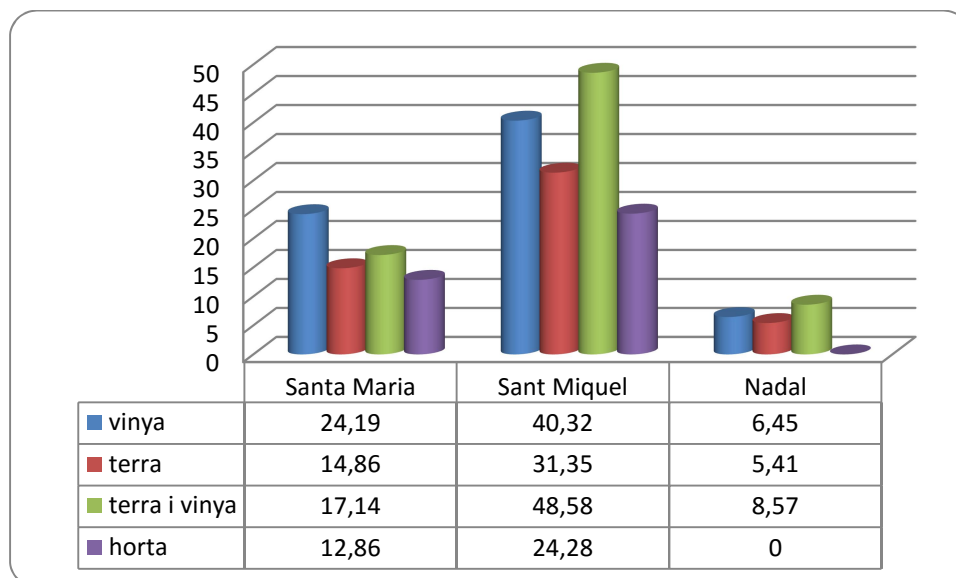
Tampoc en aquest cas podem establir una relació entre els imports de l'entrada i el cens a satisfer, encara que en comparació amb les dades obtingudes pel que fa al mercat alcoverenc, sí que observem un cert increment en els percentatges relatius als censos en espècie, sobretot a causa dels censos en espècie oscil·lant, normalment el quart de la collita, ja que aquesta és la pensió censal que s'acostuma a imposar en aquelles tinences que se sotsestant per canviar el tipus de conreu i també en el moment de transmetre el domini útil sobre tinences que ja estan dedicades a aquest tipus de cultiu. En aquest cas sembla clar que els nous censalistes entenen que és més favorable als seus interessos el fet de poder disposar d'una part proporcional de la collita d'uns esplets que semblen molt més preuats sobretot en relació amb els cultius cerealístics. Amb tot aquesta tendència no es manté quan es tracta de sotsestant relatiu als horts, on gairebé tots els censos són en metàl·lic o bé o als conreus combinats de terra i vinya on haver un cert increment dels censos en espècie, sembla clar que l'existència de part de l'agrícola dedicat al conreu de cereal pot ser clau en el moment d'escollir quin tipus de cens s'ha de satisfer.

Gràfic 34
Tipus de cens a satisfer (%)
Principals conreus Selva del Camp

Així mateix, les festivitats en què aquestes pensions s'han de satisfer són bàsicament, amb diferents variacions, les festivitats de Santa Maria d'agost, Sant Miquel i Nadal. És a dir, novament es té en compte el punt de major algidesa pel que fa als moviments econòmics als mercats, afavorits pel fet de la disposició d'efectiu derivat dels guanys dels esplets per tal de garantir que els camperols puguin fer front a la càrrega econòmica que la pensió censal pot suposar per a les famílies.

Gràfic 35
Preferència de dates per a satisfacció dels censos (%)
Principals conreus Alcover

Finalment, a la Selva del Camp, també tenim coneixement de sotsestabliments de conreus dedicats al farraginar o bé a l'olivarer, encara que aquest últim sovint identificat amb altres elements agrícoles. Amb tot, són dades escasses la informació de les quals ja ha estat tractada.

2.1. Els contractes de compra-venda

Els veïns de la Selva del Camp, tot i haver rebut originalment aquestes explotacions en un règim franc i lliure de cens, com a conseqüència de les disposicions de la carta de poblament, quan alienen aquest tipus de finques, el seu comportament es podria considerar en la pràctica similar al d'un titular del domini ple, encara que no és aquesta l'única manera en que els selvatans intervenen al mercat de la terra ja que també identifiquem contractes que tenen com a objecte tinences que prèviament han estat sotsestablertes, de manera que les condicions originals en que havien esta rebudes es troben afectades per altres càrregues emfitèutiques i fins i tot documentem tota una sèrie de contractes que si no fos pel fet que no poden afectar a un domini ple, podrien ser ben bé revessejats.

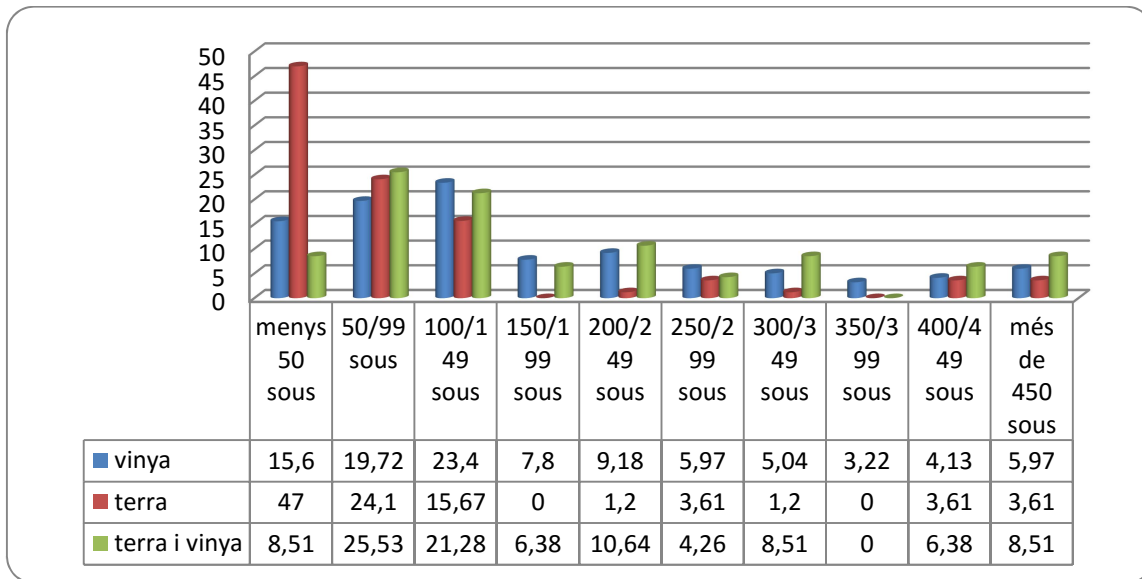
Així mateix, també en aquest tipus d'alienacions tenim més dades relatives a les dimensions del parcel·lari, sobretot pel que fa al cas dels vinyers, tot i que no són suficients per a establir

una relació preu/extensió ja que de la diversitat de dades obtingudes tornem a comprova com són molts els factors a tenir en compte en el moment de fixar el preu de venda d'una tinença. Així mateix, tampoc s'observa cap tendència a concentrar un tipus de cultiu determinat en un espai concret del terme selvatà. Només hi ha una excepció: correspon al conreu d'horta que se situa al voltant del perímetre del nucli habitat, tot i que també hem identificat aquest tipus d'espai de manera més o menys isolada al llarg del territori selvatà. De la nombrosa quantitat de contractes de compra-venda, així com d'altres factors com ara la gran diversitat de preus, es desprèn que el paisatge agrari selvatà està fortament fragmentat en tinences de diferents extensions on es conrea majoritàriament el vinyer que arriba a una proporció general del 40%, a diferència de les dades relatives al terme alcoverenc on el tipus de cultiu majoritari és el de cereal.

Les transaccions que tenen lloc al mercat de la terra selvatà tendeixen a concentrar-se en unes dates determinades que en el cas dels vinyers es concreta en els mesos de novembre a maig i en els dels conreu de cereal se situa sobre els mesos de maig a agost. I encara es pot concretar més perquè, de manera general, independentment de l'espècie o espècies que es conreen a les tinences (vinya, cereal, horta, olivera o farratginar) durant els mesos de juliol i agost, coincidint amb el període de collita dels camps de cereal, les vendes de tinences agrícoles disminueixen notablement fins arribar al punt que en alguns casos són quasi inexistent. En canvi, quan comparem les dades que corresponen als mesos de setembre i octubre, el període en què es concentren els esforços per a la collita de raïm i el posterior tractament dels esplets, comprovem que les alienacions no disminueixen d'una manera tan clara, és més, en algunes ocasions els percentatges són similars als de la resta de mesos. En definitiva, que de nou comprovem com són les tasques pròpies de la collita dels camps de cereal les que realment marquen la vida quotidiana a pagès.

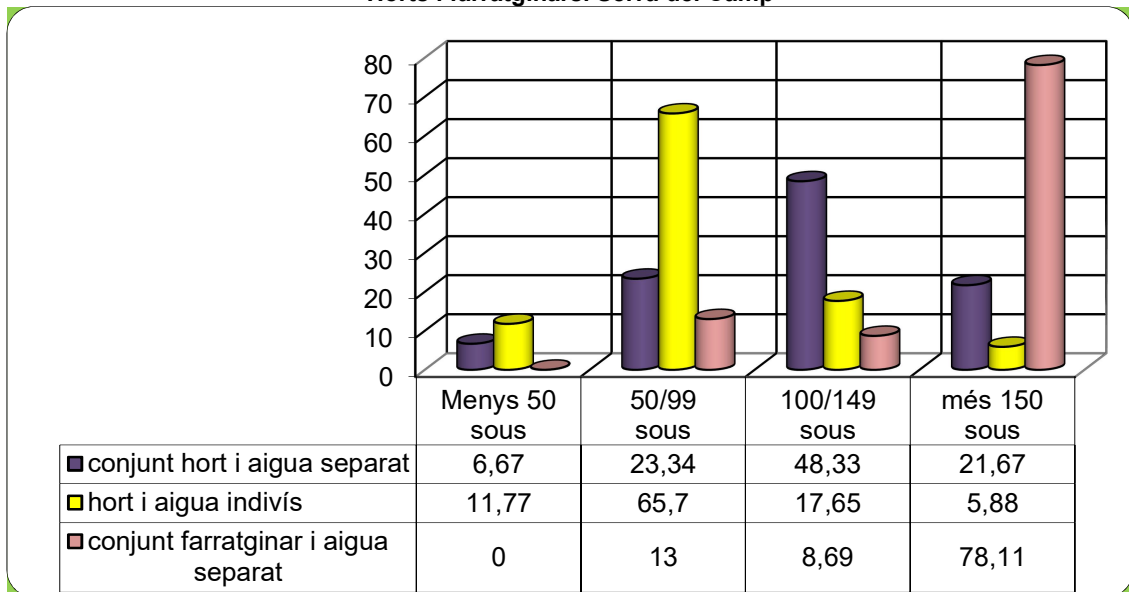
Els imports pactats en aquestes transaccions són, així mateix, molt variats fet aquest que contribuiria a confirmar la tendència a la fragmentació parcel·lària, tot i que les dades indiquen que les explotacions dedicades al monocultiu de vinya són força més preuades des del punt de vista econòmic que aquelles que estan dedicades bàsicament al monocultiu de cereal. Així, les tinences franques i lliures de cens de vinyer que s'alienen a la Selva del Camp (recordem que no hi ha propietats en domini ple) són inferiors als 150 sous en un 50% dels casos estudiats. Aquesta és una dada similar a la que tenim d'Alcover, tot i que en el cas selvatà les finques alienades per imports inferiors als 50 sous són un 15,6% mentre que a Alcover constitueixen únicament poc més del 4%. Quan analitzem les dades relatives als camps de cereal, en canvi, comprovem com el 47% del total s'alienen per imports inferiors als 50 sous i el global inferior als 150 sous superar el 86%. Són dades que corroboren, novament, la importància dels conreus de vinya sobre els cerealístics i que es confirmen gràcies a les dades obtingudes de les finques de conreus combinats de vinya i cereal, en les quals es comprova com la presència del vinyer repercuteix en l'increment del valor de l'explotació. De fet, en aquest tipus d'explotacions els imports de venda inferiors als 150 sous se situen en poc més del 55% del total, xifres que acosten el valor d'aquestes finques, almenys pel que fa a preus de venda, al valor dels monocultius de vinyer.

Gràfic 36
Evolució percentatges de tinences franques i lliures de cens (%)
Conreus de cereal i vinya. Selva del Camp

Pel que fa a l'evolució dels preus que corresponen a parcel·les d'horta, han de recordar que a la Selva del Camp conviuen el caràcter públic i el caràcter privat del dret de rec, fet que possibilita l'alienació del torn de rec independentment de la peça de conreu a què està associat. En conseqüència l'estudi del preu de venda d'aquestes tinences es fa més complex. Així, detectem que aquests imports quan es tracta d'alienacions d'horts i drets de rec independentment, sumades les dues xifres, se situen en menys dels 100 sous en el 30% de les ocasions, mentre que en poc més del 48% estan entre els 100 i els 149 sous. En canvi, quan els contractes afecten a l'hort i l'aigua per indivís, aquests percentatges són força diferents, ja que al voltant del 76% se situen en imports inferiors als 100 sous i la resta no superen aquesta xifra de 100 sous excepte en una ocasió, de manera que podem comprovar com el tractament econòmic del dret del torn de reg en les ocasions en què es pot alienar de manera independent és molt elevat i els compradors, per poder fer-ne ús, han de satisfer una quantia molt més elevada. Pel que fa al farratginar, un conreu que en aquesta població s'associa als espais d'horta i on el dret de rec rep el mateix tractament, un 87% de les transaccions se fan separant del dret de regar de la parcel·la propiament dita, i d'elles el 13% es venen per imports situats entre els 50 i els 99 sous i el 60% per menys de 200 sous. Però quan a aquestes transaccions se li suma l'import obtingut per la venda del dret de l'aigua, comprovem com més del 56% superen els 400 sous i cap d'ells és inferior als 100 sous, fet que converteix el farratginar en un conreu molt preuat, amb més valor econòmic, fins i tot que el vinyer. Així mateix, pel que fa a la venda d'aigua per indivís, cal dir que té una presència a les fonts molt escàs, i sempre situant-se entre els 100 i els 1000 sous, cosa que confirma el valor d'aquestes tinences.

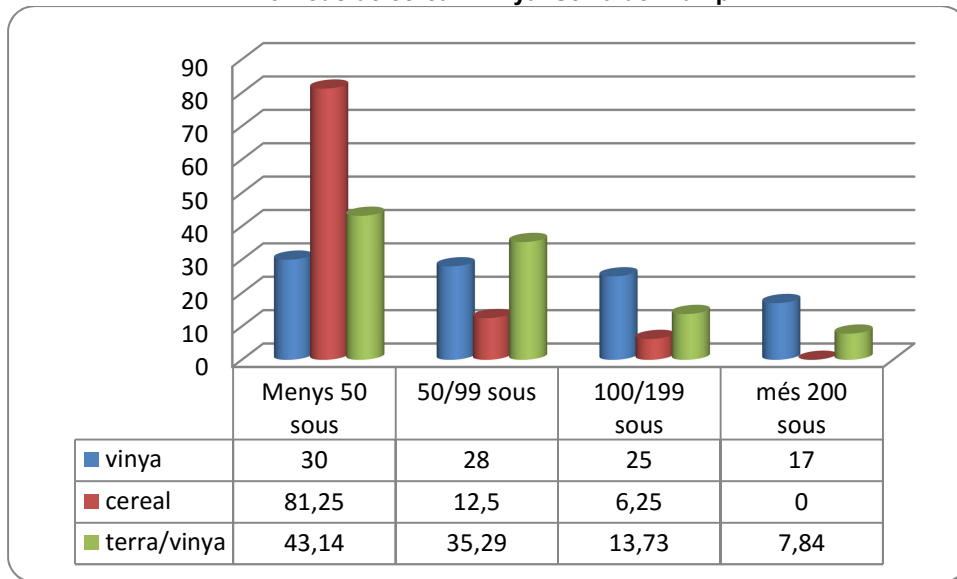
Gràfic 37
Evolució percentatges de tinences franques i lliures de cens (%)
Horts i farratginars. Selva del Camp

Finalment, pel que fa als preus de les tinences alienades, hem de fer esment de les explotacions en les quals podem situar, bé d'una manera isolada, bé en forma de policultiu, el conreu de l'olivera. Així, observem que quan s'aliena una finca de cereal i olivera, el preu fixat és inferior als 100 sous en el 71% de les ocasions, mentre que quan s'aliena una parcel·la de vinyer i olivera aquest percentatge disminueix fins a situar-se en el 29% del total, fet aquest que permet comprovar de nou la importància econòmica del vinyer respecte del cereal.

Per altra banda, les dades relatives als preus de venda de les parcel·les de conreu, quan aquestes es troben obligades a satisfer un tipus de cens anual, són sensiblement inferiors, de manera que confirmen que aquest és un factor a tenir en compte en el moment de pactar l'import de l'alienació. Així, pel que fa a les tinences de vinyer els imports per sota dels 150 sous s'incrementen fins a arribar al 74%; a les transaccions que afecten a monocultius de cereal s'incrementen fins a situar-se al voltant del 81% i respecte al conreu combinat de terra i vinya, els imports d'alienació inferiors als 50 sous superen el 43% del total. Així mateix, a les finques on identifiquem el conreu de l'olivera, confirmen aquest increment de percentatge del preu de venda més baix, de manera que les finques de terra i olivera gravades amb algun cens s'alienen per un import de menys de 100 sous en el 86% dels casos, essent el 33% del total inferiors als 50 sous.

Gràfic 38
Evolució percentatges venda domini útil de tinences gravades amb cens (%)
Conreus de cereal i vinya. Selva del Camp

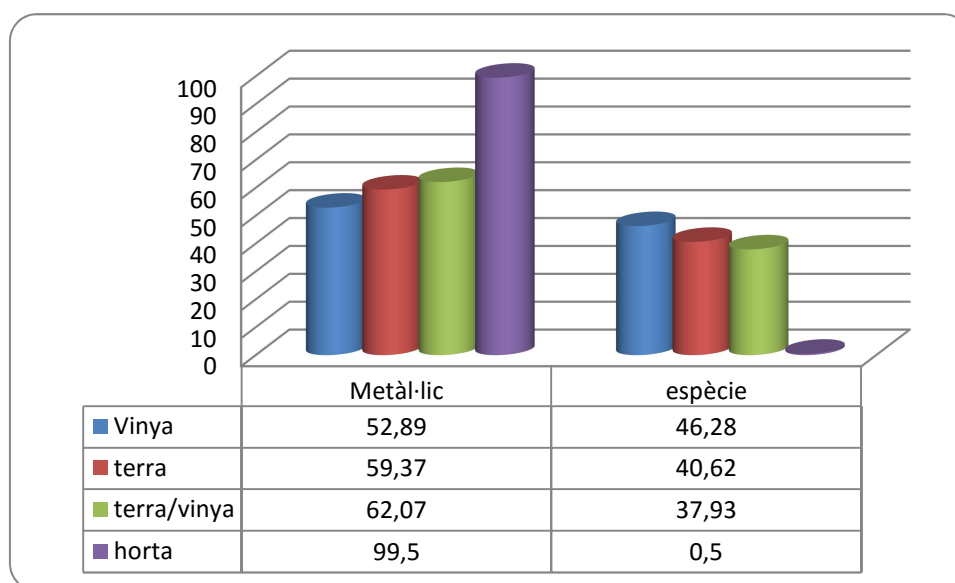
Aquesta tendència també es confirma en el preu de venda de parcel·les d'horta que es troben afectades per alguna càrrega censal, de manera que els percentatges tendeixen a unificar-se amb els reallius a altres conreus, ja que constatem que el 89% del total d'alienacions de torn de rec i d'hort per indivís són inferiors als 100 sous, mentre que en el cas de les alienacions separades aquesta xifra se situa en el 88% quan només es tracta d'hort, i el cas de la suma de la parcel·la de conreu i de l'aigua tampoc supera els 100 sous. Pel que fa al farratginar, en canvi, les dades de què disposem són molt escasses i no ens permeten formular cap mena d'hipòtesis.

Respecte al tipus de cens que s'han de satisfer, en el cas de les alienacions de conreus de vinyer, detectem una lleugera preferència a abonar els imports en metàl·lic, amb el 53% del total en comparació amb el poc més de 46% en què es prefereix el cens en espècie oscil·lant quan es tracta d'alienacions que afecta al bé físic. Així mateix, en el cas d'operacions on es transfereixen els drets emfitèutics, aquests censos mantenen unes tendències similars, amb més de 44% en espècie oscil·lant i poc més del 55% restant en metàl·lic. Dades indicadores d'evolució d'una economia de subsistència cap a una economia de mercat.

Aquest percentatge lleugerament superior pel que fa als censos en metàl·lic que hem observat en el cas dels vinyers, s'incrementa d'una manera clara quan es tracta de transferir el bé físic en una operació de compra-venda de tinences gravades amb cens dedicades al monocultiu de cereal, ja que el percentatge d'alienacions en què el cens és en espècie no arriba al 41%, mentre que en més del 59% dels casos, es prefereix el cens en metàl·lic. I les dades són encara més clares quan es tracta de l'alienació dels drets sobre el monocultiu de cereal, no del bé físic, ja que tots els censos que documentem són en metàl·lic. Així mateix, en el cas dels conreus combinats de vinyer i cereal, observem també com la diferència entre percentatges encara s'incrementa ja que els imports de pensions en metàl·lic, en aquests casos, quan es tracta del traspàs del bé físic, superen el 62%, mentre

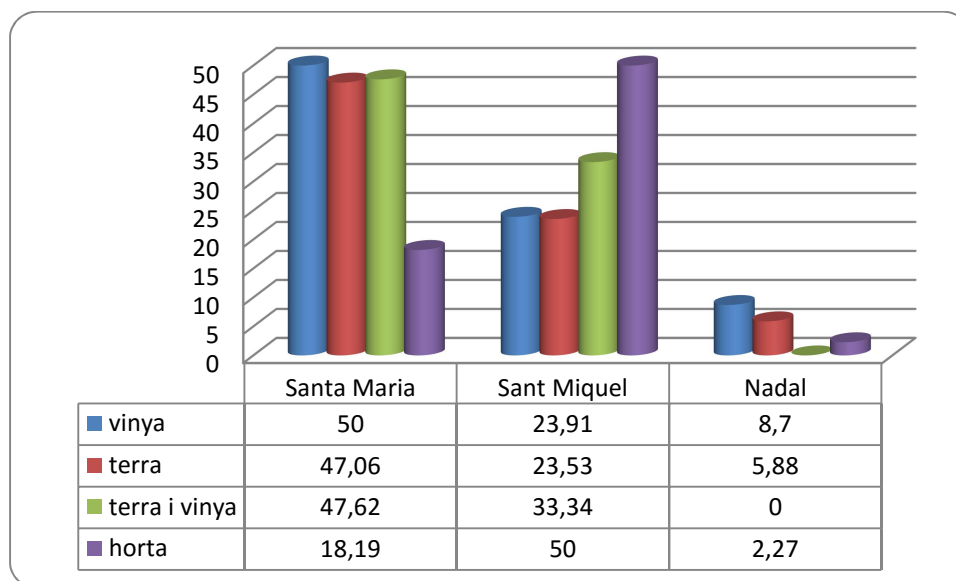
que pel que fa als censos en espècie (sempre oscil·lant i a quart) no arriba al 38%. I pel que fa a l'alienació dels drets sobre tinences la diferència entre aquests percentatges, novament, s'amplia: el 90% del total manté una preferència a la pensió en metàl·lic mentre que només el 10% es decanta per una pensió en espècie. Finalment, pel que fa als censos que corresponen a alienacions d'explotacions d'horta i de farratginars gravades amb aquesta càrrega censal, comprovem com en la immensa majoria de casos, s'havia optat per l'opció dinerària en detriment del lliurament d'un pagament en espècie.

Gràfic 39
Tipus de cens a satisfer (%)
Principals conreus. Selva del Camp

Respecte a la data en la qual s'ha de satisfer la pensió censal, tornem a comprovar com de nou, en el cas de les alienacions que afecten a vinyers, podem dir que en el 50% dels casos la data fixada és la festa de Santa Maria d'agost, seguida per la festa de Sant Miquel, amb el 24% de contractes. Aquestes dades són coincidents també en el cas dels camps de monocultiu de cereal ja que el percentatge de la festa de Santa Maria d'agost gira al voltant del 47% i el relatiu a la festa de Sant Miquel se situa en poc més del 23%; i en els conreus combinats de cereal i vinya el percentatge que correspon a la festa de Santa Maria d'agost no arriba al 48%, mentre que el relatiu a la festa de Sant Miquel se situa en poc més del 33%. Aquest ordre s'inverteix, en canvi, quan parlem de les parcel·les d'horta, ja que aquí és la festa de Sant Miquel de setembre, amb un 50% la data preferida per a l'abonament de les pensions, mentre que la festa de Santa Maria d'agost és la tercera opció amb poc més del 18% del total, essent superada per la festa de Santa Tecla, que està per sobre del 20% dels casos.

Gràfic 40
Preferència de dates per a satisfacció dels censos (%)
Principals conreus Selva del Camp

3. Valls

La universitat valenciana està integrada per diferents territoris i no de tots coneixem la carta de població fundacional. A més, ens els que sí que coneixem aquest document, podem constatar que les seves característiques són diferents. De tot això es deriva un mercat de la terra que, a priori, ha de ser força dinàmic, amb l'alienació de diferents tipus de finques com són, per exemple, propietats en domini ple, tinences franques i lliures de cens tinences gravades amb cens o revessejats. Ara bé, si la qualitat i la quantitat de documentació conservada per Valls fos similar a la relativa a les poblacions de la Selva del Camp o Alcover, la percepció sobre el tipus de mercat de la terra que s'hi desenvolupa seria més completa i ens permetria dur a terme un estudi més acurat. En canvi, la realitat amb què ens trobem a través de l'anàlisi d'aquestes fonts és que en diverses ocasions no podem treure dades concloents, sinó que més aviat hem de deixar formulades hipòtesis que no podem comprovar.

3.1. Els establiments i sotsestabliments

El conreu predominant en aquest tipus de transmissions del domini útil és clarament el conreu de cereal amb més del 87% del total d'instruments documentats. Si aquest fet unim el relatiu a la dificultat de tractament de les dades ja que el nombre de contractes identificats a les fonts alcoverenques és en xifres absolutes molt baix, la conseqüència és que les dades relatives als conreus de vinyer, terra i vinya i hort, els principals com hem vist a les dues poblacions veïnes, són en aquest cas pràcticament testimonials. Així, respecte del monocultiu del vinyer pròpiament dit només tenim un document, respecte de la terra i vinya són dos i finalment pel que fa a l'horta aquests instruments són tres. Són doncs dades amb les quals es fa difícil tractar i treure'n conclusions. Podem pensar, però en una estabilitat del

mercat de la terra vallenc, almenys pel que fa a aquest tipus d'acords, els establiments i sotestabliments que només afectarien a les terres de cereal ja que aquest és l'aliment bàsic per a garantir l'autoabastiment de les famílies camperoles. Amb tot, es necessiten més testimonis i la comprovació de l'evolució d'aquest mercat en un termini de temps més ampli per poder arribar a cap conclusió clara.

Respecte al monocultiu del cereal, on sí que podem tractar les dades amb una certa objectivitat, comprovem com es continuen reproduint els indicadors ja observats per a les poblacions veïnes. Es tracta d'acords que es constitueixen majoritàriament en el temps immediatament posterior al final de la collita, abans de la preparació dels camps, de manera que els nous tinents s'hauran de fer càrrec d'aquesta tasca des de bon principi. Així mateix, durant el mes de juny observem com l'activitat a l'escripció disminueix clarament, fet que demostra que també en aquesta vila on està clarament comprovat que hi ha clara diversificació del treball gràcies a l'activitat desenvolupada en el mercat setmanal de la vila, el calendari de pagès marca encara la vida quotidiana dels vilatans.

Per altra banda, els censos a satisfer són pràcticament en la seva totalitat monetaris, fruit en aquest cas, creiem, que d'una mentalitat a pagès que clarament ha evolucionat fins a nivells de tipus més mercantils i, amb una clara tendència a fer-ho durant la festa de Sant Miquel, el patró de la vila, però també la festivat que marca el final dels períodes de collita i moment en el qual, com ja s'ha dit reiteradament, els camperols tenen més possibilitats de fer front a les seves obligacions. Curiosament la festa de Santa Maria d'agost, la pròpia del final de la collita del cereal, només és escollida en el 12% dels contractes.

3.2. Els contractes de compra-venda

El conreu predominant en aquestes transaccions és, a priori, el cereal, tot i que creiem que els camps de cultiu identificat com a parcel·les o trossos de terra no haurien de ser considerats estrictament com a monocultius de cereal ja que són de regadiu en més del 53% dels casos i de regadiu i secà en un altre 4,25%. Més aviat aquestes dades ens inclinen a suposar que ens trobem davant d'explotacions agrícoles de policultiu ja que el regadiu pot donar lloc a un tipus de conreu més intensiu que possibilitin la recollida de dues o més collites en aquest tipus de finques. La presència del vinyer, a les terres de cultiu vallenques, és, en canvi, força inferior, almenys pel que fa al nombre de contractes de compra-venda identificats, i la del conreu d'horta és, així mateix, certament escassa. Altrament, les dades de què disposem sobre aquest parcel·lari no ens permeten realitzar cap mena de comprovació o aproximació relativa a les seves dimensions. Així mateix, tampoc tenim prou dades per comprovar si existeix, per algun d'aquests conreus, alguna tendència a la concentració parcel·lària, únicament per a les parcel·les d'horta que se situen dins del nucli urbà vallenc. Per altra banda, el nombre de terres on es conreen terra i vinya en policultiu o conreu combinat és, així mateix, significatiu, sobretot si tenim en compte que en una societat més evolucionada des del punt de vista econòmic es tendeix cap als conreus de monocultiu, no de policultiu. Novament la singularitat de les terres de conreu vallenques pot ser la causa d'aquest increment que supera les xifres que tenim per al conreu de vinyer.

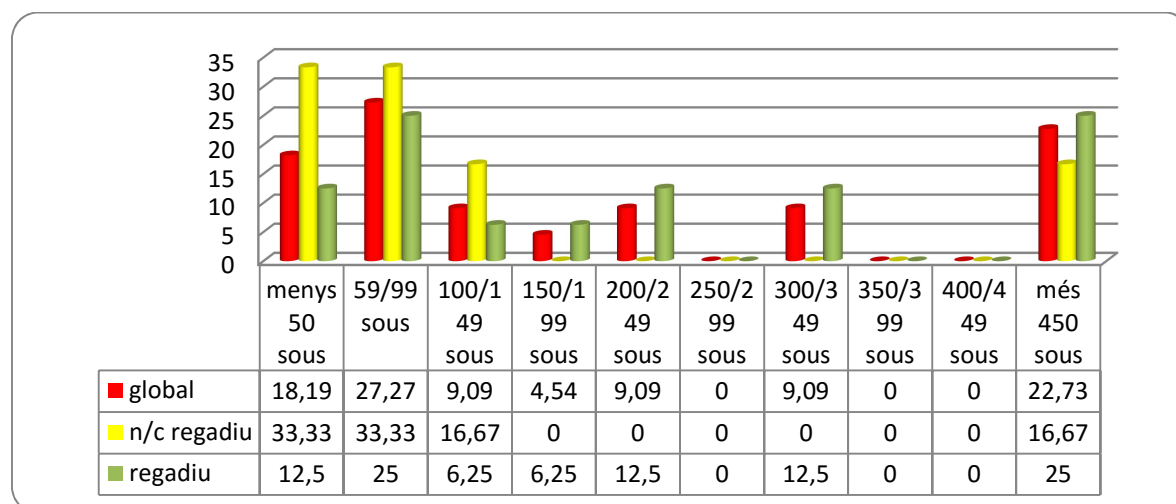
Quant als períodes de venda d'aquestes alienacions, tornem a comprovar que es concentre majoritàriament en uns mesos determinats. Concretament, en el cas dels cultius del vinyer, aquestes transaccions es duen a terme majoritàriament entre els mesos d'octubre i març. Aquestes dades es corresponen, per una banda, amb el període de finalització de la campanya de la collita, i en conseqüència les famílies camperoles es troben en un moment econòmic bo ja que si la collita dels esplets ha estat bona, han pogut materialitzar-la en guanys monetaris amb els quals poden, si la situació econòmica del nucli familiar és prou estable, invertir en l'adquisició de noves explotacions camperoles. Per altra banda, la segona part del període, que correspon al trimestre de gener a març, s'identifica amb el temps en què els excedents reservats per a l'alimentació del grup familiar es comencen a esgotar, de manera que, sobretot la petita pagesia es pot veure obligada a desprendre's d'alguna tinença per tal de fer front a la necessitat de comprar l'alimnet imprescindible per la subsistència del seu nucli.

Així mateix, continuant amb el vinyer, comprovem que més del 26% de les alienacions tenen lloc durant el mes d'agost. En aquest podríem considerar que els motius de desprendre's de les finques en unes dates tan properes a la collita pot ser degut a diversos motius. Preferentment ens inclinem pel supòsit que, en haver acabat la collita dels camps de cereals el pagesos tenen més disposició econòmica per dur a terme operacions de compra-venda, tot i que no podem descartar altres supòsits com ara una possible campanya del cereal força dolenta o una possible futura collita del vinyer inferior a l'esperada, fets ambdós que obligarien les famílies pageses més fràgils des del punt de vista econòmic a buscar altres recursos per garantir-se un mínim de subsistència.

Pel que fa als camps de conreu de terra, la hipòtesi de l'existència del policultiu es podria confirmar gràcies al període de temps en què es contentren les alienacions dels contractes estudiats. Així, tot i que la majoria de transaccions es realitzen entre els mesos d'octubre i març, dates coincidents amb les poblacions veïnes estudiades, el fet és que més del 25% del total d'alienacions es produeixen entre els mesos de maig, juny i juliol. D'aquests tres mesos, sobretot juny i juliol es corresponen amb aquell període de temps en que els esforços de la pagesia s'han de concentrar en les tasques pròpies de la collita dels esplets dels camps de cereal i, en conseqüència, en una economia en què aquests fruites tenen un pes important, aquesta concentració d'esforços pot donar lloc a la paralització de qualsevol altre tipus d'activitat econòmica. En canvi, a Valls, l'activitat mercantil relacionada amb la compra-venda de terres no es paralitza, ni tan sols es ralentitza. En conseqüència, hem d'entendre que aquesta no és una activitat tan absorvidora perquè la quantia de terres de conreu dedicades a aquests fruites ha de ser menor o bé perquè en aquestes finques, el policultiu diversifica els períodes de collita, bé perquè es cultivi un altre tipus de cereal, amb terminis diferents de collita, etc. En canvi, quan ens trobem davant de finques on es dona el conreu combinat de terra i vinya, s'identifiquen dos períodes d'alienacions clarament diferenciats: un a finals d'estiu, coincidint amb el final de la collita de cereals i un altre cap al novembre, coincidint amb el final de la collita.

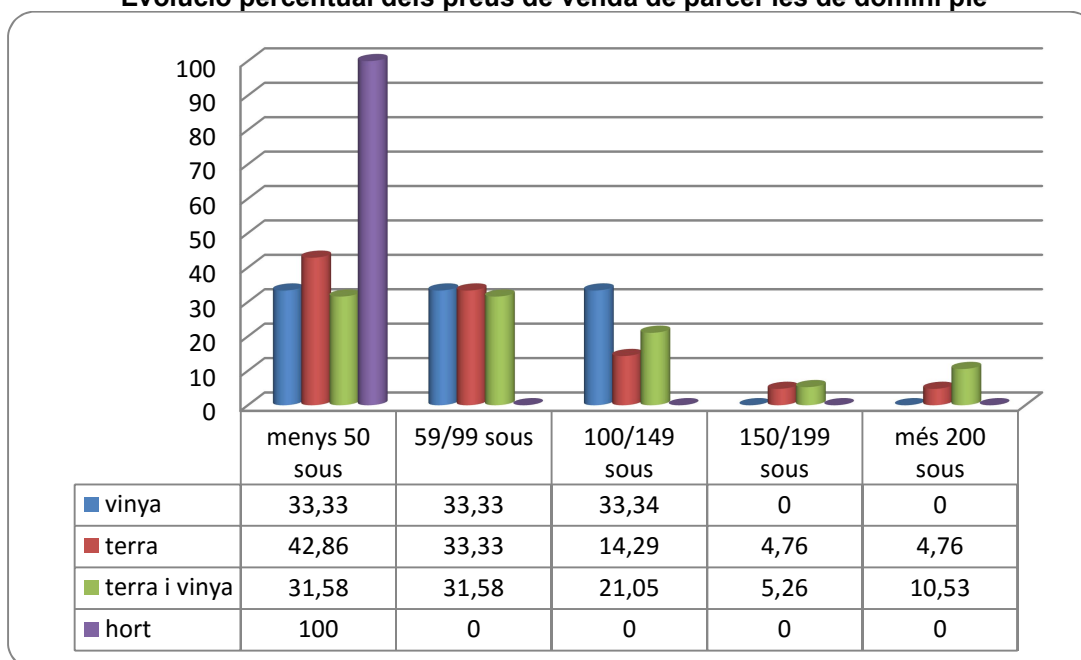
Els preus de venda que es fixen en les transaccions que hem identificat són, així mateix, força diferents, fet novament confirmador de l'existència d'una forta fragmentació parcel·lària. Així, en el cas del vinyer no hem pogut establir cap hipòtesi de treball a causa de la manca de documentació relativa a les alienacions de propietats en domini ple i de tinences franques i lliures de cens. Respecte als contractes relatius al monocultiu de cereal aquestes dades són més abundoses i ens permeten comprovar com en el cas vallenc hi ha certs aspectes diferenciadors respecte a les poblacions de la Selva del Camp i d'Alcover. Així, el percentatge de vendes per imports inferiors a 150 sous se situa al voltant del 55% en el terme corresponent a la universitat vallenc, mentre que el relatiu a les transaccions per imports superiors als 450 sous es troba en gairebé el 23%, tot i que observem, separant les finques on hi ha regadius de les que no ho fan constar, que en el primer cas els imports de venda s'encareixen ja que les finques s'alienen per imports inferiors als 150 sous decreix fins arribar al 43,75%, mentre que els vendes superiors als 450 sous s'incrementen percentualment fins arribar al 25%.

Gràfic 41
Evolució del percentatge (%) de preus de venda de parcel·les de terra en domini ple tenint en compte si consta o no que són de regadiu en tot o en part

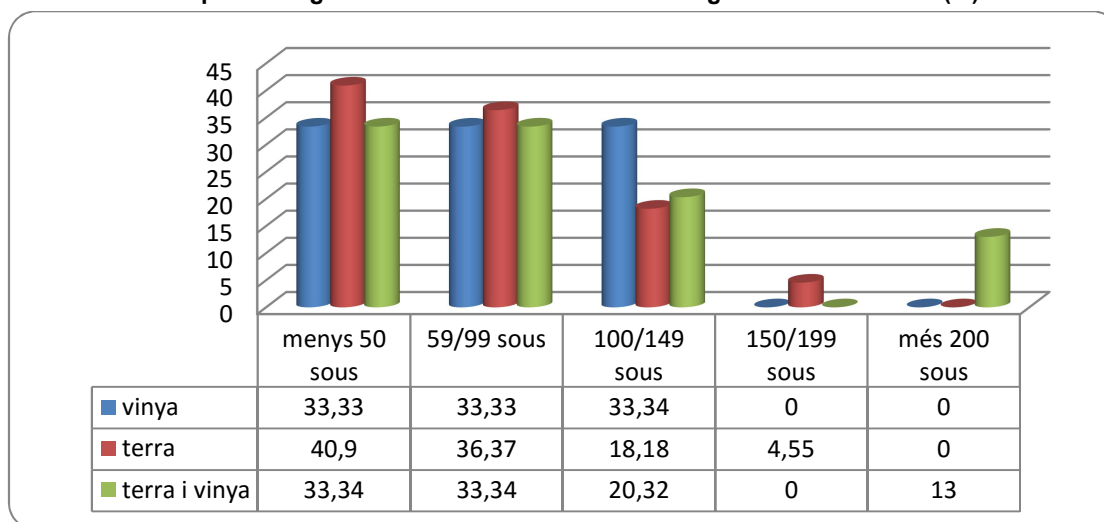
Comparant aquestes dades amb les que tenim sobre les alienacions que afecten a propietats de domini ple on es conreen combinadament cereal i vinya, constatem que no podem establir cap mena de relació entre l'increment de valor de la parcel·la agrícola i el tipus de conreu que hi localitzem ja que les vendes realitzades per imports inferiors als 150 sous se situa en poc més del 63% mentre que només el 9,10% superarà els 350 sous. És a dir, que si poguéssim establir cap hipòtesi aquesta seria que el vinyer no només no incrementa el valor de la finca, sinó que existiria una tendència de dpreuar el seu valor. Finalment, com en el cas del vinyer, tampoc podem extreure dades concloents pel que fa als imports de venda de les explotacions dedicades a l'horta o bé als oliverers.

Gràfic 42
Evolució percentual dels preus de venda de parcel·les de domini ple

Les dades sobre les finques emfitèutiques que suporten la càrrega d'haver d'abonar un cens anual són certament una mica més abundants i del seu tractament podem extreure alguna conclusió més, tot i que en el cas del vinyer tornem a trobar de nou l'inconvenient de l'escassetat documental. Malgrat tot, les dades ens permeten establir percentatges relatius als preus de venda.

Gràfic 43
Evolució percentatges venda domini útil de tinences gravades amb cens (%)Valls

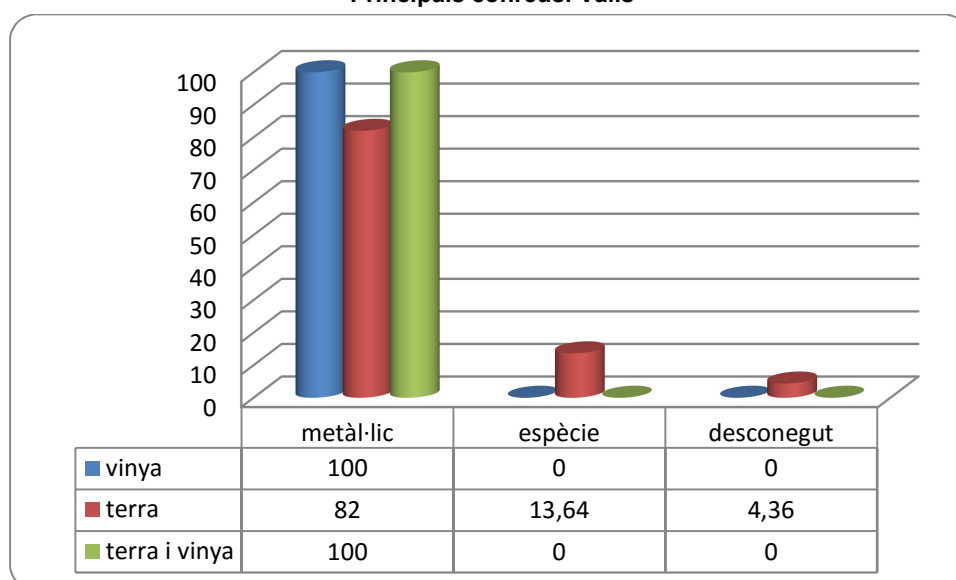

Comprovem que en una franja molt baixa pel que fa a l'import de venda, entre els 10 i els 150 sous se situen tots els imports de venda documentats sobre monocultius de vinyer en aquestes tinences. D'elles el 33,33% correspon als imports inferiors als 50 sous, l'altre 33,33% és per als imports entre 50 i 100 sous i el 33,33% restant és per als imports superiors a 100 sous però que no superen els 150 sous. Aquests preus de venda tan baixos

en aquest tipus de tinences es confirmen quan tractem del monocultiu de cereal, on les alienacions inferiors als 50 sous se situen en el 40,90% del total, entre els 50 i els 99 sous en el 33,37% i entre els 100 i 149 sous per sobre del 18%. És a dir, en total el 95,45% de les transaccions. Així doncs, analitzades conjuntament aquestes dades ens permeten confirmar de nou com la càrrega censals anual és un hàndicap important en el moment de decidir el valor de la finca que es transfereix. Així mateix, en el cas concret del monocultiu de vinyer ens permet entre veure que les propietats de domini ple, en el moment d'alienar-se estarien com a mínim valorades de maners similar als monocultius de cereal. Aquesta tendència es confirma, així mateix, en el cas de les transferències que afecten a finques de policultiu o cultiu combinat de cereal i vinya. Així, més del 86% del total de les explotacions documentades s'alienen per imports inferiors a 150 sous, essent poc més del 33% inferiors als 50 sous i un altre 33% inferior a 99 sous.

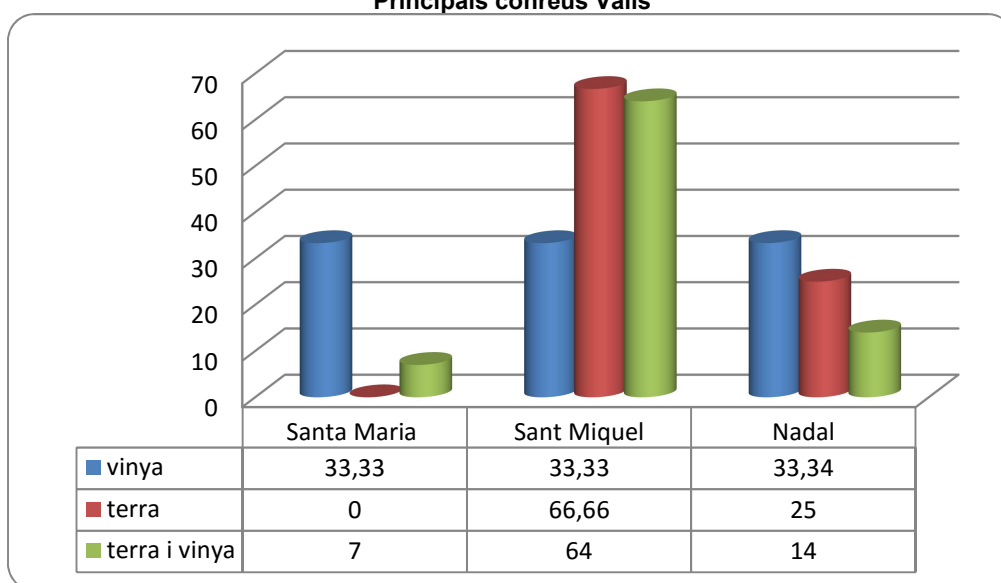
Quant als censos a satisfer en els monocultius de vinyer, són en metàl·lic en pràcticament el 100% dels contractes documentats (únicament un dels casos no ho és). Pel que fa a les finques de cereal, la pensió en metàl·lic és així mateix netament superior amb el 82% dels casos, mentre que el 13,64% ho és en espècie i de la resta ho desconeixem. Finalment, respecte dels cultius combinats de terra i vinya, aquest percentatge torna a situar-se pràcticament en el 100%. Aquesta forta presència del cens en metàl·lic en detriment del cens en espècie és indicador d'una societat econòmicament més evolucionada on es practicat una economia que orienta el seu excedent a la venda en el mercat local i on es fa necessària la disposició de capital per dur a terme els negocis en l'àmbit del mercat local i, possiblement, comarcal.

Gràfic 44
Tipus de cens a satisfer (%)
Principals conreus. Valls

Finalment, pel que fa a les dates en aque aquestes pensions s'han de satisfer, també documentem diferències respecte de les poblacions veïnes perquè en el cas vallenc, hi ha una clara tendència a fer-les efectives durant la festa de Sant Miquel de setembre, període coincident amb la finalització dels treballs corresponents amb la collita de la vinya, mentre que la resta de dates com ara la festa de Nadal. De fet, la festivitat de Santa Maria d'agost ni tan sols es reflecteix en les alienacions de dominis gravats amb cens relatives a terres de cereal que recordem que és la festivitat que coincideix amb la finalització de la collita de cereal, fet que en aquest cas podria tenir a veure, encara que no tenim elements objectius que ho demostrin, amb l'existència dels solrecs que permet conreus intensius de les tinences i possiblement més d'una collita a l'any.

Gràfic 45
Preferència de dates per a satisfacció dels censos (%)
Principals conreus Valls

4. Consideracions finals

El paisatge agrari camptarragoní, d'acord amb les dades de què disposem, és un espai molt fragmentat, ple de petites parcel·les de conreu les dimensions dels quals, d'acord amb la informació a què hem tingut accés, possiblement se situaria en una mitjana de 2 quarterades, tot i que sabem de l'existència d'explotacions tant de dimensions més reduïdes com d'altres que les sobrepassen àmpliament.

Justament aquesta fragmentació parcel·lària i el fet que les afrontacions de les finques només mencionen els propietaris o tinents que les afronten així com algun element geogràfic com ara un camí o una riera, fa que no s'hagi pogut comprovar si durant el període de temps estudiat s'estigui duent a terme algun intent per part de la pagesia de la zona de concentrar les parcel·les de conreu amb l'objectiu d'optimitzar la força de treball de les respectives unitats familiars. Únicament quan parlem de conreu d'horta podem parlar

d'aquesta concentració parcel·lària que situem bàsicament al voltant dels perímetres de les respectives muralles o, com en el cas de la Selva del Camp, a la zona de la vilanova.

Pel que fa als cultius que es desenvolupen principalment en aquest territori, comprovem com hi ha certes diferències pel que fa a les poblacions estudiades, sobretot pel que fa a Alcover i la Selva del Camp, poblacions de les quals hem obtingut prou informació per comparar les dades. Així, sense menysprear el paper de la cerealicultura com a aliment bàsic de la societat medieval, no podem obviar el fet que la població de la Selva del Camp sembla estar immersa en un procés de canvi de roturació de part de les seves finques agrícoles amb l'objectiu d'augmentar la superfície de conreu del vinyer.

El fruit de la vinya està en aquests moments molt més valorat que el cereal, els camps de conreu dels quals semblen destinats clarament per a l'abastiment de les unitats familiars, amb generació de pocs excedents, obligació de deixar una part de la tinença en guaret, i per tant, oferint pocs beneficis econòmics procedents dels excedents a la pagesia. En canvi, el vinyer, tot i necessitar d'un període de temps de creixement d'uns cinc anys per arribar al seu punt de maduresa, pot donar fruit cada anys, amb beneficis que s'incrementen a mesura que els ceps maduren fins a arribar a un moment d'estabilitat. Els seus esplets són molt més valorats en el mercat, de manera que en aquelles famílies amb prou disposició de terres com per garantir l'abastiment familiar i generar excedents, es pot prendre la decisió de destinar els recursos a un canvi de roturació de les terres excedents que en un futur els poden generar més beneficis.

També les parcel·les d'horta s'alienen per imports significativament importants, fet que en aquest cas ens fa pensar en què aquest tipus de conreus es troben concentrats en una àrea força petita en relació amb el territori on a més està establert el sistema de rec per hores i torns setmanals, fet que dificulta la seva expansió. Així mateix, respecte a la Selva del Camp no podem obviar el fet que, pel que fa al dret de l'aigua es dóna un fet singular com és l'us privatiu dels drets de torn de rec que es poden alienar independentment del propi hort o farraginar.

També hi ha presència a la zona de conreus d'olivera, encara que gairebé sempre associada amb altres cultius com el cereal i la vinya o bé elements com cases. Amb tot, el nombre de documents en els quals en trobem referències són escassos de manera que es fa difícil establir el grau d'importància que aquest tipus de conreu té a la zona. I aquest és un fet que també podem traslladar al tema dels masos o l'hàbitat disseminat, dels quals tot i tenir constància directa o indirectament a partir de les fonts estudiades, no són suficients per elaborar un estudi adequat.

Pel que fa al tipus de cens que s'ha de satisfer, quan aquests s'acorden com a part de les càrregues emfitèutiques dels nous establiments o sotsestabliments, observem una clara tendència a fer-ho en metàl·lic, com a conseqüència de la superació de l'estadi de l'autoabastiment dels veïns d'aquestes poblacions que clarament cerquen un benefici econòmic més elevat i estable. Només en el cas dels sotsestabliments de vinyers a la Selva

del Camp, i en menor mesura a Alcover, els censos es fixen en espècie oscil·lant, a quart, ja que el tipus de cultiu de la tinença permet aquest risc ja que el guany obtingut per la venda d'aquests fruits o en el seu cas pel vi novell pot ser més significatiu.

Finalment, les dates d'abonament d'aquests censos ens tornen a recordar que l'agricultura continua sent el tipus d'economia predominant al territori ja que els tinents bàsicament faran efectius els pagaments en aquells períodes de temps en què, si el treball del camp ha sigut profitós es tant els més benestants com aquells que es troben en el llindar de la pobresa poden fer front a les seves obligacions amb més garanties.

V. LA VILA

D'acord amb Víctor Farías¹⁰⁶⁰, tres són les premisses que han de ser tingudes en compte per a la definició d'una vila.

- **Premissa senyorial:** tot i que la gènesi de la vila pot tenir un origen divers (llocs veïns a un monestir, a tocar d'un palau reial, una sagrera...), la seva creació sempre és senyorial.
- **Premissa estructural:** la vila sempre ha de ser considerada un assentament urbà ja que compleix tres criteris bàsics:
 - ✓ Assentaments agrupats i densament poblats
 - ✓ Centre d'activitat comercial vehiculada per un mercat setmanal en funcionament
 - ✓ Sotmesa a un senyor
- **Premissa funcional:** Assentament articulat amb altres assentaments, tant de caire urbà com rural

Aquestes condicions es compleixen tant a Alcover com a la Selva del Camp: assentaments agrupats i poblat on es dóna una certa activitat comercial, creats i sotmesos a una autoritat senyorial i que s'articulen dins del territori relacionant-se amb les poblacions veïnes. També pel que fa a Valls, tot i que en aquest cas, la universitat valenciana és producte de la unió de diversos territoris, es pot considerar així ja que el nucli urbà de Valls, com veurem a continuació, compleix amb les característiques establertes per a aquesta definició.

¹⁰⁶⁰VÍCTOR FARIAS, *El mas i la vila a la Catalunya medieval*, p. 210-211

A. DESCRIPCIÓ DE LES VILES

1. Alcover

L'origen del nucli poblacional d'Alcover podria estar, segons Andreu Barbarà i Joan Cavallé, en el camí que menava de Reus cap a Montblanc, el qual s'identifica avui dia amb el carrer Major alcoverenc "...devia de ser via de pas al volant de la qual es degueren fer les primeres cases."¹⁰⁶¹ I afegeix Ezequiel Gort "... i semblantment al redós del seu temple parroquial dedicat a Santa Maria. L'estructura urbana en aquesta zona sembla abonar aquesta teoria."¹⁰⁶². Pel que es coneix de la documentació conservada entenem que aquest assentament va evolucionar ràpidament tant des del punt de vista demogràfic, possiblement perquè prèviament a l'atorgament de la carta de poblament ja devien estar establerts els primers habitants, com també des del punt de vista econòmic, tal i com es pot despendre de la ràpida concessió del privilegi de celebrar mercat setmanal a la vila, que van atorgar conjuntament el rei Alfons I i l'arquebisbe Berenguer Vilademuls l'any 1174. De fet, aquest mercat en els seus inicis tenia lloc tots els dilluns de la mateixa manera que es feia a Reus, població que havia obtingut el privilegi de celebrar-ho més tardanament, possiblement a principis del segle XIII¹⁰⁶³. Aquesta coincidència de dates va portar com a conseqüència que, a finals de la tretzena centúria, la interferència en els assumptes econòmics d'ambdues viles ja que es tractava de poblacions molt properes, actives i en expansió. El conflicte creat es va resoldre a favor de Reus, ja que un segle després, el 1429, l'arquebisbe Berenguer Vilademuls va posar punt final a les disputes amb l'autorització de trasllat de la celebració del mercat alcoverenc als dimarts¹⁰⁶⁴.

Un altre indicador del ràpid desenvolupament d'un nucli d'hàbitat concentrat al terme alcoverenc, el trobem en el fet que a mitjan del segle XIII la vila ja es troba closa per una primera muralla, aspecte que es demostra gràcies, per una banda, a un document 1245¹⁰⁶⁵ on el mur es menciona com a part de les confrontacions d'una casa i, per l'altra, al fet que possiblement el 1228 ja es devia trobar en fase de construcció, tal i com es desprèn de les fonts documentals conservades¹⁰⁶⁶. Pel que sabem, aquesta primera muralla tenia tres

¹⁰⁶¹ ANDREU BARBARÀ CAMAFORT I JOAN CAVALLÉ BUSQUETS, *Guia d'Alcover*, p. 21

¹⁰⁶² GORT «Alcover medieval», p. 58

¹⁰⁶³ EZEQUIEL GORT JUANPERE, «El Reus medieval», p.113, on situa com a data probable d'atorgament del privilegi l'any 1203.

¹⁰⁶⁴ *IBIDEM*, p.148-151. Tot sembla indicar que el mercat reusenc devia perjudicar els interessos del mercat alcoverenc, perquè els habitants d'aquesta vila van promoure una sèrie de plets davant de l'autoritat reial i episcopal al llarg del segle XIV que van tenir el seu punt final un segle després, el 1429, quan l'arquebisbe Dalmau de Mur autoritzà el trasllat del mercat alcoverenc del dilluns al dimarts.

¹⁰⁶⁵ *IBIDEM*, p. 59

¹⁰⁶⁶ El primer de desembre de 1228 Guillem Abdal acredita haver rebut d'Esteve de Rosset 35 sous en moneda doblenca a què s'havia obligat pel poble d'Alcover per raó del terreny comprat per a les muralles de la vila. El pagament es féu en execució de la Cort. JOSEP MARIA PONS I GURI I ALTRES, «Manual notarial d'Alcover anys 1228-1229», p. 196

portals d'accés a la vila: el portal de Sant Miquel, que donava pas al carrer Major fins arribar al portal de la Saura (ambdós han arribat fins avui dia) i el portal d'Amunt, a l'actual carrer del Rec, del qual no es conserven restes.

Així mateix, també es documenten en aquest període de temps l'existència del cementiri i l'hospital, tots dos situats fora del recinte emmurallat¹⁰⁶⁷, a la zona dels camins de Valls i del Milà. Concretament, l'existència de l'hospital és coneguda des del 1246 gràcies a les confrontacions de la venda d'un hort i a una deixa de 3 sous¹⁰⁶⁸. Altres edificis coneguts en aquest període de temps són l'església parroquial de Santa Maria, ja mencionada, i la de Sant Miquel, de la qual es diu que possiblement és anterior a la primera encara que en els primers moments es localitzés fora de la muralla¹⁰⁶⁹. D'acord amb les fonts, l'església de Sant Miquel, en el segle XIII depenia del temple parroquial de Santa Maria i disposava d'una capellania i de propietats per al seu manteniment¹⁰⁷⁰. Pel que respecta a l'església de Santa Maria pròpiament dita, també hi ha un rastre documental que demostra que durant el segle XIII s'estava bastint de nou o almenys refent-se¹⁰⁷¹. Finalment, en relació amb el castell, només podem deixar indicat que tradicionalment s'ha acceptat la seva existència ja durant el segle XIII, encara que documentalment no s'ha pogut demostrar. Aquesta acceptació ve donada també pel fet que, com manifesta l'Ezequiel Gort, a les poblacions veïnes està documentada l'existència de castells dels senyors¹⁰⁷².

L'estructura urbanística que aquesta població havia de tenir durant el segle XIV es pot endevinar, encara avui dia, a partir de l'estudi del plànol actual d'Alcover. En ell s'observa

¹⁰⁶⁷ GORT, «Entorn les estructures senyoriales», p. 375

¹⁰⁶⁸ GORT, «Alcover medieval», p. 63. La informació sobre immobles que pertanyen a l'hospital i que contribueixen al seu sosteniment la podem confirmar a partir de les nostres fonts gràcies a les confrontacions dels objectes d'alguns contractes. És el cas, per exemple del document de data 15 d'octubre de 1315 relatiu al retorn del domini directe d'un hort, una de les confrontacions del qual és una sort de l'hospital (Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119)

¹⁰⁶⁹ GORT, «Entorn les estructures senyoriales», p. 375

¹⁰⁷⁰ GORT, «Alcover medieval», p. 62. Esmenta un document de l'any 1273 mitjançant el qual el rector de la capellania en l'església de Sant Miquel d'Alcover va establir a Jaume Eixàvega dues quarteres de vinya a la partida del vilar confrontant amb el camí de Tarragona. Podem confirmar la informació sobre la dotació d'aquesta església a partir de les nostres fonts documentals on trobem força informació sobre dotalies per al seu sosteniment. Vegeu a tall d'exemple Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1305, gener, 15), venda del domini útil d'un tros de terra.

¹⁰⁷¹ *IBIDEM*, p. 62 ens remet als llibres notariales de 1228-29 i de 1246.

¹⁰⁷² *IBIDEM*, p. 60. on es fa referència a les paraules de Jové i Barbarà, que afirmen que la vila va disposar d'un castell que "fins a l'estiu de l'any 1464 que va ser Alcover pres per assalt, surt moltes vegades aquest castell del qual, al no trobar-ne cap, ni vestigi ni enderroc hem de suposar que estava al solar on avui es troba l'església parroquial nova, en la part més alta de la vila". Aquesta església va ser construïda entre 1578 i 1630, a la zona alta fora de l'antic recinte emmurallat i segons Gort, avui dia està descartat que el castell tingués en aquest solar el seu emplaçament. Així mateix, tot i que no dubta que degué existir un castell, en la seva recerca aquest investigador tampoc ha trobat cap referència documental. Finalment Gort fa menció a la hipòtesi formulada per Español, segons la qual l'origen de l'església de Sant Miquel seria castral, de manera que formaria part del castell. Tanmateix, tal i com Gort assevera, si aquesta teoria fos certa, llavors l'habitat concentrat d'Alcover no hauria tingut origen a redós del castell, sinó en un emplaçament més allunyat, a tocar del camí de Reus, cosa una mica inusual perquè així mateix, aquest castell també hauria quedat fora del perímetre emmurallat de la població.

com la planta de la vila, que se situa a peu de la muntanya, adquireix una forma el·líptica que s'estén de sud-oest a nord-est amb una longitud de poc més de 300 metres una amplada d'uns 200 metres. El carrer Major es troba situat a la part més sud-oriental del plànol, a l'antic camí entre Reus i Montblanc, cosa que ens permet deduir que el nucli original de població es devia localitzar en aquest indret i que des d'aquí es va expansionar. No podem obviar, però, que a Alcover es dona un fet insòlit com és l'existència de dues esglésies per a un nucli de població encara poc desenvolupat, encara que malgrat les diferents hipòtesis que s'han anat formulant arran d'aquesta originalitat¹⁰⁷³, tot sembla indicar que la concentració d'habitatges es va formar inicialment al voltant de l'església de Santa Maria, la qual en el segle XIII era l'església que complia les funcions de parròquia¹⁰⁷⁴.

Així doncs, podem considerar que el nucli d'Alcover respon a l'esquema d'un poble totalment agrupat: un terme amb un únic centre de població on estarà inclosa la parròquia i el castell. Dins d'aquest disseny, els camperols, en línies generals, viuran al nucli urbà i les seves explotacions agràries, entenem que no gaire grans i de nombre variable a cada nucli familiar, estaran repartides per les diferents partides del terme. Així mateix, encara que està contrastada l'existència de l'hàbitat dispers, aquest es pot considerar en aquests moments poc significatiu respecte a l'hàbitat concentrat. Aquest és un tipus d'esquema que es repeteix a bona part de la Catalunya Nova i és coincident a allò que en altres indrets seria el terme castral (poblament sorgit al voltant d'un castell termenat) o el terme parroquial (poblament que es crea al voltant de les parròquies)¹⁰⁷⁵.

¹⁰⁷³ Tot i que a la butlla del papa Anastasi IV (1154) i a la butlla del papa Celestí III (1194) es fa esment d'una església a Alcover, no es coneix amb certesa quina era la seva advocació: Sant Miquel o Santa Maria. Hi ha dades que fan suposar que l'església de Sant Miquel podria ser més antiga que la de Santa Maria i estar lligada a l'existència del castell de la qual no hi ha constància documental al segle XIII, però que ha estat acceptada tradicionalment. Així doncs, es tractaria d'una església castral i, per tant, podria ser ben bé que hi hagués dos nuclis originals per a la formació d'Alcover l'església de Santa Maria i el castell, tal i com també va passar a altres localitats com, per exemple, Valls que estudiarem a continuació. En aquesta ocasió, però, la població es va establir només al voltant de l'església de Santa Maria. Aquesta hipòtesi estaria basada en les notícies recollides a diferents testaments de 1228-29 i 1246, on es fan deixes per col·laborar en les obres de l'església. Malgrat tot, no hem d'oblidar que hi ha una referència documental a Santa Maria d'Alcover l'any 1060, de manera que aquestes obres ben bé podrien ser reformes. GORT, «Alcover medieval», p. 60-61.

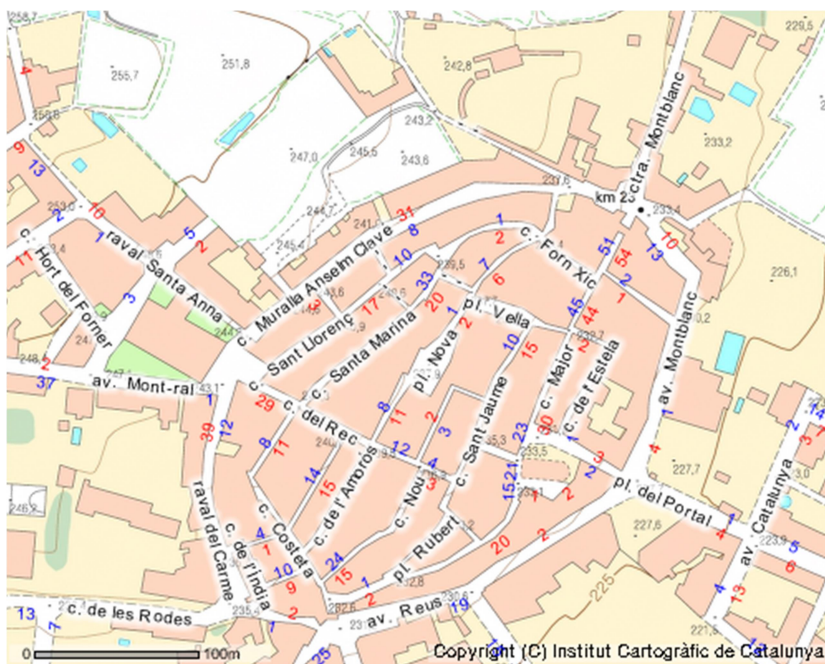
¹⁰⁷⁴ "... el terme de parròquia era força ampli, ja que incloïa altres nuclis habitats dels encontorns, tant dins com fora els límits del terme de la vila, on hi havia altres feligresos als quals calia donar assistència espiritual." MORELLÓ, «La invenció de la carta de població d'Alcover», p. 113

"Inicialment la parròquia disposava d'un terme molt ampli i cobria els llocs de l'Albiol, el Milà, la Masó, així com Samuntà, Pont de Goi, el Cogoll, el Vilar Ribaroja, el Burguet i la Plana" GORT, «Alcover medieval», p. 62 Aquesta informació la confirmen en alguns casos a partir de la informació obtinguda les nostres fonts documentals on podem localitzar contractes que tenen com a objecte béns immobles situats a aquests llocs que són parròquia d'Alcover encara que no estiguin integrats dins del terme alcoverenc pròpiament dit. Així per exemple, respecte a Samuntà ens remetem a Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1303, octubre, 31) i respecte a l'Albiol, Selva del Camp 1302, caixa 2, lligall 6 (1302, setembre, 4).

Les nostres fonts confirmen així mateix aquesta qualificació de parròquia per a l'església de Santa Maria ja que així la identifiquem a l'establiment d'un tros de terra situat a la parròquia de Santa Maria d'Alcover el 18 d'agost de 1315 (Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119)

¹⁰⁷⁵ JORDI BOLÒS I MASCLANS, «El territori i els seus límits. El poble, la parròquia i el castell de l'Edat Mitjana», p. 67

Imatge 2
Plànol d'Alcover

Tanmateix, centrant-nos en la informació que podem obtenir a partir de les fonts sobre l'estructura urbana pròpiament dita, no podem reconstruir, ni tan sols aproximadament, el nombre de places i carrers que conformen el nucli urbà en aquests moments o la seva nomenclatura. Només trobem clarament documentat als llibres notariais analitzats el carrer Major¹⁰⁷⁶, que se situa molt a prop del primer perímetre emmurallat de la vila i la Plaça Vella¹⁰⁷⁷, a on va a parar. Sabem, això sí de l'existència d'un nombre indeterminat de carrers i vies públiques que en la majoria d'ocasions s'identifiquen simplement com a *vico* o bé com a *vico publico*, encara que també hem pogut documentar el carrer Sobirà¹⁰⁷⁸, tot i que no el podem situar concretament en el marc urbà. Aquesta via, com d'altres, molt possiblement prenia el nom d'algun dels veïns més destacats que hi vivien, com també podem veure a la població veïna de la Selva del Camp. Per altra banda, tampoc hem trobat cap indicatiu clar de la situació de la plaça on tindria lloc el mercat setmanal¹⁰⁷⁹, fet que confirma les dificultats ja exposades per Gort, que es pregunta si aquesta plaça podria ser la coneguda actualment com a Plaça Vella¹⁰⁸⁰. En canvi, sí que documentem l'anomenada plaça de la

¹⁰⁷⁶ Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1314, abril, 14)

¹⁰⁷⁷ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1303, octubre, 31)

¹⁰⁷⁸ Alcover 1306-1311, caixa 7, lligall 116 (1306, agost, 13)

¹⁰⁷⁹ En aquest sentit GORT, «Entorn les estructures senyoriales», p. 375 menciona aquesta plaça del Mercadal i la identifica al segle XIII a partir d'una notícia publicada a l'Índex Vell dipositat a l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona, foli 247v en la qual es menciona "...del forn nou d'Alcover, nomenat lo forn nou del Mercadal"

¹⁰⁸⁰ GORT, «Alcover medieval», p. 69

Carnisseria¹⁰⁸¹, tal i com es reflecteix, per exemple, en l'instrument de venda del domini útil d'una taula (moble i lloc on el carnisser tallava i venia la carn) situada a la plaça d'Alcover, al mercat, que fa la vidua de Simó Iglésies, Bernarda, en favor dels esposos Guillem Jaume i Ermessenda. El titular del domini directe d'aquesta taula és Nicolau Çagarriga i les seves afrontacions són per un cantó una taula propietat del dit Guillem i per l'altre, la Carnisseria¹⁰⁸². Altres elements d'interès que se situen dins de l'espai urbà són el Forn Nou¹⁰⁸³ i el Forn Vell¹⁰⁸⁴, ambdós sota cens del paborde i del rei; una font (probablement la coneguda com a Font Vella) i el rec que travessa la vila per la zona que actualment es coneix com a carrer del Rec. Aquests, són element urbans dels quals ja es troben notícies en el Manual Notarial de la vila de 1228-1229¹⁰⁸⁵.

Les fonts documentals estudiades sí que confirmen, en canvi, que durant el segle XIV la vila està consolidant l'expansió urbanística iniciada la centúria anterior tal i com es pot entreveure a partir de l'existència de contractes d'establiments i/o sotsestabliment d' horts i peces de terra que es constitueixen amb la finalitat de construir-hi cases, fet que comporta la conseqüent transformació de sòl d'ús agrícola en sòl urbanitzable, o bé gràcies a les confrontacions dels objectes de transacció que es documenten en els diferents instruments notarians objecte del nostre estudi. Així, podem constatar l'existència d'un bon nombre de cases que voregen el primitiu perímetre emmurallat de la vila el qual aviat serà completament sobrepasat, cosa que farà necessària, a mitjans del segle XIV la construcció d'una nova muralla que encercli el nucli urbà expansionat¹⁰⁸⁶. I encara que als instruments notarians no ho hem identificat amb claredat, no descartem tampoc l'existència d'hortos, tancats o no, dins d'aquest perímetre

Finalment, per concloure aquest perfil urbanístic alcoverenc, creiem interessant fer una referència al barri jueu de la vila, del qual no podem donar fe documental de la seva existència ja que les nostres fonts, tot i confirmar una presència estable de jueus a la vila i no solament gent de pas, no ens donen informació sobre la ubicació dels seus habitatges dins del nucli urbà. Malgrat tot, els estudiosos locals tradicionalment situen el call jueu

¹⁰⁸¹ Aquesta plaça ja apareix documentada l'any 1228 en un instrument de compra-venda d'una taula situada en aquest indret. PONS I GURI, «Manual notarial d'Alcover anys 1228-1229», p. 183

¹⁰⁸² Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1316, gener, 26)

¹⁰⁸³ Alcover 1313-1314, caixa 8, lligall 117 (1313, setembre, 2)

¹⁰⁸⁴ Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1316, gener, 4)

¹⁰⁸⁵ JOAN CAVALLÉ BUSQUETS, «Alcover 1228», p. 9-11, fa un regest de l'estudi "Manual d'Alcover (anys 1228-1229)" a *De Scriptis Notariorum*, Universitat de Barcelona, 1989, p.161-294, presentat per JOSEP MARIA PONS I GURÍ i altres. En aquest regest dóna dades de tipus onomàstic extretes de l'estudi de Pons i Gurí i fa unes breus referències a l'urbanisme de la població a través de les dades extretes dels manuals, informant dels forns, l'hospital, l'existència de les dues esglésies d'Alcover, del carrer Major, del rec i la font, que ell identifica com l'actual Font Vella d'Alcover.

¹⁰⁸⁶ DIEGO BERTRAN VALLVE, «750 años de apellidos alcoverenses», p. 187, publica una notícia segons la qual l'any 1316 Guerau Ceseta, batlle de l'arquebisbe, Gerald de Cestià, jurat de mà major, Berenguer Foltrer, conseller de mà major, Bernat Albeo, jurat de mà mitjana i Pere Gavarres, jurat de mà major, amb Jaume Toda, Pere Pellicer i Ponç de Voltor, com a testimonis, encomanaren als mestres de pedra Pere Ceseta i Pere Porqueres, la construcció de la nova muralla que fa finalitzar cap al 1360.

alcoverenc a l'actual carrer de l'Índia¹⁰⁸⁷. Més concretament, Diego Bertran menciona la seva existència donant tota mena de detalls. Així diu:

“El call o barrio judío de Alcover comprendía las actuales calles de l'Índia (que hasta 1548 se denominó carrer dels jueus) y de Sant Antoni. Una poterna en la muralla –ubicada en el lugar donde hoy el carrer de Sant Antoni desemboca en el Raval del Carme- permitía a los habitantes del call poder salir del mismo sin tener que pasar por la población.

Por Semana Santa y Corpus Christi la entrada de la calles de la India por la parte del carrer de la Costeta era cerrada con gruesos tablones que impedían la visión de las procesions que por aquella vía discurríra. Del mismo modo estaba dispuesto permanecieran cerradas todas la puertas, ventanas y balcones que dieran a la calle de la Costeta mientras durasen aquellas celebraciones. Una ordenanza municipal del año 1348 la cual, sin duda, era una actualización de otra más antigua, advertía que “ningune jueu o jueva se atrevesca a anar per lo poble los dies de la Semana Santa com és costum. Otra fechada en febrero de 1380, hace mención a la prohibición que tenían los habitantes del call de salir del mismo durante la festividad del Corpus”¹⁰⁸⁸.

Tenint en compte que aquest autor en el mateix escrit informa que les seves fonts són els llibres notariais dipositats a l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona i lligalls solts dipositats a l'Arxiu Municipal d'Alcover¹⁰⁸⁹, en principi, hem d'entendre que la seva afirmació està basada en dades reals obtingudes de fonts documentals.

2. La Selva del Camp

El nucli originari de la població de la Selva del Camp se situa a la part dreta de la riera de la Selva, a peu del turó de sant Pere del Puig, a uns 246 metres d'altitud¹⁰⁹⁰ on forma una figura de quadrícula ordenada que s'ha conservat fins als nostres dies¹⁰⁹¹ la qual respon clarament, com en el cas alcoverenc, a l'esquema d'un poblament agrupat on s'inclou una església i un castell. A finals del segle XII i a començament dels XIII aquest nucli, com altres de l'entorn, va experimentar un fort creixement que portà com a conseqüència la superació del perímetre inicial de la vila tal i com ho demostren les fonts que ja a finals del segle XIII documenten amb tota claredat la “vilanova”¹⁰⁹², és a dir, el raval que sorgí al nord-est de la població, entre el nucli original i el castell del paborde, edifici que probablement havia estat bastit a finals del segle XII i que va limitar la seva expansió. L'aparició d'aquesta nova zona

¹⁰⁸⁷ GORT, «Alcover medieval», p. 63.

¹⁰⁸⁸ DIEGO BERTRAN VALLVÉ, «Noticia histórica sobre los judíos en Alcover», p. 12

¹⁰⁸⁹ *IBIDEM*, p.15

¹⁰⁹⁰ *Gran Geografia Comarcal de Catalunya*, p. 165.

¹⁰⁹¹ BOLÒS, «El territori i els seus límits», p. 72.

¹⁰⁹² PIÉ, *Annals inèdits*, p. 20-21, fa referència a l'existència de la vila nova de la Selva i ho il·lustra fent referència als instruments notariais dels anys 1285-1286, on s'identifica ja l'expansió de la vila amb la utilització d'aquesta expressió.

urbana constitueix, un indicador sobre com la pressió demogràfica existent pot tenir com a conseqüència efecte expansiu del perímetre urbà amb l'establiment d'un nou barri amb el seu corresponent espai d'horta.

Tanmateix, l'establiment d'aquest nou espai permetrà al paborde, com a senyor directe de la vila, modificar els termes de possessió fixats en el document fundacional. Recordem que aquest document establia explícitament que els selvatans podien gaudir de les seves possessions franques i lliures i que només estaven obligats a observar el dret de fadiga que es reservava el senyor de la vila. Ara bé, en el cas concret de la vilanova i l'horta nova, aquests termes no semblen respectar-se ja que la informació continguda a les nostres fonts indica que el paborde, com a titular del domini directe, exigeix no només la reserva del dret de fadiga, sinó que també obliga a l'abonament d'un cens anual, normalment en metàl·lic, fet que fa incrementar el nivell d'exacció sobre els titulars del domini útil d'aquestes tinences. El motiu d'aquest canvi també pot ser donat per la ubicació d'aquesta vilanova, en una zona molt propera al castell i per tant, no descartable de ser la dominicatura que el senyor de la vila es reservà a la carta de poblament. En virtut d'aquest fet sí que el paborde podria establir els diferents vilatans exigint aquesta vegada la satisfacció del cens corresponent. Amb tot, en no conèixer pròpiament la zona corresponent a la dominicatura del paborde, la idea que la vilanova i l'horta nova se situessin en aquesta zona no deixa de ser una hipòtesi que només es podrà demostrar o descartar a la llum de noves dades.

Per altra banda, també hi cap la possibilitat que a la Selva del Camp, juntament amb aquest barri de la vilanova, clarament documentat, coexistís, tal i com planteja Jordi Morelló¹⁰⁹³, basant-se en la informació aportada per Joan Pié¹⁰⁹⁴, una altra zona d'expansió d'habitat concentrat que rebria el nom de Populeta o Pobleta de la Selva, a la zona del camí de Tarragona. Malauradament, aquest possible raval de la Pobleta, per a l'època estudiada, es documenta únicament a un contracte datat el dia 21 de setembre de 1313 mitjançant el qual els esposos Guillem Casquer, fill del difunt Casquer, i Guillerma, venen a Arnau Rabassa, fill del difunt Pere Rabassa, i la seva dona Maria, tots ells de la Selva del Camp, el domini útil sobre una casa a la Pobleta Nova, a sòl de la Selva i fora de la vila, en el camí que va de la Selva a Tarragona, i pel que entenem de les afrontacions, propera a la zona d'horta, o bé dins d'ella. L'import de la venda és de 210 sous i el nou propietari del domini útil haurà de satisfer un cens anual de 5 sous per Sant Miquel a Ramon Manganell¹⁰⁹⁵. En aquesta tinença però, situada a la zona oposada a la vilanova, el paborde no exigeix cap tipus de pensió censal, o almenys no es s'insereix a l'assentament notarial.

Així mateix, dos contractes més fan referència a cases fora de vila. El primer d'ells és la venda realitzada el dia 4 de juliol de 1304, pels esposos Bertran Gordó i Ramona, de la Selva del Camp, a Joan Martí, també selvatà, i que té com a objecte el domini útil sobre una

¹⁰⁹³ MORELLÓ, *De villa nostra que dicitur Villa Constantina*, p. 16

¹⁰⁹⁴ PIÉ, *Annals inèdits*, p. 24-25 i 57

¹⁰⁹⁵ Selva del Camp 1313-1314, caixa 4, lligall, 15

casa fora de la vila de la Selva, amb afrontacions al camí de Tarragona i també amb Ramon Martí, que surt identificat així mateix a les afrontacions de la casa situada a la populeta. L'import de la venda és de 110 sous i s'ha de satisfer una pensió anual de 10 sous per Sant Miquel a Pere Damer.¹⁰⁹⁶ Aquesta casa, està clarament situada a la zona de l'horta i més concretament a la quadra dissabte ja que així consta a un document mitjançant el qual el matrimoni format per Pere Damer i Arnalda venen a Ramon Manganell i la seva dona Maria, el domini útil sobre un tros d'hort situat a la quadra dissabte de la Selva del Camp en el qual els venedors prèviament ja havien sotestablert quatre cases per un total de 33 sous censals a percebre per la festa de Sant Miquel. Entre els sotestablerts està Joan Martí, que ha de satisfer la quantia de 10 sous. L'import de la venda és de 600 sous, als quals s'ha de sumar el 150 sous del contracte de venda del dret de l'aigua, i entre les afrontacions destaquen el camí de Tarragona i Ramon Martí, coincidint amb les de la casa situada a la Pobleta¹⁰⁹⁷.

El segon contracte que fa referència a una casa fora de la vila, té com afrontació una via pública el domini útil de la qual és venut per Bernat Tibau i Maria, matrimoni de la Selva del Camp, el dia 13 de març de 1314, a Arnau Forner, fill de Pere Forner, de la Selva del Camp. L'import de la venda és en aquest cas de 10 sous i fa un cens anual de 4 cens per Tots Sants a Guillem Massó¹⁰⁹⁸, de manera que en aquesta ocasió no tenim prou elements per suposar que es pot tractar de la mateixa zona de la Pobleta ja que ni instruments anteriors o posteriors ho confirmen. En cap d'aquestes dues ocasions, a més hi ha constància de l'obligació de satisfacció de cap pensió censal al paborde.

La consolidació d'aquest espai d'expansió urbanística de la vila pot indicar, així mateix, que a la Selva del Camp, com als municipis veïns, el creixement de la població en fase ascendent al llarg del segle XIII, entra en un estadi d'estabilitat on si es produeix un cert creixement, no sembla que sigui amb la vitalitat dels decennis precedents. Encara que no disposem de dades provinents de fonts com els fogatges o les estimes per a aquest anys, podem establir una aproximació per a dates posteriors a partir de les informacions contingudes a les fonts i que ja han estat publicades. Aquesta seria el cas relatiu al nombre de caps de família que assistien als Consells Generals de la vila, com per exemple el que s'aplegà el 1323 amb motiu de la presa de possessió del paborde i que reuní 466 caps de família¹⁰⁹⁹. Si comparem aquestes dades amb les aportades pels fogatges de 1365-1370, amb 406 focs, i de 1378-80, amb 319 focs (integrant també l'Albiol i el Burguet)¹¹⁰⁰, podem entendre que en aquests anys previs a "lo mal any primer" de 1333 i en concret a la Pesta Negra de 1348, la població selvatana es troba en una fase de plenitud del seu desenvolupament econòmic i demogràfic.

¹⁰⁹⁶ Selva del Camp 1303-1305, caixa 2, lligall 7

¹⁰⁹⁷ Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8 (1306, febrer, 1)

¹⁰⁹⁹ PIÉ, *Annals inèdits*, p.41.48; EUFEMIA FORT I COGUL, *La vida en una vila del Camp de Tarragona*, p. 10-13.

¹¹⁰⁰ FORT, *La vida en una vila del Camp de Tarragona*, , p. 7.

Un altre factor que reflecteix la pressió demogràfica que podia exercir la població és el relatiu a les referències que sovint trobem a la muralla de la vila gràcies a la menció que es fa a les confrontacions d'immobles urbans que són objecte de transacció. Així, són nombroses les cases que tenen aquest element arquitectònic com a part integrant de la seva construcció, fet que farà que possiblement el perímetre emmurallat es vegi àmpliament sobrepassat de manera que a partir de la segona meitat del segle XIV es faci necessari el bastiment d'una nova muralla tot i la minva d'habitants que podem suposar en dates de finals d'aquesta centúria.

En l'actualitat, es pot observar en el plànol de la Selva del Camp l'estructura primitiva de la població, un entramat força regular travessat al llarg pel carrer principal, el carrer Major, que parteix la població de nord-oest a sud-est i a banda i banda del qual s'obren altres carrers llargs i força regulars. Al nord-oest del nucli originari podem veure una xarxa de carrers no tan regulars que es corresponen amb la zona per la qual es va produir l'expansió de la població a partir de la segona meitat de la tretzena centúria, l'anomenada Vilanova de la Selva (l'actual raval de Sant Pau). Aquests espais també seran tancats per la construcció de la nova muralla que substituirà el perímetre primitiu a finals del segle XIV.

Imatge 3
Plànol de la Selva del Camp

Encara que, en línies generals a les confrontacions que trobem a la documentació estudiada només és costum posar la identificació del propietari o tinent de la finca limítrof, en aquest cas les cases, sense especificar res més, tal i com ja hem observat en parlar del nucli urbà alcoverenc, a la Selva del Camp sí hem pogut identificar als instruments notariais analitzats nombroses referències a carrers, places, forns i, fins i tot algun molí en els immobles urbans

que són objecte d'algun tipus de transacció als contractes estudiats. Així al carrer Major¹¹⁰¹, pel qual passava el camí que unia el camp amb la zona muntanyenca de l'Albiol, s'afegeixen altres elements urbanístics com la Plaça de la Quartera¹¹⁰², la plaça de la Carnisseria¹¹⁰³, diferents carrers i carrerons dels quals no sabem la seva nomenclatura, i alguns altres que sí que s'identifiquen nominalment d'alguna manera com per exemple, amb el nom d'un personatge principal que hi viu o amb el nom del principal ofici que s'hi desenvolupa. Així, podem destacar el carrer dels Regomirs¹¹⁰⁴ (actual plaça de la vila Vella), d'en Gordó¹¹⁰⁵, de Pere Ripoll¹¹⁰⁶, de Vidal Forner¹¹⁰⁷ i, sobretot, el carrer dels Ollers (*vico Figulorum*)¹¹⁰⁸.

Així mateix, la població de la Selva del Camp també era travessada per un rec que passava pel carrer Major. Aquest rec va haver de ser elevat a la muralla de la vila durant el segle XIII, mitjançant la construcció d'un aqüeducte, per tal d'abastar el molí situat al pati de la Carnisseria, a la paret del castell i va ser cobert des d'aquest molí fins a l'anomenada Pica Vella. D'allà fins al Portal d'Avall discorria al descobert. A causa seva, en ocasions es van produir disputes entre els veïns de la part alta i els de la part baixa¹¹⁰⁹. Finalment, tenim constància gràcies a la informació aportada per les fonts estudiades, de l'existència d'horts dins del perímetre urbà, fet que ens permet confirmar que tot i la pressió demogràfica existent a finals del segle XIII, no tot l'espai urbà es dedicava a immobles, sinó que encara es mantenien zones d'horta a l'interior d'aquest nucli.

¹¹⁰¹ Aquest carrer es troba àmpliament documentat als diferents contractes que fan referència als immobles urbans. Atesa la dificultat que podria suposar la menció sistemàtica de totes les entrades on el trobem identificat, tant per aquest carrer com per altres elements del paisatge urbanístic, donarem com a exemple alguna referència que tingui un interès particular o bé ens cenyirem a un ordre cronològic. Així doncs, pel que fa al carrer Major, la primera referència que trobem documentada, pel que fa a les fonts amb què hem estat treballant, és la corresponent al dia 21 d'abril de 1300. Selva del Camp 1299-1300, caixa 1 lligall 4.

¹¹⁰² Selva del Camp 1319-1320, caixa 5, lligall 17 (1319, octubre 1)

¹¹⁰³ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1300, gener, 11). En alguna ocasió identifiquem també el carrer de la Carnisseria (*vico Macello*). Selva del Camp 1313-1314, caixa 4, lligall 15 (1314, gener, 18)

¹¹⁰⁴ Selva del Camp 1311-1313, caixa 4, lligall 14 (1312, març, 10)

¹¹⁰⁵ Selva del Camp 1311-1313, caixa 4, lligall 14 (1312, febrer, 24)

¹¹⁰⁶ Selva del Camp 1302, caixa 2, lligall 6 (1303, febrer, 27).

¹¹⁰⁷ Selva del Camp 13103-1305, caixa 2, lligall 7 (1305, març, 5)

¹¹⁰⁸ Segons PiÉ, *Annals inèdits* p. 456-457 aquest carrer era una clara referència a la important indústria terrissaire que es desenvolupà a la Selva del Camp, juntament amb altres oficis com els picapedrers que desenvoluparen la seva feina al grau de l'Albiol. Juntament amb el carrer Major és l'altre carrer més documentat. Apareix tant a les confrontacions d'immobles com també formant part de la identificació o localització de l'immoble que és objecte de la transacció. A tall d'exemple, vegeu el contracte de censal amb garantia especial de data 21 de febrer de 1304 atorgat per Joan Rabassa, fill del difunt Pere, i els seus fills majors de 14 anys i tots ells del carrer dels Ollers, als esposos Ramon Manganell i Maria, mitjançant el qual venen 8 sous censals a pagar per Sant Miquel, per un import de 80 sous i amb la garantia de dues cases franques i lliures de cens situades en aquest mateix carrer (Selva del Camp 1303-1305, caixa 2, lligall 7).

¹¹⁰⁹ FORT, *La vida en una vila del Camp de Tarragona*, p. 34.

3. Valls

L'estructura de la vila de Valls, que s'aixeca a 215 metres d'altitud al mig del seu terme, es configura ja des dels seus inicis entorn de dos nuclis de poder: la parròquia, de la qual ja es té coneixement l'any 1193¹¹¹⁰ i el castell¹¹¹¹, edificats cadascun en un extrem de la població, en llocs dominants i limitats per dos torrents, La Xamora i el Catllar, els quals influiran, així mateix, en l'anatomia del poble. Al voltant de cada edifici naixerà un nucli de població diferent. Així, al costat de l'església parroquial de Sant Joan es localitza una església més petita, la de Sant Miquel, i al voltant de totes dues se cimenta el nucli del que es coneix com a Vilaclosa¹¹¹² (el carrer pròpiament dit de la Vilaclosa seria el que avui dia s'identifica amb el carrer de l'Església, el més antic de Valls¹¹¹³). El perímetre de la Vilaclosa està delimitat pel carrer Major¹¹¹⁴, el carrer de la Carnisseria¹¹¹⁵, on s'havia instal·lat l'edifici de la Carnisseria comunal, en un espai més ampli anomenat plaça de la Carnisseria¹¹¹⁶ i el camí de Siurana. Fora del seu nucli, al costat del cementiri de Sant Miquel¹¹¹⁷ (emplaçat entre les dues esglésies), s'edificaran l'església-convent i hospital de Sant Antoni¹¹¹⁸ situats després d'una forta devallada que avui dia rep el nom de Costa de l'Església i després de l'actual carrer de Simó.

Paral·lelament al naixement de la Vilaclosa, al voltant del castell naixerà la Pobla de Santa Anna, en l'espai que actualment es coneix com a plaça dels Alls¹¹¹⁹, el segon nucli de població de la vila, que tindrà una evolució similar, encara que més pausada encara que no es pot considerar que quedi pròpiament inclosa dins del nucli de població principal fins la construcció de les muralles ja en època de Pere el Cerimoniós.

¹¹¹⁰ GABRIEL SECALL GÜELL, *Els antics carrers de Valls*, p. 24.

¹¹¹¹ JOAN VENTURA I SOLÉ, *Presència del Pati i del Castell a la vila de Valls*, p. 8, es fa ressò de la notícia donada per l'historiador Pau Bladrich segons la qual a l'arxiu de l'arquebisbe de Tarragona existia un pergami en el que constava la venda efectuada l'any 1130 per Berenguer de Valls a Sant Oleguer de les terres on fou construït l'actual castell dels arquebisbes de Tarragona a Valls.

¹¹¹² Valls 1302, caixa 1, lligall 6 (1302, gener, 17)

¹¹¹³ SECALL, *Els antics carrers de Valls*, p. 24.

¹¹¹⁴ Al contrari que a les altres dues poblacions estudiades, el carrer Major de Valls no apareix identificat a les nostres fonts, cosa que, evidentment no vol dir que no existís ja en aquestes dates, sinó que la constància amb aquest nom concret no és present.

¹¹¹⁵ El carrer de la Carnisseria com a tal no el trobem identificat als documents vallencs estudiats. Sí que tenim, però, referència a la Carnisseria de la vila gràcies a un contracte datat el dia 7 de desembre de 1313, mitjançant el qual el presbíter Ramon Brocà, oriund de Valls arrenda al veí d'aquesta població, una taula que té a la Carnisseria de dit lloc per un import de 70 sous i un període de dos anys a partir de Quaresma (Valls 1313, caixa 2, lligall 11).

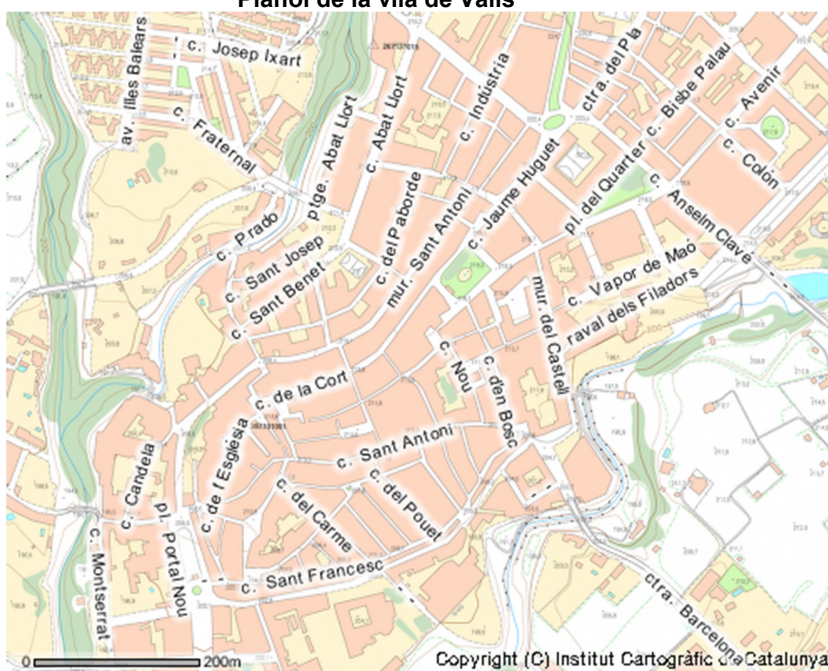
¹¹¹⁶ SECALL, *Els antics carrers de Valls*, p. 48

¹¹¹⁷ Valls 1304, caixa 1, lligall 7

¹¹¹⁸ Valls 1302, caixa 1, lligall 6 (1302, gener, 17).

¹¹¹⁹ SECALL, *Els antics carrers de Valls*, p. 145

Imatge 4
Plànol de la vila de Valls

A començament del segle XIII la vila com a tal ja està consolidada i inicia un període d'expansió que urbanísticament es tradueix en el naixement de la Vilanova¹¹²⁰ i la Vilafranca¹¹²¹, al voltant de les dues vies naturals que porten a la Vilaclosa. El carrer de la Vilanova, que és conegut avui dia com a carrer de la Cort, tenia una llargada que no anava més enllà de l'actual costa de la Peixateria. Així mateix el tram d'aquest carrer que arribava al Pati del Castell era conegut com a Cap de la Vilanova¹¹²². Per la seva banda, el carrer de la Vilafranca, era la via que bordejava la Vilaclosa i també la via secundària que enllaçava el camí de Vilafranca-Montblanc a l'oest d'Alió¹¹²³, conegut avui dia com el carrer de Sant Antoni¹¹²⁴. Finalment, cap al 1320, amb l'arribada de l'Orde del Carmel, es produirà una nova empenya urbanística al voltant del monestir que s'edificarà a la part sud del perímetre primitiu de Valls, donant al origen al naixement d'un nou carrer, el del Carme, que enllaçarà directament amb la Vilaclosa. Aquest carrer en els seus inicis fou un camí que portava al peu de l'església i al mateix centre del nucli vallenc¹¹²⁵.

D'aquesta expansió urbanística del segle XIII també són expressió, encara que no les tenim documentades a les nostres fonts, la plaça del Blat, avui dia anomenada plaça de les

¹¹²⁰ Valls 1316, caixa 2, lligall 12b) (1316, juliol, 30)

¹¹²¹ Valls 1319-1320, caixa 2, lligall 13b) (1320, març, 20)

¹¹²² SECALL, *Els antics carrers de Valls*, p. 55.

¹¹²³ MORELLÓ, «Edat Mitjana: del buit a la plentitud», p. 54

¹¹²⁴ SECALL, *Els antics carrers de Valls*, p. 24.

¹¹²⁵ *IBIDEM*, p. 46.

Quarteres¹¹²⁶, o la plaça de l'Oli, que segons Gabriel Secall podria tenir el seu origen al segle XII, en el primitiu emplaçament de la ferreria atorgada per l'arquebisbe el 1183, encara que rep aquest nom des de l'any 1348¹¹²⁷. Aquest període expansiu es perllongarà durant el segle XIV amb la creació de nous carrers que aniran prenent noms com la Draperia, de la Sabateria, del Forn Nou, del Forn del Carme, de les Fembres, del Bestiar, del Bordell i dels Jueus. Són de destacar, així mateix el carrer de l'Escrivania i la placeta dels Escolans (antic carrer de l'Abadia), dels més antics de Valls, que en els temps medievals constituïen un únic tram¹¹²⁸. Prop del carrer de l'Escrivania, i de l'església, se situava així mateix el call jueu. Era un barri format per dos carrers que es correspondrien amb els actuals carrers dels jueus i del Calls aïllats de la resta de la vila mitjançant la construcció de portals que els tancaven i on a l'actual número 18 del carrer dels jueus, es creu que estava edificada la sinagoga. Aquest edifici, juntament amb la constatació d'un fossar jueu a les afores de la vila, prop de la zona del camí de Tarragona¹¹²⁹ constitueixen la prova que la comunitat jueva valenca estava constituïda en aljama

Amb tot, com ja s'ha dit, els dos nuclis originaris de la població valenca van restar físicament separats fins a la construcció de les muralles manades a fer pel monarca Pere el Cerimoniós a la segona meitat del segle XIV a causa de la guerra que mantenia amb el rei castellà. Així, fins a aquells moments el perímetre de la vila estava conformat per la Vilaclosa, la Vilafranca i la Vilanova, que formaven una unitat integrada dins d'unes primeres muralles¹¹³⁰, restant la Pobla de Santa Anna extramurs.

També tenim coneixement a la població valenca de l'existència de forns comunals, tres en concret, coneguts com a Forn del Carme, situat al carrer del Forn del Carme¹¹³¹, el Forn Nou, situat al carrer del mateix nom que anava des de la plaça del Blat fins a la de la Peixateria¹¹³² i el Forn de la Vilaclosa¹¹³³. A les nostres fonts, però, tot i que hem documentat dues transaccions relatives a forns, no hem pogut identificar amb precisió de quins establiments es tracta¹¹³⁴.

Quant a l'activitat econòmica, Valls ben aviat destacarà sobre la resta de poblacions del Camp de Tarragona com a important centre agrícola, però també menestral i comercial,

¹¹²⁶ SECALL, *Els antics carrers de Valls*, p. 148

¹¹²⁷ *IBIDEM*, p. 196

¹¹²⁸ *IBIDEM*, p. 65

¹¹²⁹ GABRIEL SECALL GÜELL, «Aspectes socio-econòmics de la comunitat jueva de Valls a través dels Liber Judeorum», p. 124

¹¹³⁰ MORELLÓ, «Edat Mitjana: del buit a la plentiud», p. 55

¹¹³¹ SECALL, *Els antics carrers de Valls*, p. 101

¹¹³² *IBIDEM*, p. 76

¹¹³³ *IBIDEM*, p.101

¹¹³⁴ Valls 1316, caixa 2, 12b) (1316, agost, 3); Valls 1319-1320, caixa 2, lligall 13b) (1320, abril, 3)

únicament superat per la ciutat de Tarragona. Així, aquesta població gaudirà del privilegi, atorgat pel rei Pere I, de celebrar mercat setmanal cada dimecres des del 1210¹¹³⁵, mercat aquest que esdevindrà, com veurem gràcies a la informació extreta dels documents estudiats, un important centre d'intercanvi al Camp¹¹³⁶. Així mateix, ja al 1258 i 1271 es documenten referències als teixits de Valls, i més endavant es menciona també l'activitat dels paraires i blanquers. Finalment, cal destacar també que cap al 1279-1280 Valls apareix ja consolidada com a la segona població en importància del Camp de Tarragona, per darrera de Tarragona i seguida en tercer lloc per Reus.

¹¹³⁵ *Guia de Valls*, p. 22. Sembla ser que aquest és el segon mercat que es va afegir a un primer que se celebrava els dissabtes i que avui dia encara perdura.

¹¹³⁶ *IBIDEM*. p. 22. Aquesta activitat comercial es veurà incrementada i consolidada amb la concessió posterior de dos privilegis per celebrar fira. El primer d'ells l'any 1331 (fira del dia de la Santa Creu de setembre) i el segon l'any 1362 (fira del segon dimarts després de la festivitat de l'Assumpció)

B. LA PRODUCCIÓ DEL SÒL URBÀ A CÀRREC DEL TERME RURAL

D'acord amb el que tradicionalment s'ha entès, arran de la fase definitiva de la repoblació del Camp de Tarragona, a partir de finals del segle XII i durant gran part o tot el segle XIII els pobles del territori camptarragoní entren en una fase de consolidació dels primitius assentaments de població, per una part, i de clara expansió demogràfica amb el bastiment o construcció de nous barris o ravals extramurs, per l'altra. Amb l'entrada en el segle XIV aquest període es pot donar pràcticament per finalitzat si atenem a la informació que es reflecteix a les nostres fonts, encara que no creiem oportú entrar a considerar que s'inicia una etapa d'estancament demogràfic sinó més aviat de consolidació de les noves estructures urbanes conquerides al terme rural i de petits retocs que són necessaris per a satisfer la demanda que pot haver a partir de certs repunts demogràfics. Així, en els contractes inserits en els llibres de notes de les diferents escrivanies analitzades es confirmen les informacions sobre una certa pressió demogràfica que sobrepassa en ocasions el perímetre de la muralla, encara que la font d'informació no ens permet quantificar el grau d'importància a què pot arribar ja que treballem les dades a partir de l'existència de transaccions que tenen com a objectes immobles urbans els quals delimiten amb elements com ara les mateixes muralles, l'hospital, el cementiri, les esglésies, les places on se celebren els diferents mercats, el recs de la vila, els forns, les diferents vilanoves i els horts del sector de l'horta nova, per exemple. Altres factors que confirmen l'increment del sòl urbà en detriment del rural són els establiments o sotsestabliments de patis, solars o fins i tot peces de conreu de dins i fora de les muralles amb la finalitat de transformar-los en habitatges.

1. Els nous ravals

Les poblacions d'Alcover i la Selva del Camp responen a l'esquema clàssic d'expansió urbanística a partir de períodes de pressió demogràfica amb un augment de població que sobrepassa els murs de les viles i fa necessària la recerca de nous espais on la població excedent es pugui assentar. Aquestes espais seran els barris o ravals coneguts com a vilanova. El nucli de població vallenc, en canvi, no s'expansiona a partir d'aquest tipus d'esquema, possiblement perquè els seus orígens són diferents ja que hem de tenir en compte que aquesta l'estructura del poblament agrupat es focalitza al voltant de dos pols d'atracció diferenciats: per una banda, la Vilaclosa, iniciada al voltant de l'església parroquial i, per l'altra, la Pobla de Santa Anna, al costat del castell, que restarà fora del perímetre enmurallat fins a la construcció de la nova muralla durant segona meitat del segle XIV. Cadascun d'aquests nuclis estarà situat a un extrem de la població i tindrà un creixement demogràfic diferenciat de manera que l'expansió urbanística s'originarà al voltant del nucli més dinàmic, la Vilaclosa. D'aquesta manera, contràriament al que succeirà a Alcover i a la Selva del Camp, aquí no es crearà un raval extramurs, sinó que els nous habitatges s'aniran situant al llarg de les dues vies principals de comunicació d'aquest nucli donant lloc a dos nous espais d'expansió urbanística, encara que clarament dins del perímetre urbà.

En conseqüència, mentre que pels termes alcoverencs i selvatans haurem d'estudiar la consolidació i possible expansió d'aquests raval extramurs com a espais de producció de sòl urbà a càrrec de sol rural, analitzant la transformació de possibles espais per a usos agraris situats en aquesta zona en nous habitatges, per a la població vellenca haurem de tenir en compte que aquesta transformació de sòl rural en sòl urbanitzable com a conseqüència d'una possible pressió demogràfica bàsicament restarà circumscrita als camins principals de la Vilaclosa mentre que el creixement de l'espai extramurs, en línies generals hauria de correspondre a la Pobla de Santa Anna,. Amb tot, davant el problema de manca de documentació que presenta aquesta població, no podem descartar que es pugui produir un cert desenvolupament urbanístic en algun altre sector del territori.

1.1. Alcover

Centrant-nos en la vila d'Alcover, d'acord amb la informació a què hem tingut accés, podem confirmar que aquesta nova zona d'expansió urbanística quedaria situada extramurs, a tocar de la muralla, a la part nord-oest, a prop del camí de Rascaç. Com sabem, aquest és un espai urbà ja consolidat en el temps que ens ocupa, tot i que volem comprovar si, a partir de les dades relatives a transmissions de dominis agraris amb la finalitat de convertir-los en sòl urbà, aquests barris continuen amb la seva expansió o bé, aquesta fase ja es pot donar per finalitzada. Així, per a la vila d'Alcover, només hem pogut distingir una sèrie de constitució d'establiments i sotsestabliments de solars atorgats per la família de Vedrenya Voltor a diferents tinents, entre els mesos de gener i maig de 1315, amb la finalitat de construir-hi cases tal i com podem veure a la graella següent:

Taula 99
Establiments/sotsestabliments de solars de cases a la Vilanova d'Alcover

Establient	Població	Tinent	Població	Descripció objecte	Afrontacions	Condicions	Data	Llibre notarial
Vedrenya Voltor, Pere i Joan fills seus de més de 20 anys	Alcover	Pere Simó i esposa Elisenda	Alcover	Solar de cases per a fer cses que tenen a vila d'Alcover, lloc nomenat Vilanova	estabilidors de dues parts, via pública que va a Rascaç, cases de Ramon Erimbau	Entrada 8 sous Cens 7 sous per St. Miquel Drets, domini, empara, fadiga 10 dies I lluíisme	1315/01/07	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Vedrenya Voltor, Pere i Joan fills seus de més de 20 anys	Alcover	Pere Salt i esposa Saurina	Alcover	Solar de cases per a fer cses que tenen a vila d'Alcover, lloc nomenat Vilanova Ho tenen per hereus Pericó Puig	Cases de Ramon Erimbau, Pere Gras, dadors via que va a Rascaç	Pot entrar i sortir de l'hort per les cases que construeixin hereus Pericó Puig 5 sous hereus per Sant Miquel setembre i 5'5 sous V. Voltor Cens, drets, domini, lluíisme, empara i fadiga hereus. Cens i fadiga V. Voltor	1315/01/07	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Vedrenya Voltor, Pere i Joan fills seus de més de 20 anys	Alcover	Pere Gras	Alcover	Solar de cases per a fer cses que tenen a vila d'Alcover, lloc nomenat Vilanova Ho tenen per hereus Pericó Puig	Pere Salt, mur Alcover, via que va a Rascaç	Pot entrar i sortir de l'hort per les cases que construeixin hereus Pericó Puig 5 sous hereus per Sant Miquel setembre i 5'5 sous V. Voltor Cens, drets, domini, lluíisme, empara i fadiga hereus. Cens i fadiga V. Voltor	1315/01/07	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Vedrenya Voltor	Alcover	Pere Simó i esposa Elisenda	Alcover	Solar de terra per edificar cases a Vilanova d'Alcover	donador de tres parts, via pública	Entrada 8 sous Cens 7 sous per St. Pere i Feliu Drets, domini, empara, fadiga 10 dies I lluíisme	1315/05/21	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Vedrenya Voltor	Alcover	Ramon Erimbau	Alcover	Solar de terra per edificar cases a Vilanova d'Alcover	donador de dues parts, Pere Simó, via pública	Entrada 8 sous Cens 7 sous per St. Pere i Feliu Drets, domini, empara, fadiga 10 dies I lluíisme	1315/05/21	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118

De l'estudi del seu contingut podem deduir que aquesta vilanova, molt propera al nucli urbà, arriba a ocupar espais propis de la zona de l'horta ja que en els dos sotsestabliments que s'atorguen una de les condicions és que els nous tinents podran passar a l'hort per les cases que construeixin els titulars del domini directe de tota la finca, els hereus de Pere Puig. Així mateix, encara que estem situats dins de l'espai de l'horta, les afrontacions d'un altre establiment parlen de cases construïdes a la zona, en aquest cas per Pere Erimbau. Malgrat tot, no hem d'oblidar que aquests instruments notariais es concentren en un espai temporal reduït i tenen com a objecte unes finques el domini directe o mitjà de les quals estan concentrades en un únic grup familiar, que les estableix amb una finalitat concreta de manera que la informació obtinguda és més aviat parcial. En conseqüència, malgrat que la informació de les fonts sembla confirmar la impressió que a Alcover no hi ha prou pressió demogràfica com per continuar desenvolupant l'expansió de la vila fora de la muralla, podem entendre, a tall de conclusió que ens podem trobar un lleu signe de repunt demogràfic que té com a conseqüència una petita modificació del teixit urbà de la vila, o bé podem simplement trobar-nos davant de la decisió presa per un grup familiar de desfer-se d'una part del seu patrimoni, tot i continuant mantenint uns beneficis anuals gràcies a la conservació de diversos drets emfitèutics.

1.2. La Selva del Camp

També en el cas de la vilanova selvatana, situada al nord-est de la població, l'atorgament d'establiments i sotsestabliments per tal de construir noves edificacions són puntuals ja que únicament hem documentat quatre contractes, tal i com podem comprovar a la graella següent:

Taula 100
Establiments/sotsestabliments d'espais a vilanova de la Selva per construir cases

Atorgant	Població	Tinent	Poblaci	Objecte	Afrontacions	Condicions	Data	Llibre notarial
Ramona, vídua de Miquel Bonavila	Selva	Pere Mulner i esposa Ramona	Selva	Un tros de corral per construir cases a vilanova de la Selva	Bernat Finet, Ramon Gras, Bernat Guasch, vico públic	Drets: paborde Entrada 12 diners Cens 3 sous i 6 diners per Carnaval a Ramona l cens al paborde	1317/04/24	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Ramona, vídua de Miquel Bonavila	Selva	Miquel Bonavila	Selva	Un tros de corral per construir cases a vilanova de la Selva	Pere Mulner, Ramon Gras, Ramon Massó, vico públic	Drets: paborde Entrada 12 diners Cens 3 sous i 6 diners per Carnaval a Ramona l cens al paborde	1317/04/24	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Ramona, vídua de Miquel Bonavila	Selva	Miquel Bonavila	Selva	Un tros de corral per construir cases a vilanova de la Selva	Bernat Guasch, Ramon Gras, establiment, vico públic	Drets: paborde Entrada 12 diners Cens 5 per Carnaval a Ramona l cens al paborde	1317/04/24	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Guillem, paborde	Tarragona	Guillem Guimerà i esposa Maria	Selva	Un tros de terra just a la vilanova de la Selva pe edificar cases de terra a cel	domibus Vidal Got, Sortida estreta cap al pontarró, rec d'aigua, carrer nou que surt a vilanova i va cap al dit rec.	Entrada: un parell gallines Cens: 6 sous Santa Maria agost Fadiga: 30 dies Per construir cases. Ha de deixar una braçada d'ample a dit carrer nou cap a la sortida estreta que és just al	1302/07/26	Selva 1302 caixa 2 lligall 6

Tres d'aquests sotsestabliments estan atorgats pel mateix nucli familiar, en una mateixa data i dos d'ells en favor de la mateixa persona. Són transferències del domini útil que tenen com a finalitat el canvi d'ús d'un espai que amb anterioritat podia haver tingut una finalitat agrària com ara la guarda d'animals, a zona urbana amb la creació d'habitatges. El quart document és un establiment atorgat pel senyor de la vila i que té com a objecte un tros de terra just a tocar la vilanova, en una zona propera al rec. Aquest contracte està datat el 1302 i està força separat en el temps dels altres tres, situats el 1317 i que, en canvi, són molt propers en el temps als documents mencionats en l'apartat relatiu al terme alcoverenc. Amb tot, encara que en aquest cas la documentació és escassa, precisament és aquest fet el que ens fa considerar que, en una població com la Selva del Camp, de la qual la riquesa documental tant a nivell quantitatiu com qualitatiu està clarament contrastada, aquesta escassetat documental pot traduir-se en un clar indicatiu de que en aquests moments no hi ha cap mena de pressió demogràfica que porti com a conseqüència la decisió d'ampliar el nou raval creat arran de l'anterior expansió demogràfica. Ara bé, també cap la possibilitat que en aquests moments ja s'estigui plantejant un problema diferent al qual hem fet esment en parlar de l'urbanisme de la vil i és que l'espai dedicat a aquest nou barri ja hagi estat totalment ocupat i no pugui continuar la seva expansió al trobar-se limitat per la presència del castell del paborde.

1.3. Valls

Finalment respecte al nucli de població vallenc, i tenint en compte tot el que hem exposat anteriorment en relació amb les possibles vies d'expansió urbanística, només hem pogut documentar un establiment que hi està relacionat. Es tracta de l'atorgament per part de Guillem Alemany i la seva dona Saurina, veïns de Valls, el 18 d'octubre de 1304, d'un solar a la vila de Valls en favor dels esposos Ramon Bosch i Elisenda, també vallencs, amb la finalitat de construir-hi cases. Les condicions fixades són una entrada de 20 sous i un cens de 3 sous per Sant Miquel, així com la reserva dels drets, el domini, el cens, fadiga de 10 dies i lluïsmes per part dels establimentaires. Les afrontacions d'aquesta tinença són les que ens permeten observar com es troba dins del que seria la Vilaclosa ja que identifiquem el cementiri i la Peixateria¹¹³⁷.

2. *Els horts*

No són l'aparició dels nous ravals extramurs, com a nous barris d'habitatge concentrat, els únics indicadors sobre l'evolució de l'expansió demogràfica d'una vila. La implicació de la transformació de sòl rural en sòl urbà com a conseqüència d'aquesta necessitat també afecta a l'espai d'horta situat a extramurs, ja que en un moment en que els habitatges ja s'han situat al voltant del perímetre de la muralla en la seva zona interior, i amenacen amb sobrepassar-la, la tendència habitual és a cercar aquelles tinences que es trobin a tocar de

¹¹³⁷ Valls 1304, caixa 1, lligall 7

la muralla, en aquest cas els horts, de la manera que en el cas hipotètic de la construcció d'una nova muralla, els nous habitatges bastits quedarien inclosos dins del nou perímetre.

Aquesta entenem que ha de ser en línies generals la finalitat per a constituir establiments i sotsestabliment de tinences d'hort que dins de les condicions pactades inclouen l'obligació per part del nou emfiteuta la construcció d'habitatges. A les poblacions que ens ocupa, la informació sobre el canvi d'ús del sòl agrícola en sòl urbà en aquest tipus de contractes és força més abundant que la relativa a les vilanoves, fet que demostra que la construcció extramurs, però a tocar del nucli de població concentrat, continua sent una de les solucions més comuns emprada pels vilatans a la recerca de la construcció de nous habitatges, sobretot si aquestes vilanoves ja han arribat al límit de la seva capacitat.

2.1. Alcover

Els instruments de constitució d'establiments i/o sotsestabliments d'hort amb la finalitat de bastir-hi habitatges per a aquest nucli de població són els continguts a la graella següent:

Taula 101

Establiments/sotsestabliments d'hortos alcoverencs amb la finalitat de construir cases

Establient	Població	Tinent	Població	Descripció objecte	Afrontacions	Condicions	Data	Llibre notarial
Bernat Dentaler i esposa Elisenda	Alcover	Guillemó Jover i esposa Berenguera, Pere Salzez i Joan Mascarell i esposa Mansília	Alcover	Un hort per edificar i construir cases. franc	hereus Pascasi Voltor, donador, mur de la vila	Podem entrar i sortir al nostre honor que allí és Entrada : 50 sous Cens :7 sous per Sta. Maria agost Drets, cens, domini, lluíisme l fadiga 10 dies	1313/07/18	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Jaume Cerdà i esposa Sança	Alcover	Pere Gavaldà i esposa Bernarda	Alcover	la tercera part d'un hort per edificar cases	via pública que va al Milà, Borràs Govert, donadors	Amb tota la part d'aigua que li pertany Entrada 88 sous Cens 12 sous per Sant Miquel Drets, domini, empara, lluíisme l fadia 10 dies	1313/10/28	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Jaume Cerdà i esposa Sança	Alcover	Guillem Ferrer i esposa Elisenda	Alcover	la tercera part d'un hort per edificar cases	Pere Gavaldà, Borràs Santer, via que allí és, donadors	Amb tota la part d'aigua que li pertany Entrada 50 sous Cens 12 sous per Sant Miquel Drets, domini, empara, lluíisme l fadiga 10 dies	1313/10/28	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Jaume Cerdà i esposa Sança	Alcover	Berenguer Erau i esposa Arsendis	Alcover	Un hort al terme d'Alcover, amb la seva aigua, per constuir cases	Guillem Ferrer, Borràs Gaveter, mur de la vila, plaça del Micer	Entrada 60 sous Cens 12 sous per St. Miquel setembre Drets, domini, empara, lluíisme l fadiga 10 dies	1315/05/05	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118

Establient	Població	Tinent	Població	Descripció objecte	Afrontacions	Condicions	Data	Llibre notarial
Pere Monsó Ramon i Guillem fills meus de més de 14 anys	Alcover	Ramon Ferrer i esposa Berenguera	Alcover	En emfiteusi un hort a la vila d'Alcover per construir cases	nosaltres, via del Milà	Entrada 30 sous Cens 10 sous per St. Miquel Cens, drets, domini, empara l fadiga 10 dies	1315/08/21	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Ponç Sabater i esposa Berenguera	Alcover	Guillem Ravascall i esposa Elisenda	Alcover	Un tros d'hort per construir cases que tenim al costat de la vila	estabilidor de dues parts, mur del lloc	Entrada 10 sous Cens 5 sous per Tots Sants Drets, cens, domini, lluïisme, empara l fadiga 10 dies	1315/10/15	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Ponç Sabater i esposa Berenguera	Alcover	Pere Alegret i esposa Serena	Alcover	Un tros d'hort per construir cases que tenim al costat de la vila	estabilidor, honor Guillem Ravascall, Pere Bonaviu, mur dit lloc	Entrada 10 sous Cens 5 sous per Tots Sants Drets, cens, domini, lluïisme, empara l fadiga 10 dies	1315/10/15	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Pere Monsó, Ramon i Guillem fills seus de més de 14 anys i menys de 25 anys	Alcover	Joan Oller i esposa Bernarda	Alcover	Un tros d'hort al costat de la vila, amb un edifici i per construir altres edificis	via pública cap al Milà, edificis de G. Draper, Germà d'Olesa, Ramon Ferrer, honor nostre		1316/03/28	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Vedrenya Voltor	Alcover	Pere Tamanz i esposa Provença	Alcover	un tros d'hort per construir-hi edificis	honor establidors de tres parts, via pública	Entrada 5 sous Cens 5 sous per Carnaval Drets, cens, empara, lluïisme i fadiga 10 dies	1317/01/27	Alcover 1316-1317 Caixa 8 lligall 120

Fent una comparativa entre les dades obtingudes a partir d'aquests contractes amb aquelles que ja teniem sobre el barri de la vilanova alcoverenca, podem entreveure alguns fets que ofereixen més llum a tot allò que ja coneixem. Així, gràcies a les afrontacions d'aquests horts comprovem com, en ocasions, estan situats dins de la zona a tocar de la muralla, encara que res sembla indicar la seva concentració en un barri o suburbi determinat sinó que més aviat es tendeix a transferir les tinences que es troben situades a tocar del perímetre de la muralla, però al voltant de tot el perímetre emmurallat. Així ho demostren fets com ara les llindes de tres dels horts establerts, en les quals aparteix la via del Milà, que està situada a la meitat sud-est del terme alcoverenc, just a la part oposada a la via del Rascaç la qual és mencionada en parlar de la Vilanova. En aquest sentit cal tenir en compte també que en un d'aquests instruments, amb afrontacions a la via del Milà, també documentem com afrontacions els edificis de Guillem Draper, fet que ens porta a pensar que no són aquestes les primeres construccions de la zona, encara que no sabem quin és l'ús que se'ls està donant.

Una altra dada important que ja hem anat intuïnt amb anterioritat i que cal tenir en compte és la concentració d'aquests contractes i els relatius a la Vilanova en un període de temps molt determinat, entre 1313 i 1316. Aventurar conclusions amb un nombre tan petit de contractes sembla certament agosserat, encara que tenint en compte aquesta concentració de transaccions, podem tornar a introduir la hipòtesi del repunt demogràfic fet que pot portar com a conseqüència la necessitat de construir nous habitatges perquè hi ha una demanda real. Així mateix, també cap la possibilitat que com a la Selva del Camp el nou raval alcoverenc hagi estat construït i habitat en un període de temps anterior i restin pocs llocs per a ocupar, de manera que també hem de considerar la necessitat de recerca de nous espais prop de la zona enmurallada que puguin ser aprofitats en aquest sentit.

Com a complement de la informació aportada pels solars inclosos dins de la Vilanova i els establiments d'horts amb finalitats urbanístiques tenim altres informacions obtingudes, en aquest cas, de tres contractes d'establiment atorgats entre els dies 30 d'agost i 7 de novembre de 1311 per la família de Pascasi Voltor i la seva dona Astruga, habitants d'Alcover, en favor d'altres veïns de la població i que tenen com a objecte trossos de terra (entenem que de conreu, però erma) amb la finalitat de construir habitatges¹¹³⁸. Malauradament, les afrontacions no ens permeten situar-los amb precisió i no menciona en cap moment la muralla de la vila de manera que no podem saber quina és la seva proximitat amb el nucli de població. Així mateix, tampoc estan inclosos dins del període entre 1313 i 1316 encara que sí que són propers en el temps. Són dos trossos de terra atorgats a Ponç Narbonés i la seva dona Guillerma. El primer d'ells amb una entrada de 8 sous i cens de 10 sous per Santa Maria d'agost i el segon amb la mateixa entrada però un cens de 8 sous per la mateixa festivitats. I per l'altra, un tros de terra atorgat a Ramon Erimbau a canvi d'una entrada de 8 sous i un cens de 8 sous per la mateixa festivitats.

¹¹³⁸ Alcover 1306-1311, caixa 7, lligall 116

Fora del perímetre enmurallat també podem situar l'establiment atorgat per Guillem Jover i la seva dona Berenguera d'Alcover en favor dels seus veïns Arnalda, vídua de Bernat Castelló i Pere Guerau i la seva dona, i que té com a objecte un tros al terme alcoverenc amb el pacte de construir cases. No sabem l'import de l'entrada, però sí del cens, que és de 5 sous per Santa Maria d'agost, a més de la retenció dels drets, domini, empara, fadiga de 10 dies i lluïme per part dels atorgants. A les afrontacions, un dels propietaris de terra és Vedrenya Voltor, qui fa instituir els establiments i sotsestabliments de la Vilanova, de manera que cap la possibilitat que aquest tros pugui estar situat en una zona propera.. La data de constitució de la relació està inclosa dins del mateix període de temps: 14 de setembre de 1315¹¹³⁹.

2.2. La Selva del Camp

Respecte a la Selva del Camp, com en el cas alcoverenc la informació relativa a la producció a sòl urbà a càrrec del sòl rural i més concretament als horts que se sotsestableixen amb aquesta finalitat és força més notable que la que tenim sobre tinences situades a la zona del nou raval de la vilanova encara que, tampoc en aquest cas podem confirmar una situació de clara pressió demogràfica que porti com a conseqüència una expansió urbanística continuada en el temps.

¹¹³⁹ Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119

Taula 102
Sotsestabliments d'horts per construir habitatges a la Selva del Camp

Atorgant	Població	Tinent	Població	Descripció	Afrontacions	Condicions	Data	Llibre notarial
Ramon Berto i esposa Elvira	Selva	Pere Oriol i esposa Ramona	Selva	un tros d'hort a quadra dissabte sense aigua per fer domos	nosaltres, Bernat, camí Tarragona, carreria	per construir domos Entrada 12 diners Cens 8 sous per St. Miquel Fadiga 10 dies	1301/03/20	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Ramon Berto i esposa Elvira	Selva	Bernat Pelegrí i esposa Ramona	Selva	Un tros d'hort a horta de la Selva, quadra dissabte, sense aigua per construir domos	Pericó Bover, vico, nosaltres, hort de Ferrer Bover que té Pere Castellví	per construir domos Entrada 12 diners Cens 9 sous per Sant Miquel Fadiga 10 dies	1302/10/29	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Ramon Manganell	Selva	Pere Valls i esposa Ramona	Selva	Un tros d'hort per construir o edificar domos	Arnau Çafont, establidor, rasa, hort de Martí Bertran	construir domos Entrada : 12 diners Cens : 14 sous per Sant Miquel setembre Fadiga 10 dies	1316/08/02	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Ramon Manganell, júnior i esposa Bernarda	Selva	Pere Ferrer i esposa Elisenda	Selva	Un tros d'hort sense aigua a horta de la Selva per contruir i edificar domos	Ramon Manganell pare, establidors, valla Hugona Ferrer	construir domos Entrada 10 sous Cens 10 sous per Sta. Maria agost Fadiga 10 dies	1316/08/09	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16

Atorgant	Població	Tinent	Població	Descripció	Afrontacions	Condicions	Data	Llibre notarial
Ramon Manganell, júnior i esposa Bernarda	Selva	Pere Valls i esposa Ramona	Selva	Un tros d'hort sense aigua a horta de la Selva per contruir i edificar domos	Pere Ferrer, valla vídua Denez, etc.	construir domos Entrada 10 sous Cens 10 sous per Sta. Maria agost Fadiga 10 dies	1316/08/09	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Martí Bertrán i esposa Ramona	Selva	Jaume Artús i esposa Maria	Selva	un tros d'hort a horta de la Selva, quadra dissabte, per construir domos	Joan Ber, Guillem Rovelat, emfitetua, carrer públic que surt al camí de Tarragona	construir domos entrada ? Cens 11 sous Sta. Maria agost Fadiga 10 dies	1319/08/04	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Martí Bertrán i esposa Ramona	Selva	Huguet Ferrer i esposa Maria	Selva	un tros d'hort a horta de la Selva, quadra dissabte per construir domos	Rasa, Gerard Landrich, emfitetua nostre, carrer que surt al camí de Tarragona	construir domos i fer dues cercas de tàpies que no superaran de llarg cap a Huguet Ferrer Entrada 1 par gallines Cens 10 sous per Santa Maria agost Fadiga 10 dies	1319/08/10	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Pere Valls, fill de Joan	Selva	Guillem Pedrona i esposa	Selva	un tros d'hort a horta de la Selva, quadra dissabte, sota l'hospital I que té per Ramon manganell sota cens	rasa, Ramon Manganell, Bernat Pasqual, emfiteuta nostre, carrer que surt al camí de Tarragona	construir domos Drets Ramon Manganell Entrada 10 sous Cens 9 sous per Sant Miquel i 15 sous a Manganell per Sant Marc Fadiga 10 dies Cens, domini, empara i fadiga a R. Manganell	1319/08/16	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Pere Valls, fill de Joan	Selva	Bernat Pasqual i esposa Maria	Selva	un tros d'hort a horta de la Selva, quadra dissabte, sota l'hospital I que té per Ramon Manganell sota cens	nosaltres, Guillem Pedrona, emfiteuta nostre, Ramon Manganell, carrer que surt al camí de Tarragona	construir domos Drets Ramon Manganell Entrada 10 sous Cens 9 sous per Sant Miquel i 14 sous a R. Manganell Fadiga 10 dies Cens, domini, empara i fadiga a R. Manganell	1319/08/16	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17

Atorgant	Població	Tinent	Població	Descripció	Afrontacions	Condicions	Data	Llibre notarial
Ramon Manganell	Selva	Guillem Vergonyós i esposa Guillemona	Selva	un tros d'hort a horta de la Selva per constuir domos	Pericó Ferrer, establidor de dues parts, vosaltres	per construir domos Entrada 12 diners Cens 6 sous per Sant Miquel Fadiga 10 dies	1319/08/24	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Martí Bertrán i esposa Ramona	Selva	Gerard Landrich i esposa Berenguera	Selva	un tros d'hort a horta de la Selva, quadra dissabte per construir domos	Guillem Rovelat, emfiteuta meu, Huguet Ferrer, emfiteuta vostre, carrer que surt al camí de Tarragona	construir domos i fer dues cercas de tàpies que no superaran de llarg cap a Huguet Ferrer Entrada 1 par gallines Cens 9 sous per Santa Maria agost Fadiga 10 dies	1319/0810	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Ramon Gordó	Selva	Guillem Albanell i esposa Gerarda	Selva	un tros d'hort amb mitja ferrada d'aigua quadra dimarts per construir domos	Pere Ros, Pere Costa	per construir domos Entrada 7 sous Cens 7 sous 2 diners per St.Marc Fadiga 10 dies	1319/11/14	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Ramon Gordó	Selva	Guillem Vinyogol i esposa Gerarda	Selva	un tros d'hort mab mitja ferrada d'aigua quadra dimarts per construir domos	Miquel Sala, Guillem Ros	per construir domos Entrada 7 sous Cens 7 sous 2 diners per St. Marc Fadiga 10 dies	1319/11/14	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17

Aquests sotsestabliments, novament demostren la tendència ja observada a la veïna Alcover respecte a bastir habitatges a zones properes al perímetre de la muralla de la vila, un comportament per altra banda lògic si atenem al fet que en el moment que es decideixi ampliar aquest perímetre, aquests habitatges sempre quedaran inclosos dins de la muralla.

Respecte a la datació dels documents, malgrat que la documentació no és abundant, també ens permet albirar dos moments diferenciats. En primer lloc, tenim el testimoni de dos instruments notariaus datats els primers anys del segle XIV. És un fet que ens planteja diferents possibilitats ja que podem trobar-nos en els últims moments de la fase d'expansió urbanística que va viure aquesta població al llarg del segle XIII, o bé, simplement poden ser transaccions de caràcter puntual. Respecte a la resta de contractes, si tenim en consideració que estan concentrats en dos anys concrets, 1316 i 1319, hem d'interpretar novament que han de ser petites modificacions del paisatge urbanístic com a conseqüència de la necessitat per part d'alguns veïns de disposar de noves vivendes o que fins i tot pot donar-se el cas d'una operació especuladora per part dels sotsestabiliments que cerquen obtenir uns beneficis econòmics més importants a partir del canvi d'ús del sòl.

Les afrontacions d'algunes d'aquestes tinences indiquen, així mateix, una certa tendència a concentrar aquests nous habitatges que es constuiran en una zona propera a la sortida del camí de Tarragona, a la quadra dissabte, que com sabem, és la zona on possiblement s'havia format o s'estava formant un nou barri que es coneixia amb el nom de Pobleta, en aquest cas sembla ser que de manera més espontània que en el cas de la vilanova i l'horta nova, clarament controlades pel senyor de la vila, que per norma general rebia una pensió censal sobre aquelles tinences. De fet, com ja s'ha fet esment, en parlar de l'urbanisme selvatà, els sotsestabliments d'hortes en aquesta zona per transformar-los en sòl urbà amb el bastiment d'habitatges, ja estan documentats en èpoques anteriors.

Finalment, a aquests contractes relatius a l'horta, cal afegir un instrument de l'any 1317 que té com a objecte un tros de terra que està situat en aquest espai. En ell Ramona, vídua de Miquel Bonavila, de la Selva, sotsestableix a Bernat Aguader i la seva dona Elisenda, també selvatans, en un tros de terra a l'horta de la Selva per fer-hi cases i que té sota cens pel paborde. Les condicions del contracte són l'establiment d'un cens de 6 sous per Sant Miquel a la vídua i els drets que li pertoquen al paborde. Que aquesta zona està dins de l'expansió urbanística ho demostra el fet que a les afrontacions de la tinença està l'hospici d'un altre veï de cognom Aguader¹¹⁴⁰.

No podem finalitzar aquest apartat sense deixar constància que, pel que fa al territori vallenc, no hem localitzat a les nostres fonts cap rastre relatiu a contractes d'establiments o sotsestabliments constituïts a la zona de l'horta que tinguin com a condició la finalitat de construir cases, ni dins del perímetre enmurallat ni fora, de manera que no podem establir

¹¹⁴⁰ Selva del Camp 1316-1317, caixa 4 lligall 16

cap tipus d'hipòtesi al respecte, encara que en aquest cas concret hem de recordar la limitació quantitativa i qualitativa dels llibres de notes a què hem tingut accés.

C) EL MERCAT IMMOBILIARI

El mercat immobiliari està integrat bàsicament pels habitatges on residien els vilatans, denominats comunment *domos*, encara que a la Selva del Camp també són objecte de transacció uns edificis que reben el nom d'*hospicium*, que respon, d'acord amb Víctor Fariás a una nova realitat urbanística, ja que els *hospicium* o albergs eren un tipus d'edificis més grans i cars que solien tenir dues plantes i estaven dividits en diferents àmbits¹¹⁴¹. Altres elements que integren aquest mercat són, així mateix, els forns i molins, als quals farem referència en tractar dels monopolis senyoriais; les taules on es venien els productes al mercat, com per exemple les taules de la carnisseria, o els obradors, el tallers on treballaven els menestrals a la vista del públic i que podien estar agregats als propis habitatges. Finalment, també hem d'integrar dins d'aquest apartat els solars i els patis, els quals en ocasions s'estableixen o sotsestableixen per a donar-los un canvi d'us en convertir aquests espais en nous habitatges.

En aquest capítol bàsicament analitzarem les característiques econòmiques de les relacions que s'estableixen a les poblacions d'Alcover, la Selva del Camp i Valls en el terreny del mercat immobiliari urbà amb la finalitat de completar el coneixement que d'aquests aspectes ja hem anat adquirint a partir de l'estudi de les dades obtingudes en els contractes relatius al mercat de la terra. No entrarem, però en l'estudi en profunditat de les relacions jurídiques i econòmiques que s'estableixen entre els diferents veïns perquè són, en línies generals, similars a les que s'estableixen al mercat de la terra i a les quals ja hem fet referència abastament en capítols precedents.

Així mateix, en relació amb els contractes de compra-venda, tornarem a comprovar com la complexitat de les relacions constiuïdes arran dels establiments i sotsestabliments es reproduïxen també en el mercat de compra-venda d'habitatges de manera que aquestes alienacions també es poden dividir en els mateixos grans grups de contractes que ara recordem:

- *Transmissions que afecten al domini ple*
- *Alienacions de tinences franques i lliures de cens*
- *Venda de tinences gravades amb cens*
- *Transmissions de drets sobre tinences*
- *Compra-vendes que tenen com a objecte la recuperació de propietats en domini ple o tinences franques i lliures de cens*
- *Contractes de revessejats o bé censals amb garantia de domini*

Amb tot, com en els cas dels establiments i sotsestabliments, les característiques jurídiques dels instruments de compra-venda tampoc seran tractades en aquest capítol ja que en haver-se tractat abastament en el capítol relatiu al sòl agrari, seria excessivament repetitiu.

¹¹⁴¹FARIAS *El mas i la vila a la Catalunya medieval* p. 215

Finalment, abans d'entrar a fons en l'estudi i valoració del mercat immobiliari, volem destacar el fet que, tal i com passava en el mercat de la terra, tornem a trobar un mercat molt dinàmic com a conseqüència de les condicions establertes a les respectives cartes fundacionals que expressaven en algunes ocasions el dret dels veïns a gaudir de la possessió de la vivenda en alou, o franques i lliures de cens, en altres. Així mateix, també hem de tenir en compte que aquest és un mercat marcadament personalista en el que cal tenir en compte altres condicionants subjectius derivats de les relacions humanes que s'estableixen i als quals s'han de sumar els condicionants objectius com ara les dimensions de l'objecte en qüestió, la relació oferta-demanda de sòl urbà, la qualitat de l'espai a ocupar o fins i tot els béns mobles que es podien arribar a incloure¹¹⁴².

1. Les parts que intervenen

Com sabem, en tractar capítols precedents, les primeres dades que trobem en començar l'anàlisi dels instruments notariais inclosos en el nostre estudi són les relatives a les persones que participen en la transacció (venedors, establiment o atorgants, per una banda, i compradors, tinents o beneficiaris, per l'altra). La informació és prou nombrosa com per necessitar la seva distribució en diferents grups de tipus familiar d'acord amb les seves característiques amb la finalitat de facilitar un enteniment més complet de les característiques dels grups socials que habiten aquest territori. Recordem que els grups en què hem distribuït els diferents actors són:

1. **Matrimonis**
2. **Homes o grups d'homes** dels quals desconeixem la seva filiació o integració en altres grups familiars
3. **Dones solteres**, identificades bé amb nom i cognoms o bé amb nom i filiació (dades del progenitor)
4. **Dones casades** identificades amb el seu propi nom i les dades de filiació de l'espós
5. **Homes que considerem que han enviudat** tot i que les fonts no ho posen de manifest. S'identifiquen amb fills, però no amb esposa
6. **Vídues**, grup on sempre es manifesta que aquest és el seu estat civil
7. **Grups de germans**, possiblement orfes i hereus dels seus pares o d'algun germà difunt
8. **Altres**: marmessors, senyors, tutors d'orfes, capellans de capellanies...

Així mateix, continuant amb la línia de treball establerta en l'apartat relatiu al mercat de la terra, hem cregut que és més convenient el tractament diferenciat de les dades a partir de la divisió dels diferents instruments notariais en dos grans grups, els contractes de compra-venda, i els establiments o sotsestabliments ja que són de l'opinió que la informació tan de caire social com econòmic que es pot obtenir de cada grup segons la posició ocupada a la transacció corresponent pot donar per a conclusions diferenciades.

¹¹⁴² I. MARTÍNEZ ARAQUE "Transmissió del patrimoni i mercat immobiliari urbà. L'habitatge de les famílies artesanes en la vila d'Alzira durant els segles XIV-XV", p. 212-14

1.1. Establiments/sotsestabliments

Les dades sobre les parts que corresponen a aquest tipus de transaccions, com també es veurà posteriorment en els contractes de compra-venda, estan inserides en unes graelles les quals recordem que estan distribuïdes d'acord amb la informació extreta dels llibres notariais de cada població. I dintre de cada grup de llibres es mostren els resultats de la manera següent:

1. Resultats sense tenir en compte el terme on està situat l'objecte de la transacció
2. Resultats només tenint en compte la població estudiada
3. Resultats sempre distribuïts d'acord amb els grups socials precedents

Es tracta, en xifres absolutes, d'un grup de contractes força petit, sobretot si el comparem amb el nombre de contractes de compra-venda d'habitatges, que s'insereix, així mateix, dins de la dinàmica d'un mercat d'interès marcadament local, fet aquest que també és un indicador sobre l'estabilitat demogràfica de la zona, ja que no hi ha cap fluxe de traspàs d'habitants entre les poblacions veïnes i tampoc observem que aquest territori sigui en aquests moments un pol d'atracció de possibles pobladors procedents d'altres territoris amb una important pressió demogràfica o potser a la recerca d'establir-se en poblacions amb condicions més avantatjoses que les que gaudirien a la seva zona d'origen. Així, més del 90% de les tinences sobre habitatges que es traspassen es troben situades en els respectius termes municipals estudiats, encara que aquest fet no impedirà, en ocasions, l'existència d'un clar interès mercantilista per part dels possibles establiments o sotsestabiliments d'aquests immobles.

Taula 103

Tipologia de la part establiment als establiments i sots-establiments de béns immobles de caire urbà

	Llibres notariais Alcover				Llibres notariais Selva del Camp				Llibres notariais Valls			
	Total		Terme Alcover		Total		Terme Selva		Total		Terme Valls	
	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%
Matrimonis	17	56,67	17	56,67	31	58,49	30	58,82	8	44,45	8	44,45
Homes	7	23,33	7	23,33	14	26,42	13	25,49	8	44,45	8	44,45
Dona soltera	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Dona casada	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Vidu	3	10,00	3	10,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Vidua	2	6,67	2	6,67	7	13,20	7	13,73	0	0,00	0	0,00
Grup de germans	0	0,00	0	0,00	1	1,89	1	1,96	0	0,00	0	0,00
Altres	1	3,33	1	3,33	0	0,00	0	0,00	2	11,10	2	11,10
TOTAL	30	100	30	100	53	100	51	100	18	100	18	100

Taula 104

Tipologia de la part establerta als establiments i sots-establiments de béns immobles de caire urbà

	Llibres notariais Alcover				Llibres notariais Selva del Camp				Llibres notariais Valls			
	Total		Terme Alcover		Total		Terme Selva		Total		Terme Valls	
	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%
Matrimonis	21	70,00	20	68,96	35	66,03	35	66,03	11	61,11	11	64,70
Homes	4	13,33	4	13,80	12	22,65	12	22,65	6	33,34	5	29,42
Dona soltera	0	0,00	0	0,00	1	1,89	1	1,89	0	0,00	0	0,00
Dona casada	1	3,34	1	3,44	0	0,00	0	0,00	1	5,55	1	5,88
Vidu	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Vidua	4	13,33	4	13,80	4	7,54	4	7,54	0	0,00	0	0,00
Grup de germans	0	0,00	0	0,00	1	1,89	1	1,89	0	0,00	0	0,00
Altres	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
TOTAL	30	100	29	100	53	100	53	100	18	100	17	100

Taula 105

Establiments i sotsestabliments immobles urbans: localitat de procedència de les parts actuant als llibres notarial d'Alcover

Situació de la tinença	Establiments				Emfiteutes			
	Terme Alcover	Percentatge	Altres termes	Percentatge	Terme Alcover	Percentatge	Altres termes	Percentatge
Alcover	30	85,71	0	0,00	29	82,85	1	2,86
Altres termes	3	8,58	2	5,71	3	8,58	2	5,71
Total	33	94,29	2	5,71	32	91,43	3	8,57

Taula 106

Establiments i sotsestabliments immobles urbans: localitat de procedència de les parts actuant als llibres notarial de la Selva del Camp

Situació de la tinença	Establiments				Emfiteutes			
	Terme Selva	Percentatge	Altres termes	Percentatge	Terme Selva	Percentatge	Altres termes	Percentatge
Selva	51	86,44	4	6,78	53	89,83	2	3,39
Altres termes	2	3,39	2	3,39	0	0,00	4	6,78
Total parcial	53	89,83	6	10,17	53	89,83	6	10,17

Taula 107

Establiments i sotsestabliments immobles urbans: localitat de procedència de les parts actuant als llibres notarial de Valls

Situació de la tinença	Establiments				Emfiteutes			
	Terme Valls	Percentatge	Altres termes	Percentatge	Terme Valls	Percentatge	Altres termes	Percentatge
Valls	18	90,00	0	0,00	17	85,00	1	5,00
Altres termes	1	5,00	1	5,00	0	0,00	2	10,00
Total parcial	19	95,00	1	5,00	17	85,00	3	15,00

Les graelles corresponents a la situació de les tinences, a més de permetre verificar l'existència d'un mercat immobiliari de marcat caràcter local, també ens mostren de nou la diferència quantitativa de la documentació selvatana respecte de les altres dues poblacions, en acumular més del 50% del total d'instruments amb què hem treballat. Per altra banda, com ja s'ha indicat, tot i poder treballar amb un bon nombre de contractes, aquests són força inferiors en xifres absolutes als relatius al mercat de la compra-venda d'immobles urbans. Aquest fet dificulta el tractament de les dades relatives als actors de les transmissions per la via dels establiments o sotsestabliments encara que podem documentar aspectes que complementen la informació que fins ara tenim.

Així, l'anàlisi i estudi d'aquestes dades demostra, en primer lloc, com la part atorgant en aquestes transmissions, la conformen en línies generals, o bé un matrimoni o bé un home sol, que actua individualment, almenys pel que fa a l'anotació notarial. La suma dels percentatges d'aquests dos grups arriba al llindar del 80% i en algunes ocasions el supera amb escreix de manera que, en conseqüència, la presència de la resta de grups actuants pot arribar a ser purament testimonial i amb diferents fluctuacions entre les tres universitats camparragonines. De fet, només trobem un tercer grup que té una presència constant en aquest tipus d'instruments, el de les vídues. Per altra banda, a diferència del que hem trobat al mercat de la terra on eren lleugerament inferiors, quan els dos grups predominants, matrimonis i homes sols, se situen com a part emfiteuta els percentatges es mantenen en els mateixos nivells que els corresponents a la part establient o fins i tot s'incrementen lleugerament, encara que són de l'opinió que aquest fet no ha de constituir un element diferenciador perquè al mercat de la terra aquests percentatges continuen sent elevats.

El baix nombre d'instruments amb què treballem també es tradueix en una minva de riquesa de detalls en un tipus de documentació en la qual la informació, com sabem, no és realment abundant. Amb tot, continuant amb la línia de treball traçada prèviament, tornem a comprovar com aquelles famílies que considerem benestants, possiblement situades en un graó social i econòmic preeminent i que, en conseqüència poden gaudir d'un cert grau de consideració social per part de la resta de veïns, tornen a ser identificades com a atorgants, de diversos habitatges, encara que en ocasions la seva presència es veu reduïda a un únic contracte. No descartem, però, que això sigui així perquè ens podem trobar davant d'un mercat molt més estable que el de la terra i en el qual el moviment de transaccions relatives a habitatges és inferior. I hem de recordar també que justament les famílies benestants, si ja tenen un patrimoni consolidat i un nivell de riquesa elevat poden decidir intervenir en el mercat únicament per donar petits retocs a aquest patrimoni i no actuar especulativament. Haurem de tenir en compte, doncs, per comprovar una possible acumulació de drets emfitèutics en el mercat immobiliari urbà altres factors com ara qui són els titulars del domini directe o mitjà quan, en el mercat de la compra-venda, es transfereixin habitatges amb càrregues emfitèutiques i més concretament drets de percepció de pensions censals.

Amb tot, tornem a identificar a la part establient o sotsestablient la presència d'algunes famílies representatives com ara:

- Ferrer Cerdà i la seva dona Maria, d'Alcover que intervenen en aquest mercat en dos instruments mitjançant el qual transmeten el domini útil d'immobles urbans dels quals són titulars del domini directe ja que en les condicions del contracte es fa constar que es reserven els drets, cens, domini, empara, fadiga i lluïsmes¹¹⁴³.
- Guillem Negre i la seva dona Maria, de la Selva del Camp, que trobem identificats en un únic sotsestabliment de tinença urbana amb la transmissió del domini útil d'un habitatge a Andreu Finet i la seva dona Dolça, també selvatans¹¹⁴⁴.
- Els esposos Pericó Carbó i Maria, també selvatans, que sotsestableixen tres corrals dins del nucli urbà de la Selva del Camp el mateix dia, però a diferents tinents, amb la condició que els nous titulars del domini útil hi basteixin habitatges¹¹⁴⁵.

Dins dels establiments i sotsestabliments també hem de situar els menestrals i la gent d'oficis, vilatans que, sense gaudir d'una posició social i econòmica preeminent, sí que tenen una certa estabilitat econòmica que els permet deslliurar-se del domini útil dels habitatges que posseeixen, però que no són la seva vivenda habitual. I ho fan establint una sèrie de condicions, entre les quals la pensió censal, que els garanteix el poder tenir uns beneficis anuals sobre la tinença sense perdre la titularitat completa. Tanmateix aquesta és una teoria que no podem confirmar a partir de les nostres fonts.

Respecte els homes que intervenen en solitari, d'acord amb les dades que coneixem, i continuant amb la part atorgant, creiem que majoritàriament poden ser, o bé possibles vidus que no estan obligats a manifestar en el document notarial corresponent el seu estat civil o l'existència de fills, o bé, persones solteres que poden estar construïnt el seu propi patrimoni, encara que malgrat haver-los documentat clarament en el cas del mercat de la terra, pel que fa aquest tipus de transaccions la informació és gairebé inexistent. Únicament podem destacar algun presbíter com per exemple, Bernat Damer, de la Selva del Camp¹¹⁴⁶.

El tercer grup social que manté una presència constant en aquest tipus de documents és el relatiu a les vídues. El situem en un nombre similar tant a la part establiment com a l'emfiteuta tot i que aquí hem de considerar que en líniees generals manté una posició social i econòmica similar. Recordem que les vídues, per norma general són dones que intervenen en el mercat, en aquest cas immobiliari, juntament amb els seus fills, i sovint com a tutores seves per a mantenir l'estabilitat econòmica familiar en absència del cap de família i durant la minoria d'edat dels fills. Així es pot considerar que la seva posició econòmica està afeblida i poden arribar a desprendre's de tinences a causa de la necessitat que poden tenir de retocar el patrimoni per tal de mantenir un nivell d'ingressos que continui assegurant l'abastiment familiar, tot i que en fer-ho mitjançant l'atorgament d'establiments o

¹¹⁴³ Alcover, 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1316, febrer, 28); Alcover 1316-1317, caixa 8, lligall 120 (1316, febrer, 28)

¹¹⁴⁴ Selva del Camp 1307-1308, caixa 7, lligall 9 (1307, desembre, 29)

¹¹⁴⁵ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1300, març, 5)

¹¹⁴⁶ Selva del Camp 1311-1313, caixa 4, lligall 14 (1312, agost, 28)

sotsestabliments emfitèutics demostren que no estan en una situació de pobresa o almenys de clara necessitat. En canvi, quan les vídues es troben en la part emfitèutica, sí que podem pensar en una posició més afeblida tot i que socialment encara està prou reconeguda com per considerar-se que pot fer front a l'abonament d'una pensió censal anual. Amb tot, sempre hi ha excepcions com així ho demostren:

- Francesca, vídua de Pericó Puig i tutora dels seus fills, que estableix dos d'immobles urbans a la vila d'Alcover, un relatiu a una casa amb un corral contigu¹¹⁴⁷ i l'altre a una casa¹¹⁴⁸.
- Ramona, vídua de Miquel Bonavila, de la Selva del Camp que el mateix dia sotsestableix tres corrals a la vilanova de la Selva amb la finalitat de bastir habitatges¹¹⁴⁹, per una banda, i dues cases, els instruments de les quals també es formalitzen el mateix dia, que entenem que estan situades a la vilanova selvatana¹¹⁵⁰ perquè han de satisfer una pensió censal al paborde, per l'altra.

De la resta de grups, encara que com hem dit tenen una presència més aviat testimonial, volem destacar però alguns aspectes interessants com per exemple la participació a la part emfiteuta de Gerarda Montoliu, germana de Ramon Vallcurva, com a dona que actua sola, encara que sabem que estava casada amb un militar¹¹⁵¹, o bé Nicolau Fabregat, capellà de la capellania de Mateu Cervera, d'Alcover¹¹⁵².

Finalment, pel que fa a les referències urbanes, val a dir que aquestes són certament escasses ja que només podem parlar de la Plaça Vella d'Alcover¹¹⁵³; la plaça¹¹⁵⁴, el carrer Major¹¹⁵⁵, el carrer dels Regomirs¹¹⁵⁶ i el carrer d'en Ferriol¹¹⁵⁷ de la Selva del Camp; o el cementeri i la peixateria¹¹⁵⁸ de Valls.

¹¹⁴⁷ Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1316, maig, 13)

¹¹⁴⁸ Alcover 1313-1314, caixa 8, lligall 117 (1313, octubre, 28)

¹¹⁴⁹ Selva del Camp 1316-1317, caixa 4, lligall 16 (1317, abril, 24)

¹¹⁵⁰ Selva del Camp 1316-1317, caixa 4, lligall 16 (1316, agost, 2)

¹¹⁵¹ Selva del Camp 1311-1313, caixa 4, lligall 14 (1312, març, 10)

¹¹⁵² Alcover 1306-1311, caixa 7, lligall 116 (1309, maig, 17)

¹¹⁵³ Alcover 1302-1305, caixa 2, lligall 115 (1303, octubre, 31)

¹¹⁵⁴ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1300, abril, 21)

¹¹⁵⁵ Selva del Camp 1313-1314, caixa 4, lligall 15 (1314, gener, 21)

¹¹⁵⁶ Selva del Camp 1311-1313, caixa 4, lligall 14 (1312, març 10)

¹¹⁵⁷ Selva del Camp 1319-1320, caixa 4, lligall 17 (1319, novembre, 26)

¹¹⁵⁸ Valls 1304, caixa 1, lligall 7 (1304, octubre, 18)

1.2. Els contractes de compra-venda

El nombre de contractes de compravenda relatius a habitatges, encara que també hem d'incloure altres immobles urbans como els obradors o les taules de mercat, són significativament superiors als corresponents als establiments i sotsestabliments, de manera que, en principi, la informació relativa a les parts actuant, venedors i compradors, ha de ser també més complerta i variada respecte a la del capítol precedent. Per a tractar aquesta informació, continuant amb la línia marcada prèviament, hem distribuït les dades obtingudes en els corresponents grups socials tenint en compte per una banda el terme en què està situat l'objecte de transacció i, per l'altra, únicament aquells objectes que es troben dins de cada territori estudiat. Els resultats obtinguts els podem consultar a les graelles que podem veure a continuació.

Taula 108

Tipologia de la part venedora als contractes de compravenda de béns immobles de caire urbà

	Llibres notariais Alcover				Llibres notariais Selva del Camp				Llibres notariais Valls			
	Total		Terme Alcover		Total		Terme Selva		Total		Terme Valls	
	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%
Matrimonis	102	67,55	100	68,49	179	62,15	163	61,74	23	62,16	21	60,00
Homes	18	11,92	16	10,96	37	12,85	35	13,26	6	16,22	6	17,14
Dona soltera	2	1,32	2	1,38	1	0,35	1	0,38	0	0,00	0	0,00
Dona casada	0	0,00	0	0,00	1	0,35	1	0,38	1	2,70	1	2,86
Vidu	3	1,99	3	2,05	7	2,43	7	2,65	0	0,00	0	0,00
Vidua	17	11,26	16	10,96	24	8,33	22	8,33	5	13,51	5	14,29
Grup de germans	0	0,00	0	0,00	7	2,43	7	2,65	0	0,00	0	0,00
Altres	9	5,96	9	6,16	32	11,11	28	10,61	2	5,41	2	5,71
TOTAL	151	100	146	100	288	100	264	100	37	100	35	100

Taula 109

Tipologia de la part compradora als contractes de compravenda de béns immobles de caire urbà

	Llibres notariais Alcover				Llibres notariais Selva del Camp				Llibres notariais Valls			
	Total		Terme Alcover		Total		Terme Selva		Total		Terme Valls	
	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%
Matrimonis	81	53,64	80	56,74	206	71,53	202	71,89	17	45,95	17	51,52
Homes	45	29,80	41	29,08	58	20,14	56	19,93	18	48,65	14	42,42
Dona soltera	0	0,00	0	0,00	2	0,69	2	0,71	0	0,00	0	0,00
Dona casada	5	3,31	4	2,83	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Vidu	0	0,00	0	0,00	1	0,35	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Vidua	16	10,60	16	11,35	16	5,56	16	5,69	2	5,40	2	6,06
Grup de germans	0	0,00	0	0,00	2	0,69	2	0,71	0	0,00	0	0,00
Altres	4	2,65	0	0,00	3	1,04	3	1,07	0	0,00	0	0,00
TOTAL	151	100	141	100	288	100	281	100	37	100	33	100

Taula 110

Compravenda immobles urbans: localitat de procedència de les parts actuants als llibres notarians d'Alcover

Situació de la tinença	Venedors				Compradors			
	Terme Alcover	Percentatge	Altres termes	Percentatge	Terme Alcover	Percentatge	Altres termes	Percentatge
Alcover	145	89,51	5	3,09	144	88,89	6	3,70
Altres termes	8	4,94	4	2,46	11	6,79	1	0,62
Total	153	94,45	9	5,55	155	95,68	7	4,32

Taula 111

Compravenda immobles urbans: localitat de procedència de les parts actuants als llibres notarians de la Selva del Camp

Situació de la tinença	Venedors				Compradors			
	Terme Selva	Percentatge	Altres termes	Percentatge	Terme Selva	Percentatge	Altres termes	Percentatge
Selva	266	82,35	24	7,43	283	87,62	7	2,17
Altres termes	6	1,86	27	8,36	8	2,48	25	7,73
Total parcial	272	84,21	51	15,79	291	90,10	32	9,90

Taula 112

Compravenda immobles urbans: localitat de procedència de les parts actuants als llibres notarians de Valls

Situació de la tinença	Venedors				Compradors			
	Terme Valls	Percentatge	Altres termes	Percentatge	Terme Valls	Percentatge	Altres termes	Percentatge
Valls	37	88,10	2	4,76	35	83,34	4	9,52
Altres termes	2	4,76	1	2,38	2	4,76	1	2,38
Total parcial	39	92,86	3	7,14	37	88,10	5	11,90

L'anàlisi de les dades que contenen aquestes graelles confimen de nou que el mercat immobiliari urbà és marcadament local a les tres poblacions camptarragonines ja que la immensa majoria dels instruments notariais formalitzats a cada escriptura tenen com a objecte una propietat situada en el terme respectiu i els actors són, per norma general veïns de la zona.

Així mateix respecte a aquestes parts, com ja s'ha observat en analitzar aquests elements al mercat de la terra i en l'apartat anterior comprovem de nou que són els matrimonis, tant pel que fa a la part venedora com a la compradora, els actors predominants en aquelles transaccions que tenen com a objecte una propietat immobiliària, en tractar-se d'un moviment que afecta al patrimoni familiar i, en conseqüència la materialització notarial d'aquest fet ha de ser perfectament vàlid en cas de desaparició del cap de família, tant pel que fa a la venda, com pel que fa a la compra. S'ha de garantir el compliment dels pactes i les obligacions concretes per part de la resta del nucli familiar. Així mateix, si al percentatge relatiu als matrimonis, que supera el 50% del total en línies generals, li sumem la xifra relativa als homes que identifiquem actuant en solitari, aquests valors s'incrementen fins a situar-se al voltant del 80% del total i fins i tot superant-ho. I si finalment sumem els percentatges relatius als tercer gran grup en importància, les vidues, ja tenim la gairebé totalitat dels contractes pel que fa a la part compradora i al voltant del 90% del total si ens fixem en la part venedora, fent que la resta de grups familiars només tinguin una presència testimonial, a excepció del grup d'altres, el relatiu als tutors, marmerssors, capellans de capellanies o procuradors, que, per la naturalesa de la seva actuació, són més visibles com a venedors, complint el manament de les deixes testamentàries o assegurant l'alimentació dels seus tutelats, que no pas a la part compradora, on gairebé no actuen. Així doncs, repetim de nou les pautes d'actuació ja observades, primer al mercat de la terra en general i també, pel que fa al mercat immobiliari urbà dels establiments i sots-establiments en particular.

Tanmateix, hem de recordar que la posició social i econòmica de les parts en el mercat de la compra-venda presenta matisos respecte a la que ja hem vist per a la part de la constitució de relacions emfitèutiques mitjançant la formalització dels establiments i sots-establiments. Així, en aquest cas, en línies generals, a la part venedora és a qui correspon un posició econòmica més afeblida que obliga a la unitat familiar a accedir al mercat per vendre la seva propietat, bé en domini ple, franca i lliure de cens, o simplement el domini útil. Així, tot i que no és freqüent, trobem algun contracte en el qual es fa constar que la venda és per necessitat, per alimentar-se i vestir-se i en cas de Guillerma, la vídua del militar Guillem Dalmau de la Selva del Camp¹¹⁵⁹ que, com a conseqüència de la mort del marit, sembla haver perdut almenys part de l'estabilitat econòmica; o bé per urgent necessitat en el cas de Ferrer Siurana, d'Alcover que ven com a tutor dels seus fills¹¹⁶⁰

¹¹⁵⁹ Selva del Camp 1311-1313, caixa 4, lligall 14 (1312, febrer, 28)

¹¹⁶⁰ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1304, febrer, 24)

Amb tot, creiem que la part venedora és un grup heterogeni en el qual també es poden localitzar pagesos mitjans o benestants que estan donant retocs al seu patrimoni o es troben en situacions de necessitat de disponibilitat de diners en metàl·lic de manera que poden optar per desfer-se d'aquelles propietats que menys necessiten. Un exemple el poden constituir personatges ben coneguts com per exemple Guillem Negre i la seva dona Guillerma, de la Selva del Camp¹¹⁶¹; o sobretot Arnau Vallcurva de la Selva del Camp, que aliena el domini directe de diferents habitatges que té a la Selva del Camp. Dos d'aquests contractes són sota la fórmula de la venda del domini directe als titulars del domini útil, en aquest cas els germans Ramon i Guillemó Damer fills de Berenguer Damer, que d'aquesta manera cessen la relació emfitèutica que mantenien amb la part venedora, sembla ser que heretada del seu pare ja que cada germà, cadascun en un contracte diferent, assumeix una part del cens a satisfer pel domini util sobre uns habitatges¹¹⁶². I dos instruments més en els quals ven els seus drets sobre altres cases a compradors diferents que passen a ser els nous titulars dels drets emfitèutics alienats. Un d'ells és la seva germana Elisenda Vallcurva¹¹⁶³ i l'altre Guillem Massó, fill del difunt Guillem Massó, i la seva dona Maria¹¹⁶⁴. Són contractes materialitzats en un període de temps molt breu, i que, excepte en el cas de la venda a la seva germana, es referexen a un tipus de cens en espècie que, pels censos que es pacten en aquests moments pot ser considerar certament baix, un capó en cada casa, de manera que podem entendre perfectament que el venedor, en aquest cas es desfà en línies generals d'uns drets que no li suposen grans beneficis.

Per altra banda, exemples de famílies benestants que es troben en aquests moments en una situació d'afebliment econòmic però que encara gaudeix de prou crèdit sobre la seva solvència de cara als seus veïns, el constitueixen aquells grups familiars que es troben en l'obligació de constituir contractes de revessejats o en el cas de la Selva del Camp, venda de censals amb garantia del domini sobre una tinença immobiliària que en aquest cas seria un habitatge o un grup d'habitatges. Un cas clar el constitueixen el matrimoni Berenguer Oller i la seva dona Elisenda, de la Selva del Camp, venen drets emfitèutics, el més important dels quals és la pensió censal, i es constitueixen en emfiteutes dels compradors en tres operacions de compra-venda que afecten quatre habitatges a la Selva del Camp¹¹⁶⁵

A la part compradora és on situaríem, en línies generals, a les famílies més benestants, aquelles que tenen prou disponibilitat com per comprar propietats en domini ple, drets sobre tinences o revessejats als seus convilatans. És difícil que en aquest grup poguem localitzar veïns, les unitats familiars dels quals es puguin trobar en el llindar de la pobresa perquè les mateixes dificultats per a garantir el sosteniment de la família fa que tots els esforços es

¹¹⁶¹ Selva del Camp 1301-1302, caixa 2, lligall 5 (1301, gasot, 11)

¹¹⁶² Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1300, juny, 10)

¹¹⁶³ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1300, juliol, 4)

¹¹⁶⁴ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1300, juny, 6)

¹¹⁶⁵ Selva del Camp 1301-1302, caixa 2, lligall 5 (1302, gener, 10); Selva del Camp 1307-1308, caixa 3, lligall 9 (1308, febrer, 6); idem (1308, juliol, 15)

destinin a aquesta finalitat i no puguin desviar-se en l'adquisició d'una vivenda. De fet, el perfil d'aquestes unitats familiars en concret és el que és més difícil d'identificar ja que intervenen poc en la vida econòmica de la població i si ho fan, generalment és mitjançant la participació com a nous emfiteutes en la constitució d'establiments i sotestabliments de tinences agràries.

Així, mateix a la part compradora trobem, per una banda, aquells homes que actuen en solitari construint el seu patrimoni, un exemple clar del qual és el cas de Pere Ventura, de la Selva del Camp, que trobem com a comprador de diversos censals o de drets sobre habitatges en tretze contractes¹¹⁶⁶, mentre que en un altre, el catorzè, el que fa és compra un habitatge franc i lliure de cens a la vila selvatana per un import de 1220 sous¹¹⁶⁷. I per l'altra a aquells matrimonis que s'integren dins dels estrats més benestants de les poblacions i que encara intervenen activament en el mercat tant de la terra com dels immobles urbans. En aquest cas exemples els constitueixen les famílies selvatanes de Miquel Sobirà i la seva dona Eironis, identificats a tres contractes¹¹⁶⁸, Ferrer Ermengol, també en tres contractes¹¹⁶⁹, dos d'ells obradors; o bé Guillem Negre i la seva dona Guillerma, amb 8 contractes¹¹⁷⁰.

Finalment, els grups familiars integrats dins dels estrats mitjans de la societat, aquells que tenen una certa estabilitat econòmica, encara que no prou grau de riquesa com per intervenir en aquest tipus d'operacions habitualment, poden ser localitzats tant a la part venedora com compradora. Dins d'aquest grup estarien integrats els menestrals i la gent d'oficis, com ara, teixidors com Pere Pelegrí, fill del difunt Pere Pelegrí i la seva dona Saurina, de la Selva del Camp, que ven els seus drets sobre un habitatge a aquesta població¹¹⁷¹; o Joan Rabassa, ferrer, amb la seva dona Saurina, de Valls, que venen un habitatge a la Selva del Camp¹¹⁷², encara que la seva presència a les fonts no és abundant.

¹¹⁶⁶ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1301, gener, 13); idem (1301, febrer, 7); Selva del Camp 1302, caixa 2, lligall 6 (1302, febrer, 20); Selva del Camp 1301-1302, caixa 2, lligall 5 (1302, març, 4); Selva del Camp 1303-1305, caixa 2, lligall 7 (1305, maig, 6); Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8 (1305, novembre, 2); idem (1306, febrer, 10); Selva del Camp 1307-1308, caixa 3, lligall 9 (1307, agost, 13); idem (1308, febrer, 6); Selva del Camp 1311-1313, caixa 4, lligall 14 (1312, juny, 6); Selva del Camp 1316-1317, caixa 4, lligall 16 (1316, setembre, 18); idem (1316, octubre, 26); Selva del Camp 1319-1320, caixa 5, lligall 17 (1319, octubre, 4)

¹¹⁶⁷ Selva del Camp 1311-1313, caixa 4, lligall 14 (1312, febrer, 24)

¹¹⁶⁸ Selva del Camp 1302, caixa 2, lligall 6 (1302, maig, 30); Selva del Camp 1307-1308, caixa 3, lligall 9 (1308, abril, 28); Selva del Camp 1308-1309, caixa 3, lligall 10 (1309, gener, 28)

¹¹⁶⁹ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1301, març, 15); Selva del Camp 1303-1305, caixa 2, lligall 7 (1304, març, 3); idem (1304, novembre, 23)

¹¹⁷⁰ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1300, gener, 19); idem (1300, maig, 4); Selva del Camp 1301-1302, caixa 2, lligall 5 (1302-gener, 21); idem (1302, febrer, 14); Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8 (1305, desembre, 7); idem 1306, març, 15); idem (1306, juny, 8); Selva del Camp 1316-1317, caixa 4, lligall 16 (1316, novembre, 16)

¹¹⁷¹ Selva del Camp 1301-1302, caixa 2, lligall 5 (1301, novembre, 27)

¹¹⁷² Selva del Camp 1301-1302, caixa 2, lligall 5 (1301, maig, 17)

Les referències a elements urbans que ajuden a contruir l'esquema urbanístic de cada població també apareixen en aquests contractes, encara que, com en els casos anteriors, les dades són certament escasses. Amb tot podem parlar d'habitatges que es troben a la plaça¹¹⁷³, el carrer dels Ollers¹¹⁷⁴, carrer Major¹¹⁷⁵, o el carrer dels Regomirs¹¹⁷⁶ a la Selva del Camp; o el carrer de Vilafranca¹¹⁷⁷ a Valls, per exemple.

2. L'objecte de transacció

Tot i que a diferència del mercat de la terra, el mercat immobiliari urbà és sensiblement inferior en quant a nombre de contractes i, en conseqüència quant a la diversificació i quantitat de dades que poden aportar, hem cregut convenient continuar mantenint, per al tractament i estudi de la informació que contenen, la divisió entre les dues grans vies d'accés a la disposició dels béns immobiliaris, tant agrícoles com urbans: els establiments i sotsestabliments, per una banda, i els contractes de compra-venda, per l'altra. Això és així perquè a la informació coincident a ambdós tipus d'instruments, és a dir els veïns que actuen com a part interessada i l'objecte del contracte bàsicament, s'ha d'afegir la diferent natura jurídica de cadascun d'aquests pactes, que en aquest capítol no serà tractada perquè és clarament coincident a tot allò que ja ha estat estudiat i analitzat en parlar del mercat de la terra. Aquestes diferències jurídiques són les que ens poden permetre conèixer la posició social i econòmica en què es poden trobar les parts en el moment de portar a terme la transacció, però també la situació de la finca urbana en sí mateixa o les càrregues emfitèutiques que li poden afectar, i com aquestes es poden constituir en elements que marquin les diferències entre les diferents transaccions.

2.1. Establiments i sotsestabliments d'habitatges

Si en parlar de la constitució d'establiments i sotsestabliments que tenien com a objecte tinences agrícoles ja fèiem menció constantment al fet d'escassetat d'informació sobre extensió o característiques de les tinences, aquesta informació, en el cas dels habitatges urbans és encara més limitada. En aquests contractes la descripció dels habitatges es limita a la coneguda fórmula "*de abisso ad celum*" i a dir que estan situats a una o altra vila i en certes ocasions, com hem vist els situen en una plaça o carrer determinat. Poc més afegeixen en aquest sentit. Hauríem de recórrer als inventaris sobre béns de persones difuntes per poder accedir a una informació més acurada ja que aquests documents relacionen tot el que hi ha a la casa, estança per estança i això ens podria facilitar el coneixement del tipus d'habitatge mig que podem trobar en aquestes poblacions.

¹¹⁷³ Selva del Camp 1313-1314, caixa 4, lligall 15 (1313, novembre, 17)

¹¹⁷⁴ Selva del Camp 1316-1317, caixa 4, lligall 16 (1317, abril, 9)

¹¹⁷⁵ Selva del Camp 1316-1317, caixa 4, lligall 16 (1316, octubre, 26)

¹¹⁷⁶ Selva del Camp 1302, caixa 2, lligall 6, (1302, octubre, 13)

¹¹⁷⁷ Valls, 1304, caixa 1, lligall, 7 (1304, octubre, 18)

Les dades que contenen els establiments i sotsestabliments són, en canvi, de tipus jurídic i econòmic i el seu estudi ens permet accedir, per altra banda, a una informació que no trobaríem als inventaris com pot ser les càrregues emfitèutiques de la tinença, la possible dificultat per accedir-hi a causa de l'elevat preu de l'entrada, o les condicions imposades pels atorgants per al lliure gaudiment del domini útil per part dels tinents (vegeu taules 65 a 67 de l'annex).

2.1.1. Període de transmissió del domini útil

Recordem que la data de formalització d'aquests i altres tipus de contractes, és una font d'informació important en un món que depèn bàsicament del resultat de les collites per poder, en primer lloc, garantir l'alimentació del grup familiar i si pot ser superar poc a poc el llindar de la pobresa en el límit del qual viu la majoria de la població i, en segon lloc, gràcies als beneficis dels excedents, accedir al mercat per a millorar la situació econòmica en què es trobi cada família i en determinants casos realitzar operacions que comportin l'increment del patrimoni familiar, un tipus d'actuació que pot arribar a evolucionar fins a l'extrem de permetre a les famílies integrades en els sectors més empobrits escalar algun esglau social que li permeti posicionar-se millor dins de l'entramat social i econòmic de la vila, sempre tenint en compte que els veïns tenen tots la mateixa situació jurídica. Així, la necessitat de transferir les tinençes en un període de temps determinat, per una banda, o bé la possibilitat d'adquirir-les, per una altra poden ser un indicador d'aquesta realitat econòmica i social.

Taula 113
Dates de constitució dels establiments/sotsestabliments de "domus" i "hospicis"

Mes	Alcover	Selva del Camp	Valls
Gener	17,66	14,82	12,50
Febrer	11,76	11,11	0,00
Març	17,66	7,41	12,50
Abril	0,00	3,70	0,00
Maig	11,76	3,70	12,50
Juny	0,00	3,70	0,00
Juliol	0,00	3,70	0,00
Agost	5,88	11,11	12,50
Setembre	0,00	14,82	25,00
Octubre	11,76	11,11	12,50
Novembre	11,76	7,41	12,50
Desembre	11,76	7,41	0,00

Si mantenim els criteris d'estudi establerts en els capítols relatius al mercat de la terra, la primera dada que podem observar és que, de la mateixa manera que passava al mercat de la terra, en el cas dels immobles urbans, tot i tractar-se d'un grup d'instruments froça inferior en xifres absolutes, també es concentren la majoria d'atorgaments d'establiments i sotsestabliments en el període de temps establert entre setembre i febrer (64,70% a Alcover, 66,68% a la Selva del Camp i 62,50% a Valls).

Seguint la línia de treball desenvolupada en anteriors apartats, hem de recordar que, en principi, els establiments estan integrats per norma general dins dels nivells de la pagesia benestant o com a mínim en els estadis corresponents als pagesos mitjans o la gent d'oficis,

de manera que el fet de formalitzar un contracte en un o altre període de temps, tenint en compte que es tracta d'un immoble urbà del qual no treu un rendiment com ho pot fer de la terra, en principi no els ha d'afectar, encara que sempre s'ha de tenir en compte la possibilitat de l'existència d'un moment de crisi dins del nucli familiar creat arran d'un moment d'incertesa econòmica a causa, per exemple, d'un període de males collites que pot obligar a les famílies a desprendre's d'alguna propietat, sobretot avançant l'hivern, durant aquells dies en què ja s'ha consumit el gra reservat com a excedent per a abastir les necessitats del grup.

Els nous tinents o emfiteutes, en canvi, generalment es troben situats en un estadi inferior al de l'establient, de manera que en aquest cas, sí que la incidència dels guanys obtinguts sobre les dues collites principals, cereal i vinya, i sobretot sobre els seus excedents, són els que els permeten accedir a aquest mercat, com al de la terra, preferentment durant aquests mesos que constitueixen aquell moment en què la situació econòmica de les unitats familiars més pobres es troba més enfortida. Si aquestes famílies aconseguen lligar una temporada de bons resultats al camp juntament amb altres operacions mercantils amb beneficis, poden començar a consolidar un cert patrimoni, encara que aquesta possible millora de les condicions de vida, que en els seus inicis ha de ser certament fràgil, també pot acabar en una ruïna econòmica i social si aquestes famílies no són prou fortes per fer front als cicles de males collites que periòdicament afecten el camp.

Per finalitzar aquest apartat, no hem de perdre de vista un altre fet prou important. Durant els mesos sobretot de juny i juliol, però també d'agost, les formalitzacions de contractes disminueixen fins al punt que en ocasions no tenim constància de cap document. Aquesta és una constant ja detectada en parlar del mercat de la terra que, com ja ha estat exposat, es deu sobretot a la necessitat de dedicar tots els esforços disponibles en el si del grup familiar per a dur a terme el procés de collida dels esplets dels cereals. I aquesta implicació és en un nivell tan elevat que tot sembla indicar que qualsevol altra activitat que el grup pugui desenvolupar es paralitza durant aquest període de temps. En canvi, en el mes de setembre, el propi de la collita de raïm, tot i que l'esforç que s'ha de dedicar és igualment important, sembla clar que el volum de la collita no necessita del mateix grau d'implicació ja que les fonts demostren com els camperols diversifiquen les seves activitats i duen a terme transmissions de béns immobles que afecten tant al mercat de la terra com a l'urbà, aprofitant que el dinamisme del mercat com a conseqüència del moment d'enfortiment econòmic de les famílies més afeblides que hi accedeixen gràcies als guanys de la collita de cereal.

2.1.2. El cens

La pensió fixada per a la transferència del domini útils dels habitatges urbans presenta una clara diferència amb els establiments i sotsestabliments atorgats relatius a finques agrícoles. Mentre que en aquestes últimes tinences es podia observar la coexistència entre censos en espècie o en metàl·lic i fins i tot mixtes, en el cas dels immobles urbans aquests censos són únicament monetaris. De fet la naturalesa mateixa del bé establert sembla deixar fora de

dubte la raó, per la qual la càrrega censal imposada en aquests contractes és únicament monetària: d'un habitatge no es pot extreure de cap manera un rendiment econòmic en espècie, per tant, l'establient s'assegura un benefici anual amb la imposició del cens monetari. Són com en el cas de l'agrer, censos d'importos molt diversos que van en els establiments i sotsestabliment atorgats a perpetuïtat des dels 7 diners a abonar per Sant Miquel¹¹⁷⁸, fins als 30 sous a satisfer durant la festa de Carnaval¹¹⁷⁹. Amb tot la immensa majoria són pensions censals no excessivament altes ja que més del 84% del total d'ells estan per sota dels 20 sous.

Respecte a les festivitats en que aquests imports han de ser abonats, també podem observar a la graella següent, com les festivitats més properes a aquells moments en què al mercat pot augmentar l'activitat com a fruit de la injecció econòmica que suposen els beneficis corresponents a les collites dels principals cultius.

Taula 114
Dates de satisfacció dels censos als establiments i sotsestabliments d'habitatges (%)

Data	Alcover	Selva del Camp	Valls
Santa Maria d'agost	25,00	4,00	---
Nadal	25,00	12,00	---
Sant Miquel	---	32,00	100,00
Santa Maria de setembre	6,25	0,00	---
Santa Maria de març	6,25	0,00	---
Tots Sants	12,50	8,00	---
Sant Pere i Feliu	6,25	8,00	---
Sant Andreu	6,25	4,00	---
Carnaval	6,25	20,00	---
Pasqua	6,25	0,00	---
Sant Joan	---	4,00	---
Sant Lluc	---	4,00	---
Pentecosta	---	4,00	---

Així, novament observem a Valls, com la festivitat de Sant Miquel patró de la vila, és la data decidida per a l'abonament dels censos, en els contractes dels quals tenim coneixement. Si a això li sumem el fet que també pel que fa a les tinences agrícoles la majoria dels contractes que tenen per a objecte tinences situades en el terme vallenc i que estan gravades amb l'obligació de satisfer una pensió censal anual, ho fan per aquesta festivitat, podem concloure que en aquest terme, aquest fet ja es pot començar a considerar clarament un costum acceptat per tots els veïns.

En canvi, tant a la Selva del Camp com a Alcover observem una certa diversitat, potser superior a aquella que hem constatat al mercat de la terra, encara que com és habitual les festes de Nadal, Santa Maria d'agost i Sant Miquel tornen a aglutinar la majoria dels censos. Recordem que Santa Maria d'agost, festa que se celebra el 15 d'agost és un moment en què totes les tasques relatives a la collita dels esplets cerealístics es pot donar per finalitzada i, en conseqüència els veïns d'aquestes poblacions poden fer front amb més garanties a les obligacions que tenen adquirides. Per altra banda, Sant Miquel, festivitat que se celebra el

¹¹⁷⁸ Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8 (1305, octubre, 15)

¹¹⁷⁹ Selva del Camp 133-1305, caixa 2, lligall 7 (1305, gener, 3)

30 de setembre és coincident amb el final de la verema i els trasllat del raïm als cellers per a l'elaboració del vi, de manera que en una població com la Selva del Camp, on la importància del vinyer ha estat plenament comprovada, és comprensible que aquesta data sigui la predominant ja que també coincideix amb un període de temps propici per a l'abonament de les pensions censals. Finalment, les festes nadalenques són aquelles en què es produeix la matança del porc, fet que obliga a les famílies a efectuar una despesa per a poder disposar d'almenys un porc, però per altra banda, són també els dies en què el vi novell es distribueix en el mercat, de manera que els pagesos poden obtenir beneficis amb la seva venda. En conseqüència, és evident que, tot i la diversificació de dates que hem pogut observar a poblacions com la Selva del Camp i Alcover, tant pel que fa a l'estudi dels censos establerts a les tinences agràries com el relatiu a les urbanes, el fet que l'obligació de satisfer aquesta càrrega emfitèutica quedi majoritàriament adscrita a tres festivitats que se situen en períodes de temps clarament relacionats amb aquelles dates en què els camperols es troben en millor disposició de fer front a les seves obligacions, ens porta finalment a concloure que, en el moment de formalitzar aquests establiments o sotsestabliments el censalista té molt en compte que el censatari ha de poder fer front a aquesta despesa de manera que, de manera general se l'afavoreix fixant la data del pagament en un d'aquests tres dies, amb predomini però de Santa Maria d'agost i Sant Miquel.

Finalment, no volem donar per acabat aquest apartat sense fer referència a la peculiaritat observada a la vila de la Selva del Camp respecte a la clara diferenciació que es fa entre *hospicium* i *domos*. Entenem que si tenim en compte que, en principi, *l'hospicium* seria un conjunt d'habitatges molt més complert que el denominació comuna de *domos*, aquest hauria de ser un dels factors que s'hauria de reflectir en el moment d'establir les condicions de transmissió de la tenença i més concretament l'import de la pensió censal. Tanmateix, un cop comprovada la informació aportada per les fonts, aquesta teoria no es pot donar per vàlida ja que podem observar com, per exemple, el cens més elevat que es pacta per a un *hospicium* és de 15 sous per la festa dels Sants Pere i Feliu¹¹⁸⁰, mentre que els relatius a les *domos* es situen en valors de 27 sous per Nadal¹¹⁸¹, en el cas de sotsestabliments a perpetuïtat o fins i tot 120 sous pels tres anys que dura un sotsestabliment a termini¹¹⁸². Així doncs, novament i com en el cas de les tinences agràries, ha d'haver molts factors a tenir en compte en el moment d'establir les condicions d'un establiment o sotsestabliment d'una finca urbana, la grandària, estat, ocupació, càrregues emfitèutiques, situació dins del nucli de la vila, etc. de manera que aquesta diferenciació de conceptes, en aquest cas, seria més aviat nominal.

¹¹⁸⁰ Selva del Camp 1307-1308, caixa 3, lligall 9 (1307, setembre, 28)

¹¹⁸¹ Selva del Camp 1307-1308, caixa 3, lligall 9 (1307, desembre, 29)

¹¹⁸² Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1300, abril, 21)

2.1.3. L'entrada i altres càrregues emfitèutiques

Una de les obligacions del nou tinent en prendre possessió del domini útil de la cosa establerta dels establiments i sotsestabliments, és la satisfacció del preu de l'entrada que, com sabem, a les nostres fonts està present de manera general en aquells instruments atorgats a perpetuïtat però no així en l'escàs nombre de documents que es formalitzen per un període de temps determinat. En aquests últims, en el cas dels habitatges, només tenim constància en un d'ells. Es tracta del sotsestabliment d'una casa contigua al seu hospici, que el donador, Arnau de Vallcurva atorga a la seva germana Gerarda Montoliu durant tota la seva vida, amb la condició que aboni una entrada de 12 diners i una pensió anual de 2 sous per la Pentecosta¹¹⁸³. En canvi, als altres dos contractes atorgats a termini, per tres anys concretament només tenim constància de l'obligació de satisfer un cens global, en aquests casos potser dels més elevats amb 120 sous¹¹⁸⁴ i 64 sous¹¹⁸⁵ respectivament per al temps de durada de l'acord.

Com sabem, tradicionalment s'ha considerat que una entrada baixa correspon a una pensió censal elevada, mentre que una entrada elevada enmascararia una compra a efectes pràctics amb la conseqüència de l'abonament d'un cens més aviat simbòlic. Amb tot, tal i com ja ha quedat demostrat al mercat de la terra, aquesta premissa no sempre és coincident perquè, com s'ha anat reiterant contínuament, són molts els aspectes a tenir en compte en la transmissió d'un immoble, ja sigui d'ús urbà o agrícola, i la majoria d'ells no estan reflectits a les fonts. Així, en el petit nombre d'establiments i sotsestabliments que afecten als habitatges d'aquestes poblacions, també trobem algun exemple que reproduïx d'alguna manera aquest esquema amb imports relatius a entrades certament baixos als que corresponen censos més elevats, com per exemple, el sotsestabliment d'un habitatge a la Selva del Camp que abona una entrada d'un parell de gallines i ha de satisfer una pensó censal de 27 sous per Nadal¹¹⁸⁶. I a la inversa, entrades molt elevades amb censos en comparació relativament baixos, com és el cas d'un habitatge a la vila d'Alcover que s'estableix amb l'obligació d'abonar una entrada de 155 sous i un cens anual per Nadal de 10 sous¹¹⁸⁷; o bé a Valls, un altre establiment amb una entrada de 100 sous i una pensió censal de 10 sous per Sant Miquel¹¹⁸⁸; o finalment la més elevada, un sotsestabliment a la Selva del Camp en el qual s'abonen 280 sous d'entrada i s'ha de pagar un cens de 20 sous per Carnaval¹¹⁸⁹. Amb tot, malgrat aquests exemples, com es pot observar a les graelles corresponents, els imports corresponents tant a l'entrada com al cens emfitèutic es mouen

¹¹⁸³ Selva del Camp 1311-1313, caixa 4, lligall 14 (1312, març, 10)

¹¹⁸⁴ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1300, abril, 21)

¹¹⁸⁵ Alcover 1306-1311, caixa 7, lligall 116 (1311, novembre, 20)

¹¹⁸⁶ Selva del Camp 1307-1308, caixa 3, lligall 9 (1307, desembre, 29)

¹¹⁸⁷ Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1314, desembre, 24)

¹¹⁸⁸ Valls, 1302, caixa 1, lligall 6 (1302, gener, 17)

¹¹⁸⁹ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1300, febrer, 19)

en una forquilla ben diversa en la qual hi ha entrades de 10 sous amb censos de 10 sous¹¹⁹⁰ o 12 sous¹¹⁹¹ a abonar el dia de la festa de Sant Miquel, o bé 12 diners d'entrada i 2 sous per la Pentecosta¹¹⁹².

Pel que fa a la resta de drets emfitèutics, les fonts, tot i l'escassetat de dates, ens permeten confirmar de nou el tipus de senyoriu existent tant a Alcover com, en aquest cas al propi municipi vallenc, el territori propi de Valls (recordem que la universitat valenca està conformada per la unió d'una sèrie de territoris en els quals s'exerceixen diferents tipus de senyoriu). És tracta, com sabem d'un senyoriu jurisdiccional en el qual com a resultat de les condicions rebudes pels habitants a partir de les cartes de poblament del territori, els vilatans poden gaudir de les seves propietats, tant agrícoles com urbanes, en domini ple. Així, fruit d'aquest dret, en els establiments d'habitatges d'Alcover i Valls, els veïns d'aquestes poblacions es reserven entre altres drets emfitèutics el lluíisme¹¹⁹³, un dret que només es pot exigir en cas de gaudir aquest tipus de domini i que en el cas de la Selva del Camp, en ser un senyoriu territorial, només pot exigir el senyor de la vila.

Finalment, la gradació de titulars, un element clarament present en el mercat de la terra, també es pot localitzar en el mercat urbà, amb exemples com ara:

- El sotsestabliment d'un habitatge a Valls que els atorgants ja tenen per la Capellania de Bertomeu Pla que és qui té dret al lluíisme. El nou tinent, un sarraí anomenat Brafim Torroella, haurà d'abonar una pensió censal anual de 5 sous per Sant Miquel als sotsestabliments, els quals es faran càrrec de continuar satisfent la pensió censal a la dita Capellania¹¹⁹⁴
- El sotsestabliment d'un habitatge a la Selva del Camp que ja té l'obligació prèvia de satisfer un cens a Ramon Miquel, de manera que el nou tinent haurà de satisfer el cens de l'atorgant 4 sous per Sant Lluç, a més dels 5 sous al dit Ramon¹¹⁹⁵
- El sotsestabliment d'un habitatge a Alcover en el qual ja hi ha unes càrregues censals prèvies a favor del titular del domini directe que és Guillem Jover. Així el nou tinent haurà de satisfer el cens a l'atorgant, 8 sous per Santa Maria d'agost, a banda del propi a Guillem Jover que és qui ostenta el dret a reclamar el lluíisme¹¹⁹⁶.

¹¹⁹⁰ Selva del Camp 1316-1317, caixa 4, lligall 16 (1317, febrer, 24)

¹¹⁹¹ Valls 1319-1320, caixa 2, lligall 13b) (1320, març, 24)

¹¹⁹² Selva del Camp 1311-1313, caixa 4, lligall 14 (1312, març, 10)

¹¹⁹³ Valls 1304, caixa 1, lligall 7 (1304, octubre, 18); Alcover 1316, 1317, caixa 8, lligall 120 (1316, desembre, 14)

¹¹⁹⁴ Valls 1306, caixa 1, lligall 8 (1306, setembre, 7)

¹¹⁹⁵ Selva del Camp 1307-1308, caixa 3, lligall 9 (1308, març, 9)

¹¹⁹⁶ Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1315, març, 14)

2.2. Compra-venda d'habitatges

El volum de documentació que tenim sobre contractes de compra-venda d'habitatges és força més elevat que el relatiu als establiments i sotsestabliments, tot i que no arriba al volum en xifres absolutes del mercat de la terra, molt més dinàmic i amb molts més instruments per analitzar. Amb tot, la diversa tipologia d'aquests contractes ens permet establir una sèrie de comparacions quant a preus i càrregues emfitèutiques, treballant les dades de manera similar a com ho vam fer en el capítol relatiu a les tinences agrícoles amb l'objectiu de comprovar de la diferent afectació de les càrregues censals quan n'hi ha sobre l'import final de l'alienació, encara que sempre hem de tenir present la diversitat de factors tant físics com humans, que poden afectar a aquesta transferència i dels quals no tenim notícia documental.

2.2.1. Habitatges en domini ple

La compra-venda d'habitatges en domini ple, com sabem, només es possible a les universitat d'Alcover i la vila de Valls¹¹⁹⁷(vegeu taules 68 i 69 de l'annex). En ser la Selva del Camp un senyoriu territorial, els veïns no poden alienar finques agrícoles o urbanes en domini ple, perquè el titular del domini directe és el senyor de la vila. Ara bé, aquesta situació donarà peu a un fet singular que ja vam començar a entreveure en analitzar els contractes de compra-venda de parcel·les agrícoles i que ara, en el mercat immobiliari urbà es podrà percebre amb més claredat.

Continuant amb l'esquema de treball ja introduït en el mercat de la terra, analitzem aquests contractes des de diferents punts de vista per poder reconstruir tant els aspectes econòmics com jurídics i socials que afecten a les diferents viles estudiades. Així treballem els períodes d'alienació dels habitatges, l'import final del preu de venda, les càrregues emfitèutiques que en el cas de l'alienació parcial de dominis i l'afectació final d'aquestes càrregues en la valoració de la tinença.

a) Període d'alienació

Els habitatges en domini ple s'alienen en línies generals en els períodes de temps que coincideixen amb les dates en què els vilatans tenen més disponibilitat econòmica per a realitzar inversions, fet aquest que, com sabem és molt important sobretot per aquelles unitats familiars que tenen una posició econòmica més afeblida, encara que com sempre pot haver circumstàncies particulars.

¹¹⁹⁷ Pel que fa a Valls, només examinem els documents relatius al seu nucli urbà i la part particular del seu territori que és senyoriu jurisdiccional en ser el nucli d'habitatge concentrat que s'ha desenvolupat amb claredat dins del territori de la universitat valenciana.

Taula 115
Període d'alienació dels habitatges en domini ple (%)

Mes	Alcover	Valls
Gener	7,69	0,00
Febrer	7,69	0,00
Març	5,13	12,50
Abril	10,26	25,00
Maig	7,69	0,00
Juny	2,56	12,50
Juliol	2,56	0,00
Agost	20,52	25,00
Setembre	20,52	0,00
Octubre	7,69	12,50
Novembre	2,56	12,50
Desembre	5,13	0,00

Encara que hem de tenir en compte les dificultats ja exposades sobre la documentació de la universitat valenciana, de la qual el nombre d'instruments és escàs, arran de l'estudi de les xifres de la graella precedent podem comprovar de nou com a Alcover, tot i que la formalització d'aquestes alienacions s'estenen al llarg de tot l'any, més del 40% dels contractes es materialitzen entre els mesos d'agost i setembre, aquells immediatament posteriors a la collita cerealista i, en conseqüència quan els vilatans disposen de diners per invertir. Amb tot, en aquesta ocasió l'objecte de venda no és una tinença agrícola a la qual s'han de dedicar esforços materials i econòmics, de manera que aquests no són factors a tenir en compte en el moment de decidir alienar un habitatge, i tampoc no hi ha cap impediment per a que les vendes es distribueixen al llarg de l'any i s'intensifiquen en aquell període de l'any en què en el mercat circula més diners. Tot i això, sí que podem observar de nou com les tasques relatives a la recollida dels esplets, clarament centrades en els mesos de juny i juliol a Alcover, redueixen dràsticament la resta d'activitats de les famílies camperoles ja que la seva atenció està centrada en la sega dels camps.

Així mateix, el calendari de pagès també influeix en l'economia familiar ja que durant la primavera, els mesos en els quals els camps encara no poden ser segats i els recursos de les famílies es van esgotant, observem un cert augment de la formalització de contractes que, en aquest cas, afectaria a les famílies més febles des del punt de vista econòmic ja no estarien en disposició de comprar, sinó que en ocasions es veurien obligades a vendre per fer front a les necessitats més bàsiques. Les xifres relatives a Valls, tot i que escasses, en general també tendeixen a confirmar aquestes dades, encara que destaca com a particularitat el repunt de contractació durant el mes de juny, possiblement perquè les tasques de sega del cereal comenci unes setmanes més tard en aquesta població.

b) Els preus

Els imports sobre habitatges en domini ple ofereixen un ventall ben ampli que va des dels 48 sous¹¹⁹⁸, com a import més baix, fins als 900 sous¹¹⁹⁹, com a import més elevat, a la vila

¹¹⁹⁸ Alcover 1316-1317, caixa 8, lligall 120 (1316, setembre, 30)

¹¹⁹⁹ Alcover 1313-1314, caixa 8, lligall 117 (1313, novembre, 25)

d'Alcover; o està en una forquilla entre 54 sous¹²⁰⁰ i 1200 sous¹²⁰¹ pel que fa a la vila de Valls. Amb tot, en línies generals les finques urbanes que s'alienen en domini ple, tendeixen a establir preus certament elevats, sobretot si els comparem amb aquells que havíem obtingut per a aquest tipus de domini, però d'ús agrícola.

Taula 116
Preu de venda d'habitatges en domini ple Alcover i Valls (%)

Preu (sous)	Alcover	Valls
-50	0,00	0,00
50-99	7,32	28,58
100-149	21,95	14,28
150-199	4,88	0,00
200-249	9,76	14,28
250-299	4,88	14,28
300-349	14,63	0,00
350-399	4,88	0,00
400-449	12,20	0,00
+450	19,50	28,58

A partir dels percentatges inserits en aquesta graella, el primer observem que hi ha una clara diferència de valoració entre les finques urbanes, i més concretament habitatges, i les terres de conreu, sempre tenint en compte que aquesta comparativa es fa entre propietats en domini ple. Així, d'acord amb les dades de què disposem, en el mercat immobiliari dels habitatges, els immobles que s'alienen per imports superiors als 350 sous són més del 36% del total pel que fa a Alcover i més del 28% respecte a Valls (on la documentació es redueix únicament a set instruments). En canvi, en el mercat de la terra alcoverenc, pel que fa al vinyer, el cultiu més preuat, aquesta franja únicament afecta al 16,66% dels contractes i, respecte al monocultiu de cereal, no arriba al 14%. Únicament les alienacions del domini ple dels horts s'aproxima amb gairebé el 28% del total de contractes amb imports de venda de 350 sous o superiors. Respecte a Valls, només podem comparar aquests percentatges amb els relatius al conreu de cereal que també és inferior ja que no arriba al 23%.

Per altra banda, si comparem les dades corresponents a les vendes realitzades per imports més baixos, el primer que destaquem és el fet que no coneixem cap alienació realitzada per un import inferior a 50 sous, cosa que sí que passa en el mercat de la terra, on sí que documentem instruments en els quals es fixa un import de venda situat en aquesta franja. Així mateix, si ampliem la forquilla i la situem en preus finals per sota dels 150 sous, observem que la diferència de valoració és encara més significativa perquè, respecte al conreu del monocultiu de cereal a Alcover el percentatge arriba fins al 72% i a Valls supera el 54%, mentre que quan aquestes transaccions afecten els habitatges, els percentatges es redueixen fins a gairebé el 30% a Alcover i el 28,58% a Valls.

Amb tot, com ja vam comprovar en estudiar el mercat de la terra, també aquí les diferències de preu entre els habitatges en una mateixa població són clares, com ja hem indicat a l'inici de l'apartat, de manera que es fa evident que són molts els elements a tenir en compte en el

¹²⁰⁰ Valls 1316, caixa 2, lligall 12b) (1316, agost,3)

¹²⁰¹ Valls 1316, caixa 2, lligall 12b) (1316, agost, 27)

moment de vendre un habitatge (grandària, nombre d'estances, estat de l'edifici, situació dins de la vila, càrregues emfitèutiques,...) i no tots es manifesten per escrit en el moment de formalitzar el contracte a l'escrivania local, encara que, en el cas de les estances i grandària de les cases, sí que els inventaris post-mortem són una font interessant d'estudi.

La informació continguda en aquests contractes no ofereix dades complementàries que ens permetin tenir un millor coneixement tant de la manera en què els actors intervenen en el mercat urbà, o bé sobre la valoració de les finques de manera que, com en el cas del mercat de la terra, es fa necessari l'estudi comparatiu de les alienacions d'habitatges afectats per càrregues emfitèutiques per tal de poder tenir un coneixement més compresiu sobre el tema.

2.2.2. Habitatges en domini franc i lliure de cens

A diferència d'Alcover i Valls, en ser la Selva del Camp un senyoriu territorial, aquest tipus d'alienació, com ja vam veure en parlar del mercat de la terra, adquireix una certa importància per als selvatans ja que la possessió d'aquest tipus de tinença vindria a substituir allò que en les dues poblacions veïnes seria la transferència d'un domini ple. Així, en aquest apartat, el contrapunt el donarien tant Valls com Alcover, viles on, com hem vist en tractar el mercat de la terra, aquest tipus de contracte no té el mateix grau d'importància, almenys pel que fa al volum de vendes realitzades a l'empara d'aquesta figura jurídica. Tant és així, que en el cas del mercat immobiliari urbà, aquest tipus de contracte es pot considerar com a inexistent, almenys pel que fa al període de temps estudiat ja que no hem localitzat cap contracte d'aquestes característiques que tingui com a objecte un immoble urbà situat a la vila d'Alcover o a la de Valls.

En conseqüència, dins del mercat immobiliari urbà podem entendre, encara amb més claredat, que aquest tipus de contracte arriba a ser un substitut de la compra-venda de domini ple en aquells territoris on aquest no pot existir en tractar-se de senyorius territorials. Caldrà veure, però, i és el que ens disposem a analitzar tot seguit, si aquesta substitució s'estén a tots els àmbits materials del document notarial o només es concreta en l'aspecte formal.

a) Període d'alienació

Com sabem les alienacions relatives a habitatges a la Selva del Camp (vegeu taules 70 i 71 de l'annex) diferencien entre les *domus* i els *hospicium*. Tanmateix, per realitzar la graella corresponent al període d'alienació no hem fet aquesta distinció atès que considerem que, en aquest cas, no es tracta d'un fet relevant.

Taula 117
Període d'alienació dels habitatges francs i lliures de cens Selva del Camp (%)

Mes	%
Gener	15,00
Febrer	13,75
Març	13,75
Abril	3,75
Maig	10,00
Juny	2,50
Juliol	7,50
Agost	3,75
Setembre	6,25
Octubre	10,00
Novembre	10,00
Desembre	3,75

Aquestes dades novament demostren com durant el mes de juny l'activitat a l'escrivania selvatana disminueix clarament i que aquest no és un fet aïllat que se circumscriu únicament al sector agrari, sinó que envolta totes les activitats de la vida quotidiana dels vilatans que clarament durant aquests dies centren els seus esforços en les tasques pròpies de la collita del cereal, demostrant novament de quina manera influeix el calendari agrícola a les famílies camptarragonines. En canvi, pel que fa a la resta de mesos, veiem que l'activitat amb petites oscil·lacions durant els mesos d'abril, agost o desembre, es manté constant, fet aquests com ja hem comentat lògic si tenim en compte que el bé que aquí es transfereix no és un agrer al qual s'han de dedicar una sèrie d'esforços que donaran uns beneficis.

b) Els preus

Com sabem en aquest apartat únicament estudiem contractes d'alienacions d'habitatges situats en el terme selvatà. No són propietats en domini ple, ja que el titular del domini directe de la població i el seu territori és el senyor de la vila, però tampoc, en virtut de les disposicions de la carta de poblament selvatana estan afectades amb l'obligació de satisfer una pensió censal al titular del domini directe, de manera que en termes estrictament emfitèutics són la resta de drets d'aquest titular, com ara el lluïsmo, l'empara o la fadiga, els que afecten la tinença i poden influir en l'establiment de l'import final de l'alienació. Ara bé, com la Selva del Camp és un territori on la figura del domini ple és inexistent si no es concentra en mans de la pabordia, hem d'entendre que per als veïns de la població, en ser el mercat immobiliari urbà de caràcter marcadament més local que el relatiu al mercat de la terra, l'alienació de les tinençes franques i lliures omplirà aquest buit.

Taula 118
Preu de venda d'habitatges francs i lliures de cens a la Selva del Camp (%)

Preu (sous)	%
-50	0,00
50-99	7,50
100-149	11,25
150-199	5,00
200-249	6,25
250-299	11,25
300-349	7,50
350-399	7,50
400-449	3,75
+450	40,00

Aquestes dades estan tractades globalment, amb la inclusió de tots els habitatges independentment de la denominació formal que reben ja, com veurem a continuació, els preus de venda desmenteixen la suposició que els hospicis en principi edificis més grans siguin en el seu conjunt més valuosos en termes de preu de mercat que la resta de vivendes que serien poc més que un grup d'estances.

Respecte als imports de venda en concret, veiem com la hipòtesi que hem anat plantejant al llarg d'aquest estudi, tant pel que fa al mercat de la terra com ara el propi dels habitatges, a la Selva del Camp la figura jurídica del domini ple es veu substituïda a efecte pràctics i materials per la de la tinença franca i lliure de cens. De fet, els preus fixats per aquestes tinences no només segueixen la tendència ja observada per a les propietats en domini ple, sinó que la superen amb escreix ja que, como podem comprovar els percentatges relatius a la franja més elevada, la relativa als imports superiors a 450 sous és del 40% del total i dins d'aquest grup hi ha un subgrup de contractes que representarien el 8,75% del total d'instruments analitzats (7 documents de 80 estudiats) els preus de venda dels qual superen els 1000 sous, essent el més elevat de 1720 sous¹²⁰². Així mateix, també cal deixar constància que al contrari del que podríem suposar, aquestes quantitats no correponent a preus de venda d'hospicis (només un s'integra en aquest grup amb un import de venda de 1060 sous¹²⁰³), sinó d'habitatges en general de manera que aquesta és una nova dada que confirma que aquesta diferenciació és clarament nominal, i que són altres els factors a tenir en compte en el moment de formalitzar l'alienació.

Així mateix, pel que fa a les tinences que s'alienen per imports més baixos, novament trobem coincidències amb les alienacions d'habitatges en domini ple, ja que no tenim imports inferiors als 50 sous i si augmentem la franja fins a arribar als 150 sous, aquests percentatges no arriben al 20%, una xifra que en aquest cas es inferior a les anteriors.

Finalment, si comparem aquestes dades amb les relatives al mercat de la terra selvatà, també trobem que la informació és coincident amb la pròpia dels immobles alcoverencs i vallencs. Els habitatges tenen un valor econòmic superior a les tinences agrícoles. Així, aproximadament un 87% dels vinyers francs i lliures de cens s'alienen per imports inferiors als 150 sous, mentre que les tinences franques i lliures de cens relatives als monocultiu de cereal encara estan menys valorades ja que més del 70% dels seus preus de venda se situen per sota dels 100 sous i només els horts tenen un preu de mercat superior a la resta de tinences encara que no s'apropa al valor dels immobles urbans ja que gairebé la meitat de les transaccions tenen com a preu final un import situat a la franja entre els 100 i els 149 sous.

¹²⁰² Selva del Camp 1313-1314, caixa 4, lligall 15 (1314, gener, 8)

¹²⁰³ Selva del Camp 1316-1317, caixa 4, lligall 16 (1317, gener, 7)

2.2.3. Habitatges gravats amb pensió censal

D'acord amb la línia d'investigació del mercat de la terra, en aquest tipus de contractes situem la materialització del dret d'alienació o transmissió del bé emfitèutic que té el titular del domini útil d'una tinença, en aquest cas un habitatge el qual és producte un establiment o sotestabliment dut a terme prèviament o fins i tot una venda de revéssejat, encara que també hem de tenir en compte que aquest domini útil pot haver anat passant de mà en mà en virtut de diferents contractes de compra-venda, de manera que per norma general, es fa molt difícil localitzar el contracte d'origen. En aquesta ocasió aquest és un tipus de contracte comú a les tres poblacions camptarragonines objecte del nostre estudi (vegeu taules 72 a 75 de l'annex), encara que hem de recordar que en el cas selvatà, els venedors no seran els titulars del domini directe en ser aquesta vila un senyoriu territorials, a diferència d'Alcover, un territori de senyoriu jurisdiccional i Valls, on gran part de la universitat valença i, sobretot la part corresponent al nucli de Valls pròpiament dit també ho és.

a) Període d'alienació

Els vilatans formalitzen els seus contractes de compra-venda d'aquest tipus de tinences en diferents moments de l'any, tal i com queda reflectit en la graella següent, en la qual, pel que fa a la Selva del Camp hem tornat a agrupar els immobles independentment de la diferent denominació que reben.

Taula 119
Període d'alienació dels habitatges gravats amb pensió censal (%)

Mes	Alcover	Selva	Valls
Gener	5,00	10,13	5,00
Febrer	12,50	10,13	0,00
Març	7,50	8,87	5,00
Abril	5,00	11,39	15,00
Maig	15,00	3,80	20,00
Juny	0,00	0,00	10,00
Juliol	0,00	7,59	10,00
Agost	7,50	10,13	5,00
Setembre	25,00	5,06	10,00
Octubre	7,50	17,72	10,00
Novembre	2,50	7,59	10,00
Desembre	12,50	7,59	0,00

Així, sense voler ser reiteratiu, hem de tornar a assenyalar com el calendari de pagès incideix i sobretot les tasques relatives a la collita del cereal incideixen clarament en la voluntat dels camperols a la Selva del Camp i Alcover ja que centren els seus esforços en aquesta activitat durant el mes de juny i potser part de juliol (sempre depenent de l'estat de maduració del fruit), mentre que a Valls, aquest no sembla ser un element diferenciador en l'alienació d'aquest tipus d'immobles. Per altra banda, pel que fa a la resta de l'any comprovem de nou com els contractes es van materialitzant al llarg de l'any tot i que podem observar petits repunts durant el mes de setembre a Alcover i agost i octubre a la Selva del Camp que podem interpretar com la conseqüència de la injecció econòmica que suposa per a les famílies camperoles el poder gaudir dels beneficis produïts per la collita i els seus excedents.

Finalment, respecte al període de la primavera, encara que no descartem alienacions producte de problemes econòmics derivats de les necessitats d'autoabastiment del nucli familiar, creiem que aquest no haurà de ser el cas general perquè l'alienació del domini útil d'una tinença gravada amb cens, en el cas de famílies camperoles que només tenen aquest habitatge els pot suposar el trobar-se sense un sostre i anar de cap als estrats més baixos de la societat, aquells que ja no tenen reflex a les nostres fonts perquè són famílies sota el llindar de la pobresa que no poden accedir al mercat ni de la terra ni de l'habitatge. Així doncs, en el cas del mercat immobiliari urbà, ens inclinem a pensar que la intervenció dels actors fluctua al llarg de l'any en funció de l'oferta i la demanda amb només uns mesos, juny i juliol on clarament els interessos econòmics se centren en les tasques agrícoles.

b) Els preus

El fet que aquest tipus de tinences urbanes s'alienin amb una sèrie de càrregues emfitèutiques i més concretament una pensió censal, ha de ser un dels factors de més pes a ser considerat en el moment en que les parts pactin el preu final de la vivenda, de manera que en aquest cas, com ja va passar al mercat de la terra, hem de trobar imports en comparació més baixos als relatius a les vendes en domini ple o franques i lliures de cens. Ara bé, l'interrogant que s'ens planteja és quin és el grau d'afectació.

Taula 120
Preu de venda d'habitatges gravats amb pensió censal (%)

Preu (sous)	Alcover	Selva	Valls
-50	23,08	18,99	25,00
50-99	30,77	21,52	10,00
100-149	15,38	26,58	40,00
150-199	2,56	2,53	5,00
200-249	10,26	7,59	10,00
250-299	0,00	2,53	0,00
300-349	0,00	6,33	5,00
350-399	2,56	3,80	5,00
400-449	10,26	3,80	0,00
+450	5,13	6,33	0,00

Arran de l'observació de les dades inserides a la graella precedent, comprovem com, de la mateixa manera que en el mercat de la terra, el fet que l'objecte d'alienació estigui carregat amb l'obligació de la satisfacció d'un cens emfitèutic és un dels factors principals en el moment de negociar el preu final de la venda que a totes llums és certament inferior. Així veiem com, a diferència de les alienacions que afecten a habitatges en domini ple o francs i lliures de cens, per primera vegada trobem imports de venda inferiors als 50 sous a les tres poblacions estudiades i no pas amb percentatges testimonials. Tanmateix, encara que els preus de venda sobre aquest tipus de tinença són inferiors, els habitatges continuen tenint més valor que les tinences agrícoles, on només les xifres relatives als vinyers s'aproximarien als percentatges dels habitatges urbans amb l'alienació de gairebé el 51% de les tinences a Alcover i el 58% a la Selva del Camp per imports inferiors als 100 sous. En canvi, les transaccions relatives als camps de cereal (Alcover 74% , la Selva del Camp 90% i

Valls amb més del 77%) o les tinences hortolanes (Alcover 80% i la Selva del Camp 88%), demostren de nou les diferències de valoració.

Així mateix, tal i com passava en el mercat de la terra, encara que en línies generals hem de suposar que un preu de venda baix pot ser degut a una càrrega censal important, aquesta no és una regla que es reproduïxi amb regularitat tal i com hem pogut comprovar per exemple a Alcover on identifiquem dos alienacions per un import de 30 sous però amb l'obligació de satisfer una d'elles 16 diners anuals¹²⁰⁴ i l'altra 4 sous¹²⁰⁵; o a la Selva del Camp, amb dues alienacions per imports de 20 sous però amb càrregues censals ben diferents, 16 diners¹²⁰⁶ i 4 sous¹²⁰⁷ respectivament. I és aquest punt el que confirma el fet que la càrrega censal és un factor a tenir en compte i certament molt important, ja que si ampliem la franja de preus fins englobar tots els imports inferiors a 150 sous, aquests percentatges s'incrementen notablement amb xifres que se situen entre el 67% de la Selva del Camp i el 75% de Valls, de manera que donen un gir de 180 graus respecte als imports de venda quan no existeix l'obligació de satisfer un cens emfitèutic.

Per altra banda, aquestes oscil·lacions no només es reproduïxen a les franjes inferiors de preus, sinó que també les podem trobar en aquelles que s'alienen per imports més elevats com, per exemple a la vila d'Alcover on localitzem una alienació per un import de 23 sous¹²⁰⁸ que ha de satisfer una pensió censal de 2 sous i en contraposició una altra venda per un import de 230 sous¹²⁰⁹ que ha de satisfer el mateix import com a cens emfitèutic. Així mateix, tot i la clara disminució del valor d'aquest tipus d'habitatges també identifiquem transmissions del domini útil mitjançant aquest tipus de fórmula jurídica per imports de 1100 sous¹²¹⁰ a Alcover o bé 1000 sous¹²¹¹ a la Selva del Camp, població on el preu de venda més baix que hem identificat és de 5 sous¹²¹². Aquesta disparitat permet confirmar, de nou, la importància de la càrrega censal com a element a tenir en compte en el moment de pactar el preu final de la tinença, encara que tot indica que no és l'únic aspecte a tenir en compte en el moment de la negociació.

Finalment, volem destacar que novament pel que fa a la vila de la Selva del Camp hem decidit fer un tractament inclusiu de les dades independentment del concepte nominal de les

¹²⁰⁴ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1305, gener, 1)

¹²⁰⁵ Alcover 1306-1311, caixa 7, lligall 116 (1309, març, 10)

¹²⁰⁶ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1300, gener, 24)

¹²⁰⁷ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1300, febrer, 23)

¹²⁰⁸ Alcover 1302-1305, caixa 2, lligall 115 (1305, febrer, 4)

¹²⁰⁹ Alcover 1313-1314, caixa 8, lligall 117 (1313, octubre, 31)

¹²¹⁰ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1304, març, 12)

¹²¹¹ Selva del Camp 1319-1320, caixa 5, lligall 17 (1319, octubre, 1)

¹²¹² Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8 (1305, octubre, 24)

tinences transferides perquè en el cas concret de l'alienació d'aquest tipus de tinença, encara queda més clar que la diferenciació entre *hopicium* i *domum* és nominal ja que els preus que documentem per al primer tipus d'habitatges oscil·len entre els 40 sous¹²¹³ i els 320 sous¹²¹⁴ sense cap aspecte especial a destacar sobre els censos emfitèutics.

c) El cens i altres càrregues emfitèutiques

La pensió censal a satisfer és en el cas en què tenim dades sempre en metàl·lic, tal i com ja hem vigut observant, un fet lògic a més si tenim en compte que s'està transferint el domini útil d'una vivenda o un grup de vivendes. Tanmateix, hem de deixar constància que en un petit grup de contractes, no es facilita la dada i únicament es menciona el fet que la tinença està sota cens d'un altre titular que, normalment, en el cas de Valls i Alcover és el titular del domini directe, fet que també observem a la Selva del Camp quan aquest és el paborde i la tinença que s'aliena es troba a la vilanova¹²¹⁵. Incidim en aquest cas novament en el fet que la nostra font d'estudi són llibres de notes on s'insereixen apunts que posteriorment es reflectiran d'una manera més acurada en el document final, de manera que sovint són moltes les dades que s'obvien, sobretot si el notari en té un clar coneixement.

Per altra banda, a Valls, també tenim un petit nombre de contractes en els quals no s'esmenta l'obligació de satisfer una pensió censal, encara que sí que es fa constar qui és el titular del domini directe de la tinença a transferir. En aquest cas, no creiem que aquests instruments s'hagin d'integrar dins del grup d'alienacions de tinences franques i lliures de cens ja que no hi ha cap menció explícita a que la tinença sigui franca, com ja vam veure en tractar el capítol del mercat de la terra. Així doncs, tenim en compte aquest fet i encara que no podem assegurar si hi ha cens i aquest quin és, hem optat per incloure'ls en aquest apartat.

Respecte a la data en què aquestes pensions s'han de satisfer, les fonts no sempre la faciliten. De fet per a Valls, només la tenim documentada en un sol contracte i, com era de suposar en aquesta vila, es tracta de la festivitat de Sant Miquel¹²¹⁶, encara que hem de tenir en compte que en aquesta terme, on gairebé totes les tinences que han de satisfer una pensió censal ho fan per Sant Miquel aquesta pot ser una informació que en el cas d'aquest tipus d'alienacions el notari pot obviar perquè en té coneixement. Pel que fa a Alcover i la Selva del Camp, a partir del tractament de les dades de què disposem, trobem algun element diferenciador.

¹²¹³ Selva del Camp 1309, caixa 3, lligall 11 (1310, gener, 17)

¹²¹⁴ Selva del Camp 1309-1311, caixa 3, lligall 12 (1311, març, 23)

¹²¹⁵ Selva del Camp 1319-1320, caixa 5, lligall 17 (1319, octubre, 1). Es tracta novament de l'alienació per la qual es satisfà un import de 1000 sous que a més compren els jurats de la Selva actuant en nom de la universitat.

¹²¹⁶ Valls 1319, caixa 2, lligall 13a) (1319, setembre, 26)

Taula 121
Dates de satisfacció dels censos a les alienacions de tinences gravades amb cens(%)

Data	Alcover	Selva del Camp
Santa Maria d'agost	12,00	20,83
Nadal	28,00	30,56
Sant Miquel	12,00	26,39
Santa Maria de setembre	4,00	0,00
Santa Maria de març	4,00	0,00
Tots Sants	4,00	5,56
Sant Pere i Feliu	0,00	4,16
Sant Andreu	12,00	1,39
Carnaval	8,00	1,39
Pasqua	8,00	4,16
Candeleria	8,00	2,78
Santa Tecla	0,00	1,39
Pentecosta	0,00	1,39

La tendència que hem vingut observant respecte als establiments i sotsestabliments s'habitatges torna a veure's reflectida clarament en el cas d'Alcover, on podem apreciar, si cap una diversitat encara més gran pel que fa a les festivitats en què els emfitueutes han de satisfer el pagament de la pensió, encara que novament les tres festivitats més comunes en el moment d'establir la data de pagament, Nadal, Sant Miquel i Santa Maria d'agost aglutinen el 52% del total. En canvi les xifres relatives a la Selva del Camp, la suma dels percentatges d'aquestes tres festivitats gairebé arriba al 78% del total demostrant de nou la importància que a nivell general té per a l'emfitueuta el poder establir la satisfacció d'aquesta obligació en dates on pot disposar de més medis econòmics.

Per concloure aquest capítol, hem de fer notar que de la resta de càrregues emfitèutiques les fonts gairebé no aporten dades. Com és habitual, en el cas de transmissions de dominis útils alcoverencs o vallencs on no hi ha hagut una gradació de titulars, en els drets emfitèutics que correspon als titulars del domini directe s'inclou el lluïisme, de la mateixa manera que passa a la Selva del Camp quan es tracta de tinences situades a la vilanova de la quals el paborde, a diferència de la resta del territori percep un cens. Finalment, com al mercat de la terra, i també en la constitució de sotsestabliments, les condicions d'aquestes alienacions poden reflectir la gradació de diferents titulars amb drets sobre part del domini producte justament de transmissions de drets anteriors sota la figura jurídica de l'establiment.

2.2.4. Alienació de drets sobre tinences

Mitjançant la formalització d'aquests contractes es materialitza una de les expressions dels drets dels titulars del domini directe o domini mitjà. Ara és el censalista que aliena els drets que té sobre un domini útil que està en mans d'un emfitueuta, per tant, no podem parlar de la transmissió d'un bé físic, sinó dels drets jurídics que hi ha sobre aquest bé, en aquest cas un habitatge. A diferència del capítol relatiu al mercat de la terra, tot i que aquest tipus d'alienació i la corresponent als revessejats o als censals amb garantia de domini el que fan és alienar un dret i no pas una tinença física, en aquesta ocasió els hem incòs en aquest apartat de manera diferenciada ja que no hem dedicat un capítol particular a les característiques jurídiques d'aquest tipus d'alienacions. Així atès que creiem que el seu

estudi és necessari per a completar el coneixement que podem tenir sobre aquest tipus de mercat els hem inclòs en aquest capítol tot i tenint sempre present que és la materialització de l'alienació d'una sèrie de drets sobre una tinença física que en aquest cas és un habitatge.

Aquest grup de documents és, en xifres absolutes sensiblement inferior al relatiu a la transferència del domini útil perquè, per norma general aquest tipus de propietaris de drets emfitèutics no intervenen ni en el mercat de la terra ni en el que ara ens ocupa per a garantir la satisfacció de les necessitats bàsiques de la unitat familiar com seria el cas dels titulars del domini útil (vegeu taules 76 i 77 de l'annex). Conseqüència d'aquesta escassetat documental és que a Valls, un terme del qual la informació en aquest període de temps no és tan abundant com la Selva del Camp o a Alcover, no hem identificat cap document integrat en aquest grup. Respecte al terme alcoverenc, la informació es redueix a cinc documents i finalment la Selva del Camp, on les documents en línies generals són més nombrosos, només podem parlar de 17 instruments.

a) Període d'alienació dels drets

Tot i l'escassetat de dades de què disposem, volem comprovar si aquestes alienacions, i més concretament les relatives al territori selvatà segueixen les línies generals observades per a aquell tipus d'alienació on hi ha un volum més important de documentació.

Taula 122
Període d'alienació dels drets sobre els habitatges (%)

Mes	Alcover	Selva
Gener	20,00	17,66
Febrer	0,00	11,76
Març	20,00	5,88
Abril	20,00	5,88
Maig	20,00	0,00
Juny	0,00	17,66
Juliol	0,00	5,88
Agost	0,00	5,88
Setembre	0,00	11,76
Octubre	0,00	5,88
Novembre	20,00	5,88
Desembre	0,00	5,88

Tot i que d'Alcover no podem extreure dades concloents, pel que fa a la Selva del Camp, comprovem com aquestes alienacions tenen lloc al llarg de tot l'any, fins i tot durant el mes de juny, uns dies en què tradicionalment en aquesta vila les activitats que no estan directament relacionades amb la collita dels camps de cereals es reduïxen dràsticament tal i com hem pogut observar reiteradament. Malauradament l'escassetat documental ens impedeix confirmar si en aquest cas es tracta clarament d'un element diferenciador encara que som de l'opinió que en aquesta ocasió, les famílies que accedeixen a aquest tipus de mercat, tant per vendre com per comprar, en principi estaran integrades dins de l'estrat social més benestant i per tant és molt possible que no es trobin treballant directament als camps i sí que puguin dedicar els seus esforços a activitats paral·leles o complementàries.

b) Els preus i períodes d'amortització

En no estar transferint una tinença física sinó els drets emfitèutics que es tenen sobre ella es fa difícil la valoració de l'import que se satisfà sobre ella. Entenem que aquest tipus de contractes han de ser considerats com una inversió pel que fa a les famílies compradores, les quals amortitzaran la seva inversió transcorregut un període de temps determinat mitjançant la percepció del cens anual. Així, pel que fa a Alcover, aquests drets s'alienen per imports situats entre els 12 sous¹²¹⁷ i els 210 sous¹²¹⁸ (encara que en aquest cas sembla un retorn del domini directe sobre uns habitatges en els quals hi ha hagut una gradació de titulars), amb períodes d'amortització de l'alienació entre els 10 anys en una venda de 4 sous censals per un import de 40 sous¹²¹⁹ i més de 16 anys per una altra alienació de 4 sous censals, aquest cop per 65 sous i 6 diners¹²²⁰. Veiem doncs, que són inversions econòmiques importants ja que el seu termini d'amortització en línies generals supera els 10 anys i que, també en aquests casos clarament hi ha altres factors que influeixen en l'establiment del preu de venda corresponent.

Pel que fa a les dades que tenim sobre la Selva del Camp, també aquestes alienacions s'efectuen per imports molt diversos que oscil·len entre els 18 sous i 4 diners¹²²¹ i els 260 sous¹²²², encara que gairebé el 65% del total no superen els 100 sous. Així doncs, novament veiem com en aquest cas aquest tipus d'alienació s'ha veure com a una inversió que només després d'un període d'amortització començarà a donar rendiments anuals al comprador. Aquestes amortitzacions, com en el cas alcoverenc acostumen a ser per línies generals superiors a 10 anys, encara que en aquest cas trobem un període d'amortització de 9 anys corresponent a la venda dels drets per un import de 45 sous¹²²³, de la mateixa manera que el màxim període d'amortització que documentem és de 16,53 anys per a una alienació valorada en 73 sous¹²²⁴. Finalment, en aquest territori documentem una sèrie de tres alienacions de drets sobre uns habitatges dels quals no hem pogut calcular el període d'amortització de la inversió perquè el cens, contràriament al que hem anat trobant fins aquests moments és en espècie fixe, un capo¹²²⁵. Entenem però que aquest tipus de cens pot ser molt antic i el que fa el venedor, Arnau de Vallcurva és vendre'ls (en dos dels casos

¹²¹⁷ Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1315, gener, 9)

¹²¹⁸ Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1316, maig, 15)

¹²¹⁹ Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1315, novembre, 3)

¹²²⁰ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1302, abril, 30)

¹²²¹ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1300, juny 10)

¹²²² Selva del Camp 1307-1308, caixa 3, lligall 9 (1307, desembre, 19)

¹²²³ Selva del Camp 1303-135, caixa 2, lligall 7 (1305, març, 1)

¹²²⁴ Selva del Camp 1319-1320, caixa 5, lligall 17 (1319, octubre, 1)

¹²²⁵ Selva del camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1300, juny 10)

els podem considerar com a retorn del domini mitjà) ja que el rendiment anual obtingut és mínim.

Aquesta inversió, que proporciona uns drets sobre el domini útil d'una tinença, en aquest cas habitatges, garanteix als compradors la disposició de tota una sèrie de drets emfitèutics sobre els quals també pot treure un rendiment, inclosa la seva venda abans del període d'amortització sense haver de tenir l'obligació de mantenir en bones condicions la tinença física, obligació que en aquest cas correspon al titular del domini útil.

2.2.5. Retorn del domini

El retorn del domini tant si és el domini directe o mitjà, com si es tracta del domini útil representa la reunificació en mans d'un únic titular de tots els drets sobre una propietat, en aquest cas un immoble urbà. Aquesta decisió, en ocasions pot venir donada per la decisió del titular del domini útil de vendre la seva tinença i l'execució per part del titular del domini directe o mitjà del dret de fadiga que els garanteix la prioritat sobre el dret de compra de la part física de la relació durant el període de temps establert en el contracte previ d'establiment o sotsestabliment. En canvi, en el cas de l'adquisició dels drets emfitèutics amb què la tinença està gravada, per part dels titulars del domini útil pot ser l'expressió de l'enfortiment econòmic d'una unitat familiar que cerca la consolidació d'un cert patrimoni.

La materialització d'aquest tipus d'accions, tot i que existent no és certament abundant a les nostres fonts. De fet el reduït nombre de documents que tenim no permeten ni tan sols poder dur a terme un tractament de les dades per tal de poder comprovar l'existència o no de pautes de comportament determinades i alguns d'ells, a causa de les seves particularitats ja s'han reflectit en l'apartat anterior tot i no correspondre's completament des del punt de vista jurídic. Amb tot, no podem deixar de fer-ne menció atesa la importància jurídica del fet que els camperols pugui intervenir tant al mercat de la terra com a l'urbà invertint en la construcció, increment o fins i tot recuperació d'un patrimoni que garanteix primer l'abastiment de la família, i després, l'enfortiment tant econòmic com social si les inversions els són favorables.

2.2.6. Revessejats

L'estructura d'aquests contractes que Brocà denominà establiments atorgats a l'inrevès, és des del punt de vista formal similar a la de qualsevol contracte de compra-venda. La diferència, però la trobem a la part dispositiva, on comprovem com el titular d'un domini ple ven, normalment a un veí de la vila els drets emfitèutics que es poden imposar, en aquest cas al seu habitatge retenint per a ell mateix la possessió, el domini útil de la tinença i compromentent-se a abonar una pensió censal anual per aquesta possessió, de manera que es constitueix en emfiteuta del comprador.

Entenem que aquest tipus d'alienacions el fa servir un sector de la població que es troba en un moment de necessitat econòmica però que encara es pot permetre l'alienació de part del

domini sense perdre'l totalment, a més de gaudir encara d'una certa consideració per part del veïnat, i sobretot dels compradors que entenen que els venedors encara tenen prou capacitat per poder fer front al pagament de la pensió. Tot i que es podríem considerar aquest tipus de contractes com a operacions de crèdit encobertes, ens inclinem a pensar que no és així ja que, tot i que es tracta d'un recurs utilitzat sovint a Alcover (vegeu taula 78 de l'annex), i no tant a Valls (vegeu taula 79 de l'annex), els períodes d'amortització de la inversió i el fet que es perd una part del domini que no es pot recuperar si no és tornant a comprar-la ho desmenteixen.

a) Període d'alienació

Únicament tractem les dades relatives al període d'alienació d'aquest tipus de contractes relatius al terme d'Alcover ja que pel que fa a Valls, les dades de què disposem es limiten únicament a sis instruments de manera que no poden oferir informació conclouent.

Taula 123
Període d'alienació de revessejats sobre habitatges a Alcover (%)

Mes	Alcover
Gener	5,26
Febrer	13,15
Març	13,15
Abril	7,89
Maig	10,53
Juny	0,00
Juliol	0,00
Agost	7,89
Setembre	2,63
Octubre	13,15
Novembre	18,42
Desembre	7,89

Aquests percentatges de nou confirmen la importància que té en aquest territori la collita del cereal, ja que pràcticament paralitza la resta d'activitats entre els mesos de juny i juliol. En canvi, a excepció d'aquest període de temps, al llarg de l'any els contractes de formalització d'aquesta alienació s'estenen amb més o menys assiduïtat. Crida l'atenció d'un cert increment durant els mesos d'octubre i novembre que es podrien fer coincidir amb una necessitat de vendre com a conseqüència d'uns guanys menors dels esperats a les collites, però si tenim en compte que en el cas de les transmissions en el mercat de la terra aquestes dades semblen confirmar justament el contrari, que es tracta de moments en què en el mercat es produeix un augment de l'activitat justament derivat d'aquesta millor posició econòmica dels veïns, haurem d'entendre que aquestes alienacions justament també es poden materialitzar gràcies a aquesta millora, tot i que hem d'entendre que la part compradora en aquest tipus de contractes ha d'estar inclosa en aquell segment de la població on l'estabilitat econòmica i patrimonial no ha de dependre exclusivament del resultat de les collites.

b) Preus, censos, càrregues emfitèutiques i període d'amortització de la inversió

El fet que el comprador es desfaci de la titularitat d'una part del domini, el fa constituir-se en emfiteuta del venedor, i així es fa constar en més del 55% dels documents en el cas alcoverenc i només en una ocasió ho documentem a Valls. Així mateix, en aquests instruments poden mencionar-se els altres drets emfitèutics que s'alienen justament amb el cens, fet que fa que siguin autèntics establiments atorgats a l'inrevès ja que el que s'està venen és el domini directe de la tinença. Així, els venedors, a més de constituir-se en emfiteutes dels compradors, reconeixen que aquests tenen la reserva dels drets, el domini, l'empara, la fadiga i el lluíisme, tal i com es pot comprovar a la part dispositiva de la majoria d'aquests instruments notariaus que tenen com a objecte habitatges d'Alcover.

El seu preu de venda varia molt i és difícil de quantificar ja que es ven un dret però sobre un immoble de manera que aquí tampoc podem obviar el fet que hi ha molts factors a tenir en compte en el moment de realitzar una transacció d'aquest tipus i que també ens són desconeguts. Amb tot, és possible establir una comparativa entre aquests imports i el període d'amortització de la inversió per part dels compradors. És a dir, quan aquesta inversió donarà beneficis nets en cas de mantenir els drets comprats i no alienar-los.

El primer que comprovem és que en tots els casos la pensió venuda és en moneda, continuant amb la tendència clarament establerta en el cas dels habitatges. Així mateix, pel que fa al temps d'amortització d'aquests contractes, se situen en una franja certament àmplia que fa des d'1 any¹²²⁶ fins als 60 anys¹²²⁷, encara que l'habitual és que aquests períodes no superin els 20 anys, ja que més del 76% de total d'instruments tenen una amortització situada en aquest període de temps i entre ells, més del 42% del total ho són per períodes de temps que no arriben als 10 anys. Aquesta és una constant que també es pot comprovar a Valls, tot i l'escassetat documental ja que el període d'amortització d'aquestes alienacions, en aquesta vila se situen entre els 10 anys¹²²⁸ i els 16,25 anys¹²²⁹.

Finalment, l'abonament d'aquestes pensions censals a Alcover, quan coneixem la data, sí que aporten elements diferenciadors ja que es fixen dates molt diverses com per exemple, Sant Lluç, la Pentecosta, la Candelària, Santa Maria de setembre, Sant Andreu.... No hi ha cap festivitat que presenti un percentatge netament superior per sobre de la resta com fins ara havíem trobat respecte a la tríada Sant Miquel, Santa Maria d'agost i Nadal. Respecte a Valls, només en un cas es menciona i, com és habitual és la festa de Sant Miquel.

¹²²⁶ Alcover 1313-1314, caixa 8, lligall 117 (1313, desembre, 20)

¹²²⁷ Alcover 1319-1321, caixa 9, lligall 123 (1319, novembre, 28)

¹²²⁸ Valls, 1313, caixa 2, lligall 11 (1313, novembre, 29)

¹²²⁹ Valls, 1304, caixa 1, lligall 7 (1304, octubre, 18)

2.2.7. Censals amb garantia de domini especial

Aquest grup documental és l'equivalent a la Selva del Camp (vegeu taula 80 de l'annex) del que són els revessejats per a Alcover i Valls, ja que en aquest cas no podem parlar d'aquesta figura jurídica en tenir la població selvatana un senyoriu territorial que impedeix que els vilatans puguin gaudir de les seves propietats en domini ple. Amb tot, seguint la definició de Brocà els podríem considerar com sotsestabliments atorgats a l'inrevès, tot i que finalment hem optat per agrupar-los sota el concepte de compra-venda de censals amb garantia de domini especial, l'objecte dels quals no seria una possessió física, que restaria en mans del venedor, sinó la venda d'uns drets emfitèutics sobre aquest domini útil que en cap cas podrien contenir el lluïisme, al qual únicament té dret el paborde, senyor de la Selva del Camp.

a) Període d'alienació

Les dates en què aquest tipus de contractes es formalitzen com és habitual en aquest tipus d'immobles, s'estenen al llarg de tot l'any.

Taula 124
Període d'alienació de censals amb garantia de domini
sobre habitatges a la Selva del camp (%)

Mes	%
Gener	23,26
Febrer	16,28
Març	11,62
Abril	6,98
Maig	4,65
Juny	6,98
Juliol	2,32
Agost	2,32
Setembre	6,98
Octubre	6,98
Novembre	4,65
Desembre	6,98

Crida l'atenció, però un fet que fins ara no havíem trobat en tractar els diferents grups de contractes sobre transmissions de béns immobles ja que durant el mes de juny, no només no disminueix el nombre de contractació sinó que fins i tot el volum de contractació dels mesos de juliol i agost és clarament inferior. Tanmateix, considerem que aquest és un fet puntual i com a tal deixem constància d'ell ja que el nombre d'instruments en xifres absolutes no és tan elevat com per pressuposar un canvi de tendència.

b) Preus, censos, càrregues emfitèutiques i període d'amortització de la inversió

Com és habitual en les transaccions que tenen com a objecte un habitatge o bé els drets sobre aquest, el tipus de pensió censal que es ven és monetària en tots els casos. En aquest cas en què es venen els drets emfitèutics sobre la tinença, com sabem el preu és molt variable i es fa difícil de quantificar el valor real de l'immoble per ell mateix. En canvi, sí que és interessant el tipus d'inversió que els veïns que compren aquests drets fan sobre

aquests immobles i el període necessari per a considerar-la amortitzada. I és en aquest aspecte on també trobem un element diferenciador respecte als contractes de revessejats localitzats a les poblacions veïnes ja que comprovem com la immensa majoria d'aquestes compres s'amortitzen en un període de 10 anys (48,83%) i entre els 10 anys i mesos i els 12, s'amortitzen una altra 23,26% més, de manera que més del 72% del total són inversions que estaran amortitzades abans dels 13 anys. És a dir, que tot i coincidir amb les poblacions veïnes en amortitzacions en línies generals no massa elevades, el fet és que a la vila selvatana sembla haver un costum respectat d'establir un període d'amortització d'uns 10 anys, ja que també hem trobat percentatges similars respecte al mercat de la terra (els contractes constituïts amb períodes d'amortització per un període de 10 anys està en el 53,28% i els relatius a 11-12 anys son poc més del 24%). En canvi, a Alcover i Valls, aquestes dates són força més variades.

Així mateix, en alguns d'aquests documents també localitzem l'expressió mitjançant la qual el venedor es constitueix com a emfiteuta del comprador, així com els drets que aliena juntament amb la pensió censal. Són la fadiga, l'empara, el domini, però en cap cas el lluïsmo. Finalment, respecte a les dades escollides per a l'abonament d'aquest cens, a partir d'aquells documents dels quals ho coneixem, comprovem com novament Sant Miquel, Santa Maria d'agost i en menor mesura Nadal, concentren més de la meitat del percentatge.

Taula 125
Compra-venda de censals amb garanties especials a la Selva del Camp
Dates d'abonament dels censos

Data	Percentatge(%)
Santa Maria d'agost	13,04
Sant Miquel	39,12
Sant Pere i Sant Pau	8,70
Tots Sants	4,35
Nadal	8,70
Sant Andreu	4,35
Creu de maig	4,35
Santa Maria de febrer	4,35
Carnaval	13,04

2.3. Solars, patis i corrals

Dins de de l'espai intramurs d'aquestes viles camptarragonines, hi ha espais de diferents usos, alguns d'ells agrícoles, com ara solars, patis o corrals que també són objecte de transmissió amb la finalitat de construir nous habitatges. L'existència d'aquest tipus d'elements urbans demostra que, ja des dels moments inicials de la creació dels pobles com a espais d'hàbitat concentrat, assimilades a les cases, se situaven zones destinades a la cria d'animals, la guarda de ramats o fins i tot petites peces d'horts i que en els moments de pressió demogràfica poden canviar el seu ús per adaptar-se a les noves necessitats. Ara bé, en el cas que ens ocupa hem de tenir en compte que la fase més important d'expansió demogràfica ja ha passat de manera que, per una banda, les zones urbanes destinades a usos agraris han de ser poc significatives i, per l'altra, encara que existeixin, si no hi ha una

necessitat real de creació de nova vivenda, la transformació només s'anirà produint a un ritme més pausat.

2.3.1. Alcover

En aquest sentit, pel que fa a la vila d'Alcover només hem localitzat tres documents d'aquest tipus que tenen com a objecte en tots tres casos solars que són establerts per tal que el nou emfiteuta s'encarregui de la construcció de noves cases.

- Els dos primers, datats el dia 1 de novembre de 1313, corresponen a l'establiment de dos solars (les afrontacions indiquen que són contigus) per part de part de Bernat Mascarell i la seva dona Guillerma als matrimonis formats per Pere Tomàs i Provença, per una part, i Guillem Sabater i Ramona, per l'altra. L'entrada, 5 sous, i el cens, 6 sous per Nadal, són els mateixos per tots dos matrimonis i els establients retenen el cens, drets, domini, fadiga de 10 dies i lluïisme¹²³⁰.
- En el cas de Pere Tomàs, aquestes cases no estan construïdes el 1316 ja que en aquest any, sotsestableix el mateix solar a Bernat Rojals i Gerarda amb la mateixa finalitat¹²³¹.

Sobre patis o corrals, no podem aportar cap dada en aquest sentit ja que malgrat haver localitzat transaccions que els tenen com a objecte, no hem pogut comprovar que sigui amb la finalitat de la construcció de noves cases.

2.3.2. La Selva del Camp

Les dades que coneixem sobre aquest tipus d'instruments a la vila de la Selva del Camp són més nombroses i en el seu conjunt ofereixen alguna informació més, encara que hem de tenir en compte que les notícies sobre els patis són inexistents i les relatives a solars, com en el cas alcoverenc, no es fa constar la condició de construir habitatges, de manera que no podem incloure-les en aquest apartat. En canvi, la informació sobre els corrals és força més prolífica tal i com podem observar a la graella següent:

¹²³⁰ Alcover 1313-1314, caixa 8, lligall 117

¹²³¹ Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1316, juliol, 3)

Taula 125
Sotsestabliments de corrals a la vila de la Selva del Camp per construir nous habitatges

Establient	Població	Tinent	Població	Descripció	Condicions	Data	Llibre notarial
Pericó Carbó fill de Pere Carbó, difunt, i esposa Maria	Selva	Jaume Paoner i esposa Dolça	Selva	un tros de corral dins de la Selva	Per construir cases de terra al cel Entrada 12 diners Cens 5 sous 4 diners Carnaval Fadiga 10 dies	1300/03/05	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Pericó Carbó fill de Pere Carbó, difunt, i esposa Maria	Selva	Guillem Paoner i esposa Maria	Selva	un tros de corral dins de la Selva	Per construir cases de terra al cel Entrada 12 diners Cens 5 sous 4 diners Carnaval Fadiga 10 dies	1300/03/05	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Pericó Carbó fill de Pere Carbó, difunt, i esposa Maria	Selva	Pere Montserrat i esposa Venguda	Selva	un tros de corral dins de la Selva	Per construir cases de terra al cel Entrada 12 diners Cens 5 sous 4 diners Carnaval Fadiga 10 dies	1300/03/05	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Andreu Romagosa i esposa Maria	Selva	Guillerma, vídua de Jaume Albiol	Selva	un tros de corral a vila de Selva	Per construir cases Entrada 12 diners Cens 4 sous per Sant Lluç Fadiga 10 dies	1300/03/23	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Llorenç Ordi i esposa Bernarda	Selva	Ramon Maimó i esposa Arnaldona	Selva	un tros de corral dins de la muralla de la Selva, just a les nostres cases	Per construir cases Entrada 13 sous Cens 8 sous per Sta maria agost Fadiga 10 dies	1300/09/26	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4

Establient	Població	Tinent	Població	Descripció	Condicions	Data	Llibre notarial
Guillem Porcilgues i esposa Saurina	Selva	Pere Cusit i esposa Maria	Selva	un tros de corral a la vila de la Selva	Per construir cases Entrada 5 sous Cens 13 sous per Tots Sants Fadiga 10 dies	1319/10/18	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Ramon Ordi i esposa Experta	Selva	Joan Maimonet i esposa Arsendis	Selva	un corral a la dita vila de la Selva, carrer d'en Ferriol	Per construir cases de terra al cel Entrada 12 diners Cens 12 sous per Sant Miquel Fadiga 10 dies	1319/11/26	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Berenguer Montfalcó i esposa Antònia	Selva	Arnau Massó	Selva	un tros de corral a la vila de la Selva, contigu al nostre hospici (edifici)	Per construir cases de terra al cel Entrada 12 sous Cens 14 sous per Nadal Fadiga 10 dies	1319/12/24	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17

Tot sembla indicar de nou que en els primers anys d'aquesta centúria s'estan vivint els últims moments de la fase d'expansió urbanística i demogràfica que donarà pas a un període d'estabilització en el qual, a partir del 1315 aproximadament es van donant moments de constitució de relacions amb la finalitat de construir nous habitatges que poden ser considerats com a petits retocs en el patrimoni familiar dels sotestablients aprofitant moments puntuals de repunts demogràfics.

Les llandes d'aquests corrals aporten, així mateix, una informació complementària que pot ser força interessant ja que tots ells (excepte els dos dels quals no tenim dades) afronten per alguna part amb la muralla de la vila. Així mateix, en un cas concret especifica en quina via de la població està situat l'element: el carrer d'en Ferriol¹²³²; i en dos supòsits més es fa menció que és una dependència contigua a les vivendes de l'establient¹²³³. Aquestes són notícies que confirmen clarament com les famílies decideixen el canvi d'ús de les seves tinences aprofitant una situació de necessitat de disposició d'espai per a la construcció de nous habitatges la qual cosa portarà com a conseqüència l'obtenció de nous guanys econòmics. Evidentment, aquests corrals han hagut de caure en desús ja que o bé els establients tenen altres espais per suplir les seves funcions o fins i tot pastors que es facin càrrec dels seus ramats, o bé simplement el guany que els ha de suposar és tan satisfactori que decideixen arriscar-se.

2.3.3. Valls

Els instruments notariais relatius a aquest tipus de transaccions que situem a la vila de Valls són en aquest cas relatius a patis de terra, espais on es pot edificar.

¹²³² Selva del Camp 1319-1320, caixa 5, lligall 17 (1319, novembre, 26)

¹²³³ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1300, setembre, 26); Selva del Camp 1319-1320, caixa 5, lligall 17 (1319, desembre, 24)

Taula 126
Establiments i sotsestabliments de patis per edificar cases a Valls

Establient	Població	Tinent	Població	Descripció objecte	Condicions	Data	Llibre notarial
Pere Mandret	Valls	Bernat Calaf I sposa Guillerma	Valls	Un pati de terra per construir cases de terra al cel	Per construir cases.Han de compartir l'aigua Entrada 136 sous Cens 10 sous per Sant Miquel excepte aquest any Fadiga 10 dies	1316/07/26	Valls 1316 Caixa 2 l·ligall 12b)
Mateu Marcial i esposa Ferrera	Valls	Arnau Joan	Valls	Un pati per edificar cases	per construir cases Entrada 4 sous Cens 4 sous per Sant Miquel Drets, domini, fadiga 10 dies	1319/09/22	Valls 1319 Caixa 2 l·ligall 13a)
Pere Donador i esposa Elisenda	Valls	Bernat Vidal I esposa Ramoneta	Valls	Pati de terra per edificar cases	Per edificar cases Entrada 10 sous Cens 4 sous per Sant Miquel Drets, domini I fadiga 10 dies	1319/09/26	Valls 1319 Caixa 2 l·ligall 13a)
Bernat Valls	Valls	Bernat...	Selva	Un pati de terra per construir cases pel paborde sota cens	Per construir cases Entrada10 sous Cens 10 sous per Sant Miquel	1320/03/24	Valls 1319-1320 caixa 2 l·ligall 13b)
Bernat Valls	Valls	Doméneç Puyol	Valls	Pati de terra per construir cases	Per construir cases Entrada 5 sous Cens 5 sous per Sant Miquel	1320/03/24	Valls 1319-1320 caixa 2 l·ligall 13b)
Bernat Valls	Valls	Bernat Reig I esposa Mansilia	Valls	Pati de terra per construir cases	Per construir cases Entrada 10 sous Cens 7 sous per Sant Miquel	1320/03/24	Valls 1319-1320 caixa 2 l·ligall 13b)
Guillem Segarra, tutor de Berenguer Segarra	Valls	Ferrer Fuster i esposa	Valls	Tros de terra o pati per edificar cases	Per construir cases Entrada 35 sous Cens 40 sous	1320/04/09	Valls 1319-1320 caixa 2 l·ligall 13b)

Com veiem, respecte a la datació, excepte un establiment que es constitueix el 1316, la resta de documents estan agrupats entre els anys 1319 i 1320. En principi, doncs, podem considerar que s'estan donant alguns retocs o que fins i tot podem estar davant d'un nou període expansiu del qual no tenim més informació ja que el període de la nostra investigació conclou en aquestes dates.

2.4. Els obradors i les taules

Dintre del mercat immobiliari urbà també localitzem transaccions que tenen com a objecte els obradors dels artesans que poden anar associats a la casa que està a sobre, i també les taules del mercat. No són una quantitat significant de contractes, però considerem adequada la seva inclusió en aquest capítol perquè constitueix un clar factor de l'evolució social i econòmica d'aquestes viles els habitants de les quals, tot i viure majoritàriament de les tasques agrícoles, també desenvolupen activitats paral·leles que diversifiquen la força de treball i contribueixen a desenvolupar la complexitat dels grups socials. Del dinamisme d'aquestes poblacions, en dona fe la concessió reial de celebració de mercats setmanals va arribar relativament aviat. També, com hem anat veient al llarg d'aquest treball, sabem que alguns dels vilatans no es dediquen principalment a activitats agràries sinó que desenvolupen altres oficis com a activitat principal, i he situat a les tres viles estudiades espais on se celebren mercats o bé se situen les taules de venda d'un producte determinat com la carnisseria o la quartera.

Per al desenvolupament d'aquestes activitats eren necessaris, obradors i taules als mercats i aquests elements que formen part del paisatge urbà del nucli habitat també estan presents a les nostres fonts gràcies als contractes d'establiments i/o sotsestabliments i els i les compra-ventes que afecten aquests llocs de treball. Tanmateix, hem de tenir en compte de l'anàlisi i estudi de les dades que contenen que aquesta potser és la font d'informació més escadussera respecte a la informació que poden aportar sobre aquests llocs de treball. De fet creiem que altres documents com els testaments o inventaris de béns són més rics en detalls i poden complementar la informació que aquí s'aporta.

2.4.1. Els obradors

Tradicionalment els obradors com ja ha estat exposat, formen part dels habitatges en els quals resideix la família del seu propietari, de manera que els podem considerar a efectes de la seva presència com a objecte de transacció en el mercat urbà com a un bé immoble. Amb tot, la informació que tenim sobre ells a les nostres fonts és realment escassa pel que fa a Alcover i Valls. Només a la Selva del Camp tenim dades que ens permeten un millor desenvolupament del tema de les transmissions d'obradors i la informació que d'aquests instruments podem obtenir.

Així, pel que fa a Alcover, en el cas de la constitució d'un tipus de relació emefitèutica, només tenim coneixement d'un sotsestabliment atorgat el dia 26 de novembre de 1303 pels esposos Guillem Monsó i Ròmia en benefici del matrimoni format per Guillem Sabater i

Ròmia, tots ells habitants d'Alcover. En aquest document, els sotsestabilients transfereixen el domini útil d'un obrador amb un habitatge superior del qual tenen el domini directe els germans Pere i Berenguer Recasens. Les condicions de la transmissió són el respecte dels drets als germans Recasens, l'abonament d'una entrada de 5 sous i 10 sous de pensió anual a satisfer per Tots Sants¹²³⁴.

Anys més tard, el 29 de juliol de 1314, aquests emfiteutes venen el domini útil del mateix obrador amb l'habitatge a Sança, vídua de Berenguer Puig, també d'Alcover, per un import de 180 sous, fent constar que el tenen per Berenguer Recasens sota cert cens i especificant les càrregues emfiteútiques de la tinença que són la reserva dels drets, el cens, domini directe, fadiga, lluïisme i empara per al mateix Berenguer Recasens¹²³⁵.

El tercer i últim contracte sobre obradors que tenim situat a la vila alcoverenca correspon també a l'alienació d'un domini útil datat el 25 de setembre de 1316. Aquest cop la part venedora està formada pels esposos Pere Castellar i Ròmia i la compradora és el matrimoni de Pere Montagut i esposa. L'objecte d'alienació és un obrador que tenen a la vila d'Alcover pels hereus de Pericó Puig i que afronta entre d'altres elements amb els habitatges d'aquests hereus. El preu de venda es fixa en 160 sous i els hereus retenen un cens anuals de 25 quartans d'oli a més dels drets, domini directe, empara, fadiga i lluïisme¹²³⁶.

A la universitat valenciana i més concretament la vila de Valls, l'escassetat documental és encara més evidentja que només identifiquem un instrument, datat el 13 d'octubre de 1304, mitjançant el qual Joan Pontils sotsestableix a Andreu Pareloles i la seva dona Elisenda, tots ells de Valls en un obrador a la mateixa població. El domini directe està en mans dels germans Pere i Berenguer de Recasens els quals retenen a més del cens que continuarà abonant el sotsestabilient, el domini, lluïisme, empara i fadiga. L'entrada està fixada en 60 sous i el cens a satisfer pel nou tinent és de 20 sous¹²³⁷.

Com veiem, només amb aquesta informació es fa difícil intentar establir cap línia de treball. No obstant hem considerat interessant la seva inclusió en el treball perquè, com hem anat exposant reiteradament, també aquesta informació aporta pinzellades de coneixement sobre el desenvolupament econòmic del territori camptarragoní que ens ocupa. Finalment, la documentació relativa als obradors selvatans és relativament més abundant com podem veure a continuació.

¹²³⁴ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115

¹²³⁵ Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118

¹²³⁶ Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118

¹²³⁷ Valls 1304, caixa 1, lligall 7

a) La Selva del Camp

Respecte als sotsestabliments d'aquest tipus de bé immoble, la informació que tenim és escassa ja que només sabem d'un instrument atorgat el 21 de gener de 1314 per Pere Vives de Tarragona en favor del matrimoni format per Ponç Ferrer, fill del difunt Ponç, i la seva dona Maria. En ell es transfereix el domini útil d'un obrador situat a la vila de la Selva del Camp amb totes les seves pertinences i que afronta entre d'altres amb el carrer Major. L'entrada, clarament el preu d'una venda encoberta, és de 400 sous i els nous tinents han de satisfer també 20 sous de pensió anual per Tots Sants. Així mateix, l'establient es reserva, a banda de la percepció del cens, els drets, la seva part del domini i la fatiga¹²³⁸.

Respecte als contractes de compra-venda, els instruments inserits als llibres notariais selvatans són més abundants i en línies generals reconstrueixen l'esquema observat per a aquesta vila respecte al mercat de compra-venda d'habitatges (vegeu taula 81 de l'annex) Així, la majoria d'alienacions són sobre tinences franques i lliures de cens on comprovem que, en línies generals aquest tipus d'immoble al mercat selvatà, sense arribar als nivells dels habitatges, està molt valorat ja que els preus fixats se situen en una forquilla que va dels 300 sous¹²³⁹ als 600 sous¹²⁴⁰, encara que trobem una excepció en una transacció realitzada per un preu de 60 sous¹²⁴¹ tot i que ho considerem un fet aïllat, i més si tenim en compte que les tres alienacions del domini útil de la tinença gravada amb cens a què tenim accés fixen imports de 165 sous¹²⁴², 220 sous¹²⁴³ i 240 sous¹²⁴⁴ respectivament. Els dos primers amb censos anuals a abonar per part del nou titular del domini útil de 13 sous i el tercer de 10 sous, fet que ens fa observar novament l'existència d'una diversitat d'aspectes a tenir en compte en el moment de fixar l'import final de la venda de l'immoble. També sota la fórmula jurídica de venda de censal amb garantia del domini sobre l'obrador (la figura que substitueix a la Selva del Camp els revessejats) identifiquem dos instruments més: el primer de venda de 10 sous censals que es venen sobre habitatges més obrador per un import de 110 sous (11 anys d'amortització de la inversió)¹²⁴⁵, i el segon també de 10 sous censals però en aquest cas només sobre un obrador i per un import de 130 sous (període d'amortització de la inversió de 13 anys)¹²⁴⁶. I finalment, documentem com a objecte de

¹²³⁸ Selva del Camp 1313-1314, caixa 4, lligall 15

¹²³⁹ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1300, juny, 17)

¹²⁴⁰ Selva del Camp 1307-1308, caixa 3, lligall 9 (1307, juliol, 25)

¹²⁴¹ Selva del Camp 1309, caixa 3, lligall 9 (1309, novembre, 29)

¹²⁴² Selva del Camp 1301-1302, caixa 2, lligall 5, (1301, octubre, 9)

¹²⁴³ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1300, setembre, 5)

¹²⁴⁴ Selva del Camp 1303-1305, caixa 2, lligall 7 (1304, març, 23)

¹²⁴⁵ Selva del Camp 1303-1305, caixa 2, lligall 7 (1304, gener, 31)

¹²⁴⁶ Selva del Camp 1303-1305, caixa 2, lligall 7 (1304, mmarç, 13)

venda d'un obrador el retorn de dos dominis mitjans per imports certament dispars:20 sous¹²⁴⁷ i 310 sous¹²⁴⁸.

Respecte al període d'alienació d'aquests béns immobles, d'acord amb les dades de què disposem, en línies generals es continua amb la pauta marcada en el cas dels habitatges, la transmissió dels quals es realitza al llarg de tot l'any. Tanmateix, cal tenir en compte que l'escàs nombre de contractes, divuit en xifres absolutes, no permet l'estudi diferenciat d'aquests períodes d'alienació diferenciat el tipus de relació establerta amb la compra-venda. Finalment tampoc en el cas de les càrregues emfitèutiques que alguns d'aquests instruments reflecteixen hi han elements diferenciadors a destacar. Solament en el cas de la seva ubicació dins del nucli urbà observem una certa tendència a situar-se a la zona del carrer Major¹²⁴⁹ i la plaça¹²⁵⁰.

2.4.2. Les taules

Les taules, el que avui dia coneixeríem com a parades d'un mercat estaven concentrades en espais de les poblacions on es posava a la venda el mateix tipus de producte (blat, carnisseria, peixateria) en un intent d'organitzar i controlar millor per part de les universitats i els senyors de la vila no només la qualitat o el pes adequat dels productes posats a la venda, sinó també dels beneficis generats per aquest negoci del qual els senyors de la vila percebien les rendes corresponents com veure en el capítol corresponent.

Amb tot la transmissió d'aquest tipus d'elements urbans, com en el cas dels obradors no és gaire abundant a les nostres fonts, ja que novament per a Valls només tenim coneixement d'un únic contracte mitjançant el qual Ramon Brocà, presbíter oriünd de Valls, ven (en realitat arrenda) a Pere Tarragó, també veí d'aquesta població, una taula que té a la Carnisseria de Valls des de Carnaval i per dos anys complerts per un import de 70 sous¹²⁵¹. Pel que fa a Alcover la informació és més abundant i respecte a la Selva del Camp, tot i ser només quatre contactes considerem que tenen un valor informatiu important.

a) Alcover

Tot i que no tenim informació sobre la constitució d'establiments que tinguin com a objecte aquest tipus de bé, les fonts sí que ens donen informació sobre la seva transmissió a partir dels contractes de compra venda que a causa de l'escàs nombre que suposen hem inserit a la graella que podem veure a continuació de manera global, sense establir cap diferenciació sobre el tipus de compra-venda que s'està realitzant.

¹²⁴⁷ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1300, desembre, 9)

¹²⁴⁸ Selva del Camp 1308-1309, caixa 3, lligall 10 (1308, setembre, 3)

¹²⁴⁹ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1301, març, 20)

¹²⁵⁰ Selva del Camp 1319-1320, caixa 5, lligall 17 (1319, octubre, 1)

¹²⁵¹ Valls 1313, caixa 2, lligall 11 (1313, desembre, 7)

Taula 127
Compra-venda de taules a Alcover

Venedor	Població	Comprador	Població	Descripció objecte	Preu	Data	Llibre notarial
Doménec Voltor i esposa Maria	Alcover	Guillem Siurana i esposa Berenguera	Alcover	mitja taula a macello d'Alcover per comú donació. Cens 10 sous	24 sous	1303/08/21	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Arnau Pochebo i esposa Bertomea	Alcover	Jaume Cerdà	Alcover	una tabula a la plaça d'Alcover, franca	12 sous	1303/08/29	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Ferrer Agràs i esposa Maria	Alcover	Simó Cerdà, fill de Jaume Cerdà	Alcover	una taula de celo in abissum in macello d'Alcover. Drets Guillema de MOncada	35 sous	1304/02/25	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Joan Fabregat i esposa Mascarola	Alcover	Arnau Pucurull	Alcover	una tabulam nostram a plaça Alcover	14 sous	1304/03/08	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Ramon Maimó i esposa Maria	Alcover	Jaume Col	Alcover	tabula a platea d'alcover, franca	11 sous	1304/08/02	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Pasqual Voltor i Joan Voltor	Alcover	Arnau Pellicer	Alcover	tabula a plaça d'Alcover	10 sous	1305/01/11	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Bernat Lleida i esposa	Alcover	Pere Maimó i esposa Maria	Alcover	una tabula a plaça d'alcover que té per comú donació d'Alcover sota cens de 18 diners	30 sous	1305/03/03	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Arnau Pellicer i esposa Peirona	Alcover	Bernat Castelló i esposa Arsendis	Alcover	una tabula franca a platea Alcover	22 sous?	1305/05/04	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Balangueró Ciurana i esposa Hongria	Alcover	Ramon Maimó i Arnau Maimó	Alcover	tabula in macello d'alcover que té per comú donació d'alcover sota cens de 21 diners	60 sous	1311/08/20	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Berenguer, vídua Guillem Siurana	Alcover	Bernat Ferrer i esposa Saura	Valls	tabulam franca a mercatello d'alcover	18 sous	1314/04/01	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Bernarda, vídua de Simon Església	Alcover	Guillem Jaume i esposa Ermessenda	Alcover	una tabula a plaça d'Alcover in mercaria a cens per Nicolau Çagarriga 6 diners	8 sous	1316/01/26	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119

El diferent concepte entre taula i obrador queda clarament reflectit en el moment de materialitzar la compra-venda de l'objecte ja que es poden observar no només les gran diferències de valor entre ambdós, sinó també com segons el que indiquen les fonts, per norma general existeix un cert control de la universitat alcoverenca sobre les taules (o el que avui dia entendríem com a parades) situades a les zones de mercat com per exemple , la carnisseria.

Així, en relació amb l'aspecte formal dels contractes, hem de dir que creiem que tots ells transfereixen el domini útil de la taula, encara que en un cert nombre d'instruments aquesta alienació té com a objecte una tinença franca i lliure de cens, ja que el notari fa constar que

la taula és franca i la resta són transmissions de tinences gravades amb cens. En aquest cas, la titularitat del domini directe pot correspondre als tres senyors de la vila conjuntament (quan es duu a terme una donació comuna), però també a un d'ells de manera individual, com seria el cas de Guillema de Moncada, que en el moment de formalitzar el contracte gaudeix dels drets que el monarca té sobre la vila, i fins i tot un veí particular, Nicolau Çagarriga el qual reté entre d'altres drets emfitèutics el lluïisme.

Respecte al període de transmissió d'aquestes tinences, com podem observar a la graella precedent, s'estenen al llarg de l'any amb un cert predomini de transmissions durant el mes d'agost, mes que com sabem correspon a les setmanes immediatament posteriors a la collita de cereal i, en conseqüència, pot haver més mobilitat al mercat en general en haver-se produït una injecció econòmica com a resultat dels guanys de les collites. Amb tot, el nombre total de documents (11 contractes en xifres absolutes) no és suficient com per establir dades concloents.

Finalment, respecte al valor de transmissió de la tinença, hem de fer notar la clara diferenciació de valor entre una taula i un obrador, fet que demostra clarament com l'obrador situat normalment en els baixos d'un habitatge forma part dels immobles urbans i en el moment de transmetre'l aquesta consideració és tinguda en compte per a l'establiment de l'import final de la transacció. En canvi les taules, tot i formar part de l'immobiliari urbà, no deixa de ser una parada de mercat que porta aparellat el dret de venda dels productes però que a nivell constructiu no suposava ni una gran inversió ni una gran despesa, de manera que realment, en alienar el domini útil sobre la taula (amb imports que a Alcover oscil·len entre els 8 sous i els 60 sous), a efectes pràctics s'està transferint el dret de venda en el mercat, bé en el propi de la carnisseria, bé en el mercat setmanal local.

b) La Selva del Camp

En aquesta població, tenim una informació certament escassa sobre la transmissió del domini útil sobre les taules de venda al mercat, fet unusual ja que atès el volum de documentació conservat, normalment és a l'inrevés i és en aquesta població on es concentra el major nombre de documents. Així, en aquest cas concret, la informació es concentra únicament en l'alienació del domini útils sobre taules situades a la carnisseria de la vila, les quals, en ocasions també tenen annexes una part d'un obrador, una característica que no hem vist en tractar del tema a la població d'Alcover. Aquests contractes són.

- Pere Cavaller, fill del difunt Berenguer Cavaller, i la seva dona Dolça, habitants de la Selva del Camp venen als esposos Pere Terre i Francesca, també selvatans el domini útil de dues taules a la carnisseria de la Selva juntament amb dues parts d'un obrador que té, juntament amb altres taules i obradors pel paborde amb l'obligació de satisfer un cens total de 30 sous. El comprador ha de satisfer el preu de venda de 250 sous i a més

haurà d'abonar al paborde 4 sous de pensió censal anual per la part que li pertoca del total¹²⁵².

- Els esposos Ramon Forner i Ramona, veïns de la Selva del Camp, venen a Pere Bonavila, també habitant d'aquesta població el domini útil d'una taula amb la tercera part d'un obrador que tenen pel paborde a la Carnisseria de la Selva per un import de 55 sous. A més de la titularitat del domini directe a favor del paborde que ha de rebre una pensió censal anual de 2 sous de Sant Miquel, en aquesta tinença hi h hagut una gradació de titulars del domini mitjà ja que el comprador també haurà de satisfer un ces de 2 sous més a Ferrer Vilanova per la festivitat dels Sants Pere i Feliu¹²⁵³.
- Ramon Bonavila i la seva dona Berenguera venen al seu fill Pericó Bonavila, tots ells selvatans, el domini útil sobre una taula i la tercera part d'un obrador a la Carnisseria de la Selva per un import de 15 sous. Aquesta tinença com en el cas anterior té una gradació de titulars de drets sobre el domini ja que el nou emfiteuta haurà de satisfer dues pensions censals, la primera al senyor de la vila, el paborde, per un import de 2 sous per Sant Miquel, import forma part del total de 30 sous de cens que el paborde rep per les taules i els obradors de la Carnisseria, a la qual ja fa esment el primer contracte; i la segona serà la part corresponent dels 5 sous que aquesta taula i part d'obrador fa juntament amb una taula contigua a Martí Bertran per Sant Marc¹²⁵⁴. No descartem que aquest comprador és el mateix que compra el domini útil en el contracte anterior ja que una taula contigua pertanyent al mateix Perico, surt esmentada a les afrontacions d'aquesta tinença.
- Finalment, Bertomeu Forner, fill del difunt Pere Forner, i la seva dona Ramona, veïns de la Selva, venen a Ramon bonavila i el seu fill Pericó, carnisser selvatans, venen el domini útil d'una altra taula amb la tercera part d'un obrador que els venedors tenen pel paborde amb l'obligació d'abonar el cens de 2 sous per Sant Miquel. L'import de l'alienació és de 70 sous¹²⁵⁵.

Aquests instruments són una bona font d'informació per al coneixement del funcionament de les taules situades a la plaça del mercat de la Carnisseria de la Selva del Camp ja que, en primer lloc, observem com, de la mateixa manera que hem vist en el cas alcoverenc, sembla existir un interès sobre el mercat de la carnisseria que podria fins i tot arribar a fer-nos plantejar la possibilitat que aquest mercat fos també un monopoli senyorial¹²⁵⁶ encara que no estigués així manifestat a les respectives cartes de poblament. Així, a Alcover notàvem com els senyors de la vila mostraven interès a controlar les seves transmissions mantenint el domini directe sobre les taules, i en el cas de la Selva del Camp aquest interès es

¹²⁵² Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1300, gener, 11)

¹²⁵³ Selva del Camp 1303-1305, caixa 2, lligall 7 (1303, juny, 14)

¹²⁵⁴ Selva del Camp 1303-1305, caixa 2, lligall 7 (1305, abril, 2)

¹²⁵⁵ Selva del Camp 1319-1320, caixa 5, lligall 17 (1319, juliol, 8)

¹²⁵⁶ CARMÉ BATLLE GALLART, "Contribució a la història dels oficis de Barcelona: els carnisser del segle XIII", 310-318, ja es manifesta en aquest sentit en parlar de monopoli reial de la carnisseria de Barcelona juntament amb altres com els forns, els molins o els banys.

reprodueix ja que el paborde, en virtut del senyoriu que exerceix, gaudeix de la titularitat del domini directe sobre totes les propietats selvatanes però, en el cas de les taules i obradors situades a la població, a més, també comprovem com exerceix aquest domini percebent una pensió censal per a cadascuna de les tinences, fet que també hem observat en aquelles tinences tant agrícoles com de sòl urbà situades a la Vilanova de la Selva del Camp.

En aquest cas, tal i com podem deduir, el paborde havia d'haver imposat la percepció d'un cens anual total de 30 sous sobre la Carnisseria que incloïa tant la dels obradors (espais on els carnisers devien preparar carn) com la part de les taules, pel que es dedueix dels contractes estudiats, distribuïts en parts proporcionals entre els carnisers. El fet pel qual el paborde mantingui aquest dret per a aquest mercat ens porta a tornar a plantejar-nos la possibilitat que l'espai de la Carnisseria, situat a prop del cementiri i de la via que va al portal i surt en direcció a la Vilanova s'ubiqués en un primer moment en aquell espai reservat a la dominicatura del senyor de la vila, l'únic en el qual, d'acord amb les disposicions de la carta de poblament, el senyor podia imposar altres càrregues emfitèutiques com ara la satisfacció d'un cens fet, però, que no podem confirmar.

D. CONCLUSIONS

El desenvolupament urbanístic com a producte del repoblament que dugué a terme després de la Restauració de la Seu Metropolitana de Tarragona, es féu bàsicament a partir de cartes de poblament atorgades bé en condomini pel rei i l'arquebisbe, o bé per un dels dos senyors en solitari, segons el territori a què correspongués. Les condicions expressades en aquests documents fundacionals esmentaven per una banda la creació o desenvolupament d'una vila (en cas que ja hi hagués un poblament previ *de facto*) a banda del seu territori. D'aquesta manera al Camp de Tarragona, els nous habitants s'instal·laren preferentment en zones d'hàbitat concentrat, encara que també hi havia veïns vivint en masos disseminats pels respectius termes.

Aquests documents fundacionals, atorgats amb la finalitat d'atreure nous pobladors per la Camp, aconseguen els seus objectius ràpidament de manera que al llarg del segle XIII el primitiu nucli urbà d'aquestes poblacions, en general no pot donar resposta a la pressió que representa el creixement demogràfic continuat de les viles i els perímetres emmurallats comencen a ser sobrepassats amb el bastiment de nous ravals extramurs, les vilanoves. Així almenys ho documenten a les poblacions d'Alcover i la Selva del Camp, que responen a un tipus d'arquitectura urbana similar. En canvi la vila de Valls pròpiament dita presenta la singularitat documentada de tenir un origen doble, amb dos nuclis d'hàbitat concentrats clarament diferenciats, un al voltant del castell i l'altre conegut com la Pobla de Santa Ana, de manera que en aquesta població l'expansió urbanística el que farà és unir els dos pols principals construint habitatges al llarg de la via que els separa.

Aquesta etapa de desenvolupament, si atenem a la informació que hem obtingut de les fonts documentals, es pot donar per finalitzada en el moment que ocupa el nostre estudi, encara que a la Selva del Camp sembla haver algun petit rastre encara durant els primers anys del segle XIV. Ho entenem així gràcies a la informació obtinguda de l'estudi d'aquells establiments i sotsestabliments que s'atorguen sobre tinences situades clarament fora del perímetre de la muralla, en sòl rural i que tenen com a condició el bastiment d'habitatges, portant com a conseqüència el que avui dia entendríem com un canvi en la qualificació dels terrenys, o el que és el mateix, s'estaria produïnt sòl urbà a partir de sòl d'ús agrari. Aquesta informació es completa, així mateix amb el canvi de destinació de solars, patis o corrals que encara romanen dins de les viles i dels quals els atorgants transmeten el domini útil per a donar-los un nou ús amb la construcció de cases. Així aquest tipus de transaccions tenen una presència escassa i en ocasions testimonials als llibres notariais estudiats. De fet, només observem un repunt tant a Alcover com a la Selva del Camp a partir de 1315-1316 i només durant un parell d'anys. En aquest cas, en haver coincidència a les dues poblacions ens inclinem a plantejar-nos si existeix una possible necessitat d'haver de donar resposta a un possible repunt demogràfic conseqüència de l'arribada a l'edat adulta d'una generació. Amb tot, no tenim un nombre prou important de documents com per afirmar-ho, tot i que seria interessant saber si en altres poblacions de la zona es dona un fet similar.

Pel que fa al desenvolupament urbanístic pròpiament dit, volem deixar constància en primer lloc que l'estudi dels establiments i sotsestabliments d'habitatges, per una banda, i de contractes de compra-venda del mateix tipus d'immobles, per l'altra, reproduïx un esquema similar al que ja hem vist pel que fa al mercat de la terra, tant pel que fa a la intervenció de les parts, o els dominis que es transfereixen. La diferència està en el nombre de documents que hem pogut estudiar, molt inferior als relatius a l'agrari, fet que demostra una mentalitat diferent pel que fa als vilatans d'acord amb la posició social en què es troben. Així, els pagesos grassos, com veurem més endavant en parlar de la societat, inverteixen molt més en aquest tipus de mercat que la resta de veïns, els quals es mostren més interessats en invertir en allò que els pot proporcionar més beneficis, tant en forma d'aliment, garantint l'abastiment familiar, com en forma de renda en poder vendre l'excedent dels esplets en el mercat local. En general la inversió en habitatges acostuma a ser per accedir a la que seria la seva vivenda habitual, com així ho demostren els casos en els quals podem comprovar la venda d'un habitatge posteriorment a la compra d'un altre per part del mateix grup familiar.

Pel que fa als establiments i sotsestabliments pròpiament dits, no s'observen elements clarament diferenciadors entre un o altre tipus de tinences, almenys pel que fa a la satisfacció de l'entrada i les càrregues emfitèutiques que aquest tipus de transmissió comporta. Així mateix, tampoc podem confirmar la teoria de que a una entrada petita li pertoca un cens major i viceversa, fet que demostra que, també en aquests casos els factors a tenir en compte en el moment de fixar les condicions de l'entrada en el domini útil de l'habitatge han de ser diversos, tant de tipus material com personal. Amb tot, si que observem una diferència clara respecte als censos. En el cas dels habitatges sempre són en metàl·lic, la qual cosa considerem del tot lògica ja que és un tipus de tinença de la qual no es pot treure un profit com es pot fer del conreu dels agrers, de manera que no es pot contemplar l'opció d'un cens en espècie oscil·lant i evidentment en aquest tipus d'immobles s'ha de descartar un cens en espècie fixe perquè seria fer un pas enrera en el desenvolupament econòmic dels habitants del territori.

Els contractes de compra-venda, reflecteixen, així mateix, la diversitat de possessions que pot haver sobre aquests immobles de la mateixa manera que ho feien amb les finques agrícoles. Aquest és un fet que ens permet confirmar de nou com les disposicions contingudes a les dues cartes de poblament de les quals coneixem el contingut sobre la disposició dels diferents béns per part dels vilatans es materialitzen arran d'aquests contractes i com, en el cas de Valls, tot i no tenir la informació sobre la possible carta fundacional, els aspectes sobre el domini reflectits a les alienacions de camps de conreu, també es confirmen pel que fa a les alienacions d'immobles urbans. Així pel que fa aquesta última vila, juntament amb Alcover, podem confirmar el dret dels seus habitants a posseir en domini ple tant les tinences agrícoles com les urbanes, fet que es demostra gràcies a l'accés d'aquests veïns al mercat alienant tant habitatges en domini ple, com revessejats mitjançant els quals alienen els drets emfitèutics a altres veïns, entre ells el lluïisme. Així mateix, a partir de la venda del domini útil d'altres habitatges també accedim a la informació relativa a la persona que té dret a les càrregues emfitèutiques, que normalment és un altre veí.

Com sabem, el cas de la Selva del Camp és diferent ja que en tenir el senyor de la vila el dret a exercir la fadiga, aquest senyoriu es considera territorial i, per tant els selvatans no gaudeixen del domini ple de les tinences. Amb tot, com ja hem vist arran de l'estudi del mercat de la terra, també aquí els selvatans intervenen alienant les tinences franques i lliures de cens com si fossin tinences en domini ple. I en aquest cas la informació relativa al mercat urbà és més clara que la relativa al mercat agrari ja que l'estudi comparat dels preus dels dos tipus d'alienacions presenten més similituds que diferències. De fet, ni al mercat alcoverenc ni al vallenc detecte la transacció de tinences d'aquest tipus, a diferència del que passava al mercat de la terra.

Així mateix, també a la Selva del Camp detectem un altre element diferenciador en el mercat immobiliari, en aquest cas el relatiu a la vilanova. En aquest espai el paborde sí que actua clarament com a senyor territorial, fent us dels seus drets de percebre una pensió censal i especificant clarament també la reserva del lluíisme, a diferència de la resta del terme selvatà, i sobretot de l'altra possible zona d'expansió urbanística, la Pobleta. No tenim un coneixement cert de la raó d'aquest canvi d'actitud, però tot sembla indicar que aquesta és una zona que no està inclosa a la carta de poblament, probablement a la dominatura del senyor de la vila, de manera que el paborde, com a senyor de la vila, pot imposar les seves pròpies condicions d'accés i endurir-les, sobretot tenint en compte a més que en ser aquesta nova formació urbanística resultat de la pressió demogràfica, ho pot fer perquè, en principi no ha de trobar dificultats per trobar nous tinents.

També en aquesta ocasió podem observar l'alienació del domini útil d'aquests immobles amb unes càrregues emfitèutiques prèvies, sobretot l'abonament d'una pensió censal, abarateix el seu cost ja que el nou propietari del domini útil se n'haurà de fer càrrec. Amb tot, malgrat aquesta similitud, trobem un nou element diferenciador pel que fa a la valoració dels immobles comparada amb els preus relatius al mercat de la terra. Els habitatges tenen, per norma general un preu de venda molt més elevat que les finques agrícoles (parlant en termes de domini ple) i aquesta diferència de valoració es manté també en la resta d'alienacions que afecten a diferents parts del domini. Ens trobem doncs, amb un mercat més petit, més estable i també més car.

Aquest tipus de transaccions, així mateix, en no dependre de la collita dels fruits es poden alienar al llarg de l'any, encara que novament tornem a comprovar el caràcter agrari d'aquesta societat i sobretot la importància que la collita de cereal té per als vilatans, ja que mentre duren les tasques corresponents, de nou observem com l'activitat notarial es redueix clarament. Així mateix, el calendari de pagès està molt present en aquelles tinences en què s'ha de satisfer un cens emfitèutic ja que de nou comprovem com la majoria d'ells s'abonen durant les festes de Santa Maria d'agost, Sant Miquel i Nadal.

Finalment, completem la informació que tenim sobre el mercat urbà amb les transaccions que tenen com a objecte taules del mercat o bé obradors, un fet que a més és indicador del grau de desenvolupament econòmic a què estan arribant les viles camptarragonines. Amb tot, entenem que les taules del mercat no són considerades béns immobles per part dels

compradors i venedors, ja que l'import pel qual s'alienen és molt més baix que el relatiu al altres immobles urbans. Així mateix, en aquest cas trobem com aquestes parades de mercat també es troben sota el control del senyor o senyors de la vila que les ha establertes prèviament a canvi de la satisfacció d'una pensió censal i la reserva d'altres béns. Amb tot, només en coneixem alienacions a Alcover i la Selva del Camp i ambdues poblacions presenten alguna diferència ja que en aquesta última vila l'escassa informació a què hem tingut accés ens dóna a entendre que aquests elements es transfereixen juntament amb part d'un obrador. D'aquesta manera, tot sembla indicar que el paborde ha imposat un cens anual de 30 sous a la Carnisseria en general incloent tant les taules com els obradors on els vilatans havien de preparar la carn. Així mateix, l'últim element diferenciador que trobem, en aquest cas respecte als obradors pròpiament dits, el trobem a la vila d'Alcover, on comprovem com aquest tipus de bé, sí que té un valor econòmic que, si bé pot no arribar al dels habitatges sí que novament és força més preuat que les tinences agràries.

VI. LES RENDES SENYORIALS

I

EL DESENVOLUPAMENT MUNICIPAL

A. LES RENDES SENYORIALS

Les rendes senyorials es podien gestionar bàsicament de dues maneres: directament o bé per via d'arrendament. Aquest últim sistema era el que s'utilitzava de manera general atès que una gestió directa d'aquests drets suposava haver de disposar d'una organització administrativa àmplia i amb suficients oficials per poder dur-la a terme. Per altra banda, el sistema d'arrendament ofería una sèrie d'avantatges per al senyor ja que s'assegurava la percepció d'una quantia fixa que es pactava prèviament de manera que, entre d'altres coses podia fer previsions econòmiques a mitjà i llarg termini, encara que també l'arrendament era utilitzat pels senyors per poder disposar d'una quantia en metàl·lic que necessitava de manera urgent¹²⁵⁷. Aquest últim sistema emprat normalment a les poblacions del Camp de Tarragona i més concretament a Alcover, la Selva del Camp i Valls.

Aquestes rendes senyorials, reflectides a les cartes de poblament es poden agrupar així mateix en dos grups:

- Els **monopolis senyorials** com ara els molins, els forns o la ferreria.
- Els **delmes** i les **primícies** (rendes eclesiàstiques) o el **bovatge** (renda reial), que són rendes que permeten en el cas eclesiàstic organitzar i mantenir la seva estructura administrativa a més de fer front a les obligacions concretes per cada dignitat capitular amb el Capítol catedralici, i en el cas reial, recaptar un tribut, en origen extraordinari que li permetrà fer front a despeses extraordinàries del seu regnat com per exemple l'entrada d'un nou rei (origen del tribut).

A Alcover, la Selva del Camp i Valls, aquestes rendes eren arrendades pels representants dels senyors, els batlles, els quals apareixen mencionats a les nostres fonts, tot i que no amb l'assiduitat que desitjaríem. Amb tot la seva activitat havia de ser intensa ja que en ocasions també apareix la figura del lloctinent de batlle. Així, per exemple sabem que a Alcover actuen en aquests moments tres batlles, el del rei (Guillema de Moncada o els marmessors del comte d'Urgell), el de l'arquebisbe i el del paborde; a la Selva del Camp, només intervé el batlle del paborde; i a Valls també són tres els batlles que coneixem, el del rei, el de l'arquebisbe i el del castlà. Amb tot, aquest batlle té autoritat local, de manera que a cada lloc on el senyor té jurisdicció el batlle és diferent.

Taula 128
Batlles a Alcover

Nom i cognoms	Càrrec	Data	Llibre notarial
Pere Mas	batlle	1300/01/14	Alcover 1298-1300 Caixa 7 lligall 114
Borràs Alball	batlle	1300/02/07	Alcover 1298-1300 Caixa 7 lligall 114
Guillem Església	batlle	1300/02/07	Alcover 1298-1300 Caixa 7 lligall 114

¹²⁵⁷ FUENTES, *El castell, vila i terme del Catllar*, p. 445

Nom i cognoms	Càrrec	Data	Llibre notarial
Pere Monsó	batlle	1300/02/07	Alcover 1298-1300 Caixa 7 lligall 114
Borràs Puig	batlle de domina Guillem	1302/03/12	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Guillem Església	batlle de l'arquebisbe	1302/03/12	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Guillem Mas	batlle del paborde	1302/03/12	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Guillem Església	batlle de l'arquebisbe	1302/04/05	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Guillem Monsó	batlle del paborde	1302/04/05	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Borràs Puig	batlle per domina Guillerma	1302/04/05	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Guillem Església	batlle de l'arquebisbe	1302/06/14	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Ramon Monsó	batlle pel paborde	1302/06/14	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Pere Pellicer	batlle per domina Guillem	1302/06/14	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Pere Pellicer	batlle del rei o de Guillem de Moncada en el mateix lloc	1302/07/30	Alcover caixa 7 lligall 115 1302-1305
Pere Puig	batlle de Guillem de Moncada	1303/07/29	Alcover caixa 7 lligall 115 1302-1305
Gerard Església	batlle de l'arquebisbe	1303/07/29	Alcover caixa 7 lligall 115 1302-1305
Guillem Monsó	batlle del paborde	1303/07/29	Alcover caixa 7 lligall 115 1302-1305
Dauder Església	batlle	1305/05/07	Alcover caixa 7 lligall 115 1302-1305
Gerard Església	batlle	1305/05/07	Alcover caixa 7 lligall 115 1302-1305
Pere pellicer	batlle	1305/05/07	Alcover caixa 7 lligall 115 1302-1305
Gerard Església	batlle de l'arquebisbe	1306/08/13	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Guillem Bruscha	batlle del paborde	1306/08/13	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Jaume Cerdà	batlle del rei i Guillerma Moncada	1306/09/22	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Guillem Monsó	batlle de Guillerma de Moncada	1308/04/26	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Gerard Església	batlle de l'arquebisbe	1308/04/26	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Guillem Bruscha	batlle del paborde	1308/04/26	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116

Nom i cognoms	Càrrec	Data	Llibre notarial
Guillem Bruscha	batlle del paborde	1309/04/01	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Guillem Església	batlle de l'arquebisbe	1311/07/23	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Pere Pellicer	batlle del rei	1311/07/23	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Gerard Església	batlle de l'arquebisbe	1313/07/29	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Pere Pellicer	batlle del paborde	1313/07/29	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Pere Pellicer	batlle del rei	1313/07/29	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Gerard Església	batlle de l'arquebisbe	1313/08/21	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Pere Pellicer	batlle del paborde	1313/08/21	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Gerard Església	batlle	1314/09/09	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Pere Pellicer	batlle	1314/09/09	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Ponç Voltor	batlle del rei/comte	1316/05/15	Alcover 1315-1316 caixa 9 lligall 119
Jaume Cerdà	batlle del paborde	1316/06/05	Alcover 1315-1316 caixa 9 lligall 119
Ponç Voltor	batlle de marmessors comte Urgell	1316/12/03	Alcover 1316-1317 caixa 8 lligall 120
Pere Puig	batlle de l'arquebisbe sede vacante	1316/12/03	Alcover 1316-1317 caixa 8 lligall 120
Jaume Cerdà	batlle del paborde	1316/12/03	Alcover 1316-1317 caixa 8 lligall 120
Pere Bonaviu	batlle de l'arquebisbe	1319/09/13	Alcover 1319-1321 caixa 10 lligall 123
Pere Monsó	batlle del paborde	1319/09/13	Alcover 1319-1321 caixa 10 lligall 123

Taula 129
Batlles a la Selva del Camp

Nom i cognoms	Càrrec	Data	LLibre notarial
Joan Gralla	batlle pel paborde	1301/05/02	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Joan Gralla	batlle	1302/09/10	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Joan Gralla	batlle	1305/04/16	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Joan Gralla	batlle	1305/08/08	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8

Nom i cognoms	Càrrec	Data	LLibre notarial
Ferrer Ermengol	lloctinent de batlle	1305/09/13	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Joan Gralla	batlle	1308/08/17	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Joan Tamarit	batlle	1308/11/25	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Jaume Carbonell	batlle	1309/08/03	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
Oliver Boada	batlle	1309/10/25	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
Jaume Carbonell	lloctinent de batlle	1310/02/26	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
Jaume Carbonell	lloctinent de batlle	1310/04/10	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
Oliver Boada	batlle del paborde	1310/09/16	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
Joan Gralla	lloctinent de batlle del paborde	1310/09/16	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
Vidal Forner	batlle	1316/07/12	Selva 1316-1317 caixa 4 lligall 16
Ramon Domenge	batlle	1319/11/27	Selva 1319-1320 caixa 5 lligall 17

Taula 130
Batlles de Valls

Nom i cognoms	Càrrec	Data	LLibre notarial
Pere Segarra	batlle del paborde	1302/01/01	Valls 1302 Caixa 1 lligall 6
Arnau Salom	batlle de l'arquebisbe	1302/01/01	Valls 1302 Caixa 1 lligall 6
Arnau Palamer	batlle de l'arquebisbe	1302/01/01	Valls 1302 caixa 1 lligall 6
Pere Puig	batlle del rei	1302/01/01	Valls 1302 Caixa 1 lligall 6
Pernat Sagistri	batlle noble senyor Galceran de Puig Viridi	1302/01/01	Valls 1302 Caixa 1 lligall 6
Berenguer Argentona	batlle arquebisbe	1304/10/11	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Pere Puig	batlle rei	1304/10/11	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Guillem Sobirà	lloctinent de batlle arquebisbe	1304/10/11	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Berenguer Argentona	batlle de l'arquebisbe	1304/11/13	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Pere Puig	batlle del rei	1304/11/13	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7

Nom i cognoms	Càrrec	Data	Llibre notarial
Arnau Palomar	batlle de l'arquebisbe	1306/09/11	Valls 1306 Caixa 1 lligall 8
Berenguer Doménech	batlle del paborde	1306/09/11	Valls 1306 Caixa 1 lligall 8
Pere Puig	batlle del rei	1306/09/11	Valls 1306 Caixa 1 lligall 8
Pere Puig	batlle in feudo noble Galceran de Podioviridi. És el mateix que el batlle del rei	1306/09/11	Valls 1306 Caixa 1 lligall 8
Arnau Ocell	lloctinent de batlle de l'arquebisbe	1306/09/11	Valls 1306 Caixa 1 lligall 8
Berenguer Eimeric	batlle del paborde	1311/05/14	Valls 1311 caixa 1 lligall 9
Guillem Mascó	batlle del rei	1311/05/14	Valls 1311 caixa 1 lligall 9
Guillem Valls	lloctinent de batlle de l'arquebisbe	1311/05/14	Valls 1311 caixa 1 lligall 9
Berenguer Eimerich	batlle del paborde	1311/05/24	Valls 1311 caixa 1 lligall 9
Guillem Mascó	batlle del rei	1311/05/24	Valls 1311 caixa 1 lligall 9
Vial Milà	batlle in feudo G. Montpou de Valls	1311/05/24	Valls 1311 caixa 1 lligall 9
Guillem Valls	lloctinent de batlle de l'arquebisbe	1311/05/24	Valls 1311 caixa 1 lligall 9
Guillem Mascó	batlle del rei	1311/06/08	Valls 1311 caixa 1 lligall 9
Vidal Milà	batlle in feu de Guillem Pontepavone	1311/06/08	Valls 1311 caixa 1 lligall 9
Guillem Tarragó	lloctinent de batlle del paborde	1311/06/08	Valls 1311 caixa 1 lligall 9
Guillem Valls	lloctinent de batlle per l'arquebisbe	1311/06/08	Valls 1311 caixa 1 lligall 9
Guillem Montserrat	batlle de l'arquebisbe	1313/12/09	Valls 1313 caixa 2 lligall 11
Guillem Alamany	batlle del paborde	1313/12/09	Valls 1313 caixa 2 lligall 11
Guillem Pucurull	batlle del rei	1313/12/09	Valls 1313 caixa 2 lligall 11
Pere Eimerich	batlle del paborde	1316/07/07	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Pere Segarra	batlle del rei	1316/07/07	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Guillem Albonar	batlle in feudo Guillem Montpou	1316/07/07	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Pere Cerdà	lloctinent de batlle de l'arquebisbe	1316/07/07	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)

Nom i cognoms	Càrrec	Data	Llibre notarial
Guillem Mascó	batlle de l'arquebisbe	1320/03/22	Valls 1319-1320 caixa 2 lligall 13b)
Guillem Alamany	batlle del paborde	1320/03/22	Valls 1319-1320 caixa 2 lligall 13b)
Guillem Pucurull	batlle del rei	1320/03/22	Valls 1319-1320 caixa 2 lligall 13b)
Guillem Santa Digna	batlle infeudo venerable Guillem Montpou	1320/03/22	Valls 1319-1320 caixa 2 lligall 13b)

1. Els monopolis senyorials

D'acord amb Manuel M. Fuentes, *“Els monopolis senyorials aconseguiren legalment acaparar l'existència i la concessió d'uns serveis comunitaris i col·lectius i, alhora, aprofitar-se també del caire monopolític per tal de treure'n un profit econòmic, ja fos en espècie o en diner. ...”*¹²⁵⁸

Els drets sobre aquests monopolis, d'acord amb la carta de poblament de la Selva del Camp són el forn i la fàbrica. En principi els molins no han d'estar inclosos ja que no es mencionen a la carta de poblament. En canvi, a Alcover, d'acord amb la carta d'acapte aquests monopolis els constitueixen els molins i els forns i és el monopoli sobre la fàbrica el que no es menciona. La realitat que mostren les fonts és però presenta diferents matisos ja que els senyors acostumen a establir els vilatans en aquests edificis, forns i molins, a canvi de la percepció d'una pensió censal per la transmissió del domini útil. Ingresos als quals s'haurien de sumar els derivats del dret a la part proporcional de la mólta del blat o l'oli, de la coccio del pa, per una banda, i a la part proporcional dels delmes i les primícies que els poden afectar, per l'altra. Ara bé, pel que fa a les viles de Valls i Alcover no és possible reconstruir aquest sistema a partir de les notícies reflectides als llibres notarials. Només les fonts relatives al terme selvatà donen dades prou significatives en el cas dels forns per poder perfilar quin és el sistema de recaptació dels drets derivats d'aquest monopoli per part de la pabordia. En canvi, pel que fa als molins, tenim dades que confirmarien la titularitat del domini directe dels senyors de la vila però també en el cas d'Alcover sabem d'algun veí, que té el domini ple sobre un molí a l'interior de casa seva.

Finalment, respecte a la fàbrica o ferreria, dret documentat almenys a la carta de poblament de la Selva del Camp i de la qual a Alcover, com sabem, tenim notícies en èpoques anteriors al període del nostre estudi, amb la venda del dret de lloçol, mitjançant el qual els vilatans podien acerar les seves eines a la ferreria a canvi del pagament d'un cens, la informació que tenim són la presència de veïns que exerceixen l'ofici de la ferreria i de la menció de la

¹²⁵⁸FUENTES, *El castell, vila i terme del Catllar*, p. 507

fàbrica¹²⁵⁹ com a element identificatiu dels veïns que intervenen com a parts actuant al mercat immobiliari de la Selva del Camp.

1.1. Els molins

D'acord amb Jordi Bolòs: *“El molí fariner, normalment mogut per l'aigua, era un dels edificis més importants que hi havia en gairebé tots els pobles medievals, juntament amb l'església, el castell o casa forta, la ferreria, etc. No sols era important per les seves mides o per la seva forma, sinó també per la funció social i econòmica que tenia.”*¹²⁶⁰

En aquesta línia, Xavier Eritja afegeix que: *“Només podem entendre la importància atorgada a aquest element si tenim present que el molí va esdevenir un dels principals monopolis senyorials; un dels que proveïa d'unes rendes més grans als senyors ja que la comunitat pagesa no sols restava obligada a moldre el gra al molí senyorial, sinó que a més havia de pagar un percentatge de la motllura;...”*¹²⁶¹ I entenem que aquesta mateixa definició s'adapta en el cas dels molins oliers.

Ara bé, tot i aquesta definició prèvia, si seguim les tesis de Bolòs, la realitat és que en el moment del nostre estudi, la situació havia arribat a ser força més complexa ja que podien coexistir molins dominicals tinguts directament pel senyor; molins tinguts per tenidors, els quals eren establerts a canvi del pagament d'un cens; petits molins domèstics dins de les llars que normalment eren manuals o finalment els molins urbans de les viles i les ciutats¹²⁶². Aquest serà, com veurem a continuació el cas dels molins identificats al territori alcoverenc. En canvi a la Selva del Camp les informacions de les fonts selvatanes, completades pel cronista Pié, confirmen que els molins de la vila i el terme de la Selva del Camp són establerts originalment pel paborde el qual percep un cens per aquest motiu a banda de la resta de rendes senyorials derivades del monopoli i dels delmes i primícies. I aquests molins, d'acord amb les nostres fonts són sotsestablerts entre els propis veïns de manera que els nous tinents han de satisfer cada vegada càrregues emfitèutiques més elevades.

Finalment, pel que fa a Valls, poca informació podem aportar a partir de les fonts ja que només hem localitzat un document relatiu als molins. Es tracta de la venda de tots els drets que Sibil·la, vídua de Joan Osona i el seu fill Pere Osona juntament amb la seva dona, veïns de Santa Maria del Pla tenen sobre un molí a Valls que tenen per donació Comuna sota cens de 8 quarteres d'ordi a mesura de Valls. Els compradors són Guillem Valls,

¹²⁵⁹ És el cas per exemple de Pere Ferrer, de fàbrica, identificat a la venda d'un hort franc i lliure de cens am la seva aigua. Selva del Camp 1309, caixa 3, lligall 11 (1309, desembre, 23)

¹²⁶⁰ BOLÒS I MASCLANS, JORDI “El molí fariner en el paisatge i la societat medievals” a *Finestrelles* núm. 7. Institut Ramon Muntaner, Barcelona 1995, p. 149

¹²⁶¹ X. ERITJA “Assentaments i sistemes hidràulics a la vall del Sió” a *Paisatge i historia en época medieval a la Catalunya Nova . Organització del territori i societat a la vila d'Agramunt (Urgell) a la Valls del Sió (segles V-XIX)*, Universitat de Lleida 2002, p. 184

¹²⁶² BOLÒS “El molí fariner en el paisatge i la societat medievals”, p. 159

militar, i Bernardó Valls, fill seu, veïns de Valls que abonen un preu de compra de 3800 sous¹²⁶³.

1.1.1. Alcover

La carta d'acapte alcoverenca menciona la reserva del monopoli dels molins per part de senyors de la vila. Amb tot, l'arquebisbe ben aviat començà a traspasar diferents drets sobre la vila i el seu terme a a d'altres dignitats del capítol catedralici, transferint també els drets que tenia sobre diferents monopolis de manera que les fonts alcoverenques ens proporcionen informació molt diversa durant el període de temps estudiat, però cap notícia en concret que faci referència a la percepció dels beneficis obtinguts a partir de l'execució dels drets propis del monopoli, és a dir, aquells que corresponen a la part proporcional de la mólta del blat o de l'oli. Així, durant aquests anys, als llibres notariais hem pogut identificar un total de vuit molins distribuïts per terme i també a l'interior de la vila que presenten diferents característiques com a conseqüència dels traspassos de drets que s'havien produït al llarg del temps.

La informació de què disposem sobre aquests immobles prové únicament dels contractes de compra-venda que els afecten, els quals són alienacions del domini útil en tots els casos excepte en un cas que és un arrendament i un altre on tot sembla indicar que s'aliena el domini ple del molí, fet que seguint les tesis de Bolòs no havia de ser tan extraordinari. Atès que no tenim prou informació com per situar aquests molins al llarg del territori, hem decidit tractar-los des d'un punt de vista estrictament cronològic.

El primer molí que documentem cronològicament, tot i que els actors el situen físicament el terme alcoverenc, sabem en aquest temps no ho està, ja que es tracta del molí que l'ardiaca té a l'Olivet, que posteriorment serà conegut amb el nom de molí d'Alcover, i que no serà venut a la universitat d'Alcover fins a un segle més tard. El document en qüestió és la venda del domini útil de la meitat d'aquest molí que Arnau Espundila i la seva dona Ramona tenen sota cens d'una quartera d'ordi per Nadal, de manera que entenem que és un molí blader. Els compradors de la tinença són el matrimoni format per Bonaferro Morera i la seva dona Benvinguda i l'import de la venda és de 81sous¹²⁶⁴.

El segon molí del qual tenim constància ja posa de manifest la realitat del traspàs dels drets senyorials de l'arquebisbe a altres dignitats capitulars, en aquest cas el paborde, que és el titular del domini directe d'aquest immoble, el domini útil del qual alienen els esposos Jaume Voltor i Maria a Guillem Vairet i la seva dona Saurina, tots ells alcoverencs, per un import de 160 sous. La descripció d'aquest molí també blader el situa cap a Voltoria, molt a prop dels

¹²⁶³ Valls 1316, caixa 2, lligall 12 a) (1316, maig,31)

¹²⁶⁴ Alcover 1299-1300, caixa 7, lligall 114 (1300, febrer, 20)

camins locals de dos masos i altres vies públiques. El paborde percep un cens anual de tres quarteres de forment¹²⁶⁵.

L'any 1309, a les nostres fonts s'esmenten dos documents més de compra-venda. El primer d'ells, és l'alienació del domini útil d'un molí molt proper al nucli de la població ja que està situat al costat de l'hospital, que pertany a la Senyoria de la vila ja que, segons les fonts, la titularitat del domini directe correspon a la donació comuna alcoverenca que es qui percep el cens de 2'5 quarteres d'ordi, fet indicatiu de nou de que es tracta d'un nou molí blader. La part venedora està constituïda per Bernat Guerau i Ramon Albeo, d'Alcover i la compradora és Sança, la filla de Pascasi Voltor, que ho fa per un import de 90 sous¹²⁶⁶.

El segon molí alienat durant aquest any és un molí d'oli situat a la plaça del mas de Veciana, dins del terme alcoverenc, però que es ven com a domini ple i del qual no tenim elements que ens facin pensar en l'existència d'algun dret senyorial per part dels senyors d'Alcover. Els venedors són Ferrer Veciana i la seva dona Maria i els compradors són Ferreró Veciana i la seva dona Arsendis tots ells alcoverencs. Així mateix el preu final de l'operació és certament baix, sobretot si tenim en compte que no hi ha constància de càrregues emfitèutiques ja que es fa constar que són 6 sous¹²⁶⁷. Tot i que no tenim proves documentals que ho confirmin, creiem en aquest cas que es tracta d'una transmissió de drets en vida entre un pare i un fill sota una forma notarial i per un preu simbòlic.

El següent molí que documentem és l'objecte d'un arrendament per un any pactat entre Pere Esteve com a part arrendadora i Berenguer Mulner i la seva dona com a part arrendatària. L'arrendament és sobre un molí situat a la vall de Rascaç juntament amb la seva trilla i tots els seus paraments per un any a partir de la festivitat de Tots Sants. Tot i que no diu a qui pertanyen els drets senyorials, les condicions deixen clar que els arrendataris han de pagar tot el cens que li pertoqui durant l'any de contracte¹²⁶⁸.

L'any 1314 els esposos Guillem Peiró i Guillerma, d'Alcover, venen a Pere Castellar i la seva dona Romia, també alcoverencs, el domini útil sobre la meitat d'un molí i obrador que tenen a la vila alcoverenca dins de l'hospici del difunt Pericó Puig, els hereus del qual tenen la titularitat del domini directe tal i com es pot comprovar en fer la reserva dins del document d'alienació dels seus drets, entre els quals està el lluïisme, encara que no sabem del cert quin tipus de molí és (suposem que olier) i el cens que s'ha de satisfer anualment. L'import de la transacció és de 50 sous¹²⁶⁹. Creiem que aquest obradorés com a mínim part del que dos anys mes tard, el 25 de setembre de 1316 venen els tinents per un import de 160 sous.

¹²⁶⁵ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1304, agost, 19)

¹²⁶⁶ Alcover 1306-1311, caixa 7, lligall 116 (1309, març, 18)

¹²⁶⁷ Alcover 1306-1311, caixa 7, lligall 116 (1309, abril, 28)

¹²⁶⁸ Alcover 1313-1314, caixa 8, lligall 117 (1313, octubre, 28)

¹²⁶⁹ Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1314, desembre, 22)

En aquesta ocasió es fa constar que els hereus retenen un cens de 25 quartans d'oli per l'obrador¹²⁷⁰.

El rei té el domini directe sobre un molí situat al terme alcoverenc, al costat de la riera d'Alcover, sobre el qual el paborde també té alguns drets. El seu domini útil és alienat pels esposos Ramon Jofré i Ramona, a Guillem Rascaç i la seva dona Elisenda, tots ells alcoverencs per un import de 180 sous. El molí, que ha de ser blader, satisfà un cens de quartera i mitjà d'ordi al rei, per Sant Joan Baptista i una altra quartera d'ordi per la mateixa festivitat al paborde. Així mateix, la percepció del lluïisme correspon al rei¹²⁷¹.

Finalment també tenim coneixement d'un molí blader situat al terme d'Alcover, al lloc nomenat el Pas, afrontant amb el camí de la Selva, els drets del qual són de titularitat del paborde. En aquest cas, els esposos Jaume Cerdà i Sança venen a Pere Montagut i la seva dona Jova, tots ells veïns d'Alcover, el domini útil sobre aquest molí i tot l'aigua que li pertany per un import de 360 sous. El paborde rep anualment 3 quarteres d'ordi per Sant Pere i Feliu i entre d'altres drets emfitèutics a l'alienació es fa constar el lluïisme¹²⁷².

Són un total de vuit documents que deixen constància de que a Alcover coexisteixen molins destinats bàsicament a la mólta del blat, però també oliers i que poden estar disseminats pel terme agrari, inclosos en masos o fins i tot dins de les zones urbanes. I són edificis que poden ser arrendats tant pels senyors de la vila, com pels propis veïns que poden tenir petits molins en domini ple, mitjançant establiments a diferents vilatans els quals al seu torn els poden sotestablir o vendre la possessió mitjançant l'alienació del domini útil. En canvi, però no tenim cap dada que ens permeti comprovar de quina es recollia l'import de la taxa per anar a moldre al molí ni l'import anual de benefici que això suposava per als senyors de la vila.

Incidim doncs, per concloure en el fet que, encara que no tenim dades relatives als imports percebuts bé per l'ardiaca, bé pel paborde sobre els diferents molins del terme alcoverenc, entenem que sent aquest un dret contemplat a la carta d'acapte difícilment els senyors hi renunciarien. En conseqüència, ens inclinem per plantejar-nos si en aqueles poblacions com Alcover on encara s'arrendaven les rendes senyorial globalment i per períodes d'un any aquest tipus de dret també no estaria també inclòs.

1.1.2. La Selva del Camp

D'acord amb les disposicions de la carta de poblament de la Selva del Camp, el senyor de la seva vila i terme, es reservava el monopoli sobre els forns o la ferreria. En canvi, no es fa menció dels molins, els quals abundaven dins i fora del nucli urbà. Amb tot, d'acord amb la

¹²⁷⁰ Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118

¹²⁷¹ Alcover 1316-1317, caixa 8, lligall 120 (1316, octubre, 6)

¹²⁷² Alcover 1319-1320, caixa 10, lligall 123 (1319, novembre, 4)

informació que aporten les nostres fonts creiem que, per norma general, és el senyor de la vila qui, en primera instància, atorga en establiment els diferents molins que es fan edificants ja que en els diferents contractes que documentem hi ha constància del dret a rebre una pensió censal per part del paborde. Tanmateix, com veurem tot seguit a partir de la reconstrucció elaborada amb la informació obtinguda de les fonts i les dades publicades pel cronista Pié, creiem que al llarg del temps aquests molins van anar canviant de titulars del domini útil, sovint mitjançant contractes de sotsestabliments que generaven una gradació de titulars de drets i l'acumulació de diferents pensions censals.

Així, segons la informació publicada per Pié¹²⁷³, hi havia set molins fariners situats fora vila, a prop de la riera (en realitat eren vuit): tres d'ells, els més propers al nucli urbà i que van estar en funcionament fins ben entrat el segle XIX¹²⁷⁴, es trobaven localitzats a la part superior de la Selva del Camp, a l'anomenat camí dels Molins i els quatre restants (realment eren cinc) s'estenien des del mas de Moixó fins el Pont Sec, a la riera. Finalment, hi ha via dos molins més, coneguts com el molí de la Canal i el Molí de la Volta, situats dins del nucli urbà¹²⁷⁵.

Dels tres molins situats damunt de la vila, al camí dels molins, el més allunyat, de dos cups, era el que es trobava prop del camí de Sant Pere del Puig i que es coneix com a Molí de Més Amunt o de Baiget. D'ell Pié publica a la seva obra l'extracte d'una transacció que té lloc el 1296 mitjançant la qual Bertran d'Oliva ven a Ramon Peyró per 160 sous, "renunciant als 15 sous de censal", un molí de dos cups que és sobre la vila de la Selva i que fa 10 quarteres d'ordi i dues de forment de cens a Arnau Vallcorba, Pere Vallirana i Pere Bremon. Les afrontacions són el camí de Sant Pere, Guillem Folch i Arnau Maçó¹²⁷⁶. Aquest molí, també està identificat a les nostres fonts gràcies a una nova transacció que té lloc a principis de 1308 i mitjançant la qual Ramon Peyró ven a Ramon Bertran i la seva dona Ramona, de la Selva del Camp, els 15 sous censals que fa a Bertran Solzina, fill del difunt Bertran Solzina sobre un molí de dos cups a la Selva del Camp. Els drets sobre aquest molí els gaudeixen, el paborde, Pere de Vallirana, Bernat Mulet de Tarragona i Pere Bremon i els censos satisfer, a banda dels 15 sous esmentats, són 10 quarteres d'ordi al paborde per Sant Pere i Feliu i 40 quarteres d'ordi i dues de forment als altres tres titulars de drets. Les afrontacions són coincidents amb la notícia publicada per Pié¹²⁷⁷. És a dir, que tot i que aquest autor no ho menciona, el paborde exerceix el domini directe sobre el molí del qual a més percep una pensió censal anual a més de tenir reservats els drets, domini, lluïme i fadiga. Crida l'atenció, però que no menciona la venda física del molí sinó la pensió censal que se li fa al titular del domini mitjà, amb tot, entenem que si es venen les càrregues

¹²⁷³ Pié, *Annals inèdits*, p. 217.

¹²⁷⁴ *IBIDEM*, p. 222

¹²⁷⁵ *IBIDEM*, p. 224

¹²⁷⁶ *IBIDEM*, p. 222.

¹²⁷⁷ Selva del Camp 1307-1308, caixa 3, lligall 9 (1308, gener, 27)

emfitèutiques a que s'ha de fer front, aquesta alienació també ha de portar implicada la tinença del domini útil.

El molí situat al mig, conegut com el del Mig o Saforcada, és el que Pié identifica a la notícia datada també el 1308 segons la qual Bertran d'Oliva dóna per quatre anys a Saura i Ramona, filles de Pere Guasch, de la ciutat de Tarragona *illa mea molendina de cup quo sunt super villa de Silva, iuxta molendina Petri de Nin, sicut affrontatur cum via sancti Petri de Podio, etc.*¹²⁷⁸. Tot i que aquest molí resulta difícil d'identificar i situar, creiem que es el que trobem al sotsestabliment constituït per Pere Vives i Vidal Espanyol, tutors del fill del difunt Mestre Barcha, Guillem, juntament amb Guillemó, fill de més de 18 anys i Pere Nin en nom de la vídua Maria, en favor de Bernat Cogull, fill de Pere Cogull, tots ells habitants de la Selva del Camp, i que té per objecte un molí a la riera de la Selva que fou de Pere Barca i Bernat Cusit. Els drets sobre aquest molí els tenen el paborde i la capellania de Vallcurba. L'entrada és de 160 sous i els censos a satisfer són 30 sous per la Pentecosta, excepte el primer any; cinc quarteres d'ordi i una de forment al paborde per Sant Pere i Feliu i 10 sous a la Capella per Sant Miquel. Les seves afrontacions, Cerdà Calvó i el molí de Bernat Nin Jonquieres són les que ens permeten deduir que pot tractar-se del molí del mig¹²⁷⁹.

De fet, el molí de Bernat Nin Jonquieres, conegut gràcies a les afrontacions de l'objecte del contracte anterior, és el que identifiquem a les nostres fonts com a molí roder, el molí situat més a prop del nucli de població també conegut com a molí de Rovellat. Aquest molí l'identifica Pié el 1297 gràcies a la notícia sobre la societat constituïda per Bertran d'Oliva, major de 15 anys, i Bertomeu Rovellat sobre el molí de dos cups que tenia Bertran i el molí roder que tenia Bertomeu i per la qual es partien els guanys que percebrien durant un any pels esmentats molins¹²⁸⁰. A les nostres fonts tenim coneixement d'un contracte de compra-venda mitjançant el qual Bernat Nin Jonquieres ven a Pere Verra, fill del difunt Bernat Verra, de la Selva del Camp, un molí roder a la riera de la Selva per un import de 150 sous. Els drets estan reservats a favor del paborde, Pere Nin i Guillem Barcha i els censos a satisfer són cinc quarteres d'ordi una de forment al paborde per Sant Pere i Feliu, 18 diners a Pere Nin per Sant Miquel, 15 sous a Pere Nin per la Pentecosta i 15 sous a Guillem Barcha per la Pentecosta. Aquests censos que són gairebé idèntics als de la venda del molí anterior ens poden portar a pensar que es tracta del mateix molí, però les afrontacions són les que diferencien les dues parcel·les i, en conseqüència als dos molins clarament ja que aquest molí en concret afrontava amb l'honor del difunt Borràs Cosit de dues parts i amb la riera de la Selva¹²⁸¹. El venedor, Bernat Nin, havia comprat el molí uns mesos abans a Pere Nin i Esteve Cogull, marmessors de Bernat Cogull, fill del difunt Pere per un import de 50

¹²⁷⁸ Aquest molí és difícil d'identificar a la documentació estudiada. També Pié (pàg. 222) tot i que dóna per bona la seva existència, té dificultats per identificar-lo i situar-lo.

¹²⁷⁹ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1300, maig, 23)

¹²⁸⁰ Pié, *Annals inèdits*, p. 222

¹²⁸¹ Selva del Camp 1302, caixa 2, lligall 6 (1302, octubre, 20)

sous¹²⁸² en una operació mercantil que clarament afavoria els interessos econòmics de Bernat Nin i que aprofitava una possible situació de precarietat d'un hereu testamentari.

El mapa de molins situats al terme selvatà, fora del nucli urbà, es completa amb els cinc que es localitzen a la riera, entre el Pont Sec i el Mas de Moixó, la identificació dels quals a partir de les nostres fonts és certament difícil, motiu pel qual creiem que Pié atribueix erròniament quatre molins a aquesta zona, encara que fent una lectura acurada del seu text comprovem l'existència de cinc edificacions molineres. Són molins que van deixar de funcionar durant el segle XVII, excepte el que es coneix com a Molí del Mas de Moixó que encara es mantenia en servei el 1835.

El primer d'aquests molins, el del Pont o de la Porta, el tenia el 1285 Joan Mulner i el 1601 encara funcionava. Una altra notícia sobre aquest molí són les afrontacions descrites en la donació d'un trosset de terra al terme de la Selva¹²⁸³. Les dades publicades per Pié no són, però, gaire precises i no permeten una identificació completament fiable. Així mateix, el molí de més amunt del pont, conegut com a Molí d'en Muntanya, es correspon a aquell que identifica el 1285 en una venda realitzada per Joan Muntanya en favor de Guillem Negre per un import de 50 sous i renunciant a tota excepció i als 105 sous de censal sobre cert molí situat a la riera de la Selva entre els molins de Joan Mulner (Molí del Pont) i de Joan Barcelona¹²⁸⁴. Seguint, doncs aquesta notícia, el tercer molí que trobaríem en aquesta ruta seria el molí conegut com a Molí de Joan Barcelona, del qual Pié facilita també alguna referència¹²⁸⁵. Gairebé un segle després, el 1395, localitzem de nou aquest molí gràcies a la notícia de la donació en favor de Bernat Nin de tota la part que els corresponia del molí que estava situat a la riera de la Selva, entre el molí de Muntanya i el molí de Bernat Aluder, per part dels curadors dels fills de Ramon Barcha. Aquesta part havia de satisfer dues quarteres i mitja d'ordi al paborde entre d'altres censos¹²⁸⁶.

Creiem que alguns d'aquests molins es corresponen amb els que són objecte de compra-venda o sotsestabliments en alguns dels instruments notariais inclosos a les nostres fonts encara que tenim clares dificultats per tal d'identificar-los amb precisió. Sobre un d'ells en concret tenim informació a través de tres contractes que l'afecten. En el primer d'ells, Arnau Guasch i la seva dona Maria sotsestableixen a Guillem Nicolau, la seva dona Saurina i Jaume Nicolau i la seva dona Arnalda, tots ells selvatans, en un molí i un hort situats a la vall de la Selva. Les condicions pactades són un parell de gallines com a entrada i 52 sous a abonar als sotsestabilients per Carnaval¹²⁸⁷. Encara que no es menciona al paborde com a

¹²⁸² Selva del Camp 1301-1302, caixa 2, lligall 5 (1302, febrer, 27)

¹²⁸³ Pié, *Annals inèdits*, p. 219

¹²⁸⁴ *IBIDEM*, p. 219-220

¹²⁸⁵ "Al mateix costat de la riera hont hi ha lo dit molí, un poch més amunt n'hi havia un altre del qual solament se hi conserva un tros de partet, y en la mateixa fetxa lo tenia Joan Barcelona" *IBIDEM*, p. 219

¹²⁸⁶ *IBIDEM*, p. 220-221

¹²⁸⁷ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1300, febrer, 23)

titular del domini directe, confirmem aquest fet en un la venda efectuada posteriorment per Guillem Nicolau i la seva dona en favor de Guillemó Calvet i la seva dona Ramona, de l'Albiol i que té per objecte la meitat del molí i l'hort en els quals havien estat sotsestablerts. L'import de la venda és de 45 sous i ara sí que es mencionen a les condicions emfitèutiques del contracte els drets senyorials que es concreten en la percepció anual de sis quarteres d'ordi, i els 52 sous a Arnau Guasch (juntament amb l'altra meitat del molí i l'hort)¹²⁸⁸. Anys després, és Guillem Guasch, fill del difunt Arnau Guasch (que d'alguna manera havia recuperat els drets sobre el molí) qui, juntament a la seva dona Ramona torna a sotsestablir el molí a Ramon Andreu, fill de Ponç, i la seva dona Saurina, habitants de la Selva del Camp sota les condicions següents: una entrada d'un parell de pollastres, 50 sous a percebre per la festa de Santa Magdalena i les ja conegudes sis quarteres d'ordi a abonar per Sant Pere i Feliu¹²⁸⁹. Sabem que aquest és un dels tres molins que hem mencionat perquè a les afrontacions d'aquest últim contracte es menciona que la riera ve del molí d'Huguet Moster, el qual, com veurem tot seguit s'identifica amb el molí situat a la zona més allunyada del nucli urbà selvatà i que també es coneix com el molí de Mas de Moixó, encara que no podem concretar a quina alçada del camí es trobava.

Del quart molí, conegut com a Molí de Ramon i Bernat Aluder i que Pié identifica com el molí que hi havia prop del camí de l'Albiol i Mas Ripoll, aquest autor facilita la notícia datada el 1294 segons la qual Ramon i Bernat Aluder feren un canvi amb Ramon i els seus fills (no sabem interpretar si és el mateix Ramon Aluder o un altre veí amb el mateix nom) d'un tros de terra amb un molí i un tros de terra contigu, situat a la riera de la Selva que feia quatre quarteres d'ordi al paborde i confrontava amb els honors de Ramon de Vallcurva i la riera; i el tros de terra confrontava amb el molí, el camí de la vall i la riera i amb el rec del mateix molí¹²⁹⁰. Reconeixem aquest edifici a les nostres fonts gràcies a la venda realitzada per Cerdà Calvó i la seva dona Berenguera en favor de Guillerma, vídua de Guillem Zelort, tots veïns de la Selva del Camp i que té per objecte un molí situat a la riera de la Selva i que afronta amb l'honor de Vallcurva i de Pere Gombau per dues parts. El seu preu de venda és molt baix, únicament 12 sous, però suporta una càrrega censal molt forta ja que ha de satisfer 4 quarteres d'ordi al paborde per Sant Pere i Feliu, 10 sous i 1 diner a Pere Gombau per Sant Miquel i 50 sous, tres diners i tres quarteres d'ordi a Aluder per Sant Pere i Feliu¹²⁹¹.

El cinquè molí que se situa en aquesta ruta, el més allunyat de la població seria el conegut com a Molí del Mas de Moixó, conegut també com a molí d'Huguet o d'Arnau Carbó. Aquest molí consta en un instrument datat l'any 1295 segons el qual Arnau Carbó i la seva dona, Elisenda, permutaren amb Joan Carbó la meitat d'un molí que tenia en aquell molí seu del

¹²⁸⁸ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1301, març, 17)

¹²⁸⁹ Selva del Camp 1313-1314, caixa 4, lligall 15 (1313, juliol, 15)

¹²⁹⁰ Pié, *Annals inèdits*, p. 220

¹²⁹¹ Selva del Camp 1301-1302, caixa 2, lligall 5 (1301, agost, 26)

Mas i que situava just a la riera de la Selva¹²⁹². Anys després, el 1304, Huguet Moster i la seva dona Guillerma, van vendre a Ramon Carbó i la seva dona Maria, tots ells veïns de la Selva del Camp, per un preu de 120 sous, una octava al molí que tenien entre els compradors i el seu germà Arnau Carbó a la vall de la Selva, afrontant amb els venedors i la riera, sota cens del paborde (la totalitat del molí havia de fer 6 quarteres d'ordi anuals al paborde per Sant Pere i Feliu)¹²⁹³. Posteriorment, sobre aquest mateix molí, el 2 d'octubre de 1305, són Arnau Carbó i la seva dona Elisenda, els qui venen als esposos Pere Gavela i Berenguera, tots ells selvatans, una setzena part de la seva propietat sobre el mateix molí per un import de 60 sous i amb la condició que els compradors es facin càrrec de la part corresponent de les sis quarteres d'ordi que s'han de satisfer al paborde¹²⁹⁴. Anys després, el 1317, Arnau Gavela i la seva dona Elisenda venen aquest mateix molí a Ramon Gironés, també veí de la Selva del Camp, per un import de 450 sous. A la descripció de l'objecte de la transacció diu que es tracta d'un molí situat a la vall i la riera de la Selva, a l'honor d'Huguet Moster, anomenat molí d'Huguet Moster, que ha de satisfer sis quarteres d'ordi anuals al paborde per Sant Pere i Feliu¹²⁹⁵.

Respecte dels molins situats dins de la zona urbana selvatana, les referències aportades per Pié són també importants per ajudar a situar-los. Així, segons aquest estudiós, el molí de la Canal se situava al pati de la Carnisseria (actual plaça de Sant Andreu) i al costat de la paret del castell del senyor el qual, sembla ser que el devia manar construir a principis de la tretzena centúria¹²⁹⁶. En un instrument de l'any 1295 consta una venda efectuada per Ramon terre en favor de Guim Gavela, que té per objecte un molí dins de la vila que fa 50 quarteres de forment al paborde. Aquest molí confrontava *cum castro de Silva, et cum platea carniceria et cum carreria publica*¹²⁹⁷. Pensem que aquest molí és el que trobem com a part de les confrontacions de venda d'alguns immobles com, per exemple, al sotsestabliment atorgat, el 15 d'octubre de 1305 per Ferrer Ermengol als esposos Ramon Guaita i Mansília sobre unes cases franques i lliures de cens a la vila de la Selva, els quals tenen com a elements limítrofs el molí que fa cens al paborde i una plaça¹²⁹⁸. Finalment, del segon molí, conegut com a molí Soterrani o de Volta i que se stiuava al carrer que donava a l'església de Sant Andreu¹²⁹⁹, no tenim notícies clares a partir de les nostres fonts.

A tall de conclusió, pel que fa a aquest apartat, hem de fer referència al possible arrendament de les rendes relatives a la farina dels molins, aquelles que el senyor de la vila

¹²⁹² Pié, *Annals inèdits*, p. 221

¹²⁹³ Selva del Camp 1302-1305, caixa 2, lligll 7 (1304, gener, 30)

¹²⁹⁴ Selva del Camp 1305-1306, caixa2, lligall 8

¹²⁹⁵ Selva del Camp 1316-1317, caixa 4, lligall 16 (1317, gener, 21)

¹²⁹⁶ Pié, *Annals inèdits*, p. 224

¹²⁹⁷ *IBIDEM*, p. 224-225

¹²⁹⁸ Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 7.

¹²⁹⁹ Pié, *Annals inèdits*, p. 226-227

podia percebre arran de l'obligació dels vialatans per anar a moldre el gra als molins, en compliment de les disposicions de les cartes de poblament i que, encara que a la Selva del Camp no estaven incloses expressament, tot sembla indicar que s'inclouïen dins de la subhasta o arrendament de la recaptació de totes les rendes que es feia a la població selvatana. Això almenys és el que interpretem almenys de la menció en alguns d'aquestes assentaments en els quals es ven la lleuda juntament amb la quartera, un concepte que pensem que pot identificar-se amb el de la farina que es mol als molins i de la qual els vilatans han de satisfer al senyor la taxa d'una part determinada del pes. Ara bé, en arrendar-se aquest dret derivat del monopoli senyorial juntament amb altres drets com ara la lleuda, el pa dels forns o les menuderies es fa difícil comprovar que realment aquest era l'impost corresponent a l'exercici del monopoli sobre els molins, i els beneficis en concret que reportava.

Taula 131
Informació sobre l'arrendament de la renda de la quartera a la Selva del Camp

Compradors	Venedor	Rendes	Quantia	Data	Llibre notarial
Esteve Terre; Bernat Terre; Astruch Rovelat	paborde	lleuda i quartera 1 any	625 sous	1304/04/28	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Miquel Sobirà; Ponç Gordó; Llorenç Forner; Pere Martí	paborde	quartera i lleuda 1305.Meitat per Nadal i meitat per Pasqua. Excepte homes del Cogoll i horta del Castell	660 sous	1305/05/24	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Pere Bover i Bernarda del carrer dels Ollers; Pere Bover del carrer Pelegrí	paborde	quartera i lleuda 1 any. Meitat per Nadal i meitat per Pasqua	470 sous	1306/05/12	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Llorenç Forner; Vidal Forner; Pere Guasch; Ramon Manganell; Pere Bover, saig; Pere Forn	Joan Tamarit batlle	Pa del forn i quartera i lleuda d'ollas, lliarengades i altres menuderies, moles grau de l'Albiol des de Santa Creu i fins a Sant Joan Bta.	350 sous	1309/05/08	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Pere Cosit i Maria; Doménec Martí i Benvinguda; Berenguer Gonguerau Joan Gralla i Elisenda ; Ramon Ermengol	Miquel Sobirà	pa forn, quartera i lleuda 1 any. Meitat per Nadal i meitat per Pasqua	1100 sous	1309/05/16	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Pere Ripoll, fill de Bernat Ripoll i esposa Bernarda	paborde	lleuda i quartera 1 any	400 sous	1310/05/11	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
Bernat Ribesaltes i Maria; Pere Bover i Ramona; Ramon Ayolf i Elisenda	paborde	Lleuda i quartera 1 any des de kal de maig. Meitat per Nadal, meitat per Pasqua	375 sous	1311/04/17	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Berenguer Damer i Ferrera	paborde	lleuda i quartera any present. Meitat per Nadal, meitat per Pasqua	505 sous	1317/05/01	Selva 1316-1317 caixa 4 lligall 16

Compradors	Venedor	Rendes	Quantia	Data	Llibre notarial
Ramon Damer de Casals i Gerarda; Guillem Punyera i Guillerma; Gerard Gordó i Elisenda	paborde	delme de l'oli any present	700 quartants d'oli	1317/06/12	Selva 1316-1317 caixa 4 lligall 16

1.2. Els forns

Els drets senyorials sobre els forns, juntament amb els molins (bàsicament bladers) eren segurament dels més importants que gaudia el senyor atesa la necessitat que tothom tenia de moldre el gra i posteriorment coure el pa pastat. En conseqüència, en ser aquesta una necessitat quotidiana, sembla evident que en imposar una taxa sobre la utilització d'ambdós espais, els molins i els forns, els senyors s'asseguraven la percepció d'unes rendes importants, sobretot en un moment de creixement demogràfic. Aquesta informació, com veurem tot seguit, es troba àmpliament documentada a les fonts selvatanes on no només comprovem com el paborde, com a senyor de la vila estableix als veïns en els tres forns selvatans, fet del qual ja treu un rendiment econòmic sinó que fent ús del monopoli senyorial a què té dret, també percep la tasa sobre el pa cuit. De la mateixa manera que els selvatans establerts en els forns selvatans, sense ser la majoria d'ells de l'ofici, també treuen un bon rendiment econòmic amb la venda de la sisena, la part proporcional que els tinents es quedaven sobre aquesta activitat.

En canvi, pel que fa a la vila de Valls, únicament podem intuir aquest monopoli senyorial a partir de dos contractes que tenen com a objecte l'alienació de diferents aspectes relatius als forns i que són:

- L'alienació del dret de percepció de la sisena que Maria vídua de Guillem Ortolà percep sobre el Forn Jussà de la vila de Valls. Els compradors d'aquest dret són els esposos Ramon Roig i Mansilia, de Valls que abonen un import de 15 sous¹³⁰⁰.
- L'arrendament de mig terç d'un forn situat a la plaça de la Selva que els arrendadors, els esposos Guillem Cerdà i Maria, de Valls, tenen amb Arnau Morató. L'arrendatari és Bernat Dezpau, de Valls, que abona un import de 86 anys pel període que va entre el dia de la constitució de l'arrendament, 3 d'abril de 1320, i fins a la festivitat de Sant Andreu¹³⁰¹.

1.2.1. Alcover

Les fonts alcoverenques proporcionen una mica més d'informació sobre els dos forns situats a la vila, el Forn Vell i el Forn Nou, ambdós de titularitat comuna entre el rei i el paborde, ja que només hem documentat quatre instruments, relatius a alienacions del

¹³⁰⁰ Valls 1316, caixa 2, lligall 12b) 1316, agost, 3

¹³⁰¹ Valls, 1319-1320, caixa 2, lligall 13b)

domini útil i un arrendament que en aquest cas només reflecteixen l'expressió dels drets derivats de la titularitat del domini directe.

- Bernat Veciana i la seva dona Venguda venen a Doméneç Voltor, tots ells veïns d'Alcover el domini útil sobre mig quartà al forn nou d'Alcover el domini del qual tenen el rei i el paborde conjuntament. L'import de l'alienació és de 155 sous¹³⁰².
- En el segon contracte és Doméneç Voltor qui, gairebé dos anys després i juntament amb els seus fills Pascasi i Bernat, de més de 14 anys alienen aquest domini útil a Bernat Nolla i la seva dona Arsendis per un import de 202 sous¹³⁰³. Possiblement aquesta transmissió no es devia portar a terme perquè un temps després es tornar a inserir un assentament al llibre notarial amb les mateixes característiques pel que fa a l'alienació però amb un import de venda lleugerament inferior, 200 sous¹³⁰⁴.
- Finalment, trobem una referència al Forn Vell d'Alcover gràcies al contracte en aquest cas d'arrendament de mig quartà d'aquest forn per un import de 100 sous i un període de temps comprès entre el 4 de gener de 1316, data de formalització del contracte, i la festa de Nadal. Els arrendadors són el matrimoni format per Bernat Peitan i Sibil·la i l'arrendatari és Berenguer Romagosa, tots ells veïns d'Alcover¹³⁰⁵.

Creiem però la recaptació derivada de l'exercici del dret de monopoli mitjançant el qual els vilatans havien d'anar a coure el pa als forns del senyor i abonar per aquest dret una taxa, com en el cas dels molins, estava inclosa en les rendes dels senyors que s'arrendaven, com veurem en el capítol corresponent de manera global. I els compradors d'aquestes rendes, podien desglossar-les per conceptes i subarrendar-les a altres veïns. I és mitjançant el rastreig d'aquest sistema que hem localitzat tres assentaments que creiem que estan relacionats amb la percepció d'aquesta taxa:

- En el primer d'ells Ramon Jofré, Pascasi Mestre i Arnau Bompar arrenden a Martí Peità i la seva dona Guillerma el delme del forn pel període d'un any per un import de 150 sous¹³⁰⁶. En aquest cas no hem trobat l'arrendament del global de les rendes del paborde per a l'any 1314-15, de manera que no podem saber si aquests venedors coincideixen amb els compradors de les rendes i, per tant, aquest és un contracte de subarrendament.
- En el segon, Ferrer Cerdà i Ramon Jofré, venen a Guillem Rascaç, el delme del forn del paborde per un any des de la festivitat de Sant Joan Baptista, també per un import de 100 sous¹³⁰⁷.

¹³⁰² Alcover 1313-1314, caixa 8, lligall 117 (1313, setembre, 2)

¹³⁰³ Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1315, agost, 27)

¹³⁰⁴ Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119, (1316, març, 16)

¹³⁰⁵ Alcover, 1315-1316, caixa 9, lligall 119

¹³⁰⁶ Alcover 1314-1315, cixa 8, lligall 118 (1314, maig, 19)

¹³⁰⁷ Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1316, maig, 31)

- Aquest document està relacionat amb un altre mitjançat el qual Pere Codina, procurador del paborde Guillem Cruïlles arrenda a Pere Voltor i Berenguer Cijar les rendes corresponents al mateix any però amb l'excepció del forn i la lleuda¹³⁰⁸.

És un tipus d'informació certament escassa però que ens permet suposar que el sistema emprat a Alcover era similar al de la seva població veïna, la Selva del Camp, de la qual com sabem era senyor el paborde, la mateixa dignitat capitular que rebia almenys una part de les rendes del monopoli dels forns a Alcover.

1.2.2. La Selva del Camp

Els forns selvatans eren tres: el Forn Superior o d'Amunt, el Forn Mig i el Forn Nou. Els dos primers, d'acord amb les dades de què disposem confrontaven entre sí, i el Forn Vell o d'Amunt, a més, també confrontava amb el carrer Major. El tercer forn, l'anomenat Forn Nou estava situat a la part baixa de la vila, enfront de l'actual Font de Mitja Vila, ja més separat dels altres dos.

Com en el cas dels molins, el paborde, mitjançant la constitució d'establiments emfitèutics, cedia als selvatans el domini útil dels forns. Així hom trobem reflectit a les nostres fonts gràcies a tres contractes atorgats durant el mes de setembre de 1316¹³⁰⁹ pel batlle del paborde a la Selva del Camp, Vidal Forner, i que afecta als tres forns de la vila.

- En el primer d'ells, que afecta al forn Superior i està datat el dia 10 de setembre, estableix a Berenguer Gavela i el seu germà Guillem, Jaume Miquel, i un tal Pere, en aquest forn que afronta, entre d'altres amb la via pública i un altre forn, a canvi d'una entrada d'un parell de gallines i 100 sous anuals a satisfer la meitat per Pasqua i la meitat per Santa Maria de setembre i la reserva dels drets, el domini, el lluïsmo i la fadiga de 30 dies.
- El dia següent, 11 de setembre estableix a Joan Taberner, Guillem Calvó, Pere Berto, Guillem Punyera, Bernat Punyera i Vidal Got, tots ells selvatans, en el Forn Mig de la Selva, que afronta amb el Forn Superior i la plaça entre d'altres. Les condicions emfitèutiques són idèntiques a l'anterior.
- Finalment, el dia 19 de setembre, fa el mateix amb el tercer forn, conegut com a Forn Nou i l'estableix sota les mateixes condicions a Ramon Barceló, Esteve..., Bernat Pelegrí, Pere Vallirana, Ramon Ayolf, Peiró Paoner, Guillem Paoner i Guillem Pascual, de la Selva del Camp. Sabem que aquest és el forn més nou perquè a les afrontacions no s'esmenta cap dels altres forns, ja que estava separat dels dos anteriors.

No sabem el motiu pel qual els tres forns s'estableixen durant el mateix període de temps, quins eren els seus antics arrendataris i el motiu pel qual el domini ple havia retornat a mans

¹³⁰⁸ Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1316, maig, 17)

¹³⁰⁹ Selva del Camp 1316-1317, caixa 4, lligall 16

del senyor de la vila (potser perquè fins a aquells moments els establiments havien estat a termini?). El que és clar és que d'acord amb les dades obtingudes de l'estudi dels assentaments corresponents als forns selvatans, els beneficis que el paborde obtenia amb la constitució dels establiments dels forns eran independents i s'havien de sumar al dret de percebre el quart de tot el pa que s'hi coïa¹³¹⁰, és a dir, l'exerici del dret de monopoli.

Així, aquest dret era recaptat per la pabordia mitjançant el sistema d'arrendament a intermediaris per un import fixat prèviament. Aquests compradors serien els encarregats de recaptar-les i, en principi, obtindrien com a benefici la diferència entre l'import fixat amb el senyor de la vila o els seus oficials i l'import real recaptat. Evidentment entenem que el paborde ven les rendes cercant el màxim benefici possible i que la diferència amb l'import final sigui el més petita possible, però tot i això, l'import percebut, per norma general serà inferior al real. Si no fos així, sembla clar que el senyor no trobaria compradors per les rendes i hauria d'assumir la seva recaptació directa. Així, segons publica Pié el 16 d'agost de 1285 Guillem de Banyeres, paborde de Tarragona, va vendre a Ramon Gavaldà i els seus per un import de 550 sous tota la quarta part seva del pa que tenia i havia de rebre en els tres forns selvatans per un any. És a dir, que el paborde venia aquests drets per un període de temps concret i per un import fixat prèviament, com ja era habitual fer amb altres rendes.

Aquest tipus de notícia es confirma clarament també a les nostres fonts ja que tenim documentats, com veurem a continuació un cert nombre de contractes de venda anual o reconeixement del dret de percepció d'aquestes rendes a veïns de la Selva del Camp.

Taula 132
Venda/reconeixement de deute de les rendes dels forns selvatans

Compradors	Venedor	Rendes Temps	Preu	Data actual	Llibre notarial
Joan Gralla, Ponç Gordó, Bernat Salzet	paborde	Pa dels forns per un any. Reconeixement de deute. Pagaran meitat per Nadal i meitat per Pasqua	630 sous	1301/05/15	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Andreu Bremon, Joan Taberner, Berenguer Bover, Vidal Rabassa	paborde	Pa del forn. Reconeixement de deute	700 sous	1302/05/08	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Joan Gralla, Ramon Cervera, Ramon Berto, Pere Tortosa	paborde	Pa del forn per un any. Reconeixement de deute	810 sous	1304/04/28	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Ramon Cervera, Ponç Gordó, Peiró Denez, Ramon Barcha	paborde	Pa dels forns per un any. Reconeixement de deute. Pagaran meitat per Nadal i meitat per Pasqua	800 sous	1305/05/24	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7

¹³¹⁰ JOSEP M. FONT RIUS, «Franquezas, costumbres y privilegios de la Ciudad y campo de Tarragona», p. 128

Compradors	Venedor	Rendes Temps	Preu	Data actual	Llibre notarial
Bernat Punyera i Ermessenda, Llorenç Forner i Gerarda, Bernat Salzet i Saurina, Doménec Martí i Benvinguda i Ramon Ayolf i Ermessenda	paborde Guillem	Pa dels forns per un any. Pagaran meitat per Nadal i meitat per Pasqua	630 sous	1306/05/04	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Llorenç Forner, Vidal Forner, Pere Guasch, Ramon Manganel·l i Pere Bover, saig I Pere Forn	Joan Tamarit batlle de la Selva	Pa dels forns de la Selva, quartera I lleuda de les olles, lli I alters menuderies; moles del grau de l'Albiol. Des de la Santa Creu I fins Sant Joan Baptista	350 sous	1309/05/08	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Pere Cosit i Maria, Doménec Martí i Benvinguda, Berenguer Bonguerau Joan Gralla i Elisenda i Ramon Ermengol	Miquel Sobirà	Pa dels fons de la Selva, quartera I lleuda per un any. Pagaran meitat per Nadal I meitat per Pasqua	1100 sous	1309/05/16	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Bernat Andreu i Ramona, Gerard Rabassa i Ramona	paborde	Pa dels forns per un any des de les kalendes de maig Pagaran meitat per Nadal, meitat per Pasqua	805 sous	1311/04/17	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Pere Bover, Vidal Velach, Ramon Massó Guillem Pasqual	Bernat Mulet	Pa dels forns de la Selva per l'any present. Reconeixement de deute. Es constitueixen en debitos de Bernat Mulet per manament de Guillem Godonchs, administrador dels béns del paborde	860 sous	1313/07/18	Selva 1313-1314 caixa 4 lligall 15

Pel que observem, aquestes rendes es venien per un any, normalment des de primers de maig, fins al mes d'abril de l'any següent, tal i com ho confirma la venda realitzada el 17 d'abril de 1311 on s'especifica que la venda, per un any, és des de les kalendes de maig. Per la seva banda, els compradors assumien el pagament del compromís adquirit en dues meitats. La primera meitat se satisfaria per les festes de Nadal i la segona meitat seria per les festes de Pasqua, és a dir, a finals del període de recaptació. Per altra banda, tot i que el costum es arrendar aquest quart per separat, podem comprovar com en ocasions aquest la recaptació d'aquest dret s'arrenda juntament amb la corresponent a la lleuda o la quartera del blat, o fins i tot en el document corresponent a l'any 1309, a banda de la lleuda sobre les menuderies com les olles o el lli, les moles del grau de l'Albiol.

Per altra banda, els titulars del domini útil dels forns, que recordem que havien establerts pel paborde i no eren necessàriament els forners i havien de satisfer una pensió censal consistent en la quarta part dels seus ingressos al senyor de la vila, percebien dels vilatans la sisena part de tot allò que portaven a cuire als forns, la qual cosa havia de representar també una important font d'ingressos per a l'economia familiar de manera que es convertia sovint en objecte de venda entre els propis veïns. Així, Pié publica una sèrie de notícies a aquest respecte. L'any 1285 Andreu Finet va vendre a Pere Vallverdú per 140 sous barcelonesos renunciant al seu favor tota aquella sisena del pa *que habeo in furno superiori de Silva in qua venditio dictorum 140 solid., intelligo et intelligit partem cujusdam sarraceni que ibi habet in quodam sarracenum que ibi est, quo pars dicti sarraceni fuit apreciata bene*

et largiter ad C. Solidos. El 30 de juliol de 1294 Jaume Paoner va vendre a Pericó Bover, pel preu de 67 sous barcelonesos certa sisena de pa que tenia en el forn de més amunt de la Selva, pel paborde, i el que confrontava amb el forn mitjà, Arnau de Vallcurva, Bernat Martí, Bertomeu Ribau i el carrer Major ¹³¹¹. És un tipus de transaccions que sovint localitzem als llibres notariais selvatans.

Taula 133
Venda drets de sisena als forns selvatans

Venedor	Població	Comprador	Població	descripció objecte	preu	Data	Llibre notarial
Ramon Guasch fill de Ramon Guasch i esposa Saura	Selva	Ramon Andreu, fill de Ponç Andreu i esposa Saurina	Selva	Una sisena de pa que tenim al Forn Superior de la Selva que fa quart al paborde	60 sous	1300/07/29	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Pere Valirana i esposa Saurina	Selva	Borràs Rovelat i Bernarda	Selva	Una sisena i mitja a Forn Nou de la Selva que fa quart al paborde i cens als fills de Ramon Gavaldà difunt	175 sous	1302/01/26	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Pere Valirana i esposa Saurina	Selva	Joan Bertran, fill de Pere Bertran, difunt i esposa Joana	Selva	Una sisena i mitja a Forn Nou de la Selva que fa quart al paborde i cens als fills de Ramon Gavaldà difunt	175 sous	1302/01/26	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Ramon Manganell i esposa Maria	Selva	Guillem Teixidor i esposa Guillerma	Selva	Una sisena de pa que tenim al Forn Mig de la Selva i que fa quart al paborde	105 sous	1302/05/21	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Ramon Manganell i esposa Maria	Selva	Pere Ordi, ballester i esposa Saurina	Selva	Una sisena de pa que tenim al Forn Mig de la Selva i que fa quart al paborde	105 sous	1302/05/21	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Pere Bremon	Selva	Ramona, vídua de Joan Valls	Selva	Mitja sisena de pa que tinc a Forn Mig de la Selva	60 sous	1302/11/09	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Martí Ferrater, esposa Guillerma i Guillem Ferrater, pare de Martí	Selva	Pere Pelegrí i esposa Saurina	Selva	Una sisena i mitja de pa a Forn Superior de la Selva	160 sous	1303/02/22	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Pere Montserrat, forner i esposa Maria	Selva	Joan Bover, fill del difunt Pere Bover i esposa Maria	Selva	Mitja sisena de pa que tenim al Forn Mig de la Selva que va quart al paborde	38 sous	1303/11/30	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Pere Bremon	Selva	Guillem Pasqual i esposa Ramona	Selva	Una sisena de pa que tinc al Forn de la Selva i que té pel paborde	120 sous	1304/08/30	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Joan Bover, fill petit de Pere Bover difunt i esposa Maria	Selva	Elisenda,, esposa de Ramon Barceló	Selva	Mitja sisena de pa que tenim al Forn tancat de la Selva del Camp i que tenim pel paborde	60 sous	1304/09/11	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Borràs Rovelat, fill de Borràs Rovelat difunt i esposa Bernarda	Selva	Elisenda, esposa de Ramon Barceló	Selva	Mitja sisena de pa que tenim a Forn Nou de la Selva	60 sous	1305/02/10	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7

¹³¹¹ PiÉ *Annals inèdits*, p. 245

Venedor	Població	Comprador	Població	descripció objecte	preu	Data	Llibre notarial
Ramon Barceló i esposa Elisenda	Selva	Ramon Mari, fill de Pere Mari difunt i Maria	Selva	Mitja sisena de pa a Forn Mig de la Selva que fa quart al paborde	52 sous	1305/02/10	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Romeu Ordi, Maria, Ramon i Bernat, fills seus de més de 14 anys	Selva	Ferrer Roig I esposa Maria	Selva	Una octava de pa que tenim al Forn Superior de la Selva i que fa quart al paborde	70 sous	1305/03/26	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Ramona, vídua de Joan Valls i Pere i Maria, fills seus	Selva	Guillem Pasqual i esposa Ramona	Selva	Mitja sisena de pa al Forn Mitjà de la Selva	59 sous	1305/04/26	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Ramon Mari i esposa Maria	Selva	Joan Taberner	Selva	Mitja sisena al forn mig de la Selva amb tots els seus drets	30 sous	1306/03/27	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Guillem Pasqual I esposa Ramona	Selva	Joan Taberner	Selva	Mitja sisena al Forn Mig de la Selva	30 sous	1306/05/21	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Guillem Pasqual I esposa Ramona	Selva	Joan Taberner	Selva	Una sisena de pa al Forn Mig de la Selva que té pel paborde	30 sous	1307/10/28	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Doméneç Rabassa i esposa Ferrera	Selva	Bertran Far, fill de Bertran Far i esposa Dolça	Selva	Una sisena de pa al Forn Mig de la Selva	34'5 sous	1307/12/23	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Joan Bertrán i esposa Joana	Selva	Ramon Raedor i esposa	Selva	Mitja sisena de pa al Forn Nou de la Selva que fa quart al paborde	20 sous	1308/01/16	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Ramon Manganell i esposa Maria	Selva	Guillem Botí i Gerarda	Selva	Una sisena de pa al Forn Mig de la Selva amb les seves pertinences	30 sous	1308/05/30	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Joan Taberner	Selva	Dalmau Cudi i esposa Naricart	Selva	Una sisena de pa al Forn Mig de la Selva que fa cens al paborde	37'5 sous	1308/10/18	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Pere Pelegrí i esposa Saura	Selva	Joan Taberner	Selva	Una octava de pa al Forn Superior de la Selva	15 sous	1309/02/22	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Bertomeu Far, fill de Bertran Far i esposa Dolça	Selva	Guillem Guimerà i esposa Maria	Selva	Una sisena de pa al Forn Mig de la Selva	26 sous	1309/06/13	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Ramon Costa i esposa Ramoneta	Selva	Guillem Urgell I esposa Ramona	Selva	Mitja sisena de pa al Forn Nou de la Selva que fa cens al paborde	5 sous	1309/10/29	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
Joan Taberner	Selva	Joan Bover	Selva	L'octava part que li correspon del forn de pa al Forn Superior	5 sous	1310/03/14	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
Ramona, vídua de Guillem Urgell	Selva	Ramon Siserol I esposa Bertranda	Selva	Mitja sisena de pa a Forn Nou de la Selva	3 sous	1311/05/09	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12

Venedor	Població	Comprador	Població	descripció objecte	preu	Data	Llibre notarial
Joan Bertrán, fill del difunt Pere Bertran, i esposa Joana	Selva	Joan Taberner	Selva	Una sisena del pa al Forn Nou de la Selva	6 sous	1311/10/03	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Ramon Gasquerel i esposa Bernarda	Selva	Pere Gombau	Selva	Mitja sisena de pan al Forn Nou de la Selva	12 sous	1312/04/21	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Joan Vives i esposa Maria	Selva	Pere Gombau	Selva	Mitja sisena de pa al Forn Nou de la Selva	2 sous	1312/04/28	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Joan Taberner, Pere i Ramon, fills seus de més de 14 anys	Selva	Guillem Teixidor	Selva	una sisena panis furni a forn superior de la Selva	5 sous	1314/01/22	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15

Finalment, volem concloure aquest apartat recordant que, com ja s'ha dit, els tiutlars del domini útil dels forns i, per tant, també perceptors de les rendes de la sisena dels forns de pa no eren per norma general gent de l'ofici. Així ho expressa Pié que documenta una notícia de l'any 1307 en la qual Ramon Costa de la Selva se lloga per forner al Forn Nou de la Selva a Pere Gombau a canvi d'un salari de 800 sous a l'any. O bé quan, Guillem Pedrona i la seva dona prometeren a Ramon Manganell servir un any al Forn del Mig i Bernat Forner de Valls, feu el mateix amb Pere Pelegrí per exercir el seu ofici al Forn de més Amunt¹³¹².

2. Les imposicions senyorials

2.1. El delme¹³¹³ i altres rendes

“...El delme gravava pràcticament tots els sectors productius i les activitats de transformació agropecuàries, es a dir, tota la producció agrícola, ramadera i pesquera i la seva transformació realitzada en molins, forns, carnisseries i peixateries; en canvi n'eren

¹³¹² Pié, *Annals inèdits*, p. 245-246

¹³¹³ “...Tot i que és un tema poc estudiat sembla que l'aparició del delme als comtats catalans és d'origen carolingi. Molt probablement el delme s'anà estenent al mateix temps que s'anà configurant una xarxa parroquial, procés que culminà al final del segle XI, quan aquesta xarxa adquirí la fisonomia que amb pocs canvis tindria al llarg de la resta de l'Edat Mitjana. Al mateix segle XI moltes d'aquestes esglésies i els delmes corresponents estaven en mans laiques, sovint parcialment infeudada als castlans dels senyors dels castells, en un procés que encara cal estudiar amb profunditat. L'arribava de les directrius de la reforma gregoriana als comtats catalans inicià una ofensiva episcopal per controlar les esglésies i els corresponents delmes de cada diòcesi. Fruit d'aquesta ofensiva els bisbes o els capítols catedralicis pogueren aconseguir el delme d'algunes parròquies, però en general el que aconseguiren fou que els posseïdors laics de delmes acabessin reconeixent que els posseïen en feu del bisbe. D'aquesta manera, els bisbes teixiren una xarxa de relacions feudovassallàtiques a les seves diòcesis i es pogueren beneficiar dels lluïsmes de les transmissions d'aquests feus. Aquest mateix procés provocà que a Catalunya el repartiment del delme i els seus beneficiaris fos diferent en cada parròquia i que moltes parts del delme restessin en mans de nobles i cavallers. Tot i això durant els darrers segles medievals s'observa un progressiu traspàs de les parts laiques del delme a diverses institucions eclesiàstiques per vendes i donacions...” ORTI GOST, PERE a *Glosario Crítico de Fiscalidad Medieval* Institutió Milà i Fontanals del Consell Superior d'Investigacions Científiques a Catalunya <http://www.1minut.info/glosariofiscalidad.org>

*exemptes totes les activitats menestrals, comercials i financeres...*¹³¹⁴ Els senyors acostumaven a percebre aquesta imposició mitjançant l'arrendament de la seva recaptació a diferents veïns de la mateixa població o de poblacions veïnes, per un període de temps determinat que normalment era d'un any. Aquests compradors havien de ser de demostrada solvència econòmica i normalment s'associaven per dur a terme la recaptació perquè els imports d'aquestes rendes en el seu conjunt i en alguns casos en particular eren certament importants. Per aquest motiu, quan el volum de negoci ho requeria, aquestes rendes es podien arrendar separatament a diferents grups de socis, o després de ser arrendades globalment, els compradors les podien distribuir en grups més petits i sotsarrendarles. Aquest era el cas de la venda de la recaptació de les rendes produïdes pels delmes del cereal, del vi i en ocasions de l'oli, fet que podria arribar a permetre conèixer la producció bàsica de cada lloc¹³¹⁵, mentre que aquelles relatives a productes de menor importància s'agrupaven sota l'epígraf de les menuderies.

Finalment, en el cas de poblacions més petites quan aquestes rendes s'arrendaven no incloïen només les relatives als delmes sinó que també s'integraven altres la recaptació dels quals era de quantia inferior com podien ser les derivades dels monopolis senyorials dels molins o els forns, i també la lleuda, que era la imposició sobre el trànsit de mercaderies en el municipi i que gravava cada unitat de manera particular, en un símil amb la duana.

2.1.1. Alcover

La recaptació del delme en el territori alcoverenc durant el període de temps estudiat corresponia l'obrer, al qual l'arquebisbe havia cedit el 20 de juny de 1220 els delmes del vi, oli i les mercaderies per al sosteniment de les obres de la catedral¹³¹⁶; al paborde que havia rebut aquests drets gràcies a la permuta realitzada amb l'arquebisbe l'any 1293, i al rei o aquells personatges als quals el monarca anava cedint els drets, fet que les nostres fonts confirmen plenament.

Per a la percepció d'aquestes rendes, els diferents senyors les arrendaven o subhastaven anualment, per norma general durant els últims dies d'abril o els primers dies de maig i la seva vigència era anual, encara que no era per l'any natural sinó que comprenia el període de temps entre maig d'un any i abril de l'any següent. Així mateix, normalment els compradors de les rendes es comprometien a satisfer l'import compromès en dos períodes de temps determinats: el primer durant el Nadal i el segon per la Pasqua, justament abans de tornar a ofertar l'arrendament d'aquestes rendes per a un nou període. I en aquest cas hem de parlar de rendes perquè l'arrendament per a la seva recaptació, per norma general es feia globalment, de manera que es fa difícil conèixer la recaptació relativa a cada

¹³¹⁴ *Glosario Crítico de Fiscalidad Medieval* Institució Milà i Fontanals del Consell Superior d'Investigacions Científiques a Catalunya <http://www.1minut.info/glosariofiscalidad.org>

¹³¹⁵ FLOCEL SABATÉ CURULL, «Estructura socio-econòmica de l'Anoia. Segles X-XIII», p. 209

¹³¹⁶ BLANCH, *Arxiepiscopologi*, p. 134

concepte en concret (blat, carn, menuderies...) i a més en la descripció d'algun d'aquests contractes, també s'inclouïen drets com ara la lleuda o els forns. Finalment, cal esmentar que els documents que s'insereixen en els llibres notariais tant poden ser els contractes d'arrendament d'aquestes rendes, com el reconeixement del deute per part dels compradors o fins i tot el contracte de reconeixement de què l'import compromès finalment s'ha lliurat.

Taula134¹³¹⁷
Arrendament de les rendes senyoriales a Alcover

Període	Venedor	Concepte	Import
1302-1303	Paborde	Rendes	2750 sous
1302-1303	Obrer	Rendes	3500 sous
1304-1305	Obrer	Rendes	3710 sous
1305-1306	Guillema de Moncada	Lleuda	260 sous
1305-1306	Obrer	Rendes	4000 sous
1306-1307	Paborde	Rendes	2800 sous
1306-1307	Obrer	Delme del vi	910 sous
1306-1307	Obrer	Delme de l'oli	820 sous
1306-1307	Guillema de Moncada	Lleuda	118 sous
1308-1309	Obrer	Rendes	4190 sous
1309-1310	Paborde	Rendes	4350 sous
1308-1309	Obrer	Rendes	4000 sous
1309-1310	Paborde	Rendes	4510 sous
1310-1311	Paborde	Rendes i delmes	3500 sous
1312-1313	Paborde	Rendes	2850 sous
1313-1314	Paborde	Rendes	3110 sous
1314-1315	Obrer	Rendes	5400 sous
1314-1315	Rei	Lleuda	160 sous
1315-1316	Obrer	Rendes	4050 sous
1315-1316	Paborde	Rendes	4400 sous
1315-1316	Comte Urgell	Lleuda	170 sous
1316-1317	Obrer	Rendes	6740 sous
1316-1317	Paborde	Rendes excepte lleuda i forn	---
1316-1317	Paborde	Lleuda	120 sous
1316-1317	Comte Urgell	Rendes	4330 sous
1319-1320	Paborde	Delme blat	237 sous 6 diners
1319-1320	Paborde	Delme blat	1447 sous

Creiem que l'import global anual de satisfacció de les rendes en general, excepte la primícia per a una població petita del Camp de Tarragona, els habitants de la qual es dediquen bàsicament a les feines del camp els imports són certament importants ja que pel que fa als anys dels quals tenim les dades corresponents al paborde i a l'obrer, la quantitat global a pagar entre els dos senyors arriba als 8540 sous per al període 1308-1309; o bé 8450 sous per al període de 1315 a 1316. I creiem que a aquests imports globals s'hauria de sumar el relatiu a les rendes corresponents al rei que perceben durant aquest període Guillema de Moncada, el propi rei per un període de temps molt curt i finalment els marmessors del comte d'Urgell. Com podem observar, aquestes rendes per al període 1316-1317 es quantifiquen en 4330 sous. És a dir, que si cada senyor tingués dret a percebre un terç del total de les rendes, els alcoverencs haurien de fer front anualment a gairebé uns 13.000 sous, sense comptar ni les primícies, ni la lleuda que s'acostuma a arrendar a banda, com

¹³¹⁷ Aquest és un extracte de la informació més completa que podeu trobar a la taula 83 de l'annex.

hem pogut observar, ni tampoc les talles extraordinàries per a fer front als subsidis sol·licitats.

El volum econòmic és tan important que, tot i que a Alcover no és freqüent, en ocasions els compradors de les rendes subarrenden una part a altres veïns que també actuen en societat. Aquest és el cas, per exemple de les rendes de l'obrer de la Seu corresponents als període 1305-1306, de les quals els compradors subarrenden el delme del lli i les menuderies per un import de 1210 sous¹³¹⁸. Aquest és un fet que també es reproduïx per al període 1314-1315, amb el subarrendament de les menuderies i el lli per 1000 sous¹³¹⁹, i finalment pel delme del vi i de les menuderies del període 1316-1317 que se subarrenden per 1800 sous¹³²⁰.

Així mateix també podem observar com aquests imports es van incrementant progressivament any rera any en un clar senyal que la vila es troba en una fase de ple desenvolupament econòmic en el qual, almenys pel que fa la demanda d'imports de rendes tan elevats no es denoten a priori cicles de crisi agrària. Tan sols veiem com aquests imports disminueixen entre els anys 1310-1311 i 1312-1313, encara que es recuperen ràpidament.

Finalment, pel que fa a la continuïtat en el temps sabem de l'import d'aquestes rendes gràcies al treball d'investigació publicat a la meua tesina de llicenciatura sobre la fiscalitat al Camp de Tarragona durant la campanya de Sardenya¹³²¹ i en la qual les rendes de la pabordia que són de les que tenim un coneixement més exacte es mantenen estables amb imports entre els 3450 sous l'any 1320 i els 3600 sous l'any 1326.

2.1.2. La Selva del Camp

La recaptació del delme i altres rendes com la lleuda, o la quartera a la Selva del Camp, presenta elements diferenciadors respecte a la veïna Alcover. La primera i més important és l'estabilitat que a nivell de senyoriu existeix al territori selvatà, amb un únic senyor per a tot el terme que és qui ha de percebre la totalitat de les rendes generades, tant derivades dels monopolis senyorials, com dels delmes, com la lleuda. Així mateix, el volum d'aquestes rendes tractades globalment ha de ser tan elevat que el senyor de la vila les arrenda directament per grups, bàsicament delme del blat, de l'oli, del vi i de les menuderies. I finalment, la valoració d'aquestes rendes no sempre es fa en metàl·lic, més aviat al contrari, veiem clarament com els delmes del blat i de l'oli es fan en espècie, mentre que els relatius al vi i les menuderies o fan en moneda.

¹³¹⁸ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1306, maig, 4)

¹³¹⁹ Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1314, maig, 12)

¹³²⁰ Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1316, maig, 14)

¹³²¹ ROSARIO MOYA GUERRERO, *La fiscalitat durant la campanya de Sardenya al Camp de Tarragona (1320-1326)*, tesi de llicenciatura inèdita. p. 34-35

Taula135¹³²²

Arrendament de les rendes senyoriales a la Selva del Camp

Període	Concepte	Import
1301-1302	Delme del blat	745 quarteres
1302-1303	Menuderies	720 sous
1302-1303	Delme del blat	500 quarteres
1304-1305	Menuderies	850 sous
1304-1305	Lleuda i quartera	625 sous
1304-1305	Delme del blat	720 quarteres
1305-1306	Lleuda i quartera	660 sous
1305-1306	Menuderies	900 sous
1305-1306	Delme oli	1340 quartans
1305-1306	Menuderies	1405 sous
1306-1307	Lleuda i quartera	470 sous
1307-1308	Delme oli	835 quartans
1308-1309	Delme del vi	9100 sous
1309-1310	Lleuda, quartera, pa forn etc	350 sous
1309-1310	Rendes	8000 sous
1309-1310	Lleuda, quartera i pa forn	1100 sous
1310-1311	Lleuda i quartera	400 sous
1310-1311	Menuderies	780 sous
1311-1312	Menuderies	900 sous
1311-1312	Lleuda i quartera	375 sous
1312-1313	Delme oli	1575 quartans
1316-1317	Delme oli	1650 quartans
1317-1318	Menuderies	1615 sous
1317-1318	Delme blat	692 quarteres
1317-1318	Lleuda i quartera	505 sous
1317-1318	Delme oli	700 quartans

Tot i l'abundància d'informació, no és possible reconstruir la totalitat de rendes venudes per un any complet perquè sempre falta la informació corresponent a una de les parts dels productes. Creiem que principalment aquest és un fet que es deu al tipus d'assentament amb què tractem, majoritàriament reconeixements de deute per part dels compradors que es comprometen a satisfer aquests imports al senyor de la vila per raó d'una compra de la qual als llibres notariais no acostumem a trobar rastre, probablement perquè aquesta informació s'insereix en els llibres de comptes propis de la senyoria, dels quals no tenim notícia. Tanmateix, aquesta fragmentació no impedeix comprovar el volum i valor de les mercaderies recollides als camps selvatans i les fluctuacions dels mercats com a conseqüència del volum i la qualitat de la collita de cada any.

En aquest sentit volem destacar la venda del delme del vi del període 1308-1309, per un valor de 9100 sous, un import certament elevat si el comparem amb el de la venda del volum global de rendes del període 1309-1310 per un import total de 8000 sous. En aquest cas recordem que el vi és un producte molt valorat als camps selvatans on, com sabem s'està produïnt un canvi de roturació de camps de conreu incentivant el cultiu de la vinya. Amb tot, el preu de venda tan elevat ens fa plantejar si la dada recollida als manuals selvatans és errònia ja que, malgrat les fluctuacions que pugui haver per un any de males collites la diferència de preu és excessiva, sobretot si tenim en compte que les dades relatives a la resta d'anys i productes són força estables.

¹³²² Aquest és un extracte de la informació més completa que podeu trobar a la taula 84 de l'annex.

Tanmateix, no tenim prou dades per a estudiar-ho ja que les nostres fonts no aporten més dades sobre la venda del delme d'aquest producte i aquest és un fet que es manté constant en els anys posteriors, període de 1320 a 1326¹³²³, on per altra banda tenim informació completa per a l'arrendament d'aquestes rendes durant els anys 1321-1322 (delme del blat 430 quarteres, delme de l'oli 1820 quartans, menuderies 1030 sous i quartera i lleuda 500 sous) , els anys 1323-1324 (delme del blat 842 quarteres, delme de l'oli 1820 quartans, menuderies, 900 sous i quartera i lleuda 625 sous) i finalment 1324-1325 (delme del blat 612 quarteres, delme de l'oli 1000 quartans, menuderies 1000 sous i quartera i lleuda 700 sous). Són xifres que, com en el cas d'Alcover demostren que el desenvolupament econòmic de la població està consolidat i va creixent sostingudament gràcies a l'estabilitat del camp on tot sembla indicar no han arribat encara símptomes de crisi.

2.1.3. Valls

Tot i no tenir cap carta de poblament que ho confirmi, sembla que que la vila de Valls i el territori propi de Valls van estar regits des dels seus inicis per un condomini entre el rei i l'arquebisbe els quals tenien dret cadascú a la meitat de les rendes percebudes en el territori. Amb tot, com en el cas alcoverenc, l'arquebisbe va cedir part d'aquests drets a dignitats capitulars com ara el paborde i l'ardiaca. I el rei, també va nomenar un castlà, el qual, com sabem, d'acord amb Jordi Morelló, tenia dret a percebre la lleuda del blat i les mercaderies diàries; el dret de lloçol, dels forns, dels molins, de la carn i d'altres productes. Així doncs un panorama certament complex que suposem que se solventava, al menys generalment amb l'arrendament de tot aquest tipus de rendes a vilatans els quals es feien càrrec de la seva recaptació. Tanmateix, les fonts vallenques en aquest període de temps, com sabem són escasses i estan en un estat de conservació deficient de manera que són poques les dades relatives al sistema de percepció del delme i la resta de rendes pel que fa al municipi vallenc. És més, part d'aquesta informació la coneixem a causa del fet que les rendes de Valls que pertanyien al paborde, com també les d'Alcover, en ser aquest el senyor de la Selva del Camp, podien vendre's als propis veïns d'aquesta població, en un clar indicatiu del grau de confiança que el paborde tenia respecte als selvatans. De fet, en un d'aquests contractes, els arrendadors de les rendes del paborde del període 1302-1303, reconeixen el deute que tenen amb Pericó Fortuny, fill de Pere Fortuny en virtut de la compra d'un mas realitzada pel paborde i per la qual ha de pagar 1100 sous dels quals es faran càrrec dels arrendadors per mandat del paborde a compte dels diners recaptats¹³²⁴

Taula136¹³²⁵
Arrendament de les rendes senyoriales a Valls

Període	Venedor	Concepte	Import
1302-1303	Paborde	Rendes	8200 sous
1304-1305	Paborde	Lleuda i mercat	355 sous
1304-1305	Rei	Tercera part mercat	203 sous 4 diners

¹³²³ MOYA, *La fiscalitat durant la campanya de Sardenya*, . 66

¹³²⁴ Selva del Camp 1302, caixa 2, lligall 6 (1302, setembre, 9)

¹³²⁵ Aquest és un extracte de la informació més completa que podeu trobar a la taula 85 de l'annex.

Període	Venedor	Concepte	Import
1304-1305	Rei	Tercera part mercat	203 sous 4 diners
1304-1305	Arquebisbe	Mercat	355 sous
1304-1305	Ardiaca	Delme carn	145 sous
1304-1305	Arquebisbe	Delme carn	240 sous
1304-1305	Paborde	Delme carn	135 sous
1304-1305	Paborde	Delme oli	250 sous
1310-1311	Paborde	Rendes	8150 sous
1311-1312	Arquebisbe	Menuderies	1700 sous
1311-1312	Paborde	Menuderies	1700 sous
1311-1312	Infermer	Rendes	425 sous
1311-1312	Arquebisbe i paborde	Delme lli	---
1316-1317	Rei	Rendes	1350 sous
1319-1320	Arquebisbe	Rendes	3000 sous

Com veiem, són dades molt disperses que només ens permeten albirar la importància d'aquesta població, que en aquests moments per desenvolupament econòmic i comercial és la segona del Camp, només per darrera de Tarragona. Solament les rendes del paborde quan són venudes en la seva totalitat a un grup de socis ens permeten suposar el nivell de moviment de Valls, ja que en aquests moments parlem de més de 8000 sous anuals. I a aquest import se li han de sumar els corresponents a la part reial, l'arquebisbe, l'ardiacà i fins i tot l'infermer del Capítol de la Seu de Tarragona. Malauradament, en els anys immediatament posteriors aquesta informació és igual de dispersa de manera que en el cas vallenc l'únic que podem saber del cert és que un volum tan important i complex de rendes per norma general s'havia d'arrendar agrupat per conceptes o, en el cas de fer-ho de manera global, una vegada venut, els socis compradors, subarrendar-ho en diferents grups.

2.2. La primícia

La primícia un impost directe amb un origen més antic que el delme, ja que està documentada als concilis visigòtics, es un tipus de taxa que també grava la producció agrària i ramadera encara que amb uns percentatges molt variats que a Catalunya poden oscil·lar entre l'1,6% i el 5% i que en principi està destinada al sosteniment del clergat de les parròquies¹³²⁶. Aquesta recaptació, com en el cas del delme acostuma a arrendar-se a veïns de les viles respectives que es poden associar per fer front al compromís de pagament que adquireixen. Així mateix, són una font important d'informació que completa el mapa corresponent a les imposicions directes que es derivaven del senyoriu feudal (monopolis, delme i primícies).

L'arrendament d'aquest impost també es reflecteix als llibres notariais d'Alcover i la Selva del Camp, amb alguns elements diferenciadors i amb el problema que no sempre coneixem l'import global anual, ja que generalment són acords sobre impostos desglossats. En canvi, pel que fa a Valls, la informació que tenim és pràcticament nul·la ja que es redueix a un únic contracte relatiu a l'arrendament de la primícia de la vendínia que treballen els homes del

¹³²⁶ *Glosario Crítico de Fiscalidad Medieval* Institució Milà i Fontanals del Consell Superior d'Investigacions Científiques a Catalunya <http://www.1minut.info/glosariofiscalidad.org>

Pla en el domini de Valls, a Palau de Rei, per al període 1319-1320 per un import de 116 sous¹³²⁷.

2.2.1. Alcover

En aquesta vila, normalment és el propi rector i no un representant seu qui arrenda la recaptació de la primícia¹³²⁸. Així mateix, aquesta venda no acostuma a realitzar-se globalment, sinó que el pàrroc opta per fer una distribució per conceptes fet que creiem que afavoreix l'arrendament de les impositcions a famílies o petits grups de socis que poden assumir la despesa i que, per norma general, no coincideixen amb les societats que compren les rendes relatives a la senyoria, bàsicament el delme, de manera que l'assumpció d'aquesta activitat de recaptació es distribueix entre un nombre més elevat de veïns. Sí que coincideix el període d'arrendament, per un any, encara que en aquesta ocasió, les dates se situen entre les festivitats de Sant Joan Baptista¹³²⁹.

Taula137¹³³⁰
Arrendament de la primícia a Alcover

Període	Concepte	Import
1302-1303	Primícia del lli	360 sous
1302-1303	Primícia de l'oli	690 quartans
1303-1304	Primícia del blat	78 quarteres
1303-1304	Primícia de l'oli	40 quartans
1304-1305	Primícia de les menuderies	440 sous
1304-1305	Primícia de l'oli	360 quartans
1306-1307	Primícia de l'oli	226 quartans
1307-1308	Primícia. Reconeixement pagament excepte 10 lliures	3405 sous
1309-1310	Primícia menuderies excepte farragineres, estalunyes, safrà i vímet	480 sous
1315-1316	Primícia	3500 sous
1316-1317	Primícia blat	455 quarteres

Que la primícia es ven distribuïda en diferents conceptes queda àmpliament demostrat ja que fins i tot el reconeixement de pagament general del període 1307-1308 es fa sobre els compradors que són quatre veïns del poble, els quals entenem que havien d'arrendar respectivament la recaptació d'una part d'aquestes impositcions. Únicament tenim constància de la venda global de la primícia del període 1315-1316 a un únic comprador, Bernat Aleu, rector de la població veïna d'Alforja, el qual al seu torn subarrenda la recaptació com ho demostra l'instrument pel qual reconeix que Ramon Jofré li ha abonat 835 sous en concepte de la recaptació de la primícia del lli i altres menuderies de la parròquia¹³³¹.

¹³²⁷ Valls 1319, caixa 2, lligall 13a) (1319, setembre, 26)

¹³²⁸ Només en tenim coneixement d'un representant del rector en el cas del reconeixement de l'abonament de l'import global de la primícia, ja que és Guillem Cornet qui actua en nom del rector Ferran Joan. Alcover 1306-1311, caixa 7, lligall 116 (1309, maig 12)

¹³²⁹ Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1316, maig, 17)

¹³³⁰ Aquest és un extracte de la informació més complerta que podeu trobar a la taula 85 de l'annex.

¹³³¹ Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1316, juny, 25)

Finalment, volem fer notar com, a diferència de la venda del delme alcoverenc, en arrendar-se la primícia per conceptes diferents, en el cas del blat i l'oli, l'import a satisfer es fixa en espècie, de la mateixa manera que trobem en el cas del delme selvatà, possiblement per ser aquest un costum establert pel que fa a aquest tipus de productes.

2.2.2. La Selva del Camp

El rector de l'església de Sant Andreu és qui normalment arrenda aquest impost als vilatans i també com en el cas de la població veïna ho fa desglossant el global de les rendes per conceptes seguint el mateix patró que per al delme i la resta de rendes que correspon satisfer als selvatans. Amb tot, les fonts indiquen que aquest rector també pot utilitzar la figura d'un procurador o representant que actui en nom seu, com seria el cas de Ramon Cervera que actuant com a procurador del rector arrenda el global de les rendes de la primícia per un import de 2200 sous per al període 1304-1305¹³³². I és aquest mateix instrument el que ens confirma que en aquesta vila aquestes rendes també s'arrenden pel període d'un any que s'inicia i acaba durant la festivitat de Sant Joan Baptista, encara que en un altre document posterior, l'arrendament és des de les kalendes de maig¹³³³.

Taula138¹³³⁴
Arrendament de la primícia a la Selva del Camp

Període	Concepte	Import
1301-1302	Primícia del blat	83 quarteres
1302-1303	Rendes	2200 sous
1304-1305	Primícia menuderies	283 sous
1304-1305	Primícia blat	82 quarteres
1304-1305	Primícia (vi?)	2200 sous
1305-1306	Primícia menuderia	290 sous
1305-1306	Primícia oli	360 quartans
1306-1307	Primícia, reconeixement pagament	2300 sous
1308-1309	Primícia vi i menuderies	2150 sous
1309-1310	Primícia, reconeixement pagament	2275 sous
1310-1311	Primícia de la menuderia	260 sous
1310-1311	Primícia del blat	77 quarteres
1310-1311	Primícia de l'oli	475 sous
1311-1312	Primícia de les menuderies	310 sous
1311-1312	Primícia del blat,	76 quarteres
1311-1312	Primícia de l'oli	280 quartans
1312-1313	Primícia menuderies	240 sous
1312-1313	Primícia oli	350 quartans

De la resta d'anys que integren el nostre estudi, tot i que tenim informació sobre el delme, no la tenim sobre la primícia, fet que no deixa de ser sorprenent si atenem a la quantitat i qualitat d'informació de les fonts selvatanes. Amb tot, aquest és un fet que continua reproduïnt-se en anys posteriors perquè la informació sobre aquest tipus d'impost a les fonts

¹³³² Selva del Camp 1303-1305, caixa 2, lligall 7 (1304, agost, 6)

¹³³³ Selva del Camp 1309-1311, caixa 3, lligall 12 (1311, abril 27)

¹³³⁴ Aquest és un extracte de la informació més completa que podeu trobar a la taula 85 de l'annex.

selvatanes entre els anys 1320 i 1326 es redueix així mateix a cinc documents¹³³⁵ de manera que ens plantegem la possibilitat que el rector de la parròquia, lloc de l'escrivania municipal, comencés a mantenir llibres de comptes individualitzats on s'inserís aquesta informació.

El fet que la primícia a la Selva del Camp s'arrendi desglossada en línies generals en els mateixos grups de béns que el delme, té com a conseqüència que en aquesta població sovint els mateixos socis que compren un tipus del delme també comprin l'homònim de la primícia, fet que al nostre entendre facilita la recaptació dels béns ja que uns mateixos compradors es fan càrrec al mateix temps dels dos tipus de tributs. Encara que per poder assumir aquest cost s'ha de tenir en compte que aquests compradors han de tenir una situació econòmica certament consolidada i més propera potser als sectors més benestants de la població. Així documentem com per al període corresponent a 1301-1302, els compradors del delme del blat (745 quarteres), ho són també de la primícia (83 quarteres) el mateix dia¹³³⁶; per al període 1304-1305, els compradors del delme de les menuderies (850 sous) compren el mateix dia la primícia de les menuderies (283 sous)¹³³⁷; idèntica situació que per al període 1305-1306 (delme de les menuderies de 900 sous i primícia de 290 sous)¹³³⁸; o finalment el delme de l'oli, 1575 quartans, comprat el 26 de maig de 1312, per Pere Bover del carrer dels Ollers i la seva dona Bernarda que prèviament havien comprat la primícia de l'oli (350 quartans) el 3 de maig¹³³⁹.

Les fonts també aporten notícies, tot i que no és un fet habitual, de que també a la Selva del Camp la primícia pot arrendar-se globalment. Aquest és un fet que trobem reflectit en quatre instruments relatius a la recaptació d'aquest impost durant el mateix període de temps. En els tres primers Bernat Damer i Guillem Riudoms, cap d'ells rector de la Selva del Camp, que durant aquest temps és Guillem Montagut, arrenden mitjançant tres contractes diferents les primícies de les menuderies, el blat i l'oli per al període 1310-1311 a diferents veïns de la Selva del Camp¹³⁴⁰. Un any després és el mateix rector que reconeix haver rebut el pagament de rendes per un import de 4550 sous de les mans de Bernat Damer i Guillem Riudoms¹³⁴¹.

Finalment, entenem que seria interessant establir una comparativa entre les rendes percebudes per les parròquies de dos pobles veïns i amb una població i una dedicació econòmica similar. Tanmateix, som de l'opinió de que no disposem de prou dades com per

¹³³⁵ MOYA, *La fiscalitat durant la campanya de Sardenya*, p. 67

¹³³⁶ Selva del Camp 1301-1302, caixa 2, lligall 5 (1301, maig, 16)

¹³³⁷ Selva del Camp 1303-1305, caixa 2, lligall 7 (1304, abril, 28)

¹³³⁸ Selva del Camp 1303-1305, caixa 2, lligall 7 (1305, maig, 24)

¹³³⁹ Selva del Camp 1311-1313, caixa 4, lligall 14.

¹³⁴⁰ Selva del Camp 1310, caixa 4, lligall 13 (1310, maig 22 i 1310, juliol 26)

¹³⁴¹ Selva del Camp 1309-1311, caixa 3, lligall 12 (1311, maig, 23)

fer-ho i a més, també en el cas de la recaptació d'impostos, s'han de tenir en compte variants com per exemple l'extensió real d'agrers destinats a un o altre cultiu o l'importància que les menuderies poden tenir per al circuit comercial local. Així mateix, hem de tenir en compte que la dotació d'aquestes parròquies no dependrà només de la primícia recaptada a les viles on estan situades físicament, sinó que també se'ls hauran de sumar aquells impostos que els corresponguin de les poblacions que en depenen de la mateixa parròquia com a ens administratiu, un tema com veiem força més complexe i del qual no tenim informació a les fonts documentals.

2.3. **El bovatge**¹³⁴²

Hom considera que aquest impost va nèixer de la mà de les assemblees de pau i treva¹³⁴³. Més concretament el seu precedent més antic conegut és *"...el rescat o pagament que el comte Ramon Berenguer III va exigir per a garantir l'estabilitat de la moneda i la pau pública als homes del comtat de Cerdanya i el Conflent en esdevenir comte d'aquests territoris el 1118 ... exigí que tots els homes o dones del comtat paguessin 12 diners si disposaven d'un parell de bous i 6 diners en cas que sols tinguessin un bou. Als simples eixaders, només demanà 3 diners. El comte va prometre, així mateix, que mai mes tornaria a exigir aquest pagament..."*¹³⁴⁴

La realitat, però, va ser ben diferent ja que aquests rescats podien ser exigits cada cop que es renovava la Pau ja fos a causa del seu trencament o bé a causa que canviaven els actors¹³⁴⁵ fins que aquest tribut, en temps de Pere el Catòlic es convertí en un impost d'accés que podia ser demanat eventualment per fer front a les necessitats urgents del rei, com així va passar en els regnats de Pere el Catòlic i el seu successor Jaume I, els quals van recórrer al bovatge i al monedatge en diverses ocasions a més de la corresponent a l'inici del regnat¹³⁴⁶.

El reconeixement de la prerrogativa reial a percebre el bovatge va portar com a moneda de canvi el reconeixement de diferents privilegis i franqueses, com per exemple les rebudes per Barcelona i Lleida, així com la fixació de les tarifes de l'impost. Així, *"...La major part dels bovatges recaptats al llarg del segle XIII constaven de quatre taxes diferents: tres establertes ad valorem, que gravaven els béns mobles, immobles i les penyores; i una*

¹³⁴² Per entendre l'origen i l'evolució d'aquest impost directe, considerem que avui dia continua plenament vigent l'obra de FERRAN SOLDEVILA, «A propòsit del servei del bovatge»

¹³⁴³ ORTI GOST, PERE a *Glosario Crítico de Fiscalidad Medieval* Institució Milà i Fontanals del Consell Superior d'Investigacions Científiques a Catalunya <http://www.1minut.info/glosariofiscalidad.org>

¹³⁴⁴ CARLES PUIGFERRAT I OLIVA, "La venda de l'impost del bovatge de 1379-1384" pàg. 52. Vegeu també SOLDEVILA, «A propòsit del servei del bovatge» pàg. 577

¹³⁴⁵ PERE ORTI GOST, *Glosario Crítico de Fiscalidad Medieval* Institució Milà i Fontanals del Consell Superior d'Investigacions Científiques a Catalunya <http://www.1minut.info/glosariofiscalidad.org>

¹³⁴⁶ PUIGFERRAT "La venda de l'impost del bovatge de 1379-1384" pàg. 54-55

quarta que afectava, o bé els béns semovents de cada contribuent amb una taxa fixa diferent segons el tipus de bestiar, o bé els focs, amb una quantitat fixa, d'aquells contribuents que no posseïen béns semovents. Les tres primeres taxes es mantingueren força estables en tots els bovatsges: així, el gravamen més normal sobre els béns mobles era de 12 d./l. (5%), sobre els béns immobles de 4 d./l. (1,7%) i sobre les penyores de 8 d./l. (3,3%). En canvi, les taxes que afectaven els béns semovents o els focs són molt més variables... Estaven exempts del pagament del bovatsge els eclesiàstics, els nobles, els cavallers i els batlles naturals de jurisdicció senyorial laica o eclesiàstica...¹³⁴⁷

Ben aviat, però, aquest impost que era força impopular va entrar en decadència i va ser substituït progressivament per les sises. Així en temps de Jaume II es pactà la redempció o rescat del bovatsge que es cobrava en el seu dominis juntament amb els drets de terratge i herbatge de manera que, a partir d'aquells moments, només estaven subjectes al bovatsge els homes que vivien en territori de jurisdicció eclesiàstica o que tenien com a senyor directe un eclesiàstic i no sempre tots¹³⁴⁸. Atès que les poblacions camptarragonines es trobaven dins de la jurisdicció eclesiàstica, el rei va continuar percebent el dret del bovatsge en aquest territori fins a la seva redempció l'any

Pel que fa a la recaptació d'aquest impost al Camp de Tarragona, no en tenim notícies fidedignes, tot i que al llarg de l'estudi dels documents relatius a la transmissió de béns al mercat de la terra i en alguna ocasió també al mercat immobiliari, hem localitzat informació sobre l'obligació d'aquestes tinences a satisfer el bovatsge al rei, així com l'import, sempre valorat en espècie.

Taula 139
Bovatsge a les fonts notarials

descripció objecte	Lloc	Condicions	Data	LLibre notarial
10 sous censals sobre un tros de vinya franc	Alcover	quartà d'ordi de bovatsge per donació d'alcover	1302/05/01	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
tros de terra amb tots els seus arbres	Alcover	quarta part d'un quartà de forment de bovatsge	1304/01/06	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
un tros de terra cap a Fexes, franc	Alcover	1 quartà d'ordi bovatsge	1304/02/10	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
un tros de terra cap a Benijau, franc excepte bovatsge	Alcover	quarta part d'un quartà de bovatsge	1304/03/08	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115

¹³⁴⁷ *Glosario Crítico de Fiscalidad Medieval* Institució Milà i Fontanals del Consell Superior d'Investigacions Científiques a Catalunya <http://www.1minut.info/glosariofiscalidad.org>. Vegeu també ANTONI M. ARAGÓ, «La col·lecta del bovatsge del 1327» p. 42. Finalment també en fa referència TOMÁS LÓPEZ PIZCUETA, «Sobre la percepció del bovatsge en el sigle XIV», p.336-337

¹³⁴⁸ PUIGFERRAT «La venda de l'impost del bovatsge de 1379-1384» pàg. 56-57

descripció objecte	Lloc	Condicions	Data	LLibre notarial
un tros de terra que té per Pere i Berenguer de Recasens a cens	Alcover	quarta part d'un punyeró de forment de bovatge	1304/04/01	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
vinya franca excepte bovatge	Alcover	bovatge	1304/08/23	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
un tros de terra franc i quint	Alcover	un quartà de bovatge de forment	1304/10/04	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
un tros de vinya que té per Guillerma de Moncada	Alcover	mig quartà i mig de bovatge	1304/12/14	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
un tros de terra franc salvo octava part d'un quartà de forment de bovatge	Alcover	octava part d'un quartà de bovatge	1305/01/22	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
un tros de terra franc salvo bovatge	Alcover	bovatge	1305/01/28	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
un hort que té per Capella de Bernat Llorenç sota cens salvo bovatge	Alcover	Bovatge	1305/03/03	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
un tros de terra franc	Alcover	un quartà d'ordi de bovatge	1305/03/28	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
una vinya franca salvo bovatge	Alcover	Bovatge	1305/04/20	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
una sort de terra cap a Benijau	Alcover	meitat de mig quartà de bovatge	1305/04/23	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
un tros de vinya	Alcover	Bovatge al rei mig quartà de forment i mig d'ordi anual	1305/10/05	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
un tros de vinya	Alcover	Bovatge al rei anual mig quartà d'ordi i una mostera i mig quartà de forment	1305/10/05	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
un tros de terra	Alcover	Bovatge	1306/10/20	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
un tros de vinya que fa bovatge al rei	Alcover	mig quartà de bovatge al rei	1307/11/08	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
un tros de terra que tenim pel paborde	Alcover	1 quartà d'ordi de bovatge	1308/03/02	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116

descripció objecte	Lloc	Condicions	Data	LLibre notarial
dues quarterades de vinya a terme d'Alcover que fa cens a vídua de Magistri Azbert i al rei	Alcover	3 quartans d'ordi de bovatge a rei	1308/04/21	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
un tros de vinya lliure en el lloc de Pelades	Valls	per 7 collites contínues. Els venedors satisfaran el bovatge	1311/05/22	Valls 1311 caixa 1 lligall 9
un tros de terra lliure	Valls	1 punyera d'ordi o altre forment bovatge	1311/06/08	Valls 1311 caixa 1 lligall 9
domum a Valls per Borràs Masó	Valls	bovatge	1311/06/25	Valls 1311 caixa 1 lligall 9
un tros de terra que té per la vídua de Guillem d'Església	Alcover	terç d'un quartà d'ordi de bovatge	1311/08/18	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
un tros de vinya	Alcover	bovatge, mig quartà ordi i 1 mostera de forment	1312/02/15	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
tros de terra	Alcover	bovatge mig quartà i un vuitè de quartà d'ordi	1313/10/24	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
un tros de terra	Alcover	1 quartà bovatge	1313/11/10	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
un tros de terra franc	Alcover	bovatge octava part d'un quartà de forment anual	1314/01/05	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
un tros de terra i vinya	Alcover	quartà d'ordi de bovatge	1314/02/25	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
un tros de terra amb vinya i plantes a lloc nomenat Vila-sec	Alcover	quartà d'ordi bovatge anual	1315/10/05	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Olivar	Alcover	1 quartà ordi de bovatge.	1316/03/15	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
un tros de terra i vinya als termes de Valls, mas d'en Clergue	Valls	bovatge	1316/08/04	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
un tros de terra de regadiu i secà	Espinavessa	una punyera ordi de bovatge	1316/08/21	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
un tros de vinya	Alcover	Bovatge	1316/12/01	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16

descripció objecte	Lloc	Condicions	Data	Llibre notarial
un tros de vinya	Alcover	dues parts i un punyori ordi bovatge	1317/02/06	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
un tros de terra	Valls	bovatge	1319/09/18	Valls 1319 Caixa 2 lligall 13a)
tres quarterades menys un quartà de terra i vinya al mas d'en Cabot de Valls	Valls	Bovatge, una punyera i mitja d'ordi anual	1319/09/25	Valls 1319 Caixa 2 lligall 13a)

Com sabem, una vegada els diferents monarques sol·licitaven la percepció d'aquest import per part dels seus súbdits, diversos oficials havien de valorar i taxar les propietats dels veïns afectats per tal de decidir l'import a satisfer que, pel que fa als béns immobles i d'acord amb les dades aportades per Tomás López Pizcueta per als anys 1277, 1327 i 1336 es mantenen estables amb una relació de 4 diners per lliura. Tanmateix, no en tenim coneixement de que en aquest període de temps es reclamés per part del monarca la percepció d'aquest subsidi de manera que se'ns fa estrany que hi hagués taxadors al Camp comprovant el valor de les diferents tinences per tal d'establir la quantia a satisfer. Però no podem obviar el fet que, sobretot a Alcover, un nombre relativament important de tinences agrícoles, probablement integrades dins de la dominicatura reial del terme, quan són transferides fan constar l'obligació de satisfer aquest impost.

A partir del tipus de font que tractem, no tenim prou dades per entrar a valorar aquest tema que, tot i això considerem important. Amb tot, ens inclinem creure que, en ser tinences que es transfereixen en un moment determinat, els venedors o establiments, volen deixar constància clara de les càrregues amb que aquesta finca està gravada, i una d'elles està clar que és el bovatge i molt possiblement per quantificar aquesta càrrega que també ha d'afectar l'import final de la transacció o el tipus de pensió a satisfer, poden fer servir l'última taxació rebuda com a conseqüència de la darrera vegada en què aquest subsidi d'ha hagut de satisfer. Almenys, aquesta és la teoria que ens sembla més lògica, pensant en l'estabilitat fiscal que sembla presentar aquest impost per als bens immobles però també en els dubtes que futurs tassadors puguin tenir, tot i que no descartem que en ser una dominicatura real, els vilatans anomenessin bovatge al cens que havien de satisfer ja que en ocasions als contractes es fa constar que la satisfacció d'aquest impost és anual.

Finalment, volem deixar constància que creiem que l'estudi de documents posteriors que tinguin com a objecte aquestes tinences i que puguin aportar més informació sobre aquest subsidi que finalment es va redimir el 1347 al Camp de Tarragona, pot aportar més llum sobre aquest impost i la manera en què els monarques el feien servir ja que si les fonts continuessin mencionant aquesta imposició com a part de les càrregues emfitèutiques de les tinences alcoverenques i vallenques un cop feta efectiva la redempció al Camp de Tarragona, potser podríem començar a plantejar-nos que el concepte del bovatge podria haver evolucionat, en algunes poblacions amb dominicatura reial, en quelcom semblant a

una pensió censal a satisfer amb una periodicitat que possiblement seria anual, fet del tot compatible amb l'establiment d'aquesta valoració en espècie.

B. EL DESENVOLUPAMENT MUNICIPAL

1. La universitat i els càrrecs municipals

Durant tot el segle XIII els habitants de les poblacions del Camp de Tarragona comencen a organitzar-se i a actuar com a una única entitat en defensa del bé comú de la població i per a organitzar i mantenir unes mínimes estructures que permetin el seu desenvolupament no només urbanístic, sinó també econòmic. Serà doncs, el moment del naixement de les universitats, una figura ràpidament reconeguda i autoritzada per les diferents senyories que clarament veien en la consolidació de les noves poblacions, noves vies d'augment dels seus ingressos mitjançant les rendes com els delmes, però també amb l'augment de la recaptació dels drets corresponents als monopolis senyorials dels molins, forns i fàbrica.

A principis del segle XIV les universitats com a entitats municipals pròpiament dites ja estan consolidades encara que creiem que moltes de les seves estructures encara estan en fase de desenvolupament com ho demostra el fet que aspectes tan bàsics com les ordinacions municipals, amb l'excepció feta de la universitat valenciana, es recopilin ja cap a la segona meitat del segle XIV, com a la Selva del Camp o més tardanament. De la lectura de la informació continguda a les fonts, deduïm que en moltes ocasions els veïns d'aquestes poblacions actuen respectant el costum de cada vila que serà el que finalment, a mesura que la complexitat de les relacions municipals s'incrementi i es necessitin més oficials per a controlar el correcte desenvolupament de les ordenances municipals, es materialitzi per escrit per evitar justament qualsevol tipus d'abús. Malauradament el fet que aquestes recopilacions siguin tan tardanes ha fet que pel camí es perdés informació valuosa sobre aquells costums presents des dels orígens de les poblacions i que en haver caigut en desús ja no es materialitzen documentalment.

Una clara referència sobre la gènesi i el desenvolupament d'aquestes viles la constitueix la prova documental de l'existència dels diferents oficials municipals convivint amb els oficials dels senyors que bàsicament són els batlles de la vila. Pel que fa als representants municipals, el germen el constitueixen els jurats, dos o tres, depenent de la vila i el moment, escollits anualment entre els seus veïns, normalment pel procediment d'insaculació. En el cas concret de la Selva del Camp, tradicionalment s'ha considerat com a bona la informació aportada per Pié sobre l'existència de jurats ja l'any 1208¹³⁴⁹ encara que recentment Jordi Morelló ha posat en dubte aquesta notícia basant-se en el fet que el text publicat pel cronista selvatà és una transcripció errònia d'un text del Llibre dels Mostassafs que és molt més tardà¹³⁵⁰. Amb tot, està provat, encara que no coneguem amb exactitud la data, que la figura dels jurats aparegué durant el segle XIII i ja estava consolidada el 1285 quan en una reunió en la que estaven presents els jurats selvatans es va constituir un dipòsit monetari lliurat a

¹³⁴⁹ Pié, *Annals inèdits*, p. 137

¹³⁵⁰ MORELLÓ, *De villa nostra que dicitur villa Constantina*, p. 31

un síndic per a satisfer els tributs reials¹³⁵¹. Arran de la lectura dels llibres notariais selvatans hem documentat la presència d'aquests càrrecs municipals en diferents ocasions, la majoria d'elles relacionades amb la recaptació de les imposicions indirectes conegudes com a talles o sises.

Taula 140
Jurats de la Selva del Camp

Nom i cognoms	Data	Llibre notarial
Bernat Salzet Bernat Punyera	1305/04/16	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Ramon Punyera Azbert Ferrer	1305/08/08	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Jaume Ferrer Ramon Gordó	1308/08/17	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Ramon Punyera Pere Valirana	1310/05/28	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
Ramon Manganel Bernat Massó	1311/03/14	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Miquel Sobirà Bernat Punyera	1312/05/18	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Llorenç Forner Ferrer Ermengol	1313/08/27	Selva 1313-1314 caixa 4 lligall 15
Ramon Martí Bernat Vives	1316/08/21	Selva 1316-1317 caixa 4 lligall 16
Ferrer Ermengol Pere Pelegrí	1319/10/18	Selva 1319-1320 caixa 5 lligall 17

De l'observació d'aquestes dates no podem confirmar la informació aportada pel cronista Pié sobre el període en què aquests jurats eren relevats, les festes de Sant Esteve i Sant Joan Evangelista¹³⁵², ja que l'any 1305, els vilatans que actuen com a jurats durant el mes de maig no són els mateixos que els que ja apareixen durant el mes d'agost. Per tant sembla més versemblant pensar en la festa de Sant Joan Baptista, encara que no tenim dades que ho confirmin. Per altra banda, entenem que tot i que hi ha una estructura municipal de govern bàsica, aquesta ha de trobar-se en fase de desenvolupament i consolidació ja que, si atenem a la resta de notícies que tenim sobre càrrecs municipals hem de dir que aquestes es redueixen únicament al saig, del que sabem que era Pere Bover entre els anys 1303¹³⁵³ i 1308¹³⁵⁴

¹³⁵¹ FORT, *Notícia històrica*, p. 33

¹³⁵² PIÉ, *Annals inèdits*, p. 138

¹³⁵³ Selva del Camp 1303-1305, caixa 2, lligall 7 (1303, maig, 3)

¹³⁵⁴ Selva del Camp 1308-1309, caixa 2, lligall 10 (1308, agost, 17)

Respecte a Alcover, la informació que tenim sobre la gènesi de la universitat alcoverenca també situa l'aparició dels jurats al llarg del segle XIII, essent els que coneixem al llarg del període estudiat els següents:

Taula 141
Jurats d'Alcover

Nom i cognoms	Data	Llibre notarial
Guillem Rovescal Pere Bonaniu Pere Campins	1303/09/30	Alcover1302-1305 caixa 7 lligall 115
Pere Campins Pere Montpeller Ponç Sabater	1305/12/19	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Bernat Mulner Guillem Bompar	1309/03/13	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Guillem Monsó Pere Voltor Marc Reverter	1311/08/11	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Borràs Alball Ferrer Olesa Ponç Voltor	1314/05/23	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Bertomeu Puig Pere Gavarres Ramon albeo	1315/04/17	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Bertomeu Puig Pere Gavarres Ramon Albeo	1315/10/01	Alcover 1315-1316 caixa 9 lligall 119
Guillem Agras Joan alball Mateu Ravascall	1316/05/15	Alcover 1315-1316 caixa 9 lligall 119

A diferència de la Selva del Camp, en aquesta vila els jurats escollits són tres i el sistema d'elecció, encara que anual, se situaria aproximadament cap al canvi d'any a efectes formals que com sabem per la datació dels llibres de notes és l'Any de l'Encarnació, per tant el 25 de març. Així ho deduïm del fet que els jurats d'abril de 1315 coincideixen amb els jurats d'octubre del mateix any, fet que seria del tot impossible si l'elecció es dugués a terme per la festivitat de Sant Joan Baptista. Així mateix, coincidint en aquesta ocasió amb els veïns selvatans, també per a Alcover entenem que l'organització municipal està també en fase de desenvolupament atès que tan sols trobem un altre ofici municipal del de saig, exercit per Pere Gavaldà el 1319¹³⁵⁵

¹³⁵⁵ Alcover 1319-1321, caixa 10, lligall 123 (1319, setembre, 13)

Finalment, pel que fa a Valls només tenim notícia de dos jurats a la vila el 1313, Pere Montserrat i Mateu Marcial¹³⁵⁶. Però en canvi, i aquesta és una dada interessant perquè demostra un grau de desenvolupament municipal més elevat que les poblacions veïnes, el 10 de juny de 1311 identifiquem a Guillem Alemany i Pere Ripoll com a congregadors i distribuïdors de l'almoïna del bací dels pobres¹³⁵⁷.

2. Sistemes de finançament de les universitats

No entrarem en aquest capítol a analitzar factors sobre la gènesis del sistema fiscal català i més concretament del sistema fiscal de les poblacions que estem estudiant ja que no és aquest l'objecte de la nostra recerca i, de fet, res podríem afegir a tot allò que han dit experts com ara Manuel Sánchez Martínez, Pere Ortí Gost, Max Turull o bé Jordi Morelló (aquest últim centrat en la zona de Tarragona i el seu Camp). Amb tot, encara que el nostre objectiu en aquest apartat és la incorporació de la informació obtinguda a partir de l'estudi dels llibres de notes alcoverencs, selvatans i vallencs, no podem deixar passar per alt el fet que al Camp de Tarragona, en aquests moments s'està gestant el que posteriorment va ser conegut com la Comuna dels Pobles del Camp de Tarragona, una agrupació de pobles creada per a la defensa dels interessos comuns i que sembla tenir el seu origen en la gestió del repartiment territorial dels impostos ja que, com és sabut, l'arquebisbe Roderic Tello va institucionalitzar aquesta repartició establint que la ciutat de Tarragona havia de contribuir amb les 2/5 parts dels impostos mentre que la resta de pobles del Camp havien d'assumir els 3/5 parts restants. Al seu torn, els pobles del Camp havien d'establir quina proporció havia d'assumir cada universitat (i els seus agregats, si els tenia) d'aquesta quantitat global¹³⁵⁸.

Tal i com ha estat amplament estudiat, la fiscalitat municipal en el període baixmedieval es va trobar fortament condicionada per les demandes de la Corona o dels seus senyors feudals de manera que els municipis havien de recórrer a cercar recursos de finançament (bàsicament mitjançant talles o impositcions) entre els seus veïns no només per satisfer les necessitats pròpies de la població, sinó també per donar una resposta positiva a les demandes senyorials. I dins d'aquest context hem de situar les impositcions, creades com a impostos indirectes sobre el consum, les transaccions i la circulació de productes eren un instrument que els monarques concedien als seus vassalls per tal que poguessin fer front a la pressió fiscal a què els rei els sotmetia i obtiguessin d'aquesta manera l'import dels subsidis concedits a les diferents Corts.

¹³⁵⁶ Valls 1313, caixa 2, lligall 11 (1313, novembre, 19)

¹³⁵⁷ Valls 1311, caixa 1, lligall 9

¹³⁵⁸ Per a l'estudi i coneixement d'aquesta institució que tradicionalment ha estat considerada com a singular, però que possiblement sigui una conseqüència lògica de l'estructura senyorial configurada en aquest territori, és imprescindible la lectura de l'obra del cronista selvatà EUFEMIA FORT I COGUL, *Notícia històrica d'una singular institució medieval. La comunitat de pobles del Camp de Tarragona*. Tanmateix, hem tingut coneixement que s'acaba de posar en marxa un projecte de tesi doctoral que es troba en fase inicial i que pretén realitzar una revisió d'aquest tema intentant donar resposta a les moltes incògnites que planteja.

Aquests impostos que eren de gestió únicament municipal estan considerats juntament amb les talles com l'origen del naixement i consolidació del sistema fiscal municipal¹³⁵⁹. Com ja és sabut, les imposicions es van començar a utilitzar a partir dels darrers anys del segle XIII, tot i que era un recurs extraordinari, que no es podia utilitzar sense l'autorització expressa del monarca o del respectiu senyor feudal, de manera que no va ser fins a la segona meitat de la catorzena centúria que es va convertir en un recurs normalitzat i permanent en assignar-se el seu producte al pagament del deute que els diferents municipis catalans van veure's obligats a assumir per fer front a la satisfacció de les cada vegada més oneroses demandes econòmiques dels monarques catalans.

Tot i que s'intentava que hi contribuïssin el major nombre de persones, la realitat és que algun grup social com el clergat intentava restar al marge de l'obligació de pagar al·ludint a la seva condició d'eclesiàstics¹³⁶⁰. En aquest sentit, els càrrecs municipals només podien intentar superar aquests límits d'exenció, al·ludint al càracter de la quèstia o al fet que la recaptació era en interès d'un bé comú com podien ser obres de manteniment o construcció de les muralles. Així mateix, el repartiment de la talla també va ser una font de conflicte des de ben aviat tot i que s'establia per a la seva recaptació el principi conegut com a *per solidum et per libram*, és a dir un import per cada sou i per cada lliura del valor dels béns mobles i immobles del contribuent, fet que va fer necessària la declaració i valoració d'aquests béns que amb posterioritat es van anar reflectint en els anomenats Llibres d'Estimes o Vàlues o Manifests .

En el cas concret de Tarragona i el seu Camp, d'acord amb Manuel Sánchez, els primers indicis generals documentats d'imposicions com a mètode de recaptació es troben arran de la campanya de Sardenya (1321-1324) per a la qual les universitats de Tarragona i el Camp, juntament amb Tortosa i Lleida van concedir un important subsidi a l'infant Alfons, el qual per facilitar la seva recaptació, els va concedir permís per a establir imposicions. Amb anterioritat, però, també podien haver-se donat autoritzacions concretes com és, per exemple el cas, documentat per Jordi Morelló , d'una concessió (que es va ratificar al cap de 5 anys) de la Senyoria de Valls, datada el 1312, mitjançant la qual la universitat valenca tenia dret a recaptar sises sobre el pa, el vi i la carn. A aquesta sisa s'han de correspondre la sèrie de tres assentaments documentats a les nostres fonts¹³⁶¹:

- En el primer d'ells els jurats de Valls, Mateu Marcial i Pere Montserrat venen el 26 de novembre de 1313 l'ajuda del vi dels mesos de febrer, març i abril de 1314 per un import de 43 lliures

¹³⁵⁹ “El motivo del nacimiento de la hacienda municipal quizá estaba vinculado a la necesidad de construir un Puente o levantar unos muros de defensa o recuperar una acequia para el municipio, però aquello que consolido realment el aparato recaudador y que arraigó, consolidó y desarrolló la institución, fue, sin lugar a dudas, las exigencias regias motivadas por las guerras, ofensivas y defensivas que se suscitaron entre los siglos XIII y XIV”. MAX TURULL RUBINAT, «Nuevas hipótesis sobre los orígenes de los consejos municipales en Cataluña (siglos XII-XIII): algunas reflexiones», p. 469

¹³⁶⁰ FLOCEL SABATÉ CURULL, «L'església secular catalana al segle XIV: I conflictiva relació social», p.758

¹³⁶¹ Valls 1313, caixa 2, lligall 11

- El següent correspon al reconeixement datat el 13 de desembre de 1313 que fan aquests jurats sobre el pagament que Arnau Freixa els ha fet sobre la quartera d'agost, setembre i octubre de 1313 venuda per 1150 sous
- I finalment, els mateixos jurats venen el dia 19 de novembre de 1313, l'ajuda de la carnisseria per al període de febrer a abril de 1314 per un import de 21,5 lliures

Un parell d'anys més tard, el 4 d'abril de 1316, tenim documentat un únic instrument respecte a la recaptació d'una sisa. En ell, els jurats d'Alcover, Bernat d'Agràs, Joan Alball i Mateu Ravascall, venen a un grup de veïns la recaptació de l'ajuda de la universitat des d'agost i fins a gener per un import de 2500 sous¹³⁶².

Tanmateix, aquestes autoritzacions potser no eren tan excepcionals al Camp de Tarragona i aquests indicis esmentats per Manuel Sánchez referint-se a les demandes de la corona, s'haurien d'avançar als primers anys de la catorzena centúria pel que fa a possibles autoritzacions de col·lectes de quèsties per fer front a les peticions d'altres senyors. Almenys aquesta és la conseqüència que sembla desprendre's de la informació relativa a la recaptació d'aquest tipus d'ajudes a la Selva del Camp, on:

- El dia 1 d'octubre de 1301 els selvatans Ramon Sartor i Astruch Rovelat, reconeixen que deuen als jurats de la vila, Pere Pellicer i Guillem Simó, un total de 1087 sous corresponents a la recaptació d'una quèstia. Afegeixen, però que la suma total d'aquesta ajuda és de 1107 sous però que hi descompten 20 sous que són els que corresponen a la seva labor¹³⁶³.
- Posteriorment, l'any 1305, concretament el 8 d'agost també datem un reconeixement de deute als jurats de la vila Ramon Punyera i Azbert Ferrer, per part d'un grup de veïns que té com a objecte l'arrendament de la recaptació d'una talla que inclou també els termes de l'Albiol i el Burguet, per un import de 2326 sous i 2 diners¹³⁶⁴
- El 25 de maig de 1310, Arnau Pellicer i Ramon Ferrer, reconeixen que els jurats Ramon Punyera i Pere Valirana els han pagat per recollir una talla la suma de la qual puja fins als 2080 sous¹³⁶⁵.
- El dia 11 de març de 1311, els jurats Ramon Manganell i Bernat Massó venen la col·lecta de la Selva del Camp a un grup de veïns per un import de 2075 sous, els quals es comprometen a satisfer la meitat de l'import per Pasqua i l'altra meitat per Sant Miquel¹³⁶⁶.

¹³⁶² Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119

¹³⁶³ Selva del Camp 1301-1302, caixa 2, lligall 5

¹³⁶⁴ Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8

¹³⁶⁵ Selva del Camp 1310, caixa 4, lligall 13

¹³⁶⁶ Selva del Camp 1309-1311, caixa 3, lligall 12

- El 21 d'agost de 1316, Arnau Ventura reconeix als jurats Ramon Martí i Bernat Vives, el deute que té en concepte de compra de la talla o quèstia per un import de 2857 sous¹³⁶⁷.
- Finalment, ell dia 18 d'octubre de 1319, Llorenç Forner, col·lector de la quèstia del paborde reconeix als jurats selvatans el deute compromés de 1603 sous per raó d'aquest concepte i es compromet a abonar-los per la festa de Tots Sants¹³⁶⁸.

D'acord amb la informació d'aquests instruments, entenem que aquestes talles, la col·lecta de les quals sembla arrendar-se anualment, són la conseqüència de les demandes econòmiques en aquest cas exigides pel senyor de la vila. Almenys això és el que sembla desprendre's del fet que una d'aquestes talles compregui també els termes de l'Albiol i el Burguet, també senyoriu del paborde i de que en una de les ocasions es reconegui específicament que és la quèstia del paborde. No podem saber la influència que la recaptació d'aquestes talles pot tenir en la gènesi de la fiscalitat municipal, però no hi ha dubte que l'endeutament a què pot portar l'obligació de satisfer totes aquestes demandes (tant del senyoriu com de la monarquia) és un bon camí per facilitar l'establiment d'aquest tipus d'impostos indirectes com a nucli permanent de la recaptació d'impostos municipals.

¹³⁶⁷ Selva del Camp 1316-1317, caixa 4, lligall 16

¹³⁶⁸ Selva del Camp 1319-1320, caixa 5 lligall 17

C. CONCLUSIONS

D'acord amb la informació que hem trobat inserida en els llibres de notes que formen part del nostre estudi, els veïns d'aquestes poblacions han d'abonar als diferents senyors un elevat import econòmic en concepte de satisfacció de les rendes a què tenen dret i que venen derivades del contingut de les cartes de poblament. D'aquesta manera, tot i que els camptarragonins gaudeixen d'un important nivell de llibertats personals i de disposició dels seus béns, aquest fet no porta aparellada l'exempció de l'abonament de les diferents imposicions senyorials com a conseqüència de la utilització dels serveis monopolitzats dels forns, els molins o les ferreries. Al contrari, han de pagar pel dret a utilitzar-los i, a més a aquestes rendes han de sumar els delmes, les primícies i fins i tot les ajudes que els diferents senyors, no només els monarques, poden imposar als seus vilatans, els quals hauran de fer-hi front o bé endeutant-se o bé recorrent a la collita de quèsties o talles autoritzades pels mateixos càrrecs que els exigeixen les ajudes.

Malauradament, la informació de què disposem sobre els monopolis senyorials és força escassa, pràcticament nul·la pel que fa a la ferreria. Amb tot, en el cas dels molins, els podem identificar escampats pel terme alcoverenc i selvatà i fins i tot dins de les viles. Amb tot, a Alcover el tema és una mica confús perquè convivint amb els molins senyorials, també trobem altres de titularitat privada. Tanmateix, gràcies a coneixement aportat per les fonts selvatanes, sembla clar que el sistema de sostracció senyorial s'assegura benefici mitjançant dos sistemes diferents: el primer, establint els molins als vilatans a canvi de la percepció d'un cens anual a banda de la reserva de la resta de drets emfitèutic i el segon, percebent el percentatge relatiu al dret de mólta del gra (la quartera).

Un altre monopoli senyorial derivat de les cartes fundacionals és el relatiu als forns, dels quals novament les fonts alcoverenques donen molt poca informació. En canvi, la informació continguda en els llibres de notes selvatans sí que ens permeten reconstruir el sistema establert per a aquest monopoli i els beneficis econòmics que en treuen, no només el senyor de la vila, sinó també alguns veïns. D'aquesta manera podem confirmar que, com en el cas dels molins, el paborde percep rendes de dues maneres diferents: mitjançant l'establiment dels tres forns selvatans i mitjançant la percepció del dret de coure el pa. I a aquestes rendes, s'han de sumar els beneficis que en treuen els arrendadors dels forns, que normalment no són els forners, al percebre també una part proporcional sobre la cocció del pa anomenada la sisena.

El segon gran grup de rendes senyorials el constitueixen el delme i la primícia, que s'acostumen a arrendar pels volts de maig o juny i pel període d'un any. Tot i que d'aquests impostos directes tenim força informació, normalment no coneixem la totalitat de l'import a recollir pel que fa a cada tipus de renda ja que els llibres notariais normalment recullen assentament mitjançant els quals els compradors reconeixen el deute adquirit o bé els venedors reconeixen la percepció de l'import de les rendes venudes en anys anteriors. Tanmateix, considerem que a nivell general aquestes rendes constitueixen a nivell global un desemborsament econòmic important al llarg dels anys que a més es manté estable o

s'incrementa lleugerament, fet aquest que creiem que és un indicador del grau de desenvolupament a què s'ha arribat en aquests moments amb viles eminentment agrícoles que poden generar ingressos elevats a partir del treball del camp, i que en aquests moments es troben dins d'un cicle econòmic, sinó en fase creixent, com a mínim estabilitzada i sense greus problemes al camp.

Així mateix, a Alcover, i en menor mesura a Valls, hem de sumar la presència a les fonts de la figura de l'impost del bovatge, encara que no com a part de la col·lecta de rendes que s'han de satisfer, sinó com a integrant de les càrregues amb que estan gravades algunes tinences agràries en aquests termes. Aquest és un fet curiós que planteja certs interrogants sobre la raó de la seva inclusió a les transaccions quan en aquests moments no s'està duent a terme cap col·lecta, si és degut a què es vol deixar constància de la valoració o taxació que aquesta tenença havia rebut durant l'última col·lecta o simplement que és el concepte amb què es coneix el cens que s'ha de satisfer sobre un domini útil quan es troba en una dominicatura reial.

Finalment, pel que fa al desenvolupament municipal, les fonts semblen indicar que les universitats com a entitats de govern municipals ja estan clarament formades en aquests moments i que fins i tot als jurats s'ha d'afegir algun altre càrrec municipal com ara el saig. Amb tot, aquestes institucions municipals bàsicament semblen desenvolupar-se al voltant del tema fiscal, tal i com podem comprovar clarament en el cas de la Selva del Camp, en la qual els jurats, sembla ser que amb una periodicitat anual, arrenden la col·lecta d'una talla o quèstia per a satisfer les demandes econòmiques del senyor de la vila, el paborde.

VII. LA SOCIETAT

D'acord amb Coral Cuadrada, malgrat la uniformitat social dels veïns dels pobles estudiats, les dades que transmeten les fonts notarials estudiades ens permeten comprovar com ens trobem davant d'un món desigual en aquest cas bàsicament pel que fa a aspectes com la distribució de la riquesa o de relacions de poder dels membres que integren aquesta societat¹³⁶⁹. Així, si recordem les disposicions de les respectives cartes de poblament, la pagesia camptarragonia gaudeix de diferents llibertats i també deures segons la població en la que habitin i aquestes llibertats i deures, com hem anat veient al llarg de tot el treball es tradueixen en la manera com els veïns de les diferents viles disposen de les seves tinences i com les utilitzen transmetent-les per via dels establiments o sotsestabliments o fins i tot accedint al mercat de la compra-venda, utilitzant les propietats tan urbanes com agrícoles que tenen en domini ple en aquells llocs on les cartes de franquícia així ho disposen; o bé aquelles que tenen franques i lliures de cens, en no poder de disposar del domini ple, però amb un règim de llibertats tan ampli que a efectes materials els resultats són similars.

Així, en una mateixa població, on tots els veïns, com a conseqüència de les condicions de la carta de poblament atorgada, tenen la mateixa situació jurídica, les diferents intervencions en el mercat tant de la terra, com, en menor mesura l'urbà, on els resultats de les inversions realitzades poden ser positius o negatius, juntament amb altres factors com el desenvolupament urbanístic de la vila o la pròpia expansió demogràfica, propicien que comencin a aparèixer diferències socials i econòmiques, que en els moments inicials del poblament no havien de ser tan significatius com els que resulten després d'un procés evolutiu d'anys.

D'aquesta manera, les diferències socials cada cop més presents a les viles estudiades ens han permès agrupar les famílies en tres grups socials clarament diferenciats: l'elit pagesa, la pagesina mitjana, menestrals i mercaders, i la petita pagesia, aquella que es troba en el llindar de l'autoabastiment o bé clarament per sota. I a ells s'han de sumar altres col·lectius socials marginats però amb comunitats establertes a la població com són els jueus.

Tanmateix, hem de tenir en compte que la diferent conservació de la documentació relativa a les tres poblacions estudiades, tant pel que fa a la qualitat com a la quantitat només ens ha permès localitzar clarament aquests grups familiars a la Selva del Camp i en menor mesura a Alcover. En canvi, pel que fa a Valls, els criteris que hem aplicat per a la recerca de les possibles famílies integrades a cada sector social, no han donat els mateixos resultats. Únicament hem localitzat amb claredat el grup dels mercaders, dels quals pel que fa als orientats al negoci ramader res més relevant podríem afegir al que ja s'ha exposat a l'apartat dedicat a la ramaderia. Sí que farem menció, però, en l'apartat corresponent als mercaders, a l'activitat comercial vallenga relacionada amb la venda de panys i més concretament dels famosos *panorum francie*.

¹³⁶⁹ CORAL CUADRADA I MAJÓ, «La pagesia medieval, una classe homogènia? (Anàlisi de la condició social dels camperols del Maresme, segles XIII-XIV)», p. 67

A. L'ELIT PAGESA

Els cronistes selvatans Joan Pié Faidella i Eufemià Fort Cogul, en els seus estudis dedicats a la vila de la Selva del Camp coincideixen a mencionar l'existència d'una certa aristocràcia selvatana en la plena Edat Mitjana, destacant diferents famílies com els Vallcorba, segons sembla ja establerts a la zona pels volts del segle XII; la família dels Vilanova, senyors del Carxol i emparentats amb els Vallcorba a inicis del segle XIV mitjançant una aliança matrimonial entre Elisenda de Vallcorba i Ferran de Vilanova, fill de Ramon de Vilanova; o bé els Montoliu, senyors dels Cocons i els Garidells i també entroncats gràcies a la política d'enllaços matrimonials amb els anteriors. Son famílies que segons Pié i Fort formen part de nissagues familiars que tenen accés a petits senyories o dominicatures com a recompensa pels serveis prestats.

Tanmateix, no és aquest tipus de nissagues, tot i que d'algunes d'elles tenim notícies documentals, l'objecte d'estudi quan ens referim a l'elit pagesa. La nostra investigació sota aquest epígraf se centra, en línies generals en aquell grup de pagesos grassos o, en paraules de Flocel Sabaté, propietaris enriquits situats entre el pagès i el senyor¹³⁷⁰ i que alterna l'explotació directa de les seves tinences, mitjançant la mà d'obra assalariada, amb l'explotació indirecta d'altres tinences de les quals cedeixen el domini útil a altres camperols mitjançant la constitució d'un establiment o sotestabliment emfitèutic. Un sistema amb el qual aconseguen un benefici continuat en el temps gràcies a la percepció d'un cens anual i un benefici immediat amb l'abonament del dret d'entrada a la tinença per part del nou emfiteuta. Això almenys és el que podem deduir de la capacitat econòmica que demostren mitjançant la seva participació bàsicament en el mercat de la terra, però també en el relatiu als immobles urbans i fins i tot l'activitat ramadera.

Amb tot, desconeixem la composició real de les llars d'aquests grups familiars, les persones que les integren i els diferents graus de parentiu entre elles. És una informació que, per norma general els assentaments de caire econòmic inserits als llibres de notes que constitueixen la base del nostre estudi no faciliten, fent que sigui necessari l'anàlisi d'altre tipus de documentació complementària per tal de poder tenir un coneixement més profund d'aquests grups familiars, encara que pel que fa als primers anys del segle XIV es fa més difícil localitzar testaments i inventaris post-mortem que constituïrien una bona font d'informació.

El que sí podem deduir sobre aquest tipus de famílies és que el seu accés al mercat ha de ser voluntari, negociant amb l'excedent de les seves collites un cop estan satisfetes les necessitats d'autobastiment del seu grup familiar i les persones que els serveixen, així com les obligacions relatives als pagaments de les rendes senyoriales i/o les pensions censals.

¹³⁷⁰ SABATÉ, «Estructura socio-econòmica de l'Anoia. Segles X-XIII», p. 187

Amb aquesta intervenció obindran els recursos econòmics necessaris per a poder comprar noves tinences, dotar les filles si fos necessari, comprar revessejats o altres censals¹³⁷¹.

1. Alcover

La documentació alcoverenca no aporta suficient riquesa de matisos com per poder identificar clarament aquelles famílies rendistes, amb un patrimoni consolidat i un nivell de riquesa important que els situen com a integrants del grup social més reconegut per la resta de veïns ja que, en ocasions, justament a causa del nivell de riquesa que gaudeixen, la seva presència en les activitats econòmiques de la vila pot ser realment testimonial. Amb tot, hem pogut localitzar algun exemple, encara que en comparació amb la informació selvatana, com veurem en l'apartat següent, la informació és certament inferior en quantitat i també en qualitat

1.1. Borràs Puig

Aquest alcoverenc, que trobem ja en edat adulta en els primers anys del segle XIV, està plenament identificat a les fonts alcoverenques entre 1300 i 1306 bàsicament com a inversor en la compra de revessejats bàsicament tant sobre tinences agrícoles com habitatges.

Taula 142
Compra de revessejats per part de Borràs Puig

Objecte	Preu	Data	Llibre notarial
3 sous censals sobre domibus a vila d'alcover	50 sous	1303/11/26	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
2 sous censals sobre domibus franques a vila d'alcover	30 sous	1303/12/04	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
5 sous censals sobre una sort de terra amb olivera i vinya al terme d'alcover	75 sous	1303/12/09	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
3 sous censals sobre peça de terra i vinya franca al mas de Pere Voltor.	45 sous	1304/02/13	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
9 sous censals sobre un mas i les seves possessions	150 sous	1304/03/08	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
4 sous censals sobre una domum franca a la vila d'alcover	55 sous	1304/04/18	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
5 sous cenals per Sant Miquel sobre un tros de terra	80 sous	1304/09/04	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115

Així mateix, també inverteix en la compra de drets emfitèutics sobre dominis, també independentment de la seva naturalesa, urbana o agrícola.

¹³⁷¹ AVENTIN, *La societat feudal a Catalunya en temps rurals*, p. 620.

Taula 143
Compra de drets emfitèutics sobre tinences per part de Borràs Puig

Objecte	Preu	Data	Llibre notarial
4'5 sous censals que fa Joan Ripoll sobre un tros d'hort a horta del mas de romagosa	50 sous	1303/08/10	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
els censos que percep sobre tres trossos de terra, total més d'11 sous. Amb tot l'empara, lluïisme, fadiga, i drets	120 sous	1303/09/15	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
5 sous censals que fa Pere Erau, fill de Pere Erau sobre una peça de terra cap en Gavaldà	55 sous	1303/10/28	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
3 sous censals que fa Guillem Mulner sobre una vinya i tros de terra cap a Benijau	35 sous	1304/05/07	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115

I finalment, també inverteix en la compra de dominis plens.

Taula 144
Intervenció en la compra de dominis plens per part de Borràs Puig

Objecte	Preu	Data	Llibre notarial
un tros de terra franca cap a Benijau	80 sous	1304/12/04	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
domo franca a vila d'Alcover	23 sous	1305/02/04	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
una sort de terra a Benijau	---	1305/04/19	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
una sort de terra cap al Benijau	70 sous	1305/04/23	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115

Aquesta actuació, clarament inversora i amb mentalitat rendista es completa amb els establiments que atorga a diferents veïns de la vila i que tenen com a objecte un hort al terme alcoverenc pel qual rebrà una entrada de 6 diners i un cens anual de 4 sous¹³⁷²; una vinya, per la qual percebrà una entrada de 2 sous i 4'5 sous de pensió censal anual¹³⁷³; i finalment un tros de terra, amb una entrada de 10 sous i un cens anual de 6 sous¹³⁷⁴.

Tot i que hi ha alcoverencs amb una participació molt més activa en els mercats alcoverencs, com seria el cas dels germans Jaume i Miquel Cerdà, hem cregut més encertat situar-lo dins del sector dels pagesos grassos perquè la seva activitat, a diferència dels germans Cerdà, que tenen una activitat professional lligada al mercat de la carn i també del blat, Borràs Puig bàsicament inverteix en aquelles transaccions que li reporten la garantia de la percepció d'unes rendes anuals, de manera que entenem que és una persona amb un grau de riquesa consolidat. De fet, només el trobem actuant com a part venedora en un únic

¹³⁷² Alcover 1298-1330, caixa 7, lligall 114 (1300, febrer, 14)

¹³⁷³ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1304, febrer, 10)

¹³⁷⁴ Alcover 1306-1311, caixa 7, lligall 116 (1306, octubre, 20)

contracte mitjançant el qual aliena tots els drets que té sobre diversos béns a Voltòria per un import de 938 sous¹³⁷⁵ a principis de 1300.

Finalment, acabem la descripció sobre Borràs Puig fent menció a la seva intervenció en els òrgans de govern alcoverencs com a batlle de Guillem de Moncada i també com a arrendador de la col·lecta de les rendes senyorials, fet que també demostra un cert reconeixement social. Amb tot, el fet que només el poguem identificar durant els primers anys del nostre estudi ens fa pensar en el seu decés, causa probable per deixar de participar tant abruptament en la vida social i econòmica de la població, tot i que necessitaríem informació complementària per confirmar-ho.

2. La Selva del Camp

La qualitat de la documentació selvatana ens ha permès accedir al coneixement d'algunes de les famílies integrants d'aquest sector de la població que podem considerar sinó rica, almenys enriquida, amb un patrimoni consolidat i amb un poder adquisitiu amb el qual poden pensar en instal·lar-se a la ciutat de Tarragona en un futur per a continuar creixent a nivell econòmic i patrimonial amb la diversificació de l'activitat de les generacions futures. Sabem d'aquestes famílies per la manera en com es reflecteix la seva actuació a les fonts i, també, en ocasions gràcies a documents complementaris com ara un testament o un inventari.

2.1. La nissaga dels Ermengol

Aquesta nissaga plenament identificada al llarg del període de temps estudiat, és una família que té vincles de parentiu establerts amb altres famílies benestants de la Selva del Camp o d'Alcover com els Cerdà, tot sembla indicar que a partir d'una clara política d'aliances matrimonial. Així al llarg de tot el període de temps que comprén el nostre estudi creiem que hem pogut comprova com almenys la part més representativa dels membres d'aquesta família està present en un ampli ventall de les activitats que es desenvolupen en el territori alcoverenc.

D'acord amb les dades de què disposem, sabem que el cap de família és Ferrer, casat amb Ermessenda, a qui ja coneixem el 1300 en possiblement en una edat avançada, o almenys això és el que podem interpretar del fet que els fills ja són adults i probablement també els néts de les filles o de l'hereu. Aquesta informació l'hem obtinguda a partir del testament de Ferrer i als successius atorgats i modificats per la seva dona Ermessenda. Així sabem de l'existència de cinc fills: Ferrer, que creiem que és l'hereu, del qual sabem que està casat amb la filla d'un altre dels prohoms selvatans, Pere Valirana¹³⁷⁶, Guillem, que és presbíter i

¹³⁷⁵ Alcover 1298-1300, caixa 7, lligall 114 (1300, febrer, 22)

¹³⁷⁶ Aquesta és almenys la informació que consta en un document de 1305. No està clar de quin Ferreró Ermengol es tracta. Potser podria ser fins i tot un nét. No tenim fins ara més dades per contrastar i confirmar o desmentir la notícia.

veí de la població, Pere, frare de l'Orde dels Mendicants, Maria, casada amb Ramon Manganell, selvatà de reconegut prestigi i posició social i, finalment, Ramona, casada amb Pere Cerdà d'Alcover i de la qual sabem que quan el seu pare va fer testament el 1311 ja era morta. Ens trobem davant doncs, d'una família amb un patrimoni econòmic consolidat que els confereix una posició social relevant entre els seus veïns i que sembla que escull el destí dels fills sense estar obligat per cap tipus de necessitat de caire econòmic, tot i que possiblement sí de tipus social, ja que han de mantenir la posició que han anat construint. Així, dels fills varons, el gran està destinat a ser l'hereu, mentre que els altres dos varons orienten els seus passos cap a la vida religiosa: un com a presbíter, residint a la mateixa població i probablement donant suport al german gran en els negocis econòmics que emprengui, i l'altre com a frare dels Mendicants. Entenem que així mateix aquesta és una manera d'evitar les rivalitats entre els germans varons, els quals reben la seva part del patrimoni familiar mentre que el nucli central quedarà en mans de l'hereu. Quant a les filles, la política matrimonial és clara, ja que ambdues troben marits dins del seu propi cercle social.

Respecte a la seva integració a la vida social selvatana, val a dir que les fonts indiquen que estan molt integrats dins de les estructures socials, econòmiques o fins i tot municipals. Així, com hem vist amb anterioritat, el cap de família, Ferrer, és el lloctinent de batlle l'any 1305, mentre que el fill exerceix de jurat en dos períodes de temps diferenciats, l'any 1313 i l'any 1319, arrendant aquest mateix any la quèstia del paborde en virtut del seu càrrec.

Amb tot, en el període de temps anterior al 1312, data del decès del pare, i en coincidir el progenitor i el fill amb el mateix nom, la seva identificació es fa difícil, de manera que només podem parlar amb propietat sobre el fill a partir d'aquesta data. Aquest fet es dificulta, així mateix perquè, contràriament al costum establert pel que fa a les transaccions de béns immobles, els noms de les seves esposes no acompanyen als dels marits en el moment de formalitzar els acords per via notarial. Tanmateix, tampoc es tracta d'una família que participi molt activament en aquest tipus de mercat, probablement perquè no els és necessari en estar en disposició d'un patrimoni prou consolidat com per intervenir únicament en casos puntuals. Així localitzem a Ferrer Ermengol com a comprador de diferents tinences i censals amb garantia de domini només en déu contractes, dels quals tres corresponen a habitatges, amb l'afegit de la dificultat de saber quins corresponen al pare i quins corresponen al fill ja que només podem identificar aquest últim clarament als dos últims instruments ja que estan datats d'any 1313.

Taula 145
Intervenció al mercat de la terra de la família Ermengol com a compradors

Objecte	Preu	Data	Llibre notarial
un censal amb garantia sobre un tros de vinya franc i lliure de cens a la Selva. Pensió de 5 sous	50 sous	1300/09/05	Selva1299-1300 caixa 1, lligall 4
un censal amb garantia sobre un tros de terra i vinya franc i lliure de cens a la Selva. Pensió 5 sous	50 sous	1300/12/01	Selva1299-1300 caixa 1, lligall 4

Objecte	Preu	Data	Llibre notarial
un censal amb garantia sobre un tros de vinya a la Selva. Pensió de 10 sous	100 sous	1301/01/11	Selva1299-1300 caixa 1, lligall 4
els 16 sous que fa Joan Cairo sobre un tros de terra amb oliveres i 12 sous sobre un tros de vinya a la Selva	600 sous	1301/01/17	Selva1299-1300 caixa 1, lligall 4
els 4 sous que fa Bernat Punyera sobre un tros de vinya	38 sous	1301/02/23	Selva1299-1300 caixa 1, lligall 4
una ferrada d'aigua que correspon a l'hort anterior	20 sous	1313/01/23	Selva 1311-1313 Caixa 4, lligall 14
un hort franc i lliure de cens a la Selva	175 sous	1313/01/26	Selva 1311-1313 Caixa 4, lligall 14

Pel que fa al mercat de la terra, però a partir de la constitució de sotsestabliments, també trobem a Ferrer Ermengol intervenint en una sèrie de sis acords més, aquest cop com a atorgants, en els quals, el pare sembla diferenciar-se del fill en rebre l'apel·latiu de "sènior" a partir de 1308, encara que no podem confirmar si els documents anteriors són sobre el pare o el fill.

Taula 146
Intervenció al mercat de la terra de la família Ermengol com a atorgants de sotsestabliments

Objecte	Entrada i cens	Data	Llibre notarial
Un tros de vinya	12 diners 4 sous	1303/03/09	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Un tros de vinya que els tinents ja tenien per ell a quart	12 diners 4 sous	1305/08/29	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Un tros de vinya	12 diners 4 sous	1308/10/18	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Un tros de vinya i terra	12 diners 4 sous	1308/10/18	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Un tros de vinya que els tinents ja tenien per ell a quart	12 diners 2,5 sous	1308/10/25	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Tot aquell quartal de vinya que els tinents tenen per ell	Cens 3 sous	1310/10/28	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13

Així mateix, Ferrer Ermengol intervé en el mercat immobiliari urbà mitjançant la compra dels drets sobre un habitatge (censal amb garantia de domini) per un import de 300 sous¹³⁷⁷; la compra física de tres obradors, dos d'ells conjuntament per un import de 580 sous¹³⁷⁸ i el tercer per 480 sous¹³⁷⁹; el sostsestabliment d'uns habitatges¹³⁸⁰. Finalment, sembla ser que el fill (perquè és anomenat Ferreró) adquireix un esclau negre batejat amb el nom de Bertomeu per un import de 16 lliures. Aquest tipus d'adquisició, només possible en aquelles famílies prou enriquides, encara que no necessàriament integrades dins de l'escalafó social superior, i que tornarem a trobar més endavant, és un indicador de la presència d'una esclavitud rural, molt possiblement abocada a l'activitat agrícola¹³⁸¹, encara que també poden ser esclaus domèstics o treballadors d'algun obrador¹³⁸².

Altres dades indicadores de que es tracta d'una família benestant i respectada pels seus veïns les trobem en el fet que tant el pare com el fill es troben identificats com a testimonis de la formalització de diferents contractes a la notaria selvatana en 53 ocasions, la majoria d'elles en primer lloc.

Finalment, de la resta de la família podem dir que Ermessenda, després de quedar-se vídua, també intervé en el mercat de la terra com a compradora de censals amb garantia especial. En concret ho fa en tres ocasions, dues en el mercat immobiliari urbà¹³⁸³ i una en el mercat de la terra¹³⁸⁴, demostrant, així, la seva capacitat econòmica, tot i el seu estat. Així mateix, la seva filla Maria, casada amb Ramon Manganell, com veurem tot seguint també integrant d'aquest sector de la població, apareix sovint acompanyant el seu marit en pràcticament totes les transaccions que aquest duu a terme i Guillem, el fill presbíter, també pren part molt activa en la vida social selvatana, tal i com ho reflecteix el fet que apareix documentat com a testimoni en nombroses ocasions.

2.2. Ramon Manganell

Selvatà que com sabem estava lligat a la família Ermengol en gràcies al seu matrimoni amb Maria, filla de Ferrer i Ermessenda, la qual creiem que devia morir entre 1316 i 1318 ja que, per una banda, a partir de 1316 Ramon comença a ser identificat a les fonts en solitari i,

¹³⁷⁷ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1301, març, 15)

¹³⁷⁸ Selva del Camp 1303-1305, caixa 2, lligall 7 (1304, març, 3)

¹³⁷⁹ Selva del Camp 1303-1305, caixa 2, lligall 7 (1304, novembre, 23)

¹³⁸⁰ Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8 (1305, octubre, 15)

¹³⁸¹ SABATÉ, «Estructura socio-econòmica de l'Anoia. Segles X-XIII», p. 189

¹³⁸² En aquest sentit es manifesta, per exemple, MARIA TERESA VINYOLES VIDAL «La casa i l'obrador d'un esmolet de Barcelona a finals del segle XIV», tot i que en aquest cas fa referència a una família menestral barcelonina.

¹³⁸³ Selva del Camp 1316-1317, caixa 4, lligall 16 (1317, gener, 6)

¹³⁸⁴ Selva del Camp 1316-1317, caixa 4, lligall 16 (1317, gener, 28)

per l'altat, en l'últim testament d'Ermessenda, datat el 1318, es fa constar que Maria ja era morta. Així mateix, creiem que fruit d'aquest matrimoni va néixer un única fill Ramon, casat amb Bernarda i identificat a les fonts notarials a partir de l'any 1316, coincidint amb la mort de la seva mare.

Ramon Manganell és una persona ja adulta l'any 1300 que havia de gaudir d'un gran prestigi per part dels seus veïns, superant fins i tot a la seva família política ja que era contínuament reclamat per a actuar de testimoni i validador de les diferents transaccions que es duen a terme a l'escrivania de la Selva del Camp. De fet, així ho hem pogut documentar en més de 500 ocasions al llarg del nostre estudi, i això sense haver fet una recerca exhaustiva. Probablement com a conseqüència d'aquest prestigi, també el podem trobar implicat en el govern de la universitat de la qual serà jurat l'any 1311, on intervindrà com a venedor de la col·lecta i de la vinyagolia. Finalment, juntament amb la seva dona, també el trobem en el mercat de les rendes, aquest cop com a comprador del delme del vi del paborde l'any 1308¹³⁸⁵.

La seva presència, però no és limita a les activitats socials o de govern, sinó que participa activament la compra de tot tipus de béns. Així, l'identifiquem en el mercat d'esclaus amb la venda d'una esclava batejada de nom Maria per la qual li paguen 480 sous¹³⁸⁶; o en el mercat urbà amb la compra de censals amb garantia de domini sobre diferents habitatges.

Taula 147
Intervenció al mercat immobiliari de Ramon Manganell com a comprador

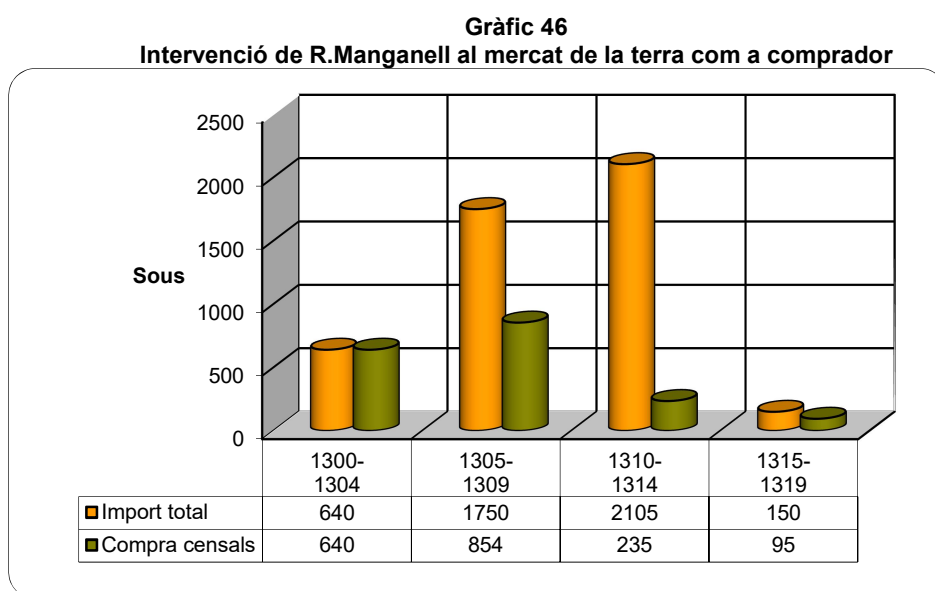
Objecte	Preu	Data	Llibre notarial
5 sous censals sobre domos franques a vila de la Selva	50 sous	1301/06/24	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
5 sous censals sobre domos al carrer dels Oller	55 sous	1303/12/23	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
10 sous censals per St. Miquel setembre sobre domibus a la vila de la Selva	100 sous	1305/09/25	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
5 sous censals sobre meitat de domos que ja us fa 10 sous censals per Nadal	50 sous	1306/01/14	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
8 sous censals per Sant Miquel sobre dues domos franques a carrer dels Ollers	80 sous	1304/02/21	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
10 sous censals sobre domos franques a vila de Selva	125 sous	1304/03/03	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
domos amb corral a vila de la Selva	250 sous	1305/01/14	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7

¹³⁸⁵ Selva del Camp 1307-1308, caixa 3, lligall 9

¹³⁸⁶ Selva del Camp 1316-1317, caixa 4, lligall 16 81316, setembre, 6)

Ens hem de situar en el mercat de la terra per trobar-lo com a venedor encara que, d'acord amb la informació que tenim sobre la seva situació econòmica, tot sembla indicar que es tracta d'actuacions voluntàries mogudes per algun interès econòmic com els dos contractes successius de vendes de trossos de vinya a Alcover per una quantia global de 320 sous¹³⁸⁷ o bé un tros de terra i olivera a la Selva del Camp per un import de 30 sous¹³⁸⁸. També intervé en aquest tipus de mercat complint el mandat que té com a marmessor testamentari amb l'alienació en dos contractes diferents d'un tros de vinya i olivera¹³⁸⁹ i un tros de vinya¹³⁹⁰.

Bàsicament, però, el pes de la seva actuació pel que fa al mercat de la compra-venda selvatà, es concentra en els contractes de compra-venda de censals amb garantia, una manera que consolidar el patrimoni familiar. Globalment es tracta d'un nombre proper als 40 contractes, de manera que per evitar la reiteració d'una informació que ja consta en les taules corresponents, els hem agrupat en la següent gràfica en la qual es pot comparar l'import total de la inversió i d'aquest, la quantitat que corresponent a compra-venda de censals amb garantia de domini

A partir de les dades inserides en aquest gràfic podem comprovar com Ramon Manganell es manté molt actiu en aquest camp durant el període entre 1300 i 1314, mentre que posteriorment la seva activitat decau espectacularment. Tanmateix, si ho comparem amb la seva activitat com a atorgant de sotsestabliments, podem comprovar com el seu patrimoni no s'orienta a aquest tipus d'inversions que es redueixen de manera significativa i se

¹³⁸⁷ Selva del Camp 1302, caixa 2, lligall 6 (1302, octubre, 10)

¹³⁸⁸ Selva del Camp 1308-1309, caixa 2, lligall 10 (1309, abril, 28)

¹³⁸⁹ Selva del Camp 1309-1311, caixa 3, lligall 12 (1311, gener, 22)

¹³⁹⁰ Selva del Camp 1309-1311, caixa 3, lligall 12 (1311, març, 11)

centren sobretot en el sotsestabliment d'hort, alguns d'ells per passar de terreny agrari a urbà amb el bastiment d'habitatges. Hem d'entendre, doncs, que aquest selvatà construeix el seu patrimoni familiar acumulant tinences franques i lliures de cens que ha de fer treballar mitjançant mà d'obra assalariada o esclava i invertint els beneficis que li reporten les terres en la compra-venda de censals amb garantia de domini directe. Només en comptades ocasions contempla la possibilitat d'un sotsestabliment.

Taula 148

Intervenció al mercat de la terra de Ramon Manganell com a atorgant de sotsestabliments

Objecte	Entrada i cens	Data	Llibre notarial
un tros d'hort a horta de la Selva per construir domos	12 diners 6 sous	1319/08/24	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
un tros d'hort per construir domos	12 diners 14 sous	1316/08/02	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
un tros d'hort amb una ferrada d'aigua quadra dimarts per vuit anys des de Sant Miquel	10 sous	1307/09/16	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
un tros d'hort amb mitja ferrada d'aigua, quadra divendres	2 sous 5 sous	1311/10/09	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
un tros de vinya al terme de la Selva	2 sous 14 sous	1308/11/16	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10

De manera global podem comprovar com la presència de Ramon Manganell al mercat de la terra selvatà decau clarament a partir de l'any 1315, fet que podria ser degut a causa d'una retirada progressiva del personatge de la seva vida activa probablement a causa de la seva edat, o simplement perquè l'enriquiment familiar ja està en aquests moments prou consolidat i no es fa necessària una inversió tan important. Desconeixem però la data de la seva mort o si el seu fill, que també identifiquem en el mercat de la terra selvatà durant aquests últims anys, coincidint amb la retirada del pare, segueix les petjades del seu progenitor.

2.3. Miquel Sobirà

Aquest selvatà està casat amb Eironis, filla de Pere Simó també habitant de la mateixa població i el tenim documentat al llarg de la majoria d'anys estudiats, encara que, a diferència dels personatges anteriors, desconeixem si el matrimoni té fills que continuïn la nissaga. Com en el cas del seu veí Ramon Manganell, Miquel Sobirà és també una persona respectada en el si de la societat selvatana on el podem trobar com a procurador dels béns de diferents persones difuntes. De fet, exercint les funcions de procurador de Ramona, filla

del difunt Pere Simó, juntament amb Ramon Dalmua, Bernat Vives i Jaume Ferrer, el relacionem amb la seva família política¹³⁹¹.

També, com en els casos anteriors, participa a la vida municipal de la població de diverses maneres, arribant a ser jurat l'any 1312 i participant de forma activa en l'arrendament de diferents rendes senyorials.

Taula 149
Miquel Sobirà: compra de rendes senyorials

Any	Tipus de renda	Població	Import	Referència
1305	Talla	Selva, Albiol i el Burguet	2326 sous 2 diners	Selva del Camp 1305-1306 Caixa 2, lligall 8
1305	Quartera i lleuda paborde	Selva	660 sous	Selva del Camp 1305-1306 Caixa 2, lligall 8
1306	Rendes del paborde	Alcover	2800 sous	Selva del Camp 1305-1306 caixa2, lligall 8
1307	Delme oli	Selva	835 quartans	Selva Camp1307-1308 Caixa 3, lligall 9
1308	Primícia del vi i menuderies	Selva	2150 sous	Selva Camp1307-1308 Caixa 3, lligall 9
1309	Rendes del paborde*	Selva	8000 sous	Selva Camp1307-1308 Caixa 3, lligall 9
1310	Rendes i delmes del paborde	Alcover	3500 sous	Selva Camp1310 Caixa 4, lligall 13
1311	Primícia del blat del rector	Selva	76 quart.	Selva Camp1311-1313 Caixa 4, lligall 14
1316	Delme de l'oli	Selva	1650 quartans	Selva del Camp 1316-1317 Caixa 4, lligall 16

* D'aquestes ven, en una actuació posterior el forn, la quartera i la lleuda per 1.100 sous

Així mateix, el seu grau de riquesa també es confirma gràcies a la certesa de que posseïa algun esclau fet que ho demostra la seva intervenció com a venedor d'un batejat de nom Jaume per un import de 250 sous¹³⁹². I el prestigi social també el podem trobar associat al fet que com en els casos anteriors, també és una persona requerida per a actuar com a

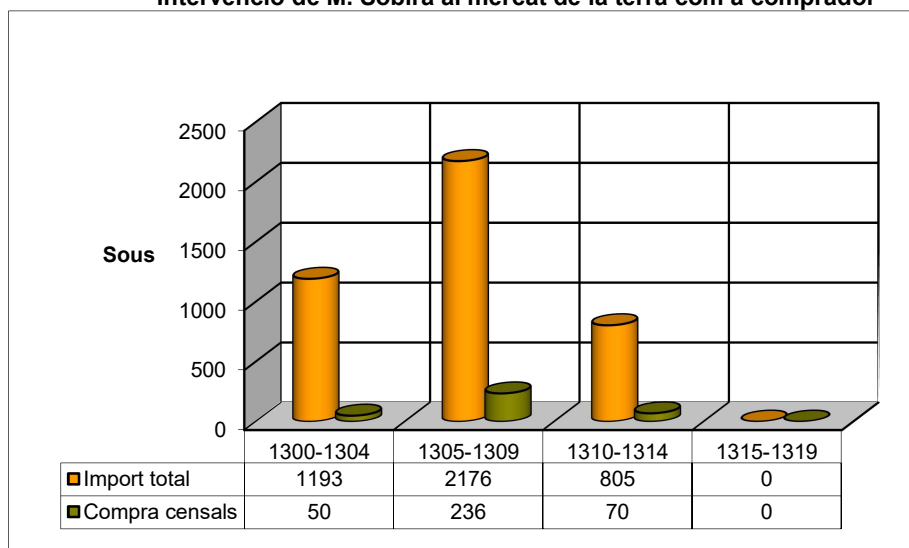
¹³⁹¹ El dia 21 de febrer de 1312, el quart que rebia el difunt sobre un tros de vinya al terme de la Selva als seus usufructuaris, Pere Bover i la seva dona Astruga, per un import de 66 sous (Selva del Camp 1311-1313, caixa 4, lligall 14). Així mateix, també aliena, en dos contractes diferents diverses cases del finat a la Selva del Camp, els dies 24 i 28 de febrer, per un import de 200 sous cada contracte, els beneficiaris dels quals són Pericó Simó i Saura i Guillem Vilarodona i Ramona respectivament (Selva del Camp 1311-1313, caixa 4, lligall 14)

¹³⁹² Selva del Camp 1309, caixa 3, lligall 11 (1310, febrer, 19)

testimoni en diferents acords reflectits notarialment on el documentem en més de 50 ocasions.

Pel que fa a la seva intervenció en el mercat immobiliari urbà només l'identifiquem com a comprador de drets emfitèutics sobre un habitatge¹³⁹³, la compra d'un censal amb garantia de domini¹³⁹⁴ o a la compra d'un habitatges amb un corral contigu¹³⁹⁵. I aquest escàs interès per aquest tipus d'immobles encara queda més palès en el cas dels sotsestabliments, on, pel que fa com a atorgant de la transmissió del domini útil d'habitatges, no en tenim cap coneixement. En canvi, les notícies relatives al mercat de la terra són força diferents. En aquest sentit el matrimoni es manté molt actiu pel que fa a la compra de terres i també, tot i que en menor mesura censals amb garantia de domini. Atès que el total d'instruments constitueixen també en aquest cas un volum important de contractació, hem inserit el global de les dades en el gràfic següent:

Gràfic 47
Intervenció de M. Sobirà al mercat de la terra com a comprador

Les dades del gràfic, desglossades ens mostren com només tenim informació fins a l'any 1314 i que aquestes, tot i que inverteix en la compra de censals, la proporció en relació amb el montant total de les adquisicions no té la importància que hem vist en altres inversors com Ramon Manganell. Tanmateix, la informació continguda a les fonts demostra que aquest és el tipus de contractació predominant quan aquest veí intervé en el mercat de la terra ja que els contractes que l'identifiquem com a sotsestabliment en la transmissió del domini útil de tinences mitjançant l'atorgament de sotsestabliments es redueix a quatre instruments, dos d'ells situats al terme d'Alcover

¹³⁹³ Selva del Camp 1308-1309, caixa 2, lligall 10 (1309, gener, 28)

¹³⁹⁴ Selva del Camp 1307-1308, caixa 3, lligall 9 (1307, juliol, 25)

¹³⁹⁵ Selva del Camp 1302, caixa 2, lligall 6 (1302, maig, 30)

Taula 150
Intervenció al mercat de la terra de Miquel Sobirà com a atorgant de sotsestabliments

Objecte	Entrada i cens	Data	Llibre notarial
un tros de vinya a terme de la Selva que per nos teniu a quart	quart	1301/02/03	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
un tros de terra amb oliveres al terme d'Alcover	5 sous 2'5 sous per Nadal i cens al paborde i a pere Puig	1312/02/20	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
un tros de terra amb oliveres al terme d'Alcover en aquell lloc que té pel paborde i hereus de Pericó Puig sota cens	2 sous 4 sous. 12 diners a paborde i hereus	1314/12/09	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
un tros de farraginal amb mitja ferrada d'aigua a horta Selva (dimecres)	30 sous 10 sous	1319/09/13	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17

Pel que fa a les tinences alcoverenques, sembla clar que Miquel Sobirà es desfà de finques sobre les quals havia de satisfer un cens i que a més estan situades prou lluny com per suposar una excessiva despesa per al rendiment que els pot treure, de manera que sotsestant-les deixa d'abonar la pensió censal i a més s'assegura una renda anual sobre les tinences. Tanmateix, i a tall de conclusió, és evident que aquesta família participa activament en el mercat selvatà, encara que no ho faci amb la intensitat d'altres famílies, molt probablement perquè no ho necessiti perquè, en canvi, l'identifiquem clarament com a membre de les societats que arrenden les rendes senyoriales. Encara que desconeixem la data de la seva mort, encara el localitzem en el mercat durant l'any 1319, tot i que considerem que el punt àlgid de la seva activitat l'hem de situar entre 1305 i 1309.

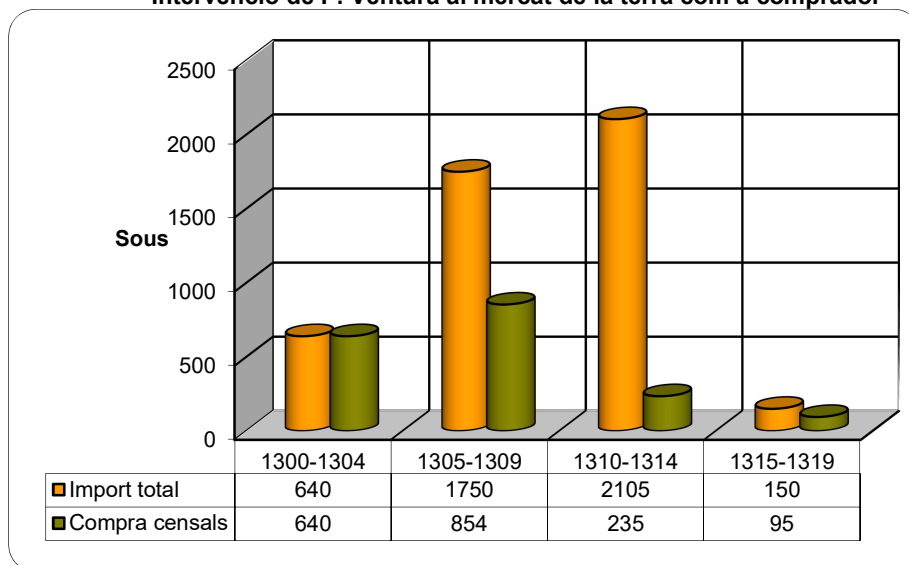
2.4. Pere Ventura

A diferència dels personatges anteriors, no localitzem la posició de Pere Ventura respecte als seus veïns a partir de la seva possible intervenció com a arrendador de les rendes senyoriales, exercint cap càrrec municipal o com a oficial del rei. D'ell tampoc sabem si era un veí respectat i valorat socialment tot i que en alguna ocasió presta els seus serveis com a testimoni en algun acte notarial. Així mateix, les fonts ens indiquem que aproximadament fins l'any 1303-1304, aquest vilatà estava casat amb Mansilia però a partir d'aquestes dates, en identificar-lo actuant en solitari ens plantejem la possibilitat del decés de la seva dona. Finalment, tot i que les seves inversions s'orienten principalment al mercat de la terra, també sabem que, encara que no gaire sovint, diversifica la seva activitat, tal i com ho demostra el fet que l'any 1307 s'associa amb Antoni Urgell per a comercial amb les moles que compren als picapedrers del grau de l'Albiol, els quals es compromenten a portar-les a Tarragona¹³⁹⁶.

¹³⁹⁶ Aquesta societat té lloc, segons els contractes identificats entre els mesos de setembre i desembre de 1307 i pel període d'un any (Selva del Camp 1307-1308, caixa 3, lligall 9). Son en concret quatre contractes entre Antoni Urgell i Pere Ventura i quatre picapedrers de la Selva del Camp i que treballen al grau de l'Albiol: Pere

Tanmateix, com ja hem mencionat, Pere Ventura bàsicament inverteix en el mercat de la terra selvatà, principalment com a comprador de censals amb garantia de domini o bé de tinences franques i lliures, un fet que ens dóna a entendre no només la seva capacitat econòmica sinó que està duent a terme al creixement i consolidació del seu propi patrimoni familiar. Entenem però que com en el casos anteriors, aquesta acumulació de finques només podia ser explotada per mitjà de mà assalariada o esclava.

Gràfic 48
Intervenció de P. Ventura al mercat de la terra com a comprador

Novament apreciem com Pere Ventura, ja identifica en edat adulta en els primers anys del segle XIV porta a terme una important activitat econòmica fins l'any 1314, data en què aquesta comença a disminuir dràsticament probablement per un dels dos motius ja plantejats amb anterioritat, o bé perquè ha finalitzat aquesta fase de creixement i construcció del patrimoni familiar o bé perquè es veu obligat a disminuir la seva activitat a causa de l'edat.

Tanmateix, no volem acabar l'apartat dedicat a aquest personatge sense destacar un fet que no acostuma a ser usual entre els selvatans que s'integren en els sectors socials més destacats, l'accés a diferents dominis útils relatius a tinences agrícoles i també a un habitatge a la plaça de la Selva mitjançant la constitució de sotestabliments emfitèutics.

Teuler i la seva dona Ramona, Ramon Massó, Guillem Robert i Joan Mulner i Maria, als quals compren totes les moles que fan. En un dels contractes, en concret el que realitzen amb Pere Teuler fan constar el preu de compra de les moles: 6 pams, 6 sous; 5 pams, 2 sous; 5,5 pams, 2,5 sous.

Taula 151
Identificació de Pere Ventura com a tinent de sotsestabliments

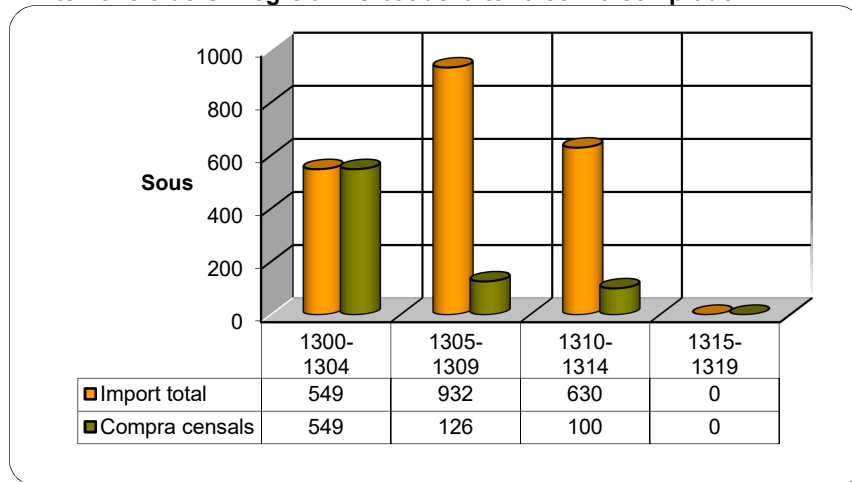
Objecte	Entrada i cens	Data	Llibre notarial
des de meitat de maig i per 3 anys domosa plaça de la Selva	120 sous en 3 anys	1300/04/20	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
6 quarterades de terra al mas de Riera. Plantat abans de 4 anys	120 sous quart de tot	1301/09/26	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
3 quarterades de terra al mas de Riera plantat abans de 3 anys	60 sous quart	1301/10/31	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
un tros de terra al terme de la Selva	4 sous quart de tot	1304/05/01	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7

Creiem que aquests tipus d'acords poden constituir un indicador del fet que aquesta família es pot trobar en una fas d'ascens des d'un estadi social inferior, en la qual el patrimoni familiar va creixent i consolidant-se. Una vegada aquest nivell econòmic és suficientment elevat i estable, arriba el moment de la consolidació social, moment en el qual el seu establiment dins dels veïns que conformen el grup dels pagesos grassos es pot considerar complet.

2.5. Guillem Negre

Finalitzarem aquest apartat dedicat al sector social més pudent de la vila de la Selva del Camp parlant del matrimoni integrat per Guillem Negre i la seva dona Guillerma. Guillem és un selvatà que tenim documentat desenvolupant una intensa activitat econòmica en la qual la compra de censals amb garanties de domini ocupa, en moments determinats un lloc important fins el 1312, tot i que en èpoques posteriors també participa de l'activitat econòmica de la vila però gairebé a títol testimonial. Tampoc en aquest cas el podem identificar com a comprador de rendes senyorials o exercint cap càrrec de govern, ni tenim documentació complementària que aportin més coneixement sobre el seu nucli familiar, tot i que creiem que gaudeix d'un cert reconeixement per part dels seus veïns ja que intervé com a testimoni de diferents actes notariais en gairebé 30 ocasions. Ara bé les xifres sobre el volum de negoci portat a terme pel matrimoni, semblen indicar un poder adquisitiu, si més no, consolidat.

Gràfic 49
Intervenció de G. Negre al mercat de la terra com a comprador

Aquestes xifres, tot i que inferiors als anteriors grups familiars, es complementen amb una certa activitat com a compradors d'immobles centrada bàsicament en aspectes relacionats amb els censals amb garantia de domini o habitatges francs i lliures de cens.

Taula 152
Intervenció al mercat immobiliari de Guillem Negre com a comprador

Objecte	Preu	Data	Llibre notarial
els 4 sous censals que em fa Arnau Font sobre una domum amb corral franc al carrer inferior	50 sous	1300/01/19	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
4 sous censals sobre domos franques a vila de Selva	40 sous	1302/01/25	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
domos franques amb corral a vila de Selva	630 sous	1302/02/14	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
una casa franca a Selva	175 sous	1305/12/07	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Domum meam franca a vila de la Selva	50 sous	1306/03/15	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
15 sous censals sobre domos nostres franques a vila de la Selva	150 sous	1306/06/08	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
els 4 sous censals que el venedor feia al comprador sobre domibus que tenia a vilanova de la Selva	30 sous	1309/02/22	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
3 sous censals sobre domibus a la Selva que els venedors ja tenen per per Mansilia, vídua de Ferrer Gentil, sota cens de 3 sous 4 diners per Sta. Maria setembre	30 sous	1316/11/16	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16

Pel que fa al sotsestabliments d'habitatges només tenim constància de la seva intervenció com a atorgants d'uns habitatges francs i lliures de cens a la vila de la Selva del Camp l'any 1307¹³⁹⁷. Però en canvi la seva intervenció com a atorgants del domini útil de finques agrícoles és certament més relevant i no se centra només en la vila de la Selva del Camp, sinó que també s'estèn a les poblacions limítrofs d'Alcover, Almofter i Castellvell.

¹³⁹⁷ Selva del Camp 1307-1308, caixa 3, lligall 9 (1307, desembre, 29)

Taula 153
Intervenció al mercat de la terra de Guillem Negre com a atorgant d'establiments i sotsestabliments

Objecte	Entrada i cens	Data	Llibre notarial
un tros de terra a Almoster de Reus	3 sous 3 sous	1309/11/14	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
un tros de terra al terme d'Almoster	5 sous 6 sous	1301/05/19	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
un tros que tenim franc a terme d'Almoster	12 diners 3 sous	1306/02/01	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
un tros que tenim franc a terme d'Almoster	12 diners 3 sous	1306/02/01	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
un tros de terra al terme de la Selva	10 sous 3 sous	1305/12/09	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
un tros de terra al terme de la Selva	12 diners 3 sous	1312/04/21	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
un tros de terra al terme de la Selva	12 diners 3 sous	1311/11/19	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
un tros de terra i vinya al terme de la Selva	12 diners quart de tot	1300/03/05	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
un tros de terra i vinya a Castellvell de Reus. Els dos primers anys no paga cens	un parell de pollastres 6 sous	1308/08/11	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
un tros de vinya i terra al terme de la Selva	5 sous quart de tot i 2'5 sous	1301(09/01	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
un tros de vinya a la Selva	4 sous	1305/01/16	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
un tros de vinya a terme d'alcover	12 diners 10 sous	1300/10/31	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4

En conclusió, entenem que en el cas d'aquest grup familiar, la inversió patrimonial generadora d'un important benefici econòmic es pot considerar tan important com en els grups familiars ja estudiats, tot i que en aquest cas, tal i com es pot veure és certament més diversificada atenent a les característiques particulars de cada tinença tal i com podem comprovar amb la decisió d'establir aquelles tinences que per la seva llunyania fan necessària una dedicació de recursos que es poden considerar excessius per al rendiment de les terres de manera que l'opció més factible en aquests casos és cedir el domini útil però assegurant-se el benefici econòmic mitjançant les càrregues emfitèutiques com són l'entrada i el cens.

B. ELS PAGESOS MITJANS, MENESTRALS I MERCADERS

Aquí trobem un grup social heterogeni integrat per aquell sector de la pagesia que supera el llindar de l'autoabastiment i que pot generar uns excedents de les collites amb els quals accedir al mercat local i completar l'economia familiar amb els ingressos generats de la seva venda de manera que, durant un cicle de bones collites es pot arribar fins i tot a pensar en l'increment econòmic del patrimoni que portarà com a conseqüència, una vegada estigui consolidat, un cert reconeixement social. Així mateix, part d'aquesta pagesia pot diversificar la seva força de treball amb l'exercici de diferents oficis que en el si d'una societat que va entrant en estadis de desenvolupament econòmics més avançats poden arribar a constituir l'activitat principal dels caps de família que instal·len obradors en els baixos dels habitatges. Amb tot, aquests vilatans tampoc no es troben exempts del perill de l'empobriment sobtat com a conseqüència de períodes de males collites o pèrdues en les seves inversions de manera que en no ser el patrimoni familiar prou fort poden passar d'una situació de certa comoditat i reconeixement social a formar part d'aquell grup social que lluita bàsicament per superar cada any el llindar de l'autoabastiment del nucli familiar.

1. Alcover

Els alcoverencs integrats dins d'aquest grup, en línies generals, són difícils de detectar perquè la informació inserida en els llibres notariais d'Alcover tot i ser completa no té el volum d'assentaments dels llibres selvatans i, a més, hi manca algun any. Així mateix, aquesta és la vila més petita de les tres estudiades des del punt de vista demogràfic i. Si atenem a les dades econòmiques, amb un grau de desenvolupament econòmic per sota de les viles veïnes, fet que també dificulta la identificació dels grups socials en els quals es puguin inserir els vilatans.

1.1. Els pagesos mitjans

Aquest subgrup ha estat especialment difícil de detectar ja que ens basem per trobar-los en el fet que els hem de trobar independentment transferint o adquirint tinences agràries i també urbanes, i dins dels diferents tipus de domini que es poden adquirir, preferentment comprant revessejats o immobles en domini ple (tant urbans com agraris) i venent el domini útil de tinences o establint altres veïns en el domini útil de les seves propietats. Hem localitzat alguns veïns que considerem que poden estar dins d'aquest grup, encara que el volum d'activitat desenvolupada no és tan important com el que veurem posteriorment en tractar de la Selva del Camp.

1.1.1. Joan Peiró

Creiem que aquest alcoverenc, que el 1313 trobem casat amb Maria, constitueix un bon exemple de persona que durant els primers anys de la centúria i possiblement amb anterioritat, encara que no tenim les dades, està construint el patrimoni de la seva futura

família. Així el trobem intervenint al mercat de la terra amb l'establiment de cinc tinences de cultiu de cereal entre 1302 i 1304.

Taula 154
Intervenció al mercat de la terra de Joan Peiró com a establiment

Objecte	Entrada i cens	Data	Llibre notarial
un tros de terra que tinc al terme d'Alcover	12 diners 13 sous	1302/06/19	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
un tros de terra al terme d'Alcover	12 diners 4 sous	1303/08/03	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
una quarterada de terra	12 diners 2 sous	1303/08/03	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
tros de terra al terme i parròquia alcover	12 diners 3 sous	1303/10/06	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
un tros de terra a parròquia d'alcover	12 diners 3 sous	1304/02/25	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115

Així mateix, ja casat, el trobem venent el domini sobre un hort al titular del domini directe, Ramon Maimó, que d'aquesta manera recupera el domini ple¹³⁹⁸. Tanmateix, tot sembla indicar que el matrimoni gaudeix ja d'un patrimoni immobiliari consolidat ja que orienta les seves inversions cap al mercat dels revessejats.

Taula 155
Compra de revessejats per part de Joan Peiró

Objecte	Preu	Data	Llibre notarial
8 sous censals sobre quandam tonam nostram i un cup capientes 16 somades de vi a hospici nostre	60 sous	1313/11/28	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
10 sous censals sobre domos nostras franques a vila d'alcover	60 sous	1314/01/07	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
10 sous censals sobre hort nostre franc a horta d'Alcover	100 sous	1315/01/12	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
3 sous censals per domum a vila d'Alcover, franca	60 sous	1315/11/18	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
20 sous censals sobre domibus nostras que ara tenim a vila Alcover, franques	---	1316/03/03	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
14 sous censals sobre un tros de terra franc a terme d'Alcover	100 sous	1316/11/18	Alcover 1316-1317 Caixa 8 lligall 120

A partir de 1317 no tenim més dades sobre Joan Peiró, tot i que en aquest cas podem suposar que el grup familiar ja es troba en una situació suficientment consolidada com per haver de continuar participant activament en el mercat immobiliari agrícola.

¹³⁹⁸ Alcover 1313-1314, caixa 8, lligall 117 (1313, juliol, 27)

1.1.2. Miquel Narbonés

El matrimoni format per Miquel Narbonés manté una activitat equilibrada entre el conreu de la terra i també la cria d'ases que ven als veïns en el mercat local d'Alcover bàsicament entre 1314 i 1316, encara que també tenim alguna notícia sobre ells el 1306. Així, pel que fa a la terra, bàsicament estem davant d'un pagès que ha aconseguit un cert nivell d'estabilitat econòmica que li permet anar incrementant el patrimoni familiar mitjançant la compra i venda de diferents explotacions, no només situades en el terme alcoverenc, sinó també a les poblacions veïnes de Samuntà i l'Albiol, fet que seria indicador que aquest grup familiar podria recórrer a la mà d'obra assalariada per al conreu d'aquest volum de finques agràries.

Taula 156
Intervenció al mercat de compra-venda de tinences agràries de Miquel Narbonés

Contracte	Objecte	Preu	Data	Llibre notarial
Compra	un tros de terra franc	36 sous	1306/10/14	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Ven	un tros de terra franc	40 sous	1313/11/09	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Ven	un tros de terra i vinya al terme de l'Albiol que fa cens al paborde	600 sous	1314/03/17	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Compra	un tros de terra plantat i per plantar a terme d'Albiol	10 sous	1314/05/05	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Compra	un tros de terra a Samuntà	25 sous	1316/02/04	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Compra	dos trossos de terra	160 sous	1316/05/24	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119

Així mateix, la família intenta garantir la percepció d'unes rendes anuals mitjançant la intervenció en el mercat dels revessats amb la compra de quatre censals: dos per habitatges a la vila d'Alcover per imports de 50 sous (8 sous censals)¹³⁹⁹ i 100 sous (10 sous censals)¹⁴⁰⁰; un sobre un tros de terra franc al Samuntà per un import de 500 sous (50 sous censals)¹⁴⁰¹; i el quart sobre un hort franc per import de 300 sous (30 sous censals)¹⁴⁰².

Finalment, complementen els ingressos produïts gràcies a l'activitat agrícola amb els derivats de l'activitat ramadera del grup familiar que trobem reflectia a les fonts gràcies als contractes de reconeixement de deute formalitzats pels veïns que els compren animals de càrrega, bàsicament ases en el mercat local d'Alcover, però també en el que podríem considerar com a comarcal, pel volum d'activitat, de Valls.

¹³⁹⁹ Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1314, març, 18)

¹⁴⁰⁰ Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 /1314, maig, 12)

¹⁴⁰¹ Acover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1316, febrer, 17)

¹⁴⁰² Acover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1316, agost, 2)

Taula 157
Reconeixement de deutes per vendes ramaderes realitzades per Miquel Narbonés

Objecte	Preu	Data	Llibre notarial
un ase de pé l negre	68 sous	1314/05/16	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
un ase de pé l negre	70 sous	1314/05/19	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
un ase de pé l bru	100 sous	1314/06/16	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
un ase de pé l negre	70 sous	1315/09/08	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
un ase pé l alb	55 sous	1315/09/30	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
un ase de pé l bru	49 sous	1316/06/24	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
un ase pé l bruna	69 sous	1316/08/01	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
un mul de pé l negre	300 sous	1316/09/01	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
un rocí de pell bruna	145 sous	1316/06/30	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
un rocí de pé l bru	145 sous	1316/06/30	Valls 1316 caixa 2 lligall 12b)

3.1.3 Bernat Nolla

Finalment Bernat Nolla, casat amb Guillerma, constitueix el tercer exemple de grup familiar integrat en la pagesia mitjana del qual, a la mort del cap de família, la vídua sembla entrar en una fase d'empobriment, tot i que no sabem si és puntual o s'acabarà allargant en el temps. També en aquest cas només els trobem identificats en un període de temps curt, encara que creiem que suficient per situar-los en un grup social determinat.

En el moment en què els coneixem, creiem que el grau d'estabilitat patrimonial de la família està consolidat de manera que només intervenen en el mercat alcoverenc per donar-li petits retocs, tot sembla indicar que per anar-lo incrementant a mesura que els resultats econòmics els permeten fer-ho. Així únicament els trobem en el mercat immobiliari agrícola comprant el domini ple de dos horts, ambdós el 1314, per 100 sous¹⁴⁰³ i 550 sous¹⁴⁰⁴ respectivament. Així mateix, les seves inversions es complementen amb la compra de revessejats, dos d'ells relatius a peces de terra per imports de 120 sous (3 quarterades de forment censals)¹⁴⁰⁵ i 60 sous (una quarterada i mitja de forment censals)¹⁴⁰⁶, i un altre sobre un altre hort per 140 sous (10 sous censals)¹⁴⁰⁷. Finalment, pel que fa al tema

¹⁴⁰³ Alcover 1313-1314, caixa 8, lligall 117 (1314, gener, 17)

¹⁴⁰⁴ Alcover 1313-1314, caixa 8, lligall 117 (1314, març, 4)

¹⁴⁰⁵ Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1314, setembre, 4)

¹⁴⁰⁶ Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1314, setembre, 9)

¹⁴⁰⁷ Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1315, gener, 6)

inversions, trobem a la família en dos compres successives de mig quartà al Forn Nou d'Alcover per 202 sous¹⁴⁰⁸ i 200 sous¹⁴⁰⁹ respectivament.

Aquesta família també ha de tenir una certa activitat mercantil lligada bàsicament al conreu del cereal perquè també els trobem identificats com a creditors en diversos reconeixements de deute per la compra d'aquest producte.

Taula 158
Reconeixement de deutes per vendes de cereal realitzades per Bernat Nolla

Objecte	Preu	Data	Llibre notarial
Blat	290 sous	1313/11/27	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Blat	63 sous	1313/12/11	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Blat	54 sous	1314/01/05	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Blat	36 sous	1314/11/21	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Blat	36 sous	1314/12/01	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Blat	27 sous	1315/05/02	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118

Finalment, però després de la mort del cap de família aquesta activitat inversora finalitza i, en canvi, localitzem a la seva vidua Guillerma, venent el 1316 un revessejat de 8 sous censals sobre un habitatge a la vila d'Alcover per un import de 60 sous¹⁴¹⁰. Tanmateix no tenim informació complementària a partir d'un possible testament o inventari post-mortem com per saber si aquesta família té fills i si aquests, com a hereus continuen amb els negocis i inversions familiars.

1.2. Els menestrals i mercaders

Les fonts alcoverenques no són gens generoses pel que fa a la informació sobre les activitats d'oficis no agrícoles desenvolupades pels veïns d'aquesta població de manera que la seva localització al llarg dels contractes estudiats és certament difícil. Amb tot, hem pogut trobar exemples clars sobre una família dedicada a la venda a la carnisseria de la vila i altres activitats mercantils i un veí que sembla clarament que és un mercader que manté el conreu d'algunes terres com a complement de la seva activitat principal.

1.2.1. Jaume i Miquel Cerdà

Creiem que els germans Cerdà constitueixen un clar exemple de família menestral que participa activament en la vida econòmica d'Alcover fins al punt que creiem que en un futur immediat, les generacions futures podrien fins i tot fer un pujar graons en l'escalafó social.

¹⁴⁰⁸ Alcover 1315-316, caixa 9, lligall 119 (1315, agost, 27)

¹⁴⁰⁹ Alcover 1315-316, caixa 9, lligall 119 (1316, març, 26)

¹⁴¹⁰ Alcover 1316-1317, caixa 8, lligall 120 (1316, octubre, 4)

D'ells sabem que estan clarament relacionats amb l'ofici de la carnisseria. De fet, Miquel, casat amb Bernarda deixa constància del seu ofici en alguna ocasió mentre que el fill de Jaume i Sança, Simó també apareix documentat com a comprador d'una taula a la carnisseria alcoverenca per 35 sous el 1304¹⁴¹¹.

Encara que trobem als germans Jaume i Miquel sovint associats, també els localitzem actuant en solitari, fet que demostra la independència en els interessos de cada nucli familiar. Tot i això, relacionat amb el que sembla constituir la seva activitat principal, destaquem la seva participació en el mercat ramader, sovint associada com a comandataris de societats amb pastors i sobre ramats que entenem que havien de nodrir la taula de venda de carn en el mercat alcoverenc.

Taula 159
Intervenció dels germans Cerdà com a comandataris ramaders

Comandatari	Ramat	Preu	Data	Llibre notarial
Jaume Cerdà i Miquel Cerdà	12 ovelles 1 ariet, 5 hircos 1 edulum	120 sous	1306/10/26	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Jaume Cerdà i Miquel Cerdà	30 cabres	180 sous	1306/10/31	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Jaume Cerdà Miquel Cerdà	10 cabres	60 sous	1306/11/18	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Jaume Cerdà i Miquel Cerdà	20 cabres 1 irtum	110 sous	1306/11/22	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Jaume Cerdà Miquel Cerdà	1 bou 2 vaques i 2 vedells	155 sous	1309/04/17	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Jaume Cerdà	una vaca i un jonec de pel lor	90 sous	1313/10/30	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Bernat Mascarell Miquel Cerdà	68 bèsties entre cabres i lincos	117 sous	1314/09/22	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Miquel Cerdà	8 cabres 4 sagales i un sagal	60 sous	1314/10/01	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Miquel Cerdà	19 ovelles	100 sous	1314/11/20	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Miquel Cerdà	una vada i dues jonegues de pell mascarell	130 sous	1314/11/20	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Miquel Cerdà	20 ovelles i dues cabres	110 sous	1314/11/20	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Miquel Cerdà Jaume Cerdà	16 cabres i 16 decules	97 sous	1315/03/02	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Miquel Cerdà	21 cabres i 21 edulos, 5 cabres primals	170 sous	1315/07/12	Alcover 1315-1316 caixa 9 lligall 119
Pere Cerdà	vaca	50 sous	1316/08/02	Alcover 1315-1316 caixa 9 lligall 119
Jaume Cerdà Alcover	una vaca amb vedell i jonega	100 sous	1316/10/10	Alcover 1316-1317 caixa 8 lligall 120
Miquel Cerdà	una vaca de pél vermell amb un vedell	43 sous	1319/09/21	Alcover 1319-1321 caixa 10 lligall 123
Miquel Cerdà i pericó Cerdà	30 ovelles	190 sous	1319/11/20	Alcover 1319-1321 caixa 10 lligall 123

Aquesta és una activitat que, com veiem s'estén al llarg del període estudiat. Tanmateix que no és l'única activitat mercantil en la que intervenen els germans, que també negocien amb la compra-venda de cereal. Així, pel que fa a Jaume, el trobem identificat reconeixent un

¹⁴¹¹ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1304, febrer,25)

deute de 450 sous per la seva compra a un veí de Picamoixons¹⁴¹², i també deixant constància del deute que altres personatges tenen amb ells per la venda d'aquest producte i que es concreta en 60 sous¹⁴¹³, 240 sous¹⁴¹⁴ o el valor de 100 quarteres de mestall¹⁴¹⁵ a mesura d'Alcover. I pel que fa a Miquel, el localitzem com a creditor d'una venda de blat per un import de 130 sous¹⁴¹⁶. Amb tot l'escàs nombre de contractes relatius a aquestes transaccions ens fan pensar que aquesta és una activitat complementària a la de la carnisseria, encara que no deixem de plantejar-nos si a més de taula a la carnisseria, també tenien taula al mercat de la quartera per a poder comerciar amb els productes cerealístics.

Aquesta intensa activitat mercantil, no és impediment perquè les dues famílies, juntes o per separat intervinguin en el mercat immobiliari, bàsicament el relatiu a la terra establint diferents tinences, entenem que com una activitat complementària mitjançant la qual s'asseguren la percepció d'unes rendes anuals.

Taula 160
Intervenció al mercat de la terra de Jaume Cerdà com a establiment

Objecte	Entrada i cens	Data	Llibre notarial
un tros de terra amb arbres al terme d'alcover	13 diners	1303/09/03	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
la tercera part d'un hort per edificardomos	50 sous 12 sous	1313/10/28	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
la tercera part d'un hort per edificardomos	88 sous 12 sous	1313/10/28	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
un hort al terme d'alcover amb la seva aigua per fer domos	60 sous 12 sous	1315/05/05	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
un tros de terra	6 sous 12 diners i	1316/04/19	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
un tros de terra	50 sous 12 diners i	1316/04/19	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
un hort a Samuntà	12 diners 4 sous	1316/05/30	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
un tros de terra a terme de Samuntà	12 diners 9 sous	1316/05/30	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119

Pel que fa a Miquel, només sabem d'un establiment que atorga relatiu a un habitatge pel qual percebrà una entrada de 30 sous i una pensió anual de 7 sous¹⁴¹⁷. Així mateix, ja en el mercat de la compra-venda, el mateix Jaume ven un habitatge franc a Alcover per un import

¹⁴¹² Alcover 1316-1317, caixa 8, lligall 120 (1316, novembre, 20)

¹⁴¹³ Selva del Camp 1307-1308, caixa 3, lligall 9 (1308, març, 12)

¹⁴¹⁴ Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1314, març, 28)

¹⁴¹⁵ Alcover 1314-1316, caixa 8, lligall 118 (1314, setembre, 30)

¹⁴¹⁶ Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1314, març, 28)

¹⁴¹⁷ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1304, gener, 24)

de 100 sous¹⁴¹⁸, i també intervén en la venda d'un dels molins alcoverencs, com ja hem vist en el capítol respectiu. Tanmateix, els germans s'associen en aquest tipus de mercat, preferentment per a comprar revessejats, tant sobre habitatges com sobre terres de conreu, encara que també els identifiquem comprant com a unitat familiar individual.

Taula 161
Compra de revessejats per part dels germans Cerdà

comprador	Objecte	Preu	Data	Llibre notarial
Jaume Cerdà	4 sous censals sobre un tros de terra al terme d'alcover, per tots Sants	50 sous	1303/08/25	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Jaume Cerdà i Sança	2 sous censals sobre un olivar al terme d'alcover a pagar per Sant Miquel	30 sous	1303/09/05	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Miquel Cerdà	3 sous censals sobre sort terra franca apud Fexes per Sta. Maria agost	38 sous	1304/05/03	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Miquel Cerdà Jaume Cerdà	10 sous censals francs a pagar per Sant Miquel sobre vinya al terme d'alcover	100 sous	1304/09/11	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Miquel Cerdà Jaume Cerdà	4 sous censals per Tots Sants sobre una vinya que tenim franca a honor que fou de Pere Voltor	46 sous	1305/02/28	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Miquel Cerdà Jaume Cerdà	10 sous censals sobre domos a la vila d'Alcover	135 sous	1306/08/29	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Miquel Cerdà Jaume Cerdà	10 sous censals sobre hort franc i quint a horta d'Alcover	190 sous	1309/05/14	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Miquel Cerdà i Bernarda	3 sous censals amb tot el domini, emparamento fadiga 10 dies i lluïisme sobre un tros de terra plantat i per plantar a terme Alcover lloc nomenat Beniyau	37 sous	1314/04/03	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Miquel Cerdà i Bernarda	6 sous amb tot el iure, etc. Sobre un hort meu amb oliveres al terme d'Alcover	90 sous	1314/04/18	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Miquel Cerdà i Bernarda	5 sous censals per Sant Lluç sobre un tros de terra franc a terme de Samuntà	62 sous	1314/10/13	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118

Finalment volem incidir en que aquest grup familiar gaudeix d'un cert reconeixement per part dels veïns i també dels senyors de la vila que es reflecteixen en el fet que Jaume Cerdà actua en diferents moments com a batlle del rei o del paborde, o que ambdós germans arrenden en diferents moments rendes senyorials per a actuar com a col·lectors.

1.2.2. Arnau Mascaró

Aquest veí, casat amb Guillerma, també constitueix un exemple que a Alcover hi ha un sector de la població dedicat a l'activitat mercantil, centrada sobretot en el producte agrari, però també, com veurem a continuació en la draperia. Tanmateix, encara que considerem que aquesta seria la seva activitat principal, com la resta de gent d'oficis també mantindria una certa activitat en el camp de la compra-venda o establiment de tinences agràries ja que la possessió o els drets de possessió sobre aquest tipus de finques els garanteix uns

¹⁴¹⁸ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1303, setembre, 11)

ingressos complementaris. Els identifiquem a partir de 1311 i com veurem la seva activitat plena es desenvoluparà bàsicament a partir de 1315.

Així, pel que fa al mercat de compra-venda, l'identifiquem comprant el domini ple d'un tros de vinya al terme d'Alcover per un import de 130 sous el 19 de maig de 1315¹⁴¹⁹. Aquestes inversions es complementen mitjançant la constitució d'un sotsestabliment sobre un tros de terra al terme d'Alcover¹⁴²⁰ i l'establiment d'un hort a l'horta alcoverenca¹⁴²¹. Així mateix, el matrimoni també compra dos habitatges en domini ple per 800 sous¹⁴²² i 500 sous¹⁴²³ respectivament, fet que demostra la seva capacitat adquisitiva.

Tanmateix, el gruix d'instruments notarials en què el localitzem és el reconeixement de deutes sobre vendes realitzades en les quals es converteix en creditor dels compradors i a partir de les dades de la qual sembla que aquest mercader, amb el temps tendeix a l'especialització en un tipus d'objecte la draperia.

Taula 162
Reconeixement de deutes per vendes realitzades per Arnau Mascarós

Objecte	Preu	Data	Llibre notarial
61'5 sous i 8 quartans de forment		1315/04/20	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Oli i blat	60 sous 1 diners	1316/02/04	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Blat	60 sous	1316/03/14	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Blat	183 sous	1316/03/17	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Draperia	43 sous	1316/09/23	Alcover 1316-1317 Caixa 8 lligall 120
Draperia	45 sous 3 diners	1316/10/18	Alcover 1316-1317 Caixa 8 lligall 120
Oli	100 sous	1317/01/28	Alcover 1316-1317 Caixa 8 lligall 120
Draperia	15 sous	1317/01/28	Alcover 1316-1317 caixa 8 lligall 120
Draperia i altres	254 sous	1319/10708	Alcover 1319-1321 Caixa 10 lligall 123
Draperia	37 sous 9 diners	1319/11/26	Alcover 1319-1321 Caixa 10 lligall 123
Draperia	40 sous 6 diners	1319/11/27	Alcover 1319-1321 Caixa 10 lligall 123
Draperia	85 sous	1319/12/09	Alcover 1319-1321 Caixa 10 lligall 123
Daperia	38 sous	1319/12/22	Alcover 1319-1321 Caixa 10 lligall 123

¹⁴¹⁹ Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118

¹⁴²⁰ Alcover 1316-1317, caixa 8, lligall 120 (1316, octubre, 17)

¹⁴²¹ Alcover 1316-1317, caixa 8, lligall 120 (1317, gener, 19)

¹⁴²² Alcover 1306-1311, caixa 7, lligall 116 (1311, octubre, 17)

¹⁴²³ Alcover 1316-1317, caixa 8, lligall 120 (1316, desembre, 13)

Finalment, a tall de conclusió volem afegir que creiem que deixem aquesta família en la plenitud de la seva vida adulta i laboral de manera que considerem molt possible que al llarg dels anys si aquest volum d'activitat continua, el patrimoni de la família pugui créixer i consolidar-se fins al punt de considerar possible una pujada en l'escalafó social alcoverenc.

1.3. Famílies en vies d'empobriment

Ens ha resultat difícil localitzar a partir de la informació que tenim aquest tipus de famílies dins del territori alcoverenc ja que un dels indicadors bàsics, la venda de revessejats no ens permet identificar cap veí de la vila que es vegi obligat a acudir a aquest tipus de mercat amb assiduitat. Així mateix, el volum d'assentaments sobre compra-venda i establiments de tinences, en les quals aquestes famílies haurien de desprendre's bàsicament de les seves possessions o els seus drets sense adquirir-ne de nous tampoc aporta un informació clara en aquest sentit. Amb tot creiem que una família alcoverenca que en pot constituir un exemple pot ser la que tot seguit exposem.

1.3.1. Pere Voltor

Les dades relatives a Pere, casat amb Elisenda, ens permeten entreveure un pagès mitjà, que acumula un cert nombre de finques agrícoles les quals es veu obligat a desprendre's paulatinament.

Taula 163
Intervenció al mercat de compra-venda de tinences agràries de Pere Voltor

Contracte	Objecte	Preu	Data	Llibre notarial
Ven	quint amb domini que ens fa Andreu Pedrolo de Viaverd sobre una peça de terra i vinya al mas de Guillem Gordó, terme alcover	100 sous	1300/01/09	Alcover 1299-1300 Caixa 7 lligall 114
Ven	el quint que tenim en una vinya que teniu per nosaltres	31 sous	1304/04/01	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Ven	un hort que té per Borràs Puig sota cens de 5 sous per Sant Miquel	30 sous	1304/04/27	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Ven	dues quarterades de terra que per nosaltres ja teníeu a sisena al terme d'Alcover	45 sous	1306/10/09	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Ven	els drets que tenim d'aquelles tres quarterades de terra que tenia na Pelenchana per nosaltres a cens	---	1309/03/10	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Ven	una peça de vinya i terra que na Pelenchana, filla seva i esposa vostra tenia per nosaltres a sisena (donació de bodes)	63 sous	1309/04/01	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Ven	un hort a terme d'Alcover	620 sous	1316/10/11	Alcover 1316-1317 Caixa 8 lligall 120

Com podem comprovar, la majoria de vendes tenen com a objecte drets emfitèutics que la família gaudia sobre diferents tinences, tot i que també es veuen obligats a vendre algun domini ple, com per exemple l'hort el 1316. Així mateix, a aquestes alienacions hem de

sumar les relatives al mercat immobiliari urbà que afecten el domini ple d'una casa per 150 sous¹⁴²⁴, però també la venda d'un revessejat sobre un altre habitatge, per un import de 55 sous¹⁴²⁵ i els drets emfitèutics que percebien sobre un tercer immoble per 12 sous¹⁴²⁶.

Aquestes alienacions, realitzades al llarg de gairebé tot el període inclòs en el nostre estudi no tenen un clar contrapunt en l'adquisició de noves possessions ja sigui per la via d'entrada dels establiments, ja sigui per la via de la compra-venda. La realitat és però que només trobem a la família comprant un revessejat que té com a garantia un habitatge per 50 sous i 8 sous censals anuals¹⁴²⁷, que posteriorment sembla ser que passa a ser seu en domini ple perquè, d'acord amb les afrontacions de la vivenda, sembla ser la mateixa que alienen com ja hem dit per 150 sous. I pel que fa als establiments, els trobem el 1304 entrant com a tinents en un tros de terra per plantar de vinya a canvi de la satisfacció d'una entrada de 3 sous i el quint de la collita¹⁴²⁸. És a dir que el mateix any que ha de vendre els drets sobre una vinya, entra com a tinent en una altra finca per a explotar-la.

Així doncs, a la llum d'aquestes dades, sembla evident que no estem davant d'una família benestant que està donant petits retocs al seu patrimoni estable i consolidat ja que ven aquell tota una sèrie de drets emfitèutics i dominis plens, i es veu obligat a entrar com a tinent en alguna altra finca, segurament per assegurar-se l'abastiment del grup familiar. Amb tot, el nombre de béns alienats i el fet que alguns d'ells puguin fer-se mitjançant revessejats que els permeten restar com a emfiteutes dels compradors ens fan entendre que tot i la pèrdua de poder adquisitiu, que a la llarga comportarà la pèrdua de la consideració social, en aquests moments aquest grup familiar encara gaudeix d'una certa credibilitat per part dels seus veïns.

2. La Selva del Camp

2.1. Els pagesos mitjans

Com sabem, la presència dels pagesos mitjans a les fonts es fa més difícil de localitzar, ja que en aquest cas l'abundància i diversitat d'informació pot constituir un problema afegit en ser aquest un tipus de famílies que intervé activament en els diferents mercants, encara que amb un nombre d'instruments força més reduït i tant dels del punt de vista comprador o venedor com establiments o tinents. Amb tot, a les fonts selvatanes hem identificat una sèrie de famílies que creiem que poden constituir un exemple de la seva integració en aquest sector.

¹⁴²⁴ Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1314, setembre, 12)

¹⁴²⁵ Alcover 1306-1311, caixa 7, lligall 116 (1311, octubre, 26)

¹⁴²⁶ Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1315, gener, 09)

¹⁴²⁷ Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1314, setembre, 15)

¹⁴²⁸ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1304, agost, 23)

2.1.1 Ramon Ripoll

Aquest selvatà, casat amb Ramona, és fill de Pere Ripoll, el qual l'any 1301 ja consta com a difunt. És un personatge amb una certa consideració per part d'un sector de la població ja que actua com a testimoni dels acords que es materialitzen a les notaries en diferents ocasions Així mateix, localitzem la seva presència al mercat de la terra, pel que fa als contractes de compra-venda, tant actuant d'una part com de l'altra.

Taula 164
Intervenció al mercat de compra-venda de tinences agràries de Ramon Ripoll

Contracte	Objecte	Preu	Data	Llibre notarial
compra	un tros de terra i vinya gravat amb cens a la Selva	210 sous	1311/09/13	Selva Camp1311-1313 Caixa 4, lligall 14
compra	un tros de vinya gravat amb cens a la Selva	135 sous	1311/09/27	Selva Camp1311-1313 Caixa 4, lligall 14
ven	un hort franc i lliure de cens a la Selva	175 sous	1313/01/26	Selva Camp1311-1313 Caixa 4, lligall 14
ven	una ferrada d'aigua que pertany a l'hort anterior	20 sous	1313/01/26	Selva Camp1311-1313 Caixa 4, lligall 14
compra	el quart que tenen sobre un tros de vinya a la Selva	80 sous	1316/07/23	Selva Camp Caixa 4, lligall 16

Respecte als sotsestabliments també el localitzem juntament amb la seva dona en quatre ocasions. Dues, atorgant el domini útil de dues tinences de terra, una de quatre quarterades¹⁴²⁹ i l'altra de quatre quarterades i un quartà¹⁴³⁰, que s'han de plantar de vinya i de les quals percebrà respectivament una entrada de 12 diners i un cens anual de tres sous. I les altres dues, entrant com a titular del domini útil de dues tinences de terra, una mesurada en dues quarterades¹⁴³¹ i de l'altra no tenim dimensions¹⁴³², que també s'han de plantar de vinya en un període de 3 anys i per les quals satisfaran el quart de la collita com a pensió censal (les entrades respectives són 21 sous i 30 sous).

La presència d'aquest matrimoni, en el mercat immobiliari és nul·la, creiem que pel fet que només deuen disposar de l'habitatge en el que viuen, fet habitual en aquest tipus de famílies. Així les seves inversions semblen destinades a enfortir el patrimoni bàsicament mitjançant l'adquisició per una banda de terres de conreu, i per l'altra la transmissió del domini útil d'algunes d'aquestes tinences, totes elles parcel·les on es conrea vinyer o s'ha de passar a conrear-lo. Tanmateix, creiem que aquest grup familiar ha de conservar suficient agrer destinat al conreu de cereal per abastir les necessitats familiarstot i que, una vegada aquesta finalitat bàsica s'ha complert, l'excedent d'agrer es destina a un tipus de conreu en el qual la inversió a desemborsar es preveu que serà clarament compensada pels beneficis a llarg termini. Finalment, un altre indicador sobre el camí d'ascens iniciat per

¹⁴²⁹ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1301, febrer, 27)

¹⁴³⁰ Selva del Camp 1301-1302, caixa 2, lligall 5 (1301, agost, 30)

¹⁴³¹ Selva del Camp 1303-1305, caixa 2, lligall 7 (1304, agost, 17)

¹⁴³² Selva del Camp 1210, caixa 4, lligall 13 (1310, agost, 16)

la família pot ser el fet que Ramon Ripoll compra un esclau sarraí per un import de 13 lliures l'any 1309¹⁴³³.

2.1.2. Guillem Pasqual

Creiem que un cas similar a l'anterior el podem trobar representat en Guillem Pasqual, casat amb Ramona i del qual tenim notícies al llarg de tot el període estudiat. Així, respecte a la seva intervenció al mercat de la terra, val a dir que el localitzem com a part compradora, però també com a part venedora.

Taula 165
Intervenció al mercat de compra-venda d'agrer de Guillem Pasqual

Contracte	Objecte	Preu	Data	Llibre notarial
ven	un tros de vinya a la Selva que fa cens a la vídua de Bernat Martí	255 s.	1304/05/01	Selva 1303-1305 Caixa 2, lligall 7
arrenda	un tros de terra franc i lliure de cens a la Selva per 2 anys	---	1307/09/07	Selva 1307-1308 Caixa 3, lligall 9
arrenda	un tros de vinya franc i lliure de cens a la Selva per 4 anys	---	1308/10/23	Selva 1308-1309 Caixa 3, lligall 10
ven	un tros de terra gravat amb cens a la Selva	7 s.	1309/08/19	Selva Camp1309 Caixa 3, lligall 11
ven	un tros de terra gravat amb cens a la Selva	3 s.	1309/08/19	Selva Camp1309 Caixa 3, lligall 11
compra	els 5 sous censals que reben sobre un tros de vinya amb olivera a la Selva	60 s.	1311/08/19	Selva 1311-1313 Caixa 4, lligall 14
compra	tres oliveres en una sort a la Selva	20 s.	1319/10/30	Selva 1319-1320 Caixa 5, lligall 17

A més, Guillem i Ramona, o bé Guillem individualment, intervenen en el mercat dels sotsestabliments de tinences agràries, aquesta vegada entrant com a nous titulars del domini útil del diferent tinences, algunes d'elles a termini.

Taula 166
Intervenció al mercat de la terra de Guillem Pasqual com a emfiteuta de sotsestabliments

Objecte	Entrada i cens	Data	Llibre notarial
un tros de terra al terme de la Selva, plantat abans de 3 anys	7 sous quart de tot	1304/11/11	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
un tros de terra des del dia present i per 2 anys	quart de collita	1307/09/07	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
un tros de vinya per 4 anys	quart dos primers anys i meitat dos últims anys	1308/10/23	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10

¹⁴³³ Selva del Camp 1309, caixa 3, lligall 11 (1309, novembre, 29)

Objecte	Entrada i cens	Data	Llibre notarial
un tros d'hort a horta nova de la Selva que fa cens al paborde	5 sous 5 sous per Sant Miquel i 16 diners al paborde per Sant Miquel	1309/09/02	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
un tros de vinya al terme de la Selva sota el mas d'en Valls	25 sous 16 sous	1313/08/08	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
un tros de terra al terme de la Selva	11 sous 5 sous	1316/07/30	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16

D'acord amb aquestes dades, tot sembla indicar que es tracta d'una família dedicada al treball del camp i que sembla trobar-se en un moment prou estable des del punt de vista econòmic com per començar una fase de creixement mitjançant la qual pugui començar a construir un cert patrimoni. Així veiem que actua en el mercat de la terra tant com a comprador o venedor o fins i tot sotsestant-se en tinences encara que en aquest cas no podem establir una pauta clara d'actuació, probablement com a conseqüència que la família està en una fase inicial d'expansió.

Pel que fa al mercat de l'habitatge, com en el cas de Ramon Ripoll, la seva presència és més aviat testimonial, reduint-se a la venda d'un censal de 5 sous amb garantia del domini sobre un habitatge per un import de 50 sous¹⁴³⁴. Tanmateix, relacionat amb el món urbà, però aquesta vegada amb les rendes a satisfer dels diferents forns de la vila, documentem al matrimoni com a compradors, primer i venedors posteriorment del dret del sisè. En concret, sabem que el 30 d'agost de 1304 compren una sisena al forn mig de la Selva per un preu de 120 sous¹⁴³⁵ i que el dia 26 d'abril de 1305 en compren mitja al mateix forn per un import de 59 sous¹⁴³⁶. Posteriorment, el 12 de maig de 1306 venen la mitja sisena al forn mig de la Selva per un import de 30 sous¹⁴³⁷ i el dia 28 d'octubre de 1307 venen l'altra sisena, al mateix forn i per un import de 30 sous¹⁴³⁸. amb tot, observem que aquests preus de venda són sensiblement inferiors als de la compra prèvia, de manera que tot dona a entendre que Guillem Pasqual i la seva dona es deuen veure obligats realitzar aquestes alienacions probablement per una necessitat de disposició de diners per a portar a terme algun altre tipus de transacció que considerin més beneficiosa per a l'economia familiar. A banda que s'ha de tenir en compte que durant el temps en què han estat en possessió d'aquest dret han hagut d'estar percebent els ingressos que els pertocaven.

Tanmateix, la realitat és, però que es fa certament difícil a la vista de les dades de què disposem establir on es troba la línia que marca la frontera entre els diferents grups socials.

¹⁴³⁴ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1 lligall 4 (1301, febrer, 7)

¹⁴³⁵ Selva del Camp 1303-1305, caixa 2, lligall 7

¹⁴³⁶ Selva del Camp 1303-1305, caixa 2, lligall 7

¹⁴³⁷ Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8

¹⁴³⁸ Selva del Camp 1307-1308, caixa 3, lligall 9

Ens guiem bàsicament per la seva presència al mercat immobiliari, tant d'agrer com d'habitatge i el complementem amb altres informacions que podem obtenir i sempre tenint en compte que el montant general de diners que es poden arribar a moure.

2.1.3. Bertomeu Negre

Un altre exemple de família pagesa que està duent a terme actuacions en el mercat de la terra que indiquen la construcció i consolidació d'un cert patrimoni, que els situaria dins del grup social de la pagesia mitjana i encara lluny d'arribar al nivell de riquesa i, en conseqüència consideració social dels veïns més destacats de la població el constitueixen Bertomeu Negre i la seva dona Arnalda, que pel que fa a la compra-venda de tinences agràries, centren la seva activitat en la compra d'hortos amb els seus corresponents drets de rec.

Taula 167
Intervenció al mercat de la terra de Bertomeu Negre

Contracte	Objecte	Preu	Data	Referència
compra	un tros d'hort a la Selva, quadra divendres pel qual rebien 10 sous censals	50 sous	1306/04/18	Selva 1305-1306 Caixa 2, lligall 8
compra	una ferrada d'aigua sobre l'hort anterior	30 sous	1306/04/18	Selva 1305-1306 Caixa 2, lligall 8
compra	un tros d'hort franc i lliure de cens amb la seva aigua, a la Selva	50 sous	1309/12/23	Selva 1309 Caixa 3, lligall 11
compra	un tros de farraginar franc i lliure de cens a la Selva, quadra diumenge	1000 sous	1312/11/25	Selva 1311-1313, Caixa 4, lligall 14
compra	dues ferrades i mitja d'aigua sobre el farraginar anterior	100 sous	1312/11/25	Selva 1311-1313, Caixa 4, lligall 14
compra	un farraginar a la quadra dilluns	450 sous	1316/11/22	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
compra	dues ferrades d'aigua sobre el farraginar anterior	50 sous	1316/11/22	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16

Són pocs contractes, però dos d'ells són vendes valorades per imports molt elevats i que es complerten amb la transmissió del domini útil d'un tros de terra i vinya mitjançant la fórmula del sotsestabliment pel qual perceben una entrada de 33 sous d'entrada i un cens de quart per la vinya i 12 diners pels arbres. Com en els casos anteriors, i a diferència dels pagesos grassos, tampoc Bertomeu Negre i la seva dona participen activament en el mercat dels habitatges, de fet en aquesta ocasió no hem trobat cap contracte, encara que sí que intuïm el seu nivell de riquesa perquè tenim notícia de la compra d'un esclau sarraí per un import de 13 lliures el 20 de gener de 1310, encara que aquesta vegada, Bertomeu intervé en solitari¹⁴³⁹.

2.1.4. Guillem Mulner

Un altre exemple de família amb una clara estabilitat econòmica que sembla estar progressant, però encara sense arribar al nivell dels sectors més benestants selvatans, el

¹⁴³⁹Selva del Camp 1309, caixa 3, lligall 11

podem trobar en Guillem Mulner i la seva dona Maria, que intervenen en el mercat de la terra bàsicament com a compradors de tinences.

Taula 168
Intervenció al mercat de la terra de Guillem Mulner

Contracte	Objecte	Preu	Data	Llibre notarial
compra	un tros de vinya franc excepte bovatge a Alcover	160 sous	1302/09/10	Selva1302 Caixa 2, lligall 6
compra	un tros de vinya franc i lliure de cens a la Selva	95 sous	1306/03/26	Selva 1305-1306 Caixa 2, lligall 8
ven	el quart que els fa Guillem Pedrola sobre un tros de vinya al terme de la Selva	93 sous	1306/05/07	Selva1305-1306 Caixa 2, lligall 8
compra	un tros de terra i vinya a l'Albiol a cens per Dalmau Vallcurva	12 sous	1310/05/16	Selva1310 Caixa 4, lligall 13
compra	quatre quarterades de vinya i terra erma franques i lliures de cens a la Selva	130 sous	1316/10/17	Selva1316-1317 Caixa 4, lligall 16
compra	un tros de vinya i terra gravat amb cens a la Selva	16 sous	1319/11/27	Selva1319-1320 Caixa 5, lligall 17

La informació continguda en aquests contractes novament ens mostra com, en ocasions, l'activitat que desplega la família no només se situa en el terme del qual són veïns sinó que com en aquest cas s'estenen pels territoris situats a les poblacions veïnes d'Alcover i l'Albiol. L'actuació al mercat de la terra també la identifiquem en el camp dels sotsestabliments on el matrimoni entra com a titular del domini útil dos trossos de terra francs i lliures de cens. Sobre el primer satisfaran una entrada de 3 sous i un cens anual del quart de la collita¹⁴⁴⁰ i sobre el segon una entrada pel mateix import i un cens anual de 6 sous¹⁴⁴¹.

Novament, però comprovem com la intervenció d'aquestes famílies pel que fa a la compra-venda o sotsestabliments d'habitatges és molt bàsica, probablement perquè són famílies que es limiten a tenir la vivenda familiar i destinen les inversions a tinences que els poden reportar més beneficis. Així en el cas de Guillem Mulner i la seva dona, sabem que el dia 2 de febrer de 1309 compren una casa franca i lliure de cens¹⁴⁴², i que el dia 14 de gener de 1313 fan el mateix per 82 sous, aquest cop per un habitatge gravat amb cens¹⁴⁴³.

2.1.5. Guillem Damer

Finalment, l'últim exemple que volem destacar és el de Guillem Damer, fill de Guillem Damer, casat amb Ramona, del qual només tenim notícies entre 1300 i 1305, encara que durant aquest curt període de temps tenim informació sobre una certa activitat que demostra l'estabilitat econòmica de la unitat familiar.

¹⁴⁴⁰ Selva del Camp 1311-1313 caixa 4, lligall 14 (1311, octubre, 23)

¹⁴⁴¹ Selva del Camp 1319-1320, caixa 5, lligall 17 (1319, juny 25)

¹⁴⁴² Selva del Camp 1308-1309, caixa 3 lligall 10

¹⁴⁴³ Selva del Camp 1311-1313, caixa 4, lligall 14

Taula 169
Intervenció al mercat de la terra de Guillem Damer

Contracte	Objecte	Preu	Data	Referència
ven	un tros de terra plantat que fa quart a Guillemó Punyera	9 sous	1301/12/29	Selva1301-1302 Caixa 2, lligall 5
compra	tres trossos de terra francs i lliures de cens a la Selva	50 sous	1302/08/23	Selva1302 Caixa 2, lligall 6
ven	un tros de vinya al terme de la Selva que fa cens a Guillem Gibot	53 sous	1303/08/05	Selva1303-1305 Caixa 2, lligall 7
compra	un tros de vinya que fa cens a Arnau Gibot, a la Selva	50 sous	1304/02/26	Selva 1303-1305 Caixa 2, lligall 7
compra	un tros de terra amb arbres franc i lliure de cens a la Selva	40 sous	1305/08/25	Selva 1305-1306 Caixa 2, lligall 8

Respecte al mercat dels sotsestabliments de tinences agràries no en tenim informació, mentre que pel que fa als habitatges, les notícies es redueixen a la venda d'un censal de 4 sous amb garantia de domini sobre un habitatge franc i lliure de cens per un import de 4 sous¹⁴⁴⁴. Ens trobem, doncs, davant un personatge que gaudeix d'una certa estabilitat econòmica, però que en moments puntuals no dubta a desfer-se de part del seu patrimoni bé mitjançant la venda de tinences que ja estan gravades amb cens i que, per tant, li resulten oneroses o bé mitjançant la venda d'un censal amb garantia especial que li permeti continuar gaudint de l'usdefruït del bé posat en garantia, cosa que demostra, també, que davant els seus veïns és una família que gaudeix d'una certa capacitat econòmica i que se la considera capacitada per retornar el pagament de la pensió censal.

2.2. Els menestrals

Com sabem aquest grup s'integra per una sèrie de famílies que, a més de dedicar-se a conrear les terres exerceixen altres oficis. La pregunta que intentem respondre és si aquest ofici és complementari o són realment menestrals que tenen com a activitat complementària el conreu d'algunes tinences per a completar l'abastiment familiar. I atenent les dades incloses a les nostres fonts, tot sembla indicar que són gent d'oficis que completen la seva economia amb el conreu de terres, ja que en el moment d'identificar-se en formalitzar els diferents contractes notariais, es fa constar el seu ofici: ferrer, teixidor, carnisser, sastre i fins i tot un ballester. De tots ells ja hem vist alguns exemples com ara el relatiu al carnisser Ramon Bonavila i els seus fills Pere i Guillemó en parlar de les taules de la carnisseria selvatana, encara que no els identifiquem amb assiduitat en el mercat de la terra o fins i tot el ramader.

2.2.1 Pere Garriga

Aquest ferrer, identificat a les fonts entre 1301 i 1311 juntament amb la seva dona Vierna, participa en el mercat de la compra-venda d'agrer indiferentment com a venedor o com a comprador.

¹⁴⁴⁴ Selva del Camp 1301-1302, caixa 2, lligall 5

Taula 170
Intervenció al mercat de la terra de Pere Garriga

Contracte	Objecte	Preu	Data	Referència
compra	un tros de vinya gravat amb cens a la Selva	60 sous	1301/06/24	Selva 1301-1302 Caixa 2, lligall 5
ven	un tros de vinya gravat amb cens a la Selva	70 sous	1301/08/25	Selva 1301-1302 Caixa 2, lligall 5
compra	un tros de vinya franc i lliure de cens a la Selva	269 sous	1302/09/02	Selva 1302 Caixa 2, lligall 6
ven	un tros de vinya franc i lliure de cens a la Selva	390 sous	1304/03/19	Selva1303-1305 Caixa 2, lligall 7
compra	un hort a horta nova de la Selva, quadra diumenge amb la seva aigua i gravat amb cens	9 sous	1309/10/28	Selva 1309 Caixa 3, lligall 11
ven	un tros de vinya gravat amb cens a la Selva	45 sous	1311/07/18	Selva1311-1313 Caixa 4, lligall 14

D'aquestes actuacions volem fer menció explícita a la primera compra, datada el 24 de juny de 1301 sobre un tros de vinya al camí de Pedrafita, que feia cens a Ferrer Ermengol i afrontava amb el camí esmentat i amb Pere Martí i Joan Mas. Dos mesos més tard, el 25 d'agost de 1301, venen aquest mateix tros de vinya per un import de 70 sous, és a dir, amb un guany de 10 sous. Desconeixem la causa d'aquesta venda, però ben bé podria ser una estratègia mercantil amb la intenció de generar un guany econòmic per al grup familiar.

Pel que fa les seves actuacions al mercat immobiliari als habitatges, només els identifiquem en la venda del domini útil d'un habitatge sota cens de 10 sous per un import de 345 sous¹⁴⁴⁵.

2.2.2. Bernat Ribesaltes

Casat amb Maria, és una altra persona d'oficis, en aquest cas un sastre ja que així ho fa constar en alguns dels contractes en què intervén. Aquest matrimoni té almenys un fill, Bernat que el 1311 identifiquem ja casa amb Gerarda. Així mateix, la informació a què hem tingut accés a partir de l'estudi de les fonts mostra un tipus de família que sembla superar abastament el llindar de l'autoabament i fins i tot està adquirint diversos béns immobiliaris que van construir i consolidant el seu patrimoni. Ho creiem així perquè, pel que fa al mercat de la compra-venda d'agrers, és bàsicament un comprador.

taula 171
Intervenció al mercat de la compra-venda d'agrers de Bernat Ribesaltes

Contracte	Objecte	Preu	Data	Llibre notarial
compra	un tros de terra plantat i per plantar, gravat amb cens, a la Selva	140 sous	1300/01/07	Selva 1299-1300 Caixa 1, lligall 4
compra	un tros de vinya franc i lliure de cens a la Selva	190 sous	1300/09/30	Selva1299-1300 Caixa 1, lligall 4

¹⁴⁴⁵ Selva del Camp 1307-1308, caixa 3, lligall 9 (1307, agost, 27)

Contracte	Objecte	Preu	Data	Llibre notarial
ven	un tros de vinya amb oliveres que fa cens a Guillem Gibot a la Selva	7 sous	1300/10/09	Selva1299-1300 Caixa 1, lligall 4
compra	un tros d'hort amb aigua a l'horta del Castell, de la Selva que fa cens al paborde	44 sous	1306/03/13	Selva1305-1306 Caixa 2, lligall 8
compra	un censal amb garantia especial sobre un tros de mallol franc i lliure de cens a la Selva	16 sous	1307/10/27	Selva1307-1308 Caixa3, lligall 9
compra	un tros de terra franc i lliure de cens a la Selva	9 sous	1308/06/14	Selva1307-1308 Caixa 3, lligall 9
compra	una ferrada d'aigua a horta de Selva, quadra dissabte que està a hort i censal de M. Sobirà	20 sous	1309/12/31	Selva 1309 Caxia 3, lligall 11

A aquests contractes s'ha de sumar la seva entrada com a tinent en un tros de vinya al terme de la Selva per un període de sis collites que el primer any estarà lliure de cens i els altres següents a quart¹⁴⁴⁶. En canvi, pel que fa al mercat dels habitatges, la seva intervenció és inferior, però interessant ja que el trobem venent el domini útil d'un habitatge i un corral gravats amb un cens anual, per un import de 190 sous el 13 de març de 1306¹⁴⁴⁷, després d'haver comprat un habitatge franc i lliure de cens el 27 d'agost de 1305 per 650 sous¹⁴⁴⁸. En un moment determinat aquests immobles passen al seu fill Bernat, casat amb Gerarda que l'aliena el 17 de gener de 1317, sota el concepte d'hospici, per un import de 1060 sous¹⁴⁴⁹ després d'haver comprat el 28 de desembre de 1316 un nou habitatge franc i lliure de cens per 1000 sous¹⁴⁵⁰. Són actuacions que constitueixen una clara prova del creixement i desenvolupament d'aquesta família reflectit a partir de l'increment patrimonial, tot i que com veiem, no consideren prioritari l'acumulació d'habitatges sinó que després d'adquirir el que sembla un en millors condicions se'n desfan de l'anterior. Aquestes intervencions d'increment patrimonial al mercat urbà es veuen, finalment completades per la compra de dos obradors en dos moments determinats. El primer d'ells és una recuperació de domini ja que el matrimoni compren l'obrador pel qual ja feien un cens a la part venedora, és a dir, compren els drets emfitèutics que la part venedora tenia per 310 sous¹⁴⁵¹. Anys més tard, sense tenir constància de la venda d'aquest primer obrador, compren un de nou, al carrer Major, per un import de 400 sous¹⁴⁵².

¹⁴⁴⁶ Selva del Camp 1311-1313, caixa 4, lligall 14 (1312, gener, 28)

¹⁴⁴⁷ Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8

¹⁴⁴⁸ Selva del Camp 1305-1306, caixa2, lligall 8

¹⁴⁴⁹ Selva del Camp 1316-1317, caixa 4, lligall 16

¹⁴⁵⁰ Selva del Camp 1316-1317, caixa 4, lligall 16

¹⁴⁵¹ Selva del Camp 1308-1309, caixa3, lligall 10 (1308, setembre, 3)

¹⁴⁵² Selva del Camp 1319-1320, caixa 5, lligall 17 (1319, octubre, 1)

2.2.3. Ramon Gavela

No tots els menestrals, però, gaudeixen del mateix tipus de benestar econòmic, almenys això és el que semblen indicar les fonts en el cas, per exemple de Ramon Gavela, un fuster que està casat amb Maria i amb una participació al mercat de la terra certament baixa. Així només el localitzem com a comprador d'un tros de vinya franc i lliure de cens per un import de 60 sous el dia 1 de novembre de 1300¹⁴⁵³ i com a venedor dels drets emfitèutics d'un altre tros de vinya, el 26 de setembre de 1316 per un import de 80 sous¹⁴⁵⁴. Aquesta intervenció es completa en el mercat dels sotestabliments amb la seva entrada com a tinent a la meitat d'un hort a la quadra dimecres, però sense aigua, pel qual satisfà una entrada de 12 diners i es compromet a abonar un cens anual de 10 sous¹⁴⁵⁵. Amb tot és una persona que gaudeix d'una certa consideració entre els seus veïns ja que el trobem en gairebé 20 ocasions exercint com a testimoni en diferents actes que es formalitzen a la notaria.

2.2.4. Els ollers i els picapedrers

Per altra banda, a la Selva del Camp es considera que hi ha una important indústria terrissaire els artesans de la qual estan ubicats en el que es coneix com a *Vico Figulorum*, o carrer dels Ollers. Amb tot, les fonts no ens ha permès poder identificar alguns d'aquests artesans, de manera que només ho podem deixar indicat. En canvi, l'ofici de picapedrer, relacionat amb les emprius que tenien els selvatans sobre alguns elements del terme de l'Albiol com les aigües o la cantera¹⁴⁵⁶ sí que està clarament documentat.

Gràcies a la concessió d'aquest empriu en concret, es va desenvolupar a la Selva del Camp un indústria minera gràcies a l'explotació de les pedreres albiolenques. Amb tot, aquesta activitat, atenent a les fonts documentals publicades per Eufemià Fort, va anar decaient a partir de la segona meitat del segle XIII i la primera part del segle XIV, desapareixent completament les referències documentals ja durant el segle XV¹⁴⁵⁷. Així, d'acord amb aquest cronista, les moles que es produïen eren conduïdes pels picapedrers, que sembla ser que treballaven en equip. a la Selva del Camp pel camí del Grau, que sembla ser que ja estava construït el 1287 i remuntava des de la riera de la Selva fins a la cantera¹⁴⁵⁸, i d'allí als ports de Tarragona o Salou. Així considerem interessant seguir el fil de l'exposició de Fort pel que fa a finals del segle XIII per tal de poder completar la informació que dels primers anys del segle XIV hem identificat a les fonts selvatanes. D'aquesta manera,

¹⁴⁵³ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4

¹⁴⁵⁴ Selva del Camp 1316-1317, caixa 4, lligall 16

¹⁴⁵⁵ Selva del Camp 1301-1302, caixa 2, lligall 5 (1302, maig, 4)

¹⁴⁵⁶ FORT I COGUL, EUFEMIÀ *L'Albiol. Notícies històriques*, p. 37-38

¹⁴⁵⁷ FORT *L'Albiol. Notícies històriques*, p. 61

¹⁴⁵⁸ FORT *L'Albiol. Notícies històriques*, p. 59

- El juliol de 1294, Pere Teuler, Ramon Maçó, Ramon d'Agell i Ramon Margarit picapedrers de moles esmoladores, vengueren a Bernat Cosit, mercader de la Selva, totes les moles de sis pams a raó de nou sous cadascuna; les de cinc pams i mig a set, i les de cinc pams a 4 sous i 8 diners posades al peu de la pedrera.
- L'any següent, Doménec Cogul, Jaume d'Església, Ramon d'Agelli d'altres contractaren amb Joan i Bernat Rabassa la venda de totes les moles que farien en el curs d'un any als preus: les de sis pms a 9 sous i 4 diners, les de 5 pams i mig a 7 sous, prometent portar-les al port de Tarragona.
- El desembre de 1295 els germans Rabassa de la Selva contractaven amb Guillem Borràs Urgell que li comprarien totes les moles que faria fins al mes de setembre de l'any vinent; i Bernat Urgell i la seva muller Menga el 1296 vengueren a Joan Rabassa, mercader del carrer dels Ollers de la Selva, dotze moles de sis pams al preu de 7 sous i 8 diners portades a llur risc i despesa al port de Tarragona on serien embarcades
- El març de 1298 Pere Tauler, Joan Cosit i Joan andreu, picapedrers del grau de l'Albiol contractaren amb Joan Rabassa, mercader que vivia al carrer dels Ollers de la Selva, cantonada amb el carrer Major totes les moles esmoladores que treballarien durant un any 6 pams a 7 sous; cinc pams i mig a 4 sous i 5 diners per portar-les al port de Tarragona. Els picapedrers podien vendre les moles refusades als ferrers que les compressin.
- El 21 de març de 1299 Berenguer Oller, Guillem Urgell, ramon Margalit, Pere Tauler, Ramon Maçó, Joan andreu, Ramon d'Agell, Pere d'Església, Pere Torres, Joan cosit, Rmon Andreu i pere Porqueres, picapedrers, venen a Bernat Cosit i els seus totes les moles de sis pams i de cinc pams i mig i de cinc pams que treballin des de la Pasqua en un any. (7 sous, 4 sous i 8 diners, i 3 sous i mig) Les moles de sis pams es portaven a risc dels piquers al port de Tarragona i les altres eren posades al grau de l'Albiol.

A partir de 1300 la informació que obtenim de les nostres fonts les podem veure a la graella següent:

Taula 172
Venda de moles del grau de l'Albiol

Venedor	Població	Comprador	Població	descripció objecte	Data	Llibre notarial
Antoni Urgell Fill del difunt G. Urgell, +15 anys	Selva	Bernat Cusit	Selva	Totes les moles de 6 pams de 5'5 i de 5 que el venedor pot fer fins a Pasqua. Preus: mola 6 pams a 7 sous, 5'5 pams a 4 sous 8 diners, 5 pams a 3 sous. Ha rebut 36 sous a compte. Les de 6 pams les porta al port de Tarragona i les altres es recullen a la pedrera	1300/10/31	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Borràs Urgell, piquer i esposa Maria	Selva	Joan Rabassa	Selva	Deu mitja dotzena de moles de forma 6 pams per un import de 40 sous	1301/06/09	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5

Venedor	Població	Comprador	Població	descripció objecte	Data	Llibre notarial
Pere Teuler i esposa Ramona	Selva	Pere Ventura i Antoni Urgell	Selva	totes les moles que faci del present dia i en un any. Preu: moles de 6 pams per 6 sous; de 5 pams per 2 sous; de 5'5 pams per 3 sous. Rep un avançament de 80 sous. Portades al port de Tarragona	1307/09/11	Selva 1307-1308 caixa 3 lligall 9
Ramon Massó	Selva	Pere Ventura i Antoni Urgell	Selva	Totes les moles que faci en un any. Rep 25 sous a compte. Preu: moles de 5 pams, 2 sous; moles 5'5 pams 3 sous; moles de 6 pams portades al port de Tarragona, 6 sous	1307/09/15	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Guillem Robert	Selva	Pere Ventura Antoni Urgell	Selva	Totes les moles que fa al grau de l'Albiol per un any. 30 sous a compte. Preus: 5 pams a 2 sous; 5'5 pams, 3 sous; 6 pams portades al port de Tarragona salva en terra, 6 sous	1307/09/28	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Joan Mulner i esposa Maria	Selva	Pere Ventura Antoni Urgell	Selva	Totes les moles que fan i faran al grau de l'Albiol segons les mostres rebudes. Rep avançament de 15 sous	1307/12/13	Selva 1307-1308 caixa 3 lligall 9
Pere Teuler i esposa Ramona	Selva	Ramon Ordi fill del difunt Romeu Ordi	Selva	dues dotzenes de moles de 6 pams d'aquell grau i 16 moles de grau d'Albiol, de 6 pams similars. Promet portar-les al port del Salou. Les primeres van a 6,5 sous i les segones a 7 sous	1311/10/30	Selva 311-1313. Caixa 4 lligall 14
Joan Mulner i esposa Maria	Selva	Ramon Ordi	Selva	una dotzena de moles de 6 pams que ha de portar al port de Tarragona a raó de 6 sous i 8 diners per mola	1312/03/19	Selva 311-1313. Caixa 4 lligall 14
Antoni Urgell i Saura, ofici lapidarius	Selva	Ramon Puig	Selva	100 moles del grau de l'Albiol per 350 sous	1319/11/05	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Pere Tost lapidarius, i Elisenda	Selva	Ramon Puig	Selva	53 molas de 5 pams per un import de 159 sous	1319/12/17	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17

Veiem com aquestes societats de selvatans picapedrers que venen les moles que produeixen han desaparegut. Ara són els grups familiars o els picapedrers individualment els que fan els tractes. Les mides de les moles oscil·len entre els sis pams, que acostumen a portar-se al port de Tarragona i els 5 pams, les quals juntament amb les de 5,5 pams ja no sembla existir aquesta obligatorietat de portar a Tarragona ja que en alguna ocasió es manifesta que es recolliran directament al grau. Sí que veiem, en canvi, una societat constituïda pels veïns Pere Ventura i Antoni Urgell, als quals veiem comprant les moles de quatre picapedrers durant l'any 1307. Ara bé, aquesta compra es fa per separat amb cadascun dels obrers, fet aquest que demostra que l'associacionisme de l'ofici detectat tan sols uns anys abans, en aquests moments ha desaparegut, encara que no podem saber el motiu. Aquest mateix sistema funciona amb Ramon Puig, que compra les moles, aquest cop

només de dos picapedrers. Tot sembla indicar, doncs, que com va manifestar Eufemià Fort, aquest ofici està en declivi en aquests moments.

2.3. Famílies en vies d'empobriment

En aquest apartat també podem trobar famílies que per causes diverses de les quals les fonts no acostumen a aportar dades es van empobrint fins a arribar a descendir en l'escalafó social i passar a integrar-se en el grup de la petita pagesia, aquella que bàsicament treballa per intentar garantir un mínim autoabastiment familiar tot i que en ocasions pot no aconseguir-ho acabant situant-se sota el llindar de la pobresa..

2.3.1. Pere Forner

Una manera bàsica per a identificar aquest tipus de famílies és, en el cas selvatà, la venda de censals amb garantia de domini ja que, com sabem aquest tipus de transaccions només les poden fer aquells grups familiars o persones que encara poden generar uns ingressos mínims que superen l'autoabastimen, és a dir la generació de prous excedents per mantenir un cert nivell de sostracció amb el pagament de les diferents pensions censals i rendes senyoriales. L'estudi d'aquest tipus d'instruments ens ha permès identificar a Pere Forner, fill d'Arnau Forner, ja difunt, i casat amb Guillerma, que només participa en aquest tipus de mercat adquirint la condició d'emfiteuta i obligant-se a la satisfacció d'un cens anual per tal de poder mantenir-se conreant les tinences.

Taula 173
Intervenció al mercat de venda de censals amb garantia de domini de Pere Forner

Contracte	Objecte	Preu	Data	Referència
ven	un censal amb garantia especial sobre un tros de vinya i terra amb oliveres franc i lliure de cens a la Selva. La pensió a satisfer és de 4 sous	40 sous	1301/02/12	Selva 1299-1300 Caixa 1, lligall 4
ven	un censal amb garantia especial sobre un tros de terra amb oliveres franc i lliure de cens a la Selva. La pensió a satisfer és de 4 sous	44 sous	1305/01/20	Selva 1303-1305 Caixa 2, lligall 7
ven	un censal amb garantia especial sobre un tros de terra i olivera franc i lliure de cens a la Selva	45 sous	1307/10/16	Selva 1307-1308 Caixa 3, lligall 9
ven	un censal amb garantia especial sobre un tros de vinya franc i lliure de cens a la Selva	45 sous	1308/03/14	Selva 1307-1308 Caixa 3, lligall 9
ven	un censal amb garantia especial sobre un tros de vinya franc i lliure de cens a la Selva	40 sous	1314/02/25	Selva 1313-1314 Caixa 4, lligall 15

Amb tot, aquest grup familiar encara gaudeix d'una certa posició econòmica ja que dóna retocs al seu patrimoni mitjançant un altre tipus d'intervencions com per exemple la compra del domini útil d'un tros de vinya gravat amb el quart de la collita com a pensió censal per un import de 30 sous¹⁴⁵⁹; o el sosestabliment d'un tros de terra al terme de la Selva, pel qual

¹⁴⁵⁹ Selva del Camp 1308-1309, caixa 3, lligall 10 (1309, maig, 8)

perceben una entrada de 12 diners i una pensió censal de 3,5 sous per la festa de la Santa Creu al maig¹⁴⁶⁰, una data crítica per a les famílies empobrides perquè els camps de cereal encara no estan prou madurs per a ser collits i les necessitats familiars ja no es poden garantir perquè els excedents s'han esgotat. Finalment, pel que fa als habitatges, no trobem cap informació.

2.3.2. Joan Miquel

En aquesta situació creiem que també es troba Joan Miquel, fill de Guillem Miquel, casat amb Dolça que participa en el mercat de la terra no solament com a venedor de censals amb garantia de domini, sinó també com a alienador d'altres tipus de tinences.

Taula 174
Intervenció al mercat de la compra venda relatius a agrers de Joan Miquel

Contracte	Objecte	Preu	Data	Referència
ven	un tros de vinya erm a la Selva que fa quart a Ermengol	6 sous	1300/11/21	Selva 1299-1300 Caixa 1, lligall 4
ven	un censal amb garantia especial sobre un tros de vinya franc a la Selva. La pensió a satisfer és de 5 sous	50 sous	1301/01/19	Selva 1299-1300 Caixa 1, lligall 4
ven	un censal amb garantia especial sobre un tros de vinya franc a la Selva. La pensió a satisfer és de 5 sous	46 sous	1303/02/11	Selva 1302 Caixa 2, lligall 6
ven	un censal amb garantia especial sobre la meitat de tots els drets i béns que té el matrimoni. La pensió a satisfer és de 10 sous	100 sous	1305/01/30	Selva 1303-1305 Caixa 2, lligall 7
ven	un tros de terra a la Selva que fa cens a Andreu Miquel	31 sous	1305/03/18	Selva 1303-1305 Caixa 2, lligall 7
ven	retorn de l'usdefruit d'un hort a terme de la Selva, quadra divendres, pel qual pgaven 10 sous anuals	50 sous	1306/04/18	Selva 1305-1306 Caixa 2, lligall 8
ven	una ferrada d'aigua corresponent a l'hort anterior	30 sous	1306/04/18	Selva 1305-1306 Caixa 2, lligall 8

Amb tot, aquesta família encara gaudeix d'un cert equilibri econòmic que li permet tot i anant desprenent-se de tinences o venent censals, sotsestablir-se en altres terres, creiem que per tal d'intentar garantir els mínims necessaris per a l'alimentació del grup familiar. Així se sotestableixen en un hort el 28 d'agost de 1034¹⁴⁶¹ i en un tros de vinya el 29 d'agost de 1305¹⁴⁶².

2.3.3. Bernarda, filla de Ramon Sartor

Altres exemples de situacions d'empobriment entre les famílies pageses també els podem trobar a partir de la situació en que romanen les dones que sobreviuen a la mort del seu

¹⁴⁶⁰ Selva del Camp 1307-1308, caixa 3, lligall 9 (1307, setembre, 15)

¹⁴⁶¹ Selva del Camp 1303-1305, caixa 2, lligall 7

¹⁴⁶² Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8

marit, les quals es veuen obligades a vendre's el patrimoni per tal de fer front als deutes del difunt, el pagament de les llegítimes o els dots, per exemple. O també en el cas dels orfes que es poden trobar en una situació similar. Son famílies que accedeixen al mercat immobiliari per aconseguir prou liquidesa per fer front a situacions concretes de necessitat, com així ho fan constar en algunes situacions. D'entre aquests orfes podem destacar el cas de Bernarda, la filla de Ramon Sartor, ja difunt i l'actuació de Llorenç Forner com a tutor seu. Drant el mes d'agost, de 1308, aquest veí es desprèn de diverses tinences heretades per Bernarda per tal de fer front a deutes diversos i també al dret de la vídua.

Taula 175
Intervenció al mercat de la terra del tutor de Bernarda, filla de Ramon Sartor

Objecte	Preu	Motiu	Data	Referència
un tros de farraginar franc i lliure de cens a horta de la Selva, quadra dimecres	270 sous	deutes	1308/08/31	Selva 1308-1309 Caixa 3, lligall 9
dues ferrades d'aigua corresponents al farraginar anterior	60 sous	deutes	1308/08/31	Selva 1308-1309 Caixa 3, lligall 9
un tros de terra i olivera franc i lliure de cens a la Selva	330 sous	dret vídua	1308/11/14	Selva 1308-1309 Caixa 3, lligall 9
un tros de vinya franc i lliure de cens a la Selva	375 sous	dret vídua	1308/11/14	Selva 1308-1309 Caixa 3, lligall 9
tres quartans de vinya francs i lliures de cens a la Selva	105 sous	dret vídua	1308/11/14	Selva 1308-1309 Caixa 3, lligall 9
el quart que tenia sobre un tros de vinya a la Selva	80 sous	----	1308/11/16	Selva 1308-1309 Caixa 3, lligall 9

Només en l'últim contracte de venda no es fa constar el motiu de l'alienació, però tenint en compte les causes dels documents anteriors és fàcil suposar que es fa atenent la necessitat de disposar diners per atendre al pagament dels deutes i el dret de la vídua. Així mateix, per tal de fer front al pagament del dret de la vídua el tutor de Bernarda ven, el dia 14 de novembre de 1308, una casa a la vila de la Selva que fa cens a Guillem Negre per un import de 110 sous¹⁴⁶³. Estem davant doncs, d'una situació de disminució del patrimoni heretat, que segurament situa Bernarda en una situació social inferior a la que gaudia fins a aquells moments però que no aporta dades suficients per pensar en una clara situació de pobresa.

3. Valls

3.1. Els mercaders drapers

L'escassetat de la documentació vallenca només ens ha facilitat informació relacionada amb l'activitat del mercat semanal vallenc el qual, segons tot sembla indicar, ha de tenir un dinamisme i un volum de negoci prou significatiu ja que els assentaments de reconeixement de deutes sobre vendes realitzades són una constant als llibres de notes vallencs en contrast amb la relativa a altres activitats. No entrarem en aquest apartat a analitzar el grup de mercaders dedicats a la venda d'animals ja que aquests la informació que tenim sobre aquests personatges ja ha estat tractada en l'apartat corresponent a la ramaderia i la seva incidència en altres mercats com el de la terra o l'urbà, no té prou entitat com per poder

¹⁴⁶³ Selva del Camp 1308-1309, caixa3, lligall 9

desenvolupar un capítol particular. Tractarem en canvi, de la segona gran activitat mercantil que es duu a terme en el mercat vallenc, aquella relacionada amb la draperia, la venda de teixits.

Taula 176
Deutes sobre la compra de teixits a les fonts vallenques

Deutor	Població	Creditor	Població	descripció objecte	preu	Data	Llibre notarial
Ferrer Nadal	Reus	Pere Arbós	Valls	dues peces de panis un estor fort i l'altre bru	9 lliures	1304/11/09	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Gerard Rocamora i Jaumeta	Valls	Berenguer Valls	Valls	panorum Francie	33 sous	1304/11/16	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Mateu Vacarises i Barcelona	Valls	Berenguer Valls	Valls	panorum Francie	36 sous	1304/11/16	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Pere Franc	Vic	Pere Ripoll	Valls	per dues peces de panorum de Valls	10 lliures	1304/11/23	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Bertomeu Plomader	Prades	Arnau Donadori	Valls	panorum Vallibus	25 lliures 18 sous 7 diners	1306/08/12	Valls 1306 Caixa 1 lligall 8
Guillem Llor	Montblanc	Pere Ripoll	Valls	panorum breu	311 sous 3 diners	1313/11/30	Valls 1313 Caixa 2 lligall 11
Jaume Ciyes Maria	Valls	Berengur Sanahuja	Valls	panorum Francie	30 sous	1316/06/01	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12a)
Guillem Robert Barchinona	Valls	Guillem Albonar	Valls	panorum Francie	40 sous	1316/06/01	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12a)
Guillem Calaf i Ramoneta	Valls	Guillem Salerno	Valls	brini lini	116 sous	1316/07/31	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Nicolau Guerau i Pere Guerau, fill seu	Valls	Guillem Albornar	Valls	panorum Frnacie	38'5 sous	1316/08/04	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Pericó Caorç	Valls	Bertomeu Ripoll, Guillem Gassol i Pere Montserrat	Valls	lini ex pacati	500 sous	1316/08/12	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Elisenda, vídua de Berenguer Mateu i fill Guillem	Valls	Berenguer Sanahuja	Valls	panorum Francie	20 sous	1316/08/12	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Bernat Segarra Guillem Huguët	Valls	Berenguer Sanahuja	Valls	panorum Francie	36 sous	1316/08/21	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)

Deutor	Població	Creditor	Població	descripció objecte	preu	Data	Llibre notarial
Bernat Cilici i Blanca	Valls	Guillem Sanahuja	Valls	panorum Francies	24 sous	1316/08/23	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Arnau Pastor	Riudoms	Bernat Fosses	Valls	panyes	15 lliures	1319/09/28	Valls 1319 Caixa 2 lligall 13a)
Pere Cavela i Constaná	Valls	Bernat Alanyà i Arnau i Francesc Alanyà	Montblanc	panorum Francie	98 sous	1321/04/11	Valls 1320-1321 Caixa 1 lligall 5
Berenguer Sanahuja	Valls	Bertomeu Valleles peraire	Puigciritano	panorum l	18 lliures	1321/05/18	Valls 1320-1321 Caixa 1 lligall 5
Guillem Montpou	Valls	Vidal Milà	Valls	panorum Francie	142 sous	1311/05/06	Valls 1311 Caixa 1 lligall 9
Mateu Vila	Valls	Guillem Palmer	Valls	dues peces brunorum blancosos	106 sous 6 diners	1311/05/11	Valls 1311 Caixa 1 lligall 9
Pere Cerdà	Valls	Llorenç Bonaver i Maria	Valls	reconeix que li han abonat els deutes de panorum Francie		1311/05/12	Valls 1311 Caixa 1 lligall 9
Guillem Tarragona i Pere Tarragona, germans de Valls	Valls	Esteve Mayla	Valls	lli	8 lliures	1311/06/22	Valls 1311 Caixa 1 lligall 9
Guillem Montpou	Selva	Guillem Pastor i Bernat ...	Valls	panorum	300 sous	1313/11/23	Valls 1313 caixa 2 lligall 11
Pere Caldilia	Valls	Pere Castelar	Valls	Cuir de vedella	109 sous	1313/12/12	Valls 1313 caixa 2 lligall 11
Guillem Neriola Bertomeu Lanera	Pont d'Armentera	Guillem Çalbonar draper	Valls	panorum	68 sous	1316/05/25	Valls 1316 caixa 2 lligall 12 a)
Pere Solo	Brafi	Guillem...	Valls	panorum Francie		1316/08/28	Valls 1316 caixa 2 lligall 12b)
Romeu Boada	Tallada	Ferrer Lorach	Valls	panorum	25 sous	1320/03/20	Valls 1319-1320 caixa 2 lligall 13b)

La informació relativa al mercat del teixit vallenc, tot i que important, no presenta una especialització comercial respecte als venedors del producte tal i com vam poder comprovar en el mercat ramader, ja que només podem destacar un venedor, Bernat Alanyà que intervé en quatre d'aquests contractes en els quals els compradors reconèixer quedar a deure

diners per la compra dels diferents teixits, majoritàriament el que es denomina com a teixits francesos, però també cuir o lli. Una de les possibles causes pot ser deguda al fet que el producte a vendre no impliqui un preu de venda tan elevat que s'hagi de constituir aquest document de reconeixement de deute i la transacció es faci efectiva en el mateix moment al mercat. Amb tot, aquest tipus de contractes són una font d'informació important ja que, per una banda ens ajuden a conèixer una mica millor la dinàmica del mercat vallenc, on sembla haver una especialització pel que fa al comerç ramader, però on tampoc podem menysprear la venda d'altres productes completament diferents com els teixits. Per altra banda, tot i que la descripció de l'objecte de transacció és somera, sabem que aquest mercat sembla orientar-se cap als "teixits francesos", i finalment, a diferència del comerç ramader, en aquest cas no podem parlar de mercaders especialitzats en aquest tipus de producte perquè la informació continguda a les fonts no és suficient per poder elaborar una hipòtesis en aquest sentit.

C. LA PETITA PAGESIA

Aquest és el grup que pertany al sector de la societat més desfavorit. Són unitats familiars que es poden trobar en el llindegar de l'autoabastiment o fins i tot en un estadi inferior, fet que portarà com a conseqüència l'obligació d'accedir al mercat immobiliari per a desprendre's de les seves tinences amb la finalitat d'aconseguir prou recursos per a garantir l'alimentació dels membres de les seves famílies.

En línies generals, aquestes famílies bàsicament només podran sotsestablir-se en tinences amb càrregues emfitèutiques com ara la satisfacció d'una pensió censal de la qual hauran de fer-se càrrec. I serà el domini útil d'aquestes tinences el que, si la situació econòmica és prou desfavorida, serà posat a la venda en el mercat de la terra per tal de poder garantir ingressos suficients en el si del nucli familiar, almenys per un curt període de temps, de manera que es veuran en la necessitat de cercar noves vies de sosteniment del grup familiar, possiblement llogant-se com a mà d'obra assalariada treballant bàsicament en les terres dels pagesos grassos, aquells que posseeixen més extensió de cultiu de la que realment pot treballar únicament amb els recursos del propi nucli familiar en el qual, els principals membres de la família deixen de treballar les terres directament per dedicar-se a altres activitats.

Justament per l'escassa intervenció en el mercat immobiliari, aquestes unitats familiars són difícils de rastrejar ja que, a més, per poder identificar-los amb claredat necessitaríem tenir accés a informació complementària aportada pels testaments o els inventaris post-mortem, per exemple, o més tardanament, gràcies a la informació continguda en els llibres d'estimes o vàlues. Amb tot, hem realitzat una recerca basada en aquells camperols que només intervenen en el mercat immobiliari, bàsicament el relatiu a les terres de conreu, bé com a venedors de tinences gravades amb cens o sotsestant-se com a tinentes en altres parcel·les.

Així mateix, tampoc considerem que integrin aquest grup social aquells camperols que encara troben compradors per als censals que posen a la venda i, per tant encara poden restar com a tinentes de la propietat. Sembla evident que en aquestes circumstàncies els possibles compradors de censals no s'arriscarien a fer un desemborsament econòmic sobre una venda de la qual podrien tenir dificultats per recuperar una inversió que acostuma a amortitzar-se en un període de temps superior als 10 anys. D'aquesta manera aquest camperolat es veuria abocat al mercat de l'emprèstit, o més ben dit, de la usura, practicada per les diverses comunitats jueves de la zona, tot i que ens plantejem de quina manera podrien fer front al pagament dels interessos generats si no és per la via de la venda de les poques propietats que poden tenir.

Seguint aquestes línies de treball és com hem localitzat famílies com les que veurem a continuació.

1. Alcover

1.1. Joan Mascarell

Els esposos Joan Mascarell i Mansilia, al nostre entendre, constitueixen un exemple clar d'aquell sector de la petita pagesia que intenta mantenir un cert equilibri econòmic amb la seva actuació dins del mercat de la terra, bàsicament amb compra-venda de tinences agrícoles.

Taula 177
Intervenció al mercat del a compra-venda de tinences agràries Joan Mascarell

Contracte	Objecte	Preu	Data	Llibre notarial
Compra	un tros de terra al terme d'Alcover que té per pere i Berenguer Recasens	20 sous	1302/08/09	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
ven	tros de terra al terme del Milà que fa cens a Guillem Cabrer	5 sous	1304/03/08	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Compra	un tros de terra al terme d'alcover per Pascasi Voltor a quint	30 sous	1306/11/13	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
ven	una olivera al terme d'Alcover que té pel paborde sota cens	33 sous	1311/10/17	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
ven	tota la part que tenim en aquell hort que Bernat Dentaler i Elisenda d'Alcover ens van establir a les 11 kal agost 1313	10 sous	1313/09/09	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
ven	una vinya al terme d'Alcover	80 sous	1313/10/31	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
ven	tros de terra i vinya al terme d'Alcover	52 sous	1314/01/13	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117

La venda relativa al tros de terra del terme del Milà té el seu origen en un establiment previ, datat el 11 de novembre de 1303, mitjançant el qual Guillem Cabrer estableix a Joan Mascarell en aquesta tinença a canvi d'una entrada de 12 diners i l'abonament d'una pensió censal de 3 sous per Sant Miquel¹⁴⁶⁴. Aquest és un recurs que el matrimoni també utilitza establint-se el 1315 en una sort de terra amb habitatge al terme d'Alcover a canvi de l'abonament d'una entrada de 15 sous i 5 sous a satisfer per Nadal¹⁴⁶⁵ i també el 1316 quan se sotsestableixen en un tros de terra al terme de l'Albiol, abonant una entrada de 12 diners i fent-se càrrec del cens del paborde a més del cens del titular mitjà, 12 diners a cadascú respectivament¹⁴⁶⁶. Veiem, doncs, una intervenció clarament orientada a anar millorant en la mesura del possible l'economia familiar però sense recursos suficients com per poder adquirir propietats en domini ple o almenys franques i lliures de cens.

Pel que fa al mercat dels habitatges, sembla clar que només intervenen en casos de necessitat de vivenda com així ho sembla demostrar l'únic contracte localitzat sobre el tema

¹⁴⁶⁴ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115

¹⁴⁶⁵ Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1315, març, 15)

¹⁴⁶⁶ Alcover 1316-1317, caixa 8, lligall 120 (1316, novembre, 21)

que és la compra del domini útil sobre un habitatge sobre el qual manté el domini directe la Capellania de Nicolau Fabregat per un import de 20 sous¹⁴⁶⁷.

1.2. Guillem Barral

El matrimoni format per Guillem Barral i Elisenda constitueixen un exemple similar a l'anterior amb clara intervenció preferentment en el mercat de la compra-venda del domini útil d'agrers per intentar mantenir estabilitzada la precària economia familiar d'aquest sector de la població.

Taula 178
Intervenció al mercat del a compra-venda de tinences agràries Guillem Barral

Contracte	Objecte	Preu	Data	Llibre notarial
Compra	un tros de terra i vinya que és al terme d'alcover, lloc nomenat Prat que fa cens a Pascasi Voltor	60 sous	1306/12/08	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Compra	un hort al terme d'Alcover que té per Pere almany sota cens a pagar per Carnaval	35 sous	1311/09/16	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Ven	un hort a terme d'Alcover que té per Pascasi Voltor sota cens	20 sous	1311/27/05	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Compra	una vinya al terme d'Alcover que té per Berenguer Recasens	80 sous	1313/10/31	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Ven	tres quarterades de terra al terme d'Alcover que fa cens a Guillem vives	20 sous	1313/11/25	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Compra	tros de terra i vinya al terme d'Alcover que té per Berenguer Recasens	52 sous	1314/01/13	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Ven	un hort a terme d'alcover a horta nomenada de na alballa ho tenim per pere Alemany	50 sous	1316/01/12	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Ven	una vinya a terme d'Alcover que fa cens a Berenguer Recasens	100 sous	1316/07/04	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119

La compra i la venda de la vinya el domini directe del qual és de Berenguer Recasens tenen com a objecte la mateixa tinença, de la mateixa manera que la compra i la venda de l'hort que fa cens a Pere Alemany, fet que demostra de nou com els camperols utilitzen el domini útil de les tinences com a moneda de canvi per a mantenir l'estabilitat econòmica de la unitat familiar. Així mateix, la intervenció en el mercat de la terra es completa amb l'establiment d'aquest matrimoni en dues tinences. La primera relativa a un hort al terme d'Alcover pel qual satisfaran una entrada de 6 diners i una pensió censal de 4 sous a Borràs Puig¹⁴⁶⁸. I la segona que fa referència a tres quarterades de terra al mas d'en Puig pel qual acorden abonar una entrada de 7 sous i una pensió anual de 6 sous¹⁴⁶⁹. Així mateix els establiment, posen com a condició l'impediment de dimitir de la tinença abans de 4 anys, fet aquest que ve a demostrar la volubilitat d'aquest grup social.

¹⁴⁶⁷ Alcover 1302-1305, caixa7, lligall 115 (1305, maig, 29)

¹⁴⁶⁸ Alcover 1298-1300, caixa 7, lligall 14 (1300, febrer, 14)

¹⁴⁶⁹ Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1315, desembre, 1)

Per altra banda, com en el cas anterior comprovem com aquests grups familiars únicament intervenen en el mercat immobiliari urbà simplement amb la finalitat de vendre o comprar un habitatge que els serveixi de vivenda familiar. Aquest seria el cas de la compra del domini útil d'un habitatge que satisfà un cens anual de 8,5 sous a Pericó Voltor, per un import de 60 sous¹⁴⁷⁰. Finalment sabem que aquest matrimoni també està identificat en el camp ramader, encara que tot indica que ha de tractar-se d'una activitat ocasional ja que només sabem d'un contracte de comanda ramadera mitjançant el qual acorden amb Miquel Cerdà la cura d'un ramat de 20 ovelles i dues cabres estimades en 110 sous¹⁴⁷¹.

1.3. Pere Vinyet

El matrimoni format per Pere Vinyet i Romia són un altre exemple de petitat pagesia que manté una certa estabilitat econòmica però que a diferència de les anteriors sembla tenir un nivell lleugerament superior pel que fa als seus ingressos ja que es pot permetre alguna compra d'immoble franc i a més pot recórrer al crèdit en el camp dels revessejats, encara que aquest és un fet aïllat. Bàsicament, però intervé en el camp de la compra-venda de tinences agrícoles.

Taula 179
Intervenció al mercat del a compra-venda de tinences agràries Pere Vinyet

Contracte	Objecte	Preu	Data	Llibre notarial
Ven	un tros de terra plantat i per plantar a terme d'alcover que fa cens a hereus de pericó Puig per Nadal	60 sous	1313/11/26	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Ven	un tros de terra al terme de Mas de l'Ardiaca que fa cens a l'Ardiaca	40 osus	1313/12/02	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Compra	domos amb corral a Alcover pels hereus de Pericó Puig	130 sous	1314/09/12	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Compra	un tros de vinya i terra plantat i per plantar que té per Pericó Voltor	5 sous	1315/05/26	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Compra	un tros de terra al terme d'alcover	30 sous	1316/02/18	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Ven	un hort a terme d'Alcover	400 sous	1316/04/12	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119

Aquestes compres es completen amb l'entrada al domini útil d'altre tinences com a tinents mitjançant la constitució d'establiments o sotestabliments. Són en concret tres instruments més; un hort al terme d'Alcover pel qual abona una entada de 12 sous i ha de satisfer un cens també de 12 sous anual¹⁴⁷²; un tros de terra al terme de l'Albiol amb una entrada de

¹⁴⁷⁰ Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1315, maig, 6)

¹⁴⁷¹ Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1314, novembre, 20)

¹⁴⁷² Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1316, juliol, 21)

12 diners i un cens de 3 sous¹⁴⁷³; i, finalment, un tros de terra al terme d'Alcover pel qual pagaran una entrada d'11 sous i satisfaran una pensió censal de 5 sous per Nadal¹⁴⁷⁴.

Aquesta intervenció al mercat es completa amb la compra d'un immoble urbà, franca a Alcovr per un import de 250 sous¹⁴⁷⁵ i la venda d'un revessejat dos mesos després sobre aquest habitatge, per un import de 106 sous i l'obligació de satisfer 5 sous de pensió censal¹⁴⁷⁶, probablement per les dificultats per a fer front al desemborsament de l'import de la compra de la casa.

1.4. Altres grups familiars

Les famílies anteriors, integrades en el grup de la petita pagesia, formen part del subgrup de famílies que van subsistint comprant i venent tinences en domini útil, segons les circumstàncies del grup familiar en cada moment. Hi ha però tot un grup de famílies en el qual s'integren aquelles persones empobrides que ja comencen a estar sota el llindar de la pobresa i que han de recórrer a la venda del poc que els queda a causa de la situació de necessitat. En aquest grup podríem situar:

- Joan Tomàs, una persona que intervé sol al mercat de la terra, en tres ocasions molt properes en el temps. En la primera d'elles aliena el domini útil d'un hort per un import d'11 sous¹⁴⁷⁷, en la segona, ven quatre collites sobre un tros de terra i vinya per un import de 90 sous¹⁴⁷⁸, és a dir, compromet els beneficis d'un agrer durant 4 anys i finalment aliena el domini útil sobre un hort per 55 sous ja reconeixent que ho fa per ingent necessitat¹⁴⁷⁹.
- Ferrer Siurana, un vidu que, com a tutor dels seus fills, es veu en l'obligació de vendre un revessejat comprat pels germans Pere i Berenguer Recasens de Tarragona, sobre una casa i corral contigu a la vila d'Alcover per un import de 50 sous i un cens de 3 sous. Ho fa per ingent necessitat i és la seva única intervenció al mercat immobiliari, de manera que entenem que possiblement es tracta d'un grup familiar que es pot llogar com a mà d'obra assalariada.

També poden incloure els casos de famílies en les quals s'han de fer front als deutes acumulats. Aquí podríem incloure la venda del domini útil d'un tros de vinya al terme de la Selva que ha de portar a terme Berenguer Mulner com a procurador dels béns dels fills del

¹⁴⁷³ Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1316, agot, 23)

¹⁴⁷⁴ Alcover 1319-1321, caixa 10, lligall 123 (1319, novembre, 26)

¹⁴⁷⁵ Alcover 1313-1314, caixa 8, lligall 117 (1313, setembre, 10)

¹⁴⁷⁶ Alcover 1313-1314, caixa 8 lligall 17 (1313, novembre, 15)

¹⁴⁷⁷ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1303, desembre, 2)

¹⁴⁷⁸ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1304, gener, 5)

¹⁴⁷⁹ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1304, febrer, 1)

difunt Pere Grau. L'import de de l'alienació és de 105 sous i ho fa a causa dels molts deutes¹⁴⁸⁰. Finalment, també en el grup de les vídues, un grup familiar que en línies generals es veu empobrit amb el decés del cap de família, sobretot si els fills són petits trobem algun exemple com és el de Llorença, vídua de Pere Andoni, que el 1303 ven el domini útil sobre un hort a l'horta d'Alcover per un import de 35 sous i a les afrontacions del qual consta que hi ha un altre hort a nom del seu difunt espòs¹⁴⁸¹.. Aquesta segona tinença, que té en domini útil és la que esveu obligada a vendre el 1311 per 36 sous a causa de la penúria i necessitat en què es troba¹⁴⁸².

2. La Selva del Camp

2.1. Pere Fàbrega

Aquest selvatà, casat amb Margarida, intervé en el mercat de la terra en cinc ocasions entre 1031 i 1319 la majoria d'elles per alienar tinençes gravades amb cens.

Taula 180
Intervenció al mercat del a compra-venda de tinençes agràries Pere Fàbrega

Contracte	Objecte	Preu	Data	Referència
ven	un tros de vinya plantat al terme de la Selva que fa quart al fill de Ramon Mallola	33 sous	1301/02/19	Selva1299-1300 Caixa 1, lligall 4
ven	un tros de terra i vinya gravat amb cens al terme de la Selva	44 sous	1312/02/21	Selva 1311-1313 Caixa 4, lligall 14
ven	un tros de vinya al terme de la Selva que fa cens a Arnau Gibot	150 sous	1314/02/25	Selva1313-1314 Caixa 4, lligall 15
Compra	Un tros de terra al terme de la Selva que fa cens a Elisenda Vilanova	6 sous	1316/10/05	Selva 1316-1317 Caixa 4, lligall 16
Ven	dues quarterades de terra al terme del Burquet sota cens d'Esteve Cogull	40 sous	1319/08/27	Selva1319-1320 Caixa 5, lligall 17

Algunes d'aquestes vendes de domini útil tenen un origen en sotsestabliments previs. Aquest és el cas, per exemple de la realitzada el 1319, correspon a un sotsestabliment atorgar per Esteve Cogull al matrimoni el 4 de febrer de 1317¹⁴⁸³. Així mateix, sabem que Pere Mallola i la seva dona, de Vilallonga estableixen a Pere Fàbrega i la seva dona en un tros de terra erm al terme de la Selva del Camp amb la condició de plantar-ho abans de tres anys¹⁴⁸⁴, les afrontacions del qual coincideixen en part amb el tros de vinya plantat alienat el 1301. Finalment, sabem que el matrimoni arrenda un tros de terra el 23 de setembre de 1305 amb la condició de plantar-ho de vinya i per un període de 7 anys¹⁴⁸⁵.

¹⁴⁸⁰ Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1315, abril, 4)

¹⁴⁸¹ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115 (1303, octubre, 6)

¹⁴⁸² Alcover 1306-1311, caixa 7, lligall 116 (1311, agost, 8)

¹⁴⁸³ Selva del Camp 1316-1317, caixa 4, lligall 16

¹⁴⁸⁴ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4

¹⁴⁸⁵ Selva del Camp 1305-1306, caixa 2, lligall 8

Pel que fa al mercat immobiliari urbà, les necessitats familiars sembla que queden cobertes amb la compra del domini útil d'un habitatge per un import de 20 sous i pel qual hauran de satisfer una pensió anual de 10 sous que ja estava establerta prèviament¹⁴⁸⁶.

2.2. Guillem Liya

El matrimoni format per Guillem Liya i Maria presenten dades similars a l'anterior ja que són titulars del domini útil de quatre tinences agrícoles que alienen entre 1301 i 1312, havent entrat en la possessió del domini útil de dues d'elles mitjançant la constitució d'un sotsestabliment, encara que també entren en possessió d'altres dominis útils actuant com a compradors en aquest mercat.

Taula 181
Intervenció al mercat de compra-venda de tinences de Guillem Liya

Contracte	Objecte	Preu	Data	Referència
Compra	Un tros de terra i vinya per Gaufred Voltor a quart	10 sous	1301/08/01	Selva 1301-1302 Caixa 2, lligall 5
ven	un tros de terra al terme de la Selva, al mas que fou de Pericó Vallcurva i en aquest moment és de Domina Gentila i que fa quart a Gaufred Voltor	21 sous	1301/09/14	Selva 1301-1302 Caixa 2, lligall 5
ven	un tros de terra i vinya al terme de la Selva que fa cens a Bernat Aluder	40 sous	1304/11/02	Selva 1303-1305 Caixa 2, lligall 7
Compra	Un tros de terra i vinya a la Selva que fa cens a Andreu Miquel	6 diners	1306/04/18	Selva 1305-1306 Caixa 2, lligall 8
Compra	Un tros de terra i vinya a a Selva que fa cens a Vidal Forner	8 sous	1310/10/25	Selva 1310 Caixa 4, lligall 13
ven	un tros de vinya al terme de la Selva sota cens de Ramon Bertran	3 sous	1311/02/16	Selva 1309-1311 Caixa 3, lligall 13
ven	un tros de vinya al terme de la Selva sota cens	28 sous	1312/01/24	Selva 1311-1313 Caixa 4, lligall 14

La compra i l'alienació corresponents a 1301 són sobre una mateixa tinença tal i com podem comprovar gràcies al fet que les afrontacions coincideixen. Per una altra banda, la venda datada el 1304 es correspon al sotsestabliment atorgat per Bernat Aluder a aquest matrimoni. És una tinença que ja tenia establerta la part proporcional d'una pensió censal global de 6 sous a Ramon Taberner i de la qual els correspon el pagament de 2 sous més els 10 corresponents al propi Bernat Aluder (com veiem una gradació de dominis)¹⁴⁸⁷.

Finalment, tenim coneixement de dos sotsestabliments més. En el primer d'ells Guillem Liya és sotsestablert a un tros de terra al terme de la Selva el 28 d'agost de 1310 per Elisenda, la vídua de Ferrer Vilanova i Berenguer Montoliu, tutor dels seus fills¹⁴⁸⁸. I en el segon, datat el 24 de març de 1317, el matrimoni és sotsestablert en un tros de vinya al terme de la Selva

¹⁴⁸⁶ Selva del Camp 1299-1300, caixa 1, lligall 4 (1300, febrer, 23)

¹⁴⁸⁷ Selva del Camp 1302, caixa 2, lligall 6

¹⁴⁸⁸ Selva del Camp 1310, caixa 4, lligall 13

pels esposos Ramon Abella i Guillemona, a canvi de la satisfacció d'una entrada de 12 diners i una pensió censal de 5 sous¹⁴⁸⁹.

2.3. Altres grups familiars

Aquests grups familiars són difícils d'identificar a les fonts justament perquè la seva posició econòmica no els fa visibles en no poder intervenir assíduament en el mercat immobiliari en general. Amb tot, creiem que altres casos similars als anteriors els podem trobar en matrimonis com Bernat Codi i Elisenda o bé Ramon Rovelat i Gerarda, amb pautes de comportament similars a les dels grups anteriors.

Tanmateix, és un grup molt heterogeni on se situen casos de grups familiars que es troben clarament per sota del llindar de l'autoabastiment, fet que fan constar en alguns dels documents d'alienacions. Així:

- Joan Ferriol, ven el 23 de març de 1305, a la seva filla Saurina, vídua de Berenguer Pere, un tros de terra franc i lliure de cens al terme de la Selva, per un import de 30 sous. En ell fa constar que es troba en una situació de fam¹⁴⁹⁰.
- El 24 de gener de 1303, Guillerma, vídua de Guillem Managuerra, transfereix a Pere Vilarodona i la seva dona Maria, un tros de farraginar amb una ferrada d'aigua, situat a l'horta de la Selva del Camp per un import de 140 sous, mencionant explícitament que es troba en una situació de fam, pobresa, senectut i que a més no té cap altre bé¹⁴⁹¹.
- Finalment, un altre exemple el trobem en la venda d'un habitatge realitzada el 24 d'octubre de 1308 per Ramon Massó en favor de Guillerma, vídua de Simó Gavela per un import de 200 sous. El motiu de la venda és la situació de fam en què es troba el venedor¹⁴⁹².

Finalment volem concloure aquest apartat fent referència també a les diferents alienacions que duen a terme vídues que es troben en situació de necessitat i amb l'obligació de fer front als deutes deixats pels seus cònjuges difunts. En aquest cas, però es menciona una situació personal propera a la indigència, és més es fa difícil situar les faílles en un o altre grup socials, però el que sí que sembla evident és que la desaparició del cap de família, en ocasions les deixa en una situació de pobresa difícil d'afrontar. Es tracta de:

- Ramona, vídua de Gener Bartolo i els seus fills que venen el dia 13 de juliol de 1319, un tros de vinya i terra plantada al terme de la Selva del Camp sota cens. Els compradors

¹⁴⁸⁹ Selva del Camp 1316-1317, caixa 4, lligall 16

¹⁴⁹⁰ Selva del Camp 1303-1305, caixa 2, lligall 7

¹⁴⁹¹ Selva del Camp 1303-1305, caixa 2, lligall 7

¹⁴⁹² Selva del Camp 1308-1309, caixa 3, lligall 10

són Arnau Peironet i la seva dona Ramona i l'import de la venda, 150 sous es destina a pagar els deutes del seu difunt marit als jueus¹⁴⁹³.

- Arnalda, vídua de Ponça Gavalda, que ven a Pere Ventura un tros de vinya franci i lliure de cens al tere selvatà per un import de 350 sous per tal de poder fer front als deute que té contrets amb Yucef de Tolosa, jueu¹⁴⁹⁴
- Ramona, vídua de Pere Peironet, que ven el 24 de novembre de 1308 un tros de vinya franc i lliure de cens a la Selva del Camp, per un import de 40 sous, i ho fa per fer front a una situació de necessitat¹⁴⁹⁵
- O finalment, Ramona, vídua d'Arnau Alari, que el dia 16 de març de 1302, ven a Mascaró Jonqueres i la seva dona un tros de vinya a la Selva del Camp que fa quart al fill dels compradors. El preu de la venda és de 400 sous i ho fa a causa dels molts deutes que té amb creditors cristians, jueus i sarraïns, així com satisfer 100 sous de dot de la seva filla¹⁴⁹⁶.

Com ja hem anat indicant les dades de què disposem són escasses i sobre un període de temps relativament curt, els primers anys del segle XIV, fet que té com a conseqüència una dificultat afegida en el moment d'intentar establir amb certesa quines d'aquestes famílies poden arribar a estar en una situació d'empobriment tan gran que fins i tot arribin a desaparèixer dels llibres notariais ja que passarien a engrossir les files de marginats sense possibilitat d'accés al mercat de la terra i per tant la seva existència a partir d'aquesta via. Mentre els podem tenir documentats al llarg dels anys, entenem que, tot i la seva situació d'empobriment, encara poden llogar-se com a mà d'obra assalariada per a d'altres veïns i anar subsistint amb la possessió, a més d'algun domini útil sobre el qual treballar i intentar treure algun benefici, encara que aquest es redueixi a abastir l'aliment mínim necessari per a la supervivència del nucli familiar.

¹⁴⁹³ Selva del Camp 1319-1320, caixa 5, lligall 17

¹⁴⁹⁴ Selva del Camp, 1311-1313, caixa 4, lligall 14

¹⁴⁹⁵ Selva del Camp 1308-1309, caixa 3, lligall 10

¹⁴⁹⁶ Selva del Camp 1301-1302, caixa 2, lligall 5

D. EL COL·LECTIU SEGREGAT. LES COMUNITATS JUEVES

Els calls jueus, comunitats que estaven sota jurisdicció reial vivien agrupades en els nuclis de població formant els seus propis barris, d'acord amb les disposicions primer del papat i posteriorment de la monarquia catalana. Tanmateix, només aquelles comunitats amb prou membres podien constituir-se en aljama, és a dir, podien gaudir d'una organització autònoma, amb institucions i equipaments propis ja que la majoria d'elles eren petits assentament d'un nombre molt reduït de famílies dins de cada vila. Eren veïns, doncs, que per acudir a la sinagoga o bé enterrar els seus difunts havien de desplaçar-se fins a l'aljama més propera. Aquest últim seria el cas de la Selva del Camp i també d'Alcover. En canvi, Valls amb un assentament jueu ja d'una certa entitat, havia passat de ser call a aljama.

En el si d'aquestes comunitats, quan el nombre de veïns és suficient per comprovar-ho, es pot observar com es reconstrueixen els mateixos esquemes que a les comunitats cristianes estudiades. Així, tot i que els jueus també gaudeixen de la mateixa condició jurídica, hi ha diferències socials respecte els uns i els altres com a conseqüència del seu grau d'enriquiment, de manera que el sector més privilegiat serà qui controlarà el govern de la comunitat, amb la concentració dels càrrecs de govern en unes poques famílies, mentre que la resta de la comunitat se situarà social i econòmicament en un nivell diferent i, en ocasions possiblement marginat dins del si de la pròpia comunitat¹⁴⁹⁷. Així ateuix, de manera general s'accepta, i així ho permeten veure sobretot les fonts relatives a Alcover i Vals d'èpoques posteriors, que els jueus, que difícilment accedien al mercat de la terra, es podien dedicar a oficis com la medicina, l'orfebreria, o el comerç. A les nostres fonts, però, els identifiquem bàsicament com a prestamistes d'aquells veïns cristians que es veuen obligats a accedir al mercat del crèdit.

1. La Selva del Camp

Així, en el cas de la Selva del Camp, el coneixement d'aquest tipus de mercat és el que ens ha permès entendre que la comunitat jueva establerta a la vila havia de ser molt reduïda, possiblement composta només de tres o quatre famílies ja que si observem les dades inserides a la taula 88 de l'annex, i extretes només dels llibres de notes selvatans per a poder comprovar el tipus de mercat real, més del 71% dels jueus creditors provenen de Tarragona ciutat, mentre que els jueus que s'identifiquem com residents a la població selvatana són només Mosse Mair, clarament dedicat a aquesta activitat amb 15 contractes, i Astruch Rovelat, que només intervé en un d'ells i finalment Samuel Benvenist, que intervé indirectament ja que els tractes els realitza el jueu tarragoní Abaham Jacob. Respecte a les poblacions veïnes com Alcover i Valls, val a dir que no hem identificat cap membre de les respectives comunitats jueves com a prestamistes dels selvatans. Sí que trobem en canvi, jueus provinents de Barcelona, Montblanc o Falset, tot i que en general intervenint com a procuradors de familiars o amics. Finalment, pel que fa als prestamistes

¹⁴⁹⁷ FERRAN GARCIA-OLIVER, «Les marginacions del call», p.56-57

tarragonins, n'identifiquem una veintena, dels quals destaquem Samuel Saporta i Vidal Prats que concentren gairebé la meitat dels contractes dels tarragonins.

Aquests préstecs, l'interès dels quals està establert a raó de 4 diners per lliura (el 20%), també ens permeten comprovar aspectes singulars com són, per exemple el fet que els jurats selvatans, Jaume Ferrer i Ramon Gordó es veuen obligats a recórrer a aquest sistema per a poder fer front a la talla del mes de febrer de 1309 que s'ha de fer sobre la vila (en aquest sentit, és un jueu selvatà, Astruch Rovelat, en la seva única intervenció, qui els fa el préstec¹⁴⁹⁸), o bé uns cristians fent un préstec a un jueu. En aquest últim cas es tracta de Ramon Manganell, un dels personatges integrats dins del sector social privilegiat de la Selva del Camp el qual, juntament amb Pericó Valirana, presta 100 sous a Perfet Isaac jueu de Tarragona¹⁴⁹⁹.

Finalment, tot i que l'accés a aquest tipus de mercat sembla un fet usual entre els selvatans, també sembla clar que s'evita en la mesura del possible reflectir els acords de deute en els llibres de notes, ja que poc més del 17% del total d'instruments són relatius a reconeixements d'endeutament, mentre que la resta ho són sobre reconeixements que fan els jueus sobre l'abonament de tot o part del deute. Els factors que poden provocar aquesta actitud poden ser diversos i, com és habitual, les fonts no els esmenten. Creiem, per una banda que probablement la prohibició cristiana a exercir aquest tipus d'activitats i el refús que el fet de recórrer a aquest mercat, encara que fos com a deutor, podia provocar pel fet d'haver d'entrar en tractes amb la comunitat jueva pot ser un d'aquests factors. Amb tot també ens inclinem per establir una segona hipòtesi relacionada amb el fet que la majoria dels deutors provenen de Tarragona, de manera que és possible que el circuit establert en aquest cas seria que els selvatans es desplacen a la ciutat per tal de formalitzar els acords de préstec, mentre que són els jueus els que es desplacen a la Selva del Camp per poder cobrar els diners prestats més els interessos. Així mateix, també ens plantejem l'interrogant que com els selvatans intervenen en el mercat de préstec de les poblacions veïnes, aspecte aquest que esperem resoldre tot seguit.

2. Alcover

Com ja hem mencionat en tractar el traçat urbanístic d'Alcover, es dona per cert que hi ha existit un assentament concentrat en un sector de la vila i que les jueus que hi vivien, exercien diferents oficis relacionats amb la plateria, com per exemple la mercaderia, l'orfebreria relacionada amb la plata, o indústries relatives al vestit i el calçat¹⁵⁰⁰. Tanmateix, encara que Diego Bertran parla obertament d'una aljama alcoverenca, coincidim amb l'opinió de Gabriel Secall Güell, que afirma que la comunitat alcoverenca no assolirà mai

¹⁴⁹⁸ Selva del Camp 1308-1309, cixa 3, lligall 10 (1309, febrer,8)

¹⁴⁹⁹ Selva del Camp 1311-1313, caixa 4, lligall 14 (1311, octubre 26)

¹⁵⁰⁰ BERTRAN, «Noticia històrica sobre los judios en Alcover», p. 13-14

aquesta condició¹⁵⁰¹ que la comunitat resident en aquesta vila gaudís d'aquesta entitat. Amb tot, les notícies documentals inserides en els llibres de notes del segle XIII, que s'inicien el 1228 ja confirmen l'establiment de famílies jueves a la vila, tot i que no sembla que fos amb la quantitat necessària per a formar una comunitat almenys activa des del punt de vista econòmic, ja que, tot i que en els llibres precedents sí que es troba informació relativa a aquests personatge, d'acord amb Gabriel Secall el manual dels anys 1284-1289 només menciona l'activitat de jueus provinents de Tarragona, fet que també es reproduïx en el llibre corresponent a 1291-1292, on tot i trobar jueus veïns d'Alcover, la majoria dels contractes tenen com a part jueus de Tarragona, i també de Montblanc o Vilafranca del Penedès¹⁵⁰².

Així mateix, tot i la diversitat d'oficis mencionats per Dídac Bertran i l'activitat mercantil a què fa referència Gabriel Secall, que realment creiem que és una manera d'evitar referir-se a l'activitat prestamista, el cert és que les notícies que hem documentat sobre la comunitat jueva d'Alcover es redueixen pràcticament al mercat del crèdit. Això és el que es desprèn del fet que només hem identificat un contracte, curiosament relatiu al mercat de la terra en el qual intervé una família jueva alcoverenca. Es tracta de Vidal Cap i la seva dona Ester, que venen a Guillem Cabot i la seva dona, d'Alcover, el domini útil sobre un tros de vinya a Alcover, per un import de 150 sous. Els drets emfitèutics són de la Capellania de l'església de Santa Clara de Tarragona que percep 6,5 sous de cens¹⁵⁰³.

Respecte al mercat de crèdit pròpiament dit (vegeu taula 89 de l'annex) que es desenvolupa a Alcover i del qual tenim testimoni mitjançant els assentaments inserits en els llibres de notes alcoverencs, tornem a veure com, pel que fa a la part deutora, aquest és un mercat marcadament local on gairebé el 83% dels documents tenen a veïns d'Alcover com a deutors, mentre que el poc més del 17% restant fan referència a veïns de la parròquia (entesa com a terme administratiu) d'Alcover, com ara el Mas de l'Ardiaca, Samuntà, Mas Moreta o Fornells, o bé llocs com Bornetorn que tenen part del terme sota la parròquia d'Alcover i l'altra part sota la parròquia de l'Albiol.

Pel que fa a la població de la Selva del Camp, observem un petit nombre de documents, que constitueixen poc més del 3% del total en els quals diferents selvatans reconeixen haver diners en préstec de mans d'un jueu alcoverenc, en tots els casos Mosse Satorra excepte en un en què el creditor és Caravida Satorra. Aquest grup de contractes, a un any i a un 20% d'interès clarament reflectit en expressions com "deuen 125 sous més 25 sous a un any" o bé "100 sous més 20 sous de lucre a un any". Aquests contractes, però es concentren només entre el 24 de febrer de 1314 i el 20 de febrer de 1315, en un únic llibre notarial, el relatiu justament a 1314-1315, fet del qual desconeixem el motiu ja que durant aquest període de temps també hi ha instruments inserits als llibres selvatans. L'existència

¹⁵⁰¹ GABRIEL SECALL GÜELL «Les jueries medievals tarragonines», p. 121

¹⁵⁰² *IBIDEM*, p. 124

¹⁵⁰³ Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1315, agost, 24)

d'aquests instruments sembla confirmar, així mateix, la nostra hipòtesi que els selvatans acostumen a desplaçar-se als llocs de residència dels prestamistes per accedir a aquest tipus de mercat, possiblement per l'escassetat de famílies jueves selvatanes, tot i que continuem plantejant-nos l'interrogant sobre la raó per la qual es desplacen preferentment a Tarragona, podent obtenir recursos d'altres poblacions més properes.

Els alcoverencs, en canvi, insereixen als llibres de notes tant reconeixement de deutes com la seva condonació en haver retornat l'import prestat més l'interès. De fet, la tendència és completament a l'inrevés ja que aquí trobem com més del 88% dels documents ho són a causa de l'endeutament. No creiem que en aquest cas hi hagi problemes per pagar aquests préstecs perquè llavors els indicis de subhastes o vendes d'immobles per abonar els préstecs als jueus haurien de ser més abundants del que realment són. Ens plantegem, doncs, una altra possibilitat, que en aquest el circuit de cobrament del deute per part dels jueus sigui diferent i siguin els propis alcoverencs els que es desplacin per satisfer l'import degut i llavors l'anotació s'insereixi al llibre de notes corresponent al lloc de residència d'aquests jueus. És una hipòtesi, però que ha de restar oberta a l'espera de poder comprovar si l'apunt corresponent s'ha conservat en els llibres notariais de les notaries de ciutats com Tarragona o viles com Valls i Montblanc.

Pel que fa a la procedència dels creditors, en gairebé el 35% de les ocasions són membres del veïnat alcoverenc, encara que són un petit nombre de veïns que correspondrien potser a sis caps de família:

- Bonadona, vídua de David Bolax
- Caravida Satorra¹⁵⁰⁴
- Ester, esposa de Vidal Cap
- Mosse Satorra¹⁵⁰⁵
- Salomó Bonafós
- Vidal Cap
- Vidal Crespí.

Aquest fet seria coincident amb l'opinió de Gabriel Secall que calcula que poden ser unes cinc famílies les residents a Alcover en aquest període de temps i que mai arribaren a superar el total de sis¹⁵⁰⁶.

De la resta de creditors, novament la majoria, més d'un 40%, com en el cas selvatà, provenen de Tarragona. En canvi, els veïns de les aljames de Valls apenes se situen a tocar del 3% i la de Montblanc poc més del 5%. Així mateix, també identifiquem jueus procedents de poblacions més llunyanes com ara Vilafranca. Pel que fa als jueus

¹⁵⁰⁴ D'acord amb SECALL, «Les jueries medievals tarragonines», p. 126-127, aquest jueu i el seu germà Mosse Satorra s'instal·len a Montblanc, on està documentat el 3 d'abril de 1316.

¹⁵⁰⁵ *IBIDEM*, p. 127. Aquest jueu es trasllada a viure a Montblanc el setembre de 1315, on morirà un any després.

¹⁵⁰⁶ *IBIDEM*, p. 125-126

tarragonins pròpiament dits, no són coincidents en cap cas amb els que trobem intervenint en el mercat del crèdit selvatà. Només Abraham Jacob és identificat en dos contractes, però actuant com a procurador de Samuel Benvenist, jueu selvatà. Els veïns d'aquesta aljama que acumulen més instruments notariais a l'escrivania alcoverenca són Isaac Rouen i la seva dona Cimfa, el conjunt de documents dels quals són creditors supera el 23% del total dels tarragonins, i Prohom Provençal, que arriba a acumular el 25% del total de contractes que afecta a tarragonins.

També en aquests documents, tot i que curts i precisos també informen sobre aspectes singulars com per exemple el fet que el clergat accedeix a aquest mercat com a deutors, tal i com ho demostra la presència del rector de Vilallonga, Romeu Giner¹⁵⁰⁷ o un presbíter de Santa Coloma, Pere Autani¹⁵⁰⁸. Així mateix, també localitzem casos en que el préstec no es fa pel període d'un any sinó inferior ja que s'indica la festivitat religiosa en la qual s'ha de fer el retorn. Aquest és el cas, per exemple d'un préstec de 66 sous que s'ha de pagar per Sant Andreu tot i que la data de l'instrument és de 27 de gener de 1305¹⁵⁰⁹, o bé un altre préstec, aquest cop de 62 sous a tornar per Tots Sants, formalitzat el 30 d'abril de 1034¹⁵¹⁰, o finalment el préstec de 90 sous inserit al llibre notarial el 19 de juliol de 1302, fent constar que per la festa de Tots Sants, el deutor tornarà 94 sous¹⁵¹¹. Per altra banda, també en aquesta ocasió trobem el cas d'un jueu, Mosse Satorra que reconeix deure 30 lliures a Ferreró Cerdà, que les hi ha prestat¹⁵¹². En aquest cas, com en el selvatà, no es fa menció del possible interès a percebre ja que, recordem que l'actuació com a prestamistes estava prohibida per als cristians. Així mateix, també els jueus presten diners sense lucre. Així ho podem veure en el reconeixement de deute datat el 2 d'abril de 1032, que té per objecte 60 sous tornar per Nadal sense lucre. Els deutors són la família formada per Berenguer Sartor, la seva dona Romia, la seva filla Ramoneta i un parent presbíter anomenat Berenguer Sartor i el creditor el jueu Salomó Bonafos d'Alcover¹⁵¹³, en la seva única intervenció en aquest tipus de mercat

Finalment, hem localitzat un nombre de contractes en el qual el préstec es realitza en espècie. Tot i que en un primer moment havíem considerat la possibilitat que realment es tractés de reconeixement de deutes derivats d'una activitat mercantil paral·lela i no relacionada amb el camp de l'emprestit, una lectura acurada del redactat ens ha fet decidir per la possibilitat que en aquest cas el préstec fos en espècie, fet que tot i ser inusual no ha de ser impossible, sobre tot si es va una valoració de preu de mercat d'aquest producte i en

¹⁵⁰⁷ Alcover 1316-1317, caixa 8, lligall 120 (1316-octubre, 19)

¹⁵⁰⁸ Alcover 1315-1316, caixa 9, lligall 119 (1316, maig, 10)

¹⁵⁰⁹ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115

¹⁵¹⁰ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115

¹⁵¹¹ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115

¹⁵¹² Alcover 1314-1315, caixa 8, lligall 118 (1315, gener, 19)

¹⁵¹³ Alcover 1302-1305, caixa 7, lligall 115

un dels documents es menciona clarament que el deute de tres quartants d'oli té 4 diners per lliura¹⁵¹⁴ (és a dir, es retornarà amb un 20% de recàrrec).

3. Valls

La vila de Valls té una població jueva suficient com per poder ser aljama, és a dir, que podia gaudir de sinagoga, de carnisseria i fossar propis, per exemple. Així mateix, el seu estadi de desenvolupament va arribar a tal nivell que a l'escribaniva vallenca, on ja s'estava donant el fet que tenir llibres de notes propis de cada activitat desenvolupada com a conseqüència del grau de desenvolupament econòmic general de la vila, es van començar a inserir les informacions relatives als jueus en llibres específics que rebran el nom de *Liber Judeorum*, el més destacat dels quals probablement és el relatiu al període de 1314-15 la informació del qual ha estat estudiada i publicada per Gabriel Secall Güell en diferents articles i llibres juntament amb la resta de *Liber Judeorum* d'anys posteriors¹⁵¹⁵. Aquesta comunitat, que ha estat documentada clarament en el mercat del crèdit, també es dedica a l'exercici d'altre tipus d'activitats. Així de la mà dels estudis realitzats per Gabriel Secall sobre les fonts dels *Liber Judeorum* sabem que en aquesta comunitat hi ha membres que practiquen la medecinao comercien amb diferents productes, per exemple. Tanmateix, aquests llibres tampoc són de gran extensió ni estan en un estat de conservació adequat, tal i com el mateix Secall manifesta. Així mateix, aquests documents que ja han estat amplament estudiats, no ha format part de les fonts documentals en què hem basat el nostre estudi que són, com sabem, els llibres de notes, els quals pel que fa a Valls, com ja ha estat amplament reiterat no es troben en un bon estat de conservació ni tampoc es conserven sèries complertes. Amb tot, altres fonts paral·leles ja publicades, com ara els treballs de Secall o bé les ordinacions vallenques, ens permeten intuir la importància real que aquesta aljama tingué per a la vila de Valls i també per a la seva comarca, tant des del punt de vista econòmic com social.

Així, pel que fa a les Ordinacions vallenques, els jueus juntament amb altres sectors de la població són els protagonistes d'algunes d'elles. Així, pel que fa a l'exercici de la professió mèdica, l'ordinació del 16 d'agost de 1299 prohibeix el seu exercici a qui no estigui facultat per a fer-ho, ja fos cristià, jueu o sarraí.

“...

Encara han establert e ordenat que sea null hom ne nuylla fembra, crestià o crestiana, jueu o juhia, sarray o sarrayna de qualque condició sia qui no aja appresa sciència de medicina que gos donara persones malautes metzina ne algun beuratge en lloc de rmedicina per tal cor és gran periyll de mort a aquel qui u pren ne u reeb, econdepnació cie la ànima d'aquel ho d'aquela qui n dóna. E aquel oaquella qui u farà, sia encorregut o encon"eguda en pena de .LX.

¹⁵¹⁴ Alcover 1298-1300, caixa 7, lligall 114 (1300, febrer,8)

¹⁵¹⁵ La base teòrica d'aquest apartat està construït arran de les diferents publicacions relatives als jueus camptarragonins i més concretament els vallencs en les quals Gabriel Secall Güell reflecteix el producte e les seves investigacions. Són el llibre *Els jueus de Valls i la seva època* i articles com el ja mencionat «Les jueries medievals tarragonines» o «Aspectes socio-econòmics de la comunitat jueva de Valls a través dels *Liber Judeorum* (1314-1329)»

sòlidossens tota rnerçè, e aquela aquells o aquelles qui la dita pena pagarno poran, carreguen la vila ab açots o sien gitats de la vila.

...¹⁵¹⁶

Aquesta ordinació es complerta amb la publicada l'11 de febrer de 1320 i en la qual s'especifiquen que per a poder exercir la medicina s'ha de passar un examen davant de la cort del batlle i tenir llicència municipal.

“ ...

Encara ordonaren los dits jurats ab consseyl e ab volentat de tots lurs consseylers que no sia nuyl hom ni nulla fembra estrany ni privat, crestià ni jueu ho sarray qui gos usar en nulla maneca el loch ni el terme cie Vayls d'offici de metge de fèsica ni d'art de medicina tro que sia examinat o examinada el dit loch en presència de la cort dels jurats. Ne encara com examinats seran no gosen usac sens licència cie la 1122 Coct e dels jurats, la qual licència ayen avec en escrit segelat ab lo segeyl dels jurats. E aquela aquela qui contra faran sien cayguts en pena de .c. sous, los quals si pagar no·ls poran, córreguen la vila ab açots. La qual present ordinació sien tenguts los ostelers e les hosteleres de Vayls de dir a tot hom e tota fembra que metyes faça e lur hostes sien, sots pena de .XX. sous.

...¹⁵¹⁷

La mateixa ordinació fa referència a un altre aspecte, relatiu a la venda de carn, autoritzant als jueus i sarraïns a tenir taula pròpia a la Carnisseria i també a vendre carn degollada segons els seus ritus, però a un preu inferior a l'establert a les taules dels cristians.

“ ...

Ítem ordonaren e establiren los damunt dits jurats en la manera damunt dita que tota carn de qualque bèstia que degolada sia per jueu o per sarray que·s vena la hura meala menys que aquella d'aquela natura que serà degolada per crestià o encara que estia a la taula han se vendrà la dita carn degolada per' jueu o per sarray, la taula o la post que y és acostumada de posar per tal que sia manifest a tuyt que aquella carn és juygua o rebuyada per jueus e per sarrayns. E si per a ventura algun carnicer no ven carn juygua o rebuyada per jueus o per sarrayns ne aquella post damunt dita que pach per cascuna vegada .V. sous sens tota mercè.

...¹⁵¹⁸

Finalment, altres aspectes sobre les activitats jueves a Valls, es troben a l'ordinació de 1299 i a ells hem fet referència en els apartats corresponents. Així relatiu al vinyer, les ordenances fan referència a què no poden portar ni vinya ni verema aliena a la vila i relatiu a les festivitats de guardar, que els jueus també es troben obligats a observar la prohibició de treballar durant aquests dies i el diumenges.

Pel que fa als oficis exercits pels jueus a Valls, d'acord amb la informació que Secall publica, el 1314 coneixem l'existència d'un metge, Bonet de Gauges i el 1315, un sastre,

¹⁵¹⁶ PAPELL «Les ordinacions municipals de Valls», p. 40

¹⁵¹⁷ *IBIDEM*, p. 60

¹⁵¹⁸ *IBIDEM*, p. 59

Astruch Leó. Així mateix, aquesta font també insereix contractes relatius a la compra d'animals o de terres. A partir de les nostres fonts, a més podem completar aquesta informació gràcies a dos contractes de reconeixement de deute sobre la compra d'animals encara que ja ens adentrem en l'any 1321.

- En el primer d'ells, Berenguer Moya, de Puipelat, reconeix deure a Vives Barceló, 55 sous per la compra d'un ase de pèl alb¹⁵¹⁹.
- El segon que també té com a creditor a Vives Barceló, es el reconeixement del pagament realitzat per Miquel Rosell i Guillem Carbonell de Valls sobre la compra d'un mul de pèl bru realitzada per Bernat Valls. L'import va ser de 19 lliures dels quals ja s'han pagat 16 lliures¹⁵²⁰.

Però a més, identifiquem als jueus participant activament en una altra activitat mercantil, aquesta vegada relaciona amb el comerç de la roba. Són cinc assentaments, quatre d'ells situats el 1321, però que considerem interessant inserir.

- El 6 de novembre de 1304, Pere Cerdà i els seus socis, de Valls, reconeixen deure a Isaac Satorra i la seva dona Regina 30 sous per raó de la compra de pany francès¹⁵²¹.
- L'11 d'abril de 1321, en dos assentaments consecutius, Bernat i Francesc Alanyà reconeixen deure, per una banda a Abraha Satorra 43 sous i a Vives Barceló 44 sous pel mateix concepte¹⁵²².
- Un dies més tard, el 21 d'abril és Guillem Gener, de Montblanc, qui reconeix un deute de 103 sous per aquest concepte a Azday Satorra. I el 5 de maig, fa el mateix amb Dolça, vídua d'Abraham Maimó i la seva filla Bonadona, per un import de 155 sous¹⁵²³.

Però sembla ser que l'activitat més destacada dels jueus en aquests anys és la relacionada amb el préstec tot i que les nostres fonts no aporten una informació abundant.

Taula 182
Operacions de préstec realitzades pels jueus de Valls

Nom jueu	Població	Nom deutor	Població	descripció	Data	Llibre notarial
Llobet Bonet i Isaac Vonet, fills i hereus de Bonet Lapelli qº, pare nostre	Valls	Arnau Carbonell i esposa Mansilia	Valls	reconeixen que els han pagat tots els deutes	1302/11/26	Valls 1302 caixa 1 lligall 6
Jafuda Frangi	Montblanc	Berenguera, vídua de Pere Olmelles	Valls	reconeix que li ha pagat tots els deutes	1304/10/04	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7

¹⁵¹⁹ Valls 1320-1321, caixa 1, lligall 5 (1321, abril 1)

¹⁵²⁰ Valls 1320-1321, caixa 1, lligall 5 (1321, maig, 11)

¹⁵²¹ Valls 1304, caixa 1, lligall 7

¹⁵²² Valls 1320-1321, caixa 1, lligall 5

¹⁵²³ Valls 1320-1321, caixa 1, lligall 5

Nom jueu	Població	Nom deutor	Població	descripció	Data	Llibre notarial
Isaac Cortoni Mosse Caravida	Valls	Pere Doménec	Valls	reconeixen que els 72'5 sous que els deu, segons instrument De 13 kal de març de 1305, els ha pagat 20 sous	1304/10/09	Valls 1304 caixa 1 lligall 7
Azday perfet	Valls	Guillem Foltres i Ramon Foltres	Valls	reconeix que li han pagat tots els deutes	1304/10/11	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Durando Dolcet	Montblanc	Pericó Ferrer i esposa Arsendis	Valls	reconeix que li han pagat tots els deutes	1304/11/16	Valls 1304 caixa 1 lligall 7
Salomó Tolosa fill d'Astruch Tolosa de Valls	Tarragona	Arnau Donador	Valls	reconeix que li ha pagat dels deutes contrets amb el seu pare, Astruch Tolosa de Valls	1304/10/18	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Llobet Bonet	Valls	Llorenç Bou i esposa Maria	Valls	reconeix que li han pagat tots els deutes	1311/04/26	Valls 1311 Caixa 1 lligall 9
Samuel Benvenist procurador de Bonvenist Saporta, jueue de Vilafranca	Tarragona	Berenguer Çacorbella, militar i esposa Gerarda, filla d'Arnau Figueroles	Valls	reconeix que li han pagat els 1300 sous que Gerardona i Catalona mare seva i vídua d'Arnai Figueroles li deuent	1311/06/07	Valls 1311 Caixa 1 lligall 9
Isaac Bonet	Valls	Martí Ermengol	Puigpelat	reconeix que li ha pagat tots els deutes	1311/06/26	Valls 1311 Caixa 1 lligall 9
Regina esposa d'Isaac Satorra, tutora dels seus fills	Valls	Arnau Montagut	Valls	reconeix que li han pagat els 15 sous que li devia a Isaac	1313/11/23	Valls 1313 caixa 2 lligall 11
esposa Maimó narbona, tutora dels seus fills	Valls	Ferrer Martí	Alió	reconeix que li ha pagat tots els deutes	1313/11/23	Valls 1313 caixa 2 lligall 11
Astruch Barceló	Montblanc	... Montpalau	Valls	reconeix que li han pagat tots els deutes	1313/12/13	Valls 1313 caixa 2 lligall 11
Bonjua Mercadell	Valls	Pere Arboç hostaler, i esposa Saurina	Valls	reconeix que li han pagat tots els deutes	1316/07/14	Valls 1316 caixa 2 lligall 12b)
Efraim Isaac	Valls	Pere Guasch i Guillem Guasch, hereus de Bernat Guasch difunt	Valls	reconeix que li han pagat tots els deutes del difunt	1316/07/14	Valls 1316 caixa 2 lligall 12b)
Bonjua Ravaya	Valls	Pere Guasch i Guillem Guasch, germans,	Valls	reconeix que li han pagat els deutes del difunt Bernat Guasch	1316/07/19	Valls 1316 caixa 2 lligall 12b)
Maimó Narbona i Regina vídua de Bonjueu Cap	Vallmoll	Bernat Tarragona fill d'Arnau Tarragona, difunt	Valls	reconeix que li han pagat els 400 sous de deute	1316/07/28	Valls 1316 caixa 2 lligall 12b)
Samuel Cap	Vilarodona	Pere Arboç, hostaler	Valls	reconeix que li ha pagat tots els deutes	1316/08/02	Valls 1316 caixa 2 lligall 12b)

Nom jueu	Població	Nom deutor	Població	descripció	Data	Llibre notarial
Mosse Barceló i astruch Barceló, fills d'Astruch Barceló, q ^o	Valls	Pere Rabassó	Morell	reconeix que els ha pagat tots els deutes	1316/08/18	Valls 1316 caixa 2 lligall 12b)
Bonet Gange fill de...	Valls	Gerarda, vídua de Jaume Morató i Pericó Morató fill seu	Valls	reconeix que li ha pagat tots els deutes	1319/09/14	Valls 1319 Caixa 2 lligall 13a)
Jaume Cortoni	Valls	Guillem Tort	Valls	reconeix que li ha pagat tots els deutes	1319/09/18	Valls 1319 Caixa 2 lligall 13a)

Tornem a troba en aquest cas un mercat local, on els propis veïns de la vila són els que majoritàriament accedeixen a aquest mercat per a obtenir la liquiditat que necessiten, però aquesta vegada, la importància de la comunitat jueva vallenca és deixa notar perquè, a diferència de la Selva del Camp i Alcover, en aquest cas són majoritàriament els jueus vallencs els que realitzen els préstecs. Amb tot, la singularitat que observem en aquest casa, a banda del nombre inferior d'instruments comparat amb les poblacions veïns és el fet que només trobem reconeixement d'haver pagat els deutes. En aquest cas és arriscat aventurar qualsevol tipus d'hipòtesi ja que al mal estat de la documentació s'ha de sumar el fet de la diversificació de llibres notariais a la notaria vallenca.

Tanmateix, a tall de conclusió volem fer notar que, tot i la manca de documentació, la poca que s'ha conservat permet formar el perfil d'una comunitat jueva, força més nombrosa de la selvatana, que és gairebé inexistent o l'alcoverenca, completament integrada en la societat vallenca, on participa activament tant en activitats relacionades amb la compra-venda del mercat de la terra (els menys ja que tradicionalment els jueus no són camperols), de productes de primera necessitat o, bàsicament dedicades a activitats que avui dia serien considerades professions liberals o del sector terciari.

E. CONCLUSIONS

Els habitants de les poblacions d'Alcover, la Selva del Camp i Valls tenen en origen el mateix tipus de condició jurídica com a conseqüència de les condicions establertes a les cartes de població. Així segons les dades de que disposem a Alcover i Valls (sense incloure la part de Rocabruna i la Granja de Doldellops) hi ha un senyoriu jurídic exercit en condomini pel rei i la dignitat eclesiàstica corresponent (en origen l'arquebisbe), mentre que a la Selva del Camp aquest senyoriu s'ha de considerar territoriall perquè a la carta fundacional es fa constar explícitament la retenció del dret de fadiga per part del senyor de la vila, en aquest cas l'arquebisbe, tot i que ràpidament cedí els drets al paborde de la Seu. Tanmateix, des dels moments inicials de la formació de les viles, justament la llibertat de què gaudien per a poder establir, sotestablir o alienar les terres i les cases que poseïnes, va portar com a conseqüència un moviment continuat de transaccions, sobretot en el mercat de la terra que van permetre una evolució desigual de diferents sectors de la societat, començant a establir de bon principi tota una sèrie de diferències que han permés, amb posterioritat distingir tres grups socials clarament diferenciats, sobretot a la Selva del Camp i Alcover, que és on les fonts són més prolífiques, tot i que no dubtem que a Valls també hagi estat així, malgrat la manca de documentació que ens ho permeti comprovar.

El primer grup de l'escalafó social estaria constituït pel que hem decidit denominar l'elit pagesa, aquells pagesos grassos, rendistes que es poden identificar més clarament a la Selva del Camp, amb personatges d'un fort poder econòmic i prestigi social com són els integrants de la família Ermengol o bé Ramon Manganell. Així mateix, en fase d'ascensió a aquest grup trobem personatges com els germans Cerdà a Alcover o bé Pere Ventura a la Selva del Camp. Són en el cas dels primers un grup familiar menestral i en el cas del segon un home que intervé en solitari en el mercat, que gaudeixen d'un important poder adquisitiu, de manera que inverteixen els seus esforços en construir i consolidar un patrimoni immobiliari que els permetrà en un futur deixar de banda aquestes activitats menestrals o el conreu directe de la terra per a passar a ser rendistes, a viure de les rendes generades pel seu patrimoni i poder ascendir socialment.

Aquesta elit es pot reconèixer bàsicament per la manera que tenen de intervenir en els diferents mercats bàsicament immobiliaris i preferentment de la terra, encara que en ser inversors també actuen en el mercat immobiliari urbà. Així els trobem comprant bàsicament drets emfitèutics a partir de contractes de revessejats o censals amb garantia de domini o establint a altres veïns en les seves finques agrícoles o urbanes, dues maneres d'assegurar-se uns ingressos anuals a partir de la percepció de la pensió censal i mantenir un control clar sobre la propietat en mantenir el domini directe o mitjà. Així mateix, tot i que no ho necessiten també poden adquirir finques en domini ple o tinences franques i lliures de cens per destinar-les posteriorment a un establiment o sotestabliment o bé, en el cas de tinences agrícoles, al conreu de la finca mitjançant la mà d'obra assalariada o esclava. No són personatges, en canvi, que intervinguin activament en el mercat de la ramaderia o de l'emprèstit.

Relacionat amb l'activitat ramadera, una excepció la constitueixen els germans Cerdà d'Alcover, que bàsicament ho fan com a comandataris de ramats, clarament amb l'objectiu d'aprovisionar de carn les taules que tenen al mercat, ja que encara són carnisers tot i estar en una fase social ascendent. De fet el món de la menestralia, està inclòs dins del segon sector de la societat juntament amb els pagesos mitjans i els comerciants o mercaders.

Són grups familiars que han superat clarament el llindar de l'autoabastiment, que es dediquen bàsicament al conreu de la terra o bé a l'exercici d'algun ofici tot i que ho complementen amb el manteniment de terres suficients per a poder garantir l'alimentació familiar. Hem de tenir en compte que aquest és un grup molt heterogeni de veïns, en el qual podem identificar tot un seguit de situacions diferents clarament relacionades amb el grau d'austeritat i la capacitat de sostracció que pot tenir cada família. Així, bàsicament considerem que poden evolucionar de tres maneres diferents.

- La primera d'elles i clarament creiem que la més comú, és restant en un nivell estable, sense increments o disminucions patrimonials importants que puguin afectar l'estabilitat del nucli familiar. Se'ls pot trobar bàsicament en el mercat de la terra, però no així en l'immobiliari, si no és per adquirir un nou habitatge i desprendre's de l'antic.
- La segona, a la qual ja hem fet referència és aquella relacionada amb aquell sector del grup que està duent a terme una política d'inversions destinada al progrés familiar tant a nivell econòmic com social, amb la construcció i consolidació d'un patrimoni que els permeti, finalment, arribar als nivells de més consideració social del poble. Aquestes inversions estan bàsicament relacionades amb el mercat de la terra, encara que també complementades amb inversions de caire urbà.
- Finalment, el tercer grup estaria integrat per aquelles famílies que evolucionen inversament, és a dir, empobrint-se per diferents motius com poden ser la pèrdua del cap de família en un moment en què els fills encara no han arribat a una edat adulta. Aquestes famílies necessiten augmentar els seus recursos econòmics per poder fer front a les obligacions que hagin contret així com per mantenir un nivell adequat d'alimentació. Aquesta situació d'empobriment pot ser temporal i pot ser solucionada recurrent o bé a un préstec monetari facilitat per la comunitat jueva o bé accedint com a part venedora al mercat dels revessejats o dels censals amb garantia de domini. En el cas que aquesta situació es perllongui, l'empobriment pot arribar a ser de tal magnitud que la família pot veure's obligada a desprendre's dels drets sobre les tinences, restant únicament, i si això és possible, com a tinentes d'algunes finques agrícoles que possiblement no garantirien el mínim autoabastiment necessari del grup. Quan les famílies arriben a aquesta situació, el seu descens social al tercer grup de l'escalafó social és un fet.

Aquest és el sector més empobrit de la societat, la petita pagesia, aquella que intervé bàsicament en el mercat de la terra per alienar un tipus de tinença normalment ja gravada amb una sèrie de càrregues emfitèutiques entre les quals sempre destaca la pensió censal, o si estan en una situació econòmica lleugerament millor, establir-se com a emfitueuta en

una d'aquestes tinences. Aquests grups familiars obtenen del treball agrícola bàsicament l'aliment necessari per a l'abastiment familiar, sense excedents per a intercanviar en el mercat local. Més aviat, a banda de conrear la petita tinença en la que estiguin establerts i sotsestablerts, es poden veure obligats a llogar-se com a màd'obra assalariada d'altres veïns benestants. En definitiva, és un grup social molt difícil de detectar a partir de les nostres fonts ja que el seu accés al mercat de la terra és limitat i el relatiu al mercat urbà es limita al fet d'intentar tenir un sostre per aixoplugar-se.

Finalment, pel que fa a les comunitats marginades hem de tenir present que la sarraïna té una escassa presència a les fonts documentals, només com a conseqüència de la compra-venda d'algun esclau. En canvi, les comunitats jueves estan clarament implantades al Camp de Tarragona tot i que la incidència a cada població és molt diferent. Amb tot les poblacions objecte del nostre estudi ens aporten informacions a la vegada molt similars, ja que gairebé sempre es fa referència a la seva intervenció com a participants en el mercat del préstec com a prestadors, i a la vegada molt diferents, a causa de la importància demogràfica que la comunitat pot tenir respecte de la població. Així a la Selva del Camp, on els veïns acudeixen clarament a sol·licitar préstecs als jueus, ho fan arribant a acords bàsicament amb jueus foranis, moltes vegades de Tarragona, ja que a la població selvatana apenes viuen un parell de famílies jueves que, evidentment, no poden fer front a la demanda dels veïns. En segon lloc, en el cas d'Alcover, aquesta comunitat és més gran, arribant a constituir-se en barri o call, però tampoc amb la suficient entitat com per poder fer front a les demandes de préstec dels alcoverencs, de manera que aquests també han de recórrer a altres jueus de fora de la població i també en aquest cas, orienten els seus passos bàsicament cap a l'aljama tarragonina. I finalment, l'aljama valença, molt més forta a nivell demogràfic i que, per tant pot donar resposta a les demandes dels vallencs que, aquest cop sí normalment es dirigeixen als seus veïns per a formalitzar aquest tipus d'aords.

En definitiva, i a manera de resum, creiem que en aquest territori l'evolució social i econòmica dels seus habitants, bàsicament és la conseqüència del nou poblament que va tenir lloc a partir de la segona meitat del segle XII en un territori que havia estat llargament abandonat i on durant l'ocupació musulmana no s'havia produït una reestructuració econòmica així com tampoc social que s'hagués consolidat al llarg dels segles, com sí que va passar en el cas de València, on després de ser conquerida de nou per les forces cristianes, les estructures feudals ja consolidades i evolucionades als comtats catalans ens van implementar directament sobre les estructures musulmanes. En aquesta zona, el desenvolupament econòmic va partir del no res, fet que creiem que, malgrat les dificultats inicials, va propiciar els elements singulars de la societat camptaragonina.

CONSIDERACIONS FINALS

A mesura que aquest treball d'investigació s'hanat desenvolupat, atès el volum d'informació aportat, hem anat inserint conclusions parcials a la majoria d'apartats de manera que mitjançant aquestes consideracions finals únicament pretenem fer una síntesi de tot allò que s'ha anat tractant a parir de l'anàlisi de la informació obtinguda als llibres notariais estudiats. Com ja indicàvem a la introducció, hem pretès realitzar un estudi comparatiu de la realitat social i econòmica de la comarca del Camp de Tarragona mitjançant l'anàlisi de les dades contingudes als llibres notariais de tres de les seves poblacions: Alcover, la Selva del Camp i Valls. Aquest és un marc que supera clarament el llindar local, essent la nostra aportació, un intent d'atenuar el desequilibri historiogràfic existent entre la història agrària de la Catalunya Vella, terra de masos, i la Catalunya Nova, que no es caracteritza justament per un hàbitat dispers, sinó concentrat, on el concepte de mas pot arribar a tenir un significat diferent, fet que condiciona el tipus de poblament localitzat.

Com s'ha anat reiterant al llarg de tot el treball, aquest estudi s'ha dut a terme a partir del buidat i tractament de les dades contingudes en lls llibres de notes medievals els quals, mitjançant l'inserció d'apunts o esborranys sobre els diferents acords entre veïns d'una població, o entre veïns i el seu senyor bàsicament, constitueixen una font d'informació rica i abundant que, en el cas de conservació de sèrie complertes o gairebé complertes, permeten fer la reconstrucció de l'anatomia social i econòmica d'un poble o vila ja que la immensa majoria d'instruments tenen un sentit econòmic relacionat amb l'establiment o sotestabliment de tinençes agràries o bé la compra-venda de finques d'aquest tipus. Atesa la riquesa documental de les fonts, el nostre treball s'ha centrat bàsicament en la transmissió d'aquest tipus de tinençes, també de les de caire urbà, els reconeixements de deutes, els arrendaments de les rendes, la informació sobre els monopolis senyoriais i el buidat d'alguns inventaris a la recerca dels estris utilitzats en el treball agrícola. Tanmateix, tot i que aquests assentament constitueixen la base dels llibres de notes, hem hagut de deixar de banda altres assentaments no tan nombrosos com són els relatius a informacions sobre reunions per a nomenar síndics o tractar problemes entre veïns perquè el volum d'informació aportat per les fonts, sobretot les selvatanes ens va fer entendre que havíem de fer un tractament qualitatiu que ens permetés fer més comprensiu el treball realitzat atès l'abast que assoleix.

Aquesta informació tractada juntament amb les dades relatives a les cartes fundacionals d'aquest llocs, poden permetre així mateix comprovar com s'implanten les estructures feudals existents i com evolucionen gràcies al comportament dels actors en aquests contractes. I ho podem veure des dels seus inicis, perquè en el Camp concret de Tarragona els feudals arriben a un territori en el qual les estructures político administratives andalusines existents, tot i que no sabem en quin grau de consolidació, són molt diferents a les que s'implantaràn de nou, de manera que l'arribada d'un nou poder desmuntarà tot allò que troba i iniciarà un procés de colonització, reestructuració i divisió administrativa que desembocarà en l'articulació del territori en un centre de poder com és la ciutat de Tarragona al voltant del qual s'estendrà una xarxa de poblacions secundària en la qual

estaran integrades les viles del Camp de Tarragona i més concretament aquelles que han estat objecte del nostre estudi.

L'origen de les poblacions estudiades, com hem vist, està en la conquesta i posterior poblament del Camp de Tarragona, tal volta aprofitant les estructures d'algun poblament dispers situat en allò que tradicionalment ha estat considerat terra de ningú i les infraestructures com ara la xarxa viària que sobrevivia de l'època romana. Així, després de diferents intents nominals, quan aquesta conquesta del territori es va aconseguir finalment, els seus habitants van restar de manera general sota la senyoria eminent de l'arquebisbe de Tarragona i de manera particular sota un règim de condomini reial i eclesiàstic en què només restaren apart el territori reservat pel monarca i el territori reservat per l'arquebisbe. Dues de les nostres viles, Alcover i Valls formaren part del condomini, mentre que la Selva del Camp restà en mans de l'arquebisbe el qual, poc després d'atorgar la carta fundacional que la segregava del territori de Constantí, la va traspasar al paborde. I aquest va ser un fet que també va condicionar les poblacions ja que mentre que les dues primeres van veure que com els diferents drets dels senyors s'anaven transferint i retornant segons els seus interessos particulars, fet que en alguna ocasió va ocasionar conflictes entre els veïns i els diferents tenidors dels drets, a la Selva del Camp l'estabilitat senyorial va permetre un període de creixement sostingut que va crear riquesa a la vila i la va desenvolupar a nivell econòmic molt per damunt de la seva veïna, Alcover.

Amb tot, aquest marc repoblador fa que en general tots els pobles del Camp assoleixin un cert creixement urbanístic que comportà, gràcies a la presència de nous habitants, un desenvolupament econòmic a partir bàsicament del desenvolupament de l'activitat agrícola que va ser possible gràcies al fet que els pagesos que s'hi instal·laven i començaven a rompre un terreny erm ho podien fer en unes condicions avantatjoses des del punt de vista fiscal que a Alcover i Valls podien comprendre el domini útil de les finques i a la Selva del Camp, senyoriu territorial, la tinença franca i lliure de cens, pràcticament en domini ple, tot i que jurídicament no ho podem considerar.

El desenvolupament d'aquest mercat de la terra ha constituït la principal font d'informació del nostre estudi perquè el buidat dels instruments notariais que s'hi refereixen ens han permès tenir un coneixement precís del tipus de cultiu desenvolupat, la consolidació del paisatge agrari camptaragoní amb l'existència de nuclis d'hàbitat concentrat, els pobles i viles, on habiten la majoria dels veïns, però també amb la presència de masos disseminats, i una munió de terres de conreu dedicades bàsicament al cultiu de la tríada mediterrània complertat amb el treball a l'horta que permet completar i enriquir la dieta camperola amb altres vegetals com els les cebes, cols o llegums i també amb la recollida de fruites tant d'arbres integrats dins de les finques agrícoles, com les glans o les nous que poden collir dels arbres existents en els pocs espais que queden assilvestrats. Aquest mercat de la terra es complerta amb una certa activitat ramadera reflectida a les fonts gràcies als reconeixements de deute i la constitució de societats ramaderes, que en poblacions com Alcover pot tenir una certa importància a nivell de pastoreig i a poblacions com Valls ens ha permès confirmar el dinamisme d'un mercat setmanal que, malgrat l'escassetat documental

que ho pugui demostrar, se'ns presenta com un element creador de riquesa de la zona pel volum d'activitat que genera setmanalment a l'escrivania val·lenca.

Tot i que formalment els contractes relatius al mercat de la terra i també al mercat immobiliari urbà, tenen una estructura definida com a establiment o com a compra-venda, la realitat és que la lectura de les condicions establertes i de com es manifesta el tipus d'objecte a transmetre permet, en el cas dels establiments dividir-los entre establiments i sotsestabliments atorgats a perpetuïtat o a termini (que llavors serien bàsicament arrendaments), i en el cas de la compra-venda, establir una subdivisió de contractes d'alienació tenint en compte si que es transfereix en un domini ple, un domini franc i lliure de cens, un domini útil, els drets sobre un domini o fins i tot un revessejat. Així, gràcies a aquesta divisió hem pogut veure, entendre i confirmar com ha evolucionat la possessió de la terra a cada població des dels primers moments i com els diferents vilatans, no solament els senyors, fan ús en determinats moments dels diferents drets emfitèutics que tenen per a alienar un tipus determinant de tinença.

I és aquesta diversitat documental la que també ens ha permès arribar a diferents conclusions sobre, per una banda, la finca i el tipus de bé conreat, i per l'altra les parts que intervenen en el procés.

1. Les finques i els béns

L'espai agrícola camptarragoní està conformat per un paisatge agrari fragmentat en una munió de parcel·les de dimensions molt diverses i esteses arreu dels termes de les diferents poblacions on sempre hi ha un nucli d'habitat concentrat principals. Sobre l'extensió de les parcel·les malaurament les fonts no en donen dades, així com tampoc el tipus de conreu predominant pel que fa a les tinences limítrofs fet que ha impedit conèixer amb precisió si en algun espai dels diferents territoris estudiats s'està avançant cap a la concentració parcel·l·ària de finques dedicades a un mateix tipus d'espècie conreada, deixat de banda, és clar l'espai d'horta que bàsicament s'esten al voltat del perímetre de les viles aprofitant els recursos hídrics que proporcionen els recs.

Sí que està clar, però el tipus de cultiu bàsic de la zona, cereal, vinya i oli, la tríada mediterrània, en la qual la importància del conreu de diferents tipus de cereal, però bàsicament l'ordi està fora de dubte, sobretot si tenim en compte que és l'aliment bàsic de la societat camperola. Tanmateix, una vegada superar el llindar de l'autoabastiment i, en conseqüència la tendència conservadora a pagès, sempre orientada a aquesta finalitat, es pot derivar el conreu de les finques excedents cap a un tipus de fruit que, tot i la inversió inicial, garanteixi al final uns beneficis econòmics amb la venda dels seus esplets en els mercats locals i aquest seria el vinyer, l'expansió del qual, gràcies a la constitució de sotsestabliments amb la condició de canvi de roturació de la tinença, està clarament documentada a una de les poblacions estudiades, la Selva del Camp. A Alcover i Valls també hi ha terres de conreu de vinyer, evidentment, però no hem pogut comprovar l'existència de la mateixa tendència. Per altra banda, la importància del vinyer també la

comprovem arran de la comparativa entre els preus de venda de les tinences de cereal i les dels vinyers que clarament mostren com aquestes últimes són força més preuades en ser aquest tipus de conreu molt més especulatiu i poder donar preu, els seus esplets, a millors beneficis econòmics.

Així mateix, tant els establiments i sotsestabliments, com les alienacions de tinences gravades amb cens, de drets sobre tinences, revessejats o censals amb garantia de domini ens han permès comprovar com la tendència predominant és a establir el cens bàsicament en metàl·lic, tot i que hi ha un bon nombre de contractes on podem trobar censos en espècie oscil·lant que normalment és el quart de la collita i que el en cas dels sotsestabliments de terres per canviar a vinyer és gairebé l'única opció. Amb tot, creiem que aquest és un altre símptoma del grau de desenvolupament a què estan arribant les poblacions camptarragonines perquè, recordem que aquests censos no van a parar a les arqueus dels senyors, sinó a les llars dels veïns que en un primer moment van establir o sotsestablir la tinença (en aquest cas pot haver fins i tot gradació de dominis en la qual diferents titulars percebin diferents censos del nou tinent).

El conreu de l'olivera, que completa la trilogia mediterrània, es presenta en aquest territori, gairebé sempre associada al altres conreus i dins d'una mateixa finca, de manera que es fa molt difícil valorar el grau d'importància que pot tenir sobre l'economia familiar ja que la importància econòmica real sembla venir més donada pel conreu amb el qual està associada. Això ens ho ha permès comprovar el fet que els oliverers associats amb el conreu del vinyer són més preuats en el moment d'alienar-se al mercat de la terra que no pas aquells que estan associats al conreu del cereal.

El mercat de la terra es completa amb l'horta, la zona de regadiu per excel·lència que a la població de la Selva del Camp presenta elements clarament diferenciadors respecte de les poblacions veïnes ja que, en primer lloc es pot fer un ús privat del dret de regar que es pot alienar separatament de la tinença i no necessàriament quan aquesta es transmet, tot i que en la majoria d'ocasions a un contracte de venda d'hort inserit als llibres notariais li segueix el corresponent al dret de rec separatament, com un altre contracte individual. Amb tot, podem confirmar aquest ús privat pel fet que també localitzem contractes de venda d'aquest dret sense que es produeixi el corresponent contracte de venda de l'hort. Així mateix, a l'horta selvatana hi ha un cert nombre de farraginars, conreu de lleguminoses que no arriben a granar i que es destina al consum bàsicament de ramaderia establada, que tampoc localitzem en altres parts del territori. En aquest cas, però les hipòtesis han de quedar obertes ja que tot i que a la Selva del Camp hi ha una certa activitat ramadera, no ho és amb la intensitat de la població veïna alcoverenca, possiblement perquè al territori planer selvatà poc espai queda per a la pastura, de manera que és possible que pugui haver una certa cabana establada en aquest terme, tot i que les fonts no aporten dades al respecte.

Finalment, els regadius vallencs també presenten les seves pròpies singularitats ja que no es redueixen bàsicament a la zona de l'horta com a Alcover o la Selva del Camp, sinó que, com a conseqüència del bon nombre d'aqüífers de la zona, s'estenen al llarg del territori.

Són el que les fonts anomenen solrecs, peces de conreu molt preuades econòmicament perquè permet la pràctica d'un tipus de cultiu més intensiu i fins i tot la possibilitat de més d'una collita anual. No són terres associades cultius d'horta, són terres de cereal i vinyer.

2. Els actors

El segon gran grup d'informació de les fonts són les parts que intervenen en els contractes relatius tant al mercat de la terra com al mercat immobiliari urbà. L'evolució d'aquest mercat han permès que en el transcurs del temps, els habitants de les diferents poblacions estudiades han anat establint una sèrie de diferències socials com a producte del desenvolupament i enriquiment dels grups familiars que ens ha permès establir una divisió basada en l'estratificació social que hem pogut observar.

Així, en primer lloc tenim el que denominem l'elit pagesa, un grup de personatges benestants que es dediquen a l'explotació directa indirecta de la terra i que intervenen en el mercat de la terra com urbà com a part compradora. Són grups familiars que superen àmpliament el llindar de l'autoabastiment, que tenen un important patrimoni consolidat o bé l'estan acabant de consolidar a més de gaudir d'un cert prestigi entre els veïns o estar en vies d'obtenir-lo. Bàsicament compren dominis plens, tinences franque i lliures de cens, drets sobre tinences, revessejats o censals amb garantia de domini, encara que també intervenen establint altres vilatans a les seves finques. Amb tot no són un grup homogeni ja que en el seu si pot haver famílies de forta tradició amb un patrimoni tan consolidat que pràcticament no els trobem a no ser que hagin de fer algun retoc que afecti alguna tenença i pagesos que fa poc que han arribat a aquest estatus i encara es mantenen molt actius.

El segon grup social, corresponent a la part mitjana pel que fa a nivell adquisitiu, és encara més diversificat i heterogeni. En ell integrem pagesos mitjans, menestrals, gent d'oficis i mercaders. Són grups familiars que superen també el llindar de l'autoabastiment i extreuen un cert benefici de les seves activitats amb l'accés al mercat local per a vendre excedents agraris o bé el fruit del seu ofici. Són famílies estables econòmicament però amb diferents perfils que agrupem en tres tendències: la primera relativa a aquells veïns que s'estan enriquint i es troben en fase de transició cap a un escalafó social i econòmic més elevat; la segona, aquelles famílies que es mantenen estables, sense grans beneficis però sense grans pèrdues; i finalment les famílies que han començat un procés d'empobriment que poden portar-les definitivament a descendir en l'escalafó social o bé a mantenir-se després d'un període de dificultats.

El tercer grup social és el format per la petit pagesia, els pagesos pobres, aquelles famílies que intervenen bàsicament en el mercat de la terra per desprendre's de tinences gravades amb cens a causa de les necessitats econòmiques o que en èpoques més pròsperes poden tornar a establir-se en una d'aquestes tinences per a garantir un mínim abastiment del nucli familiar. Amb tot, la majoria d'elles es veuen empeses a treballar com a jornaleres per als seus veïns més benestants i a buscar recursos alternatius per a garantir l'alimentació de la seva família.

Finalment, dins dels grups socials, no podem deixar de banda la comunitat jueva, present de diferent maneres a les nostres fonts i que identifiquem bàsicament actuant com a prestamistes amb el fet singular que en aquelles poblacions on les famílies jueves establertes no són suficients, els veïns han de recórrer al préstec mitjançant tractes amb jueus de les poblacions veïnes com Tarragona. A Valls, en canvi, la població jueva es presenta com suficient per donar resposta a les demandes de préstec dels veïns. Aquesta és la seva activitat principal i la que bàsicament trobem recollida a les fonts, però no l'única, com sabem també són mercaders i gent d'oficis, i dins de l'aljama tot sembla indicar que l'estratificació social també es reproduïx.

3. *L'urbanisme, el desenvolupament municipal i la fiscalitat*

Finalment, el tercer gran bloc del nostre estudi el constitueix la informació complementària que hem anat trobant a les fonts documentals i que ens han permès començar a dibuixar l'esquema del desenvolupament del municipi des del punt de vista institucional i com es recapten les diferents rendes senyorials.

Amb tot, el gruix més important de la informació el constitueixen els contractes de compra-venda i establiment o sotsestabliments d'habitatges, encara que el seu nombre en xifres absolutes és força inferior al relatiu al mercat de la terra. Aquest tipus de mercat ens ha permès comprovar, però, com l'estructura urbana de les diferents poblacions està consolidada i a més s'ha donat un període d'expansió urbanística fruit del creixement demogràfic que han portat com a conseqüència la creació, sobretot a Alcover i la Selva del Camp, de diferents ravals extramurs. Tot sembla indicar, però, que encara que hi ha un petit mercat per a la transformació de sòl rural en sòl urbà, aquest període expansiu ha finalitzat i només s'estan donant petits retocs per a condicionar millor els espais.

Per altra banda, considerem que el nombre de contractes és inferior perquè només un dels grups socials és el que intervé més activament en aquest tipus de mercat. Són els veïns més benestants, que ho fan amb una finalitat clarament inversora ja que aquest tipus de bé immoble té una valoració econòmica força més elevada en comparació amb les propietats agrícoles. Així, els altres sectors de la població només intervenen en el moment d'establir-se en el domini útil d'una d'aquestes finques per a garantir un sostre per a la unitat familiar, en el cas de les famílies empobrides, o bé per canviar d'habitatge amb l'adquisició d'un i la venda de la que en aquell moment havia estat la casa familiar o bé la compra d'un nou habitatge per alguns dels fills que s'emancipa. Així mateix, en aquest mercat urbà també localitzem transmissions d'obradors, tan preuats com les vivendes i de taules de mercat, bàsicament de la carnisseria, els contractes de les quals comencen a deixar-nos entreveure el fet que els senyors intenten mantenir el control o el monopoli sobre tot aquell tipus d'activitats que poden generar beneficis.

Aquestes activitats es desenvolupen en el si d'unes poblacions on les estructures municipals bàsiques de govern semblen consolidades encara que les seves actuacions se centren

bàsicament en la recaptació de les diferents talles o quèsties imposades pels senyors, tant en el monarc com, en el cas de la Selva del Camp tot sembla indicar que el paborde, per a satisfer les necessitats econòmiques de la senyoria, o també per al manteniment de les estructures urbanístiques bàsiques de la població.

No són però aquestes les úniques rendes que es recapten, els llibres de notes estudiats també tenen inserits relatius a l'arrendament de les rendes del delme i la primícia bàsicament a diferents veïns de les poblacions que, a causa del volum econòmic que suposen acostumen a actuar en societat. Malauradament les fonts són escadusseres en aquest tipus de notícies de manera que no tenim accés a sèries completes que ens permetrien dibuixar amb més precisió el mapa de pressió fiscal de la zona al qual hauríem de sumar així mateix el producte obtingut dels monopolis, la informació del qual és encara més escassa, tot i que en el cas de la Selva del Camp, a partir de diferents contractes hem pogut reconstruir el circuit de percepció de rendes relatiu al forn que creiem que també pot ser extrapolable al cas dels molins o les ferreries.

Aquests serien bàsicament els tres grans grups d'informació extrets a partir del buidat sistemàtic d'una sèrie d'assentaments continguts als llibres de notes de tres poblacions camptarragonines. No és però tota la informació continguda en els llibres, hem hagut de deixar de banda documents com inventaris, contractes d'aprenentatge d'ofícies, alguns testaments, constitució de sindicatures per a defensar interessos personals o comuns... Només hem utilitzat aquesta informació en aquells casos en què podia completar la que ja teníem sobre els diferents grups familiars, com en el cas de la nissaga dels Ermengols. Amb tot, considerem que la informació utilitzada ens ha permès acomplir amb la finalitat que ens plantejàvem a l'inici d'aquest estudi, la reconstrucció de la vida econòmica i social del Camp de Tarragona a través de l'estudi comparat de tres viles veïnes, de manera que hem pogut conèixer millor les dinàmiques de comportament d'aquests vilatans, dels seus senyors i començar a apreciar elements diferenciadors en el si de cada comunitat que amb el pas del temps donaran peu a que aquestes poblacions evolucionin per camins molt diferents.

Finalment, no vull acabar sense expressar el meu més profund agraïment al doctor Antoni Riera Melis, que m'ha conduït amb molta paciència per aquest llarg procés que avui culmina, orientant-me i també donant-me la llibertat necessària per a equivocar-me, rectificar i, en definitiva permetre que pogués dedicar-me a allò que sempre he volgut fer, la investigació històrica centrada en el món local i comarcal, quelcom sovint no prou valorat, però necessari per a poder entendre el món de la història en un conjunt més ampli, no només centrat en els grans episodis, perquè conèixer l'home, el seu pensament, la seva manera d'actuar i les raons que l'indueixen a fer-ho d'una o alta manera, el seu esforç per superar les dificultats del dia a dia, sempre orientades en allò que és bàsic per a la seva supervivència, com és el poder assolir uns nivells mínims d'abastiment per al seu nucli familiar, és també essencial per a tenir un coneixement més comprensiu de l'evolució dels camins de la història.

FONTS INÈDITES

I

BIBLIOGRAFIA

I. FONTS

Les fonts bàsiques utilitzades en aquest treball estan recollides a l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona, dins de la secció Llibres de Notes i segueixen la classificació publicada per Mossèn Salvador Ramon i Mossén Manuel Fuentes Gassó.

Alcover

- *Llibre de 1298-1300.* Volum en foli sense paginar. Núm. 114. Notari: Ramon Riquelme. Rector: Perran Joan. 19 de juny de 1298 a 6 d'abril de 1300.
- *Llibre de 1302-1305.* Volum en foli sense paginar. Núm. 115. Notari: Guillem Llobet. Rector: Perran Joan. 2 de març de 1303 a 10 de març de 1306.
- *Llibre de 1306-1311.* Volum en foli sense paginar. Núm. 116. Notaris: Berenguer Roqueta i Guillem Llobet. Rector: Perran Joan. 3 d'agost de 1306 a 13 de novembre de 1311.
- *Llibre de 1313-1314.* Volum en foli de 105 folis. Núm. 117. Notari: Berenguer Roqueta. Rector: Ferran Joan. 25 de juny de 1313 a 18 de març de 1315.
- *Llibre de 1314-1315.* Volum en foli de 107 folis. Núm. 118. Notari: Bernat Roqueta. 25 de març de 1314 a 29 de juny de 1315.
- *Llibre de 1315-1316.* Volum en foli sense paginar. Núm. 119. Notari: Bernat Aleu. Rector: Ferran Joan. 1 de juliol de 1315 a 17 de setembre de 1316.
- *Llibre de 1316-1317.* Volum en foli de 42 folis. Núm. 120. Notari: Bernat Aleu. Rector: Ferran Joan. 17 de setembre de 1316 a 29 de gener de 1318.
- *Llibre de 1317-1325.* Volum en foli de 118 folis. Núm. 121. Notari: Bernat Aleu. Rector: Ferran Joan. 26 de maig de 1317 a 13 de setembre de 1325.
- *Llibre de 1318-1319.* Volum en foli sense paginar. Núm. 122. Notari: Bernat Aleu. Rector: Ferran Joan. 12 de setembre de 1318 a 4 de març de 1320.
- *Llibre de 1319-1321.* Volum en foli de 182 folis. Núm. 123. Notari: Bernat Aleu. Rector: Ferran Joan. 13 de setembre de 1319 a 21 de juny de 1321.
- *Llibre de 1319-1321.* Volum en foli de 107 folis. Núm. 124. Notari: Guillem Cornet. Rector: Ferran Joan. 25 de juny de 1319 a 22 de juny de 1321.

La Selva del Camp

- *Llibre de 1299.* Volum en foli sense paginar. Núm. 4. 1 de juliol de 1299 a 23 de març de 1299.
- *Llibre de 1301-1302.* Volum en foli sense paginar. Núm. 5. 25 de març de 1301 a 21 de maig de 1302.
- *Llibre de 1302.* Volum en foli sense paginar. Núm. 6. Notari: Ramon Peyroni. 4 de setembre a 2 de setembre de 1302.
- *Llibre de 1303-1305.* Volum en foli de 171 folis. Núm. 7. Rector: Guillem de Montagut. 15 de novembre de 1303 a 11 de juny de 1305.
- *Llibre de 1305-1306.* Volum en foli de 165 folis. Núm. 8. Notari: Berenguer Roqueta. Rector: Guillem de Montagut. 29 de juny de 1305 a 717 de juny de 1306.

- *Llibre de 1307-1308*. Volum en foli sense paginar. Núm. 9. 24 de juliol de 1307 a 23 de juny de 1308.
- *Llibre de 1308-1309*. Volum en foli sense paginar. Núm. 10. 24 de juliol de 1308 a 16 de juny de 1309.
- *Llibre de 1309*. Volum en foli sense paginar. Núm. 11. 14 de juliol a 27 de març de 1309.
- *Llibre de 1309-1311*. Volum en foli sense paginar. Núm. 12. 7 de desembre de 1309 a 10 de juny de 1311.
- *Llibre de 1310*. Volum en foli sense paginar. Núm. 13. 11 d'abril a 21 de novembre de 1310.
- *Llibre de 1311-1313*. Volum en foli sense paginar. Núm. 14. Notari: Berenguer Roqueta. 2⁶ de juny de 1311 a 7 de setembre de 1313.
- *Llibre de 1313-1314*. Volum en foli sense paginar. Núm. 15. 28 de maig de 1313 a 30 de maig de 1314.
- *Llibre de 1316-1317*. Volum en foli sense paginar. Núm. 16. 26 de juny de 1316 a 19 de juny de 1317.
- *Llibre de 1319-1320*. Volum en foli de 78 folis. Núm. 17. Rector: Guillem de Montagut. 25 de juny de 1319 a 8 d'abril de 1320.

Valls

- *Llibre de 1300-1301*. Volum en foli sense paginar. Núm. 5. 5 de març de 1300 a 18 de juny de 1301.
- *Llibre de 1302*. Volum en foli sense paginar. Núm. 6. 25 de setembre a 17 de gener de 1302.
- *Llibre de 1304*. Volum en foli sense paginar. Núm. 7. 1 d'octubre a 27 de novembre de 1304.
- *Llibre de 1306*. Volum en foli sense paginar. Núm. 8. 29 de juliol a 19 de setembre de 1306.
- *Llibre de 1311*. Volum en foli sense paginar. Núm. 9. 27 d'abril a 24 de maig de 1311.
- *Llibre de 1311-1312*. Volum en foli sense paginar. Núm. 10. 13 de setembre de 1311 a 11 de desembre de 1312.
- *Llibre de 1313*. Volum en foli de 18 folis. Núm. 11. Notaris: Ramon Brocha i Ramon Sauch. 23 de novembre a 13 de desembre de 1313.
- *Llibre de 1316*. Volum en foli sense paginar. Núm. 12. a. 19 de maig a 13 de juny de 1316.
- *Llibre de 1316*. Volum en foli sense paginar. Núm. 12. b. 24 de juny a 28 d'agost de 1316.
- *Llibre de 1319*. En foli sense paginar. Núm. 48. 8 de desembre de 1319 a 18 de febrer de 1319.
- *Llibre de 1319*. Volum en foli de 50 folis. Núm. 13. a. 13 de setembre a 25 de novembre de 1319.
- *Llibre de 1319-1320*. Volum en foli de 20 folis. Núm. 13. b. 18 de març de 1319 a 26 d'abril de 1320.

Finalment, de manera complementària, també hem utilitzats fonts provinents dels arxius històrics municipals

Arxiu Històric de la Selva del Camp

Llibre Verd (privilegis)

Llibre dels Mostassafs (recopil·lació de diferents ordenances municipals des de 1345)

Arxiu Municipal d'Alcover

Llibre de Repartiment de les Aigües (18 folis en pergami)

II. BIBLIOGRAFIA

- 1r. *Col·loqui d'Història de l'Alimentació a la Corona d'Aragó. Edat Mitjana*. Vol. 2. Fundació Pública Institut d'Estudis Ilerdencs. Lleida, 1995.
- ABE, TOSHIHIRO «La reforma gregoriana y Catalunya. Las relaciones entre la Iglesia y el poder secular, siglos XI y XII. De Ramon Berenguer I a Ramon Berenguer III» a *Acta Mediaevalia* núm. 27-28, Barcelona 2006, p. 9-35
- AGUADÉ SANS, ENRIC *Camins mil·lenaris de Catalunya que segueien els pelegrins a Santiago*, Reus 1989.
- ALSINA, CLAUDI; FELIU, GASPAR I MARQUET, LLUÍS, *Pesos, mides i mesures dels Països Catalans*. Biblioteca de cultura catalana, 67. Ed. Curial, Barcelona, 1990.
- ALTISENT ALTISENT, AGUSTÍ «Homes, treball i negocis al segle XII» a *L'Avenç* núm. 7-8, agost-setembre 1978, p. 40-46
- AMIGÓ ANGLÈS, RAMON «Comentaris sobre l'antic terme del territori de Tarragona» a *La Canonja, llocs, termes i un capbreu*. Centre d'Estudis Caonogins Ponç Castellví. La Canonja, 1987, p. 127-140
- ARAGÓ, ANTONI M. «La col·lecta del bovatge del 1327» a *Estudis d'Història Medieval*, núm. 3, IEC Barcelona 1970, p. 40-51
- Atles Històric de Catalunya*, Institut Cartogràfic Llatí. Ediciones Vicens-Vives, Barcelona, 1998.
- AVENTÍN I PUIG, MERCÈ «Ordinacions medievals de viles-mercat catalanes sobre el comerç i consum del vi» a *Estudis d'Història Agrària* núm. 17, Universitat de Barcelona, 2004, p.115-128.
- AVENTÍN I PUIG, MERCÈ «La vila-mercat de Sant Celoni. Dels temps medievals al segle XVI» a *L'Avenç* núm. 188, Barcelona 1995, p. 48-53
- AVENTÍN I PUIG, MERCÈ «Propietat i possessió a la vila i al terrer. Unes notícies de la societat vallesana medieval» a *Lauro, revista del Museu de Granollers* núm. 7, 1994, p. 9-13
- AVENTÍN I PUIG, MERCÈ *La societat rural a Catalunya en temps feudals* Comuna Assaig. Barcelona, 1996.
- BARBARÀ CAMAFORT, ANDREU I CAVALLÉ BUSQUETS, JOANG *Guia d'Alcover*. Col. Els Llibres de la Medusa. Excma Diputació Provincial de Tarragona 1982,
- BARBERÀ, ANTONI – BERTRAN, DÍDAC «El desaparecido término del Samontá» a *Butlletí del Centre d'Estudis Alcoverencs* núm. 7, Alcover, 1979. p. 20-24
- BARRIO BARRIO, JUAN ANTONIO «La ganadería oriolana en el siglo XV: la regulación de los pastos» a *Investigaciones geográficas* núm. 12, Universidad de Alicante, 1994, p. 247-254
- BATLLE GALLART, CARME «Contribució a la història dels oficis de Barcelona: els carnisers del segle XIII» (en col·laboració amb Lluïsa Ramos) a *Quaderns d'Estudis Medievals*, vol 5, Barcelona 1981, p.310-318
- BATLLE GALLART, CARME «La família i la casa d'un draper de Barcelona, Burguet de Banyeres (primera meitat del segle XIII)» a *Acta Historica et Archaeologica Mediaevalia* vol. 2, Universitat de Barcelona 1981, p. 69-91
- BATLLE GALLART, CARME «Urbanisme i societat a la Catalunya medieval» a *Cuadernos de Historia Económica de Cataluña* vol 20, CSIC Barcelona 1979, p. 41-48

- BATLLE GALLART, CARMÉ *Fires i mercats. Factors de dinamisme econòmic i centres de sociabilitat (segles XI a XV)* Col·lecció Bofarull núm. 7. Dalmau editors. Barcelona, 2004
- BAUCELLS I REIG, JOSEP. «L'església de Catalunya a la Baixa Edat Mitjana» a *Acta Historica et Archaeologica Mediaevalia*, núm. 13, Universitat de Barcelona, 1992 p. 427-442
- BENET I CLARÀ, ALBERT «El conreu de la vinya al Pla de Bages als segles X-XI» a *Vinyes i vins: mil anys d'història* (coord. Emili Giralt) Publicacions de la Universitat de Barcelona 1993, p. 241-264.
- BENITO I MONCLÚS, PERE «*Et hoc facimus necessitatem famis...*Possibilitats de les fonts documentals catalanes per a l'estudi de les crisis alimentàries dels segles X-XIII» a *Acta Historica et Archaeologica mediaevalia* núm. 25. Universitat de Barcelona, 2003-2004 p. 39-62
- BENITO I MONCLÚS, PERE *Senyoria de la terra i tinença pagesa al comtat de Barcelona (Segles XI-XIII)* Anuario de Estudios Medievales, annex 51. CSIC. Barcelona, 2003.
- BERGÉS SAURA, CARMÉ «La documentació d'eines agrícoles i d'estris domèstics del Museu del Blat i la Pagesia de Cervera» a *Revista d'Etnologia de Catalunya* núm. 27, Barcelona, 2005, p.138-142
- BERTRAN I ROIGÉ, PRIM «Notes sobre la ramaderia a la Catalunya Nord-occidental (segles IX-XI)» a *Ilerda*, vol. XLVII, Institut d'Estudis Ilerdencs. Diputació provincial de Lleida, 1986, p. 219-232
- BERTRAN I ROIGÉ, PRIM «El poder de l'església medieval: organització administrativa i sistema fiscal en els segles XIV» a *L'Avenç* núm. 139, Barcelona 1990, p. 66-69
- BERTRAN VALLVÉ, «Noticia històrica sobre los judíos en Alcover» a *Butlletí del Centre d'Estudis Alcoverencs* núm. 9, Alcover 1980, p. 12-15
- BERTRAN VALLVÉ, DIEGO «750 años de apellidos alcoverenses» a *Butlletí del Centre d'Estudis Alcoverencs* núm. 6, Alcover 1979, p. 186-206
- BLANCH, JOSEP *Arxiepiscopologi de la Santa Església Metropolitana i Primada de Tarragona* 2 vols. Institut d'Estudis Tarraconenses Ramon Berenguer IV. Excm. Diputació Provincial de Tarragona, 1985.
- BOLÓS I MASCLANS, JORDI «Aportació al coneixement a les terres de conreu a Catalunya a l'Edat Mitjana» a *Acta Historica et Archaeologica Mediaevalia* núm. 14-15, 1993-94 p. 143-174
- BOLÓS I MASCLANS, JORDI «Aportacions al coneixement de les vies de comunicació» a *Symposium Internacional sobre els orígens de Catalunya (segles VIII-XI)* vol I. Generalitat de Catalunya. Barcelona, 1991, p. 409-436
- BOLÓS I MASCLANS, JORDI «Canvis i continuïtats en el paisatge arqueològic en època medieval a la Catalunya occidental» a *Medi, territori i història, les transformacions territorials en el món rural català occidental* Pagès Editors, Lleida 2004, p. 13-38
- BOLÓS I MASCLANS, JORDI «El molí fariner en el paisatge i la societat medievals» a *Finestrelles* núm. 7 Institut Ramon Muntaner, Barcelona 1995, p. 149-172
- BOLÓS I MASCLANS, JORDI, «El territori i els seus límits. El poble, la parròquia i el castell de l'edat mitjana» a *Territori i Societat a l'Edat Mitjana* vol. I, dirigit per Jordi Bolós i Joan J. Busqueta. Universitat de Lleida, 1997, p. 41-82.

- BOLÒS I MASCLANS, JORDI «Els camins de la Catalunya medieval» a *Finestrelles* núm. 3. Institut Ramon Muntaner, Barcelona 1991, p. 117-131
- BOLÒS I MASCLANS, JORDI «Les vies, el parcel·lari i els llocs de poblament a la vall del Sió al llarg dels darrers dos mil anys» a *Paisatge i història en època medieval a la Catalunya Nova. Organització del territori i societat a la vila d'Agramunt (Urgell) a la Valls del Sió (segles V-XIX)*, Universitat de Lleida 2002, p. 41-72
- BOLÒS, JORDI I HURTADO, VÍCTOR «La xarxa viària catalana a l'Alta Edat Mitjana. Una aproximació des de la cartografia» a *Anuario de Estudios Medievales* núm. 23, CSIC, Barcelona, 1993, p. 3-26.
- BONASSIE, PIERRE «El feudalisme català (s. XI)» a *L'Avenç* núm. 7-8, agost-setembre 1978, p. 32-39
- BONET DONATO, MARIA «La ciutat feudal a la Catalunya meridional» a *El temps i l'espai del feudalisme* (Flocel Sabaté i Joan Farré, coord.) Pagès Editors. Lleida, 2004, p. 477-513.
- BONET DONATO, MARIA «La feudalització de Tarragona (segle XII)» a *Butlletí Arqueològic*. Reial Societat Arqueològica de Tarragona, època V, núm. 16. Tarragona, 1994, p. 211-240.
- BONET DONATO, MARIA «Aproximació a la societat i economia de Tarragona a la Plena Edat Mitjana», Diputació de Tarragona, 1996
- BONET DONATO, MARIA I ISLA PÉREZ, AMANCIO «Història de Tarragona. Vol. II "Tarragona medieval capital eclesiàstica i del Camp" (Ed. Lluís Pagès) Pagès Editors, Lleida 2011.
- BORDES GARCIA, JOSEP «Mercat de la terra i producció agrària a Oliva en el primer terç del segle XV» a *Cabdells. Revista d'Investigació de l'Associació Cultural Centelles i Riusech* núm. 3, Oliva 2001, p. 11-27
- BROCÀ, GUILLEM MARIA DE «*Historia del derecho de Cataluña especialmente del civil y exposición de las Instituciones del derecho civil del mismo territorio en relación con el código civil de España y la jurisprudencia.* Generalitat de Catalunya, Departament de Justícia, Barcelona 1985
- CANYELLAS VILAR, NÚRIA «L'assistència als pobres de Valls (fi del segle XIII-meitat del segle XIV) a través del cartulari de clàusules dels pobres del baci de Valls» a *Historia et Documenta. Revista de divulgació històrica i dels fons documental de l'Arxiu Comarcal de Valls (Alt Camp)* núm. 3. Valls, 1996
- CAPDEVILA SANÇ «*La Seu de Tarragona*, Biblioteca Balmes. Barcelona, 1935
- CARDONA I COLELL, RAMON «De vies antigues a camins rals» a *URTX Revista cultural de l'Urgell*, núm. 13 Museu Comarcal de l'Urgell, Tàrrrega, 2000, p. 7-24
- CARRERAS CANDI, FRANCESC «Ordinacions urbanes a Catalunya» a *Boletín de la Real Academia de Buenas Letras* núm. 87 a 89. Barcelona 1926
- CARRERAS CANDI, FRANCESC «Palomas y palomares de Cataluña durante la Edad media» a *Boletín de la Real Academia de las Buenas Letras*, núm. 5 a 8, Barcelona 1902
- CASAMITJANA FABREGAT, JOAN «Eines emprades en el conreu de la vinya» a *Aplec de Treballs* vol. 20, Montblanc 2002, p. 15-32
- CASAMITJANA FABREGAT, JOAN «Els cereals: evolució del conreu, les eines i la seva incidència socioeconòmica» a *Aplec de Treballs* vol. 21, Montblanc 2003, p. 11-33

- CASTILLO EZQUERRA, MARIA JOSEP *Argentona i Vilassar a cavall de dues èpoques* Col·lecció el Montalt, 7. L'Aixernador, edicions argentonines. Argentona, 1990.
- Catalunya i Europa a través de l'Edat Mitjana* (V Curs d'Estiu Comtat d'urgell). Pagès Editors, SL. Lleida, 2005.
- Catalunya Romànica*, vol XXI. Enciclopèdia Catalana, Barcelona 1995
- CAVALLÉ BUSQUETS, JOAN «Alcover 1228» a *Butlletí del Centre d'Estudis Alcoverencs*, núm. 71, Alcover 1995 p. 273-275
- CAVALLÉ BUSQUETS, JOAN «Els noms: El Vila-sec» a *Butlletí del Centre d'Estudis Alcoverencs* núm. 46, Alcover 1989 p. 6-7
- CAVALLÉ BUSQUETS, JOAN «Els noms: La Serra» a *Butlletí del Centre d'Estudis Alcoverencs* núm. 62, Alcover 1993 p. 10-12
- CAVALLÉ BUSQUETS, JOAN «els noms: Olivet» a *Butlletí del Centre d'Estudis Alcoverencs* núm. 63, Alcover 1993 p. 7-9
- CAVALLÉ I BUSQUETS, JOAN «Els condicionaments físics d'Alcover en la nostra història» a *Butlletí del Centre d'Estudis Alcoverencs* núm. 8, Alcover 1979, p. 272-285
- CAVALLÉ I BUSQUETS, JOAN «Entre la guerra civil del s.XV i la guerra dels Segadors» a *Alcover una història* Centre d'Estudis Alcoverencs 1997 pàg. 97-168
- CAVALLÉ I BUSQUETS, JOAN «Notes sobre el terme de la Plana y Samuntà devers 1716» a *Butlletí del Centre d'Estudis Alcoverencs* núm. 32, Alcover 1985 p. 9-20
- CHACÓN JIMÉNEZ, FRANCISCO «Los señores del agua. Estudio de un proceso de polarización social en Lorca. Siglos XV-XVII» a *Agua y modos de vida en Lorca y su comarca*, Caja de Ahorros de Alicante y Murcia 1986, p. 17-50
- CLOSA FARRÉS, JOSEP «Fuentes antiguas, medievales, humanísticas y modernas sobre la viticultura del Campo de Tarragona» a *Jornades sobre la viticultura de la Conca mediterrània* Facultat de Filosofia i Lletres de Tarragona, Universitat de Barcelona, 1986, pàg. 299-307
- COMAS I PIÉ, JOSEP «El desplaçament a la Catalunya Nova (àrea del Gaià)» a *XXXV Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos de Catalunya*. Valls, 1989 p. 309-321.
- CORTIELLA I ÒDNA, FRANCESC «Alcover medieval» a *Alcover, Estat de la qüestió* Centre d'Estudis Alcoverencs, Alcover 1987, pàg. 57-69
- CORTIELLA I ÒDNA, FRANCESC «La producció vinícola a la ciutat de Tarragona al segle XV» a *Jornades sobre la viticultura de la Conca mediterrània* Facultat de Filosofia i Lletres de Tarragona, Universitat de Barcelona, 1986, pàg. 571-581
- CUADRADA I MAJÓ, CORAL «Senyors i ciutadans: les senyories catalanes a la baixa edat mitjana» a *Revista d'Història Medieval* 8. València, 1997, p. 57-77.
- CUADRADA I MAJÓ, CORAL «El paisatge i l'organització del territori al Maresme medieval» a *Territori i Societat a l'Edat Mitjana* vol. I, dirigit per Jordi Bolòs i Joan J. Busqueta. Universitat de Lleida, 1997, p. 83-130.
- CUADRADA I MAJÓ, CORAL «La pagesia medieval, una classe homogènia? (Anàlisi de la condició social dels camperols del Maresme, segles XIII-XIV)» a *Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics* núm. 5, Institut d'Estudis Catalans, Barcelona 1994, p. 67-80

- CUADRADA I MAJÓ, CORAL «Territori i societat a través de les cartes de poblament medievals: la Catalunya nova» a *Territori i Societat a l'Edat Mitjana* vol. III, dirigit per Jordi Bolòs i Joan J. Busqueta. Universitat de Lleida, 2000, p. 273-294.
- CUADRADA I MAJÓ, CORAL *L'aixada i l'espasa. L'espai feudal a Catalunya*. Ed. Arola, Tarragona 1999
- DANTÍ RIU, JAUME «Família pagesa i porpietat als segles XIII-XVIII. Els Puig de Lliçà d'Amunt» a *Revista d'Etnologia de Catalunya* núm. 8, Barcelona 1986, p. 20-25
- DD.AA «El casal i els colomers medievals del Bertran (Albanyà)» a *Annals de l'Institut d'Estudis Empordanesos* núm. 34. Figueres, 2001 p.327-360
- DD.AA «La Génesis de la fiscalidad municipal en Cataluña» a *Revista d'Història Medieval* núm. 7, Universitat de València, 1996, p. 115-134
- DD.AA *Estructuras feudales y feudalismo en el mundo mediterráneo (siglos X-XIII)*, Editorioal Crítica, Barcelona, 1984
- DD.AA *Guia de Valls*. Les Guies de l'IEV, 2. Institut d'Estudis Vallencs, 2008
- DD.AA *L'Hospital de Valls, assaig sobre l'estructura i les transformacions de les institucions d'assistència*. Institut d'Estudis Vallencs, 1991
- DE MORAGAS I RODES, FIDELL *L'antiga universitat de Valls. Conferència donada en l'Associació Catalanista de Valls lo dia 2 de maig del any 1914* Estampa d'Eduard Castells. Valls, 1914
- ERITJA, XAVIER «Assentaments i sistemes hidràulics a la vall del Sió» a *Paisatge i historia en época medieval a la Catalunya Nova . Organització del territori i societat a la vila d'Agramunt (Urgell) a la Valls del Sió (segles V-XIX)*, Universitat de Lleida 2002, p. 181-188
- ERITJA, XAVIER «Termes municipals i partides de terra» a *Paisatge i historia en época medieval a la Catalunya Nova . Organització del territori i societat a la vila d'Agramunt (Urgell) a la Valls del Sió (segles V-XIX)*, Universitat de Lleida 2002, p. 176-180
- ESPAÑOL BEERTAN, FRANCESCA, «Els casals de molins medievals a les comarques tarragonines. Contribució a l'estudi de la seva tipologia arquitectònica» a *Acta Historica et Archaeologica Mediaevalia*, núm. 1, Universitat de Barcelona 1980, p. 231-254
- FACI LACASTA, FCO. JAVIER «Algunas observaciones sobre la restauración de Tarragona» a *Miscel·lània en homenatge a Agustí Altisent*. Tarragona, 1991, p. 157-177.
- FARÍAS ZURITA, VÍCTOR «Alois i dominis» a *Història. Política, Societat i Cultura dels Països Catalans*, Enciclopèdia Catalana, Barcelona. Vol. 2, p. 102-116.
- FARÍAS ZURITA, VÍCTOR «El desenvolupament econòmic entre àrees rurals» a *Història. Política, Societat i Cultura dels Països Catalans*, Enciclopèdia Catalana, Barcelona. Vol. 2, p. 120-135
- FARÍAS ZURITA, VÍCTOR *El mas i la vila a la Catalunya medieval. Els fonaments d'una societat senyorialitzada (segles XI-XIV)*, Universitat de València, 2009
- FELIU I MONTFORT, GASPARD «La pagesia catalana abans de la feudalització» a *Anuario de Estudios Medievales* núm. 26, CSIC, Barcelona 1996, p. 19-41

- FELIU I MONTFORT, GASPAR *La presa de Barcelona per Almansor: història i mitificació* Discurs de recepció com a membre numerari de la Secció Històrico-arqueològica, llegit el dia 12 de desembre de 2007. Institut d'Estudis Catalans, Barcelona 2007
- FELIU MONFORT, GASPAR «Al-Mansur, Barcelona i Sant Cugat» a *Acta Historica et Archaeologica Mediaevalia*, núm. 3, Universitat de Barcelona 1982, p. 41-54.
- FERNÁNDEZ I TRABAL, JOSEP «Les ordinacions municipals i la protecció de la viticultura en l'antic territori de Barcelona (s. XIV-XVI)» a *Vinyes i vins: mil anys d'història* (coord. Emili Giralt). Publicacions de la Universitat de Barcelona, 1993, p. 315-326
- FERNÁNDEZ I TRABAL, JOSEP «Aprofitaments comunals, prats i pastures al Delta del Llobregat (segles XIV-XV). Conflictes per a la utilització de l'espai a la Baixa Edat Mitjana» a *Acta Historica et Archaeologia Mediaevalia* núm. 10 pàg 189-221, Barcelona 1980
- FERNÁNDEZ I TRABAL, JOSEP *Una família catalana medieval. Els Bell-lloc de Girona 1267-1533* Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1995.
- FERRER MALLOL, MARIA TERESA «Emprius i béns comunals a l'Edat Mitjana» a *Béns comunals als Països Catalans i a l'Europa contemporània. Sistemes Agraris, organització social i poder local als Països Catalans*. (Primeres Jornades, Alguaire, 30 març-1 abril 1995), ed. a cura de Joan J. Busqueta i Enric Vicedo, Lleida, Institut d'Estudis Ilerdencs, 1996, p. 33-65
- FERRER MALLOL, MARIA TERESA «Boscós i deveses a la Corona catalano-aragonesa (s.XIV-XV)» a *Anuario de Estudios Medievales* vol.20, CSIC, Barcelona 1990, p.485-537
- FITÉ I LLEVOT, FRANCESC «Un apropament a l'estudi dels molins del Montsec i la Vall d'Ager» a *Acta Historica et Archaeologica mediaevalia* núm. 4, Universitat de Barcelona, 1983, p. 207-238
- FITÉ, FRANCESC I BERTRAN, PRIM «Una explotació vitivinícola altomedieval a Flix (La Noguera)» a *Vinyes i vins: mil anys d'història*. Universitat de Barcelona, publicacions, 1993, p. 235-239.
- FONT RIUS, JOSEP M «Cartes de població» a *Història, Política, Societat i Cultura dels Països Catalans (La forja dels Països Catalans segles XIII-XV)* vol III, Enciclopèdia Catalana, Barcelona 1996, p. 94-95.
- FONT RIUS, JOSEP M <http://www.laselvadelcamp.cat/pagina/carta-re població>
- FONT RIUS, JOSEP M. «Entorn de la restauració cristiana de Tarragona. Esquema de la seva ordenació jurídica inicial» a *Boletín Arqueológico. Miscel·lània Sánchez Real*. Reial Societat Arqueològica de Tarragona, època IV. Tarragona, 1966, p. 83-105.
- FONT RIUS, JOSEP M. «Franquezas, costumbres y privilegios de la Ciudad y campo de Tarragona» a *Anuario de Historia del Derecho Español* núm. 66, Madrid 1966, p. 119-150
- FONT RIUS, JOSEP M. «La administración financiera en los municipios medievales catalanes» a *Historia de la Hacienda Española (épocas Antigua y medieval)* Homenaje al Profesor García de Valdeavellano. Instituto de Estudios Fiscales, Madrid 1982, p. 193-232.
- FONT RIUS, JOSEP M. «La comunitat local o veïnal» a *Symposium internacional sobre els orígens de Catalunya (segles VIII-XI)* coord. Per F. Udina, Barcelona 1991, p. 491-576
- FONT RIUS, JOSEP M. «Les cartes de poblament medievals. Una visió de síntesi» a *Territori i Societat a l'Edat Mitjana* vol II. INEHCA. Universitat de Lleida, 1998, p.11-

- FONT RIUS, JOSEP M. *Cartes de població i franquícia de Catalunya*, 2 vol, CSIC, Madrid Barcelona, 1969
- FORNS BARDAJÍ, JOSEP *Economia i societat en els regs històrics occiedentals catalans: Almenar (Segrià) i la seva àrea, segles XIV-XIX* Biblioteca Abat Oliba, 261. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2004
- FORT I COGUL, EUFEMIÀ *Costumari de la Selva del Camp*. Ajuntament de la Selva del Camp, 2009
- FORT I COGUL, EUFEMIÀ *L'Albiol, notícies històriques*. Ajuntament de l'Albiol, 1985
- FORT I COGUL, EUFEMIÀ *La vida en una vila del Camp de Tarragona al segle XIV*, Col. Episodis de la història, 61. Rafael Dalmau editor. Barcelona, 1964.
- FORT I COGUL, EUFEMIÀ *Notícia històrica d'una singular institució medieval. La comunitat de pobles del Camp de Tarragona*. Fundació Salvador Vives i Casajuana. Barcelona, 1975.
- FREEDMAN, PAUL *Assaig d'història de la pagesia catalana (segles XI-XV)* Llibres a l'abast, 241. Edicions 62. Barcelona, 1988.
- FUENTES GASÓ, MANUEL MARIA «Els límits de l'arxidiòcesi», a *Catalunya Romànica*, p. 49
- FUENTES GASÓ, MANUEL MARIA «Les col·lacions de les parròquies», a *Catalunya Romànica*, p. 53-70
- FUENTES GASÓ, MANUEL MARIA *El castell, vila i terme del Catllar. Segles XII-XVIII* 2 vol. Ajuntament del Catllar
- FURIÓ, ANTONI «L'utilitatge i les tècniques» a *Història agrària dels Països Catalans*, p.335-360
- FURIÓ, ANTONI «Organització del territori i canvi social al País Valencià després de la conquesta cristiana» a *Territori i Societat a l'Edat Mitjana* vol. I, dirigit per Jordi Bolòs i Joan J. Busqueta. Universitat de Lleida, 1997, p. 131-166.
- FURIÓ, ANTONI «Senyors i senyories al País Valencià al final de l'Edat Mitjana» a *Revista d'Història Medieval* 8. València 1997, p. 109-151.
- GANDEÑAS ROSELL, DOLORS I VICEDO RIUS, ENRIC *La vinya i el vi a les terres de Lleida. Història i cultura*. Pagès editors. Lleida, 1993
- GARCIA, ARCADIO «Los intereses en los préstamos de los judíos durante la primera mitad del siglo XIV» *Ausa* vol. 4, Vic 1962, p. 247-255
- GARCIA-OLIVER, FERRAN «Els cultius» a *Història agrària dels Països Catalans*, p. 301-334
- GARCIA-OLIVER, FERRAN «Les marginacions del call» *El temps d'història* núm. 37, Barcelona 2001, p.56-57
- GIRALT RAVENTÓS, EMILI *Empresaris, nobles i vinyater. 50 anys de recerca històrica* Col·lecció Honoris Causa, 18, Universitat de València 2002
- GLICK, THOMAS F. *Regadío y sociedad en la Valencia medieval*. Valencia, 1988.
- GONZALVO I BOU, GENER *Sant Oleguer (1060-1137). Església i poder a la Catalunya naixent*. Episodis de la història 320. Rafael Dalmau editor. Barcelona, 1998
- GORT JUANPERE, EZEQUIEL «Alcover medieval» a *Alcover una història*. Centre d'estudis alcoverencs, 1997, pàg. 53-96
- GORT JUANPERE, EZEQUIEL «El comtat de Prades i la vila d'Alcover (s. XIV)» a *Butlletí del Centre d'Estudis Alcoverencs* núm. 46, Alcover 1989 p. 24-34

- GORT JUANPERE, EZEQUIEL «Entorn les estructures senyoriales al Camp de Tarragona: el cas d'Alcover (s.XII-XIII)» a *XXXV Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos de Catalunya. Valls-Vila. rodona 24, 25 i 26 novembre 1989*. Institut d'Estudis Vallencs pàg. 373-381
- GORT JUANPERE, EZEQUIEL «L'organització eclesiàstica», *Catalunya Romànica*. p. 47
- GORT JUANPERE, EZEQUIEL «La comuna del Camp de Tarragona en 1347 (segons un llibre de comptes de Reus)» a *Quaderns d'Història Contemporània* Universitat Rovira i Virgili 1991, p. 21-35
- GORT JUANPERE, EZEQUIEL *La Cambreria de la Seu de Tarragona segles XII i XIII* Col·lecció Rosa de Reus, 76. Associació d'Estudis Reusencs. Reus, 1990
- GORT JUANPERE, EZEQUIEL *Reus, 800 anys de les cartes de població*. Col·lecció Història núm.3. Quaderns de Divulgació Cultural. Ajuntament de Reus, 1986
- GRÀCIA I MONT, ELISENDA *Estructura agrària de la Plana de Vic al segle XIV*. Fundació Salvador Vives i Casajuana. Barcelona, 1989.
- Gran Enciclopèdia Comarcal de Catalunya* vol 5 El Camp de Tarragona. Fundació Enciclopèdia Catalana, Barcelona 1992.
- GUGLIEMI, NILDA «La viuda tutora Itàlia del centro y del Norte, siglos XIII-XV)» a *Anuario de Estudios Medievales* núm. 18, Barcelona 1988, p. 157-172
- GUILLAMET, JORDI «Conreu i producció de vi a Andorra a l'Alta Edat Mitjana» a *Vinyes i vins: mil anys d'història*. Universitat de Barcelona, publicacions, 1993, p. 277-279.
- GUILLERÉ, CHRISTIAN *Girona al segle XIV* vol I. Biblioteca Abat Oliba, 132. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1993.
- GUINOT RODRÍGUEZ, ENRIC «Canvis i transformacions en l'organització del poblament al País Valencià arran de la conquesta feudal del segle XIII. Una aproximació» a *Territori i Societat a l'Edat Mitjana* vol II. INEHCA. Universitat de Lleida, 1998, p. 153-174.
- GUINOT RODRÍGUEZ, ENRIC «El mercat local del vi a la València medieval» a *Vinyes i vins: mil anys d'història* (coord per Emili Giralt). Publicacions de la Universitat de Barcelona, 1993, p. 431-442
- GUINOT RODRÍGUEZ, ENRIC «El riu de la Sènia: sistemes de reg i molins medievals» a *Acta Historica et Archaeologia Mediaevalia* 23/24. Barcelona 2002-2003, p. 103-121.
- GUINOT RODRÍGUEZ, ENRIC «L'expansió d'una monarquia feudal europea en el segle XIII: la Corona catalanoaragonesa i les conseqüències de la conquesta dels regnes de Mallorca i de València» a *Catalan Historical Review* núm. 2, Institut d'Estudis Catalans, Barcelona 2009, p. 161-174
- GUINOT RODRÍGUEZ, ENRIC «La creació de les senyories en una societat feudal de frontera: el regne de València (segles XIII-XIV)» a *Revista d'Història Medieval* 8. València 1997, p. 79-108.
- GUINOT RODRÍGUEZ, ENRIC «La implantació de la societat feudal al País Valencià del segle XIII: la gènesi de les senyories i l'establiment de les terres» a *El temps i l'espai del feudalisme* (Flocel Sabaté i Joan Farré, coord.) Pagès Editors. Lleida, 2004, p. 421-442.
- GUINOT RODRÍGUEZ, ENRIC *Feudalismo en expansión en el norte valenciano. Antecedentes y desarrollo del señorío de la Orden de Montesa. Siglos XIII-XIV*. Diputación de Castellón, 1986.

- GUIX SUGRANYES, JOSEP M. *El "llibre de la Cadena" de Reus* 2 vol. Edicions Rosa de Reus. Associación de Estudios Reusenses. Reus, 1963
- HINOJOSA MONTALVO, JOSÉ «Aproximación a la ganadería alicantina en la Edad Media» a *Anales de la Universidad de Alicante. Historia Medieval* núm. 9 Alicante 1992-93 p. 161-178
- HINOJOSA Y NAVEROS, EDUARDO DE *El régimen señorial y la cuestión agraria en Cataluña durante la Edad Media* (edició a cura de Mariano Peset) Urgoiti editores. Navarra, 2003.
- Història agrària dels Països Catalans* dirigida per Emili Giralt Raventós. Fundació Catalana per a la Recerca. Barcelona, 2004.
- Història, Política, Societat i Cultura dels Països Catalans*. Vol II (*La formació de la societat feudal segles VI-XII*) Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1998.
- Història, Política, Societat i Cultura dels Països Catalans*. Vol III (*La forja dels Països Catalans segles XIII-XV*) Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1996.
- ICART, JOAQUIM *Ordinacions i Crides de la ciutat de Tarragona (segles XIV-XVII)* Col·lecció de Documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona. Publicacions de l'Excel·lentíssim Ajuntament de Tarragona, 1982.
- IGLÉSIES, JOSEP «Consideracions sobre les dades de poblament que proporciona la Comuna del Camp de Tarragona entre 1339 i 1563» a IGLÉSIES, JOSEP *Delimitació del Camp de Tarragona. La font històrica en la demarcació de les comarques catalanes*. Llibreria Nacional Estrangera. Reus, 1930.
- IGLÉSIES, JOSEP *La reconquesta a les valls de l'Anoia i el Gaià*. Rafael Dalmau Editor. Barcelona, 1988².
- IGLÉSIES, JOSEP *La restauració de Tarragona*. Rafael Dalmau Editor. Barcelona, 1963.
- INSA MONTAVA, JOSEP *La vida tradicional a les Muntanyes de Prades*. Col·lecció el Tintar, 42. Cossetània edicions. Valls, 2003
- IRADIEL, PAULINO «El treball agrícola i la vida a pagès» a *Història agrària dels Països Catalans*
- IZQUIERDO BENITO, RICARDO «Modo de explotación del patrimonio del cabildo de la catedral de Toledo durante la segunda mitad del siglo XIV: contratos de arrendamiento» *Hispania* núm. 145, CSIC Madrid 1980, p. 357-393
- JORDÀ FERNÁNDEZ, ANTONI «Terminologia jurídica i dret comú: a propòsit de Robert Bordet, *princeps* de Tarragona (s.XII)» a *El temps sota control. Homenatge a F. Xavier Ricomà Vendrell*. Diputació de Tarragona, 1997, p. 355-362
- JUAN VIDAL, JOSEP «L'evolució de la producció vitícola a Mallorca entre els segles XIV i XVIII» a *Vinyes i vins: mil anys d'història* (coord. Emili Giralt). Publicacions de la Universitat de Barcelona, 1993, p. 409-418
- JUNCOSA BONET, EDUARD *Estructura y dinámicas de poder en el señorío de Tarragona* (en premsa)
- LALIENA CORBERA, CARLOS «El viñedo suburbano de Huesca en el siglo XII» a *Aragón en la Edad Media* núm. 5, Universidad de Zaragoza, 1983, p. 23-44
- LENCINA I PÉREZ, XAVIER «Els inventaris *post mortem* com a font per a l'estudi de l'alimentació. Inventaris barcelonins del període 1597-1604)» a *Estudis d'història agrària* núm. 12, Universitat de Barcelona, 1988 p. 207-221

- MALPICA CUELLO, ANTONIO I TRILLO SAN JOSÉ, CARMEN «La hidráulica rural nazarí. Análisis de una agricultura irrigada de origen andalusí» a C.E.M.A. <http://www.alyamiah.com/cema>
- MANUEL ROVIRA I SOLÀ «Notes documentals sobre alguns efectes de la presa de Barcelona per Al-Mansur (985)» a *Acta Historica et Archaeologica Mediaevalia*, núm. 1, 1980, p. 31-54
- MARTIN FÀBREGA, M. ROSA «La ramaderia a l'època de Pere el Cerimoniós (1373-1386) vista a través de les llicències de marca» a *Acta Historica et Archaeologia Mediaevalia* 23/24. Barcelona 2002-2003, p 354-364.
- MARTÍNEZ ARAQUE, IVÁN «Transmissió del patrimoni i mercat immobiliari urbà. L'habitatge de les famílies artesanes en la vila d'Alzira durant els segles XIV-XV» a *Anuario de Estudios Medievales* num. 40/1, CSIC, Barcelona 2010, p. 201-221
- MARTÍNEZ PARÍS, JOSEP MANUE «L'aigua que flueix: feudalitat i aprofitament hidràulic a Fonz» a *Territori i Societat a l'Edat Mitjana* vol. III, dirigit per Jordi Bolòs i Joan J. Busqueta. Universitat de Lleida, 2000, p. 319-350.
- MCCRANK, LAWRENCE J. «La restauración eclesiástica y reconquista en la Cataluña del siglo XI: Ramon Berenguer I y la Sede de Tarragona» a *Analecta Sacra Tarraconensia* vol 49-50, Barcelona 1976-77, p. 5-35.
- MCCRANK, LAWRENCE J. «Santo y héroe: Oleguer de Barcelona» a *Butlletí Arqueològic*. Reial Societat Arqueològica de Tarragona, època V, núm. 19-20. Tarragona, 1998, p. 231-243.
- MCCRANK, LAWRENCE J. «Tarragona medieval. Reconquista y Restauración» a *Butlletí Arqueològic*. Reial Societat Arqueològica de Tarragona, època V, núm. 19-20. Tarragona, 1998, p. 207-218.
- MCCRANK, LAWRENCE J. «La anatomía fiscal del periodo de post-restauració de la Iglesia de Tarragona: una revisión de las *Rationes Decimarum Hispaniae* (1279-1280)» *Hispania* vol. 45 CSIC, Madrid 1985, p. 245-297
- MIQUEL I VIVES, MARINA «Pagesos de vila i pagesos de mas. L'estructura de la propietat agrària a Vila-rodona a l'inici del segle XV» a *La Resclosa*, núm. 8, Centre d'Estudis del Gaià, 2004, p. 89-116
- MIQUEL I VIVES, MARINA «*Ipsa Marcha Extrema*. Les terres del Gaià als segles X-XI» a *La Resclosa* núm. 1, Centre d'Estudis del Gaià, 1997, p. 27-36
- MIQUEL MARINA, JOSEP SANTESMASES I DOLORS SAUMELL *Els castells del Gaià*. Les Guies de l'Institut d'Estudis Vallencs, Edicions Cossetània, Valls 1999,
- MIRALLES, FERRAN *Mil anys pels camins de l'herba. El llegat d'un món que s'acaba*. Editorial Efadós. El Papiol, 2005.
- MIRAMBELL I ABANCÓ, ANTONI *Els censos en el dret civil de Catalunya: la qüestió de l'emfiteusi (a propòsit de la Llei especial 6/1990)* Estudis de Dret Privat Català, 3. Generalitat de Catalunya, Departament de Justícia. Barcelona, 1997.
- MORELLÓ BAGET, JORDI «Edat Mitjana: del buit a la plenitud», *Valls i la seva història* vol III (coord. Joan Papell Tardiu). Centre d'Estudis Vallencs, 2006
- MORELLÓ BAGET, JORDI «El règim municipal de Valls segons unes ordinacions de 1369» a *Historia et Documenta. Revista de divulgació històrica i dels fons documental de l'Arxiu Comarcal de Valls (Alt Camp)* núm. 1. Valls, 1994

- MORELLÓ BAGET, JORDI «El sistema fiscal dels municipis catalans. L'exemple del Camp de Tarragona» a *Actes del Col·loqui Corona, municipis i fiscalitat a la Baixa Edat Mitjana* (coord. M. Sánchez, Antoni Furió i Prim Bertran) Institut d'Estudis Ilerdencs. Lleida, p. 279-306
- MORELLÓ BAGET, JORDI «Fiscalitat i poder jurisdiccional: el cas de l'Església de Tarragona (segles XIV-XV)» a *Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics* num. 14. Institut d'Estudis Catalans, Barcelona 2003, p. 43-67
- MORELLÓ BAGET, JORDI «L'aprofitament de l'aigua a l'àrea del Camp de Tarragona: l'exemple de Reus» a *L'Avenç* núm. 255, Barcelona 2001 p. 44-46
- MORELLÓ BAGET, JORDI «La "invenció" de la carta d'Alcover (comentari i transcripció del document)» a *Butlletí del Centre d'Estudis Alcoverencs* núm. 109-112, Alcover, 2005, p. 83-122
- MORELLÓ BAGET, JORDI «Notes sobre el funcionament de la fiscalitat directa a la Baixa Edat Mitjana» a *Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics* (VI), Institut d'Estudis Catalans, Barcelona 1995, p. 61-74
- MORELLÓ BAGET, JORDI «Veïnatge i exempció fiscal a Valls: a propòsit de les franqueses atorgades als segles XIV i XV» a *Quaderns de Vilaniu* núm. 36. Valls, 1999, p.41-76
- MORELLÓ BAGET, JORDI «Vers l'obtenció d'una franquesa fiscal: el rescat del bovatge al Camp de Tarragona (1347)» a *Historia et Documenta. Revista de divulgació històrica i dels fons documental de l'Arxiu Comarcal de Valls (Alt Camp)* núm. 4. Valls, 1997, p. 39-74
- MORERA LLAURADÓ, EMILI *Tarragona Cristiana* vols. I i II. Institut d'Estudis Tarraconenses Ramon Berenguer IV. Tarragona, 1982.
- MUTGÉ I VIVES, JOSEFINA «L'abastament de blat a la ciutat de Barcelona en temps d'Alfons el Benigne (1327-1336)» a *Anuario de Estudios Medievales* núm. 31/2, CSIC Barcelona, 2001, p. 649-691
- OLLICH, IMMA *Camp i ciutat a la Catalunya del segle XIII*. Eumo Editorial. Vic 1988.
- ORDEIG I MATA, RAMON «"Villae", "viae" i "stratae" d'osona, testimonis de l'Antiguitat a l'època medieval», a *Ausa* núm. 102-104, Vic 1982, p. 387-400
- ORTI GOST, PERE «El forment a la Barcelona baixmedieval: preus, mesures i fiscalitat (1283-1345)» a *Anuario de Estudios Medievales*, núm. 22, Barcelona, 1992, p. 377-423
- ORTI GOST, PERE «La construcció del sistema fiscal municipal a Barcelona, segles XIII-XIV» a *Barcelona Quaderns d'Història* núm. 2/3, 1996, p. 17-34
- PALAU RAFECAS, SALVADOR «Inventari recerca dels molins fariners del riu Francolí» a *Quaderns de Vilaniu* núm. 18. Valls, 1990, p. 81-104
- PAPELL TARDIU, JOAN «Breu esbós històric sobre el mercat i les fires de Valls durant l'Edat Mitjana» a *Cultura*. Valls, desembre de 1978, p. 95-100
- PAPELL TARDIU, JOAN «Els orígens fundacionals de Valls» a *Actes de la XXXV Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos de Catalunya, Valls-Vila-rodona, novembre de 1989*. p. 395-406
- PAPELL TARDIU, JOAN «Les ordinacions municipals de Valls. Segles XIII i XIV» a *Historia et Documenta. Revista de divulgació històrica i dels fons documental de l'Arxiu Comarcal de Valls (Alt Camp)* núm. 2. Valls, 1995, p. 9-66

- PAPELL TARDIU, JOAN *Catàleg dels protocols de Valls* Inventari d'Arxius Notarials núm. 10. Fundació Noguera. Barcelona, 1989
- PARÍS FORTUNY, JORDI «La viticultura a les ordinacions municipals vallenques» a *Jornades sobre la viticultura de la Conca mediterrània* Facultat de Filosofia i Lletres de Tarragona, Universitat de Barcelona, 1986, pàg. 773-778
- PASTOR, REYNA I RODRÍGUEZ LÓPEZ, ANA «Copraventa de tierras en Galicia, microanàlisis de la documentación del Monasterio de Oseira. siglo XIII» *Hispania* vol 55, CSIC Madrid, 1995, p. 953-1024
- PIÉ FAIDELLA, JOAN *Annals inèdits de la vila de la Selva del Camp a Tarragona*, Institut d'Estudis Tarragonins Ramon Berenguer IV, Tarragona, 1984
- PIÑAS MERCADER, JOSEP «Bosquejos històrics sobre l'agricultura vallenga» a *Monografies vallengues* num. 1. Institut d'Estudis Vallencs. Valls, 1967, p. 93-138
- PIÑOL ALABART, DANIEL «Viure a la Fatarella a l'Edat Mitjana» a *Butlletí del Centre d'Estudis de la Terra Alta*, núm. 32, Gandesa, 2000, p. 26-31
- PIÑOL ALABART, DANIEL «Abreviaturas notariales en el Camp de Tarragona en la Baja Edad Media» *Butlletí Arqueològic de la Reial Societat Arqueològica Tarraconense* núm. 19-20, Tarragona 1997-1998, p. 257-270
- PIÑOL ALABART, DANIEL «El notariat a Reus al segle XIII. Una aprotació a la seva historia» *Anuario de Estudios Medievales*, vol 26-2, CSIC Barcelona 1996, p.979-1001
- PIÑOL ALABART, DANIEL «Notaris, notaries i protocols a la diòcesi de Tarragona a l'Edat Mitjana» *Actes del II Congrés d'Història del Notariat Català*, Fundació Noguera, Barcelona 2000, p. 427-445
- PIÑOL ALABART, DANIEL *El notariat públic al Camp de Tarragona. Història, activitat, escriptura i societat (segles XIII-XIV)* Fundació Noguera, Barcelona 2000
- PIQUER I JOVER, JOSEP JOAN «Notes sobre pasturatge i cria d'animals extreteres de l'Arxiu de Vallbona (1157-1834)» a *Miscel·lània Fort i Cogul. Història monàstica catalana i història del Camp de Tarragona*. Biblioteca Abat Oliba, 32. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1984, pàg. 277-286
- PLADEVALL I FONT, ANTONI «Les institucions i organització de l'església catalana» a *Analecta Sacra Tarraconensia* vol. 67-1, Tarragona 1994 p. 1-15
- PLADEVALL I FONT, ANTONI *Història de l'església a Catalunya*. Editorial Claret. Barcelona, 2007
- PLADEVALL, ANTONI; COLOMER, IGNASI M.; TOUS JOAN *Columbaris, colomers i palomeres*, Arxiu Bibliogràfic Excursionista de la Unió Excursionista de Catalunya, Barcelona 1976
- PONS D'YCART, LLUÍS *Libro de las grandezas y cosas memorables de la metropolitana, insigne y famosa ciudad de Tarragona* (impreso en Lleida por D. Pedro de Robles y Juan villanueva en el año 1572) Reimpresió Lleida, 1883.
- PONS I GURI, J. M. «Característiques paleogràfiques dels llibres notarians catalans fins el 1351» a *Recull d'Estudis d'Història Jurídica Catalana* vol I. Col·lecció Textos i documents, 20. Fundació Noguera. Barcelona 1989.
- PONS I GURI, J. M. «Manual notarial d'Alcover (1228-1229). Estudi introductor» a *Recull d'Estudis d'Història Jurídica Catalana* vol IV. Col·lecció Textos i documents, 38. Fundació Noguera. Barcelona 2006, p.193-222

- PONS I GURI, J. M. «Entre l'emfiteusi i el feudalisme (els reculls de dret gironins» *Estudi General* vol. 5-6, Universitat de Girona, 1986, p. 411-418
- PONS I GURI, J. M. I ALTRES«Manual notarial d'Alcover (Anys 1228-1229)» a *De Scriptis Notariorum*. Universitat de Barcelona, 1989, p.161-294
- PONT FARRÉ, MIQUEL *Vocabulari del pagès* Museu Comarcal de Cervera. I Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat de Catalunya. Edicions Proa. Barcelona, 2005
- PUIG I FERRIOL, LLUÍS I ROCA I TRIAS, ENCARNA *Institucions del dret civil de Catalunya* vol I. Tirant lo Blanch llibres. València 1998.
- PUIGFERRAT I OLIVA, CARLES «La venda de l'impost deln bovatge de 1379-1384» a *Anuario de Estudios Medievales* vol 30/1, CSIC, Barcelona 2000, p. 51.90
- PUIGJANER Y GUAL, FRANCISCO *Historia de Valls*. Institut d'Estudis Vallencs. Valls, 1981 (reimpresió de l'original de 1881).
- RAMON VINYES, SALVADOR I FUENTES GASÓ, MANUEL M. *Inventari dels protocols notarians de l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona* Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Barcelona, 1987.
- RAMON VINYES, SALVADOR I RICOMÀ VENDRELL, F. XAVIER *Índex Vell. Índex dels documents de l'arxiu de l'Arquebisbe 1679* Primera part. Diputació de Tarragona, 1997.
- RAMOS MARTÍNEZ, M. LLUÏSA *Les muntanyes de Prades a l'inici del regnat de Jaume II de Catalunya i Aragó (1291-1300)* Manuscrit original. Febrer de 1987
- RAMOS, MARIA-LLUÏSA «Sobre alguns conflictes socials a Tarragona i comarques properes durant els primers anys de la dècada del 1280, a través de la documentació conservada a la Cancelleria Reial» a *Quaderns d'Història Tarraconense* núm. XII. Tarragona, 1993, p. 67-94.
- RECASENS I COMES, JOSEP M. *La ciutat de Tarragona* vol II. Editorial Barcino. Barcelona 1975.
- RIERA MELIS, ANTONI «Documentació notarial i història de l'alimentació» a *Estudis d'història agrària* núm. 13, Universitat de Barcelona, 1999, p. 17-43
- RIERA MELIS, ANTONI «El context mediterrani de la primera fase del regnat de Jaume II (1291-1311): conflictivitat i canvis» a *Anales de la Universidad de Alicante. Historia medieval* núm. 12, Alicante 1999, p. 183-205
- RIERA MELIS, ANTONI «Els pròdroms de les crisis agràries de la Baixa Edat Mitjana a la Corona d'Aragó 1: 1250-1300» a *Miscel·lània homenatge al P Agustí Altisent* Tarragona, 1991, p. 35-72
- RIERA MELIS, ANTONI «Estructura social y sistemas alimentarios en la Cataluña bajomedieval» a *Acta Historica et Archaeologica Mediaevalia* 14-15, Universitat de Barcelona, 1994, p. 198-217
- RIERA MELIS, ANTONI «Jerarquía social y desigualdad alimentaria en el mediterráneo noroccidental en la Baja Edad Media. La cocina y la mesa de los estamentos privilegiados, a *Acta Historica et Archaeologica Mediaevalia* 16-17, Universitat de Barcelona, 1995-96, p. 181-205
- RIERA MELIS, ANTONI «La ramaderia pagesa als comtats catalans (segles IX-XI)» a *Estudis d'Història Agrària* núm. 17. Universitat de Barcelona, 2004, p. 751-764

- RIERA MELIS, ANTONI «La red viaria de la Corona catalanoaragonesa en la Baja Edad Media» a *Acta Historica et Archaeologica Mediaevalia* 23/24. Barcelona 2002-2003, p. 441-463.
- RIERA MELIS, ANTONI «Alimentació i poder a Catalunya al segle XII. Aproximació al comportament alimentari de la noblesa» *Revista d'Etnologia de Catalunya* núm. 2, Barcelona 1993, p. 8-21
- RIERA SANS, JAUME «La Catalunya jueva del segle XIV» a *L'Avenç* núm. 25, març 1980, p. 52-55
- RIU, MANUEL «Els camins catalans. Anàlisi arqueològica dels seus vestigis» a *Anuario de Estudios Medievales* núm. 23, CSIC, Barcelona, 1993, p. 27-42.
- RIU, MANUEL «Pesos, mides i mesures a la Catalunya del segle XIII. Aportació al seu estudi» a *Anuario de Estudios Medievales* núm. 26-2, CSIC, Barcelona, 1996, p. 825-837
- RIUS I JOVÉ, JORDI «Els molins hidràulics: una innovació tecnològica com a eina de treball i de dominació feudal» a *Quaderns de Vilaniu. Miscel·lània de l'Alt Camp* núm. 26. Institut d'Estudis Vallencs. Valls, 1994, p. 77-88.
- RUIZ RUIZ, JOSÉ «Descripción geográfica, histórica-estadística e itineraria que acompaña al mapa geográfico de la provincia de Tarragona. Imprenta de José Antonio Nel-lo. Tarragona, 1846.
- SABATÉ CURULL, FLOCEL «Estructura socio-econòmica de l'Anoia. Segles X-XIII» a *Acta Historica et Archaeologica Mediaevalia* núm. 13, Universitat de Barcelona 1992, p. 175-238
- SABATÉ CURULL, FLOCEL «L'augment de l'exigència fiscal en els municipis catalans al segle XIV: elements de pressió i de resposta» a *Actes del Col·loqui Corona, municipis i fiscalitat a la Baixa Edat Mitjana* (coord. M. Sánchez, Antoni Furió i Prim Bertran) Institut d'Estudis Ilerdencs. Lleida, p. 423-466
- SABATÉ CURULL, FLOCEL «L'església secular catalana al segle XIV: I conflictiva relació social» a *Anuario de Estudios Medievales*, núm. 28, CSIC, 1998, p. 757-788
- SABATÉ CURULL, FLOCEL «Municipio y monarquía en la Cataluña bajomedieval» a *Anales de la Universidad de Alicante* vol 13, 2000-2002, p. 255-282
- SABATÉ CURULL, FLOCEL «El ban de vi a Puigcerdà a la segona meitat del segle XIV» a *Vinyes i vins: mil anys d'història*. Universitat de Barcelona, publicacions, 1993, p. 299-314
- SABATÉ CURULL, FLOCEL «El territori de la Catalunya medieval. Percepció de l'espai i divisió territorial al llarg de l'Edat Mitjana. Fundació Salvador Vives i Casajuana, Barcelona, 1997
- SALRACH, JOSEP M. «La vinya i el vi en la tradició antiga i medieval» a *El temps d'història* (14-20 de maig de 2002), p. 57-59
- SALRACH, JOSEP M. «Orígens i transformacions de la senyoria a Catalunya (segles IX-XIII)» a *Revista d'Història Medieval* 8. València, 1997, p. 25-55.
- SALRACH, JOSEP M. «Mas prefeudal i mas feudal» a *Territori i Societat a l'Edat Mitjana* vol. I, dirigit per Jordi Bolòs i Joan J. Busqueta. Universitat de Lleida, 1997, p. 13-40.
- SALRACH, JOSEP M. «La vinya i els viticultors a la Catalunya de l'Alta Edat Mitjana» a *Vinyes i vins: mil anys d'història* (coord. Emili Giralt). Publicacions de la Universitat de Barcelona, 1993, p. 117-145

- SALRACH, JOSEP M. «La viticultura de la Catalunya Nova després de la conquesta: societat i mercat en el segle XII» a *Acta Historica et Archaeologia Mediaevalia* 22/2. Barcelona 2001, p. 229-256.
- SALRACH, JOSEP M. «El mercado de la tierra en la economía campesina medieval. Datos de las Fuentes catalanas» a *Hispania* vol 55, CSIC Madrid 1995, p. 921-952
- SALRACH, JOSEP M. *Catalunya a la fi del primer mil·leni*. Biblioteca d'Història de Catalunya, 4. Eumo Editorial i Pagés Editors. Barcelona, 2000
- SALRACH, JOSEP M. *Història dels Països Catalans. Dels orígens a 1714*. Vol I, EDHASA, Barcelona, 1982.
- SÁNCHEZ HERRERO, JOSÉ «El Trabajo del clero en la Edad Media» a *Acta Historica et Archaeologia Mediaevalia* 18. Barcelona 1997, p. 91-134.
- SÁNCHEZ MARTÍNEZ, MANUEL «1289/92 y 1342/44: dos fechas cruciales en la evolución de la fiscalidad real y urbana en Cataluña» a *XVI Jornades d'Estudis Històrics Locals: "El regne de Mallorca a l'època de la dinastia privativa"*, Institut d'Estudis Balears, 1998 p. 67-84
- SÁNCHEZ MARTÍNEZ, MANUEL «Algunas consideracions sobre el crédito en la Cataluña medieval» a *Barcelona quaderns d'història* núm. 13, Barcelona 2007, p. 9-26
- SÁNCHEZ MARTÍNEZ, MANUEL «Fiscalidad y finanzas municipales en las ciudades y villas reales de Cataluña» a *Finanzas y fiscalidad municipal : V Congreso de Estudios Medievales*. Fundación Claudio Sánchez Albornoz, Avila 1997 p. 207-238
- SÁNCHEZ MARTÍNEZ, MANUEL «La expedición de Al-Mansur contra Barcelona en el 985 según las Fuentes árabes» a *Catalunya i França Meridional a l'entorn de l'any 1000 (Actes del Col·loqui Internacional Hug Capet)*, Generalitat de Catalunya, Barcelona 2001, p. 293-301
- SÁNCHEZ MARTÍNEZ, MANUEL «La fiscalidad real en Cataluña (siglo XIV)» a *Anuario de Estudios Medievales* num. 22, Consejo Superior de Investigaciones Científicas (CSIC), Barcelona 1992, p. 341-376
- SÁNCHEZ MARTÍNEZ, MANUEL «Monarquies feudals i nou sistema fiscal (Castella i Corona d'Aragó, segles XIII-XV)» a *L'Avenç* núm. 242, Barcelona març de 2011, p. 8-14
- SÁNCHEZ MARTÍNEZ, MANUEL «Vino y fiscalidad en la Edad Media: el caso de los municipios catalanes» a *Actas del I Simposio de la Asociación Internacional de Historia y Civilización de la Vid y el Vino (I)*, Ayuntamiento del Puerto de Santa María, 2001, p. 403-419
- SÁNCHEZ MARTÍNEZ, MANUEL I ORTI GOST, PERE «La Corona en la génesis del sistema municipal fiscal en Catalunya (1300-1360)» a *Actes del Col·loqui Corona, municipis i fiscalitat a la Baixa Edat Mitjana* (coord. M. Sánchez, Antoni Furió i Prim Bertran) Quaderns de l'Institut d'Estudis Ilerdencs. Lleida 1997, p. 233-278
- SANS I TRAVÉ, JOSEP M. *La colonització de la Conca de Barberà després de la conquesta feudal. El cas de Vimbodí (1149?/1151-1200)* Cossetànea Edicions. Valls, 2002.
- SECALL I GÜELL, GABRIEL «Aspectes socio-econòmics de la comunitat jueva de Valls a través dels Liber Juedorum (1314-1329)» a *Quaderns de Vilaniu. Miscel·lània de l'Alt Camp* núm. 5. Institut d'Estudis Vallencs. Valls, maig de 1984, p. 123-148.
- SECALL I GÜELL, GABRIEL «Els camins rals medievals i les creus de terme de Valls» a *Monografies vallenques* num. 3. Institut d'Estudis Vallencs. Valls, 1993, p. 109-139

- SECALL I GÜELL, GABRIEL «Els joglars, els jocs i les fires del Valls medieval (segles XIV i XV)» a *Quaderns de Vilaniu. Miscel·lània de l'Alt Camp* núm. 2. Institut d'Estudis Vallencs. Valls, novembre de 1982, p. 37-53
- SECALL I GÜELL, GABRIEL «Els metges jueus de Valls» a *Cultura*. Valls, gener de 1978, p. 13-17
- SECALL I GÜELL, GABRIEL «Els sarraïns de Valls» a *Cultura*. Valls, octubre-desembre de 1979, p. 30-35
- SECALL I GÜELL, GABRIEL «Notícies dels esclaus de Valls» a *Cultura*. Valls, març de 1979, p. 18-22
- SECALL I GÜELL, GABRIEL *Els antics carrers de Valls*. Institut d'Estudis Vallencs. Valls, 1989.
- SECALL I GÜELL, GABRIEL *Els jueus de Valls i la seva època* Institut d'Estudis Vallencs. Valls, 1980
- SECALL I GÜELL, GABRIEL *La medicina i els antics hospitals de Valls*. Jove Cambra. Valls, 1980
- SELFA I SASTRE, MOISÉS *Onomàstica d'Alcover*, Institut Cartogràfic de Catalunya, Barcelona 2008
- SERRA I CLOTA, ASSUMPTA «El vi, la seva importància i la seva elaboració entre els s. XIII-XVI a la Catalunya central» a *Vinyes i vins: mil anys d'història* (coord Emili Giralt) Publicacions de la Universitat de Barcelona, 1993, p. 281-298.
- SERRA I CLOTA, ASSUMPTA *La comunitat rural a la Catalunya medieval. Collsacabra (s. XIII-XVI)* Ed. Eumo, Vic 1990
- SERRA I PUIG, EVA «Notes sobre els orígens i l'evolució de l'emfiteusi a Catalunya» a *Estudis d'Història agrària* vol VII. Centre d'Estudis Històrics Internacionals Universitat de Barcelona, 1989, p. 127-138
- SERRA, ANA ISABEL «El mas de Monravà» a *Butlletí del Centre d'Estudis Alcoverencs* NÚM.50, Alcover 1990 p. 43-46
- SLICHER VAN BATH, B.H. *Historia agraria de Europa occidental (500-1850)*. Editorial Península. Barcelona, 1978.
- SOBREQUÉS VIDAL, SANTIAGO *Els grans comtes de Barcelona*, p. 12
- SOLDEVILA, FERRAN, «A propòsit del servei del bovatge» a *Anuario de Estudios medievales* núm. 1, CSIC, p. 573-587
- SOLER I SALA, MARIA «Feudalisme i nucleació poblacional. Processos de concentració de l'habitat al comtat de Barcelona entre els segles X i XIII» a *Acta Historica et Archaeologia Mediaevalia* 23/24. Barcelona 2002-2003, p. 70-101
- TO FIGUERAS, LLUÍS *El monestir de Santa Maria de Cervià i la pagesia: una anàlisi local del canvi feudal*, Fundació Salvador Vives i Casajuana. Barcelona, 1991.
- TORRES I MARTÍ, JOAQUIM *Els carrers de Valls*, Jove Cambra de Valls, 1974
- TRENCHS MESTRE, MIQUEL «Els antics camins radials de Valls» a *Cultura*. Valls, març de 1978, p. 13-17
- TRILLO SAN JOSÉ, CARMEN «El tiempo del agua. El regadío y su organización en la Granada islámica» a *Acta Historica et Archaeologia Mediaevalia* 23/24. Barcelona 2002-2003, p. 237-286.

- TURULL RUBINAT, MAX I VERDÉS PIJUAN, PERE«Gobierno municipal y sicalidad en Cataluña durante la Baja Edad Media» a *Anuario de Historia del Derecho Español* núm. 76 Boletín Oficial del Estado, Madrid, 2006, p. 507-530
- TURULL RUBINAT, MAX «Nuevas hipótesis sobre los orígenes de los consejos municipales en Cataluña (siglos XII-XIII): algunas reflexiones» a *Anuario de Historia del Derecho Español* núm. 72 Boletín Oficial del Estado, Madrid, 2002, p. 461-472
- VALDEPEÑAS LOZANO, M. DEL PILAR«La vinya a Sant Serni de Tavèrnoles (s. IX al XI)» a *Vinyes i vins: mil anys d'història*. Universitat de Barcelona, publicacions, 1993, p. 265-275.
- VENTURA I SOLÉ, JOAN*Presencia del Pati i del Castell a la Història de Valls*. Valls, 1976.
- VENTURA SOLÉ, DANIEL «El pont d'en Cabré» a *Cultura*. Valls, febrer de 1977, pàg. 4
- VERDÉS PIJUAN, PERE«Car les talles són difícils de fer e pijors de exigir.A propósito del discurso fiscal en las ciudades catalanas durante la época bajomedieval» a *Studia Historica, Historial medieval*, núm. 30, Ediciones de la Universidad de Salamanca, 2012, p. 129-153
- VICIANO NAVARRO, PAU«El mercat d'animals de treball en una vila valenciana del segle XV» a *Recerques: història, economia i cultura* núm. 52-53. Publicacions de la Universitat de València, 2006 p. 141-159
- VIDAL CASTRO, FRANCISCO«El derecho de aguas en Al-Andalus: Teoría y fundamentos» a C.E.M.A. <http://www.alyamiah.com/cema>
- VIDAL ROSICH, COSME*Alcover monografia històrica* Imprenta de la Saura. Alcover, 1897.
- VILAGINÉS, JAUME«Aigua i molins en el segle XV. Disputa per l'ús de l'aigua del Tenes en el segle XV» a *Notes* vol. 18, Mollet del Vallès 2003, p. 53-65
- VILAGINÉS, JAUME«Societat i alimentació a l'època medieval. El Vallès Oriental (segles X-XI)» a *Ponències*. Revista del Centre d'Estudis de Granollers, 1999, p. 97-113
- VILAGINÉS, JAUME«Terres, vinyes, horts i pastures.El paisatge agrari de fa mil anys al Vallès» a *Notes* vol. 16, Mollet del Vallès 2001, p. 55-68
- VILAGINÉS, JAUME*El paisatge, la societat i l'alimentació al Vallès Oriental. Segles XI-XII* Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2001.
- VILAMALA SALVANS, JORDI«L'organització del territori diocesà. La divisió administrativa del bisbat de Vic i la seva evolució històrica» a *AUSA* núm. 156. Patronat d'Estudis Osonencs, Vic, 2005 p. 137-191
- VINYOLES VIDAL, TERESA M. «La casa i l'obrador d'un esmolet de Barcelona a finals del segle XIV» a *Cuadernos de Historia Económica de Cataluña* vol. 15, Universitat de Barcelona 1976
- VINYOLES VIDAL, TERESA M. «Esclaus: bestiar amb rostre humà» a *El temps d'història* núm. 37, Barcelona 2001, p.49-50
- VINYOLES VIDAL, TERESA M. I RIERA MELIS, ANTONI«Les pautes dels comportaments» a *Història, Política, Societat i Cultura dels Països Catalans (La forja dels Països Catalans segles XIII-XV)* Vol. III, Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1996, p. 116-137.
- VIOLANT I SIMORRA, RAMON*Etnografia de Reus i la seva comarca. El Camp, la Conca de Barberà, el Priorat* (Edició facsímil en un sol volum dels cinc volums publicat per l'Associació d'Estudis Reusencs entre 1955 i 1959). Edicions Altafulla. Barcelona, 1990

- VIRGILI I COLET, ANTONI «Conqueridors i colons a la frontera: Tortosa 1148-1212» a *Recerques: història, economia i cultura* núm. 43. Publicacions de la Universitat de València, 2001, p. 47-76
- VIRGILI I COLET, ANTONI «El repartiment de Tortosa i l'origen dels dominis feudals (1148-1200)» a *Territori i Societat a l'Edat Mitjana* vol II. INEHCA. Universitat de Lleida, 1998, p. 175-198.
- VIRGILI I COLET, ANTONI «La colonització feudal de la Catalunya Nova. Un projecte d'investigació» a *XXXV Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos de Catalunya*. Valls, 1989 p. 265-299.
- VIRGILI I COLET, ANTONI «La feudalització al Camp de Tarragona: el cas del Tarragonès segles XI-XIII» a *Catalunya Romànica*, p. 31
- VIRGILI I COLET, ANTONI «La qüestió de Tarragüna abans de la conquesta catalana» a *Quaderns d'Història Tarraconense* núm. 4, Universitat Rovira i Virgili, Tarragona, 1984 p. 7-36

APÈNDIX DOCUMENTAL

Document núm. 1

Donació de la ciutat de Tarragona i el seu terme per Ramon Berenguer III, comte de Barcelona, a Oleguer, bisbe de Barcelona, el 23 de gener de 1118

(Transcripció publicada a *Catalunya Romànica* p. 114)

Raimundus, Dei gratia Barchinonensis et Hispaniarum marchio, Bisuldunensium et Provincie comes, dilecto venerabili Barchinonensium episcopo Oldegario tiisque successoribus in perpetuum. Quoniam divina clementia secundum beneplacitum suum me honoarare et exaltare dignata est ad honorem ipsius et Ecclesie sanctae et apostolorum principis Petri, dono et per hanc scripturam donationis trado ecclesie sedis Tarrachonensis, quae in honore beatae Tecele virginis olim fundata fuit et tibi Ollegario episcopo tuisque successoribus pontificibus qui eamdem ecclesiam sub obedientia Sedis Apostolicae exerint, ipsam civitatem Tecchaonae quae diu per multos annos sub destruccione et eremo absque cultore et incolatu mansit. Trado autem eam tibi cum terminis et pertinentiis suis ad restaurandum ad habendum et libere possidendum ut prephata Terrachonensis ecclesia et rectores eius habeat et possideat haec omnia in perpetuum cum omni libertate et absque inquietudine alicuius hominis. Libertatem etiam dono tibi tuisque successoribus congregandi undecumque potueris homines cuiuscumque dignitatis et mediocritatis ad incolendum terram illam et regendi et iudicandi eos ad honorem Dei fuerit. Quicumque autem cuiuscumque officii sint sive mari sive terra illuc convenerint vel habitaverint, libere vivant et habeant et possideant sua et iudicentur et dstringantur ubi opus fuerit secundum leges et mores et constituiones quas vos ibi contitueritis. Aliter vero a nemine hominum dstringantur sive iudicentur. Dominaturam quoque et palatium secundum consilium et dispotitionem vestram ibi mihi habendam reservo ut et Terrachonenses incolae secundum quod oportunum fuerit sine detrimento ipsius civitatis adiuvent me tenere pacem meam et facere guerram ut et ego adiuvem illos sicut fideles et amicos meos. Terminantur haec omnia a parte orientis in terminio de Tamarit et de Monteolivo, sicut descenditur ad mare et ascenditur per aquam de Aiano usque ad montes et transit a septentrionali plaga per ascendit per ipsa cocumina montium de Carbonaria sicut ipse auqe incipiunt vergere aut austrum. Et ab occidentali parte transeunt ipsi fines per Monte Rubeum et per collem Balagarii usque ad mare. A plaga meridiana est terminus ipsum pare quod commune est omnibus ipsius terrae habitatoribus ad utendum et expiscandum. Quicquid his terminationibus coluditur ipsi ecclesie Tarrachonensis et vobis cum omni libertate traho habendum et possidendum cum omni augmentationet et melioratione quan Deo donante vos et successores vestri vel aliquis sub dispositione vestra inibi feerit. Si quan autem cuiuscumque sexus vel conditionis persona contra hanc nostre liberalitis donationem et institutionem venire temptaverit in nullo pervaleat, sed omnium rerum suarum prius amissionem patiatur et segregatus ab Ecclesiae corpore iusti iudicis Dei iram incurrat donec satisfaciat.

Aca sunt haec anno incarnationis Dominice millesimo CXVII, X kalendas februarii.

(Signum) Raimundi, comes.

Signum Bernardi de Olost, Sig+num Berengarii Bernardi de Barchinona. Sig+num Guillelmi Ugonis de Montepesulano. Sig+num Martini Petit.

Document 2

Butlla de data 1 de juliol de 1091, del papa Urbà II, per la qual es restaura l'arxidiòcesi de Tarragona

(Transcripció publicada a *Catalunya Romànica* p. 48)

Urbanus, episcopus, servus servorum Dei, dilecto fratri Beringario Ausonensi episcopo in Tarraconensem metropolim traslato, eiusque successoribus canonice substituendis in perpetuum.

Inter ptimas Hyspaniarum urbes Tarraconem fuisse insignem et gentilis et christianae paginae indiciis demonstratur. Iustus autem Dominus in viies suis, et sanctus in omnibus operibus suis, que cum in plerisque iudiciis suis incomprehensibilis habeatur, in nullo unquam valent reprehensibilis estimari. Ipse transfet regna et mutat empora: ipsi visum et olim Tarraconensis urbis gloriam exaltare: ipsi visum est in eade urbe peccata populi sui visitare. Cum enim in ea christianorum populus habitaret, visitavit in virga iniquitates eorum, et in verberibus peccata eorum. Se ecce transactis iam tecentis nonaginta annis, es quo prefatam urbem agarenorum populi solitariam fecerant, principum suorum cordibus inspirare dignatus est, ut eiusdem urbis restitutioni, secundum preceptum Apostolicae Sedis, cui auctore Deo, licet indigni, presidemus insisterent. Berengarius siquidem Barchinonensis comes auctoritatis nostrae persuasione commonitus, pro animae suae salute, cum suae potestatis magnatibus non solum restituioni prefatae urbis insistit, sed et urbem ipsam, et omnem potestatis suae terram, beato Petro eiusque vicariis legali stipulatione tradidit, censumque quinque librarum argenti Lateranensi palatio quot annis persolvendum instituit. Nos itque prestante Deo restitutionis eius optamus cooperatores existere, predicti comitis institutum, libertatesque, et consuetudines, quas novis Tarraconensis urbis colonis promulgasse cognoscitur, collaudamus, et rata manere nostra auctoritate decernimus. Cum universa siquidem ipsius comitis terra, quam beato Petro obtulit et Tarraconensem urbem ac populum, Deo ibi aspirante collectum, sub Apostolicare Sedis tutela specialiter confovendum suscipimus, libertatemque illes pro comitis Berigarii scripta collatam eatenus confirmamus, ut nemini quidquam ultra persolvant, nisi sponte propria Romanae se faciant ecclesiae debitores. Ut igitur haec omnia Deo auctore inconcussa permaneant, nos antecessorum nostrorum privilegia sequentes, qui Ausonensem ecclesiam Tarraconensis quondam instutuere vicariam, tibi o charissimi filii Berigari, quia tuo potissimum studio haec est restitutio instituta, ex Romanae liberaliatis gratia palleum, totius scilicet sacerdotalis dignitatis plenitudinem indulgemus. Preterea tibi, tuisque successoribus legitime substituendis, qui in Tarraconensis civitatis et ecclesiae restorationem pari studio insudaverint, prefatam Tarraconensem ecclesiam iure proprio possidendam per huius privilegii paginam confirmamus, una cum omnibus Romanae auctoritatis ecclesiae. Porro Ausonensem ecclesiam tibi tuisque successoribus tamvdiu concedimus possidendam, donec auctore Deo, ad pristini status plenitudinem vestro studio Tarraconensis ecclesia refometur. Palleo itaque in misarum celebrationibus intra ecclesiam solimmodo uti debebis, in precipuis tantum

festivativus, videlicet Nativitate Domini, Epiphania, Ypopanton, Cena Domini, Sabbato Sancto, Resurrectionis prima et secunda feria, Ascensione Domini, Pentecoste, tribus festivitibus Sanctae Mariae, Sancti quoque Michaelis, et Sancti Ioannis Baptistae, in nataliciis omnium apostolorum, et eorum matyrum quorum pignora in vestra eccelsia requsecunt, in commemoratione nihilominus omnium sanctorum, in consecrationibus ecclesiarum, episcoporum, clericorum, in annuo consecrationis tuae die, in colemnitibus etiam Sanctae Virginis Teclae, Santique martiris Fructuosi ac sociorum eius. Te igitur, reverentissime frater, affectione intima exhortamus, quatinus dignum te tanti honoris pontificii sempre exhibeas, christianis ac sarracenis sine offesione esse procurans, ad fidem infideles convertere. Deo lagiente, verbis studeas et exemplis. Sic exterius pallei dignitate precellas in oculis hominum, ut interius vistutum excellentia proleas coram Supernae oculis Maiestatis.

Plane per presenti privilegii pagiam officii nostri acutoritate decernimus ut quicumque se Tarraconensis ecclesiae bona iniuste hactenus obtinuisse cognoscunt, ea deinceps eidem ecclesiae restituere pro divini iudicii formidine, et Sedi Apostolicae reverencia studeant. Si quis autem in crastinum arcuiepiscopus, aut episcopus, imperator, aut rex, princeps, aut dux, comes, aut vicecomes, iudex, aut persona quaelibet magna vel parva, ecclesiastica aut secularis, huius nostri privilegii pagiam sciens, contra eam venire temere tentaverit, secundo terciave commonitus, si non satisfactione congrua emendaverit, eum honoris sui et officii periculo subiacere decernimus, et a Christo atque Ecclesae corpore segregamus: conservantibus autem pax a Deo et misericordia presentibus ac futuris seculis conservetur. Amen, amen, amen.

Datum Capue kalendas iulii per manus Ioannis sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis, indictione XIII, anno dominice Incarnationis M XCI, pontificatus autem domini Urbani pae II quarto.

Document 3

Donació Ramon Berenguer III a Sant Oleguer

(Transcripció publicada a Blanch, *Arxiepiscopologi*, p. 80-81)

Raymundus Dei gratia Barchinonesium et Hispaniarum Marchio Bisuldunensium et Prouinciae Comes, Dilecto venerabili Barchinonensium Episcopo Olegario Tuisque Sucessoribus in perpetuum: Quoniam divina clementia, secundum beneplacitum suum me honorare et exaltare dignata dono et per hanc scriptura donationis trado Ecclesiae Tarraconensis Sedis, quae in honore Beatae Teclae Virginis olim fundata fuit, et tibi Oldegario Eipiscopo tuisque successoribus Pontificibus, qui eandem Ecclesiam sub obedientia Sedis Apostolicae rexerint, ipsam civitatem Tarraconae, quae diu per multos annos sub destrutione et heremo absque cultore et incola mansit. Trado autem eam tibu cum terminis et pertinetiis suis ad restaurandum et habendum et libere possidendum, ut praefata Tarraconensis Ecclesia et rectores eius habeant et possideant haec Omnia in perpetuum cum omni liberte et absque inquietudine alicuius hominis. Libertate etiam dono tibi tuisque successoribus congregandi undecunque potueris homines cuiuscumque dignitatis et mediocritatis ad incolendum terram illan et regendi et iudicandi eos ad honorem Dei et utilitatem ipsius civitatis et construendi et disponendi scundum quod vobis melius visum fuerit. Quicumque autem cuiuscumque officii sint sive mari sive terra illuc convenerint vel ibi habitaverint, libere vivant et habeant et possideant sua et iudicentur et distringantur ubi opus fuerit secundum leges et mores et constitutiones quas nos ibi constitueritis. Aliter vero a nemine hominum distringantur sive iudicentur. Dominicaturam quoque et paatium, secundum consilium et dispositionem vestram ii mihi habendam reservo, el quod Tarrconenses incolae secundum quod opportunum fuerit sine detrimentos ipsius civitatis adivvent me tenere pacem meam et facere guerram ut et ego adivvem illos sicut fideles et amicos meos. Termnantur haec omnia a parte orientis in termino Tamariti et de Monte Olivo sicut desdendit ad mare et ascendit per aquam de Gaiano usque ad montes et transit a septentirionali plaga per calcem montium usque ad ipsum elgolador de Cabra, et pervenit usque ad ipsum embotum et ascendit per ipsa cacumina montium de Carbonaria sicut ipsae aquae incipiunt vergere ad austum, et ab occidentali parte transeunt ipsi fines per montem Rubeum et per collem Balagarii usque ad mare, de plaga meridiana est terminis ipsum mare, quod commune est ómnibus ipsius terrae habitatoribus at ytendum et expiscandum. Quid quid his termintationibus concluditu ipsi Ecclesiae Tarraconensi et vobis cum omni libertate trado habendum et possidendum, com omni augmentatione et melioratione, quam Deo donante, vos et successores vestri vel aliquis sub dispositione vestra inibi fecerit. Si qua autem cuiucumque sexus vel conditionis persona contra hanc nostrae liberalitatis donationem et institutione venire tenteverit, in nullo prevaleat, sed ómnium rerum suarum prius incurrat, donec satisfaciat. Acta sunt haec anno Incarnationis Domini 1117, decimo kalendas februarii. Signum Raimundi Comitis. Signum Rimundi Bernardi de Olost. Signum Berengrii Bernardi de Barchinona. Signu Guillermi >Ugonis de Montepessulano. Signum Martini Petri.

Document 4

Donació de la ciutat de Tarragona i el seu territori a Robert, príncep de la ciutat, per Oleguer el 14 de març de 1129

(Transcripció publicada a *Catalunya Romànica* p. 30)

Ollegarius Dei dignatione Tarraconensis metropolis dispensator, omnibus in Christo fidelibus. Notitiae cunctorum innotescere desideramus qualiter, illustris comes et marchio Barchinonensium et Provinciae Raymundus ob amorem Dei, dedit et tradidit per scripturam suae libertatis Deo et ecclesiae Tarraconensi, quae caput est ecclesiarum totius Citerioris Hispaniae, et nobis et successoribus nostris, civitatem Tarraconensem ad restaurandum et libere habendum et possidendum et disponendum in beneplacito nostro, sicut in scriptura quam inde nobis fecit, plenius cognosci potest. Piae quoque memoriae Gelasius et Calixtus Romani pontifices benignitate sua metropolitanam dignitatem nobis concedendo, eandem comitis concessionem suis nihilominus scripturis confirmarunt. Eapropter nos divina clementia confisi, ipsius civitatis restorationi operam dando ad honorem Dei et Ecclesiae eius, consilio et favore praedicti Raymundi comitis, de suffraganeorum episcoporum et nobilium terrae, ad instantiam paecipue domni Raymundi, Ausonensi episcopi, te venerabilem virum et strenuum militem ipsius civitatis principem constituimus. Te nimirum et tua omnia ad hoc exposuisti, ut Deo et ecclesiae eius semper ibi servias et tuam indefensionem Christianitatis militiam exerceas. Unde ad honorem Dei et Tarraconensis ecclesiae nostram nostrorumque successorum fidelitatem donamus et tradimus tibi ipsam civitatem cum territorio suo sicut in carta praefati comitis terminatur, ad restaurandum, habendum et possidendum tuisque successoribus ut disponas et regas et iudices homines qui illuc convenerint cum timore Dei et iustitia secundum leges et bonas consuetudines quas ibi communi consilio constituerimus. Donamus etiam tibi tolonea et leddas et usaticos qua ad principem pertinent, tam de terra quam de mari. Tibi autem et successoribus tuis quibus post te hunc honorem habendum concesserimus, nulla erit licentia aliquid extranese potestati donare vel alineare haec, neque alicui nisi illi qui ita sit fidelis et dolidus homo noster et nostra ecclesiae sicut tu. Retinemus vero ad portionem nostram et dominaturam nostram omnes ecclesias et ecclesiastica iura et ecclesiasticas personas et familias nostras et clericorum sive monachorum et omnes qui ecclesiastica praedia inclouerint en omnes qui in domibus vel possessionibus ecclesiasticis habitaverint; ita ut in his omnibus nullus princeps vel inferior persona layca praesumat aliquid iudicare exigere vel dstringere seu disponere ullo umquam in tempore absque nostro iussu. In omnibus quoque quae tibi principi concedimus, retinemus omnes decimas tam de terra quam de mari, domorum videlicet et villarum, castrorum et forticiarum, quae ibi sunt aut erunt coetararumque possessionum; decimas quoque fructuum terrae et animalium et psicium, et de praedis et cavalcatis et de omnibus proventibus quoad de principem per nostram donationem ipsius principatus accesserint. Propter haec omnia beneficia, quae mihi concedit liberalitas vestra, ego quoque Rodbertus, vester fidelis homo, convenio Deo et ecclesiae Tarraconensi et vobis dompne Ollegari, archiepiscopo ut ab hanc die et deinceps sim vester fidelis homo sine aliquo dolo de corpore vestro et de omni honore quem hodie habet ipsa ecclesia et vos habere debetis et

nominatim de his quae in dono, quod mihi fecistis retinetis et de omnibus ecclesiasticis iustitiis et directis quae ad vos pertinent vel pertinere debent. Convenio quoque vobis ut secundum meum posse et sensum contendam restaurare ipsam civitatem et defendere illam et omnem vestrum honorem et guerreiare omnes homines qui iustitias et iura ecclesiae et vestra et ipsius civitates tollere vel minuere tantaverint et observare iustitiam sicut superius constituistis. Si qua igitur in crastinum persona ecclesiastica vel saecularis contra hanc nostrae donationis et vestrae convenientiae paginam venire praesumpserit, componat alteri parti cui iniuriam inferre tentaverit, libras auri triginta et post modum haec pagina perenniter robur suum obtineat.

Actum est hoc anno ab Incarnationi Domini M^oC^oXXVIII^o pridie idus martii.

Ollegarius, Dei gratia Tarraconensis archiepiscopus, Sg+num Roberti principis. (Sgine)
Raimundus Dei gratia Ausonensis episcopus. Sig+num Arnalli sacerdotis atque decani.

Iuro ego Rodbertus, Tarraconensis princeps, tibi Domino meo Ollegario eiusdem civitatis archiepiscopo quod ad hac die et deinceps fidelis homo et solidus ero tibi et ecclesiae tuae et faciam et attendam tibi omnes convenientias quas tibi conveni sicut scriptae sunt inter me et per fidem sine enganno. Et si forte, quod absit, in his per incuriam delinquo, infra triginta dies ex quo ammonitus fuero, vobis satisfaciam per Deum et haec sancta quatuor Evangelia.

Document núm. 5

Conveni signat per Robert, príncep de Tarragona i l'arquebisbe Bernat Tort 4 de gener de 1148

(Transcripció extreta del Thesaurus Sanctae Metropolitane Ecclesiae Tarraconensis, pàg 33 i publicat per Font Rius a *Entorn de la restauració*)

Quoniam sicut antiquo acutoritas commendat, concordia, pace et iustitia populi nutriuntur atque ab eisem populis his tribus gratia divina uberius acquiritur. Ideo, ego Robertus, Tarraconensis comes, ob restaurationem Tarraconensis ecclesiae et civitatis, et ut illi qui ad eandem urbem incolendam convenerint, suam ibidem tutius peragat vitam, convenio tibi domino Bernardo Tarraconensi Archiepiscopo ut singulis annis in die Cineris, qui vocatur caput ieiunii, eligam duas personas per tuum consilium de habitatoribus urbis Tarraconensis, sub quarum arbitrio, consilio et iudicio, tota prefata Tarraconensis civitas cum suis terminis ponatur. Quae supradictae personae propria manu iurabunt se secundum posse suum servare iustitiam et commune bonum civitatis, et ut fideles sint mihi de mea iustitia. Isti duo accipient omnes stacaments totius civitatis Tarraconensis et sui territorii, iudicabunt negotia et facient districtus ubi opus fuerit. Et si ego Robertus nollem supradictam electionem sicut dictum est per consilium archiepiscopi, faciat eam iamdictus archiepiscopus ac successores sui. Iterum adiicimus quod omnes habitatoes Tarraconensis civitatis et sui territorii preter clerum, iurent supradictis duabus personis quod fideles sint eis de ipsa iustitia quam dictaverint contra cunctos homines. Istaes supradictae duae personae non habebunt stacaments necque aliquod districtum in prelatiis ecclesiarum vel in suis familiis necque in aliquo exclero. Illi homines, quibus ego Robertus dederam meum honorem cum consilio iudicum faciant mihi fidelitatem hominii; iudicabunt supradicti iudices negotia civitatis secundum leges et consuetudines Barchinonensis curie. Illi vero qui ad inclendum urbem venerint vel territorium non faciant aliquem censum vel servitium de mansionibus in quibus habitaverint necque de terris, quas de eremo traxerint, preter decimas et primitias necque faciet quispiam habitatoribus supradictae urbis ac territorii aliquam fortiam, districtum vel exactionem nisi supradicti iudices per iustitiam. Terras autem heremas quas Tarraconenses milites adquisierint, retinendant consilio iudeicum, secundum quo eis opus fuerit ad propriam laborationem. Reliquas dent ipsi milites, consilio eorundem iudicum, laboratoribus et nihil ab eis exigant nisi quantum iudices dictaverint. Si autem contigeret me Robertum habere causam cum domino meo archiepiscopo, non in potestate iudicum sed in manu ipsius Archiepiscopi firmarem et facerem iustitiam. Decretum siquidem convenientiae prefate paginae erit inter me et successores meos et inter dominum meum archiepiscopum et successores suos.

Actum est hoc secundo nonas iuanuarii, anno ab Incarnatione Domini MCXLVII.

Signum Roberti. Signum Agnetis eiusdem uxoris quin hanc supradictam convenientiam facimus, firmavimus, firmarique rogavimus.

Signum Baldovini. Signum Sanciifredi Giner. Signum Andreae de Pennacadell. Signum Bernagarii de Servellera. Signum Roberti Giner. Signum Bernardi de Palmers. Signum Guillermi Berengarii.

Document 6

Confirmació feta per l'arquebisbe Bernat Tort de la donació de la ciutat i el territori de Tarragona a Robert, príncep per l'arquebisbe Oleguer 9 de febrer de 1149

Quoniam sicut antiquorum auctoritas commendat, concordia pace ac iuritia populi nutriuntur atque ab eodem populo his tribus gratia divina copiosus acquiritur, idcirco ego Bernardus, Terraconensis archiepiscopus, ob restaurationem Terraconensis ecclesiae et civitatis et ut illi qui ad eandem urbem incolendam convenerint suam ibidem tutius peragant vitam, dono, laudo, confirmo tibi, Roberto, principi Terraconensis et successoribus tuis illam donationem quam beatae memoriae Oldegarius predecessor meus fecit tibi de ipsa civitate Terracone cum territorio suo ac terminis sicut resonat in ipsa carta quam Raymundus, illustris comes Barchinone et marchio fecit ei et ecclesiae Sanctae Teclae. Dono quoque ego Bernardus praedictus archiepiscopus tibi Roberto, principi Terracone et successoribus tuis ut in ipsa Terracone civitate et extra civitatem, videlicet in tot territorio ipsius civitatis, sicut ipsum territorium terminatur suis terminis in carta preaephati comitis assignatis, habeas illas partes tu et successores tui de omnibus redditibus, usaticis, expletis, leudis, iustitiis, aliisque profligationibus et adquisicionibus, quae in ipsa civitate vel in territorio suo sunt, aut erunt nostro communi consilio, tam in terra quam in mari. Quintam vero partem omnium supra dictorum civitatis et territorii retineo michi et successoribus meis archiepiscopis et ecclesia Sanctae Teclae. Concedo iterum tibi, Roberto, et successoribus tuis atque dono ut in ipsa civitate Terraconae habeas tuum proprium furnum et tuum proprium molendinum: michi quoque et successoribus meis archiepiscopis retineo alterum furnum et alterum molendinum. In coeteris autem furnis et molendinis retineo vnam partem sicut in aliis proventibus civitatis ipsius et territorii. Tibi autem Roberto et successoribus tuis quibus hunc honorem post te habendum concesserimus, nulla erit licentia donare de supradictis omnibus vel alienare alicui extraneae potestati, sed, ille tuus heres vel successor qui per nos hunc honorem habiturus est per successores nostros et tuum locum tenuerit, ita sit fidelis et solidus homo noster et ecclesiae nostrae atque successorum nostrorum sicut tu. Retinemus praeterea ad portionem nostram et dominicaturam nostram, omnes ecclesias et ecclesiastica iura et ecclesiasticas personas et familias nostras et clericorum sive nonachorum, et omnes qui ecclesiastica praedia incluerint et omnes qui in domibus vel possessionibus ecclesiasticis habitaverint; ita ut in his omnibus nullus princeps vel inferior persona layca praesumat aliquid iudicare, exigere vel distringere seu disponere ullo unquam in tempore absque nostro iussu. In omnibus quoque quae tibi principi concedimus, retinemus omnes decimas fructum terrae et animalium et piscium et de praedis et cavalcatis et de omnibus proventibus ipsius civitatis et territorii tam de terra quam de mari. Propter haec omnia beneficia quae mihi concedit liberalitas vestra ego quoque Robertus vester fidelis homo et solidus convenio Deo et ecclesiae Terracone et vobis domine Bernarde archiepiscopo ut ab hac die et deinceps sim vester fidelis homo sine aliquo dolo de corpore vestro et de omni honore quem hodie habet ipsa ecclesia et vos habere debetis et nominatim de his quae in dono quod mihi facitis, retinetis et de omnibus ecclesiasticis iustitiis et directis quae ad vos pertinet vel pertinere

debent. Convenio quoque vobis iut secundum meum posse et sensum contendam restaurare ipsam civitatem et defendere illam et omne vestrum honorem et guerrejare omnes homines qui iustitias et iura ecclesiae et vestra et ipsius civitatis tollere vel minuire temptaverint et observare iustitiam sicut superius constituistis. Convenio iterum vobis propter commune comodum et utilitatem ipsius civitatis ut singulis annis in die cineris qui vocatur caput ieiunii, eliga per vestrum consilium duas personas de habitatoribus urbis Terraconensis sub quorum arbitrio, iudicio vel consilio tota praephata Terracone civitas cum suo territorio et terminis ponatur. Quae supradictae personae vobis iurabunt se secundum suum posse servare iustitiam et comune bonum ipsius civitatis et ut fideles sint vobis et mihi Roberto de nostra iustitia. Isti duo accipient omnes estacamens totius civitatis Terracone et sui territorii, iudicabunt placita et facient districtos ubi opus fuerit. Et si ego Robertus nollem eligere vel non possem iamdictas personas, vos vel vestri successores eligant eas. Iterum adicimus ut omnes habitatores Terracone civitatis et sui territorii preter clerum iurent vobis et successoribus vestris fidelitatem de corpore vestro et de honore vestro atque de honore ecclesiae Sanctae Teclae. Ista supradictae duae personae non habebunt estacamens, neque aliquod districtum in praelatis ecclesiarum vel in suis familiis neque in aliquo ex clero. Illi homines quibus ego Rotbertus dabo meum honorem, per consilium supradictarum personarum faciant mihi fidelitatem hominii. Iudicabunt supradicti iudices negotia civitatis et territorii secundum leges et bonas consuetudines Barchinone curiae. Illi vero qui ad inclendam urbem vel territorium venerint no facient aliquem censum vel servitium de mansionibus in quibus habitaverint, neque de terris quas laboraverint praeter decimas et primitias et quod... par bovum donet et migeram ordei annuatim, neque faciet quisquam habitatoribus praedictae urbis et territorii aliquam forciam, districtum aut exactionem nisi supradicti iudices per iustitiam. Terras autem heremas, quans Terraconenses milites adquisierint retineant per consilium iudicum secundum quod eis opus fuerit ad propriam laborationem. Reliquas dent ipsi milites per consilium eorundem iudicum laboratoribus et nichil ab eix exigant nisi quantum iudices dictaverint. Si autem contingeret me Rotbertum habere causam cum domino meo archiepiscopo non in potestate iudicum sed in manu ipsius archiepiscopi firmarem et facerem iustitiam. Decretum siquidem convenientiae praephatae paginae erit inter me et successores meos et inter dominum meum archiepiscopum et successores suos.

Actum est hoc, anno ab Incarnatione Domini M^oC^oXLVIII^o, V idus febroarii.

Sig+num Rotberti. Sig+num Agnetis, uxoris eius, qui supra dictas convenientias fecimus et firmavimus. Sig+num Guillermi de Quilone. Sig+num Conis. Sig+num Raimundi de Ostoles. Sig+num Guillermi Petri. Sig+num Baldovini. Sig+num Bernardi, Terrachone archiepiscopi. Sig+num Durandi, canonici Sancti Ruphi.

(Signe) Bernardus, presbiter, qui hoc rogatus scripsi cum litteris supra scriptis in VI^a linea, die, annoque prefixo.

Document núm. 7

Carta de franquícies atorgada per Robert, príncep de Tarragona als habitants de la ciutat

3 de setembre de 1149

(Transcripció publicada a *Catalunya Romànica* p. 115)

Incipit in Christi omine. Hec est carta libertatis secundum sonat, concedit cum instrumento. Actum est anno ab Incarnatione Christi MCXXXVIII, tertio nonas septembris, anno XII regni Ludovici iunioris. Sit notum cuncti omnibus hominibus, presentibus atque futuris, quomodo ego Robertus, princeps Tarracone, recognosco convenientias et franquedas quas feci in personis atque habitatoribus Tarracone, in primo quando ego veni in civitate in simul cum comino meo Beato Oledegario, in consilio cum Barchinonensi comite et episcopis et aliis multis hominibus, dedi civitate Tarracone cum suo territorio hominibus habitantibus in ipsa civitate, ita libera et franca, sicuti ego habeam per Deum et per ecclesiam et per dominum meum archiepiscopum, ita ut non donassent nisi decimas et primitias, et atetissent sub iustitia domini mei et ecclesie et mea, modo propter timorem suplici eterni. Cum voluntate uxoris me Agnetis et filii mei Guillermi Bordet, dono et confirmo hominibus qui sunt in Tarracona vel erunt, ut sint liberi et franchi et immunes ab omni servitute, et ab hora et delinceps nullum censum factant vel servitium de domibus in quibus habitaverint; similiter de fructibus quos laboraverint vel habuerint nullum sensum vel servitium vel usaticum faciant alicui persone, preter decimas et primitias. Hoc facimus salva fidelitate domino nostro archiepiscopo et Terraconensi ecclesie, ut omnes habitatores predicte civitatis permaneant in iustitiam domini mei et meam, sicut constitutum est.

Signum Roberti principis. Signum Agnetis uxore eius. Signum Guillermi Bordet. Signum roberti Bordet, nos qui hanc cartam libertatis facimus scribere, firmamus, testesque firmare rogamus. Signum Bernardi Terraconensis archiepiscopi, qui hoc laudo salva fidelitate nostra et ecclesie nostre. Signum Iohannis Terraconensis archipresbiteris. Signum Petri sacerdotis et canonici.

Sendredus, notarius Terracone sedis, qui hoc scripsit die et anno qua supra.

Document 8

Butlla papa anastasi IV 1154

(Transcripció publicada a Blanch, *Arxiepiscopologi*, p. 90-91)

Anastasius Episcopus Seruus Seruorum Dei, Venerabili Fratri Bernardo Tarraconensi Archiepiscopo, eiusque successoribus caconice substituendis in perpetuum, Tarraconensem Metropolim famosam et insignem quondam fuisse, atque in Hispaniarum regnis multis et dignitatis et gloriae titulis claruisse tam ipsius antiquae nobilitatis inditia, quam veteum scripturarum testimonia manifestant: Verum quia consistentis in ea populi peccata corrigere divinae miserationi complacuit, irruentibus mauris, seu mohabitibus, et ciuitas ipsa in solitudinem redacta et metrópolis dignitas immutata est, atque parrochiarum termini sunt confusi; sante post longa temporum intersticia, divina prorsus misratio ipsam metropolim restituere atque parrochias eius ex parte máxima per studium et laborem illustrium Aragonensium Regum et Barchinonensium Comitum dignata est ab infidelium tyrannide liberare. Ad cuius profecto restitutionem praedecessores nostri Romani Pontifices solícite intendisse et plurimum laborasse noscuntur. Unde Urbanus Papa secundus Berengario Ausonensi, Gelasius Oldegario Barchinonensi Episcopo, huius Gregorio Archiepiscopo praedecessori tuo, et Eugenius Papa tertius, tibi ex Apostolicae Sedis liberalitate pal-lia concessere, et pristinam eidem metrópoli dignitatem reintegrantes, ipsam Sedis Apostolicae privilegiis munierunt. Eorum itaque Nos uestigi subsequentes, dilecto in Christo frater Bernarde Archiepiscopo, rationabilibus tuis postulationibus benignum impartimur assensum, et praedictam Tarraconensem Ecclesiam, cui, Deo auctore, praeesse dignoscis, praesentis scripti priuilegio communimus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona, quae eadem Ecclesia in praesentiarum iuste et canonic possidet, aut in futurum, concessione Pontificum, largitiones Regum et Principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibate permaneant. In quibus haec propriis duximus exponenda uocalibus: ciuitatem ipsam Tarraconam cum terminis suis, quemadmodum ab illustris memoriae Raymundo Comité Barchinonensi ipsi ecclesiae rationabili prouidentia concessa est, et scripti sui pagina roborata; ecclesiam Sancti Michaelis, ecclesiam Sancti Salvatoris de Currali, ecclesiam Sancti Fructuosi, ecclesiam Sanctae Mariae de Miraculo, ecclesiam de Tamarit, ecclesias de Berano, de Sto. Vicentio, de Albignana, ecclesiam de Monte Macello, ecclesiam de Sedma, ecclesiam de MOn-teacuto, ecclesiam de Sta. Perpetua, ecclesiam de Monteclaro, ecclesiam de Barbarano, ecclesiam de Fores, ecclesiam de Guimera, ecclesiam de Amaldano, ecclesiam de Spelunca Calua, ecclesiam de Palatio, ecclesiam de Auinaixa, ecclesiam de Tercers, ecclesiam de Siurana, ecclesiam de Alio, ecclesiam de Capra, ecclesiam Sti. Petri, et Stae, Crucis de Gaiano, ecclesiam de Vallemolli, ecclesiam de Alcouer, ecclesiam Sti, Ioannis de Consilio, ecclesiam de Cotunno, ecclesiam de Centumcellis, ecclesiis de Riua de Ulmis, ecclesiam de Alforgia, ecclesiam de Cambrils, ecclesias de Pratodip et de Colleious, ecclesiam de Marsano, cum diuinis et aliis eorum pretinentiis; Episcopatum praeterea Cathedrallium urbes, id est, Gerunda, Barchinonam, Urgellum, Ausonam, Ilerdam, Dertosam, Caesaraugustam, Oscam, Pampilonam, Tirasonam et Calgorram, ipsi tamquam

haec metrópolis súbditas ese decernimus; reliquas uero tam Sedes Episcopalis, quam insularum ecclesias, quae antiquis ei temporibus subiace copalis, quam insularum ecclesias, quae antiquis ei temporibus subiacebant, cum Dominus omnipotens sua miseratione christianorum restituerit potestati, ad eandem metropolim tanquam ad caput primum referendas decreti huius auctoritate sancimus, salua in ómnibus Apostolicae Sedis auctoritate. Si quis ergo in futurum ecclesiastica secularisue persona huius nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temeré uenire tentauerit, secundo, tertioe commonita, si non satisfactione congrua emendauerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reaque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a Sanctissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesuchristi aliena fiat, in extremo examine, districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta seruantibus sit ax Domini nostri Iesuchristi, quatenus et huc fructum bonae actionis percipiant et apud dstrictum iudicem praemia aeternae pacis inueniant: Amen. Ego Anastasius Catholicae Ecclesiae Episcopus, Ego Himmarus Tusculanus Episcopus, Ego Hugo Hostiensis Episcopus, Ego Gregorius Praesbyter Cardinalis titulo Sancti Calixti, Ego Hubaldus Praesbyter Cardinalis titulo Stae. Praxedis, Ego Manfredus Praesbyter Cardinalis titulo Stae. Sabinae, Ego Bernardus Praesbyter Cardinalis titulo Sti. Clementis, Ego Iordanus Praesbyter Cardinalis titulo Sactarum Susannae et Felicitatis, Ego Octauianus Praesbyter Cardinalis titulo Stae. Ceciliae, Ego Ioannes Praesbyter Cardinalis Sanctorum Ioannis et Pauli titulo Pammachii, Ego Oddo Diaconus Cardinalis Sti. Georgii, ad uelum auream, Ego Gregorius Diaconus Cardinalis Sti, Angeli, Ego Guido Diaconus Cardinalis Stae. Mariae in Porticu, Ego Oddo Diaconus Cardinalis Sti Nicolai in Carcere Iulliano, Dattum Lateram, per manum Rolandi Stae Romanae Ecclesiae Presbyteri Cardinalis et Cancellarii octauo calendas aprilis, indictione secunda, Incarnationis Domini anno 1154. Pontificatus uero domini Anastasii quarti Papae, anno primo.

Document 9

Carta d'Acapte d'Alcover

(Transcripció de Jordi Morelló Baget publicat a «La invenció de la carta de població d'Alcover»)

[In] Christi nomine. Sit notum cunctis, presentibus et futuris, quod ego Ildefonsus, rex Aragonis et comes Barchinone, una cum Arberto de Castro Vetulo, dono, laudo et auctorizo omnibus hominibus de Alchoder modo ibi habitantibus sive ad huc ibidem adve niendis ad habitandum, imperpetuum, terminum in ipsis Montanis de Siurana, sicut terminatur ab oriente in riuum de Francholino et venit per ipsum riuum usque in illam resclosam Guillelmi de Terragona et matris eius Agnetis; et [ab meridie vadit ab ipsa [re]sclosa per terminum Jerrachone usque in torrentem [...]cii; et ab occidente vadit per dictum torrentem et ascendit recte [in] ipsam serram del Albiol et vertitur usque in ipsam Rupem Foradam; a parte [...]la circii includit predictus terminus et retinet ipsum mansum Petri Vulturis totum integriter cum terminis suis, et transit ad ipsum saltum et ferit recto tramite in capud mansi de Deodato de Nabineres, et vadit [per] illam carreriam que pervenit de Monteregali ad ipsam Ripam, sicut [tran]sit recta semita per Fornels, et sequitur eandem viam per ipsam serram [pro]ximam et pervenit recte descendendo ab ipsa serra usque in iamdictam resclosam molendinorum Guillelmi de Terragona, quicquid ab istis terminis predictis concluditur et terminatur, prelibatis hominibus de Alchoder et eorumdem successoribus, dono et laudo ad habendum [et] ten[en]dum et possidendum per omnia tempora cum montibus et planiciis, petris, guarricis et terris cultis et incultis, cum nemoribus et lignis et erbis et [...]: et cum omnibus ad usum hominum pertinentibus, ut ea omnia semper ipsi et eorum proenies et posteritas possideat libere et franche, secundum mores et libertates habitatorum in castro de Siurana; et sicut predicti habitatores de Si[ura]na sua alodia et omnes res suas franchas et securas habent, sic [etiam] ipsi omnes terras et omnia quecumque infra pre a. Inclou un element ratllat que podria ser autem o vero. b. Segueix una abreviatura, potser de aquis. c. Escrit sols el. dictos habent et habebunt termi[nos, habeant] franchas et liberas ad omnes cuas voluntates faciendas. Si quis hec [infrin]gere voluerit, in duplo componat; et postea hec carta firma ac stabile semper maneat. Que est acta V^o idus aprile anno Dominice Incarnajtionis] MO Co U(" VI4 Sig+num Arberti de Castro Vetulo. Sig+num [...]Castro Vetulo. Sig+num Raimundi de Mulnells. Sig+num Bertrandus de Casteluet."

Document 10

Carta de poblament de la Selva del Camp

(Transcripció d'un trasllat del segle XIV conservada al llibre Verd de la Selva del Camp i publicada al web de l'Ajuntament de la Selva del Camp)

Presentium futurorumque memoria pateant quod eogo Hugo, Dei dignatione Tarraconensis archiepiscopus, consensu et voluntate canonicorum nostrorum, donamus cunctis in habitantibus villam nostram que dicitur Villa constantina, ipsis videlicet quibus nunc in ea inhabitant etdahuc eandem nostro assensu et voluntate habitaturi sunt et posteritati eorum, in perpetuum. Per hanc autem scripturam donationis nostre, predictam villam que dicitur Villa Constantina, exceptus dominicaturam nostram et furnum et fabricam, et retentis decimis ac primitiis, presentibus ac futuris, nostro assensu habitantibus et posteritatibus eorum, donamus cunctas terras quas ibi habent et casas etiam (?) quas in ea adhuc nostro assensu tam illi quam qui ad eam inhabitandam venerint, habitaturi sunt, et vineas et hortos, francos et ingenuos, sine ullo mallo usatico et sine ullo censu seu ulla vi et questia eis non fiat nisi per iustitiam; ipsi et posteritas sua post eos habeant et in perpetuum possideant, cum ingresibus et egresibus, cum pascuis et aquis et lignariis salva fidelitate nostra et ecclesie nostre. Donamus etiam et concedimus licentiam, si necesse eis fuerit, omnia predicta, vendendi, impignorandi, alienandi, habitatoribus predictae ville, hoc modo si aliquis predictae ville habitatorum honorem suum in predicta villa sive illius termini impignorare vel etiam iam vendere voluerit, primum nos aut nostros requirat si in pignus accipere aut emere comuni et iusto pretio voluerimus; sin autem per XX dies, sit eis licitum impignorare seu vendere suis consimilibus iamdicte ville inhabitantibus. Si quis vero non habens prolem, honorem suum quem in predicta villa seu illius territorio habuerit alicui proximorum consanguineorum suorum donare voluerit, nullatenus hoc facere presumat, nisi illi qui dederit predictae ville habitator esse voluerit, sicut ipse iam servatur. Hec omnia supradicta predictae ville habitatores semper faciant (quod voluerint) de omnibus terris quas incoluerint. Terminatur autem predicta villa , a partes orientis in ipsum torrentem qui vadit de ipsis voltis de Argenteria ad partes Parietes Graciles; ab occidente in ipsum torrentem de Mosterio et ascendit per cacumina montium altium et transit per collum qui est super caput de Rivo Ulmorum, et sicut aquae vergunt versus torrentem; a meridiem in medio loco intern iamdictam villam Constantinam, a septentrionali vero plaga in ipsas pinnas que sunt subtus ipsum Albiol. Et revertitur in dictum torrentem de Argenteria. Cuncta vero supradicta et omnes honores Sancte Teclae, iuvabitis nos tenere et defendere contra cunctos homines et feminas, et faciatis inde nobis homagium et iuretis fidelitate sicut ceteri habitatores Tarracone et territorii, et stabitis iustitiae et mandamento nostro et clericorum nostrorum. Si quis hoc infringere temptaverit, nihil ei prossit, sed sola presumptione in duplo componat. Et postea hec carta firma et stabili semper maneat.

Que est acta tertio idus madii, anno Dominice incarnationes millesimo CLX quarto.

Ego Hugo, sancte Tarraconensis ecclesie archiepiscopus.

Signum Iohannis, presbiteri atque canonici. Signum Riaymundi Mironis, presbiteri. Signum Raymundi de Frexa. Signum Gillelmi de Sancti Pauli. Signum Raymundi, presbiteri. Signum Gillelmi de Grassa. Signum Ollarii de Rafegera.
Sendredus, noatrius Tarraconensis sedis, presbiter, hoc scripsit eide et anno quo supra.

ANNEX
TAULES

Taula 1
Comandes ramaderes de bovins als llibres notariais d'Alcover

Pastor	Població	Comendatari	Població	Ramat	Valoració estimada	Data	Llibre notarial
Marc Duran i Maria	Rourell	Pere Pellicer	Mont-ral	Una vaca i un vedell	40 sous	1302/05/03	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Consantí Ciurana i Elisenda		Guillem Pi		una vaca i un jò nec de pèl ros	38 sous	1302/09/05	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Pere Porqueres	Vall Vabame	Pere Pellicer	Alcover	3 vaques 2 jònecs	120 sous	1303/10/16	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Ramon Vidal i Sança	Milà	Pere Lacerra	Rourell	2 vaques	121,5 sous	1306/08/09	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Ramon Foltre i Elisenda	Alcover	Farimele, Sarraí		Una vaca de pèl vermell	120 sous	1306/08/10	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Bernat Vilai Guillema	Rausell	Pere Pellicer i Pericó fill seu	Montblanc	una vaca amb el seu vedell de pèl vermell	80 sous	1306/12/03	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Ponç Narbonès i Guillema	Alcover	Guillem Cabot		una vaca amb vedell	116 sous	1309/04/01	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Bernat Roig i Guillema	Alcover	Jaume Cerdà i Miquel Cerdà	Alcover	1 bou 2 vaques i 2 vedells	155 sous	1309/04/17	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Pere ... Ala I Mansilia		Pere Pellicer	Alcover	una vaca	70 sous	1311/07/25	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116

Pastor	Població	Comendatari	Població	Ramat	Valoració estimada	Data	Llibre notarial
Mateu Mallafre i Guillema	Alcover	Pere Tixer	Alcover	una vaca amb vedella	68 sous	1311/09/19	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Mateu Allbeo i Elisenda	Alcover	Pere Pellicer	Alcover	una vaca i un jò nec pèl llor	130 sous	1311/10/13	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Ferrer Alball i Arsendis	Cesguinyols	Pere Fort	Catllar parròquia Albiol	dues vaques (2 i 1 any)	68 sous	1311/10/25	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Ferrer Alball i Arsendis	Cesguinyols	Ramona, esposa de Pere Cerdà	Alcover	una vaca, un vedell i una vedella	110 sous	1311/11/16	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Pere Roig i Maria	Alcover	Simó Almenar	Alcover	una vaca i un jò nec	100 sous	1311/11/25	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Miquel Oller i Dominga	Roselló parròquia Alcover	Saura, vídua de Berenguer Plegamans	Alcover	una vaca i un jò nec	120 sous	1313/07/01	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Pere Forner i Elisenda	Constantí	Guillem Joan	Alcover	Una vaca i una vedella de pèl vermell	70 sous	1313/09/23	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Tomàs Bompar i Guillema	Albiol	Jaume Cerdà	Alcover	una vaca i un jò nec de pel llor	90 sous	1313/10/30	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Bernat Morera i Arsendis	Alcover	Bernat Mascarell	Alcover	23 entre vaques i cabres	104 sous	1314/01/28	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117

Pastor	Població	Comendatari	Població	Ramat	Valoració estimada	Data	Llibre notarial
Pere Cardona i Maria	Alcover	Berenguer Fort	Vilaverd	3 vaques	100 sous	1314/04/21	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Berenguer Navarra i Ermessenda	Espinavessa	Pere Pellicer	Alcover	2 vaques i una vedella de pèl ros	140 sous	1314/10/01	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Pere Llor i Romia	Alcover	Pere Pellicer i Pericó fill seu	Alcover	una vaca vermella amb vedell i una jonega de pèl vermell i un bou	140 sous	1314/10/13	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Arnau Torres i Ponceta	Alcover	Ferreró Veciana, júnior	Alcover	una vaca i un vedell pèl vermell	60 sous	1314/10/20	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Vidal Roselló i Saurina	Alcover	Berenguer Fort	Alcover	una vaca de pèl mascarell	49 sous	1314/10/21	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Pere Girona, fill de Ramon Girona, difunt	Alcover	Miquel Cerdà	Alcover	una vaca i dues jonegues de pell mascarell	130 sous	1314/11/20	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Berenguer Fort	Vilaverd	Ponç Narbonès i Guillema	Alcover	una vaca i una vedella	60 sous	1315/01/04	Alcover 1315-1316 caixa 9 lligall 119
Bernat Veciana i Elisenda	Alcover	Berenguer Fort	Vilaverd	Una vaca i una vedella	70 sous	1315/08/17	Alcover 1315-1316 caixa 9 lligall 119
Bernat Jorba i Maria	Albiol	Miquel Narbonès	Alcover	Una vaca i una vedella	60 sous	1315/09/08	Alcover 1315-1316 caixa 9 lligall 119

Pastor	Població	Comendatari	Població	Ramat	Valoració estimada	Data	Llibre notarial
Pericó Moreta i Berenguera	Mas Moreta parròquia alcover	Arnau Mascaró	Alcover	una vaca		1316/01/25	Alcover 1315-1316 caixa 9 lligall 119
Bertomeu Moreta i Astruga	Alcover	Pere Cerdà	Alcover	Una vaca	50 sous	1316/08/02	Alcover 1315-1316 caixa 9 lligall 119
Borraçó Moreta i Astruga	Mas Moreta parròquia Alcover	Ramon Monsó	Alcover	una vaca amb vedell	40 sous	1316/09/19	Alcover 1316-1317 caixa 8 lligall 120
Pere Alamany i Dolça	Alcover	...		una vaca i un jòneg	100 sous	1316/10/07	Alcover 1316-1317 caixa 8 lligall 120
Guillema, vídua de Bernat Roig i Berenguer fill seu de més de 25 anys	Mont-ral	Jaume Cerdà	Alcover	una vaca amb un vedell i jònega	100 sous	1316/10/10	Alcover 1316-1317 caixa 8 lligall 120
Joan Moreta i Marquesia	Mas Moreta parròquia Alcover	Miquel Cerdà	Alcover	una vaca de pèl vermell amb un vedell	43 sous	1319/09/21	Alcover 1319-1321 caixa 10 lligall 123
Arnau Casquer i Berenguera	Alcover	Bonanat Sabater	Burquet	una vaca de pèl vermell	57 sous	1319/11/26	Alcover 1319-1321 caixa 10 lligall 123

Taula 2
Comandes ramaderes de cabrum al llibres notarial d'Alcover

Pastor	Població	Comendatari	Població	Ramat	Valoració estimada	Data	Llibre notarial
Jaume Vallmoll i Ferrera	Milà	Jaume Cerdà i Miquel Cerdà	Alcover	30 cabres	180 sous	1306/10/31	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Pere Guasch i Guillem	Milà	Jaume Cerdà i Miquel Cerdà	Alcover	10 cabres	60 sous	1306/11/18	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Pere Gerard i Ramona	Fornells	Jaume Cerdà i Miquel Cerdà	Alcover	20 cabres 1 ircum	110 sous	1306/11/22	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Vidal Roselló i Saurina	Rascaç	Elisenda, vídua de Bernat Erau	Albiol	32 cabres	160 sous	1313/12/10	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Guillema, vídua de Bonanat Català i Guillem Català fill seu de més de 14 anys	Alcover	Bernat Mascarell i Miquel Cerdà	Alcover	68 bèsties entre cabres i hircos	117 sous	1314/09/22	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Vidal Ripoll i Mansilia	Alcover	Miquel Cerdà	Alcover	8 cabres, 4 sagales i un sagal	60 sous	1314/10/01	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Vidal Roselló i Saurina	Alcover	Bernat Erau	Alcover	11 cabres	55 sous	1314/12/28	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Pere Porqueres i Maria	Rascaç	Miquel Cerdà i Jaume Cerdà	Alcover	16 cabres i 16 edules	97 sous	1315/03/02	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Pere Altarach i Maria	Alcover	Miquel Cerdà	Alcover	21 cabres i 21 edulos, 5 cabres primals	170 sous	1315/07/12	Alcover 1315-1316 caixa 9 lligall 119

Taula 3
Comandes ramaderes d'ovins als llibres notarians d'Alcover

Pastor	Població	Comendatari	Població	Ramat	Valoració estimada	Data	Llibre notarial
Pere Altarach i Maria	Fornells	Jaume Cerdà i Miquel Cerdà	Alcover	12 ovelles 1 ariet, 5 hircos, 1 edulum	120 sous	1306/10/26	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Vidal Ripoll i Mansilia	Alcover	Ramon Gavela i Pere fill seu	Selva	33 ovelles	120 sous	1314/04/03	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Ponç Narbonès i Guillema	Alcover	Bernat Tortosa	Selva	25 pecudes entre ovelles i anyells	107 sous	1314/04/14	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Vidal Ripoll i Mansilia	Alcover	Miquel Cerdà	Alcover	19 ovelles	100 sous	1314/11/20	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Guillem Company	Milà parròquia Alcover	Miquel Cerdà i Pericó Cerdà	Alcover	30 ovelles	190 sous	1319/11/20	Alcover 1319-1321 caixa 10 lligall 123

Taula 4
Comandes ramaderes de ramats mixtes i altres als llibres noterials d'Alcover

Pastor	Població	Comendatari	Població	Ramat	Valoració estimada	Data	Llibre notarial
Bernat Andoni i Bernarda		Bernat Cabrer	Fraga	una porca		1302/05/05	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Pere Moreta i Ponceta	Alcover	Borràs Alball, júnior	Alcover	15 porcelles	32 sous	1302/05/20	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Maria, vídua de Joan Tarragó	Alcover	Bernat Tarragó	Alcover	10 ovelles i 10 cabres	91 sous	1311/09/21	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Pere Cardona i Maria	Alcover	Ferreró Veciana, junior	alcover	60 peces entre cabres i ovelles	233 sous	1313/09/30	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Pere Fort i Saurina	Catllar parròquia albiol	Elisenda, esposa de Bernat Erau i fill vostre Bernat	Albiol parròquia Alcover	21 pecudes entre ovelles i cabres	100 sous	1314/01/02	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Bernat Morera i Arsendis	Alcover	Bernat Mascarell	Alcover	23 entre vaques i cabres	104 sous	1314/01/28	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Arnau Totosaus i Ponceta	Alcover	Bernat Mascarell	Alcover	21 pecudes entre cabres i ovelles	96 sous	1314/01/28	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Guillem Robert i Guillema	Burquet	Berenguer Sabater	Alcover	1 vaca i 36 ovelles	36 sous la vaca i 200 sous les ovelles	1314/10/24	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Guillem Barral i Elisenda	Alcover	Miquel Cerdà	Alcover	20 ovelles i dues cabres	110 sous	1314/11/20	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118

Pastor	Població	Comendatari	Població	Ramat	Valoració estimada	Data	Llibre notarial
Guillem Vila i Guillema	Alcover	Guillem Ballester	Alcover	una truja amb porcells	18 sous	1314/11/25	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Pere Ginebrosa i Elisenda	Mont-ral	Borràs Queralt	Alcover	57 pecudes entre	340 sous	1315/10/12	Alcover 1315-1316 caixa 9 lligall 119

Taula 5
Comandes ramaderes de bòvids als llibres notarials de la Selva del Camp

Pastor	Població	Comendatari	Població	Ramat	Valoració estinada	Data	Llibre notarial
Arnau Carbó i Elisenda	Valls	Joan Negre	Selva	2 vaques i un vedell	60 sous	1300/02/19	Selva 1299-1300 caixa 1 lligall 4
Ramon Balaguer i Francesca	Albiol	Guillem Negre	Selva	una vaca	35 sous	1300/10/07	Selva 1299-1300 caixa 1 lligall 4
Arnau Astruch i Arsendis	Çagrassa	Maria, esposa d'Andreu Romagosa	Selva	1 vaca de pèl ros i vedella	45 sous	1301/04/28	Selva 1301-1302 caixa 2 lligall 5
Guillem Rausi i Ermessenda	Albiol	Joan Negre	Selva	vaca i jonega		1301/10/09	Selva 1301-1302 caixa 2 lligall 5
Jaume Nicolau iArsendis	Valls	Ramona, vídua d'Arnau Rausi	Selva	una vaca amb una jonega	50 sous	1302/03/02	Selva 1301-1302 caixa 2 lligall 5
Constantí Ciurana i Elisenda	Carxol	Guillem Dolç	Alcover	una vaca i un vedell	60 sous	1302/05/30	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Jaume Nicolau i Arnalda	Selva	Joan Berenguer	Selva	dues vaques	70 sous	1303/05/12	Selva 1303-1305 caixa 2 lligall 7
Berenguer Grassa i Guillema	Morell	Guillem Negre	Selva	una vaca	30 sous	1304/09/02	Selva 1303-1305 caixa 2 lligall 7
Pere Barceló i Ramona	Almóster	Guillem Negre	Selva	vaca	28 sous	1304/09/11	Selva 1303-1305 caixa 2 lligall 7

Pastor	Població	Comendatari	Població	Ramat	Valoració estinada	Data	Llibre notarial
Huguet Moster i Guillem	Selva	Joan Negre	Selva	2 vaques pel roig i pèl negre	85 sous	1305/10/07	Selva 1305-1306 caixa 2 lligall 8
Pere Fontclara i Maria	Morell parròquia de Vilallonga	Guillem Negre	Selva	un bou i una vaca	140 sous	1305/10/08	Selva 1305-1306 caixa 2 lligall 8
Pere Forn i Caterina	Constantí	Joan Negre	Selva	vaca de pèl llor	60 sous	1305/11/27	Selva 1305-1306 caixa 2 lligall 8
Pere Romani i Elisenda	vilallonga	Pere Bonalberch, presbíter	Selva	una vaca amb el seu vedell de pèl vermell	70 sous	1307/08/25	Selva 1307-1308 caixa 3 lligall 9
Guillem Veguer i Maria	Morell parròquia vilallonga	Pere Ferrater	Selva	una vaca de pèl vermell	88 sous	1307/09/22	Selva 1307-1308 caixa 3 lligall 9
Pere Naramar i Alesandra	Vilallonga	Ramona, vídua de Joan Negre	Selva	vaca de pèl negre amb la seva vedella	43 sous	1308/08/18	Selva 1308-1309 caixa 3 lligall 10
Bernat Moster i Dominga	Almoster	Bernat Barceló	Albiol	una vaca i un vedell de pèl vermell	60 sous	1308/08/31	Selva 1308-1309 caixa 3 lligall 10
Pere Berto i Maria	Selva	Pere Bonalberch, presbíter	Tarragona	vaca de pèl vermell	37'5 sous	1308/10/23	Selva 1308-1309 caixa 3 lligall 10
Huguet Moster i Guillem	Selva (vall)	Ramona, vídua de Joan Negre	Selva	una vaca de pèl vermell	40 sous	1309/05/24	Selva 1308-1309 caixa 3 lligall 10

Pastor	Població	Comendatari	Població	Ramat	Valoració estinada	Data	Llibre notarial
Pere Bertomeu iBernarda	Vilallonga	Ponç Caul i Guillem Negre	Selva	una vaca	50 sous	1309/07/09	Selva 1309 caixa 3 l·ligall 11
Pere Miramar i Alexandra	Vilallonga	Ramon Ayolf i Joan Negre, difunt	Selva	1 vaca amb una vedella de pèl vermell i una jonega negra	89 sous	1309/09/19	Selva 1309 caixa 3 l·ligall 11
Sabater Bertomeu i Arsendis	Almoster	Guillem Simó	Selva	vaca de pèl vermell amb vedell	72 sous	1309/09/22	Selva 1309 caixa 3 l·ligall 11
Guillem Ferrer i Plaenza	Albiol	Guillem Vinasch	Albiol	una vaca amb vedell	48 sous	131/08/27	Selva 1301-1302 caixa 2 l·ligall 5
Tomàs Bompar i Guillema	Bonretorn	Bernat Terre	Selva	una vaca	60 sous	1310/05/05	Selva 1310 caixa 4 l·ligall 13
Joan Gili	Almoster	Bernat Barceló	Albiol	una vaca i un vedell	30 sous	1310/08/25	Selva 1310 caixa 4 l·ligall 13
Arnau Banús i Elisenda	Brugar	Joan Miquel	Selva	vaca de pèl vermell	51 sous	1310/10/23	Selva 1310 caixa 4 l·ligall 13
Berenguer Gavela	Selva	Berenguer Font	Brugar	2 vaques 1 vedella pel négre i vermell	120 sous	1311/05/30	Selva 1309-1311 caixa 3 l·ligall 12
Tomàs Bompar i Gerarda	Selva	Joan Bover	Selva	una vaca i una vedella	85 sous	1311/08/13	Selva 1311-1313 caixa 4 l·ligall 14

Pastor	Població	Comendatari	Població	Ramat	Valoració estinada	Data	Llibre notarial
Ferrera, vídua de Bernat Bertomeu	Morell	Ramona, vídua de Joan Negre	Selva	una vaca de pèl Negre i una vedella de pèl vermell	60 sous	1311/09/12	Selva 1311-1313 caixa 4 lligall 14
Pere Cavaller i Dolça	Selva	Joan Miquel i Ramona, vídua de Joan Miquel	Selva	una vaca de pèl vermell	76 sous	1311/11/07	Selva 1311-1313 caixa 4 lligall 14
Pere Torres i Romia	Albiol	Pere Bonalberch, presbíter	Selva	3 vaques pèl vermell i dos vedells i un altre vedell de l'any passat	300 sous	1311/11/19	Selva 1311-1313 caixa 4 lligall 14
Jaume Mateu i Elisenda	Constantí	Pere Gavela i Guillem Gavela, fills de Joan Gavela, difunt	Albiol	una vaca i una jonega de pèl vermell	90 sous	1311/12/09	Selva 1311-1313 caixa 4 lligall 14
Pere Besella	Constantí	Pere Gavela i Guillem Gavela, fills de Joan Gavela difunt	Albiol	una vaca i una vedella de pèl vermell	80 sous	1311/12/09	Selva 1311-1313 caixa 4 lligall 14
Guillem Gili i Pere Gili, fill seu	Almoster	Bernat Barceló	Selva	una vaca i un vedell de pèl ros	80 sous	1312/09/01	Selva 1311-1313 caixa 4 lligall 14
Pere Ferrer i Bernarda	La Mussara	Joan Bover	Selva	una vaca de pèl ros	60 sous	1312/12/31	Selva 1311-1313 caixa 4 lligall 14
Doméneç Roig	Almoster	Joan Miquel	Selva	una vaca de pèl ros	49 sous	1313/01/14	Selva 1311-1313 caixa 4 lligall 14
Guillem Vicari i Maria	Morell	Ramona, vídua de Joan Negre	Selva	una vaca de pèl ros amb dues vedelles	108 spis	1313/10/18	Selva 1313-1314 caixa 4 lligall 15

Pastor	Població	Comendatari	Població	Ramat	Valoració estinada	Data	Llibre notarial
Martí Fontclara i Guillema	Morell	Guillem Negre	Selva	2 vaques, 2 vedells pèl negre	150 sous	1316/03/23	Selva 1316-1317 caixa 4 lligall 16
Miquel Guasch i Guillema	Selva	Guillem Negre	Selva	bou, vaca i vedella de pèl vermell	60 sous	1316/08/27	Selva 1316-1317 caixa 4 lligall 16
Bernat Dapiera i Felipa	Selva	Ramon Ferrer	Selva	2 vaques i una vedella de pèl ros i pell mascaró	124 sous	1316/11/27	Selva 1316-1317 caixa 4 lligall 16
Pere ..., i Elisenda	Vilaplana	Ramon Ferrer	Selva	una vaca i una vedella	60 sous	1319/08/31	Selva 1319-1320 caixa 5 lligall 17
Pere Martí i Ramona	Selva	Ramon Ferrer	Selva	una vaca de pèl ros amb la seva vedella	58 sous	1319/08/31	Selva 1319-1320 caixa 5 lligall 17
Guillem Bertomeu i Guillema	Codony	Ramona, vídua de Joan Negre	Selva	una vaca amb un vedell de pèl vermell	70 sous	1319/09/20	Selva 1319-1320 caixa 5 lligall 17
Pere Fontanet i Ramona	Mas d'en Cabrer l'Aleixar	Guillem Guasch i Ramon Tullo	Batada	una vaca de pèl mascarell	53 sous	1319/10/04	Selva 1319-1320 caixa 5 lligall 17

Taula 6
Comandes ramaderes de cabrum als llibres notarials de la Selva del Camp

Pastor	Població	Comendatari	Població	Ramat	Valoració estinada	Data	Llibre notarial
Joan Pere i Margalida	Bonretorn	Bernat Damer, presbíter	Selva	42 cabres	214 sous	1308/09/27	Selva 1308-1309 caixa 3 lligall 10
Guillem Bompar i Ramona	Bonretorn	Bernat Damer, presbíter	Selva	54 cabres	229 sous	1308/09/27	Selva 1308-1309 caixa 3 lligall 10
Doméneç Sanmartí	Selva	Bernat Far	Selva	7 cabres	23 sous	1307/10/14	Selva 1307-1308 caixa 3 lligall 9
Guillem Oller	Aleixar	Guillem Negre	Selva	18 cabres	76 sous 6 diners	1300/03/26	Selva 1299-1300 caixa 1 lligall 4
Joan Massó	Albiol parròquia alcover	Jaume Carbonell	Selva	31 cabres (cabres i edulos)	78 sous	131/05/08	Selva 1301-1302 caixa 2 lligall 5
Tomàs Bompar i Guillema	Bonretorn	Joan Gavela	Selva	23 cabres	133 sous 8 diners	1309/05/08	Selva 1308-1309 caixa 3 lligall 10
Martí Constantí i Guillema	albiol	Miquel Sobirà	Selva	15 cabres	42 sous	1307/08/10	Selva 1307-1308 caixa 3 lligall 9
Pherus Vilella i Saurina	Puigdelfí	Pere Bremon	Selva	25 cabres	100 sous	1301/09/01	Selva 1301-1302 caixa 2 lligall 5
Guillem Dapiera i Ramona	Selva	Ramon Ferrer	Selva	21 cabres	121 sous	1316/08/20	Selva 1316-1317 caixa 4 lligall 16

Taula 7
Comandes ramaderes d'ovins als llibres notarials de la Selva del Camp

Pastor	Població	Comendatari	Població	Ramat	Valoració estimada	Data	Llibre notarial
Ramon Romaní i Guillema	Selva	Pere Bremon	Selva	31 ovelles	150 sous	1300/02/23	Selva 1299-1300 caixa 1 lligall 4
Pere Gaya i Ermessenda	Aleixar	Bertran Far	Selva	19 ovelles i 16 anyells	146 sous	1300/03/31	Selva 1299-1300 caixa 1 lligall 4
Pere Muntanyà	Constantí	Joan Negre	Selva	50 ovelles	200 sous	1300/10/30	Selva 1299-1300 caixa 1 lligall 4
Guillem Soler i Elisenda	Milà	Guillem Negre	Selva	25 ovelles	121 sous	1300/12/04	Selva 1299-1300 caixa 1 lligall 4
Pere Constantí i Berenguera	Albiol	Arsendis, filla del difunt Joan Calvet	Albiol	7 irchos	19 sous 10 diners	1301/09/05	Selva 1301-1302 caixa 2 lligall 5
Guillem Monsopis i Maria	Constantí	Joan Negre	Selva	50 ovelles entre ovelles i anyells	245 sous	1301/09/05	Selva 1301-1302 caixa 2 lligall 5
Berenguer Fonolleda i Maria	Coctano	Joan Gavela	Selva	30 ovelles entre magnas i parvas	146 sous 3 diners	1301/10/15	Selva 1301-1302 caixa 2 lligall 5
Bernarda, vídua de Vidal Martí	Selva	Ramon Punyera	Selva	20 ovelles 6 anyells	110 sous	1302/05/25	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Pere Benet i Ermessenda	Codony	Elisenda, vídua de Llorenç Oyol	Selva	16 ovelles	74 sous	1302/08/06	Selva 1302 caixa 2 lligall 6

Pastor	Població	Comendatari	Població	Ramat	Valoració estinada	Data	Llibre notarial
Guillem Cortat i Venguda	Almofter	Pere Bremon	Selva	47 ovelles	219 sous	1302/11/09	Selva 1302 caixa 2 l·ligall 6
Pere Baseya i Maria	Vilallonga parròquia Constantí	Pere Bremon	Selva	41 ovelles i ariets	195 sous	1303/12/27	Selva 1303-1305 caixa 2 l·ligall 7
Bertomeu Bertomeu i Dolça	Coctano	Andreu Urgell	Selva	30 ovelles	123 sous 9 diners	1304/01/11	Selva 1303-1305 caixa 2 l·ligall 7
Pere Comes i Berenguera	Masricart	Guillem Negre i Guillema	Selva	42 ovelles	215 sous	1304/07/21	Selva 1303-1305 caixa 2 l·ligall 7
Pere Artiga i Saurina	Vilallonga	Pere Bremon	Selva	27 ovelles i ariets	156 sous	1305/01/21	Selva 1303-1305 caixa 2 l·ligall 7
Ferrer Bertomeu i Pericona	Morell	Ramona, vídua de Guillem Gavela	Selva	30 ovelles	172 sous i 6 diners	1305/1/21	Selva 1303-1305 caixa 2 l·ligall 7
Pere Antoni i Elisenda	Alcover	Joan Gavela	Selva	22 ovelles i 10 anyells	154 sous	1305711/29	Selva 1305-1306 caixa 2 l·ligall 8
Jaume Rovell Saurina	Selva	Joan Negre	Selva	25 ovelles i 11 anyells i 13 moltonets	315 sous	1306/01/14	Selva 1305-1306 caixa 2 l·ligall 8
Pere Romani i Guillema	Coctano	Joan Negre	Selva	23 ovelles 16 anyells	195 sous	1306/04/18	Selva 1305-1306 caixa 2 l·ligall 8

Pastor	Població	Comendatari	Població	Ramat	Valoració estinada	Data	Llibre notarial
Pere Montanya i Maria	Constantí	Pere Pelegrí i Francesca	Selva	41 ovelles	206 sous 4 diners	1307/09/28	Selva 1307-1308 caixa 3 lligall 9
Andreu Bonavila i Guillema	Selva	Guillem Ermengol, fill de Ferrer Ermengol	Selva	30 ovelles	225 sous	1307/10/08	Selva 1307-1308 caixa 3 lligall 9
Salvat Bertomeu i Arsendis	Almoster	Guillem Simó	Selva	25 ovelles	175'5 sous	1308/01/23	Selva 1307-1308 caixa 3 lligall 9
Pere Salvat, fill de Maimó Salvat difunt, i Gaya	Selva	Pere Bremon	Selva	34 ovelles	260 sous	1308/08/18	Selva 1308-1309 caixa 3 lligall 10
Ramon Conesa i Berenguera	Constantí	Pere Bremon	Selva	53 ovelles	287 sous	1308/08/18	Selva 1308-1309 caixa 3 lligall 10
Pere Gombau i Arsendis	Constantí	Pere Pelegrí, fill de Pere Pelegrí difunt	Selva	45 ovelles	218 sous	1308/10/11	Selva 1308-1309 caixa 3 lligall 10
Pere Massó i Maria	Selva	Elisenda, vídua de Llorenç...	Selva	21 ovelles	100 sous	1308/10/23	Selva 1308-1309 caixa 3 lligall 10
Benvinguda, vídua de Bernat Totosaus de Vilallonga	Vilallonga	Pere Jover i Berenguera vídua d'Arnau Totsaus	Selva	20 ovelles i 20 anyells	140 sous	1309/01/10	Selva 1308-1309 caixa 3 lligall 10
Guillem Olesa i Guillema	Codony	Pere Olesa, germà seu	Codony	31 ovelles	217 sous	1309/01/14	Selva 1308-1309 caixa 3 lligall 10

Pastor	Població	Comendatari	Població	Ramat	Valoració estinada	Data	Llibre notarial
Ramon Massó i Ramona	Selva	Vídua d'Arnau Gavela	Selva	13 ovelles	74 sous	1309/01/20	Selva 1309 caixa 3 llogall 11
Pere Massó, fill de Guillem Massó	Alcover	Bernat Ventura	Selva	10 ovelles i 10 torces	140 sous	1309/02/03	Selva 1308-1309 caixa 3 llogall 10
Guillem Veguer i esposa Maria	Morell	Joan Gavela i Ramona	Selva	34 ovelles, 6 ariets i 28 anyells	319 sous	1309/02/03	Selva 1308-1309 caixa 3 llogall 10
Pere Romani i Elisenda	Vilallonga	Ramon, del carrer de Joan Negre	Selva	17 ovelles i 11 anyells	110'5 sous	1309/02/03	Selva 1308-1309 caixa 3 llogall 10
Joan Gavaldà i Guillema	Vilallonga	Pere Roselló i Maria	Selva	30 ovelles	177 sous menys 2 diners	1309/03/29	Selva 1308-1309 caixa 3 llogall 10
Franesca, vídua de Pere Martí de Castellvell	Castellvell	Guillem Massó	Selva	14 ovelles	85 sous	1309/04/04	Selva 1308-1309 caixa 3 llogall 10
Doméneç Roig i Guillema	Almóster	Joan Gavela	Selva	51 ovelles	326 sous	1309/04/30	Selva 1308-1309 caixa 3 llogall 10
Pericó Ferrer	Castellvell	Berenguer Bonguerau	Selva	8 ovelles i 8 anyells	68 sous	1309/07/26	Selva 1309 caixa 3 llogall 11
Pere Llobergat i Maria	Almóster	Pere Bremon	Selva	31 ovelles	224 sous i 9 diners	1309/10/13	Selva 1309 caixa 3 llogall 11

Pastor	Població	Comendatari	Població	Ramat	Valoració estinada	Data	Llibre notarial
Pere Totosaus i Pericona	Vilallonga	Joan Gavela	Selva	36 ovelles	200 sous	1309/10/20	Selva 1309 caixa 3 llogall 11
Jaume Dalmau i Petra	Almoster	Ramona, esposa de Guillem Gavela	Selva	30 ovelles	146 sous	1309/12/12	Selva 1309 caixa 3 llogall 11
Gerard Solzina i Mansilia	Almoster	Pere Joan	Selva	30 ovelles, 2 anyells i 1 ariet	152 sous i 4 diners	1310/03/16	Selva 1309 caixa 3 llogall 11
Guillem Totosaus I Maria	Vilallonga	Joan Gavela	Selva	34 ovelles i 16 anyells	260 sous	1310/03/18	Selva 1309 caixa 3 llogall 11
Pere Llobregat i Maria	Almoster	Bernat Tortosa	Selva	52 ovelles i anyells	225 sous	1310/08/18	Selva 1310 caixa 4 llogall 13
Pere Basela	Constantí	Pere Bremon	Selva	40 ovelles	300 sous	1310/09/11	Selva 1310 caixa 4 llogall 13
Maria, vídua Pere Sisterer	Burguet	Bernat Tortosa	Selva	44 ovelles	264 sous	1311/01/07	Selva 1309-1311 caixa 3 llogall 12
Vidal Sere i Maria	Bonburguet	Ramon Manganell	Selva	18 ovelles entre anyells i ovelles	65 sous	1311/10/21	Selva 1311-1313 caixa 4 llogall 14
Gerard Olzina i Mansilia	Almoster	Joan Gavela	Selva	40 ovelles i 7 anyells	252 sous	1311/12/09	Selva 1311-1313 caixa 4 llogall 14

Pastor	Població	Comendatari	Població	Ramat	Valoració estinada	Data	Llibre notarial
Bertomeu Nallala	Almoſter	Pere Bremon	Selva	49 ovelles	276 sous 8 diners	1312/12/27	Selva 1311-1313 caixa 4 lligall 14
Pere Romani i Elisenda	Vilallonga	Joan Gavela	Selva	18 ovelles i 15 anyells	187 sous	1316/03/23	Selva 1316-1317 caixa 4 lligall 16
Miquel Guasch i Guillema	Selva	Guillemó Negre, fill de Guillem Negre	Selva	34 ovelles	136 sous	1316/08/27	Selva 1316-1317 caixa 4 lligall 16
Pere Fontclara i Maria	Morell	Pere Bremon	Selva	21 ovelles	156 sous, 6 diners	1316/10/29	Selva 1316-1317 caixa 4 lligall 16
Gerard Olzina i Mansilia	Almoſter	Pere Bremon	Selva	32 ovelles	208 sous	1316/11/27	Selva 1316-1317 caixa 4 lligall 16
Pere Romani i Elisenda	Vilallonga	Joan Gavela	Selva	15 ovelles i 12 anyells	157 sous i 6 diners	1317/04/15	Selva 1316-1317 caixa 4 lligall 16
Pere Miramar i Alexandra	Mas de Ramon parròquia Vilallonga	Pere Bremon	Selva	11 ovelles i 8 anyells	100 sous	1317/04/28	Selva 1316-1317 caixa 4 lligall 16
Pere Antoni i Elisenda	Carxol	Joan Gavela	Selva	32 ovelles 18 anyells	220 sous	1317/05/21	Selva 1316-1317 caixa 4 lligall 16
Tomàs Bompar i Guillema	Bonretorn	Ramon Damer	Selva	14 ovelles	92 sous 8 diners	1319/08/16	Selva 1319-1320 caixa 5 lligall 17

Pastor	Població	Comendatari	Població	Ramat	Valoració estinada	Data	Llibre notarial
Guillem Bellver I Gerarda	Montoliu	Guillem Negre	Selva	16 ovelles i 9 anyells	116 sous	1319/11/16	Selva 1319-1320 caixa 5 lligall 17
Ramon Artiga i Saura	Vilallonga	Pere Bremon	Selva	22 ovelles i 5 anyells	152 sous	1319/11/21	Selva 1319-1320 caixa 5 lligall 17

Taula 8
Comandes ramaderes de ramats mixtes i altres als llibres notarials de la Selva del Camp

Pastor	Població	Comendatari	Població	Ramat	Valoració estimada	Data	Llibre notarial
Pere Rausi	Selva	Joan Gavela	Selva	41 bèsties menudes entre cabres i ovelles	136 sous	1300/11/18	Selva 1299-1300 caixa 1 lligall 4
Pere Barceló i Ramona	Selva	Joan Negre	Selva	dues vaques i dos vedells i 4 cabres	72 sous	1301/08/16	Selva 1301-1302 caixa 2 lligall 5
Arnau Carbó i Elisenda	Selva (vall)	Mansilia, esposa de Guillem Claver	Selva	16 bèsties menudes entre cabres i intos	63 sous	1303/05/30	Selva 1303-1305 caixa 2 lligall 7
Salvat Bertomeu i Arnalda	Almoster	Joan Negre	Selva	una vaca, un ase i un pollí	50 sous la vaca i a resta 30 sous	1304/11/11	Selva 1303-1305 caixa 2 lligall 7
Pere Rausi	Albiol	Joan Gavela	Selva	26 bèsties menudes entre ovelles i cabres amb 8 anyells i 5 odulis	130 sous	1305/04721	Selva 1303-1305 caixa 2 lligall 7
Pere Antoni i Elisenda	Alcover	Joan Gavela	Selva	vaca de pèl negre i una truja i 8 porcells	80 sous	1305/12/06	Selva 1305-1306 caixa 2 lligall 8
Ramon Romani i Guillema	Codony	Joan Negre	Selva	2 vaques de pèl vermell, una somera, una ruca de pèl alb	120 sous	1306/02/18	Selva 1305-1306 caixa 2 lligall 8
Huguet Moster i Guillema	Selva	Joan Gavela	Selva	18 pecudes entre cabres etc 16 ovelles i 9 anyells	164 sous	1306/04/18	Selva 1305-1306 caixa 2 lligall 8
Guillem Cabrera	Burguet	Joan Gavela	Selva	una truja i 6 porcells	25 sous	1306/05/15	Selva 1305-1306 caixa 2 lligall 8

Pastor	Població	Comendatari	Població	Ramat	Valoració estinada	Data	Llibre notarial
Pere Torres i Romia	Selva	Pere Bonalberch, presbíter	Tarragona	77 ovelles 1 ariet 10 cabres i una vaca amb una jonega d'un any de pèl vermell	515 sous 7 dinners pels primers i 93 sous per la va	1307/10/22	Selva 1307-1308 caixa 3 lligall 9
Guillem Massó, fill de Ramon Massó difunt de mas de vall	Selva	Joan Gavela	Selva	33 pecudes ovelles i cabres	214'5 sous	1307/10/25	Selva 1307-1308 caixa 3 lligall 9
Joan Ferrater i Maria	Selva	Novela, esposa de Bertran Calver	Selva	71 pecudes entre cabres i ovelles	360 sous	1308/02/15	Selva 1307-1308 caixa 3 lligall 9
Jaume Nicolau i Arsendis	Selva (vall)	Ramona, vídua de Joan Negre	Selva	una jonega de pèl vermell, una somera de pèl alb	70 sous	1308/03/15	Selva 1307-1308 caixa 3 lligall 9
Pere Benet i Ermessenda	Codony	Joan Gavela	Selva	33 pecudes entre cabres i ovelles, 13 anyells i 6 edulos	260 sous	1308/04722	Selva 1307-1308 caixa 3 lligall 9
Pere... i Bernarda	Morell	Guillem Negre	Selva	32 pecudes entre ovelles i cabres	340 sous	1308/07/26	Selva 1308-1309 caixa 3 lligall 10
Ramon Mir i Elisenda	Morell	Guillem Negre	Selva	entre pecudes grosses i petites	376 sous	1308/07/26	Selva 1308-1309 caixa 3 lligall 10
Pere Romani i Elisenda	Vilallonga	Ramona, vídua de Joan Negre	Selva	pecudes petites	23 sous	1308/07/26	Selva 1308-1309 caixa 3 lligall 10
Guillem Guimerà i Maria	Selva	Bernat Bernes	Selva	rossí de pèl negre	36 sous	1308/12/16	Selva 1308-1309 caixa 3 lligall 10

Pastor	Població	Comendatari	Població	Ramat	Valoració estinada	Data	Llibre notarial
Joan Manresa i Elisenda	Selva	Pere Bremon	Selva	19 cabres i una truja	103 sous	1309/03/01	Selva 1308-1309 caixa 3 lligall 10
Mateu Mallafré i Guillema i Bernat Estola i Miquela	Fonellar parròquia de vilallonga	Joan Gralla	Selva	27 ovelles i 8 cabres	210 sous	1309/12/08	Selva 1309 caixa 3 lligall 11
Joan Alcover i Guillema	Constantí	Pere Bremon	Selva	23 ovelles i una vaca	236 sous	1310/09/11	Selva 1310 caixa 4 lligall 13
Ferrer Massó i Gerarda	Selva	Pere Guasch	Selva	15 cabres, 3 cons, 9 ovelles	100 sous	1310/09/18	Selva 1310 caixa 4 lligall 13
Benvinguda, vídua de Bernat Totosaus	Vilallonga	Pere Roselló	Selva	60 pecudes entre ovelles i cabres	300 sous	1311/03/07	Selva 1311-1313 caixa 4 lligall 14
Ferrera, vídua de Bernat Bertomeu	Morell	Ramona, vídua de Joan Negre	Selva	una somera de pèl bru	40 sous	1311/09/12	Selva 1311-1313 caixa 4 lligall 14
Bernat Rauser i Pericona	Selva (vall)	Guillem Esteve	Aleixar	47 cabres i ovelles	280 sous	1311/10/30	Selva 1311-1313 caixa 4 lligall 14
Arnau Carbó i Elisenda	Selva (vall)	Joan Gavela	Selva	30 bèsties entre ovelles, cabres i ariets	129 sous	1312/12/16	Selva 1311-1313 caixa 4 lligall 14
Tomàs Bompar i Guillema	Bonretorn	Joan Gavela	Selva	29 bèsties entre cabres etc	139 sous	1313/12/16	Selva 1313-1314 caixa 4 lligall 15

Pastor	Població	Comendatari	Població	Ramat	Valoració estinada	Data	Llibre notarial
Arnau Carbó i Elisenda	Selva	Ramon Manganell	Selva	vaca i vedella de pèl vermell i dues trujes amb 11 porcells	50 sous les vaques i 90 sous la resta	1319/11/09	Selva 1319-1320 caixa 5 lligall 17

Taula 9
Reconeixement de deute per la compra d'animals als llibres notariais d'Alcover

Deutor	Població	Creditor	Població	Objecte del deute	Import deute	Data	Llibre notarial
Bernat Antoni i Bernarda	Alcover	Ramon Alcover	Alcover	Un mul	20 sous	1300/01/11	Alcover 1299-1300 Caixa 7 lligall 114
Pere Cerdà	Alcover	Ramon Serret	Mont-ral	Un mul i un bou	270 sous	1300/01/14	Alcover 1299-1300 Caixa 7 lligall 114
Ponç Narbonés i Maimona	Alcover	Vidal Crespí	Alcover	un ase de pèl alb	30 sous	1302/03/12	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Pere Vilar i Bertomea	Alcover	Ramon Alball	Alcover	ase de pèl bru	25 sous	1302/03/25	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Pere Roig i Maria	Alcover	Berenguer Grau	Rourell	ase de pèl alb	35 sous	1302/07/19	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Pere Narbona i Guiamona	Alcover	Pere Gassol	Valls	un ase de pèl bru	55 sous	1302/07/30	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Ramon Penedès i Berenguera	Alcover	Pere Riuscot	Valls	Un mul de pèl alb	115 sous	1303/08/29	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Bernat Busquet i Elisenda	Alcover	Ferrer Guerau	Alcover	Un ase de pèl roig	63 sous	1303/10/03	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Berenguer Fontclara i Maria	Alcover	Martí Costas	Alcover	una vaca	18 sous	1304/01/08	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115

Deutor	Població	Creditor	Població	Objecte del deute	Import deute	Data	Llibre notarial
Ramon Penedès	Alcover	Bernat Agràs	Alcover	un ase de pèl blanc	90 sous	1304/01/09	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Bernat Valls i Lícia	Alcover	Joan Llobet	Alcover	una vaca de pèl ros	45 sous	1304/03/08	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Ferrer Ager i Maria	Alcover	Guillem Jané	Alcover	un ase de pèl alb	54 sous	1304/03/23	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Arnau Pellicer i Peirona	Alcover	Borràs Alball, júnior	Alcover	un ase de pèl ros	66 sous	1304/04/10	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Pere Fula i Ermessenda	Alcover	Jaume Albeo	Alcover	un ase de pèl bru	38 sous	1304/04/27	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Pere Fula i Ermessenda	Alcover	Arnau Pellicer	Alcover	un ase de pèl breu	56 sous	1305/01/27	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Guillem Martorell i Arsendis	Alcover	Bonafonat Julià	Alcover	un ase de pèl alb	70 sous	1305/02/05	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Pere Navarro	Cornudella	Nivayes Peric	Constantí	diners que resten del preu d'un cavall de pel bru que vaig comprar per 1270 sous	770 sous	1306/11/20	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Pere Fula i Ermessenda	Alcover	Joan Mascarell	Alcover	un ase de pèl alb	43 sous	1311/08/30	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116

Deutor	Població	Creditor	Població	Objecte del deute	Import deute	Data	Llibre notarial
Mateu Girona i Saurina	Alcover	Jaume Ripoll	Alcover	Un ase de pèl canela	45 sous	1311/09/05	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Pere Ripoll i Bertomea	Alcover	Joan Ripoll	Valls	una mula	65 sous	1311/09/06	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Joan Mascarell i Mansilia	Alcover	Maria, vídua de Guillem Pelegrí	Alcover	Una somera i un ruc de pèl alb	44 sous	1313/06/24	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Bernat Guerau	Alcover	Borràs València, procurador dels béns del difunt Berenguer Puig de Montblanc	Montblanc	un mul pèl alb	160 sous	1313/07/31	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Pere Alball, fill de Guillem Alball, difunt, i la seva esposa Caterina	Alcover	Pere Pasqual	Lleida	un ase pèl alb	76 sous	1313/08/01	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Arnau Pellicer i Peirona	Alcover	Ponç Alball	Alcover	Un rocí de pèl vermell	75 sous	1313/09/25	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Joan Manresa i Elisenda	Mas Moreta	Jaume Salzes	Alcover	Una somera i un ruc de pèl bru	80 sous	1313/10/03	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Pere Fulla i Ermessenda	Alcover	Berenguer Sanz	Valls	un ase de pèl bru	30 sous	1313/10/30	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Ramon Girona, Mateu fill seu i esposa Saura	Alcover	Pere Guerau	Prades	un ase de pèl albo	90 sous	1313/11/04	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117

Deutor	Població	Creditor	Població	Objecte del deute	Import deute	Data	Llibre notarial
Bernat Jorba i Maria	Albiol	Pere Pradell	Alcover	un ase de pèl bru	52 sous	1314/01/02	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Pere Pradell i Ramona	Alcover	Bartolí Rainer	Montbanc	un rocí de pèl canol	140 sous	1314/03/17	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Balangueró Siurana i Ongria	Alcover	Guillem Montornés, mercader	Valls	un mul de pell bruna	9 lliures	1314/03/28	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Berenguer Figuera i Elisenda	Alcover	Arnau Fraumir i Pere Fraumir fill seus	Montblanc	un ase de pèl bru	70 sous	1314/04/13	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Perre Pradell i Ramona	Alcover	Joan Berges	Montblanc	un ase de pèl bru	110 sous	1314/04/14	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Bernat Veciana i Elisenda	Alcover	Pere Jofré	Alcover	Una vaca de pèl ros	62 sous	1314/04/19	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Bernat Jovany i Guillerma	Alcover	Ferrer Muntaner i Maria	Alcover	Un ase de pèl negre	35 sous	1314/04/23	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Ferrer Muntaner i Maria	Alcover	Arnau Fraumer	Montblanc	un ase de pèl alb	55 sous	1314/04/29	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Ferrer Ducaner	Alcover	Ferreró Cerdà	Alcover	un bou	100 sous	1314/05/05	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118

Deutor	Població	Creditor	Població	Objecte del deute	Import deute	Data	Llibre notarial
Guillem Església i Saura	Alcover	Bartolí Rainer	Montblanc	Un rocí de pèl correll	130 sous	1314/05/12	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Guillem Ponçoda i Guillerma	Alcover	Pere Guerau	Prades	un mul de pèl bru	60 sous	1314/05/16	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Guillerma, vídua Pere Guasch	Milà	Miquel Narbonés	Alcover	un ase de pèl negre	68 sous	1314/05/16	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Joan Ebri i Guillerma	Alcover	Miquel Narbonés	Alcover	un ase de pèl negre	70 sous	1314/05/19	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Pere Fulla i Ermessenda	Alcover	Arnau Fraumir	Montblanc	Un ase de pèl albo	50 sous	1314/05/19	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Arnau Bompar i Berenguera	Alcover	Pericó Cerdà i Bernat Guerau	Alcover	un rocí pèl negre	140 sous	1314/06/05	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Berenger Voltor i Guillerma	Alcover	Arnau Fraumar	Montblanc	Un ase de pèl cendrós	85 sous	1314/06/09	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Guillem Rasquera i Elisenda	Alcover	Miquel Narbonés	Alcover	un ase de pèl bru	100 sous	1314/06/16	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Ramon Erimbau	Alcover	Pere Guerau	Prades	un ase de pèl bru	60 sous	1314/06/23	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118

Deutor	Població	Creditor	Població	Objecte del deute	Import deute	Data	Llibre notarial
Ferrer Agràs i Maria	Alcover	Bernat Reverter	Alcover	un ase de pèl albo	117 sous	1314/07/29	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Pere Pellicer i Guillerma, vídua de Pere Polí	Alcover	Guillem Mir i Pere Porcell	Montblanc	un mul de pèl vermell	400 sous	1314/08/04	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Bertomeu Corbera i Guillerma	Alcover	Pericó Montornès	Valls	un ase de pèl negre	68 sous	1314/09/12	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Jaume Salzes i Romia	Alcover	Joan Borges	Montblanc	un ase	18 sous	1314/10/01	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Joan Alball i Mansilia	Alcover	Berenguer Moretó	Alcover	una vaca de pèl ros		1314/10/30	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Ferrer Dager i Maria	Alcover	Guillem Català i Arnau Térmenes	Montblanc	un ase de pèl blanc	67 sous	1314/11/21	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Joan Salgar i Elisenda	Alcover	Guillem Català i Arnau Térmenes	Montblanc	un ase de pèl bru	90 sous	1314/12/05	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Pere Cardona i Maria	Fornells	Ramon Corbera	Mas Naubines	un ase de pèl bru	22 sous	1315/01/19	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Ramon Vilanova, militar	Carxol	Ponç Alball	Alcover	un bou de pèl vermell	107 sous	1315/02/15	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118

Deutor	Població	Creditor	Població	Objecte del deute	Import deute	Data	Llibre notarial
Berenguer Morera	Mas de l'Ardiaca	Berenguer Muntmiton i Berenguer Collo	Montblanc	una somera de pèl negre	60 sous	1315/03/07	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Guillem Rascaç i Elisenda	Alcover	Felip Sant Joan i Ramon Cavaller	Montblanc	un ase de pèl bru	68 sous	1315/04/15	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Pere Fulla i Ermessenda	Alcover	Felip Sant Joan i Ramon Cavaller	Montblanc	un ase de pèl bru	85 sous	1315/04/15	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Balangueró Siurana i Ongria	Alcover	Arnalda, vídua de Bernat Castelló q ^o	Alcover	un mul de pèl vermell	88 sous	1315/04/20	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Arnau Pellicer i Peirona	Alcover	Ferrer Cerdà	Alcover	rocí de pèl vermell	100 sous	1315/05/26	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Joan Anglès	Albiol	Berenguer Fort	Vilaverd	diners que resten de la compra d'una euga i un mul	85 sous	1315/05/26	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Pere Pradell i Ramona	Alcover	Pere Rainer i Pericó Rainer	Montblanc	un ase de pèl bru	120 sous	1315/06/15	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Bertomeu Queralt i Arsendis	alcover	Pericó Cerdà	Alcover	un mul de pèl vermell	40 sous	1315/08/21	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Guillem Jordà i Maria	Albiol	Miquel Narbonés	Alcover	un ase de pèl negre	70 sous	1315/09/08	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119

Deutor	Població	Creditor	Població	Objecte del deute	Import deute	Data	Llibre notarial
Antoni Pedrolo i Escalarmunda	Alcover	Joan Cesborges i Guillem Torroja	Alcover	un ase de pèl bru	48'5 sous	1315/09/10	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Pere Fula i Ermessenda	Alcover	Berenguer Mor i Guillemó Condrele	Montblanc	un ase de pèl bru	75 sous	1315/09/17	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Pericó Romeu i Maria	Secuita	Bernat Castelló	Alcover	una vaca i una vedella	110 sous	1315/09/21	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Miquel Soler i Saura	Secuita	Ferrer Cerdà	Alcover	un bou	110 sous	1315/09/29	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Berenguer Voltor i Guillerma	Alcover	Miquel Narbonés	Alcover	un ase pèl alb	55 sous	1315/09/30	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Antoni Pedrolo i Escalarmunda	Alcover	Joan Cesborges i Guillem Torroja	Montblanc	un ase	24 sous	1315/10/15	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Pere Ripoll i Bertomea	Alcover	Arnau Térmenes i Guillem Canela	Montblanc	un ase de pèl alb	75 sous	1315/12/07	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Pere Fulla i Ermessenda	Alcover	Berenguer Fort	Vilaverd	un bou	60 sous	1315/12/07	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Guillem Martorell i Arnau, fill seu de més de 14 anys	Alcover	Berenguer Fort	Vilaverd	Un ase	63 sous	1315/12/18	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119

Deutor	Població	Creditor	Població	Objecte del deute	Import deute	Data	Llibre notarial
Ferrer Gerard	Mont-ral	Ramon Cavaller i Guillem Cavaller	Montblanc	un ase de pèl mascarell	90 sous	1316/01/12	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Ramon Giner	Alcover	Guillem Canela i Arnau Térmenes	Montblanc	un ase de pèl alb	42 sous	1316/01/29	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Pere Fulla i Ermessenda	Alcover	Guillem Canela i Arnau Térmenes	Montblanc	un ase pèl bru	75 sous	1316/01/29	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Pere Massó i Elisenda	Alcover	Ramon Albeo	Alcover	un rocí de pèl negre	120 sous	1316/03/03	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Ermessenda, vídua de Ponç Riba i Guillem Massó	Alcover	Bernat Montornés	Valls	un rocí de pèl vermell	110 sous	1316/03/17	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Ermessenda, vídua de Pere Lluch	Rourell	Ramon Giner	Alcover	un ase de pèl bru	52 sous	1316/04/10	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Dalmau Alball i Elisenda, vídua de Guillem Alball	Alcover	Bertomeu Rainer, mercader	Montblanc	Un ase de pèl bru	55 sous	1316/05/05	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Pere Vilar i Guillerma i Bernat fill de Pere de més de 14 i menys de 25 anys	Alcover	Guillem Jaume	Alcover	un ase pèl alb	45 sous	1316/06/23	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Bernat Voltor i Ramona	Alcover	Miquel Narbonés	Alcover	un ase de pèl bru	49 sous	1316/06/24	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119

Deutor	Població	Creditor	Població	Objecte del deute	Import deute	Data	Llibre notarial
Andreu Julià i Ramona	Alcover	Miquel Narbonés	Alcover	un ase de pèl bru	69 sous	1316/08/01	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Martí Peitan i Guillerma	Alcover	Miquel Castelló	Alcover	un ase de pèl negre	130 sous	1316/08/01	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Guillem Reverter i Maria	Alcover	Bernardó Valls	Alcover	un ase	110 sous	1316/08/29	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Pere Erimbau i Elisenda	Alcover	Guillem Torroja	Montblanc	un ase de pèl bru	35 sous	1316/08/26	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Pere Pellicer i Guillerma i Guillem Muria de Montral	Alcover	Miquel Narbonés	Alcover	un mul de pèl negre	300 sous	1316/09/01	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Pere Església i Guillerma	Alcover	Guillem Raschaz	Alcover	un ase	75 sous	1316/10/10	Alcover 1316-1317 Caixa 8 lligall 120
Pere Pradell i Ramona	Alcover	Bernat Erau	Alcover	una vaca	50 sous	1316/10/11	Alcover 1316-1317 Caixa 8 lligall 120
Ferrer Agràs	Alcover	Bernat Valls	Alcover	un ase	105 sous	1316/10/19	Alcover 1316-1317 Caixa 8 lligall 120
Joan Salgar	Alcover	Ramon, militar i Felip Sant Joan, soci	Montblanc	un ase de pèl alb	90 sous	1316/10/24	Alcover 1316-1317 Caixa 8 lligall 120

Deutor	Població	Creditor	Població	Objecte del deute	Import deute	Data	Llibre notarial
Berenguer Llonch	Alcover	Guillem Candela i Arnau Térmenes	Montblanc	un ase de pèl bru	30 sous	1319/09/13	Alcover 1319-1321 Caixa 10 lligall 123
Pere Roig i Maria	Alcover	Bertomeu Osset	Montblanc	intercanvi d'ase vostre de pèl blanc i un ase nostre de pèl negre	30 sous	1319/09/22	Alcover 1319-1321 Caixa 10 lligall 123
Guillerma, esposa de Bernat Roig	Mont-ral	Doménec Cabrer	Picamuixons	un bou de pèl mascarell	61 sous	1319/09/23	Alcover 1319-1321 Caixa 10 lligall 123
Bernat Espasa, rector de l'església de Siurana	Alcover	Pere Nicolau	Alcover	un ase de pèl bru	130 sous	1319/10/05	Alcover 1319-1321 Caixa 10 lligall 123
Jaume Cerdà i Guillerma	Alcover	Guillem Montornés	Valls	un ase de pèl blanc	10 sous	1319/10/24	Alcover 1319-1321 Caixa 10 lligall 123
Guillem Montagut i Elisenda	Alcover	Jaume Cerdà, fill de Pere Cerdà	Alcover	un ase de pèl alb	65 sous	1319/11/11	Alcover 1319-1321 Caixa 10 lligall 123
Pere Rascaç i Saurina	Milà	Bernardó Roig	Mont-ral	Una vaca de pèl vermell	110 sous	1319/11/12	Alcover 1319-1321 Caixa 10 lligall 123
Joan Cijar i Mansilia	Alcover	Jaume Buisar	Vilallonga	un mul	240 sous	1319/11/22	Alcover 1319-1321 Caixa 10 lligall 123
Ramon Monsó	Alcover	Guillem Candela, mercader	Montblanc	un mul de pèl ros	115 sous	1319/12/02	Alcover 1319-1321 Caixa 10 lligall 123

Deutor	Població	Creditor	Població	Objecte del deute	Import deute	Data	Llibre notarial
Joan Aemar	Alcover	Bertomeu Osset	Montblanc	un ase amb pollina que vam canviar per una vaca nostra	53 sous	1319/12/08	Alcover 1319-1321 Caixa 10 lligall 123
Guillem Massó i Elisenda	Alcover	Huguet Llor	Valls	un ase de pèl negre	100 sous	1311/11/02	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Pere Alegre i Mascarosa	Milà	Vidal Olesa	Alcover	una vaca	25 sous	1300/01/28	Alcover 1298-1300 caixa 7 lligall 114

Taula 10
Reconeixement de deute per la compra d'animals als llibres notarials de la Selva del Camp

Deutor	Població	Creditor	Població	Objecte del deute	Import del deute	Data	Llibre notarial
Jaume Escuder	Selva	Joan Rabassa del carrer dels Ollers	Selva	un mul de pèl alb	115 sous	1300/01/24	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Ramon Vallcurva	Selva	Joan Garriga	Tarragona	un rossi de pèl alb	11 lliures	1300/06/10	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Pere Osset	Cabacer	Borras Urgell, picapedrer	Selva	un rossi	60 sous	1300/07/20	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Arnau Carbó i Elisenda	Selva	Ramon Damer, teixidor	Selva	Una somera i un pollí	35 sous	1300/08/19	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Ramon Ferrer	Codony	Pere Rainer	Montblanc	un ase de pèl alb i un pollí	50 sous	1300/10/26	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Martí Constantí i Pere Constantí	Albiol	Gerard Regina	Selva	cabres que van comprar	45 sous	1301/04/07	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Pere Barceló i Ramona	Selva	Pere Bremon	Selva	bestiar que van comprar	63 sous	1301/05/02	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Joan Castellví i Ramona	Selva	Pere Landrau	Selva	un ase de pèl negre	38 sous	1301/05/19	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Ermessenda Massó	Bomburquet	Ramon Forner	Selva	una vaca amb dos vedells	65 sous	1301/06/09	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5

Deutor	Població	Creditor	Població	Objecte del deute	Import del deute	Data	Llibre notarial
Vidal Riudoms i Menga	Selva	Pere Montornés i Guillem Carxol	Valls	per canvi d'animals, un mul per rossí	25 sous	1301/07/17	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Bernat Valls i Ramona	Selva	Arnau Mateu i Guillem Montornés	Valls	un rossí de pèl roig	85 sous	1301/07/30	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Ramon Taberner i Saurina	Selva	Ramon Beter	Prades	un mul de pel roig	99 sous	1301/10/09	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Bernat Andreu, fill de Joan Andreu, difunt, i Ramona	Selva	Joan Castellví	Selva	un ase de pèl negre	45 sous	1301/11/03	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Guillem Vergonyós Arsendis	Bombarguet	Guillem Pi	Alcover	un bou	40 sous	1301/11/08	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Pere Barceló i Ramona	Selva	Joan Ferrater	Selva	un ase de pèl alb	29 sous	1302/02/01	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Bernat Moster i Dominga	Selva	Ramona, vídua d'Arnau Rausi	Selva	ovelles	156 sous	1302/02/21	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Bernat Valls i Ramona	Selva	Pere Gassol	Valls	un rossí de pèl negre	80 sous	1302/06/05	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Bernat Narbona i Bernarda	Selva	Arnau Busquet	Alcover	un mul de pèl ros	70 sous	1302/09/11	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Jaume Nicolau	Selva	Berenguer Forners	Albiol	un mul de pèl negre	112 sous	1302/09/21	Selva 1302 caixa 2 lligall 6

Deutor	Població	Creditor	Població	Objecte del deute	Import del deute	Data	Llibre notarial
Pere Mora i Pericó Mora de més de 17 anys	Aleixar	Ramon Carbó	Selva	un ase de pell fosca	30 sous	1303/01/04	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Borràs Rovelat i Pere Vacarises de Puigdelfí	Selva	Espúreo de Castellví	Selva	un parell de bous	140 sous	1304/01/31	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Pere Damer, fill de Pelegrí Damer	Selva	Bernat Montornés i Jaume Santaside	Valls	una mula negra	70 sous	1304/08/22	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Jaume Mateu i Elisenda	Constantí	Bernat Cusit	Selva	un mul de pèl negre	75 sous	1304/09/10	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Arnau Carbó i Elisenda	Albiol	Guillem Canela, mercader	Montblanc	Una somera de pèl ros	65 sous	1305/08/26	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Pere Nadal i Elisenda	Aleixar	Guillem Albornós, mercader	Valls	un ase de pèl blanc	60 sous	1305/09/03	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Ramon Balaguer i Astruga	Albiol	Gerard Regina	Selva	una vaca i un jonec que vam comprar i tenim a mitges	67 sous	1305/10/26	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Tomàs Bompar i Guillerma	Albiol	Bernat Barceló, fill de Bernat Barceló, difunt	Albiol	Cabres i ircos	258 sous	1305/10/29	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Mansilia, vídua de Ramon Bompar	Bonretorn	Bernat Barceló, fill de Bernat Barceló, difunt	Albiol	cabres	258 sous	1305/11/06	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Ramon Far i Guillerma	Selva	Ramon Ayolf i Domènec Teixidor	Selva	un mul de pèl negre	145 sous	1305/12/03	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8

Deutor	Població	Creditor	Població	Objecte del deute	Import del deute	Data	Llibre notarial
Joan Taberner	Selva	Joan Cusit	Selva	un mul de pèl negre	130 sous	1305/12/12	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Guilem Guimerà i Maria	Selva	Andreu Bremon	Selva	un mul de pèl vermell	35 sous	1306/03/13	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Bertomeu Ferrer i Elisenda	Codony	Pere Bremon	Selva	dues vaques i una jonega de pèl vermell	120 sous	1306/04/18	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Guillem Sobirà i Maria	Selva	Pere Cusit	Selva	un ase de pèl negre	35 sous	1306/04/18	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Martí Savall i Ramona	Selva	Nicolau Alemany	Valls	un ase de pèl negre	49 sous	1306/05/27	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Ramon Far, fill de Bertran Far	Selva	Bartolí Rainer	Montblanc	Un rossí de pèl negre	40 sous	1307/09/07	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Simó Mallola i Maria	Selva	Bertradó Far, fill de Bertran Far	Selva	un rossí de pèl negre	72 sous	1307/09/16	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Joan Taberner	Selva	Bernat Tortosa	Selva	una mula de pèl vermell	78 sous	1307/10/29	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Guillem Guimerà i Maria	Selva	Gerard Reina, Bertran Far i Guillem Guasch	Selva	un rossí de pèl negre	90 sous	1308/01/27	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Simó Mallola i Maria	Selva	Gerard Massó	Tarragona	un mul de pèl vermell	140 sous	1308/01/27	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9

Deutor	Població	Creditor	Població	Objecte del deute	Import del deute	Data	Llibre notarial
Bernat Valls i Ramona	Selva	Bernat Puig	Selva	un rossí de pèl negre	90 sous	1308/02/10	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Berenguer Castell i Gerarda	Selva	Bernat Campins	Alcover	un ase de pèl bru	25 sous	1308/04/28	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Pere Mulner i Guillerma	Selva	Bernat Campins	Alcover	una somera de pèl blanc	22 sous	1308/05/15	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Ponç Cervera i Maria	Selva	Bernat Aluder	Selva	un ase de pèl bru	22 sous	1308/05/15	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Cachum Moresesi Ramona	Selva	Bernat Guerau	Alcover	un ase de pèl bru	43 sous	1308/05/25	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Pere Orto i Maria	Selva	Bernat Campins	Alcover	un ase de pèl bru	53 sous	1308/05/30	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Pere Bertomeu	Morell	Pere Bover	Selva	un mul de pèl roig	60 sous	1308/06/15	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Ramon Damer	Selva	Pere Rainer	Montblanc	un ase de pèl blanc	33 sous	1308/09/03	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Guillem Guimerà i Maria	Selva	Pere Rainer	Montblanc	un ase de pèl negre	35 sous	1308/09/20	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Simó Saleses	Constantí	Ramon Abella	Selva	un mul de pèl negre	83 sous	1308/09/26	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10

Deutor	Població	Creditor	Població	Objecte del deute	Import del deute	Data	Llibre notarial
Guillem Guimerà i Maria	Selva	Bernat Bernes	Selva	un ase de pèl blanc	20 sous	1308/12/16	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Perre Valls	Selva	Bertomeu Rainer	Montblanc	un ase de pèl alb	75 sous	1309/10/03	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
Vidal Tost i Ramona	Selva	Bertomeu Rainer	Montblanc	un ase de pèl bru	38 sous	1309/10/03	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
Joan Cairo i Dolça	Selva	Berenguer Coll	Montblanc	un ase	25 sous	1309/10/13	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
Pere Piquer	La Musara	Pere Simó	Selva	un mul	123 sous	1309/10/28	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
Martí Savall i Ramona	Selva	Bertran Far	Selva	un ase	38 sous	1310/02/26	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
Simó Mallola i Maria	Selva	Gerard Regina	Selva	un mul de pèl canyella	104 sous	1310/05/18	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
Guillem Boti i Cardona	Selva	Pere Rainer i Bertomeu Rainer	Montblanc	un ase de pèl blanc		1310/05/28	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
Martí Savall i Ramona	Selva	Bernat Puig	Selva	un mul de pèl negre	115 sous	1311/03/11	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Guillem Medina	Lleida	Esteve Cogull	Selva	un rossí de pèl bru	42 sous	1311/05/05	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12

Deutor	Població	Creditor	Població	Objecte del deute	Import del deute	Data	Llibre notarial
Ramon Vilanova	Carxol	Bernat Roca	Tarragona	Un rossí de pèl lor	260 sous	1311/10/09	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Simó Bover i Gerarda	Selva	Ramon Dalmau, fill de Dalmau Examuz	Selva	Un mul de pèl vermell	220 sous	1311/10/16	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Martí Savall i Benvinguda	Selva	Bertomeu Rainer	Montblanc	un ase de pèl ros	48 sous	1312/05/01	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Guillem Pasqual i Ramon Ayolf	Selva	Pere Rainer	Montblanc	Un ase de pèl blanc	73 sous	1312/07/17	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Simó Mallola	Selva	Bertran Far, fill del difunt Bertran Far	Selva	un mul de pèl negre	230 sous	1312/07/21	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Berenguer Valls	Selva	Bernat Montornès	Valls	un rossí de pèl bru	160 sous	1312/11/25	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Vidal Got	Selva	Jaume Petibó	Selva	un mul de pèl canyella	60 sous	1313/02/09	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Jaume Nicolau i Arsendis	Selva	Ramon Gerona	Selva	un mul de pèl ros	85 sous	1313/08/21	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Bernat Garramel i Jaumeta	Selva	Ramon Genoves	Selva	un mul de pèl ros	130 sous	1313/08/31	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Bernat Ripoll, Pere Cusit i Gener Zelort	Selva	Pere Casquer	Montblanc	un ase de pèl negre	80 sous	1313/11/17	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15

Deutor	Població	Creditor	Població	Objecte del deute	Import del deute	Data	Llibre notarial
Joan Rabassa del carrer dels Ollers	Selva	Guillem Montagut, rector	Selva	un rossí de pèl bru	6'5 lliures	1313/11/17	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Pericó Bover, fill de Pere Bover i Ramona	Selva	Ramon Examuz, fill del difunt Dalmau	Selva	un mul de pèl negre	11 lliures	1313/12/09	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Ramon Abella i Guillerma	Selva	Ramon Gavela, fill del difunt Pere Gavela	Selva	un mul de pèl gris	11 lliures	1313/12/716	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Ramon Guitart i Ramon Guitart fill seu de més de 15 anys	Alforja	Guillem Montoliu, fill de Berenguer Montoliu	Selva	Un ase de pèl negre	30 sous	1314/03/09	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Guillem Mallola, fill de Simó Mallola, i Ramona	Selva	Ramon Massó, fill de Bernat	Selva	Un mul de pèl ros	130 sous	1314/03/12	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Ramon Gavela i Ramona	Selva	Arnau Tornés i Guillem Cavaller, mercaders	Montblanc	un ase de pell bruna	85 sous	1316/07/23	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Ramon Andreu i Saurina	Selva	Bernat Hospital, mercader	Valls	una somera de pell bruna	60 sous	1316/08/27	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Guillem Quadrat i Francesca	Selva	Bernat Rabassa	Selva	un mul de pell bruna	9 lliures	1316/08/29	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Gerard Solzina i Mansilia	Selva	Antoni Mascaró	Alcover	un ase de pèl negre		1316/09/14	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Guillem Pasqual i Bernarda	Selva	Pere Rainer, mercader	Montblanc	un ase de pèl negre	65 sous	1316/10/01	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16

Deutor	Població	Creditor	Població	Objecte del deute	Import del deute	Data	Llibre notarial
Vidal Ripoll	Selva	Bernat Cot	Selva	un ase de pèl bru	70 sous	1317/05/20	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Joan Vallcurva, batejat i Maria	Selva	Arnau Totosaus	Vilallonga	un ase de pèl ros	35 sous	1317/06/12	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Bernat Pelegrí, fill de Guillem Pelegrí, difunt	Selva	Bertomeu Osset, mercader	Montblanc	un ase de pèl blanc	35 sous	1319/07/27	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Berenguer Gavela i Maria	Selva	Guillem Gassol	Valls	un mul de pèl negre	130 sous	1319/08/24	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Guillem Mallola, fill de Simó Mallola	Selva	Guillem Gassol	Valls	un rossí pèl vermell	115 sous	1319/08/24	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Ramon Goter i Elisenda	Selva	Pere Berget	Valls	Un ase de pèl beig	59 sous	1319/08/24	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Bernat Montoliu, fill de Berenguer Montoliu i Gerarda	Selva	Pere Rainer, mercader	Montblanc	un mul de pèl vermell	50 sous	1319/09/07	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Jaume Sugranyes	Castellvell	Ramon Cavaller, mercader	Montblanc	una somera de pèl ros	45 sous	1319/09/28	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Ramon Punyet	Vila-seca	Ramon Queralt	Selva	un ase de pèl ros	30 sous	1319/11/27	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17

Taula 11
Reconeixement de deute per la compra d'animals als llibres notarial de Valls

Deutor	Població	Creditor	Població	objecte del deute	Import del deute	Data	Llibre notarial
Berenguer Roig i Dominga	Valls	Guillem Montornès	Valls	un ase de pèl ros	20 sous	1302/01/01	Valls 1302 Caixa 1 lligall 6
Berenguer Girona i Maria	Valls	Pere Montornès	Valls	un ase de pèl negre	70 sous	1304/10/02	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Arnau Pellicer	Alcover	Pere Montornès	Valls	un rossí de pèl béig	70 sous	1304/10/04	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Bernat Balanyà i Guillemona	Santa Maria del Pla	Pere Montornès	Valls	Un ase de pèl negre	73 sous	1304/10/04	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Guillem Ermengol	Masmulet	Guillem Montornès	Valls	Un rossí de pèl beig	45 sous	1304/10/04	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Guillem Guirot i Arnau Gavarres	Brafim	Pere Porcell	Montblanc	dos bous	140 sous	1304/10/04	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Llorenç Vallespinosa	Santa Maria del Pla	Guillem Montornès	Valls	un ase de pèl bru	50 sous	1304/10/04	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Pere Busquet	Masllorenç	Pere Porcell	Montblanc	Un ase de pèl castany	90 sous	1304/10/04	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Ramon Montagut i Bertomea	Valls	Guillem Montornès	Valls	un ase de pèl beig	65 sous	1304/10/04	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7

Deutor	Població	Creditor	Població	objecte del deute	Import del deute	Data	Libre notarial
Martí Bosch	Vallmoll	Maimó Martorell	Montoliu	un bou i una vaca	80 sous	1304/10/11	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Berenguer Porta	Bràfim	Pere Porcell	Montblanc	un mul de pèl	220 sous	1304/10/18	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Guillem Bertran	Puig Riyso	Guillem Montornès	Valls	un ase de pèl negre	55 sous	1304/10/18	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Guillem Mateu i Guillemona	Puigpelat	Pere Valls	Valls	una vaca de pèl lor i una ase pèl albí	100 sous	1304/10/18	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Pere Bellvei	Argilaga	Berenguer Montornès	Valls	un ase pèl alb	44 sous	1304/10/18	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Domènec Cabrer	Picamoixons	Guillem Mateu	Prades	un bou de pèl mascarell	30 sous	1304/10/25	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Bernat Huguet de Mas de la Solana	Salomó	Pericó Vendrell	Valls	una somera de pèl blanc	46 sous	1304/11/08	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Guillem Martí	Valls	Bernat Montornès	Valls	un rossi pel vermell	50 sous	1304/11/08	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Joan Vilella	Valls	Bernat Campins	Alcover	un rossi de pèl vermell	70 sous	1304/11/08	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7

Deutor	Població	Creditor	Població	objecte del deute	Import del deute	Data	Libre notarial
Pere Rabassó	Vallmoll	Pere Belel	Argilaga	diners que resten del preu d'una vaca de pèl vermell	22 sous	1304/11/08	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Ramon Martí	Valls	Bernat Montornès	Valls	un ase de pell bruna	80 sous	1304/11/08	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Arnau Riera	Tarragona	Bernat Montornès	Valls	una somera de pèl negre	60 sous	1304/11/15	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Bertome, vídua de Guillem Bertomeu, i Bernat Bertomeu, fill seu	Valls	Pere Montornès	Valls	una somera	24 sous	1304/11/15	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Guillem Veciana	Alcover	Bernat Montornès	Valls	un ase de pèl blanc	43 sous	1304/11/15	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Berenguer Sabater i Constantí Siurana; Guillem Massó i Ponç Gavarres de Valls	Bombarguet	Guillem Montornès	Valls	una somera de pèl ros	60 sous	1304/11/23	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Bernat Araya	Pobla de Montornès	Guillem Simó	Valls	una somera de pèl bru	60 sous	1304/11/23	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Bernat Cerdà	Nulles	Pere Porcell	Montblanc	un cavall de pèl vermell	110 sous	1304/11/23	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Bernat Guiot	Brafim	Pere Porcell	Montblanc	un mul de pèl negre	170 sous	1304/11/23	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7

Deutor	Població	Creditor	Població	objecte del deute	Import del deute	Data	Libre notarial
Bernat Roselló i Arsendis	Valls	Guillem Montornès	Valls	un ase de pèl negre	48 sous	1304/11/23	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Esteve Cogull i Pere Cogull	Selva	Guillem Montornès	Valls	un ase de pèl bru	50 sous	1304/11/23	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Pere Cullera	Vilarodona	Berenguer Montornès	Valls	un ase de pèl ros	50 sous	1304/11/23	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Pere Pi i Ermessenda	Vallmoll	Guillem Montornès	Valls	un ase de pèl ros	30 sous	1304/11/23	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Berenguera, vídua de Jaume Montagut i Arnau Balcebre, gendre seu, i Francesca esposa seva	Valls	Guillem Montornès	Valls	un ase de pèl bru	90 sous	1304/12/15	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Bernat Mas, Jaume Figuera i Guillem Gassó	Vilarodona	Guillem Montornès	Valls	un ase de pèl blanc	45 sous	1304/12/15	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Doménec Cabrer	Picamoixons	Guillem Montornès	Valls	un ase de pèl ros	47 sous	1304/12/15	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Bertomeu Tarragona i Gerarda	Valls	Pere Montornès	Valls	un ase	65 sous	1306/08/02	Valls 1306 Caixa 1 lligall 8
Berenguer Naramena i Berenguer, fill seu	Valls	Guillem Montornès		un ase de pèl negre	50 sous	1306/08/12	Valls 1306 Caixa 1 lligall 8

Deutor	Població	Creditor	Població	objecte del deute	Import del deute	Data	Llibre notarial
Guillem Puigpelat i Gerarda	Secuita	Pere Puigi Berenguer Rafort de Vilafranca	Vilafranca	una vaca de pèl vermell	60 sous	1306/08/12	Valls 1306 Caixa 1 lligall 8
Elisenda, vídua de Berenguer Albiol	Vilabella	Pere Montornès	Valls	un rossí de pèl ros	120 sous	1306/09/07	Valls 1306 Caixa 1 lligall 8
Guillem Miquel	Figuerola	Berenguer Seyer	Valls	un ase de pèl negre	48 sous	1306/09/07	Valls 1306 Caixa 1 lligall 8
Jaume Figuera	Vallmoll	Pere Montornès	Valls	un rossí de pèl vermell	130 sous	1306/09/07	Valls 1306 Caixa 1 lligall 8
Pere Lloret i Maria	Valls	Guillem Canela	Montblanc	un cavall de pèl vermell	50 sous	1306/09/07	Valls 1306 Caixa 1 lligall 8
Bernat Segarra i Maria	Valls	Pere Vendrell	Valls	un ase de pèl blanc	64 sous	1306/09/14	Valls 1306 Caixa 1 lligall 8
Jaume Poblet	Barberà	Humbert Montoliu, militar	Vila-seca	un ase de pèl blanc	80 sous	1306/09/21	Valls 1306 Caixa 1 lligall 8
Pere Moragues, de mas Moragues	Catller	Pere Porcell	Montblanc	un mul de pèl vermell	11 lliures	1306/09/21	Valls 1306 Caixa 1 lligall 8
Mateu Jover	Santa Maria del Pla	Pere Porcell	Montblanc	una mula de pèl beig	85 sous	1311/02/06	Valls 1311 caixa 1 lligall 9

Deutor	Població	Creditor	Població	objecte del deute	Import del deute	Data	Libre notarial
Pere Bosch	Reus	Guillem Montornès	Valls	un mul de pèl ros	160 sous	1311/02/06	Valls 1311 caixa 1 lligall 9
Antoni Cases	Codony	Bernat Segarra, fill de Ramon Segarra	Valls	un rossí de pèl vermell	50 sous	1311/04/28	Valls 1311 Caixa 1 lligall 9
Arnau Calaf	Valls	Pericó Vallmoll i Pere Montornès	Valls	un rossí de pèl negre	80 sous	1311/04/28	Valls 1311 Caixa 1 lligall 9
Bernat Llor i Dolça	Peralta	Bernat Hospital	Valls	un ase de pèl blanc	18 sous	1311/04/30	Valls 1311 Caixa 1 lligall 9
Guillem Pastor i Berenguer Benet de Berà	Pobla de Montornès	Pere Porcell		un mul	110 sous	1311/05/12	Valls 1311 caixa 1 lligall 9
Pere Canuz	Garidells	Pere Montornès	Valls	un ase de pèl ros	40 sous	1311/05/12	Valls 1311 caixa 1 lligall 9
Pere Castelló	Valls	Bernat Seyer	Valls	un ase de pèl negre	50 sous	1311/05/12	Valls 1311 caixa 1 lligall 9
... Valirana	Vilardona	Pere Rainer	Montblanc	un ase de pèl bru	65 sous	1311/05/25	Valls 1311 caixa 1 lligall 9
Gerard Rogel Maria	La Massó	Pere Celma	Pedrafita	dos bous	140 sous	1311/05/26	Valls 1311 caixa 1 lligall 9

Deutor	Població	Creditor	Població	objecte del deute	Import del deute	Data	Libre notarial
Berenguer Julià	Vallmoll	Huguet...	Valls	un ase de pèl bru	7 lliures	1311/06/02	Valls 1311 caixa 1 lligall 9
Berenguer Segarra Berenguera	Valls	Bertomeu Gener	Valls	un ase de pèl blanc	55 sous	1311/06/02	Valls 1311 caixa 1 lligall 9
Bernat Pontils i Blanca	Valls	Guillem Montornès	Valls	un mul de pèl ros	210 sous	1311/06/02	Valls 1311 caixa 1 lligall 9
Domènec Cabrer	Picamoixons	Ponç Guillem	Picamoixons	un ase de pèl blanc	57 sous	1311/06/02	Valls 1311 caixa 1 lligall 9
Jaume Cerdà	Alcover	Guillem Montornès	Valls	un mul de pèl negre	18 lliures	1311/06/02	Valls 1311 caixa 1 lligall 9
Pere Llacuna	Rourell	Ramon Cavaller	Barberà	un bou de pell clara	65 sous	1311/06/02	Valls 1311 caixa 1 lligall 9
Pere Maimó	Alcover	Guillem Montornès	Valls	un ase de pell alba	120 sous	1311/06/02	Valls 1311 caixa 1 lligall 9
Pere Savall i Caterina	Valls	Guillem Montornès	Valls	un ase de pèl ros	63 sous	1311/06/02	Valls 1311 caixa 1 lligall 9
Pere Valls	Reus	Berenguer Vilaverd	Tarragona	un ase de pell alba	33 sous	1311/06/02	Valls 1311 caixa 1 lligall 9

Deutor	Població	Creditor	Població	objecte del deute	Import del deute	Data	Libre notarial
Berenguer Cuc i Berenguera	Valls	Pere Vallmoll	Valls	un mul de pèl negre	40 sous	1311/06/04	Valls 1311 caixa 1 lligall 9
Bernat Gener, fill de Joan Gener, difunt	Puig Pelat	Guillem Montornès	Valls	una vaca de pèl lor	90 sous	1311/06/08	Valls 1311 caixa 1 lligall 9
Galceran Robuster i Elisenda	Valls	Bertomeu Valls	Valls	un ase de pèl bru	25 sous	1311/06/08	Valls 1311 caixa 1 lligall 9
Guillem Maria i Guillemona	Puig Pelat	Guillem Montornès	Valls	una vaca pèl lor	90 sous	1311/06/08	Valls 1311 caixa 1 lligall 9
Pere Balenyà	Constantí	Guillem Montornès	Valls	un bou de pèl ros	80 sous	1311/06/08	Valls 1311 caixa 1 lligall 9
Bernat Montornès	Valls	Jaume Ferrer	Valls	un mul de pèl negre	140 sous	1311/06/10	Valls 1311 caixa 1 lligall 9
Pere Serra i Elisenda	Valls	Guillem Llobet	Valls	un rossí de pèl bru	50 sous	1311/06/10	Valls 1311 caixa 1 lligall 9
Guillem Miquel	Figuerola	Ròmia, vídua de Guillem Borràs	Valls	un ase de pèl negre	37 sous	1311/06/16	Valls 1311 caixa 1 lligall 9
Ramon Piquer i Guillemona	Valls	Guillem Montornès	Valls	un ase de pèl beig	90 sous	1311/06/16	Valls 1311 caixa 1 lligall 9

Deutor	Població	Creditor	Població	objecte del deute	Import del deute	Data	Libre notarial
Romeu Calaf	Valls	Guillem Montornès	Valls	un ase de pèl negre	60 sous	1311/06/16	Valls 1311 caixa 1 lligall 9
Berenguer Pastor	Milà	Pere Porcell, mercader	Montblanc	una vaca i un jonec	120 sous	1311/06/23	Valls 1311 Caixa 1 lligall 9
Bernat Gener i Llorença	Miramar	Pericó Vallmoll i Pere Montornès	Vallmoll	per raó de la fira feta d'un ase vostre	43 sous	1311/06/23	Valls 1311 Caixa 1 lligall 9
Ponç Romeu, de Mas Romanis	Vilallonga	Pere Porcell	Montblanc	un cavall de pèl vermell	100 sous	1311/06/23	Valls 1311 Caixa 1 lligall 9
Guillem Morató i Saureta	Valls	Maria, vídua de Joan Ferrer	Valls	un mul de pel beig	193 sous	1313/11/23	Valls 1313 Caixa 2 lligall 11
Guillem Arens i Ramoneta	Vilarodona	Arnau Castelló	Valls	un rossí de pèl blanc	110 sous	1313/11/24	Valls 1313 Caixa 2 lligall 11
Arnau Cabrer	Picamoixons	Bernat Cabrer	Picamoixons	un bou	50 sous	1313/11/28	Valls 1313 Caixa 2 lligall 11
Guillem Romeu i Elisenda	Vespella	Berenguer Cerdà	Valls	un ase alb	48 sous	1313/11/30	Valls 1313 Caixa 2 lligall 11
Pere Bellvei i Francesca	Valls	Pere Delerach	Valls	rossí de pèl bru	18 sous	1313/12/07	Valls 1313 Caixa 2 lligall 11

Deutor	Població	Creditor	Població	objecte del deute	Import del deute	Data	Libre notarial
Guillem Gassó	Valls	Bertomeu Vima	Valls	un ase de pèl blanc	100 sous	1316/05/19	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12a)
Guillem Reus, de Mas Gombau	Tamarit	Guillem Terrassa	Montblanc	una somera de pèl negre	35 sous	1316/05/23	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12a)
Ramon Albeo i Matea	Alcover	Berenguer Valls	Valls	un rossí de pèl bru	170 sous	1316/05/23	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12a)
Ramon Jofré	Alcover	Guillem Gras	Valls	un cavall	115 sous	1316/05/25	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12a)
Pere Gras i Bernarda	Valls	Pere Monsó	Valls	un rossí	100 sous	1316/05/28	Valls 1316 caixa 2 lligall 12 a)
Pere Riufred i Maria	Valls	Pere d'Oro	Valls	un rossí de pèl beig	120 sous	1316/05731	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12a)
Arnau Bosch i Gerarda	Brafim	Guillem Torroja	Valls	una somera de pell bruna	65 sous	1316/06/01	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12a)
Bernat Baró	Argilaga	Pere Rainer, mercader	Montblanc	una somera de pèl blanc	115 sous	1316/06/01	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12a)
Bernat Mas	Vilarodona	Pericó Vallmoll	Valls	un mul de pèl vermell	130 sous	1316/06/01	Valls 1316 caixa 2 lligall 12 a)

Deutor	Població	Creditor	Població	objecte del deute	Import del deute	Data	Llibre notarial
Guillem Gras i Gerarda	Valls	Arnau Gener	Tarragona	un rossí	100 sous	1316/06/01	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12a)
Guillem Murrió	Mont-ral	Arnau Gener	Tarragona	un mul de pèl ros	9'5 lliures	1316/06/01	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12a)
Pere Vila i Maria	Valls	Ramon Mercader	Montblanc	un ase de pèl blanc	70 sous	1316/06/01	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12a)
Ramon Pi	Alcover	Pericó Vallmoll	Valls	un rossí de pèl negre	50 sous	1316/06/01	Valls 1316 caixa 2 lligall 12 a)
Arnau Pasqual	Vinyols	Pere Josa	Santa Maria del Pla	un ase de pèl bru	58 sous	1316/06/30	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Berenguer Maimó	Catllar	Berenguer Manresa	Valls	un ase de pèl bru	30 sous	1316/06/30	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Berenguer Roig	Puigcinyós	Pere Porcell, mercader	Montblanc	dues eugues de pèl vermell	220 sous	1316/06/30	Valls 1316 caixa 2 lligall 12b)
Bernat Clergue	Valls	Jaume Huguet, de Mas Gombau	Tamarit	un mul de pèl beig	15 lliures	1316/06/30	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Bernat Coll	Salomó	Pere Porcell, mercader	Montblanc	una euga de pèl bru	100 sous	1316/06/30	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)

Deutor	Població	Creditor	Població	objecte del deute	Import del deute	Data	Libre notarial
Bernat Llobet	Valls	Pere Montornès	Valls	un mul de pèl negre	115 sous	1316/06/30	Valls 1316 caixa 2 lligall 12b)
Bernat...	Renau	Pere Porcell, mercader	Montblanc	un ase de pèl alba	65 sous	1316/06/30	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Guillem Aguiló	Perafort	Miquel Narbonès	Alcover	un rossí de pell bruna	145 sous	1316/06/30	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Guillem Aguiló	Prenafeta	Miquel Narbonés	Alcover	un rossí de pèl bru	145 sous	1316/06/30	Valls 1316 caixa 2 lligall 12b)
Guillem Cerdà	Alió	Pere Porcell, mercader	Montblanc	un ase de pèl mascarell	80 sous	1316/06/30	Valls 1316 caixa 2 lligall 12b)
Jaume Castro	Cambrils	Ramon Cavaller, mercader	Montblanc	un ase de pèl alb	65 sous	1316/06/30	Valls 1316 caixa 2 lligall 12b)
Pere Caldoria	Puigcinyós	Pere Porcell, mercader	Montblanc	una euga de pèl vermell	160 sous	1316/06/30	Valls 1316 caixa 2 lligall 12b)
Simó Saleses	Constantí	Pere Porcell, mercader	Montblanc	una euga de pèl vermell	135 sous	1316/06/30	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Guillem Martí i Arsendis	Vallmoll	Felip Santjoan i Ramon Cavaller	Montblanc	un ase de pèl alb	100 sous	1316/07/07	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)

Deutor	Població	Creditor	Població	objecte del deute	Import del deute	Data	Libre notarial
Pere Domènech i Ferrera	Puigdelfí	Berenguer Virgili	Renau	un ase de pèl blanc	15 sous	1316/07/07	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Mateu Marçal	Valls	Berenguer Valls	Valls	un mul de pèl beig	12 lliures i 8 sous	1316/07/09	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Ramon Miró i Llorenç Miró	Castellvell	Bernat Montiran	Montblanc	una somera de pèl blanc	90 sous	1316/07/13	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Bernat Artús	Alió	Pere Porcell, mercader	Montblanc	una somera de pèl ros	40 sous	1316/07/14	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Bernat Saler	Secuita	Pere Porcell	Montblanc	un mul de pèl mascarell	40 sous	1316/07/14	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Guillema, vídua de Bernat Roig	Salomó	Guillem Mascó	Valls	un ase de pèl bru	32 sous	1316/07/14	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Pere Totosaus	Vilallonga	Pere Porcell, mercader	Montblanc	un bou de pèl lor	90 sous	1316/07/14	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Ramon Mur i Llorenç Mur, fill seu	Castellvell	Bernat Monmiran	Montblanc	una somera de pèl alb	90 sous	1316/07/14	Valls 1316 caixa 2 lligall 12b)
Guillem Miramar	Santa Maria del Pla	Pere Begger	Valls	un rossí de pèl roig	90 sous	1316/07/17	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)

Deutor	Població	Creditor	Població	objecte del deute	Import del deute	Data	Libre notarial
Bernat Adarro	Constantí	Pere Oliver	Valls	un ase de pèl bruna	21 sous	1316/07/20	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Doméneç Torrell	Vilarodona	Pere Vallmoll	Valls	una somera de pèl blanc	30 sous	1316/07/20	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Guillem Barral i Elisenda	Alcover	Romeu Macià	Peralta	una somera amb un ruc de pèl blanc	31 sous	1316/07/20	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Guillem Ferriga	Argilaga	Ramon Cavaller i Felip Santjoan, mercaders	Montblanc	un bou de pèl ros	60 sous	1316/07/20	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Guillem Robert	Bombarguet	Felip Santjoan i Ramon Cavaller	Montblanc	un ase de pèl bruna	90 sous	1316/07/20	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Ramon Farigola	Valls	Pere Rainer	Montblanc	una mula de mamella pell bruna	105 sous	1316/07/20	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Ramon Vendrell	Vilarodona	Guillem Montornès	Valls	un ase de pèl beig	45 sous	1316/07/20	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Berenguer Querlat	Riba	Ramon Cavaller i Felip Santjoan, mercaders	Montblanc	una somera de pèl negre	73 sous	1316/07/28	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Pere Salelles	Santa Perpetua	Bernat Montanyà	Montblanc	un ase de pèl negre	50 sous	1316/07/28	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)

Deutor	Població	Creditor	Població	objecte del deute	Import del deute	Data	Llibre notarial
Ramon Pastor	Garidells	Guillem Canela i Arnau Térmenes	Montblanc	una euga de pèl vermell	110 sous	1316/07/28	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Blasco Greumena	Vilallonga	Ramon Cerdà, Bernat Roig i Pere Ripoll	Valls	un rossí de pèl bru	130 sous	1316/08/04	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Pere Berto	Selva	Pere Montornès	Valls	un ase de pèl negre	85 sous	1316/08/04	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Pere Virgili		Berenguer Cerdà	Valls	un ase de pèl blanc	45 sous	1316/08/04	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Guillem Gilabert	Vilarodona	Pere...	Valls	una somera de pèl bru	95 sous	1316/08/11	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Joan Segarra	Valls	Pere Rainer	Montblanc	una euga	100 sous	1316/08/11	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Guillem Comas i Ferrer Comas, fill seu	Valls	Bertran Clergue	Valls	un rossí de pèl beig	130 sous	1316/08/13	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Berenguer Vallmoll i Elisenda	Milà	Pere Montornès	Valls	un ase de pèl ros	60 sous	1316/08/18	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Bernat Llor i Dolça	Peralta	Bertran Villadordi	Salomó	un bou	15 sous	1316/08/18	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)

Deutor	Població	Creditor	Població	objecte del deute	Import del deute	Data	Libre notarial
Bonanat Meix	Torredembarra	Berenguer Manresa	Valls	un ase de pèl blanc	40 sous	1316/08/18	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Guillem Ermengol i Sibil·la	Picamoixons	Bernat Momiran	Montblanc	un bou	90 sous	1316/08/18	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Pere Milà	Selva	Pere Oliver	Valls	una somera i un rossí de pèl negre	60 sous	1316/08/18	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Pere Robio i Sibil·la	Pont d'Armentera	Berenguer Mor	Montblanc	un ase de pèl negre	90 sous	1316/08/18	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Bernat Estalella	Vilarodona	Pericó Rainer, mercader	Montblanc	un ase de pèl negre	62 sous	1316/08/25	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Bernat Llor i Dolça	Peralta	Bertomeu Tarragó	Montblanc	un ase de pèl negre	70 sous	1316/08/25	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Bernat Pastor	Roda	Pere Bellvei	Vilafranca	un bou de pèl vermell	40 sous	1316/08/25	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Bertomeu Llor	Peralta	Guillem Canela i Arnau Terriges, mercaders	Montblanc	un ase de pèl blanc	45 sous	1316/08/25	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Francesc Çavella	Vespella	Pere Gaç i Ramon Seinech, mercaders	Vilafranca	dos bous	80 sous	1316/08/25	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)

Deutor	Població	Creditor	Població	objecte del deute	Import del deute	Data	Llibre notarial
Gerarda, vídua de Pere Tarragona i Guillem fill seu	Alió	Pere Vallmoll	Valls	un ase de pèl negre	78 sous	1316/08/25	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Guillem Ferriga i Maria	Argilaga	Bernat Momiran	Montblanc	un ase	50 sous	1316/08/25	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Guillem Guasch i Esclamunda	Vilabella	Bernat Espinal	Valls	un ase de pèl negre	50 sous	1316/08/25	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Pere Ferrer, fill de Pere Ferrer	Santa Maria del Pla	Bertomeu Rainer	Montblanc	una somera de pèl ros	51 sous	1316/08/25	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Pere Grifa	Masmulet	Guillem Torroja, mercader	Montblanc	una somera de pèl negre	73 sous	1316/08/25	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Pere Mateu i Elisenda	Valls	Guillem Mor	Montblanc	un ase de pèl negre	80 sous	1316/08/25	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Pere MoraguesiGuillema	Argilaga	Bernat Momiran	Montblanc	un ase de pèl bru	57 sous	1316/08/25	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Pere Rocha	Pontils	Pere Begint	Valls	un ase de pèl blanc	125 sous	1316/08/25	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Bertran Clarà	Valls	Arnau Cerdà	Secuita	una mula de pèl vermell	240 sous	1316/08/26	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)

Deutor	Població	Creditor	Població	objecte del deute	Import del deute	Data	Llibre notarial
Bernat Artús i Arsendis	Alió	Guillem Gassol	Valls	una somera de pèl bru	55 sous	1319/09/12	Valls 1319 Caixa 2 lligall 13a)
Bernat Martorell i Elisenda	Valls	Antoni Veya	Valls	un rossí de pèl bru	80 sous	1319/09/12	Valls 1319 Caixa 2 lligall 13a)
Pere Grassa	Barberà	Bernat Nin	Valls	una somera de pèl blanc	88 sous	1319/09/12	Valls 1319 Caixa 2 lligall 13a)
Tomàs Ermengol	Codony	Guillem Montornès	Valls	un ase de pèl mascarell	35 sous	1319/09/12	Valls 1319 Caixa 2 lligall 13a)
Pere Calaf	Valls	Guillem Montornès	Valls	un ruc	90 sous	1319/09/17	Valls 1319 Caixa 2 lligall 13a)
Berenguer Puigslabresai Ponç Puigslabresa	Valls	Bertran Clergue	Valls	un ase pèl negre	70 sous	1319/09/18	Valls 1319 Caixa 2 lligall 13a)
Borràs Moreta i Astruga	Mas Moreta	Guillem Mogon	Picamoixons	una somera de pèl alb	38 sous	1319/09/18	Valls 1319 Caixa 2 lligall 13a)
Ferrer Ribera i Guillema	Villa Pulcra	Berenguer Cerdà	Valls	un ase de pèl bru	55 sous	1319/09/18	Valls 1319 Caixa 2 lligall 13a)
Guillem Pasqual i Ferrera	Cabra	Guillem Montornès	Valls	un ase de pèl beig	80 sous	1319/09/18	Valls 1319 Caixa 2 lligall 13a)

Deutor	Població	Creditor	Població	objecte del deute	Import del deute	Data	Llibre notarial
Llorenç Vallespinosa	Santa Maria del Pla	Guillem Montornès	Valls	un ase de pèl negre	50 sous	1319/09/18	Valls 1319 Caixa 2 lligall 13a)
Bernat Valls, fill de Guillem Valls, militar, i Pere Monterols i Doménec Manreons	Valls	Guillem Narbona	Valls	un mul de pèl negre	620 sous	1319/09/25	Valls 1319 Caixa 2 lligall 13a)
Bernat Basseda	Santa Maria del Pla	Bernat Bonhom	Valls	un mul pèl vermell	12 lliures	1319/09/26	Valls 1319 Caixa 2 lligall 13a)
Bernat Colom i Arsendis	Vilabella	Berenguer Cerdà	Valls	un ase de pèl blanc	65 sous	1319/09/26	Valls 1319 Caixa 2 lligall 13a)
Bertomeu Artús	Alió	Guillem Montornès	Valls	un ase de pèl negre	47 sous	1319/09/26	Valls 1319 Caixa 2 lligall 13a)
Ferrer Satorra	Masmulet	Berenguer Cerdà	Valls	una somera i un ruc de pèl negre	50 sous	1319/09/26	Valls 1319 Caixa 2 lligall 13a)
Guillem Ferriya i Maria	Catllar	Berenguer Cerdà	Valls	una somera de pèl bru	60 sous	1319/09/26	Valls 1319 Caixa 2 lligall 13a)
Ramon Belltall	Cabra	Bertran Pastor	Valls	un mul de pèl negre	215 sous	1319/09/26	Valls 1319 Caixa 2 lligall 13a)
Guillem Broca i Arnau Morató	Valls	Jaume Vinya	Valls	un mul de pèl beig	310 sous	1319/10/01	Valls 1319 Caixa 2 lligall 13a)

Deutor	Població	Creditor	Població	objecte del deute	Import del deute	Data	Llibre notarial
Domènec Mascó	Valls	Bertomeu Osset i Pere Rainer	Montblanc	un ase de pèl bru	40 sous	1320/06/03	Valls 1320-1321 Caixa 1 lligall 5
Ramon Foltrer, de Mas Galvany	Salou	Pere Vallmoll	Vals	una somera de pèl negre	85 sous	1320/03/18	Valls 1319-1320 caixa 2 lligall 13b)
Ramon Foltrer, de Mas Galvany	Salou	Berenguer Cerdà	Valls	una somera de pèl blanc	70 sous	1320/03/18	Valls 1319-1320 caixa 2 lligall 13b)
Arnau Urgellès	Vallmoll	Joan Cerdà	Valls	un bou de pèl vermell	36 sous	1320/03/26	Valls 1319-1320 caixa 2 lligall 13b)
Pere Josa i Berenguer Josa	Santa Maria del Pla	Pere Montornès	Valls	un ase de pèl bru	80 sous	1320/04/02	Valls 1319-1320 caixa 2 lligall 13b)
Jaume Company i Romia	Valls	Nicolau Cerdà	Valls	un bou de pèl vermell	40 sous	1320/04/09	Valls 1319-1320 caixa 2 lligall 13b)
Joan Puig	Valls	Pere Beget i Arnau Cor	Valls	un mul de pèl beig	130 sous	1320/04/15	Valls 1319-1320 caixa 2 lligall 13b)

Taula 12
Establiments i sotsestabliments de terra a Alcover. Censos en metàl·lic

Establient	Població establiment	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establiment	Lloc	Condicions	Data	Llibre notarial
Ferrer Veciana i Maria	Alcover	...		una peça de terra	Alcover	plantat abans de 5 anys Entrada: 12 diners Cens: 3 sous per Sant Mateu abril Fadiga 10 dies Drets establiment	1300/02/23	Alcover 1298-1300 caixa 7 lligall 114
Guillem Company i Gerarda	Alcover	Pere Deners i Elisenda	Alcover	sort de terra amb arbres a terme i parròquia d'alcover	Alcover	Entrada: 5 sous Cens: 19 sous per Nadal	1302/05/31	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Joan Peitan	Alcover	Bernat Puig i Mansilia	Alcover	un tros de terra	Alcover	Entrada: 12 diners Cens: 13 sous per l'Ascensió Drets establiment	1302/16/09	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Guillem Pi, major de 20 anys	Alcover	Joan Ager	Alcover	un tros de terra amb arbres	Alcover	Entrada: 12 diners Cens: 4 sous per Tots Sants Drets establiment	1303/07/29	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Pere Campins, Pere Bonaniu i Guillem Rabascall, jurats	Alcover	Pere Cabrera i Maria	Alcover	un tros de terra que l'Hospital té	Alcover	Entrada: 12 diners Cens: 4 sous Drets establiment i fidelitat església Tarragona	1303/07/29	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Joan Peiró	Alcover	Pere Erimbau i Elisenda	Alcover	un tros de terra	Alcover	Entrada: 12 diners Cens: 4 sous per Sta. Maria agost Drets establiment	1303/08/03	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Joan Peiró	Alcover	Ramon Erimbau	Alcover	una quarterada de terra	Alcover	Entrada: 12 diners Cens: 2 sous per Sta. Maria agost	1303/08/10	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Joan Fabregat i Mascarola	Alcover	Mansilla, vídua de Bernat Savall	Alcover	un tros de terra	Alcover	Entrada: 2 sous Cens: 5 sous per Sant Miquel Drets establiment	1303/08/12	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Pere Campins, Pere Bonaviu i Guillem Rabascall, jurats	Alcover	Ramon Català i Guillerma	Alcover	un tros de terra amb arbres que l'Hospital té	Alcover	Entrada: 2 sous Cens: 5 sous per Sta. Maria agost Drets establiment	1303/08/19	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115

Establient	Població establient	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establient	Lloc	Condicions	Data	Llibre notarial
Joan Fabregat i Mascarola	Alcover	Ramon Vinyet	Alcover	un tros de terra amb arbres	Alcover	Entrada: 2 sous Cens: 6 sous per Sant Miquel Drets establient	1303/08/25	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Guillem Rabascall i Elisenda	Alcover	Guillem Erau	Alcover	tros de terra a Alcover, cap a Benijau	Alcover	plantar una quarterada de vinya abans de 3 anys. Entrada: 12 diners Cens: 3 sous per Sta. Maria setembre Drets establient	1303/08/31	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Jaume Cerdà i Sança	Alcover	Guillem Gavaldà i Guillerma	Alcover	un tros de terra amb arbres	Alcover	Cens: 13 diners per Tots Sants Drets establient	1303/09/03	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Bernat Vergara	Alcover	Ramon Sabater i Maria	Alcover	un tros de terra cap a Benijau	Alcover	Entrada: 2 sous Cens: 5 sous 3 diners per Nadal Drets establient	1303/09/09	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Bernat Vergara	Alcover	Ramon Jofré	Alcover	un tros de terra cap a Benijau	Alcover	Entrada: 12 diners Cens: 3 sous per Nadal Drets establient	1303/09/09	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Bernat Vergara	Alcover	Bertomeu Vergara	Alcover	un tros de terra cap a Benijau	Alcover	Entrada: 12 diners Cens: 20 diners per Nadal Drets establient	1303/09/09	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Bernat Vergara	Alcover	Joan Tarragó i Guillerma	Alcover	un tros de terra cap a Benijau	Alcover	Entrada: 12 diners Cens: 3 sous per Nadal Drets establient	1303/09/09	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Ermessenda, vídua de Joan Gavaldà i Pere fill major de 25 anys	Alcover	Pere Gavaldà i Bernarda	Alcover	un tros de terra	Alcover	Entrada: 11 diners Cens: 4 sous per Nadal	1303/09/14	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Ermessenda, vídua de Joan Gavaldà i Pere fill major de 25 anys	Alcover	Berenguer Oller	Alcover	un tros de terra	Alcover	Entrada: 11 diners Cens: 3 sous per Nadal	1303/09/14	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115

Establient	Població establiment	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establiment	Lloc	Condicions	Data	Llibre notarial
Ermessenda, vídua de Joan Gavalrà i Pere fill major de 25 anys	Alcover	Bernat Sabater i Mansilia	Alcover	un tros de terra	Alcover	Entrada: 12 diners Cens: 3 sous 4 diners per Nadal	1303/09/14	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Ramon Fabrer i Elisenda	Alcover	Bernat Giner	Alcover	tros de terra	Alcover	plantar un quartà de vinya anual Entrada: 12 diners Cens: 5'5 sous per Sant Miquel	1303/09/15	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Joan Peiró	Alcover	Guillem Mulner	Alcover	tros de terra	Alcover	Entrada: 12 diners Cens: 3 sous per Sta. Maria agost	1303/10/06	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Amicgo Romagosa i Elisenda	Alcover	Pere Queral i Maria	Alcover	un tros de terra	Alcover	Entrada: 12 diners Cens: 2 sous 8 diners per Nadal	1303/10/20	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Amicgo Romagosa i Elisenda	Alcover	Guillem Corbera i Maria	Alcover	un tros de terra	Alcover	Entrada: 12 diners Cens: 2 sous 8 diners per Nadal	1303/10/20	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Amicgo Romagosa i Elisenda	Alcover	Guillem Tortosa i Ramona	Alcover	un tros de terra	Alcover	Entrada: 12 diners Cens: 2 sous per Nadal	1303/10/20	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Amicgo Romagosa i Elisenda	Alcover	Ramon Ensua i Maria	Alcover	un tros de terra	Alcover	Entrada: 12 diners Cens: 5 sous 4 diners per Nadal	1303/10/20	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Amicgo Romagosa i Elisenda	Alcover	Bernat Julià	Alcover	tros de terra	Alcover	Entrada: 16 diners Cens: 4 sous per Nadal	1303/10/28	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Guillem Ebri, major de 25 anys	Alcover	Pere Vilar i Bernarda	Alcover	tros de terra	Alcover	Entrada: 6 diners Cens: 18 diners per Pasqua	1303/10/28	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115

Establient	Població establiment	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establiment	Lloc	Condicions	Data	Llibre notarial
Ramon Felter i Elisenda	Alcover	Pere Pi i Guillerma	Alcover	una peça de terra cap a Benijau	Alcover	retenim la via Entrada: 12 diners Cens: 3 sous per Sant Miquel	1304/01/27	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Joan Peitan	Alcover	Ramon Salzes i Elisenda	Alcover	un tros de terra	Alcover	Entrada: 12 diners Cens: 3 sous per Santa Maria d'agost	1304/02/25	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Pere Sabater i esposa Maria	Alcover	Pere Massó i Elisenda	Alcover	un tros de terra que tenim per la capellania de Bernat Llorenç	Alcover	Drets: capellania Bernat Llorenç Entrada: 12 diners Cens: 6 sous per Nadal	1304/12/27	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Guillem Mulner, capellà de la capellania Sta. Magdalena	Alcover	Berenguer Moreta i Alceda	Alcover	tros de terra al lloc nomenat Benijau	Alcover	Entrada: 12 diners Cens: 3 sous 8 diners Sta. Maria agost	1305/03/08	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Guillem Mulner, capellà capellania Sta. Magdalena	Alcover	Guillem Fabrer i Maria	Alcover	tros de terra al lloc nomenat Benijau	Alcover	Entrada: 12 diners Cens: 3 sous 8 diners Sta. Maria agost	1305/03/08	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Pere Valls i Andreu Miquel, procuradors de l'Hospital d'Alcover, amb consell dls jurats	Alcover	Guillem Tamanz i Guillerma	Alcover	un tros de terra	Alcover	Entrada: 5 sous Cens: 4'5 sous per Nadal Fadiga: 10 dies	1306/08/20	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Pere Valls i Andreu Miquel, procuradors de l'Hospital d'Alcover, amb consell dels jurats	Alcover	Ramon Tamanz i Guillerma, vídua d'Arnau Tamanz	Alcover	un tros de terra	Alcover	Entrada: 5 sous Cens: 4'5 sous per Nadal Fadiga: 10 dies	1306/08/20	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Ferrer Grau i Maria	Fornells	Guillem Oller i Guillerma	Alcover	tros de terra conreat i erm al lloc nomenat Riu Brugent	Alcover	Entrada: 10 sous Cens: 8 sous per Nadal Fadiga: 10 dies	1306/08/29	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Joan Alball i Mansilia	Alcover	Berenguer Oller i Maria	Alcover	un tros de terra conreat i erm	Alcover	Entrada: 12 diners Cens: 4 sous per Nadal Fadiga: 10 dies	1306/10/10	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116

Establient	Població establiment	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establiment	Lloc	Condicions	Data	Llibre notarial
Borràs Puig	Alcover	Tomàs Fago i Bertomea	Alcover	un tros de terra	Alcover	Entrada: 10 sous Cens: 6 sous per Carnaval Fadiga: 10 dies Drets, domini, fadiga, lluïsmes i bovatge	1306/10/20	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Maria vídua de Bernat Agraz i Bernat fill seu +18 anys	Alcover	Pere Dauder	Alcover	un tros de terra al terme d'Alcover, lloc nomenat Benijau	Alcover	Entrada: 12 diners Cens: 4 sous per Nadal Fadiga: 10 dies Drets, domini, empara i lluïsmes establiment	1306/11/26	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Maimó Narbonés i Maria	Alcover	Pascasi Codi	Alcover	un tros de terra que tenim pel paborde	Alcover	El tinent és emfiteuta de Maimó Entrada: 12 diners Cens: 3 sous 9 diners per Nadal Drets, domini, fadiga i lluïsmes al paborde; 1 quartà d'ordi de bovatge	1308/03/02	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Guillem Vives	Milà	Ramon Pere	Alcover	un tros de terra	Alcover	Cens: 3 sous per Sta. Maria agost Fadiga: 10 dies Drets, domini, lluïsmes establiment	1308/06/03	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Berenguer Fort	Alcover	Jaume Sotorra	Alcover	un tros de terra amb arbres	Alcover	Entrada: 3 sous Cens: 3 diners per Nadal	1309/01/20	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Nicolau Fabregat, capellà de la capellania de Mateu Cervera	Alcover	Bernarda, filla de Guillem Jovan, difunt	Alcover	un tros de terra amb arbres	Alcover	Entrada: 6 diners Cens: 42 sous per Carnaval Drets, domini, lluïsmes i fadiga establiment	1309/01/24	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Guillem Company i Gerarda	Alcover	Bernat Paries	Alcover	un tros de terra a vall de Rascaz	Alcover	Entrada: 6 diners Cens: 3 sous per Nadal	1309/02/22	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Bernat Jover i Guillerma	Alcover	Maimó Puig i Ermessenda	Alcover	un tros de terra amb arbres	Alcover	Entrada: 12 diners Cens: 2 sous per l'Assumpció	1309/03/10	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Guillem Mulner, capellà de la capellania de Sta. Maria Magdalena	Alcover	Berengueró Mulner	Alcover	un tros de terra que té per Pere Puig	Alcover	Entrada: 6 diners Cens: 3 sous 3 diners per la Candelara. 3 sous a P. Puig	1309/03/10	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116

Establient	Població establiment	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establiment	Lloc	Condicions	Data	Llibre notarial
Ferrer Albeo i Guillerma	Alcover	Bernat Peiró	Alcover	un tros de terra amb arbres	Alcover	Entrada: 2 sous Cens: 7 sous per Nadal	1311/08/11	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Ferrer Albeo i Guillerma	Alcover	Guillem Guardiola	Alcover	un tros de terra amb arbres	Alcover	Entrada: 3 sous Cens: 7 sous per Nadal	1311/08/11	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Ferrer Albeo i Guillerma	Alcover	Guillem Valls	Alcover	un tros de terra amb arbres	Alcover	Entrada: 12 diners Cens: 5 sous per Nadal	1311/08/11	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Ferrer Albeo i Guillerma	Alcover	Ramon Pasqual	Alcover	un tros de terra amb arbres	Alcover	Entrada: 2 sous Cens: 12 sous per Nadal	1311/08/11	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Ferrer Albeo i Guillerma	Alcover	Bernat Català	Alcover	un tros de terra	Alcover	Entrada: 12 diners Cens: 4 sous per Nadal	1311/08/14	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Ferrer Albeo i Guillerma	Alcover	Guillem Santapau	Alcover	un tros de terra amb arbres	Alcover	Entrada: 12 diners Cens: 6'5 sous per Nadal	1311/08/15	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Ferrer Albeo i Guillerma	Alcover	Pere Vilar	Alcover	un tros de terra amb arbres	Alcover	Entrada: 12 diners Cens: 9 sous per Nadal	1311/08/15	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Ferrer Albeoc i Guillerma	Alcover	Pere Simó	Alcover	un tros de terra amb arbres	Alcover	Entrada: 12 diners Cens: 7'5 sous per Nadal	1311/08/15	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Guillem Vives, tutor de Ramon, fill de Ramon Vives, difunt	Alcover	Andreu Julià	Alcover	un tros de terra	Alcover	Entrada: 2 sous Cens: 4 sous per Sta. Maria agost	1311/08/22	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116

Establient	Població establiment	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establiment	Lloc	Condicions	Data	Llibre notarial
Guillem Mulner, capellà de la capellania Sta. M. Magdalena	Alcover	Pere Mascarell i Saurina	Alcover	sort de terra amb arbres que allí són	Alcover	Entrada: 20 sous Cens: 20 sous per Sant Andreu	1311/08/27	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Guillem Vives i Saura	Alcover	Arnau Soroll i Elisenda	Alcover	un tros de terra amb arbres	Alcover	Entrada: 3 sous Cens: 16 sous	1311/08/29	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Pascasi Voltor i Astruga	Alcover	Ponç Narbonès i Guillerma	Alcover	un tros de terra	Alcover	Per construir "domos" Entrada: 8 sous Cens: 10 sous per Sta. Maria agost	1311/08/30	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Pere Aemar i Ramona	Alcover	Pere Massó	Alcover	un tros de terra amb arbres que allí són i creu	Alcover	Entrada: 12 diners Cens: 6'5 sous Sta. Maria setembre	1311/09/05	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Pascasi Voltor i Astruga	Alcover	Ramon Erimbau	Alcover	un tros de terra	Alcover	per construir "domos" Entrada: 7 sous Cens: 8'5 sous Sta. Maria agost	1311/09/07	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Pascasi Voltor i Astruga	Alcover	Ponç Narbonés	Alcover	un tros de terra	Alcover	per construir "domos" Entrada: 8 sous Cens: 8 sous Sta. Maria agost	1311/09/07	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Pericó Puig i Francesca	Alcover	Ramon Vinyet i Ramona	Alcover	una peça de terra a Benijau	Alcover	Entrada: 12 diners Cens: 2'5 sous per Tots Sants	1311/09/16	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Ferrer Guerau i Maria	Fornells	Pere Panons i Bernarda	Alcover	un tros de terra	Alcover	Entrada: 12 diners Cens: 4 sous Pentecosta	1311/09/24	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Ferrer Guerau i Maria	Fornells	Berenguer Erau i Dolça	Alcover	un tros de terra	Alcover	Entrada: 20 diners Cens: 6 sous	1311/09/24	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116

Establient	Població establiment	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establiment	Lloc	Condicions	Data	Llibre notarial
Ferrer Guerau i Maria	Fornells	Guillem Reverter i Marta	Alcover	un tros de terra	Alcover	Entrada: 12 diners Cens: 3 sous	1311/09/24	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Guillem Vives, tutor de Ramon Vives	Alcover	Miquel Ager	Alcover	tros de terra del dit pupil	Alcover	Entrada: 6 diners Cens: 12 diners per Sta. Maria agost	1311/09/28	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Bernat Grau i Dolça	Alcover	Bernat Cerdà	Alcover	un tros de terra a riu Brugent en aquell lloc que tenim per Ferrer Guerau sota cens	Alcover	Entrada: 8 sous Cens: 3 sous Pentecosta	1311/10/17	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Maria, vídua de Pere Sisteller	Alcover	Pere Julià	Alcover	un tros de terra erm a aquell lloc que té per Ramon Vives sota cens constituït	Alcover	Entrada: 12 diners Cens: 3 sous 2 diners per Sant Miquel	1311/11/25	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Vidala, vídua de Guillem Carcasses	Alcover	Bernat ...	Alcover	un tros de terra amb arbres	Alcover	Entrada: 5 sous Cens: 5 sous per Sant Miquel	1311/11/25	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Vidala, vídua de Ramon Carcasses	Alcover	Berenguer Porqueres i Elisenda	Alcover	tros de terra	Alcover	Entrada: 2 sous Cens: 3'5 sous per St. Miquel setembre Fadiga: 10 dies Bovatge: mig quartà i un vuitè de quartà d'ordi	1313/10/24	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Montserrat Ponçoda i Elisenda	Alcover	Pere Llor Francesca	Alcover	un tros de terra	Alcover	Entrada: 2 sous Cens: 3'5 sous per Sant Miquel Fadiga: 10 dies Um quartà bovatge donació comú Alcover.	1313/11/10	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Berenguer Pellicer i Antonia	Alcover	Pere Corbera i Jaumona	Alcover	un tros de terra	Alcover	Entrada: 10 sous Cens: 10 sous per Tots Sants Fadiga: 10 dies Drets, domini, empara, fadiga, cens i lluíisme paborde i hereus de Pere Puig	1313/11/25	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Maimó Narbonès	Alcover	Bernat Pi i Maria i Berenguer Pedrola i Elisenda	Alcover	un tros de terra a Samuntà al mas que fou de...	Alcover	Entrada: 2 sous Cens: 6 sous per Pasqua Fadiga: 10 dies Drets, domini, empara i lluíisme establiment	1314/03/18	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117

Establient	Població establiment	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establiment	Lloc	Condicions	Data	Llibre notarial
Guillem Mulner, capellà de la capellania Sta Magdalena en església St. Miquel per R. Riquelme	Alcover	Pere Alegret i Serena	alcover	un tros de terra al terme d'Alcover lloc nomenat Benijau	Alcover	Entrada: 12 diners Cens: 3'5 sous per Sta Maria agost. Cens de 3 sous a hereus de Pericó Puig Fadiga: 10 dies Drets, domini, empara i fadiga hereus de Pericó Puig	1314/04/15	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Pere Puig València	Alcover	Joan Jordà i Maria	Alcover	un tros de terra	Alcover	Entrada: 12 diners Cens: 4 diners per St. Andreu abril Fadiga: 10 dies Drets, domini, empara i lluïsmes establiment	1314/05/05	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Pere Aemar i Elisenda	Alcover	Bernat Pasqual i Guillerma	Alcover	un tros de terra	Alcover	Entrada: 12 diners Cens: 3'5 sous Sta. Maria agost Fadiga: 10 dies	1314/07/29	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Bernat Reverter i Guillerma	Alcover	Pere Privat	Alcover	tros de terra amb arbres	Alcover	Entrada: 12 diners Cens: 2 sous per Sant Miquel	1314/09/23	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Bernat Reverter i Guillerma	Alcover	Guillem Tortosa	Alcover	tros de terra amb arbres	Alcover	Entrada: 12 diners Cens: 2 sous per Sant Miquel	1314/09/23	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Ferrer Guasch, capellà de la capellania de Vidal Capafonts	Alcover	Ramon Capdella i Guillemona	Alcover	un tros de terra amb arbres al terme d'Alcover, cap a Faxes	Alcover	Entrada: 12 diners Cens: 4 sous per Nadal	1314/09/25	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Guillem Mulner, capellà de la capellania de Sta. Magdalena	Alcover	Ramon Codines	Alcover	un tros de terra al terme d'Alcover, a Benijau	Alcover	Entrada: 2 sous Cens: 3 sous 4 diners per Sta. Maria setembre	1314/09/25	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Bonanat Sabater i Benvinguda	Alcover	Guillem Ferrer i Elisenda	Alcover	un tros de terra a terme d'Alcover en aquell lloc que tenim pels hereus de Pericó Puig	Alcover	Entrada: 12 sous Cens: 2 sous 4 diners per Sta. Maria	1314/10/28	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Guillem Vives i Saura	Alcover	Pere Roig i Maria	Alcover	un tros de terra al terme d'Alcover	Alcover	Entrada: 3 sous Cens: 3 sous 9 diners per Nadal	1314/10/28	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118

Establient	Població establiment	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establiment	Lloc	Condicions	Data	Llibre notarial
Guillem Vives i Saura	Alcover	Bertomeu Veciana Guillema	Alcover	un tros de terra al terme d'alcover	Alcover	Entrada: 4 sous Cens: 4 sous per Nadal	1314/10/28	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Arnau Simó i Mansilia	Alcover	Guillermo, vídua de Pere Gallisa	Alcover	un tros plantat	Alcover	Entrada: 12 diners Cens: 15 sous Tots Sants	1314/11/06	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Bernat Català i Berenguera	Alcover	Bernat Llobet i Ramona	Alcover	un tros de terra al mas que fou del difunt Guillem Bruscha	Alcover	¿?	1314/11/10	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Pere Fort i Simona	Alcover	Ramon Alball, fill de Pere Alball	Alcover	un tros de terra amb arbres al terme d'Alcover, lloc que tenim pels hereus de Pericó Puig	Alcover	Entrada: 20 sous Cens: 2 sous per Nadal	1314/11/20	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Miquel Sobirà	Selva	Romeu Queralt i Arsendis	Alcover	un tros de terra amb oliveres al terme d'Alcover en aquell lloc que té pel paborde i hereus de Pericó Puig sota cens	Alcover	Entrada: 2 sous Cens: 4 sous per Nadal. 12 diners a paborde i hereus de Pericó Puig	1314/12/09	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Ferrer d'Agràs i Maria	Alcover	Guillem Ripio i Joana	Alcover	un tros de terra	Alcover	Entrada: 12 diners Cens: 10 sous a Capellania de Mateu Cervera i 6 sous per St Vicenç a Ferrer Fadiga: 10 dies Drets, domini, empara i lluíisme capellania	1315/02/11	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Guillem Veciana i Arsendis	Alcover	Jaume Veciana	Alcover	un tros de terra	Alcover	Entrada: 12 diners Cens: 20 diners per Sta Maria setembre Drets, domini, empara, fadiga i lluíisme establiment	1315/04/05	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Bertan Olesa i Romia	Alcover	Guillem Català	Alcover	un tros de terra	Alcover	Entrada: 12 diners Cens: 3 sous per Tots Sants Fadiga: 10 dies Drets, domini, empara, fadiga i lluíisme establiment	1315/04/06	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Vidala, vídua de Guillem Carcasses	Alcover	Pere Salt Saurina	Alcover	un tros de terra	Alcover	¿?	1315/09/09	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119

Establient	Població establiment	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establiment	Lloc	Condicions	Data	Llibre notarial
Margarida, vídua de Berenguer Vives, titora de Guillemona, filla seva	Alcover	Antoni Pedroso i Escalarmunda	Alcover	un tros de terra	Alcover	Entrada: 12 diners Cens: 4 sous 3 diners per St. Miquel setembre Fadiga: 10 dies	1315/09/23	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Margarida, vídua de Berenguer Vives, titora de Guillemona, filla seva	Alcover	Bernat Pasqual i Guillerma	Alcover	un tros de terra	Alcover	Entrada: 12 diners Cens: 4 sous 3 diners per St. Miquel setembre Fadiga: 10 dies	1315/09/23	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Pere Girona, tutor de Maria filla de G. Girona, difunt	Alcover	Bertomeu Queralt i Arsendis	Alcover	un tros de terra indivís	Alcover	Entrada: : 12 diners Cens: 2 sous per St. Miquel setembre	1315/09/23	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Ramon Alball i Matea	Alcover	Guillem Sabater i Ramona	Alcover	un tros de terra al terme d'Alcover, lloc nomenat Fexes	Alcover	Entrada: 6 sous Cens: 12 sous per Nadal Fadiga: 10 dies	1315/09/30	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Margarida, vídua de Berenguer Vives i Guillerma filla meva	Alcover	Guillem Guardiola i Guillerma	Alcover	un tros de terra	Alcover	Entrada: 12 diners Cens: 4'5 sous per Sant Miquel Fadiga: 10 dies	1315/10/05	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Saura, vídua de Berenguer Puig tyutora Ramon fill meu i Berenguer Pellicer i Antonia	Alcover	Guillem Sisterer	Bombarguet	un tros de terra que tenim indiviis a terme d'Alcover, honor de mas d'en Puig	Alcover	ha de fer tres laboracions complertes en 4 anys 7'5 sous 6 sous 9 diners per St. Miquel setembre 10 dies	1315/10/05	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Bernarda, vídua de Pere Ebri	Alcover	Robert Barral i Elisenda	Alcover	un tros de terra	Alcover	Cens: : 12 diners per Sant Miquel Fadiga: 10 dies	1315/10/28	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Ramona, vídua de Guillem Salzes	Alcover	Pericó Ferrer i Ferrera	Alcover	un tros de terra erm que tinc per Pere i Berenguer Recasens de Taragona i Guillem Mallola	Alcover	Entrada: 12 diners Cens: 3'5 sous per Carnaval Fadiga: 10 dies Drets, domini, empara i fadiga a Pere i Berenguer Recasens	1315/11/22	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Guillem Vallmoll i Guillerma i Ramon Vallmoll	Milà	Ramon Llor i Saurina	Alcover	un tros de terra que ja us vam establir	Alcover	Cens: 8 sous per Sant Joan Bta Drets, domini, empara, fadiga i lluíisme establiment	1315/11/30	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119

Establient	Població establiment	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establiment	Lloc	Condicions	Data	Llibre notarial
Saura, vídua de Berenguer Puig, tutora de Ramon, fill meu i Berenguer Pellicer i ntonia	Alcover	Guillem Barral i Elisenda	Alcover	3 quartans de terra en honor de mas nostre nomenat mas d'en Puig	Alcover	no poden "dimitere" abans de 4 anys Entrada: 7 sous Cens: 6 sous per Sant Miquel setembre Fadiga: 10 dies	1315/12/01	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Guillem Veciana i Arsendis	Alcover	Guillem Cabot i Ermessenda	Alcover	un tros de terra al terme d'Alcover, lloc nomenat Benijau	Alcover	Entrada: 2 sous Cens: 2 sous 4 diners Fadiga: 10 dies Drets, domini, lluïisme i empara establiment	1316/01/04	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Guillem Veciana i Arsendis	Alcover	Pere Corbera	Alcover	un tros de terra al terme d'Alcover, lloc nomenat Benijau	Alcover	Entrada: 2 sous Cens: 2 sous 4 diners Fadiga: 10 dies Drets, domini, lluïisme i empara establiment	1316/01/04	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Bernat Reverter i Maria	Alcover	Ramon Erimbau	Alcover	un tros de terra al terme d'Alcover	Alcover	Entrada: 10 sous Cens: 10 sous per Nadal Fadiga: 10 dies Drets, domini, lluïisme i empara establiment	1316/01/17	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Pere Fort i Simona	Catllar	Bernat Cogull i Saurina	Alcover	un tros de terra al terme d'Alcover	Alcover	Entrada: 12 diners Cens: 8 diners a hereus de P. Puig i 2 sous per Nadal sotsestabilidor Fadiga: 10 dies Cens, drets, domini, empara i lluïisme als hereus de P. Puig i cens, drets, empara i fadiga al sotsestabilidor	1316/02/15	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Bernat Mascarell i Pere Mascarell procuradors de Ramon Mascarell	Alcover	Jaume Ripio i Berenguera	Alcover	un tros de terra que dit Ramon té al terme d'Alcover	Alcover	Entrada: 5 sous Cens: 5 sous Carnaval Fadiga: 10 dies Drets, domini, empara i lluïisme establiment	1316/04/18	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Jaume Cerdà i Sança	Alcover	Pere Torroja i Guillerma	Alcover	un tros de terra	Alcover	Entrada: 50 sous Cens: 12 diners per Carnaval Fadiga: 10 dies Drets, domini, empara establiment	1316/04/19	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Jaume Cerdà i Sança	Alcover	Berenguer Pedrosa i Elisenda	Alcover	un tros de terra	Alcover	Entrada: 6 sous Cens: 12 diners per Carnaval Fadiga: 10 dies Drets, domini, empara establiment	1316/04/19	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119

Establient	Població establiment	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establiment	Lloc	Condicions	Data	Llibre notarial
Guillem Veciana i Arsendis	Alcover	Bernat Foltrer i Joana	Alcover	un tros de terra al terme d'Alcover, lloc nomenat Benijau	Alcover	Entrada: 12 diners Cens: 20 diners per Sta. Maria agost Fadiga: 10 dies Drets, domini, llúisme i empara establiment	1316/05/09	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Pericó Voltor	Alcover	Guillem Rabasacall i Elisenda	Alcover	un tros de terra al terme d'Alcover, lloc nomenat Burriana	Alcover	Entrada: 6 sous Cens: 6 sous per Sant Pere i Feliu Fadiga: 10 dies Drets, domini...	1316/05/20	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Pericó Voltor	Alcover	Arnau Olesa i Romia	Alcover	un tros de terra al terme d'Alcover, lloc nomenat Burriana	Alcover	Entrada: 5 sous 8 diners Cens: 5 sous 8 diners per Sant Pere i Feliu Fadiga: 10 dies Drets, domini...	1316/05/20	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Pericó Voltor	Alcover	Bernat Voltes i Elisenda	Alcover	un tros de terra al terme d'Alcover, lloc nomenat Burriana	Alcover	Entrada: 6 sous 2 diners Cens: 6 sous 2 diners per Sant Pere i Feliu Fadiga: 10 dies Drets, domini,...	1316/05/20	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Jaume Cerdà i Sança	Alcover	Guillem Tortosa i Maria	Alcover	un tros de terra a terme de Samuntà	Alcover	Entrada: 12 diners Cens: 9 sous Sta. Maria agost Fadiga: 10 dies Drets, domini, empara, llúisme establiments	1316/05/30	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Saura, vídua de Berenguer Puig, tutora fill seu	Alcover	Pere Bonazos i Elisenda	Alcover	un tros de terra	Alcover	per plantar vinya Entrada: 4 sous Cens: 4'5 sous per Sta Maria agost	1316/08/02	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Guillem Veciana i Arsendis	Alcover	Bernat Veciana i Maria	Alcover	un tros de terra	Alcover	M'heu de donar via suficient per entrar al meu tros i també a Bn. Cabot, P. Corbera i Bn. Nolla Entrada: 2 sous Cens: 4 sous per Sta. Maria agost Fadiga: 10 dies Drets, domini, empara, i llúisme establiment	1316/08/09	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Bertran Olesa i Romia	Alcover	Guillem Català	Alcover	un tros de terra	Alcover	Entrada: 12 diners Cens: 7 sous St. Miquel setembre Fadiga: 10 dies Drets, domini, empara i llúisme establiment	1316/09/20	Alcover 1316-1317 Caixa 8 lligall 120

Establient	Població establiment	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establiment	Lloc	Condicions	Data	Llibre notarial
Guillem Veciana i Arsendis	Alcover	Ramon Massó i Gerarda	Alcover	un tros de terra	Alcover	Entrada: 6 diners Cens: 5 sous Sta. Marai agost Fadiga: 10 dies Drets, domini, empara i lluíisme establiment	1316/10/03	Alcover 1316-1317 Caixa 8 lligall 120
Maria, vídua de Guillem Roig	Alcover	Jaume Veciana	Alcover	un tros de terra	Alcover	Entrada: : 12 diners Cens: 12 diners per Ascensió Fadiga: 10 dies Drets, domini, empara i lluíisme, establiment	1316/10/03	Alcover 1316-1317 Caixa 8 lligall 120
Guillem Vives i Saura	Milà	Joan Roig i Gerarda	Alcover	un tros de terra a terme d'Alcover, lloc nomenat Prat	Alcover	Entrada: 2 sous Cens: 2 sous Sta. Maria agost Fadiga: 10 dies Drets, domini, empara, lluíisme establiment	1316/10/04	Alcover 1316-1317 Caixa 8 lligall 120
Arnau Mascaros i Guillerma	Alcover	Arnau Pellicer i Peirona	Alcover	un tros de terra a terme d'Alcover	Alcover	Entrada: 3 sous Cens: 16 sous St. Lluc i cens a hereus de P. Puig i 12 sous per Tots Sants amb hort de P. Simó Fadiga: 10 dies Cens, drets, domini, empara i lluíisme hereus de P. Puiga i cens, drets, empara i fadiga sotsestabliment	1316/10/17	Alcover 1316-1317 Caixa 8 lligall 120
Pere Veciana i Arsendis	Alcover	Bernat Veciana i Benvinguda	Alcover	un tros de terra al terme d'Alcover, lloc nomenat Benijau	Alcover	Entrada: 2 sous Cens: 20 diners per Sta Maria agost Fadiga: 10 dies Drets, domini, empara i lluíisme establiment	1316/10/18	Alcover 1316-1317 Caixa 8 lligall 120
Guillem Veciana i Arsendis	Alcover	Bernat Veciana i Elisenda	Alcover	un tros de terra	Alcover	Cens: 2 sous Santa Maria agost Fadiga: 10 dies Drets, domini, empaga i lluíisme establiment	1317/01/10	Alcover 1316-1317 Caixa 8 lligall 120
Ramon Romagosa i Elisenda	Alcover	Gileto Valls i Guillerma	Alcover	un tros de terra	Alcover	Entrada: 12 diners Cens: 3 sous 10 diners per St. Miquel de setembre Fadiga: 10 dies Drets, domini, empara i lluíisme establiment	1319/10/21	Alcover 1319-1321 Caixa 10 lligall 123
Pere Català i Maria	Alcover	Pere Bidet Ermessenda	Alcover	un tros de terra	Alcover	Entrada: 10 sous Cens: 7 sous per Sant Miquel setembre Fadiga: 10 dies Drets, domini, empara i lluíisme establiment	1319/10/29	Alcover 1319-1321 Caixa 10 lligall 123

Establient	Població establient	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establient	Lloc	Condicions	Data	Llibre notarial
Ramon Romagosa i Elisenda	Alcover	Pascasi Gili	Alcover	un tros de terra	Alcover	Entrada: 12 diners Cens: 4 sous per Sant Miquel Setembre Fadiga: 10 dies Drets, domini, empara i llúisme establient	1319/11/04	Alcover 1319-1321 Caixa 10 lligall 123
Bernat Reverter i Maria	Alcover	Pere Vinyet i Romia	Alcover	un tros de terra	Alcover	Entrada: 11 sous Cens: 5 sous per Nadal Fadiga: 10 dies Drets, domini, empara i llúisme establient	1319/11/26	Alcover 1319-1321 Caixa 10 lligall 123

Taula 13
Establiments i sotsestabliments de terra a Alcover. Censos en espècie oscil·lant

Establient	Població establiment	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establiment	Lloc	Condicions	Data	Llibre notarial
Pere Recasens i Berenguer Recasens	Tarragona	Berenguer Sala i Ermessenda	Alcover	Peça de terra erma i conreada al terme d'Alcover, al nostre mas	Alcover	Entrada: 7 diners Cens: sisena part de tot a dins d'Alcover Fadiga: 10 dies Drets i empara establiment	1300/01/07	Alcover 1299-1300 Caixa 7 lligall 114
Pascasi Voltor i Astruga	Alcover	Pere Bonaviu i Sibilla	Alcover	peça de terra al terme d'alcover	Alcover	Entrada: 2 sous Cens: quint de tots els fruits a la vila d'Alcover Fadiga: 10 dies Drets establiment	1300/01/24	Alcover 1299-1300 Caixa 7 lligall 114
Pascasi Voltor i Astruga	Alcover	Joan Q... i Venguda	Alcover	un tros de terra conreat i erm	Alcover	Entrada: 2 sous Cens: quint anual Drets, domini, empara i fadiga establiment	1306/08/01	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Pascasi Voltor i Astruga	Alcover	Ramon Vinyet i Ramona	Alcover	un tros de terra cap al port amb arbres	Alcover	Entrada: 2 sous Cens: quart de tots els béns a habitatges meus d'Alcover	1309/02/16	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Pascasi Voltor i Astruga	Alcover	Pere Massó i Elisenda	Alcover	un tros de terra	Alcover	Entrada: 2 sous Cens: quint de tot al celler de l'establiment a la vila d'Alcover	1311/08/10	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Ramon Oller i Saurina	Alcover	Joan Tomàs	Alcover	un tros de terra al terme d'Alcover	Alcover	no ho pot vendre ni "pignorar" en 4 anys. El tracte és per 10 anys Cens: quint de tot a Joan Alball Fadiga: 10 dies Drets, domini i fadiga a Joan Alball	1315/01/06	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Pere Cerdà	Picamuixons	Bernat Gerard i Gerarda	Alcover	un tros de terra al terme de Mas de Pere Berenguer que té pel rei	Alcover	Entrada: un parell pollastres Cens: cinquè de tot Fadiga: 10 dies Cens, lluïsmes i empara al rei, cens, empara i fadiga al sotsestabilidor	1316/01/26	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Pere Cerdà	Picamuixons	Guillem Ferrer i Saura	Alcover	un tros de terra al terme de Mas de Pere Berenguer que té pel rei	Alcover	Entrada: un parell pollastres Cens: cinquè de tot Fadiga: 10 dies Cens, lluïsmes i empara al rei, cens, empara i fadiga al sotsestabilidor	1316/01/26	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119

Establient	Població establiment	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establiment	Lloc	Condicions	Data	Llibre notarial
Saura, vídua de Berenguer Puig, tutora fill seu	Alcover	Bernat Gerard i Elisenda	Alcover	un tros de terra	Alcover	ha de plantar un quartà i mig de vinya en 6 anys Entrada: 10 sous Cens: quart	1316/08/02	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Saura, vídua de Berenguer Puig, tutora fill seu	Alcover	Bernat Veciana i Venguda	Alcover	un tros de terra	Alcover	ha de plantar mitja quarterada de vinya en 3 anys Entrada: 5 sous Cens: quart	1316/08/02	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Saura, vídua de Berenguer Puig, tutora fill seu	Alcover	Pere Cabrer i Maria	Alcover	un tros de terra	Alcover	ha de plantar un quartà i mig de vinya en 6 anys Entrada: 10 sous Cens: quart	1316/08/02	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Saurina, vídua de Berenguer Puig tutora de Ramon, fill seu	Alcover	Bernat Tamanz i Ermessenda	Alcover	un tros de terra idivís entre nosaltres i Berenguer Pellicer a honor de mas de Puig	Alcover	ha de plantar en un any mitja quarterada de vinya Entrada: 10 sous Cens: quart de tot Fadiga: 10 dies Drets, domini, empara, lluïsmes, delme i primícia establients	1316/09/19	Alcover 1316-1317 Caixa 8 lligall 120
Saurina, vídua de Berenguer Puig tutora de Ramon, fill seu	Alcover	Pere Tamanz	Alcover	un tros de terra idivís entre nosaltres i Berenguer Pellicer a honor de mas de Puig	Alcover	ha de plantar en un any mitja quarterada de vinya Entrada: 10 sous Cens: quart de tot Fadiga: 10 dies Drets, domini, empara, lluïsmes, delme i primícia establients	1316/09/19	Alcover 1316-1317 Caixa 8 lligall 120
Saura, vídua de Berenguer Puig tutora del fill Ramon i Berenguer Pellicer i Antonia	Alcover	Elisenda, vídua de Constantí Siurana	Carxol	un tros de terra a terme Alcover, lloc nomenat Mas d'en Puig	Alcover	ha de plantar mitja quarterada de vinya en aquest any Entrada: 7'5 sous Cens: quart de tot Fadiga: 10 dies Drets, domini, empara, lluïsmes, delmen i primícia establiment	1316/10/11	Alcover 1316-1317 Caixa 8 lligall 120
Saura, vídua de Berenguer Puig, tutora de Ramon, fill meu i Berenguer Pellicer i Antonia	Alcover	Mateu Mallafré i Guillerma	Alcover	un tros de terra a terme d'Alcover	Alcover	Entrada: 7 sous 6 diners Cens: quart de tot Fadiga: 10 dies Drets, domini, empafa, lluïsmes establients que es fan càrrec del delme i la primícia	1316/10/17	Alcover 1316-1317 Caixa 8 lligall 120

Establient	Població establient	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establient	Lloc	Condicions	Data	Llibre notarial
Saura, vídua de Berenguer Puig, tutora fill, Antònia, vídua de Berenguer Pellicer	Alcover	Maria, filla de G. Cabrer, difunt	Alcover	un tros de terra indivís entre establidors a honor de mas d'en Puig	Alcover	Entrada: 2'5 sous Cens: quart Fadiga: 10 dies Drets, domini, empara, lluisme, delme i primícia establient	1319/10/23	Alcover 1319-1321 Caixa 10 lligall 123

Taula 14
Establiments i sotsestabliments de terra a Alcover. Censos en espècie fixa

Establient	Població establiment	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establiment	Lloc	Condicions	Data	Llibre notarial
Pere Miquel	Alcover	Pere Tortosa	Alcover	des de Sta. Maria agost i per 8 anys un tros de terra en aquell censal que tinc a terç temps per Guillerma, vídua de Guillem Joan	Alcover	Cens: 1 quartà de forment per Sta. Maria agost	1316/02/28	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119

Taula 15
Establiments i sotsestabliments de terra a Alcover. Censos mixtes

Establient	Població establiment	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establiment	Lloc	Condicions	Data	Llibre notarial
Bernat Erau i Maria	Alcover	Pere Dona	Alcover	un tros de terra en aquell censal que tenim pel paborde de Tarragona	Alcover	6 anys per plantar-ho tot de vinya Entrada: 12 diners Cens: quinta part de tot. 4 diners al paborde per Nadal Fadiga: 30 dies paborde Drets, domini, empara, i lluíisme al paborde	1316/12/19	Alcover 1316-1317 Caixa 8 lligall 120

Taula 16
Establiments i sotsestabliments de terra a Valls. Censos en metàl·lic

Establient	Població establiment	Tinent	Població tinent	descripció objecte	Lloc	Condicions	Data	Llibre notarial
Arsendis, vídua de Doméneç Sanz i Guillemó de més de 16 anys fill seu	Valls	Berenguer ... i Dolça	Valls	un tros subrigui i secà a terme de Valls	Valls	Cens : 2'5 sous per Sant Marc Evangelista Fadiga 10 dies	1302/11/26	Valls 1302 caixa 1 lligall 6
Joan Bomfam, tutor de Maria, filla de Berenguer Cerdà de Picamuixons i Ramon Cerdà, fill del difunt	Valls	Pere Bonet i Ermessenda	Vilaverd	un tros de terra cult i erm a terme de Picamuixons	Picamuixons	Entrada : 12 diners Cens : 4 sous per Sant Miquel i un punyeró i mig a mesura de Valls Cens, drets, domini, lluïsmes i fadiga. També bovatge	1304/10/03	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Doméneç Mercer i Agnès	Valls	Jaume Barberà i Ramon Despona	Valls	un tros de terra subrigui i seccani franc a terme de Valls	Valls	Entrada : 80 sous Cens : 10 sous per Sant Andreu Drets, domini, cens, fadiga, lluïsmes	1304/10/13	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Mateu Marcial	Valls	Pere Monistrol	Valls	un tros de terra franc a terme de Valls, al costat del mas vostre	Valls	Cens : 3 sous per Sant Miquel Drets, domini, fadiga 10 dies, lluïsmes	1304/10/13	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Pere Arnau i Romia	Valls	Arnau Guillem Rupi i Margarida	Espinavessa	un tros de terra subrigui sense arbres al terme d'Espinavessa	Espinavessa	Entrada : 15 sous Cens : 4 sous Cens, drets, domini, fadiga 10 dies, lluïsmes	1304/10/25	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Pere Arnau i Romia	Valls	Jaume Rupi i Berenguera	Espinavessa	un tros de terra subrigui sense arbres al terme d'Espinavessa	Espinavessa	Entrada : 15 sous Cens : 4 sous per Nadal Drets, domini, lluïsmes, fadiga 10 dies	1304/10/25	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Pere Montpou Agnès	Valls	Bernat Ferrer i Maria	Valls	un tros de terra franc al terme de Valls apud palau del rei	Valls	pot plantar la meitat de vinya i talar i arrencar arbres entrada : 6 sous Cens : 6 sous per Sant Miquel Cens, drets, domini, lluïsmes, fadiga 10 dies	1304/11/04	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Bertomeu Clariana	Valls	Arnau Tarragó	Valls	un tros de terra al terme de Doldellops que té pel monestir	Doldellops	emfiteuta nostre Entrada : 40 sous Cens : 8 sous per Santa Maria Cens i drets Bertomeu, drets, domini, lluïsmes, fadiga abats	1304/11/09	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7

Establient	Població establient	Tinent	Població tinent	descripció objecte	Lloc	Condicions	Data	Llibre notarial
Berenguer Ferrer i Elisenda, , ermana seva, fills d'Arnau Ferrer	Valls	Pere Vendiola i Romia	Valls	un tros de terra franc a terme de Valls	Valls	Entrada : 12 diners Cens : 2 sous per Sant Miquel Fadiga 10 dies	1304/11/15	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Arnau Çaforta i Elisenda	Valls	Guillem Mager I Guillemona	Prenafeta	un tros de terra a Valls franc	Valls	Entrada : 10 sous Cens : 3 sous per Sant Miquel Drets, domini, lluïsmes, fadiga 10 dies	1311/05/03	Valls 1311 caixa 1 lligall 9
Ramon Roig	Valls	B..ona	Masmulet	un tros de terra que té al terme de Valls	Valls	Entrada: 1 parell de pllastres Cens: 5 sous per Nadal	1311/05/25	Valls 1311 caixa 1 lligall 9
Bernat Penedès	Valls	Bertomeu Soler i Elisenda	Valls	un tros de terra al terme de Valls, lloc de Brugar que té per Gerardona, vídua de Gombau llobet qº	Valls	Emfiteuta nostre Entrada :10 sous Cens : 5 sous per Sant Miquel Drets, domini, fadiga Gerardona, drets nostres	1311/06/10	Valls 1311 caixa 1 lligall 9
Guillem Febrer	Alcover	Ramon Oller	Alcover	un tros de terra al terme de Valls	Valls	Entrada : 12 diners Cens : 5 sous per Sant Miquel	1311/09/24	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Guillem Guasch I Maria	Valls	Ramon Fonolleres	Valls	un tros de terra ad seccà	Valls	Entrada : 12 sous Cens : 7'5 sous per Sant Andreu Drets, lluïsmes, fadiga 10 dies	1313/11/28	Valls 1313 Caixa 2 lligall 11
Berenguer Martí i Ermessenda	Valls	Pere Tallada	Valls	un tros de terra a Palau Reial	Valls	Entrada : 20 sous Cens : 5 sous per Nadal Fadiga 10 dies, lluïsmes, etc.	1313/12/01	Valls 1313 Caixa 2 lligall 11
Guillem Foltrer i Maria	Valls	Guillem Cabot i Ermessenda	Alcover	tros de terra amb arbres a parròquia de Valls	Valls	pot entrar i sortir per la via que allí és. Pot portar aigua per rec que allí és dins mas nostre. No pot destruir ni via ni rec per regar el nostre honor. Pot regar de la nostra aigua dos dies a la setmana entrada: 12 diners Cens: 6 sous per St. Pere i Feliu Fadiga: 10 dies	1314/04/23	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Pericó Cerdà i Maria i Guillemó Cerdà, fill del difunt Bernat Cerdà	Valls	Jaume Gassol	Valls	un tros de terra a terme de Granja de Doldellops	Doldellops	Entrada : 6 sous Cens : 3 sous per Sant Miquel Fadiga 10 dies; lluïsmes del cinquanta i fadiga al Monestir	1316/06/01	Valls 1316 caixa 2 lligall 12 a)

Establient	Població establient	Tinent	Població tinent	descripció objecte	Lloc	Condicions	Data	Llibre notarial
Nicolau Alemany i Ramona	Valls	Berenguer Ferrer i Benvinguda	Valls	tros de terra a terme de Valls, cavalleria de Rosanes per la casa de l'Hospital de Sant Joan de Vallmoll	Valls	Emfiteuta nostre Entrada : un parell pollastres Cens : 5 sous per Sant Joan Drets, lluïisme, fadiga a Hospital; cens, drets nostres	1316/07/16	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Bernat Salguer i Gerarda	Valls	Guillem Ermengol	Valls	un tros de terra seca al terme de Valls, palau del rei	Valls	Entrada : 12 sous Cens : 5 sous a partir de Sant Miquel de l'any vinent Cens, lluïisme, fadiga 10 dies, drets, empara	1316/08/03	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Bertomeu Romeu	Valls	Pere Gras	Valls	un tros de terra subrigui per 3 anys	Valls	des de Sant Miquel per 3 anys Cens : meitat blat i llegums, un terç de...	1316/08/13	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Pere Fonolles i Ramona	Valls	Ramon Fornés	Valls	un tros de terra seca franc i lliure	Valls	és lliure de posar, arrencar, veremar... Cens : 4 sous per Santa Maria d'agost Cens, lluïisme, fadiga, empara, drets	1316/08/16	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Pere Cerdà, fill de Bernat Cerdà i Maria	Valls	Jaume Gassol	Valls	un tros de terra a terme de Doldellops	Doldellops	Entrada : 6 sous Cens : 3 sous per Sant Miquel. I mig delme i primícia al monestir	1316/08/17	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Guillem Luça i Guillemona	Valls	Pericó Camarasa i Elisenda	Valls	un trociunculum de terra subrigui franc a Valls	Valls	pot posar i talar arbres Entrada : 5 sous Cens : 2 sous per Sant Miquel 10 dies i, d, ll, c, f	1316/08/21	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Guillem Odena	Valls	Pere Vendrell	Valls	un tros de terra subrigui a terme d'Espinavessa	Espinavessa	Entrada :5 sous Cens : 10 sous per Sant Miquel Drets, lluïisme, fadiga, empara	1319/09/13	Valls 1319 Caixa 2 lligall 13a)
Guillem Huguet	Valls	Ramon Mas	Valls	un tros de terra ad subrigui amb tots els arbres a terme Espinavessa	Espinavessa	Entrada : 50 sous Cens : 5 sous per Sant Miquel Drets, lluïisme, fadiga, empara	1319/09/15	Valls 1319 Caixa 2 lligall 13a)
Pere Vila	Valls	Berenguer Ermengol i	Valls	quandam quartera de terra de secà a terme de Valls	Valls	Entrada : 12 diners Cens : 4 sous per Sant Miquel Drets, lluïisme, empara	1319/09/15	Valls 1319 Caixa 2 lligall 13a)

Establient	Població establient	Tinent	Població tinent	descripció objecte	Lloc	Condicions	Data	Llibre notarial
Bernat Ripoll I Maria	Valls	Berenguer Auclar i Ermessenda	Valls	un tros de terra al terme de Valls, lloc nomenat Brugar	Valls	Entrada : 10 sous Cens : 5 sous per Santa Maria d'agost Drets, lluïisme, empara fadiga	1319/09/15	Valls 1319 Caixa 2 lligall 13a)
Bernat Ulugia i Francesca	Valls	Guillem Ferrer i Gerardona	Valls	un tros de terra franc al terme de Valls lloc nomenat Palau del Rei	Valls	Cens : 8 sous per Sant Miquel Cens, drets, domini, lluïisme, fadiga, empara	1319/09/17	Valls 1319 Caixa 2 lligall 13a)
Bernat Ulugia i Francesca	Valls	Berenguer Robuster i Elisenda	Valls	un tros de terra al terme de Valls, al Palau del Rei	Valls	Entrada : 20 sous Cens : 8 sous per Sant Miquel Drets, domini, lluïisme, fadiga	1319/09/17	Valls 1319 Caixa 2 lligall 13a)
Bernat Ripoll I Maria	Valls	Ramon Jornals	Valls	un tros de terra al terme de Valls, lloc del Brugar	Valls	Entrada : 5 sous Cens : 3 sous per Santa Maria d'agost Drets, domini, lluïisme, fadiga	1319/09/17	Valls 1319 Caixa 2 lligall 13a)
Bernat Ulugia i Francesca	Valls	Guillem Gomuda i Caterina	Valls	un tros de terra al terme de Valls lloc nomenat Palau del Rei	Valls	retenim una via de trànsit i sortida per dos llocs Entrada 17 sous Cens : 7 sous per Sant Miquel Drets, lluïisme, fadiga, empara	1319/09/19	Valls 1319 Caixa 2 lligall 13a)
Ramon Ermengol	Valls	Guillem Espader i Guillerma	Valls	un tros de terra de secà al lloc de Palau del Rei	Valls	Entrada : 3'5 sous Cens : 12 sous per Nadal Drets, lluïisme, fadiga	1319/09/21	Valls 1319 Caixa 2 lligall 13a)
Doménech Valls I Ramona	Valls	Guillem Comes i Elisenda	Valls	un tros de terra a Valls	Valls	Entrada : 24 sous Cens : 13 sous per Tots Sants Drets, domini, fadiga	1319/09/26	Valls 1319 Caixa 2 lligall 13a)
Doménech Valls Ramona	Valls	Guillem Andreu i Esposa	Valls	un tros de terra a Valls	Valls	Entrada : 12 sous Cens : 6 sous per Tots Sants Drets, domini, fadiga	1319/09/26	Valls 1319 Caixa 2 lligall 13a)
Doménech Valls i Ramona	Valls	Berenguer Santdomi i Maria	Valls	un tros de terra a terme de Valls	Valls	Entrada : 8 sous Cens : 8 sous per Tots Sants Drets, domini, fadiga	1319/09/26	Valls 1319 Caixa 2 lligall 13a)

Establient	Població establient	Tinent	Població tinent	descripció objecte	Lloc	Condicions	Data	Llibre notarial
Doméneç Valls i Ramona	Valls	Pere Ripoll	Valls	un tros de terra al terme de Valls	Valls	Entrada : 4 sous Cens : 6 sous per Tots Sants Drets, domini, fadiga	1319/09/26	Valls 1319 Caixa 2 lligall 13a)
Doméneç Valls i Ramona	Valls	Guillem Cerdà Maria	Valls	un tros de terra al terme de Valls	Valls	Entrada : 20 sous Cens : 8 sous per Tots Sants Drets, domini, fadiga	1319/09/26	Valls 1319 Caixa 2 lligall 13a)
Doméneç Valls i Ramona	Valls	Berenguer Terriçola	Valls	un tros de terra al terme de Valls	Valls	Entrada : 6 sous Cens : 6 sous per Tots Sants Drets, domini, fadiga	1319/09/26	Valls 1319 Caixa 2 lligall 13a)
Doméneç Valls i Ramona	Valls	Pere Pontils	Valls	un tros de terra al terme de Valls	Valls	Entrada : 5 sous Cens : 5 sous per Tots Sants Drets, domini, fadiga	1319/09/26	Valls 1319 Caixa 2 lligall 13a)
Doméneç Valls i Ramona	Valls	Bernat Vidal	Valls	un tros de terra al terme de Valls	Valls	Entrada : 7 sous Cens : 7 sous per Tots Sants Drets, domini, fadiga	1319/09/26	Valls 1319 Caixa 2 lligall 13a)
Doméneç Valls i Ramona	Valls	Pere Tamuch	Valls	un tros de terra al terme de Valls	Valls	Entrada : 4 sous Cens : 8 sous per Tots Sants Drets, domini, fadiga	1319/09/26	Valls 1319 Caixa 2 lligall 13a)
Doméneç Valls i Ramona	Valls	Guillem Querol	Valls	un tros de terra laborada al lloc del Brugar	Valls	Entrada : 7 sous Cens : 7 sous per Tots Sants Drets, domini, fadiga	1319/09/26	Valls 1319 Caixa 2 lligall 13a)
Guillem Mulet	Masmulet	Pere Tonra, fill de Tonra	Masmulet	un tros de terra secà al terme de Valls	Valls	Entrada 2 pollastres Cens : 3 sous per Sant Miquel	1320/03/26	Valls 1319-1320 caixa 2 lligall 13b)
Guillem Segarra, tutor de Berenguer Segarra	Valls	Pere Lorach i Alamanda	Valls	un tros de terra al terme de Valls al lloc nomenat les Franqueses	Valls	Entrada : 12 sous Cens : 12 sous per Santa Maria	1320/04/09	Valls 1319-1320 caixa 2 lligall 13b)

Taula 17
Establiments i sotsestabliments de terra a Valls. Censos en espècie oscil·lant o no ho diu

Establient	Població establient	Tinent	Població tinent	descripció objecte	Lloc	Condicions	Data	Llibre notarial
Guillem Foltrer i Maria	Valls	Pere Oller i Saurina	Alcover	tros de terra subrigui franc i lliure al terme de Valls amb collita de blat, oliveres, llegums, ceps, lino, canabo	Valls	per 10 anys Cens : quart de totes les collites	1304/10/18	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Berenguer Cerdà i Arsendis	Picamuixons	Ferrer Cortés i Saurina	Masmulet	un tros de terra a terme de Valls, a les basses per comuna donació de Valls	Valls	Emfiteuta nostre Entrada: 2 pollastres Cens: 1/6 o 1/7 de blat a era Fadiga 10 dies	1316/08/11	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Guillem Eimerich	Valls	Arnau Clergue i Teresa	Valls	un tros de terra subrigui i secà al terme de Valls	Valls		1316/08/23	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)

Taula 18
Sotsestabliments de terra a la Selva del Camp. Censos en metàl·lic

Establient	Població establiment	Tinent	Població tinent	Descripció objecte	Lloc	Condicions	Data	LLibre notarial
Francesc Tolrà i Maria	Selva	Andreu Romagosa i Maria	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 2 sous 8 diners per St. Vicenç	1300/01/11	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Arnau Guasch i Maria	Selva	Guillem Nicolau i Saurina	Selva	una sort de terra a vall de la Selva, iuxta molí nostre	Selva	Entrada: 1 par gallines Cens: 8 sous Carnaval Fadiga: 10 dies	1300/02/23	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Arnau Gibot, fill del difunt Arnau Gibot	Tarragona	Bernat Moreres, Maria i Pere Moreres i Experta	Selva	un tros de terra a terme de Selva	Selva	Entrada: 3 sous Cens: 6 sous per Pasqua Fadiga: 10 dies	1300/07/11	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Bernat Coter i Elisenda	Selva	Gerard Negre	Selva	un tros de terra a terme de la Selva que amb altre tros contigu fa 5 sous censals a Ferrer Ermengol	Selva	Drets: Ferrer Ermengol Entrada: 12 diners Cens: 2 sous i cens a Ferrer Fadiga: 10 dies	1300/08/22	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Bernat Mascaró Jonqueres i Gerarda	Selva	Doménech Bonavila i Ferrera	Selva	un tros de terra a terme de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 2 sous Sta. Maria agost Fadiga: 10 dies	1300/09/23	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Taurina, vídua de Vidal Pasqual i Vidal fill seu de més de 14 anys	Selva	Ferrer Roig i Maria	Selva	un tros de terra a terme de la Selva, torrent Pasqual	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 3 sous per Sant Lluç Fadiga: 10 dies	1300/10/16	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Ramon Ripio, fill de Pere Ripoll i Ramona	Selva	Guillemó Pasqual i Ramona	Selva	quatre quarterades i un quartà de terra a terme de la Selva	Selva	Plantar una quarterada de vinya abans de 2 anys Entrada: 12 diners Cens: 3 sous per Tots Sants excepte el proper Fadiga: 10 dies	1301/08/30	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Pere Gentil i Maria	Selva	Bernat Nin i Saurina	Selva	un tros de terra al terme de la Selva, al mas Barcha que tenim sota cens junt amb el mas per Pere Negre	Selva	Establient reté entrada i sortida de bèsties. Tinent no o pot posar ni erradicar arbres Entrada: 10 sous Cens: 6 sous per Sant Miquel Fadiga: 10 dies Drets establiment i Guillem Negre	1302/02/26	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5

Establient	Població establiment	Tinent	Població tinent	Descripció objecte	Lloc	Condicions	Data	LLibre notarial
Ramon Roselló, fill de Pere difunt, de més de 25 anys	Selva	Ramon Andreu, fill de Ponç Andreu i Saurina	Selva	un tros de terra a terme de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 3 sous per Sant Miquel Fadiga: 10 dies	1302/04/16	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Ramon Roselló, fill de Pere, difunt, de més de 25 anys	Selva	Guillem Teixidor	Selva	un tros de terra a terme de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 3 sous per Sant Miquel Fadiga: 10 dies	1302/04/16	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Guillem, paborde	Tarragona	Guillem Guimerà i Maria	Selva	un tros de terra iuxta vilanova de Selva ad hedificandum domos de abisso ad celum	Selva	per construir habitatges. Ha de deixar una braçada d'ample a dit vico novo versus a dita exitam strcitq que és iuxta pontarronum sic tenet frontaria alveo predicti Entrada: un parell gallines Cens: 6 sous Santa Maria agost Fadiga: 30 dies	1302/07/26	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Bernat Aluder, fill de Bernat, i Ramona	Selva	Guillem Liya i Maria	Selva	un tros de terra plantat a terme de Selva que tinc per Ramon Taberner sota cens	Selva	Drets: Ramon Taberner Entrada: 12 diners Cens: 6 sous a Taberner. 10 sos per Sant Miquel Fadiga: 10 dies	1302/08/03	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Borràs Rovelat i Maria	Selva	Pere Junyent	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 2'5 sous per Santa Maria d'agost Fadiga: 10 dies	1302/08/06	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Ramon Guasch, fill de Ramon Guasch, difunt, i Saura	Selva	Guillem Calvet	Selva	un tros de terra a vall de Selva iuxta molí d'Arnau Guasch, videlicet de alveam per que venit aquam ad dit molí usq. Riera	Selva	Cens: 16 diners per Carnaval Fadiga: 10 dies	1303/02/27	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Ramon Berto i Elvira	Selva	Joan Bertran fill de Bernat Bertran, difunt i Joana	Selva	un tros de terra a terme i horta de la Selva, quadra dissabte a edificandum de celo in abissum	Selva	per edificar Entrada: 2 sous Cens: 9 sous per Sant Miquel Fadiga: 10 dies	1303/08/05	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Petrus Berto i Maria	Selva	Pere Valls, fill de Joan Valls, difunt, i Ramona	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	Entrada: 2 sous Cens: 4 sous per Sta. Maria d'agost Fadiga: 10 dies	1304/05/01	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7

Establient	Població establient	Tinent	Població tinent	Descripció objecte	Lloc	Condicions	Data	Llibre notarial
Joan Taberner	Selva	Bertran Gras i Ramona	Selva	un tros de terra a la Selva	Selva	Entrada: 10 sous Cens: 3 sous per Sant Miquel Fadiga: 10 dies	1304/08/13	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Pere Cavalle i Berenguera	Selva	Arnau Carbó i Elisenda	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	Entrada: 10 sous Cens: 5 sous per Santa Maria d'agost Fadiga: 10 dies	1305/01/22	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Pere Totosaus	Tarragona	Pere Teixidor i Ermessenda	Selva	un tros de terra que està just a via pedrafita	Selva	Entrada: 3 sous Cens: 4'5 sous per Sta. Maria agost Fadiga: 10 dies Drets, domini, fadiga	1305/07/31	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Guillem Gibot	Selva	Ramon Grimau i Elisenda	Selva	des de Sta. Maria agost passat i per 6 anys un tros de terra amb tots els seus arbres que és just al camí d'Almosterq	Selva	Cens: 5 sous per Sta. Maria agost	1305/08/16	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Guillem Negre i Guillerma	Selva	Andreu Bonavila i Guillerma	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	Entrada: 10 sous Cens: 3 sous per Sant Miquel Fadiga: 10 dies Drets, domini, empara	1305/12/09	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Bernat Mallorques i Ramona	Selva	Ramon Guasch i Saura	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	Entrada: 10 sous Cens: 5 sous per Sant Joan Fadiga: 10 dies	1306/04/20	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Pere Corner i Guillerma	Selva	Doméneç Roig i Guillerma	Almoster	un tros de terra de radourar al terme de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 3'5 sous a festa Santa Creu Fadiga: 10 dies Drets, domini, empara	1307/09/15	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Guillem de Piera i Ramona	Selva	Arnau Carbó i Elisenda	Selva	un tros de terra a terme de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 3 sous Fadiga: 10 dies Drets, domini, empara	1307/11/03	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Pere Tixer	Selva	Pericó Simó, fill de Pere Simó i Saura	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	Entrada: 3 sous Cens: 11 sous per Sant Miquel Fadiga: 10 dies	1307/12/27	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9

Establlient	Població establlient	Tinent	Població tinent	Descripció objecte	Lloc	Condicions	Data	Llibre notarial
Pere Tixer	Selva	Pere Vilarodona i Ramona	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 10 sous per Sant Miquel Fadiga: 10 dies	1307/12/27	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Bernat Aluder i Ramona	Selva	Guillem Olzina i Maria	Selva	un tros de terra a terme de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 2 sous per Sant Miquel setembre Fadiga: 10 dies Drets, domini, empara	1308/03/13	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Pere Bremon	Selva	Vidal Rosell i Teresa	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 3 sous per Sant Miquel Fadiga: 10 dies	1308/07/15	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Bertomeu Albinyana, tutor de Vidal fill seu	Vilallonga	Guillem Pere	Selva	dues quarterades i mitja de terra que són en aquella mitja masia que té per Pere Basses de Tarragona de la qual tenia una i mitja per plantar vinya i una quarterada ad pent	Selva	Drets: Pere Basses de Tarragona Entrada: 12 diners Cens: 8 sous per Sant Miquel Fadiga: 10 dies	1308/09/03	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Ramon Vallcurva	Selva	Pere Verra	Selva	un tros de terra a terme de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 4'5 sous per Sant Miquel Fadiga: 20 dies	1308/09/20	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Maria Valls, vídua de Joan Valls	Selva	Joan Vallcurva i Maria	Selva	dos trossos de terra al terme de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 8 diners per Sant Miquel Fadiga: 10 dies Drets, domini i empara	1308/10/27	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Bonanat Bover	Selva	Joan Mari Benvinguda	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	Entrada: 2 sous Cens: 6 sous	1309/02/13	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
Sança, vídua de Bernat Guasch	Selva	Pere Cànoves i Saurina	Selva	un tros de terra al terme de la selva a plantar en 5 anys la meitat de vinya	Selva	plantar la meitat de vinya en 5 anys Entrada: 12 diners Cens: 7 sous per Santa Maria d'agost Fadiga: 1 setmana	1309/04/17	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Jaume Ordi i Romia	Selva	Bernat Punyera i Francesca	Selva	dos trossos de terra al terme de l'albiol i un altre al terme de la Selva	Albiol i la Selva	Entrada: 5 sous Cens: 4 sous per Sant Miquel Fadiga: 10 dies	1310/08/03	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13

Establient	Població establiment	Tinent	Població tinent	Descripció objecte	Lloc	Condicions	Data	Llibre notarial
Elisenda, vídua de Ferrer Vilanova i Berenguer Montoliu, tutor dels seus fills	Selva	Guillem Liya	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 3 sous per tots Sants Fadiga: 10 dies	1310/08/28	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
Ferrer Ermengol, senior	Selva	Ramon Aluder i Francesca	Selva	tot aquell quartal que teniu per mi	Selva	transforma un cens de productes en un cens monetari Cens: 3 sous per Sant Miquel	1310/10/28	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
Pere Pellicer	Selva	Vidal Veliya	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 4 sous per Sant Miquel Fadiga: 10 dies	1311/01/02	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Guillem Massó i Bernarda	Selva	Ramon Managuerrai i Novel.la	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 4 sous per Sant Vicenç Fadiga: 10 dies	1311/01/21	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Berenguer Gonabert i Saura	Aleixar	Jaume Nicolau	Selva	una quarterada de terra al terme de l Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 2 sous per Nadal Fadiga: 10 dies	1311/01/22	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Ramon Punyera i Ramona	Selva	Ramon Tarragó i Maria	Selva	un tros de terra franc a terme de la Selva	Selva	Entrada: 6 sous Cens: : 7 sous per Santa Maria de Setembre Fadiga: 10 dies	1311/04/23	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Guillem Gibot i Benvinguda	Selva	Joan Massó i Saurina	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	Entrada: 10 sous Cens: 6 sous per Tots Sants Fadiga: 10 dies	1311/09/13	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Guillem Negre i Guillerma	Selva	Pere Amblart i Maria	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 3 sous per Sant Miquel Fadiga: 10 dies Drets, domini, empara	1311/11/19	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Guillem Negre i Guillerma	Selva	Bertran Corner i Elisenda	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 3 sous per St. Miquel setembre Fadiga: 10 dies Drets, domini, empara	1312/04/21	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14

Establient	Població establient	Tinent	Població tinent	Descripció objecte	Lloc	Condicions	Data	Llibre notarial
Pere Gombáu i Alamanda	Selva	Arnau Rabassa i Ramona	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 6 sous per Santa Maria d'agost Fadiga: 10 dies	1312/08/22	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Bertomeu Luna i Arsendis	Vilallonga	Jaume Escuder	Selva	un tros de terra que té per Pere Basses de Tgna.	Selva	Entrada: 25 sous Cens: 2 sous per Tots Sants i 2 sous a P. Basses per St. Andreu Fadiga: 10 dies Drets, domini, empara, fadiga i lluïisme Pere Basses	1312/10/18	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Bertomeu Luna i Arsendis	Vilallonga	Bernat Vidal i Maria	Selva	un tros de terra que té per Pere Basses de Tgna	Selva	Entrada: 22 sous Cens: 2 sous per Tots Sants i 2 sous a P. Basses per St. Andreu Fadiga: 10 dies Drets, domini, empara, fadiga i lluïisme Pere Basses	1312/10/18	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Elisenda, vídua de Ferrer Vilanova	Selva	Pere Roca i Elisenda	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 5 sous 6 diners per Nadal Fadiga: 10 dies	1312/12/10	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Pere Gombau	Selva	Guillemó Punyera	Selva	un tros de terra al terme de la Selva, just al forn Tauler	Selva	Entrada: 3 sous Cens: 5 diners per St. Pere Fadiga: 10 dies	1313/06/29	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Guillem Guasch, fill d'Arnau Guasch, difunt, i Ramona	Selva	Ramon Andreu i Saurina	Selva	un tros de terra a la vall de la Selva contigua al molí que us vam establir	Selva	Entrada: 1 parell de pollastres Cens: 10 sous per Santa magdalena Fadiga: 10 dies	1313/07/15	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Ramon Simon i Pericó fill seu de més de 14 anys	Selva	Ferrer Manganell	Selva	un tros de terra al terme de la Selva, al camí de Grau	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 4 sous per Santa Maria agost Fadiga: sí	1313/07/27	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Llorenç Corner i Gerarda	Selva	Tomàs Masdeu i Maria	Selva	un tros de terra al terme sibat Calabassa	Selva	Entrada: 1 parell gallines Cens: 10 sous per Sant Miquel Fadiga: 10 dies	1313/09/10	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Guillem Massó, fill de Guillem Massó difunt, i Bernarda	Selva	Ramon Cogull i Guillerma	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	Entrada: 20 diners Cens: 4 sous per Tots Sants Fadiga: 10 dies	1313/11/11	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15

Establient	Població establient	Tinent	Població tinent	Descripció objecte	Lloc	Condicions	Data	LLibre notarial
Elisenda, filla de Bernat Cusit, difunt, amb consell de Bernat germà i procurador	Selva	Antoni Urgell i Sara	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	Entrada: 45 sous Cens: 8 sous per Sant Miquel Fadiga: 10 dies Drets, domini, lluïsmes	1313/12/07	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Jaume Nicolau i Arsendis	Selva	Pere Salvat	Selva	un tros de terra al nostre mas que fa quart junt amb un altre a Guillem Negre	Selva	Drets: Guillem Negre Entrada: 11 sous Cens: 10 sous a G. Negre i quint de tot a Nicolau Fadiga: 10 dies	1313/12/16	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Ramon Bover, fill de Simó Bover, difunt, i Ramona (Gerarda)	Selva	Guillem Cairo i Saurina	Selva	un tros de terra al mas del meu pare Ramon qº al terme de la Selva	Selva	Entrada: 10 sous Cens: 10 sous per Sta. Maria agost Fadiga: 10 dies	1314/01/07	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Saura, vídua de Doménec Cogull i fill seu	Selva	Nicolau Sala i Arsendis	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	Entrada: 12 sous Cens: 10 sous per Sant Miquel setembre Fadiga: 10 dies	1316/06/27	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Joan Jonqueres i Gerarda	Selva	Guillem Pasqual i Ramona	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	Entrada: 11 sous Cens: 5 sous per Sant Miquel Fadiga: 10 dies	1316/07/30	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Ramona, vídua de Joan Miquel	Selva	Bernat Mari i Maria	Selva	un tros de terra amb randor	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 10 diners per Nadal Fadiga: si	1316/08/05	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Pere Gombáu i Guillerma	Selva	Ramon Tarragó i Maria	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	Entrada: 3 sous Cens: 8 sous Sta. Maria setembre Fadiga: 10 dies	1316/08/27	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Ramona, vídua de Miquel Bonavila i fill Miquel amb esposa Arsendis	Selva	Simó Nolla i Maria	Selva	un tros de terra a vilanova de la Selva que té pel paborde	Selva	Drets: paborde Entrada: 12 diners Cens: 6 sous per Sant Miquel	1316/09/19	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Ponç Bonavila i Maria	Selva	Pericó Marsella i Gerarda	Selva	dues quarterades de terra plantada que tenim per R. Pochebo a cert cens	Selva	Drets: Ramon Pochebo Entrada: 12 diners Cens: 7 sous per Sant Miquel Fadiga: 10 dies. R. Pochebo	1316/10/03	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16

Establient	Població establient	Tinent	Població tinent	Descripció objecte	Lloc	Condicions	Data	Llibre notarial
Ponç Bonavila i Maria	Selva	Ramon Barberà i Elisenda	Selva	dues quarterades i mitjaa de terra que té per R. Pochebo a cert cens	Selva	Drets: Ramon Pochebo Entrada: 12 diners Cens: 7 sous per Sant Miquel Fadiga: 10 dies R. Pochebo	1316/10/03	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Gerardo, vídua de Guillem Martí	Selva	Joan Valls Gerarda	Selva	un tros de terra que té pel paborde a octava part	Selva	Drets: paborde Entrada: 3 sous Cens: 3 sous per Sant Andreu i octava a paborde Fadiga: 10 dies paborde	1316/11/22	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Elisenda, vídua de Bernat Puig	Selva	Ramon Costa i Ramona	Selva	un tros de terra amb oliveres que té el seu fill a la Selva per 6 anys	Selva	per sis anys el cens que paga és per lloguer Cens: 3 sous per Sant Mateu	1317/02/26	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Ramona, vídua de Miquel Bonavila	Selva	Bernat Aguader i Elisenda	Selva	un tros de terra ad domos construendas a horta de la Selva que té pel paborde sota cens	Selva	Per construir habitatges: Drets: paborde Cens: paborde i 6 sous per Sant Miquel Ramona Fadiga: paborde	1317/05/10	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Ramon Barca i Guillerma	Selva	Guillem Mulner, fill del difunt Guillem Mulner i Maria	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	Entrada: 3 sous Cens: 6 sous per Sta. M. agost any proper Fadiga: 10 dies	1319/06/25	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Arnau Gavela i Elisenda	Selva	Ramon Pili i Maria	Selva	un tros de terra al terme de la Selva, just al mas d'en Massó	Selva	Entrada: 2 sous Cens: 4 sous Sta. Maria agost Fadiga: 10 dies	1319/09/07	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Saura, vídua de Doménech Cogull i Arnau Cogull, fill seu	Selva	Guillem Guimerà i Ramona	Selva	una sort de terra amb oliveres i altres arbres al terme de la Selva	Selva	Cens: 13 sous per Sant Miquel setembre Fadiga: 10 dies	1319/09/13	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Arnau Gavela i Elisenda	Selva	Pere Ferrater i Ermessenda	Selva	un tros de terra al terme de la Selva, lloc nomenat Toll de la Bassa	Selva	Entrada: 2 sous Cens: 6 sous per Sta. maria agost Fadiga: 10 dies	1319/10/19	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Arnau Massó	Selva	Guillem Massó, fill de Berenguer Massó, difunt, i Maria	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 2 sous 4 diners per Sant Martí Fadiga: 10 dies	1319/11/09	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17

Establient	Població establiment	Tinent	Població tinent	Descripció objecte	Lloc	Condicions	Data	LLibre notarial
Jaume Nicolau i Arsendis	Selva	Ramon Bover, fill de Ferrer Bover, difunt	Selva	un tros de terra al mas nostre terme de la Selva	Selva	Drets: Bernat Tortosa Entrada: 12 diners Cens: 8 sous per Sta. Maria agost. Cens a Bernat Fadiga: 10 dies Drets, domini, i empara a Bernat i drets a Jaume Nicolau	1319/11/20	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Jaume Nicolau i Arsendis	Selva	Pericó Urgell i Arsendis	Selva	un tros de terra al mas nostre terme de la Selva	Selva	Drets: Bernat Tortosa Entrada: 12 diners Cens: 12 sous per Sta. Maria agost. Cens a Bernat Fadiga: 10 dies Drets, domini, i empara a Bernat i drets a Jaume Nicolau	1319/11/20	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Jaume Nicolau i Arsendis	Selva	Ramon Andreu	Selva	un tros de terra al mas nostre terme de la Selva	Selva	Drets: Bernat Tortosa Entrada: 12 diners Cens: 9 sous per Sta. Maria agost. Cens a Bernat Fadiga: 10 dies Drets, domini, fadiga i empara a Bernat i drets a Jaume Nicolau	1319/11/20	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Jaume Nicolau, esposa Arsendi, i Pere fill seu de més de 25 anys	Selva	Pere Tost i Elisenda	Selva	un tros de terra que amb altre té sota cens de 10 sous per Bernat Tortosa	Selva	Drets: Bernat Tortosa Entrada: 60 sous Cens: 12 diners per Sant Andreu. Cens a Bernat Tortosa Fadiga: 10 dies	1319/11/21	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17

Taula 19
Sotsestabliments de terra a la Selva del Camp. Censos en espècie oscil·lant

Establient	Població establiment	Tinent	Població tinent	Descripció objecte	Lloc	Condicions	Data	LLibre notarial
Bernat Punyera i Ermessenda	Selva	Vidal Alegre i Ponceta	Selva	un tros de terra que tenim a terme de la Selva	Selva	Ha de plantar abans de tres anys Entrada: 12 diners Cens: quart de tot	1300/01/24	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Gaufred Voltor, militar i Arsendis	Selva	Vidal Got	Selva	un tros de terra a terme de la Selva, just al mas de Pere Vallcurva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: quart de tot	1300/02/25	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Gaufred Voltor, militar i Arsendis	Selva	Guillem Guimerà i Maria	Selva	tros de terra	Selva	Ha de plantar vinya abans de 4 anys Entrada: 12 diners Cens: quart de tot	1300/02/25	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Gaufred Voltor, militar i Arsendis	Selva	Vidal Clot i Ramona	Selva	tros de terra	Selva	Ha de plantar vinya abans de 4 anys Entrada: 12 diners Cens: quart de tot	1300/02/25	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Gaufred Voltor, militar i Arsendis	Selva	Bernat Far i Dolça	Selva	tros de terra	Selva	Ha de plantar vinya abans de 4 anys Entrada: 12 diners Cens: quart de tot	1300/02/25	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Gaufred Voltor, militar i Arsendis	Selva	Joan Ripio, fill de Pere Ripoll i Saurina	Selva	tros de terra	Selva	Ha de plantar vinya abans de 4 anys Entrada: 12 diners Cens: quart de tot	1300/02/25	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Gaufred Voltor, militar i Arsendis	Selva	Vidal Masdèu i Maria	Selva	tros de terra	Selva	Ha de plantar vinya abans de 4 anys Entrada: 12 diners Cens: quart de tot	1300/02/25	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Gaufred Voltor, militar i Arsendis	Selva	Bernat Andreu, fill de Joan Andreu	Selva	tros de terra	Selva	Ha de plantar vinya abans de 4 anys Entrada: 12 diners Cens: quart de tot	1300/02/25	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Gaufred Voltor, militar i Arsendis	Selva	Berenguer Damer textor i Guillerma	Selva	tros de terra	Selva	Ha de plantar vinya abans de 4 anys Entrada: 12 diners Cens: quart de tot	1300/02/25	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4

Establient	Població establient	Tinent	Població tinent	Descripció objecte	Lloc	Condicions	Data	LLibre notarial
Gaufred Voltor, militar i Arsendis	Selva	Esteve Cogull i Ramona	Selva	tros de terra	Selva	Ha de plantar vinya abans de 4 anys Entrada: 12 diners Cens: quart de tot	1300/02/25	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Gaufred Voltor, militar i Arsendis	Selva	Pere Damer, fill de Ferrer Damer i Dolça	Selva	tros de terra	Selva	Ha de plantar vinya abans de 4 anys Entrada: 12 diners Cens: quart de tot	1300/02/25	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Dolça, vídua de Berenguer Tixer	Selva	Pere Paoner i Saurina	Selva	un tros de terra a terme de la Selva amb arbres a plantar abans d'un any	Selva	A plantar abans d'un any Entrada: 10 sous Cens: quart de tot Fadiga: 10 dies	1300/03/11	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Guillermo, vídua de Pere Sanz i Arnau fill seu de més de 20 anys	Selva	Bertran Gras i Ramona	Selva	un tros de terra a terme de la Selva	Selva	A plantar de vinya abans de 3 anys Entrada: 2 sous Cens: quart de tot Fadiga: 10 dies	1300/04/21	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Guillermo, vídua de Pere Sanz i Arnau fill seu de més de 20 anys	Selva	Esteve Cortat	Selva	un tros de terra a terme de la Selva	Selva	A plantar de vinya abans de 3 anys. Reté oliveres i enzines Entrada: 2 sous Cens: quart de tot Fadiga: 10 dies	1300/04/21	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Guillermo, vídua de Pere Sanz i Arnau fill seu de més de 20 anys	Selva	Pere Rovelat, fill de P. Rovelat, difunt	Selva	un tros de terra a terme de la Selva	Selva	A plantar de vinya abans de 3 anys. Entrada: 2 sous Cens: quart de tot Fadiga: 10 dies	1300/04/21	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Guillermo, vídua de Pere Sanz i Arnau fill seu de més de 20 anys	Selva	Arnau Bremon	Selva	un tros de terra a terme de la Selva	Selva	A plantar de vinya abans de 3 anys. Reté oliveres i enzines Entrada: 2 sous Cens: quart de tot Fadiga: 10 dies	1300/04/25	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Ramon Vallcurva	Selva	Guillem Massó, fill de Berenguer, i Maria	Selva	3 quarterades de terra erma al terme de la Selva, mas meu de Riera a plantar abans de 3 anys	Selva	A plantar abans de 3 anys Entrada: 40 sous Cens: quart Fadiga: 20 dies	1300/05/16	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Ramon Vallcurva	Selva	Guillem Ripio i Maria	Selva	2 quarterades de terra erma al terme de la Selva, mas meu de Riera a plantar abans de 3 anys	Selva	A plantar abans de 3 anys Entrada: 28 sous Cens: quart Fadiga: 10 dies	1300/05/16	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4

Establient	Població establient	Tinent	Població tinent	Descripció objecte	Lloc	Condicions	Data	LLibre notarial
Ramon Vallcurva	Selva	Pere Massó, fill de Ramon Massó i Ramona	Selva	dues quarterades de terra mesurades a mas meu de Riera	Selva	Entrada: 26 sous Cens: quart de tot Fadiga: 20 dies	1300/07/05	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Pere Ferrater i Maria	Selva	Andreu Romagosa i Maria	Selva	un tros de terra terme de la Selva per plantar abans e 2 anys	Selva	Per plantar abans de 2 anys Entrada: 12 diners Cens: quart Fadiga: 10 dies	1300/08/19	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Guillermo, vídua de Pere Sanz i Arnau fill seu de més de 20 anys	Selva	Joan Mallola, fill del difunt Ramon Mallola	Selva	un tros de terra a mas nostre	Selva	Entrada: 10 sous Cens: quart Fadiga: 10 dies	1300/08/26	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Maimó Urgell	Selva	Bertomeu Barceló i Ferrera	Selva	un tros de terra terme de la Selva, Mas d'Urgell	Selva	Entrada: 12 diners Cens: quint de tot Fadiga: 10 dies	1300/10/11	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Ramon Mallola i Guillerma	Vilallonga	Berenguer, batejat de domina Vallcurva i Joana esposa	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	plantat abans de 4 anys Entrada: 12 diners Cens: quart de tot Fadiga: 10 dies	1300/10/13	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Guillemó Punyera Fill del difunt Ponç Punyera, de més de 17 anys	Selva	Pere Guasch, fill del difunt Joan Guasch	Selva	un tros de terra a terme de la Selva	Selva	Plantat abans de 3 anys Entrada: 6 sous Cens: quart de tot Fadiga: 10 dies	1300/10/22	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Guillemó Punyera fill del difunt Ponç Punyera, de més de 17 anys	Selva	Guillem Damer, fill de Guillem Damer	Selva	un tros de terra a terme de la Selva	Selva	Plantat abans de 3 anys Entrada: 6 sous Cens: quart de tot Fadiga: 10 dies	1300/10/22	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Maimó Urgell i Guillem Tixer, tutors de Ramona, filla del difunt Joan Urgell	Selva	Ramon Maimó i Arnaldona	Selva	un tros de terra a terme de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: quart de tot Fadiga: 10 dies	1300/10/26	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Maimó Urgell i Guillem Tixer, tutors de Ramona, filla del difunt Joan Urgell	Selva	Bernat Anglès i Bondia	Selva	un tros de terra a terme de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: quart de tot Fadiga: 10 dies	1300/10/26	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4

Establient	Població establient	Tinent	Població tinent	Descripció objecte	Lloc	Condicions	Data	LLibre notarial
Pere Mallola i Bernarda	Vilallonga	Pere Fàbrega i Margarida	Selva	un tros de terra erm a terme de la Selva	Selva	plantat abans de 3 anys Entrada: 12 diners Cens: quart Fadiga: 10 dies	1300/10/28	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Gaufred Voltor, militar i Arnalda	Selva	Pericó Mulner, fill de Jaume Mulner difunt	Selva	un tros de terra al camí de la Selva, just al mas que fou de Pericó Vallcurva	Selva	plantat abans de 4 anys Cens: quart Fadiga: 10 dies	1300/10/30	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Arsendis, vídua de Pere Esteve, i Pelegrí Esteve, fill seu de més de 15 anys	Selva	Guillem Managuerra, fill de Joan Managuerra difunt	Selva	una quarterada de terra al terme de la Selva, al camí de Tarragona	Selva	plantat en un any des de Nadal Entrada: 8 sous Cens: quart Fadiga: 10 dies	1300/10/31	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Ramon Vallcurva	Selva	Bernat Roures, fill d'Arnau	Selva	dues quarterades de terra al terme de la Selva, al mas meu de riera	Selva	per plantar de vinya abans de 3 anys Entrada: 26 sous Cens: quart (vinya al celler, blat a era) Fadiga: 20 dies	1301/04/05	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Ramon Vallcurva	Selva	Pere Roures, fill d'Arnau i germà de Bernat	Selva	dues quarterades de terra al terme de la Selva, al mas meu de riera	Selva	per plantar de vinya abans de 3 anys Entrada: 26 sous Cens: quart (vinya al celler, blat a l'area) Fadiga: 20 dies	1301/04/05	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Pericó Carbó, fill de Joan Carbó, difunt, i Maria	Selva	Joan Finet i Elisenda	Selva	dos trossos de terra per plantar abans de 5 anys	Selva	per plantar abans de 5 anys Entrada: 12 diners Cens: quart de tot Fadiga: 10 dies	1301/04/12	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Ramon Vallcurva	Selva	Ramon Peiró	Selva	dues quarterades de terra al mas meu de Riera,	Selva	plantat abans de 3 anys Entrada: 25 sous Cens: quart de tot Fadiga: 20 dies	1301/04/19	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Ramon Vallcurva	Selva	Esteve Terre i Ermessenda	Selva	dues quarterades de terra al mas meu de Riera,	Selva	plantat abans de 3 anys Entrada: 26 sous Cens: quart de tot Fadiga: 20 dies	1301/04/19	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Ramon Vallcurva	Selva	Esteve Terre i Ermessenda	Selva	dues quarterades de terra al mas meu de Riera,	Selva	plantat abans de 3 anys Entrada: 26 sous Cens: quart de tot Fadiga: 20 dies	1301/04/19	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5

Establient	Població establient	Tinent	Població tinent	Descripció objecte	Lloc	Condicions	Data	LLibre notarial
Ramon Vallcurva	Selva	Ramon Bonavila i Elisenda	Selva	quatre quarterades de terra a terme de la Selva a mas meu de Riera	Selva	Entrada: 40 sous Cens: quart de tot Fadiga: 20 dies	1301/05/02	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Ramon Vallcurva	Selva	Pericó Peironet, fill de Pere i Ramona	Selva	dues quarterades de terra al mas de Riera, terme de Selva	Selva	plantat abans de 3 anys Entrada: 26 sous Cens: quart de tot Fadiga: 20 dies	1301/05/06	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Ramon Vallcurva	Selva	Pericó Ferrer, fill de Guillem Ferrer, i Ramona	Selva	quatre quarterades de terra a mas meu de Riera	Selva	plantat abans de 3 anys Entrada: 52 sous Cens: quart de tot Fadiga: 20 dies	1301/05/09	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Ramon Vallcurva	Selva	Ramon Grima i Elisenda	Selva	dues quarterades de terra al mas de Riera	Selva	per plantar de vinya abans de 3 anys Entrada: 26 sous Cens: quart de tot Fadiga: 20 dies	1301/05/19	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Ramon Vallcurva	Selva	Joan Andreu, piquer i Ramona	Selva	dues quarterades de terra mesurades a terme de la Selva, mas meu de Riera	Selva	plantat abans de 3 anys Entrada: 20 sous Cens: quart de tot Fadiga: 20 dies	1301/08/26	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Berenguera, vídua de Pere Ayolf	Selva	Ramon Ayolf, fill meu i Elisenda	Selva	una quarterada de terra a terme de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: quart de tot Fadiga: 10 dies	1301/09/01	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Ramon Vallcurva	Selva	Pere Ventura i Mansilia	Selva	6 quarterades de terra al mas meu de Riera	Selva	plantat abans de 4 anys Entrada: 120 sous Cens: quart de tot Fadiga: 30 dies	1301/09/26	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Guillermo, vídua de Pere Sanz i Arnau fill de més de 25 anys	Selva	Guillem Vilarodona	Selva	un tros de terra alt erme de la Selva	Selva	Entrada: 9 sous Cens: quart de tot Fadiga: 10 dies	1301/10/18	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Guillermo, vídua de Pere Sanz i Arnau fill seu de més de 25 anys	Selva	Joan Valls i Arnau Valls fills de Ferran Valls	Selva	un tros de terra a terme de la Selva	Selva	plantat abans de 3 anys Entrada: 9 sous Cens: quart de tot Fadiga: 10 dies	1301/10/18	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5

Establient	Població establient	Tinent	Població tinent	Descripció objecte	Lloc	Condicions	Data	LLibre notarial
Ramon Vallcurva	Selva	Pere Ventura i Mansilia	Selva	3 quarterades de terra al mas de Riera	Selva	plantat abans de 3 anys Entrada: 60 sous Cens: quart Fadiga: 20 dies	1301/10/30	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Ramon Vallcurva	Selva	Pere Bonet	Selva	3 quarterades de terra al mas de Riera	Selva	plantat abans de 3 anys Entrada: 60 sous Cens: quart Fadiga: 20 dies	1301/10/30	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Ramon Vallcurva	Selva	Guillem Massó i Bernarda	Selva	3 quarterades mesurades de terra que ja establirem a Pere Ventura	Selva	plantar abans de 3 anys Entrada: 60 sous Cens: quart de tot	1301/12/02	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Ramon Vallcurva	Selva	Ramon Bonavila	Selva	dues quarterades i mitja de terra a mas meu de Reiera	Selva	Entrada: 57 sous Cens: quart Fadiga: 20 dies	1302/05/08	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Arnau Cunit i Teresa	Constantí	Berengueró Montoliu i Ramona	Selva	un tros de terra a terme de la Selva, lloc nomenat Pedragrossa versus camí Tarragona	Selva	caludatus totam vestram frontariam cum tapis versus caminum predictum abans de 2 anys. Llaurat abans de 2 anys Entrada: 12 diners Cens: quart de tot Fadiga: 10 dies	1302/05/21	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Dolça, vídua de Bernat Martí	Selva	Berenguer Romagosa i Bernarda	Selva	un tros de terra a terme de la Selva plantat de vinya abans de 3 anys	Selva	plantat de vinya abans de 3 anys Entrada: 3 sous Cens: quart de tot Fadiga: 10 dies	1302/08/29	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Joan Massó, fill de Guillem Massó, difunt, i Maria	Selva	Bernat Punyet i Alamanda	Selva	dues quarterades de terra al terme de la Selva per 3 anys	Selva	per tres anys Entrada: 4 sous Cens: quart de vinya i de blat Fadiga: 10 dies	1302/09/15	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Joan Massó, fill de Guillem Massó, difunt, i Maria	Selva	Pere Tapiador i Ramona	Selva	dues quarterades de terra al terme de la Selva per 3 anys	Selva	per tres anys Entrada: 10 sous Cens: quart de vinya i de blat Fadiga: 10 dies	1302/09/15	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Pericó Carbó, fill de Joan, difunt, i Maria	Selva	Bernat Puigdalbert, fill de Doménec difunt	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	Entrada: 25 sous Cens: quart de tot	1302/10/23	Selva 1302 caixa 2 lligall 6

Establient	Població establient	Tinent	Població tinent	Descripció objecte	Lloc	Condicions	Data	LLibre notarial
Pericó Carbó, fill de Jaume i Maria	Selva	Pere Cavaller i Dolça	Selva	un tros de terra plantat et ad plantandum infra 5 anys	Selva	Entrada: 40 sous Cens: quart de tot i meitat de les tres oliveres del límit	1302/10/24	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Bertomeu Anglada, senior	Selva	Ferran Valls i Maria	Selva	un tros de terra a terme de la Selva, torrent d'en Bover	Selva	veient que no pot a cuasa de la seva vellesa i impossibilitat "crapitat etatem" Entrada: 12 diners Cens: quart de tot Fadiga: 10 dies	1302/11/29	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Pericó Carbó, fill del difunt Joan Carbó i Maria	Selva	Guillermo, vídua de Guillem Ros	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	Entrada 30 sous Cens: meitat olives, quart de vinya, blat i altres fruits	1302/11/29	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Bertomeu Anglada	Selva	Pere Pelegrí, fill de Guillem Pelegrí, difunt, i Maria	Selva	un tros de terra a la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: quart dels fruits	1302/12/11	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Ramona, vídua de Joan Valls i Pere fill major de 20 anys	Selva	Joan Peironet, fill de Jaume Peironet	Selva	un tros de terra a la Selva per plantar infra 6 anys	Selva	per plantar infra 6 anys Entrada: 12 sous Cens: quart de tot	1302/12/11	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Pericó Carbó, fill de Joan Carbó, difunt, i Maria	Selva	Arnau Font i Guillerma	Selva	un tros de terra al terme de la Selva plantat infra 5 anys	Selva	plantat abans de 5 anys Entrada: 14 sous Cens: quart de vinya i blat i meitat de les oliveres que hi ha i de les que planti	1302/12/21	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Ramon Vallcurva	Selva	Arnau Guasch, de vico d'en Gibot	Selva	quatre quarterades de terra al terme de la Selva al seu mas. Plantat abans de 3 anys	Selva	Entrada: 80 sous Cens: quart de tot	1303/02/27	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Pere Mallola i Bernarda	Vilallonga	Bernardó Claver i Maria	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: quart de tots els fruits, vendímia. Blat en garba Fadiga: 10 dies	1303/04/29	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Bernat Mallorques i Ramona	Selva	Arnau Mallorques i Guillerma	Selva	un tros de terra a terme de la Selva, al torrent d'en Barca	Selva	Entrada: 12 diners Cens: quart de tots els béns. Vendímia dintre de la Selva. Blat en garba Fadiga: 10 dies	1303/05/08	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7

Establient	Població establiment	Tinent	Població tinent	Descripció objecte	Lloc	Condicions	Data	LLibre notarial
Ramon Vallcurva	Selva	Pere Bonet i Dolça	Selva	un tros de terra a terme de la Selva a mas meu de riera	Selva	Entrada: 5 sous Cens: quart vendímia, blat 1 garba Fadiga: 20 dies	1303/07/30	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
... Vallcurva	Selva	Ramon Grimau i Elisenda	Selva	un tros de terra al mas meu de riera, plantat abans de 3 anys	Selva	Entrada: 2 sous Cens: quart de tot Fadiga: 20 dies	1303/08/23	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Eimeric Prats	Selva	Bernat Oliver i Tomasa	Selva	dues quarterades de tera al terme de la Selva, mesurades, per plantar abans de 4 anys	Selva	plantat abans de 4 anys Entrada: 12 diners Cens: quart de tot Fadiga: 10 dies	1303/08/23	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Joan Urgell, fill d'Andreu, i Elisenda	Falcó	Pere Pelegrí i Saurina	Almoster	un tros de terra al terme de la Selva, plantat abans de 5 anys	Selva	Entrada: 12 diners Cens: quart Fadiga: 10 dies	1304/011/09	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Pericó Carbó, fill de Joan Carbó, difunt, i Maria	Selva	Es..., esposa del difunt Bernat Finet	Selva	un tros de tera a mas nostre usqued Brugar, terme de Selva infra 4 anys	Selva	plantat abans de 4 anys Entrada: 10 sous Cens: quart de tots els fruits i vinya. Blat en garba Fadiga: 10 dies	1304/02/09	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Jaume Corner i Ramona	Selva	Pere Ventura	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	Entrada: 4 sous Cens: quart de tot Fadiga: 10 dies	1304/05/01	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Ramon Vallcurva	Selva	Ramon Ripio i Ramona	Selva	dues quarterades de terra mesurada al terme de la Selva al mas de riera	Selva	plantat abans de 3 anys Entrada: 21 sous Cens: quart de tot Fadiga: 20 dies	1304/08/17	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Jaume Corner i Ramona	Selva	Guillem Calvet i Ramona	Selva	un tros de terra a la vall i terme de la Selva	Selva	Entrada: 2 sous Cens: quart de tot Fadiga: 10 dies	1304/08/31	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Joan Urgell, fill d'Andreu, i Elisenda	Falcó	Pere Barceló i Ramona	Almoster	un tros de terra al terme de la Selva, plantat abans de 5 anys	Selva	Entrada: 12 diners Cens: quart Fadiga: 10 dies	1304/11/09	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7

Establient	Població establiment	Tinent	Població tinent	Descripció objecte	Lloc	Condicions	Data	LLibre notarial
Joan Urgell, fill d'Andreu, i Elisenda	Falcó	Pere Ferrer i Arsendis	Riudecols	un tros de terra al terme de la Selva, plantat abans de 5 anys	Selva	Entrada: 12 diners Cens: quart Fadiga: 10 dies	1304/11/09	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Bertomeu Barceló	Selva	Guillem Pasqual i Ramona	Selva	un tros de terra al terme de la Selva, plantat abans de 3 anys	Selva	Entrada: 7 sous Cens: quart de tot Fadiga: 10 dies	1304/11/11	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Jaume Corner i Ramona	Selva	Jaume Nicolau i Arsendis	Selva	4 collites en els propers 5 anys en un tros de terra a riera de Selva	Selva	Cens: quint de tots els béns	1305/05/05	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Jaume Corner i Ramona	Selva	Guillem Cànoves	Selva	un tros de terra a terme de la Selva des del proper St. Miquel i per 4 anys	Selva	per 4 anys Entrada: un parell gallines Cens: quart de tots els fruits Fadiga: 10 dies	1305/09/10	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Jaume Forner i Ramona	Selva	Huguet Moster i Guillerma	Selva	un tros de terra des de Sant Miquel i per 5 anys per plantar vinya	Selva	per 5 anys des de St. Miquel proper per plantar de vinya Entrada: un parell gallines Cens: quart de pa i vi Fadiga: 10 dies Drets, domini	1305/09/12	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Jaume Corner i Ramona	Selva	Joan Corner i Cervera	Selva	un tros de terra per plantar vinya	Selva	per plantar vinya des de Sant Andreu per 3 anys Entrada: un parell gallines Cens: quart Fadiga: 10 dies Drets, domini	1305/09/19	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Berenguer Ferrer de fabrica major	Selva	Pere Fabregat i Margarida	Selva	un tros de terra per plantar vinya iuxta Squena Asinorum	Selva	per plantar vinya. Des de Sant Miquel i per 7 anys Entrada: 12 diners Cens: quart de tot Fadiga: 10 dies Drets, domini	1305/09/23	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Eimeric de Prats, militar	Selva	Pere Alball	Selva	4 quarterades de terra que té al seu mas	Selva	Entrada: 12 diners Cens: quart de tot Fadiga: 10 dies Drets, domini, empara i lluïisme	1305/12/03	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Ramon Gordó i Ramona	Mont-ral	Guillem Pasqual i Ramona	Selva	un tros de terra des del dia present i per 2 anys	Selva	per dos anys. Cens: quart de collita a vila de Selva Fadiga: 10 dies	1307/09/07	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9

Establient	Població establient	Tinent	Població tinent	Descripció objecte	Lloc	Condicions	Data	LLibre notarial
Dolça, vídua de Pere Vilarodona	Selva	Guillem Calvo	Selva	tres trossos de terra a terme de la Selva per 2 anys	Selva	Cens: meitat de collita, fruits	1308/03/19	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Pere Berto i Maria	Selva	Andreu Julià	Selva	un tros de terra al terme de la Selva per 4 collites des de la propera vendímia	Selva	Cens: quart de tots els fruits	1308/05/12	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Ramon Vallcurva	Selva	Bernat Arnau i Ramona	Selva	1'5 quarterades de terra al terme de la Selva, a mas meu de Riera per plantar abans de 3 anys	Selva	plantar abans de 3 anys Entrada: 26 sous Cens: quart de tots els fruits Fadiga: 20 dies	1308/08/01	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Jaume Corner i Ramona	Selva	Guillem Damer	Selva	un tros de terra plantat i per plantar al terme de la Selva	Selva	ha de plantar vinya abans de 4 anys Entrada: 5 sous Cens: quart de tot Fadiga: 10 dies	1309/02/24	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Pere Carbó i Maria	Selva	Andreu Finet i Dolça	Selva	un tros de terra per plantar de vinya abans de 2 anys	Selva	per plantar de vinya abans de 2 anys Entrada: 25 sous Cens: quart de tot Fadiga: 10 dies	1309/03/09	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Elisenda, esposa d'Arnau Bremon	Selva	Guillem Montserrat	Selva	dos trossos de terra	Selva	per tres collites Drets: vídua de Pere Codi Cens: quart a vídua de pere Codi i meitat collita establidor	1310/01/12	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
Guillermo, vídua de Pere Sanz	Selva	Guillem Costa i Esteve Cortat	Selva	quandam nemotu a terme de la Selva, nomenat DenaÇaga	Selva	per 10 anys Entrada: 12 diners Cens: quart de blat i de tots els fruits	1310/08/06	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
Esteve Pelegrí i Francesca	Selva	Ramon Ripio i Ramona	Selva	un tros de terra per plantar en 3 anys	Selva	per plantar en 3 anys Entrada: 30 sous Cens: quart de tot Fadiga: 10 dies	1310/08/16	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
Ramona, vídua de Joan Valls i Maria i Elisenda	Selva	Pere Valls	Selva	un tros de terra al terme de la Selva al mas de Joan Valls	Selva	Entrada: 12 diners Cens: quart de tot. A la mort de la mare, terç a les germanes	1310/08/16	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13

Establient	Població establient	Tinent	Població tinent	Descripció objecte	Lloc	Condicions	Data	LLibre notarial
Pere Carbó	Selva	Guillem Mulner i Maria	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	Entrada: 3 sous Cens: quart Fadiga: 10 dies	1311/10/23	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Vidal Dagel	Selva	Guillem Amblart	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	Entrada: 10 sous Cens: quart de tot Fadiga: 10 dies	1312/08/21	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Ramon Vallcurva, militar	Selva	Dalmau Cerdà i Ricarda	Selva	un tros de terra al terme de la Selva per plantar vinya en 3 anys	Selva	per plantar vinya en 3 anys Cens: quart Fadiga: 10 dies	1312/09/16	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Arnau Massó i Francesca	Selva	Arnau Verra i Arsendis	Selva	dos trossos de terra al terme de la Selva, a quart	Selva	plantat abans de 3 anys Entrada: 20 sous Cens: quart de tot Fadiga: 10 dies	1313/10/18	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Pere Gombáu i Ramon Manganell, curadors d'Antònia, filla de R. Vallcurva, difunt	Selva	Bernat Ferrer i Maria	Selva	un tros de terra al mas de Riera que fou del difunt R. Vallcurva	Selva	plantat de vinya abans de 3 anys Entrada: 40 sous Cens: quart de tot Fadiga: 20 dies	1314/01/22	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Pere Gombáu i Ramon Manganell, tutors d'Antònia, filla de R. Vallcurva, difunt	Selva	Guillem Aguader i Elisenda	Selva	un tros de terra al terme de la Selva, al mas de Riera que ara és d'Antònia	Selva	plantat de vinya abans de 3 anys Entrada: 22 sous Cens: quart de tot Fadiga: 20 dies Drets, domini	1314/01/22	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Pere Gombáu i Ramon Manganell, tutors d'Antònia, filla de Ramon Vallcurva, difunt	Selva	Miquel Valls i Ramona	Selva	un tros de terra al mas de Riera, terme de la Selva	Selva	Entrada: 3 sous Cens: quart de tot Fadiga: 20 dies	1314/02/01	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Pere Gombáu amb Ramon Manganell, tutors d'Antònia de més de 18 filla de R. Vallcurva difunt	Selva	Bernat Ferrer i Maria	Selva	un tros de terra al terme de la Selva, al mas de Riera	Selva	Entrada: 6 sous Cens: quart de tot Fadiga: 20 dies	1314/04/13	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Ramona, vídua de Pere Denez	Selva	Joan Ripio Barcelona	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	Entrada: 2 sous Cens: quart de tot Fadiga: 10 dies	1316/08/27	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16

Establient	Població establient	Tinent	Població tinent	Descripció objecte	Lloc	Condicions	Data	LLibre notarial
Guillem Guasch i Ramona	Selva	Arnau Major i Maria	Selva	un tros de terra que té pel rector de la Selva sota cens	Selva	plantar de vinya en 2 anys Drets: Rector Selva Entrada: 12 diners Cens: quart de tot	1316/10/21	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Ramon Totosaus i Benvinguda	Vilallonga	Berenguer Cautelar i Gerarda	Selva	un tros de terra que té junt amb tota la masia i els sesus honors sota cens de 10 sous per Joan Guanechs de Tgna per Nadal	Selva	Talles generals i veïnals Drets: Joan Guanechs de Tarragona Entrada: 12 diners Cens: quart de tot i cens a Guanechs Fadiga: 10 dies	1319/09/20	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Ramon Manganell, fill de Ramon Manganell i Bernarda	Selva	Maimó Rosell i Teresa	Selva	un tros de terra al terme de la Selva per plantar de vinya en 4 anys	Selva	plantar de vinya en 4 anys Entrada: 80 sous Cens: quart de tot Fadiga: 10 dies	1319/10/22	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Jaume Nicolau i Arsendis	Selva	Ramon Andreu i Saurina	Selva	un tros de terra al mas nostre que amb altre honor té per Bernat Tortosa	Selva	Drets: Bernat Tortosa Entrada: 12 diners Cens: 9'5 sous per 2 quarterades i mig quartà per Sta. Ma. agost. L'altre tros a quart. Cens a B. Tortosa Fadiga: 10 dies Drets, domini, fadiga i empara a Bernat i	1319/11/29	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17

Taula 20
Sotsestabliments de terra a la Selva del Camp. Censos mixtes

Establient	Població establient	Tinent	Població tinent	Descripció objecte estaliment	Lloc	Condicions	Data	LLibre notarial
Jaume Nicolau i Arsendis	Selva	Pere Salvat	Selva	un tros de terra al nostre mas que fa quart junt amb un altre a Guillem Negre	Selva	Drets: Guillem Negre Entrada: 11 sous Cens: 10 sous a G. Negre i quint de tot a Nicolau Fadiga: 10 dies	1313/12/16	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Gerardo, vídua de Guillem Martí	Selva	Joan Valls Gerarda	Selva	un tros de terra que té pel paborde a octava part	Selva	Drets: paborde Entrada: 3 sous Cens: 3 sous per Sant Andreu i octava a paborde Fadiga: 10 dies paborde	1316/11/22	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Ramon Totosaus i Benvinguda	Vilallonga	Berenguer Cautelar i Gerarda	Selva	un tros de terra que té junt amb tota la masia i els sesus honors sota cens de 10 sous per Joan Guanechs de Tgna per Nadal	Selva	Talles generals i veïnals Drets: Joan Guanechs de Tarragona Entrada: 12 diners Cens: quart de tot i cens a Guanechs Fadiga: 10 dies	1319/09/20	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Jaume Nicolau i Arsendis	Selva	Ramon Bover, fill de Ferrer Bover, difunt	Selva	un tros de terra al mas nostre terme de la Selva	Selva	Drets: Bernat Tortosa Entrada: 12 diners Cens: 8 sous per Sta. Maria agost. Cens a Bernat Fadiga: 10 dies Drets, domini, i empara a Bernat i drets a Jaume Nicolau	1319/11/20	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Jaume Nicolau i Arsendis	Selva	Ramon Andreu i Saurina	Selva	un tros de terra al mas nostre que amb altre honor té per Bernat Tortosa	Selva	Drets: Bernat Tortosa Entrada: 12 diners Cens: 9'5 sous per 2 quarterades i mig quartà per Sta. Ma. agost. L'altre tros a quart. Cens a B. Tortosa Fadiga: 10 dies Drets, domini, fadiga i empara a Bernat i	1319/11/29	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17

Taula 21
Establiments i sotsestabliments de vinyer al terme d'Alcover. Censos en metàl·lic

Establient	Població	Tinent	Població	Descripció objecte	Lloc	condicions	Data	Llibre notarial
Pere Recasens i Berenguer Recasens	Tarragona	Pere Mahans i Ermessenda	Brugar	Vinya meva al Brugar, terme d'Alcover	Alcover	Entrada: 5 sous Cens : 16 sous per Nadal Fadiga 10 dies	1300/01/06	Alcover 1299-1300 Caixa 7 lligall 114
Guillem Negre i Guillema	Selva	Joan Massó, fill de Joan Massó difunt, i Saurina	Selva	un tros de vinya a terme d'alcover	Alcover	Entrada : 12 diners Cens : 10 sous Sta. Maria agost Fadiga 10 dies	1300/10/31	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Borràs Puig	Alcover	Bernat Ventol I Elisenda	Alcover	vinya cap a Fexes	Alcover	Entrada 2 sous Cens : 4'5 sous anuals	1304/02/10	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Bertran Montoliu i Gerarda Montoliu, vídua de Bertran Montoliu, militar	Peralta	Llorenç Ordi i Bernarda	Selva	un tros de vinya a terme d'Alcover	Alcover	Entrada 2 sous Cens : 28 sous Fadiga 10 dies Drets, domini, llúisme i empara Bovatge al rei mig quartà de forment i mig d'ordi anual	1305/10/05	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Gerarda Montoliu, vídua de Bertran Montoliu, militar i Bertran Montoliu fill seu	Peralta	Miquel Forner	Selva	un tros de vinya a terme d'Alcover	Alcover	Entrada : 12 diners Cens : 7 sous per Sant Miquel de setembre Fadiga 10 dies Drets, domini i empara Bovatge al rei anual mig quartà d'ordi i una mostera i mig quartà de forment	1305/10/05	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Nicolau Fabregat presbíter	Alcover	Berenguer Voltor	Alcover	un tros de vinya de béns de capellania de Mateu Cervera, difunt	Alcover	Entrada, 2 sous Cens. 3 sous per Tots Sants Fadiga 10 dies	1306/11/08	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Mateu Negre i Guillema	Selva	Vidal Gras i Ramona	Selva	un tros de vinya a terme d'Alcover que fa bovatge al rei	Alcover	Entrada: ¿? Cens: 9 sous per Sta Maria agost Fadiga 10 dies mig quartà de bovatge al rei	1307/11/08	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Bernat Damer	Selva	Dolça, vídua de Pere Damer	Selva	un tros de vinya al terme d'Alcover	Alcover	Entrada 60 sous Cens : 10 sous per Santa Maria de setembre Fadiga 10 dies	1310/07/18	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13

Establient	Població	Tinent	Població	Descripció objecte	Lloc	condicions	Data	Llibre notarial
Pere Torre, capellà de la capellania constituïda a la Selva per Guillem Çacosta , difunt	Selva	Pere Alcover i Charie	Alcover	una vinya que tinc per raó de dita capellania al terme d'Alcover	Alcover	Entrada 2 sous Cens : 3 sous per Pasqua Fadiga 20 dies	1311/03/04	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Guillem Reverter i Maria	Alcover	Pere Erimbau i Elisenda	Alcover	un tros de vinya amb arbres en aquell loc que tenim pel paborde de Tarragona i pere Pere Puig fill de Borràs sota cens	Alcover	Drets: paborde i Pere Puig, fill de Borràs, lluïisme i fadiga Entrada 6 diners Cens : 9 sous per Sant Miquel	1311/10/17	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Guillem Reverter i Maria	Alcover	Bertomeu Queralt	Alcover	un tros de vinya amb arbres	Alcover	Entrada 6 diners Cens: 9 sous	1311/10717	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Pericó Puig i Francesca	Alcover	Arnau astorer	Alcover	vinya al terme d'Alcover	Alcover	Entrada: 12 diners Cens: 5 sous per Nadal Fadiga 10 dies	1313/09/17	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Saurina,, esposa de Bertomeu Luna per voluntat de Guillem Ebri proc, meu, i del meu marit	Alcover	Pere Tamanz i Ponça	Alcover	vinya al terme d'Alcover	Alcover	Entrada : 5 sous Cens : 6 sous per Sant Miquel	1315/09/29	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Ferrer Albeo i Guillerma i Guillem Albeo i Ferrera	Mas Erimbau	Bertomeu Puig i Elisenda	Alcover	una vinya al terme d'Alcover	Alcover	Entrada 5 sous Cens: 20 sous per Nadal Fadiga 10 dies Drets, domini, empara i lluïisme	1315/11/12	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Ferrer Cerdà i Maria	Alcover	Guillem Sabater i Ramona	Alcover	un quarterada de vinya a terme d'Alcover	Alcover	Entrada : 4 sous Cens 4 sous Carnaval Fadiga 10 dies Drets, domini, lluïisme i empara	1316/02/28	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Ferrer Cerdà i Maria	Alcover	Pere... i Maria	Alcover	un tros de vinya a terme d'Alcover	Alcover	Entrada 23 sous Cens 7 sous per Carnaval Fadiga 10 dies Drets, domini, lluïisme i empara	1316/02/28	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Ferrer Cerdà i Maria	Alcover	Joan Zelors i Venguda	Alcover	un tros de vinya a terme d'Alcover	Alcover	Entrada 23 sous Cens : 5'5 sous per Carnaval Fadiga 10 dies Drets, domini, lluïisme i empara	1316/02/28	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119

Establient	Població	Tinent	Població	Descripció objecte	Lloc	condicions	Data	Llibre notarial
Ferrer Cerdà i Maria	Alcover	Pere Gavaldà I Bernarda	Alcover	un tros de vinya a terme d'Alcover	Alcover	Entrada: 25 sous Cens 3'5 sous per Carnaval Fadiga 10 dies Drets. Domini, lluïsmes i emppara	1316/02/28	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Ferrer Cerdà i Maria	Alcover	... Anglès i Maria	Alcover	un tros de vinya a terme d'Alcover	Alcover	Entrada 25 sous Cens: 5 sous per Carnaval Fadiga 10 dies Drets, domini, lluíme i empara	1316/02/28	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Nicolau Ferrer i Gerarda	Selva	Joan Forner I Cervera	Selva	un tros de vinya al terme d'Alcover	Alcover	Entrada 12 diners Cens 7 sous Carnaval 10 dies dues parts i un punyeró d'ordi bovatge	1317/02/06	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16

Taula 22
Establiments i sotsestabliments de vinyer al terme d'Alcover. Censos en espècie oscil·lant

Establient	Població establiment	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establiment	Lloc	condicions	Data	Llibre notarial
Guillerma, esposa de Salvat Llonch	Alcover	Guillem Roner I Marcia	Alcover	una vinya al terme d'Alcover per 5 collites	Alcover	Cens : quart de vendímia i meitat d'oli	1313/10/16	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Arnau Gavarres i Bertomea	Bomburquet	Bernat Bertrán, fill del difunt Bernat Bertran i esposa Ramona	Selva	un tros de vinya al terme d'Alcover	Alcover	Entrada 20 sous Cens quart de tot Fadiga 10 dies	1313/12/16	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Maria, vídua de Ferran de Valls	Selva	Bernat Boxa	Selva	un tros de vinya al terme d'Alcover. Per 4 collites des de la propera vendímia	Alcover	Cens: 1/2 collita	1319/11/26	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17

Taula 23
Sotsestabliments de vinyer al terme de la Selva del Camp.Censos en metàl·lic

Establient	Població establiment	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establiment	Lloc	condicions	Data	LLibre notarial
Bernat Aluder, fill de Bernat Aluder i Ramona	Selva	Andreu Romagosa i Maria	Selva	un tros de vinya de cap a camí de Prades	Selva	li ha de pagar 44 sous en un any Entrada: 12 diners Cens: 3 sous Carnaval Fadiga: 10 dies	1300/02/05	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Guillem Torroja i Llorenç Forner tutors de Ramon Torroja, fill del difunt R. Torroja i Ramona de més de 15 anys	Selva	Guillemó Riudoms fill del difunt R. Riudoms, i Vidala mare vostra	Selva	dos trossos de vinya a terme de la Selva per 3 collites des de la propera vendímia	Selva	Cens: 20 sous	1300/02/23	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Guillem Miquel	Selva	Pernardó Punyet, fill de Ramon Punyet	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 4 sous per Sta. Maria agost Fadiga: 10 dies	1300/03/12	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Berenguera, vídua de Guillem Esteve i Guillem i Pere fills meus de més 18 anys	Selva	Bernat Claver i Maria	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva	Selva	Entrada: 5 sous Cens: 5 sous per Pasqua Fadiga: 10 dies	1300/03/21	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Bertomeu Damer	Selva	Jaume Albiol i Barcelona	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva	Selva	Entrada: 2 sous Cens: 3 sous per Sta. Maria agost Fadiga: 10 dies	1301/01/09	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Pere Bremon	Selva	Doménec Ordi i Maria	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	Entrada: 8 sous Cens: 11 sous per Nadal Fadiga: 10 dies	1301/01/12	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Ramon Ripio, fill de Pere Ripio, difunt, i Ramona	Selva	Simó Mallola i Guillema	Selva	quatre quarterades mesurades de vinya a terme de Selva	Selva	plantar abans de 2 anys Entrada: 12 diners Cens: 3 sous per Tots Sants excepte propera festa Fadiga: 10 dies	1301/02/27	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Ferrer Ermengol	Selva	Pere Montserrat, forner i Maria	Selva	un tros de vinya amb rendrar	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 4 sous per Sant Miquel Fadiga: 10 dies	1303/03/09	Selva 1302 caixa 2 lligall 6

Establient	Població establiment	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establiment	Lloc	condicions	Data	Llibre notarial
paborde	Selva	Ferrer Manganell	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva	Selva	Entrada: un parell de gallines Cens: 3 sous per Sant Miquel Fadiga: 30 dies	1304/08/20	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Guillem Gibot i Benvinguda	Selva	Joan Bondia i Berenguera	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva sobre el rec d'aigua just a la Font entre Bernat Ferrer i jo	Selva	Entrada: 8 sous Cens: 25 sous per Sant Miquel Fadiga: 10 dies	1304/11/07	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Guillem Negre i Gerarda	Selva	Ramon Costa i Ramona	Selva	un tros de vinya a la Selva	Selva	Cens: 4 sous per Santa Maria d'agost Fadiga: 10 dies	1305/01/16	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Bernat Garriga	Selva	Joan Castellví, fill del difunt Joan Castellví, i Ramona	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva que per mi teniu a quart	Selva	canvi de cens Entrada: 12 sous Cens: 4 sous per Sant Miquel Fadiga: 10 dies	1305/03/09	Selva 1303-1305 caixa 2 lligall 7
Martí Bertran i Ramona	Selva	Pere Freixa i Ramona	Selva	un tros de vinya que tenieu a quart per nosaltres a terme de la Selva, camí Pedrafita	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 3'5 sous censals Fadiga: 10 dies Drets, domini	1305/08/25	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Ferrer Ermengol	Selva	Joan Miquel, fill de Guillem Miquel, i Dolça	Selva	un tros de vinya que ja teniu a quart	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 4 sous per Sta. Maria agost Fadiga: 10 dies Drets, domini,	1305/08/29	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Mansilla, filla de Ponç Andreu	Selva	Ramon Fonollet	Selva	un tros de vinya al terme de Selva que té per Ferrer Ermengol sota cens	Selva	Drets: Ferrer Ermengol Entrada: 12 diners Cens: 4 sous per Sant Miquel i 2'5 sous a Ermengol també. Per Sant Miquel Fadiga: 10 dies Drets, domini, emparament i fadiga de 10 dies a Ferrer Ermengol	1305/11/13	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Ferrer Dalmau i Guillerma	Selva	Pere Mallola, fill de Jaume Mallola i Ramona	Selva	des de Tots Sants i per 5 collites de la propera vendímia d'un tros de vinya que té a terme de la Selva	Selva	per 5 collites des de Tots Sants Cens: 7 sous per tots Sants Fadiga: 10 dies Drets, domini	1305/11/14	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Bernat Massó i Constança	Selva	Guillem Massó i Maria	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 2 sous per Sta. Maria agost Fadiga: 10 dies Drets i domini	1305/12/11	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8

Establient	Població establiment	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establiment	Lloc	condicions	Data	LLibre notarial
Ferrer Dalmau i Guillerma	Selva	Pere Mallola	Selva	5 collites des de la propera vendímia sobre un tros de vinya a terme de la Selva	Selva	Cens: 1r any 12 diners censals, següents 2 sous censals	1306/03/04	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Barchinona, vídua de Pere Urgell	Selva	Guillem Guasch	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 12 sous per Sant Miquel Fadiga: 10 dies Drets, domini i empara	1308/01/08	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Alemanda, vídua de Berenguer Forner	Selva	Ferrer Bover i Caterina	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 7 sous per Sta. Maria agost Fatiga: 10 dies	1308/03/06	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Ferrer Ermengol, senior	Selva	Ramon Calvó i Maria	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 4 sous per Sant Miquel Fadiga: 10 dies	1308/10/18	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Arnau Gibot	Tarragona	Borràs Cairo i Benvinguda	Selva	un tros de vinya a la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 8 sous per Sant Lluç Fadiga: 10 dies	1308/10/18	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Ferrer Ermengol, senior	Selva	Vidal Vilader i Ramona	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva que ja teníeu a quart	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 2'5 sous per Santa Maria d'agost Fadiga: 10 dies	1308/10/25	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Ramon Manganell i Maria	Selva	Berenguer Cascall i Gerarda	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	Entrada: 2 sous Cens: 14 sous per Santa Maria d'agost Fadiga: 10 dies	1308/11/16	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Bernat Punyera i Ramon Punyera amb Ramona mare seva	Selva	Guillem Punyera i Guillerma	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	en vida de Ramona, la mare Entrada: 12 diners Cens: 12 sous per Sant Miquel Fadiga: 1 setmana	1309/01/17	Selva 1308-9 Caixa 3 lligall 10
Andreu Romagosa i Maria	Selva	Guillem Far i Ramona	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 20 diners per Santa Maria d'agost Fadiga: 10 dies Drets, domini i empara	1309/03/15	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Jaume Muntanya i Ramona	Selva	Pere Ripoll	Selva	un tros de vinya amb arbres al terme de la Selva per 7 anys	Selva	per 7 anys Cens: 11 sous per Sant Miquel	1309/09/19	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11

Establient	Població establiment	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establiment	Lloc	condicions	Data	LLibre notarial
Guillem Paoner i Maria	Selva	Guillem Carbonell i Maria	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva que te per Miquel Sobirà a cens	Selva	Drets: Miquel Sobirà Entrada: 20 sous Cens: 2 sous 8 diners a Miquel Sobirà per Sta. Maria d'agost Drets, domini, empara	1310/01/01	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
Ramon Bertran i Ermessenda	Selva	Pere Pelegrí i Saurina	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva	Selva	Entrada: 12'5 sous Cens: 5 sous i 4 òbols per Sant Miquel Fadiga: 10 dies	1310/04/24	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
Ramon Terre	Selva	Andreu Bonavila	Selva	una vinya alou al terme de la Selva, lloc nomenat torrent de Bonet	Selva	Cens: 10 sous	1310/08/23	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
Pere Valirana i Saurina	Selva	Guillem Jascasi i Ramona	Selva	una vinya a terme de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 30 sous per Sant Miquel Fadiga: 5 dies	1310/09/17	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
Bertran Furor i Ramona	Selva	Arnau Ripio i Maria	Selva	una quarterada de vinya al terme de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 6 sous per Sant Miquel Fadiga: 10 dies	1311/01/13	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Bertran Far	Selva	Pere Olesa i Maria	Selva	un tros de vinya	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 3 sous per Nadal Fadiga: 10 dies	1311/01/17	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Gerard Gras i Elisenda	Selva	Guillem Barca i Maria	Selva	vinya a terme de la Selva	Selva	Entrada: 8 sous Cens: 8 sous per Santa Maria Magdalena Fadiga: 10 dies	1311/01/29	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Gerard Gras i Elisenda	Selva	Bernat Medall i Ferrera	Selva	un tros de vinya alou al terme de la Selva	Selva	Entrada: 8 sous Cens: 8 sous per Carnaval Fadiga: 10 dies	1311/02/20	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Berenguer Bonguerau	Selva	Joan Mari i Benvinguda	Selva	un tros de vinya alou franc de cens	Selva	Entrada: 2 sous Cens: 12 sous per Sant Miquel Fadiga: 10 dies	1311/03/20	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12

Establient	Població establient	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establiment	Lloc	condicions	Data	LLibre notarial
Pere Pellicer i Ferrera	Selva	Pere Mari i Berenguera	Selva	dos trossos de vinya alous francs al terme de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 3 sous per Sant Miquel Fadiga: 10 dies	1311/05/07	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Guillem Riudoms i Saurina	Selva	Guillem Vidal i esposa Arsendis	Selva	un tros de vinya alou al terme de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 13 sous per Sant Miquel Fadiga: 10 dies	1311/06/06	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Pere Torre, capellà de la capellania de Guillem Costa a església de la Selva	Selva	Bernat Ripoll	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva, dels béns de dita capellania	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 7 sous el primer dia de setembre Fadiga: 10 dies	1311/09/25	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Ramon Bertran i Ermessenda	Selva	Mateu Savall i Ramona	Selva	dos trossos de vinya al terme de la Selva	Selva	Entrada: 20 sous Cens: 10 sous per Sta. Maria d'agost Fadiga: 10 dies	1311/10/03	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Ponç Ferrer i Maria	Selva	Bernat Oliver i Guillema	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 8'5 sous per Sant Miquel Fadiga: 10 dies	1312/02/24	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Vidal Ventayol	Selva	Ramon Negre	Selva	un tros de vinya amb arbres al terme de la Selva per 8 anys	Selva	ho té per 8 anys Cens: 2 sous per Sant Miquel	1312/03/14	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Berenguer Bonguerau	Vilallonga	Romeu Ferrater	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	Entrada: 14 sous Cens: 6 sous per Pasqua Fadiga: 10 dies Drets, domini i empara	1312/03/18	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Guillem Tolrà	Selva	Joan Grimau i Gerarda	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	Entrada: 4 sous Cens: 5 sous per Sant Miquel Fadiga: 10 dies	1312/04/22	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Ponç Grimau, tutor dels fills Ramon Grimau	Selva	Pere Fayola	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva per 4 anys	Selva	és per 4 anys Cens: 4 sous per Nadal	1312/11/30	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14

Establient	Població establient	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establiment	Lloc	condicions	Data	LLibre notarial
Elisenda, vídua de Ferrer Vilanova	Selva	Ramon Clergue	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	Entrada: 2 sous Cens: 8 sous per Sant Miquel Fadiga: 10 dies	1312/12/10	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Pere Pellicer i Ferrera	Selva	Guillem Pasqual i Ramona	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva sota el mas d'en Valls	Selva	Entrada: 25 sous Cens: 16 sous per Sant Miquel Fadiga: 10 dies	1313/08/08	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Doméneç Teixidor i Ramona	Selva	Pere Mari i Berenguera	Selva	un tros de vinya al mas de Simó Bover, difunt	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 18 sous per Sta. Maria d'agost Fadiga: 10 dies	1313/09/09	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Elisenda, fill del difunt Pere Ferrer, de més de 20 anys	Selva	Joan Andreu i Ramona	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva, torrent de Bover	Selva	Entrada: 2 sous Cens: 3 sous per Sant Andreu Fadiga: 10 dies	1313/12/16	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Gerard Bonguerau i Juliana	Selva	Ramon Bonavila	Selva	un tros de vinya a la Plana de Ria Truginera, terme de la Selva	Selva	Entrada: 15 sous Cens: 8 sous per Sta. Maria setembre Fadiga: 10 dies	1313/12/16	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Bertran Ferrer, fill de Bertran i Ramona	Selva	Pere Ferrater i Ermessenda	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	Entrada: 2 sous Cens: 10 sous per Sant Miquel Fadiga: 10 dies	1314/03/30	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Sibil.la, vídua de Guillem Ort	Selva	Guillemó Ort, fill meu	Selva	un tros de vinya a la Selva	Selva	Drets: Guillem Gibot Cens: 15 sous per Tots Sant i quart a Guillem Gibot	1316/10/19	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Ramon Bertran i Gerarda	Selva	Arnau Major i Maria	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva que tenim per Arnau Gibot de Tarragona a quint	Selva	Drets: Arnau Gibot de Tarragona Entrada: 2 sous Cens: 10 sous per Sant Miquel i quint per Gibot Fadiga: 10 dies. A Gibot	1316/10/28	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Peiró Denez i Dolça	Selva	Pere Tost i Elisenda	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	Entrada: 11 sous Cens: 6 sous per Nadal Fadiga: 10 dies	1316/12/29	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16

Establient	Població establient	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establiment	Lloc	condicions	Data	LLibre notarial
Joan Jonqueres i Gerarda	Selva	Bernat Barceló i Maria	Almofter	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	Entrada: 7 sous Cens: 7 sous per Sant Miquel Fadiga: 10 dies	1317/03/11	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Ramon Abella i Guillermona	Selva	Guillem Linya i Maria	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 5 sous per St. Pere i Feliu Fadiga: 10 dies	1317/03/24	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Pere Bremon i Gerarda	Selva	Ramon Bremon i Berenguera	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	Entrada: 16 sous Cens: 15 sous per St. Miquel Fadiga: 10 dies	1317/04/02	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Ramon Manganell, junior i Bernarda	Selva	Guillem Paoner i Maria	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	Entrada: 30 sous Cens: 5 sous Sta. M. agost Fadiga: 10 dies	1317/04/10	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Pere Bremon i Guillermona	Selva	Bernat Andreu	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	Entrada: 5 sous Cens: 5 sous per Sta. Maria març Fadiga: 10 dies	1317/04/24	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Guillem Ermengol, presbíter	Selva	Arnau Major i Maria	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva, al torrent de dona Poes	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 2 sous per Sta. Maria agost Fadiga: 10 dies	1319/10/04	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Arnau Carbó i Berenguera, de vico Vallcurva	Selva	Guillem Mallola, fill de Jaume Mallola i Jaumeta	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 8 sous per Sta. Maria agost Fadiga: 10 dies	1319/10/15	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Bernat Velach i Mansilia	Selva	Berengueró Cardona i Ramona	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	.. Cens: 10 sous per Sant Miquel Fadiga: 10 dies	1319/11/17	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17

Taula 24
Sotestabliments de vinyer al terme de la Selva del Camp. Censos en espècie oscil·lant

Establient	Població establiment	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establiment	Lloc	condicions	Data	LLibre notarial
Guillem Gibot i Benvinguda	Selva	Vidal Fallola i Guillerma	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva	Selva	Entrada: 5 sous Cens: quart Fadiga: 10 dies	1300/05/09	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Guillem Gibot i Benvinguda	Selva	Ramon Abella i Guillerma	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva	Selva	Entrada: 10 sous Cens: quart Fadiga: 10 dies	1300/05/09	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Guillem Gibot i Benvinguda	Selva	Ramon Cervera	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva	Selva	Entrada: 10 sous Cens: quart Fadiga: 10 dies	1300/05/09	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Arnau Gibot, fill del difunt Arnau Gibot	Tarragona	Sibil.la, vídua de Guillem Zelort	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva, a quart	Selva	Entrada: 40 sous Cens: quart Fadiga: 10 dies	1300/05/11	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Miquel Sobirà i Eironis	Selva	Pere Bover i Bernarda	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva que per nos teniu a quart	Selva	Cens: quart	1301/02/03	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Ferrer Dalmau i Guillemra	Selva	Berengueró Calaf i Saurina	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva per 5 anys	Selva	Cens: Quart	1301/05/06	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Ramon Vallcurva	Selva	Ramon Massó, fill de Berenguer, i Ramona	Selva	un tros de vinya al mas meu de riera al terme de Selva	Selva	per plantar abans de 3 anys Entrada: 14 sous Cens: quart de tot Fadiga: 10 dies	1302/03/14	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Guillem Gibot i Benvinguda	Selva	Pere Martí i Berenguera	Selva	un tros de vinya al camí de Tarragona	Selva	Entrada: 10 sous Cens: quart de tot Fadiga: 10 dies	1302/08/11	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Dolça, vídua de Pere Vilarodona	Selva	Guillem Vilarodona	Selva	un tros de vinya a mitjes per dues collites des de la propera vendímia	Selva	Cens: meitat de totes de les collites de tots els béns	1303/12/16	Selva 1303-1305 caixa 2 lligall 7

Establient	Població establient	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establiment	Lloc	condicions	Data	LLibre notarial
Ferrer Totosaus	Vilallonga	Andreu Julià i Mansilia	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	Entrada: 5 sous Cens: quart de tot Fadiga: 10 dies	1304/10/20	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Vierna, vídua de Vidal Costa	Selva	Pere Garriga, Ferrer	Selva	dues collites d'un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	Cens: meitat collita	1304/11/02	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Guillem Negre i Gerarda	Selva	Ramon Costa i Ramona	Selva	un tros de vinya a la Selva	Selva	Cens: 4 sous per Santa Maria d'agost Fadiga: 10 dies	1305/01/16	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Jaume Muntanya i Ramona	Selva	Bernat Mulner	Selva	per 4 collites un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	Cens: quart de vendímia, altres collites i fruits	1305/09/03	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Ramon Gordó i Ramona	Mont-ral	Martí Savall i Ramona	Selva	un tros de vinya a la Selva	Selva	per 4 anys des de St. Mateu Entrada: 5 sous Cens: quart dels fruits Fadiga: 10 dies	1305/09/21	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Berenguer Ferrer, de fabrica i Guillerma, vídua de G. Ferrer	Selva	Pere Ollol	Selva	3 quarterades de vinya des d'avui i per 3 collites des de la propera vendímia	Selva	Cens: a meitat	1305/11/02	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Bernarda, vídua de Guillem Clot	Selva	Berenguer Vallcurva	Selva	a tres collites des de la propera vendímia, ad meliorandum sobre un tros de vinya que fa quart a Pere Tixer anualment	Selva	Drets: Pere Tixer Cens: meitat de tot (quart a P. Tixer)?	1306/02/21	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Bernarda, vídua de Pere Torrella i Pere Frexe i Ramona	Selva	Berenguer Carbó i Maria	Selva	un tros de vinya amb les dues properes collites al terme de la Selva, que fa quart a Sança	Selva	Drets: Sança vídua de Tarragó de Reus Cens, domini, empara i fadiga a Sança	1306/04/29	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Guillem Gibot i Benvinguda	Selva	Andreu Romagosa	Selva	ad meliorandum un tros de vinya al terme de la Selva, just al camí d'almoster	Selva	Entrada: 19 sous Cens: quart de tota la collita Fadiga: 10 dies Drets, domini, empara	1307/08/23	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9

Establient	Població establiment	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establiment	Lloc	condicions	Data	Llibre notarial
Maria, vídua de Guillem Paoner	Selva	Pere Damer i Joan, i Bernat, tots fills de Guillem Damer, difunt	Selva	tres trossos de vinya que són al terme de la Selva	Selva	per 5 anys Cens: meitat de tots els fruits	1307/10/21	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Ramon Barceló i Pere Urgell, tutors dels fills de Bertomeu Barceló, difunt	Selva	Pere Teixidor i Pere Villaliure	Selva	per tres anys quatre trossos de vinya amb una cola amb les seves oliveres al terme de la Selva	Selva	Cens: meitat vinya i olivera, quart en els altres fruits, excepte el primer any que els establimentors li donen mitja somada	1307/12/02	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Elisenda, vídua d'Andreu Tarragona	Selva	Berenguer Montserrat i Dolça	Selva	per tres anys dos trossos de vinya a la Selva	Selva	per 3 anys Cens: primer any, quart, 2n i 3r, meitat	1307/12/27	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Joan Gralla, Ramon Sarter i Miquel Sobirà, tutors de Rere i Guillem fills de Ramon Gavaldà difunt	Selva	Bernat Far	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva per 4 anys	Selva	per 4 anys Cens: quart de vinya i oli al celler dels pupils a Selva	1308/01/09	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Joan Gralla, Ramon Sarter i Miquel Sobirà, tutors de pere i guillem fills de Ramon Gavaldà, difunt	Selva	Bernat Far	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva per 4 anys	Selva	per 4 anys Cens: quart de vinya i oli al celler dels pupils a Selva	1308/01/09	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Maria, vídua de Bruent Col	Selva	Joan Sanz i Berenguera	Selva	un tros de vinya de rauderar	Selva	Cens: meitat de tot	1308/09/26	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Guillem Gibot	Selva	Berenguer Vallcurva	Selva	un tros de vinya a la Selva	Selva	per 4 anys Cens: meitat de la collita	1308/10/20	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Guillem Gibot	Selva	Pere Rovelat	Selva	un tros de vinya a la Selva	Selva	per 4 anys Cens: meitat de la collita	1308/10/20	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10

Establient	Població establiment	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establiment	Lloc	condicions	Data	LLibre notarial
Bernat Ventrúa	Selva	Guillem Pasqual	Selva	un tros de vinya per 4 anys	Selva	per 4 anys Cens: quart dos primers anys i meitat dos últims anys	1308/10/23	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Guillem Gibot	Selva	Bertran Corner i Elisenda	Selva	un tros de vinya amb arbres que allí són per 6 anys	Selva	per 6 anys Cens: meitat de tot	1308/11/06	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Ramon Codines i Elisenda	Falset	Saura, vídua de Joan Rovelat	Selva	dos trossos de vinya a la Selva per tres collites	Selva	Cens: meitat de tot	1309/01/10	Selva 1308-9 Caixa 3 lligall 10
Ponç Grimau i Arnau Finet tutors dels fills de Ramon Grimau, difunt	Selva	Guillem Marges i Guillema	Selva	tros de vinya a terme de la Selva, per tres collires des de la propera vendímia	Selva	Cens: meitat	1309/01/24	Selva 1308-9 Caixa 3 lligall 10
Guillem Punyera i Gerarda	Selva	Ramon Costa i Ramona	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva que fa cens al paborde	Selva	Drets: paborde Entrada: 12 diners Cens: quart a l'estabilidor i octava al paborde Drets, empara, lluíisme i fadiga al paborde, drets, empara i fadiga establiment	1309/03/11	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Guillem Gibot	Selva	Mateu Solzina	Almofter	dues quarterades de vinya al terme de la Selva	Selva	Cens: meitat de tota la vendímia	1309/04/06	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Pelegrí Esteve i Francesca	Selva	Bernat Rabassa i Mansilia	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: quart de tota la collita Fadiga: 10 dies	1309/05/11	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Guillem Gibot	Selva	Guillem Paoner	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva per 6 anys des del dia present	Selva	per 6 anys des del dia present Cens: quart de vinya i olivera	1309/11/24	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
Guillem Gibot	Selva	Joan Vives	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	Cens: meitat de tot	1309/11/29	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11

Establient	Població establient	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establiment	Lloc	condicions	Data	LLibre notarial
Guillem Gibot	Selva	Arnau Major	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva a 10 anys	Selva	Cens: quart de tots els béns portar a la vila de Reus	1309/12/13	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
Ponç Grimau i Arnau Finet, tutors dels fills de Ramon Grimau, difunt	Selva	Guillem Far	Selva	tres trossos de vinya al terme de la Selva	Selva	Cens: meitat de la collita	1309/12/15	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
Benvinguda, vídua de Bernat Busquet	Selva	Bernat Vidal	Selva	un tros de vinya per tres collites	Selva	Cens: meitat de tots els béns	1309/12/15	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
Ramona, vídua de Pere Garramel	Selva	Guillem Pasqual i Bernat Vives	Selva	un tros de vinya per dues collites	Selva	Han de podar i eixorbir Cens: meitat collita	1309/12/23	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
Ramon Vallcurva	Selva	Andreu Bremon	Selva	un tros de vinya	Selva	Entrada: 30 sous Cens: quart de tot	1310/03/14	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
Ramon Vallcurva	Selva	Ponç Ferrer i Maria	Selva	un tros de vinya al mas de riera, al terme de la Selva	Selva	Entrada: 130 sous Cens: quart de vinya Fadiga: 20 dies	1310/03/29	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
Guillem Ripio, tutor dels fills de Tomàs Ripoll, difunt, Ramon i Berenguer	Selva	Pere Damer i Joan Damer, fills de Joan Damer	Selva	dos trossos de vinya per 3 anys al terme de la Selva	Selva	Cens: a mitges de tots els fruits	1311/01/22	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Bertomeu Negre	Selva	Ramon Puig	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva a quart	Selva	Cens: quart	1311/03/22	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Jaume Valirana	Selva	Bernat Ribesaltes	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	per 6 collites Cens: 1r any lliure, altres 5 anys quart	1312/01/28	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14

Establient	Població establient	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establiment	Lloc	condicions	Data	Llibre notarial
Pere Finet i Berenguer Finet, tutors de Gerarda, filla de P. Finet, difunt	Selva	Pere Rosell	Selva	dos trossos de vinya a la Selva	Selva i Reus	per 4 anys Cens: 2 primers anys a quart, resta a meitat	1312/12/10	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Guillem Gibot	Selva	Pere Oyol i Berenguer Cadava	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva per 3 anys	Selva	és per 3 anys Cens: meitat vendímia	1312/12/26	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Guillem Soler i Pere Roig, tutors de Geraldona, filla de Ramon Urgell	Selva	Arnau Verra i Arsendins	Selva	les vinyes que té la pupila en tot el terme de la Selva amb oliveres i arbres, per 5 collites	Selva	Cens: meitat de la collita	1313/11/02	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Elisenda, vídua de Ramon Busquet	Selva	Pere Puigdalbert	Selva	un tros de vinya meu al terme de la Selva per tres collites des de la propera	Selva	per 3 collites Cens: meitat	1313/11/17	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Elisenda, vídua de Bernat Puig	Selva	Ramon Alegre i Pere Bover	Selva	dos trossos de vinya al terme de la Selva per 3 collites	Selva	Cens: a meitat	1316/12/28	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Pere Gras i Blanca	Selva	Arnau Cogull i Pere Ros	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva per 3 anys	Selva	Cens: meitat	1317/02/13	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Ramona, vídua de Guillem Major	Selva	Ramon Barberà i Elisenda	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva per 5 anys	Selva	per 5 anys Cens: meitat collita	1317/03/06	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Jaume Muntanya i Ramona	Selva	Guillem Mallafré i Guillem Salvat	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva des del proper gener i per 8 anys	Selva	per 8 anys Cens: meitat de tota collita	1317/04/15	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Bernat Urdu i Maria	Albiol	Guillem Managuerra i Ramona	Selva	una vinya a plantar en 4 anys i un honor de terra contigu	Selva	Plantar en 4 anys Drets: paborde Entrada: 12 diners Cens: quint de tot. Al paborde un capó	1317/05/28	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16

Taula 25
Establiments i sotsestabliments de conreus de terra i vinya a Alcover

Establient	Població establiment	Tinent	Població tinent	Descripció objecte	Lloc	Condicions	Data	Llibre notarial
Ramon Vilanova	Selva	Andreu Bremon	Selva	un tros de terra i vinya	Alcover	Entrada: 10 sous Cens: quart de tot Fadiga: 10 dies	1309/03/09	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Guillem Mulner, capellà capellania Sta. Maria Magdalena	Alcover	Berenguer Mulner	Alcover	un tros de terra i vinya	Alcover	Entrada: 12 diners Cens: 5'5 sous per la Candelera	1309/03/10	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Guillem Mulner, capellà capellania Ramon Riquelme	alcover	Bernat Girona	Alcover	tros de vinya i terra a Beniya	Alcover	Entrada: 2 sous Cens: 5'5 sous per Sta. Maria	1309/01/28	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Guillem, paborde	Tarragona	Bernat Queralt i Maria	Selva	tres sorts de terra i dos trossos de vinya a Cogoll Roig	Cogoll Roig	Entrada: 4 parells tudonum Cens: 12 sous per Santa Maria d'agost Fadiga: 30 dies	1303/01/03	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Saurina, vídua de Guillem Vairet	Alcover	Guillem Ballester i Maria	Alcover	vinya amb terra contígua de part inferior plantada i de superior	Alcover	Cens: quart de tot qe duibus dare occurrerit decimum et primicia Fadiga: 10 dies	1315/09/23	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Pere Vives i Maria	Alcover	Guillem Guardiola i Guiamona	Alcover	un tros de terra i vinya al terme i parròquia d'alcover cap a Serra que tenim per la vídua de Guillem Ager	Alcover	Drets: vídua de Guillem Ager i drets establient Entrada: 12 diners Cens: 6 sous per Sant Miquel. 5 sous a vídua Ager Drets	1302/04/08	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Guillem Mulner, presbíter capellà capellania Sta. Magdalena	Alcover	Guillemó Foltrer, fill de Guillem Foltrer, difunt	Alcover	un tros de terra i vinya al terme d'Alcover	Alcover	Entrada: 4 sous Cens: 5 sous per Sta. Maria febrer Fadiga: 10 dies Drets, domini, empara i lluïisme	1314/01/28	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Ermessenda, vídua de Joan Gavaldà	Alcover	Maria, filla de Pere Torroja i neboda meva	Alcover	un tros de terra i vinya	Alcover	Entrada: 12 diners Cens: 5 sous per Carnaval	1305/04/14	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Guillem Mulner, capella capellania de R. Riquelme, església alcover	Alcover	Pere Maimó	Alcover	un tros de vinya i terra a Beniyau	Alcover	Entrada: 4 sous Cens: 8 sous per la Candelera	1309/01/27	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116

Establient	Població establient	Tinent	Població tinent	Descripció objecte	Lloc	Condicions	Data	Llibre notarial
Bernat Guerau i Sibil.la	alcover	Pere Massó i Guillerma	Alcover	un tros de terra i vinya al terme d'alcover	Alcover	Entrada: 18 sous Cens: 10 sous per Pasqua Fadiga: 10 dies Drets, domini, empara, lluïsmes i quartà d'ordi de bovatge	1314/02/25	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Miquel Cerdà i Jaume Cerdà	Alcover	Pere Vilamajor i Guillerma	Alcover	un tros de terra i vinya plantat i per plantar al terme d'Alcover	Alcover	Entrada: 3 sous Cens: 3 sous 4 diners per Sant Miquel setembre Fadiga: 10 dies Drets, domini	1306/09/01	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Guillem Mulner, capella capellania de R. Riquelme, església Alcover	Alcover	Ramon Voltor	Alcover	un tros de vinya i terra a Beniyau	Alcover	Entrada: 4 sous Cens: 7 sous per la Candelera	1309/01/27	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Maria, vídua de Pere Sabater	Bomburquet	Ricomà, vídua de Joan Bonafos	Cogoll Roig	un tros de terra i vinya al terme d'Alcover, al mas que fou de Gerad d'Església que ara tenim per Capellania de Guillem Sabater a cert ce s	Alcover	Drets: Guillem Sabater Entrada: 12 diners Cens: 3 sous 9 diners per Nadal 10 dies	1307/01/14	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Guillem Catllar i Elisenda	Alcover	Romeu Gili i Elisenda	Alcover	tros de terra i vinya a Samuntà	Alcover	entrada i sortida lliure Entrada: 12 diners Cens: 14 sous per Nadal. Tb. Cens a Companys Fadiga: 10 dies Drets, domini, empara, fadga i lluïsmes a Company. Drets, domini i empara establients	1314/03/30	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118

Taula 26
Sostestabliments de conreus de terra i vinya a la Selva del Camp . Censos en metàl·lic

Establient	Població establiment	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establiment	Lloc	Condicions	Data	Llibre notarial
Berenguera, vídua de Pere Ayolf	Selva	Gerard Landrich, fill de Pere Landrich	Selva	un tros de terra i vinya terme de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 2 sous per Sta. Maria març Fadiga: 10 dies	1300/02/25	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Bertomeu Montoliu i Guillerma	Selva	Andreu Romagosa i Maria	Selva	un tros de terra i un tros de vinya sobre molí a camí de Sant Pere	Selva	Entrada: un parell gallines Cens: 2 sous 4 diners per Sta. Maria agost Fadiga: 10 dies	1300/06/07	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Ramona, filla del difunt Guillem Rupit	Selva	Pere Morenes i Experta	Selva	un tros de terra i vinya	Selva	Entrada: 9 sous Cens: 10 sous per St. Miquel Fadiga: 10 dies	1300/09/26	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Bernat Cusit i Ramona	Selva	Pere Nin Jonqueres i Saurina	Selva	un tros de terra i vinya a terme de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 22 diners per St. Andreu Fadiga: 10 dies	1300/11/18	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Joan Gralla, Ferrer Dalmau, Ramon Sarter i Miquel Subirà tutors dels fills de Ramon Gavaldà, difunt	Selva	Guillem Guimerà	Selva	dos trossos de vinya i un de terra des de Nadal i per 6 anys	Selva	Cens: 25 sous per Nadal	1300/12/28	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Bernat Mascaró i Gerarda	Selva	Jaume Andreu i Maria	Selva	un tros de terra i vinya a terme de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 2 sous Fadiga: 10 dies	1301/01/03	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Guillem, paborde de Tarragona	Tarragona	Bernat Boet i Maria	Selva	un tros de terra i vinya a terme de la Selva	Selva	Entrada: 1 parell gallines Cens: 13 sous per Sta. Maria agost Fadiga: 30 dies	1301/07/17	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Guillem, paborde	Tarragona	Pere Negre i Ramona	Selva	un tros de terra i vinya plantada a terme de la Selva	Selva	Canvi de cens. El tenia a quart Entrada: 10 sous Cens: 12 sous per Sta. Maria d'agost Fadiga: 30 dies	1302/02/27	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Guillem Paoner, fill de Pere, i Maria	Selva	Bernat Rovelat i Maria	Selva	un tros de vinya i terra amb arbres	Selva	Entrada: 2 sous Cens: 5 sous 3 diners per Sant Miquel Fadiga: 10 dies	1302/08/02	Selva 1302 caixa 2 lligall 6

Establient	Població establiment	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establiment	Lloc	Condicions	Data	Llibre notarial
Guillem Barca fill de mestre Ramon Barca, difunt, i major 20 anys	Selva	Guillem Negre	Selva	un tros de vinya i terra a la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 2'5 sous per Santa Maria de setembre	1302/09/04	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Guillem Barca fill de mestre Ramon Barca, difunt, i major 20 anys	Selva	Guillem Negre	Selva	un tros de vinya i terra a la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 2'5 sous per Santa Maria de setembre	1302/09/04	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Pericó Carbó, fill del difunt Pere Carbó i Maria	Selva	Joan Bertran, fill del difunt Pere, i esposa Joana	Selva	tres quarterades de terra i vinya al terme de la Selva, camí de reus	Selva	Entrada: 2 sous Cens: 12 sous per Sant Miquel Fadiga: 10 dies	1304/02/09	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Pericó Carbó, fill de Joan Carbó, difunt, i Maria	Selva	Es..., esposa del difunt Bernat Finet	Selva	un tros de vinya i terra a terme de la Selva	Selva	Entrada: 2 sous Cens: 13 sous per Sant Miquel Fadiga: 10 dies	1304/02/09	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Jaume Nicolau i Arsendis	Selva	Guillem Calvet i Ramona	Selva	un tros de vinya i terra a la vall de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 3 sous per Tots Sants Fadiga: 10 dies	1304/08/22	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Maria, vídua de Pere Simó; Pere Simó i Berenguera	Selva	Guillem Ermengol i Maria	Selva	un tros de terra i vinya amb oliveres	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 16 sous Fadiga: 10 dies	1305/02/04	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Ramon Carbó i Maria	Selva	Pere Teuler i Ramona	Selva	un tros de terra i vinya al terme de la Selva	Selva	Entrada: 4 sous Cens: 2 sous censals per St. Miquel Fadiga: 10 dies Drets, domini	1305/09/18	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Llorenç Forner i Gerarda	Selva	Pere Miquel i Ramona	Selva	un tros de terra i vinya plantat i per plantar ad panem, vi i oli terme Selva	Selva	Entrada: 2 sous Cens: 6 sous per St. Miquel Drets, domini, empara,	1305/09/30	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Pere Pelegrí i Francesca	Selva	Guillem Teixidor	Selva	un tros de vinya i terra a terme de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 5 sous i 2 diners per Sant Lluç Fadiga: 10 dies Drets, domini i empara	1307/11/09	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9

Establient	Població establiment	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establiment	Lloc	Condicions	Data	Llibre notarial
Pere Pelegrí i Francesca	Selva	Ramon Andreu i Saura	Selva	un tros de terra i vinya a terme de la selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 5 sous i 4 diners per Sant Lluc Fadiga: 10 dies Drets, domini i empara	1307/11/09	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Pere Pelegrí i Francesca	Selva	Doméneç Rabassa i Ferrera	Selva	un tros de terra i vinya a terme de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 5'5 sous per Sant Lluc Fadiga: 10 dies Drets, domini i empara	1307/11/09	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Pere Bremon	Selva	Guillem Cabrera	Selva	un tros de vinya i terra	Selva	Entrada: 10 sous Cens: 11 sous per Nadal Fadiga: 10 dies	1307/12/18	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Ramon Pochebo, fill de Ramon Pochebo, difunt, amb consell del seu tutor, Miquel Sobirà	Selva	Ramon Mari i Maria	Selva	un tros de vinya i terra al terme de la sSelva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 10'5 sous per Santa Maria d'agost Fadiga: 10 dies Drets, domini i empara	1308/07/31	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Ferrer Ermengol, senior	Selva	Andreu Bonavila i Guillerma	Selva	un tros de vinya i terra al terme de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 4 sous per Sant Miquel Fadiga: 10 dies	1308/10/18	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Ponç Ferrer i Maria	Selva	Guillem Montserrat i Maria	Selva	un tros de vinya i terra al terme de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 10 sous per Sant Miquel Fadiga: 10 dies	1308/11/12	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10º
Ramon Gordó i Ramona	Mont-ral	Bernat Anglès i Bondia	Selva	un tros de terra i vinya al terme de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 6 sous per Santa maria d'agost Fadiga: 10 dies	1308/11/29	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Andreu Romagosa i Maria	Selva	Ramon Managuerra, casat	Selva	un tros de terra i vinya a terme de la Selva que té amb cens	Selva	Drets: Guillem Gibot Entrada: 2 sous Cens: 10 sous a Romagosa i 2 sous a G. Gibot	1310/03/15	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
Gerard Bonguerau i Juliana	Selva	Ramon Tarragó i Maria	Selva	un tros de vinya i terra al terme de la Selva	Selva	Entrada: 20 sous Cens: 12 sous per St. Miquel setembre Fadiga: 10 dies	1311//10/16	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14

Establient	Població establiment	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establiment	Lloc	Condicions	Data	Llibre notarial
Gerarda, vídua de Pere Sanz	Selva	Guillem de Far i Ramona	Selva	un tros de terra i vinya	Selva	Entrada 12 sous Cens: 8 sous per Santa Maria d'agost Fadiga: 10 dies	1311/09/07	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Vidal Masdú i Maria	Selva	Pere Mallafré i Ramona	Selva	dos trossos de terra i vinya al terme de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 10 sous per Sant Miquel setembre Fadiga: 10 dies Drets, domini i empara	1311/09/24	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Bernat Tortosa i Elisenda	Selva	Ramon Mari i Maria	Selva	un tros de terra i vinya al terme de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 5 sous per Sant Miquel Fadiga: 10 dies	1312/05/18	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Guillem Tolrà	Selva	Guillem Pedrona i Pasquala	Selva	un tros de vinya i terra al terme de la Selva	Selva	Entrada: 14 sous Cens: 11 sous per Sant Miquel Fadiga: 10 dies	1312/05/26	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Pere Pellicer	Selva	Ramon Ayolf i Maria	Selva	un tros de vinya i terra al terme de la Selva al lloc nomenat Bassa	Selva	Entrada: 2 sous Cens: 4 sous per setembre Fadiga: 10 dies	1313/09/06	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Joan Masdú	Selva	Tomàs Masdú i Maria	Selva	un tros de vinya i terra al terme de la Selva	Selva	Entrada: 4 sous Cens: 5 sous per Nadal Fadiga: 10 dies	1314/01/08	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Pere Serra i Gerarda	Selva	Joan Vallcurva i Maria	Selva	un tros de terra i vinya a la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 3 sous per Sta. Maria agost Fadiga: 10 dies	1316/08/11	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Ramon Barca i Guillema	Selva	Ramon Far i Ermessenda	Selva	un tros de terra i vinya al terme de la Selva	Selva	Entrada: 35 sous Cens: 4 sous per Sant Miquel Fadiga: 10 dies	1316/09/30	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Esteve Cogull	Selva	Pere Mari i Berenguera	Selva	un tros de terra i vinya amb oliveres al terme de la Selva	Selva	Cens: 20 sous per Sta. Maria març Fadiga: 10 dies	1317/03/26	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16

Establient	Població establiment	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establiment	Lloc	Condicions	Data	Llibre notarial
Maria, vídua de Gerard Regina	Selva	Pere Olesa i Maria	Selva	un tros de terra i vinya amb raedor al terme de la Selva	Selva	Entrada: 18 sous Cens: 12 sous per Sant Miquel Fadiga: 10 dies	1317/05/24	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Joan Jonqueres, fill de Pasqual Jonqueres i Gerarda	Selva	Guillemó Far, fill de Pere Far, i Ramona	Selva	un tros de terra i vinya al terme de la Selva	Selva	Entrada: 1 parell pollastres Cens: 15 sous per Sant Miquel Fadiga: 10 dies Drets, domini i empara	1319/11/03	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Pere Carbó i Maria	Selva	Vidal Terre i Ramona	Selva	un tros de vinya i terra al terme de la Selva	Selva	Entrada: 20 sous Cens: 30 sous Sta. Maria agost Fadiga: 10 dies	1319/11/17	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Jaume Nicolau, esposa Arsendis i Pere fill seu de més de 25 anys	Selva	Ramon Dalmau	Selva	dues quarterades de terra i vinya que amb altres honors fa 10 sous a Pere Ventura	Selva	Drets: Pere Ventura Entrada: 25 sous Cens: 8 sous per Sta. Maria agost. Cens a Pere Ventura Fadiga: 10 dies	1319/11/21	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17

Taula 27
Sotsestabliments de terra i vinya a la Selva del Camp. Censos en espècie oscil·lant

Establient	Població establiment	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establiment	Lloc	Condicions	Data	Llibre notarial
Dolça, vídua de Berenguer Tixer,	Selva	Pere Tixer, fill meu	Selva	un tros de terra i vinya amb arbres al terme de la Selva, al mas que fou del difunt G. Sanz	Selva	Entrada: 12 diners Cens: quart de tot Fadiga: 10 dies	1301/11/28	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Ferrer Dalmau i Guillerma	Selva	Maria, vídua d'Arnau Muntanya	Selva	un tros de vinya i terra des de santa Maria de setembre i per 2 anys	Selva	Cens: la meitat dels fruites	1302/09/06	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Ramon Gordó i Ramona	Mont-ral	Bertomeu Barceló i Maria	Selva	un tros de terra i vinya a la Selva des de St. Mateu i per 4 anys	Selva	per 4 anys des de St. Mateu Entrada: 5 sous Cens: quart dels fruites Fadiga: 10 dies	1305/09/21	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Ramon Gordó i Ramona	Mont-ral	Elisenda, vídua de Ramon Barceló	Selva	un tros de terra i vinya	Selva	per 3 anys des de Sant Mateu Entrada: 5 sous Cens: quart dels fruites Fadiga: 10 dies	1305/09/21	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Bernat Pastor i Saurina	Vilallonga	Pere Mallafré, fill de Pere Mallafré	Selva	un tros de terra i vinya al terme de la Selva	Selva	Entrada: 14 sous Cens: quart de tot Drets, domini, empara i fadiga	1306/01/02	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Ramon Vallcurva	Selva	Bernat Ferrer	Selva	un tros de terra i vinya a la Selva, mas de Riera	Selva	Entrada: 20 sous Cens: quart de tot Fadiga: 20 dies	1310/02/05	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
Esteve Miquel, tutor de Ramona, filla meva	Selva	Berenguer Carbó i	Selva	un tros de terra i vinya al terme de la Selva, franc	Selva	Entrada: 12 diners Cens: quart Fadiga: 10 dies	1311/10/23	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Bernarda, vídua de Guillem Subirà i Guillemó fill seu	Selva	Llorenç Ordi i Bernarda	Selva	dues quarterades de terra i vinya al terme de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: sisena part vendímia dintre Selva Fadiga: 10 dies	1312/02/09	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Ponç Cervera	Alcover	Guillerma, vídua de Guillem Roges i Pere fill seu	Selva	dos trossos de vinya i terra al terme de la Selva	Selva	per 2 anys Cens: meitat de fruits	1312/12/10	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14

Establient	Població establiment	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establiment	Lloc	Condicions	Data	Llibre notarial
Ramona, vídua de Bernat medall	Selva	Berenguer Pere i Guillerma	Selva	un tros de terra i vinya amb oliveres que està al terme de la Selva	Selva	Entrada: 1 parell pollastres Cens: meitat vendímia i olives i quart de blat Fadiga: 10 dies	1313/08/06	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15

Taula 28
Sotsestabliments de terra i vinya a la Selva del Camp. Censos mixtes o no consta

Establlient	Població establiment	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establiment	Lloc	Condicions	Data	Llibre notarial
Miquel Sobirà	Selva	Joan Vives	Selva	un tros de terra i vinya al terme de la Selva	Selva		1300/01/04	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Guillem Negre i Guillerma	Selva	Pere Salvat i Maria	Almoster	un tros de vinya i terra al terme de la Selva	Selva	plantat abans de 5 anys Entrada: 5 sous Cens: quart de tot i 2'5 sous per Sta Maria agost Fadiga: 10 dies	1301/09/01	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Bertomeu Negre i Arnalda	Selva	Llorenç Ordi i Bernarda	Selva	un tros de terra i vinya al terme de la Selva	Selva	Entrada: 33 sous Cens: quart de vinya i 12 diners per Sant Miquel pels arbres Fadiga: 10 dies	1312/09/24	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Arnau Gibot	Tarragona	Bernat Sarayana i Maria	Selva	un tros de vinya i terra amb oliveres al terme de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens per Sant Miquel Fadiga: 10 dies	1319/08/24	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17

Taula 29
Establiments i sotsestabliments d'horts constituïts a Alcover

Establient	Població establiment	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establiment	Lloc	Condicions	Data	Llibre notarial
Saureta, vídua de Berenguer Puig	Alcover	Arnau Alemany i Maria	Alcover	un hort a terme d'Alcover	Alcover	entrada i sortida lliure, arbres i aigua Entrada : 2 sous Cens : 3'5 sous per Sta. Maria agost	1314/08/08	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Arnalda, vídua de Bernat Castell	Alcover	Arnau Anguera	Alcover	un hort a horta d'Alcover	Alcover	Entrada : 12 diners Cens : 8 sous Sta. Maria agost	1314/11/06	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Pere Esteve	Alcover	Arnau Pellicer i Peirona	Alcover	un hort tancat a horta d'Alcover	Alcover	Entrada : 12 sous Cens : 5 sous per Nadal	1304/05/03	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Guillem Mulner, capella capellania església St. Miquel Alcover per R. Riquelme	Alcover	Bercelona, esposa de Ramon Puig	Alcover	un hort de la capellania a horta d'Alcover	Alcover	Entrada : 20 sous Cens : 8 sous per Tots Sants Fadiga 10 dies	1313/10/19	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Jaume Cerdà i Sança	Alcover	Berenguer Erau i Arsendis	Alcover	un hort al terme d'alcover amb la seva aigua	Alcover	Per fer cases Entrada : 60 sous Cens : 12 sous per St. Miquel Drets, domini, empara, lluíisme I fadiga de 10 dies	1315/05/05	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Saurina, vídua de Vidal Gavalda	Alcover	Bernat Joan	Alcover	un hort	Alcover	Entrada : 2 sous Cens : 4 sous per Nadal	1305/01/28	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Bertomeu Luna i Saurina	Alcover	Bernat Llobet I Ramona	Alcover	un hort que tenim al terme d'Alcover	Alcover	Entrada : 33 sous Cens : 8 sous per St. Miquel setembre Drets, domini, lluíisme, empara I fadiga 10 dies	1315/09/21	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Arnau Mascarós i Guillerma	Alcover	Bernat Metge I Tomasa	Alcover	un hort a horta d'Alcover	Alcover	Entrada: 75 sous Cens: 11 sous per St. Vicenç Drets, domini, lluíisme, empara I fadiga de 10 dies	1317/01/19	Alcover 1316-1317 Caixa 8 lligall 120
Saura, vídua de Berenguer Puig i Berenguer Pellicer i esposa Antònia	Alcover	Bertran Torroja i Elisenda	Alcover	un hort a terme d'Alcover, lloc nomenat Mas d'en Puig	Alcover	Cens : 4'5 sous per Sant Miquel setembre Drets, domini, empara, lluíisme I fadiga	1315/09/09	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119

Establient	Població establient	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establiment	Lloc	Condicions	Data	Llibre notarial
Saura, vídua de Guillem Vayret	alcover	Bonanat Massó	Alcover	un hort a Alcover, lloc nomenat Carrer estret	Alcover	Des de sant Miquel i per 4 anys Cens : meitat collita	1315/09/04	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Berenguer Puig i Saura	Alcover	Dalmau Codi i Naricart	Selva	un tros d'hort al terme d'Alcover	Alcover	Entrada : 5 sous Cens : 9'5 sous per Sta. Maria agost Fadiga: 10 dies	1306/11/03	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Vedrenya Voltor	Alcover	Eironis, vídua de Joan Ebri	Alcover	un hort a lloc Alcover que té per hereus de Pericó Puig	Alcover	Drets hereus P. Puig Entrada : 7 sous Cens : 4 sous hereus per St. Miquel i 8 sous donador per Sant Miquel Drets, domini, lluïisme, empara i fadiga 10 dies hereus	1315/09/02	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Pere Vives i Bertran Vives i Alamanda	Alcover	Ferrer Sastre i Romia	Alcover	hort amb "soli domorum" que tenim per na Galta, esposa de Ramon Galter sota cens	Alcover	Drets: Na Galta, esposa de R. Galter Entrada: 70 sous Cens: 12 sous per Sta Maria agost	1305/03/06	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Bertomeu Luna i Saurina	Alcover	Guillem Ebri i Maria	Alcover	un hort que tenim al terme d'Alcover	Alcover	Entrada ; 10 sous Cens : 3 sous per St. Miquel setembre Drets, domini, lluïisme, empara i fadiga de 10 dies	1315/09/21	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Jaume Cerdà i Sança	Alcover	Guillem Ferrer i Elisenda	Alcover	la tercera part d'un hort	Alcover	per fer cases amb tota la part d'aigua que li pertany Entrada : 50 sous Cens : 12 sous per Sant Miquel Drets, domini, emparament, fadiga de 10 dies i lluïisme	1313/10/28	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Arnalda, vídua de Bernat Castelló	Alcover	Guillem Foltre i Guillerma	Alcover	un tros d'hort a terme d'Alcover	Alcover	Entrada: 12 diners Cens: 8 sous per Sta. Maria agost Drets, domini, lluïisme, empara i fadiga de 10 dies	1316/012/17	Alcover 1316-1317 Caixa 8 lligall 120
Ponç Sabater i Berenguera	Alcover	Guillem Ravascall i Elisenda	Alcover	un tros d'hort que tenim just a la vila	Alcover	Per fer cases Entrada : 10 sous Cens : 5 sous per Tots Sants Drets, domini, lluïisme, empara i fadiga de 10 dies	1315/10/15	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119

Establient	Població establient	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establiment	Lloc	Condicions	Data	Llibre notarial
Nicolau Fabregat, capellà capellania església de St. Miquel per Mateu Cervera	Alcover	Guillem Ripoll i Joana	Alcover	un hort a horta d'Alcover	Alcover	Entrada : 12 diners Cens : 8 sous Fadiga : 10 dies Drets, domini, emparament, fadiga I lluíisme	1315/01/29	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Bernat Dentaler i Elisenda	Alcover	Guillemó Jover i Berenguera, Pere Salzez i Joan Mascarell i esposa Mansilia	Alcover	Un hort per edificar cases franc a Alcover	Alcover	Per fer cases. Podem entrar i sortir pel nostre honor que allí és Entrada : 50 sous Cens : 7 sous per Sta. Maria agost Domini, lluíisme I fadiga 10 dies	1313/07/18	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Pere Puig, fill de Borràs Puig	Alcover	Joan Jordà i Maria	Alcover	un hort amb arbres a horta d'alcover	Alcover	Entrada : 12 diners Cens : 4 sous per Sant Andreu	1311/11/25	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Pere Monsó, Ramon i Guillem fills seus de més de 14 anys I menys de 25 anys	Alcover	Joan Oller I Bernarda	Alcover	un tros d'hort just a vila d'Alcover amb casa	Alcover	Per fer cases	1316/03/28	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Ponç Sabater i Berenguera	Alcover	Pere Alegret i Serena	Alcover	un tros d'hort que tenim just a la vila	Alcover	Per fer cases Entrada : 10 sous Cens : 5 sous per Tots Sants Drets, domini, lluíisme, empara I fadiga de 10 dies	1315/10/15	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Jaume Cerdà i Sança	Alcover	Pere Gavaldà I Bernarda	Alcover	la tercera part d'un hort	Alcover	per fer cases amb tota la part d'aigua que li pertany Entrada : 88 sous Cens : 12 sous per Sant Miquel Drets, domini, emparament, fadiga de 10 dies I lluíisme	1313710/28	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Bernat Gras i Maria	Samuntà	Pere Gras i Maria	Alcover	un hort en emfiteusi a terme d'Alcover, jurisdicció de l'arquebisbe	Alcover	Entrada : 150 sous Cens : 15 sous per St. Miquel setembre Drets, domini, lluíisme emparament I fadiga 10 dies	1315/07/17	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119

Establient	Població establient	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establiment	Lloc	Condicions	Data	Llibre notarial
Berenguer Pi i Maria	Alcover	Pere Simó i Elisenda	Alcover	un hort a terme de dit lloc	Alcover	Drets : Borraço Puig fill i hereu de Pericó Puig Entrada: 12 diners Cens : 13 sous per St Miquel (dels quals donarem cens de 6 sous a Borraçó) Fadiga 10 dies Drets, domini, lluïisme, empara l fadiga a Borraçó	1319/11/17	Alcover 1319-1321 Caixa 10 lligall 123
Vedrenya Voltor	Alcover	Pere Tamanz i Provença	Alcover	un tros d'hort	Alcover	Per fer cases Entrada :5 sous Cens : 5 sous per Carnaval Drets, domini, lluïisme, empara l fadiga de 10 dies	1317/01/27	Alcover 1316-1317 Caixa 8 lligall 120
Saura, vídua Berenguer Puig i Berenguer Pellicer i Antonia	Alcover	Pere Vilar i Guilerma	Alcover	un tros d'hort a terme Alcover, lloc nomenat Mas d'en Puig	Alcover	Entrada : 4'5 sous Cens : 4'5 sous per St. Miquel setembre Drets, domini, lluïisme, empara l fadiga de 10 dies	1316/08/20	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Pere Andreu i Arsendis	Alcover	Pere Vinyet Romia	Alcover	un hort a terme d'Alcover	Alcover	Entrada : 12 sous Cens : 12 sous per Sta. Magdalena Drets, domini, lluïisme, empara l fadiga de 10 dies	1316/07/21	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Nicolau Fabregat, presbíter	Alcover	Ramon Capdela	Alcover	un tros d'hort que és dels béns de la capellania constituïda per Mateu Siurana difunt	Alcover	Entrada : 3 sous Cens : 4 sous per Sant Miquel Fadiga: 10 dies	1306/10/29	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Pere Monsó, Ramon i Guillem fills meus de més de 14 anys	Alcover	Ramon Ferrer i Berenguera	Alcover	en emfiteusi un hort a vila d'alcover	Alcover	Per fer cases Entrada : 30 sous Cens : 10 sous per St. Miquel Drets, domini, emparament l fadiga 10 dies	1315/08/21	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Pere Valls i Berenguera	Alcover	Ramon Giner i Miquela	Alcover	un tros d'hort a censal que tenim per Berenguer Recasens sota cens	Alcover	Drets: Berenguer Recasens Entrada: 12 diners Cens: 5'5 sous a Recasens per Nadal i 3'5 sous per a mi Drets, domini, lluïisme, empara l fadiga a Recasens. Per a mi empara l fadiga	1316/02/04	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Francesca, vídua de P. Puig, tutora de Ferrer, Pericó i Borràs, fills seus	Alcover	Ramon Llor Gerarda i Mansilia i Arsendis germanes vostres	Alcover	un hort a horta d'Alcover	Alcover	Entrada : 5 sous Cens : 7 sous per Nadal Fadiga 10 dies	1313/11/25	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117

Establient	Població establient	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establiment	Lloc	Condicions	Data	Llibre notarial
Saura, vídua de Berenguer Puig	Alcover	Vidal Serra i Maria	Bomburguet	un hort al terme d'Alcover	Alcover	Entrada : 2'5 sous Cens : 3 sous 4 diners per St. Miquel setembre Drets, domini, empara, fadiga de 10 dies l'luïsmè	1314/04/14	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118

Taula 30
Sotsestabliments d'horts a la Selva del Camp

Establient	Població establiment	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establiment	Lloc	Condicions	Data	LLibre notarial
Vidal Costa i Guillerma	Selva	Andreu Romagosa i Maria	Selva	un tros d'hort itum muro de Selva que amb altre tros d'hort fa cens a Ramona, vídua de Joan Miquel	Selva	Drets: Ramona, vídua de Joan Miquel Entrada: 12 diners Cens: 5 sous per la Candelera, nosaltres paguem a Ramona el cens per tots dos horts que és de 5 sous Fadiga: 10 dies	1300/01/29	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Bernat Tibau i Maria	Selva	Bertomeu Barceló i Ferrera	Selva	un tros d'hort a horta de la Selva, quadra dilluns amb una ferrada d'aigua	Selva	Entrada: 35 sous Cens: 7 sous Santa Maria agost Fadiga: 10 dies	1300/08/10	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Dolça, vídua d'Arnau Totosaus	Selva	Pere Valirana i Saurina	Selva	un hort amb una ferrada d'aigua a quadra dimarts	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 10 sous Sta. Maria setembre Fadiga: 10 dies	1300/08/30	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Bernat Punyera i Ermessenda; i Guillem Torroja i i Maria	Selva	Pere Ferrer Magrinyà i Ramona	Selva	un tros d'hort mb dues ferrades d'aigua a quadra dijous	Selva	Entrada: 2 gallines Cens: 50 sous per Sant Miquel Fadiga: 10 dies	1300/09/16	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Ramon Berto i Olivera	Selva	Pere Oriol i Ramona	Selva	un tros d'hort a quadra dissabte sense aigua ad faciendo domos	Selva	per construir habitatges Entrada: 12 diners Cens: 8 sous per St. Miquel Fadiga: 10 dies	1301/03/20	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Guillem Gibot, fill d'Arnau Gibot, difunt	Selva	Joan Bondia	Selva	dos horts a quadra diumenge a 6 anys amb mitja ferrada d'aigua inferior i superior amb 1 quartà	Selva	per 6 anys Cens: 15 sous per Sant Andreu (9 pel superior i 6 per l'inferior)	1301/11/25	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Guillem Massó, fill de Guillem Massó, difunt, i Bernarda	Selva	Ramon Gavela, fuster, i Maria	Selva	meitat d'un hort nostre a quadra dimecres, versus via horta a hort de Vidaló Forner	Selva	excepte aigua Entrada: 12 diners Cens: 10 sous per St. Joan Bta Fadiga: 10 dies	1302/05/04	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Ramon Berto i Elvira	Selva	Bernat Pelegrí i Ramona	Selva	un tros d'hort a horta de Selva sine aqua ad faciendo domos a quadra dissabte	Selva	per construir habitatges Entrada: 12 diners Cens: 9 sous per Sant Miquel Fadiga: 10 dies	1302/10/29	Selva 1302 caixa 2 lligall 6

Establient	Població establiment	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establiment	Lloc	Condicions	Data	LLibre notarial
Guillem Dalmau i Guillerma	Selva	Ramon Sorxa i Ramona	Selva	un tros d'hort amb mitja ferrada d'aigua a quadra divendres des de Sant Miquel i per 6 anys	Selva	per 6 anys des de Sant Miquel. Pot recollir 6 collites de tot Cens: 8 sous 6 diners	1303/08/11	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Ramon Berto i Elvira	Selva	Joan Martí	Selva	un hort amb aigua a quadra dissabte, ad faciendo domos	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 10 sous per Sant Miquel	1304/03/14	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Ramona., vídua de Joan Miquel i Esteve, Pericó i Joan , fills seus de més de 15 anys	Selva	Joan Miquel, fill de Guillem Miquel i Dolça	Selva	un hort tancat intra muro vila de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 6 sous per Sant Miquel Fadiga: 10 dies	1304/08/28	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Ramona, vídua de Guillem Punyera i Ramon Punyera, fill seu	Selva	Berenguer Castell i Pere Fallola, Pere Dezprats i Pere Guash	Selva	per 6 anys des de la festa de Santa Maria de setembre un tros d'hort a quadra dimecres	Selva	tres quartans a Pere Fallola, 3 quartans a Berenguer Castell i 3 quartans a Dezprats i Guasch Cens: Fallola i Castell 7 sous c/u i Dezprats i Guasch 3'5 sous c/u per Sant Joan	1304/09/09	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Pere Tortosa i Arnau Banús, tutors de Ramon fill del difunt Pere Gebellí	Brugar	Guillem Muntanya	Brugar	un hort reguium et secca en horta de Muntanyans per 5 anys	Selva	per 5 anys Cens: 7 sous per Sant Vicenç	1305/01/09	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Bernat Rabassa i Mansilia	Selva	Pere Pelegrí, fill de Pere Pelegrí, difunt, i Francesca	Selva	un tros d'hort amb aigua a quadra dimecres	Selva	Entrada: 2 sous Cens: 10 sous per Pasqua Fadiga: 10 dies	1305/04/02	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Bernarda, vídua de Bernat Denez i Vidal Denez, fill seu	Selva	Guillem Paoner i Maria	Selva	un hort a quadra divendres amb mitja ferrada d'aigua	Selva	Entrada: 15 sous Cens: 3'5 sous per Sant Miquel Fadiga: 10 dies	1305/06/28	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Guillem Gibot i Benvinguda	Selva	Pere Gombáu i Dolça	Selva	un tros d'hort que és a quadra dimarts amb aigua i arbres	Selva	Li traspassa des de propera festa de St. Jaume i per 6 anys Entrada: 6 diners Cens: 7 sous per Sant Jaume Fadiga: 10 dies	1305/07/26	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Guillem Gibot	Selva	Esteve Cortat	Selva	un tros d'hort que tinc a quadra dimarts amb una ferrada d'aigua, amb arbres	Selva	per 6 anys Cens: 7 sous per Sta. Maria d'agost Fadiga: 10 dies	1305/08/03	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8

Establient	Població establiment	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establiment	Lloc	Condicions	Data	LLibre notarial
Ramona, vídua de Guillem Punyera	Selva	Pere Cervera	Selva	un tros d'hort amb mitja ferrada d'aigua a quadra dimecres	Selva	des de Sta. Maria de setembre i per 5 anys Cens: 7 sous per Sta. Maria setembre Fadiga: 10 dies	1305/08/06	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Guillem Gibot	Selva	Doméneç Anglès i Pere Anglès	Selva	des de Sta. Maria agost i per 6 anys un tros d'hort que té en quadra dimecres amb dues ferrades d'aigua	Selva	Cens: 15 sous censals (Doméneç 8 i pere 7) Drets, domini, lluïsmes i fadiga	1305/08/27	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Arnau Gavela i Arsendis	Selva	Gerard Managuerra i Elisenda	Selva	la meitat d'un tros d'hort amb mig quartà d'aigua a quadra divendres i que comrà a Pere Blanquet i Gerarda	Selva	Drets: Miquel Sobirà Cens: 4 sous dels 8 de Miquel Subirà Drets, domini, empara i fadiga	1305/10/20	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Ramon Manganell i Maria	Selva	Bernat Punyera i Alamanda	Selva	un tros d'hort amb una ferrada d'aigua quadra dimarts	Selva	per 8 anys des de Sant Miquel Cens: 10 sous per Sant Miquel, excepte últim anys	1307/09/16	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Guillem Gibot	Selva	Bernat Aluder	Selva	un hort amb una ferrada d'aigua a quadra dilluns	Selva	Des de Sant Andreu i per 10 anys Cens: 10 sous per Sant Andreu	1307/10/27	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Guillem Gibot	Selva	Joan Bondia i Berenguera	Selva	un tros d'hort a horta de diumenge	Selva	per 6 anys Cens: 15'5 sous	1307/12/21	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Guillermo, vídua de Mestre Azbert	Selva	Vidal Got i Ramona	Selva	un hort a horta del Castell, quadra dissabte, amb mitja ferrada d'aigua	Selva	per quatre anys Cens: 1r any 8 sous i altres anys 8'5 sous	1308/08/23	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Ramon Ripio i Maria	Selva	Pere Ripio i Bernarda	Selva	un tros d'hort amb mitja ferrada d'aigua a horta de la Selva, quadra divendres que fa cens a A. Gibot	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 15 sous amb altres horts a Arnau Gibot; 5 sous per Santa Maria agost a Ripoll Fadiga: 10 dies Drets, domini, empara i fadiga Aranu Gibot	1308/09/02	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Joan Tamarit, batlle del paborde	Selva	Ramon Denez	Selva	un tros d'hort a horta de la Selva amb una ferrada d'aigua	Selva	Drets: paborde Entrada: 2 pollastres Cens: 5 sous per Santa Tecla Fadiga: 30 dies Drets, domini, empara i lluïsmes	1308/12/23	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10

Establient	Població establiment	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establiment	Lloc	Condicions	Data	LLibre notarial
Ramona, vídua de Joan Ferrer	Selva	Bernat Pujol i Maria	Selva	un hort intra murs de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 6'5 sous per Santa Maria de març Fadiga: 10 dies	1309/03/14	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Arsendis, vídua de Ramon Forner	Selva	Guillem Pasqual	Selva	un tros d'hort a horta nova de la Selva que fa cens al paborde	Selva	Drets: paborde Entrada: 5 sous Cens: 5 sous per Sant Miquel i 16 diners al paborde per Sant Miquel	1309/09/02	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
Ponç Gras	Selva	Pere Negre i Dolça	Selva	un tros d'hort amb arbres a horta de la Selva, quadra divendres	Selva	Entrada: 1 parell de gallines Cens: 8 sous anuals per Santa Maria de setembre	1309/09/12	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
Pere Major i Maria	Selva	Ferrer Manganell	Selva	un hort a horta nova de la Selva que té pel paborde per 3 anys	Selva	els establidors pagaran els 13 diners i malla al paborde. És per 3 anys Drets: paborde Cens: 10 sous	1309/11/18	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
Guillem Simó i Bernarda	Selva	Bernat Punyera i Francesca	Selva	un tros d'hort al terme de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 6'5 sous Fadiga: 10 dies	1310/03/06	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
Pere Torre, capellà capellania constituïda a església de Sant Andreu de la Selva per Guillem Çacosta	Selva	Bernat Cogull	Selva	un tros d'hort que tinc a dita capellania a quadra dimarts sine aigua	Selva	Entrada: 5 sous Cens: 4 sous per Sant Miquel Fadiga: 20 dies	1311/03/11	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Ramon Manganell i Maria	Selva	Andreu Bonavila i Guillerma	Selva	un tros d'hort amb mitja ferrada d'aigua a horta de la Selva, quadra divendres	Selva	Entrada: 2 sous Cens: 5 sous per Sta. Maria d'agost Fadiga: 10 dies	1311/10/09	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Ramon Gordó	Selva	Pere Bover i Bernarda	Selva	un tros d'hort a horta de la Selva, quadra dissabte, amb mitja ferrada d'aigua que ha de compartir amb l'hort del donador	Selva	ha de compartir l'aigua amb l'hort de l'establidor Entrada: 2 sous Cens: 8 sous per un Sant de març Fadiga: 10 dies	1312/03/07	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Pere Pellicer	Selva	Pere Tost i Elisenda	Selva	un tros d'hort al terme de la Selva, quadra diumenge	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 7'5 sous Fadiga: 10 dies	1312/08/08	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14

Establient	Població establiment	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establiment	Lloc	Condicions	Data	LLibre notarial
Ramon Gordó	Selva	Pere Bover i Bernarda	Selva	un tros d'hort amb mitja ferrada d'aigua a vica o quadra diei sabbati	Selva	... Cens: 7 sous St. Marc, abril Fadiga: 10 dies	1313/06/29	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Ramon Gordó	Selva	Pere Martí, fuster i Saurina	Selva	un tros d'hort amb mitja ferrada d'aigua a la quadra dijous	Selva	Entrada: 50 sous Cens: 9 sous per Sant Miquel Fadiga: 10 dies	1313/10/26	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Ramona, vídua de Joan Negre	Selva	Joan Massó i Saurina i Pere Finola i Arsendis i Ferrer Manganell i Maria	Selva	un tros d'hort intra muro de la Selva	Selva	Entrada: 3 sous Cens: 14 sous per Sant Andreu Fadiga: 10 dies	1313/11/24	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Guillermo, vídua de Magister Azbert	Selva	Guillem Montagut, rector	Selva	un hort amb mitja ferrada d'aigua a horta de la Selva, quadra dissabte que té pel paborde	Selva	per 4 anys des de l'Epifania Drets: paborde Cens: 5 sous 4 diners per Sant Miquel al paborde, i 4 sous a Guillerma Drets, domini, empara, fadiga i llúisme paborde	1314/01/04	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Ramon Manganell	Selva	Pere Valls i Ramona	Selva	un tros d'hort ad domos construendos seu haedificandos	Selva	Construir habitatges Entrada: 12 diners Cens: 14 sous per Sant Miquel setembre Fadiga: 10 dies	1316/08/02	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Llorenç Corner i Gerarda	Selva	Joan Andreu i Ramona	Selva	hort a horta nova de Selva que té pel paborde sota cens	Selva	Drets: paborde Entrada: parell gallines Cens: 10 sous per Santa Tecla (nos solvemus 2 sous 8 diners paborde)	1316/08/06	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Ramon Manganell, júnior i Bernarda	Selva	Pere Ferrer i Elisenda	Selva	un tros d'hort sens aigua, a horta de Selva domos construendos et aedificandos	Selva	per construir habitatges Entrada: 10 sous Cens: 10 sous per Sta. Maria agost Fadiga: 10 dies	1316/08/09	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Ramon Manganell, júnior i Bernarda	Selva	Pere Valls i Ramona	Selva	un tros d'hort sens aigua, a horta de Selva domos construendos et aedificandos	Selva	per construir habitatges Entrada: 10 sous Cens: 10 sous per Sta. Maria agost Fadiga: 10 dies	1316/08/09	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Martí Bertran i Ramona	Selva	Jaume Artús i Maria	Selva	un tros d'hort a horta de la Selva, quadra dissabte, ad construendum domos	Selva	Per construir habitatges ? Cens: 11 sous Sta. Maria agost Fadiga: 10 dies	1319/08/04	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17

Establient	Població establiment	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establiment	Lloc	Condicions	Data	Llibre notarial
Martí Bertran i Ramona	Selva	Gerard Landrich i Berenguera	Selva	un tros d'hort a horta de la Selva, quadra dissabte ad construendum domos	Selva	Construir cases i fer dos cercats de tàpia no superaban de large in longum usquod Huguet Ferrer Entrada: 1 par gallines Cens: 9 sous per Santa Maria agost Fadiga: 10 dies	1319/08/10	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Martí Bertran i Ramona	Selva	Huguet Ferrer i Maria	Selva	un tros d'hort a horta de la Selva, quadra dissabte ad construendum domos	Selva	construendum domos i fer dues cercas de tàpies no superaban de large in longum usquod Huguet Ferrer Entrada: 1 par gallines Cens: 10 sous per Santa Maria agost Fadiga: 10 dies	1319/08/10	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Pere Valls, fill de Joan	Selva	Guillem Pedrona	Selva	un tros d'hort a horta de la Selva, quadra dissabte, subtum hospital que té per r. Manganell sota cens	Selva	Construir habitatges Entrada: 10 sous Cens: 9 sous per Sant Miquel i 15 sous a Manganell per Sant Marc Fadiga: 10 dies Drets, domini, empara i fadiga a R. Manganell	1319/08/16	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Pere Valls, fill de Joan	Selva	Bernat Pasqual i Maria	Selva	un tros d'hort a horta de la Selva, quadra dissabte, subtum hospital que té per r. Manganell sota cens	Selva	Construir habitatges Drets: Ramon Manganell Entrada: 10 sous Cens: 9 sous per Snt Miquel i 14 sous a R. Manganell Fadiga: 10 dies	1319/08/16	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Bertomeu Negre, tutor de Caterina besnéta meva, filla de Joan Miquel difunt	Selva	Guillem Negre, fill de Ferrer Negre	Selva	un tros d'hort amb tota la seva aigua a quadra divendres	Selva	Cens: 10 sous per Santa Maria agost	1319/08/16	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Ramon Cervera, fill del Ramon Cervera, difunt, i Elisenda	Selva	Bernat Gallart i Guillerma	Selva	un tros d'hort amb mitja ferrada d'aigua a horta Selva a quadra dimecres	Selva	Entrada: 2'5 sous Cens: 10 sous Sant Bertomeu abril Fadiga: 10 dies	1319/08/20	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Ramon Cervera, fill del Ramon Cervera, difunt, i Elisenda	Selva	Pere Ayolf i Elisenda	Selva	un tros d'hort amb mitja ferrada d'aigua a horta Selva a quadra dimecres	Selva	Entrada: 2'5 sous Cens: 10 sous Sant Bertomeu abril Fadiga: 10 dies	1319/08/20	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Ramon Cervera, fill del Ramon Cervera, difunt, i Elisenda	Selva	Joan Maimó i Arsendis	Selva	un tros d'hort amb mitja ferrada d'aigua a horta Selva a quadra dimecres	Selva	Entrada: 2'5 sous Cens: 10 sous Sant Bertomeu abril Fadiga: 10 dies	1319/08/21	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17

Establient	Població establiment	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establiment	Lloc	Condicions	Data	LLibre notarial
Ramon Cervera, fill del Ramon Cervera, difunt, i Elisenda	Selva	Bernat Olesa	Selva	un tros d'hort amb mitja ferrada d'aigua a horta Selva a quadra dimecres	Selva	Entrada: 2'5 sous Cens: 10 sous Sant Bertomeu abril Fadiga: 10 dies	1319/08/21	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Esteve Miquel i Saurina	Selva	Pere Rosell, fill de Maimó Rosell i Gerarda	Selva	un tros d'hort amb mitja ferrada d'aigua a la quadra divendres	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 12 sous per Sant Bertomeu Fadiga: 10 dies	1319/08/22	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Ramon Manganell	Selva	Guillem Vergonyós i Guillemona	Selva	un tros d'hort a horta de la Selva ad construendum domos	Selva	Construir habitatges Entrada: 12 diners Cens: 6 sous per Sant Miquel Fadiga: 10 dies	1319/08/24	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Pere Rosell, fill de Maimó Rosell, i Gerarda	Selva	Pere Ayolf, fill de Guillem Ayolf, difunt	Selva	un tros d'hort amb un quartà d'aigua a horta de la Selva, quadra divendres que tenim per Esteve Miquel sota cens de 12 sous	Selva	Drets. Esteve Miquel Cens: 6 sous per Sant Bertomeu i 12 sous Sant Bertomeu a E. Miquel Fadiga: 10 dies	1319/08/31	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Ramon Gordó	Selva	Guillem Ros i Maria	Selva	un tros d'hort a horta de la Selva, quadra dimarts, amb mitja ferrada d'aigua	Selva	Entrada: 7 sous Cens: 7 sous per St. Mateu Fadiga: 10 dies	1319/09/20	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Ramon Gordó	Selva	Ramon Costa i Ramona	Selva	un tros d'hort a horta de la Selva, quadra dimarts, amb mitja ferrada d'aigua	Selva	Entrada: 7 sous Cens: 7 sous 2 diners per St. Mateu Fadiga: 10 dies	1319/09/20	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Ramon Gordó	Selva	Guillem Massó	Selva	un tros d'hort a horta de la Selva, quadra dimarts, amb mitja ferrada d'aigua	Selva	Entrada: 7 sous Cens: 7 sous 2 diners per St. Mateu Fadiga: 10 dies	1319/09/20	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Ramon Gordó	Selva	Guillem Vergonyós i Guillerma	Selva	un tros d'hort a horta de la Selva, quadra dimarts, amb mitja ferrada d'aigua	Selva	Entrada: 7 sous Cens: 7 sous 2 diners per St. Mateu Fadiga: 10 dies	1319/09/20	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Ramon Gordó	Selva	Pere Ordi i Elisenda	Selva	un tros d'hort a horta de la Selva, quadra dimarts, amb mitja ferrada d'aigua	Selva	Entrada: 7 sous Cens: 7 sous 2 diners per St. Mateu Fadiga: 10 dies	1319/09/20	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17

Establient	Població establient	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establiment	Lloc	Condicions	Data	LLibre notarial
Ramon Gordó	Selva	Pere Casquer i Guillermona	Selva	un tros d'hort a horta de la Selva, quadra dimarts, amb mitja ferrada d'aigua	Selva	Entrada: 7 sous Cens: 7 sous 2 diners per St. Mateu Fadiga: 10 dies	1319/09/20	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Ramon Gordó	Selva	Miquel Sola i Arsendis	Selva	un tros d'hort a horta de la Selva, quadra dimarts, amb mitja ferrada d'aigua	Selva	Entrada: 7 sous Cens: 7 sous 2 diners per St. Mateu Fadiga: 10 dies	1319/09/20	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Ramon Gordó	Selva	Ramon Maimó i Arnalda	Selva	un tros d'hort a horta de la Selva, quadra dimarts, amb mitja ferrada d'aigua	Selva	Entrada: 7 sous Cens: 7 sous 2 diners per St. Mateu Fadiga: 10 dies	1319/09/20	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Ramon Gordó	Selva	Arnau Ordi i Gerarda	Selva	un tros d'hort a horta de la Selva, quadra dimarts, amb mitja ferrada d'aigua	Selva	Entrada: 7 sous Cens: 7 sous 2 diners per St. Mateu Fadiga: 10 dies	1319/09/20	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Ramon Gordó	Selva	Pere Porrera i Gerarda	Selva	un tros d'hort a horta de la Selva, quadra dimarts, amb mitja ferrada d'aigua	Selva	Entrada: 7 sous Cens: 7 sous 2 diners per St. Mateu Fadiga: 10 dies	1319/09/20	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Ramon Gordó	Selva	Pere Clergue i Saurina	Selva	un tros d'hort a horta de la Selva, quadra dimarts, amb mitja ferrada d'aigua	Selva	Entrada: 7 sous Cens: 7 sous 2 diners per St. Mateu Fadiga: 10 dies	1319/09/20	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Ramon Gordó	Selva	Pere Mulner i Elisenda	Selva	un tros d'hort a horta de la Selva, quadra dimarts, amb mitja ferrada d'aigua	Selva	Entrada: 7 sous Cens: 7 sous 2 diners per St. Mateu Fadiga: 10 dies	1319/09/20	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Ramon Gordó	Selva	Gerard Corner i Guillermona	Selva	un tros d'hort a horta de la Selva, quadra dimarts, amb mitja ferrada d'aigua	Selva	Entrada: 7 sous Cens: 7 sous 2 diners per St. Mateu Fadiga: 10 dies	1319/09/20	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Ramon Gordó	Selva	... ros, i Guillerma	Selva	un tros d'hort a horta de la Selva, quadra dimarts, amb mitja ferrada d'aigua	Selva	Entrada: 7 sous Cens: 7 sous 2 diners per St. Mateu Fadiga: 10 dies	1319/09/20	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17

Establient	Població establient	Tinent	Població tinent	Descripció objecte establiment	Lloc	Condicions	Data	LLibre notarial
Ramon Gordó	Selva	Bernat Roure i Bernarda	Selva	un tros d'hort a horta de la Selva, quadra dimarts, mab mitja ferrada d'aigua	Selva	Entrada: 7 sous Cens: 7 sous 2 diners per St. Mateu Fadiga: 10 dies	1319/09/20	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Ramon Gordó	Selva	Guillem Albanell i Gerarda	Selva	un tros d'hort amb mitja ferrada d'aigua quadra dimarts ad construendum domos	Selva	per construir habitatges Entrada: 7 sous Cens: 7 sous 2 diners per St.Marc Fadiga: 10 dies	1319/11/14	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Ramon Gordó	Selva	Guillem Vinyogol i Gerarda	Selva	un tros d'hort mab mitja ferrada d'aigua quadra dimarts ad construendum domos	Selva	per construir habitatges Entrada:7 sous Cens: 7 sous 2 diners per St. Marc Fadiga: 10 dies	1319/11/14	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Serafi Miquel Saurina	Selva	Guillen Negre, fill de Ferrer Negre	Selva	un hort amb mitja ferrada d'aigua a horta de la Selva, quadra divendres	Selva	Entrada: 100 sous Cens: 8 sous per Santa maria agost Fadiga. 10 dies	1319/12/18	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17

Taula 31
Sotsestabliments de tinences amb oliveres a la Selva del Camp

Establient	Població establient	Tinent	Població tinent	Descripció de l'objecte	Lloc	Condicions	Data	Llibre notarial
Francesc Tolrà i Maria	Selva	Jaume Albiol i Barcelona	Selva	un tros de terra amb oliveres al terme de la Selva	Selva	Entrada:20 sous Cens: 8 sous per Sant Marc Fadiga:10 dies	1300/04/21	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Ramona, vídua de G. Punyera	Selva	Guillem Aguader i Arsendis	Selva	un tros de terra amb oliveres a terme de Selva, just a la vilanova	Selva	Entrada:12 diners Cens: 8 sous per St. Andreu Fadiga: 10 dies	1301/03/17	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Pericó Carbó, fill del difunt Joan Carbó, i Maria	Selva	Pere Cavaller i Dolça	Selva	un tros de terra amb oliveres i altres arbres al terme de la Selva	Selva	Entrada: 7 sous Cens: 7 sous per Sant Andreu d'abril Fadiga: 10 dies	1301/09/07	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Arnau Gibot	Tarragona	Berenguer Romagosa i Bernarda	Selva	un tros de terra amb oliveres l terme de la Selva	Selva	Entrada: 2 pollastres Cens: 7 sous per Pasqua Fadiga: 10 dies	1305/04/02	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Arnau Gibot	Tarragona	Pere Aalball	Selva	un tros de terra i oliveres al terme de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: 7 sous per Sant Miquel Fadiga: 10 dies	1307/09/01	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Maria, vídua de Guillem Paoner	Selva	Bernat Rabassa i Jaume Rabassa	Selva	un tros de terra i olivera al terme de la Selva	Selva	per 6 collites des de la propera Cens: quart de tot i meitat d'olivera	1308/01/16	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Alamanda, vídua de Berenguer Forner	Selva	Andreu Guaita i Mansilia	Selva	un tros de terra amb olivera al terme de la Selva	Selva	Entrada: 2 sous Cens: 8'5 sous per Sta. Maria d'agost Cens, drets, domini, empara i fadiga 10 dies	1308/01/23	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Guillem Simó i Bernarda	Selva	vídua de Bernat Guasch	Selva	un tros de terra i olivera al terme de la Selva	Selva	Cens: 9 sous per Sta. Maria agost Drets, domini, empafa i fadiga 10 dies	1308/05/15	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Pere Esteve, fill de Ramon Esteve, difunt	Selva	Berenguer Castellar	Selva	un tros de terra amb oliveres al terme de la Selva	Selva	per 4 anys Cens: meitat de tot	1308/10/18	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10

Establient	Població establient	Tinent	Població tinent	Descripció de l'objecte	Lloc	Condicions	Data	Llibre notarial
Maria, vídua de Pere Francolí	Selva	Maria, vídua de Bernat Codi	Selva	un tros de vinya amb oliveres al terme de la Selva	Selva	pot posar arbres entrada: un parell de gallines Cens: meitat de tot i després de la mort de l'atorgant 6 sous per Tots Sants Fadiga: 10 dies	1308/12/07	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Guillerma, vídua de Joan Costa	Selva	Guillem Tarragó	Selva	un olivar al terme de la Selva	Selva	Cens: meitat de tots els fruits	1309/10/29	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
Ramona, vídua de Bernat Madall, amb consell d'Arnay Salvany germà seu	Selva	Berenguer Pere	Selva	un tros de vinya i olivera al terme de la Selva	Selva	Entrada: 12 diners Cens: meitat fruits	1313/02/09	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Gerard Bonguerau i Juliana	Selva	Guillem Far, fill del difunt Pere Far, i Ramona	Selva	un tros de terra vinya i olivera al terme de la Selva, cap al Brugar, just al mas que fou de Simó Bover	Selva	Entrada: 1 parell pollastres Cens: quart de tot Fadiga: 10 dies	1313/07/25	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Guillem Gibot i Benvinguda	Selva	Pere Cusit	Selva	un tros de terra amb olivera al terme de la Selva	Selva	Entrada: 2 sous Cens: 7 sous per Sta. Maria agost (1r any 5 sous) Fadiga: 10 dies	1316/08/04	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Vidal Forner Mansilia	Selva	Ramon Got	Selva	un tros de vinya i olivera al terme de la Selva	Selva	Entrada: 80 sous Cens: 8 sous per Sant Miquel Fadiga: 10 dies	1316/11/08	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Mansilia, vídua de Ferrer Gentil	Selva	Mateu Roig i Maria	Almóster	un tros d'olivera al terme de la Selva	Selva	Cens: 85 sous per Nadal Fadiga: 10 dies	1317/05/30	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16

Taula 32
Cultiu de cereal als contractes de compra-venda de propietats de domini ple al terme alcoverenc

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	LLoc	preu	Data	Llibre notarial
Guillem Església i Guillerma	Alcover	Guillem Gordó i Maria	Alcover	peça de terra al terme d'alcover, franca	Alcover	25 sous	1300/02/14	Alcover 1299-1300 Caixa 7 lligall 114
Berenguer Puig i Saura	Alcover	Marc Reverter Maria	Alcover	peça de terra al terme d'alcover franca	Alcover	650 sous	1300/02/16	Alcover 1299-1300 Caixa 7 lligall 114
Joan Taberner Ramona	Selva	Ramon Peiró	Selva	un tros de terra a terme d'Alcover	Alcover	110 sous	1300/08/17	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Andreu Bover Maria	Selva	Jaume Ferrer Ramona	Selva	tota mitja part que tenim a un tros de terra erm que nos i vos emimus a terme d'Alcover a Ramon Mascarell, i mare seva de Valls	Alcover	108 sous	1302/01/12	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Galvany Giner i Benvinguda	Cogoll	Arnau Pales	Alcover	tros de terra a parròquia Alcover, franca	Alcover	190 sous	1302/03/12	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Pere Girona, tutor dels fills del difunt Guillem Girona	Alcover	Bernat Girona	Alcover	un tros de terra al terme d'alcover per urgent necessitat a causa del matrimoni de la vídua	Alcover	78 sous	1303/08/02	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Guillem Taurina, tutor dels fills de Pere Miquel	Alcover	Guillem Miquel i Elisenda	Alcover	tros de terra plantat i per plantar de vinya	Alcover	110 sous	1303/10/17	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Bernat Lleida Anglesia	Alcover	Galvany Borràs i Elisenda	Alcover	un tros de terraplantada al terme i parròquia Alcover	Alcover	300 sous	1303/10/28	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Martí Peitan Guillermo	Alcover	Joan Peitan	Alcover	un tros de terra al terme d'Alcover	Alcover	28 sous	1304/02/16	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	LLoc	preu	Data	Llibre notarial
Berenguer Voltor i Guillerma	Alcover	Pere Bonaviu, Guillem Rovescal, Pere Campins, jurats	Alcover	tros de terra com a representants de l'hospital	Alcover	55 sous	1304/02/24	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Bernat Veciana, senior i Ferrer Veciana, tutors de Ferrató fill seu	Alcover	Bernardó Fort Felipa	Alcover	tros de eera cap a Benijau, franc	Alcover	300 sous	1304/03/18	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Beernat Veciana, senior i Ferrer Veciana, tutors de Ferrató fill seu	Alcover	Bernardó Fort Felipa	Alcover	tros de terra, franc	Alcover	80 sous	1304/03/18	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Bernat Montins	Alcover	Bernat Cabot	Alcover	un tros de terra franc al terme d'Alcover	Alcover	200 sous	1304/09/11	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Ferrer Osset Elisenda	Alcover	Guillem Jover Berenguera	Alcover	tros de terra franc	Alcover	140 sous	1304/11/23	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Bernat Veciana, fill de Pere Veciana difunt, i esposa Elisenda	Alcover	Borràs Puig	Alcover	un tros de terra franca cap a Benijau	Alcover	80 sous	1304/12/04	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Vidal Seré Guillema	Alcover	Pere Fabiola	Alcover	una peça de terra franca	Alcover	90 sous	1304/12/15	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Pere Serena Ramona	Alcover	Pasqual Mestre	Alcover	un tros de terra franc al terme d'alcover	Alcover	150 sous	1305/01/11	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Bernat Girona major de 25 anys	Alcover	Pere Girona	Alcover	un tros de terra franc a Alcover	Alcover	80 sous	1305/01/21	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Joan Pager major de 18 anys	Alcover	Ferrer Pager Maria	Alcover	un tros de terra franc a la serra	Alcover	40 sous	1305/01/23	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	LLoc	preu	Data	Llibre notarial
Pere Valls Berenguera	Alcover	Guillem Jaume i Ermessenda	Alcover	un tros de terra franc amb arbres	Alcover	40 sous	1305/03/24	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Guillermo, vídua d'Arnau Tamanz i Guillem i Guillerma i Ramon major de 25 anys	Alcover	Salomó Montagut i Elisenda	Alcover	un tros de terra i vinya franc al terme d'Alcover	Alcover	400 sous	1305/03/30	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Ferrer Veciana Maria	Alcover	Borràs Puig	Alcover	una sort de terra a Beniyau	Alcover		1305/04/19	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Vidal Julià Rmona	Alcover	Ferrer Ager Maria	Alcover	tros de terra franc	Alcover	50 sous	1305/04/23	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Guillem Ciurana, tutor fill Joan Miquel	Alcover	Guillem Miquel i Elisenda	Alcover	tros de terra franc cap a riu Brugent	Alcover	80 sous	1305/04/23	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Pere Alegre Poena	Alcover	Miquel Narbonés i Altadona	Alcover	un tros de terra franc	Alcover	36 sous	1306/10/14	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Galvany Giner Venguda	Cogoll	Jaume Cerdà Miquel Cerdà	Alcover	un tros de terra franc i quint de bovatge quèstia i altres al terme d'Alcover	Alcover		1306/11/14	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Bernat Gerard Sibil.la	Alcover	Miquel Cerdà Bernarda	Alcover	un tros de terra al terme d'Alcover	Alcover	1090 sous	1308/05/01	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Bernat Albiol	Alcover	Pericó Voltor, fill de Pascasi Voltor	Alcover	un tros de terra amb arbres que allí són a la quadra de Fexes, terme Alcover	Alcover	18 sous	1311/10/04	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	LLoc	preu	Data	Llibre notarial
Berenguer Sanz Elisenda	Valls	Guillem Romagosa i Mansilia	Alcover	un tros de terra a Alcover	Alcover	125 sous	1313/09/30	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Miquel Narbonés i Altadona	Alcover	Pere Bonaviu Sibil.la	Alcover	un tros de terra franc al terme d'Alcover	Alcover	40 sous	1313/11/09	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Ramon Català Guillema	Alcover	Maria, vídua de Bernat Gras, filla nostra	Alcover	un tros de terra franc al terme d'Alcover	Alcover	500 sous	1314/02/07	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Guillem Farigola i Cèlia	Valls	Berenguer Foltre i Maria	Alcover	terra culta, erma, plantada i per plantar a lloc nomenat les Fexes	Alcover	321 sous	1314/06/07	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Bernat Erau Elisenda	Alcover	Pere Borràs Maria	Alcover	un tros de terra al terme d'Alcover	Alcover	130 sous	1314/08/19	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Guillema, vídua de Salvat Llonc	Alcover	Vidal Tortosa Elisenda	Alcover	un tros de terra	Alcover	70 sous	1314/10/13	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Joan Aemar Maria	Alcover	Bernat Mascarell i Guillema	Alcover	un tros de terra franc al lloc de la Serra	Alcover	155 sous	1314/11/25	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Antoni Pedroso Escalarmunda	Alcover	Berenguer Porqueres i Elisenda	Alcover	tros de terra al terme d'alcover	Alcover	70 sous	1315/05/25	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Guillem Peitan Guillema	Alcover	Bonafonat Alball i Guillema	Alcover	un tros de terra a terme d'Alcover	Alcover	70 sous	1315/08/18	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Tomàs Bompar Guillema	Albiol	Bernat Pere Punyeta	Alcover	un tros de terra amb arbres	Alcover	50 sous	1315/12/07	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	LLoc	preu	Data	Llibre notarial
Pere Traver Ferrera	Alcover	Joan Terrisa Maria	Alcover	un tros de terra a terme d'Alcover	Alcover		1315/12/21	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Bernat Gras Maria	Alcover	Berenguer Foltrer i Maria	Alcover	un tros de terra franc a terme d'Alcover	Alcover	70 sous	1316/01/18	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Vidala, vídua de Guillem Carcasses	Alcover	Miquel Narbonés i Altadona	Alcover	dos trossos de terra	Alcover	160 sous	1316/05/24	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Bernat Miquel Maria	Alcover	Maimó Miquel i Saurina	Alcover	un tros de terra a terme d'Alcover	Alcover	60 sous	1316/06/19	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Pere Alemany Dolça	Alcover	Mateu Albiol Ferrera	Alcover	un tros de terra	Alcover	7 quarteres i mitja d'ordi	1316/08/01	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Bernat Reverter, Guillerma, vídua de Pere Narbonés i Guillem Reverter, hereus de Mateu Reverter	Alcover	Guillem Massó i Berenguera	Alcover	la meitat d'aquell tros de terra que fou de Mateu Reverter, pare nostre al terme d'Alcover	Alcover	500 sous	1316/11/19	Alcover 1316-1317 Caixa 8 lligall 120
Bernat Reverter, Guillem Reverter i Guillerma, fills i hereus de Mateu Reverter	Alcover	Guillem Massó i Berenguera	Alcover	un tros de terra al terme d'Alcover amb domibus que ibi sunt	Alcover	500 sous	1316/12/03	Alcover 1316-1317 Caixa 8 lligall 120
Pere Gavarres, Guillem i Bernat Gavarres, hereus d'Arnau Gavarres, germà nostre	Alcover	Guillem Ebri Joana	Alcover	un tros de terra que fou d'Arnau Gavarres	Alcover	380 sous	1316/12/13	Alcover 1316-1317 Caixa 8 lligall 120
Mateu Rabascall i Elisenda	Alcover	Arnau Veciana i Guillerma	Alcover	un tros de terra franc al terme d'Alcover, lloc nomenat Benijau	Alcover	35 sous	1319/10/01	Alcover 1319-1321 Caixa 10 lligall 123

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	LLoc	preu	Data	Llibre notarial
Pericó Cerdà Quima	Alcover	Pere Torroja Guillermo	Alcover	un tros de terra franc	Alcover	110 sous	1319/11/28	Alcover 1319-1321 Caixa 10 lligall 123

Taula 33
Cultiu de cereal als contractes de compra-venda de propietats de domini ple al terme de la universitat val·lenca

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	Lloc	preu	Data	Llibre notarial
Pere Lloret i Maria	Valls	Romia, vídua de Bernat Gassol	Valls	un tros de terra de regadiu franc i lliure de bovatge	Valls	50 sous	1304/11/23	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Bernat Guasch i Maria	Valls	Maria, vídua de Pere Moya, i Pere Moya, fill seu rector d'església de la Musarra	Valls	una quarterada i mitja de terra de regadiu franca i lliure	Valls	95 sous	1304/11/28	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Andrea, vídua de Pere Carceller	Valls	Bernat Gavela	Valls	un tros de terra de regadiu i secà franc i lliure al terme de Valls	Valls	70 sous	1306/08/02	Valls 1306 Caixa 1 lligall 8
Maria, vídua de Pere Milà	Valls	Guillem Penedès	Valls	un tros de terra de regadiu franc a Valls	Valls	90 sous	1306/09/14	Valls 1306 Caixa 1 lligall 8
Guillemó Església i Berenguera	Valls	Francesca Segarra i Francesc Segarra, fill seu	Valls	un tros de terra de regadiu franc i lliure a Valls	Valls	325 sous	1311/05/10	Valls 1311 caixa 1 lligall 9
Bernat Doménech	Valls	Pere Bosser i Elisenda	Valls	un tros de terra lliure a Valls	Valls	77 sous	1311/06/08	Valls 1311 caixa 1 lligall 9
Arnau Morató i Elisenda	Valls	Arnalda, vídua de Berenguer Massó	Valls	un tros de terra	Valls	6 lliures	1313/11/24	Valls 1313 Caixa 2 lligall 11
Maria, vídua de Pere Pous i Llorenç Pous, fill seu i Maria	Valls	Guillem Pous, fill seu i germà de Llorenç i Ramona	Valls	un tros de terra de regadiu franc i lliure al terme de Valls al mas que fou de Pere Pous. L'atorgant renuncia a 8 sous i 8 diners de cens de violari	Valls	720 sous	1316/...	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Ramon Vila i Alexandrina	Valls	Pere Tallada	Valls	un tros de terra de regadiu al terme de Valls, lloc nomenat Canal	Valls	42 sous	1316/07/13	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	Lloc	preu	Data	Llibre notarial
Guillem Pous i Ramona	Valls	Pere Gassol	Valls	un tros de terra de regadiu al terme de Valls franc	Valls	2060 sous	1316/08/04	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Bernat Balcebre I Maria	Valls	Bernat Nin I Arnaldona	Valls	un tros de terra de regdiu amb olivera a Valls	Valls	30 sous	1316/08/16	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Arnau Clergue i Teresina	Valls	Guillem Eimerich	Valls	un tros de terra de regadiu i secà a Valls	Valls	200 sous	1316/08/17	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Huguet Llor	Valls	Pere Ripio a Elisenda	Valls	un tros de terra de regadiu a Valls	Valls	650 sous	1316/08/17	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Guillem Huguet	Valls	Pere Ripoll I Elisenda	Valls	un tros de terra de regadiu a l'horta de Valls, just església de Santa Magdalena	Valls	690 sous	1316/08/18	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Bernat Balcebre	Valls	Ramon Balcebre i Maria	Valls	un tros de terra de regadiu a horta de Valls	Valls	300 sous	1316/08/18	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Ramon Huguet i Maria	Valls	Guillem Guissona	Valls	un tros de terra de regadiu i secà a terme d'Espinavessa	Espinavessa	180 sous	1316/08/21	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Bernat Pontils i Saurina	Valls	Bernat Balsebre I Maria	Valls	un tros de terra a Valls, lloc nomenat la Verneda	Valls	465 sous	1316/08/23	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Margalef Pucurull	Valls	Pere Riudoms	Tarragona	un tros de terra franc a terme de Valls	Valls	70 sous	1304/11/27	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	Lloc	preu	Data	Llibre notarial
Pere Caldil i Saurina	Valls	Berenguer Caldil, germà meu	Valls	un tros de terra de regadiu que tenim franc	Valls	140 sous	1313/11/19	Valls 1313 caixa 2 lligall 11
Guillemó Ferrer, fill de Berenguer Ferrer, difunt	Valls	Bertran Romeu	Valls	un tros de terra franc a terme de Valls	Valls	30 sous	1316/05/25	Valls 1316 caixa 2 lligall 12 a)
Sibil.la, vídua de Joan Osona i Pere Ososna, fill seu i Guillerma, esposa	Santa Maria del Pla	Guillem Valls, militar i Bernardó Valls fill vostre	Valls	un tros de terra de regadiu franc a terme de Valls, al costat del molí vostre	Valls	200 sous	1316/05/31	Valls 1316 caixa 2 lligall 12 a)
Guillem Querol i Francesca	Valls	Guillem Palmer i Elisenda	Valls	un tros de terra a terme de Valls, lloc nomenat Palau del Rei	Valls		1316/08/27	Valls 1316 caixa 2 lligall 12b)
Berenguer Ferrer i Elisenda	Valls	Arnau Mari i Joana	Valls	un tros de terra amb arbres a Valls	Valls	30 sous	1320/024/11	Valls 1319-1320 caixa 2 lligall 13b)

Taula 34

Cultiu de cereal als contractes de compra-venda de tinences franques i lliures de cens als terme selvatà

Venedor	Població venedor	Comprador	Porblació comprador	descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
Ramona, esposa de Guillem Rabassa i Jaume i Gerard, fills seus de més de 20 anys	Selva	Pere Mas i Elisenda	Selva	un tros de terra franc a terme de la Selva	Selva	36 sous	1300/01/03	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Ramon Abella i Guillerma	Selva	Jaume Mallola i Ferrera	Selva	un tros de terra franc	Selva	40 sous	1300/01/04	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Ramon Guashc, fill de Ramon Guasch, difunt i Saurina	Selva	Huguet Moster i Guillerma	Selva	un tros de terra franc a vall de Selva	Selva	22 sous	1300/04/15	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Pere Romagosa i Ramona	Selva	Berenguer Castelar i Gerarda	Selva	un tros de terra plantat a terme de Selva	Selva	10 sous	1300/05/01	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Berenguer Massó i Ramona	Selva	Romeu Ordí i Maria	Selva	un tros de terra a terme de la Selva	Selva		1300/11/11	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Ramon Roselló i Pericó Roselló, germans, fills de P. Roselló, difunt, de més de 20 anys	Selva	Ferrer..., i esposa Ramona	Selva	un tros de terra a terme de la Selva	Selva	90 sous	1300/12/09	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Ramon Roselló, i Pericó Roselló, germans, fills de P. Roselló, difunt, de més de 20 anys	Selva	Ramon Sartor i Ramona	Selva	un tros de terra erma i franc a terme de la Selva	Selva	40 sous	1300/12/09	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Pere Berto i Maria	Selva	Pere Jonquieres, moliner, i Dolça	Selva	un tros de terra subitum molí vostre	Selva	10 sous	1300/12/30	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Bernarda, vídua de Vidal Martí i Maria, filla +15 anys	Selva	esposa de Pere Sartor	Selva	meitat d'una sort per través divisa	Selva	50 sous	1301/03/02	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4

Venedor	Població venedor	Comprador	Porblació comprador	descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
Vidaló Forner	Selva	Pere Martí i Maria	Selva	un tros de terra a terme de Selva, franc	Selva	8 sous	1301/03/03	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Pere Ordi i Tarragona	Selva	Pericó Carbó, fill de Joan, difunt, i Maria	Selva	un tros de terra a terme de la Selva	Selva	88 sous	1301/04/12	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Bernarda, vídua de Constantí Alegre	Selva	Berant Ribesaltes, sastre, i Maria	Selva	un tros de terra franc a terme de la Selva	Selva	15 sous	1301/05/09	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Dolça, vídua de pere Vilarodona i Pere i Guillem fills seus de més de 16 anys	Selva	Mestre Guillem Azbert i Guillerma	Selva	un tros de terra nomenat Irla franc	Selva	12 sous	1302/02/12	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Dolça, vídua de Pere Vilarodona i Pere i Guillemó, fills seus de més de 18 anys	Selva	Mestre Gerard Azbert i Guillerma	Selva	un tros de terra nomenat Irla	Selva	12 sous	1302/02/18	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Berenguer Forner i Alamanda	Selva	Pere Tortosa i Benvinguda	Selva	un tros de terra a terme de Selva	Selva	34 sous	1302/05/18	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Pere Ordi, fill de Ramon Ordi, difunt, i Ramon, Arnau, Ponç i Maria fills seus de més de 15 anys	Selva	Guillem Damer, fill de Berenguer Damer, difunt, i Ramona	Selva	tres trossos de terra francs a terme de Selva	Selva	50 sous	1302/08/23	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Ramon Roselló, fill de Pere, difunt	Selva	Joan Bover	Selva	un tros de terra a la Selva	Selva	23 sous	1302/10/13	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Esteve Moretó i Sibil.la	Selva	Pere Paoner i Saurina	Selva	un tros de terra plantat al terme de la Selva	Selva	16 sous	1302/10/23	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Pere Ordi, fill de Ramon, difunt, tutor de Ramon, Arnau i Ponç, majors de 14 anys	Selva	Pere Bover, fill de Ramon Bover, difunt, saig	Selva	un tros de terra franc a terme de la Selva	Selva	50 sous	1303/08/11	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7

Venedor	Població venedor	Comprador	Porblació comprador	descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
Ramon Gavalrà i Gerarda	Selva	Pere Bremon	Selva	un tros de terra franca a terme de la Selva	Selva	130 sous	1304/01/09	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Joan Ferrater i Maria	Selva	Ramon Carbó i Maria	Selva	dos trossos de terra al molí d'Huguet Moster, vall de Selva	Selva	50 sous	1304/01/13	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Pere Gentil i Maria	Selva	Bernat Nin i Saurina	Selva	un tros de terra a la sElva	Selva	20 sous	1304/03/19	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Arnau Carbó i Elisenda	Valls	Pere Gavela i Berenguera	Valls	un tros de terra a terme de la Selva	Selva	50 sous	1304/04/16	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Guillem Piera i Ramona	Albiol	Jaume Nicolau i Arsendis	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	50 sous	1304/04/24	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Joan Ferrater i Maria	Selva	Jaume Grimau i Ramona	Selva	un tros de terra franc a la Selva, a la vall	Selva	55 sous	1304/07/23	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Andreu Guaita i Mansilia	Selva	Guillem Gavela	Selva	tres trossos de terra a la Selva	Selva	40 sous	1304/09/03	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Arnau Carbó i Berenguera	Selva	Bernat Garramel, fill de Pere Garramel difunt i Jaumeta	Selva	dos trossos de terra al terme de la Selva	Selva	50 sous	1304/11/23	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Pere Rovelat, fill de Doméneç Rovelat i Guillerma	Selva	Simó Bover i Maria	Selva	un tros de terra franc i quint a terme de la Selva	Selva	26 sous	1305/05/09	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Pere Rovelat, fill de Doméneç Rovelat, difunt, i Guillerma	Selva	Tomàs Urgell	Selva	un tros de terra franc a terme de la Selva	Selva	44 sous	1305/05/09	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7

Venedor	Població venedor	Comprador	Porblació comprador	descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
Ramon Taberner i Saurina	Selva	Joan Cairo i Dolça	Selva	un tros de terra franc a la Selva	Selva	50 sous -6 diners	1305/05/17	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Bernarda, vídua de Pere Damer i filla de pere Ordi	Selva	Guillem Damer i Ramona	Selva	un tros de terra amb arbres franc a la Selva	Selva	40 sous	1305/08/25	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Pere Valirana, Cerdà Calvó i Pere Ferrer de Fàbrica, marmessors test. Maria, vídua de pere Gavela	Selva	Bertomeu Tibau i Saurina	Selva	un tros de terra versus Voltes terme de Selva, franc. Prodeute de l'anima de la difunta	Selva	420 sous	1305/09/06	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Arnau Sorxa, fill Pere Sorxa, difunt, de més de 20 anys	Selva	Pere Finet	Selva	un tros de terra franc a la Selva	Selva	16 sous	1305/09/16	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Maria, vídua d'Arnau Guasch i Joan i Arnau fills, de més de 18 anys	Selva	Berenguer Gavela i Maria	Albiol	un tros de terra a la Selva, franc	Selva	100 sous	1305/10/10	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Bernat Rabassa i Elisenda	Selva	Maria, vídua de Ramon Pochebo	Selva	un tros de terra al terme de la Selva franc	Selva	100 sous	1305/12/21	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Gerard Bonguerau i Juliana	Selva	Berenguer Bonguerau	Selva	un tros de terra a terme de la Selva	Selva	40 sous	1306/02/31	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Pelegrí Esteve, fill de Pere Esteve, difunt, de més de 25 anys	Selva	Pere Gras	Selva	un tros de terra franc al terme de la Selva. Pro anima de la seva mare Arsendis, difunt i a causa dels molts deutes	Selva	400 sous	1306/06/20	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Dolça, vídua de pere Vilarodona i Guillem fill seu de més de 25 anys	Selva	Guillem Ferrer Roig	Selva	un tros de terra al terme de la Selva. Ho fa per necessitat	Selva	96 sous	1307/09/28	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Arnau Verra i Arsendis	Selva	Gener Zelort i Ramona	Selva	un tros de terra a terme de la Selva	Selva	220 sous	1307/10//23	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9

Venedor	Població venedor	Comprador	Porblació comprador	descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
Guillem Bompar i Mansilia, vidua de Ramon Bompar	Bonretorn	Bernat Roig	Selva	un tros de terra franc a term de la Selva	Selva	100 sous	1307/10/22	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Ramon Martí	Selva	Tomàs Urgell	Selva	un tros de terra al terme de la Selva, franc	Selva	8 sous 8 diners	1307/12/02	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Ramon Fort i Ramon Punyera, tutors de Ramon, pere i guillem, fills de Guillem Torroja, difunt	Selva	Guillem Negre i Guillerma	Selva	un tros de terra franc al terme de la Selva	Selva	260 sous	1308/01/09	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Ramon Fort i Ramon Punyera, tutors de Ramon, pere i guillem, fills de Guillem Torroja, difunt	Selva	Pere Bover, del carrer dels Ollers, i Bernarda	Selva	un tros de terra franc a terme de Selva	Selva	90 sous	1308/01/09	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Pere Berto i Maria	Selva	Bernat Ribesaltes i Maria	Selva	un tros de terra a terme de la Selva	Selva	9 sous	1308/06/14	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Joan Sanz, marmessor d'Arnau Sanz, fill de ... Sanz difunt	Selva	Francesca, esposa de Pelegrí Esteve	Selva	un tros de terra al terme de la Selva franc	Selva	80 sous	1309/03/02	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Pere Forner i Ermessenda	Selva	Jaume Mallola i Francesca	Selva	un tros de terra al terme de la Selva franc	Selva	5 sous	1309/05/13	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Bernat Damer, presbíter	Selva	Guillem Porcilgues	Selva	un tros de terra amb arbres al terme de la Selva	Selva	260 sous	1309/08/19	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
Bertran Guasch i Dolça	Selva	Ramon Gordói Elisenda	Selva	sort de terra amb arbres al terme de la Selva franc	Selva	400 sous	1309/11/23	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11

Venedor	Població venedor	Comprador	Porblació comprador	descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
Arnau Montoliu i Bernat Montoliu de Vila-seca i Galceran Montoliu dels Garidells marmessors de Bertomeu Montoliu	Cogoll Roig	Simó Mallola	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	50 sous	1310/09/11	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
Guillem Massó i Gerarda	Selva	Pere Massó	Selva	un tros de terra al terme de la Selva, franc	Selva	50 sous	1311/03/21	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Vidal Dagel	Selva	Pere Urgell i Saura	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	108 sous	1311/05/28	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Ramona, vídua de Miquel Bonavila i Miquel fill seu	Selva	Guillem Got	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	46 sous	1311/09/27	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Maria, vídua de Simó Bover	Selva	Bertran Bover, fill seu	Escornalbou	un tros de terra al terme de la Selva. A compte dels 400 sous de dot	Selva	100 sous	1312/02/14	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Guillem Prat i Guillerma	Selva	Guillem Rixer i Barcelona	Selva	un tros de terra plantada i no plantada al terme de la Selva	Selva		1312/11/30	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Ramon Simon i Pere i Jordana, fills seus	Selva	Ramon Aguader i Guillerma	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	500 sous	1312/12/26	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Pere Berto i Gerard i Francesca, fills seus	Selva	Pere Negre i Dolça	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	60 sous	1313/01/08	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Pere Gavaldà i Bernarda	Selva	Bernat Massó i Constança	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	35 sous	1313/07/18	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15

Venedor	Població venedor	Comprador	Porblació comprador	descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
Gerarda, filla de Pere Bremon de Selva i de Pere Solanes de Reus	Reus	Bernat Massó i Constança	Selva	la part que tinc d'un tros de terra al terme de la Selva	Selva	...	1313/08/08	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Pere Valirana, fill de Pere i Berenguera	Selva	Bernat Massó i Constança	Selva	tot el que tenim en un tros de terra i arbres que fou del difunt G. Gavaldà	Selva	20 sous	1314/02/01	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Pere Cavaller i Dolça	Selva	Ramon Pamies i Gerarda	Selva	un tros de terra franc al camí de Saloua	Selva	80 sous	1314/03/18	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Ramon Aluder i Francesca	Selva	Borràs Cairo i Benvinguda	Selva	un tros de terra amb arbres i redor al torren de na Pores	Selva	90 sous	1314/03/30	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Ramon Bigues i Mansilia	Prat	Guillem Massó i Maria	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	120 sous	1316/10/25	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Guillem Gibot i Benvinguda	Selva	Pere Negre i Dolça	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	33 sous	1316/11/15	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Alamanda, vídua de Berenguer Forner i Guillem fill seu	Selva	Guillemó Negre i Maria	Selva	un tros de terra al terme dit lloc	Selva	100 sous	1317/05/10	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Doméneç Martí i Benvinguda	Selva	Ramon Taberner	Selva	un tros de terra al terme de la Selva, ad carreria d'horta	Selva	260 sous	1319/06/25	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Arsendis, esposa de Guillem Aguader	Selva	Berneguer Gavela i Maria	Albiol	un tros de terra franc	Selva	40 sous	1319/08/16	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Arnau Barca i Francesca	Selva	Pere Salvat i Ramona	Selva	un tros de terra al terme de la Selva, lloc nomenat Tremolia	Selva	20 sous	1319/09/25	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17

Venedor	Població venedor	Comprador	Porblació comprador	descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
Berenguer Bover i Maimona	Selva	Pere Ayolf, fill de Ramon Ayolf i Elisenda	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	20 sous	1319/10/21	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17

Taula 35
Alcover. Censos en espècie oscil·lants en els contractes de compra-venda de tinences gravades amb cens

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Import de venda	Titular dels drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
Miquel Castelló	Alcover	Joan Mascarell i Mansilia	Alcover	un tros de terra al terme d'Alcover	Alcover	30 sous	Pascasi Voltor	Cens: quint Reserva: drets, cens, domini, lluïisme i fadiga	1306/11/13	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Berenguera, vídua de Guillem Folch i fills meus	Alcover	Pere Roselló	Alcover	una sort de terra	Alcover	50 sous	Saurina, vídua de Berenguer Plegamans	Cens : quart de pa i terç d'oli	1311/09/05	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Pere Massó, fill de Guillem Massó, difunt	Albiol	Bernat Guerres i Elisenda	Selva	un tros de terra erm al terme d'Alcover, dominicada rei	Alcover	70 sous	rei	Cens quart de tots els béns Reserva: Drets i fadiga	1313/12/03	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Vidal Serra i Maria	Bomburguet	Pere Serra, fill de Vidal i Ramona	Alcover	un tros de terra al terme d'Alcover a dominicatura del rei	Alcover	84 sous	rei	Cens: quart Reserva: drets al rei	1315/02/10	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Jaume Salzes i Romia	Alcover	Ramon Alball	Alcover	un tros de terra que tenim al terme d'Alcover	Alcover	20 sous	Pericó Voltor, fill de Pascasi Voltor, difunt	Cens: quint Reserva: quart, drets, domini, lluïisme, empara i fadiga	1316/03/17	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Guillem Baga i Guillema	Alcover	Pere Massó i Elisenda	Alcover	un tros de terra al terme d'Alcover	Alcover	100 sous	rei	Cens : quart Reserva : quart, drets, domini, lluïisme, empara i fadiga de 30 dies	1316/05/01	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Pere Simó, administrador dels béns G. Simó pare meu	Alcover	Bernat Cerdà i Guillema	Alcover	un tros de terra del meu pare a terme Alcover, per necessitat	Alcover	25 sous	Pericó Voltor	Cens: quint de tot Reserva. Cens, drets, domini, empara, fadiga i lluïsmec, i, d, e, f, ll	1316/05/19	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Vidal Serè i Maria	Alcover	Pere Serè, fill meu i Ramona	Alcover	un tros de terra a terme d'Alcover a dominicatura del rei	Alcover	84 sous	rei	Cens : quart Reserva: quart, drets, domini, lluïisme, empara i fadiga	1316/06/21	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Berenguer Massó, fill de Guillem Massó, major de 18 i menor de 25 anys	Alcover	Bernat Rixer	Alcover	un tros de terra al terme d'Alcover	Alcover	110 sous	rei	Cens : quart Reserva: quart, drets, domini, empara, fadiga i lluïisme	1317/01/16	Alcover 1316-1317 Caixa 8 lligall 120

Taula 36
Alcover.Censos en espècie fixes als contractes de compra-venda de les tinences gravades amb cens conreu cereal

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Import de venda	Titular dels drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
Bertomeu Guissona i Guillema	Alcover	Guillem Ferrer	Alcover	tros de terra	Alcover	70 sous	Guillema de Moncada	Cens: quartà i mig d'ordi	1304/09/14	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Bonafonat Julià i Guillema i Maria filles seves de més de 25 anys	Alcover	Ramon Massó	Alcover	un tros de terra franc a parellada del paborde i Borràs Puig	Alcover	900 sous	Paborde	Cens : un quaertà d'ordi d'almoïna per Santa Maria d'Alcover	1306/09/22	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Ramon Sabater i Arsendis	Alcover	Bonanat Sabater i Venguda	Alcover	un tros de terra a terme d'Alcover, dominicatura rei	Alcover	110 sous	rei (c. Urgell)	Cens: mitja quartera d'ordi Reserva: cens, drets, domini, empara, lluïisme i fadiga	1317/01/20	Alcover 1316-1317 Caixa 8 lligall 120
Vidal Serè i Gullema	Alcover	Pere Fabiola	Alcover	un sort de terra	Alcover	20 sous	paborde	Cens : un quartà d'ordi	134/12/15	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115

Taula 37
Alcover. Censos en metàl·lic a la compra-venda de tinences gravades amb cens de conreus de cereal

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Import de venda	Titular dels drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
Ferrer Sastre i Romia	Alcover	Bernat Valls	Alcover	una peça de terra al terme d'Alcover	Alcover	10 sous	Pere i Berenguer Requesens	Cens : 11 sous per Nadal Reserva : domini	1300/02/15	Alcover 1299-1300 Caixa 7 lligall 114
Ramon Albeo	Alcover	Guillem Brasçal Elisenda	Alcover	un tros de terra al terme d'Alcover	Alcover	10 sous	Borràs Puig	Cens : 2 sous 2 diners per Sant Miquel	1302/08/02	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Robert Barral i Elisenda	Alcover	Joan Mascarell Mansilia	Alcover	un tros de terra al terme d'Alcover	Alcover	20 sous	Pere i Berenguer Recasens	Cens: 2 sous per Sta. Maria agost Reserva: drets	1302/08/09	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Berenguer Jover, de més de 25 anys	Alcover	Bernat Gouda Guillema	Alcover	tota aquella 3a part d'una sort de terra	Alcover	50 sous	Borràs Puig	Cens: 20 diners per Pasqua	1303/10/08	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Ponç Alball i Guillema	Alcover	Guillema, vídua de Ramon Vives	Alcover	peça de terra	Alcover	22 sous	Pere Salanova	Cens: 5 sous per Sant Miquel Reserva : drets	1303/10/31	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Pere Tamanz i Convença	Alcover	Bernat Castelló i esposa	Alcover	un tros de terra	Alcover	60 sous	Pere Berenguer	Cens : 3 sous	1303/11/12	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Import de venda	Titular dels drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
Guillem Sabater i Ramona	Alcover	Guillem Mophir i Maria	Alcover	un tros de terra	Alcover	100 sous	Pere Berenguer	Cens: 2 sous per Sta. Maria	1303/12/09	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Ponç Narbonès i Guillem	Alcover	Berenguer Veciana	Alcover	tros de terra al mas que fou de Guillem Brusca	Alcover	5 sous	Berenguer Vico	Cens: 6 sous per Nadal	1304/01/16	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Jaume Albeo i Maria	Alcover	Borràs Alball, júnior i Maria	Alcover	un tros de terra	Alcover	55 sous	Rei I Pere i Berenguer Recasens	Cens: 15 sous per Santa Maria agost Bovatge Reserva: quarta part d'un punyeró de forment de bovatge	1304/04/01	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Guillem Renor i Morala	Alcover	Ramon Baga i Elisenda	Alcover	un tros de terra al terme d'Alcover	Alcover	50 sous	Borràs Puig	Cens: 5 sous per Nadal	1304/05/07	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Jaume Albeo i Maria	Alcover	Borràs Alball	Alcover	un tros de terra	Alcover	55 sous	Ramona esposa de Berenguer Recasens	Cens: 15 sous per Santa Maria	1304/08/02	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Joan Gavaldà i Bernarda	Alcover	Perpinyà Tarragona	Alcover	un tros de terra	Alcover	20 sous	paborde	Cens: 3 sous per Pasqual	1304/09/18	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Joan Ripio i Barcelona	Alcover	Pere Ripoll	Alcover	un tros de terra	Alcover	100 sous	capella de Sant Miquel	Cens : 7'5 sous per Sant Miquel	1305/01/15	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Import de venda	Titular dels drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
Pere Gordó i Maimona	Alcover	Guillem Guardiola Guillemà	Alcover	un tros de terra	Alcover	23 sous	Recasens	Cens: 3 sous per Sta. Maria agost	1305/03/30	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Guillem Llor i Romia	Alcover	Arnalda, vídua de Pere Pasqual	Alcover	una peça de terra	Alcover	20 sous	Pere Salanova	Cens : 2 sous	1305/04/14	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Bertomeu Corbera i Guillemà	Alcover	Guillem Monpher	Alcover	tros de terra cap a les Fexes	Alcover	46 sous	paborde	Cens: 6 diners	1305/05/02	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Guillem Ebi i Maria	Alcover	Pere Porqueres i Margarida	Alcover	una sort de terra i vinya	Alcover	105 sous	paborde	Cens :18 ?	1305/05/04	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Ramon Foltrer i Elisenda	Alcover	Arnau Romagosa i Elisenda	Alcover	dues sorts de terra al lloc nomenat mas de Romagosa	Alcover	60 sous	Borràs Puig	Cens : 4 sous per la Candelera Reserva: cens, drets, domini, faiga i lluïsmes	1306/09/07	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Guillem Guardiola i Guillemà	Alcover	Arnau Pelegrí i Maria	Alcover	un tros de terra al terme d'alcover, lloc nomenat l'Olzinar	Alcover	14 sous	Pere i Berenguer Recasens	Cens: 3 sous per Sta. Maria agost	1306/11/16	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Ramon Massó i Guillemà	Alcover	Ramon Salzes i Elisenda	Alcover	un tros de terra cult i erm a terme d'alcover	Alcover	5 sous	Pere i Berenguer Recasens	Cens : 3 sous per Carnaval	1306/11/28	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Import de venda	Titular dels drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
Berenguer Llonch i esposa Maria	Alcover	Bernat Gras, fill de Bernat Gras	Alcover	un tros de terra al Samuntà	Samuntà	12 sous	Guillem Miquel	Cens : 2 sous per Sant Miquel Reserva; cens, drets, domini, empara, fadiga i lluïsmes	1307/01/06	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Ermessenda, vídua de Joan Roig	Milà	Guillem Vidal	Alcover	un tros de terra	Alcover	41 sous	Pere Salanova	Cens: 6 sous per St. Miquel	1308/03/25	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Cerveró Julià i Bertomea	Alcover	Ponç Alball i Guillema	Alcover	sort de terra	Alcover		Ramon Vilanova	Cens: 3'5 sous per Nadal	1309/02/09	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Berenguer Grau i Dolça	Alcover	Guillem Belstar	Alcover	un tros de terra al terme d'Alcover	Alcover	17 sous	vídua de Guillem Església	Cens : 4'5 sous per Nadal terç d'un quartà d'ordi de bovatge	1311/08/18	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Pere Robert i Saurina	Alcover	Miquel Ager	Alcover	dues quarterades de terra	Alcover	23 sous	Ramon Vives	Cens : 3 sous per Sta. Maria agost	1311/09/28	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Maria, vídua de Guillem Corbera	Alcover	Pere Puig	Alcover	un tros de terra	Alcover	15 sous	Na Romagosa	Cens : 2 sous per Nadal	1311/10/17	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Bernat Grau i Dolça	Alcover	Andreu Duran	Alcover	un tros de terra al terme d'Alcover	Alcover	105 sous	Pere i Berenguer Recasens de Tarragona	Cens: 4 sous per Nadal	1311/11/03	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Import de venda	Titular dels drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
Bernat Cerdà i Guillem	Alcover	Guillem Privat	Alcover	un tros de terra cult i erm al terme de Samunta d'Alcover	Samuntà	20 sous	Berenguer Erau i rei	Cens : 3 sous a Berenguer Erau per Pentecosta Fadiga 10 dies Berenguer	1313/08/06	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Guillem Barral i Elisenda	Alcover	Pere Andoni i Ramona	Alcover	tres quarterades de terra al terme d'Alcover	Alcover	20 sous	Guillem Vives	Cens: 3 sous per Nadal Reserva: drets, domini, empara, fadiga i llúisme	1313/11/25	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Pere Vinyet i Romia	Alcover	Ramon Queralt i Maria	Alcover	un tros de terra plantat i per plantar a terme d'Alcover	Alcover	60 sous	hereus Pericó Puig	Cens : 20 sous Nadal Reserva: drets, domini, cens, empara, fadiga 10 dies i llúisme	1313/11/26	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Bernat Massó i Romia	Bomburguet	Bernat Urgell i Maria	Selva	un tros de terra erm a terme d'Alcover	Alcover	30 sous	hereus Pericó Puig	entrada i sotrida per una sort de terra nostre que allí tenim, a camí de Selva Cens: 5 sous per Pasqua Reserva: cens, drets, domini, empara, fadiga i llúisme	1314/02/25	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Pere Maimó i Maria	Alcover	Pere Peiró i Elisenda	Alcover	un tros de terra al terme d'Alcover, lloc nomenat Beniyau	Alcover	30 sou	Capellania Guillem Mulner	Cens : 8 sous Reserva: drets, domini, empara i fadiga de 10 dies	1314/03/08	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Ramon Codines i Escalarmunda	Alcover	Berenguer Erau	Alcover	un tros de terra plantat i per plantar a Alcover	Alcover	25 sous	Capellania Guillem Mulner	Cens: 5 sous per Sta. Maria setembre Reserva: drets, domini, empara, fadiga i llúisme	1314/09/15	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Pere Gavaldà i Bernarda	Alcover	Berenguer Gavaldà	Alcover	un tros de terra al terme d'Alcover	Alcover	10 sous	hereus Pericó Puig	Cens: 4 sous	1314/09/25	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Import de venda	Titular dels drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
Berenguer Fort	Vilaverd	Bonanat Massó	Alcover	un tros de terra al terme d'Alcover	Alcover	30 sous	hereus P. Puig	Cens: 5 sous 4 diners per Nadal Reerva: cens, drets, domini, empara, fadiga i lluíisme	1314/12/22	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Joan Ebri i Guillem	Alcover	Doménech Sanz	Alcover	un tros de terra a terme d'alcover lloc nomenat Prat	Alcover	110 sous	Margarida vídua de Berenguer Vives del Mila	Cens: 3 sous per Sta. Maria d'agost Reserva: drets, domini, empara, fadiga i lluíisme	1315/03/13	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Antoni Pedrolo i Escalermunda	Alcover	Berenguer Porqueres i Elisenda	Alcover	terra al terme d'Alcover	Alcover	30 sous	Pere Bonaviu	Cens : 9 diners per Sant Miquel setembre Reserva: drets. Domini, empara, lluíisme i fadiga	1315/06/13	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Ramon Aemar i Ramona	Alcover	Guillem Piles	Alcover	un tros de terra a terme dit lloc	Alcover	45 sous	Pere Puig	Cens : 5'5 sous per Sant Andreu Reserva: cens, drets, domini, empara, fadiga i lluíisme	1315/10/28	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Pere Ripio i Bertomea	Alcover	Jaume Ripoll i Berenguera	Alcover	un tros de terra al terme d'Alcover	Alcover	200 sous	Berenguer Recasens	Cens : 6 sous per Carnaval	1315/11/05	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Guillem Rainer i Maria	Alcover	Joan Peitani Maria	Alcover	un tros de terra als censals	Alcover	110 sous	Ramon Albeo	Cens: 2'5 sous del cens per Sta. Maria agost Reserva: drets, domini, lluíisme, empara i fadiga	1315/12/07	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Pere Agràs i Maimona	Alcover	Berenguer Foltrer i Maria	Alcover	una sort de terra a terme Alcover	Alcover	440 sous	Rector Alcover	Cens: 3 sous per Nadal Reserva: drets, domini, cens, lluíisme i fadiga	1315/12/19	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Import de venda	Títular dels drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
Ramon Codines i Escalarmunda	Alcover	Arnau Pellicer i Peirona	Alcover	un tros de terra a terme d'Alcover	Alcover	10 sous	capellania Ramon Riquelme	Cens: 3 sous 4 diners Reserva: cens, drets, domini, empara, lluïisme l fadiga c, i, d, e, ll, f	1316/01/16	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Ramon Vinyet I Ramona	Alcover	Pere Vinyet I Romia	Alcover	un tros de terra al terme d'Alcover	Alcover	30 sous	hereus P. Puig	Cens: 2'5 sous per Tots Sants Reserva: cens, drets, domini, lluïisme, empara l fadiga	1316/02/18	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Berenguer Pedroló i Elisenda	Alcover	Ramon Martí	Alcover	dos trossos de terra	Alcover	100 sous	Pere Bonaviu	Cens: 9 diners Reserva: cens, drets, domini, lluïisme, empar l fadiga	1316/03/14	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Joan Albeo i Ferrera	Alcover	Pericó Cátala i Saurina	Alcover	tros de terra a terme d'Alcover	Alcover	100 sous	Guillem Vives del Milà	Cens : 4'5 sous per Sta Maria agost Reserva : cens, drets, domini, empara, fadiga de 10 dies i lluïisme	1316/08/23	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Pere Gavaldà i Bernarda	Alcover	Bernat Castelló I Arsendis	Alcover	un tros de terra al terme d'Alcover	Alcover	50 sous	Guillem Vives	Cens : 3 sous Sta. Maria agost Reserva: cens, drets, domini, empara, fadiga l lluïisme	1316/09/19	Alcover 1316-1317 Caixa 8 lligall 120
Jaume Aztor	Alcover	Guillem Raschaz i Elisenda	Alcover	un tros de terra al terme d'Alcover	Alcover	20 sous	?	Cens : 3 sous 8 diners per St. Miquel setembre Reserva: cens, drets, domini, empaara, fadiga l lluïisme	1316/10/28	Alcover 1316-1317 Caixa 8 lligall 120
Pere Fabre i Margalida	Selva	Pere Cànoves I Saurina	Selva	dues quarterades al terme del Burguet	Bomburguet	40 sous	Esteve Cogull	Cens: 12 sous per Santa Maria agost	1319/08/27	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Import de venda	Titular dels drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
Guillem Peitan i Guillem	Alcover	Joan Peitan, germà meu Guillem	Alcover	un tros de terra	Alcover	200 sous	Ramon Albeo	Cens: 7 sous per Sta. Maria agost Reserva: cens, drets, domini, empara, fadiga i lluíisme	1319/09/24	Alcover 1319-1321 Caixa 10 lligall 123
Pere Pradell i Ramona	Alcover	Pericó Català i Saurina	Alcover	un tros de terra a dit lloc	Alcover	300 sous	hereus de Berenguer Recases	Cens : 6 sous per Nadal Reserva : cens, drets, domini, empara, fadiga i lluíisme	1319/10/05	Alcover 1319-1321 Caixa 10 lligall 123
Vidal Gerard i Bernat Çavila de l'Illa, tutors d'Elisenda, filla de Vidal	Picamuixons	Pere Timor i Maria	Alcover	un tros de terra a dominicatura del rei	Alcover	64 sous	marmessor s comte Urgell	ho té amb altres honors sota cens total de 90 sous Cens: 4'5 sous per Nadal Reserva: drets, domini, empara, fadiga i lluíisme	1319/10/29	Alcover 1319-1321 Caixa 10 lligall 123
Joan Peitan i Maria	Alcover	Motnserrat Cogull Elisenda	Alcover	un tros de terra	Alcover	110 sous	Ramon albeo	Cens: 2'5 sous per Sta. Maria agost Reserva: cens, drets, domini, empara, fadiga i lluíisme	1319/11/02	Alcover 1319-1321 Caixa 10 lligall 123
Joan Peitan i Maria	Alcover	Motnserrat Cogull Elisenda	Alcover	un tros de terra	Alcover	210 sous	Ramon albeo	Cens: 7 sous per Sta. Maria agost Reserva: cens, drets, domini, empara, fadiga i lluíisme	1319/11/02	Alcover 1319-1321 Caixa 10 lligall 123
Guillem Mir i Guillem	Alcover	Joan Zelors i Venguda	Alcover	un tros de terra	Alcover	120 sous	Guillema filla de Berenguer Vives difunt	Cens: 6 sous 3 diners per Pasqua Drets: cens, drets, domini, empara, fadiga i lluíisme	1319/12/03	Alcover 1319-1321 Caixa 10 lligall 123
Bernat Gerard	Alcover	Estela, vídua de Pere Gallisa	Alcover	un tros de terra	Alcover	245 sous	Capellania Monestir Santa Clara	Cens: 3 sous 5 diners Drets: cens, drets, domini, empara, fadiga i lluíisme	1319/12/03	Alcover 1319-1321 Caixa 10 lligall 123

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Import de venda	Titular dels drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
Guillem Draper i Margarida	Alcover	Bernat Morera i nArsendis	Alcover	tros de terra amb cova	Alcover	60 sous	ardiaca	Cens : 6 sous 6 diners per Nadal	134/09/14	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115

Taula 38
Selva del Camp. Censos en metàl·lic a la compra-venda de tinences gravades amb cens de conreu de cereal

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Impot venda	Titular de drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Libre notarial
Pere Romagosa i Ramona	Selva	Pere Bover, fill de Pere Bover i Astruga	Selva	un tros de terra a terme de la Selva	Selva	5 sous	Francesc Tolrà	Cens: 2 sous 8 diners	1300/08/18	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Berenguer Calaf i Saurina	Selva	Guillerma, vídua de Bernat Bertomeu	Selva	dues quarterades de terra plantades a terme de la Selva	Selva	20 sous	Bernat Bertran	Cens :6 sous per Sant Miquel	1300/09/05	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Ramon Costa i Ramona	Selva	Pere Fullea i Guillerma	Selva	un tros de terra plantat a terme de la Selva	Selva	40 sous	Gentila	Cens : 6 sous	1301/01/27	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Guillem Boti i Cardona	Selva	Andreu Guaita i Mansilia	Selva	un tros de terra al torrent Barta	Selva	22 sous	Guillem Negre	Cens: 2 sous per Sta. Maria d'agost Reserva : Drets, domini l fadiga	1301/09/29	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Perica, vídua de Pere Mari i Joan, Bernat i Ramon, germans fills seus de més 20 anys	Selva	Ramon Damer, fill de Berenguer Damer i Maria	Selva	un tros de terra plantat i per plantar al terme de la Selva	Selva	19 sous	Vidaló Forner	Cens : 4'5 sous per Santa Maria d'agost Reserva : Drets, cens, domini l fadiga	1302/01/12	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Doménech, fill del difunt Doménec Sant Pegidi de més de 15 anys	Selva	Elisenda, vídua de Llorenç Oyol	Selva	un tros de terra plantat i per plantar	Selva	37 sous	Bernat Aluder fill de Bernat	Cens : 5 sous per Sant Miquel	1302/02/18	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Bernat Ayala	Selva	Ramon Bonalberch	Selva	un tros de terra	Selva	20 sous	Ferrer Ermengol	Cens: 12 diners per Santa Maria d'agost	1302/05/09	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Ramon Roselló, fill de Pere difunt, de més 25 anys	Selva	Bernat Mascaró Jonqueres i Gerarda	Selva	dos trossos de terra contigus, sota cens c/u	Selva	60 sous	Guillem Teixidor i Ramon andreu, fill de Pere	Cens : 3 sous per Sant Miquel a G. Teixidor i 3 sous a R. Andreu per l'altre tros	1302/10/20	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Pere Mari, fill de Pere, difunt, i Berenguera	Selva	Ramon Mari, germà	Selva	un tros de terra a terme de la Selva. Té entrada i sortida per l'honor de Ramon Damer	Selva	25 sous	Pere Bremon	Cens : 3 sous	1303/08/19	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Impot venda	Titular de drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
Joan Castellví i Ramona	Selva	Pere Grimau, gendre meu, fill de Pere Grimau de Valls, i Gerarda esposa	Selva	un tros de terra amb oliveres i altres arbres al terme de la Selva,	Selva	80 sous	rector de la Selva	Cens :13 sous per Santa Maria d'agost	1305/03/10	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Joan Miquel, fill de Guillem difunt i Dolça	Selva	Ponç Cogull, fill de Bernat Cogull difunt	Selva	un tros de terra a terme de la Selva	Selva	31 sous	Andreu Miquel	Cens : 5 sous per Santa Maria d'agost	1305/03/18	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Pere Simó, fill de Pere Simó i Saura	Selva	Ramon Dalmau	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	5 sous	Pere Rus	Cens : 11 sous per Sant Miquel Reseva: Drets, Domini, empara i fadiga de 10 dies	1308/08/11	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Bernarda, vídua de Guillem Descot	Selva	Ramona, vídua de Jaume Artús	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	25 sous	Ramon Ermengol	Cens: 3 sous per Nadal Reserva: drets, domini, empara i fadiga	1308/10/27	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Guillem Pasqual i Ramona	Selva	Andreu Bremon	Selva	un tros de terra	Selva	3 sous	Guillem Ferrer	Cens : 2 sous per Tots Sants	1309/08/19	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
Guillem Pasqual i Ramona	Selva	Andreu Bremon	Selva	un tros de terra	Selva	7 sous	Ramon Punyera	Cens : 8 sous per Tots Sants	1309/08/19	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
Berenguer Castell	Selva	Ramon Negre	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	11 sous	Na Gentila	Cens: 2 sous 4 diners per Santa Maria d'agost Reserva: cens, fadiga i empara	1311/04/24	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Martí Savall i Ramona	Selva	Sança, vídua de Bernat Guasch	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	25 sous	vídua de Guillem Simó	Cens: 7 sous per Sta. Maria agost Reserva : Drets, domini, empara i fadiga de 10 dies	1311/11/27	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Simó Fallola	Selva	Pere Fàbrega i Margalida	Selva	un tros de terra	Selva	6 sous	Elisenda Vilanova	Cens: 18 diners per Tots Sants	1316/10/05	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Ramon Gondalbeu	Selva	Ramon Barberà	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	10 sous	Pere Carbó	15 sous per Sta. Maria agost	1317/02/13	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16

Taula 39
Selva del Camp. Censos en espècie oscil·lant a la compra-venda de tinences gravades amb cens de conreus de cereal

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Impot venda	Títular de drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
Berenguer Bover i Maimona	Selva	Jaume Fornós i Bernarda	Selva	un tros de terra al terme de la Selva, cap a Vilar	Selva	48 sous	paborde	Cens : quart	1319/07/28	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Bertran Gras i Ramona	Selva	Bernat Ribesaltes, sastre, i Maria	Selva	un tros de terra plantat i per plantar al terme de la Selva	Selva	140 sous	Pericó Carbó	Cens: quart	1300/01/07	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Joan Andreu	Selva	Ramon Andreu i Maria	Selva	un tros de terra a terme de la Selva	Selva	70 sous	Gentila	Cens : Quart	1300/05/06	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Vidal Got, Vidal, Ramona i Ramon, fills seus de més 14 anys	Selva	Guillem Liya	Selva	un tros de terra a terme de la Selva que tenim per Gaufred de Voltrera a quart	Selva	10 sous	Gaufred Voltor	Cens: quart	1301/08/01	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Guillem Liya i Maria	Selva	Pere Oriol i Ramona	Selva	un tros de terra al terme de la Selva, al mas que fou de Pericó Vallcurva i ara és de Na Gentila	Selva	21 sous	Gaufred Voltor	Cens : quart Reserva : Drets, quart, domini, fadiga llluisme	1301/09/14	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Ramona, vídua de Pere Rovelat i Pere fill seu de més de 20 anys	Selva	Saurina, vídua d'Arnau Barca	Selva	un tros de terra a terme de la Selva	Selva	14 sous	vídua de Pere Sanz	Cens: quart	1301/10/30	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Pere Montserrat i Maria	Selva	Vidal Terre i Mansilia	Selva	un tros de terra plantat amb oliveres a terme de la Selva	Selva	24 sous	Guillem Tolrà	Cens : quart	1301/12/13	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Guillem Damer, fill de Guillem Damer i Ramona	Selva	Pere Miquel i Ramona	Selva	un tros de terra plantat	Selva	9 sous	Guillemó Punyera	Cens: quart	1301/12/29	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Bernat Gras i Ramona	Selva	Guillem Paoner fill de Pere Paoner i Maria	Selva	un tros de terra plantat a terme de la Selva	Selva	42'5 sous	vídua de Pere Sanz	Cens: quart	1304/08/07	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Impot venda	Titular de drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
Guillerma, vídua de Guillem Pinyol i Pere, Bereguer i Guillem fills seus de més de 14 anys	Selva	Pere Guardiola	Brugar	un tros de terra al camí del Brugar	Selva	52'5 sous	paborde	Cens : quart de blat i meitat d'olives i vi	1303/05/18	Selva 1303-1305 caixa 2 lligall 7
Guillem Roig i Guillerma	Bomburguet	Pere Rixer	Selva	una sort de terra a dominicata del paborde	Selva	35 sous	paborde	Cens : Quart	1310/05/28	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
Guillem Rausich, Jaume, Pere i Berenguer fills seus majors de 14 anys	Selva	Ramon Cànoves i Ponça	Selva	un tros de terra a la Selva	Selva	4 sous	Filla d'en Mallola	Cens: Quart	1303/01/03	Selva 1302 caixa 2 lligall 6

Taula 40
Selva del Camp. Censos en espècie fixe a la compra-venda de tinences gravades amb cens conreus de cereal

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Impot venda	Titular de drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
Guillem Dalmau i Guillerma	Selva	Guillem Negre i Guillerma	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	200 sous	paborde	Cens: una gallina per Carnaval	1308/12/12	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10

Taula 41
Cultiu de vinyers als contractes de compra-venda de propietats de domini ple al terme alcoverenc

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	Lloc	preu	Data	Llibre notarial
Maria, vídua de Ferran Cudi i Ramon Cudi, fill, +25 anys	Alcover	Andreu Ripoll, fill de Pere Ripoll, difunt i Dolça	Selva	un tros de vinya amb la seva collita actual al terme d'Alcover	Alcover	225 sous	02/10/1313	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Pere Codi i Bernat, germà seu, fills de Dalmau Codi qº	Selva	Ramon Juvenil i Mansilia	Selva	un tros de vinya al terme d'Alcover	Alcover	600 sous	26/09/1316	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Oliver Jofré i Ermessenda	Alcover	Miquel Sobirà i Eironis	Selva	vinya al terme d'Alcover, lloc del Brugar franca i lliure	Alcover	284 sous	07/02/1300	Alcover 1299-1300 Caixa 7 lligall 114
Joan Andoni i Maria	Alcover	Guillem Bompar i Saurina	Alcover	una vinya franca cap a Benijau	Alcover		25/08/1303	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Berenguer Pi, major de 25 anys	Alcover	Bernat Pi, germà	Alcover	un trociunculum de vinya franc	Alcover	65 sous	17/10/1303	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Guillema, vídua de Balagany Siurana	Alcover	Guillem Ciurana, fill seu i Berenguera	Alcover	una vinya franca cap a Fexes	Alcover	200 sous	03/03/1305	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Pere Salzes i Elisenda	Alcover	Antoni Guix	Alcover	una vinya a Vilasec	Alcover	60 sous	06/03/1305	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Berenguer Grau i Francesca	Alcover	Pere Maimó i Maria	Alcover	un tros de vinya al terme d'Alcover	Alcover	215 sous	06/03/1305	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Guillem Raner i Marcia	Alcover	Pere Agràs i Guillem fill vostre	Alcover	un tros de vinya plantat i per plantar franc a honor de mas que fou de Pere Voltor	Alcover	195 sous	19/08/1306	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	Lloc	preu	Data	Llibre notarial
Joan Tarragó i Guillerma	Alcover	Perpinyà Tarragó	Alcover	un tros de vinya al terme d'Alcover	Alcover	140 sous	18/12/1306	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Bernat Nadal, tutor dels fills de Ramon Penedès	Alcover	Bernat Guerau	Alcover	vinya amb terra a Serra	Alcover	70 sous	01/04/1309	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Guillem Massó i Elisenda	Alcover	Bernat Miquel i Maria	Selva	una vinya franca a terme d'Alcover	Alcover	140 sous	25/02/1314	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Pere Maimó i Maria	Alcover	Ramon Maimó i Elisenda	Alcover	un tros de vinya franc al terme d'Alcover	Alcover	200 sous	19/04/1314	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Ramon Pere i Elisenda	Alcover	Guillemó Totosaus	Alcover	una vinya franca al terme d'Alcover	Alcover	400 sous	08/09/1314	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Ramon Baga i Elisenda	Alcover	Guillem Massó i Berenguera	Alcover	un tros de vinya franc al terme d'alcover	Alcover	190 sous	16/02/1315	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Ramon Maimó	Alcover	Pere Serra i Ramona	Alcover	un tros de vinya	Alcover	235 sous	07/05/1315	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Arnau Mascarós i Guillerma	Alcover	Romeu Tomàs i Ermessenda	Alcover	un tros de vinya al terme d'Alcover	Alcover	130 sous	19/05/1315	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Pere Romagosa, presbíter	Alcover	Ramon Romagosa, presbíter germà meu	Alcover	un tros de vinya franc al terme d'Alcover	Alcover	100 sous	15/06/1315	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Maria, vídua d'Arnau Maimó i Ramon, Pere i Saurina fills seus de més de 14 anys	Alcover	Simó Nolla i Maria	Selva	una vinya al terme d'Alcover	Alcover	590 sous	10/11/1315	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	Lloc	preu	Data	Llibre notarial
Borràs Morera i Astruga	alcover	Pericó Cerdà	Alcover	una vinya nostra a terme d'Alcover, lloc nomenat Serra	Alcover	80 sous	12/11/1319	Alcover 1319-1321 Caixa 10 lligall 123
Andreu Miquel	Selva	Guillem Ferrer	Selva	un tros de vinya a terme d'Alcover	Alcover	20 sous	21/02/1300	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Guillem Miquel	Selva	Vidaló Corner i Mansilia	Selva	dos trossos de vinya a terme d'Alcover	Alcover	66 sous	03/03/1300	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Ramon Peiró, fill de Jaume	Selva	Llorenç Forner	Selva	un tros de vinya al terme d'Alcover, franc	Alcover	50 sous	10/05/1308	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
...		Pere Bremon	Selva	un tros de vinya franc al terme d'alcover	alcover	350 sous	09/05/1304	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Bernat Albanell i Guillerma	Bomburguet	Bertran Damer i Bernarda	Selva	un tros de vinya al terme d'alcover	Alcover	110 sous	09/03/1311	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12

Taula 42

Cultiu de vinyer als contractes de compra-venda de tinences franques i lliures de cens als terme selvatà

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
Ramon Guasch i Dolça	Selva	Jaume Ferrer i Ramona	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva, franc	Selva	310 sous	1300/01/04	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Jaume Albiol i Barcelona	Selva	Pere Damer i Dolça	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva	Selva	140 sous	1300/01/19	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Jaume Albiol i Barcelona	Selva	Berenguer Montoliu i Ramona	Selva	un tros de vinya franc a terme de la Selva	Selva	120 sous	1300/01/19	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Jaume Albiol i Barcelona	Selva	Ferrer Roig i Maria	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva francq	Selva	78 sous	1300/01/19	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Ramon Valls, fill del difunt Vidal Valls i Arsendis	Selva	Pere Fullera	Selva	una vinya a terme de la Selva, a torrent de les Gaverres	Selva	50 sous	1300/02/23	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Guillem Miquel i Saurina	Selva	Ramona, vídua de Joan Miquel	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	120 sous	1300/03/16	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Pere Aran i Maria	Selva	Pere Calvo i Ramona	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva	Selva	85 sous	1300/05/11	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Bertomeu Damer	Selva	Jaume Albiol i Barcelona	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva	Selva	110 sous	1300/05/16	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Elisenda, vídua de Joan Andreu i Jaume + 20 anys i Maria + 12 anys, fills seus	Selva	Gerard Regina	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva	Selva	132 sous	1300/07/04	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
Mascarosa, vídua de Vidal Claver	Cambrils	Pericó Pelegrí, fill de P. Pelegrí, difunt	Selva	quarta pert d'un tros de vinya a terme de la Selva	Selva	60 sous	1300/07/15	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Arnau Claver, fill del difunt A. Claver i Blanca	Vila-seca	Bernat Claver, germà meu i Maria	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva a mas de Valls	Selva	30 sous	1300/07/17	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Guillem Folch, fuster, fill de Bernat Mulner difunt, m i Saurina	Selva	Pericó Corner, fill de Joan Forner difunt i hereu de Joan Gavela també difunt	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva	Selva	30 sous	1300/07/30	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Pere Vacarises i Maria i Venguda, vídua de Pere Torre i mare de Maria	Puigdelfí	Vidal Rabassa i Maria	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva a torrent de Vilamur	Selva	100 sous	1300/08/01	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Maria, filla de Joan Casquer difunt	Selva	Bernat Ribesaltes, sastre i Maria	Selva	un tros de vinya a terme de Selva	Selva	190 sous	1300/09/30	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Pere Damer, fill de Pelegrí Damer difunt	Selva	Vidal Costa i Guillermo	Selva	un tros de vinya usq camí Almofter	Selva	23 sous	1300/10/31	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Pericó Ferrer, fill de G. Ferrer i Ramona	Selva	Pere Anglès, fill de Doménec Anglès difunt i Pasquala mare seva	Selva	un tros de vinya franc a terme de la Selva a Scenam asinorum	Selva	190 sous	1300/11/11	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Vidal Rosell i Teresa	Selva	Ramon Gavela, fuster i Maria	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva	Selva	60 sous	1300/11/11	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Bernat Cigar i Saurina	Selva	Berengueró Corner i Alamanda	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva	Selva	40 sous	1300/11/11	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Joan Corner, fill del difunt Berenguer Forner i Cerverona	Selva	Bernardó Mulner, germà meu, fill de Pere Mulner i meva Maria	Selva	la tercera part que tenim sobre una vinya que era comuna entre nosaltres a terme de la Selva	Selva	90 sous	1300/11/24	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
Ramon Roselló i Pericó Roselló, germans, fills de P. Roselló qº + 20 anys	Selva	Bernat Porqueres i Gerarda	Selva	un tros de vinya franc a terme de la Selva	Selva	40 sous	1300/12/09	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Guillem Taberner i Mansilia	Selva	Miquel Bonavila, fill del difunt Miquel Bonavila i Elisenda	Selva	un tros de vinya franc a terme de Selva, usq carreria dhorta	Selva	800 sous	1301/02/07	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Joan Veciana i Maria	Alcover	Bernat Cusit i Ramona	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva, franc	Selva	200 sous	1301/02/11	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Gerard Negre i Ramona	Selva	Pere Negre i Ramona	Selva	un tros de vinya a terme de Selva, franc	Selva	200 sous	1301/02/17	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Pere Cervera I senior i Pere i Ramon fills seus + 15 anys	Selva	Guillem Falcó, fuster, i Ramona	Selva	un tros de vinya a terme de Selva	Selva	15 sous	1301/02/19	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Guillem Urgell, fill d'Andreu Urgell I Ramona i Ponç Grimau i I Maria	Selva	Ferrer Massó i Taurina	Selva	dues parts d'una quarterada i quart de vinya	Selva	96 sous i 8 diners	1301/02/20	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Joan Rabassa, Ferrer, i Ramona	Selva	Joan Bondia i Berenguera	Selva	un tros de vinya a terme de Selva. La vinya té entrada i sortida pel costat de Ponç Andreu	Selva	40 sous	1301/02/24	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Joan Finet i Elisenda	Selva	Bernat Finet i Experta	Selva	un tros de vinya a terme de Selva	Selva	100 sous	1301/02/27	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Pere Forn, fill d'Arnau Forn difunt, i Guillema	Selva	Llorenç Col i Maria	Selva	un tros de vinya a terme de Selva	Selva	120 sous	1301/03/05	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Guillermo, vídua de Joan Capel	Selva	Arnau Roures i Ramona	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva	Selva		1301/03/20	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
Guillem Miquel	Selva	Pere Vives i Ponça	Selva	un trosset de vinya a terme de la Selva	Selva	13 sous	1301/04/07	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Guillem Sorxa i Elisenda	Selva	Llorenç Col i Maria	Selva	un tros de vinya franc a terme de la Selva	Selva	100 sous	1301/05/08	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Joan Finet i Elisenda	Selva	Dolça, vídua de Pere Ripoll	Selva	un tros de vinya franc a terme de la Selva	Selva	100 sous	1301/05/27	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Joan Taberner i Ramona	Selva	Arnau Massó i Francesca	Selva	un tros de vinya franc a terme de la Selva	Selva	90 sous	1301/10/18	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Llorenç Ordi Bernarda	Selva	Ferrer Vilanova i Elisenda	Selva	un tros de vinya franc a terme de la Selva	Selva	100 sous	1302/08/17	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Bertomeu Damer Maria	Selva	Pere Garriga, colteller i Vierna	Selva	un tros de vinya a la Selva	Selva	269 sous	1302/09/02	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Guillem Claver Ramona	Selva	Bernat Valls i Ermessenda	Tarragona	un tros de vinya a la Selva a les Voltes, franc	Selva	255 sous	1302/09/14	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Ponç Gavaldà Arnalda	Selva	Gerard Regina	Selva	un tros de vinya a la Selva	Selva	110 sous	1302/09/15	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Ponç Gavaldà Arnalda	Selva	Pere Ventura i Mansilla	Selva	un tros de vinya	Selva	157 sous	1302/09/17	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Bernat Ripoll fill qº Pere Ripoll i Maria	Selva	Pere Negre i Ramona	Selva	un tros de vinya franc	Selva	160 sous	1302/09/19	Selva 1302 caixa 2 lligall 6

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
Guillem Claver Ramona	Selva	Bernat Pamies, fill Benet Pamies, difunt	Selva	un tros de vinya al camí de Tarragona	Selva	95 sous	1302/09/19	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Pericó Valirana Berenguera	Selva	Ponç Gavalrà i Arnaldo	Selva	un tros de vinya a la Selva	Selva	100 sous	1302/09/26	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Ferrera vídua de Pere Forner	Mas de l'Aztor	Seteve Cogull i Ramona	Selva	un tros de vinya a la Selva	Selva	10 sous	1302/10/03	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Joan Taberner Ramona	Selva	Pere Bover, fill de Pere	Selva	un tros de vinya franc	Selva	270 sous	1302/10/04	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Pericó Simó fill de pericó Simó	Selva	Joan Barca	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva, camí de l'Albiol	Selva	20 sous	1302/10/31	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Pericó Casquer Maria	Selva	Joan Gavela i Ramona	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	100 sous	1302/11/02	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Joan Vives Maria	Selva	Ramon Guasch i Taurina	Selva	un tros de vinya a Voltes, terme de la Selva	Selva	20 sous	1302/11/09	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Dolça, vídua de Pere Vilarodona i Pere i Guillemó fills seus +15 anys	Selva	Ferrer Roig i Maria	Selva	un tros de vinya a Voltes	Selva	110 sous	1302/11/17	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Ramon Aluder Francesca	Selva	Bernat Aluder i Ramona	Selva	un tros de vinya franc a la Selva	Selva	50 sous	1302/11/26	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Guillem Gibot Benvinguda	Selva	Pere Anguera i Bernarda	Selva	un tros de vinya franc a la Selva	Selva	100 sous	1302/12/07	Selva 1302 caixa 2 lligall 6

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
Joan Castellví fill de Ponç Castellví qº i Ramona	Selva	Bertomeu Tibau i Saurina	Selva	dues quarteres de vinya al terme de la Selva, al mas de Vallcurva, a Voltes	Selva	250 sous	1303/02/08	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Elisenda vídua d'Arnau Bremon i Ramon, fill seu més 18 anys	Selva	Pere Tibau i Vidala	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	300 sous	1303/02/27	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Pere Ferrer Arnalda	Riudecols	Pere Cusit	Selva	dues quarterades de vinya a terme de la selva amb un tros de terra amb vinya plantada	Selva	250 sous	1303/03/09	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Francesc Tolrà i Maria	Selva	Joan Gavela i Ramona	Selva	un tros de vinya franc a terme de la Selva	Selva	95 sous	1303/05/12	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Arnau Verra i Arnaldo	Selva	Pere Garramel, fill de Pere, difunt i Ramona, esposa	Selva	un tros de vinya a Selva, super a de Simó bover	Selva	110 sous	1303/05/12	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Joan Taberner i Ramona	Selva	Ramon Cavaller	Selva	2'5 quarterades de vinya franques a un tros de vinya a terme de Selva que ara assignem usque villa Selva, usque Pere Carbó	Selva	355 sous	1303/05/19	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Doméneç Anglès i Maria	Selva	Pere Anguera i Bernarda	Selva	un tros de vinya amb arbres a la Selva	Selva	85 sous	1303/08/01	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Pere Rabassa, Doméneç Rabassa, tutors fills de Vidal Rabassa difunt i Maria vídua	Selva	Joan Gralla i Ramona	Selva	un tros de vinya. Es ven en subasta per pagar als creditors	Selva	116 sous	1304/03/05	Selva 1303-1305 caixa 2 lligall 7
Llorenç Col i Maria i Jaumeta, vídua de Pere Col i mare de Llorenç	Selva	Ramon Gordó i Elisenda	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	300 sous	1304/03/14	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
Pere Garriga, ferrer i Vierna	Selva	Bernat Cusit i Ramona	Selva	un tros de vinya al camí de Tarragona, terme de la Selva	Selva	390 sous	1304/03/19	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Ramon Maimó i Arnaldo	Selva	Bertomeu Tibau i Saurina	Selva	un tros de vinya franc a la Selva	Selva	136 sous	1304/03/23	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Pere Damer, fill de Pelegrí Damer, difunt i Arnalda	Selva	Pere Damer i Dolça	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva	Selva	9 sous	1304/04/16	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Dolça, vídua de Bernat Taberner i Jaume Taberner, presbíter, fill seu	Selva	Pere Montagut, fill de Bernat Montagut, difunt seu	Selva	un tros de vinya franc ad sisena asinorum terme de Selva	Selva	57 sous	1304/09/03	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Bernat Mascarós i Gerarda	Selva	Bernat Martí i Guillermo	Selva	un tros de vinya a la Selva	Selva	290 sous	1304/09/07	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Bernarda. vídua de pere Damer	Selva	Guillem Paoner i Maria	Selva	un tros de vinya franc al terme de la Selva	Selva	40 sous	1304/09/25	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Andreu Julià i Mansilla	Selva	Ferrer Totosaus, i Bernat fill seu, i Arsendis	Vilallonga	un tros de vinya a terme de la Selva	Selva	26 sous	1304/11/05	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Guillem Miquel i Taurina	Selva	Andreu Miquel, germà seu i Maria	Selva	un tros de vinya franc a terme de la Selva	Selva	50 sous	1304/11/23	Selva 1303-1305 caixa 2 lligall 7
Maria, vídua de Pere Gavela	Selva	Pere Mulner Jonqueres fill de Joan Mulner i Dolça	Selva	un tros de vinya franc al terme de la Selva	Selva	90 sous	1304/11/26	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Bernat Mallorques i Ramona	Selva	Bernat Ripio, fill de Pere difunt i Maria	Selva	un tros de vinya franc a la Selva	Selva	75 sous	1305/02/19	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
Guillem Miquel i Saurina	Selva	Berenguer Damer, fill de Guillem Damer i esposa Gerarda	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	60 sous	1305/02/26	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Andreu Bover	Selva	Guillem Bover, fill d'Andreu	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva	Selva	117 sous	1305/03/18	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Joan Farriol	Selva	Taurina, filla meua, vídua de Berenguer Pere	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva. Per fam i nuesa	Selva	30 sous	1305/03/22	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Ramon, batejat de Guillem Negre, i Bernarda	Selva	Joan Negre i Ramona	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	130 sous	1305/04/16	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Bertomeu Damer i Maria	Selva	Guillem Ferrer, fill de Guillem i Arsendis	Selva	un tros de vinya a la Selva	Selva	150 sous	1305/05/10	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Vidal Costa i Guillermo	Selva	Joan Mulner, fill de Joan Mulner difunt i Joana	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	50 sous	1305/05/20	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Ramon Taberner i Saurina	Selva	Pere Finet, fill de Bernat Finet difunt, i Gerarda	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva franc	Selva	365 sous	1305/05/20	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Ramon Calvo i Maria	Selva	Pere Tibau i Vidala	Selva	un tros de vinya franc a la Selva	Selva	400 sous	1305/08/26	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Francesc Tolrà	Selva	Guillem Tolrà, germà meu	Selva	un tros de vinya a la selva franc, subitum camí de reus	Selva	30 sous	1305/08/28	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
Pere Valirana, Cerdà Calvó i Pere Ferrer de Fàbrica, marmessors test. Maria, vídua de Pere Gavela	Selva	Pere Landrich	Selva	un tros de vinya a terme de Selva. Pro anima de la difunta	Selva	120 sous	1305/09/06	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Francesc Tolrà	Selva	Guillem Tolrà, germà seu	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva cap al mas de Valls	Selva	40 sous	1305/09/27	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Arnau Carbó i Berenguera	Selva	Bertran Clergue i Gerardo	Selva	un tros de vinya franc al terme de la Selva	Selva	200 sous	1305/09/28	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Guillermo, vídua de Guillem Ferrer, tutora del seu fill Berenguer i amb consell de Berenguer Ferrer, avi del nen	Selva	Gerard Bonguerau i Juliana	Selva	un trosset de vinya a terme de la Selva, franc	Selva	7 sous	1305/10/21	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Guillem Managuerra i Bernat Managuerra	Mallorca	Bertran Clergue i Gerarda	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva, franc	Selva	100 sous	1305/11/26	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Bernarda, vídua de Joan Ermengol	Selva	Bernat Tortosa i Elisenda	Selva	un tros de vinya franc al terme de la Selva	Selva	100 sous	1305/11/26	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Ramon Taberner i Saurina	Selva	Vidal Guasch i Ramona	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva. Es ven en subasta a causa dels molts deutes del venedor	Selva	65 sous	1306/01/07	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Ramon Grimau i Elisenda	Selva	Ramon Terre i Ramona	Selva	un tros de vinya franc a terme de Selva	Selva	150 sous	1306/01/19	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Arnau Esperandeu i Guillerma	Cogoll Roig	Dalmau Codi i Haricort	Selva	una quarterada de vinya franca al terme de la selva	Selva	35 sous	1306/02/01	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
Berenguer Darayala, procurador de Ramona, filla de Ferrer Darayala, difunt d'Almoster	Tortosa	Guillem Zelort i Elisenda	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva que és dels béns que Pericó Landrau, fill de Joan Landrau qº va adjudicar a Ramona	Selva	220 sous	1306/03/02	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Pere Calvó i Ramona	Selva	Bernat Rabassa i Mansilia	Selva	un tros de vinya franc a terme de la Selva	Selva	310 sous	1306/03/09	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Berenguer Darayala, procurador de Ramona, filla de Ferrer Darayala, difunt d'Almoster	Tortosa	Pere Landric	Selva	la tercera part d'una vinya franca a terme de la Selva que fou dels béns de Pericó Landric	Selva	110 sous	1306/03/12	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Guillem Pedrosa i Pasquala	Selva	Guillem Mulner i Maria	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva	Selva	95 sous	1306/03/26	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Bernat Jonqueres i Gerarda	Selva	Tomàs Urgell i Ramona	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva	Selva	195 sous	1306/04/09	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Llorenç Ordi i Bernarda	Selva	Pere Mallafré, fill de Joan Mallafré i Ramona	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva	Selva	160 sous	1306/05/22	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Ramon Aluder i Francesca	Selva	Ramon Calvo i Maria	Selva	un tros de vinya franc i terra al terme de la Selva	Selva	150 sous	1306/05/30	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Arsendis, vídua de Ramon Forner	Selva	Jaume Carbonell i Vidala	Selva	un tros de vinya...	Selva	150 sous	1307/08/10	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Bernat Jonqueres i Gerarda	Selva	Pere Ventura	Selva	un tros de vinya franc a terme de la Selva	Selva	120 sous	1307/08/31	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
Ramon Totosaus de més de 20 anys	Selva	Bernat Totosaus, germà seu	Selva	mitja quarterada de vinya que té al terme de la Selva	Selva	25 sous	1307/09/28	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Pere Dapiera i Guillermo	Selva	Pere Ventura	Selva	la meitat d'un tros de vinya a terme de la Selva, a les Voltes	Selva	110 sous	1307/11/06	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Guillem Calvo i Maria, esposa de Guillem Paoner, amb consentiment del marit i Gerarda i Guillem, fills del primer +18 anys	Selva	Ramon Urgell i Guillermo	Selva	mitja quarterada de vinya franca a la Selva	Selva	40 sous	1307/11/27	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Guillem Calvo, Guillerma, esposa de Ramon Urgell, amb consentiment del marit i Gerard i Guillem fills del primer	Selva	Guillem Paoner i Maria	Selva	mitja quarterada de vinya a la Selva	Selva	30 sous	1307/11/27	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Ramona, vídua de Ramon Forner	Selva	Suau, vídua de Gerard Regina	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	60 sous	1308/01/07	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Ramon Fort i Ramon Punyera, tutors de Ramon, Pere i Guillem, fills de Guillem Torroja, difunt	Selva	Vidal Espanyol i Ramona	Selva	un tros de vinya franc al terme de la Selva	Selva	125 sous	1308/01/09	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Martí Fillol i Guillermo	Selva	Saura, vídua de Ramon Guasch	Selva	un tros de vinya franc a terme de la Selva	Selva	115 sous	1308/01/27	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Dolça Vilarodona i Guillem vilarodona, fill seu, pro ànima de Pere fill seu	Selva	Pere Roig i Ramona	Selva	un tros de vinya franc a terme de Selva	Selva	130 sous	1308/02/23	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Gerard Església i Pere Gallisa, marmessors de Guillem Peiró	Selva	Pere Puigdalbert i Mansilia	Selva	un tros de vinya al terme de la selva, franc	Selva	115 sous	1308/02/23	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
Ramon Punyera i Ramon Sartor, tutors de Ramon, Guillem i Pere fills de Guillem Torroja, difunt	Selva	Guillem Got	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva, franc	Selva	230 sous	1308/03/18	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Pere Bover, fill de Pere Bover, difunt, i Astruga	Selva	Pere Ventura	Selva	un tros de vinya franc a la Selva	Selva	80 sous	1308/09/08	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Bertran Clergue i Gerardo	Valls	Berenguer Damer i Gerarda	Selva	un tros de vinya franc al terme de la Selva	Selva	120 sous	1308/09/14	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Bernat Damer, presbíter i Guillem i Ramon Damer, marmessors de Ramon Damer, fill de Ferrer Damer, difunt	Selva	Gerardo, esposa de Ramon Damer	Selva	un tros de vinya franc al terme de la Selva	Selva	230 sous	1308/09/26	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Bernat Ventura	Selva	Pere Teixidor i Ermessenda	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva	Selva	60 sous	1308/10/25	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Bernat Ventura	Selva	Joan Bertran i Ramona	Selva	un tros de vinya franc a terme de la Selva	Selva	30 sous	1308/10/25	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Joan Andreu i Ramona	Selva	Guillem Negre i Guillema	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva franca	Selva	210 sous	1308/10/27	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Llorenç Corner, tutor de Bernat, fill de Ramon Sartor	Selva	Martí Bertran i Ramona	Selva	3 quartans de vinya que són al terme de la Selva francs. Per pagar el dret de la vídua	Selva	105 sous	1308/11/14	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Llorenç Corner, tutor de Bernat fill de Ramon Sartor, difunt	Selva	Miquel Sobirà i Eironis	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva. Per pagar el dret de la vídua	Selva	375 sous	1308/11/14	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
Ramona, vídua de Pere Peironet	Selva	Pericó Peironet	Selva	un tros de vinya franc a terme de la Selva. Per necessitat	Selva	40 sous	1308/11/24	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Bernat Punyera i Ponç Gras, tutors de Ramon i Ramona, fills dle difunt Ramon Cervera	Selva	Ramon Gordó i Elisenda	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	400 sous	1308/12/09	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Guillem Toldrà	Selva	Mateu Guasch	Selva	un tros de vinya franc a la Selva	Selva	135 sous	1308/12/31	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Pere Ciurana, tutor de Peirona, filla del difunt G. Peiró	Alcover	Bernat Puigdalbert i Elisenda	Selva	un tros de vinya franc a terme de Selva	Selva	118 sous	130803/14	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Barcelona, vídua de Pere Urgell	Selva	Joan Cairo	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	40 sous	1309/01/10	Selva 1308-9 Caixa 3 lligall 10
Bernarda, vídua de Bernat narbona	Selva	Gener Bremon , germà seu	Selva	un tros de vinya franc a la Selva	Selva	60 sous	1309/01/17	Selva 1308-9 Caixa 3 lligall 10
Guillermo, vídua de Pere Vilademul i Pere i Maria, fills seus	Selva	Berenguer Lor	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva franc	Selva	95 sous	1309/02/21	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Bernat Ventura, fills d'Arnau Ventura, difunt	Selva	Guillem Damer i Gerarda	Selva	un tros de vinya franc al terme de la Selva	Selva	100 sous	1309/03/04	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Bernat Damer., presbíter	Selva	Guillem Damer i Gerardo	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva	Selva	80 sous	1309/03/15	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Guillermo, esposa de Guillem Punyera	Selva	Guillem Tibau i Vidala	Selva	un tros de vinya a la Selva franc	Selva	230 sous	1309/05/08	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
Joan Mulner	Selva	Pere Roselló	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva franc	Selva	149 sous	1309/06/13	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Ramon Grimau i Saura	Selva	Vidal Doménech i Elisenda	Selva	una quarterada de vinya al terme de la Selva d'aquelles dues quarterades que van ser de la difunta Bernarda, àvia seva	Selva	90 sous	1309/09/02	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
Mateu Guasch. fill de Pere Guasch i Elisenda	Selva	Bernat Velach	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	70 sous	1309/09/22	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
Ferrera vídua de Doménech Rabassa tutora de Gerard, Bernat i Maria, fills seus	Selva	Berenguer Vallcurva	Selva	un tros de vinya a la Selva per necessitat i en subhasta	Selva	55 sous	1310/04/24	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
Jaume Andreu Maria	Selva	Ramon Bertran i Elisenda	Selva	una vinya al terme de la Selva	Selva	35 sous	1310/08/26	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
tutor de Ramona, filla de Pere Vilarodona	Selva	Pere Porcilgues i Saurina	Selva	una vinya al terme de la Selva, a causa dels deutes	Selva	44 sous	1310/08/30	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
Ponç Andreu	Selva	Joan Bondia i Berenguera	Selva	una vinya al terme de la Selva	Selva	70 sous	1310/08/30	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
Pere Valls Ferrer Bonalberch i Ramon Berto marmessors...	Selva	Jaume Bonavila i Ramon Bonavila, fills de Ramon Bonavila	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva. Es ven en subasta legítima de 30 dies	Selva		1310/09/16	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
Pere Sanmartí presbíter i Llorenç Forner Berenguer Bonguerau, procuradors de Pere	Selva	Experta, vídua de Ramon Peiró	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva amb la collita que ara hi ha	Selva	780 sous	1310/09/30	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
Ramon Ermengol i Llorença	Tarragona	Ramon Guasch i Maria	Selva	un tros de vinya alou plantat i per plantar a la Selva	Selva	400 sous	1311/01/04	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Arnau Gavela Guillerma	Selva	Guillem Damer i Gerardo	Selva	un tros de vinya alou al terme de la Selva	Selva	400 sous	1311/01/22	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Pere Terre	Selva	Berenguer Damer i Guillerma i Berenguer fill vostre i Francesca	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	140 sous	1311/01/30	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Ramon Grimau Saurina	Selva	Jaume Mallola i Teresa	Selva	un tros de vinya alou franca de cens al terme de la Selva	Selva	94 sous	1311/03/04	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Ramon Manganel Pere Valirana i Tomàs Bertran de Montbrí marmessors de la vídua de Ramon Peiró de la Selva	Selva	Pere Berto i Guillerma	Selva	un tros de vinya franc al terme de la Selva. Es ven en subasta en termini de 30 dies	Selva	720 sous	1311/03/11	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Pere Dapiera Guillerma	Selva	Bernat Cogull i Elisenda	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	60 sous	1311/05/04	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Vidal Dagel i Miquela filla primer matrimoni	Selva	Pere Ferrater i Maria	Selva	un tros de vinya franc a terme de la selva	Selva	630 sous	1311/06/03	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Esteve Terre i Ermessenda	Selva	Guillem Porcilgues i Saurina	Selva	tros de vinya franc al terme de la Selva	Selva	200 sous	1311/07/24	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Cerdà Calvó i Berenguera	Selva	Guillem Calvó, fill seu	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	80 sous	1311/08/13	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
Bernat Bordell i Estevemeta	Tarragona	Paschasi Serra	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva, puig de Sant Pere	Selva	60 sous	1311/09/05	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Arnaldo, vídua de Ponç Gavaldà	Selva	Pere Ventura	Selva	un tros de vinya franc al terme de la Selva. Per pagar els molts deutes a Yucef Tolosa, jueu	Selva	350 sous	1311/10/11	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Elisenda, vídua d'Andreu Tarragó i Bonanat i Guillem fills seus	Reus	Pere Finet	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	145 sous	1311/11/01	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Elisenda, vídua d'Andreu Tarragó i Guillem i Bonanat, fills seus	Reus	Guillem Barta	Selva	un tros de vinya franc al terme de la Selva	Selva	540 sous	1311/11/23	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Bernat Vives, Miquel Subirà, Jaume Ferrer, Ramon Dalmau, procuradors de Ramona, filla del difunt P. Simó	Selva	Miquel Sarayana i Dolça	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	selva	430 sous	1312/02/15	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Llorenç Oyol i Gerarda i Jaumeta, vídia de Pere Oyol	Selva	Pere Salvat	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	110 sous	1312/02/15	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Berenguer Lor i Guillerma	Selva	Guillem Cabré i Maria	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	150 sous	1312/02/24	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Berenguer Aluder i Ramona	Selva	Pere Vilar i Barcelona	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	30 sous	1312/07/07	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Bernarda, vídua de Pere Anguera, tutora fills Pere i Maria	Selva	Bernat Martí i Guillermo	Selva	una vinya al terme de la Selva	Selva	400 sous	1312/08/08	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
Mateu Negre i Maria	Selva	Guillem Masdéu	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	105 sous	1312/08/11	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Pere Gombáu i Alemanda	Selva	Ramon Alegre i Maria	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	33 sous	1312/08/31	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Ramon Berto, Guillem i Pere, fills de més de 20 anys	Selva	Joan Cayro i Dolça	Selva	un tros de vinya franc al terme de la Selva	Selva	105 sous	1312/09/07	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Guillem Sobirà i Bernarda, mare seva, vídua de G. Sobirà	Selva	Bernat Massó i Constanza	Selva	un tros de vinya plantat	Selva	255 sous	1312/10/08	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Ramona, vídua de G. Urgell	Selva	Dolça Tabernera	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	24 sous	1312/10/18	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Joan Gavella amb Joan Bover, tutors dels fills d'Andreu Miquel difunt	Selva	Aldiarts, mare dels menors	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	210 sous	1312/11/06	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Ramon Berto i Pere, Guillem, Gerarda i Francesca, fills seus	Selva	Joan Miquel	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	1200 sous	1312/11/25	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Ramon Bonet i Guillermo	Selva	Pere Pelegrí, fill de Pere Pelegrí i Saura	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	257 sous	1312/12/10	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Ramon Calvo i Maria	Selva	Jaume Tauler i Maria	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	200 sous	1313/08/26	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Pere Roig i Maria	Selva	Maria, vídua de Guillem Paoner	Selva	un tros de vinya franc al terme de la Selva	Selva	236 sous	1313/08/29	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
Guillermo, vídua de Pere Sanz	Selva	Pere Negre i Elisenda	Selva	un tros de vinya franc al terme de la Selva	Selva		1313/09/25	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Pere Arnau i Elisenda	Eivissa	Bernat Arnau, germà meu i Ramona	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva, a les Voltes	Selva	350 sous	1313/10/25	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Maria, vídua de Simó Bover i Ferrer Bover, fills seus de + 14 anys	Selva	Ramon Bover, fill meu i aGerarda	Selva	un tros de vinya al terme Font per pagar els 1000 sous promesos a Ermessenda, filla, per menjar, vestir i deures	Selva	470 sous	1313/11/17	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Pere Mallafré i Ramona	Selva	Ramon Oller, fill, del difunt Pere Oller, i Maria	Selva	un tros de vinya franc al terme de la Selva	Selva	152 sous	1313/12/16	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Bernat Massó i Domènec Teixidor, marmessors d'Andreu Sorxa	Selva	Joan Prats i Maria	Selva	un tros de vinya al torrent de Vilamunt, terme de la Selva	Selva	255 sous	1314/01/08	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Ramon Bertran, fill de Martí Bertran, i Gerarda	Selva	Tomàs Urgell i Ramona	Selva	un tros de vinya al mas d'en Carbó al terme de la Selva	Selva	300 sous	1314/01/08	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Bernat Cusit i Ramona	Tarragona	Ramon Manganell i Maria	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	950 sous	1314/01/14	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Pere Tapiador, fill de Pere, i Ramona	Selva	Joan Taberner	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva, mas d'en Valls	Selva	60 sous	1314/01/22	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Pere Damer, fill de Pelegrí Damer, difunt i Arnalda	Selva	Bertran Damer i Bernarda	Selva	un tros de vinya al camí del Brugar	Selva	750 sous	1314/02/08	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
Bernat Mascaró Jonqueres i Gerardo	Selva	Bertran Pere i Gerardo	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	300 sous	1314/02/15	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Pelegrí Esteve i Francesca	Selva	Joan Vives i Maria	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	60 sous	1314/03/05	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Pere Damer, fill de Pelegrí Damer i Arnalda	Selva	Ramon Grimau, picapedrer i Saurina	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	420 sous	1314/03/05	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Guillem Punyera i Guillerma	Selva	Pere Bonavila, fill de Ramon, i Maria esposa	Selva	un tros de vinya franc al terme de la Selva, al camí de Prades	Selva	120 sous	1314/03/12	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Pere Bover, fill de Pere Bover i Ramona	Selva	Arnau Totosaus i Guillem Totosaus, germans, fills de P. Totosaus, difunt i Ramona, esposa de Guillem	Selva	un tros de vinya al terme d'Alcover	Selva	225 sous	1314/03/29	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Pere Gil, fill de Guillem Gil i Elisenda	Almóster	Guillem Rabassa, fill de Pere, i Maria	Selva	un tros de vinya a la Selva	Selva	240 sous	1314/03/29	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Pere Damer i Arnalda, fill de Pelegrí Damer	Selva	Joan Vives i Maria	Selva	un tros de vinya	Selva	60 sous	1314/04/11	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Benvinguda, vídua de Joan Gavalrà	Selva	Francesca, esposa de Guillem Bover	Selva	un tros de vinya	Selva	410 sous	1316/01/05	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Ramon Galter i Elisenda	Alcover	Vidal Denez i Elisenda	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	250 sous	1316/08/17	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
Ramon Maimó i Arnalda	Selva	Ramon Barca i Guillemona	Selva	un tros de vinya	Selva	108 sous	1316/08/17	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Guillem Gibot i Benvinguda	Selva	Bernat Aguader i Elisenda	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva. Via per oliverar de Tomàs Urgell	Selva	270 sous	1316/09/12	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Pere Ordi, fill de Bonanat Ordi	Selva	Pere Ripio i Taurina	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	38 sous	1316/10/10	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Jaume Andreu i Maria	Selva	Ramon Ordi i Experta	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	105 sous	1316/10/29	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Joan Grimau i Gerarda	Selva	Guillem Got	Selva	vinya al terme de la Selva	Selva	320 sous	1316/12/20	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Joan Jonquieres i Gerarda	Selva	Cerdà Calvo i Francesca	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	200 sous	1317/01/10	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Bertran Pere i Gerarda	Selva	Vidal Velac i Ramona	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	200 sous	1317/01/21	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Vidal Corner, batlle del paborde	Selva	Bertran Vallcurva	Selva	un tros de vinya franc que Joan Gralla tenia al terme de la Selva per satisfer els 1100 sous quals quals ha estat condemnat	Selva	1105 sous	1317/01/31	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Joan Guasch i Maria	Selva	Guillem Soler i Ferrera	Selva	tros de vinya al terme de la Selva	Selva	570 sous	1317/03/01	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
Pere Bover	Selva	Guillem Totosaus	Selva	un tros de vinya	Selva	190 sous	1317/05/03	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Joan Jonqueres i Gerarda	Selva	Arnau Ripio i Maria	Selva	un tros de vinal al terme Selva	Selva	310 sous	1317/05/03	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Bernat Barceló i Maria	Almóster	Bernat Rovira	Mussara	un tros de vinya al terme de la Selva franc	Selva	160 sous	1317/05/23	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Ramon Bonalberch i Ramona	Selva	Joan Guasch i Maria	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	300 sous	1317/05/30	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Bernat Guasch i Vidal Denez, marmessors últim test.de Bernanda, vídua A. Martí	Selva	Pere Forn, coadjuntor nostre i esposa Elisenda	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva	Selva	60 sous	1317/06/12	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Bernat Guasch i Vidal Denez, marmessors últim test. de Bernanda, vídua A. Martí	Selva	Guillem Masdéu i Maria	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva	Selva	130 sous	1317/06/12	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Miquel Damer, fill de Ramon Damer i Taurina	Selva	Pere Olesa i Maria	Selva	dos trossos de vinya que tenim al terme de la Selva	Selva	310 sous	1319/08/10	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Pere Tortosa i Benvinguda	Selva	Jaume Masdéu, fill de Joan Masdéu	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	440 sous	1319/08/16	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Miquel Valls i Ramona	Selva	Pere Paoner i Guillermo	Selva	un tros de vinya franc al terme de la Selva	Selva	290 sous	1319/09/24	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Jaume Gebellí i Gerarda	Brugar	Pere Tibau i Francesca	Selva	tres quarterades i mitja de vinya al terme de la Selva	Selva	570 sous	1319/10/01	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
Pere Bover i Bernarda	Selva	Pere Tibau i Francesca	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	220 sous	1319/10/01	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Pere Bremon, fill de Pere Andreu Bremon i esposa Gerarda	Selva	Guillem Bremon, fill meu	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	240 sous	1319/12/24	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Pere Bover, fill del difunt Pere Bover, i... carrer Major	Selva	Pere Mas, de Vilanova de la Selva i esposa Elisenda	Selva	tota vinya franca a terme de la Selva, camí de Reus	Selva	200 sous	1319/12/24	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17

Taula 43
Cultiu de vinyers als contractes de compra-venda de tinences franques i lliures de cens al terme alcoverenc

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc	Preus	Drets emfitèutics	Data	Llibre notarial
Peiró Denez i Dolça	Selva	Perre Tost i Elisenda	Selva	un tros de vinya al terme d'Alcover	Alcover	100 sous	Drets : rei bovatge	01/12/1316	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Joan Peironet i Ermessenda	Selva	Llorenç Forner i Gerarda	Selva	un tros de vinya al terme d'alcover franc	Alcover	104 sous	salva fidelitat arquebisbe i església de Tarragona	18/02/1308	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Joan Salgar i Elisenda	Alcover	Bernat Castelló I Arnalda	Alcover	una vinya franca salvo bovatge	Alcover	105 sous	Bovatge	20/04/1305	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Ramon Manganell I Maria	Selva	Guillem Mulner I Maria	Selva	un tros de vinya al terme de'alcover franc excepte bovatge	Alcover	160 sous	1/2 quartà d'ordi de bovatge	10/09/1302	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Ramon Manganell I Maria	Selva	Guillem Negre	Selva	un tros de vinya al terme d'Alcover franc excepte bovatge	Alcover	160 sous	1/2 quartà d'ordi de bovatge	10/09/1302	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Pere Erimbau i Elisenda	Alcover	Joan Andreu i Ramona	Alcover	vinya franca excepte bovatge	Alcover	222 sous	bovatge	23/08/1304	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Berenguer Grau i Francesca	Rourell	Pere Maimó I Maria	Alcover	un tros de vinya al terme d'Alcover que fa bovatge per donació comú d'Alcover	Alcover	30 sous	terç de mig quartà de bovatge	22/09/1306	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Pere Ciurana i Guillerma	Alcover	Guillem Pere i	Alcover	un tros de vinya al terme d'Alcover que té per Guillerma de Moncada	Alcover	36 sous	Drets: Guillema de Moncada. mig quartà i mig de Bovatge.	14/12/1304	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Berenguer Pi i Maria	Alcover	Ramona, vídua de Pere Massó	Alcover	un tros de vinya al terme d'Alcover franc, tret d'un quartà de bovatge	Alcover	420 sous	un quartà de bovatge	21/02/1309	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc	Preus	Drets emfitèutics	Data	Llibre notarial
Vidal Got I Ramona	Selva	Mateu Negre i Guillerma	Selva	un tros de vinya a terme d'Alcover	Alcover	45 sous	mig quartà d'ordi de bovatge	08/11/1307	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Arnau Esperandeu, fill de Pere Esperandeu, difunt, de més de 20 anys	Cogoll	Pere Vives de Janua	Selva	un tros de vinya a terme d'Alcover que fa bovatge al rei	Alcover	48 sous	tercera part d'un quartà d'ordi de bovatge	24/04/1302	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5

Taula 44
Cultiu de vinyers als contractes de compra-venda de tinences gravades amb cens a Valls

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte de venda	Lloc objecte	Import venda	Titular dels censos	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
Guillem Celma	Valls	Ferrer Tebal I Maria	Valls	un tros de vinya a terme de Valls	Valls	10 sous	Guillem Corbera	Cens : 6 sous per Sant Miquel Reserva: Cens, drets, domini, llúisme, i fadiga de 10 dies	1304/10/02	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Guillemó Ballester	Valls	Berenguera, esposa de Simó Plaça de Masmulet i filla de Pere Huguet	Masmulet	un tros de vinya a Valls per pere Veya	Valls	90 sous	Pere Veya	Cens: 5 sous per Nadal Reserva: Cens, drets, domini, llúisme i fadiga	1304/11/23	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Bernat Basset I Luciana	Valls	Guillem Basset	Valls	un tros de vinya al terme de Luporum a cens per l'Abat	Doldellops	150 sous	Abat monestir	Cens : quint Reserva : cens, mitja dècima i primícia	1311/05/25	Valls 1311 caixa 1 lligall 9
Guillem Rabassa i Maria	Valls	Arnau Roures i Guillerma	Valls	un tros de vinya a Valls sota cens	Valls	45 sous	hereu de Bernat Vac..	Cens : 5 sous per Sant Miquel Reserva.: cens, drets, domini llúisme I fadiga	1316/05/23	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12a)
Berenguer Redon i Elisenda	Espinavessa	Guillerma, vídua de Bernat Timor	Valls	un tros de vinya al terme d'Oli Luporum	Doldellops	105 sous	abat monestir	Cens : 5 sous per Santa Maria d'agost Reserva.: cens, drets, empara, llúisme I fadiga	1316/08/25	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Ramon Cerdà, esposa Maria i la seva germana Maria, esposa de Guillem Vich	Valls	Ponç Guillem i Elisenda	Picamuixons	un tros de vinya al terme de Picamuixons	Picamuixons	60 sous	Capellani a d'Arnau d'en Vila	Cens: 4'5 sous Reserva.: cens, drets, domini llúisme I fadiga	1316708/04	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)

Taula 45
Alcover. Censos en metàl·lic en els contractes de compra-venda de tinences gravades amb cens conreades de vinyer

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Import de venda	Titular dels drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
Joan Massó, fill de Joan Massó, difunt, i Saurina	Selva	Pere Martí i Ramona	Selva	un tros de vinya al terme d'Alcover	Alcover	10 sous	Guillem Negre	Cens: 10 sous per Sta. Maria agost Fadiga 12 dies	1305/08/13	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Maria, vídua de Jaume Església	Alcover	Guillem Cabrer	Selva	una vinya al domini del rei	Alcover	45 sous	rei	Cens : 2 sous anuals	1311/10/01	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Berenguer Lor	Selva	Guillem Pere	Selva	un tros de vinya al terme d'Alcover	Alcover	20 sous	Gerard Montoliu i rei	El rei té bovatge: mig quartà ordi i 1 mostera de forment Cens: 7 sous a Gerard Montoliu per St. Miquel setembre Reserva: drets, domini empara i fadiga de 10 dies a Gerard Montoliu	1312/02/15	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Joan Mascarell i Mansilia	Alcover	Guillem Barral i Elisenda	Alcover	una vinya al terme d'Alcover	Alcover	80 sous	Berenguer Recasens	Cens: 13 sous per Sta. Maria agost Reserva: drets, domini, empara, fadiga i lluïisme	1313/10/31	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Pere Ferrer	Alcover	Vidal Cap, jueu	Alcover	vinya al terme d'Alcover per Capellania Bernat Llorenç	Alcover	127 sous	capellania Bernat Llorenç Tarragona	Cens: 6'5 sous Reserva: drets, domini, empara, fadiga de 10 dies i lluïisme	1314, 03/08	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Guillem Santapau i Benvinguda	Alcover	Guillem Bertran i Dolça	Selva	vinya a terme Alcover, lloc nomenat Brugar	Alcover	40 sous	hereus de Pericó Puig	Cens : 3 sous per l'Aparició Reserva: domini, cens, empara, fadiga 10 dies i lluïisme	1314/01/20	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Ponç Voltor i Tomàs Fago, marmessors test. de Mansilia Savall	Alcover	Bernat Català i Berenguera	Alcover	un tros de vinya	Alcover	50 sous	na Fabregada	Cens: 3 sous per St. Miquel	1314/09/12	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Guillema, esposa d'Arnau Tamanz i Ramon fill seu	Alcover	Pere Massó i Guillema	Alcover	un tros de vinya a Alcover	Alcover	22 sous	capellania de Mateu Veciana	Cens: 7 sous per Carnaval Reserva: cens, drets, domini, empara, lluïisme i fadiga	1315/08/24	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Import de venda	Titular dels drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
Vidal Cap i Ester, jueus	Alcover	Guillemó Cabot i Ermessenda	Alcover	una vinya al terme d'Alcover	Alcover	150 sous	Bernat Guaita capella capellania església Sta Clara Tarragona per Bn. Llorenç	Cens : 6'5 sous per Sant Miquel Reserva: cens, drets, empara, lluíisme l fadiga	1315/08/24	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Pere Serò i Ramona	Bomburguet	Mansilia, vídua de Guillem Robert	Alcover	una vinya al terme d'Alcover	Alcover	150 sous	capellania Monestir Santa Clara Tarragona	Cens: 6 sous per Nadal Reserva: cens, drets, domini, empara, lluíisme l fadiga	1316/05/06	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Pere Serè i Ramona	Bomburguet	Mansilia, esposa de Guillem Robert	Bomburguet	vinya a terme d'Alcover	Alcover	150 sous	Maria Sabater	Cens : 6 sous per Nadal Reserva: cens, drets, domini, empara l fadiga	1316/05/17	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Guillem Barral i Elisenda	Alcover	Andreu Església i Guillema	Alcover	una vinya a terme d'Alcover	Alcover	100 sous	Berenguer Recasens	Cens: 2 sous 3 diners per Sta. Maria agost	1316/07/04	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Pere Mari i Berenguera	Selva	Pere Roselló i Bernarda	Selva	un tros de vinya al terme d'Alcover	Alcover	255 sous	capellania Guillem Costa	Cens : 10 sous	1316/10/10	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Ramon Galter i Elisenda	Alcover	Jaume Gavalrà i Ermessenda	Alcover	una vinya a terme d'Alcover sota cens de Miquel Narbonés	Alcover	140 sous	Miquel Narbonés	Cens: 2 sous 3 diners per Nadal Reserva: cens, drets, domini, empara, fadiga l lluísmec, i, d, e, f, ll	1316/10/31	Alcover 1316-1317 Caixa 8 lligall 120
Pere Gavarres, Guillem Gavarres i Bernat Gavarres, hereus d'Arnau Gavarres germà nostre	Alcover	Bertomea, vídua de nostre germà	Alcover	una vinya que tenim a dominicatura del rei, terme d'Alcover	Alcover	200 sous	marmessor Comte Urgell	Cens: 6 diners per Nadal Reserva: cens, drets, domini, empara, fadiga l lluíisme	1316/11/21	Alcover 1316-1317 Caixa 8 lligall 120

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Import de venda	Titular dels drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
Ramon Cavaller	Montblanc	Pericó Ciurana i Sibil.la	Alcover	vinya nostra a terme i parròquia d'Alcover	Alcover	130 sous	capellania de Santa Clara i Maria Sabatera	120 sous a la Capellania de Santa Clara amb altres honors. Cens de la capellania i 6 sous a Maria Sabatera Reserva: Cens.,drets, domini, empara, fadiga i lluisme a la Capellania. Cens a Sabatera	1319/11/08	Alcover 1319-1321 Caixa 10 lligall 123
Guillem Cabrer i Maria	Selva	Guillem Calvo, fill de Guillem Calvo, difunt	Selva	un tros de vinya al terme d'Alcover	Alcover	172 sous	rei	Cens : 3 sous 5 diners per Nadal Reserva: drets, cens, domini, fadiga i lluisme	1319/11/27	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Pere Muntagut, jove	Alcover	Pere Església	Alcover	una vinya a terme d'Alcover	Alcover	265 sous	Capellania Monestir Tarragona per Bernat Llorenç	El cens de la capellania el paga Maria Sabatera. Són 120 sous. Ell li pagarà 5 sous per Nadal a ella	1319/12/14	Alcover 1319-1321 Caixa 10 lligall 123

Taula 46
Alcover. Censos en espècie oscil·lants en els contractes de compra-venda de tinences gravades amb cens conreades de vinyer

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Import de venda	Titular dels drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
Joan Arnau i Berenguera	Selva	Ramon Guasch, fill d'Arnau de vilanova de Selva i Maria	Selva	un tros de vinya a Alcover	Alcover	260 sous	Pere Massó d'Alcover	Cens : quart	1303/02/24	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Elisenda, vidua de Ramon Catllar	Alcover	Pere Constantí i Berenguera	Alcover	una vinya a la vall de Rascaç	Alcover	45 sous	paborde i Guillem Rascaç	Cens:; quart i 3 diners de quèstia per sant Pere i Feliu Reserva: drets al paborde	1303/09/02	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Joan Girona i Maria	Alcover	Borràs Alball, júnior i Maria	Alcover	una vinya cap a Fexes	Alcover	100 sous	Saura, vídua de Guillem Ager	Cens: quint	1304/01/23	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Guillem Far, fill del difunt Ramon Far	Selva	Guillem Negre, fill del difunt Ferrer Negre	Selva	tres quarterades de vinya a mesura de la Selva,	Alcover	140 sous	Vidal Forner	Cens: quart	1307/11/03	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Joan Forner i Cervera	Selva	Ramon Managuerra i Novel.la	Selva	dues quarterades de vinya a terme d'Alcover	Alcover	18 sous	Guillema vídua de Mestre Azbert i rei	Cens : quart a Guillema i 3 quartans d'ordi de bovatge a rei Reserva: drets, domini, empara i fadiga de 10 dies a Guillema	1308/04/21	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Joan Aimar i Maria	Alcover	Guillem Pelenca i Arsendis	Alcover	un tros de vinya al terme d'Alcover	Alcover	55'5 sous	Gerard Erimbau	Cens : quint de vendímia, dècima primícia Reserva: domini, cens, lluïisme i fadiga	1313/07/31	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Joan Aimar i Maria	Alcover	Arnau Pelenca i Maria	Alcover	un tros de vinya al terme d'Alcover	Alcover	55'5 sous	Gerard Erimbau	Cens: quint de vendímia, dècima primícia Reserva: domini, cens, lluïisme i fadiga	1313/07/31	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Joan Alcover i Guillema	Alcover	Guillem Massó i Elisenda	Alcover	una vinya	Alcover	200 sous	hereus de Gerard Erimbau	Cens: quint Reserva: quint, drets, domini, empara, fadiga i lluïisme	1316/10/15	Alcover 1316-1317 Caixa 8 lligall 120

Taula 47
Alcover.Censos en espècie fixes als contractes de compra-venda de les tinences gravades amb cens conreades de vinyer

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Import de venda	Titular dels drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
Bernat Térmenes i Romia; i Guillemona, vídua de pere Ferreres	Alcover	Bernat Valls	Alcover	una vinya al terme i parròquia d'Alcover	Alcover	20 sous	Obrer de la Seu	Cens : un quartà de forment anual dins del terme Reserva : drets a l'Obrer i fidelitat Església de Tarragona	1302/03/29	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Arnau Hostalers I Ramona	Alcover	Pere Roig i Guillema	Alcover	vinya que té per Pere Salanova	Alcover	13 sous	Pere Salanova	Cens: un parell de gallines per Nadal Reserva: drets	1303/08/11	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Bernat Llauradó, procurador dels béns d'Arnau de Guissona difunt	Alcover	Guillem Ferrer	Alcover	un tros de vinya	Alcover	80 sous	Guillema de Moncada	Cens : una quartera d'ordi	1309/05/14	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Pere Gavarres i Alexandra	Alcover	Bernardó Castelló i Maria	Alcover	vinya nostra	Alcover	90 sous	obrer de Tarragona i Joan Ebri	Cens: una quartera de forment mesura Alcover i una lliura de cera anual per Sta. Cecília a l'Obrer i mig quartà d'ordi a J. Ebri Reserva: cens drets domini	1319/10/17	Alcover 1319-1321 Caixa 10 lligall 123

Taula 48
Selva del Camp. Censos en metàl·lic a la compra-venda de tinences de vinyer gravades amb cens

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Impot venda	Titular de drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
Romeu Terre i Ramona	Selva	Pere Bover i esposa Bernarda del carrer dels Ollers	Selva	un tros de vinya a camí de Sant Pere	Selva	50 sous	Guillem gibot	Cens. 2 sous per Sta. Maria agost Reserva : Cens, drets, domini i fadiga	1300/06/02	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Ramon Massó, piquer, fill del difunt Joan Massó i Ramona	Selva	Pere Tibau i Vidala	Selva	tros de vinya a terme de la Selva	Selva	61 sous		Cens: 5 sous	1300/12/09	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Pericó Tibau, fill d'Arnau Tibau difunt, de més de 20 anys	Selva	Bertomeu Barceló	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva	Selva	82 sous	Ferrer Ermengol	Cens: 8 sous Reserva : Drets, domini i fadiga	1301/02/07	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Guillem Totosaus, Ramon fill seu de més de 20 anys i Elisenda i Pere fill de Guillem de més de 25 anys	Tarragona	Pere Garriga, ferrer, i Vierna	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva	Selva	60 sous	Ferrer Ermengol	Cens : 5 sous	1301/06/24	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Guillem Nicolau i Saurina	Selva	Ramona, vídua d'Arnau Rausi	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva	Selva	50 sous	Jaume Nicolau	Cens : 5 sous	1301/08/25	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Joan Mulner, fill de Joan Mulner, difunt i Joana	Selva	Ramona, vídua de Ramon Sanz	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva, cap Almoister	Selva	100 sous	Miquel Boter de Tarragona	Cens. 10 sous	1301/08/25	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Pere Bonet i Dolça	Selva	Pere Dapiera i Guillerma	Selva	un tros de vinya a terme de Selva	Selva	12 sous	Jaume Arasa	Cens. 2 sous 4 diners	1301/08/27	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Bernat Cogull i Elisenda	Selva	Joan Cilici i Berenguera	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva	Selva	90 sous	Gerard Bonguera u	Cens : 5 sous per Santa Maria d'agost Reserva : Drets, cens, domini i fadiga	1301/11/10	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Bertomeu Damer i Maria	Selva	Ramon Gordó i Elisenda	Selva	3 sous cesnals que fa a Jaume albiol sobre un tros de vinya a terme de la Selva	Selva	28 sous	Jaume Albiol	Cens : 3 sous	1302/06/14	Selva 1302 caixa 2 lligall 6

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Impot venda	Titular de drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
Joan Taberner i Ramona	Selva	Gerard Regina i Maria	Selva	un tros de vinya a la Selva	Selva	120 sous	Miquel Sobirà	Cens : 5 sous per santa Maria d'agost	1302/09/11	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Guillema, vídua de Guillem Barca	Selva	Vidal Forner esposa Mansilia	Selva	un tros de vinya a la Selva	Selva	25 sous	Bertomeu Montoliu i Joan Narbona	Cens: 2 sous per Sant Miquel a Montoliu i 12 diners a Narbona per Nadal	1302/10/03	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Llorenç Ordi i Berenguera	Selva	Ferrer Vilanova i Elisenda	Selva	un tros de vinya a la Selva	Selva	65 sous	Guillem Negre	Cens: 2 sous per Santa Maria d'agost	1303/02/24	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Pere Amblart, esposa Maria i Guillem Amblart germà seu de més de 15 anys	Selva	Pere Montserrat i Venguda	Selva	un tros de vinya a terme de Selva	Selva	4 sous	Pere Vives	Cens: 7 sous	1303/05/05	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Guillem Damer, fill de Guillem Damer i Ramona	Selva	Andreu Romagosa i Maria	Selva	tros de vinya a terme de la Selva	Selva	53 sous	Guillem Gibot	Cens : 2'5 sous	1303/08/05	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Bernat Anglès i Bondia	Selva	Ramona, germana	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva	Selva	33 sous	Gerard Bonguera u	Cens: 12 diners	1303/08/20	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Guillem Miquel i Saurina	Selva	Guillem Damer i Ramona	Selva	un tros de finya al terme de la Selva	Selva	50 sous	Arnau Gibot	Cens: 10 diens per Pasqua	1304/02/26	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Ramon Mari i Maria	Selva	Guillem Urgell, fill d'Andreu, i Ramona	Selva	tercera part d'una sort de vinya al terme de la Selva	Selva	47 sous	Ramon Carbó	Cens : 9 sous per Sant Miquel	1304/09/09	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Llorenç Ordi i Bernarda	Selva	Pere Damer, fill de Ferrer, difunt, i Dolça	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva	Selva	70 sous	Ferrer Ermengol	Cens : 5 sous per Santa Maria d'agost	1304/11/07	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Impot venda	Titular de drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
Ramon Martí, fill de Pere, difunt, i Maria	Selva	Joan Peironet, fill de Jaume difunt i Ermessenda	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva	Selva	113 sous	Pere Gombau	Cens : 4 sous per Sant Miquel	1305/03/07	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Pere Mari, fill de Pere Mari, difunt, i Berenguera	Selva	Teresa, vídua de Joan Roig	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva	Selva	120 sous	Pere Gombau	Cens : 4 sous per Sant Andreu	1305/03/12	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Pere Costa i Maria	Selva	Ramona, vídua de Ferrer Alegre	Selva	un tros de vinya cap a Torredembarra	Selva	36 sous	Ferrer Vilanova	Cens: 15 sous per Sta. Maria agost Reserva : Fadiga 10 dies	1305/08/01	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Ramon Mari i Maria	Selva	Ferrer Tarragona i Mansilia	Selva	un tros de vinya	Selva	23 sous	Pere Valirana	Cens: 3 sous per Sta. Maria agost Reserva: drets, domini, empara i fadiga de 10 dies	1305/08/28	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Guillem Ruf i Guillerma	Selva	Bernat Velach i Mansilia	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	55 sous	paborde	Cens : 4 sous per Sant Miquel Reserva : Cens, drets, domini, empara l fadiga	1305/11/26	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Joan Managuerra, i Novela i Guillem i Bernat Managuerra de Mallorca	Selva	Bertran Clergue i Gerarda	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva	Selva	300 sous	Arnau Gibot de Tarragona	Cens : 5 sous per Sant Miquel Reserva : Cens, drets, domini, empara i fadiga	1305/11/26	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Ramon Taberner Saurina	Selva	Pere Bover i Ramona	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva. Subasta pels molts deutes del matrimoni	Selva	90 sous	Pere Conesa de castell de Constantí i esposa	Cens: 18 sous Reserva:cens, drets, domini, empara i fadiga de 10 dies	1305712/03	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Joan Castellví i Ramona i Saurina de més de 16 anys filla de Joan d'un anterior matrimoni	Selva	Bernat Gallart i Guillerma	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	150 sous	Ferrer Ermengol	Cens: 4 sous per Sta. Maria agost Reserva : Empara i fadiga de 10 dies	1306/02/28	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Ramon Taberner i Saurina	Selva	Joan Bover	Selva	un tros de vinya a terme de Selva.Subhasta pels deutes del matrimoni	Selva	52 sous	Miquel Sobirà	Cens: 5 sous per Carnaval Reserva:cens, drets, domini, empara i fadiga de 10 dies	1306/03/02	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Impot venda	Titular de drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
Andreu Romagosa i Maria	Selva	Bernat Rasquera i Gerarda	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva	Selva	4 sous	na Gentila	Cens: 2 sous 4 diners Reserva : Cens, drets, domini, empara i fadiga	1307/09/08	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Bernat Mallorques i Ramona	Selva	Simó Mallola i Maria	Selva	un tros de vinya	Selva	55 sous	Ramon Manganell	Cens: 10 sous per Sta. Maria agost Reserva : Cens, drets, domini, empara l fadiga	1308/03/06	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Bertran Clergue i Gerarda	Valls	Gerard Gras i Elisenda	Selva	dos trossos de vinya al terme de la Selva, el segon dels quals fa cens a Arnau gibot	Selva	520 sous	Arnau Gibot	Cens : 5 sous per Sant Miquel Reserva: drets, domini, empara l fadiga de 10 dies	1309/02/03	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Arnau Gavela i Guillerma	Selva	Jaume Muntanya i Ramona	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	350 sous	Andreu Miquel	Cens : 10 sous per Santa Maria de setembre	1309/03/18	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Arnau Sorxa, fill de pere Sorxa difunt	Selva	Bertran Far, fill de Bertran Far	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva		Ferrer Ermengol	Cens : 6 sous per Santa Maria d'agost	1309/05/16	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Pere Montserrat i Maria	Selva	Andreu Bonavila	Selva	un tros de vinya a la Selva	Selva	10 sous	Bonanat Sartre	Cens: 12 diners per Sant Miquel	1309/11/10	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
Ramon Costa i Ramona	Selva	Bernat Punyera i Francesca	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	9 sous	Guillem Negre	Cens: 2 sous per Nadal	1310/05/16	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
Gerarda, vídua de Guillem Térmenes	Selva	Bernarda, vídua de Simó Fayola	Selva	un tros de vinya	Selva	32 sous	Fills de Pere Calvo	Cens : 5 sous per Santa Maria d'agost	1310/11/21	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
Guillem Liya i esposa Maria	Selva	Pere Mallafré i Ramona	Selva	un tros de vinya	Selva	3 sous	Ramon Bertran	Cens : 4 sous per Sant Joan Reserva : fadiga de 10 dies	1311/02/16	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Impot venda	Titular de drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
Ferrera, vídua de Doménec Rabassa i fills seus	Selva	Ramon Managuerra i Novela	Selva	un tros de vinya amb els seus arbres al terme de la Selva	Selva	15 sous	Ramon manganell	Cens : 5'5 sous per Sant Lluç	1311/05/17	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Esteve Terre i Ermessenda	Selva	Guillem Porcilgues i Saurina	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	140 sous	vídua de Joan Costa	Cens. 3 sous per Sta. Maria d'agost Reserva : Drets. Domini, empara i fadiga de 10 dies	1311/07/29	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Pere Simó i Saura	Selva	Guillem Cabeça	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	84 sous	Pere Ventura	Cens : 7'5 sous per Sta. Maria d'agost Reserva : Drets, domini, empara i fadiga	1311/09/05	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Berenguer Santllorenç i Ramona	Reus	Dolça, vídua de Joan Taberner	Selva	un tros de vinya i de rendaras al terme de la Selva	Selva	35 sous	Ramon Gordó	Cens : 6 sous Sta. Maria agost Reserva : Drets, domini, empara i fadiga de 10 dies	1311/10/03	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Bernat Boet, Bernat i Guillem fills seus majors de 14 anys	Selva	Guillem Dapiera i Ramona	Albiol	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	75 sous	Pericó Carbó	Cens: 5 sous per Sta. Maria d'agost Reserva : Drets, domini, empara i fadiga de 10 dies	1311/10/20	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Guillem Ferrer i Arsendis	Selva	Ramon Coter i Elisenda	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva, torrent de Naposes	Selva	33 sous	Ferrer Ermengol	Cens: 6 sous per Sta. Maria agost Reserva : Drets, domini, empara i fadiga de 10 dies	1311/11/27	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Guillem Liya i Maria	Selva	Joan Vives	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	28 sous	Galceran Montoliu	7 sous per Nadal Reserva : Drets, domini, empara i fadiga de 10 dies	1312/01/24	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Ramon Managuerra i Novela	Selva	Maria, filla de Pere Fàbrega	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva amb tots els seus arbres	Selva	30 sous	Ramon Manganell	Cens : 5,5sous per Sant LLuc Reserva : Fadiga	1312/09/29	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Ramon Managuerra i Novela	Selva	Joan Vallcurva i Maria	Selva	un tros de vinya que té per Romagossa sota cens i aquest ho té per Guillem Gibot	Selva	5 sous	Guillem Gibot	10 sous per Sta. Maria. agost a Romagossa i 2 sous a G. Gibot per Santa Maria agost Reserva : Fadiga	1312/10/01	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Impot venda	Titular de drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
Ramon Rovelat i Gerarda	Selva	Joan Bertrán i Ramona	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	40 sous	rector	Cens: 6 sous 2 diners per Sta. Maria agost Reserva : Fadiga	1312/11/22	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Ferrer Massó i Saurina	Selva	Pere Damer i Guillerma	Selva	un tros de vinya	Selva	31'5 sous	Bertran Claver	Cens : 18 diners per St. Miquel Reserva : Fadiga	1313/02/09	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Pere Massó i Elisenda	Albiol	Bernat Urgell	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	160 sous	Martí Bertran	Cens : 5 sous per St. Miquel Reserva : Fadiga	1313/02/23	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Pere Garriga i Vierna	Selva	Bernat Massó i Constança	Selva	tros de vinya al terme de la Selva	Selva	45 sous	Vidal Forner	Cens : 10 sous a Vidal Forner per Sant. Miquel Reserva : Drets, domini, empara i fadiga de 10 dies a Vidal Forner	1313/07/18	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Pere Robert, de vall de la Selva i Maria	Albiol	Elisenda, esposa de Pere Negre de la Selva i fill del difunt R... de Vallmoll	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	355 sous	Rector	Cens: 2 sous 3 diners per Sta. Maria agost Reserva : Cens, domini i fadiga	1313/09/11	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Guillem Punyera, fill de Ponç Punyera difunt, i Guillerma	Selva	Martí Fillol i Guillerma	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva, al camí de bonretorn	Selva	145 sous	vídua de Guillem Martí	Cens : 5 sous Reserva : Cens, domini i fadiga	1314/01/28	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Pere Fabrer Margalida	Selva	Simó Nolla i Maria	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	150 sous	Arnau Gibot	Cens : 4 sous 1diner per Sant Miquel Reserva : Cens, drets i fadiga	1314/02/25	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Pere Mari i Esposa	Selva	Bernarda, vídua de Borràs Rovelat	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva, a les Voltes	Selva	251 sous	Ferrer Ermengol, sènior	Cens: 6 sous per Santa Maria agost	1314/03/11	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Pere Cusit i Guillem Far, executors test. Maria, filla del difunt Pere Ordi	Selva	Guillem Folch i Ramona	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	150 sous	Guillem Negre	Cens : 2 sous Reserva : Cens, domini i fadiga	1316/08/18	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Impot venda	Titular de drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
Miquel Sobirà, curador dels béns d'Andreu Bover,	Selva	Bonanat Bover	Selva	un tros de vinya per poder pagar el dot de la vídua d'Andreu Bover	Selva	195 sous	Ramon Manganell	Cens : 7 sous	1316/10/01	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Pere Mallafré i Ramona	Alcover	Guillem Folch I Ramona	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	73 sous	Guillem Negre	Cens : 3 sous 6 diners censals Reserva : Fadiga	1316/10/03	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Benvinguda, vídua de Joan Gavaldà	Selva	Francesca, esposa de Guillem Bover	Selva	una quarterada mitja de vinya	Selva	220 sous	Guillem negre	Cens : 5 sous	1316/10/05	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Miquel Sobirà, proc. béns Andreu Bover, difunt	Selva	Ramon Cavaller i Guillerma	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva per pagar la legítima de Maria, vídua Andreu Bover.	Selva	205 sous	Ramon Manganell	Cens: 8 sous Reserva : Drets, domini, cens i fadiga	1317/01/11	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Ramon Puig I Ramona	Selva	Pere Torrents i Elisenda	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	460 sous	Miquel Sobirà	Cens ; 5 sous per Sant Marc	1317/06/12	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
PereTost i Elisenda	Selva	Bertomea Rovelat, filla de Bonanat Rovelat difunt	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva, al mas que fou de Pere Vallcurva	Selva	520 sous	domina Gentila	Cens: quart Reserva : Drets, domini, quart, fadiga i lluïisme	1319/09/21	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Pere Ciurana i Sibil.la	Carxol	Simó Nolla i Maria	Selva	un tros de vinya al terme i parròquia de la Selva	Selva	325 sous	domina Gentila	Cens : quart Reserva : Quart, lluïisme, empara i fadiga	1319/10/01	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Pere Batlle i Francesca	Selva	Miquel Valls	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva, mas d'en Bertran	Selva	320 sous	Berenguer Montfranc	Cens: Quart	1319/10/21	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Bernat Costa, fill de Pere Costa i Saurina	Selva	Pere Bover I Francesca	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	100 sous	Ramon Gordó	Cens: 6 sous Reserva : Drets, cens, domini, empara, fadiga i lluïisme	1319/11/13	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Impot venda	Titular de drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
Bernat Punyera, fill de difunt Ponç Punyera i Francisca	Selva	Ramon Costa i Ramona	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	25 sous		cens per Nadal	1319/12/10	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Maria, vídua de Gerard Regina	Selva	Pere Mas i Elisenda	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva, a Voltes	Selva	200 sous	Miquel Sobirà	Cens : 5 sous per Sta. Maria agost	1319/12/24	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17

Taula 49
Selva del Camp. Censos en espècie oscil·lant a la compra-venda de tinences de vinyer gravades amb cens

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Impot venda	Títular de drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
Arnau Alemany i Maria	Brugar	Bonanat Sabater	Selva	un tros de mallol	Selva	20 sous	paborde	Cens: quart Reserva : Fadiga	1312/11/10	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Pere Guasch i Maria, fill de Joan Guasch difunt	Selva	Ramon de Far I Guillerma	Selva	un tros de mallol a terme de la Selva	Selva	74 sous	Guillem Punyera	Cens : quart	1305/10/29	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Joan Mari i Benvinguda	Selva	Esteve Gavaldà	Selva	un tros de mallol que tenim a terme de la Selva	Selva	125 sous	Bertomeu Montoliu	Cens: quart Reserva : Quart, cens, drets i domini	1306/05/13	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Bertran Far, fill de Bertran Far i Dolça	Selva	Ferrer Roig	Selva	un tros de mallol	Selva	50 sous	Martí Bertran	Cens: quart Reserva : Cens, drets, domini, empara i fadiga 10 dies	1307/12/23	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Ponç Grimau, Arnau Finet, tutors d'Arnau i Elisenda, fills de Ramon Grimau difunt	Selva	Bernat Ferrer	Selva	un tros de mallol al terme de la Selva, al mas de Riera	Selva		Ramon Vallcurva	Cens: quart Reserva: drets, domini, empara i fadiga de 20 dies	1308/10/11	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Arnau Rixer i Ramona	Selva	Ramon Ripoll i Ramona	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	135 sous	Ramon Vallcurva	Cens: quart Reserva : Drets, domini, empara i fadiga de 20 dies	1311/09/27	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Ramon Rovelat i Gerarda	Selva	Bernat Finet I Guillerma	Selva	un tros de vinya	Selva	190 sous	Guillerma filla de R. Gavaldà difunt	Cens : quart Reserva : Drets, domini, empara i fadiga de 10 dies	1311/10/30	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Llorenç Forner i Gerarda	Selva	Guillem Mallafre i Ramona	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	75 sous	Pere Valirana	Cens:quart Reserva : Drets, domini, empara i fadiga	1311/12/17	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Joan Andreu i Ramona	Selva	Maria, esposa de Joan Finet	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	170 sous	Ramon Vallcurva	Cens : quart Reserva : Drets, domini, empara i fadiga de 10 dies	1312/01/27	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Impot venda	Titular de drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
Simó Vives, d'acord amb els seus fills	Selva	Guillem Ferrer	Selva	una vinya	Selva	43 sous	Pelegrí Esteve	Cens: quart Reserva : Fadiga	1312/09/01	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Ramon Roselló I Berenguera	Selva	Borràs Cairo i Benvinguda	Selva	un tros de vinya	Selva	130 sous	Ramon Vallcurva, militar	Cens: quart Reserva : Fadiga	1312/10/06	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Ramon Ferrer i Bernarda	Albiol	Joan Cardobeu i Bernarda Cardobeu	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	75 sous	Bernat Ventura	Cens : quart Reserva : Fadiga	1313/01/29	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Pere Bover, Bertran Forner, procurador de Jaumeta, esposa de P. Altes	València	Ramon Canovas i Ponceta	Selva	tercera part de mitja quartera de vinya al terme de la Selva	Selva	20 sous	paborde	Cens: quart	1313/02/08	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Bernat Cusit I Ramona	Tarragona	Pere Gebellí i Saura	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva, a la Serra	Selva	100 sous	Pere Gavalda	Cens: quart Reserva : Drets, quart, domini I fadiga	1314/01/25	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Pere Bonavila i Maria	Selva	Arnau Major i Maria	Selva	un tros de vinya	Selva	40 sous	Guillem Gibot	Cens. quart de tot	1313/06/12	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Pere Tost i Elisenda	Selva	Bertomea Rovelat, filla de Bonanat Rovelat difunt	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva, al mas que fou de Pere Vallcurva	Selva	520 sous	domina Gentila	Cens: quart Reserva : Drets, domini, quart, fadiga i lluïsmes	1319/09/21	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Pere Ciurana i Sibil.la	Carxol	Simó Nolla i Maria	Selva	un tros de vinya al terme i parròquia de la Selva	Selva	325 sous	domina Gentila	Cens : quart Reserva : Quart, lluïsmes, empara i fadiga	1319/10/01	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Pere Batlle i Francesca	Selva	Miquel Valls	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva, mas d'en Bertran	Selva	320 sous	Berenguer Montfranc	Cens: Quart	1319/10/21	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Impot venda	Titular de drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
Bernat Punyera, fill de difunt Ponç Punyera i Francisca	Selva	Ramon Costa i Ramona	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	25 sous		cens per Nadal	1319/12/10	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Pere Castellví I Maria	Selva	Andreu Bremon i Ferrera	Selva	un tros de finya al terme de la Selva	Selva	73 sous	paborde	Cens: Vuitè	1300/04/07	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Pere Vaquer, Maria i Venguda, vídua de Pere Cairo, mare de Maria	Puigdelfí	Joan Vives i Maria	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	42 sous	Ferrer Ermengol	Cens : quart	1300/05/10	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Pere Garramel i Bruna	Selva	Bernardó Finet i Experta	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva	Selva	20 sous	Pericó Carbó	Cens: Quart	1300/07/14	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Bernat Pasqual Mansilia	Selva	Guillem Martí i Gerarda	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva	Selva	139 sous	esposa de Bernat Martí, mare seva	Cens: quart Reserva : Drets, domini I fadiga	1300/08/04	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Ponç Cogull, fill de Bernat Cogull, de més de 25 anys	Selva	Ramona, germana meva	Selva	un tros de cinya al mas d'en Julià	Selva	70 sous	Arnau Vallcurva	Cens : Quart	1300/10/16	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Joan Miquel, fill de Guillem i Dolça	Selva	Joan Forner, fill del difunt Berenguer Forner i Cerverona	Selva	un tros de vinya erm	Selva	6 sous	Ferrer Ermengol	Cens : Quart Reserva : Quarta, drets, domini I fadiga ,	1300/11/21	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Barcelona, vídua de V. De Canoves i Ramon fill de més 20 anys	Selva	Romeu Ordi i Maria	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva	Selva	120 sous		Cens : quart	1301/02/06	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Bernat Botairen, batejat de Guillem Negre difunt, i Maria	Selva	Berengueró Castelar i Gerarda	Selva	un tros de vinya a terme de Selva	Selva	75 sous	Ferrer i Pericó Totosaus	Cens : Quart	1300/02/11	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Impot venda	Titular de drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
Pere Fàbrega i Margarida	Selva	Bernat Claver i Maria	Selva	un tros de vinya plantat de vinya a terme de Selva	Selva	33 sous	hereus de R. Mallola qº	Cens: quart	1301/02/19	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Doméneç de la Mora i Maria	Vilallonga	Andreu Miquel i Maria	Selva	dues quarterades de vinya a la Selva. El cens l'han de portar dins de la Selva en aquell lloc on el seu mestre o el seus vulguin	Selva	100 sous	Eimeric de Prats	Cens : quint de tot Reserva : Fadiga 10 dies	1305/08/01	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Guillem Punyera i Guillerma	Selva	Jaume Mallola i Ferrera, fill de Joan Mallola, difunt	Selva	un tros de vinya que està entre la via de la Selva que va al mas que fou de Pere Vallcurva	Selva	240 sous	Guillem Solmela	Cens : quart Reserva : Quart, lluïsmes, empara i fadiga de 10 dies	1306/02/19	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Bertran Forner i Elisenda	Selva	Guillem Martí i Gerarda	Selva	un tros de vinya a la Selva que fa quart a vídua de Bernat Martí	Selva	16 sous	vídua Bernat Martí	Cens: quart Reserva : Quart, drets, domini, empara i fadiga 10 dies	1306/03/19	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Bernat Roures	Selva	Doméneç Martí i Benvinguda	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	200 sous	Dolça vídua de Bernat Martí	Cens : quart	1307/08/08	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Pere Simó, fill de Pere Simó, i Saura	Selva	Ramon Coter	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	70 sous	Pere Ventura	Cens. quart	1307/09/16	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Ponç Cogul, fill del difunt Miquel Cogull	Selva	Pere Cosit	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva	Selva	33 sous	Na Gentila	Cens: quart Reserva : Quart, drets, domini, empara i fadiga	1307/11/03	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Mestre Pere Pasqual i Astruga	Selva	Pere Landrich	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva	Selva	55 sous	Ferrer Ermengol	Cens: quart Reserva : Drets. Quart, domini i fadiga	1301/08/09	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Bernat Pasqual i Mansilia	Selva	Guillemó Martí i Gerarda	Selva	una quarterada i mitja de vinya a terme de la Selva	Selva	130 sous	Dolça mare de Guillemó Martí	Cens : quart Reserva : Drets. Quart, domini i fadiga	1301/09/22	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Impot venda	Titular de drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
Berenguer Santllorenç i Ramona	Selva	Ramona, vídua de Bernat Verra	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva	Selva	143 sous	Saurina filla G. Castellví qº	Cens: quart Reserva : Drets, quart, domini i fadiga	1301/10/15	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Bernat Metge, fill de Pere Metge de més 25 anys	Selva	Pericó Bover, fill de Pere Bover i Astruga	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva	Selva	50 sous	Pere Simó fill de Pere	Cens : quart	1301/10/29	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Joan Rabassa, fill de Joan Rabassa, difunt i Simona	Selva	Andreu Bremon i Ferrera	Selva	3 quarterades de vinya a terme de la Selva, al mas que fou de Pericó Vallcurva difunt	Selva	200 sous	na Gentila	Cens: quart Reserva :Drets, quart, domini i fadiga	1302/02/01	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Pere Casquer, senior i Saurina i Guillemó fills seus de més de 14 anys	Selva	Ramona, vídua de Bernat Azbert	Selva	una quarterada de vinya mesurada a terme de la Selva	Selva	60 sous	Esteve Cortat	Cens: quart Reserva :Drets, domini, quart i fadiga	1302/02/18	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Ramona, vídua d'Arnau Alari	Selva	Mascaró Jonqueres i Ramona	Selva	un tros de vinya a terme de Selva. A causa dels mots deutes a cristians i jueus i per 100 sous de dot a Ramona filla seva	Selva	400 sous	Bernat Ferrer Mascaró	Cens: quart	1302/03/16	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Bernat Bocairem i Maria	Selva	Pere Verra i Maria	Selva	un tros de vinya	Selva	30 sous	Guillem Negre	Cens: quart Reserva:domini, empara i fadiga	1308/08/17	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Pere Montserrat i Maria	Selva	Doméneç Narbona i Dolça	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva, mas de Vallcurva,	Selva	215 sous	Vallcurva	Cens : quart de tot	1303/08/22	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Guillem Riudoms, fill de Ramon Riudoms, difunt, de més de 20 anys	Selva	Joan Peironet, fill del difunt Jaume Peironet, i Ermessenda	Selva	un tros de vinya nova al terme de la Selva	Selva	76 sous	vídua de Pere Esteve	Cens : quart de tot	1304/03/14	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Guillem Pasqual i Ramona	Selva	Tolosa, esposa de Pere Verra	Selva	un tros de vinya a la Selva	Selva	255 sous	vídua de Bernat Martí	Cens: quart	1304/05/01	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Impot venda	Titular de drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
Ramon Dagel i Constança	Selva	Bernat Rabassa	Selva	un tros de vinya	Selva	168 sous	vídua de Pere Sanz	Cens: quart	1304/11/17	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Pere Calvo i Ramona, fill de Bernat Calvo difunt	Selva	Pere Paoner, fill de Pere, i Guillerma	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva	Selva	135 sous	Esteve ...	Cens: quart	1305/01/09	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Berenguer Oller i Elisenda	Selva	Venguda, vídua de Pere Totosaus	Selva	un tros de vinya a terme de la Selva	Selva	60 sous	fill de Guillem Soler	Cens : Quart	1305/02/26	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Berenguer Damer i Joan Mas, marmessors de Pere Torrela difunt	Selva	Guillem Arbonell i Maria	Selva	un tros de vinya a la Selva,	Selva	120 sous	vídua d'Andreu Tarragó	Cens : Quart	1305/03/03	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Guillem Rosich , Jaume, Pere i Guillem, fills de més de 18 anys	Sata Maria del Pla	Joan Tapiador i Mansilia	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva, mas d'en Julià	Selva	90 sous	Dalmau Vallcurva	Cens : quart	1308/12/21	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Ferran Valls i Maria	Selva	Pere Bover, saig, i Ramona	Selva	una quarterada i mitja de vinya a la Selva	Selva	152 sous	Eimeric Prats	Cens : quart Reserva: drets, domini, empara i fadiga de 10 dies	1309/01/24	Selva 1308-9 Caixa 3 lligall 10
Guillerma, vídua de Guillem Rof i Guillem, Pere i Bernat fills seus de més de 18 anys	Selva	Pere Forner i Elisenda	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	30 sous	paborde	Cens : quart de tot Reserva : drets, domini, empara, lluïisme i fadiga	1309/05/08	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Guillerma, esposa de Bernat Tolrà amb voluntat del seu marit	Selva	Pere Ferrater, germà seu	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	100 sous	vídua de Bertran Ferrer	Cens : quart de tot	1309/11/10	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
Guillem Sorxa	Selva	Domènec Teixidor i esposa	Selva	un tros de vinya.Ven per múltiples deutes	Selva	145 sous	Ponç Punyera	Cens: Quart	1305/03/01	Selva 1303-1305 caixa 2 lligall 7

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Impot venda	Titular de drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
Pere Rovelat i Maria	Selva	Ramon Terre i Dolça	Selva	un tros de vinya a la Selva	Selva	180 sous	Ramon Vallcurva	Cens : Quart	1311/03/14	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Guillem Managuerra i Ferrera	Selva	Guillem Ferrer i Arsendis	Selva	un quartà de vinya al terme de la Selva	Selva	83 sous	Pelegrí Esteve	Cens : Quart	1311/03/18	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Pere Mari i Berenguera	Selva	Ramon Alegre i Maria	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	83 sous	Galceran Montoliu	Cens : quart	1311/05/24	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Pere Sanmartí, presbíter i Llorenç Forner Berenguer Bonguerau, procuradors de Pere	Selva	Experta, vídua de Ramon Peiró	Selva	un tros de vinya. La collita que ara hi és està valorada en 50 sous	Selva	185 sous	Ramon Vallcurva	Cens : quart de tot Reserva : quart, empara i fadiga de 20 dies	1310/09/30	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
Ramon Aluder i Francesca	Selva	Guillem Aguader i Maria	Selva	una vinya	Selva	250 sous	Pelegrí Esteve	Cens : quart de tot Reserva, quart, empara i fadiga	1310/10/28	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
Jaume Mallola i Ferrera	Selva	Pere Tost i Elisenda	Selva	una vinya al terme de la Selva	Selva	215 sous	Na Mansilia	Cens : quart Reserva, quart, domini i lluïsmes	1310/11/16	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
Ramon Roselló, i Pericó Roselló, fills de Pere, difunt	Selva	Bernat Mascaró i Gerarda, cunyat seu	Selva	la part que tenen d'aquell quart que fa a pere Freixa sobre un tros de vinya al terme de la Selva	Selva		Pere Freixa	Cens: Quart	1302/11/02	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Ramon Bremon, fill d'Arnau difunt, i Guillerma	Selva	Francesc Tolrà i Maria	Selva	un tros de vinya al terme de la Selva	Selva	75 sous	Guillem Tolrà	Cens: quint	1303/02/13	Selva 1302 caixa 2 lligall 6

Taula 50
Alcover. Cultiu de terra i vinya als contractes de compra-venda de propietats de domini ple

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	Lloc	preu	Data	Llibre notarial
Guillermo, vídua de pere Gallisa	Alcover	Arnau Simó i Mansilla	Alcover	tros de terra i vinya al terme d'alcover cap a Fexes	Alcover	190 sous	1304/01/05	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Arnau Simó i Mansilla	Alcover	Mateu Gras i Ponça	Alcover	un tros de terra i vinya al terme d'Alcover, franc	Alcover	287 sous	1304/11/28	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Ponç Gordó i Maimona	Alcover	Ferrer Voltor i Elisenda	Alcover	tros de terra i vinya cap a Benijau	Alcover	120 sous	1305/03/03	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Joan Fabregat i Guillem Gerard tutors béns de Joan Mateu, difunt	Alcover	Miquel Voltes	Alcover	un tros de vinya i terra plantat i per plantar al terme d'Alcover	Alcover	125 sous	1306/12/01	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Taurina, vídua de Guillem Vairet	Alcover	Bernat Pere	Alcover	un tros de terra i vinya al terme d'alcover	Alcover	200 sous	1311/09/27	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Bernat Alball i Guillermo	Alcover	Guillem Rixer i Barcelona	Alcover	un tros de vinya i terra amb arbres al terme d'alcover, lloc nomenat Vilareta	Alcover	32 sous	1311/10/17	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Bernat Alcocer i Ramona	Alcover	Ponç Castelló i Maria	Alcover	tros de terra i vinya cult i erm franc al terme d'Alcover al lloc nomenat de la Serra	Alcover	500 sous	1314/03/04	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Mateu Girona i Saurina	Alcover	Ramon Voltor i Maria	Alcover	un tros de terra i vinya franc al terme d'Alcover	Alcover	147 sous	1314/05/14	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Pere Català i Taurina	Alcover	Perepinyà Agras	Alcover	un tros de terra i vinya plantar i per plantar franc a terme d'Alcover	Alcover	230 sous	1314/06/23	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	Lloc	preu	Data	Llibre notarial
Bernat Alcocer i Ramona	Alcover	Ponç Castelló i Maria	Alcover	un tros de terra i vinya i garriga al terme d'Alcover	Alcover	500 sous	1315/01/29	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Pere Traver i Ferrera	Alcover	Guillem Baga i Guillermo	Alcover	vinya amb terra contigua a terme d'Alcover, lloc nomenat Beniyau	Alcover	141 sous	1315/10/26	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Bernat Veciana i Maria	Alcover	Jaume Pellicer i Ermessenda	Alcover	un tros de terra i vinya cult i erm a terme d'alcover	Alcover	230 sous	1316/02/18	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119

Taula 51
Venda de propietats en domini ple conreades de terra i vinya a la universitat de Valls

Venedor	Població venedor	Comprador	Població venedor	Descripció de l'objecte de venda	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
Joan Balsebre i Gerarda	Valls	Ponç Bompassa i Ferrera	Valls	un tros de terra i vinya al terme de Valls	Valls	350 sous	1302/0115	Valls 1302 Caixa 1 lligall 6
Joan Palmer, marmessor restament Bertomeu Simó difunt	Valls	Pere Examuz	Valls	la meitat dels drets que el difunt esmentat tenia sobre un tros de terra i vinya a terme d'Espinaversa	Valls	125 sous	1304/10/09	Valls 1304 caixa 1 lligall 7
Arsendis, vídua de pere Fortí	Valls	Pere Vilar i Ferrera	Valls	un tros de vinya i terra in qua plantat habeo	Valls	50 sous	1304/11/13	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Guillem Luça i Guillemona	Valls	Bernat Burguet I Maria	Valls	un tros de vinya i terra plantada franca i lliure a Valls tant de bovatge com d'altres al lloc nomenat Cal de'n Martí	Valls	90 sous	1311/05/17	Valls 1311 caixa 1 lligall 9
Bernat Dardenal i Maria	Tarragona	Bernat Guasch	Valls	un tros de vinya i terra lliure a Valls	Valls	35 sous	1311/05/18	Valls 1311 caixa 1 lligall 9
Guillem Vila	Vilarodona	Ramon Roig	Valls	un tros de vinya i terra lliure al terme de Valls	Valls	150 sous	1311/05/25	Valls 1311 caixa 1 lligall 9
Bernat Rabassat I Ramona	Cabra	Bernat Teixidor	Valls	dos trossos de terra amb quendam vimeam	Valls	12 sous	1313/11/23	Valls 1313 Caixa 2 lligall 11
Ramon Roig I Mansilia	Valls	Ramon Farigola	Valls	tros de vinya i terra planta, franca i lliure al terme de Valls, al lloc Terraços	Valls	11 lliures	1316/07/15	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Bernat Querol i Sibil.la	Valls	Bertran Querol	Valls	un tros de vinya i terra franc al Palau del Rei	Valls	80 sous	1316/08/26	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)

Venedor	Població venedor	Comprador	Població venedor	Descripció de l'objecte de venda	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
Pere Serra i Saurina	Valls	Guillerma, vídua de Bernat Calaf	Valls	un tros de terra i vinya al terme de Valls	Valls	200 sous	1320/03/22	Valls 1319-1320 caixa 2 lligall 13b)
Guillem Tarragona i Maria; Bertomeu, Bernat, Pericó, Arnau Ramon Jaume i Guillerma, esposa de Guillem Soler,	Alió	Maria, vídua d'Arnau Artús i pericó fill seu	Valls	un tros de terra i vinya al lloc Palau del rei	Valls	120 sous	1320/04/15	Valls 1319-1320 caixa 2 lligall 13b)

Taula 52

Cultiu de terra i vinya als contractes de compra-venda de tinences franques i lliures de cens als terme selvatà

Venedor	Població venedor	Comprador	Porblació comprador	descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
Ramona, esposa de Guillem Rabassa i Jaume i Gerard, fills seus de més de 20 anys	Selva	Pere Mas i Elisenda	Selva	un tros de terra franc a terme de la Selva	Selva	36 sous	1300/01/03	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Ramon Abella i Guillerma	Selva	Jaume Mallola i Ferrera	Selva	un tros de terra franc	Selva	40 sous	1300/01/04	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Ramon Guashc, fill de Ramon Guasch, difunt i Saurina	Selva	Huguet Moster i Guillerma	Selva	un tros de terra franc a vall de Selva	Selva	22 sous	1300/04/15	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Pere Romagosa i Ramona	Selva	Berenguer Castelar i Gerarda	Selva	un tros de terra plantat a terme de Selva	Selva	10 sous	1300/05/01	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Berenguer Massó i Ramona	Selva	Romeu Ordí i Maria	Selva	un tros de terra a terme de la Selva	Selva		1300/11/11	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Ramon Roselló i Pericó Roselló, germans, fills de P. Roselló, difunt, de més de 20 anys	Selva	Ferrer..., i esposa Ramona	Selva	un tros de terra a terme de la Selva	Selva	90 sous	1300/12/09	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Ramon Roselló, i Pericó Roselló, germans, fills de P. Roselló, difunt, de més de 20 anys	Selva	Ramon Sartor i Ramona	Selva	un tros de terra erma i franc a terme de la Selva	Selva	40 sous	1300/12/09	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Pere Berto i Maria	Selva	Pere Jonquieres, moliner, i Dolça	Selva	un tros de terra subitum molí vostre	Selva	10 sous	1300/12/30	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Bernarda, vídua de Vidal Martí i Maria, filla +15 anys	Selva	esposa de Pere Sartor	Selva	meitat d'una sort per través divisa	Selva	50 sous	1301/03/02	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4

Venedor	Població venedor	Comprador	Porblació comprador	descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
Vidaló Forner	Selva	Pere Martí i Maria	Selva	un tros de terra a terme de Selva, franc	Selva	8 sous	1301/03/03	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Pere Ordi i Tarragona	Selva	Pericó Carbó, fill de Joan, difunt, i Maria	Selva	un tros de terra a terme de la Selva	Selva	88 sous	1301/04/12	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Bernarda, vídua de Constantí Alegre	Selva	Berant Ribesaltes, sastre, i Maria	Selva	un tros de terra franc a terme de la Selva	Selva	15 sous	1301/05/09	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Dolça, vídua de pere Vilarodona i Pere i Guillem fills seus de més de 16 anys	Selva	Mestre Guillem Azbert i Guillerma	Selva	un tros de terra nomenat Irla franc	Selva	12 sous	1302/02/12	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Dolça, vídua de Pere Vilarodona i Pere i Guillemó, fills seus de més de 18 anys	Selva	Mestre Gerard Azbert i Guillerma	Selva	un tros de terra nomenat Irla	Selva	12 sous	1302/02/18	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Berenguer Forner i Alamanda	Selva	Pere Tortosa i Benvinguda	Selva	un tros de terra a terme de Selva	Selva	34 sous	1302/05/18	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Pere Ordi, fill de Ramon Ordi, difunt, i Ramon, Arnau, Ponç i Maria fills seus de més de 15 anys	Selva	Guillem Damer, fill de Berenguer Damer, difunt, i Ramona	Selva	tres trossos de terra francs a terme de Selva	Selva	50 sous	1302/08/23	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Ramon Roselló, fill de Pere, difunt	Selva	Joan Bover	Selva	un tros de terra a la Selva	Selva	23 sous	1302/10/13	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Esteve Moretó i Sibil.la	Selva	Pere Paoner i Saurina	Selva	un tros de terra plantat al terme de la Selva	Selva	16 sous	1302/10/23	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Pere Ordi, fill de Ramon, difunt, tutor de Ramon, Arnau i Ponç, majors de 14 anys	Selva	Pere Bover, fill de Ramon Bover, difunt, saig	Selva	un tros de terra franc a terme de la Selva	Selva	50 sous	1303/08/11	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7

Venedor	Població venedor	Comprador	Porblació comprador	descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
Ramon Gavalrà i Gerarda	Selva	Pere Bremon	Selva	un tros de terra franca a terme de la Selva	Selva	130 sous	1304/01/09	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Joan Ferrater i Maria	Selva	Ramon Carbó i Maria	Selva	dos trossos de terra al molí d'Huguet Moster, vall de Selva	Selva	50 sous	1304/01/13	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Pere Gentil i Maria	Selva	Bernat Nin i Saurina	Selva	un tros de terra a la sElva	Selva	20 sous	1304/03/19	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Arnau Carbó i Elisenda	Valls	Pere Gavela i Berenguera	Valls	un tros de terra a terme de la Selva	Selva	50 sous	1304/04/16	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Guillem Piera i Ramona	Albiol	Jaume Nicolau i Arsendis	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	50 sous	1304/04/24	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Joan Ferrater i Maria	Selva	Jaume Grimau i Ramona	Selva	un tros de terra franc a la Selva, a la vall	Selva	55 sous	1304/07/23	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Andreu Guaita i Mansilia	Selva	Guillem Gavela	Selva	tres trossos de terra a la Selva	Selva	40 sous	1304/09/03	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Arnau Carbó i Berenguera	Selva	Bernat Garramel, fill de Pere Garramel difunt i Jaumeta	Selva	dos trossos de terra al terme de la Selva	Selva	50 sous	1304/11/23	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Pere Rovelat, fill de Doméneç Rovelat i Guillerma	Selva	Simó Bover i Maria	Selva	un tros de terra franc i quint a terme de la Selva	Selva	26 sous	1305/05/09	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Pere Rovelat, fill de Doméneç Rovelat, difunt, i Guillerma	Selva	Tomàs Urgell	Selva	un tros de terra franc a terme de la Selva	Selva	44 sous	1305/05/09	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7

Venedor	Població venedor	Comprador	Porblació comprador	descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
Ramon Taberner i Saurina	Selva	Joan Cairo i Dolça	Selva	un tros de terra franc a la Selva	Selva	50 sous -6 diners	1305/05/17	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Bernarda, vídua de Pere Damer i filla de pere Ordi	Selva	Guillem Damer i Ramona	Selva	un tros de terra amb arbres franc a la Selva	Selva	40 sous	1305/08/25	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Pere Valirana, Cerdà Calvó i Pere Ferrer de Fàbrica, marmessors test. Maria, vídua de pere Gavela	Selva	Bertomeu Tibau i Saurina	Selva	un tros de terra versus Voltes terme de Selva, franc. Prodeute de l'anima de la difunta	Selva	420 sous	1305/09/06	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Arnau Sorxa, fill Pere Sorxa, difunt, de més de 20 anys	Selva	Pere Finet	Selva	un tros de terra franc a la Selva	Selva	16 sous	1305/09/16	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Maria, vídua d'Arnau Guasch i Joan i Arnau fills, de més de 18 anys	Selva	Berenguer Gavela i Maria	Albiol	un tros de terra a la Selva, franc	Selva	100 sous	1305/10/10	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Bernat Rabassa i Elisenda	Selva	Maria, vídua de Ramon Pochebo	Selva	un tros de terra al terme de la Selva franc	Selva	100 sous	1305/12/21	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Gerard Bonguerau i Juliana	Selva	Berenguer Bonguerau	Selva	un tros de terra a terme de la Selva	Selva	40 sous	1306/02/31	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Pelegrí Esteve, fill de Pere Esteve, difunt, de més de 25 anys	Selva	Pere Gras	Selva	un tros de terra franc al terme de la Selva. Pro anima de la seva mare Arsendis, difunt i a causa dels molts deutes	Selva	400 sous	1306/06/20	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Dolça, vídua de pere Vilarodona i Guillem fill seu de més de 25 anys	Selva	Guillem Ferrer Roig	Selva	un tros de terra al terme de la Selva. Ho fa per necessitat	Selva	96 sous	1307/09/28	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Arnau Verra i Arsendis	Selva	Gener Zelort i Ramona	Selva	un tros de terra a terme de la Selva	Selva	220 sous	1307/10//23	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9

Venedor	Població venedor	Comprador	Porblació comprador	descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
Guillem Bompar i Mansilia, vidua de Ramon Bompar	Bonretorn	Bernat Roig	Selva	un tros de terra franc a term de la Selva	Selva	100 sous	1307/10/22	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Ramon Martí	Selva	Tomàs Urgell	Selva	un tros de terra al terme de la Selva, franc	Selva	8 sous 8 diners	1307/12/02	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Ramon Fort i Ramon Punyera, tutors de Ramon, pere i guillem, fills de Guillem Torroja, difunt	Selva	Guillem Negre i Guillerma	Selva	un tros de terra franc al terme de la Selva	Selva	260 sous	1308/01/09	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Ramon Fort i Ramon Punyera, tutors de Ramon, pere i guillem, fills de Guillem Torroja, difunt	Selva	Pere Bover, del carrer dels Ollers, i Bernarda	Selva	un tros de terra franc a terme de Selva	Selva	90 sous	1308/01/09	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Pere Berto i Maria	Selva	Bernat Ribesaltes i Maria	Selva	un tros de terra a terme de la Selva	Selva	9 sous	1308/06/14	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Joan Sanz, marmessor d'Arnau Sanz, fill de ... Sanz difunt	Selva	Francesca, esposa de Pelegrí Esteve	Selva	un tros de terra al terme de la Selva franc	Selva	80 sous	1309/03/02	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Pere Forner i Ermessenda	Selva	Jaume Mallola i Francesca	Selva	un tros de terra al terme de la Selva franc	Selva	5 sous	1309/05/13	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Bernat Damer, presbíter	Selva	Guillem Porcilgues	Selva	un tros de terra amb arbres al terme de la Selva	Selva	260 sous	1309/08/19	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
Bertran Guasch i Dolça	Selva	Ramon Gordói Elisenda	Selva	sort de terra amb arbres al terme de la Selva franc	Selva	400 sous	1309/11/23	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11

Venedor	Població venedor	Comprador	Porblació comprador	descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
Arnau Montoliu i Bernat Montoliu de Vila-seca i Galceran Montoliu dels Garidells marmessors de Bertomeu Montoliu	Cogoll Roig	Simó Mallola	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	50 sous	1310/09/11	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
Guillem Massó i Gerarda	Selva	Pere Massó	Selva	un tros de terra al terme de la Selva, franc	Selva	50 sous	1311/03/21	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Vidal Dagel	Selva	Pere Urgell i Saura	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	108 sous	1311/05/28	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Ramona, vídua de Miquel Bonavila i Miquel fill seu	Selva	Guillem Got	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	46 sous	1311/09/27	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Maria, vídua de Simó Bover	Selva	Bertran Bover, fill seu	Escornalbou	un tros de terra al terme de la Selva. A compte dels 400 sous de dot	Selva	100 sous	1312/02/14	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Guillem Prat i Guillerma	Selva	Guillem Rixer i Barcelona	Selva	un tros de terra plantada i no plantada al terme de la Selva	Selva		1312/11/30	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Ramon Simon i Pere i Jordana, fills seus	Selva	Ramon Aguader i Guillerma	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	500 sous	1312/12/26	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Pere Berto i Gerard i Francesca, fills seus	Selva	Pere Negre i Dolça	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	60 sous	1313/01/08	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Pere Gavaldà i Bernarda	Selva	Bernat Massó i Constança	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	35 sous	1313/07/18	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15

Venedor	Població venedor	Comprador	Porblació comprador	descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
Gerarda, filla de Pere Bremon de Selva i de Pere Solanes de Reus	Reus	Bernat Massó i Constança	Selva	la part que tinc d'un tros de terra al terme de la Selva	Selva	...	1313/08/08	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Pere Valirana, fill de Pere i Berenguera	Selva	Bernat Massó i Constança	Selva	tot el que tenim en un tros de terra i arbres que fou del difunt G. Gavaldà	Selva	20 sous	1314/02/01	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Pere Cavaller i Dolça	Selva	Ramon Pamies i Gerarda	Selva	un tros de terra franc al camí de Saloua	Selva	80 sous	1314/03/18	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Ramon Aluder i Francesca	Selva	Borràs Cairo i Benvinguda	Selva	un tros de terra amb arbres i redor al torren de na Pores	Selva	90 sous	1314/03/30	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Ramon Bigues i Mansilia	Prat	Guillem Massó i Maria	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	120 sous	1316/10/25	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Guillem Gibot i Benvinguda	Selva	Pere Negre i Dolça	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	33 sous	1316/11/15	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Alamanda, vídua de Berenguer Forner i Guillem fill seu	Selva	Guillemó Negre i Maria	Selva	un tros de terra al terme dit lloc	Selva	100 sous	1317/05/10	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Doméneç Martí i Benvinguda	Selva	Ramon Taberner	Selva	un tros de terra al terme de la Selva, ad carreria d'horta	Selva	260 sous	1319/06/25	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Arsendis, esposa de Guillem Aguader	Selva	Berneguer Gavela i Maria	Albiol	un tros de terra franc	Selva	40 sous	1319/08/16	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Arnau Barca i Francesca	Selva	Pere Salvat i Ramona	Selva	un tros de terra al terme de la Selva, lloc nomenat Tremolia	Selva	20 sous	1319/09/25	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17

Venedor	Població venedor	Comprador	Porblació comprador	descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
Berenguer Bover i Maimona	Selva	Pere Ayolf, fill de Ramon Ayolf i Elisenda	Selva	un tros de terra al terme de la Selva	Selva	20 sous	1319/10/21	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17

Taula 53

Alcover. Censos en metàl·lic en els contractes de compra-venda de tinences gravades amb cens de terra i vinya

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Import de venda	Titular dels drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
Bernarda, vídua de Bernat Andoni	Alcover	Ferrer Voltor i Elisenda	Alcover	un tros de vinya i terra al terme d'Alcover	Alcover	200 sous	església Alcover	Cens: 12 sous per Nadal Reserva: drets	1303/08/27	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Berenguer Oller i Maria	Alcover	Bernat Església i Ramona	Alcover	tros de terra i vinya al terme d'alcover	Alcover	160 sous	Pere i Berenguer Recasens	Cens: 2 sous per Santa Maria agost	1304/12/04	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Ramon Vives i Guillema	Alcover	Joan Feliu i Guillema	Alcover	un tros de terra i vinya al terme d'Alcover	Alcover	80 sous	capella de Sant Miquel	Cens: 4'5 sous per Nadal Reserva: cens, drets, domini i fadiga	1305/03/03	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Gonçana, vídua de Cervera	Bomburguet	Guillem Barral i Elisenda	Alcover	un tros de terra i vinya que és al terme d'alcover, lloc nomenat Prat	Alcover	60 sous	Pascasi Voltor	Cens : 3'5 sous per Pasqua Reserva: cens, drets, domini, empara, lluïsmes i fadiga	1306/12/08	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Maimó Narbonés i Maria	Alcover	Guillem Pelegrí i Maria	Alcover	un tros de terra i vinya	Alcover		paborde	Cens : 3'5 sous per Nadal	1309/02/13	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Bernat Guerau i Elisenda	Alcover	Guillem Serra	Bomburguet	tros de terra vinya situat a la dominicata del rei, parròquia d'Alcover	Alcover	62 sous	rei	Cens: 6 diners per Nadal Reserva: domini directe, lluïsmes i fadiga	1313/08/22	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Pere Mascarell, tutor d'Elisenda, filla de Pericó Mascarell, nebot nostre	Vialfortuny	Joan Terrisa i Maria	Alcover	un tros de terra i vinya plantat i per plantar a terme d'alcover	Alcover	60 sous	Berenguer Recasens	Cens: 3 sous per Sta maria agost Reserva: drets, domini, cens, empara, fadiga 10 dies i lluïsmes	1313/12/02	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Joan Mascarell i Mansilia	Alcover	Guillem Barral i Elisenda	Alcover	tros de terra i vinya al terme d'Alcover	Alcover	52 sous	Berenguer Recasens	Cens: 2 sous per Sta. Maria agost Reserva: drets, domini, empara, fadiga i lluïsmes	1314/01/13	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Ramon Nicolau i Guillema	Alcover	Bernat Grau i Sibil·la	Alcover	un tros de terra i vinya al terme d'Alcover. El ven a causa dels molts deutes	Alcover	95 sous	Martí Puig	Cens: 3 sous 8 diners Reserva: drets, domini, empara, fadiga i lluïsmes	1315/05/06	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Import de venda	Titular dels drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
Ramon Nicolau i Guillema	Alcover	Guillemó Mascarell fill de pere Mascarell	Alcover	un tros de terra i vinya al terme d'Alcover. El ven a causa dels molts deutes	Alcover	25 sous	Ramon Mascarell	Cens: 2'5 sous per tots Sants Reserva: drets, domini, empara, fadiga i lluïisme	1315/05/06	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Pere Ferrer	Alcover	Miquel Cerdà i Bernarda	Alcover	un tros de terra i vinya al terme d'Alcover	Alcover	360 sous	Gerard Església	Cens: 6 sous per Nadal Reserva: drets, domini, empara, lluïisme i fadiga	1315/05/30	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Guillem Serrai Benvinguda	Alcover	Ramon Mari	Alcover	un tros de terra amb vinya i plantes a lloc nomenat Vilasec, terme Alcover	Alcover	29 sous	Ilàntia de Gerard i Bn Església a Sta. Maria Alcover	Cens: 2 sous per Pasqua quartà d'ordi bovatge anual	1315/10/05	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119

Taula 54

Alcover. Censos en espècie oscil·lants en els contractes de compra-venda de tinences gravades amb cens de terra i vinya

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Import de venda	Titular dels drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
Mateu Mallafre i Guillema	Alcover	Pere Roselló	Alcover	un tros de terra i vinya	Alcover	80 sous	Saurina Plegamans	Cens : quint	1309/03/03	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Bertomeu Queralt i Arsendis	Alcover	Pere Vinyet i Romia	Alcover	un tros de vinya i terra plantat i per plantar	Alcover	5 sous	Pericó Voltor	Cens: quart Reserva: quart, drets, domini, empar, lluisme l fadiga	1315/06/25	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118

Taula 55
Selva del Camp. Censos en metàl·lic a la compra-venda de tinences gravades amb cens terra i vinya

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Impot venda	Títular de drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
Ramona, filla del difunt A. Balb de més de 20 anys	Selva	Pere Ripoll, fill de Bernat Ripoll i Maria	Selva	un tros de vinya i terra a terme de la Selva	Selva	140 sous	Pere Martí	Cens: 5 sous	1300/02/08	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Pere Duran i Maria	Tarragona	Pere Ventura i Mansilia	Selva	un tros de terra i vinya amb oliveres a terme de la Selva	Selva	82 sous	fill del difunt Ramon Gavaldá	Cens : 3 sous	1300/07/02	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Ramon Sartor I Ramona	Selva	Martí Bertrán i Ramona	Selva	16 sous censals dels quals faig 10 sous a G. Calvo per Sta. Maria agost sobre un tros de vinya i terra i a Pere Casquer 6 sous per la mateixa festa	Selva	185 sous	Guillem Calvo i Pere Casquer	Cens: 10 i 6 sous a cadascun per Sta. Maria agost	1300/08/12	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Ramon Tibau I Juliana	Selva	Guillemó Damer, fill de Guillem Camer	Selva	un tros de vinya i terra terme de Selva	Selva	68 sous	Guillemó gibot	Cens : 2'5 sous Sta. Maria agost Reserva : Drets, cens, domini i fadiga	1300/09/09	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Bernat Ribesaltes, sastre, i Maria	Selva	Guillem Paoner i Maria	Selva	un tros de vinya i terra amb oliveres a terme de Selva	Selva	7 sous	Guillem gibot	Cens : 7 sous per Sant Miquel	1300/10/09	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Maria, vídua de P. Muntagut i Guillerma filla de més de 18 anys	Selva	Andreu Finet I Dolça	Selva	un tros de terra i vinya amb arbres a terme de la Selva	Selva	2 sous	Pere Gras	Cens: 15 diners	1301/02/22	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Pere Managuerra	Selva	Andreu Romagosa i Maria	Selva	un tros de terra i vinya amb arbres	Selva	20 sous	paborde	Cens. 1 diner de quèstia	1301/04/21	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Jaume Munt, fill del difunt Joan Munt de més de 25 anys	Selva	Pere Ventura i Mansilia	Selva	un tros de vinya i terra al terme de la Selva	Selva	82 sous	Pericó i Guillemó fills de R.Gavaldá , difunt	Cens : 3 sous	1301/09/04	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Impot venda	Titular de drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
Andreu Finet i Dolça	Selva	Ponç Grimau	Selva	un tros de vinya i terra al Brugar	Selva	70 sous	Pericó Carbó	Cens : 7 sous	1302/10/04	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Maimó Rosell I Teresa	Selva	Ramona, vídua d'Arnau Verra	Selva	un tros de vinya i terra amb arbres i oliveres	Selva	65 sous	paborde	Cens : 5 sous per Tots Sants	1303/01/31	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Bertomeu Damer i Maria	Selva	Pere Damer i Arnalda	Selva	tros de terra i vinya al terme de la Selva	Selva	205 sous	paborde	Cens : 9'5 sous censals	1303/06/08	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Ramon Maçó, piquer, i Ramona	Selva	Joan Rabassa, del carrer dels Ollers, i Guillerma	Selva	un tros de terra i vinya a terme de la Selva	Selva	65 sous	vídua de Pere Gavela	Cens: 4 sous per Santa Maria agost	1304/05/01	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Ramon Torroja, fill de Ramon Torroja difunt, major 18 anys	Selva	Arnau Carles i Elisenda	Selva	un tros de vinya i terra	Selva	50 sous	Pere Ventura	Cens: 5 sous per Santa Maria d'agost	1304/05/715	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Pere Damer, fill de Pelegrí Damer, i Arnalda	Selva	Ramon Damer i Gerarda	Selva	un tros de vinya i terra al terme de la Selva	Selva	250 sous	paborde	Cens : 9 sous per Sant Miquel Reserva: fadiga de 10 dies	1304/09/24	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Guillem Liya i Maria	Selva	Pere Mallafré, fill de Pere Mallafré	Selva	un tros de vinya i terra a terme de la Selva	Selva	40 sous	Bernat Aluder	Cens : 10 sous per Sant Miquel	1304/11/02	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Guillem Teixidor i Guillerma	Selva	Pere Vilafranca, gendre meu i Ramona	Selva	un tros de vinya i terra amb oliveres a la Selva	Selva	60 sous	Domus infirmorum	Cens : 5 sous per Santa Maria d'agost	1304/11/23	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Maria, vídua de Pere Simó i Pere Simó fill seu i Berenguera	Selva	Miquel Sobirà i Eironis	Selva	un tros de terra i vinya	Selva	175 sous	Guillem Ermengol	Cens : 16 sous per la Candelera	1305/03/712	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Impot venda	Títular de drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
Ramon Bonavila i Berenguera	Selva	Pere Bonavila, fill seu	Selva	un tros de vinya i terra	Selva	200 sous	Ramon Manganell	Cens: 20 sous per Sta. Maria agost Reserva : Drets, cens, domini, empara i fadiga de 10 dies	1305/11/26	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Guillem Vidal i Arsendis	Selva	Guillem Liinya i Maria	Selva	un tros de terra i vinya de rauderear al terme de la Selva	Selva	6 diners	Andreu Miquel	Cens: 4 sous per St. Joan Reserva : Cens, drets, domini, empar i fadiga	1306/04/18	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Ponç Cogull i Ramona	Selva	Joan Vallcurva	Selva	un tros de terra i vinya amb arbres al terme de la selva	Selva	10 osus	Miquel Sobirà	Cens : 5 sous per Sant Miquel	1310/01/25	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
Maria, vídua de Guillem Ermengol i Guillem fill seu de més de 15 anys	Selva	Pere Boti i Elisenda	Selva	un tros de terra i vinya a terme de la Selva	Selva	14 sous	Miquel Sobirà	Cens : 16 sous	1310/08/07	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
Berenguer Santllorenç i Ramona	Reus	Guillem Linya i Maria	Selva	un tros de terra i vinya a terme de la Selva	Selva	8 sous	Vidal Forner	Cens : 3 sous per Santa Maria d'agost Reserva: drets, cens, domini, empara i fadiga	1310/10/25	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
Pere Fàbrega i Margalida	Selva	Bernat Landich i Elisenda	Selva	tros de terra i vinya de ronderar al terme de la Selva	Selva	44 sous	Miquel Sobirà	2 sous per Sta. Maria d'agost Reserva : Drets, domini, empara i fadiga de 10 dies	1312/02/21	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Ramon Mari i Maria	Selva	Pere Bonavila i Maria	Selva	un tros de vinya i terra al terme de la Selva	Selva	160 sous	Ramon Poch	Cens. 3 sous per Sta. Maria agost	1313/11/02	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Ramon Andreu, fill de Ponç i Saurina	Selva	Jaume Mallola, fill de Joan, i Ferrera, esposa	Selva	un tros de vinya i terra al terme de la Selva	Selva	63 sous	Martí Bertran	Cens : 3 sous per Sant Miquel Reserva : Fadiga	1313/12/09	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Guillerma Bordela i Bernat i Arsendis, fills seus de més de 20 anys	Selva	Berenguer Castelar i Gerarda	Selva	un tros de vinya i terra al terme de la Selva	Selva	100 sous	vídua de Conesa i Pere Bover	Cens: 6 sous a P. Bover i 18 sous a vídua Conesa Reserva : Cens, domini i fadiga a Conesa i cens, drets i emfitèutics a Pere Bover	1314/01/07	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Impot venda	Titular de drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
Bertran Gras i Ramona	Selva	Pere Cusit	Selva	un tros de vinya i terra al terme de la Selva	Selva	28 sous	Ramon Manganell	Cens : 3 sous per Sant Miquel	1314/03/25	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Simó Fayola i Gerarda	Selva	Joan Sola i Arsendis	Selva	un tros de vinya i terra al terme de la Selva que amb un altre fa 3 sous a la vídua de Ferrer Vilanova per Tots Sants.Li ha pagat també els 18 diners que li correspon del cens	Selva	26 sous	vídua de Ferrer de Vilanova	Cens : 3 sous per Tots Sants amb altre tros. Al comprador li corresponen 18 diners	1314/03/25	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Pere Bonavila i Saura	Selva	Joan Tolrà i Maria	Selva	un tros de terra i vinya al terme de la Selva	Selva	60 sous	Guillem Negre	Cens : 3 sous	1316/11/27	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Mansilia, vídua d'Andreu Julià	Selva	Francesc Galech i Gerarda	Selva	un tros de terra i vinya al terme de la Selva, al camí del Grau	Selva	35 sous	Guillem Ermengol	Cens : 5 sous	1317/05/26	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Ramona, vídua de Gener Bartolo i Pere Bartolo i Gerarda, fills seus	Selva	Arnau Peironet i Ramona	Selva	un tros de vinya amb terra plantada al terme de la Selva Per pagar els deutes del marit difunt als jueus	Selva	150 sous	Guillem Negre	Cens: 5 sous per Sta. Maria agost	1319/07/13	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Guillem Pedruna I Pasquala	Selva	Guillem Mulner I Maria	Selva	un tros de vinya i terra al terme de la Selva	Selva	16 sous	Ferrer Ermengol	Cens: 4 sous Reserva : Drets, cens, domini, fadiga i empara	1319/11/27	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Pere Roselló i Elisenda	Selva	Arnau Ordi i Gerarda	Selva	un tros de terra i vinya al terme de la Selva, al camí de Salou	Selva	50 sous	vídua de Jaume Arasa	Cens : 12 sous a vídua per Sant Miquel	1319/12/18	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17

Taula 56
Selva del Camp. Censos en espècie oscil·lant a la compra-venda de tinences gravades amb cens terra i vinya

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Impot venda	Titular de drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
Joan Guasch, fill del difunt Arnau Guasch	Selva	Ramon Ripoll I Ramona	Selva	un tros de terra i vinya al mas que va ser de Bertran, terme de la Selva	Selva	210 sous	Ramon Vallcurva	Cens : quart Reserva : Drets, domini, empara i fadiga de 20 dies	1311/09/13	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Pere Freixas i Ramona	Selva	Jaume Albiol i Barcelona	Selva	un tros de terra i vinya al terme de la Selva	Selva	50 sous	Guillem Punyera fill de Ponç Punyera	Cens: Quart	1300/03/12	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Joan Esteve i Maria	Almoster	Arnau Magraner, fill de Pere Magraner difunt	Almoster	tros de terra i vinya a terme de Selva	Selva	37 sous	Francesc Tolrà	Cens: quart	1303/05/19	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Francesc Tolrà	Selva	Pere Ripio i Saurina	Selva	un tros de terra i vinya que és cap al mas de tolrà	Selva	70 sous	Guillem Tolrà	Cens : quart de tot Reserva : Quart, drets, domini, empara i fadiga	1305/08/15	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Ramona, vídua de Vidal Clot	Selva	Pere Martí, fill de Pere Martí i Saura	Selva	un tros de terra i vinya plantat i per plantar a terme de la Selva a honor que Gaufred de Voltera,. A causa dels molts deutes del marit	Selva	36 sous	Gaufred Voltor	Cens : quart Reserva : Quart, lluïsmes i fadiga de 10 dies	1305/01/30	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Pere Salvat i Maria	Almoster	Vidal Terre, fill de Vidal Terre	Selva	un tros de vinya i terra plantat i per plantar a terme de la Selva	Selva	134 sous	Guillem Negre	Cens: quart Reserva : Cens, empara, lluïsmes i fadiga de 10 dies	1306/02/26	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Llorenç Ordi i Bernarda	Selva	Guillem Calvet i Ramona	Selva	tros de terra i vinya a terme de la Selva	Selva	60 sous	Galceran Vallcurva militar	Cens: quart Reserva : Quart, drets, domini, empara i fadiga	1306/04/18	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Berenguer Boti i Elisenda	Selva	Pericó Carbó, fill d'Arnau Carbó	Selva	un tros de vinya i terra	Selva		Na Gentila	Cens : quart	1301/04/26	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Bernat Moster i Dominga	Almoster	Pericó Bover, fill de Pere i Astruga	Selva	un tros de terra i vinya a terme de la Selva	Selva	35 sous	Bonanat Bover	Cens: quart	1301/04/10	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5º

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Impot venda	Titular de drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
Pere Cairo, fill de Guillem Cairo difunt i Maria	Selva	Bertomeu Metge i Maria	Selva	un tros de vinya i terra a terme de la Selva	Selva	80 sous	Francesc Tolrà	Cens. Quart	1301/10/30	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Pere Managuerra, Guillem Folch, Ramon Gavela, marmessors testament de Pericó Carbó, fill d'Arnau Carbó	Selva	Andreu Bremon i Ferrera	Selva	un tros de vinya i terra. Per subhasta	Selva	44 sous	Gentila	Cens: quart Reserva : Drets, domini	1302/01/28	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Simó Vives i Guillerma	Selva	Pericó Tost i Elisenda	Selva	una quarterada de terra i vinya a terme de la Selva	Selva	52 sous	Pelegrí Esteve fill de P. Esteve difunt	Cens: quart Reserva: drets, domini, empara i fadiga	1308/09/14	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Mansilia, vídua de Bernat Pasqual i Guillerma, filla seva de més de 15 anys	Selva	Ramon Girart i Guillerma	Selva	un tros de vinya i terra al terme de la Selva	Selva	53 sous	paborde	Cens: Quart	1305/04/26	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Arnau Carles I Elisenda	Selva	Andreu Bonavila I Guillerma	Selva	un tros de vinya i terra	Selva	80 sous	Berenguer Bonguera u	Cens: quart Reserva: drets, domini, empara i fadiga	1308/10/27	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Esteve Terre, tutor de Guillem fill de Pere Oriol difunt, i Joan Cairo marmessor de Ramona, vídua difunta de P. Oriol	Selva	Guillem Olzina I Maria	Selva	un tros de vinya i terra dels béns de Ramona	Selva	18 sous	Gaufred Voltor	Cens : quart Reserva: Quart, drets, domini, empara i fadiga	1308/11/12	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Ramon Bremon, fill d'Arnau Bremon difunt i Guillerma	Selva	Vidal Cairo i Guillerma	Selva	un tros de vinya i terra amb arbres a terme de la Selva	Selva	11 sous	vídua de Pere Sanz i Arnau fill seu	Cens : quart	1303/02/08	Selva 1302 caixa 2 ligall 6
Ramon Calvo i Maria	Selva	Bertran Pere i Gerarda	Selva	un tros de terra i vinya al terme de la Selva	Selva	35 sous	Joan Urgell Salzet	Cens: quart	1310/07/19	Selva 1310 Caixa 4 ligall 13

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Impot venda	Titular de drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
Joan Forner I Cervera	Selva	Guillem Boti i Cardona	Selva	un tros de terra i vinya a la Selva	Selva	33 sous	Ferer Ermengol	Cens : Quart	1302/12/06	Selva 1302 caixa 2 lligall 6

Taula 57
Cultiu d'horta als contractes de compra-venda de propietats de domini ple al terme alcoverenc

Venedor	Problació venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	Lloc	preu	Data	Llibre notarial
Joan Reverter i Bernarda	Alcover	Ramona, esposa de Gerard Església	Alcover	un hort que tenim a terme d'Alcover, franc	Alcover	100 sous	1300/02/16	Alcover 1299-1300 Caixa 7 lligall 114
Pericó Simó, fill de Pere Simó i Berenguera	Selva	Miquel Sobirà, gendre meu i Eironis	Selva	la meitat d'un hort i meitat d'aigua a horta d'Alcover, franc	Alcover	600 sous	1300/03/27	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Pere Massó, tutor i Bernarda, vídua de Pere Bompar	Alcover	Joan Feliu i Guiamona	Alcover	un hort que dita Bernarda té al terme i parròquia d'alcover franc	Alcover	145 sous	1302/03/19	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Pere Bonaviu Sibil.la	Alcover	Guiamona, vídua de Pere Tortosa	Alcover	un hort a horta d'Alcover	Alcover	251 sous	1302/08/06	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Joana, vídua Ramon Gavalrà	Alcover	Pere Po... i Margarida	Alcover	un hort franc cap a Mont Sant Pere	Alcover	60 sous	1304/01/21	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Maria, vídua de Jaume Església	Alcover	Pere Església i Guillerma	Alcover	un hort franca	Alcover	200 sous	1304/12/15	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Clara, vídua de Joan Salzes i Ramon i Elisenda, fills seus majors de 20 anys	Alcover	Pere Salvat i Margarida	Alcover	un hort franc	Alcover	100 sous	1305/01/28	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Taurina, vídua de Vidal Tortosai Arnau Busquet i Francesca	Alcover	Bernat Castelló i Arsendís	Alcover	hort clauso franc	Alcover	200 sous	1305/02/23	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Ramon Massó i Guillerma	Alcover	Pere Galter i Guillermo	Alcover	un hort a horta d'Alcover	Alcover	250 sous	1305/03/06	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115

Venedor	Problació venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	Lloc	preu	Data	Llibre notarial
Guillem Església i Joan Gavaldà, tutors deis fills de Ramon Alcover	Alcover	Miquel Valls i Maria	Alcover	un hort franc a horta d'Alcover. Per pagar deute a un jueu?	Alcover	250 sous	1305/03/20	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Bernat Espasa, presbíter	Alcover	Pere Borràs	Alcover	un hort al lloc nomenat Terra Blanca	Alcover	85 sous	1306/09/03	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Ferrer Agràs i Maria	Alcover	Bernadó Gras, fill de Bernat Gras i Maria	Alcover	un hort franc al terme d'alcover a Samuntà	Alcover	200 sous	1306/11/13	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Romia, vídua de Bonafonat Albeo i Arsendis, filla de pere Català difunt	Alcover	Montserrat Cerdà i Guillema	Alcover	un tros d'hort a terme Alcover	Alcover	14 sous	1306/12/27	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Bertomeu Puig i Nales	Alcover	Saura, vídua de Guillem Agràs	Alcover	un hort al terme d'alcover franc	Alcover	450 sous	1306/12/27	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Miquel Sobirà i Eironis	Selva	Miquel Ferrer	Alcover	meitat d'un tros d'hort que tenim a horta d'Alcover	Alcover	615 sous	1308/03/14	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Doménech Sanz	Alcover	Miquel Valls i Ramon Albeo	Alcover	un hort franc	Alcover	550 sous	1309/01/22	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Pere Gras i Maria	Alcover	Pere Sabater i Berenguera	Alcover	un hort al terme d'alcover amb una ferrada i dos cups d'aigua	Alcover	300 sous	1309/05/13	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Gibert Valls i Guillermo	Alcover	Pere Bonaviu	Alcover	un hort a horta d'Alcover	Alcover	400 sous	1311/08/25	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Taurina, vídua de Guillem Vairet	Alcover	Bernat Nolla i Arsendis	Alcover	hort franc a horta d'Alcover	Alcover	190 sous	1311/09/28	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116

Venedor	Problació venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	Lloc	preu	Data	Llibre notarial
Vidal Veciana	Alcover	Bernat Veciana, fill meu	Alcover	un hort franc a quadra dissabte	alcover	200 sous	1313/10/15	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Bertomeu Guerau i Ramona	Alcover	Bernat Gaveter i Maria	Alcover	un hort gran amb dos cops d'aigua a horta d'Alcover	Alcover	125 sous	1314/02/25	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Pere Valls i Berenguera	Alcover	Bernat Nolla i Arsendis	Alcover	un hort franc a horta d'alcover	Alcover	550 sous	1314/03/04	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Joan Cijar i Mansilla	Alcover	Bernat Gaveter i Maria	Alcover	un hort a horta d'Alcover	Alcover	680 sous	1314/09/02	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Guillem Església i Saura	Alcover	Guillem Ebri i Joana	Alcover	un hort a terme d'Alcover	Alcover	550 sous	1315/11/25	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Pere Vinyet i Romia	Alcover	Joan Peitan	Alcover	un hort a terme d'Alcover	Alcover	400 sous	1316/04/12	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Ramon Capdela i Guillerma	Alcover	Ponç Sabater i Berenguera	Alcover	un hort a horta d'Alcover	Alcover	440 sous	1316/07/14	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Miquel Castelló, Guillem i Bernat fills seus (14-25 anys)	Alcover	Pere Valls i Berenguera	Alcover	un hort a horta d'alcover	Alcover	800 sous	1316/07/19	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Guillem Massó i Elisenda	Alcover	Bernat Galter i Maria	Alcover	un hort a terme d'Alcover	Alcover	210 sous	1316/10/08	Alcover 1316-1317 Caixa 8 lligall 120
Pere Voltor i Arsendis	Alcover	Pere Porqueres i Margarida	Alcover	un hort a terme d'Alcover	Alcover	620 sous	1316/10/11	Alcover 1316-1317 Caixa 8 lligall 120

Venedor	Problació venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	Lloc	preu	Data	Llibre notarial
Arnau Pedrosa i Alamanda	Alcover	Guillem Rascaç i Elisenda	Alcover	un hort que tenim franc a terme Alcover	Alcover	140 sous	1316/10/24	Alcover 1316-1317 Caixa 8 lligall 120

Taula 58
Cultiu d'horta als contractes de compra-venda de tinences gravades amb cens en metàl·lic al terme alcoverenc

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Import de venda	Títular dels drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
Maria, vídua de Ferrer Codines i fills, Ramon, Mansilia i Romia	Alcover	Romia, esposa de Bonafont Albeo	Alcover	un hort a horta d'Alcover	Alcover	25 sous	Borràs Puig	Cens: 3 sous per Nadal	1300/02/19	Alcover 1299-1300 Caixa 7 lligall 114
Berenguer Pi de més de 18 anys	Alcover	Joan Ager	Alcover	un hort al terme i parròquia d'Alcover	Alcover	10 sous	Guillem Companys	Cens: 5 sous per Sta. Maria agost Reserva: drets	1302/04/08	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Antiocha, filla de Bernat Dauder de més de 14 anys	Alcover	Jaume Mateu, cunyat seu	Alcover	tota la meva part d'un hort	Alcover	18 sous	Pasqual Voltor	Cens : 10 diners per Pasqua de Resurrecció Reserva : drets a Pasqual Voltor i fidelitat església de Tarragona	1302/05/08	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Bonecasa, vídua de Pere Julià	Alcover	Cerveró Julià i Bertomea	Alcover	un hort a Riera d'Alcover a censal de Berenguer Puig	Alcover	30 sous	Berenguer Puig	Cens: 4 sous 4 diners per l'Ascensió de Santa Maria Reserva: drets, etc.	1302/05/26	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Joan Terriza i Maria	Alcover	Bernat Cerdà i Guillema	Alcover	un hort a horta d'Alcover	Alcover	130 sous	Benat Església	Cens : 5 sous per Sant Miquel Reserva : drets	1302/06/23	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Oliver Jofré i Ermessenda	Alcover	Vidal Veciana i Benvinguda	Alcover	un tros d'hort al terme d'Alcover	Alcover	19 sous	Pere i Berenguer Recasens	Cens : 4 sous per Pasqua Reserva : drets	1303/07/31	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Guillem Gordó i Maria	Alcover	Arnau Simó i Mansilia	Alcover	un hort que té per Pere Salanova	Alcover	20 sous	Pere Salanova	Cens : 3 sous per Sant Miquel Reserva: drets	1303/08/16	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Oliver Jofré i Ermessenda	Alcover	Vidal Vergara i Benvinguda	Alcover	un tros d'hort a terme d'Alcover	Alcover	30 sous	Ramona, esposa de Berenguer Recasens	Cens : 4 sous per Pasqua Reserva: drets	1303/08/21	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Llorença, vídua de Pere Andoni	Alcover	Guillem Pasqual	Alcover	un hort	Alcover	35 sous	Bernat Església	Cens : 4 sous	1303/10/06	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Import de venda	Titular dels drets	Càrregues emfiteùtiques i condicions	Data	Llibre notarial
Joan Tomàs	Alcover	Pere Ager	Alcover	un hort a horta d'Alcover	Alcover	11 sous	Borràs Puig	Cens: 10 sous per Sant Pere	1303/12/02	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Vídua de Pere Soja	Alcover	Pere Galter	Alcover	un hort a horta d'Alcover	Alcover	80 sous	Borràs Puig	Cens : 12 sous per Tots Sants	1304(03/08)	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Joan Tomàs	Alcover	Joan Andreu i Ramona	Alcover	un hort, per ingent necessitat	Alcover	55 sous	Bernat Església	Cens: 2'5 sous per l'Anunciació	1304/02/01	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Berenguer Erau de més de 25 anys	Alcover	Bernat Valls	Alcover	un hort	Alcover	20 sous	Pere i Berenguer Recasens	Cens: 6 sous	1304/04/01	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Pere Voltor i Elisenda	Alcover	Vedenya Voltor	Alcover	un hort	Alcover	30 sous	Borràs Puig	Cens : 5 sous per Sant Miquel	1304/04/27	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Berenguer Nolla i Ramona	Alcover	Bernat Talavera i Maria	Alcover	un hort	Alcover	13'5 sous	Pere Alamany	Cens: 2 sous a pagar per Nadal	1304/08/17	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Pere Roig Maria	Alcover	Pere Massó i Elisenda	Alcover	meitat d'un hort	Alcover	36 sous	capellania Bernat Llorenç	Cens : 2 sous 1 diner	1304/12/27	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Joan Ripoll i Barcelona	Alcover	Ramon Febrer Elisenda	Alcover	dos horts	Alcover	90 sous	Borràs Puig	Cens: 4 sous per Puirificació Santa Maria Reserva: Drets	1305/01/18	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Andreu Sabater i Maria	Alcover	Robert Barral	Alcover	un hort que tenim per Lampada sota cens	Alcover	12 sous	Lampada	Cens: 3 sous	1305/01/18	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Import de venda	Titular dels drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
Joan Jordà i Maria	Alcover	Berenguer Nolla i Berenguera	Alcover	un hort a horta d'alcover	Alcover	50 sous	Borràs Puig	Cens : 4'5 sous per Sant Miquel	1305/01/22	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Guillem Calcades, tutor dels meus fills i filla meva Elisenda de més de 14 anys	Alcover	Saurina, vídua de Bertomeu Molina	Alcover	un hort	Alcover	60 sous	Pere Alamany	Cens : 3 sous	1305/03/20	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Arnau Gavella i Arsendis	Selva	Perpinyà Tarragó	Alcover	un tros d'hort a horta del mas que fou de Gerard Cesalera d'alcover. Aquest mas va ser comprat per Bernat Llorenç de Tarragona	Alcover	50 sous	Capellania de Bernat Llorenç	Cens : 2 sous 8 diners	1305/03/22	Selva 1303-1305 caixa 2 lligall 7
Guillem Mascarell i Arsendis	Alcover	Pericó Voltor, fill de Doménec Voltor i Arsendis	Alcover	un hort	Alcover	40 sous	Pascasi Voltor	Cens : 5 sous	1305/04/14	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Ramon Cavaller i Elisenda	Selva	Tomàs Fago i Bertomea	Alcover	un tros d'hort a hort d'Alcover	Alcover		Miquel Sobirà de la Selva	Cens: 15 diners per Sant Miquel Reserva: cens, empara, lluisme l fadiga	1306/05/08	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Maria, vídua de Bernat Joan i Ramon Codi, fill de Maria de més de 18 anys	Alcover	Galvany Giner i Venguda	Cogoll Roig	un hort just al mas de Berenguer Puig terme Alcover,	Alcover	15 sous	Berenguer Puig	Cens : 2 sous 9 diners per Sant Miquel	1306/09/04	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Guillem Santa Pau i Venguda	Alcover	Peripnyà Agras	Alcover	un tros d'hort	Alcover	30 sous	Pascasi Voltor	Cens: 2 sous per Sant Pere i Feliu Reserva: cens, drets, domini, fadiga l lluisme	1306/10/14	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Bernat Folter i Joana	Alcover	Pere Gavaldà i Bernarda	Alcover	un tros d'hort a terme Alcover	Alcover	19 sous	Capellania Pasqual Navarra	Cens: 4 sous per Nadal Reserva: drets, cens, domini, lluisme , empara l fadiga	1306/11/13	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Elisenda Gerarda	Alcover	Mateu Torroja i Martina	Alcover	un tros d'hort al terme d'alcover	Alcover	60 sous	Borràs Puig	Cens : 5 sous per Sant Miquel Reserva: cens, drets, domini, empara i lluisme	1306/12/02	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Import de venda	Titular dels drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
Guillem Erau i filla meva Guillem	Alcover	Ramon Aimar	Alcover	un hort al terme d'Alcover	Alcover	90 sous	Pericó Puig	Cens: 5 sous 4 diners Reserva: domini, lluïisme, fadiga i cens	1308/03/25	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Guillem Barral Elisenda	alcover	Pere Llor	Alcover	un hort a terme d'Alcover	Alcover	20 sous	Pascasi Voltor	Cens: 3'5 sous per Pasqua	1311/07/25	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Mateu Albeo i Elisenda	Alcover	Pere Peiró i Elisenda	Alcover	un hort a terme d'alcover	Alcover	40 sous	Pascasi Voltor	Cens : 2'5 sous per Sant Miquel	1311/08/30	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Pere Erimbau i Elisenda	Alcover	Guillem Barral i Elisenda	Alcover	un hort al terme d'Alcover	Alcover	35 sous	Pere Alamany	Cens: 4 sous 4 diners per Carnaval	1311/09/16	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Joan Mascarell i Mansilia	Alcover	Guillem Jover i Berenguera	Alcover	tota la part que tenim en aquell hort que Bernat Dentaler i Elisenda d'Alcover ens van establir a les 11 kal agost 1313	Alcover	10 sous	Bernat Dentaler	Cens: 2 sous 3 diners per Sta. Maria agost Reserva: drets, domini, cens, fadiga de 10 dies i lluïisme	1313/09/09	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Elisenda, vídua de Constantí Siurana i Bernat i Pere fills seus de més de 15 anys	Carxol	Pere Serra i Ramona	Bomburguet	un hort a terme d'Alcover	Alcover	70 sous	capellania de Bernat Llorenç	Cens : 4 sous 3 diners per St. Miquel Reserva : cens, drets, domini, empara, fadiga i lluïisme	1313/11/12	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Ramon Gavaldà, abans Joan, i Bernarda	Alcover	Pere Julià	Alcover	un hort nostre a horta d'Alcover	Alcover	70 sous	capellania seu Tarragona de Capafonts	Cens : 8 sous	1314/01/31	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Arnau Aztor Elisenda	Alcover	Berenguer Porqueres i Elisenda	Alcover	un hort a les Perellades	Alcover	80 sous	paborde i hereus Pericó Puig	Cens: 8 diners per St. Lluc Reserva; cens, drets, domini, empara, fadiga i lluïisme	1314/02/25	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Guillem Raver i Marta	Alcover	Joan Peitan i Maria	Alcover	un hort a Parellades	Alcover	58 sous	paborde i hereus P. Puig	Cens : 2'5 sous Reserva: cens, drets, domini, empara, fadiga i lluïisme	1314/05/12	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Import de venda	Titular dels drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
Pere Català i Saurina	Alcover	Pere Gavarres i Elisenda	Alcover	un hort a horta d'alcover	Alcover	60 sous	Pere Andreu	Cens: 8 diners per St. Miquel setembre Reserva: cens, drets, domini, empra, fadiga l lluïsmè	1314/08/08	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Dauder Església, Guillem i Ramon Església	Alcover	Pere Valls i Berenguera	Alcover	un hort a horta d'Alcover	Alcover	47'5 sous	capellania de Mateu Cervera	Cens.5 sous per Nadal	1314/11/27	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Bernat Voltor i Romia	Alcover	Vidal Serra i Maria	Bomburguet	un hort a terme d'Alcover,	Alcover	20 sous	Saureta vídua de Berenguer Puig	Cens: 2 sous 9 diners Reserva: cens, drets, domini, fadiga, empara l lluïsmè	1315/01/26	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Elisenda, vídua de Guillem Morera amb consell dels procuradors	Alcover	Jaume Jofré i Guillema	Alcover	hort a les Parellades d'Alcover	Alcover		paborde i hereus P. Puig	Cens : 2'5 sous	1315/02/04	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Ramon Oller Maria	Alcover	Bernat Veciana i Maria	Alcover	un hort al terme d'Alcover lloc nomenat Prat	Alcover	150 sous	Pericó Voltor, hereu de Pascasi Voltor, difunt	Cens : 5 sous	1315/02/10	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Ramon Pasqual i Guillem	Alcover	Jaume Pellicer i Elisenda	Alcover	un hort al prat	Alcover	130 sous	Pericó Voltor	Cens : 5 sous per Sant Miquel Reserva: drets, cens, empara l fadiga	1315/04/17	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Guillem Sant Pau i Benvinguda	Alcover	Azmet Amoxeini, sarraí	Alcover	un hort a Samuntà, parròquia Alcover	Alcover	50 sous	Bernat Gras	Cens: 8 sous per St. Miquel 2 diners de quèstia gener	1315/08/24	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Ramon Llor i Saurina	Alcover	Bernat Castelló i Arsendis	Alcover	un tros d'hort a terme d'Alcover	Alcover		Pericó Voltor	Cens: 5 sous per Sant Andreu Reserva: cens, drets, domini, empara, fadiga l lluïsmè	1315/11/08	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Ermessenda, vídua de Pere Lluç	Rourell	Montserrat Cerdà i Guillema	Alcover	un hort a terme d'Alcover	Alcover	65 sous	capellania Mateu Cervera	Cens: 8 diners	1315/11/14	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Import de venda	Titular dels drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
Pere Muntagut, administrador dels béns de Pere Calzot, difunt	Alcover	Ramon Foltrer i Elisenda	Alcover	un hort	Alcover	40 sous	Pericó Voltor	Cens : 3 sous per Sant Miquel Reserv: cens, drets, domini, empara, l fadiga	1315/12/23	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Ramon Codines i Escalarmunda	Alcover	Pere Simó i Elisenda	Alcover	un hort a terme d'Alcover que té 4 cos d'aigua	Alcover	7 sous	Arnau Mascarós	Cens: 12 sous per St. Bertomeu Reserva: drets. Domini, lluisme i empara	1316/01/07	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Guillem Barral i Elisenda	Alcover	Mateu Gras i Ponça	Alcover	un hort a terme d'alcover a horta nomenada de na Alballa	Alcover	50 sous	Pere Alemany	Cens: 4 sous 4 diners per Carnaval Reserva: cens, drets, domini, lluisme, empara l fadiga	1316/01/12	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Joan Muntagut i Maria	Alcover	Bernat Voltor Romia	Alcover	un hort a terme d'Alcover	Alcover	80 sous	Pere Voltor	Cens : 2 sous per Sant Miquel Reserva: cens, drets, domini, lluisme, empara l fadiga de 10 dies	1316/03/14	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Bernat Zelors Gerarda	Rocabruna	Ramona, esposa de Pere Campins	Alcover	un hort a terme d'Alcover	Alcover	54 sous	capellania Mateu Cervera	Cens: 7 sous per Nadal Reserva: cens, drets, domini, empara l fadiga	1316/09/30	Alcover 1316-1317 Caixa 8 lligall 120
Guillemó Vergonyós, Guillema i Maria, germanes	Bomburguet	Pere Nivorra i Elisenda	Alcover	un hort a terme d'Alcover)	Alcover	18 sous	capellania Convent Santa Clara Tarragona	Cens : 2 sous 1 diner per St Miquel Setembre Reserva : cens, drets, domini, fadiga, empara i lluisme c, i, d, f, e, ll	1316/10/10	Alcover 1316-1317 Caixa 8 lligall 120
Pere Gavarres, Guillem Gavarres i Bernat Gavarres, hereus d'A. Gavarres germà nostre	Alcover	Bertomea, vídua de nostre germà	Alcover	tros d'hort a terme d'Alcover	Alcover	40 sous	capellania Monestir Santa Clara	Cens: 2 sous 1 diners per St. Miquel setembre Reserva: cens, drets, domini, empara, fadiga l lluisme	1316/11/21	Alcover 1316-1317 Caixa 8 lligall 120
Bernat Campins i Maria	Alcover	Arnau Pi i Maria	Alcover	un hort que tenim al terme d'Alcover	Alcover	120 sous	hereus de Pericó Puig	Cens: 4 sous Reserva: drets, cens, domini, empara, fadiga de 10 dies l lluisme	1316/11/30	Alcover 1316-1317 Caixa 8 lligall 120
Pere Massó i Maria	Alcover	Bonanat Massó i Maria	Alcover	un hort a terme d'Alcover	Alcover	100 sous	capellania Montestir Santa Clara	Cens: 4 sous 2 diners Monestir per St. Miquel Reserva : cens, drets, domini, empara, fadiga i lluisme	1316/12/20	Alcover 1316-1317 Caixa 8 lligall 120

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Import de venda	Titular dels drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
Vidal Serè i Guillema	Alcover	Joan Rixer i Bertomea	Alcover	un hort	Alcover	70 sous	capella de Bernat Llorenç	Cens : 4 sous 2 diners bovatge	135/03/03	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Bernat Mediu i Tomasa	Alcover	Ramon Jofré i Ramona	Alcover	un tros d'hort i vinya al terme d'Alcover	Alcover	105 sous	Hospital malalts	Cens : 4'5 sous	1315/05/18	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Ramon Mazac	Alcover	Pere Erimbau Elisenda	Alcover	un tros d'hort i vinya	Alcover	160 sous	Pascasi Voltor	Cens : 7 sous	134/09/04	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115

Taula 59

Contractes de compra-venda d'hort i dret d'aigua per separat de tiences franques i lliures de cens als terme selvatà

Objecte	Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
hort	Pere Font, fill del difunt Arnau Font i Guillerma	Selva	Pere Peironet i Guillerma i Ramon Carbó i Maria	Selva	un tros d'hort intra muro Selva franc	Selva	120 sous	1300/02/01	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
aigua	Pericó Tibau, fill del difunt Arnau Tibau, de més de 20 anys	Selva	Martí Bertran i Ramona	Selva	una ferrada d'aigua a un tros d'hort a horta de la Selva quadra dilluns, franc	Selva	27 sous	1300/02/18	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
hort	Pericó Tibau, fill del difunt Arnau Tibau, de més de 20 anys	Selva	Martí Bertran i Ramona	Selva	un tros d'hort a horta de la Selva quadra dilluns, franc	Selva	110 sous	1300/02/18	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
aigua	Joan Massó i Saurina	Selva	Guillem Got	Selva	un quart d'aigua franc d'aquella mitja ferrada d'aigua que tenim en un hort a quadra diumenge	Selva	18 sous	1300/03/29	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
aigua	Guillem Sorxa, esposa Elisenda i Ramon Sorxa i Ramona	Selva	Andreu Sorxa	Selva	una ferrada i quartà d'aigua que tenim a hort tancat a quadra? Inferior de la Selva	Selva	20 sous	1300/05/23	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
hort	Guillem Sorxa, esposa Elisenda i Ramon Sorxa i Ramona	Selva	Andreu Sorxa	Selva	hort tancat a quadra? Inferior de la Selva	Selva	100 sous	1300/05/23	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
hort	Bernat Ferrer	Selva	Bernat Finet i Experta	Selva	hort a horta de la Selva a quadra diumenge	Selva	44 sous	1300/07/24	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
aigua	Joan Rabassa i Simona	Selva	Pere Puigdalbert i Mansilia	Selva	una ferrada d'aigua un tros d'hort a horta de Selva, quadra dissabte que tenim sota cens per Ramon Vallcurva	Selva	20 sous	1300/11/16	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
hort	Pere Riudoms	Selva	Vidal Riudoms, fill meu i Elisenda	Selva	un tros d'hort a quadra dissabte Selva	Selva	30 sous	1301/01/27	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4

Objecte	Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
aigua	Pere Riudoms	Selva	Vidal Riudoms fill meu i esposa Elisenda	Selva	mitja ferrada d'aigua a un tros d'hort a quadra dissabte Selva	Selva	30 sous	1301/01/27	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
aigua	Joan Rabassa, ferrer i Ramona	Selva	Pere Església i Vidala	Selva	1 ferrada d'aigua a un tros d'hort a horta de Selva, quadra dimarts	Selva	40 sous	1301/02/20	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
hort	Joan Rabassa, ferrer i Ramona	Selva	Pere Església i Vidala	Selva	un tros d'hort a horta de Selva, quadra dimarts	Selva	70 sous	1301/02/20	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
aigua	Ramon Codina i Elisenda	Selva	Guillem Massó i Bernarda	Selva	dues ferrades d'aigua d'un tros d'hort a quadra dijous	Selva	60 sous	1301/02/24	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
hort	Ramon Codina i Elisenda	Selva	Guillem Massó i Bernarda	Selva	'un tros d'hort a quadra dijous	Selva	90 sous	1301/02/24	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
aigua	Simó Gavela i Pere Bover, marmessors test. Bertran Bover difunt	Selva	Ramon Bover i Bonanat Bover, germans del difunt	Selva	una quartà d'una ferrada d'aigua a un hort a quadra diumenge per mitjà de subhasta	Selva	20 sous	1301/05/19	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
hort	Simó Gavela, Pere Bover, marmessors test. Bertran Bover difunt	Selva	Ramon Bover i Bonanat Bover, germans del difunt	Selva	un hort a quadra diumenge per mitjà de subhasta	Selva	130 sous	1301/05/19	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
aigua	Bernat Anglés, fill de Doménec Anglés, difunt i Bondia	Selva	Vidal Ripoll, fill de Pere Ripoll i Elisenda	Selva	mitja ferrada d'aigua a un hort nostre a quadra dimecres ue fa cens a Vidalçó Forner	Selva	15 sous	1301/08/02	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
aigua	Joan Calvó, senior i Ramon i Guillem fills seus de més de 20 anys	Selva	Guillem Gavela i Ramona	Selva	mitja ferrada d'aigua a un hort a quadra divendres que a cens a anru Gibot	Selva	15 sous	1301/09/07	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
aigua	Berenguer Oller i Elisenda	Selva	Benvinguda, vídua de Pere Totsaus i mare meva elisenda	Selva	mitja ferrada d'aigua a un tros d'hort a horta divendres que fa cens a vídua d'Ermengol Calvó	Selva	20 sous	1302/01/10	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5

Objecte	Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
aigua	Guillem Claver i Ramona	Selva	Pere Landrich	Selva	una ferrada d'aigua a un tros d'hort, quadra dissabte	Selva	30 sous	1302/09/11	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
hort	Guillem Claver i Ramona	Selva	Pere Landrich	Selva	hort a horta de la Selva quadra dissabte	Selva	80 sous	1302/09/11	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
aigua	Guillem, paborde	Tarragona	Guillem Tarragó i Barchinona	Selva	3 quartans d'una ferrada d'aigua a l'hort que emimus a Joan Pellicer	Selva	60 sous	1302/10/13	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
aigua	Guillem, paborde	Tarragona	Joana, esposa de Vidal Grimau	Selva	1 quartà d'una ferrada d'aigua a l'hort que emimus a Joan Pellicer	Selva	20 sous	1302/10/13	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
hort	Maria, vídua de Ramon Rabassa i fill Bernat de més de 20 anys	Selva	Vidal Rabassa i Maria	Selva	un tros d'hort a quadra diumenge	Selva	40 sous	1303/02/08	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
aigua	Guillem Torroja i Maria	Selva	Pere Gombau i Guillerma	Selva	una ferrada d'aigua a un tros d'hort a quadra divendres	Selva	30 sous	1303/03/03	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
hort	Guillem Torroja i Maria	Selva	Pere Gombau i Guillerma	Selva	un tros d'hort a quadra divendres	Selva	15 sous	1303/03/03	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
aigua	Ponç Gavaldà i Arnalda	Selva	Pere Gombau i Guillerma	Selva	una ferrada d'aigua a un tros d'hort quadra divendres	Selva	40 sous	1303/03/09	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
hort	Ponç Gavaldà i Arnalda	Selva	Pere Gombau i Guillerma	Selva	un tros d'hort a quadra divendres	Selva	60 sous	1303/03/09	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
aigua	Ponç Gavaldà i Arnalda	Selva	Guillem Vilarodona i Ramona	Selva	una ferrada d'aigua en un tros d'hort a quadra dilluns	Selva	30 sous	1303/05/20	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7

Objecte	Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
hort	Ponç Gavalvà i Arnalda	Selva	Guillem Vilarodona i Ramona	Selva	un tros d'hort a quadra dilluns	Selva	75 sous	1303/05/20	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
aigua	Bertomeu Damer i Maria	Selva	Pere Damer i Arnalda	Selva	3 quartans d'aigua en un tros d'hort a quadra dissabte	Selva	20 sous	1303/06/08	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
hort	Bertomeu Damer i Maria	Selva	Pere Damer i Arnalda	Selva	un tros d'hort a quadra dissabte	Selva	64 sous	1303/06/08	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
hort	Ramon Claver i Mansilia	Selva	Pere Landrich	Selva	un hort a horta de la Selva, quadra dissabte	Selva	80 sous	1304/01/08	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
aigua	Ramon Claver i Mansilia	Selva	Pere Landrich	Selva	1 ferrada d'aigua a un hort a horta de la Selva, quadra dissabte	Selva	30 sous	1304/01/08	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
hort	Ramon Taberner i Saurina	Selva	Ramon Barceló i Elisenda	Selva	un tros d'hort a horta de Selva, quadra dimecres	Selva	60 sous	1304/02/26	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
aigua	Ramon Taberner i Saurina	Selva	Ramon Barceló i Elisenda	Selva	mitja ferrada d'aigua a un tros d'hort a quadra dimecres	Selva	10 sous	1304/02/26	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
aigua	Ramon Bover, Guillem i Joan Bover i Maria	Selva	Romeu...	Selva	un quartà i una ferrada d'aigua que tenim en un tros d'hort	Selva	30 sous	1304/08/22	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
hort	Pere Església i Vidala	Selva	Pere Ventura	Selva	un tros d'hort a horta de la Selva, quadra dimarts	Selva	90 sous	1304/12/01	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
aigua	Pere Església i Vidala	Selva	Pere Ventura	Selva	una ferrada d'aigua a un tros d'hort a horta de la Selva, quadra dimarts	Selva	20 sous	1304/12/01	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7

Objecte	Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
aigua	Vidal Costa i Guillerma	Selva	Pere Nin i Maria	Selva	3/4 de ferrada d'aigua en un tros d'hort a horta de Selva, quadra divendres	Selva	20 sous	1305/01/08	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
hort	Vidal Costa i Guillerma	Selva	Pere Nin i Maria	Selva	un tros d'hort a horta de Selva, quadra divendres	Selva	89 sous	1305/01/08	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
hort	Ramona, esposa de Jaume Valirana	Selva	Ferrer Roig i Maria	Selva	un tros d'hort franc a quadra divendres	Selva	30 sous	1305/02/26	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
aigua	Ramona, esposa de Jaume Valirana	Selva	Ferrer Roig i Maria	Selva	mitja ferrada d'aigua a un tros d'hort franc a quadra divendres	Selva	20 sous	1305/02/26	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
aigua	Ramon Bonavila i Berenguera	Selva	Romeu Ordi	Selva	una ferrada d'aigua a un tros d'hort a quadra dijous	Selva	40 sous	1305/03/01	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
hort	Ramon Bonavila i Berenguera	Selva	Romeu Ordi	Selva	un tros d'hort a quadra dijous	Selva	70 sous	1305/03/01	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
hort	Jaume Arasa, Guillem Simó i Bernat Vives, marmessors testament Dolça, vídua Bernat Ritort	Selva	Bernarda, vídua de Guillem Simó	Selva	un tros d'hort a quadra dijous	Selva	90 sous	1305/03/29	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
aigua	Jaume Arasa, Guillem Simó i Bernat Vives, marmessors testament Dolça, vídua Bernat Ritort	Selva	Bernarda, vídua de Guillem Simó	Selva	1 ferrada d'aigua a un tros d'hort a quadra dijous	Selva	30 sous	1305/03/29	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
aigua	Pere Pelegrí, fill de Pere Pelegrí, i Francesca	Selva	Gerard Regina i Maria	Selva	una quartà de ferrada d'aigua que tenim a un tros d'hort nostre a quadra diumenge	Selva	15 sous	1305/03/29	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
hort	Pere Pelegrí, fill de Pere Pelegrí, i Francesca	Selva	Gerard Regina i Maria	Selva	un tros d'hort nostre a quadra diumenge	Selva	31 sous	1305/03/29	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7

Objecte	Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
hort	Vidal Costa i Guillerma	Selva	Pere Nin i Maria	Selva	un tros d'hort a horta de Selva quadra dimecres	Selva	100 sous	1305/05/24	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
aigua	Vidal Costa i Guillerma	Selva	Pere Nin i Maria	Selva	3/4 d'una ferrada d'aigua un tros d'hort a horta de Selva quadra dimecres	Selva	30 sous	1305/05/24	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
aigua	Pere Valirana, Cerdà Calvó i Pere Ferrer de Fàbrica, marmessors test. Maria, vídua de Pere Gavela	Selva	Ponç Gras i Ferrera	Selva	una ferrada d'aigua sobre un tros d'hort franc a Selva, quadra dissabte. Pro deute ànima de la difunta	Selva	35 sous	1305/09/06	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
hort	Pere Valirana, Cerdà Calvó i Pere Ferrer de Fàbrica, marmessors test. Maria, vídua de Pere Gavela	Selva	Ponç Gras i Ferrera	Selva	un tros d'hort franc a Selva, quadra dissabte. Pro deute ànima de la difunta	Selva	220 sous	1305/09/06	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
aigua	Pelegrí Esteve, fill de Pere Esteve, de més de 18 anys	Selva	Ramona, vídua de Guillem Gavela	Selva	una ferrada i mitja d'aigua a la quadra del dijous sobre un tros d'hort	Selva	55 sous	1305/11/07	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
hort	Pelegrí Esteve, fill de Pere Esteve, de més de 18 anys	Selva	Ramona, vídua de Guillem Gavela	Selva	hort a quadra dijous Selva	Selva	200 sous	1305/11/07	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
hort	Gerard Negre i Ramona	Selva	Pere Nin Jonqueres	Selva	un tros d'hort al terme de la Selva quadra dijous, franc	Selva	90 sous	1306/01/14	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
aigua	Gerard Negre i Ramona	Selva	Pere Nin Jonqueres	Selva	mitja ferrada d'aigua a un tros d'hort al terme de la Selva quadra dijous, franc	Selva	33 sous	1306/01/14	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
aigua	Pere Damer i Arnalda	Selva	Ramon Manganell i Maria	Selva	tres ferrades d'aigua sobre un tros d'hort a quadra dissabte de la Selva en el qual nosaltres ja vam establir 4 hospícia que són en aquell tros d'hort	Selva	150 sous	1306/02/01	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8

Objecte	Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
hort	Bernat Mascaró i Gerarda	Selva	Pere Nin Jonqueres i Maria	Selva	un tros d'hort a quadra dimarts franc	Selva	100 sous	1306/02/03	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
aigua	Guillem Ferrer i Sança	Selva	Pere Nin Jonqueres i Maria	Selva	una ferrada d'aigua sobre un hort a quadra dilluns en el qual va fer casa	Selva	15 sous	1306/02/03	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
hort	Bernarda, vídua d'Horaci Rovelat i tutora dels fills Bertomeu i Bertran	Selva	Saura, vídua de Joan Rovelat	Selva	un tros d'hort a quadra dimarts franc	Selva	75 sous	1306/02/21	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
aigua	Bernarda, vídua d'Horaci Rovelat i tutora dels fills Bertomeu i Bertran	Selva	Saura, vídua de Joan Rovelat	Selva	mitja ferrada d'aigua a un tros d'hort a quadra dimarts franc	Selva	15 sous	1306/02/21	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
aigua	Joan Rabassa, esposa Guillerma i fill Pericó	Selva	Pere Pelegrí, fill de Pere Pelegrí, difunt, i Francesca	Selva	mitja ferrada d'aigua a un tros d'hort a quadra dimecres	Selva	30 sous	1306/04/12	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
hort	Joan Rabassa, esposa Guillerma i fill Pericó	Selva	Pere Pelegrí, fill de Pere Pelegrí, difunt, i Francesca	Selva	un tros d'hort a quadra dimecres	Selva	82 sous	1306/04/12	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
aigua	Ramon Berto i Elvira	Selva	Martí Bertran i Ramona	Selva	una ferrada i mitja d'aigua sobre un tros d'hort franc a quadra dimarts a la Selva	Selva	45 sous	1306/05/27	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
hort	Ramon Berto i Elvira	Selva	Martí Bertran i Ramona	Selva	un tros d'hort franc a quadra dimarts a la Selva	Selva	88 sous	1306/05/27	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
hort	Pere Ferrer de Vallmoll i Bernarda	Selva	Ramon Manganell i Maria	Selva	un tros d'hort a Selva, quadra dissabte	Selva	90 sous	1306/06/17	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
aigua	Pere Ferrer de Vallmoll i Bernarda	Selva	Pere Damer, Pelegrí Damer i esposa Arnalda	Selva	un quartà i mig d'aigua a un tros d'hort quadra dissabte	Selva	10 sous	1306/06/17	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8

Objecte	Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
hort	Pere Ferrer de Vallmoll i Bernarda	Selva	Pere Damer, Pelegrí Damer i esposa Arnalda	Selva	un tros d'hort quadra dissabte	Selva	90 sous	1306/06/17	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
aigua	Ramon Barta i Guillerma	Selva	Pericó Barta i Saura, germana	Selva	una ferrada d'aigua sobre un hort a quadra dissabte	Selva	30 sous	1307/07/25	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
hort	Ramon Barta i Guillerma	Selva	Pericó Barta i Saura, germana	Selva	un hort a quadra dissabte	Selva	110 sous	1307/07/25	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
aigua	Guillem Barta, fill de Magister R. Barta, difunt i Bernat Cusit i Vidal Espanyol, procuradors de Guillem	Selva	Ramon Martí i Elisenda	Selva	dues parts d'una ferrada d'aigua sobre un tros d'hort a quadra dissabte	Selva		1307/08/03	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
hort	Guillem Barta, fill de Magister R. Barta, difunt i Bernat Cusit i Vidal Espanyol, procuradors de Guillem	Selva	Ramon Martí i Elisenda	Selva	un tros d'hort a quadra dissabte	Selva	120 sous	1307/08/03	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
aigua	Bernat Punyet i Alamanda	Selva	Guillem Barta i Maria	Selva	mitja ferrada d'aigua sobre un hort a quadra divendres	Selva	12 sous	1307/11/03	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
hort	Bernat Punyet i Alamanda	Selva	Guillem Barta i Maria	Selva	hort a quadra divendres	Selva	30 sous	1307/11/03	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
hort	Maria, vídua de Guillem Torroja	Selva	Guillem Martí i Gerarda	Selva	un hort a horta quadra divendres, franc	Selva	70 sous	1308/01/23	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
aigua	Maria, vídua de Guillem Torroja	Selva	Guillem Martí i Gerarda	Selva	un quartà d'aigua a un hort a horta quadra divendres, franc	Selva	10 sous	1308/01/23	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9

Objecte	Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
hort	Ramon Barceló i Pere Urgell, tutors de Maria, Elisenda i Ferrer, fills del difunt Bertomeu Barceló	Selva	Ponç Gras	Selva	hort a horta quadra dissabte, Selva	Selva	70 sous	1308/02/06	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
aigua	Ramon Barceló, i Pere Urgell, tutors de Maria, Elisenda i Ferrer, fills dle difunt Bertomeu Barceló	Selva	Ponç Gras	Selva	una ferrada d'aigua sobre un hort a horta quadra dissabte, Selva	Selva	30 sous	1308/02/06	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
hort	Bertomeu Masdéu i Maria	Selva	Mateu Negre i Guillerma	Selva	un tros d'hort a horta de la Selva, quadra dimecres	Selva	40 sous	1308/04/21	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
aigua	Bertomeu Masdéu i Maria	Selva	Mateu Negre i Guillerma	Selva	mitja ferrada d'aigua a hort quadra dimecres horta de la Selva	Selva	10 sous	1308/04/21	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
hort	Esteve Terre, tutor de Gerarda, fill de pere Oriol difunt	Selva	Joan Grimau i Gerarda	Selva	un tros d'hort a horta divendres, franc	Selva	36 sous	1308/08/09	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10º
hort	Arnalda, vídua de Ramon Guasch	Selva	Pere Terre	Selva	un tros d'hort a horta, quadra divendres	Selva	85 sous	1308/09/02	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
aigua	Arnalda, vídua de Ramon Guasch	Selva	Pere Terre	Selva	mitja ferrada d'aigua a un tros d'hort a horta, quadra divendres	Selva	15 sous	1308/09/02	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
hort	Pere Massó i Ramona	Selva	Guillem Massó, fill de Guillem Massó, difunt i Maria	Selva	un tros d'hort franc a horta de la Selva, quadra dimarts	Selva	57 sous	1308/09/07	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
aigua	Pere Massó i Ramona	Selva	Guillem Massó, fill de Guillem Massó, difunt i Maria	Selva	mitja ferrada d'aigua sobre un tros d'hort franc a horta de la Selva, quadra dimarts	Selva	13 sous	1308/09/07	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
hort	Ramona, vídua de Guillem Rabassa i Jaume Rabassa	Selva	Ferrer Roig	Selva	un tros d'hort a quadra divendres	Selva	40 sous	1308/11/25	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10

Objecte	Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
aigua	Ramona, vídua de Guillem Rabassa i Jaume Rabassa	Selva	Ferrer Roig	Selva	una ferrada d'aigua a un tros d'hort a quadra divendres	Selva	20 sous	1308/11/25	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
hort	Andreu Bonavila i Guillerma	Selva	Guillem Jover i Guillerma	Selva	un tros d'hort a horta de la Selva, quadra dijous	Selva	85 sous	1309/01/07	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
aigua	Andreu Bonavila i Guillerma	Selva	Guillem Jover i Guillerma	Selva	una ferrada d'aigua a un tros d'hort a horta de la Selva, quadra dijous	Selva	25 sous	1309/01/07	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
hort	Ramon Berto i Elvira	Selva	Martí Bertran i Ramona	Selva	un tros d'hort amb una bassa a horta de Selva, quadra dissabte	Selva	230 sous	1309/01/24	Selva 1308-9 Caixa 3 lligall 10
aigua	Ramon Berto i Elvira	Selva	Martí Bertran i Ramona	Selva	una ferrada d'aigua a un tros d'hort amb una bassa a horta de Selva, quadra dissabte	Selva	30 sous	1309/01/24	Selva 1308-9 Caixa 3 lligall 10
hort	Bernat Mascarós i Gerarda	Selva	Ramon Bremon i Berenguera	Selva	un tros d'hort a horta de la Selva, quadra dilluns	Selva	63 sous	1309/03/01	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
aigua	Bernat Mascarós i Gerarda	Selva	Ramon Bremon i Berenguera	Selva	mitja ferrada d'aigua un tros d'hort a horta de la Selva, quadra dilluns	Selva	15 sous	1309/03/01	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
hort	Bernat Ventura i Bernat Tibau	Selva	Pere Nin i Maria	Selva	un tros d'hort a horta de la Selva quadra dilluns	Selva	270 sous	1309/05/11	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
aigua	Bernat Ventura i Bernat Tibau	Selva	Pere Nin i Maria	Selva	dues ferrades d'aigua a un tros d'hort a horta de la Selva quadra dilluns	Selva	60 sous	1309/05/11	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
hort	Joan Ferrater i Maimona esposa de Berenguer Bover	Selva	Pericó Bover, fill de Pere Bover del carrer dels Ollers	Selva	un tros d'hort a quadra divendres	Selva	155 sous	1309/05/25	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10

Objecte	Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
aigua	Joan Ferrater i Maimona esposa de Berenguer Bover	Selva	Pericó Bover, fill de Pere Bover del carrer dels Ollers	Selva	una ferrada d'aigua a un tros d'hort a quadra divendres	Selva	20 sous	1309/05/25	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
hort	Bernat Albanell Guillerma	Bomburguet	Joan Gralla	Selva	un tros d'hort a horta de la Selva a quadra divendres franc	Selva	24 sous	1309/06/05	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
aigua	Bernat Albanell i Guillerma	Bomburguet	Joan Gralla	Selva	mitja ferrada d'aigua a un tros d'hort a horta de la Selva a quadra divendres franc	Selva	7 sous	1309/06/05	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
hort	Pelegrí Esteve i Francesca	Selva	Guillem Bernat i Dolça	Selva	un tros d'hort a horta de la Selva quadra dijous	Selva	90 sous	1309/07/23	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
aigua	Pelegrí Esteve i Francesca	Selva	Guillem Bernat i Dolça	Selva	una ferrada d'aigua a un tros d'hort a horta de la Selva quadra dijous	Selva	28 sous	1309/07/23	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
hort	Ramonet Berto i Elisenda	Selva	Ramon Grimau i Saura	Selva	un hort a horta de la Selva a quadra divendres	Selva	120 sous	1309/12/13	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
aigua	Ramonet Berto i Elisenda	Selva	Ramon Grimau i Saura	Selva	3 quartans d'aigua un hort a horta de la Selva a quadra divendres	Selva	27 sous	1309/12/13	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
hort	Pere Ferrer, de Fabrica i Ramona	Selva	Bertomeu Negre i Arnaldona	Selva	un tros d'hort amb la seva aigua	Selva	50 sous	1309/12/23	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
aigua	Ramon Berto	Selva	Bernat Ribesaltres i Maria	Selva	una ferrada d'aigua a horta de Selva quadra dissabte que està a hort i censal de Miquel Sobirà	Selva	20 sous	1309/12/31	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
aigua	Ramon Berto i Elvira	Selva	Pere Cavaller i Dolça	Selva	una ferrada d'aigua a quadra dissabte sobre un tros d'hort nostre que establím a domos predictes	Selva	25 sous	1310/01/01	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11

Objecte	Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
hort	Pere Valls i Antoni Urgell tutors del fill d'Eironis Denez	Selva	Guillem Martí	Selva	un hort a terme de la Selva	Selva	106 sous	1310/05/22	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
hort	Barquia, vídua de Pere Urgell	Selva	Maria, vídua de Francesc Cosit	Selva	un hort a horta de Selva, quadra dimarts	Selva	67 sous 6 diners	1310/06/10	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
aigua	Barquia, vídua de Pere Urgell	Selva	Maria, vídua de Francesc Cosit i a Guillem Soler	Selva	mitja ferrada d'aigua per 12 sous i 6 diners a cadascu	Selva	25 sous	1310/06/10	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
aigua	Arnau Montoliu i Berenguer i Galceran Montoliu, marmessors de Bertomeu Montoliu	Cogoll Roig	Mansilia, vídua de ...	Selva	mitja ferrada d'aigua a l'hort...	Selva	15 sous	1310/09/11	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
hort	Arnau Montoliu i Bernat Montoliu de Vila-seca i Galceran Montoliu dels Garidells marmessors de Bertomeu Montoliu	Cogoll Roig	Guillem Got	Selva	un hort a quadra dimecres	Selva	45 sous	1310/09/11	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
aigua	Arnau Montoliu i Bernat Montoliu de Vila-seca i Galceran Montoliu dels Garidells marmessors de Bertomeu Montoliu	Cogoll Roig	Guillem Got	Selva	mitja ferrada d'aigua a un hort a quadra dimecres	Selva	15 sous	1310/09/11	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
hort	Arnau Montoliu i Bernat Montoliu de Vila-seca i Galceran Montoliu dels Garidells marmessors de Bertomeu Montoliu	Cogoll Roig	Mansilia, vídua de Ferrer Farriol	Selva	un hort a quadra dissabte	Selva	35 sous	1310/09/11	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
hort	Astruch Rovelat	Selva	Guillem Cabrer	Selva	un hort a terme de la Selva, quadra dimecres	Selva	95 sous	1310/11/02	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
aigua	Astruch Rovelat	Selva	Guillem Cabrer	Selva	una ferrada d'aigua a un hort a terme de la Selva, quadra dimecres	Selva	25 sous	1310/11/02	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13

Objecte	Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
hort	Pere d'Alçamora, nebot de Pere d'Alçamora	Selva	Ramon Cànoves	Selva	tercera part d'un hort rebut en herència a la quadra dimarts	Selva	13 sous	1311/08/15	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
hort	Guillem Massó i Maria	Selva	Pere Gombau i Guillerma	Selva	un tros d'hort a horta de la Selva, quadra dijous, franc	Selva	68 sous 4 diners	1311/12/13	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
aigua	Guillem Massó i Maria	Selva	Pere Gombau i Guillerma	Selva	una quartà d'una ferrada d'aigua	Selva	6 sous	1311/12/13	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
hort	Ponç Grimau i Maria	Selva	Simó Nolla i Maria	Selva	un tros d'hort a horta de la Selva, amb la seva aigua a quadra diumenge, que han heretat	Selva	30 sous	1312/01/09	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
hort	Ponç Grimau i Maria	Selva	Guillem Tarragó i Barchinona	Selva	un tros d'hort a horta de la Selva amb la seva aigua, quadra diumenge, que han heretat	Selva	30 sous	1312/01/09	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
hort	Pere Damer, esposa Arnalda i Gerarda, filla del 1r matrimoni de Pere	Selva	Ramon Manganell i Maria	Selva	un tros d'hort a horta de la Selva quadra dissabte	Selva	250 sous	1312/07/05	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
aigua	Pere Damer, esposa Arnalda i Gerarda, filla del 1r matrimoni de Pere	Selva	Ramon Manganell i Maria	Selva	una ferrada i mig quartà d'aigua	Selva	50 sous	1312/07/05	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
hort	Pere Cavaller i Dolça	Selva	Andreu Ripoll i Dolça	Selva	un tros d'hort a terme de la Selva, quadra dilluns. Pot accedir a l'aigua del rec que allí és per regar l'hort	Selva	115 sous	1312/09/05	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
aigua	Pere Cavaller i Dolça	Selva	Andreu Ripoll i Dolça	Selva	una ferrada d'aigua a hort a terme de la Selva, quadra dilluns	Selva	30 sous	1312/09/05	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
aigua	Berenguer Arayola, proc. de Ramona, esposa de Jaume Calbet	Tortosa	Jaume Bonavila	Selva	mitja ferrada d'aigua a hort quadra dimarts	Selva	20 sous	1313/01/24	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14

Objecte	Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
aigua	Ramon Ripoll i Ramona	Selva	Ferrer Ermengol, junior	Selva	una ferrada d'aigua que pertany a hort que tenim a quadra dimarts	Selva	20 sous	1313/01/26	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
hort	Ramon Ripoll i Ramona	Selva	Ferrer Ermengol, junior	Selva	hort que tenim a quadra dimarts Selva	Selva	175 sous	1313/01/26	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
hort	Pere Bover, Bertran Forner, procurador de Jaumeta, esposa de P. Alies	València	Ramon Cànovas i Ponceta	Selva	tercera part d'un hort a horta de Selva, quadra dimarts	Selva	20 sous	1313/02/08	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
hort	Pere Massó i Elisenda	Albiol	Bernat Urgell	Selva	un tros d'hort a quadra dimecres	Selva	180 sous	1313/02/23	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
aigua	Pere Massó, Guillem i Bernat, fills seus de més de 14 anys	Selva	Pere Landrich, fill de P. Landrich, difunt	Selva	mitja ferrada d'aigua a un tros d'hort a horta de la Selva, quadra dimarts. Per pagat l'augment de la legitima de la meva esposa difunt Ramona	Selva	10 sous	1313/07/27	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
hort	Pere Massó, Guillem i Bernat, fills seus de més de 14 anys	Selva	Pere Landrich, fill de P. Landrich, difunt	Selva	tros d'hort a horta de la Selva, quadra dimarts. Per pagar l'augment de la legitima de la meva esposa difunta Ramona	Selva	100 sous	1313/07/27	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
hort	Guillem Barca, fill del difunt Arnau Barca de més de 25 anys	Selva	Pere Valls, fill de Joan	Selva	dos horts amb un tros de terra al terme de la Selva que em va llegar Maria, vídua de Pere Bezart	Selva	28 sous	1313/08/26	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
aigua	Esteve Cogull	Selva	Pere Gombau i Guillerma	Selva	un quartà d'una ferrada d'aigua que tinc al meu hort a horta dijous de la Selva	Selva	5 sous	1313/09/03	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
hort	Esteve Cogull	Selva	Pere Gombau i Guillerma	Selva	hort a horta dijous de la Selva	Selva	95 sous	1313/09/03	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15

Objecte	Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
aigua	Ramon Punyera, i Maria, germans, fills de Ponç Punyera, de més de 18 anys	Selva	Guillem Soler i Ferrera	Selva	una ferrada d'aigua a hort quadra diumenge	Selva	25 sous	1313/09/25	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
hort	Ramon Punyera, i Maria, germans, fills de Ponç Punyera, de més de 18 anys	Selva	Guillem Soler i Ferrera	Selva	hort a quadra diumenge	Selva	290 sous	1313/09/25	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
aigua	Ramon Bertran i Gerarda (Ermessenda)	Selva	Gener Zelort i Pucurulla	Selva	mitja ferrada d'aigua a un tros d'hort a quadra divendres	Selva	10 sous	1314/01/08	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
hort	Ramon Bertran i Gerarda (Ermessenda)	Selva	Gener Zelort i Pucurulla	Selva	hort a quadra divendres	Selva	108 sous	1314/01/08	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
aigua	Bernat Miquel i Guillerma	Selva	Magister Bertran, Bernarda i Martí Bertran i Ramona	Selva	mitja ferrada d'aigua en un hort nostre situa a terme de la Selva, quadra dissabte	Selva	15 sous	1316/08/06	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
hort	Guillem Gibot i Benvinguda	Selva	Joan Bertran i Ramona	Selva	un hort a horta Selva, quadra dimarts	Selva	215 sous	1316/08/18	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
aigua	Guillem Gibot i Benvinguda	Selva	Joan Bertran i Ramona	Selva	una ferrada d'aigua a hort de la Selva, quadra dimarts	Selva	25 sous	1316/08/18	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
hort	Guillem Gibot i Benvinguda	Selva	Serafi Miquel i Saurina	Selva	un tros d'hort a quadra dilluns	Selva	325 sous	1316/08/21	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
aigua	Guillem Gibot i Benvinguda	Selva	Serafi Miquel i Saurina	Selva	ferrada i mitja d'aigua a hort a quadra dilluns	Selva	37 sous	1316/08/21	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
hort	Pere Ordi	Selva	Ramon Examuz	Selva	un tros d'hort a horta, quadra divendres	Selva	50 sous	1316/09/03	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16

Objecte	Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
aigua	Pere Ordi	Selva	Ramon Examuz	Selva	mitja ferrada d'aigua a hort quadra divendres	Selva	7 sous	1316/09/03	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
hort	Bertran Far i Dolça	Selva	Ramon Martí i Elisenda	Selva	un tros d'hort a horta de la Selva, quadra dijous	Selva	520 sous	1316/12/03	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
aigua	Bertran Far i Dolça	Selva	Ramon Martí i Elisenda	Selva	dues ferrades d'aigua a un tros d'hort a horta de la Selva, quadra dijous	Selva	70 sous	1316/12/03	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
hort	Arnau Gibot	Tarragona	Guillem Cabrera i Maria	Selva	un tros d'hort franc a horta de la Selva quadra dimecres	Selva	350 sous	1316/12/22	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
aigua	Arnau Gibot	Tarragona	Guillem Cabrera i Maria	Selva	dues ferrades d'aigua a un tros d'hort franc a horta de la Selva quadra dimecres	Selva	50 sous	1316/12/22	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
aigua	Guillem Cairo i Saurina	Selva	Ramon Bonet	Selva	mitja ferrada d'aigua en un hort a horta de la Selva, quadra dimecres	Selva	15 sous	1319/07/27	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
hort	Bernat Cusit i Ramona	Selva	Pere Gebellí i Saura	Selva	un tros d'hort a horta de la Selva, quadra hort nou	Selva	165 sous	1319/08/02	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
aigua	Vidal Velach i Ramona	Selva	Bernat Massó i Constança	Selva	mitja ferrada d'aigua a un tros d'hort a horta de la Selva, quadra dissabte	Selva	15 sous	1319/08/28	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
hort	Vidal Velach i Ramona	Selva	Bernat Massó i Constança	Selva	un tros d'hort a horta de la Selva, quadra dissabte	Selva	95 sous	1319/08/28	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17

Taula 60

Contractes de compra-venda d'hort i dret d'aigua per indivís de tinences franques i lliures de cens als terme selvatà

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte de venda	Lloc	preu	Data	Llibre notarial
Ramona, vídua de Pere Rovelat i Pericó fill seu de més de 20 anys	Selva	Pericó Ferrer, fill de Bernat Berenguer i Saurina	Secuita	un hort franc quint a horta de Selva, quadra divendres, amb mitja ferrada d'aigua	Selva	135 sous	1300/10/25	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Ramon Torroja, fill de Ramon Torroja, difunt, de mésde 18 anys	Selva	Arnau Cortés i Elisenda	Selva	un tros d'hort amb un quartà d'aigua a horta Selva, quadra divendres	Selva	55 sous	1300/12/04	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Maria, vídua de Ramon Pochebo i Jaume, Guillem i Guillerma, fills de difunt Ramon Pochebo de més de 15 anys i M. Subirà i Jaume Mallola i Pere Boner, marmessors	Selva	Bernardó Massó i Constança	Selva	un hort amb mitja ferrada d'aigua a horta de Selva, quadra dissabte. Per pagar els 10 sous pro anima del difunt.	Selva	80 sous	1301/08/09	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Joan Massó, fill de Guillem Massó difunt i Maria	Selva	Joan Massó, sastre i Saurina	Selva	meitat d'un hort amb 1 quartà d'aigua a quadra dimarts	Selva	70 sous	1302/07/13	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Francesca, vídua de Bernat Mayo	Selva	Ferrer Roig i Maria	Selva	un tros d'hort amb tres quartans d'aigua a quadra divendres	Selva	50 sous	1303/03/01	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Joan Maria, amb Bernat i Ramon, fills de Pere Mari, difunt, majors de 20 anys	Selva	Borràs Rovelat i Bernarda	Selva	un tros d'hort amb mitja ferrada d'aigua quadra divendres	Selva	70 sous	1303/08/10	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Pere Constantí i Berenguera	Albiol	Paborde	Selva	un hort a horta nova de la Selva, franc amb una ferrada d'aigua	Selva	120 sous	1306/01/14	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Ramon Massó i Bernarda	Selva	Pere Gombau	Selva	un tros d'hort a quadra dijous, franc amb un quartà d'aigua	Selva	72 sous 5 diners	1306/02/10	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte de venda	Lloc	preu	Data	Llibre notarial
Berenguer Darayala, de Tortosa procurador de Ramona, filla de Ferrer Darayala, difunt, d'Almoster	Almoster	Pere Massó i Ramona	Selva	un tros d'hort amb un quartà d'aigua a quadra dilluns que fou dels béns de Pericó Landric	Selva	60 sous	1306/03/12	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Guillem Punyera i Guillerma	Selva	Ramon Punyera	Selva	un tros d'hort a quadra dijous amb una ferrada d'aigua, franc. Amb tots els arbres més dues oliveres que són a l'honor de la vídua de Ramon Urgell que té en altre hort	Selva	80 sous	1306/03/27	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Pere Robert i Saura	Selva	Andreu Romagosa i Maria	Selva	un tros d'hort a horta divendres amb un quartà d'aigua	Selva	30 sous	1308/04/28	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Bernat Ventura, fill d'Arnau Ventura difunt	Selva	Ramona, vídua de Ferrer Alegre	Selva	un tros d'hort a horta de Selva amb una ferrada d'aigua a quadra dimarts	Selva	80 sous	1308/06/15	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Barquia, vídua de Pere Urgell	Selva	Guillem Soler i Ferrera	Selva	mig hort amb la seva aigua	Selva	67 sous 6 diners	1310/06/10	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
Pere Guasch, Pere Benet i Miquel Sobirà marmessors de Ramona, vídua de Ramon Forner de vilanova	Selva	Bernat Ferrer i Maria	Selva	un hort a terme de la Selva amb una ferrada d'aigua	Selva	110 sous	1310/10/30	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
Ramon Pelegrí, fill del difunt Pere Pelegrí, amb consentiment de Bernat Vives, proc. testamentari	Selva	Bernat Tortosa i Elisenda	Selva	un tros d'hort amb dues ferrades i mitja d'aigua a horta de la Selva, quadra dimarts	Selva	530 sous	1311/12/01	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Bernat Guasch i Vidal Denez, marmessors últim testament de Bernarda, vídua d'Arnau Martí	Selva	Guillem Massó i Maria	Selva	un tros d'hort amb un quartà d'aigua a horta de la Selva	Selva	61 sous	1317/06/12	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Arnau Barca i Francesca	Selva	Bernat Valls, fill de Ferran Valls	Selva	un tros d'hort amb un quartà de ferrada d'aigua a horta de la Selva, quadra divendres	Selva	20 sous	1319/08/06	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17

Taula 61
Selva del Camp. Censos en metàl·lic a la compra-venda de tinences gravades amb cens d'hortos

Objecte	Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Impot venda	Titular de drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
hort i aigua	Ponç Talavera i Astruga	cula	Pere Cusit i Maria	Selva	un hort amb una ferrada d'aigua a quadra horta nova	Selva	50 sous	paborde	Cens: 2 sous 8 diners per Sta. Tecla	1300/08/25	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
hort i aigua	Andreu Finet i Dolça	Selva	Pere Pelegrí, fill de Pere Pelegrí difunt, teixidor, i Saurina	Selva	un tros d'hort amb mitja ferrada d'aigua a horta nova del paborde. El cens el paguen els venedors aquest any	Selva	15 sous	pabrode i vídua de Ramon Forner	Cens: 16 diners paborde i 3 sous 8 diners vídua	1300/09/09	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
hort i aigua	Pere Pelegrí, fill de Pere Pelegrí, difunt i Saurina	Selva	Guillem Rupit i Saurina	Selva	un tros d'hort amb mitja ferrada d'aigua quadra divendres	Selva	2 sous	Pere Gras	Cens: 8 sous per St. Miquel	1300/09/09	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
hort	Martí Savall, fill del difunt Martí Savall i Ramona	Selva	Vidal Got	Selva	un tros d'hort amb mitja ferrada d'aigua a horta nova	Selva	19 sous	paborde i Domènec Ordi	Cens : 16 diners paborde per Sta Tecla i 20 diners Domènec Ordi per Sta Maria agost	1300/10/07	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
hort	Joan Rabassa i Simona	Selva	Pere Puigdalbert i Mansilia	Selva	un tros d'hort a horta de Selva, quadra dissabte	Selva	90 sous	Ramon Vallcurva	Cens: 6 sous 8 diners per St. Miquel	1300/11/16	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
hort i aigua	Romeu Terre i Ramona	Selva	Joana, esposa de Vidal Grimau	Selva	un tros d'hort a quadra diumenge amb una quartà i una escudella d'aigua	Selva	120 sous	paborde	Cens: 3 sous per Sta. Tecla	1300/11/16	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
hort i aigua	Pere Térmenes i Joana	Selva	Llorenç Forner	Selva	mig hort amb una quartà d'aigua a horta Castell del paborde	Selva	25 sous	paborde	Cens : 3 sous per Sant Miquel	1301/02/09	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
hort i aigua	Ramona, vídua Arnau Alari i Ramona fillade més de 18 anys	Selva	Simó Mallola i Maria	Selva	un tros d'hort amb 1 ferrada d'aigua a quadra diumenge	Selva	50 sous	paborde	Cens : 2 sous per Sant Miquel	1301/02/23	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
hort	Bernat Anglès, fill de Domènec Anglès, difunt i Bondia	Selva	Vidal Ripio, fill de Pere Ripoll i Elisenda	Selva	un hort nostre a quadra dimecres	Selva	30 sous	Vidaló Forner	Cens : 3 sous	1301/08/02	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5

Objecte	Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Impot venda	Titular de drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
hort	Joan Calvó, senior i Ramon i Guillem fills seus de més de 20 anys	Selva	Guillem Gavela i Ramona	Selva	un hort a quadra divendres	Selva	45 sous	Arnau gibot	Cens. 8 sous per Sant Miquel	1301/09/07	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
hort i aigua	Simó Mallola i Maria	Selva	Pericó Casquer, fill de Pere i Maria	Selva	unn tros d'hort amb una ferrada d'aigua a quadra dimarts	Selva	31 sous	paborde	Cens: 2 sous per Sta. Tecla	1301/09/28	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
hort	Ramon Andreu i Maria	Selva	Bernat Mallorques i Ramona	Selva	un tros d'hort a horta de Selva	Selva	10 sous	paborde	Cens: 5 sous per Sta. Maria agost Reserva : Drets, cens, domini, fadiga i llúisme	1301/12/01	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
hort	Berenguer Oller i Elisenda	Selva	Benvinguda, vídua de Pere Totosaus i mare d'Elisenda	Selva	un tros d'hort a horta divendres	Selva	20 sous	vídua d'Ermengo i Calvó	Cens: 2'5 sous	1302/01/10	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
hort i aigua	Bernat Narbona i Bernarda	Selva	Bernat Busquet i Elisenda	Selva	un hort amb una ferrada d'aigua a l'horta nova	Selva	40 sous	paborde	Cens: 2 sous i 8 diners censals	1302/10/24	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
hort i aigua	Maimó Rosell i Teresa	Selva	Ramona,, vídua de Bernat Verni	Selva	un tros d'hort a horta de la Selva quadra divendres amb 1 quartà d'aigua	Selva	16 sous	Miquel Sobirà	Cens : 4'5 sous per Sant Joan	1302/11/09	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
hort i aigua	Ramona, vídua de Joan Denez i Ramon i Bernat fills seus de 19 i 15 anys	Selva	Arnau Azbert i Arsendis	Selva	un tros d'hort amb mitja ferrada d'aigua a quadra de dilluns	Selva	12 sous	Arnau Gibot, ciutat de Tarragona per Sant Miquel	Cens : 4 sous per Sant Miquel	1303/08/04	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
hort	Bernat Pons, guixaire, i Saura	Montblanc	Pere Martí	Selva	un hort a horta de Selva a quadra divendres just al cementiri de la vila	Selva	70 sous	rector Selva	Cens: 5 sous per Sta. Maria agost	1303/12/16	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
hort i aigua	Ramon Abella i Guillerma	Selva	Pere Oriol, fuster, i Ramona	Selva	un hort i mig amb una ferrada d'aigua a horta nova de la Selva	Selva	73 sous	paborde	Cens: 4 sous per Sta. Tecla	1304/01/13	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7

Objecte	Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Impot venda	Titular de drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
hort i aigua	Guillem Far, fill de Pere Far difunt, i Maria	Selva	Guillem Masdéu i Maria	Selva	un tros d'hort amb mitja ferrada d'aigua a quadra divendres	Selva	8 sous	Ramon Manganell	Cens: 5 sous per St. Miquel	1304/02/09	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
aigua	Pere Mulne, fill de Bernat Mulner difunt, i Ramona	Selva	Pere Bonet i Dolça	Selva	mitja ferrada d'aigua a un tros d'hort a horta de Selva a quadra dimecres	Selva	15 sous	Ferrer Ermengol	Cens : 2 sous per Sant Miquel	1304/03/19	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
hort	Pere Mulner, fill de Bernat Mulner difunt i Ramona	Selva	Pere Bonet i Dolça	Selva	un tros d'hort a horta de Selva a quadra dimecres	Selva	35 sous	Ferrer Ermengol	Cens : 2 sous per Sant Miquel	1304/03/19	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
hort i aigua	Guillem Riudoms, fill de Ramon Riudoms, difunt, de més de 20anys	Selva	Guillem Aguiló i Maria	Selva	un tros d'hort amb una ferrada d'aigua a quadra horta nova de diumenge	Selva	43 sous	paborde i Domènec Ordi	Cens: 2 sous 8 diners al paborde per Sta. Tecla i 2 sous i 4 diners a Ordi per Sta. Maria d'agost	1304/03/23	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
hort i aigua	Bernat Mari	Selva	Ramon Mari, germà meu	Selva	mig hort amb mitja ferrada d'aigua que està a horta nova	Selva	11 sous	paborde i Domènec Ordi	Cens: 16 diners paborde Sta. Tecla i 20 diners Ordi per Sta. Maria agost Reserva : Cens, drets, domini, empara, fadiga i lluíisme al paborde. Cens, drets i fadiga a Ordi	1305/09/06	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
hort i aigua	Pere Blanquet i Gerarda	Selva	Arnau Gavela i Arsendis	Selva	un tros d'hort a quadra divendres amb mig quartà d'aigua	Selva	8 sous	Miquel Sobirà	Cens: 8 sous per Sta. Maria agost Reserva : Cens, drets, domini, empara i fadiga	1305/10/20	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
hort i aigua	Pere Rosell i Bernarda	Selva	Bernat Ribesaltes i Maria	Selva	un tros d'hort amb mitja ferrada d'aigua a horta del castell, quadra dissabte, que fa cens al paborde	Selva	44 sous	paborde	Cens : 4 sous 8 diners per Sant Miquel Reserva : Empara, lluíisme i fadiga	1306/03/13	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
hort	Ramon Martí i Elisenda	Selva	Hospital	Selva	un tros d'hort a terme de Selva, quadra dissabte	Selva	250 sous	paborde	Cens : 2 sous 8 diners Reserva : Cens, lluíisme i fadiga	1306/04/12	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
hort i aigua	Pere Massó, fill de Bernat Massó	Selva	Guillem Massó i Bernarda	Selva	mig hort amb mitja ferrada d'aigua a quadra diumenge	Selva	15 sous	paborde	Cens : 16 diners per Santa Tecla Reserva. Drets, domini cens, empara, lluíisme i fadiga	1307/12/19	Selva 1307-1308 caixa 3 lligall 9

Objecte	Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Impot venda	Titular de drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
hort i aigua	Bernat Negre i Maria	Selva	Pere Teuler i Ramona	Selva	un tros d'hort a horta de Selva amb una ferrada d'aigua	Selva	10 sous	Ramona vídua de Ramon Pellicer	Cens : 6 sous per Sant Miquel	1308/01/03	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
hort i aigua	Esteve Cogull, i Pere Tortosa i Jaume Ferrer, tutors dels fills de Pere Ferrer difunt	Selva	Ferrer Roig I Maria	Selva	un hort a horta nova de Selva amb la seva aigua	Selva	50 sous	paborde	Cens: 2 sous 6 diners per Nadal Reserva : Drets, domini, lluïsmes i fadiga	1308/02/01	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
hort i aigua	Berenguera, vídua de Pere Ayolf	Selva	Ramona, vídua de Ferrer Alguer	Selva	un tros d'hort amb mitja ferrada d'aigua. Quadra dissabte	Selva	52 sous	paborde	Drets. 5 sous 4 diners per Sant Miquel Reserva: Drets, domini, empara i fadiga	1308/08/09	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
aigua	Bernat Damer, presbíter	Selva	Jaume Escuder i Oliva	Selva	una ferrada d'aigua sobre un tros d'hort a horta Selva, quadra dimecers	Selva	25 sous	Arnau Gibot de Tarragona	Cens : 4 sous 5 diners per Sant Miquel Reserva: domini empara i fadiga de 10 dies	1308/08/17	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
hort	Bernat Damer, presbíter	Selva	Jaume Escuder i Oliva	Selva	un tros d'hort a horta Selva, quadra dimecers	Selva	62 sous	Arnau Gibot de Tarragona	Cens : 4 sous 5 diners per Sant Miquel Reserva : domini, empara i fadiga de 10 dies	1308/08/17	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
aigua	Bernat Damer	Selva	Ramona, vídua de Pere Rovelat	Selva	mitja ferrada d'aigua a mig hort a horta de Selva, quadra diumenge	Selva	6 sous	paborde i Ramon Ermengol	Cens : 16 diners paborde i 2 sous a Emerngol Reserva : drets, domini, fadiga de 30 dies i lluïsmes al paborde i a Ermengol (en segon terme)	1308/09/07	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
hort	Bernat Damer	Selva	Ramona, vídua de Pere Rovelat	Selva	mig hort a horta de Selva, quadra diumenge	Selva	16 sous	paborde i Ramon Ermengol	Cens : 16 diners paborde i 2 sous a Emerngol Reserva : drets, domini, fadiga de 30 dies i lluïsmes al paborde i a Ermengol (en segon terme)	1308/09/07	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
hort	Elisenda, vídua d'Arnau Bremon i Ramon fill seu	Selva	Arnau Julià I Ramona	Selva	un hort a horta de Selva, quadra diumenge	Selva	36 sous	paborde i Jaume Ordi	Cens : 3 sous 8 diners al paborde i 4 sous 4 diners a Ordi Reserva : drets, domini, empara i fadiga al paborde i drets i domini a Ordi	1308/10/11	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
hort	Bernat Codi i Elisenda	Selva	Bernat Massó i Constança	Selva	un tros d'hort a horta de Selva quadra dissabte	Selva	12 sous	Pere Ventura	Cens: 5 sous per Carnaval Reserva : drets, domini, empara i fadiga	1308/11/28	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10

Objecte	Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Impot venda	Titular de drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
hort	Arsendis, vídua de Ramon Forner	Selva	Guillem Negre i Guillemra	Selva	un hort a la Selva, quadra diumenge	Selva	28 sous	paborde	Cens : 16 diners per Sant Miquel	1309/10/28	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
hort i aigua	Bertran Forner i Elisenda	Selva	Pere Garriga i Vierna	Selva	un hort a horta nova de la Selva quadra diumenge que fa cens al paborde i és subrogat a Ferrer Ermengol	Selva	9 sous	paborde i Ferrer Ermengol	Cens: 13 diners al pabore i 3 sous i 2 diners a Ferrer Ermengol per Sant Miquel	1309/10/28	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
hort i aigua	Ramon Mari i Maria	Selva	Ramon Margalef	Selva	un hort amb mitja ferrada d'aigua a horta nova de la Selva amb cens del paborde i subrogada a Jaume Ordi	Selva	15 sous	paborde i Jaume Ordi	Cens : 16 diners paborde i 20 diners a Jaume Ordi per Santa Maria d'agost	1309/11/10	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
hort	Pere Sanmartí, subdiaca i hereu universal de Ramon Peiró	Selva	Berenguera, vídua de Bernat...	Selva	un tros d'hort a horta nova de la Selva	Selva	26 sous	paborde	Reserva drets, domini i fadiga	1310/07/08	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
hort	Vidal Julià i Ramona	Alcover	Pere Serre	Bombarguet	un tros d'hort	Selva	18 sous	paborde	Cens: 6 sous 3 diners	1310/11/21	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
hort	Bernat Porcilgues i Ramona	Selva	Joan Bondia i Berenguera	Selva	un tros d'hort a la quadra diumenge de la Selva	Selva	93'5 sous	paborde	Cens : 2 sous per St. Miquel setembre Reserva : Cens, drets, domini, empara, fadiga i lluisme	1311/11/22	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
aigua	Saurina, vídua de Guillem Miquel	Selva	Martí Fillol i Guillerma	Selva	dues ferrades d'aigua sobre un tros d'hort a hortade la Selva, quadra dimecres. Ven obligada pels deutes a jueus i cristians	Selva	21 sous	Ramon Armengol	Cens :10 sous per Sta. maria agost Reserva : Drets, domini, emparament fadiga	1312/01/18	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
hort	Saurina, vídua de Guillem Miquel	Selva	Martí Fillol i Guillerma	Selva	Un tros d'hort a horta de la Selva, quadra dimecres. Ven obligada pels deutes a jueus i cristians	Selva	30 sous	Ramon Armengol	Cens : 10 sous per Santa Maria d'agost Reserva : Drets, domini, empara i fadiga	1312/01/18	Selva 1311-1313. Caixa 4, lligall 14
aigua	Ramon Rovelat i Gerarda	Selva	Guillem Zelort i Elisenda	Selva	mitja ferrada d'aigua	Selva	12 sous	Ramon Manganell	Cens : 3 sous per Sant Andreu Reserva : Drets, domini, empara i fadiga de 10 dies	1312/02/07	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14

Objecte	Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Impot venda	Titular de drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
hort	Ramon Rovelat I Gerarda	Selva	Guillem Zelort i Elisenda	Selva	un tros d'hort a horta de la Selva quadra divendres	Selva	18 sous	Ramon Manganell	Cens :3 sous per Sant Andreu Reserva : Drets, domini, empara i fadiga de 10 dies	1312/02/07	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
hort i aigua	Guillem Sobria, Bernarda, mare seva, vídua de G. Sobirà	Selva	Pere Ripio i Bernarda	Selva	tros d'hort a horta de la Selva, quadra dimecres, amb una ferrada d'aigua	Selva	100 sous	Arnau Gibot	Cens: 4 sous 5 diners per St. Miquel Reserva : Fadiga	1312/10/11	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
hort i aigua	Ramon Cairo i Elisenda	Selva	Pere Oliver	Selva	un tros d'hort al terme de la Selva, quadra dimecres amb mitja farrada d'aigua	Selva	28 sous	paborde	Cens: 16 diners per Sta. Tecla Reserva : Fadiga i lluisme	1312/29/07	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
hort i aigua	Pere Mallafré, sastre, i Ramona	Selva	Jaume Tauler i Maria	Selva	un tros d'hort amb mitja ferrada d'aigua a horta quadra divendres	Selva	14 sous	Pabordia i Joan Bover	Cens : 6 sous per Sant Miquel Reserva : Fadiga i lluisme	1313/11/02	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
hort i aigua	Ponç Andreu i Mansilia, filla seva de més de 20 anys	Selva	Berenguera, esposa de Gerard Landrich, filla del difunt Joan Ferrer de Constantí	Selva	mig hort amb un quartà d'aigua a horta de la Selva, quadra del castell del Paborde	Selva	70 sous	paborde	Cens : 2 sous per Sant Miquel Reserva : Drets, cens, domini, fadiga i lluisme al paborde	1314/01/22	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
hort i aigua	Ramon Ayolf I Maria	Selva	Pere Paoner i Guillerma	Selva	hort a horta del castell amb un quartà d'aigua	Selva	62,5 sous	paborde	Cens : 2 sous 8 diners per Sant Miquel Reserva : Drets, cens, domini, empara i fadiga	1314/03/17	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
hort	Pere Ordi i esposa Ramona	Selva	Maria, vídua de Joan Damer	Selva	un tros d'hort a horta de la Selva, quadra divendres a	Selva	37 sous 6 diners	Miquel Sobirà	Cens : 2 sous 3 diners a Miquel Subirà	1317/02/25	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
hort i aigua	Joan Vives	Selva	Bernat Vives i Saurina	Selva	mig hort amb 1 quartà d'aigua a horta Castell de la Selva	Selva	138 sous	paborde	Cens: 2 sous per Sant Miquel	1319/08/10	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
hort	Bernat Cusit I Ramona	Tarragona	Bernat Landrich I Gerarda	Selva	un tros d'hort a horta de la Selva, horta nova, que té per Ferrer	Selva	380 sous	Ferrer Ermengol	Cens: 5 sous per la Pentecosta	1319/09/03	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17

Objecte	Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Impot venda	Titular de drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
hort	Bernat Terre i Berenguera	Selva	Guillermona, esposa de Ramon Ripoll, fill de Bernat Ripoll	Selva	un tros d'hort a horta de la Selva amb la seva aigua, a la quadra diumenge	Selva	100 sous	paborde	Cens: 18 diners Santa Tecla	1319/09/29	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
hort i aigua	Guillem Cabra i Maria	Selva	Pere Tomàs	Selva	un tros d'hort de l'Hospital de la Selva horta de la Selva, quadra dissabte amb mitja ferrada d'aigua	Selva		hospital	Cens: 8'5 sous	1319/10/19	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
hort i aigua	Guillem Cabra i Maria	Selva	Ramon Bexa i Maria	Selva	un tros d'hort de l'Hospital de la Selva horta de la Selva, quadra dissabte amb mitja ferrada d'aigua	Selva		hospital	Cens : 8'5 sous	1319/10/19	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
hort	Pere Batlle i Francesca	Selva	Ramon Bonet i Guillerma	Selva	un tros d'hort a horta Selva	Selva	63 sous	Guillem Ermengol	Cens : 2 sous per Sant Miquel	1319/10/21	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17

Taula 62
Contractes de compra-venda de farraginars a les tinences franques i lliures de cens als terme selvatà

Objecte	Venedor	Població veneddor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
farraginal i aigua	Guillemó Punyera, fill de Ponç Punyera, de més de 23 anys	Selva	Pere Gras i Ponç Gras, fill vostre	Selva	un farraginal amb tres ferrades d'aigua quadra dilluns	Selva	1000 sous	1300/10/31	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
farraginal	Bertran Guasch i Dolça	Selva	Ramon Punyera i Maria	Selva	un tros de farraginal a quadra dijous, franc	Selva	85 sous	1300/12/01	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
farraginal	Bertran Guasch i Dolça	Selva	Joan Ferrater i Perica	Selva	un tros de farraginal a horta de Selva, quadra dijous	Selva	65 sous	1300/12/01	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
aigua	Pere Cavaller i Dolça	Selva	Ferrer Vilanova i Elisenda	Selva	una ferrada i mitja d'aigua a un tros de farraginal a quadra divendres amb la present collita	Selva	70 sous	1301/05/07	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
farraginal	Pere Cavaller i Dolça	Selva	Ferrer Vilanova i Elisenda	Selva	tros de farraginal a quadra divendres amb la present collita	Selva	180 sous	1301/05/07	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
aigua	Esteve Cortat i esposa Sibil.la	Selva	Pere Damer, teixidor, i Guillermo	Selva	mitja ferrada d'aigua a un tros de farraginal a horta de Selva, quadra dijous que té pel rector sota cens	Selva	10 sous	1301/11/16	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
farraginal	Esteve Cortat i Sibil.la	Selva	Pere Damer, teixidor, i Guillermo	Selva	un tros de farraginal a horta de Selva, quadra dijous que té pel rector sota cens	Selva	96 sous	1301/11/16	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
farraginal	Bernat Pere, Bertran, Guillem Guillem, Teresa fills de més de 15 anys	Bonretorn	Pere Finet i Ramona	Selva	un tros de farraginal franc a horta de Selva, quadra divendres	Selva	350 sous	1302/05/01	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
aigua	Bernat Pere, Bertran, Guillem Guillem, Teresa fills de més de 15 anys	Bonretorn	Pere Finet i Ramona	Selva	ferrada i mitja d'aigua a un tros de farraginal franc a horta de Selva, quadra divendres	Selva	50 sous	1302/05/01	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5

Objecte	Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Libre notarial
farraginal	Guillem Sobirà i Maria	Selva	Miquel Sobirà i Eironis	Selva	un tros de farraginal a quadra dimecres	Selva	225 sous	1302/05/01	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
aigua	Guillem Sobirà i Maria	Selva	Miquel Sobirà i Eironis	Selva	una ferrada d'aigua a un tros de farraginal a quadra dimecres	Selva	40 sous	1302/05/01	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
farraginal i aigua	Guillermo, vídua de Guillem Managuerra	Selva	Pere Vilarodona i Maria	Selva	un tros de farraginal amb una ferrada d'aigua a horta de la Selva quadra dilluns. Per fam, pobresa, senectud i perquè no té cap altre bé	Selva	140 sous	1303/01/24	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
farraginal	Bernat Comer i Ramona	Selva	Guillem Puigdalbert i Berenguera	Selva	un farraginal a horta a quadra dijous	Selva	165 sous	1304/01/12	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
aigua	Bernat Comer i Ramona	Selva	Guillem Puigdalbert i Berenguera	Selva	mitja ferrada d'aigua a un farraginal a horta a quadra dijous	Selva	165 sous	1304/01/12	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
aigua	Guillem Tolrà i Maria	Selva	Ponç Gras i Ferrera	Selva	una ferrada i mitja d'aigua que tenim a farraginar nostre a horta de Selva a quadra dilluns	Selva	30 sous	1304/11/23	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
farraginal	Guillem Tolrà i Maria	Selva	Ponç Gras i Ferrera	Selva	farraginar nostre a horta de Selva a quadra dilluns	Selva	370 sous	1304/11/23	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
farraginal	Mascaró Jonqueres Ferrer, i Ramona	Selva	Ramon Punyera i Maria	Selva	un farraginal en la quadra dijous	Selva	400 sous	1305/01/16	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
aigua	Mascaró Jonqueres, Ferrer i Ramona	Selva	Ramon Punyera i Maria	Selva	una ferrada i mitja d'aigua en un farraginal en la quadra dijous	Selva	40 sous	1305/01/16	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7

Objecte	Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Libre notarial
farraginal i aigua	Ramon Colteller i Maschasa	Selva	Pere Colteller, germà seu i Maria	Selva	un tros de farraginal amb una ferrada i un quartà d'aigua a quadra dimecres	Selva	100 sous	1305/03/29	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
aigua	Pere Valirana, Cerdà Calvó i Fere Ferrer de Fàbrica, marmessors de testament de Maria Gavela, vídua de Pere Gavela	Selva	Joan Gavela i Ramona	Selva	una ferrada i mitja d'aigua a farraginal quadra dimarts per 55 sous	Selva	55 sous	1305/10/04	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
farraginal	Pere Valirana, Cerdà Calvó i Fere Ferrer de Fàbrica, marmessors de testament de Maria Gavela, vídua de Pere Gavela	Selva	Joan Gavela i Ramona	Selva	a un tros de farraginal a quadra dimarts	Selva	450 sous	1305/10/04	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
aigua	Bernat Cosit, Pere Vives Vidal Espanyol i Ramon Martí, procuradors de G. Barta, fill de Mestre Ramon	Selva	Pere Ripio, fill de Pere Ripoll, difunt i Saurina	Selva	tres quartans d'aigua sobre un farraginal a quadra dilluns	Selva	25 sous	1306/05/29	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
farraginal	Bernat Cosit, Pere Vives Vidal Espanyol i Ramon Martí, procuradors de G. Barta, fill de Mestre Ramon	Selva	Pere Ripio, fill de Pere Ripoll, difunt i Taurina	Selva	un farraginal a quadra dilluns	Selva	125 sous	1306/05/29	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
farraginal	Ramon Fort i Ramon Punyera, tutors de Ramon, Pere i Guillem, fills de Guillem Torroja, difunt	Selva	Ramon Gordói Elisenda	Selva	un tros de farraginal a horta divendres, franc	Selva	510 sous	1308/01/09	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
aigua	Ramon Punyera i Ramon Sort, tutors de Ramon, Pere i Guillem fills de G. Torroja, difunt	Selva	Ramon Gordói Elisenda	Selva	tres ferrades d'aigua sobre un tros de farraginal al terme de la Selva	Selva	90 sous	1308/01/09	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
farraginal	Llorenç Corner, tutor de la filla de Ramon Sartor, difunt	Selva	Bernat Martí	Selva	un tros de farraginal a horta de la Selva, quadra dimecres, franc. Per pagar deutes	Selva	270 sous	1308/08/31	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
aigua	Llorenç Corner, tutor de la filla de Ramon Sartor, difunt	Selva	Bernat Martí	Selva	dues ferrades d'aigua a un tros de farraginal a horta de la Selva, quadra dimecres, franc. Per pagar deutes	Selva	60 sous	1308/08/31	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10

Objecte	Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Libre notarial
farraginal	Jaume Ferrer , Esteve Cogull i Pere Tortosa, turots de Ramon, Elisenda i Gerarda, fills de Pere Ferrer, difunt	Selva	Martí Bertran i Ramona	Selva	un tros de farraginal a horta de Selva, quadra dimarts	Selva	350 sous	1308/12/23	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
aigua	Jaume Ferrer, Esteve Cogull i Pere Tortosa, turots de Ramon, Elisenda i Gerarda, fills de Pere Ferrer difunt	Selva	Martí Bertran i Ramona	Selva	dues ferrades d'aigua a un tros de farraginal a horta de Selva, quadra dimarts	Selva	50 sous	1308/12/23	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
farraginal	Pere Valls i Antoni Urgell, tutors de Guillem i Andreu, fills de Peiró Denez difunt	Selva	Guillem Bover i Elisenda	Selva	un farraginal a terme de la Selva	Selva	130 sous	1310/03/18	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
aigua	Pere Valls i Antoni Urgell, tutors de Guillem i Andreu, fills de Peiró Denez difunt	Selva	Guillem Bover i Elisenda	Selva	una ferrada d'aigua a farraginal a terme de la Selva	Selva	35 sous	1310/03/18	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
farraginal	Astruch Rovelat	Selva	Guillem Got	Selva	una farraginal a horta de la Selva, quadra dijous	Selva	400 sous	1310/09/12	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
aigua	Astruch Rovelat	Selva	Guillem Got	Selva	dues ferrades d'aigua a un farraginal a horta de la Selva, quadra dijous	Selva	50 sous	1310/09/12	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
farraginal	Maria, vídua de Guillem Torroja	Selva	Bertran de Far	Selva	un tros de farraginals	Selva	480 sous	1311/08/16	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
aigua	Maria, vídua de Guillem Torroja	Selva	Bertran de Far	Selva	dues ferrades d'aigua sobre un tros de farraginal	Selva	70 sous	1311/08/16	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
farraginal	Maria, vídua de Guillem Torroja	Selva	Pere Nin Jonqueres i Maria	Selva	un tros de farraginal a horta de la Selva, quadra dilluns	Selva	400 sous	1311/11/19	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14

Objecte	Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Libre notarial
aigua	Maria, vídua de Guillem Torroja	Selva	Pere Nin Jonqueres i Maria	Selva	dues ferrades d'aigua a un tros de farraginal a horta de la Selva, quadra dilluns	Selva	60 sous	1311/11/19	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
farraginal	Bernarda, vídua de Pere Anguera	Selva	Pere Tibau i Francisca	Selva	un tros de farraginal a la quadra dijous al terme de la Selva	Selva	260 sous	1312/06/23	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
aigua	Bernarda, vídua de Pere Anguera	Selva	Pere Tibau i Francisca	Selva	dues ferrades d'aigua	Selva	60 sous	1312/06/23	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
aigua	Pere Cavaller i Dolça	Selva	Andreu Ripio i Dolça	Selva	una ferrada d'aigua a hort a terme de la Selva, quadra dilluns	Selva	30 sous	1312/09/05	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
farraginal	Ramon Berto i Pere, Guillem, Gerada i Francesca, fills	Selva	Pere Negre i Dolça	Selva	un tros de farraginal	Selva	160 sous	1312/11/25	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
farraginal	Ramon Berto i Pere, Guillem, Gerada i Francesca, fills	Selva	Bertomeu Negre Arnaldo	Selva	un tros de farraginal al terme de la Selva, quadra diumenge	Selva	1000 sous	1312/11/25	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
aigua	Ramon Berto i Pere, Guillem, Gerada i Francesca, fills	Selva	Bertomeu Negre i Arnalda	Selva	dues ferrades i mitja d'aigua a un tros de farraginal al terme de la Selva, quadra diumenge	Selva	100 sous	1312/11/25	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
farraginal	Ramon Berto i Pere, Guillem, Gerada i Francesca, fills	Selva	Bernat Ripio i Maria	Selva	un tros de farraginal	Selva	160 sous	1312/11/25	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
aigua	Ramon Berto i Pere, Guillem, Gerada i Francesca, fills	Selva	Bernat Ripio i Maria	Selva	mitja ferrada d'aigua a farraginal	Selva	12 sous	1312/11/25	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
aigua	Ramon Berto i Pere, Guillem, Gerada i Francesca, fills	Selva	Pere Negre i Dolça	Selva	mitja ferrada d'aigua a farraginal	Selva	12 sous	1312/11/25	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14

Objecte	Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Libre notarial
farraginal	Pericó Valirana, fill de Pere i Berenguera	Selva	Pere Mulner i Dolça	Selva	un tros de farraginal franc a la quadra dijous	Selva	238 sous	1313/09/15	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
aigua	Ramon Punyera i Maria, germans, fills de Ponç Punyera, de més de 18 anys	Selva	Guillem Soler i Ferrera	Selva	una ferrada d'aigua a hort quadra diumenge	Selva	25 sous	1313/09/25	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
aigua	Ramon Salzet, amb Gerladona i Gerard, germans i hereus de Bn. Salzet, difunt majors de 14 anys	Selva	Joan Finet	Selva	una ferrada d'aigua a un farraginal que tenim a horta de la Selva, quadra divendres	Selva	25 sous	1313/11/10	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
farraginal	Guillem Gibot i Benvinguda	Selva	Ramon Bremon, fill	Selva	un farraginal al terme de la Selva, a quadra dimecres	Selva	500 sous	1316/08/18	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
aigua	Guillem Gibot i Benvinguda	Selva	Ramon Bremon, fill	Selva	dues ferrades d'aigua a farraginal quadra dimecres	Selva	50 sous	1316/08/18	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
farraginal	Arnau Gibot	Tarragona	Pere Jonqueres i Maria	Selva	un tros de farraginal al terme de la Selva, quadra dilluns	Selva	440 sous	1316/11/16	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
aigua	Arnau Gibot	Tarragona	Pere Jonqueres i Maria	Selva	dues ferrades d'aigua a un tros de farraginal al terme de la Selva, quadra dilluns	Selva	50 sous	1316/11/16	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
farraginal	Guillem Gibot i Benvinguda	Selva	Pere Jonqueres i Maria	Selva	un tros de farraginal al terme de la Selva	Selva	440 sous	1316/11/16	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
aigua	Guillem Gibot i Benvinguda	Selva	Pere Jonqueres i Maria	Selva	dues ferrades d'aigua a un tros de farraginal al terme de la Selva	Selva	50 sous	1316/11/16	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16

Objecte	Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc	Preu	Data	Libre notarial
farraginal	Guillem Gibot i Benvinguda	Selva	Bertomeu Negre i Arnaldo	Selva	un farraginal nostre a la quadra dilluns	Selva	450 sous	1316/11/22	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
aigua	Guillem Gibot i Benvinguda	Selva	Bertomeu Negre i Arnaldo	Selva	dues ferrades d'aigua a un farraginal nostre a la quadra dilluns	Selva	50 sous	1316/11/22	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
farraginal	Guillem Gibot i Benvinguda	Selva	Ramon Puig i Ramona	Selva	un farraginal nostre a la quadra dilluns	Selva	262 sous i 6 diners	1316/11/22	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
aigua	Guillem Gibot i Benvinguda	Selva	Ramon Puig i Ramona	Selva	una ferrada i mitja d'aigua a un farraginal nostre a la quadra dilluns	Selva	37 sous	1316/11/22	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16

Taula 63
Cultiu d'olivera als contractes de compra-venda de tinences franques i lliures de cens als terme selvatà

Objecte	Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte de venda	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
terra i olivera	Miquel Sobria	Selva	Berenguer Bonguerau, fill de Berenguer	Selva	un tros de terra amb oliveres	Selva	64 sous	1300/05/10	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
terra i olivera	Ramon Roselló i Pericó Roselló, germans, fills de P. Roselló, difunt, de més de 20 anys	Selva	Jaume Ferrer i Ramona	Selva	un tros de terra mab oliveres franc	Selva	60 sous	1300/12/09	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
terra i olivera	Francesca, vídua de Bernat Massó, tutora de Pere i Bernat, fills seus	Selva	Ramon Gordó, fuster i Maria	Selva	un tros de terra amb oliveres	Selva	100 sous	1300/12/09	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
terra i olivera	Guillem Aguader i Arsendis	Selva	Jaume Mal...	Selva	un tros de terra amb oliveres a la Selva	Selva	100 sous	1301/03/26	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
terra i olivera	Arsendis, vídua de pere Esteve i Pericó Esteve, fill de més de 15 anys	Selva	Joan Massó i Maria	Selva	un tros de terra amb oliveres... I altres arbres franc a terme de la Selva	Selva	60 sous	1301/06/21	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
terra i olivera	Pere Sim, senior I Maria	Selva	Mestre Azbert I Guillerma	Selva	un tros de terra i oliveres franc a terme de la Selva	Selva	82'5 sous	1302/03/14	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
terra i olivera	Ramon Simó i Guillerma	Selva	Mestre Azbert i Guillerma	Selva	un tros de terra amb oliveres franc a terme de la Selva	Selva	82'5 sous	1302/03/14	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
terra i olivera	Vidal Costa i Guillerma	Selva	Pere Negre i Ramona	Selva	un tros de terra amb oliveres a terme de la Selva, franc	Selva	130 sous	1302/05/03	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
terra i olivera	Pere Ostal i Ramona	Riudoms	Pere Terre i Francesca	Selva	un tros de terra amb oliveres a la Selva	Selva	175 sous	1302/07/15	Selva 1302 caixa 2 lligall 6

Objecte	Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte de venda	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
terra i olivera	Ramona, vídua d'Arnau Alari i Arnau, fill major 14 anys	Selva	Ferrer Vilanova i Elisenda	Selva	un tros de terra amb oliveres i altres arbres	Selva	60 sous	1302/10/24	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
terra i olivera	Maria, vídua de Ramon Rabassa i fill Bernat de més de 20 anys	Selva	Bernat Rabassa I Mansilia	Selva	un tros de terra amb oliveres	Selva	40 sous	1303/02/08	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
terra i olivera	Pere Morenes	Selva	Guillem Fulcó, fuster i Ramona	Selva	un tros de terra amb oliveres franc al terme de la Selva	Selva	120 sous	1303/08/10	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
vinya i olivera	Guillem Cogull I Dolça	Selva	Ferrer Roig i Maria	Selva	un tros de vinya amb oliveres i altres arbres a terme de la Selva	Selva	100 sous	1303/12/14	Selva 1303-1305 caixa 2 lligall 7
terra i olivera	Bertran Aluder i Ramona	Selva	Vidal Espanyol i Ramona	Selva	un tros de terra amb oliveres franc al terme de la Selva	Selva	125 sous	1304/05/06	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
terra i olivera	Martí Fillol, fill de Martí Fillol difunt, i Saurina	Selva	Pere Ripio, fill de Pere Ripoll difunt, i Saurina	Selva	un tros de terra i olivera franc a terme de la Selva	Selva	16 sous	1304/11/15	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
terra i olivera	Bernat Jonqueres, fill de Mascaró Jonqueres, i Gerarda	Selva	Ferreró Ermengol, fill de Ferrer Ermengol	Selva	un tros de terra amb oliveres franc	Selva	135 sous	1306/02/14	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
terra, vinya i olivera	Jaume Albiol Barcelona	Selva	Joan Masdéu i Jaume Masdéu fills de Joan Masdéu	Selva	un tros de terra, vinya i olivera franc a terme de Selva. Per pagar els 100 sous que Joan Vall d'Hort Olemal va deixar als Masdéu en últim testament	Selva	100 sous	1306/04/16	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
terra i olivera	Ramon Colteller i esposa Marquesia	Tarragona	Pere Ripio i Saurina	Selva	un tros de terra amb oliveres franc al terme de la Selva	Selva	80 sous	1306/05/04	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8

Objecte	Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte de venda	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
olivera	Joan Andreu, fill de Ramon Andreu, difunt, i Ramona, i Maria, vídua de Pere Casquer	Selva	Pere Gombáu	Selva	un tros d'olivera al terme de la Selva franc	Selva	360 sous	1307/09/26	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
vinya i olivera	Andreu Bonavila i Guillerma	Selva	Pere Ferrater	Selva	un tros de vinya amb oliveres	Selva	50 sous	1307/11/19	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
terra i olivera	Pere Pasqual i Ramona	Selva	Martí Bertran	Selva	un tros de terra i oliveres a terme de Selva, franc	Selva	50 sous	1308/03/11	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
terra i olivera	Ramon Martí, Vidal Espanyol i Bernat Cosit, procuradors de Guillem Barta, fill de Mestre Barta, difunt	Selva	Ferrer Vilanova i Elisenda	Selva	un tros de terra i olivera al terme de la Selva, franc	Selva	205 sous	1308/03/18	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
terra i olivera	Pere Vilar, Doménech Aguader, tutors de Gerarda, filla de G. Aguader difunt	Selva	Guillem Arrufat i Ramona	Selva	un tros de terra amb oliveres al terme de la Selva. Per pagar els 100 sous de dot que falten de la vídua	Selva	47 sous	1308/07/16	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
terra i olivera	Bernat Albanell i Guillerma	Selva	Pere Montserrat i Benvinguda	Selva	un tros de terra i olivera franc al terme de la Selva	Selva	43 sous	1308/09/20	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
terra i olivera	Llorenç Forner, tutor de Bernat fill del difunt Ramon Sartor	Selva	Martí Bertrán i Ramona	Selva	un tros de terra amb oliveres al terme de la Selva. Per pagar el pret de la vídua	Selva	330 sous	1308/11/14	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
terra i olivera	Pere Margalef i epsosa	Selva	Pere Negre	Selva	un tros de terra amb oliveres al terme de la Selva	Selva	58 sous	1309/02/24	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
terra i olivera	Ramon Manganell i Maria	Selva	Pere Negre	Selva	un tros de terra amb olivera franc a la Selva	Selva	30 sous	1309/04/28	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10

Objecte	Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte de venda	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
terra i olivera	Guillem Punyera i Guillerma	Selva	Bernat Punyera i Elisenda	Selva	un tros de terra amb oliveres	Selva		1310/09/28	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
terra i olivera	Astruch Rovelat	Selva	Elisenda, vídua de Ferrer Vilanova	Selva	un tros de terra amb oliveres al terme de la Selva	Selva	50 sous	1310/10/22	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
olivera	Bernat Damer, presbíter	Selva	Ramon Terre i Dolça	Selva	un tros d'olivera al terme de la Selva	Selva	130 sous	1311/01/12	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
vinya i olivera	Ramon Manganell i Pere Valirana i Joan Bretran de Montbrió marmessors de l'esposa de Ramon Peyró	Selva	Guillem Negre	Selva	un tros de vinya i olivar al terme de la Selva	Selva	400 sous	1311/01/22	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
vinya i olivera	Bernat Mallorca l'eposa Ramona	Almóster	Guillem Soler i Ferrera	Selva	un tros de vinya i olivera al terme de la Selva franc	Selva	267 sous	1311/03/19	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
olivera	Ramon Barceló i Gener Barceló	Selva	Pere Carbó	Selva	tercera part d'una olivera que tenim a aquell hort de Ramon Llobregat	Selva	5 sous	1311/03/26	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
vinya i olivera	Pere d'Alçamora, nebot de Pere d'Alçamora	Selva	Ramon Cànoves	Selva	tercera part d'un tros de vinya i olivera que té pel paborde per 7 sous, heretat de l'àvia	Selva		1311/08/15	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
olivera i terra	Joan Taberner, Pere, Ramon i Ramona, fills seus entre 18 i 20 anys	Selva	...	Selva	un oliverar amb terra seva contigua al terme de la Selva	Selva	119 sous	1312/08/01	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
vinya i olivera	Ramon Berto, Guillem, Pere, Francisca i Gerarda, fills	Selva	Bernat Ripio i Maria	Selva	un tros de vinya amb olivera al terme de la Selva	Selva	113 sous	1312/09/06	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14

Objecte	Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte de venda	Lloc	Preu	Data	Llibre notarial
terra i olivera	Guillem Massó, fill de Ramon Massó	Selva	Guillem Barca, fill del difunt Arnau Barca	Selva	un tros de terra amb oliveres al terme de la Selva	Selva	100 sous	1313/08/24	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
terra i olivera	Pere Damer, fill de Pelegrí Damer, difunt, i Arnalda	Selva	Martí Bertrán i Ramona	Selva	sort de terra amb oliveres i altres arbres al terme de la Selva	Selva	1420 sous	1314/01/21	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
vinya i olivera	Bernat Cusit Ramona	Selva	Bonanat Ferrer, fill de Pere Ferrer i Gerarda	Selva	un tros de vinya amb oliveres al terme de la Selva, camí Saledi	Selva	370 sous	1314/02/27	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
vinya i olivera	Pere Valls i Ramona	Selva	Guillem Porcilgues i Saura	Selva	un tros de vinya i olivera al terme de la Selva	Selva	305 sous	1316/08/21	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
terra i olivera	Jaume Peironet i Bernarda	Selva	Berenguer Pere i Guillerma	Selva	un tros de terra amb olivera al terme de la Selva	Selva	70 sous	1316/09/18	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
terra i olivera	Bernat Cusit Guillermona	Tarragona	Gener Zelort i Pucurulla	Selva	un tros de terra amb oliveres i altres arbres	Selva	100 sous	1317/05/20	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
olivera	Pere Totosaus i Guillemó fill seu de més de 14 anys	Vilallonga	Guillem Pasqual i Ramona	Selva	tres oliveres que tenim en una sort	Selva	20 sous	1319/10/30	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17

Taula 64
Selva del Camp. Censos en metàl·lic a la compra-venda de tinences gravades amb cens oliveres

Objecte	Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Impot venda	Titular de drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
olivera	Ramona, esposa de Bernat Mul	Selva	Bernat Rabassa i Elisenda	Selva	un tros d'olivera a la Selva	Selva	10 sous	Arnau Gibot de Tarragona	Cens: 6 sous per Sant Joan Bta	1316/10/21	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
terra i olivera	Mansilia, vídua de Bernat Pasqual	Selva	Ramon Maimó I Arnalda	Selva	un tros de terra amb oliveres a terme de la Selva	Selva	20 sous	Pere Gombau	Cens : 8 sous per Sant Andreu Reserva : Drets, domini, cens i fadiga	1301/11/12	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
terra i olivera	Ramona, vídua de Pere Rovelat i Pere i Ramon, fills de més de 14 anys	Selva	Ramon Cervera i esposa Arnalda	Selva	un tros de terra amb oliveres a terme de la Selva	Selva	50 sous	Miquel Sobirà	Cens : 5 sous per Tots Sants	1302/03/05	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
terra i olivera	Vidal Tibau i Maria de Canet sòcia seva	Selva	Bernat Ripoll I Maria	Selva	un tros de terra amb oliveres	Selva	60 sous	Ferrer Ermengol i Guillen Negre	Cens: 3 quartans d'oli per Candelera Ermengol I 4 sous per Nadal a G. Negre	1303/12/23	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
terra i olivera	Ramon Taberner i Saurina	Selva	Bernat Terre i Berenguera	Selva	un tros de terra i oliveres a terme de Selva. .Subasta pels deutes del matrimoni	Selva	100 sous	Ramon Manganell	Cens: 5 sous per Sta. Maria març Reserva:cens, drets, domini, empara i fadiga	1306/01/28	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
terra i olivera	Guillem Riudoms i Samsura	Riudoms	Doménec Tibau i Maria	Selva	un tros de terra i olivera al terme de la Selva	Selva	100 sous	Ferrer Ermengol	Cens : 10 sous per Sta. Maria d'agost Reserva : Cens, drets, domini, empara i fadiga 10 dies	1308/05/18	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
terra i olivera	Ramona, vídua de Pere Frexa	Selva	Jaume Sant... i Oliva	Selva	un tros de terra i olivera al terme de la Selva	Selva	15 sous	Miquel Sobirà	Cens : 5 sous per Santa Maria d'agost	1309/11/29	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
terra i olivera	Bernat Tibau i Maria	Selva	Ponç Andreu	Selva	un tros de terra amb oliveres	Selva	42 sous	Benvingud a vídua de Pere Gandes	Cens ; 7 sous per Sta. Maria d'agost Reserva : cens i fadiga	1310/09/28	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
terra i olivera	Pere Alball i Bertomea	Valls	Pasqual Serra	Selva	un tros de terra amb oliveres al terme de la Selva, al camí de Pedraforca,	Selva	26 sous	Arnau Gibot	Cens : 7 sous per Sant Miquel	1313/10/18	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15

Objecte	Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Impot venda	Titular de drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
terra i olivera	Pere Damer, fill de Guillem Damer difunt, i Guillerma	Selva	Ramona, mare meva	Selva	un tros de terra amb oliveres al terme de la Selva	Selva	50 sous	vídua de Pere Gandres	Cens : 7 sous per Sta. Maria agost	1314/03/13	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
terra i olivera	Miquel Solà i Arsendis	Selva	Pericó Perera i Gerarda	Selva	un tros de terra amb oliveres al terme de la Selva, al camí de Tarragona	Selva	30 sous	Berneguer Montfalcó	Cens: 2'5 sous per Tots Sants	1319/08/16	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
terra i vinya i olivera	Joan Bover, amb Joan Sanz i Berenguer Roqueta, presbíter, marmessors Pere Ferrer difunt, fill de Joan Ferrer	Selva	Pere Gentil	Selva	tros de terra vinya i olivera	Selva	43 sous	Capellania de Guillem Çacosta	Cens: 9 sous per Santa Maria febrer Reserva : Drets, domini, empara i fadiga de 20 dies	1308/03/14	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
terra, vinya i arbres	Pere Mallafré i Ramona	Selva	Bernat Garramel i Jaumeta	Selva	un tros de vinya i terra amb arbres	Selva	40 sous	Pere Pelegrí i vídua de Joan Negre	Cens: 4 sous Reserva : Cens, drets, domini, empara i fadiga de 10 dies ,	1308/05/12	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
terra, vinya i olivera	Bernat Got i Ramona	Selva	Ramona, vídua de Guillem Masdéu	Selva	un tros de terra i vinya amb oliveres	Selva	63 sous	Capellania de Vallcurva	Cens. 9 sous per Sant Joan	1302/08/03	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
terra, vinya i olivera	Maria, fill de Pere Cogull difunt i d'Antoni Basses	Selva	Ramon Calvo	Selva	un tros de terra vinya i olivera al terme de la Selva Ho fa per indigència	Selva	110 sous	Guillem Gibot	Cens : 5 sous per Tots Sant	1314/03/17	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
terra, vinya i olivera	Bernat Cusit i Guillemona	Tarragona	Gener Zelort i Pucurulla	Selva	un tros de terra i vinya amb oliveres i altres arbres a la Selva	Selva	200 sous	Mansilia, vídua de F. Gentil	Cens: 4 sous	1317/05/20	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
vinya i olivera	Guillem Calvo i Maria, esposa de Guillem Paoner i Guillerma, esposa de Ramon Urgell, amb consentiment de martís, i Gerarda i Guillem fills del primer	Selva	Bernat Terre i Berenguera	Selva	un tros de vinya i olivera	Selva	105 sous	Hospital	Cens : 10 sous per Santa Maria agost Reserva : Cens, drets, domini, empara i fadiga 10 dies	1307/11/27	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9

Objecte	Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	Descripció objecte	Lloc objecte	Impot venda	Titular de drets	Càrregues emfitèutiques i condicions	Data	Llibre notarial
vinya i olivera	Ponç Andreu, Ramon, Andreu i Mansilia fills seus de més de 22 anys i Mansilia, esposa	Selva	Vidal Forner	Selva	vinya amb oliveres al terme de la Selva	Selva	50 sous	Pere Gaudes	Cens :7 sous per Sta Ma. agost Reserva : Drets, domini, empara i fadiga de 10 dies	1312/02/11	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
vinya i olivera	Ramon Managuerra I Novela	Alcover	Bernat Ferrer, fill de Joan Ferrer difunt	Selva	un tros de vinya amb oliveres i altres arbres al terme de la Selva	Selva	20 sous	Casa Catptivorum de Tarragona	Cens: 6 sous per Sta. maria agost	1313/12/09	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15

Taula 65
Establiments i sotestabliments d'habitatges a Alcover

Establient	Població	Emfiteuta	Població	descripció objecte	Lloc objecte	Condicions, drets i cens	Data	Llibre notarial
Pere Bonaviu i Sibil.la	Alcover	Pere Tamans	Alcover	domos de celo in abissum a vila d'Alcover	Alcover	Salvo iure nostre Entrada : 5 sous Cens : 6 sous per Sta. Maria agost Fadiga de 10 dies i empara	1300/01/24	Alcover 1299-1300 Caixa 7 lligall 114
Miquel Cerdà i Bernarda	Alcover	Guillerma, vídua de Pere Gallisa	Alcover	domos a la vila d'Alcover	Alcover	Entrada 30 sous Cens 7 sous per Sta. Maria setembre	1303/08/11	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Coem Erpilau	Alcover	Pere Cànoves I Bernarda	Alcover	Aquelles « domibus » que són a la plaça Vella d'Alcover	Alcover	Entrada 3 sous Cens 5 sous per Tots Sants Iure nostre	1303/10/31	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Miquel Cerdà Bernarda	Alcover	Jaume Girona esposa	Alcover	domum de abisso ad celum a vila d'Alcover	Alcover	Entrada 40 sous Cens 7 sous per Sant Pere Salvo iure nostre	1304/01/09	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Miquel Cerdà Bernarda	Alcover	Joan Girona Ramona	Alcover	domum de celo in abisso a vila d'Alcover	Alcover	Entrada 30 sous Cens 7 sous per Santa Maria Salvo iure nostre	1304/01/24	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Guillem Monsó Romia	Alcover	Berenguera fill de Vidal Cerat, qº	Alcover	dues domos inferiores de celo in abissum	Alcover	Entrada 50 sous Cens 7 sous per Nadal	1305/03/24	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Bernat mascarell Guillerma	Alcover	Pere Llacuna Dolça	Rourell	domum a vila d'alcover	Alcover	Entrada 50 sous Cens 5 sous per Sant andreu Fadiga 10 dies, cens, drets. Domini, empara i lluíisme	1306/11/20	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Pericó Puig	Alcover	Pere Lucena	Alcover	domum de celo in abisso	Alcover	Entrada 5 sous Cens 5 sous per Nadal	1309/03/01	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Nicolau Fabregat capellà capellania Nateu Cervera	Alcover	Bernat Guerau Elisenda	Alcover	domos de celo in abissum	Alcover	Entrada 18 sous Cens 6 sous per Sta. Maria agost	1309/05/17	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116

Establient	Població	Emfiteuta	Població	descripció objecte	Lloc objecte	Condicions, drets i cens	Data	Llibre notarial
Dauder Església	Alcover	Pere Narbonés	Alcover	des de Sta. Maria agost propera i per 3 anys complets dues domos a vila d'alcover	Alcover	Cens 64 sous	1311/11/20	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Francesca vídua de Pericó Puig, tutora dels fills Borràs i Pericó	Alcover	Romia esposa de Bonafonat Alball	Alcover	domum sita a vila d'Alcover	Alcover	No poden establir cap altra persona per major preu Entrada 18 diners Cens 5 sous per Tots Sants Drets, domini, empara, fadiga 10 dies, lluïisme	1313/10/28	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Pere Esteve	Alcover	Guillem Gavaldà Guillerma	Alcover	domum meam a vila d'Alcover	Alcover	Entrada : 12 diners Cens : 15'5 sous Carniprimi Drets. Domini, empara, fadiga 10 dies, lluïisme	1314/02/14	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Gerard Església Ramona i Guillem fill seu	Alcover	Francesc Galeach Gerarda	Alcover	domum a vila d'alcover	Alcover	Entrada 155 sous Cens 10 sous per Nadal Drets, domini, empara, fadiga 10 dies	1314/12/24	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Ferrer Cerdà Maria	Alcover	Bernat Jofré Guillerma	Alcover	domibus a vila d'Alcover	Alcover	Entrada 5 sous Cens 18 sous per Resurreció Drets, cens, domini, lluïisme, empara i fadiga 10 dies	1316/02/28	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Miquel Castelló	Alcover	Ferrera vídua de Guillem Jordà	Alcover	domum en aquell censal que tinc per Guillem Jover sorta cens d'un diner	Alcover	Drets: Guillem Jover Entrada 10 sous Cens 8 sous per Sta Maria agost mei i cens a G. Jover Cens, drets, domini, lluïisme, empara i fadiga a Jover. Cens, empara i fadiga establient	1316/03/14	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Ferrer Cerdà Maria	Alcover	Bertomeu Roig Venguda	Alcover	domos a la vila d'Alcover	Alcover	Entrada 100 sous Cens 10 sous per Nadal Drets, cens, domini, empara, fadiga 10 dies, lluïisme	1316/12/14	Alcover 1316-1317 Caixa 8 lligall 120
Francesca vídua de P. Puig tutora fills	Alcover	Oliver Massó Guillerma	Alcover	domum amb corral contigu a vila d'alcover que ja tenieu	Alcover	Entrada 3 sous Cens 4 sous per Sta. Maria març Cens, drets, domini, empara i fadiga 10 dies	1316/05/13	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119

Taula 66
Sotsestabliment habitatges a la Selva del Camp

Establiment	Població establiment	Tinent	Població tinent	Descripció objecte	Població objecte	Drets, entrada, censos i altres	Data	Llibre notarial
Ramon Vallcurva	Selva	Jaume Escuder	Selva	domum amb tros de corral a vila de la Selva	Selva	Entrada 80 sous Cens 12 sous St. Miquel setembre Fadiga 20 dies	1300/02/07	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Guillem Gibot i Venguda	Selva	Guillem Simó i Bernarda	Selva	domos a vila de Selva	Selva	Entrada 280 sous Cens 20 sous per Carniprimi Fadiga 10 dies	1300/02/19	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Pere Gombau	Selva	Pere Ventura	Selva	des de meitat de maig i per 3 anys domos meas in platea de Selva	Selva	120 sous en 3 anys	1300/04/21	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Joan Negre i Ramona	Selva	Ramon Bonalbert i Ramona	Selva	domos a vila de la Selva	Selva	Entrada 12 diners Cens 14 sous per Sant Joan Fadiga 10 dies	1300/06/18	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Andreu Romagosa i Maria	Selva	Maria, vídua de Jaume Albiol	Selva	domum in vila de Selva de abisso ad celum	Selva	Entrada 12 diners Cens 3 sous per Tots Sants Fadiga 10 dies	1304/11/23	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Ramon Carbó i Maria	Selva	Ramon Costa i Ramona	Selva	domos	Selva	Entrada 12 diners Cens 6 sous per Carniprimi Fadiga 10 dies	1305/01/22	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Ramon Carbó i Maria	Selva	Berenguer Carbó i Maria	Selva	domos a vila de Selva	Selva	Entrada 12 diners Cens 6 sous per Carniprimi Fadiga 10 dies	1305/01/22	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Ramon Carbó i Maria	Selva	Berenguer Castelar i Gerarda	Selva	domos a vila de Selva	Selva	Entrada 12 diners Cens 6 sous per Carniprimi Fadiga 10 dies	1305/01/22	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Ferrer Ermengol	Selva	Andreu Guaita i Mansilia	Selva	quasdam domos que habemus a vila de Selva	Selva	Entrada 94 sous Cens 9 sous 5 diners per St. Miquel Fadiga 10 dies Cens, drets, domini, fadiga	1305/10/15	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8

Establient	Població establient	Tinent	Població tinent	Descripció objecte	Població objecte	Drets, entrada, censos i altres	Data	Llibre notarial
Ferrer Ermengol	Selva	Andreu Guaita i Mansilia	Selva	quasdam domos que habemus a vila de Selva	Selva	Entrada 9'5 sous Cens 7 diners per Sant Miquel Cens, drets, domini, fadiga 10 dies	1305/10/15	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Guillem Negre i Guillerma	Selva	Andreu Finet i Dolça	Selva	quasdas domos a vila de Selva	Selva	Entrada 1 parell gallines Cens 27 sous per Nadal Fadiga 10 dies	1307/12/29	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Andreu Romagosa i Maria	Selva	Pere Alball	Selva	domos que habeo a vila de Selva sota obligació de cens a Ramon Miquel	Selva	Drets Ramon Miquel Entrada 12 diners Cens 4 sous per Sant Lluç i a Ramon Miquel 5 sous Cens, drets, domini, empara i fadiga 10 dies a Ramon Miquel	1308/03/09	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Pere Rixer	Selva	Jaume Andreu	Selva	domum franca a vila de la Selva	Selva	Entrada 10 sous Cens 12 sous per Sant Miquel Fadiga 10 dies	1309/07/23	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
Guillem Massó i Bernarda	Selva	Bertran Gras i Ramona	Selva	domos a vila de Selva franques	Selva	Entrada 12 diners Cens 15 sous	1309/10/29	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
Pere Olesa i Maria	Selva	Pere Ferrater i Maria	Selva	domos a la Selva	Selva	Entrada 12 diners Cens 4 sous per Tots Sants Fadiga 10 dies	1311/05/26	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Ramon Vallcurva	Selva	Gerarda Montoliu, germana seva	Selva	domos meves que són a la vila de la Selva, de abisso ad celum, contigües al meu hospici	Selva	és per tota la vida de la beneficiària entrada 12 diners Cens 2 sous per la Pentecosta	1312/03/10	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Bernat Damer, presbíter	Selva	Bertran Damer i Bernarda	Selva	domos a la vila de la Selva	Selva	Entrada 5 sous Cens 24,5 sous per Sant Miquel setembre Fadiga 10 dies	1313/08/28	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Ramona, vídua de Miquel Bonavila i Miquel fill seu	Selva	... Salvat i Maria	Selva	domos a lloc i vila de la Selva	Selva	Drets paborde Entrada 12 diners Cens 9 sous i 6 diners per Sant Miquel i cens paborde	1316/08/02	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16

Establient	Població establient	Tinent	Població tinent	Descripció objecte	Població objecte	Drets, entrada, censos i altres	Data	Llibre notarial
Ramona, vídua de Miquel Bonavila i Miquel fill seu	Selva	Arsendis, vídua de Guillem Farriol	Selva	domos a lloc i vila de la Selva	Selva	Drets paborde Entrada 12 diners Cens 9 sous i 6 diners per Sant Miquel i cens paborde 5 diners per Nadal	1316/08/02	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Ramona, vídua de Miquel Bonavila i Miquel fill seu i Arsendis esposa	Selva	Guillem Ripoll I Ramon Ripoll, germà	Selva	solum domorum a Vilanova de la Selva a cens pel paborde	Selva	Drets paborde Entrada 12 diners Cens 14 sous per Sant Miquel	1316/09/12	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Arnau Peironet I Ramona	Selva	Berenguer Pere i Guillerma	Selva	domum amb corral contigu	Selva	Entrada 10 sous Cens 10 sous per Sant Miquel Fadiga 10 dies	1317/02/24	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Guillem Porcilgues i Saurina	Selva	Pere Grimau i Elisenda	Selva	domum a la vila de la Selva, vico d'en Ferriol	Selva	Entrada 10 sous Cens 14 sous per Sant Andreu Fadiga 10 dies	1319/11/26	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Berenguer Montfalcó i Antonia	Selva	Bertomeu Forner i Ramona	Selva	domum nostram amb porta contigua... hospicio	Selva	Entrada 6 sous Cens 8 sous per Nadal Fadiga 10 dies	1319/12/24	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Joan Negre Ramona	Selva	Ramon Carbó i Maria	Selva	domos amb corral a la Selva, de abisso ad celum	Selva	Entrada 2 sous Cens 30 sous per Carniprimi Fadiga 10 dies	1305/01/03	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Guillem Massó I Bernarda	Selva	Jaume Andreu I Maria	Selva	un tros d'hospici que tenim a vila de la Selva	Selva	Entrada 12 diners Cens 15 sous per Sant Pere i Feliu Fadiga 10 dies	1307/09/28	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Guillem Massó I Bernarda	Selva	Andreu Romagosa	Selva	un tros d'hospici a vila de la Selva	Selva	Entrada 12 diners Cens 15 sous per Sant Pere i Feliu Fadiga 10 dies	1307/09/28	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Borràs Cusit I Maria	Selva	Bernat Modalel i Ferrera	Selva	meitat d'aquell hospici que tenim pel paborde a vilanova de la Selva	Selva	Drets paborde Entrada 11 sous Cens 6 sous al paborde per Santa M. d'agost i 6 sous a l'estabilidor mat. data Fadiga 20 dies al paborde	1311/09/13	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14

Taula 67
Establiments i sotestabliments d'habitatges a Valls

Establient	Població establiment	Tinent	Població tinent	descripció objecte	Població objecte	Drets, entrada, cens i altres	Data	Llibre notarial
Berenguer Guasch i Maria	Valls	Bernat Tallada i Ramona	Valls	domos a Valls, franques	Valls	Entrada 200 sous Cens 10 sous per Sant Miquel Cens, drets, domini i fadiga 10 dies	1302/01/17	Valls 1302 Caixa 1 lligall 6
Ramon Martí, capellà de la capellania de Sant Bertomeu instituïda a l'església de Santa Maria del Pla	Valls	Mercè, esposa de Guillem Doménech	Valls	una domum per la capellania ja dita	Valls	Cens: 5 sous i 6 diners Cens, drets, domini, lluïsmes i fadiga de 10 dies	1304/10/18	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Ramon Corbera i Guillem Corbera	Valls	Arnau Gener	Valls	domos franques i lliures a Valls	Valls	Entrada: 50 sous Cens: 8 sous Drets, domini., lluïsmes i fadiga i, d, ll, f,	1304/11/16	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Bertomeu Valls i esposa	Valls	Pelegrí Cabot i Romia	Valls	Domum amb corral francs i lliures a vila de Valls	Valls	Entrada: 50 sous Cens: 6 sous Cens, drets, domini, lluïsmes i fadiga c, i, d, ll, f,	1306/08/02	Valls 1306 Caixa 1 lligall 8
Joan Vilella i Maria	Valls	Brafim Torroella, sarraí	Valls	domos que tenim a la vila de Valls per la Capellania de Bertomeu Pla	Valls	Els establiments paguen el cens de la Capellania Entrada 35 sous Cens 5 sous per Sant Miquel a Vilella Cens, drets, sotestabliments; drets, domini, lluïsmes i fadiga capellania	1306/09/07	Valls 1306 Caixa 1 lligall 8
Guillem Ferrer i Geraldona	Valls	Bertran Girol i Maria	Valls	domum que tenim a Valls per capellania de Bernat Segarra	Valls	Entrada 16 diners Cens 8'5 sous a capellania per Sant Miquel i 5 sous a Ferrer per S.Miquel Fadiga 10 dies Cens, drets, domini, lluïsmes i fadiga Capellania	1316/05/31	Valls 1316 caixa 2 lligall 12 a)
Mateu Marcial i Ferrera	Valls	Romeu Siset i Caterina	Valls	domos	Valls	Entrada 6 sous Cens 6 sous per Sant Miquel Drets, domini i fadiga	1319/09/21	Valls 1319 Caixa 2 lligall 13a)
Bernat Valls	Valls	Bernat Miró	Valls	Domum sota cens pel paborde	Valls	Entrada 10 sous Cens 12 sous per Sant Miquel	1320/03/24	Valls 1319-1320 caixa 2 lligall 13b)

Taula 68
Compra-venda d'habitatges en domini ple Alcover

Venedor	Població	Comprador	Població	Descripció objecte	Lloc objecte	preu	Data	Llibre notarial
Jaume Cerdà i Guillerma	Alcover	Ferrer Voltor i Elisenda	Alcover	domum franca a vila d'Alcover	Alcover	100 sous	1303/09/11	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Ramon Ferrer i Berenguera	Alcover	Guillem Narbonés i Maria	Alcover	domum nostra franca a vila d'Alcover	Alcover	100 sous	1315/02/25	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Jaume Albeo i Maria	Alcover	Pere Ponç i Margarida	Alcover	domum de celo in abisso	Alcover	104 sous	1305/03/20	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Pere Gerard i Ramona	Alcover	Pere Massó, tutor...	Alcover	domum franca a vila d'Alcover	Alcover	105 sous	1304/05/09	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Guillerma, vídua de Pere Gili i fills seus	Alcover	Ponç Sabater	Alcover	domum franca de celo in abissum a vila d'alcover	Alcover	110 sous	1304/08/29	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Borràs Alball, júnior i Maria	Alcover	Doméneç Voltor	Alcover	domum franca a Alcover	Alcover	110 sous	1311/08/12	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Pere Sanz i Elisenda	Alcover	Martí Fillol	Alcover	domum de abisso ad celum a vila d'alcover franca	Alcover	115 sous	1311/08/12	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Ferrer Muntaner i Maria	Alcover	Guillem Mulner i Barcelona	Alcover	domum franca a la vila d'Alcover	Alcover	115 sous	1313/08/10	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Gençana, vídua de Cervera	Bomburguet	Guillem Mulner i Barchinona	Alcover	una domum a vila d'Alcover	Alcover	145 sous	1316/06/20	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119

Venedor	Població	Comprador	Població	Descripció objecte	Lloc objecte	preu	Data	Llibre notarial
Pere Voltor, fill de Doménec Voltor i Arsendis	Alcover	Jaume Narbonés I Joana	Alcover	domum franca a Alcover	Alcover	150 sous	1314/09/12	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Ramon Ripoll I Bertomea	Alcover	Guillem Ripoll I Joana	Alcover	domos nostras a la vila d'Alcover	Alcover	180 sous	1306/08/29	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Montserrat Ponçoda i Jaume Ponçoda, marmessors de Guillem Ponçoda	Alcover	Guillem Baga I Guillerma	Alcover	domum que allí és franca	Alcover	210 sous	1315/02/24	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Guillem Ballester i Maira	Alcover	Nicolau Fabregat presbíter capella capellania St. Nicolau per Mateu cervera, difunt	Alcover	domos amb corral contigu a vila d'alcover	Alcover	220 sous	1313/10/01	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Joan Salgar i Elisenda	Alcover	Saura, vídua de Guillem Ager	Alcover	domum de celo in abisso a vila d'alcover	Alcover	230 sous	1304/01/09	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Pere Andreu i Elisenda	Alcover	Pere Mascarell i Saurina	Alcover	domos a vila d'alcover	Alcover	240 sous	1316/08/19	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Doménec Castelló I Maria	Alcover	Pere Vinyet I Romia	Alcover	domos a vila d'alcover	Alcover	250 sous	1313/09/10	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Ramon Ferrer I Berenguera	Alcover	Guillem Llobet, presbíter	Alcover	domum nostra franca a vila d'Alcover	Alcover	290 sous	1315/02/25	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Ramon Massó i Guillerma	Alcover	Esposa de Ramon Borràs	Alcover	domos francas a Alcover	Alcover	300 sous	1305/03/05	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115

Venedor	Població	Comprador	Població	Descripció objecte	Lloc objecte	preu	Data	Llibre notarial
Berenguer Nolla, tutor de Bernat Julià	Alcover	Andreu Julià	Alcover	domos francas a vila d'Alcover	Alcover	300 sous	1309/05/12	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Bernat Salgar	Alcover	Miquel Cerdà	Alcover	domum de celo in abisso	Alcover	300 sous	1311/09/21	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Pere Ferrer	Alcover	Ramon Ferrer i Berenguera	Alcover	domos franques a vila d'alcover. Rep aigua pluvial de dues arcades al meu celler, ha de conduir l'aigua in vico per terrat meu	Alcover	320 sous	1313/09/06	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Simó Cerdà, fill de Jaume Cerdà, més de 14 anys i menys de 25	Alcover	Guillem Erau i Maria	Alcover	domum a vila d'alcover que té entrada per les domibus d'Esteve Llobet	Alcover	320 sous	1316/05/23	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Bernat Vallmoll i Guillerma	Alcover	Ferrer Guerau i esposa	Alcover	domum franca a alcover, de abisso ad celum	Alcover	330 sous	1314/10/20	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Pere Erau, Maria, Elisenda i Guillerma filles seves	Alcover	Bernat Mollers i Elisenda	Alcover	meitat illarum domorum a vila d'Alcover	Alcover	350 sous	1315/07/17	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Ramon Gaveter i Margelina	Alcover	Ramon Pasqual i Guillerma	Alcover	domos franques	Alcover	380 sous	1314/04/29	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Ferrer Serra, esposa Joana i Pericó fill seu de més de 15 anys	Alcover	Guillem Cabot i Ermessenda	Alcover	domos a vila d'Alcover	Alcover	400 sous	1314/01/22	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Ramon Ferrer i Berenguera	Alcover	Guillem Ballester i Maria	Alcover	domos a vila d'Alcover franques	Alcover	410 sous	1313/09/06	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117

Venedor	Població	Comprador	Població	Descripció objecte	Lloc objecte	preu	Data	Llibre notarial
Guillem Guerau i Romia	Alcover	Borràs Alball	Alcover	domos de abisso usque in celum a vila d'Alcover	Alcover	420 sous	1311/08/01	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Bernat Aleu, presbíter	Alforja	Pere Mallafré i Ramona	Alcover	camera nostra a vila d'Alcover, franca	Alcover	420 sous	1319/12/10	Alcover 1319-1321 Caixa 10 lligall 123
Bernat Alcover i Ramona	Alcover	Bernat...	Mont-ral	domos francas a vila d'Alcover	Alcover	440 sous	1305/02/27	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Vidal Pere i Elisenda	Alcover	Arnau Alemany i Maria	Alcover	domum a vila d'Alcover	Alcover	48 sous	1316/09/30	Alcover 1316-1317 Caixa 8 lligall 120
Guillem Mallola	Alcover	Gibert Valls	Alcover	domos francas	Alcover	480 sous	1311/08/22	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Joan Oller i Bernarda	Alcover	Pericó Narbonés i Gerarda	Alcover	domos franques a vila d'Alcover	Alcover	500 sous	1314/04/14	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Pere Cátala i Maria	Alcover	Arnau Mascarós i Guillerma	Alcover	domum que tenim a vila d'Alcover	Alcover	500 sous	1316/12/13	Alcover 1316-1317 Caixa 8 lligall 120
Ramon Pasqual i Guillerma	Alcover	Maria, esposa de Ramon Codi i Joan fill seu	Alcover	domos franques	Alcover	590 sous	1313/09/11	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Ramon Reina	Alcover	Ramon Reverter i Arsendis	Alcover	domos amb corral de celi in abissum a vila d'Alcover	Alcover	600 sous	1305/01/11	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115

Venedor	Població	Comprador	Població	Descripció objecte	Lloc objecte	preu	Data	Llibre notarial
Micaela, vídua de Joan Fabregat	Alcover	Ramon Gaveter i Nargelina	Alcover	domos franques	Alcover	690 sous	1314/04/14	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Ramon Girona, Mateu, fill seu i Saura	Alcover	Pere Girona, fill meu	Alcover	domum nostram a vila d'Alcover franca	Alcover	80 sous	1313/12/10	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Ponç Alball Guillerma	Alcover	Arnau Mascaró i Guillerma	Alcover	domos franques a vila d'Alcover	Alcover	800 sous	1311/10/17	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Elisenda, vídua de Ballester Exaunga	Alcover	Bertomeu Corbera I Guillerma	Alcover	domum amb corral de abisso in celum a vila d'Alcover	Alcover	90 sous	1311/10/10	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Elisenda, vídua de Guillem Alball i Pericó fill seu i Caterina	Alcover	Saura, vídua d'Astruch Pellicer	Alcover	domos franques a vila d'Alcover	Alcover	900 sous	1313/11/25	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117

Taula 69
Compra-venda habitatges domini ple Valls

Venedor	Població	Comprador	Població	Descripció objecte	Preu	Data	Llibre notarial
Ramon Donador I Saura	Tarragona	Bertran Romeu I Maria	Valls	domos a vila de Valls que té per Ramon Corbera	300 sous	1302/01/01	Valls 1302 Caixa 1 lligall 6
Gerard Valls amb Martí i Pere Valls	Valls	Pere Ripio i Elisenda	Valls	domos que tenen a Valls, franques i lliures	600 sous	1304/11/03	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Gerard Carbonell I Guillemona	Valls	Guillem Soler I Felipa	Valls	quasdam domos quas habeo franques i lliures a vila de Valls	240 sous	1306/08/16	Valls 1306 Caixa 1 lligall 8
Gerarda, vídua de Gombau Llobet difunt, militar i Ramon Llobet de Valls, d'entre 18 i 25 anys	Valls	Guillem Montornés	Valls	domum de abisso ad celum en una archata que esta supra vicum publicum super qua archata sic edificare est possitus de super....	255 sous	1316/06/29	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Arnau Calaf i Aularia	Valls	Mahumet Vilalaya, sarraí	Valls	domos que tenim franques a Valls d'avui en 3 anys	54 sous	1316/08/03	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Bertran Clergue i Gerarda	Valls	Pere Cabot i Guillerma	Valls	quasdam domos franques i lliures	1200 sous	1316/08/27	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Elisenda, esposa de Pere Rosich	Valls	Tarragó Ferrer, germà meu	Figuerola	quandam domum de abisso ad celum	60 sous	1320/04/18	Valls 1319-1320 caixa 2 lligall 13b)
Guillerma, vídua de Pere Canela	Valls	Gerrarda, vídua de Bertomeu Vacarises	Valls	domum amb corali a vila de Valls, vico de Larenaya, per Pere Lor	120 sous	1320/04/16	Valls 1319-1320 caixa 2 lligall 13b)

Taula 70
Compra-venda habitatges "domus" francs i lliures de cens a la Selva del Camp

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	Lloc objecte	preu	Data	Llibre notarial
Pere Castellví i Maria	Selva	Berenguer Satorra Vidala	Selva	domum franca a vila de la Selva	Selva	110 sous	1300/03/03	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Berenguer Bover I Maimona	Selva	Pere Castellví i Maria	Selva	domum a vila de la Selva	Selva	250 sous	1300/03/03	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Bertomeu Damer	Selva	Andreu Urgell	Selva	domos a vila de la Selva franques	Selva	730 sous	1300/05/11	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Guillem Pellicer, presbíter, fill del difunt Ramon Pellicer	Selva	Joan Pellicer i Arsendis	Selva	domorum a vila de la Selva indivisos entre vos i jo	Selva	980 sous	1300/07/16	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Mateu Mallafré i Guillerma	Rourell	Joan tixer i Bertomea	Bonburguet	domos a vila de Selva	Selva	60 sous	1300/10/28	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Joan Ferriol, Martí fill seu i Saurina filla seva, esposa de Berenguer Pere	Selva	Pere Forn, fill de Pere Forn	Selva	domum a vila de la Selva	Selva	120 sous	1300/12/17	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Joan Taberner i Ramona	Selva	Pere Fancolí i Maria	Selva	domos a vila de Selva	Selva	90 sous	1301/02/11	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Joan Rabassa, de Vico Figulorum i Guillerma	Selva	Bernat Rabassa, germà meu i Mansilia	Selva	domum meam a vila de Selva, vico Figulorum	Selva	80 sous	1301/05/24	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Simó Gavela i Guillerma	Tarragona	Pere Calvó i Ramona	Selva	domos de abisso ad celum francas a vila de la Selva	Selva	550 sous	1301/06/01	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	Lloc objecte	preu	Data	Llibre notarial
Bonanat Bover I Romia	Selva	Guillem Negre i Guillerma	Selva	domos franques amb corral a vila de Selva	Selva	630 sous	1302/02/14	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Bernat Ayolf, fill de Pere Ayolf, difunt	Selva	Joan Castellví i Ramona	Selva	domos a vila de Selva, franques	Selva	285 sous	1302/02/24	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Joan Massó, fill de Guillem Massó difunt i esposa Maria	Selva	Joan Urgell i Elisenda	Selva	domos a vila de Selva, franques, de abisso ad celum	Selva	470 sous	1302/05/01	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Bertomeu Damer i Maria	Selva	Joan Massó, fill de Guillem Massó difunt i Maria	Selva	domos a vila de Selva franques	Selva	895 sous	1302/05/18	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Guillem Claver i Ramona	Selva	Arnau Peironet i Ramona	Selva	domos a vila de la Selva, franques de abisso ad celum	Selva	680 sous	1302/09/11	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Berenguer Montoliu i Ramona	Selva	Bertoemu Tibau i Saurina	Selva	domum franca a vila de Selva de abisso a celum	Selva	210 sous	1303/06/06	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Ramon Far, fill de Bernat Far, i Guillerma	Selva	Bernat Busquet i Elisenda	Selva	una domum franca a vico Figulorum	Selva	113 sous	1304/07/20	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Bonanat Sartor i Arsendis	Tarragona	Jaume Carbonell i Vidala	Selva	domos a vila de Selva, de abisso ad celum	Selva	1400 sous	1305/02/26	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Pere Riudoms i Vidal fill seu i del fill Elisenda	Selva	Bernat Massó i Constança	Selva	domum a vila de Selva, franca de abisso ad celum	Selva	285 sous	1305/05/17	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	Lloc objecte	preu	Data	Llibre notarial
Pere Valirana, fill de pere Valirana i Berenguera	Selva	Ramon Bonalberch i Ramona	Selva	quasdam domos nostras a la Selva	Selva	400 sous	1305/07/06	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Arnau Massó, Ponç Gavaldà, tutors de Ramon, Maria i Elisenda, fills de Ramon Gavaldà difunt, i vídua Gerarda	Selva	Llorenç forner i Gerarda	Selva	quasdam domos d'aquests nens a vila de Selva, franques	Selva	1350 sous	1305/08/26	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Jaume Carbonell i Vidala	Selva	Bernat Ribesaltes v Maria	Selva	quasdam domos nostras a vila de la Selva	Selva	650 sous	1305/08/27	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Guillem Mulner i Maria	Selva	Pere Tortosa i Mansilia	Selva	quasdam domum a vila de Selva, franca	Selva	165 sous	1305/10/01	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Joan Bertrán i Joana	Selva	Doméneç Ordi i Maria	Selva	una domum franca	Selva	115 sous	1305/10/04	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Ramon Massó i Beranrda i ferrer Massó i Saurina	Selva	Vidal Velach i Ramona	Selva	domum nostram a vila de Selva, franques	Selva	200 sous	1305/10/18	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Guillem Managuerra i Bernat Managuerra	Mallorca	Bernat Tortosa i Elisenda	Selva	domum a vila de Selva, franca	Selva	110 sous	1305/11/26	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Ramon Colteller i Marquessa	Tarragona	Guillem Negre Guillerma	Selva	una domus franca a Selva	Selva	175 sous	1305/12/07	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Montserrat, vídua de Guillem Bompar i Ramon Montserrat, fill seu i Ramona, de Tarragona	Selva	Ferrer Manganell i Maria	Selva	domos a vila de Selva franques	Selva	164 sous	1306/02/05	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	Lloc objecte	preu	Data	Llibre notarial
Pere Ferrer de Fàbrica, Cerdà Calilo i Pere Valirana, marmessors test. Maria Gavela, vídua de P. Gavela	Selva	Pere Finet	Selva	domos de bens de dita Maria, franques a la Selva. Pels molts deutes que tenia	Selva	680 sous	1306/03/15	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Arnau Gavela i Guillerma	Selva	Pere Sanz i Gerarda	Selva	domo que són franques	Selva	385 sous	1307/11/10	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Pere Ferrer i Bernarda	Vallmoll	Vidal Alegre i Ponça	Selva	domos a vila de la Selva, franca	Selva	300 sous	1308/01/16	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Pelegrí Esteve i Francesca	Selva	Guillem Aguader	Constantí	domos a vila de la Selva	Selva	310 sous	1308/07/17	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Pere Vilar i Doménec Aguader, tutors de Gerarda, filla de G. Aguader difunt	Selva	Ramona, vídua de Guillem Gavela	Selva	domum a vila de Selva, franca	Selva	270 sous	1308/07/31	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Ramon Massó	Selva	Guillerma, vídua de Simó Gavela	Selva	domos a vila de la Selva	Selva	200 sous	1308/11/24	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Ponç Montserrat i Ramona	Selva	Berenguer Montserrat i Guillem, germans meus	Seva	una domum a vila de la Selva franca	Selva	75 sous	1309/01/17	Selva 1308-9 Caixa 3 lligall 10
Bertran Far i Dolça	Selva	Vidal Ripoll i Elisenda	Selva	domos a vila de la Selva	Selva	448 sous	1309/04/04	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Ponç Montserrat i Ramona	Selva	Joan Gavela i Ramona	Selva	domum franca	Selva	55 sous	1309/09/17	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11

Venedor	Població venedor	Comrador	Població comprador	descripció objecte	Lloc objecte	preu	Data	Llibre notarial
Arnau Montoliu i Berenguer i Galceran Montoliu, marmessors de Bertomeu Montoliu	Cogoll Roig	Mansilia, vídua de ...	Selva	dues domos a vila de Selva	Selva	50 sous	1310/09/11	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
Pere Martí I Saurina	Selva	Guillem Casquet i Guillerma	Selva	domos franques a vila de Selva	Selva	395 sous	1311/01/07	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Pere Paoner i Guillerma	Selva	Maria, filla de Pere Cervera	Selva	domos a vila de la Selva	Selva	260 sous	1311/01/31	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Ramon Bonalberch I Ramona	Selva	Bernat Porcilgues i Ramona	Selva	domos a la Selva	Selva	380 sous	1311/02/24	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Bernat Ribesaltes fill de Bernat Ribesaltes i Gerarda	Selva	Ramon Cogull i Guillerma	Selva	domos meas a la Selva, franques de cens	Selva	400 sous	1311/04/04	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Miquel Sobirà i Arnau Carbó marmessors Maria...	Selva	Ramon Alegre i Maria	Selva	domum que era de la testadora a la vila de la Selva	Selva	148 sous	1311/09/30	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Jaume Ferrer i Esteve Cogull, tutos dels fills del difunt Pere Ferrer	Selva	Pere Massós i Guillerma	Selva	domos de dits pupils a la vila de la Selva	Selva	262 sous	1311/10/19	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Elisenda, vídua d'Andreu Tarragona i fills seus Guillem i Bonanat de més de 18 anys	Reus	Pere Totosaus i Melic	Selva	domos a la vila de la Selva	Selva	580 sous	1311/10/23	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Saura, vídua de Bernat Salzet i Ramon, Guerau i Gerarda, fills seus de més de 18 anys	Selva	Pere Ventura	Selva	domos a la vila de la Selva	Selva	1220 sous	1312/02/24	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	Lloc objecte	preu	Data	Llibre notarial
Miquel Sobirà, Bernat Vives, Jaume Ferrer i Ramon Dalmau, procuradors de Ramona, filla de Pere Simó	Selva	Guillem Vilarodona i Ramona	Selva	domos de bens de la dita Ramona	Selva	200 sous	1312/02/28	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Guillerma, vídua de Guillem Dalmau, militar	Selva	Pere Mallola i Ramona	Selva	domos a la Selva, per molts deutes i per necessitat de fam i vestir	Selva	710 sous	1312/02/28	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Pere Gombau i Bernat Cosit, marmessors del test. P. Francolí	Selva	Andreu Bremon	Selva	domos del patrimoni dels esposos difunts	Selva	710 sous	1312/03/06	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Astruga, vídua de Guillem Cayro	Selva	Ferrer Tarragó i Mansilia	Selva	domum a la vila de la Selva	Selva	150 sous	1312/03/26	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Arnau Totosaus	Selva	Guillem Totosaus	Selva	domorum a la vila de la Selva	Selva	200 sous	1312/09/08	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Guillem Sobria i Bernarda, mare seva, vídua de G. Sobirà	Selva	Pere Gavaldà i Bernarda	Selva	domos a la vila de la Selva	Selva	480 sous	1312/10/11	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Bernat Romeru, fill de Romeru Ordi difunt, 20 anys	Selva	Ramon Ordi, germà meu i Experta	Selva	tota la meva part d'aquelles cases amb corral que són a la vila de la Selva	Selva	730 sous	1313/07/09	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Pere Robert Maria	Selva	Pere Bover, saig, fill de Ramon Bover, difunt i Ramona	Selva	la meitat d'una casa a la vila de la Selva, franca, que va ser del difunt Guillem Miquel	Selva	380 sous	1313/11/02	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Ramona, vídua de pere Guasch i Pericó fill seu de més de 20 anys	Selva	Pere Cusit	Selva	domum a la vila de la Selva	Selva	110 sous	1313/11/11	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	Lloc objecte	preu	Data	Llibre notarial
Gerard Gras, fill del difunt Ponç Gras	Selva	Ramon Gordó i Guillerma, germà meu	Selva	domos a la vila de la Selva, a la plaça, franques	Selva	1000 sous	1313/11/17	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Berenguer Cervera i Ponç Cervera, procuradors de Benvinguda, germana nostra, filla de del difunt P. Cervera	Selva	Ramon Cervera, germà consanguini i esposa Berenguera	Selva	domos nostras comunes	Selva	280 sous	1313/11/25	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Ramon Bertran, fill de Martí Bertran, i Gerarda	Selva	Bernat Rabassa i Mansilia	Selva	domos meas in vico Figulorum	Selva	720 sous	1314/01/08	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Elisenda, vídua de Ferrer de Vilanova	Selva	Ramon Bertran fill de Martí Bertran i Gerarda, esposa, també nomenada Ermessenda	Selva	domos meas a la vila de la Selva	Selva	1720 sous	1314/01/08	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Bernat Urgell Maria	Selva	Pere Peironet, fill del difunt Jaume i Saurina	Selva	domos a la vila de la Selva	Selva	500 sous	1314/01/18	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Pere Damer, fill de Pelegrí Damer, difunt i Arnalda	Selva	Pere Roig Ramona	Selva	domos a la vila de la Selva (en fa una descripció exacta) durant dos anys podrà entra pel meu portal major de di hospici.	Selva	620 sous	1314/02/01	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Guillem Rovelat, fill de Pere Rovelat difunt i Maria	Selva	Berenguer Montserrat i Dolça	Selva	domos franques a la vila de la Selva	Selva	770 sous	1314/03/17	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Miquel Sobirà i Pere Cosat, Guillem Arbonell, marmessors test. G. Gerard	Selva	Pericó Bover, fill de Pere Bover, de vico Figulorum, i Ramona	Selva	meitat de les domorum que té al vico Figulorum	Selva	255 sous	1314/03/30	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Ramona, vídua de Bernat Vidal i Jaume Escuder, tutor fills seus	Selva	Bernat Vidal germà meu i Mansilia	Selva	meitat domorum a la vila de la Selva	Selva	300 sous	1316/08/15	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	Lloc objecte	preu	Data	Llibre notarial
Bernat Mascaró i Gerarda	Selva	Bernat Ribesaltes, junior i esposa Gerarda	Selva	domos a vila de la Selva	Selva	1000 sous	1316/12/22	Selva 1316-1317 caixa 4 lligall 16
Pere Pellicer i Ramon Martí, proc. de Ramon Salzet	Selva	Gerard Rabassa i Ramona	Selva	domos que eren del dit r. Salzet a la vila de la Selva	Selva	390 sous	1317/02/21	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Vidal Ventanyol i Mansilia	Selva	Bernat Ventanyol i Novella	Selva	una domum a la vila de la Selva	Selva	145 sous	1317/03/04	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Guillem Rabassa, Guillem Pasqual tutors de Jaume Rabassa, fill de Jaume Rabassa difunt	Selva	Pere Ripio, fill de Pere Ripoll difunt	Selva	domos a la vila de la Selva mitjançant subhasta	Selva	705 sous	1319/10/18	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Arnau Massó i Francesca	Selva	Miquel Sobirà	Selva	domum amb corral eidem contigua a vila de Selva	Selva	300 sous	1302/05/30	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Pere Urgell, fill d'Andreu Urgell i Saura	Selva	Ramon Manganell i Maria	Selva	domos amb corral a vila de la Selva	Selva	250 sous	1305/01/14	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Llorenç Col i Maria i Jaumeta, vídua de pere Col, mare de Llorenç	Selva	Pere Urgell, fill d'Andreu i Saura	Selva	domus amb corral, a la vila de la Selva, de abisso ad celum, franques	Selva	840 sous	1305/01/14	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Bernat Cosit i Ramona	Selva	Pere Gavela, Arnau Gavela, fill seu	Albiol	domos amb un corral a la vila de la Selva, franques	Selva	395 sous	1308/04/15	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9

Taula 71
Compra-venda habitatges "hospici" francs i lliures de cens a la Selva del Camp

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	Lloc objecte	preu	Data	Llibre notarial
Elisenda, vídua de Vidal Riudoms, tutora de Guillerma i Gerarda filles seves	Selva	Pere Gavela	Selva	un hospici franc de cens a Selva	Selva	1560 sous	1311/01/12	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Berenguer Montserrat i Dolça	Selva	Guillem Montserrat	Selva	meitat de l'hospici que va ser de Berenguer Montserrat pare nostre a terme de la Selva	Selva	520 sous	1311/01/29	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Ramon Pere	Albiol	Arnau Pere, germà meu i Guillerma	Selva	meitat d'un hospici a la vila de la Selva, inter me vos	Selva	300 sous	1311/03/04	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Ferrer Ermengol i Bernat Riudoms marmessors ul'tim estament de Ramon Peiró	Selva	Martí Bertran	Selva	un hospici a vila de la Selva per pagar deutes	Selva	400 sous	1311/03/15	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Bernat Doménech i Saurina	Selva	Jaume Guardiola i Bernarda	Selva	hospicium a la Selva	Selva	550 sous	1311/05/29	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Guillem Ventura	Selva	Bernat Ventura, germà seu i Arsendis	Selva	meitat d'aquell hospici que tenim franc de cens	Selva	300 sous	1311/05/31	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Pere Gombau, P. Valirana, P. Tibau, Bernat Cosit, P. Bremon, Andreu Bremon, P. Pelegrí, marm. P. Francolí i Maria	Selva	Guillem Bover i Elisenda	Selva	dos hospicis a la vila de la Selva	Selva	775 sous	1312/03/06	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Pere Tolrà Ramona	Selva	Bernat Romeu	Selva	un hospici a vila Selva	Selva	880 sous	1316/11/16	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	Lloc objecte	preu	Data	Llibre notarial
Bernat Ribesaltes, junior i Gerarda	Selva	Bertran Mallola i Bernarda	Selva	un hospici a la vila de la Selva	Selva	1060 sous	1317/01/07	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16

Taula 72
Compra-venda domini útil d'habitatges Alcover

Venedor	Població	Comprador	Població	Descripció objecte	Lloc objecte	preu	Condicions	Data	Llibre notarial
Maria, vídua de Ferrer Codina i fills seus Ramon de més de 16 anys i Mansilia i Ròmia de més de 13 anys	Alcover	Pericona, vídua de Bertomeu Baptizat i Guillem Bertomeu, fill seu	Alcover	domos in ortalitas contigües que té sota cens de 3 sous per Pere Bonaviu per Nadal	Alcover	25 sous 6 diners	Drets Pere Bonaviu Cens 3 sous per Nadal	1300/02/07	Alcover 1299-1300 Caixa 7 lligall 114
Pere Guerau i Ramona	Alcover	Bernat Guerau	Alcover	domos a la vila d'alcover que tenim per Borràs Puig sota cens de 2 sous	Alcover	70 sous	Drets Borràs Puig Cens 2 sous per Sant Miquel	1303/09/23	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Pere Morera, tutor béns difunt Guillem Morera	Alcover	Arnau Tous i Ponceta	Alcover	domos de celo in abissum que teni a mas de l'Ardica que el difunt i fills tenien per l'ardiaca	Alcover	1100 sous	Drets ardiaca	1304/03/12	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Guillem Ferrer major	Alcover	vídua Galvany Osset i fill seu Antoni	Alcover	domos a la vila d'alcover que té per Pere de Salanova sota cens	Alcover	48 sous		1304/08/02	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Pere Gerard i Ramona	Alcover	Bernat Gerard	Alcover	domum a vila d'alcover que té per Gerarda, muller sota cens	Alcover	30 sous	Drets Gerarda muliere Cens 16 diners per Sta. Maria agost	1305/01/01	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Ramon Vidal i Guillerma	Alcover	Borràs Puig	Alcover	domo franca a vila d'alcover. 2 sous per la Candelària	Alcover	23 sous		1305/02/04	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115

Venedor	Població	Comprador	Població	Descripció objecte	Lloc objecte	preu	Condicions	Data	Llibre notarial
Joan Ebi i Guillerma	Alcover	Romia, vídua de Bonafonat Albeo	Alcover	domum de celo in abisso que té per Borràs Puig sota cens de 5 sous	Alcover	60 sous	Drets Borràs Puig Cens 5 sous per Nadal	1305/04/04	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Pere Vives, Bertran Vives i Alamana	Alcover	Guillem Martorell i Arsendis	Alcover	domos a la vila d'alcover que tenim per l'obrer sota cens de 6 sous	Alcover	85 sous	Drets obrer Cens 6 sous	1305/05/04	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Bernat Martorell i Arsendis	Alcover	Joan Mascarell i Mansilia	Alcover	domu de abisso in celum a vila d'alcover que fa cens a la Capellania de Nicolau Fabregat	Alcover	20 sous	Drets Capellania Nicolau Fabregat	1305/05/29	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Ramona Sança, filla de Sanç Borràs, difunt	Alcover	Guillem Narbonés i Guillerma	Alcover	domos meas a la vila d'alcover que fan cens a Bernat Església	Alcover	56 sous	Drets Bernat Església Cens 4 sous per Sta. Maria març	1306/12/09	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Pere Lucena i Ermessenda	Alcover	Pere Muntagut i Mansilia	Alcover	domu a la vila d'alcover que té per pere Puig sota cens de 5 sous	Alcover		Drets Pericó Puig Cens 5 sous per Nadal	1309/03/01	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Pere Gras i Maimona	Alcover	Bernat Veciana i Venguda	Alcover	domum que té per pascasi Voltor a cens	Alcover	30 sous	Drets Pascasi Voltor Cens 4 sous per Sant Miquel	1309/03/10	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116

Venedor	Població	Comprador	Població	Descripció objecte	Lloc objecte	preu	Condicions	Data	Llibre notarial
Ramon Siurana, tutor dels béns dels fills del meu 1r matrimoni i Arsendis esposa meva	Alcover	Arnau Deju i Maria	Alcover	domos a la vila d'Alcover que té per Pere i Berenguer Recasens	Alcover	203 sous	Drets Pere i Berenguer Recasens Cens 4 sous	1309/05/17	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Bernat Llauredó, procurador de béns d'Arnau Girona	Alcover	Pere Morera	Alcover	dues parts de domos al mas de Joan Berenguer	Alcover	25 sous	Drets Guillerma Moncada lluïsmes	1309/05/25	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Guillem Tamanz i Guillerma	Alcover	Berenguer Fullea i Tomasa	Alcover	domos a vila d'Alcover que té per Miquel Cerdà sota cens	Alcover	80 sous	Drets Miquel Cerdà Cens 7 sous	1311/08/29	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Mateu Albeo i Elisenda	Alcover	Barcelona, esposa de Martí Puig	Alcover	domos a vila d'alcover que té per Ramon Puig capellà capellania Guillem Vidal en Sant Miquel de la Mar Tarragona	Alcover	225 sous	Drets Ramon Puig capellà Cens 6 sous per Nadal	1311/10/17	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Guillem Ballester Maria	Alcover	Pere Tortosa	Alcover	domum nostram a vila d'Alcover	Alcover	105 sous	Drets Pere Bonaviu Cens 5'5 sous per Carniprimi Fadiga 10 dies, drets, domini, empara, cens, lluïsmes	1313/09/13	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Pere Tortosa, esposa Jofresa i Guillem fill seu de més de 15 anys	Alcover	Bonanat Massó I Maria	Alcover	domos nostras a vila d'Alcover que fan cens a Pere Bonaviu	Alcover	230 sous	Drets Pere Bonaviu Cens 2 sous per Nadal Cens, domini, empara, fadiga I lluïsmes Pere Bonaviu	1313/10/31	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117

Venedor	Població	Comprador	Població	Descripció objecte	Lloc objecte	preu	Condicions	Data	Llibre notarial
Ramon Oller I Maria	Alcover	Guillem Massó, fill de Pere Massó difunt	Alcover	meitat de domorum nostre a vila d'Alcover que té a cens per hereus de Pericó Puig	Alcover	110 sous	hereus Pericó Puig Cens 16 sous per la Candelera	1313/12/19	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Guillem Vallmoll i Mansilia	Milà	Martí Alball i Mansilia	Alcover	domos nostres sitas a vila d'Alcover que fan cens a Pericó Puig	Alcover	400 sous	Drets hereus Pericó Voltor 5 sous per Pasqua cens, domini, empara, drets, fadiga 10 dies lluïsmes	1314/04/12	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Ponç Voltor I Tomàs Fago, marmessors testameteris de Mansilia Savall	Alcover	Pere Vinyet I Romia	Alcover	domos amb corral a Alcover pels hereus de Pericó Puig	Alcover	130 sous	Drets hereus Pericó Puig Cens 3'5 sous per Nadal	1314/09/12	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Guillem Santpau i esposa Benvinguda	Alcover	Arnau Alemany I Maria	Alcover	domos a vila d'alcover	Alcover	70 sous	Drets hereus Pericó Puig Cens 4 sous per Carniprimi	1314/09/22	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Pere Gras I Maimona	Alcover	Vidal Veciana i Benvinguda	Alcover	domos a vila d'alcover	Alcover	210 sous	Drets: Ramona esposa de Berenguer Recasens de Tarragona Cens 5 sous per St andreu Drets, domini, empara, fadiga, lluïsmes	1315/02/28	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Ramon Nicolau i Guillerma	Alcover	Guillem Barral i Elisenda	Alcover	domos nostras	Alcover	60 sous	Drets, Pericó Voltor Cens 8'5 sous per Sta. Maria agost Drets, domini, empara, fadiga, lluïsmes	1315/05/06	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118

Venedor	Població	Comprador	Població	Descripció objecte	Lloc objecte	preu	Condicions	Data	Llibre notarial
Joan Alball I Bonafonat Alball	Alcover	Elisenda, vídua de Guillem Alball i mare de Bonafonat	Alcover	domum que era de l'honor de Berenguera, vídua de Bernat Mallola a Alcover	Alcover	40 sous	Drets hereus de Berenguera vídua de Bn. Mallola Cens 5 sous per Sant Andreu Drets, domini, lluïisme, emfiteotico predits hereus	1315/08/23	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Maimó Narbonés i Maria	Alcover	Pericó Narbonés germà meu i Gerarda	Alcover	domum a vila d'Alcover que tenim per Guillem Jaume sota cens	Alcover	55 sous	Drets Guillem Jaume Cens 5'5 sous Lluïisme, empar, fadiga	1315/09/08	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Maimó Narbonés i Maria	Alcover	Pericó Narbonés germà meu i Gerarda	Alcover	domum a vila d'Alcover que tenim per Guillem Jaume sota cens	Alcover	45 sous	Drets Guillem Jaume Cens 4'5 sous Lluïisme, empara, fadiga	1315/09/08	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Ramon Pi	Alcover	Arnalda, vídua de Bernat Castelló	Alcover	domos a vila d'Alcover que té per hereus de Pericó Puig sota cens	Alcover	400 sous	Drets hereus P. Puig Cens 10 sous Cens, drets, domini, empara, lluïisme, fadiga 10 dies hereus	1315/09/15	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Maria, vídua de Guillem Pere i Vidal i Bernat fills de més de 14 anys	Alcover	Arnau Pelenca i Maria	Alcover	domum a vila d'Alcover	Alcover	110 sous	Drets: Pere Bonaviu Cens 3 sous per la Resurrecció Cens, drets, domini, empara, fadiga i lluïisme	1315/11/07	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Francesc Galerch I Gerarda	Selva	Guillem Església I Aldafer	Alcover	domum a vila d'Alcover que tenim per Gerard Església, pare vostre	Alcover	155 sous	Drets Gerard Església Cens 10 sous per Nadal Cens, drets, domini, empara, fadiga	1316/01/07	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119

Venedor	Població	Comprador	Població	Descripció objecte	Lloc objecte	preu	Condicions	Data	Llibre notarial
Pere Gavaldà i Bernarda	Alcover	Pere Mallafré i Arsendis	Alcover	domos a vila d'Alcover	Alcover	112 sous	Ramoneta, esposa de Berenguer Recasens 5 sous per Tots Sants i 2 sous a Ramon Catala id cens, drets, domini, lluïisme, empara fadiga a , Ramoneta. Cens i empara Ramon Cátala	1316/02/24	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Bernat Voltor i Romia	Alcover	Bernat Cabot i Ramona	Alcover	domos a vila d'Alcover	Alcover	380 sous	Drets capellania Mateu Cervera a esgl. Sant Miquel Cens 5 sous per Sant Andreu Cens, drets, domini, lluïisme, empara, fadiga capellania	1316/02/28	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Oliver Massó i Guillerma	Alcover	Ramon Albeo i Matea	Alcover	domum a illis domibus que tinc per pericó de Puig	Alcover	400 sous	Drets hereus de P. Puig Cens 4 sous dels 8 totals Cens, drets, domini, empara, fadiga	1316/05/12	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Guillem Robert i Mansilia	Alcover	Guillem Foltrer i Maria	Alcover	domos meas a Mas de Pere Berenguer sota cens	Alcover	62 sous		1316/09/20	Alcover 1316-1317 Caixa 8 lligall 120
Elisenda, vídua de Guillem Alball	Alcover	Guillerma, esposa de Ramon Erimbau	Alcover	domum a vila d'alcover	Alcover	50 sous	Drets hereus de P. Puig Cens 5 sous Drets, domini, empara, fadiga, lluïisme	1316/12/04	Alcover 1316-1317 Caixa 8 lligall 120
Pere Cátala i Maria	Alcover	Arnau Mascarós i Guillerma	Alcover	domum que tenim a vila d'Alcover	Alcover	500 sous		1316/12/13	Alcover 1316-1317 Caixa 8 lligall 120

Venedor	Població	Comprador	Població	Descripció objecte	Lloc objecte	preu	Condicions	Data	Llibre notarial
Berenguer Porqueres i Elisenda	Alcover	Pere Porqueres i Margarida, germà meu	Alcover	els 5 sous censals que fem al fill de Bernat peitan sobre domibus	Alcover	120 sous	iure emfiteotico Drets fill de Bernat Peitan Cens 5 sous Sta. Maria setembre Drets, domini, empara, fadiga, lluíisme	1319/09/16	Alcover 1319-1321 Caixa 10 lligall 123
Doméneç Voltor	Alcover	Pere Gras I Maria	Alcover	domum a vila d'Alcover	Alcover	50 sous	Drets Joana vídua de Mascarell Mulner Cens 5 sous per Sant Andreu Cens, drets, domini, empara, fadiga, lluíisme	1319/09/21	Alcover 1319-1321 Caixa 10 lligall 123
Bernat Aleu, presbíter	Alforja	Pere Mallafre i Ramona	Alcover	domos a vila d'Alcover	Alcover	400 sous	Drets Borraço Puig Cens 6 sous per Santa Maria agost Cens, drets, domini, empara, fadiga, lluíisme	1319/12/10	Alcover 1319-1321 Caixa 10 lligall 123
Ramon Codina i Escalarmunda	Alcover	Guillem Guardiola	Alcover	meitat d'una domum i meitat d'un corral a vila d'Alcover que té per Pericó Puig, fill de Borràs i Pere Bonaviu sota cens	Alcover	66 sous	Drets Pericó Puig fill de Borràs i Pere Bonaviu Cens 12 diners	1311/10/11	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116

Taula 73
Compra-venda domini útil d'habitatges "domus" Selva del Camp

Venedor	Població venedor	Comrador	Població comprador	descripció objecte	Lloc objecte	preu	Condicions, cens	Data	Llibre notarial
Pere Montserrat i Maria	Selva	Guillem Aguader i Arsendis	Selva	un tros d'estaris d'abisso ad celum a vila nova de la Selva que tenim per vos sota cens de 8 sous sagitarium i pel paborde	Selva	20 sous	Drets paborde Cens 16 diners per Nadal	1300/01/24	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Andreu Romagosa i Maria	Selva	Pere Fàbrega i Margarida	Selva	domum a la vila de la Selva de abisso ad celum que fa 10 sous a Bn. Aluder	Selva	20 sous	Drets Bernat Aluder Cens 10 sous per Nadal Drets, cens, domini, fadiga 20 dies	1300/02/23	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Joan Rabassa, faber, i Ramona	Valls	Guillem Folch, fuster	Selva	domos amb solerio a vila de Selva que fa cens a Domina Ermengol	Selva	480 sous	Drets domina Ermengol Cens 10 sous per Sta. Maria agost	1301/05/17	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Pere Garramel i Bruna	Selva	Ramon Andreu, gendre meu i Maria	Selva	domum a vilanova de la Selva que amb altres domibus contigües nostres fa cens al paborde per Nadal i a Joan Pellicer i vídua de Pere Pellicerq	Selva	80 sous	vosaltres pagueu el cens al paborde i 2 sous 9 diners als altres Drets paborde i Joan Pellicer i Ramona vídua de Pere Pellicer 8 diners al paborde per Nadal i 9 sous menys 2 diners als altres per Sant Miquel Fadiga 10 dies	1301/09/24	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Pere Ventura i Mansilia	Selva	Ramon Bonalberch i Ramona	Selva	quasdam domos a vila de la Selva, al vico Ragoner sota cens	Selva	270 sous	Drets Ramon Vallcurva Cens 4 sous per Sant Miquel	1302/10/13	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Ramon Massó, piquer i Ramona	Selva	Elisenda, vídua de Ramon Tixer i filla Berenguera	Selva	domos a vila de Selva que fan ces a Ramon Manganell	Selva	145 sous	Drets Ramon Manganell Cens 5 sous	1302/12/14	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Bernat Massó i Constança	Selva	Ramona, vídua de Guillem Masdéu	Selva	domum a vila de Selva que fa cens a vídua de Pere Denez	Selva	100 sous	Portal d'aquesta domum surt al carre Major superior. Vos podeu muntar el portal en dit carreró quan vulgueu. Llavors s'haurà d'entrar i sortir per aquest carreró Drets Vídua de Pere Denez Cens 4'5 sous	1303/02/04	Selva 1302 caixa 2 lligall 6º
Guillemó Damer, fill de Guillem Damer i Ramona	Selva	Guillem Mulner, fill de Jaume Mulner i Ramona	Selva	domos a vila de Selva que fa cens a Guillem negre	Selva	65 sous	Drets Guillem Negre Cens 4 sous per Sant Miquel	1304/01/31	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7

Venedor	Població venedor	Comrador	Població comprador	descripció objecte	Lloc objecte	preu	Condicions, cens	Data	Llibre notarial
Jaume Mont, fill de Joan Mont, difunt, de 25 anys	Selva	Ramona, vídua de Ramon Sartor	Selva	domum a vila de Selva que fa cens a Guillem Negre	Selva	110 sous	Drets Guillem Negre Cens 5 sous per Santa Maria d'agost	1304/04/16	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Ramon Forner i Ramona	Selva	Pere Mas i Elisenda	Selva	domum a vilanova de Selva que té pel paborde	Selva	35 sous	Drets paborde Cens 3 sous 4 diners per tots Sants	1304/04/28	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Bertran Gras i Ramona	Selva	Joan Martí	Selva	domos extra vila de Selva que fa cens a Pere Damer	Selva	110 sous	Drets Pere Damer Cens 10 sous per Sant Miquel	1304/07/04	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Pere Freixa i Mansilia	Selva	Ramon Cavaller i Elisenda	Selva	domum a vila de Selva que fa cens a Pere Landrich	Selva	30 sous	Drets Pere Landrich Cens 10 sous per Nadal	1305/03/05	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Maria, vídua de Bernat Cudi i Bertomeu 18), Francesc (15) i Gerarda (14) fills	Selva	Guillem Bover, fill de Ramon Bover	Selva	domum a vila de Selva, vico Figulorum que fa cens a Pere Valirana	Selva	75 sous	Drets Pere Valirana Cens 5 sous per Santa Maria d'agost	1305/04/16	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Pere Terre i Francesca	Selva	Guillem guasch i Ramona	Albiol	domos nostras a vilanova de Selva que tenim pel paborde sota cens de 10 diners per Nasal	Selva	510 sous	Drets paborde Cens 10 diners per Nadal	1305/07/02	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Bernat Pelegrí i Ramoneta	Selva	Joan Bertrán i Jovana	Selva	quarta parte d'aquella casa queacaptavimus a Ramon Berto sota cens de 2 sous per Sant Miquel	Selva	5 sous	Drets Ramon Berto Cens 2 sous per Sant Miquel Cens, drets, domini, fadiga 10 dies i empara	1305/10/24	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Bernat Pelegrí i Ramoneta	Selva	Guillem Teixidor i Guillerma	Selva	quarta parte d'aquella casa queacaptavimus a Ramon Berto sota cens de 2 sous per Sant Miquel	Selva	5 sous	Drets Ramon Berto Cens 2 sous per Sant Miquel Cens, drets, domini, empara l fadiga 10 dies	1305/10/24	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Ramon Taberner	Selva	Pere Grimau i Gerarda	Selva	domos a vila de Selva que fa cens a Ramon Ermengol	Selva	360 sous	ho subhasta Joan Gralla, batlle, pels molts deutes del venedor Ramon Ermengol 4 sous per Tots Sants c, i, d, e, f,	1305/12/28	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8

Venedor	Població venedor	Comrador	Població comprador	descripció objecte	Lloc objecte	preu	Condicions, cens	Data	Llibre notarial
Elisenda, vídua de Nicolau Muntagut i Guillem Savall i Berenguera, filla del difunt, de Tarragona	Selva	Arnau Muntagut, fill d'Elisenda	Valls	domos a vila de la Selva que fa cens a Ferrer Ermengol	Selva	130 sous	Ferrer Ermengol 5 sous	1306/04/12	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Pere Garriga i Vierna	Selva	Guillem Cabrera i Maria	Selva	domos a vila de Selva que fa cens a Guillem Gibot	Selva	345 sous	Guillem Gibot 10 sous per Carniprimi 10 dies c, i, d, e, f	1307/08/28	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Bernarda, vídua de Guillem Desclot	Selva	Arnau Finer i Bernarda	Selva	domos que són a vilanova de la Selva sota cens pel paborde	Selva	159 sous	paborde 8 diners per Nadal e, ll, f,	1307/10/22	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Gerarda, esposa de Ramon Damer, amb consentiment de l'espós	Selva	Pere Bonavila i maria	Selva	domos a vila de Selva que fa cens al paborde per Nadal	Selva	300 sous	paborde 16 sous per Nadal c, i, d, e, f	1307/11/30	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Bernat Guasch, fill d'Arnau Guasch, difunt, i Ramona	Selva	Ramon Guasch, germà seu	Selva	meitat d'una domus a vilanova de la Selva que fa cens amb altra meitat al paborde	Selva	100 sous	paborde 8 diners per Nadal	1307/12/02	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Pere Costa	Selva	Pere Pasqual i Ramona	Selva	domos a vila de Selva que fa cens a Ramon Manganell	Selva	100 sous	Ramon Manganell 5 sous per Sant Miquel i, c, d, f,	1308/03/11	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Pere Vilaseca i Guillerma	Tarragona	Bernat Terre i Berenguera	Selva	domum nostra a vila de Selva que fa cens al paborde	Selva	300 sous	paborde 2 sous per Pasqua i, d, e, f,	1308/04/15	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Pere Pasqual i Ramona	Selva	Guillem Cosit i Guillerma	Selva	domum vila de la Selva que fa cens a vídua de Ramon Guardiola	Selva	50 sous	Elisenda vídua de Ramon Guardiola 7 sous per Nadal i, d, e, f,	1308/04/25	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Joan Mari i Benviguda	Selva	Esteve Corta i Sibil.la	Selva	domos nostras a vila de la Selva que fa cens a Ramon Manganell	Selva	110 sous	Ramon Manganell 10 sous per Sta. Maria d'agost	1308/05/15	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9

Venedor	Població venedor	Comrador	Població comprador	descripció objecte	Lloc objecte	preu	Condicions, cens	Data	Llibre notarial
Arnau Sorxa, fill de Pere Sorxa,, difunt, dee més de 20 anys	Selva	Bernat Mari i Maria	Selva	domos meas que fan 5 sous censals a Martí Bertran per Sant Miquel	Selva	101 sous	Martí Bertran 5 sous per Sant Miquel d, e, f,	1308/08/11	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Pere Ferrer de Fabrica i Mascaró i Pericó Jonqueres, marmessors d'Olivera, vídua d'Arnau Mulner i Bertran Solzina, hereu seu	Selva	Ramon Grimau i Sara	Selva	domos a vila de Selva que fan cens al paborde perl a Candeleria	Selva	420 sous	pro anima Olivera paborde 5 sous per la Candeleria 10 dies i, d, f,	1308/08/11	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Ramon Grimau i Saura	Selva	Pere Cavaller i ramona	Selva	domos a vilanova de la Selva que fan cens al paborde i Pere Terre	Selva	200 sous	paborde i Pere Terre quart a paborde i 2 sous a pere Terre i, d, e, f, 30 dies paborde	1308/09/16	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Ramon Bremon i Elisenda, mare seva, vídua d'Arnau Bremon	Selva	Arnau Magraner i Maria	Selva	una domus que fa cens a Jaume Mallola	Selva	30 sous	Jaume Mallola 5 sous per Sant Miquel 10 dies i, d, e, f,	1308/11/12	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Llorenç Forner, tutor de Bernat fill del difunt Ramon Sartor	Selva	Guillerma, vídua de Vidal Fallola	Selva	odmum a vila de la Selva que fa cens a Guillem negre	Selva	110 sous	per pagar el dret de la vídua Guillem Negre 5 sous per Santa Maria d'agost	1308/11/14	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Arnau Montagut i Mansilia	Valls	Bernat Busquet i Elisenda	Selva	domos a vila de la Selva que fa cens a Ferrer Ermengol	Selva	115 sous	Ferrer Ermengol 5 sous per Sant Pere i, d, e, f,	1308/11/24	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Guillem Colteller, fill de Joan Colteller difunt, de més de 20 anys	Selva	Ermessenda, vídua de Bernat Costa	Selva	domum a vila de Selva que fa cens a Ferrer Ermengol	Selva	21 sous	Ferrer Ermengol 3 sous per la Pentecosta c, i, d, e, f,	1308/12/07	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Ramon Maimó i Arnaldona i Maria, fill Arnau Carcasses difunt	Selva	Bernat Puig i Maria	Selva	domum de abisso ad celum a la Selva	Selva	90 sous	Església de Sant Andreu 2 sous per Santa Maria d'agost c, i, d, e, f,	1309/01/24	Selva 1308-9 Caixa 3 lligall 10
Bernat Garramel Bernat Coter, tutors dels fills de Pere Garramel, difunt	Selva	Joan Mulner	Selva	domos a vila de Selva que fa cens al paborde	Selva	40 sous	paborde 2'5 sous per Santa Maria d'agost	1309/01/28	Selva 1308-9 Caixa 3 lligall 10

Venedor	Població venedor	Comrador	Població comprador	descripció objecte	Lloc objecte	preu	Condicions, cens	Data	Llibre notarial
Guillerma, vídua de Bernat Tolrà	Selva	Arnau Magraner	Selva	domos a vila de la Selva que fa cens a Ferrer Ermengol	Selva	120 sous	Ferrer Ermengol 5 sous per Nadal i, d, e, f,	1309/02/02	Selva 1308-9 Caixa 3 lligall 10
Ramon Peiró I Experta	Selva	Guillem Mulner i Maria	Selva	domos a vila de Selva	Selva	115 sous	Ramon Vallcurva 5 sous per Sant Miquel i, d, e, f,	1309/02/02	Selva 1308-9 Caixa 3 lligall 10
Bernat Busquets i Elisenda	Selva	Bernarda, vídua de Simó Església	Selva	domos a vila de la Selva que fan cens a Ferrer Ermengol	Selva	120 sous	Ferrer Ermengol 5 sous censals per Sant Pere	1309/04/04	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Bertomeu Rovelat i Maria	Selva	Tomàs Masdéu i Maria	Selva	domum a vilanova de Selva pel paborde	Selva	65 sous	paborde 4 diners per Nadal i, d, c, ll	1310/02/26	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
Bernat Landrich Andreu fill de Ponç Andreu, marmessors Elisenda, esposa de Joan andreu	Selva	Jaume Ordi i Maria	Selva	una domum a vila de la Selva	Selva	85 sous	Miquel Sobirà 2'5 sous per Sant Miquel	1310/07/19	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
Bernat Landrich i Ramon Andreu marmessors d'Elisenda, vídua de Joan Andreu	Selva	Bernat Andreu i Ramona	Selva	una casa a vila de la Selva per deutes	Selva	45 sous	Gerard Bonguerau 12 diners per Sant Andreu	1310/08/30	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
Pere Guasch i Miquel Sobirà marmessors de Ramona, vídua de Ramon Forner	Selva	Simó Nolla i Maria	Selva	dumos que dita difunta tenia a vilanova de la Selva sota cens del paborde	Selva	690 sous	paborde 12 diners per Nadal 30 dies i, e, etc.	1310/10/11	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
Simó Vives	Selva	Joan Bòdia i Berenguera	Selva	domos a vilanova de la Selva sota cens pel paborde	Selva	60 sous	paborde 12 diners per Sant Pere i Feliu	1311/05/24	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Gerarda, vídua de Guillem Térmenes	Selva	Borràs Cusit	Selva	domos a la Selva que té per Ferrer de Vilanova sotqa cens	Selva	70 sous	Drets Ferrer Vilanova Cens 18 diners a Ferrer de Vilanova per Sta. M. d'agost Drets, domini, cens, empara, fadiga a F. Vilanova	1311/08/17	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14

Venedor	Població venedor	Comrador	Població comprador	descripció objecte	Lloc objecte	preu	Condicions, cens	Data	Llibre notarial
Pere Ordi	Selva	Ramon Queralt	Selva	domos a la vila de la Selva	Selva	75 sous	Drets Ferrer Ermengol Cens 3 sous per Nadal a Ferrer Ermengol Drets, domini, empara i fadiga 10 dies a Ferrer Ermengol	1312/01/06	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Joan Bover i Maria	Selva	Pere Bonavilla i Maria	Selva	domos a la vila de la Selva	Selva	130 sous	paborde 6 sous per Sta. Maria agost al paborde iure, domini, emparament i fadiga al paborde	1312/02/17	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Miquel Sobirà, Jaume Ferrer, Bernat Vives, Ramon Dalmau, procuradors de Ramona, filla de Pere Simó	Selva	Pericó Simó i Saura	Selva	domos a la vila de la Selva	Selva	200 sous	Maria Simó 10 sous (5 Nadal i 5 per Sta. Maria agost) a Maria Simó	1312/02/24	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Ramon Çafont i Guillerma	Selva	Guillem Mulner i Maria	Selva	domos a vila de la Selva que té per Guillem Negre	Selva	82 sous	Guillem Negre 4 sous per St. Miquel a G. Negre sí a G. Negre	1313/01/14	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Ponç Montserrat i Ramona	Selva	Pere Damer, fill del difunt Guillem Damer, i Guillerma, esposa	Selva	domum d'abisso ad celum a la vila de la Selva	Selva	80 sous	Guillem Negre 5 sous per Sta. Maria d'agost a G.Negre c, d, fadiga a Guillem negre	1313/07/27	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Guillemó Casquer, fill de Pere Casquer, difunt i Guillerma	Selva	Bernardó Puyera, fill de Ponç Puyera, difunt i Francisca, esposa	Selva	meitat d'unes cases que tenim a la Selva junt amb l'altra meitat sota cens de 10 sous a Ramon Manganell	Selva	50 sous	Ramon Manganell 10 sous totals per Sant Miquel	1313/08/09	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Guillem Casquer, fill de Pere Casquer, difunt i Guillerma	Selva	Arnau Rabassa, fill de Pere Rabassa, difunt i Maria	Selva	una casa a la populeta meva que es in solium villa de Selva, i extra villa en camí que va de la Selva a Tarragona	Selva	210 sous	Ramon Manganell 5 sous per Sant Miquel a Ramon Manganell	1313/09/21	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Joan Mari i Benvinguda	Selva	Bertomeu Bover i Berenguera	Vilanova d'Escornalbo u	domos ala vila de la Selva amb corral de abisso ad celum	Selva	360 sous	Ferrer Ermengol 3 sous per Nadal cens, domini, fadiga	1313/11/17	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Bernat Bort i Guillem , Bernat i gerarda, germans i fills seus	Selva	Martí Bertrán i Ramona	Selva	domos ala vila de la Selva per causa de deutes amb jueus i altres creditors amb el seu corral i tot el pati	Selva	250 sous	Ferrer Ermengol 7 sous per Tots Sants a F. Ermengol i, c,d, f a Ferrer	1313/12/07	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15

Venedor	Població venedor	Comrador	Població comprador	descripció objecte	Lloc objecte	preu	Condicions, cens	Data	Llibre notarial
Ramon Managuerra i Novela	Alcover	Gerard Vallcurva i Maria	Selva	domos a la vila de la Selva que fan 10 sous a Miquel Sobirà	Selva	370 sous	Miquel Sobirà 10 sous, meitat per Nadal i meitat per Pasqua	1313/12/27	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Pere Damer, fill de Pelegrí Damer, difunt i Arnalda	Selva	Bernat Valls i Ramona	Selva	domum in vila de Selva que té per l'esposa de Verrer Vilanova	Selva	40 sous	esposa de Ferrer Vilanova 4 sous per la Candelària i, c, d, f,	1314/02/01	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Bernat Tibau i Maria	Selva	Arnau Forner, fill de Pere Forner	Selva	un tros de domum extra vallo de Selva que f 4sous a Guillem Massós per Tots Sant	Selva	10 sous	Guillem Massó 4 sous per Tots Sants i, d, c, f Guillem Masso	1314/03/13	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15
Guillem Coromina Maria i Saurina, fill del difunt Pere Mallafre de la Selva de més de 18 anys	Tarragona	Dolça, vídua de Joan Cairo	Selva	domos situades a Vilanova de la Selva que fan cens al paborde per Nadal	Selva	200 sous	paborde 4 diners per Nadal c, ll, f, d, paborde	1316/07/18	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Pere Finet i alamanda, filla seva	Selva	Andreu Ripoll i Dolça	Selva	domos a vilanova de la Selva que té pel paborde	Selva	666 sous	paborde 16 diners per Nadal	1316/10/17	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Guillem Got, tutor d'Arnalda, filla del difunt Arnau Got i Bertomeu Vidal i Mansilia	Selva	Ramon Terre i Dolça	Selva	domos que nos tenom a vilanova de Selva que fan 16 diners per Nadal al paborde	Selva	420 sous	paborde 16 diners	1316/10/24	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Dolça, vídua de Joan Cairo	Selva	Pere Tornés i Elisenda	Selva	domos a la vila de la Selva que té pel paborde sotacens de 4 diners per Nadal	Selva	230 sous	paborde 4 diners per Nadal	1317/01/07	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Bernat Batlle i Guillerma	Riudoms	Joan Martí i Saura	Selva	domum i villa de Selva que té per Bernat Massó sota cens	Selva	43 sous	Bernat Massó 20 sous	1317/03/25	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Elisenda, vídua Llorenç Oyol	Selva	Llorenç Oyol, fill meu i Dolça	Selva	domum meum a vila de la Selva, vico Figulorum per vídua Ferrer Ermengol a cens	Selva	100 sous	Ermessendis, vídua Ferrer Ermengol 10 sous per Pasqua amb altre hospici	1317/04/09	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16

Venedor	Població venedor	Comrador	Població comprador	descripció objecte	Lloc objecte	preu	Condicions, cens	Data	Llibre notarial
Ramona, vídua d'Arnau Julià	Selva	Ferrer Ermengol i Pere... jurats de la Selva	Selva	domos a la vila de la Selva que té pel paborde sota cens de 5 sous per Sta. Maria agost i que compren en nom de la universitat	Selva	1000 sous	paborde 5 sous per Sta. maria agost	1319/10/01	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Berenguer Terre i Berenguera	Selva	Pere Torres i Elisenda	Selva	domum amb corral a Vilanova de la Selva que té pel paborde sota cens de 2 sous 4 diners	Selva	320 sous	paborde 2 sous 4 diners per Sta. Maria agost	1319/10/04	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Ponç Torrents i Elisenda	Selva	Ramon Pellicer, fill de Joan Pellicer i Maria	Selva	domos a vila nova de la Selva que tenim per Guillerma vídua de Magister Azbert i Nicolau Ferrer, gendre seu sota cens	Selva		i, d, d, f, ll, paborde, c, i mefiteutico predictos Guillrma i Nicolau paborde i família Azbert id	1319/10/29	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Gerard Ripoll, fill de Pere Ripoll i Saurina	selva	Pere Morenes i Dolça	Selva	una domum a vila de Selva de abisso ad celum que tenim per Vidal Forner sota cens de 3 sous dels quals vos pagareu 18 diners	Selva	130 sous	Vidal Forner 18 diners i, c, f, e, Vidal Forner	1319/10/30	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Vidal Got i Vidal, Ramon i Ramona fills seus de més de 14 anys	Selva	Berenguer Nicolau i Ramona	Selva	domos amb corral a vila de Selva que fa cens a Arnau Gibot de Tarragona	Selva	100 sous	Drets Arnau Gibot de Tarragona Cens 9 sous per Sant Miquel Drets, cens, domini, fadiga	1301/12/19	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Bernat Got i Ramona	Selva	Guillem Teixidor i Guillerma	Selva	domos cum corrallo a vila de Selva, camí de Tarragona, que fa cens a Pere Damer	Selva	112 sous	Drets Pere Damer Cens 9 sous per Sant Miquel	1304/08/04	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Llorenç Forner i Gerarda	Selva	Pere Martí i Ramona	Selva	quasdam domos nostras amb corral que habemus in vilanova de Selva i que tenim pel paborde	Selva	410 sous	Drets paborde Cens 6 sous per Sta. Maria d'agost Cens, drets, domini, lluíisme i fadiga	1305/08/04	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Pere Verra i Maria	Selva	Guillem Calvet i Ramona	Selva	quasdam domum amb corral a vila nova de la Selva que tenim sota cens pel paborde	Selva	50 sous	Drets paborde Cens 16 diners per Nadal Fadiga 10 dies Cens, drets, domini empara, fadiga lluíisme al paborde	1305/10/29	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Bernat Ribesaltes i Maria	Selva	Berenguer Castellar i Gerarda	Selva	domos amb corral a vila de la Selva que fa dens a G. Negre	Selva	190 sous	Guillem Negre 8 sous per Nadal i, d, e, ll, f	1306/03/13	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8

Venedor	Població venedor	Comrador	Població comprador	descripció objecte	Lloc objecte	preu	Condicions, cens	Data	Llibre notarial
Bernat Mallorques i Ramona	Almoster	Pere Tost i Elisenda	Selva	domos amb corral a vilanova de la Selva que fa cens al paborde	Selva	57 sous	paborde 5 sous per Santa Maria d'agost i, d, e, l, f	1309/04/28	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Bernat Vidal i Maria esposa i Bernat fill seu del primer matrimoni	Selva	Vidal Terre, i Ramon Terre i esposes Ramona i Dolça	Selva	domos amb corral a Vilanova de la Selva a Pobla Nova	Selva	140 sous	paborde i Ramon manganell 6 sous al paborde amb altres cases i 6 sous a Manganell pel corral i, d, c, f, paborde i d, c, f Manganell	1310/07/25	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
Saura, vídua de Ramon Guasch	Selva	Bernat Terre i Berenguera	Selva	domum amb corral a vila nova de la Selva sota cens pel paborde	Selva	130 sous	paborde 6 sous per Santa Maria d'agost 30 dies	1310/10/01	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
Pere Gavela i Francesca	Selva	Vidal Espanyol i Ramona	Selva	domos amb un corral que tenim sota cens de Ferrer Armengol	Selva	81 sous	Ferrer Ermengol 3,5 sous a Ferrer Armengol sí	1312/09/11	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14

Taula 74
Compra-venda domini útil d'habitatges "hospici" Selva del Camp

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	Lloc objecte	preu	Condicions, cens	Data	Llibre notarial
Fuillem Fenola i Guillerma	Selva	Pere Fullea i Guillerma	Selva	meitat d'un hospici a la Selva sota cens de diverses persones	Selva	58 sous	Drets Miquel Sobirà i Pere Forn Cens 3'5 sous a Sobirà i 6'5 sous a Forn per Sant Miquel	1302/10/03	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Bernat Albanell i Guillemona	Bomburguet	Pere Valirana i Berenguera	Selva	meitat d'un hospici a la vila de la Selva	Selva	40 sous	Ferrer Ermengol 3 sous per Nadal	1310/01/17	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
Elisenda, vídua de Joan Narbona	Selva	Berenguer Roig i Saurina	Selva	un hospici a la vila de la Selva que té per Bertomeu Montoliu	Selva	320 sous	Bertomeu Montoliu 4 sous per Sant Miquel	1311/03/23	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Bernat Roig i Saurina	Selva	Guillem Roig i Ramona	Selva	tota aquella part que tenim sota cens de 5 sous a Pere Carbó sobre un hospici vostre a la Selva	Selva	90 sous	Pere Carbó 5 sous per Nadal	1316/11/15	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Ramon Canoves v Ponceta	Selva	Habitants actuals i futurs vico Ramon Vallcurva	Selva	un edifici nomenat "Almudaina" sito i edificat sobre dit vico amb 3 arcs i sua menobra que tenim pel paborde	Selva	200 sous	paborde 4 diners per Sta. Tecla i, d, f, ll paborde	1317/03/29	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16

Taula 75
Compra-venda domini útil d'habitatges Valls

Venedor	Població	Comprador	Població	Descripció objecte	Preu	Condicions	Data	Libre notarial
Ramon Donador I Saura	Tarragona	Bertran Romeu I Maria	Valls	domos a vila de Valls que té per Ramon Corbera	300 sous		1302/01/01	Valls 1302 Caixa 1 lligall 6
Berenguer Garrofer i Maria	Valls	Pere Ermengol i Maria	Valls	domos que tenim pel paborde a Valls	125 sous		1304/10/18	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Ramon Rupit Maria	Valls	Pericó Vendrell i Ferrera	Valls	quadam domos a Valls que té sota cens de Pere Montserrat	157'5 sous	Drets, cens, domini, fadiga I lluïsmes	1304/11/16	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Ramona, vídua de Guillem Forner	Valls	Guillem Vendrell i Guillemona	Valls	una domum a la vila de Valls que amb alra fa cens a Guillem Mulet	50 sous	Cens, drets, domini, lluísmes I fadiga	1306/08/03	Valls 1306 Caixa 1 lligall 8
Pere Calaf i Elisenda	Valls	Nicolau Alamany	Valls	10 sous censals sobre domibus que habemus franques i lliures a vila de Valls	120 sous	constituimus emfiteota empara, fadiga i lluísmes	1311/04/28	Valls 1311 Caixa 1 lligall 9
Bernat Vendrell i Mansilia	Valls	Pere Massó	Valls	domum qe tinc a Valls per la capella de l'Ardiaca	60 sous	Cens, drets, domini, lluísmes I fadiga capellania	1311/05/06	Valls 1311 caixa 1 lligall 9
Pere Portela i Bernat Portela, fill seu	Valls	Guillem Mare Elisenda	Valls	quandam domum a Valls per Bernat Ermengol	40 sous	emfiteotico cens I drets emfiteotico. Drets, domini, lluísmes Ramon i Guillem Corber	1311/05/13	Valls 1311 caixa 1 lligall 9
Guillem Balanyà Elisenda	Lorit	Francesc Fornós	Santa Maria del Pla	quasdam domos a Valls que té per Pere Montserrat	130 sous	Cens, drets, domini, lluísmes I fadiga	1311/05/17	Valls 1311 caixa 1 lligall 9
Guillemona, vídua de Pere Palau	Valls	Bertomeu Riudagost i Maria	Valls	domum a Valls per la capellania de Sant Miquel de Valls sota cens	45 sous	Cens, drets, domini, lluísmes I fadiga	1311/06/04	Valls 1311 caixa 1 lligall 9

Venedor	Població	Comprador	Població	Descripció objecte	Preu	Condicions	Data	Llibre notarial
Guillem Espader i Guillemona	Valls	Arnau Cavit	Valls	domum a Valls per Borràs Masó	10 sous	emfiteutic Cens, drets emfiteutic, bovatge	1311/06/25	Valls 1311 caixa 1 lligall 9
Doméneç Rossell i Maria	Valls	Berenguer Ferrer i Elisenda	Valls	domos a vila de Valls de abisso ad celum que té per Pere Montserrat	350 sous		1316/05/31	Valls 1316 caixa 2 lligall 12 a)
Pere Fontclara i Maria	Valls	Guillem Sanahuja	Valls	quasdam domos per Berenguer Recasens i per Bertomeu Valls	145 sous	emfiteutic Valls Cens, drets, domini, lluïisme i fadiga Recasens;cens, drets, emfiteutic Valls	1316/07/06	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Tomàs Jornet, marmessor dels béns de Guillem Badia	Valls	Pere Batalla i Romia	Valls	quandam domus a Valls per la capellania de Santa Magdalena	31 sous		1316/07/20	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Pere Clergue i Barchinona	Valls	Arnau Carma	Valls	des de Sant Miquel i per 3 anys domos meas que tinc per Guillem Pucurull	48 sous	per tres anys des de Sant Miquel	1319/09/26	Valls 1319 Caixa 2 lligall 13a)
Guillem Vacarises i Marchia	Valls	Bernat Alamany i Maria	Valls	domos a vila de Valls per Capellania de Sant Bertomeu de Santa Maria del Pla	105 sous		1320/03/26	Valls 1319-1320 caixa 2 lligall 13b)
Guillem Jorba i Ferrera	Valls	Guillem Sanjust	Valls	quasdas domos mees per Esteve Malla	130 sous		1320/04/16	Valls 1319-1320 caixa 2 lligall 13b)
Gerard Romagosa i Gerarda	Valls	Bernat Arbós i Ramona	Valls	una domum i corral a vila de Valls	130 sous	Drets, domini, cens, fadiga i lluïisme	1304/10/18	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Pere Dor i Gerarda, administradors de Pericó i Arnaldó fills nostres	Valls	Pere Boada, presbíter	Querol	domos amb corral a la vila de Valls per Arnau Bosch	210 sous	emfiteutic Cens drets emfiteutic Arnau Drets, domini, lluïisme i fadiga comú donació	1306/09/06	Valls 1306 Caixa 1 lligall 8

Venedor	Població	Comprador	Població	Descripció objecte	Preu	Condicions	Data	Llibre notarial
Guillerma, vídua de Pere Canela	Valls	Gerrarda, vídua de Bertomeu Vacarises	Valls	domum amb corali a vila de Valls, vico de Larenaya, per Pere Lor	120 sous		1320/04/16	Valls 1319-1320 caixa 2 lligall 13b)
Pere Sabater,, hereu universal de Bertomeu Sabater, fill meu difunt	Valls	Pere Oriol	Valls	quasdas domos i quandam ffurnei que té per P. Bernat i Ramon Andreu	10 lliures	Drets, lluísmes i fadiga	1313/11/26	Valls 1313 Caixa 2 lligall 11
Bernat Gerard, de 20 anys fill de Bernat Gerard difunt amb consell de Martí de Valls tutor	Valls	Pere Canela i Elisenda	Valls	la tercera part de tots els drets que tinc a domibus i corral que jo amb Guillemona, esposa de Miquel Gerard, i la dita Elisenda tenim a Valls per Ramon i Guillem Corbera	125 sous	el cens total és de 7 sous meys 2 diners i la part del que es ven 3 sous menys 1 diner Cens, drets, domini, lluísmes i fadiga	1304/11/13	Valls 1304 caixa 1 lligall 7

Taula 76
Compra-venda drets sobre habitatges Alcover

Venedor	Població	Comprador	Població	Descripció objecte	Lloc objecte	preu	Condicions. Cens	Data	Llibre notarial
Bernat Església i Ferrera	Alcover	Ramona, esposa de Berenguer Recasens	Tarragona	els 4 sous censals que ens fa Bertomeu Cervera i Guillerma sobre domibus franques a la vila d'Alcover	Alcover	65'5 sous	amb tot el dret, domini, fadiga, firma i empara	1302/04/30	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Bernat Cátala i Berenguera	Alcover	Galceran Vallcurva i Bernat Pujades, marmessors de Bernat Vallcurva, fill del difunt Bertran Vallcurva, per obra de la cap	Alcover	els 5 sous censals que ens fa Na Mallola anualment per domibus a la vila d'alcover	Alcover	75 sous		1305/03/28	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Pere Voltor i Elisenda	Alcover	Arnau Pi i Maria	Alcover	els 12 diners que ens féieu anualment sobre domum que per nosaltres teníneu	Alcover	12 sous	hereus perió Puig Cens 4 sous Drets, domini, empara, fadiga hereus	1315/01/09	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Guillem Jover i Berenguera	Alcover	Miquel Castelló	Alcover	els 4 sous censals que ens fa Pere Gerard per quibusdam domibus que per nosaltres té sota dint cens a pagar per Sta. Maria agos	Alcover	40 sous		1315/11/03	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Francesca, vídua de P. Puig i tutora filla	Alcover	Ramon Albeo i Matea	Alcover	domo que emistis a Oliver Massó i Guillerma sobre la qual teníeu assignats 4 sous censals	Alcover	210 sous		1316/05/15	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119

Taula 77
Compra-venda drets sobre habitatges Selva del Camp

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	Lloc objecte	preu	Condicions, cens	Data	Llibre notarial
Arnau Vallcurva	Selva	Ramon Damer, fill de Berenguer Damer i Maria	Selva	un capó censal d'aquells dos que ens feu sobre domibus a vila de la Selva	Selva	18 sous 4 diners		1300/06/10	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Arnau Vallcurva	Selva	Guillemó Damer, fill de Berenguer Damer i Maria	Selva	un capó censal d'aquells dos que ens feu sobre domibus a vila de la Selva	Selva	18 sous 4 diners		1300/06/10	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Arnau Vallcurva	Selva	Guillem Massó, fill de Guillem Massó, difunt, i Maria	Selva	un capó censal que em fa Guillem Forn i sobre domum	Selva	36 sous 8 diners		1300/06/10	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Arnau Vallcurva	Selva	Elisenda Vallcurva, germana meva	Selva	els 20 sous censals que em fa la vídua de Pere Gandos, 10 sous per Sta. Maria d'agost per domibus ad Cigariumi 10 sous sobre domibus per la Candelera	Selva	210 sous		1300/07/04	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Joan Vives, fill de Joan Vives difunt i Maria	Selva	pere Vives	Selva	els 19 diners censals que em fa Guillemó Ripoll fill de Pere Ripoll de Voltes per St. Miquel sobre domos que són a vilanova i que fa cens al paborde	Selva	20 sous	Drets paborde Cens 10 diners	1300/09/09	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Pere Pelegrí, textor, fill de Pere Pelegrí, difunt, i Saurina	Selva	Guillem Simó i Bernarda	Selva	75 sous censals que ens fa Pere Prats i Guillerma per Sant Miquel sobre domos en la que ara viu pere Prats a vila de la Selva	Selva	80 sous		1301/11/27	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Ramon Guasch, fill de Ramon Guasch, difunt, i Saura	Selva	Pere Vives	Selva	19 sous censals que rebem sobre domum per Pere Ripoll, fill de Pere Ripoll de Vilanova que amb altres domibus tenen pel paborde	Selva	20 sous	Drets paborde Cens 16 diners amb altres domibus	1303/02/27	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Pere Francolí i Maria	Selva	Joan Taberner i Ramona	Selva	5 sous censals d'aquells 10 sous que ens feu sobre domibus vostres a vila de Selva	Selva	45 sous		1305/03/01	Selva 1303-1305 caixa 2 lligall 7

Venedor	Població venedor	Comrador	Població comprador	descripció objecte	Lloc objecte	preu	Condicions, cens	Data	Llibre notarial
Pere Teuler i Ramona	Selva	Guillem, paborde	Selva	els 4 sous i 2 diners censals que ens fa Pere Metge i Ramona per Nadal sobre domibus a vilanova de la Selva	Selva	42 sous	emfiteutas	1306/01/28	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Vidal Forner i Mansilia	Selva	Guillem Simó i Bernarda	Selva	12 sous censals que ens fa la vídua de Guillem Rabassa sobre domos que per nosaltres té a la vila de la Selva i altres 5 sous censals de les que tenen per nosaltres Joan Mallola i Arsendis	Selva	260 sous	cens per Nadal les primeres i per Carnaval les segones	1307/12/19	Selva 1307-1308 caixa 3 lligall 9
Ramon Vallcurva	Selva	Ramon Puig	Selva	3 sous censals que al venedor fa pere Cairo de la Selva per Nadal amb fadiga de 30 dies	Selva	30 sous		1308/04/28	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Pere Tortosa i Benviguda	Selva	Elisenda, vídua de Ferrer Vilanova	Selva	els 20 sous censals anuals que ens fa Ramona, vídua de Ponç Punyera per Sant Miquel sobre domibus a la Selva	Selva	220 sous		1309/02/07	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Vidal Forner i Mansilia	Selva	Antoni Urgell i Saurina	Selva	els 10 sous censals sobre domos que té per mi la vídua de Ponç Gavaldà a la vila de la Selva, vico de Gombau	Selva	155 sous	li ven el cens, dominio, emparamento i fadiga de 10 dies	1311/08/12	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Arnau Gibot	Tarragona	Pere Ventura	Selva	els 10 sous censals sobre domos de Pere Forner qº sitas al vico Major de la Selva	Selva			1316/09/18	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Joan Masdéu	Selva	Guillem Negre i Guillerma	Selva	els 4 sous censals que em fa Arnau Font sobre una domum amb corral franc a vico inferior de clavegueres	Selva	50 sous		1300/01/19	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Joan Gralla i Elisenda	Selva	Miquel Sobirà i Eironis	Selva	5 sous censals que ens fa P. Managuerra sobre domibus a vila de Selva amb i, d, e, f, i altres 5 sous censals per un corral	Selva	105 sous		1309/01/28	Selva 1308-9 Caixa 3 lligall 10

Venedor	Població venedor	Comrador	Població comprador	descripció objecte	Lloc objecte	preu	Condicions, cens	Data	Llibre notarial
Joan Pellicer i Arsendis	Selva	Pere Pellicer	Selva	4 sous 5 diners que ens fa Pere Salvat sobre un hospici a vilanova de la Selva per Sant Miquel	Selva	73 sous		1319/10/01	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17

Taula 78
Compra-venda de revessejats Habitatges d'Alcover

Venedor	Població	Comprador	Població	Descripció objecte	preu	Amortització	Condicions. Cens	Data	Llibre notarial
Pere Cátala i Maria	Alcover	Joan Peiró i Maria	Alcover	20 sous censals sobre domibus nostres que ara tenim a vila Alcover, franques		---	constituimus nos emfiteotas vestros cens Carniprimi cens, drets, domini, lluíisme, empara l fadiga 10 dies	1316/03/03	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Ramon Baga i Elisenda	Alcover	Guillem Llop, presbíter	Alcover	15 sous censals francs, immunes... Sobre domum nostram franca a vila d'alcover	15 sous	1 any	constituimus nos emfiteutas vestros Fadiga 10 dies Cens, drets, domini, empara, fadiga, lluíisme	1313/12/20	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Guillerma, vídua de Guillem Pelegrí	Alcover	Miquel Narbonés i Altadona	Alcover	10 sous censals amb tot el seu i, d, etc. Sobre domos meas franques a vila d'Alcover	100 sous	10 anys		1314/05/12	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Jaume Albeo i Maria	Alcover	Mascarell Mulner i Joana	Alcover	8 sous censals francs sobre domum franca a vila d'alcover	100 sous	12,50 anys	Cens per la Candelaria	1305/03/06	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Bernat Grau i Elisenda	Alcover	Mascarell Mulner i Joana	alcover	4 sous censals sobre domum completa a vila d'alcover	50 sous	12,50 anys	constituimus emfiteotas Fadiga 10 dies, drets, domini, empara	1306/08/13	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Guillem Ripoll i Joana	Alcover	Jaume Cerdà i Miquel Cerdà	Alcover	10 sous censals sobre domos a la vila d'Alcover	135 sous	13,50 anys	constituimus emfiteotas vestros cens per Sant Miquel Fadiga 10 dies	1306/08/29	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Berenguer Jofré i Ermessenda	Alcover	Borràs Puig	Alcover	4 sous censals per la Pentecosta sobre una domum franca a la vila d'alcover	55 sous	13,75 anys		1304/04/18	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Guillem Monsó i Ròmia	Alcover	Pere Recasens i Berenguer Recasens	Tarragona	10 sous censals sobre quibusdam domibus nostres dues inferiors i dues superiors que ara tenim franques a la vila d'Alcover	140 sous	14 anys		1303/11/09	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Ramon Rovescall i Elisenda	Alcover	Pere Bomambert	Alcover	5 sous censals francs a pagar per Nadal sobre domum franca a vila Alcover	70 sous	14 anys		1304/04/30	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115

Venedor	Població	Comprador	Població	Descripció objecte	preu	Amortització	Condicions. Cens	Data	Llibre notarial
Mansilia, filla de Joan Cerdà difunt	Alcover	Borràs Puig	Alcover	2 sous censals sobre domibus franques a vila d'alcover	30 sous	15 anys	Cens 2 sous per Nadal	1303/12/04	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Clara, vídua de Guillem Mallola i Ramon, fill de més de 20 anys	Alcover	Guillem Banyeres, militar	Alcover	10 sous censals sobre domibus meas francas a vila d'alcover	155 sous	15,50 anys		1305/04/23	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Bernat Julià I Maria	Alcover	Borràs Puig	Alcover	3 sous censals sobre domibus a vila d'alcover	50 sous	16,67 anys		1303/11/26	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Ferrer Siurana, tutor dels seus fills	Alcover	Pere Recasens I Berenguer Recasens	Tarragona	3 sous censals sobre domo i corral contigua a la vila d'alcover, per urgent necesstiat	50 sous	16,67 anys	per gran necessitat. Firmen els batlles d'Alcover	1304/02/24	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Ramon Ciurana i Joana	Alcover	Pere Recasens I Berenguer Recases	Tarragona	4 sous per Pasqua sobre domibus a la vila d'alcover	70 sous	17,50 anys		1304/03/12	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Pere Pradell I Ramona	Alcover	Arnalda, vídua de Bernat Castelló	Alcover	10 sous censals sobre domos franques a vila d'Alcover que vam comprar de Guillem Ripoll	190 sous	19 anys	constituimus vestris emfiteutas cens per St. Bertomeu Fadiga 10 dies	1316/08/17	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Mateu Girona i Saurina	Alcover	Pere Porqueres i Margarida	Alcover	10 sous sobre domibus a vila d'alcover	200 sous	20 anys	constituimus emfiteutas vestres cens per tots Sants	1315/10/28	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Robert Barral I Elisenda	Alcover	Joan Peiró I Maria	Alcover	3 sous censals per domum a vila d'Alcover, franca	60 sous	20 anys	constituimus vestros emfiteutas cens per Sant Martí Fadiga 10 dies	1315/11/18	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Bernat Campins i Maria	Alcover	Jaume Narbonés I Joana	Alcover	10 sous censals sobre domos francas a vila d'Alcover	200 sous	20 anys	nos constituimus emfiteotas vestros cens per l'Ascensió Cens, drets, domini, empara, lluisme, fadiga 10 dies	1316/05/24	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119

Venedor	Població	Comprador	Població	Descripció objecte	preu	Amortització	Condicions. Cens	Data	Llibre notarial
Berant Espasa, oriund d'Alcover	Alcover	Joan Peitan	Alcover	20 sous censals sobre domos meas a vila d'Alcover, franques	200 sous	20 anys	constituimus emfiteotas vestris cens per Sant Lluç Cens, drets, domini, empara, fadiga, lluïsmes	1319/10/17	Alcover 1319-1321 Caixa 10 lligall 123
Berenguer Pi i Maria	Alcover	Ponç Voltor i Pere Campins, marmessors de Pericó Puig	Alcover	30 sous sobre domos a vila d'Alcover	630 sous	21 anys	pro anima Pericó Puig pro mises celebrandi. Constituimus emfiteotas cens per Sant Andreu Drets, domini, empara, fadiga, lluïsmes	1313/11/20	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Pere Vinyet i Romia	Alcover	Francesca, vídua de Pericó Puig i tutora fills seus Borràs i Pericó	Alcover	5 sous censals sobre domos a vila d'alcover	106 sous	21,20 anys	nos constituimus emfiteotas vestros cens per St. Andreu Cens, drets, domini, empara, fadiga, lluïsmes vostre	1313/11/15	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Antoni Pedrolo i Escalarmunda	alcover	Berenguer Salvat i Elisenda	Alcover	4 sous censals amb tot i, d, e, f, ll sobre domos a vila d'Alcover	100 sous	25 anys	constituimus nos emfiteotas vestros	1315/05/14	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Joan Ebri i Guillerma	Alcover	Joan Peiró	Alcover	10 sous censals sobre domos nostras franques a vila d'alcover	60 sous	6 anys	per Epifania Drets, domini, empara, fadiga, lluïsmes	1314/01/07	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Pere Gavarres i Elisenda	Alcover	Miquel Narbonés i Altadona	Alcover	8 sous censals amb domini emparament, etc sobre domum nostra franca a vila d'Alcover	50 sous	6,25 anys	costituimus nos emfiteotas vestros Fadiga 10 dies	1314/03/28	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Arnalda, vídua de Bernat Castelló	Alcover	Pere Voltor, fill de Doméneç Voltor	Alcover	8 sous censals sobre domibus francs amb lluïsmes i fadiga	50 sous	6,25 anys		1314/09/05	Alcover 1314-1315 Caixa 8 lligall 118
Gerard Gil I Guillerma	Alcover	Joan Peitan I Maria	Alcover	8 sous censals sobre domo a vila d'Alcover, franca	50 sous	6,25 anys	nos constituimus emfiteotas vestros cens per Carniprimi Cens, drets, domini, lluïsmes, empara I fadiga	1316/02/04	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Pere Ferrer	Alcover	Arnalda, vídua de Bernat Castelló	Alcover	20 sous censals sobre domibus a vila d'alcover	130 sous	6,50 anys		1311/10/30	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116

Venedor	Població	Comprador	Població	Descripció objecte	preu	Amortització	Condicions. Cens	Data	Llibre notarial
Ramon Ferrer I Berenguera	Alcover	Arnalda, vídua de Bernat Castelló	Alcover	15 sous censals sobre domos nostras a vila d'alcover	100 sous	6,67 anys	cens per tots Sants Drets, domini, empara, fadiga, lluïsmes	1313/11/05	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Guillem Guasch I Elisenda	Alcover	Arnalda, vídua de Bernat Castelló	Alcover	15 sous censals sobre domos franques	100 sous	6,67 anys		1313/12/10	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Guillerma, vídua de Guillem Sabater i fill meu Pericó de més de 14 anys	Alcover	Pericó Castelló I Guillerma	Alcover	15 sous censals sobre domibus nostres franques a vila d'Alcover	100 sous	6,67 anys	cens per la Resurrecció Cens, drets, domini, lluïsmes, empara I fadiga	1316/03/14	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Pere Voltor, fill de Doménec i Arsendis	Alcover	Arnalda, vídua de Bernat Castelló	Alcover	8 sous censals sobre domibus franques a Alcover	55 sous	6,87 anys		1311/10/26	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Miquel Valls, junior i Guillerma	Alcover	Miquel Castella	Alcover	10 sous censals sobre domos nostras a vila d'Alcover franques	600 sous	60 anys	constituimus nos vestros emfiteotas cens per Sant Andreus Cens, drets, domini, empara, fadiga 10 dies , lluïsmes Miquel Castelló	1319/11/28	Alcover 1319-1321 Caixa 10 lligall 123
Pere Català i Maria	Alcover	Bernat Galter i Maria	Alcover	14 sous censals sobre domibus a vila d'alcover	100 sous	7,14 anys	constituimus vestros emfiteotas Cens, drets, lluïsmes, empara I fadiga 10 dies	1316/01/10	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119
Guillerma, vídua de Bernat Nolla	Alcover	Arnalda, vídua de Bernat Castelló	Alcover	8 sous censals per domibus a vila d'Alcover	60 sous	7,5 anys	constituimus emfiteotas vestros Cens per Sta. Maria setembre Cens, drets, domini, empara, fadiga, lluïsmes	1316/10/04	Alcover 1316-1317 Caixa 8 lligall 120
Pere Alegret I Serena	Alcover	Berenguer Fort	Alcover	8 sous censals sobre domibus a vila d'Alcover	60 sous	7,50 anys	cens per Pasqua	1309/05/13	Alcover 1306-1311 Caixa 7 lligall 116
Bernat Girona	Alcover	Bernat Gaveter	Alcover	13 sous censals francs sobre domum franca a vila d'alcover	100 sous	7,69 anys	constituo me emfiteuta vostre Cens, drets, domini, fadiga, lluïsmes, empara	1314/02/12	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117

Venedor	Població	Comprador	Població	Descripció objecte	preu	Amortització	Condicions. Cens	Data	Llibre notarial
Bernat Sabater i Mansilia	Alcover	Bernat Gaveter i Maria	Alcover	12 sous amb tot iure, domini, emparament i fadiga i lluïisme sobre domum nostra amb un arc franca a Alcover	100 sous	8,33 anys	constituimus noes emfiteotas vestros Fadiga 10 dies	1314/02/07	Alcover 1313-1314 Caixa 8 lligall 117
Pere Traver i Ferrera	Alcover	Ferrer Serra	Alcover	24 sous censals sobre domibus nostras a vila d'Alcover	200 sous	8,33 anys	emfiteutico cens Sta. Maria març drets, domini, empara, lluïisme, fadiga i emfiteutico	1316/02/28	Alcover 1315-1316 Caixa 9 lligall 119

Taula 79
Compra-venda de revessejats habitatges Valls

Venedor	Població	Comprador	Població	Descripció objecte	Preu	Amortització	Condicions	Data	Llibre notarial
Bernat Arbós i Ramona	Valls	Doménec Gerard	Valls	4 diners censals sobre domibus a vila de Valls, vico nomenat vico de vilafranca	65 sous			1304/10/18	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Bernat Segarra	Valls	Guillem Mulet i Guillem Pucurull	Valls	8 sous censals sobre domibus franques i lliures a Valls	100 sous			1304/11/08	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Pere Calaf i Elisenda	Valls	Nicolau Alamany	Valls	10 sous censals sobre domibus que habemus franques i lliures a vila de Valls	120 sous		constituimus emfiteota empara, fadiga i lluïisme	1311/04/28	Valls 1311 Caixa 1 lligall 9
Berenguer Torroja i Arsendis	Valls	Berenguera, vídua d'Arnau Donador	Valls	10 sous censals sobre quibusdam domibus sobre el nostre molí	100 sous			1313/11/29	Valls 1313 Caixa 2 lligall 11
B... i Geraldona	Valls	Guillemmm	Valls	21 sous censals per Sant Miquel sobre quibusdam domibus francas et liberas a vila de Valls	12 lliures			1316/07/02	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)
Guillem Lliça i Guillerma	Valls	Arnau Egel	Valls	18 sous censals sobre domibus franques a vila de Valls	182 sous		Ho veem a perpetultat amb el seu lluïisme, fadiga i empara	1316/07/17	Valls 1316 Caixa 2 lligall 12b)

Taula 80
Compra venda de censals garantia domini especial habitatges Selva del Camp

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	Lloc objecte	preu	Amortització	Condicions, cens	Data	Llibre notarial
Pere Tibau, fill del difunt Arnau Tibau de més de 15 anys	Selva	Bernat Cusit i Ramona	Selva	10 sous censals sobre domos meas francas a vila de la Selva	Selva		---		1300/04/21	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Arnau Gibot	Tarragona	Pere Ventura	Selva	els 10 sous censals sobre domos de Pere Forner q ^o sitas al vico Major de la Selva	Selva		---		1316/09/18	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Guillem Ferrer, fill de Berenguer Ferrer i Guillerma	Selva	Elisenda, filla del difunt Bernat Vallcurva i de pere Ferrer de Vilanova	Selva	10 sous censals sobre domos franques a vila Selva	Selva	100 sous	10 anys		1300/08/02	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Pere Casquer, Senior i Pericó fill meu de més de 25 anys	Selva	Pere Ventura i Mansilia	Selva	10 sous censals sobre domos a vila de Selva	Selva	100 sous	10 anys	cens per Nadal	1301/01/13	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Bernat Medall i Ferrera	Selva	Joan Cairo i Dolça	Vila-seca	5 sous censals sobre domos nostras a vila Selva	Selva	50 sous	10 anys	Fadiga 10 dies	1301/01/22	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Guillem Pasqual I Ramona	Selva	Pere Ventura i Mansilia	Selva	5 sous censals sobre domum franca a via de Selva	Selva	50 sous	10 anys	cens Carniprimi	1301/02/07	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Simó Gavela i Guillerma	Tarragona	Ferrer Ermengol	Selva	30 sous censals sobre domos a vila de la Selva	Selva	300 sous	10 anys	cens per Sta. Maria agost 10 dies	1301/03/15	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Ramon Massó, piquer, fill de difunt Joan Massó i Ramona	Selva	Ramon Manganell i Maria	Selva	5 sous censals sobre domos franques a vila de la Selva	Selva	50 sous	10 anys	cens per Sant Pere i Pau Fadiga 10 dies	1301/06/24	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Berenguer Oller i Elisenda	Selva	Benvinguda, vídua de Pere Totsaus i mare meva elisenda	Selva	5 sous censals sobre domum franca nostra que tenim a vila de Selva subtus hospicium nostrum versus vídua Guillem Cairo	Selva	50 sous	10 anys	cens per Sant Miquel Fadiga 10 dies	1302/01/10	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	Lloc objecte	preu	Amortització	Condicions, cens	Data	Llibre notarial
Guillem Damer, fill de Guillem Damer i Ramona	Selva	Guillem Negre i Guillerma	Selva	4 sous censals sobre domos franques a vila de Selva	Selva	40 sous	10 anys	cens per Sant Miquel Fadiga 10 dies	1302/01/25	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Bonanat Valls I Ramona	Selva	Pere Ventura i Mansilia	Selva	13 sous censals sobre domum qui est modo cellarium franc	Selva	130 sous	10 anys	Cens per Santa Maria agost	1302/02/20	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Ponç Gavaldà i Arnalda	Selva	Vidal Forner i Mansilia	Selva	10 sous censals sobre domos meas a vila de Selva	Selva	100 sous	10 anys	Cens per Sant Miquel Fadiga 10 dies	1303/03/09	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Bernat Coter i Elisenda	Selva	Pere Ventura	Selva	5 sous censals sobre quandam domum a vila de Selva, franca	Selva	50 sous	10 anys	cens per Santa Creu de Maig	1305/05/06	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Jaume Forner i Ramona	Selva	Ramon Manganell i Maria	Selva	10 sous censals per St. Miquel setembre sobre domibus a la vila de la Selva	Selva	100 sous	10 anys	constituimus emfiteotas cens per St. Miquel setembre c, i, d, e, f	1305/09/25	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Joan Miquel, fill de Guillem Miquel i Dolça	Selva	Ramon Manganell i Maria	Selva	5 sous censals sobre meitat domorum que el meut pare em va donar pel meu casament i que ja us fa 10 sous censals per Nadal	Selva	50 sous	10 anys	constituimus vos et vestris emfiteotas Ramon Manganell 10 sous per Nadal més el cens d'ara 10 dies	1306/01/14	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Guillem Sobirà i Maria	Selva	Pere Ventura	Selva	10 sous censals sobre domus amb arc a vila de la Selva	Selva	100 sous	10 anys	constituimus emfiteutas vestros 10 dies	1306/02/10	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Bernat Nin I Saura	Selva	Guillem Negre i Guillerma	Selva	15 sous censals sobre domos nostres franques i quintes a vila de la Selva	Selva	150 sous	10 anys	constituimus nos emfiteutas vestros 10 dies	1306/06/08	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Berenguer Oller i Elisenda	Selva	Pere Bremon	Selva	35 sous censals sobre domos a la Selva	Selva	350 sous	10 anys	cens per Sant Pere 10 dies	1308/07/15	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	Lloc objecte	preu	Amortització	Condicions, cens	Data	Llibre notarial
Vidal Ripio i Elisenda	Selva	Joan Gavela i Ramona	Selva	5 sous censals sobre domibus a la Selva	Selva	50 sous	10 anys	cens per Carniprimi	1311/01/05	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Ramona, vídua de Ramon Sanz i Ramon Sanz fill seu, presbíter	Selva	Vidal Sobirà	Selva	20 sous censals sobre domos a la vila de la Selva	Selva	200 sous	10 anys	20 sous	1312/03/13	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Ramon Lacer i Maria	Selva	Simó Mallola i Maria	Selva	5 sous censals amb iure, dominio emparamento i fadiga sobre un hospici a la vila de la Selva	Selva	50 sous	10 anys		1310/05/08	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
Pere Casquer i Maria	Selva	Ermessenda, vídua de Ferrer Ermengol	Selva	10 sous censals sobre un hospicium ala vila de la Selva	Selva	100 sous	10 anys		1317/02/18	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Joan Rabassa, fill de pere, difunt, de vico Figulorum i Guillem i Pericó, fills de Joan, majors 14 anys	Selva	Ramon Manganell i Maria	Selva	8 sous censals per Sant Miquel sobre dues domos franques a vico Figulorum, Selva	Selva	80 sous	10 sous	cens per Sant Miquel	1304/02/21	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Jaume Andreu i Elisenda, mare	Selva	Miquel Sobirà i Eironis	Selva	2'5 sous censals sobre domum franca a vila de Selva	Selva	26 sous	10,40 anys		1308/04/28	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Berenguer Oller i Elisenda	Selva	Pere Ventura	Selva	10 sous censals sobre domus i corral a vila de Selva	Selva	105 sous	10,50 anys	emfiteutas vestros cens per Sta. Maria febrer 10 dies	1308/02/06	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Pere Rosell I Bernarda	Selva	Ramon Peironi	Selva	10 sous censals sobre domos de abisso ad celum franques	Selva	108 sous	10,80 anys	cens per Sant Miquel	1302/06/24	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Dalmau Examuz i Ermessenda, de Vico Figulorum	Selva	Andreu Miquel	Selva	10 sous censals sobre quasdam domos franques	Selva	110 sous	11 anys	Fadiga 10 dies	1303/04/27	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	Lloc objecte	preu	Amortització	Condicions, cens	Data	Llibre notarial
Pere Costa i Maria	Selva	Ramon Manganell i Maria	Selva	5 sous censals sobre domibus que ara habitem in vico figulorum	Selva	55 sous	11 anys		1303/12/23	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Pere Rosell I Bernarda	Selva	Gerarda, vídua de Bernat Montoliu, militar	Selva	10 sous censals sobre domibus a vila de la Selva	Selva	110 sous	11 anys		1305/01/16	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Vidal Alegre i Ponça	Selva	Martí Bertrán i Ramona	Selva	10 sous censals sobre domos amb corral	Selva	110 sous	11 anys	constituimus emfiteotas cens per Sant andreu 10 dies	1308/02/10	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Guillem Ferrer, fabrer i Sança	Selva	Gerarda, vídua de Bernat Montoliu	Selva	10 sous censals sobre dues domos i un obrador	Selva	110 sous	11 anys		1304/01/31	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Antoni Urgell i Saura	Selva	Pere Ventura	Selva	20 sous censals per Tots Sants sobre domibus franques	Selva	228 sous	11,40 anys	cens per Tots Sants 10 dies	1305/11/02	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Arnau Sorxa, fill de Pere Sorxa, difunt de més de 20 anys	Selva	Martí Bertran	Selva	3 sous censals sobre domos meas a vila de Selva	Selva	35 sous	11,66 anys	cens per Sant Miquel 10 dies c, i, d, e, f,	1307/10/22	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Bernat Roure i Bernarda	Selva	Ramon Bover I Guillerma	Selva	10 sous censals sobre domibus franques a la Selva	Selva	120 sous	12 anys	cens per Sant Mlquel constituimus nos emphiteotas vos	1311/09/10	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Joan Mari, fill del difunt Pere Mari i Venguda	Selva	Ramon Manganell i Maria	Selva	10 sous censals sobre domos meas franques a vila de Selva	Selva	125 sous	12,50 anys	cens per Santa Maria d'agost	1304/03/03	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Ramon Managuerra i esposa Novela	Selva	Joan Gralla i Elisenda	Selva	5 sous censals sobre domos franques	Selva	65 sous	13 anys	constituimus emfiteutas vestros	1308/01/03	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	Lloc objecte	preu	Amortització	Condicions, cens	Data	Llibre notarial
Ramon Roselló I Pericó Roselló, germans, fills de P. Roselló, difunt, de més de 20 anys	Selva	Ramon Cavaller i Elisenda	Selva	3 sous censals sobre domum a vila de la Selva	Selva	40 sous	13,34 anys		1300/12/09	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Ramon Roselló I i Pericó Roselló, germans, fills de P. Roselló, difunt, de més de 20 anys	Selva	Bernat Aluder i Guillerma	Selva	3 sous censals sobre domum a vila de la Selva	Selva	40 sous	13,34 anys		1300/12/09	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Bernat Mascaró i Gerarda	Selva	Pere Ventura	Selva	20 sous censals per Tots sants sobre un hospici que tenim a la vila de la Selva, al vico major	Selva	300 sous	15 anys		1316/10/26	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Vidal Cairo i Maria	Selva	Ermessenda, vídua de Ferrer Ermengol	Selva	20 sous censals Carniprimi quadregesima sobre hoscium a la vila de la Selva	Selva	300 sous	15 anys		1317/01/06	Selva 1316-1317 Caixa 4 lligall 16
Pere Ros i Guillerma	Selva	Pere Ventura	Selva	10 sous censals sobre domibus francas a la vila de la Selva	Selva	190 sous	19 anys	10 sous per Sant Miquel 10 dies	1319/10/04	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Romeu Ferrater i Gràcia	Selva	Guillemó Ermengol presbíter	Selva	6 sous censals sobre un hospici nostre a la vila de la Selva	Selva	23 sous	3,83 anys	10 dies	1319/11/23	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17
Joan Castellví i Ramona	Selva	Pere Ventura i Mansilia	Selva	10 sous censals sobre domibus a vila de Selva	Selva	90 sous	9 anys	cens per Carniprimi Fadiga 10 dies	1302/03/04	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5

Taula 81
Obradors a la Selva del Camp

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	Lloc objecte	preu	Condicions, cens	Data	Llibre notarial
Bertran Far, fill de Bernat Far i esposa Dolça	Selva	Gerard Managuerra i Elisenda	Selva	un obrador a vila de la Selva, de abisso ad celum	Selva	300 sous		1300/06/17	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Martí Bertran I Ramona i Jaume Ferrer I Ramona	Selva	Vidal Espanyol i Ramona	Selva	dues parts d'un obrador calciner que era comú entre nos. Tot l'obrador fa 13 sous cens a Ferrer Ermengol	Selva	220 sous	Drets Ferrer Ermengol Cens 13 sous tot l'obrador	1300/09/05	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Ramon Roselló i Pericó Roselló, germans, fills de P. Roselló, difunt, de més de 20 anys	Selva	Ramon Cavaller i Elisenda	Selva	mig quart de capó censal que ens feu sobre un obrador	Selva	20 sous		1300/12/09	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Guillem Urgell, fill d'Andreu Urgell i Ramona i Ponç Grimau i I Maria	Selva	Ferrer Massó i Saurina	Selva	dues parts d'un obrador a plaça de la Selva que fou del difunt Ramon Muntagut i Experta	Selva	406 sous 8 diners		1301/03/20	Selva 1299-1300 Caixa 1 lligall 4
Mestre Pere Pasqual, textor i Astruga	Selva	Bernat Massó i Constança	Selva	un obrador a vila de Selva de abisso ad celum que fa cens a Pericó Carbó	Selva	165 sous	Drets Pericó Carbó Cens 13 sous per Sant Bertomeu	1301/10/09	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Guillem Riudoms fill de Ramon Riudoms, difunt, de més de 20 anys	Selva	Pere Gombau, fill de pere Gombau i Dolça	Selva	un obrador amb domo superior sobre dit obrador, de abisso ad celum a vila de Selva que fa cens a Pere Valirana	Selva	240 sous	Drets Pere Valirana Cens 10 sous per Sant Andreu	1304/03/23	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Guillem Ferrer, fabrer i Sança	Selva	Gerarda, vídua de Bernat Montoliu	Selva	10 sous censals sobre dues domos i un obrador	Selva	110 sous		1304/01/31	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Pere Valls i Gerarda	Selva	Joan Grimau i Gerarda	Selva	un operatorium a vila de Selva	Selva	520 sous		1304/02/26	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Ramon Dalmau	Selva	Ferrer Ermengol	Selva	dos obradors francs a vila de Selva de abisso ad celum	Selva	580 sous		1304/03/03	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	Lloc objecte	preu	Condicions, cens	Data	Llibre notarial
Pocha, vídua de Joan Rabassa i Maria, filla de més de 16 anys i Joan, fill i Simona	Selva	Guillem Fulchó, fuster i Ramona	Selva	10 sous censals sobre un obrador a vila de Selva, de abisso ad celum	Selva	130 sous	cens per Santa Maria d'agost	1304/03/13	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Maria, vídua de Pere Gavella	Selva	Ferrer Ermengol	Selva	un obrador a la plaça vico Major de Selva	Selva	450 sous		1304/11/23	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Bernat Emfri i Saurina	Vilaplana	Pericó Montagut i Ramona	Selva	un obrador a plaça de la Selva, franc	Selva	350 sous		1305/10/08	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Pere Guasch i Bernat Cusit, de Selva i Guillem Giner i Berenguer Veya de Montblanc, maresors de Mansilia, vídua de Jaume Forner de Montblanc	Selva	Pere Negre i Ramona	Selva	un obrador a vila de la Selva franc	Selva	600 sous		1307/07/25	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Francesca, vídua de Bernat Massó i Berenguera i Gerarda, filles de més de 20 anys	Selva	Bernat Ribesaltes i Maria	Selva	un obrador a la vila de la Selva pel que ja feia el comprador 10 sous censals	Selva	310 sous		1308/09/03	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Marquesia, vídua de Ramon i Ramon fill seu	Montblanc	Maimó Bover i Arnaldona	Selva	un obrador a la vila de la Selva	Selva	435 sous		1308/10/23	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Bernat Damer i Miquel Sobirà, marmessors de Mansilia, vídua de Ramon Calver	Selva	Serafi Miquel	Selva	un obrador	Selva	60 sous		1309/11/29	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
Joan Sanz Berenguera	Selva	Joan Urgell Elisenda	Selva	un obrador a la vila de la Selva, amb dues favents que són superior, 6... i tabula	Selva	600 sous		1314/03/29	Selva 1313-1314. Caixa 4 lligall 15

Venedor	Població venedor	Comprador	Població comprador	descripció objecte	Lloc objecte	preu	Condicions, cens	Data	Llibre notarial
Jaume Albiol i Pasquala	Selva	Bernat Ribesaltes i Maria	Selva	un obrador a la vila de la Selva, vico Major	Selva	400 sous		1319/10/01	Selva 1319-1320 Caixa 5 lligall 17

Taula 82
Alcover. Arrendament del delme i altres rendes senyorials

Compradors	Venedor	Rendes. Temps	Quantia	Data	Llibre notarial
Pere Camps i Ramona; Ferrer Olesa i Ramona; Miquel Cerdà i Bernarda; Arnau Jover i Maria; Guillem Alball i Elisenda; Jaume Cerdà i Sança	paborde	Rendes a 1 any. Meitat per nadal I meitat per Pasqua	2750 sous	1302/04/29	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Jaume Cerdà i Sança; Arnau Jover i Maria; Miquel Cerdà i Bernarda; Pere Jover i Maria	Obrer de Tarragona	Rendes a 1 any. Meitat per Nadal i meitat per Pasqua	3500 spis	1302/05/03	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Pere Pellicer de Mont-ral; Miquel Cerdà; Arnau Maimó	Guillem Berà canonge obrer	Rendes 1 any meitat per Nadal I meitat per Pasqua	3710 sous	1304/04/30	Alcover caixa 7 lligall 115 1302-1305
Ramon Pi i Maria	Pere pellicer i Jaume Cerdà	lleuda de Guillema de Moncada. Meitat per Tots Sants i meitat per l'Encarnació	260 sous	1305/04/20	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Borràs Puig; Bernat Valls; Pere Valls	Ferrer Daçol procurador de l'obrer de Tarragona	rendes 1 any	4000 sous	1305/05/02	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Borràs Puig; Bernat Valls; Pere Valls	Ferrer Daçol procurador de l'obrer de Tarragona	rendes 1 any. Reconeixen el deute sobre el total de 4000 sous	3100 sous	1305/05/02	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Pere Català i Guillerma	Borràs Puig i Bernat i pere Valls	delme del lli i les menuderies 1 any. Meitat per Nadal I meitat per Pasqua	1210 sous	1305/05/17	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Miquel Sobirà; Bernat Salzet; Ponç Gordó, Pere Tortosa; Llorenç Forner i vidal Forner; i Pere Simó de la Selva	paborde	totes les rendes. 1 any. Pagar meitat per Nadal I meitat per Pasqual	2800 sous	1306/05/04	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Borràs Puig	Guillem Cumba obrer de Tarragona	delme del vi 1 any. Meitat per Nadal, meitat per Pasqua	910 sous	1306/09/16	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Arnau Pellicer i Peirona; Pasqual Gerarda; Pascasi Mestre i Bertomea	Guillem Cumba obrer de Tarragona	delme de l'oli 1 any. Meitat per Nadal, meitat per Pasqua	820 sous	1306/10/18	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Ramon Pi	Jaume Cerdà i Ramon Pellicer de Mont-ral	lleuda de Guillema Moncada 1 any. Meitat per Tots Sants, meitat per Pasqua	118 sous	1307/01/22	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Pere Pellicer de Mont-ral; Jaume Cerdà Miquel Cerdà; Pere Bonaviu; Ramon Pi Maria	Guillem de Cumba, obrer de Tarragona	Rendes. Meitat per Nada, meitat per Pasqua	4190 sous	1308/04/28	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Ramon Albeo i Marcia; Bernat Guerau i Sibil.la	Guillem Rocabertí paborde de Tarragona	Rendes. Meitat per Nadal, meitat per Pasqua. De maig a maig	4350 sous	1308/04/28	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Ramon Pi i Maria; Pere Pellicer; Jaume cerdà; Miquel Cerdà	Guillem de Cumba obrer de Tarragona	Rendes. 1 any. Meitat per Nadal I meitat per Pasqua	4000 sous	1309/04/28	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Pere Maimó; Ramon Maimó; Miquel Cerdà	paborde	Rendes 1 any. Meitat per Nadal, meitat per Pasqua	...510 sous	1309/05/21	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116

Compradors	Venedor	Rendes. Temps	Quantia	Data	Llibre notarial
Bernat Tortosa i Elisenda; Antoni Urgell i Saura; Miquel Sobirà i Eironis; Llorenç Forner i Gerarda; Ramon Punyera i Maria, de la Selva	paborde	rendes i delmes 1 any	3500 sous	1310/05/11	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
Bernat Nolla i Arsendis; Ponç Voltor i Benvinguda	paborde	rendes 1 any. Meitat per Nadal, meitat per Pasqua	3110 sous	1313/07/20	Alcover 1313- 1314 caixa 8 lligall 117
Llorenç Forner i Gerarda; Gerard Gras i Elisenda; Antoni urgell i Saura; Doménec Teixidor i Ramona; Pere Ripoll i Bernarda; Pere Massó i Ferrera de la Selva	Bernat Mulet	rendes del paborde. Any 1312. Reconeixement del pagament del total dels 2850 sous pels quals es va vendre	1850 sous	1313/11/02	Selva 1313-1314 caixa 4 lligall 15
Ramon Guerau i Sibil.la; Jaume Cerdà i Sança; Pere Bonaviu i Sibil.la; Ferrer Cerdà; Ramon Maimó i Elisenda; Pere Pellicer, hab. De Mont-ral	Guillem de Cumba obrer de Tarragona	Rendes. 1 any. Meitat per Nadal, meitat per Pasqua	5400 sous	1314/05/05	Alcover 1314- 1315 caixa 8 lligall 118
Pere Simó i Elisenda	Jaume Cerda, Pere bonaviu, Bernat Guerau, Pere Pellicer Ramon Maimó	delme del lli i menuderies obrer 1 any. Meitat per Nadal, meitat per Pasqua	1000 sous	1314/05/12	Alcover 1314- 1315 caixa 8 lligall 118
Martí Peitany i Guillerma	Ramon Jofré, pascasi mestre i Arnau Bompar	delme del forn 1 any. Meitat per Nadal, meitat per Pasqua	150 sous	1314/05/19	Alcover 1314- 1315 caixa 8 lligall 118
Arnau Bompar	Pere Simó i Arnau Tortosa	lleuda del rei 1 any. Des de la Crucifixió i per a un any	160 sous	1315/01/03	Alcover 1314- 1315 caixa 8 lligall 118
Pascasi Mestre i Bertomea	Guillem Cumba obrer de Tarragona	Rendes obrer 1 any. Meitat per Nadal, meitat per Pasqua	4050 sous	1315/04/27	Alcover 1314- 1315 caixa 8 lligall 118
Pere Pellicer i Arsendis i Pericó Pellicer i Berenguer Pellicer fills seus Mont-ral	Gaufred Cruïlles paborde Tarragona	Rendes. 1 any. Meitat per Nadal, meitat per Pasqua	4400 sous	1315/05/18	Alcover 1314- 1315 caixa 8 lligall 118
Ramon Jofré; Bertomeu Roig	Ponç Voltor, Bernat Gerard, Arnau Bompar i Mateu Ravascall	lleuda marmessor comte Urgell passada festa Crucifixió a 1 any. Meitat per Tots Sants, meitat per Nadal	170 sous	1316/02/04	Alcover 1315- 1316 caixa 9 lligall 119
Ponç Voltor i Benvinguda; Bernat Foltrer fill de Pere Foltrer difunt	Guillem Cumba obrer Tarragona	Rendes. 1 any. Meitat Nadal, meitat per Resurrecció	6740 sous	1316/05/09	Alcover 1315- 1316 caixa 9 lligall 119
Montserrat Cerdà i Guillerma; Pere Simó i Elisenda	Ponç Voltor i Berenguer Foltrer	delme del vi i menuderies obrer 1 any. Meitat per Nadal, meitat per Pasqua	1800 sous	1316/05/14	Alcover 1315- 1316 caixa 9 lligall 119
Pere Voltor; Berenguer Cijar	Pere Codina de Tarragona en nom de g. Cruïlles paborde	rendes excepte lleuda i forn. 1 any des de Sant Joan Bta	?	1316/05/17	Alcover 1315- 1316 caixa 9 lligall 119
Ramon Pi	Gaufred Cruïlles paborde	lleuda 1 any des de la Crucifixió	120 sous	1316/05/31	Alcover 1315- 1316 caixa 9 lligall 119
Guillem Raschaz	Ferrer Cerdà i Ramon Jofré	delme del forn pel paborde 1 any des de Sant Joan Bta. Meitat per Nadal, meitat per Pasqua	100 sous	1316/06/23	Alcover 1315- 1316 caixa 9 lligall 119

Compradors	Venedor	Rendes. Temps	Quantia	Data	Llibre notarial
Ramonet Voltor; Ramon Galter; Berenguer Cijar	Pere Codina de Tarragona en nom del paborde	delme blat any passat. Reconeixemet de pagament del total de 900 quarteres pactades	803'5 quarteres de blat	1316/11/05	Alcover 1316-1317 caixa 8 lligall 120
Jaume Cerdà i Sança en societat amb Guillem Andreu	marmessors Comte Urgell	Rendes per 1 any	4330 sous	1317/01/14	Alcover 1316-1317 caixa 8 lligall 120
Pasqualó Mestre i Bertomea	Pere Monsó	delme del paborde. Per raó de 30 quarterades de forment corresponents al delme	237 sous 6 diners	1319/11/04	Alcover 1319-1321 caixa 10 lligall 123
Pere Erimbau i Elisenda	Pere Monsó	delme blat paborde. Meitat Nadal, meitat Pasqua	1447 sous	1319/11/04	Alcover 1319-1321 caixa 10 lligall 123

Taula 83
Selva del Camp. Arrendament del delme i altres rendes

Compradors	Venedor	Rendes Temps	Quantia	Data actual	Prot not
Pere Anguera; Pere Valirana; Pere Damer fill del difunt Pelegrí Damer; Ramon Damer	paborde	delme de blat. 1 any.	745 quarteres	1301/05/16	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Pere Bover	paborde	menuderies	720 sous	1302/05/08	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Pere Ferrer, de fàbrica i Ramona	paborde	blat	500 quarteres de blat	1302/05/08	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Jaume Forner i Ramona	paborde	menuderies vímet 1 any	850 sous	1304/04/28	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Esteve Terre; Bernat Terre; Astruch Rovelat	paborde	lleuda de la quartera 1 any	625 sous	1304/04/28	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Pere Anguera; Jaume Ferrer; Ramon Damer; Pere Damer	paborde	delme del blat 1 any. Del total dues parts seran de mestall I tres d'ordi	720 quarteres de blat	1304/04/28	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Miquel Sobirà; Ponç Gordó; Llorenç Forner; Pere Martí	paborde	quartera i lleuda 1305. Meitat per Nadal i meitat per Pasqua. Excepte homes del Cogoll I horta del Castell	660 sous	1305/05/24	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Pere Bover de carrer dels Ollers i Bernarda	paborde	delme menuderies Meitat Nadal I meitat Pasqua	900 sous	1305/05/24	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Llorenç Forner; Joan Gralla; Bernat Salzet; Mestre Azbert; Ponç Gordó i Bernat Cosit	paborde	delme del blat. Meitat Nadal i meitat Pasqua	620 quarteres de blat	1305/05/24	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Llorenç Forner i Gerarda; Ramon Damer i Gerarda; Vidaló Forner i Mansilia; Bernat Salzet i Saurina i Martí Bertran	Guillem paborde	delme de la olivera	1340 quartans d'oli	1305/08/29	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Pere Bover i Bernarda del carrer dels Ollers	paborde	menuderies 1 any. Meitat per Nadal I meitat per Pasqua	1405 sous	1306/05/12	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Pere Bover i Bernarda del carrer dels Ollers; Pere Bover del carrer Pelegrí	paborde	quartera i lleuda 1 any. Meitat per Nadal i meitat per Pasqua	470 sous	1306/05/12	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Miquel Sobirà; Ponç Gordó; Pere Bover del carrer dels Ollers; Pere Bover de plaça	Guillem Rocabertí paborde de Tarragona	delme de l'oli 1 any	835 quartans d'oli	1307/11/06	Selva 1307-1308 caixa 3 lligall 9
Vidal Forner i Mansilia ; Joan Gralla i Elisenda; Bernat Punyera i Ermessendis; Ramon Sartor i Ramona; Ramon Manganell i Maria; ... Damer i Arnalda.; Pere Tortosa i Mansilia; Guillem Punyera i Guillerma	paborde	delme del vi del terme anual.. A pagar meitat per Carnaval I meitat per Sant Joan	9100 sous	1308/05/12	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9

Compradors	Venedor	Rendes Temps	Quantia	Data actual	Prot not
Llorenç Forner; Vidal Forner; Pere Guasch; Ramon Manganell; Pere Bover, saig; Pere Forn	Joan Tamarit batlle	pane furonru Selva i quartera i lleuda d'ollas, linum qui arenguat i altres menuderies, moles gradium de l'Albiol des de Santa Creu i fins a Sant Joan Bta.	350 sous	1309/05/08	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Joan Gralla i Elisenda; Miquel Sobirà i Eironis; Pere Damer i Arnalda	paborde	rendes 1 any. Meitat per Nadal, meitat per Pasqua	8000 sous	1309/05/16	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Pere Cosit i Maria; Doméneç Martí i Benvinguda; Berenguer Gonguerau Joan Gralla i Elisenda ; Ramon Ermengol	Miquel Sobirà	panorum forn, quartera i lleuda 1 any. Meitat per Nadal i meitat per Pasqua	1100 sous	1309/05/16	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Pere Ripoll, fill de Bernat Ripoll Bernarda	paborde	lleuda i quartera 1 any	400 sous	1310/05/11	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
Bernat Terre i Berenguera	paborde	menuderies 1 any	780 sous	1310/05/11	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
Bernat Terre i Berenguera; Bernat Rabassa i Mansilia	paborde	Menuderies 1 any des de kal de maig. Meitat per Nadal, meitat per Pasqua	900 sous	1311/04/17	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Bernat Ribesaltes i Maria; Pere Bover i Ramona; Ramon Ayolf i Elisenda	paborde	Lleuda i quartera 1 any des de kal de maig. Meitat per Nadal, meitat per Pasqua	375 sous	1311/04/17	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Pere Bover del carrer dels Ollersi Bernarda	paborde	delme olivera 1 any	1575 quartans d'oli	1312/05/26	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Miquel Sobirà; Ramon Gordó; Ramon Dalmau; Pere Valirana fill de Pere	Gaufred Cruilles paborde	delme oli 1 any	1650 quartans d'oli a mesura	1316/07/30	Selva 1316-1317 caixa 4 lligall 16
Bernat Rabassa i Mansilia; Bernat Ferré i Berengura	paborde	menuderies any present, Meitat per Nadal, meitat per Pasqua	1615 sous	1317/05/01	Selva 1316-1317 caixa 4 lligall 16
Pere Valls i Ramona	paborde	delme del blat any present. Meitat per Nadal, meitat per Pasqua	692 quarteres de blat	1317/05/01	Selva 1316-1317 caixa 4 lligall 16
Berenguer Damer i Ferrera	paborde	lleuda i quartera any present. Meitat per Nadal, meitat per Pasqua	505 sous	1317/05/01	Selva 1316-1317 caixa 4 lligall 16
Ramon Damer de Casals i Gerarda; Guillem Punyera i Guillerma; Gerard Gordó i Elisenda	paborde	delme de l'oli any present	700 quartants d'oli	1317/06/12	Selva 1316-1317 caixa 4 lligall 16
Pere Valirana; Ramon Damer; Guillem Punyera	Ramon Codina.. Procurdador del paborde	delme de blat. Reconeixement del pagament	636 quartes de blat	1319/10/24	Selva 1319-1320 caixa 5 lligall 17

Taula 84
Valls. Delme i altres rendes

Compradors	Venedor	Rendes	Quantia	Data	Llibre notarial
Pere Valirana i Saurina; Pere Anguera i Bernarda; Ramon Damer i Gerarda; Pericó Valirana, fill de pere Valirana i Berenguera; de la Selva del Camp	paborde	Rendes 1 any. Meitat Nadal, meitat per Pasqual	8200 sous	1302/05/25	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Pere Valirana; Pere Anguera; Pericó Valirana; Ramon Damer	Bernat Mulet	rendes paborde any present. Meitat Nadal, meitat Pasqua	4000 sous	1302/07/16	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Pere Valirana; Pere Anguera; Ramon Damer; Pericó Valirana de la Selva del Camp	Pericó Fortuny, fill de Pere Fortuny absent	Paborde. Els compradors de les rendes de Valls pel paborde deuen aquests diners pel seu mandat a aquestes persones, per un mas que ha comprat	1100 sous	1302/09/09	Selva 1302 caixa 2 lligall 6
Arnau Faxino i Constança	Guillemó Arena i Joan Pontils	lleuda i mercat del paborde. Meitat Pasqua i Meitat Sant Miquel	355 sous	1304/10/05	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Antoni Corbera i Elvira	Pere Puig batlle del rei	tercera part de les rendes de mercat del rei. Meitat per Pasqua i meitat per Sant Miquel	203 sous 4 diners	1304/10/05	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Vicenç Rosell i Mansilia	Pere Puig batlle del rei	tercera part de les rendes de mercat del rei. Meitat per Pasqua i meitat per Sant Miquel	203 sous 4 diners	1304/10/05	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Pere Mascó i Juliana	Pere Puig, fill de Bernat Puig qº	mercat arquebisbe 1 any.	355 sous	1304/11/16	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Pere Tallada carnisser Bertomeu Regel carnisser	Guillem de Santa Digna	delme de la carn de Valls de l'ardiaca 1 any.	145 sous	1304/11/25	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Guillem Joan i Ermessenda	Pere Puig fill de Bernat Puig	delme de l'arquebisbe 1 any	240 sous	1304/11/25	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Vidal Milà	Guillem Olcina i socis seus	delme de la carn del paborde 1 any	135 sous	1304/11/28	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Bernat Valls, Jaume Morató	Guillem Olcina i socis	delme oli paborde 1 any	250 sous	1304/11/28	Valls 1304 Caixa 1 lligall 7
Bernat Valls i Mansilia; Jaume Morató i Gerarda	arquebisbe	Menuderies 1 any. Meitat per Nadal i meitat per Pasqua	1700 sous	1311/05/12	Valls 1311 caixa 1 lligall 9
Bernat Valls i Mansilia; Jaume Morató i Gerarda	paborde	Menuderies 1 any. Meitat Nadal meitat Pasqua	1700 sous	1311/05/12	Valls 1311 caixa 1 lligall 9
Pere Segarra; Arnau Ferrer Pere Nin i Bernat Nin; Berenguer Aymon; Guillem Tarragona; Berenguer Ferrer; Pere Bonet d'Alió	paborde	Valls any 1310. Reconeix que li han pagat les rendes	8150 sous	1311/05/13	Valls 1311 caixa 1 lligall 9

Compradors	Venedor	Rendes	Quantia	Data	Llibre notarial
Pere Tamarit; Guillem Arena	Guillem Mascó	rendes del rei 1 any. Santa Maria del Pla i Valls	650 sous	1311/05/15	Valls 1311 caixa 1 l·ligall 9
Pere quer; Vidal Milà; Huguet Llor	Guillem Soler, infern de Tarragona	Valls. Meitat Nadal Meitat Pasqua	425 sous	1311/05/31	Valls 1311 caixa 1 l·ligall 9
Pere Gassol	Bernat Valls i Jaume Morató	delme del lli de l'arquebisbe i paborde. 1 any	--	1311/06/08	Valls 1311 caixa 1 l·ligall 9
Bernat Çafont; Arnau Çafont	Francesc Puig, fill de Pere Puig qº	Rendes del rei	1350 sous	1316/08/07	Valls 1316 Caixa 2 l·ligall 12b)
Guillem Pastor; Pere de Mendrens; Doménec Mendrens; Esteve Mola y Pere Guansch	arquebisbe	Rendes. 1317. Reconeix el pagament del que li devien	27 lliures	1319/09/18	Valls 1319 Caixa 2 l·ligall 13a)
Guillem Tarragó	Guillem Mascó batlle de l'arquebisbe	rendes de l'arquebisbe. reconeix que el comprador li va pagar la passada Pasqua	3000 sous	1320/04/11	Valls 1319-1320 caixa 2 l·ligall 13b)

Taula 85
Alcover. Arrendament de la primícia de la parroquia

Compradors	Venedor	Rendes. Temps	Quantia	Data	Llibre notarial
Bernat Pasqual i Guillerma	Ferran Joan rector	primícia lli 1 any. Meitat per Nadal I meitat per Pasqua	360 sous	1302/05/22	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Joan Saleses i Elisenda; Ramon Pi i Maria	Ferran Joan rector	primícia oli 1 any. Meitat Nadal I meitat Pasqua	690 quantans d'oli	1302/06/14	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Pere Casquer; Joan Fabregat	Joan Ferran	Primícia blat	78 quarteres de blat	1303/08/16	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Guillem Cerdà; Bernat Vidal	Joan Ferran rector	primícia oli 1 any	40 quartans oli	1303/11/27	Alcover caixa 7 lligall 115 1302-1305
Pasqual... I Bertomea	Ferran Joan rector	primícia menuderies 1 any. Meitat Nadal I meitat Pasqua	440 sous	1304/05/03	Alcover caixa 7 lligall 115 1302-1305
Jaume Cerdà; Mateu Salgar i Ermessendis	Ferran Joan	primícia oli 1 any A pagar per Sant vicenç	360 quartans d'oli	1304/09/04	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Pere Maimó i Maria	Ferran Njoan	primícia oli 1 any. Mesura d'Alcover. A pagar per Carnaval	226 quartans d'oli	1306/12/02	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Pasqualó Mestre i Bertomea	Ferran Joan rector	primícia i menuderies excepte ferragineres, estalunyes, safrà i vimét 1 any. Meitat per Nadal, meitat per Pasqua	480 sous	1309/05/12	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Ramon Pi; Pere Monsó; Berenguer Pasqual; Pascasi Mestre	Guillem Cornet en nom del rector Ferran Joan	Primícia. Reconeix el pagament del deute excepte 10 lliures	3405 sous	1309/05/22	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Bernat Aleu presbíter	Ferran Joan rector	Primícia. 1 any. Des de Sant Joan batsita. Meitat per Nadal, meitat per Pasqua	3500 sous	1315/04/15	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Pascasi Mestre	Ferran Joan rector	Primícia. Reconeixement de pagament		1316/01/29	Alcover 1315-1316 caixa 9 lligall 119
Pascasi Mestre i Bertomea; Bernat Valls i Lícia	Ferran Joan rector	primícia blat des de sant Joan Bta i per 1 any. A mesura d'Alcover	455 quarteres de blat	1316/05/17	Alcover 1315-1316 caixa 9 lligall 119
Ramon Jofré	Bernat Aleu rector d'Alforja	primícia del lli i altres menuderies parroquia. Reconeixement pagament any passat	825 sous	1316/06/25	Alcover 1315-1316 caixa 9 lligall 119

Taula 86
Selva del Camp. Arrendament de la primícia de la parròquia

Compradors	Venedor	Rendes Temps	Quantia	Data	Llibre notarial
Pere Anguera; Pere Valirana; Pere Damer fill del difunt Pelegrí Damer; Ramon Damer	rector	primícia de blat. 1 any	83 quarteres de blat	1301/05/16	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Ramon Peiró presbíter i Arnau Calar presbíter	Guillem Montagut rector església	Rendes de l'església, meitat per Nadal i meitat per Pasqua.	2200 sous	1302/04/13	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Pere Ferrer de Fàbrica i Ramona de Selva	Ramon Peiró i Arnau Calaf	primícia blat	60 quarteres d'ordi	1302/05/08	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Jaume Forner i Ramona		menuderies primícia 1 any	283 sous	1304/04/28	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Ramon Peiró presbíter i Arnau Calaf presbíter	rector	primícia del blat 1 any	82 quarteres de blat	1304/04/28	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
---	Reamon Cervera, procurador del rector	primícia 1 any des de Sant Joan. Meitat per Nadal i meitat per la Pentecosta	2200 sous	1304/08/06	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Pere Bover de carrer dels Ollers i Bernarda	rector	primícia menuderia Meitat Nadal i meitat Pasqua	290 sous	1305/05/24	Selva 1303-1305 Caixa 2 lligall 7
Pere Bover i Bernarda, del carrer dels Ollers	Guillem Montagut rector	primícia oli	360 quartans d'oli mesura de Selva	1305/08/15	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Miquel Sobirà i Eironis; Llorenç Forner i Gerarda; Guillem Martí i Gerarda; Pere Bover i Ramona	Berenguer Roqueta rector	primícia del vi i les menuderies anual. A pagar meitat per Nadal i meitat per la Pentecosta	2150 sous	1308/05/13	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Berenguer Roqueta	Guillem Montagut rector	rendes de la parròquia 1307? És un reconeixement de que s'han pagat	2300 sous	1308/09/14	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Bernat Terre i Berenguera; Bernat Rabassa	Bernat Damer i Guillem Riudoms	primícia menuderia 1 any	260 sous	1310/05/22	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
Bernat Tortosa; Pere Guasch; Llorenç Forner; Ponç Ferrer	Bernat Damer i Guillem Riudoms	primícia blat 1 any	77 quarteres de blat	1310/05/22	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
Pere Boiver de carrer dels Ollers i Bernarda	Bernat Damer i Guillem Riudoms	primícia de l'oli 1 any	475 sous	1310/07/26	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
Bernat... Presbíter	Guillem Montagut rector	església any passat. Reconeix el pagament de les rendes de l'any anterior	2275 sous	1310/09/01	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13

Compradors	Venedor	Rendes Temps	Quantia	Data	Llibre notarial
Bernat Damer	Guillem Montagut rector	Església. Reconeixement del pagament	80 sous	1311/04/06	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Pere Valirana júnior i Berenguera; Doméneç Marco i Benvinguda; Andreu Finet	Guillem Montagut rector	menuderies de la primícia 1 any des de les kalendes de maig. Meitat per Nadal i meitat per Pasqua	310 sous	1311/04/27	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Bernat Damer I Guillem Riudoms	Guillem Montagut rector	rendes any anterior. Reconeixement de pagament	4550 sous	1311/05/23	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Miquel Sobirà i Eyronis; Guillem Martí i Gerarda; Berenguer Bonguerau; Pere Bover de plaça i Bernarda i Pere Bover del carrer dels Ollers i Bernarda	Guillem Montagut rector	primícia blat 1 any	76 quarteres de blat	1311/07/17	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Pere Bover del carrer dels Ollers	Guillem Montagut	primícia oli 1 any	280 quartans d'oli	1311/10/09	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Bernat Terre; Bernat Rabassa	Guillem Montagut rector	menuderies parròquia proper any	240 sous	1311/11/19	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Pere Bover del carrer dels Ollers i Bernarda	Guillem Montagut rector	primícia olia 1 any	350 quartans d'oli	1312/05/03	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14

Taula 87
Mercat del préstec jueu a la Selva del Camp

Nom jueu	població	Deutor	Població	descripció	Data	Llibre notarial
Salomé Tolosa	Tarragona	Guillem Carbó	Selva	Reconeix que li ha pagat allò que li devia	03/02/1308	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Astruch Tolosa, fill d'Isac Tolosa, difunt	Tarragona	Vídua de Ramon Tibau	Selva	reconeix que li ha pagat tots els deutes	19/04/1301	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Astruch Falcó	Tarragona	Pere Barceló	Almóster	reconeix que li ha pagat els deutes	10/11/1301	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Vidal Prats	Tarragona	Guillemó Ferrer, fill de Guillem Ferrer	Selva	reconeix que li ha pagat la meitat de les 9'5 lliures que li déu el seu germà Pericó Ferrer	16/11/1301	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Astruch Tolosa, fill de Isac Tolosa difunt	Tarragona	Ramon Gavaldà	Selva	reconeix que li ha pagat 286 sous i mig del deute de 437 sous que Gerarda, esposa de Ramon va contraure amb Vidala, mare d'Astruch	20/11/1301	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Isaac Narbona	Tarragona	Bernat Far Dolça	Selva	reconeix que li han pagat els deutes	08/01/1302	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Isaac Narbona	Tarragona	Joan Cilici	Selva	reconeix que li ha pagat 39 sous que Bernat Cogull de la Selva li devia	19/01/1302	Selva 1301-1302 Caixa 2 lligall 5
Samuel Saporta	Tarragona	Andreu BremonFerrera	Selva	Li deuen 150 sous a 1 any a 4 diners per lliura	28/06/1305	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Vidal Prats	Tarragona	Pere CositMaria	Selva	Li deuen 150 sous a 1 any i a 4 diners per lliura	07/07/1305	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Mosse Caravida		Pere Pelegrí	Selva	reconeix que li ha pagat tots els deutes	29/07/1305	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Mosse Mair	Tarragona	Pere GarrigaVierna	Selva	Li deuen 16 sous més 2 sous de lucre a 1 any	09/08/1305	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Salomé Seylam	Tarragona	Guillem Ermengol	Selva	reconeix que li ha pagat els 88 sous que li devia la seva muller Maria	18/10/1305	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Salomé David	Tarragona	Pere Ferrer, fill d'Arnau Ferrer difunt de vico P. Gordó	Selva	reconeix que li ha pagat els deutes	19/10/1305	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Mosse Mair	Tarragona	Pere Ferrer, fill d'Arnau Ferrer difunt, de vico P. Gordó	Selva	reconeix que li ha pagat els deutes	20/10/1305	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Maimó Ferrer	Tarragona	Bernat Riudoms Guillerma	Selva	reconeix que li han pagat els 73 sous que li devien (apoca 12 kal gener 1302)	27/10/1305	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Samuel Saporta	Tarragona	Doméneç anglès	Selva	reconeix que li ha pagat els deutes	02/11/1305	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Samuel Saporta	Tarragona	Ramon BremonGuillerma	Selva	reconeix que li han pagat els deutes	02/11/1305	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Vidal Prats	Tarragona	Arnau ÇafontGuillerma	Selva	reconeix que li han pagat dels deutes	07/11/1305	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Vidal Prats	Tarragona	Pere Anguera	Selva	reconeix que li ha pagat tots dels deutes	17/11/1305	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Samuel Saporta	Tarragona	Pere Rosell Bernarda	Selva	reconeix que li han pagat 40 sous dels 100 que li deuen	20/01/1306	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Samuel Saporta		Ramon MassóBernarda	Selva	reconeix que li han pagat tots els deutes	06/02/1306	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8

Nom jueu	població	Deutor	Població	descripció	Data	Llibre notarial
Mosse Mair	Tarragona	Ramona, vídua de Pere Calvo	Selva	reconeix que li ha pagat tots els deutes	25/02/1306	Selva 1305-1306 Caixa 2 lligall 8
Salomó David	Tarragona	Cerdà Calvó	Selva	reconeix que li han satisfet tots els deutes	27/07/1307	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Salomó David	Tarragona	Bernat Anglès	Selva	reconeix que li ha pagat tots els seus deutes	28/07/1307	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
	Barcelona	Pere Bonaviu	Selva	reconeix que li ha pagat el que li devia	15/08/1307	Selva 1307-1308 Caixa 3 lligall 9
Samuel Saporta	Tarragona	Maria, vídua de P... De Puig...	Selva	reconeix que li ha pagat els 140 sous que li devia	05/10/1308	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Samuel Saporta	Tarragona	Bertran Damer	Selva	reconeix que li ha pagat tot el que li devia	11/10/1308	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Vidal Prats	Tarragona	Llorenç Ordi	Selva	reconeix que li ha pagat tot el que li devia	10/01/1309	Selva 1308-9 Caixa 3 lligall 10
Vidal Prats	Tarragona	Pelegrí Esteve	Selva	reconeix que li ha pagat tots els deutes	10/01/1309	Selva 1308-9 Caixa 3 lligall 10
Vidal Prats	Tarragona	Joan Castellví	Selva	reconeix que els tutors dels fills de Joan Castellví li han pagat tots els deutes	17/01/1309	Selva 1308-9 Caixa 3 lligall 10
Salomó David, gendre de Vidal Prats	Tarragona	Pere Ferrer, fill d'Arnau Ferrer	Selva	reconeix que li ha pagat tots els deutes	17/01/1309	Selva 1308-9 Caixa 3 lligall 10
Vidal Prats	Tarragona	Pere Ferrer	Selva	reconeix que li han pagat tots els deutes	17/01/1309	Selva 1308-9 Caixa 3 lligall 10
Astruch Rovelat	Selva	Jaume Ferrer i Ramon Gordó, jurats	Selva	Li deuen 1870 sous per la talla o quèstia que la universitat fa en el mes de febrer	08/02/1309	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Astruch Crespi	Tarragona	Vidal Serra	Burguet	reconeix que li han pagat els deutes	10/02/1309	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Vidal Prats	Tarragona	Bernat Damer, presbíter	Selva	reconeix que li ha pagat els deutes	10/02/1309	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Samuel Benvenist	Villa Libera	Francesca, vídua de Bernat Massó	Selva	reconeix que li han pagat tots els deutes	21/02/1309	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Samuel Saporta	Tarragona	Joan Bover	Selva	reconeix que li han pagat tots els deutes	04/03/1309	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Bonina Biona	Barcelona	elegri Esteve i Pere Bremon	Selva	reconeix que li han pagat tots els deutes	04/03/1309	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Vidal Prats	Tarragona	Guillem Boti	Selva	reconeix que li han pagat tots els deutes	09/03/1309	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Astruch Rabassa	Tarragona	Bernat Massó iArsendis vídua de Ramon Forner	Selva	reconeix que li han pagat tots els deutes	29/03/1309	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Astruch Rabassa	Tarragona	Ramon Dalmau	Selva	reconeix que li ha pagat la quarta part del que li deu. En total són 70 sous. Romanen 3 parts més	06/04/1309	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Samuel Saporta	Tarragona	Pericó Calvó	Selva	reconeix que li ha pagat tots els deutes	24/05/1309	Selva 1308-1309 Caixa 3 lligall 10
Samuel Benvenist	Vilafranca	Simó Fallola, casat	Selva	reconeix que li han pagat tot els deutes	24/07/1309	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
Salomó Tolosa, Vidala mare seva, vídua d'Isac de Tolosa	Tarragona	Vidal Serra	Burguet	reconeix que li ha pagat totes els deutes	03/08/1309	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11

Nom jueu	població	Deutor	Població	descripció	Data	Llibre notarial
Mosse Mair	Selva	Guillem Tolrà	Selva	reconeix que li ha pagat tots els deutes (80 sous)	25/10/1309	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
Samuel Saporta	Tarragona	Esteve...	Selva	reconeix que li ha pagat tots els deutes	25/10/1309	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
Vidal Prats	Tarragona	Guillem Pasqual Ramona	Selva	reconeix que li han pagat tots els deutes	28/10/1309	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
Vidal Prats	Tarragona	Simó Fallola Guillerma	Selva	reconeix que li han pagat tots els deutes	28/10/1309	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
Samuel Saporta	Tarragona	Vidal Got	Selva	reconeix que li ha pagat els deutes	29/10/1309	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
Perfet Isaac, actua en nom de Samuel Saporta, jueu de Tarragona	Tarragona	Berenguer Bover	Selva	reconeix que li ha pagat tot els deutes	14/11/1309	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
Samuel Saporta	Tarragona	Pere Casquer	Selva	reconeix que li han pagat tots els deutes	29/11/1309	Selva 1309 Caixa 3 lligall 11
Samuel Benvenist	Vilafranca	Jaume Carbonell	Selva	reconeix que li han pagat tots els deutes	17/12/1310	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Perfet Isaac	Tarragona	Pere Berto	Selva	reconeix que li ha pagat els 120 sous que li devia	10/01/1311	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Afermo Crep	Tarragona	Pere Mari	Selva	reconeix que li ha pagat tots els deutes	10/01/1311	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Salomó Tortosa		Berenguer	Selva	reconeix que li ha pagat tots els deutes	10/01/1311	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Samuel Saporta	Tarragona	Vidal MasdèuMaria	Selva	reconeix que li han pagat tots els deutes	25/02/1311	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Salomó David	Solsona	Elisenda, vídua d'Arnau Bremon	Selva	reconeix que li ha pagat tots el deutes	20/03/1311	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Samuel Cap	Tarragona	Maimó Serra	Selva	reconeix que li han pagat tots els deutes	07/05/1311	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Samuel Saporta	Tarragona	Jaume Vallirana	Selva	reconeix que li ha pagat tots els deutes	23/05/1311	Selva 1309-1311 Caixa 3 lligall 12
Samuel Bonjueu	Tarragona	Joan Gavela	Selva	reconeix que li ha pagat tots els deutes sobre una casa	28/10/1310	Selva 1310 Caixa 4 lligall 13
Mosse Mair, jueu de Tarragona, proc. De Samuel Cap jueu de Tgna, marmessor de l'últim estament de Maimó Ferrer, jueu de Tarragona	Tarragona	Ramon Berto	Selva	reconeix que li ha pagat els deutes	08/09/1307	Selva 1307-1308 caixa 3 lligall 9
Salomó David	Tarragona	Joan AndreuRamona	Selva	reconeix que li han pagat tots els deutes	28/09/1307	Selva 1307-1308 caixa 3 lligall 9
Bonina Biona	Barcelona	Ramon Mir	Reus	reconeix que li ha pagat els 157 sous que li devia	17/08/1307	Selva 1307-1308 caixa 3 lligall 9
Samuel Saporta	Tarragona	Vidal Grimau	Selva	reconeix que l'li han pagat la meitat del deute de Joan Castellví	24/10/1307	Selva 1307-1308 caixa 3 lligall 9
Vidal Prats	Tarragona	Pere Cairo	Selva	reconeix que li ha pagat tot el que li devia	24/10/1307	Selva 1307-1308 caixa 3 lligall 9

Nom jueu	població	Deutor	Població	descripció	Data	Llibre notarial
Vidal Prats	Tarragona	Arnau Verra, Pere Cosit marmessors de Vidal Esclot i Ramona difunts	Selva	reconeix que li han pagat tots els deute	28/10/1307	Selva 1307-1308 caixa 3 lligall 9
Salomé Tolosa, fill de Jaume Tolosa difunt	Tarragona	Guillem Cogull	Selva	reconeix que li han pagat tots els deutes	28/10/1307	Selva 1307-1308 caixa 3 lligall 9
Salomé Domici	Tarragona	Joan Costa Alamanda	Selva	reconeix que li han pagat el que li devien	07/11/1307	Selva 1307-1308 caixa 3 lligall 9
Samuel Saporta	Tarragona	Ramon Cervera i Berenguer Cervera, fills Pere Cervera difunt	Selva	reconeix que li han pagat tots els deutes del pare	10/11/1307	Selva 1307-1308 caixa 3 lligall 9
Salomé Tolosa		Ramon Vallcurva	Selva	reconeix que li han pagat tots els deutes	01/12/1307	Selva 1307-1308 caixa 3 lligall 9
Salomé Tolosa	Tarragona	Guillem Calvó	Selva	reconeix que li ha pagat tots els deutes	03/02/1308	Selva 1307-1308 caixa 3 lligall 9
Samuel Saporta	Tarragona	Guillem Pasqual	Selva	reconeix que li ha pagat tots els deutes	12/08/1311	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Samuel Saporta	Tarragona	Joan Bover	Selva	reconeix que li ha pagat els 100 sous que li devia Andreu Bover (sembla que li retorna 195 sous)	05/09/1311	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Perfet Isaac, procurador del testament de Dolça, vídua d'Astruch Falcó	Tarragona	Bernat Barceló	Selva	reconeix que li ha pagat els deutes	07/09/1311	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Yucef Tolosa	Tarragona	Arnaldona, vídua de Ponç Gavaldà	Selva	reconeix que li ha pagat els 375 sous que li devia	11/10/1311	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Perfet Isaac	Tarragona	Ramon Manganel·l Pericó Valirana	Selva	el jueu deu als cristians 100 sous que li han prestat	26/10/1311	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Samuel Benvenist	Tarragona	Arsendis Forneri Blanca filla seva	Selva	reconeix que li han pagat tots dels deutes de Vidal Astruch	01/03/1312	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Perfet Isaaci Samuel Saporta	Tarragona	Bernat Ribesaltes	Selva	reconeix que li han pagat tots els deutes	04/03/1312	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Samuel Saporta	Tarragona	Guillem Aguader	Selva	reconeix quel i ha pagat tots els deute	07/03/1312	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Samuel Saporta	Tarragona	Guillem Jover i Guillemó Jover fill seu	Selva	reconeix que li han pagat tots els deutes	07/03/1312	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Perfet Isaac i Samuel Saporta	Tarragona	Saurina, vídua de Guillem Miquel	Selva	reconeix que els ha pagat tots els deutes	14/03/1312	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Salomé Tolosa	Tarragona	Cerveró Julià i Bertomea esposa	Brugar	reconeix que li han pagat tots els deutes	09/05/1312	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Samuel Saporta	Tarragona	Pere Paoner Guillerma	Selva	reconeix que li han pagat els deutes	28/08/1312	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Samuel Saporta	Tarragona	Berenguer Bonguerau	Selva	reconeix que li han pagat els deutes	28/08/1312	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Bolax Samuel	Tarragona	Pere Forn	Selva	deu 39 sous i 12 diners	07/09/1312	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Bolax Samuel	Tarragona	Pere Forner	Selva	deu 62'5 osus	07/09/1312	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Mosse mayor	Selva	Joan Bertran, fill de pere Bertran	Selva	reconeix quel i ha pagat tots els deutes	07/09/1312	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14

Nom jueu	població	Deutor	Població	descripció	Data	Llibre notarial
Perfet Isaac	Tarragona	Ramon ayolfElisenda	Selva	reconeix que li han pagat tots els deutes	23/10/1312	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Salomó Bonifaç, procurador de Salomó David	Barcelona	tutors dels fills del difunt Romagosa	Selva	reconeix que li han pagat tots els deutes	06/11/1312	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Bolax Samuel, més de 14 anys	Tarragona	Pere Forner i fill de Ramon Forner Guillerma	Selva	reconeix que li han pagat el que li devia al seu pare	12/11/1312	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Salomó Bonifaç jueu de Barcelona, procurador general de Salomó David, jueu de Solsona	Barcelona	Pere MariBerenguera	Selva	reconeix que li han pagat tots els deutes	14/01/1313	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Salomó Bonifaç jueu de Barcelona, procurador general de Salomó David, jueu de Solsona	Barcelona	Pere Mallola	Selva	reconeix que li ha pagat els deutes	17/01/1313	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
procurador de Samuel Saporta jueu de Tarragona	Barcelona	Arnau Gavela	Selva	reconeix que li han pagat tots els deutes	29/01/1312	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Crespí Enac, procurador de Samuel Saporta Dolça	Barcelona	Joan Costa	Selva	reconeix que li ha pagat tots els deutes	08/02/1313	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Crespí Enac procurador de Samuel Saporta Dolça	Barcelona	Arnau Çafont	Selva	reconeix que li ha pagat els 99 sous que li devia	08/02/1313	Selva 1311-1313. Caixa 4 lligall 14
Bonina Biona	Tarragona	Pere Valls i Ramon fill seu difunt	Selva	reconeix que li ha pagat tots els deutes	23/07/1313	Selva 1313-1314 caixa 4 lligall 15
Samuel Saporta	Tarragona	Pere Valls, fill de Joan Vall difunt Ramona i mare Ramona	Selva	reconeix que li han pagat tots els deutes	08/08/1313	Selva 1313-1314 caixa 4 lligall 15
Samuel Saporta	Tarragona	Simó Bover, fill de Simó Bover difunt	Selva	reconeix que li ha pagat tots els deutes	11/08/1313	Selva 1313-1314 caixa 4 lligall 15
Vidal Prats	Tarragona	Saurina, vídua de Vidal Pasqual	Selva	reconeix que li ha pagat tots els deutes	27/08/1313	Selva 1313-1314 caixa 4 lligall 15
Samuel Saporta	Tarragona	Pere Bertoi Pere Negre, de la Selva, procuradors de ramon Berto, Pere, Guillem i Francesca, fills seus	Selva	reconeix que li han pagat els deutes	15/09/1313	Selva 1313-1314 caixa 4 lligall 15
Samuel Saporta		Bernat Pelegrí, fill del difunt Guillem Pelegrí Ramona	Selva	reconeix que li han pagat tots els deutes	09/12/1313	Selva 1313-1314 caixa 4 lligall 15
Samuel Saporta	Tarragona	Bertomeu Masdéu i Maria	Selva	reconeix que li han pagat els deutes	08/01/1314	Selva 1313-1314 caixa 4 lligall 15
Samuel Saporta	Tarragona	Vídua de Bernat Giner i fills seus Bernat i Ramon i guillem Serra, gendre	Selva	reconeix que li han pagat tots els deutes	01/02/1314	Selva 1313-1314 caixa 4 lligall 15
Samuel Saporta Dolça filla meva de Salomó Solana difunt	Tarragona	Pere MariBerenguera	Selva	reconeix que li han pagat els deutes que tenien amb Salomó	01/02/1314	Selva 1313-1314 caixa 4 lligall 15
Samuel Saporta	Tarragona	Vidal Forner, fill del difunt Vidal Forner Mansilia	Selva	reconeix que li ha pagat els deutes	27/02/1314	Selva 1313-1314 caixa 4 lligall 15
Vidal Prats	Tarragona	Pericó Ferrer, fill difunt de Guillem Ramona	Selva	reconeix que li han pagat els deutes	27/02/1314	Selva 1313-1314 caixa 4 lligall 15

Nom jueu	població	Deutor	Població	descripció	Data	Llibre notarial
Samuel Saporta	Tarragona	Gerard Gordó	Selva	reconeix que li ha pagat tots els deutes	13/03/1314	Selva 1313-1314 caixa 4 lligall 15
Bonjoc Brevia	Tarragona	Ramona, vídua de Guillemó Rabassa i Jaume fill seu d'exito furni nou de la Selva	Selva	reconeix que li ha pagat tots els deutes	20/03/1314	Selva 1313-1314 caixa 4 lligall 15
Samuel Saporta	Tarragona	Andreu BoverMaria	Selva	reconeix que li han pagat tots els deutes	20/03/1314	Selva 1313-1314 caixa 4 lligall 15
Samuel Saporta	Tarragona	Pere Damer, fill de Pelegrí Damer Arnalda	Selva	reconeix que li han pagat tots els deutes	20/03/1314	Selva 1313-1314 caixa 4 lligall 15
Astruch Gordósa	Tarragona	Guillem Tolrà	Selva	reconeix que li han pagat tots els deutes	20/03/1314	Selva 1313-1314 caixa 4 lligall 15
Mosse Satorra	Montblanc	Bertomeu Berules Pericó Arnau	Blancafort	deuen 125 sous a tornar en un any. Interès 4 diners per lliura	28/07/1316	Selva 1316-1317 caixa 4 lligall 16
Mosse Mair	Selva	Guillem Pamies	Almoster	deuen 120 sous a pagar per Tots Sants interès 4 diners per lliura	30/07/1316	Selva 1316-1317 caixa 4 lligall 16
Mosse Satorra	Montblanc	Guillem Pasqual Ramona	Selva	deuen 160 sous a 1 any. Interès 4 diners per lliura	18/08/1316	Selva 1316-1317 caixa 4 lligall 16
... Satorra	Montblanc	Guillem SalvatGerarda	Almoster	deuen 150 sous a 1 any	28/08/1316	Selva 1316-1317 caixa 4 lligall 16
Astruch Satorra tutor dels fills de Mosse Satorra de Montblanc	Falset	Pere Abellan, presbíter oriund de Santa Coloma	Selva	reconeix que li ha pagat 226 sous dels 450 sous que li devien	23/10/1316	Selva 1316-1317 caixa 4 lligall 16
Astruch Gracian procurador de Samuel Benvenist	Tarragona	Pere Ripoll	Selva	reconeix que li ha pagat tots els deutes	23/10/1316	Selva 1316-1317 caixa 4 lligall 16
Mosse Mair	Selva	Ponç Grimau	Selva	deu 50 sous a pagar en un any a raó de 4 diners per lliura d'interès	29/10/1316	Selva 1316-1317 caixa 4 lligall 16
Perfet Isaac procurador d'Isaac Curtuny, jueu de Valls	Tarragona	Miquel Sobirà, procurador dels béns d'Andreu Bover	Selva	reconeix que li ha pagat 400 sous que se li devien	08/11/1316	Selva 1316-1317 caixa 4 lligall 16
Mosse Mair	Selva	Joan MulnerMaria	Selva	reconeix que li han pagat tots els deutes	23/11/1316	Selva 1316-1317 caixa 4 lligall 16
Jafuda Cardoner	Tarragona	Dolça, vídua de pere Cavaller	Selva	reconeix que li ha pagat els deutes del seu marit	08/12/1316	Selva 1316-1317 caixa 4 lligall 16
Abraham Jacob procurador de Samuel Benvenist jueu de la Selva	Tarragona	Vidal CairoMaria	Selva	reconeix que li han pagat els deutes	15/12/1316	Selva 1316-1317 caixa 4 lligall 16
Mosse Mair	Selva	Guillem RosMaria	Selva	deuen 45 sous a pagar en 1 any	02/01/1317	Selva 1316-1317 caixa 4 lligall 16
Mosse Mair	Selva	Ramon CanovesPonceta	Selva	deuen 50 sous a 1 any a raó de 4 diners per lliura	07/01/1317	Selva 1316-1317 caixa 4 lligall 16
Mosse Mair	Selva	Guillem MulnerMaria de vico Ramon Vallcurva	Selva	deuen 75 sous a 1 any a raó de 4 diners per lliura	07/01/1317	Selva 1316-1317 caixa 4 lligall 16
Mosse Mair	Selva	Berenguer Gavella de vall de la Selva i Pere Gavella d'Albiol, fill de Joan Gavella	Selva	deuen 97 sous i 6 diner a 1 any a raó de 4 diners per lliura	11/01/1317	Selva 1316-1317 caixa 4 lligall 16
Jafuda Cardoner	Tarragona	Vidal TerreRamona	Selva	reconeix que li han pagat tot els deutes	01/02/1317	Selva 1316-1317 caixa 4 lligall 16

Nom jueu	població	Deutor	Població	descripció	Data	Llibre notarial
Mosse Mair	Selva	Arnalda, vídua de Ponç Gavaldà	Selva	déu 30 sous de capital a pagar per Tots Sants a raó de 4 diners per lliura	11/02/1317	Selva 1316-1317 caixa 4 lligall 16
Abraham Jacob procurador de Samuel Benvenist	Tarragona	Ramon Gavela	Selva	reconeix que li ha pagat tots els deutes	01/03/1317	Selva 1316-1317 caixa 4 lligall 16
Mosse Mair	Selva	Vidal GotElisenda	Selva	deuen 25 sous de capital i 5 sous per pernyora o lucre seu a pagat a 1 any a 4 diners per lliura	08/04/1317	Selva 1316-1317 caixa 4 lligall 16
Abraham Jacob procurador de Samuel Benvenist	Tarragona	Bernat MascaróGerarda	Selva	reconeix que li han pagat tots els deutes	11/04/1317	Selva 1316-1317 caixa 4 lligall 16
Sanama Mair fill de Mosse Mair	Tarragona	Pere SabaterMaria	Selva	deuen 25 sous més 5 sous de lucre a 1 any. 4 diners per lliura	15/04/1317	Selva 1316-1317 caixa 4 lligall 16
Mosse Mair	Selva	Llorenç OyolDolça	Selva	deuen 30 sous de capital a pagar per Nadal a raó de 4 diners per lliura singulis mensibus	29/04/1317	Selva 1316-1317 caixa 4 lligall 16
Mosse Mair	Selva	Guillem Pujalt	Montblanc	deu 54 sous de capital a pagar per Santa Maria d'agost	05/05/1317	Selva 1316-1317 caixa 4 lligall 16
Mosse Mair	Selva	Ramon Cànoves	Selva	deu 50 sous+ 10 sous a 1 any	14/05/1317	Selva 1316-1317 caixa 4 lligall 16
Mosse Mair	Selva	Bertran Vallcurva fill difunt Ramon Vallcurva	Selva	deu 260 sous de capital a pagar per Tots Sants	16/05/1317	Selva 1316-1317 caixa 4 lligall 16
Astruch Satorra curador del testament dels fills de Mosse Satorra, germà meu de Montblanc	Falset	Arnau ÇafontGuillema	Selva	reconeix que li han pagat tots els deutes	23/05/1317	Selva 1316-1317 caixa 4 lligall 16
Perfet Isaac procurador de Samuel Saporta	Tarragona	Pere Bover, saig	Selva	reconeix que li ha pagat tots els deutes	26/05/1317	Selva 1316-1317 caixa 4 lligall 16
Astruch Satorra procurador del testament de Mosse Satorra, germà meu	Falset	Bernat Mallorques	Selva	reconeix que li ha pagat tots els deutes 75 sous	26/05/1317	Selva 1316-1317 caixa 4 lligall 16
Isaac Tolosa fill d'Astruch Tolosa, en nom del seu parte		Guillem Jover, fill de Guillem Jover	Selva	reconeix que li ha pagat els 90 sous que li devia	20/09/1319	Selva 1319-1320 caixa 5 lligall 17

Taula 88
Mercat del préstec jueu a Alcover

nom jueu	població	beneficiari	població	descripció	Data	Llibre notarial
Isaac Rouen	Tarragona	Pere RobertArsendis	Alcover	reconeix que li han pagat tots els deutes	13/01/1300	Alcover 1298-1300 Caixa 7 lligall 114
Isaac Rouen	Tarragona	Bernat Narbonés i Pere fill seu + 14 anys	Alcover	deuen 160 sous a pagar en un any a raó de .lIII.xxx.	14/01/1300	Alcover 1298-1300 Caixa 7 lligall 114
Isaac Rouen	Tarragona	Bernat BusquetBerenguera	Alcover	deuern 75 sous a pagar en un any ultra .lIII.xxx.	14/01/1300	Alcover 1298-1300 Caixa 7 lligall 114
Vidal Requesens	Tarragona	Joan Castelló i Alda i Pere Giralt i Bertomea	Alcover	deuen 135 sous a un any	03/02/1300	Alcover 1298-1300 Caixa 7 lligall 114
Vidal Requesens	Tarragona	Mateu MallafréGuillerma	Burguet	reconeix que li han pagat els deutes	03/02/1300	Alcover 1298-1300 Caixa 7 lligall 114
Vidal Requesens	Tarragona	Ramon BorràsMansilia	Alcover	deuen 225 sous a un any .lIII.xxx.	04/02/1300	Alcover 1298-1300 Caixa 7 lligall 114
Vidal Requesens	Tarragona	Arnau AstruchAstruga	Alcover	reconeix que li han pagat tots els deutes	07/02/1300	Alcover 1298-1300 Caixa 7 lligall 114
Vidal Requesens	Tarragona	Guillem Alball Elisenda	Alcover	deuen 30 quartans d'oli a mesura d'Alcover a raó de .lIII.xxx.	08/02/1300	Alcover 1298-1300 Caixa 7 lligall 114
Vidal Requesens	Tarragona	Jaume VallclaraGerarda	Mas de l'Ardiaca	deuen 60 sous a raó de 4 per 20 (4 diners per lliura?) a un any	08/02/1300	Alcover 1298-1300 Caixa 7 lligall 114
Isaac Saporta	Tarragona	Joan CastellóAlda	Alcover	deuen 50 quartans d'oli (Alcover) a pagar per festa de Carnestoltes	16/02/1300	Alcover 1298-1300 Caixa 7 lligall 114
Isaac Roue	Tarragona	Guillem Fabrer Saurina	Alcover	deuen 126 sous a 1 any .lIII.xxx	16/02/1300	Alcover 1298-1300 Caixa 7 lligall 114
Isaac Mestre	Tarragona	Pere Alball, fill de Guillem Alball, difunt Ramona	Alcover	reconeixen que deuen 24 sous a 1 any a lIII per XX	16/02/1300	Alcover 1298-1300 caixa 7 lligall114
Isaac Mestre	Tarragona	Bernat CerveraElisenda	Alcover	deuen 71 sous a lIII per XX	16/02/1300	Alcover 1298-1300 caixa 7 lligall114
Cimfa, esposa d'Isaac Rouen	Salomó	Pere Alegret	Alcover	deuen 75 sous a un any a 4 per 20	16/02/1300	Alcover 1298-1300 caixa 7 lligall114
Isaac Mestre	Tarragona	Ferrer SartorRomia	Alcover	deuen 170 sous a un any a 4 per 20	16/02/1300	Alcover 1298-1300 caixa 7 lligall114
Isaac Mestre	Tarragona	Guillem Jover Berenguera	Alcover	deuen 40 sous i 58 sous a 1 any a 4 per 20	16/02/1300	Alcover 1298-1300 caixa 7 lligall114
Isaac Rouen	Tarragona	Joan Salvat i Elisenda i Mateu Salvat i Ermessendis	Alcover	deuen 250 sous a pagar propera festa de Carnibus a 4 per 20	16/02/1300	Alcover 1298-1300 caixa 7 lligall114
Isaac Escapat	Tarragona	Bernat BrugarBerenguera	Alcover	deuen 170 sous a un any a 4 per 20	26/02/1300	Alcover 1298-1300 caixa 7 lligall114
Isaac Escapat	Tarragona	Bernat FeliuRomia	Alcover	deuen 67 sous a 1 any. 13 sous percentatge. Total li tornàrà 80 sous	20/03/1302	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Isaac Rouen	Tarragona	Guillem Voltor Guiamona i fill seu Bernat + 14 anys	Alcover	deuen 70 sous a pagar el primer dia de desembre	20/03/1302	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Isaac Rouen	Tarragona	Robert Corral Elisenda	Alcover	deuen 29 sous a pagar en 1 any	20/03/1302	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Isaac Rouen	Tarragona	Ramon AlbeoBerenguera	Alcover	deuen 64 sous a pagar en 1 any	20/03/1302	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115

nom jueu	població	beneficiari	població	descripció	Data	Llibre notarial
Isaac Rouen	Tarragona	Berenguer Pi i Bernat i Arnau, germans, fills del difunt pere Pi	Alcover	deuen 60 sous a pagar en Tots Sants	20/03/1301	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Isaac Rouen	Tarragona	Guillem VoltorGuiamona	Alcover	reconeix que li han pagat els 70 sous que li havien promés pagar a primers de desembre	20/03/1302	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Cimfa, esposa d'Isaac Rouen	Tarragona	Joan Salezes i Elisenda i Ponç Narbona i Guillerma i Mateu Salezes i Ermessendis	Alcover	deuen 250 sous de capitall a 1 any. Li retornaran 300 sous	20/03/1302	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Isaac Rouen	Tarragona	Ramon Alcover Gerarda	Alcover	deuen 117 sous. A tornar 140 en un any	28/03/1302	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Vidal Crespi	Tarragona	Guillem Valls Maria	Alcover	deuen 55 sous a pagar per tots Sants	01/04/1302	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Isaac Mestre	Tarragona	Pere Morera i Guillem Morera, germans	Mas de l'Ardiaca	deuen 20 quartans d'oli a mesura d'Alcover	11/05/1302	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Isaac Mestre	Tarragona	Guillem MoreraElisenda	Mas de l'Ardiaca	deuen 109 sous en un any a tornar 130 sous en total	11/05/1302	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Bonadona, vídua de David Bolax	Tarragona	Miquel NarbonaAltadona	Alcover	deuen 114 sous a un any, 22 sous. A tornar en total 136 sous	29/06/1302	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Isaac Rouen	Tarragona	Pere AlegretSerena	Alcover	deuen 100 sous a 1 any tornar 120 sous	10/07/1302	Alcover caixa 7 lligall 115 1302-1305
Isaac Rouen	Tarragona	Pere GironaMansilia i Berna fill seu + 18 anys	Alcover	deuen 70 sous menys 2 diners a 1 any	10/07/1302	Alcover caixa 7 lligall 115 1302-1305
Isaac Mestre	Tarragona	Guillerma, vídua de Guillem Joan	Alcover	deuen 90 sous a pagar per Tots Sants. Retornarà 94 sous	19/07/1302	Alcover caixa 7 lligall 115 1302-1305
Racha Escapat		Pere MonpselverGuillerma	Alcover	deuen 60 sous a 1 any . Retornaran 70 sous	11/08/1302	Alcover caixa 7 lligall 115 1302-1305
Bonadona, vídua de David Bolax	Tarragona	Ponç RibaGuillerma	Alcover	deuen 42 sous a 1 any	11/08/1302	Alcover caixa 7 lligall 115 1302-1305
Belseny Provençal	Tarragona	Pere Massó, fill de Joan Massó	Alcover	24 sous a 1 any	28/10/1303	Alcover caixa 7 lligall 115 1302-1305
Bonhome Provençal	Tarragona	Berenguer FullaErmessendis	Alcover	24 sous a 1 any. Tornar 28 sous	30/10/1303	Alcover caixa 7 lligall 115 1302-1305
Bonhome Provençal	Tarragona	Bonafonat AlbeoRomia	Alcover	59 spous a 1 any. Tornar 70 sous	30/10/1303	Alcover caixa 7 lligall 115 1302-1305
Isaac Mestre	Tarragona	Pere GrasMaimona	Alcover	20 sous i 12 quartans d'oli a quartà d'Alcover	02/11/1303	Alcover caixa 7 lligall 115 1302-1305
Bonhome Provençal	Tarragona	Pere Mascarell, fill seu Pere Saurina	Alcover	57 sous de capital. A pagar 68 sous a 1 any	26/11/1303	Alcover caixa 7 lligall 115 1302-1305
Caravida Roven	Arache	Jaume Ripoll, fill de Pere Ripoll, + 18 anys amb consell de Mateu Salgar, tutor	Alcover	deu 28 sous a 1 any	26/11/1303	Alcover caixa 7 lligall 115 1302-1305
Isaac Escapat	Tarragona	Joan Zelors Benvinguda	Alcover	deuen 41 sous a 1 any	03/12/1303	Alcover caixa 7 lligall 115 1302-1305
Isaac Escapat	Tarragona	Ramon Oller Saurina	Alcover	deuen 28 sous a 1 any	03/12/1303	Alcover caixa 7 lligall 115 1302-1305
Isaac Mestre	Tarragona	Mansilia, vídua de Joan Jordà	Alcover	reconeix que li ha pagat tots els deutes	03/12/1303	Alcover caixa 7 lligall 115 1302-1305

nom jueu	població	beneficiari	població	descripció	Data	Llibre notarial
Belseny Provençal i David Cotory	Tarragona	Guillem Bover Guillermo	Alcover	40 quartans oli alcover a 1 any	08/01/1304	Alcover caixa 7 llogall 115 1302- 1305
Bonhome Provençal	Tarragona	Bonafonat AlbiolGuillermo	Alcover	deuen 80 sous a 1 any	08/01/1304	Alcover caixa 7 llogall 115 1302- 1305
Belseny Provençal	Tarragona	Pere SalzesElisenda	Alcover	70 sous a 1 any	08/01/1304	Alcover caixa 7 llogall 115 1302- 1305
Isaac Escapati Bonhome Provençal	Tarragona	Guillem Romagosa i Bernarda i Pere Romagosa presbíter i Guillem fill de Guillem + 25 anys	Alcover	113 sous a 1 any. A pagar els 113 sous més 22 sous	11/01/1304	Alcover caixa 7 llogall 115 1302- 1305
Bonhome Provençal	Tarragona	Guillem DagerMargarida	Alcover	102 sous a 1 any Solver 10 sous	11/01/1304	Alcover caixa 7 llogall 115 1302- 1305
Cotrundol Saltel	Tarragona	Salomé Vivesi Elisenda i Pere Gili i Guillermo	Alcover	82 sous a 1 any. Solver 16 sous	21/01/1304	Alcover caixa 7 llogall 115 1302- 1305
David Bolax	Tarragona	Joan CosteraRamona	Alcover	42 sous a 1 any	21/01/1304	Alcover caixa 7 llogall 115 1302- 1305
Caravida Romeu	Tarragona	Guillem PelegríMaria	Alcover	42 sous a 1 any	27/01/1304	Alcover caixa 7 llogall 115 1302- 1305
Caravida		Pere VilarBertomea	Alcover	42 sous a 1 any	27/01/1304	Alcover caixa 7 llogall 115 1302- 1305
Bonhome Provençal	Tarragona	Pere Monp... Guillermo	Alcover	100 sous a pagar per Santa Maria d'agost	27/01/1304	Alcover caixa 7 llogall 115 1302- 1305
Bonhome Provençal	Tarragona	Pere Mascarell, fill de Ramon mascarell, difunt Guillermo	Alcover	70 sous a 1 any	27/01/1304	Alcover caixa 7 llogall 115 1302- 1305
Bonhome Provençal	Tarragona	Pere RipollBarcelona	Mas Romagosa	32'5 sous a un any . 6'5 sous. A pagar 40 sous 12 diners	27/01/1304	Alcover caixa 7 llogall 115 1302- 1305
Bonhome Provençal	Tarragona	Joan RipollBarcelona	Mas Romagosa	28 sous a 1 any	12/02/1304	Alcover caixa 7 llogall 115 1302- 1305
Bonadona, vídua de David Bolax	Tarragona	Pere TortosaGuillermo	Alcover	42 sous a 1 any	12/02/1304	Alcover caixa 7 llogall 115 1302- 1305
Bonhome Provençal	Tarragona	Pere MassóAvinet	Alcover	35 sous a 1 any. A pagar 42 sous (7 sous solver)	03/03/1304	Alcover caixa 7 llogall 115 1302- 1305
Isaac Rouen	Tarragona	Ramon MozatGuillermo	Alcover	83 sous a 1 any	03/03/1304	Alcover caixa 7 llogall 115 1302- 1305
Cimfa, esposa d'Isaac Rouen	Tarragona	Galvany BorràsElisenda	Alcover	18 sous a 1 any	03/03/1304	Alcover caixa 7 llogall 115 1302- 1305
Cimfa, esposa d'Isaac Rouen	Tarragona	Pere VivesMaria	Alcover	40 lliures a 1 any	03/03/1304	Alcover caixa 7 llogall 115 1302- 1305
Cimfa, esposa d'Isaac Rouen	Tarragona	Perica, esposa d'Urgell	Alcover	24 sous a 1 any	03/03/1304	Alcover caixa 7 llogall 115 1302- 1305
Cimfa, esposa d'Isaac Rouen	Tarragona	Perica, esposa d'Urgell	Alcover	24 sous a 1 any	03/03/1304	Alcover caixa 7 llogall 115 1302- 1305
Bonadona, vídua de David Bolax	Tarragona	Mateu SalgarErmessendis	Alcover	42 sous a 1 any	03/03/1304	Alcover caixa 7 llogall 115 1302- 1305
Bonadona, vídua de David Bolax	Tarragona	Elisenda, vídua de Ferrer Serra i Martí Serra fill seu	Alcover	28 sous a 1 any	04/03/1304	Alcover caixa 7 llogall 115 1302- 1305

nom jueu	població	beneficiari	població	descripció	Data	Llibre notarial
Bonadona, vídua de David Bolax	Tarragona	Berenguer Vilamayai Guillerma i pere Vilamaya, Arnau Olesa i Bonafonat Dager	Alcover	70 sous a 1 any	04/03/1304	Alcover caixa 7 lligall 115 1302- 1305
Cimfa, esposa d'isaac Rouen	Tarragona	Arnau SimóMansilia	Alcover	130 sous a 1 any	05/03/1304	Alcover caixa 7 lligall 115 1302- 1305
Cimfa, esposa d'isaac Rouen	Tarragona	Ramon alcover Guillerma	Alcover	120 sous a 1 any	05/03/1304	Alcover caixa 7 lligall 115 1302- 1305
Bonhome Provençal	Tarragona	Ramon Teler	Mas Romagosa	136 sous a pagar el proper febrer	07/04/1304	Alcover caixa 7 lligall 115 1302- 1305
Bonhome Provençal	Tarragona	Joan Galterseniore Elisenda	Alcover	29 sous a 1 any	07/04/1304	Alcover caixa 7 lligall 115 1302- 1305
Bonhome Provençal	Tarragona	Guillem RenerMartina	Alcover	70 sous a 1 any	07/04/1304	Alcover caixa 7 lligall 115 1302- 1305
Cimfa, esposa d'isaac Rouen	Tarragona	Joan MascarellMansilia	Alcover	30 sous a 1 any	10/04/1304	Alcover caixa 7 lligall 115 1302- 1305
Bonhome Provençal	Tarragona	Pere TortosaSaura	Alcover	69 sous a 1 any	10/04/1304	Alcover caixa 7 lligall 115 1302- 1305
Bonhome Provençal	Tarragona	Guillem Monsó Romia	Alcover	42 sous a 1 any	18/04/1304	Alcover caixa 7 lligall 115 1302- 1305
Cimfa, esposa d'isaac Rouen	Tarragona	Guillem Monsó Romia	Alcover	70 sous a 1 any	18/04/1304	Alcover caixa 7 lligall 115 1302- 1305
Cimfa, esposa d'isaac Rouen	Tarragona	Pere VallsBerenguera	Alcover	138 sous a 1 any	27/04/1304	Alcover caixa 7 lligall 115 1302- 1305
Bonhome Provençal	Tarragona	Ponç NarbonésGuillerma	Alcover	88 sous a 1 any	27/04/1304	Alcover caixa 7 lligall 115 1302- 1305
Bonhome Provençal	Tarragona	Berenguer JoanMaria	Alcover	42 sous a 1 any	27/04/1304	Alcover caixa 7 lligall 115 1302- 1305
Bonhome Provençal	Tarragona	Pere EspunyGuillerma	Alcover	42 sous a 1 any	27/04/1304	Alcover caixa 7 lligall 115 1302- 1305
Isaac Escapat	Tarragona	Pere BomparMaria	Alcover	56 sous a 1 any	27/04/1304	Alcover caixa 7 lligall 115 1302- 1305
Caravida Rouen		Ramon AlbeoMatea	Alcover	123 sous	28/04/1304	Alcover caixa 7 lligall 115 1302- 1305
Caravida Rouen		Ramon EmfriurMaria	Alcover	62 sous a pagar per Tots Sants	30/04/1304	Alcover caixa 7 lligall 115 1302- 1305
Belseny Provençal	Tarragona	Arnau PelecaBertomea	Alcover	30 sous a 1 any	07/05/1304	Alcover caixa 7 lligall 115 1302- 1305
Bonhome Provençal	Tarragona	Pere CistellerRomia	Alcover	30 sous a 1 any	07/05/1304	Alcover caixa 7 lligall 115 1302- 1305
Bonhome Provençal	Tarragona	Pere Momphe..Guillerma	Alcover	35 sous a 1 any	02/08/1304	Alcover caixa 7 lligall 115 1302- 1305
Bonhome Provençal	Tarragona	Tomàs DagerBertomea	Alcover	90 sous a 1 any	02/08/1304	Alcover caixa 7 lligall 115 1302- 1305
Astruch Vidal	Tarragona	Guillem VergonyósArsendis	Alcover	45 sous a 1 any	04/09/1304	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115

nom jueu	població	beneficiari	població	descripció	Data	Llibre notarial
Caravida Robert	Tarragona	Romeu giliVenguda	Alcover	deuen 95 sous a 1 any	15/12/1304	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Caravida Robert	Tarragona	Romeu GironaVidala	Alcover	deuen 28 sous a 1 any	15/12/1304	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Isaac Rouen	Tarragona	Pere VoltorElisenda	Alcover	7 sous a pagar in primis Nundenis Tarragona	15/12/1304	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Isaac Escapat	Tarragona	Joan CelorsVenguda	Alcover	deuen 41 sous a pagar el primer dia del proper desembre	01/01/1305	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Isaac Escapat	Tarragona	Ramon Oller Saurina	Alcover	deuen 28 sous a pagar el proper primer dia de desembre	01/01/1305	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Abraham Jacob	Tarragona	Pere FullaErmessendis	Alcover	deuen 29 sous a 1 any	14/01/1305	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Isaac Rouen	Tarragona	Galvany BorràsElisenda	Alcover	deuen 90 sous a 1 any	16/01/1305	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Isaac Escapat	Tarragona	Guillem VecianaGerarda	Alcover	deuen 23 sous a 1 any	19/01/1305	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Belseny Provençal	Tarragona	Arnau TortosaBerenguera	Alcover	deuen 110 sous a 1 any	19/01/1305	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Belsany Provençal	Tarragona	Guillem DraperMargarida	Alcover	deuen 62 sous a 1 any	21/01/1305	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Belsany Provençal	Tarragona	Bonafonat Alball Guillerma	Alcover	deuen 112 sous a 1 any	21/01/1305	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Isaac Escapat Proezam Provençal	Tarragona	Ferrer DagerMaria	Alcover	deuen 54 sous a 1 any	21/01/1305	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Abraham Jacob	Tarragona	Ramon SiuranaJoana	Alcover	deuen 41 sous a 1 any	24/01/1305	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Bonadona, vídua de David Bolax		Pere ErimbauElisenda	Alcover	deuen 43 sous a 1 any	24/01/1305	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Isaac Escapat	Tarragona	Ponç Vila,Ramon + 20 anys	Alcover	57 sous a 1 any	24/01/1305	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Bonhome Provençal	Tarragona	Elisenda, vídua de Berenguer fulla	Alcover	deuen 28 sous a pagar per Tots Sants	27/01/1305	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Belseny Provençal	Tarragona	Joan Mascarell, fill de pere; Saurina	Alcover	deuen 66 sous a pagar per Sant Andreu	27/01/1305	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Belseny Provençal	Tarragona	Pere Salzer, fill Pere, Elisenda	Alcover	deuen 38 sous a 1 any	27/01/1305	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Isaac Mestre	Tarragona	Bernat JuliàMaria	alcover	deuen 40 sous a 1 any	01/02/1305	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Jafuda Cardoner		Guillem TamanzGuillerma	Alcover	deuen 60 sous a 1 any	23/02/1305	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Bonhome Provençal	Tarragona	Ramon VidalGuillerma	Alcover	deuen 42 sous a pargar el proper gener	27/02/1305	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Bonhome Provençal	Tarragona	Pere PelegríMaria	Alcover	deuen 28 sous a 1 any	27/02/1305	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Bonhome Provençal	Tarragona	Pere Mascarell, fill de Ramon, Guillerma	Alcover	deuen 66 sous a 1 any	01/03/1305	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115

nom jueu	població	beneficiari	població	descripció	Data	Llibre notarial
Isaac Rouen	Tarragona	Ferrer DagerMaria	Alcover	deuen 70 sous a 1 any	01/03/1305	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Bonhome Provençal	Tarragona	Bernat Pasqual, fill de Joan, i mare meva	Alcover	deuen 45 sous a pagar per Nadal	02/03/1305	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Bonadona, vídua de David Bolax		Guillem BarralElisenda	Alcover	deuen 29 sous a 1 any	02/03/1305	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Isaac Rouen		Joan JordàMaria	Alcover	deuen 70 sous a 1 any	03/03/1305	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Isaac Escapati Abraham Jacob		Guillem MiquelElisenda	Alcover	deuen 170 sous a 1 any	03/03/1305	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Isaac Rouen	Tarragona	Pere Narbonés	Alcover	reconeix que li ha pagat tots els deutes	03/03/1305	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Caravida Robert	Daneam	Mateu Albeo i Elisenda i Bonafonat Julià i Joan Tomàs	Alcover	deuen 72 sous a 1 any	03/03/1305	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Isaac Escapat		Bernat GironaMansilia	Alcover	deuen 43 sous a 1 any	08/03/1305	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Isaac Rouen	Tarragona	Pere EsglésiaVidala	Alcover	deuen 97 sous a pagar la propera Pasqua	05/03/1305	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Belseny Provençal		Pericó MascarellGuillerma	Alcover	deuen 43 sous a 1 any	05/03/1305	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Jafuda Cardoner		Esteve Roset Ramona	Alcover	deuen 30 sous a pagar la propera festa de Sant Vivença	06/03/1305	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Bonadona, vídua de David Bolax		Bonafonat Moretai Benvinguda, i Ferrer Dager i Maria	Alcover	deuen 30 sous a 1 any	06/03/1305	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Belseny Provençal	Tarragona	Guillem Església	Alcover	reconeix que li han pagat tots els deutes	06/03/1305	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Caravida Robert		Margarida, vídua de Guiller Gater i Pere fill seu + 18 anys	Alcover	deuen 28 sous a 1 any	06/03/1305	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Caravida Robert		Oliver JofreErmessendis	Alcover	deuen 41 sous a 1 any	06/03/1305	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Isaac Rouen		Ramona, vídua de Pere Ortoneda i Pere Vilar i Guillerma	Albiol	deuen 60 sous a 1 any	06/03/1305	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Caravida Robert		Guillem Ponçoda i fill seu Guillem + 18 anys	Alcover	deuen 42 sous a 1 any	29/03/1305	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Bonhome Provençal	Tarragona	Joan Galter, senior Elisenda	Alcover	deuen 28 sous a pagar primer dia proper mes abril	23/04/1305	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Isaac Rouen	Tarragona	Ramon Fortde la Dadeneta i Dolça, viuda de BerenguerFont	Alcover	deuen 390 sous a pagar la propera Pasqua	23/04/1305	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Caravida Robert	Tarragona	Berenguer Mulner i Arsendis i Ramon Baga i Elisenda	Alcover	deuen 60 sous a pagar en 1 any	26/04/1305	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Isaac Rouen		Joan Temiza	Alcover	deuen 28 sous a 1 any	11/05/1305	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Bonhome Provençal		Guillem CerdàGerarda	Alcover	deuen 24 quartans d'li per Carniprimi	23/05/1305	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Bonhome Provençal		Ponç NarbonésGerarda	Alcover	deu 24 sous a pagar el proper febrer	23/05/1305	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115

nom jueu	població	beneficiari	població	descripció	Data	Llibre notarial
Bonhome Provençal		Bartolina, vídua d'Arnau Pelenca	Alcover	deu 30 sous a pagar a 1 any	23/05/1305	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Astruch Vidal	Tarragona	Guillem Febrer Saurina	Alcover	deuen 56 sous a pagar per l'Ascensió	23/05/1305	Alcover 1302-1305 caixa 7 lligall 115
Isaac Rouen		Joan OllerBernarda	Alcover	deuen 20 sous a 1 any. 4 sous de lucre a raó de 4 diners per lliura. 12 mesosx4= 48 diners (4 sous). El lucre és mensual	06/03/1308	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Bonadona vídua de David Bolax		Pere Mascarell, fill de Ramon Mascarell	Alcover	deuen 38 sous a 1 any amb guany de 7 sous. Total a pagar 42 sous	28/01/1309	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Isaac Rouen	Tarragona	Bertran Vives	Alcover	reconeix que li ha pagat els deutes (40 sous?) que li devien a Cinfa, la seva dona	18/02/1309	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Belseny Provençal	Tarragona	Ramon VidalGuillerma	Alcover	deuen 15 sous més 3 de lucre, en total 18 a un any	19/02/1309	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Belseny Provençal	Tarragona	Pere SistellerRomia	Alcover	25 sous més 5 sous a 1 any. Total 30 sous	19/02/1309	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Llobet Bonet	Valls	Ramon Pasqual Guillerma	Alcover	34 sous més 6 sous de lucre total a pagar 40 sous a 1 any	19/02/1309	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Jafuda Cardoner jueva	Tarragona	Pere GrasMaria	Alcover	deuen 38 sous a un any 7 sous de lucre total a pagar 45 sous	12/04/1309	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Belsom Provençal	Tarragona	Jaume SalzesElisenda	Alcover	deuen 37 sous a pagar el proper més de febrer més 5 sous de lucre	12/04/1309	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Vidal...		Bernat Alcover Ramona	Alcover	deuen 70 sous a 1 any	06/08/1311	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Vidal Cap	Alcover	Bernat LlorMaria	Alcover	deuen 70 sous a 1 any	08/08/1311	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Vidal Cap	Alcover	Pere GilMaria	Alcover	deuen 28 sous a 1 any	11/08/1311	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Bonadona, vídua de David Bolax	Tarragona	Pere ErimbauElisenda	Alcover	deuen 28 sous a 1 any	15/08/1311	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Vidal Cap	Alcover	Arnau PamiesNarbona	Alcover	deuen 30 sous a pagar santa Maria proper mes de setembre	13/09/1311	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Vidal Cap	Alcover	Pere Ferrer, junior i Ferrera	Alcover	deuen 28 sous a 1 any	24/09/1311	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Vidal Cap	Alcover	Pere CorberaJaumona	Alcover	deuen 28 sous a 1 any	17/10/1311	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Vidal Cap	Alcover	Bertomeu PuigAlisa	Alcover	deuen 107 sous a pagar per Nadal	31/10/1311	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Isaac Rouen	Tarragona	Oliver MassóGuillerma	Alcover	deuen 40 sous a pagar per Carniprimi	02/11/1311	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Vidal Cap	Alcover	Pere Ferrer	Alcover	deuen 42 sous a pagar per Santa Maria d'agost	02/11/1311	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Vidal Cap	Alcover	Pere GrasMaimona	Alcover	deuen 102 sous a 1 any	10/12/1311	Alcover 1306-1311 caixa 7 lligall 116
Vidal Cap	Alcover	Guillem Per Margalida	Alcover	deuen 25 sous més 4 sous de lucre a 1 any	01/07/1313	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Cimfa, esposa d'Isaac Rouen	Tarragona	Ramon EmfruMaria	Alcover	deuen 70 sous a 4 diners per lliura a 1 any	23/07/1313	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117

nom jueu	població	beneficiari	població	descripció	Data	Llibre notarial
Cimfa, esposa d'Isaac Rouen	Tarragona	Bernat LlorMaria	Alcover	deuen 70 sous a 1 any a raó de 4 diners per lliura	23/07/1313	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Caravida Satorra	Tarragona	Ramon Girona i Mateu Girona fill seu i Saurina	Alcover	deuen 42 sous a 1 any	06/08/1313	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Cimfa, esposa d'Isaac Rouen	Tarragona	Tomàs BomparAgenza	Bonretorn parròquia Albiol	deuen 145 sous a un any Interès 4 diners per lliura mensual	22/08/1313	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Caravida Satorra	Alcover	Pere AlcaraçMaria	Fornells parròquia Alcover	deuen 125 sous més 25 sous de lucre (4 diners per lliura mensuals) Total 150 sous a nu any	22/08/1313	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Caravida Satorra	Alcover	Berenguer BarberàArsendis	Fornells parròquia Alcover	deuen 187'5 sous per 37'5 sous de lucre a 1 anya. Total a tornar 225 sous	02/09/1313	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Caravida Satorra	Alcover	Berenguer BarberàArsendis	Fornells parròquia Alcover	reconeixen que Caravida Satorra , jueu d'alcover els ha lliurat el 177'5 sous que els ha prestat	09/09/1313	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Vidal Cap	Alcover	Pere Salzes	Alcover	reconeix que li ha pagat els 13 sous restants del 26,5 sous que ell i Elisenda, la seva dona, devien a Isaac Rouen segons instrument de l'any 1305, 14 kal març	20/09/1313	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Caravida Satorra	Alcover	Ramon Oller Maria	Alcover	deuen 25 sous de capital i 5 sous de lucre (4 diners per lliura)	16/10/1313	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Mosse Satorra i Caravida Satorra	Alcover	Pere GavarresElisenda	Alcover	deuen 60 sous de capital més 10 sous de lucre a 1 any i 4 diners per lliura	16/10/1313	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Mosse Caravida Satorra	Alcover	Arnau TorresPonceta	Mas Moreta parròquia Alcover	deuen 30 sous a un any. Lucre de 4 diners per lliura	04/11/1313	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Mosse Satorra	Alcover	Guillem SabaterRamona	Alcover	deuen 28 sous entre capital i interès a 1 any	12/11/1313	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Isaac Tolosa, procurador d'Isaac Rouen jueu de Tarragona	Vilafranca	Ramon Pi Maria	Alcover	reconeix que li han pagat els deutes	02/12/1313	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Isaac Girona	Valls	Bernat Massó Romia	Burguet	deuen 87 sous de capital més 16 sous de lucre (4 diners per lliura) a 1 any	02/12/1313	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Mosse Caravida Satorra	Alcover	Tomàs BomparGuillerma	Bonretorn	deuen 60 sous de capital a 1 any Retornar 70 sous de capital més lucre	02/12/1313	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Astruch Tudela	Valls	Bernat Massó Romia	Alcover	deuen 83'5 sous de capital més 16'5 sous de lucre a 1 any (4 diners per lliura)	10/12/1313	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Mosse Satorrai Caravida Satorra	Alcover	Tomàs Bompar	Bonretorn	deu 60 sous de capital segons instrument de 8 idus desembre. Ja li han prestat	19/12/1313	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Mosse Satorra i Caravida Satorra	Alcover	Pere Romagosa, Mas de Fill de Pere Romagosa difunt	Alcover	reconeix que li han prestat el 117 sous de capital segons instrument de 4 idus de desembre	19/12/1313	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Isaac RouenCimfa	Tarragona	Pere Voltor, Saura vídua de Pere Valls	Alcover	reconeixen que els han pagat tots els deutes	13/01/1314	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Isaac RouenCimfa	Tarragona	Ramon BagaElisenda	Alcover	reconeixen que els han pagat tots els deute	13/01/1314	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Jaume Satorra	Valls	Ramon FerrerBerenguera	Alcover	deuen 45 sous de capital i lucre a 1 any, 4 diners per lliure	17/01/1314	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Mosse Satorra	Alcover	Pere Gras i Maimona i Bernat Miquel i Maria	Alcover	deuen 63 sous capital i 12 sous de clucre total a pagar 75 sous, 4 diners per lliura	22/01/1314	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117

nom jueu	població	beneficiari	població	descripció	Data	Llibre notarial
Mosse Satorra	Alcover	Pere TraverFerrera	Alcover	deuen 60 sous més 12 de lucre total 72 sous a 1 any, 4 diners per lliura	22/01/1314	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Mosse Satorra	Alcover	Bernat JorbaMaria	Alcover	deuen 45 sous entre capital i lucre a 1 any	24/01/1314	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Mosse Satorra		Pere SimóElisenda	Alcover	deuen 63 sous i 12 sous de lucre a 1 any 4 diners per lliura	02/02/1314	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Mosse Satorra		Guillem FerrerElisenda	Alcover	deuen 50 sous a un any i 4 diners per lliura	02/02/1314	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Isaac Girona	Valls	Pere PradellRamona	Alcover	deuen 62 sous de capital a tornar 73 sous a 1 any, 4 diners per lliura	04/02/1314	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Astruch Crespi	Tarragona	Romia, vídua de Ferrer Sartor i Ramon i Ramona fills seus	Alcover	deuen 110 sous de diners de capital més 20 sous a 1 any a 4 diners per lliura	05/02/1314	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Mosse Satorra		Joan MascarellMansilia	Alcover	deuen 100 sous més 10 sous a tornar a 1 any a 4 diners per lliura	07/02/1314	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Bonadona, vídua de David Bolax		Bernat Foltre i Jaume Veciana i Maria	Alcover	deuen 50 sous més 8 sous de lucre a tornar a 1 any	07/02/1314	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Mosse Satorra		Guillem GavaldáGuillerma	Alcover	deuen 38 sous més 7 sous de lucre a un any	07/02/1314	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Vidal Cap	Alcover	Joan PonçodaElisenda	Alcover	deuen 25 sous més 5 sous lucre a 1 any	10/02/1314	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Mosse Satorra		Guillem EsglésiaSaurina	Alcover	deuen 75 sous de capital i 15 de lucre a 1 any	12/02/1314	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Mosse Satorra	Alcover	Joan ManresaElisenda	Mas de la Roda parròquia Alcover	deuen 65 sous a pagar per Nadal Total que pagaran 75 sous. 4 diners per lliura	08/03/1314	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Mosse Satorra	Alcover	Bernat MoretaArsendis	Mas de l'Ardiaca, parròquia Alcover	deuen 38 sous més 7 sous de lucre a un any	08/03/1314	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Mosse Satorra	Alcover	Guillem Robert Guillerma	Burget	deuen 78 osus més 12 sous de lucre a tornar per Nadal	08/03/1314	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Mosse Satorra	Alcover	Guillem Església	Alcover	li ha donat els 78 sous de capital que li devia	08/03/1314	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Samuel Tolosa, procurador d'Isaac Rouen jueu de Tarragona	Vilafranca	Berenguer Erau	Alcover	reconeix que li ha pagat tot el que devia a dit Isaac	24/02/1314	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Mosse Satorra	Alcover	Guillem Pasqual i Ramona i guillemó fill seu Bernarda	Selva	deuen a160 sous de capital a 1 any total a tornar 190 sous	24/02/1314	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Samuel tolosa, fill i hereu d'Isaac Tolosa, jueu de Tarragona i procurador d'Astruch i Salomó tolosa, germans meus	Vilafranca	Andreu JuliàRamona	Alcover	reconeix que li han pagat la meitat dels 15 quartans d'oli i 15 sous que li devien al nostre pare	24/02/1314	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Samuel tolosa	Vilafranca	pere Ferrer i Marquèsia fill seva i vídua de Pere Gavaldá	Alcover	deuen 45 sous de capital més lucre a pagar per tots Sants	25/02/1314	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Salomó Tolosa		Pere Julià, fill de Bonafonat Julià	Alcover	reconeix que li han pagat tots els deutes	25/02/1314	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117

nom jueu	població	beneficiari	població	descripció	Data	Llibre notarial
Samuel Tolosa	Vilafranca	Ferreró Cerdà	Alcover	El jueu deu al cristià 20 lliures a tornar el proper agost	25/02/1314	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Mosse Satorra	Alcover	Guillem Març, de vall de la Selva i parròquia Albiol	Selva	deu 125 sous més 25 sous de lucre a 1 any	25/02/1314	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Vidal Cap	Alcover	Joan AemarMaria	Alcover	deuen 63 sous més 12 sous de lucre	25/02/1314	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Isaac Rouen Cimfa	Tarragona	Pericó Mascarell	Vilafortuny	reconeixen que els ha pagat tots els deute	05/03/1314	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Vidal Cap	Alcover	Arnau PanisNarbona	Alcover	deuen 56'5 sous més 2 sous de lucre per tot el mes de juny	11/03/1314	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Ester, esposa de Vidal Cap	Alcover	Guillem DraperMargalida	Alcover	deuen 40 sous més 5 sous de lucre a pagar per Carniprimo Quadragesime	18/03/1314	Alcover 1313-1314 caixa 8 lligall 117
Isaac Girona	Valls	Ramon FerrerBerenguera	Alcover	deuen 53 sous més 7 sous de lucre a pagar per Sant Vicenç	01/04/1314	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Mosse Satorra	Alcover	Bernat MoretaArsendis	Alcover	deuen 30 sous de capitaa més 6 sous de lucre a 1 any 4 diners per lliura	19/04/1314	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Samuel Tolosa, procurador d'Isaac Rouen jueu de Tarragona	Vilafranca	Pere EsglésiaGuillerma	Alcover	reconeix que li han pagat tots els deute	23/04/1314	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Jaume Satorra	Valls	Pere GrasMaimona	Alcover	deuen 44 sous de capital més 8'5 sous de lucrea pagar a 1 any	11/05/1314	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Vidal Cap	Alcover	Joan Eimerich	Capafonts	reconeix que li ha pagat tots els deutes que tenia l'any 1299?	19/05/1314	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Caravida Satorra	Alcover	Ramon SabaterMaria	Alcover	deuen 37 sous de capital més 6 sous de lucre a 1 any, total 43 sous a 4 diners per lliura	23/06/1314	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Caravida Satorra	Alcover	Guillem SabaterRamona	Alcover	deuen 24 sous de capital més 4 sous de lucre a 1 any	23/06/1314	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Mosse Satorra	Alcover	Bertomeu VecianaGuillerma	Alcover	deuen 68 sous de capital més 7 sous de lucre a 1 any	17/08/1314	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Mosse Satorra	Alcover	Joan Tarragó	Alcover	deu 68 sous més 7 sous de lucre a 1 any	17/08/1314	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Mosse Satorra	Alcover	Guillem Vidalarsendis	Selva	deuen 45 sous a 1 any 4 diners per lliura.	25/08/1314	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Mosse Satorra	Alcover	Ramon Oller Maria	Alcover	deuen 50 sous a 1 any. Total a retorna 60 sous	25/08/1314	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Mosse Satorra	Alcover	Bernat Miquel iMaria i Pere Gras i Maimona	Alcover	deuen 125 sous més 25 de lucre	25/08/1314	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Mosse Satorra	Alcover	Bernat BusquetBerenguera	Alcover	deuen 125 sous més 25 lucre	25/08/1314	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Vidal Cap	Alcover	Miquel OliDominga	Rourell parròquia alcover	deuen 63 sous més 12 sous de lucre a 1 any (4 diners per lliura)	27/08/1314	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Mosse Satorra	Alcover	Bernat Pedrolai Elisenda i Ramona, vídua de Pere pedrola	Alcover	deuen 100 sous més 20 de lucre a 1 any i 4 diners per lliura	06/09/1314	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Mosse Satorra	Alcover	Pere ErimbauElisenda	Alcover	deuen 63 sous més 12 sous de lucre a 1 any i 4 diners per lliura	06/09/1314	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118

nom jueu	població	beneficiari	població	descripció	Data	Llibre notarial
Mosse Satorra	Alcover	Pere EsglésiaGuillemona	Alcover	deuen 125 sous i 25 sous de lucre a 1 any i 4 diners per lliura	06/09/1314	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Mosse Satorra	Alcover	Mateu GironaSaurina	Alcover	deuen 63 sous més 12 sous de lucre a 1 any	09/09/1314	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Mosse Satorra	Alcover	Guillem Cabrerai Gerarda filla seva + 14 anys i Romia, vídua....	Burguet	deuen 50 sous més 10 sous de lucre a 1 any	15/09/1314	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Mosse Satorra	Alcover	Pere Salzes iElisenda i Jaume Salzes i Ròmia	Alcover	deuen 63 sous més 12 sous de lucre	15/09/1314	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Mosse Satorra	Alcover	Ramon BarcelóExperta	Selva	deuen 63 sous ,més 12 sous de lucre a 1 any	01/10/1314	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Mosse Satorra	Alcover	Guillem Ripoll Berenguera	Selva	deuen 100 sous més 20 sous de lucre a 1 any	13/10/1314	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Mosse Satorra	Alcover	Pere CabreraMaria	Alcover	deuen 63 sous més 12 sous de lucre total a tornar 75 sous a 1 any	21/10/1314	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Mosse Satorra	Alcover	Pere MallafreRamona	Alcover	deuen 100 sous i 20 sous de lucre a 1 any	21/10/1314	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Mosse Satorra	Alcover	Joan GironaRamona	Alcover	deuen 125 sous més 25 sous de lucre	21/10/1314	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Caravida Satorra	Alcover	pere CistellerRomia	Alcover	deuen 25 sous més 5 sous de lucre	28/10/1314	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Mosse Satorra	Alcover	Guillem Pamies i Alaiza i Guillem Salvat i Gerarda	Alcover	deuen 63 sous més 12 sous de lucre	28/10/1314	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Vidal Cap	Alcover	Ramon EmfruMaria	Alcover	deuen 26 sous més 4 sous de lucre a pagar per Tots Sants	10/11/1314	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Mosse Satorra	Alcover	Guiller Ferrer, Azbert Ferrer i guardiola Ballester	Selva	deuen 100 sous més 20 sous de lucre	20/11/1314	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Mosse Satorra	Alcover	Miquel VallsRamona	Alcover	deuen 125 sous més 25 sous de lucre a 1 any	20/11/1314	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Mosse Satorra	Alcover	Bertomeu QueraltArsendis	Alcover	deuen 63 sous més 12 sous de lucre a tornar per Sant Miquel	25/11/1314	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Caravida Satorra	Alcover	Arnau PellicerPeirona	Alcover	deuen 62'5 sous més 12'5 sous a un any. Total 76 sous	27/11/1314	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Mosse Satorra	Alcover	pere Ferrer	Alcover	deu 38 sous més 7 sous de lucre. A tornar 45 sous per Sant Miquel	01/12/1314	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Mosse Satorra	Alcover	Pere Alcaraz	Alcover	deuen 105 sous entre capital i lucre 90+15 a un any	01/12/1314	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Caravida Satorra	Alcover	Berenguer Pi	Alcover	deuen 90 sous de capital més 10 sous de lucre total a tornar en un any 100 sous	01/12/1314	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Caravida Satorra	Alcover	Simó Julià, fill de Cerveró Julià i Bertomea mare seva	Burguet	deuen 160 sous de capital més lucre a 1 any	29/12/1314	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Mosse Satorra	Alcover	Berenguer Ripoll, i Andreu i Llorenç Barceló i Arsena	Almoster parròquia de Reus	deuen 100 sous més 18 sous de lucre	05/01/1315	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Mosse Satorra	Alcover	Guillem Pasqual i Ramona i fill seu Guillem pasqual	Selva	deuen 125 sous més 25 sous a 1 any	05/01/1315	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Mosse Satorra	Alcover	Bernat Batlle i Pelegrí Esteve	Selva	deuen 63 sous més 12 sous de lucre a 1 any	07/01/1315	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118

nom jueu	població	beneficiari	població	descripció	Data	Llibre notarial
Mosse Satorra	Alcover	Ferreró Cerdà	Alcover	el jueu déu al cristià 30 lliures que li ha prestat	19/01/1315	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Samuel Tolosa, procurador de Cimfa, vídua d'isaac Rouen, jueu de Tarragona	Vilafranca	Ramon EmfruMaria	Alcover	reconeix que li han pagat tots els deutes	01/02/1315	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Caravida Satorra	Alcover	Berant PeytaniSibil.la	Alcover	deuen 36 sous més 6 sous de lucre a un any	01/02/1315	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Samuel Tolosa, cessió de Cimfa, vídua d'isaac Rouen de Tarragona	Vilafranca	Bernat LlorMaria	Alcover	reconeix que li han pagat els 70 sous de deute de 9 kal agost 1313	10/02/1315	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Caravida Satorra	Alcover	pere RoigMaria	Mont-ral	deuen 120 sous més 20 sous de lucre a 1 any	12/02/1315	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Caravida Satorra	Alcover	Ramon Massó Bernarda i Pelegrí Esteve	Selva	deuen 132'5 sous més 32'5 sous de lucre a 1 any	17/02/1315	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Mosse Satorra	Alcover	Elisenda, vídua de Ferrer vilanova i Llorenç Col i Gerarda	Selva	deuen 125 sous més 25 sous de lucre a 1 any	20/02/1315	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Caravida Satorra	Alcover	Tomàs BomparGuillerma	Bonretorn parròquia Albiol	deuen 30 sous de capital més lucre a 1 any	21/02/1315	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Mosse Satorra	Alcover	Bernat Mallorques	Almoster parròquia de reus	deuen 63 sous més 12 sous de lucre a 1 any	24/02/1315	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Mosse Satorra	Alcover	Guillem Pamis	Almoster parròquia de reus	deu 25 sous més 5 sous de lucre a 1 any	24/02/1315	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Mosse Satorra	Alcover	Joan ManresaElisenda	Mas de l'Ardiaca parròquia Alcover	deuen 100 sous més 20 sous de lucre a 1 any	02/03/1315	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Mosse Satorra	Alcover	Guillem FerrerElisenda	Alcover	reconeix que li han pagat tots els deutes	07/03/1315	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Caravida Satorra	Alcover	Berenguer BarberàArsendis	Fornells parròquia alcover	deuen 125 sous més 25 sous de lucre a 1 any	10/03/1315	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Mosse Satorra	Alcover	Pere SalvatMaria	Almoster parròquia Reus	deuen 37 sous més 7 sous de lucre a 1 any	13/03/1315	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Caravida Satorra	Alcover	Nicolau Barberà	Fornells	deu 50 sous més 10 sous de lucre a 1 any	15/03/1315	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Vidal Cap	Alcover	Pere PradellRamona	alcover	deuen 33 sous en total a pagar proper gener	15/03/1315	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Mosse Satorra	Alcover	Joan PonçodaElisenda	Alcover	deuen 50 sous més 8 sous a 1 any	09/04/1315	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Vidal Cap	Alcover	Pere pradellRamona	Alcover	reconeix que li han pagat els 62 sous més 12 sous que devien a Isaac Girona de valls	20/04/1315	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Mosse Satorra	Alcover	Bernat Roselló i Vidal Roselló i Saura	Albiol	deuen 185 sous més 25 sous a 1 any	28/04/1315	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Mosse Satorra	Alcover	Bernat MoretaElisenda	Mas de l'Ardiaca parròquia alcover	deuen 85 sous més 15 sous a 1 any	02/05/1315	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Vidal Cap	Alcover	Oliver MassóGuillerma	Alcover	deuen 60 sous més 10 sous de lucre a 1 any	14/05/1315	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118

nom jueu	població	beneficiari	població	descripció	Data	Llibre notarial
Vidal Cap	Alcover	Arnau Pamis	Alcover	reconeix que li ha pagat tots els deutes	18/05/1315	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Mosse Satorra	Alcover	Pere alamaný	Alcover	deu 37 sous més 6 sous a l'any	02/06/1315	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Mosse Satorra	Alcover	Llorenç Barceló i Arsena i pere Gili i Elisenda	almoſter parròquia Reus	deuen 125 sous més 25 sous de lucre a 1 any	02/06/1315	Alcover 1314-1315 caixa 8 lligall 118
Mosse Satorra	Alcover	Mateu Roig i Bernat Roig fill seu	Almoſter	deuen 117 sous més 23 sous a 1 any	12/07/1315	Alcover 1315-1316 caixa 9 lligall 119
Mosse Satorra	Alcover	Pere Tost	Alforja	deu 120 sous + 10 sous	24/07/1315	Alcover 1315-1316 caixa 9 lligall 119
Mosse Satorra	Alcover	Joan Roig	Alcover	deu 65 sous entre capital i lucre a tornar proper Sant Martí de novembre	24/07/1315	Alcover 1315-1316 caixa 9 lligall 119
Vidal Cap	Alcover	Biona Cap, + 14 anys jueva	Alcover	deu al seu pare 200 sous que bono amore li va prestar a tornar en 1 any	13/08/1315	Alcover 1315-1316 caixa 9 lligall 119
Mosse Satorra	Alcover	Bertomeu Veciana	Alcover	reconeix que li ha pagat tots els deutes	04/09/1315	Alcover 1315-1316 caixa 9 lligall 119
Mosse Satorra	Alcover	Ramon FerrerBerenguera	Alcover	deuen 78 sous + 7 sous a 1 any	05/09/1315	Alcover 1315-1316 caixa 9 lligall 119
Mosse Satorra	Alcover	Borrasó MoretaAstruga	Mas Moreta parròquia Alcover	deuen 60 sous de capital i lucre a 1 any	10/09/1315	Alcover 1315-1316 caixa 9 lligall 119
Mosse Satorra	Alcover	Pere PedrolaEironis	Alcover	deuen 40 sous capital més lucre a 1 any	17/09/1315	Alcover 1315-1316 caixa 9 lligall 119
Vidal Cap	Alcover	Bertomeu GuissonaJoan	Alcover	deuen 32 sous prestats de bon amor i sense lucre. Li tornarà per Nadal	12/11/1315	Alcover 1315-1316 caixa 9 lligall 119
Mosse Satorra	Montblanc	Pere Salzes iElisenda i Jaume Salzes, fill i Romia	Alcover	deuen 100 sous de capital + lucre a tornar per Sant Miquel de setembre	13/11/1315	Alcover 1315-1316 caixa 9 lligall 119
Mosse Satorra	Montblanc	Joan RoigGuillerma	Alcover	deuen 75 sous capital + lucre a tornar per Sant marc de novembre	14/11/1315	Alcover 1315-1316 caixa 9 lligall 119
Bione Cap	Alcover	Bernat VoltorRomia	Alcover	deuen 50 sous més 10 sous a 1 any	02/01/1316	Alcover 1315-1316 caixa 9 lligall 119
Mosse Satorra	Montblanc	Joan alcoverGuillerma	Alcover	deuen 50 sous capital més lucre a 1 any	06/01/1316	Alcover 1315-1316 caixa 9 lligall 119
Mosse Satorra	Montblanc	Joan GironaRomia	Alcover	deuen 185 sous més 15 sous licre a pagar per Sant Joan Bta.	07/01/1316	Alcover 1315-1316 caixa 9 lligall 119
Mosse Satorra	Alcover	Guillerma, vídua de Joan Tarragó	Alcover	reconeix que li ha satisfet els deutes del seu marit	07/01/1316	Alcover 1315-1316 caixa 9 lligall 119
Mosse Satorra	Montblanc	Pere ErimbauElisenda	Alcover	deuen 80 sous més 10 sous a pagar per Sant Miquel setembre	08/01/1316	Alcover 1315-1316 caixa 9 lligall 119
Mosse Satorra	Montblanc	Bernat MiquelMaria	Alcover	deuen 140 sous a pagar per la Resurrecció	08/01/1316	Alcover 1315-1316 caixa 9 lligall 119
Mosse Satorra	Montblanc	Bernat MiquelMaria	Alcover	reconeix que li ha pagat tots els deutes	08/01/1316	Alcover 1315-1316 caixa 9 lligall 119
Mosse Satorra	Montblanc	Pere Ferrer	Alcover	deu 67'5 sous de capital més lucre a pagar per Nadal	04/02/1316	Alcover 1315-1316 caixa 9 lligall 119
Mosse Satorra Caravida Satorra	Montblanc	Pere Alamaný	Alcover	reconeixen que els ha pagat els deutes	16/03/1316	Alcover 1315-1316 caixa 9 lligall 119

nom jueu	població	beneficiari	població	descripció	Data	Llibre notarial
Jaume Satorra major 14 anys i menor 25 anys	Montblanc	Pere GrasMaimona	Alcover	reconeix que li han pagat dels deutes	16/03/1316	Alcover 1315-1316 caixa 9 lligall 119
Jaume Satorra	Montblanc	Tomàs BomparGuillerma	Bonretorn terme de l'albiol	deuen 105 sous a 1 any	16/03/1316	Alcover 1315-1316 caixa 9 lligall 119
Mosse Satorra	Montblanc	Romeu Giner, rector església	Vilallonga	deu 260 sous més 40 de lucre a tornar per Canriprimi dintre vila alcover	20/03/1316	Alcover 1315-1316 caixa 9 lligall 119
Mosse Satorra	Montblanc	Romeu Giner, rector església	Vilallonga	deu 95 sous de capital + lucre a tornar per Canriprimi dintre vila Montblanc	20/03/1316	Alcover 1315-1316 caixa 9 lligall 119
Mosse Satorra	Montblanc	Pere Cabrera iMaria, i Pasqual filla de pere	Alcover	deuen 81 sous més 9 sous de lucre a tornar per Nadal	10/05/1316	Alcover 1315-1316 caixa 9 lligall 119
Mosse Satorra	Montblanc	Pere Auttani, presbíter	Santa Coloma	deu 375 sous més 75 sous a 1 any	10/05/1316	Alcover 1315-1316 caixa 9 lligall 119
Mosse Satorra	Montblanc	Pere GrasMaimona	Alcover	deuen 160 sous més 10 sous de lucre a pagar per Sant Miquel setembre	11/05/1316	Alcover 1315-1316 caixa 9 lligall 119
Mosse Satorra	Montblanc	Bernat MiquelMaria	Alcover	deuen 160 sous més 10 sous de lucre a pagar per Sant Miquel setembre	11/05/1316	Alcover 1315-1316 caixa 9 lligall 119
Caravida Satorra	Montblanc	Berenguer BarberàArsendis	Samuntà parròquia Alcover	deuen 65 sous a tornar 17 kal abril	18/05/1316	Alcover 1315-1316 caixa 9 lligall 119
Mestre Yuseff, metge i procurador de Bonadona, esposa de Salomó Caravida, jueu de Valls	Valls	Oliver Massó	Alcover	reconeix que li ha pagat els 61 sous més 6 de lucre	20/05/1316	Alcover 1315-1316 caixa 9 lligall 119
Mosse Satorra	Montblanc	Bernat MiquelMaria	Alcover	reconeix que li han pagat tots els deutes	27/07/1316	Alcover 1315-1316 caixa 9 lligall 119
Cimfa vídua d'Isaac Rouen	Valls	Joan Salgari Pere Salgar presbíter i maria, filla de Joan	Alcover	deuen 45 sous en total a 1 any	16/08/1316	Alcover 1315-1316 caixa 9 lligall 119
Vidal Cap	Montblanc	Pere GrasMaimona	Alcover	reconeix que li han pagat els deutes	01/09/1316	Alcover 1315-1316 caixa 9 lligall 119
Vidal Cap	Montblanc	Ferrer Agras	Alcover	reconeix que li han pagat els deutes	01/09/1316	Alcover 1315-1316 caixa 9 lligall 119
Astruch Satorrai Samuel Satorra, marmessors de Mosse Satorra difunt, germà nostre i tutors de Bonedolina, abraham i Ferrea fills seus	Montblanc	Romeu Giner, rector	Vilallonga	reconeixen que els han pagat 260+40 sous que devia al difunt	19/10/1316	Alcover 1316-1317 caixa 8 lligall 120
Astruch Satorrai Samuel Satorra, marmessors de Mosse Satorra difunt, germà nostre i tutors de Bonedolina, abraham i Ferrea fills seus	Montblanc	Bernat BusquetBerenguera	Alcover	reconeixen que els han pagat els 150 sous de capital més lucre que devien al difunt	19/10/1316	Alcover 1316-1317 caixa 8 lligall 120
Caravida Satorra	Montblanc	Ramon FerrerBerenguera	Alcover	deuen 90 sous més 15 de lucre a 1 any	30/10/1316	Alcover 1316-1317 caixa 8 lligall 120
Caravida Satorra	Montblanc	Berenguer Barberà	Alcover	reconeix que li ha pagat tots els deutes	30/10/1316	Alcover 1316-1317 caixa 8 lligall 120

nom jueu	població	beneficiari	població	descripció	Data	Llibre notarial
Vidal Satorra	Montblanc	Pere Salzes, i Elisenda i Joan Salzes, fil seu i Romia	Alcover	deuen 130 sous més 20 sous de lucre a pagar per Sant Miquel de setembre	11/11/1316	Alcover 1316-1317 caixa 8 lligall 120
Vidal Satorrai Caravida Satorra, tutors dels fills de Mosse Satorra difunt	Montblanc	Joan RoigGuillerma	Alcover	li han pagat els 75 sous que devien d'acord amb l'instr. De 18 kal desembre 1315 i els 50 sous de 8 idus de gener de 1315	11/11/1316	Alcover 1316-1317 caixa 8 lligall 120
Cimfa vídua d'Isaac Rouen	Valls	Guillem MirGerarda	Alcover	deuen 20 sous a 1 any	13/01/1317	Alcover 1316-1317 caixa 8 lligall 120
Vidal Cap	Alcover	Pere CabrerMaria	Alcover	deuen 62'5 sous més 12'5 sous a pagar per Sant Miquel setembre	14/10/1319	Alcover 1319-1321 caixa 10 lligall 123
Vidal Cap	Alcover	Guillem FerrerElisenda	Alcover	deuen 37 sous i 6 diners més 7 sous 6 diners a pagar per Sant Miquel setembre	14/10/1319	Alcover 1319-1321 caixa 10 lligall 123
Vidal Cap	Alcover	Pere LlorErmessendis	Alcover	deuen 25 sous més 5 sous de lucre a 1 any	17/12/1319	Alcover 1319-1321 caixa 10 lligall 123
Vidal Cap	Alcover	Ramona, vídua de Pere Pedrola i Berenguer Pedrola fill seu i Elisenda	Alcover	deuen 145 sous més 20 sous de lucre a pagar pel proper Sant Miquel de setembre.	24/12/1319	Alcover 1319-1321 caixa 10 lligall 123
Isaac Rouen	Tarragona	Andreu Pedrolo, Pere Pedrolo, arnau Pedrolo i Joan Terriça	Vilaverd i Alcover	deuen 70 sous a 1 any a raó de 4 diners per lliura	11/01/1300	Alcover 1298-1300 caixa 7 lligall 114
Isaac Rouen	Tarragona	Bernat de ...	Alcover	deu 65 sous que li h deixat raó de 4 diners per lliura	11/01/1300	Alcover 1298-1300 caixa 7 lligall 114
Isaac Rouen	Tarragona	Pere RobertArsendis	Alcover	reconeix que li han pagat els deutes	13/01/1300	Alcover 1298-1300 caixa 7 lligall 114
Bondia, vídua de David Bolax	Alcover	Mateu SalgarErmessenda	Alcover	deuen 24 sous a un any i 4 sous. Total 28 sous	12/04/1302	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Vidal Crespí	Alcover	Guiamona, vídua d'Arnau Tamanz i Guillem i Ramon, fills seus de més de 25 anys	Alcover	deuen 60 sous a pagar el proper primer dia del mes de febrer sense ànim de lucre	28/03/1302	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Salomó Bonafos	Alcover	Ferrer Sartor i Romia i Berenguer Sartor, presbíter i Ramoneta, filla del matrimoni, de més de 14 anys	Alcover	deuen 60 sous que pagaran el proper Nadal sense luche	02/04/1302	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115
Belseny Provençal	Alcover	Ramon Alcover Guillerma	Alcover	deuen 43 sous a pagar en un any	15/08/1303	Alcover 1302-1305 Caixa 7 lligall 115